Aú-aai símai kááísamakain-aai

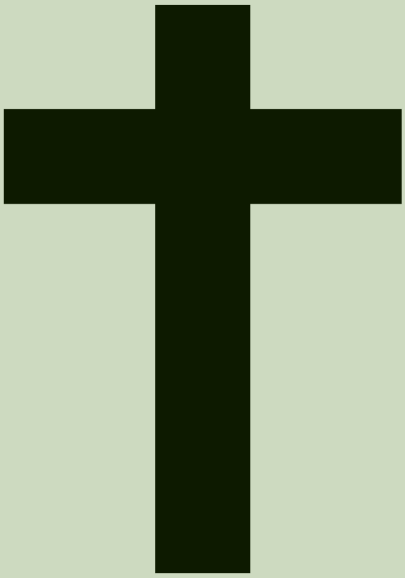

The New Testament in the Awiyaana language of Papua New Guinea

Aú-*aa*i símai kááísamakain-*aa*i
The New Testament in the Awiyaana language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Awiyaana

copyright © 1984 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Awiyaana

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-08-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jun 2025 from source files dated 31 Aug 2023
0dda5aa4-c019-59cf-b9ee-e1fd4762d49c

Contents

FRT 1
Mátíyu 2
Mááka 72
Rúku 112
Yóni 181
Aantá-waasi 227
Rómu 291
1 Kórinti 323
2 Kórinti 355
Kárésíya 376
Éfésási 388
Fírípái 398
Kórósi 406
1 Tésáróníka 414
2 Tésáróníka 421
1 Tímóti 425
2 Tímóti 434
Táítási 440
Fírímóni 444
Ípúru 446
Yémísi 471
1 Pítaa 479
2 Pítaa 487
1 Yóni 492
2 Yóni 500
3 Yóni 501
Yúti 503
Paápé uráin-aai 506
Read the New Testament 538
Tuwímbai-aaigoni áwáu maarán-iye 550

Aú-aai símai kááísamakain-aai
The New Testament in the Awiyaana language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Awiyaana

Aú-aai símai kááísamakain-aai
The New Testament in the Awiyaana language of Papua New Guinea
Translation by Wycliffe Bible Translators
© 1984, Wycliffe Bible Translators, Inc.
Print publication 1984 by Christian Communications Limited, Hong Kong
Print version ISBN 0 86893 137 3
http://www.Wycliffe.org
http://pngscriptures.org
http://www.ScriptureEarth.org
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).
http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0

Your are free to share — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri.** Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long *http://tokplesbaibel.org.* Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating.** Na tu, **yu no ken senisim Tok.**

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa. Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela.**

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long *http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode.*

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela.**

Mátíyu

Ísu wíyómpa'a iyówana Mátíyu siyáánkai-aataiya'iyo miyáumai-aatai maisuwéna Ísun-aai agaimakáiye. Ísuni kísau-waasima sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasifinkemba moóráwigon-awi'a Mátíyu moórá-awi'a Rífái wemá maanáúfáí agaimakáiye. Maníkó séna sáwí'o úmaimo méraampinkemba faútíyukaiye siyóntemba ááéraan-aai símai kááísamakon-aufai-wandaaifimba agáúmba Ísuntafesa siyáawe. Yúndaa-waasi Ísuntafesa sésa Maníkómó íyáfasinankaiwai Mésíyaan-iye síwae séna maanáúfáífímbá agaiyáiye. Ísu fasi'aémbá tokéna Maníkóní ámútankoni áwáuma simátimena Maníkó wení waási wégarawin-aai simátíma'mae iyáiye. Mátíyu miyán-ááí maanáúfáífímbá agaimakáiye.

Rúku 3:23-28

1 Ísu Káráísitini akúní'o uráan-aai. Ísun-aíwá'ná Téfítin-iye. Téfítin-aíwá'ná Émbaramun-iye.
2 Émbaramu Áísáakimba ma'ankówana
Áísáaki Yékopumba ma'ankówana
Yékopu Yúndaa-iyai afarawainonda matinkówana
3 Yúndaa Pérésinte Sáraante matínkaraimba
tinówa Témaan-iye.
Pérési Éséronimba ma'ankówana
Éséroni Árámumba ma'ankówana
4 Árámu Ámínándapumba ma'ankówana
Ámínándapu Násonimba ma'ankówana
Násoni Sáómonimba ma'ankówana
5 Sáómoni Póásimba ma'ánkaraimba
anówa Ré'apimaniye.
Póási Ópétimba ma'ánkaraimba
anówa Rútimaniye.
Ópéti Yésimba ma'ankówana
6 Yési Téfítimba ma'ankówana
Téfítimo káráwiyaiwai Soromonimbá
ma'ánkaraimba anówani aifaráán-kwánkón-áwí'a
Yúráya úwana ánaaen-kwamba Téfítin-iye.
7 Soromoní Ríyapoamumba ma'ankówana
Ríyapoamu Ápáísaamba ma'ankówana
Ápáísaa Ésaamba ma'ankówana
8 Ésaa Yíósafatimba ma'ankówana
Yíósafati Yórámumba ma'ankówana
Yórámu Ásáyaamba ma'ankówana
9 Ásáyaa Yótámumba ma'ankówana
Yótámu É'ásaamba ma'ankówana
É'ásaa Ésékayaamba ma'ankówana
10 Ésékayaa Mánásaamba ma'ankówana
Mánásaa Émósimba ma'ankówana
Émósi Yósáyaamba ma'ankówana
11 Yósáyaa Yékónaya-iyai afarawainonda matinkówasa

minkánááfímbá Pépíróni-naopakewi Ísareri-waasi tatí'maesa Pépírónifa'a ándáfa'a mátínkaraawe.

12 Pépírónifa'a mátinkon-kanaafimba
Yékónaya Síátiomba ma'ankówana
Síátio Sérápáperimba ma'ankówana
13 Sérápáperi Ápáyatimba ma'ankówana
Ápáyati Éráyakimumba ma'ankówana
Éráyakimu Ésomba ma'ankówana
14 Éso Sétókomba ma'ankówana
Sétóko Ékímumba ma'ankówana
Ékímu Éráyatimba ma'ankówana
15 Éráyati Éríesaamba ma'ankówana
Éríesaa Mátánaamba ma'ankówana
Mátánaa Yékopumba ma'ankówana
16 Yékopu Yósepimba ma'ankówana
Yósepi Máríyaan-awaaikó úwana Máríyaa
Ísun-anówan-iye. Ísuntafesa Maníkó íyáfasinankaraiwaiye sésa Káráísitiye wésewe.

17 Émbaramumo méronka'a sísamaifakemba éíyaimba kumbaimái-waasi 14 waasi agaiyówasa Téfítimo paápé urénamo méronka'a sísamaifakemba éíyaimba kumbaimái-waasi 14 waasi agaiyówasa Pépírónifakewi tatí'maesa Pépírónifa'a ándáfa'a mátínkarowasa méron-kanaafimba sísamaifakemba éíyaimba kumbaimái-waasi 14 waasi agaiyówana minká'á Máríyaa Ísu Káráísitimba ma'ánkaraiye.

Ísumbo ma'ánkarain-aai.
Rúku 2:1-7

18 Ísu Káráísitimba ma'ankómba maará uráiye. Ísun-anówamba Yósepinka'a aaí símakowana Yósepi ímba wesé'a kurónka'a ámú'a paápé uráiye. Ufaen-ámútánkó Máríyaan-arumpi túwana ámú'a paápé úwana
19 awaaikó kawe'á wéuwai séna waási túranka'a ai'máráanana Máríyaa aigaesáféna
ifáímpó'a aúpá'á ai'mátuwanaumne-imayaa uráiye.

20 Miyá imáyáa wéena aún-kwérowana Fasi'aénkó kísau-waasigo wíyómpakewi kaainampá'á simámena séna Yósepiyo Téfítin-andafaken-kwaasi óne. Máríyaamo ámú'o káúfímba Ufaen-ámútánkó aantemba ámú'a kauwánkáímba po wembá úwoi máínompo ímba áá'a íno.
21 Iyámpóímo ma'ankáínda áwí'a Ísuwe simánkaao siyáiye. Mináwíkóní áwáuma wení waási sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba faútinkainiye siyáiye.

22 Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowi siyónka'a póna miyán-tántáá'á paápé uráiye.
23 Wemá agaimaréna séna
moórá-inaamarugo waaí ímba maiyéna ámú'a
kaumái iyámpói ma'ankáínasa miníyámpóígón-
áwí'a Émániyueriye sénááwe
agaimaréna siyáimba mináwíkóní áwáuma Maníkó keséta méraiye siyáiye.

24 Yósepi aúfínkémbá íyáfasinena Fasi'aénkóní kísau-waasigo wíyómpakewi
siyóntemba awaaininkómbá maiyéna
25 ímba wesé'a kúmba úwoi ména káráwiyowana iyámpói ma'ankówana
áwí'a Ísuwe simánkaraiye.

2

Aafáúmó íyáúsupaken-kwaasimo taawánaraan-aai.

1 Yúndiyaa-marafaken-kawaagon-awi'a Éroti méron-kanaafimba
Pétaremu-naopa'a Máríyaa Ísumba ma'ánkarowasa némpakemba aafáúmó
íyáúsupaken-kwaasi kawe'-ímáyááwárá'-wáási témesa Yérúsaremu-naopa'a
tésa
2 sésa Yúndaa-waasiya'a káráwiyiniye sénamo ma'ánkáín-iyampoi náafara
ánkaraao. Aafáúmó íyáúsipa'a méta awánáúndasa moórá-o'a paápé
isatá awánéta séta iyámpói ma'ánkaraimba póta awánéta wenáwí'a mósá
maránae séta témeta túne siyáawe.
3 Suwaná marará-káwáágó Éroti minááí isówana arunkó sáwí'a úwasa
Yérúsaremu-naopakewiwara'a ísówana tirunkó sáwí'a úwana
4 Éroti óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé táántowasa
túwaandu uwaná séna Maníkómó ai'maráíndawimba Káráísitimba
ma'ankáínda náafara ma'ankáíníyo súwasa
5 sésa Yúndiyaa-marafa'a Pétaremu-naopa'a ma'ankáíníye. Maníkón-
aaimo simátímakowi agaimaréna séna
6 Yúndiyaa-marafa'a Pétaremu-naopaken-kwaasisono. Yúndiyaa-marafa'a
káráwiyaiwaifimba kentí naaópa'o káráwiyaiwai ímba tínaaempa'a
méraawe. Kentí naaópakemba moóráwigo paápé uréna kesí waási
Ísareri-waasiya'a kawe'á úmai káráwiyiniye
agaimaréna siyáiye suwaná
7 Éroti iséna aafáúmó íyáúsupaken-kwaasi aúpá'á táántowasa tuwaná
tísai ena séna nóran-kanaawa minó'á paápé isará awánaraao súwasa
simámúwana
8 Éroti séna Pétaremufa'a miníyámpói koayaafáí úmai awáné'a
tasimásimiya'a kesé'a kuré'a wenáwí'a mósá máráano súwasa
9 isésa kumbá aafáúmó íyáúsupa'o mésamo awánaraan-o'a awánowana
minókó aifa'á wéwena miníyámpóímó méronka'a kowaúwasa
10 áfááraumai aamoí ésa
11 mindáúmpá'á iyésa anówane miníyámpóíyé tuwánésa kífaesa
miníyámpóígón-áwí'a mósá marésa unáámbá óin-tokésa kawe-tántáá'á
korí-óntámbá fóimai amésa kawe'-úmúmbó í-tántáá'á fóimai amésa asaa-
wiyúm-básáwénkwárá'á fóimai ámakaawe.
12 Ámatuwesa tún-kwáúwana Maníkó kaainampá'á simátimena séna
Érotimba ímba kosimáméro súwasa fí'on-ampakemba kentí naaópa'a
kuráawe.

Ísumba áí'maesarai Ísípifa'o kurááyan-aai.

13 Kúwana wíyómpakemba Fasi'aénkóní kísau-waasigomba Yósepi
kaainampákémbá awánówana séna Éroti miníyámpói tufuwíndasafena
wésaafa-ifo íyáfasine anówane miníyámpóíyé tí'mae Ísípi-marafa'a
koména'a aáno'a simáme'a áí'mae tiyó sénaumne súwana
14 mindó'wáámbá íyáfasinena anówane miníyámpóíyé tí'maena Ísípi-
marafa'a wémena

15 mifá'á komérowana Éroti pukáiye. Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowi siyónka'a póna miyá uráiye. Wemá agaimaréna séna Fasi'aénkó séna
Ísípi-marafakemba kesáánimba
méraina'a áántaanana kouweráíníye
siyáiye agaimaréna siyónka'a póna miyá uráiye.

Iyámpóímo tínkankaan-aai.

16 Éroti awánómba aafáúmó íyáúsupaken-kwaasi karo'á simánkesa kóuwana Érotin-arunko áyámba úwana aafáúmó íyáúsupaken-kwaasimo simámakon-aaisafenawe o'á paápé uráiyemo siyón-aaisafenawe imáyáa éna tuwímbai ti'maréna séna Pétaremu-nao'-aempa'-naopimpa'a kae'-áátáímó uwásúwén-iyampoiye ímbo kae'-áátáímó uwásúwén-iyampoiye saafá úmai tínkantuwaaro súwasa miyá uráawe.

17 Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Yérémaya siyónka'a póna miyá uráiye. Wemá agaimaréna séna
18 Ráma-waasi áfááraumaimo ifi'ó taráamba ísaraawe. Réserin-aísaafitantamba uráan-kwaasi miwíti iyámpóísafesa ifi'á taawasá iyámpóímo
pukáantafesa timambá faráátamai tínkaraawasa úwoi ifi'á támaesa iyáawe agaimaréna siyáiye.

Ísípifakembo tiyáan-aai.

19 Éroti puwúmba Yósepi Ísípi-marafa'a ména wíyómpakemba Fasi'aénkóní kísau-waasigomba kaainampákémbá awánówana séna
20 miníyámpóígómbá tufuwónaemo sen-kwáási é'a púwófo íyáfasine anówane miníyámpóíyé tí'mae Ísareri-marafa'a waaó súwana
21 íyáfasinena awaaainínkóné áánínkonte tí'maena Ísareri-marafa'a kúmba
22 Érotin-áánínkon-awi'a Ákéreasi afowán-ánóndáá Yúndiyaa-aempa'a kawáá-kísáú wémauwana Yósepi iséna mináémpá'ó wíndasafena inkaisúwana kaainampá'á Maníkó simámuwana Káríri-aempa'a
23 Násareti-naopa'a tí'maena koméraiye. Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowi siyónka'a póna miyá uráiye. Wemá Ísuntafena séna Násaretifaken-kwaasin-iye sénááwe
agaimaréna siyónka'a póna miyá uráiye.

3

Yónimo simátímakain-aai.
Mááka 1:2-8, Rúku 3:1-18, Yóni 1:19-28

1 Minkánááfímbá moóráwigon-awi'a Yóni ména nombó maitinkówi póna Yúndiyaa-marafa'a kúmba máásai-marafa'a koména simátimena séna
2 Maníkó wení waási kawáánimba ómbaraifo kentí sáwí-imayaa tuwé'a Maníkómpá'á teró simátíma'maena iyáiye.
3 Naaófá'á Yóni ímbo méronka'a Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Áísáya Yónimo paápé índasafena imáyáa éna agaimaréna séna
moóráwigo máásai-marafa'a ména aaemáíyakemba séna Fasi'aénkóní aambó wi'ankáíyamba wení aambá arupíse íyana minámpá'á wíno
Áísáya agaimaréna siyónka'a póna Yóni paápé úwana mináái paápé uráiye.

4 Yóni káámeri-poigoni áyáu-watoi iyéna ásisamba á'wáánkau uréna
fa'nóríné wantáámíkóní aúwé mintón-aantemba wénena
5 aaí simátíma'maena iyúwasa Yérúsaremu-naopaken-kwaasiye Yúndiyaa-
aempaken-kwaasiye Yóndani-nonkoni menáípákéné maanáípákén-kwáásíyé
miyáumai-waasi tóso ésa
6 miwítí sáwí-awauma kufíyúwana Yóni Yóndani-nompimba nombá
maitínkaraiye.

7 Yóni nombá maitinkéna awánómba ámáán-kawaa-waasiye Sátúsi-
amaan-kawaa-waasiye sáwífa'a nombá maisinkáínkwae sésa wempá'á tóso
uwaná simátimena séna iyánkó póígon-araa'an-owe. Maníkó kentí sáwí-
meyamba timínífo nááwa simátímísara iséra inkaiséra wéteo.
8 Kentí sáwí-kisau tuwé'o Maníkómpá'ó té'o é'a kawe-kísáú maíya'a
tuwánánaumne.
9 Émbaramu kentáá síwá'ná imbá póta Maníkóní kawe'-wáásísá úne sé'a
miyán-ímáyáá ímba oro. Maníkó Émbaramun-aísaafitantamba ónááwe
sénaraantaasi maanóntámpínkémbá kanaámpó'a waási úráaro sisa'á
úráawaisino. Émbaramun-aísaafitantamba uráundawi póta kawe'-wáásísá
úne sé'a miyán-ímáyáá ímba oro.
10 Ímba kawe'-árámbá íyáín-taima áwáufimba wéayaisuwesamo iyafímbó
agaisúwáántemba Maníkó miyáumai kentí sáwí-meyamba timíníye Yóni
siyáiye.

11 Yóni simátimena séna kentí sáwí-imayaa tuwé'a Maníkómpá'ó tewí
nombá wémaitinkaundanifo kesínaaembo tíndawi Ufaen-ámútánkómbá
ai'maráínana kuména kempímbá óraa'a uwátinkainiye. Iyamó agáéntemba
íníye. Wemá óraako kembá íyáákaraifo wemó aaí síndara'o kemó sendá
sáwí'an-iye.
12 Aawinkwínaumo sipetifímbó mósá marésamo mentúwááwanamo
anómbo marapá'ó kúmísanamo ásimo fiyúndágomo tiyútúwáísasamo
kámakama'o índai-iyafimbo uwááígomo agaisuwésamo anómbo naaúmpa'o
mósá máráántemba waási miyáráámbá íníye Yóni siyáiye.

Ísumba nombó maiyánkarain-aai.
Mááka 1:9-11, Rúku 3:21-22

13 Minkánáá Ísu Káríri-aempakemba Yóndani-nompa'a téna Yóni nombá
maisinkáínkwae séna túwana
14 Yóni séna ímbanifo emó nombó maisinkénda kanaán-ifo kentáfémo sémo
nombá maisinkaaómó séndawe súwana
15 Ísu séna ifátuwe súndantemba miyán-uwo. Miyámó ékaimo ékai Maníkó
siyáini'a óyauye súwana ewé séna
16 nombá maiyankówana nompínkémbá íyáfasinowana kampúaran-
tawaai tuwínkaa'-úwana Yóni awánómba Maníkóní ámútanko mááufu'-
numaraamba úmaena Ísu ane'á kumbérowana
17 aaigó aantemba wíyómpakemba séna maawá kesáánimba isa'á wen-
ímáyáá wée'a áfááraumai aamoí uwánkaumne siyáiye.

4

Waántáwanko Ísumba ma'máímo awánarain-aai.
Mááka 1:12-13, Rúku 4:1-13

1 Súwana waántáwanko Ísumba áísai úmai isáíndasafena Maníkóní
ámútanko Ísumba simámuwana máásai-marafa'a

2 koména tómbá ímba néna ayáátááka'a 40 no'waamba waúwana áfáára-
aai tówana
3 waántáwanko Ísu sáwí'o índa awánánae séna Ísumpa'a téna séna emá
Maníkón-áániniko úne wésempo maanóntánkóntáfé tómbá úréna'a naanó
siyó súwana
4 Ísu séna Maníkón-aai aúfáífinkemba séna
tómbó náíyawi aantemba waási ímba fasi'átinkainifo Maníkó siyáintemba
seyaafá'á íyana fasi'átinkainiye
siyáifo emó sénda ímba miyá ónaumne súwana
5 waántáwanko Ísumba áí'maena Yérúsaremu-naopa'a wéna óraa'-amaan-
dankoni amifa'á móankena
6 séna Maníkón-aai aúfáífinkemba séna
Maníkó wíyómpakemba wení kísau-waasisomba ti'maráínasa enká'á
káráwiyesa pósa óntanka'a aísamai turaráanafo sésa tiyáántandesa
faramónááwe
siyáiye. Mindásafe emá Maníkón-áániniko úne wésempo maankákémbá
ásáfenasa wíyómpakewi farámbaesa marapá'á múankanaawe waántáwanko
súwana
7 Ísu séna Maníkón-aai aúfáífinkemba
é'a miyá siyéna moórá-aaiwara'a séna
kentí Fasi'aénkó Maníkómbá
áísai úmai isánae ímba seró
siyáimba emó séndantembo miyámó ékaa Maníkómbá áísai úmai isáúsino.
Mindásafemo emó sénda ímba miyá ónaumne Ísu súwana
8 waántáwanko Ísumba áí'maena óraa'-omapa'a iyéna móankena seyaafá'-
máráfá'á káráwiyon-kwaasiye miwítí óraa-fasi'aene aráánamena
9 séna kenká'ó kífaemo ken-ímáyáámó mósá máréna'o é'a káráwiyi-kisau
áména káráwiyinone waántáwanko súwana
10 Ísu séna waántáwanko kóuwo. Maníkón-aai aúfáífinkemba séna
kentí Fasi'aénkó Maníkómpá'á imáyáa é'a wenáwí'-aantemba mósá maré'a
wení kísau aantemba máéro
siyáifo emó sénda ímba miyá ónaumne súwana
11 waántáwanko auwéna kúwasa wíyómpakemba Maníkóní kísau-waasi
kumésa Ísumba áwa'nai uráawe.

Ísu wení kísaumo ómbakain-aai.
Mááka 1:14-15, Rúku 4:14-15

12 Yóni marará-káwáágón-áwí'a Érotintafena séna sáwí'a uráiye
siyóntafena ándáfa'a máankowana méron-aai Ísu iséna Káríri-aempa'a
wéna
13 Násareti-naopa'a ímba koména Kápaneamu-naopa'a koméraiye.
Mindáópa'a Káríri-nonkwaaunkoni áwáífa'-naopa'a Sépiyuraaniye
Náfataraiye tísaafitantambo uráawiti marará'ó wéron-daopa'aniye.
14 Ísu Kápaneamu-naopa'a koméromba naaófá'ó Maníkón-aaimo
simátímakowin-awi'a Áísáya agaimaréna siyónka'a póna miyá uráiye.
Wemá agaimaréna séna
15 Sépiyuraaninte Náfatarainte mindárai tísaafiti marafá'á nonkwaaúnkóní
áwáífa'a Yóndani-nonkoni menáípá'-márágón-áwí'a Káríri-marafa'a
méraawi fí'o-fi'on-kwaasisafe'a súnda
16 minkwáási túnáín-aempa'a mésa sámo kaipa'á awánánááwe. Maníkóní
némpa'o túnáín-aempa'o méraawi sán-kátinkainiye
agaimaréna siyónka'a póna Ísu paápé éna miyá uráiye.

17 Minkánáá Ísu simátimindasafena ómbarena simátimena séna Maníkó
wení waási kawáánimba ómbaraifo kentí sáwí-imayaa tuwé'a Maníkómpá'á
teró siyáiye.

Ísu éíyain-kwaasimo táántarain-aai.
Mááka 1:16-20

18 Ísu Káríri-waaunkoni áwáífakafamba kúmba kae'-wáásíyáí mésarai
awaaón-áwí'a Sáímoni moórá-awi'a Pítaa úwana áfákon-awi'a Énduruwe'a
mésarai miwítí kísau pósarai mófáá'a to-tímapa'a wénesarai mare'mare'-
únámbá nompí tukésarai méroyana
19 Ísu simátimena séna kesé'a tekaiyó. Mófáá'o to'máímo tímapa'o
wénoyantemba aú-kisau tíménakai wénekai kesáái simátímapa'a wéniyasa
kempá'á teró súwasarai
20 mimbáré'máré'-únámbá tuwésarai wesé'a kurááye.
21 Wesé'a kuyaná Ísu maréna kúmba kae'-wáásíyáí mésarai Sépétin-
áániníkai awaaón-áwí'a Yémísi úwana áfákon-awi'a Yóniye tifowámpín-
kwimái nompín-táómpimba méresa mare'mare'-únámbá to'mayaa wéuwana
Ísu minkáé'nárai táántowasarai
22 minúwóíyáámbá tifowámbá mindómpín-táómpimba auwésarai Ísuwe'a
kurááye.

Ísu sáwífa'-waasifimba kísaumo maiyáin-aai.
Rúku 6:17-19

23 Ísu Káríri-aempa'a naaó'-nao'a wénena ámáán-daumpimpa'a Maníkó
wení waási kawáánin-aai minásé-áái kosimátímapa'a wénena fí'o-fi'on-ti'o
ún-kwaasi asófatinkafa'a kúwana
24 wenáái go
Síriyaa-marafa'a naaó'-nao'a wété úwasa fí'o-
fi'on-ti'o ún-kwaasiye sáwí-amutanko tirumpimbó méron-kwaasiye
tíyayaambo táúnkon-kwaasiye tíyayaambo pukón-kwaasiye miyámó un-
kwáási taawiya'maésa Ísumpa'a mátínkówana asófatinkena
25 aambó wénumba sáwífa'nanka Káríri-aempakene Tékáporisi-aempakene
Yérúsaremu-naopakene Yúndiyaa-aempakene Yóndani-nonkoni menáípákén-
kwáásíyé miyáumai-naopaken-kwaasi wempá'á tóso uráawe.

5

Ísu omápa'a iménamo simátímakain-aai.
Rúku 6:20-23

1 Ísu mérowasa sáwífa'-waasimo tóso umbá tuwánéna omápa'a
imérowasa wení waásisomba túwaandu uwaná
2 simátimena séna
3 Maníkó súwa'nai ínkwae sewí Maníkó miwí kawe'á wéuwatinkena
miwíyá'á wégawaaniye.
4 Miwífímbá sáwí-imayaa wéraisana tirunkó umbaí wétaiwai Maníkó miwí
kawe'á wéuwatinkena fetói wéuwatinkaiye.
5 Kentúmo ímbo maimaésa wéiyowi Maníkó miwí kawe'á wéuwatinkaimba
pósa siyáim-barama maénááwe.
6 Maníkó siyáintemba miyámó ónaemo wésewi Maníkó miwí kawe'á
wéuwatinkena kawe'ó úmaimo méraiyantafena kawe'-í'a uwátinkainiye.
7 Tirumbó wéuwatinkaawi Maníkó miwí kawe'á wéuwatinkena arumbá
uwátinkainiye.

8 Tirumpinkémbó kawe'-áái aantemba wésewi Maníkó miwí kawe'á
wéuwatinkaimba pósa Maníkómbá awánánááwe.
9 Waásifimbo farumó uwátinkaiyantafesa kísau wémaewi Maníkó miwí
kawe'á wéuwatinkena kesí iyámpóín-owe síníye.
10 Maníkóntáfésamo imáyáamo ésamo arupíse úmaimo méraantafesa
sáwí'a wéuwatinkaawe. Maníkó miwí kawe'á wéuwatinkena miwí wení
waási-i'o ombá póna wégawaaniye.
11 Kembiwímó kentáfé'o fasi'ámaimo méraantafesa mindásafesa sáwí-aai
simátinkesa sáwí'a uwátinkesa fí'o-fi'on-karo'-aai simátínkáámba Maníkó
kembiwí kawe'á wéuwatinkaiye.
12 Naaófá'ó Maníkón-aaimo simátímakowimo sáwí'o uwátínkaraantemba
káfé'a sáwí'a wéuwatinkaamba tirunkó kawe'á wéina'a aamoí é'a
wíyómpakemba kentí kawe'-méyámbá maénááwe Ísu siyáiye.

Ságon-aaiye uwígón-aaiyemo Ísu siyáin-aai.
Mááka 9:50, Rúku 14:34-35

13 Ísu simátimena séna marapá'ó méraan-kwaasifimba mé'a uwígómó
ásémo intenkáámbá wéowe. Miyá wéombanifo uwímó sáwí'o énamo imbá
ímba kawe'á úmai kéna ímba áséma éna sáwísankaamba isasá aampa'á
tukésa wénowe.

14 Marapá'ó méraan-kwaasifimba mé'a sámo kaintenkáámbá wéowe.
Omápa'o wérain-daopa'o mósá awánaantemba kembiwí méraawini áwáuma
wéawanaawe.
15 Iyamá ómbá kúra'maresa ímba aúpá'á maráíyamba afora'á makésa
mindáópaken-kwaasi awánánááwe.
16 Miyáumai sámo kaintembá waásifimba mé'a sán-kátinkaiyasa kentí
kawe-kísáú tuwánésa kentifo wíyómpa'o méraiwain-awi'a mósá maránááwe
Ísu siyáiye.

Ísu ámáámbo siyáin-aai.

17 Ísu mináái simátimena séna ímba kentáfé'a sé'a Mósese siyáin-
aine Maníkón-aai simátímakaawi siyáan-aine ifá'á túwáíwaiye ímba seró.
Maníkón-aai siyáan-aai ímba tuwánáúmpo siyáanteni'o úmaimo paápé
índasafe'a kunkáumne.
18 Simátíménda ísáaro. Wíyómba maramá wéraisana póna Maníkón-
aai waé'wae'a wéiye. Maníkón-aaigo seyaafá'á waé'wae'a wéimba póna
minááígómó siyáinten-úmai seyaafá-tántáá'á paápé íníye.
19 Miyáumai Maníkón-aaifinkembo karo'-ááímó taraisésamo
fí'owantafesamo sésamo wéundantemba miyá índa mindá kanaán-
iye síyanamo éna Maníkó séna kesí waási kawáánúnda-waasifinkemba
ímba fasi'aén-kwáásín-owe sínífo Maníkón-aaimo taawiyafésamo
simátimesamo sésa Maníkón-aai ísáaro wésewisafena Maníkó séna kesí
waási kawáánúnda-waasifinkemba óraa'-waasin-owe síníye.
20 Moórá-aai simátíménda ísáaro. Ámáán-kawaa-waasiye ámáámba sen-
kwáásíyé sésa Maníkómó siyáintemba úmai méraumnemo sembá karo'á
wésewe. Miwímó ontembó kembiwímó é'a Maníkómó kawáánipa'a ímba
mé'a Maníkómó siyáintemba érai'a miyámó é'o é'a Maníkómó kawáánipa'a
ménaawe Ísu siyáiye.

Tínkamon-aaimo siyáin-aai.
Rúku 12:57-59

21 Ísu maarán-ááíwárá'á siyáiye. Naaófá'á Mósese kentíwá'násafena
simátímakain-aai ísaraamba maará siyáiye. Ímba tínkamiyasa púwóro.
Miyámó íyasamo ésa aaifimbá maitinkánááwe siyáimbanifo
22 simátime'a súne. Miwítí waásisafesa aaisambá wétiyiyawi aaifimbá
maitinkáíyamba mindá kanaán-iye. Miwítí waásisafesa sáwí-aai
simátínkááwi tí'maesa aaimó ísááwitopa'a tíyasa aaifimbá maitinkáíyamba
mindá kanaán-iye. Miwítí waásisafesa uwó-wáásíyá'ó úwoi-waasiya'o
sésa símai sáwí'a wéiyawi ónkaifa'o iyamó wégaipa'a méraiyamba mindá
kanaán-iye.
23 Miyán-ááí imáyáa ombá Maníkóntáfé'o imáyáamo é'o moórá-tantaa'o
aménae'o óraa'-amaan-daumpa'o komé'o é'a kentí waási aaí ta'ótokaiya'o
tááka'o maké'o é'a
24 Maníkómbó amíyan-tantaa'a óntan-taaregoni ewaa'á mámare'a minááí
koísámai arupíse uwásuwe'a kouweré'a Maníkómbá áméro.
25 Aaimó simátinkanae síyawimo tí'mae wíyasa aampa'á mósimai paápé
uwásuwesa koró. Óraa'-waasimo mátimiyasamo ésa
i-wáási timíyasa ándá-naumpa'a tinkánááwe.
26 Ímbo miyámó íyasamo ésa ándá-naumpa'a mótinkaiyasa ímba áááéma
tai'ánaumne sésa seyaafá'-méyámbá tímatuwaiyasa faútinkanaawe Ísu
siyáiye.

Aarakwá'ó tasáén-aaimo siyáin-aai.
Mátíyu 19:9, Mááka 10:11-12, Rúku 16:18

27 Ísu minááí simátimena séna naaófá'á Mósese simátímakain-aai
ísaraamba maará siyáiye. Fí'owi tuwaainíntóné tuwaai'wainté ímba nóro
siyáimbanifo
28 simátime'a súne. Moóráwigo moórá-inimbo awánénamo tafisénae
sénamo índa ímba afora'á ínífo imáyáa aantemba tafisínana Maníkó séna
imáyáafinkemba é'a wétafisiye síníye.
29 Túrankomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnafo sé'a moórá-turamba
fitúwáaro. Kae-túrántámbó awáné'o é'a ónkaifa'o wíyamba mindá sáwí'an-
iye. Sáwí'o uráinda maisuwé'o méraiyamba mindá kawe'án-iye.
30 Tiyáánkomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnafo sé'a moórá-tiyaamba
arátúwáaro. Kae-tíyáámbó wéraina'o é'a sáwí-marupa'o iyamó wégaipa'a
wíyamba mindá sáwí'an-iye. Sáwí'o uráinda maisuwé'o méraiyamba mindá
kawe'án-iye.

31 Naaófá'á Mósese maará siyáiye. Moóráwigo awaaininkómbá
ai'mátuwaindawi aúfáífimba agaimaréna séna kesuwaainímbá
ai'mátuwaumne séna agaimái amíno siyáimbanifo
32 simátime'a súne. Awaaininkó ímba moórá-waasigoe wénisana awaaikó
ai'mátuwaisana mininínkó kówéna moórá-waasi komaiyéna mininínkó aú-
waasigoe wénimba sáwí-anka'a wéniye. Aifa'-áwááíkómó ai'mátukaintafena
miyá wéiye. Moórá-waasigo ai'mátukain-inimbo wémaimba wewárá'á
umémbá wémaiye Ísu siyáiye.

Seyaafá-tántáápímbá ímba matuwé'a seró-ááí.

33 Ísu maarán-ááíwárá'á siyáiye. Naaófá'á Mósese simátímakain-aai
ísaraamba maará siyáiye. Fasi'aénkómpátá miyá ónaumne síyamba karo'á
sefáínifo érai'a sé'a miyán-oro siyáimbanifo

34 simátime'a súne. Kemó miyá ónaumnemo síyambo é'a érai'a miyán-oro.
Kemó ímbo miyá ónaumnemo síyambo é'a érai'a ímba miyán-oro. Maníkó
káráwiyaiwi wíyómpa'a méraifo Maníkón-áwíka'a ímba matuwé'a seró.
35 Maníkó marapá'á káráwiyaipa'an-ifo ímba marará'á matuwé'a seró.
Yérúsaremu-naopa'a Maníkó káráwiyain-daopa'an-ifo ímba mindáópa'a
matuwé'a seró.
36 Fafután-á'nóntáúrá'á kaantún-a'nontau ímba kanaán-ure'a kaantún-
a'nontaura'a fafután-á'nóntáú ímba kanaán-uránááfo ti'nónká'á ímba
matuwé'a seró.
37 Kemó miyá ónaumnemo síyambo é'a maarán-ááí aantemba seró. Ewé
miyá ónaumne seró. Kemó ímbo miyá ónaumnemo síyambo é'a maarán-
ááí aantemba seró. A'áo ímba miyá ónaumne seró. Simátimunda-aai
waántáwankon-imayaafinkeni'a wéowe Ísu siyáiye.

Anondáámo ímbo tínkamiyan-aai.
Rúku 6:29-30

38 Ísu minááí simátimena séna Mósese simátímakain-aai ísaraamba
maará siyáiye. Moóráwigomo moóráwigoni aúrambo fituwáínasamo ésa
wen-ánóndáá wenaúramba fituwánááwe. Moóráwigomo moóráwigoni
áwááyaamba pótuwainasamo ésa wen-ánóndáá wenáwááyaamba
pótuwanaawe siyáimbanifo
39 simátime'a súne. Sáwí'o uwátinkaiya'a ímba anondáá miwí sáwí'a
uwátínkáaro. Táá'o tuwaumíya'o é'a ímba anondáá tínkame'a aneka'á waé-
timiyasa tuwaumónááwe.
40 Kentí unáánkwátóisafesamo maénae sésamo tí'maesamo aaimó
ísáín-waasigompa'a kurésamo síya'o é'a ímba a'áo síyamba paákákén-
únánkwátóiwara'a tíméro.
41 Aampa'ó ta'ótoresamo sésa kentáási moparáwímbá kárika'a súwa'nai
orómó síya'o é'a ímba a'áo síyamba úwoima ayáátááka'a túwa'nai oro.
42 Moórá-tantaa'a simiyó síya'o é'a úwoi tíméro. Moórá-tantaa'a wááu
simiyó síya'o é'a miyán-oro Ísu siyáiye.

Namuro-wáási kawe'á uwátínkáaro-aai.
Rúku 6:27-28,32-36

43 Ísu minááí simátimena séna naaófá'á simátímakain-aai ísaraamba
maará siyáiye. Kentí waási-imayaan-oro. Kentí namuro-wáási tíyámba
uwátínkáaro siyáimbanifo
44 simátime'a súne. Kentí namuro-wáási imáyáa timé'a sáwí'o
uwátínkááwisafe'a túwa'nai úmai Maníkómpá'á inaí seró.
45 Miyámó ombá wíyómpa'o kentifo méraiwaini iyámpói-i'a wéowe.
Maníkó miyáumai kawe'á uwátinkena aaí sisaná aa'á kaisaná kawe'-
wáásíyá'é sáwí-waasiya'e aa'á kaisaná Maníkó aaí sisaná aa'á tisaná
arupísemo on-kwáásíyá'é ímbo arupísemo on-kwáásíyá'é aa'á wétiye.
46 Seyaafá'nánká kentí waási-imayaamo wéowasamo ombá anondáá
miwí-ímáyááwárá'á wéowe. Taakisimó máén-umen-kwaasi ímba kawe'-
wáási ombánifo miwíti waási-imayaamo owasamó ombá anondáá miwí-
ímáyáá wéowe. Miyáumaimo kentí waási-imayaa aantembo íyanamo éna
Maníkó ímba kawe'-méyámbá timínífo kentí namuro-wáásíwárá'á imáyáa
tíméro.
47 Seyaafá'nánká kentí waási-i'a úmai kawe'á wéuwatinkaawe. Maníkóní
ambó ímbo wéaraaiwaewiwara'a miyá wéowe. Miyámó onten-úmai kentí
waási aantemba ímbanifo kentí namuro-wáásíwárá'á kawe'á uwátínkáaro.
48 Kentifo wíyómpakewi kawe'-í'a úmai méraimba mindásafe'a imáyáa é'a
kawe'-í'a úmai méraaro

Ísu siyáiye.

6

Wétuwa'nai-on-aai.

1 Ísu mináái simátimena séna tuwímbaisafe'a tirumbá uwátinke'a
túwa'nai íyamba ímba maarán-ímáyáá é'a waási méraiyanka'a wétuwa'nai-
onasa óraa'-waasin-iye síwae-imayaa ímba íyamba úwoi túwa'nai oro.
Miyán-ímáyáámó wée'o túwa'nai íyanamo éna kentifo wíyómpakewi kawe'-
méyámbá ímba timíníye.
2 Óntamo ímbo makáawimo túwa'nai íyamba waási aamoí uwásinkaiwae-
imayaa ímba é'a ímba óraaka'-oraaka'a síyamba úwoi túwa'nai ónááwe.
Kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáási ámáán-daumpa'e aampa'é toruparésa
óraaka'o sembá óntamo ímbo makáawimo tímémba ímba miwí-ímáyáá ombá
wétimesa kesúwí'a mósá maráíwae sésa wétimewe. Érai'a simátime'a súne.
Mindámo tímén-anondaa miwí túwí'o mósá máráámba é'a mimbéyámbá
wémaewe.
3-4 Óntamo ímbo makáawimo túwa'nai íyamba kesí waási suwánaafo sé'a
waásimo ímbo méraiyanka'a túwa'nai oro. Miyámó ombá kentifo aúpá'ó
wéomba tuwánaiwai póna kawe'-méyámbá timíníye Ísu siyáiye.

Maníkómpá'á inaimó sen-ááí.
Rúku 11:2-4

5 Ísu mináái simátimena séna Maníkómpá'ó inaimó síyamba kaumbo-kae'-
ááíwárá'-wáásímó sentembá ímba miyán-oro. Miwí sésa waási suwánésa
aamoí uwásinkaiwae-imayaa ésa ámáán-daumpa'a mésa waásimo tóso on-
áémpá'á mésa inaí wésewe. Érai'a simátime'a súne. Miwímó miyámó wéon-
anondaa miwí túwí'o mósá wémaraamba mimbéyámbá wémaewe.
6 Miwí miyá wéofo Maníkómpá'á inaí síyamba kentí naaúmpa'a kembiwí
aantemba imé'a kentifombó ímbo ane'ó awánaawimpa'a inaí síyana aúpá'ó
wéomba tuwánaiwai póna iséna kawe'á úmai túwa'nai íníye.
7 Maníkómpá'á inaí síyamba úwoi-aaiyaamba ímba símai tafisénááwe.
Maníkóní aambó ímbo aráíwáéwi sésa tafisímai-aaisa senanasá súwa'nai
íníye sésa úwoi-aaiyaamba símai wétafisefo
8 ímba miyán-oro. Kentifombó Maníkómpá'ó miyám-baaran-aaisafe'o
wéaisai-e'o súwa'nai íníyemo síyamba é'a awánaraimba póna túwa'nai íníye.
9 Maníkómpá'ó aaimó síyamba maará seró.
Kentáásifowao wíyómpa'o méraandawi enáwí'a íyáákarain-awita mósá
wémaraumne.
10 Ení nombaragó seyaafá moórá-mora-waasi tirumpimbá kumíno.
Wíyómpakewimo ení ámáámbo aráíwáéntemba marapátá méraundawisa
miyáumai aráíwáéno.
11 Káfé-kanaa-tomba kentáá simiyó.
12 Waásimo aoisaambó uwásinkaiyata anondáá ínta miyásá uwátinketa
miwítí aoisaambá maitiyúwáana miyáumaisa kentáási aoisaambá
maisiyuwaaó.
13 Sáwí-yantaakomo kentáá ma'máímo awánáíndasafenamo ínamo e
wasiyuwaaó. Seyaafá'-má'ú-yántáákó kentááfímbá tifó sé maisiyuwaaó.
[Ení waási kawáánúmae wéiyonana ení fasi'aémbá waé'wae'a úmae
wéiyisana enáwí'a óraa'a úmae wéiyimba érai'-aain-iye.] Miyán-ááí
Maníkómpá'á seró.

14 Sáwí'o uwátínkaraamba ímbo anondáámo sáwí'o é'o ifátuwaiyanamo
éna kentifo wíyómpakewi kembiwímó sáwí'o wéomba túwa'nai ena
maitiyuwáínífo
15 sáwí'o uwátínkaraamba úwoimo imáyáamo úmae iyé'o ímbo
ifátuwaiyanamo éna kentifo wíyómpakewi kembiwímó sáwí'o wéomba ímba
maitiyuwáíníye Ísu siyáiye.

Tómbó aawentamó on-áái.
16 Ísu minááí simátimena séna Maníkómpá'ó inaí aantembo sé'a tómbá
wéawentan-omba aasásóí'-wáásímó ontembá ímba miyán-oro. Miwí sésa
waási suwánésa sésa kawe'á ésa tómbá wéawentan-owe síwae sésa tómbó
ímbo naanten-tóí'á matuwésa méraawe. Érai'a simátime'a súne. Miwítí
méyámbá miwí túwí'a mósá wémaraam-beyamba é'a maiyáawe.
17 Miwí ésa miyá wéofo kembiwí tómbá wéawentan-omba tói'a wisuké'a
ti'nóntáu paasé'a túmai kawe'á úmaraiyasa
18 waási tuwánésa tómbá wéawentan-owe ímba síyana kentifo tuwánéna
kawe'-méyámbá timíníye. Kentifon-ane'ó ímbo awánaawi aúpá'ó ombá
awánaiwai kawe'-méyámbá timíníye Ísu siyáiye.

Wíyómpaken-kawe-tantaakon-aai.
Rúku 12:33-34
19 Ísu minááí simátimena séna marapá'ó méraamba sáwífa'-ontama ímba
máráaro. Maráíyan-ontama ufóíyaraamba ínana waígo náínana táúkaa'a
ínasa mindámbá sáwí'a uwásuwesa umémbá maénááfo sáwífa'-ontama ímba
maré'a
20 kawe-kísáú maíyana kentí kawe-tántáá'á wíyómpa'a wéíniye.
Wíyómpa'a wéraimba ufóíyaraamba ímba ínana waígo ímba náínana
táúkaa'a ímba ínasa waási ímba umémbá maíyana úwoi wéíniye.
21 Marapá'ó kentí óntamo wérainanamo éna marapátáféna tinkáínífo
wíyómpa'o kentí óntamo wérainanamo éna wíyómpatafena tinkáíníye Ísu
siyáiye.

Túranko kentí imáyáafimbo sámo kain-áái.
Rúku 11:34-36
22 Ísu minááí simátimena séna túranko kentí imáyáafimbo sámo kain-
tántáá'án-iye. Túrankomo kawe'ó úmaimo awánáínanamo éna seyaafá'-
ímáyáá sáma káínífo
23 túrankomo ímbo kawe'ó úmaimo awánáínanamo éna seyaafá'-ímáyáá
tuwinkáíníye. Marapá-tántáá'-ímáyáá aantembo íyanamo éna kempímbó
sámo kain-tántáá'ó ímbo wénamo éna kumeu'ó í-tántáákó óraa'a úmai
wéíniye Ísu siyáiye.

Óntantafena Maníkóntáfénamo siyáin-aai.
Rúku 16:13
24 Ísu minááí simátimena séna ímba kanaa'á kae-káwáá-wáásítí kísau
wémaewe. Miyámó ésamo ésa moóráwigomba aamoí ésa moóráwigomba
ímba aamoí uwánkanaawe. Miyámó ésamo ésa moóráwigoni kísau
kawe'á úmai maésa moóráwigoni kísau tuwesaraí ónááwe. Miyáumai
Maníkóní kísaumo maé'o é'a sáwífa'-ontamba maénaumne-imayaa ímba
úmae iyónááwe. Sáwífa'-ontamba maénaumne-imayaamo é'o é'a Maníkóní
kísau ímba maénááwe Ísu siyáiye.

Méraantafe'a ímba óraa'-imayaa oró-áái.
Rúku 12:22-31

25 Ísu minááí simátimena séna minááí imáyáa é'a simátime'a súne.
Méraamba ímba óraa'-imayaa é'a tómbó náíyantafe'a ímba óraa'-
imayaa é'a kentúra'o unáánkwátóimo íyantafe'a ímba óraa'-imayaan-oro.
Tómbó náíyamba úwoisambanifo waásimo méraamba óraa-tantaa'an-iye.
Unáánkwátói íyamba úwoisambanifo waási túma óraa-tantaa'an-iye.
26 Numagómpá'á imáyáan-oro. Numagó ímba kísau éna tómbá fáká'mai
naaúmpa'a makéna wénaifo kentifo wíyómpakewi miwítí tómbá tímísasa
wénaawe. Maníkón-aúranka'a kemá waási numagómbá íyáákaraamba póna
kentí tómbó éna timíníye.
27 Kembiwímó óraa'-imayaamo
é'o é'a maíyan-kanaa ímba kanaa'á ayáátááka'a méranaawe.

28 Unáánkwátói íyantafe'a ímba óraa'-imayaa é'a waiwandáánká'á
imáyáan-oro. Waiwandáánkó ímba kísau éna ímba wení unáánkwátói
makáifo
29 simátime'a súne. Naaófá'á Yúndaa-waasiti óraakon-awi'a Soromoní
sáwífa'-unankwatoiye ko'naaririyé makówi úwasa waási awánésa kawe'án-
iye sumbánifo waiwandáán-aramba awánésa óraa-kawe'an-iye wésewe.
30 Ufá'á ko'naarirí-tántáá'é séna waiwandáámbá Maníkó makáiye. Umá
ímba waé'wae'a ínífo káfé'a ínasa aafáyáa waási agaisuwáíyamba Maníkó
mintántáá'á imáyáa éna ko'naarirí-tántáá'á makáiye. Miyáumai Maníkó
waásisafena imáyáa éna kentí unáánkwátói timínífo kembiwí Maníkóntáfé'a
ímba kanaa'á wésuwa'nai-iwain-iye ímbo seráámbá wésewe.
31 Maníkó wétuwa'nai-imba pó'a tóné nonémó náíyantafe'a ímba óraa'-
imayaa é'a unáánkwátóimo íyantafe'a ímba óraa'-imayaan-oro.
32 Maníkóní aambó ímbo aráááíwáéwi tóné nonémó náíyantafesa óraa'-
imayaa wéowe. Tómbó nombó ímbo wéne'o é'a púwófo séna kentifo imáyáa
éna wétimifo imáyáa ímba óraa'-imayaa wée'a
33 Maníkómó wení waásimo kawáánintafe'a aifa'á imáyáa é'a wembó
aráááímo tainí'o wéontafe'a imáyáa é'a miyámó owaná mintántáá'á
wétimiye.
34 Aúnkáwe aafáyáawe paápé índa-tantaatafe'a ímba óraa'-imayaa íyana
tirunkó umbaí táíno. Káfé'a wérain-tantaatafe'a imáyáa é'a aafáyáamo
paápé índa-tantaa'a awáné'a imáyáa é'a moórá-kanaa moórá-kanaamo
paápé índa-tantaa'o awánaantemba imáyáan-oro Ísu siyáiye.

7

Ímba sáwí-aai simátíméro-aai.
Rúku 6:37-38,41-42

1 Ísu minááí simátimena séna tuwáné'o é'a sáwí-waasiye siyanamó éna
Maníkó kentáfénawara'a miyá sínífo tuwáné'o é'a sáwí-waasiye sefó.
2 Kawe'-ááí wésimatime'a sáwí-aai wésimatime'a íyantafena Maníkó
kembá miyá íníye. Tíménteni'a úmai Maníkó miyáumai timíníye.
3 Kentúrampimba iya-arumbá wéraisa'o ombá ímba awánaamba kentí
waási tuwáné'a enaúrampimba ayaantambá wéraiye wésefo ímba miyá seró.
4 Kentúrampimbo iya-arumbó ímbo awánaamba nóra séra kentí waási
túrampinkemba tiyaantambá maitiyuwánae wéseo.
5 Kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásín-ofo kentúrampinkemba iya-arumbá
maisuké'a tuwáné'a kentí waási túrampinkemba tiyaantambá kanaa'á
maitiyuwánááwe Ísu siyáiye.

6 Kawe-tántáá'ó iyánkómbó ímbo áméntemba Maníkón-aai taraisíyawi ímba simátíméro. Simátimiyasamo ésa karaánáá'a simátinkanaawe. Kawe-tántáá'ó póígombo ímbo áméntemba Maníkón-aai ímba sínkáíye wésewi ímba simátíméro. Simátimiyanamo éna minááígó fiyúndáraamba to'wíníye.

Maníkómpá'ó inaimó sen-áái.
Rúku 11:9-13

7 Ísu séna Maníkómpá'ó inaimó wésemba áísai úmae wéiyiyana timíníye. Áántamae'o wéiyiyana kentáái isáíníye. Wésaafa úmae iyíyana Maníkó aráátiminiye.
8 Áísai íyanamo éna Maníkó timíníye. Wéaantewanamo éna Maníkó kentáái isáíníye. Saafámo íyanamo éna Maníkó aráátiminiye.
9 Kemá iyámpóíwara'-waasi kentáánintombo kisaamá simiyómó síya'o é'a ímba óntamba timíyamba kisaamá timénááwe.
10 Mófáá'a simiyómó síya'o é'a ímba iyaankafayaambá timénááwe.
11 Énifo sáwí-waasi ombánifo kentáánintomba kawe-tántáá'á wétimefo wíyómpakemba kentáásifowa kawe'-aantemba iwáí póna áísai íyawimo éna kawe-tántáá'á timíníye.

12 Kembó tirááímo táínda-i'o úmaimo wétuwa'nai-iya'a miwí miyáumai túwa'nai oro. Minááímó simátimunda Mósese siyáin-aaiye Maníkón-aai simátímakowi siyáan-aaiye minkáé'-ááígóní áwáuma wésimatimune Ísu siyáiye.

Kári'-ontagon-aai.
Rúku 13:24

13 Ísu séna kae'-óntámá wéraisa'a kári'-ontafimba íyáféráaro. Óraa'-ontama óraa'-ankoni ontamán-iye. Maníkóní némpa'o maé'mae'o íyan-aempa'a minóráá'-ámpá'á wéwesa sáwífa'-waasi minóntáfímbá wégowe.
14 Kári'-ontama umbai-ánkóní ontamán-iye. Aúí'o úmaimo maé'mae'o íyan-aempa'a minúmbáí-ámpá'á wéwesa sesimáí-waasi aantemba minóntámá saafá úmai awánésa wéiyaferaawe Ísu siyáiye.

Karo'-ááímó sen-kwáási táái.
Rúku 6:43-44, Rúku 13:25-27

15 Ísu mináái simátimena séna tuwímbai karo'á simátimesa sésa Maníkón-aai simátimunda-waasi úne wésewi miwí káráwimai méraaro. Sipisípi-poigomo aáno úmaimo máíntemba miwí karo'-ááwéyáá úmai wénombanifo kawe'-ímáyáá sáwí'a wéuwatinkaan-kwaasin-owe.
16 Miwíti áwáumo awánánae'o é'a miwíti kísau awáné'a miwímó méraawini áwáuma awánaaro. Fekómó éna ímba áwíyanda-arankaamba iyáínífo fe'-arambá iyáíníye. Antirígómá afo'afáá'-arankaamba ímba iyáínífo antirí-aramba iyáíníye.
17 Miyáumai kawe-táígó kawe'-árámbá íyáísana sáwí-taigo sáwí-aramba wéiyaiye.
18 Kawe-táígó ímba sáwí-aramba íyáísana sáwí-taigo ímba kawe'-árámbá íyáísasa
19 kawe'-árámbó ímbo íyáín-taima ayáímai iyafímbá wéagaisuwaawe.
20 Miyáumai minkáró'-wáásíti kísau awáné'a miwíti áwáuma miyáráán-úmai awánánááwe.

21 Kentáfésa kesí Fasi'aénkón-iye wésewiwara'a Maníkó ímba
seyaafá'nánká káráwinda póna kesifo wíyómpakewimbo arááímo tainí'o
wéowi aantenka'a káráwiyiniye.
22 Maníkó seyaafá'nánká méraawini áwáusafesa tísai índa-kanaa tíndara'a
kentáfésa sáwífa'-waasi sésa Fasi'aénkóo ení fasi'aéntámbá Maníkón-aai
simátímakaumne. Ení fasi'aéntámbá waási tirumpinkémbá sáwí-amutamba
maitíyukaumne. Ení fasi'aéntámbá fí'o-fi'on-kawe-kisau ímbo awánaraan-
kisau maiyáumne síyambanifo
23 simátime'a súne. Ímba kesí waási é'a sáwí-kisau wémaen-kwaasin-ofo
kóro kemá sénaumne Ísu siyáiye.

Naambó urááyawi-taai.
Rúku 6:47-49

24 Ísu minááí simátimena séna kesáái isésa wéaraaiwaewi miyán-kwáásímó
simátíméndara'a ísáaro. Kawe'-ímáyááwárá'-wáásí fasi'aén-dámbá ónae
sésa mai'á u'maésa kumémesa óntanka'a naamayáámba múfaimai naambá
úmaraiyana
25 aa'á téna óraa'-nomba fínana mindámbá ímba tawisínda fasi'ámai
wéena óntanka'-namba póna úwoi wéíniye.
26 Énifo kesááimo isésamo ímbo kawe'ó úmaimo wéisaiyawi miyán-
kwáásímó simátíméndara'a ísáaro. Naambá ónae sésa ímba mai'á ukésa
íyamba nonáámááíya'a paáká'á úmakaiyana
27 óraa'-a'a téna nombá fiyéna mindámbá tawísísuwainana sáwí'a íníye Ísu
siyáiye.

28 Ísu minááí simátimuwasa túwaandu urón-kwaasi isésa
29 ámáámba sen-kwáásímó sentembá ímba sifó óraa'-waasigoraamba siyé
sésa táátafesa uráawe.

8

Ísu námombo kón-kwaasi kawe'ó uwánkarain-aai.
Mááka 1:40-44, Rúku 5:12-14

1 Táátafesa uwaná Ísu minómápákémbá kumúwasa sáwífa'nanka
ánaaemba aráááwáúwana
2 moóráwigo námombo kón-kwaasi Ísumpa'a téna óraakon-iye séna
aísamaifimba takífaena séna kentáfénamo ankáínamo e kanaa'á aúí'a
uwásinkainone súwana
3 Ísu ayáámba ane'á ta'ótorena séna miyá ónaumpo enáúra'a karefó'a
kawáúwiye súwana minúwóíyáámbá kawáúguwana
4 Ísu séna enáúra'o uwánkaunda-aai simátimenafo enáúra'a kawáúwifo
naaófá'ó Mósesemo siyáintemba ámáán-kisau-waasifa'a wéma enáúma
máaraatime póíma tímínasa Maníkóntáfésa ísámai tufú'mai agaíyasa
seyaafá'nánká awánésa áúrakemba kawáúwiye sénááwe Ísu siyáiye.

Rómu-i-waasigon-aai.
Rúku 7:1-10

5 Ísu minááí simásuwena Kápaneamu-naopa'a kúwana Rómu-i-waasiti
kawáágó ména Ísumpa'a téna óraaka séna
6 óraakoo kesí kísau-waasi naaúmpa'a ména óraa'-ai'a isaná áúwawaako
ímba úwaauwa wéisana méraiye súwana
7 Ísu séna koasófankanaumne súwana

8 wemá séna kemá kári'-waasi úmpo emá óraa'-waasi ómpo kesí naaúmpa'a íyínda uwófí'a ínompo ifátuwe aaí aantemba sinaná kesí kísau-waasi asófáíno.
9 Kewárá'á kawáá-kísáúgóní áwáuma awánaraunda kesí kawáágó sisa'á wení kísau wémae'a kesí i-wáásísáfé'a súnasa kesí kísau wémaewe. Moóráwigontafe'a sé'a waaó súnana wéwisa'a moóráwigontafe'a sé'a tiyó súnana wétisa'a kesí kísau-waasisafe'a miyá uwómó súndantemba miyá wéofo úwoi aaí aantemba sinaná kesí kísau-waasi asófáíno súwana
10 Ísu minááí iséna áátafena éna wembó arááíwa'maesamo kun-kwáásísóntáféna séna simátime'a súne. Minkwáásí Rómu-waasigo kentáféna súwa'nai í-fásí'áémbá tokáiye wésifo kesí waási Ísareri-waasifinkene fí'on-kwaasifinkene ímba miyán-ááí wésewe.
11 Simátíménda ísáaro. Aafáúmó íyáúsipakene kúwáféráípakene fí'o-fi'on-aempakene sáwífa'nanka tóso ésa Maníkó wení waásimo kawáánipa'a mésa kentíwá'ná Émbaramuwe Áísáakiye Yékopuwe tómbá náíyambanifo
12 mindárau tísaafitantambo uráawi miwí túma maimaé wéiyesa sésa Maníkó kawáánipata ménaumne wésewi tí'maena kumeu'ó in-áémpá'á tiyuwáínasa ifi'á wétesa sáwí'a úmai mésa túwááyaamba umpufuwónááwe Ísu simátimena
13 Rómu-i-waasiti kawáágóntáféna séna emó kentáfémo séndantemba miyá onaná asófainifo ení naaúmpa'a waaó súwana minkánáá wení kísau-waasi asófankaraiye.

Ísu tí'o ún-kwaasimo asófatinkarain-aai.
Mááka 1:29-34, Rúku 4:38-41

14 Ísu Pítaani naaúmpa'a iména awánómba Pítaan-áráandaomba áuiya kówana mérowana
15 ayáánka'a ta'ótorowana mináúíyá tasí úwana íyáfasinkena
tómbá kúfu'a uwátímakaiye.

16 Úwasa fenómpinka'a sáwí-amutamba tirumpimbó méron-kwaasi tí'maesa Ísumpa'a túwana aaí séna sáwí-amutamba tirumpinkémbá maitiyuwówasa kóuwana tí'o ún-kwaasi asófatinkaraiye.
17 Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Áísáya agaimaréna Ísuntafena séna
sí'o wéimba asófasinkena
sí'o wéimba tasí uwásínkaraiye
agaimaréna siyónka'a póna Ísu miyá uráiye.

Ísumba arááíwaenaemo siyáan-aai.
Rúku 9:57-60

18 Moórá-kanaa sáwífa'nanka tóso ésa Ísun-amándára'a mérowana tuwánéna wení waásisafena séna nonkwaaúnkóní menáípátá kónae súwana
19 moóráwigo ámáámba sún-kwaasigo téna séna seyaafá'-náópa'o níndafa'a esé'a nónaumne súwana
20 Ísu minkwáásígómbá áísai ena séna emó sénda súnda-aai imáyáan-uwo. Waankó taaiyaifimbá wáísana numagó ánáamba úmarena wéwaifo kemá waási úranko ímba naambá úmare'a wéwaumne súwana
21 moóráwigo wembó arááíwauwai séna óraakoo méraanana kesifo puwína utámare'a embá arááíwaenaumne súwana
22 Ísu séna ímbanifo kesáái ímbo isésamo pukáan-kwaasiyaamba owí puwíyan-kwaasi utátinkanaafo emá kembá siráááíwauwo Ísu siyáiye.

Óraa-fiyunda torówanamo Ísu mafaimakáin-aai.
Mááka 4:36-41, Rúku 8:22-25

23 Ísu minááí simámena wení kísau-waasiye nompín-táómpimba íyátesa
nonkwaaúnkóní menáípá'á kumbá
24 Ísu aún-kwaigurówana minkwaaúmpá'á óraa-fiyunda torówana nonkó
tufántááfan-éna nompín-táómpimba ówitowasa kúwáfekunafo sésa
25 inkaisésa Ísumba koaúsésa sésa Fasi'aénkó puwúnafosa súwa'nai uwo
suwaná
26 nóintafera wéinkaisoo. Kentimankúnkúmba kári'an-iye séna
íyáfasinena fiyúndágonte nonkóntétafena óraaka séna mafáékaiyo
súwasarai fiyúndágoe nonkóe'a mafáúyana nonkó kará'náguwana
27 táá'a úwasa keáímbá sésa nóran-kwaasiya'iyo. Fiyúndágoe nonkóe'a
wenáái isaíyó sésa tiyáámba ufakésa táátafesa ésa siyáawe.

Sáwí-amutambo maitíyukain-aai.
Mááka 5:1-17, Rúku 8:26-37

28 Simásuwesa mindómpín-táómpimbo kumbá Káríri-marama tínaaempa'a
wérowana Kégésaa-marama túrampa'a wérowasa mimbáráfá'á kumbá
Ísu mindómpín-táómpinkemba kumúwasarai kae'nárai wempá'á tiyááye.
Minkáé'nárai sáwí-amutamba tirumpimbá mérowasarai waásimo
utátínkón-ontan-aifa'a mésarai túwáífiya wéuyasa waási inkaisésa
minkáé'náraimo méroyapa'a ímba kuwasaráí minkáé'nárai Ísumpa'a tésarai
29 óraaka sésarai Maníkón-ááninkoo sínkami-kanaa ímba tiyáisa
sínkaminiyerai wétene suyasá
30 ewaa'á sáwífa-poima mésa umá wénowasa
31 minkáé'nárai tirumpinké-sáwí-ámútántómbá Ísuntafesa sésa
si'mátuwesaamo e mimpói tirumpimbá si'maraaó suwaná
32 miyán-oro súwasa sáwí-amutantomba minkáé'nárai tirumpinkémbá
kárúwesa pói-tirumpimba koférówasa mimpóísómbá seyaafá'á
ámémpakemba tuwaantantésa nonkwaaúmpímbá kúwáférómba putásowasa
33 póíya'o tafíkówi awánésa minúwóíyáán-úmai naaópa'a wésa póígomo
úne Ísumo minkáé'náraimo uwátinkone mósimatim-besimati uwasá
34 isésa koawánánae sésa kumbá koawánésa Ísuntafesa sésa
maambáráfá'á ifá siyuwésa kóuwo siyáawe.

9

Ísu aísamaimo pukówimba kawe'ó uwánkarain-aai.
Mááka 2:1-12, Rúku 5:17-26

1 Suwaná Ísu wení kísau-waasiye nompín-táómpimba íyátesa kumbá wení
naaópa'a marapá'á kúmúwasa
2 tuwímbai aísamaimo pukówimba wandaaifímbá marésa taawiya'maésa
tésa Ísumpa'a máánkówana Ísu tuwánéna taawiya'maésamo tun-kwáásímó
érai'a kawe'á uwánkainiye-imayaamo umbá Ísu tuwánéna aísamaimo pukón-
kwaasigontafena séna kesí waásiyo ení sáwí-imayaa maiyauwáúmne súwasa
3 ámáámbo sun-kwáásí keáímbá sésa Maníkó weyáá sáwí-imayaa
maitiyuwáínífo minkwáásígó Maníkómbá karaánáá'a wéankaiye suwaná
4 Ísu miwítí imáyáa tuwánéna nóra séra miyá-sáwí-ímáyáá wéoo.
5 Moóráwigo aísamaimo pukáindawintafenamo séna ení sáwí-imayaa
maiyauwáúmne sínasamo ésa éraira sí karorá síyó sénááwe. Énifo

moóráwigomo aísamaimo pukáindawintafenamo séna íyáfasine eyáárika'a waaó sínasamo ésa éraira sí karorá síyó sésa awánánááwe.
6 Kemá waási úranko marapá'ó méraunda waásiti sáwí-imayaa maitiyuwáúnda-fasi'aemba tokáumpo aráátíménda awánánááwe séna aísamaimo pukón-kwaasigontafena séna íyáfasinke ení wandaaimá maimaé ení naaópa'a waaó súwana
7 íyáfasinena wení naaópa'a kúwasa
8 mérowi Ísumo úmba awánésa táátafesa ésa Maníkón-áwí'a mósá marésa sésa Maníkó minkwáásígómbá fasi'aémbá ámísana póna miyá uráiye sésa táátafesa ésa tiyáámba tóipimba fáákaawe.

Ísu Mátíyumbo áántarain-aai.
Mááka 2:13-17, Rúku 5:27-32

9 Suwaná Ísu tuwéna wéna awánómba moóráwigon-awi'a Mátíyu taakisimó máún-daumpa'a mérowana awánéna séna íyáfasine kesé'a tiyó súwana íyáfasinena wembá aráááíwa'maena kúwasa
10 Ísu wení kísau-waasiye Mátíyuni naaúmpa'a imésa tómbá wénowasa sáwífa'nanka taakisimó máún-kwaasiye sáwí'o un-kwáásíyé mindáúmpá'á imésa nowasá
11 ámáán-kawaa-waasi awánésa Ísuni kísau-waasisafesa tísai esa sésa kentí óraako nóra sénawa taakisimó máén-umen-kwaasiye sáwí'o on-kwáásísé'a tómbá wénaiyo suwaná
12 Ísu iséna séna tíyofaan-kwaasi kawe'-úmaimo méraan-kwaasi ímba wétuwa'nai-ofo tí'o in-kwáási wétuwa'nai-owe.
13 Mindásafe'a arupíse úmaimo méraan-kwaasi táántaanasa Maníkómpá'á tíwae sé'a ímba kunkáumpo sáwí'o úmaimo méraan-kwaasi táántaanasa Maníkómpá'á tíwae sé'a kunkáumne. Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna Maníkó séna
póímo tufú'maimo agaimáímo símémba kanaán-ifo tirumbó wéuwatinkaamba óraa'-aamoi wéune
siyáimba mindásafe'a imáyáa é'a miyá wéumpo minááígóní áwáuma isé'a miyán-oro Ísu siyáiye.

Tómbó aawentamó on-ááí.
Mááka 2:18-22, Rúku 5:33-39

14 Súwasa Yóni nombó maitínkáíwaini kísau-waasi Ísumpa'a tésa áísai esa sésa keséta ámáán-kawaa-waasiye moórá-mora-kanaa Maníkóntáféta imáyáa éta tómbá ímbo náúnda inaí aantemba wésumpo ení kísau-waasi ímba miyá ombá tómbá úwoi wénaawe. Nóra sésawa miyá wéoo suwaná
15 Ísu séna moóráwigo aaremó maíndawi amááraasomba tanómbo kau-timínda miwísé'a mérainasa aamoí ésa mintómbá ímba a'áo sénááfo úwoi nánááwe. Ánaaemba minkwáásígómbá aí'mae kóíyasa minkánáá amááraasomba tirunkó sáwí'a ínasa tómbá a'áo sénááwe Ísu séna wemó ánaaemba tiyuwénamo iyíndasafena minááí siyáiye.

16 Ísu minááí simátimena séna ááéraan-ampantamo afaa'ó wéraisasamo ombá aú-ampanta ímba kárámai wéfaruwowe. Miyámó íyanamo éna aú-ampantago sáwí'a ínana ááéraan-ampantago aú-ampantaraamba ímba íníye.
17 Aú-anda-aran-domba ááéraa-sipisipi-asi-anafeumpimba ímba wéfatimaraawe. Miyámó íyanamo éna aú-anda-aran-donko óraa'a éna ááéraan-anafeumba kafaména sáwí'a ínana mindómbá úwoifa'a fatíwiniye. Mindásafesa aú-anda-aran-domba aú-sipisipi-asi-anafeumpimba

wéfatimaraawana minándá-árán-dóné misípísípí-ási-anafeune kawe'á úmai wéraiye Ísu siyáiye.

Inaamarúgóe aaregónté-taai.
Mááka 5:22-43, Rúku 8:41-56

18 Ísu minááí wésimatimuwana moóráwigo ámáán-danka'o káráwiyowi téna Ísu óraakon-iye séna aísamaifimba kífaena séna kesiyáámúmba puwínena wéifo tiyé ane'á kota'ótorenana íyáfasinaino súwana
19 Ísu íyáfasinena wení kísau-waasiye miwá-íyáíse'a kumbá
20 moórá-ininkomba áí'a ún-ininko sísamaifakemba kae'á kumbaimái-aatai naaeyámba ankówana mininínkó Ísumba aráááíwa'maena wéwena wení unáánkwátói áráíya'a kota'ótorena
21 imáyáa éna séna wení unáánkwátói áráíya'a kota'ótóráánanama sí'a ésinkainiye-imayaa éna kota'ótorowana
22 Ísu faé'mai awánéna séna kesímánaako áá'a ímba íno. Kentáfé sé érai'a súwa'nai índawin-iye sénda póna áí'a é'ánkáíye súwana minkánáá kawe'á úmai méraiye.

23 Kawe'á úmai mérowana Ísu wéna ámáán-danka'o káráwiyowini naambó wéronka'a wéna awánómba túwaandu úmaimo méron-kwaasi uwíyemba wétufuwesa óraa'-ifi'a wétowana Ísu tuwánéna
24 séna máápa'a kúmóro. Minárásígó ímba pukáifo úwoi aúmá wéraiye súwasa Ísun-awíyáái uwaná
25 Ísu ti'mátuwowasa máápa'a kúwákárúwowana minárásígó pukópa'a iyéna ayáánka'a ta'ótorowana minárásígó íyáfasinowana
26 Ísumo ún-aai wété uráiye.

Ísu túramba kafíkóndarai kawe'ó uwátínkarain-aai.

27 Minááí wété úwana minkákémbá Ísu aampa'á kúmba kae'nárai túramba kafíkóndarai wembá aráááíwa'maesarai wésarai óraaka sésarai Téfítini akún-ándáfákéwí ómpo arunkáí uwásinkaao suyaná
28 maréna naaúmpa'a imérowasarai minkáé'nárai wesé'a iméroyana Ísu tísai ena séna kentáfékai sékai súramba kanaa'á kawe'á uwásinkainiyewa wéseyo Ísu súwasarai óraakoo kanaámpó miyá ínone suyaná
29 kentáfékai miyásáfékai érai'e séyamba póna túramba kawe'á íno súwasarai
30 túramba awánamai kawe'á uyaná Ísu óraaka simátimena séna kemó únda ímba simátímékaiyo súwasarai
31 ifátuwesarai wemó úmba mósimatim-besimatimba uyaná wété uráiye.

Ísu amóíkaratan-kwaasi kawe'ó uwánkarain-aai.

32 Minkáé'nárai kuyasá tuwímbai moóráwigomba áí'maesa Ísumpa'a tuwaná wenarumpimbá sáwí-amutamba mérontafena minkwáásígó ímba aaí wésuwasa áí'maesa Ísumpa'a máánkówana
33 Ísu maiyauwówana kóúwana minkwáásígó aaí súwasa sáwífa'nanka awánésa táátafesa ésa sésa Ísareri-waasisa éta naaófá'á miyán-kísáú ímba awánaraundasa káfé'warata ímba wéawanaumne sumbánifo
34 ámáán-kawaa-waasi sésa sáwí-amutantonti kawáágó fasi'aémbá ámísana tokéna póna sáwí-amutamba wémaitiyuwaiye siyáawe.

Ísumo arumbó uwátínkarain-aai.

35 Ísu naaó'-nao'a óraa'-naopa'e kári'-naopa'e wénena ámáán-daumpimpa'a iména Maníkó wení waásimo kawáánin-aai ásé-aai simátíma'maena iyéna fí'o-fi'on-ti'o ún-kwaasi asófatinkaraiye.

36 Ísu miyá wéuwasa sáwífa'nanka'o tóso umbá tuwánéna séna sipisípiya'o ímbo káráwiyaawimo ímbo méraisasamo sipisípimo sáwí'o úmaimo nóntemba miyá owasá ímba túwa'nai úmae wénowasa sáwí'a wéowe séna arumbá uwátinkena
37 waásima Maníkómpá'á tíwae-imayaa éna wení kísau-waasisafena séna kísaufa'a sáwífa-tomba áfu karáisasa mintómbá fakaráíyan-kwaasi sesimáí-waasi méraamba pó'a
38 kísaugoni afowámpá'á inaí síyana kísau-waasi ti'maráínasa mintómbá fakaránááwe Ísu siyáiye.

10

Ísu wení waási kísaura'o ti'mákain-aai.
Mááka 3:13-19, 6:7-13, Rúku 6:12-16, 9:1-5

1 Ísu wení kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi táántowasa tuwaná waási tirumpinkémbá sáwí-amutamba maitíyu'mae'a nóro-fasi'aemba tiména fí'o-fi'on-ti'o ún-kwaasi
asófatinkai-fasi'aemba tímakaiye.

2 Fasi'aémbá tiména wení kísaura'a ti'maréna séna kesí aantá-waasin-owe súwai túwí'a moóráwigo Sáímoniye séna aú-awi'a Pítaawe simánkena moóráwigo Pítaan-áfáko Énduruni moóráwigo Sépétin-áániniko Yémísini moóráwigo Yémísin-áfáko Yónini moóráwigo
3 Fírípini moóráwigo Pátóromiyuni moóráwigo Tómaasini moóráwigo Mátíyu wemá taakisimó maúwaini moóráwigo Áráfíásin-áániniko Yémísini moóráwigo Tándiyasini
4 moóráwigo Sáímoni wemá Rómu-kamani-waasi ti'mátuwanae siyáiwaini moóráwigo Yúndasi-Ísakerioti wemá ánaaemba Ísumba wení namuro-wáásímó aráátímakaiwai miyáumai-waasi Ísuni kísau-waasin-owe.

5 Ísu minkwáási sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi ti'maréna séna kosimátíma'mae nóro. Fí'onkaa-waasiti naaópa'e Sáméríyaa-waasiti naaópa'e ímba né'a
6 kentí waási Ísareri-waasiti naaópimpa'a nóro. Sipisípiya'o ímbo káráwiyaiwaimo ímbo méraisasamo sipisípimo sáwí'o úmaimo nóntemba Ísareri-waasi miyámó wéomba
7 kosimátime'a sé'a Maníkó wení waásimo kawáánimba wéombaraiye kosimátíma'mae'a nóro.
8 Tí'o in-kwáási asófatinke'a púwón-kwaasi íyáfasintinke'a námombo karáin-kwaasi túma kawe'á uwátinke'a sáwí-amutamba tirumpimbá méraan-kwaasi maitiyúwáanasa kónááwe. Minkísáúgóní fasi'aémbá úwoi timúna'a ímba óntamba méyámbakaafo úwoi kawe'á uwátínkáaro.
9 Aampa'ó wíyamba ímba moórá-tantaa'a maimaé koró. Óntamba ímba unáámpímbá fáítumae'a wé'a
10 tón-únámbá ímba maimaé wé'a tísamai ánáamba ímba maimaé wé'a táúmba ímba maimaé koró. Moórá-mora unáánkwátói timantentén-úmai kufé'mae'a koró. Túwa'nai íyawi káráwiyonaafo tuwímbai-tantaa'a ímba maíyamba úwoi koró.

11 Maníkón-aaimo simátimiyantafe'a moórá-naopa'o wíyamba kembiwímó
naambó timíndawimba saafá é'a mindáúmpá'-aantemba mé'a kentí kísau
maimái tai'é'a mindámbá tuwé'a fí'on-daopa'a koró.
12 Moórá-naumpa'o iyíyamba méraiyan-kwaasisafe'a sé'a kawe'á úmai
méraaro síyasa
13 kembiwímó káráwiyiyanamo éna Maníkó kawe'á uwátinkainifo ímbo
káráwiyiyanamo éna Maníkó kembiwí aantemba kawe'á uwátinkainiye.
14 Moórá-naopa'o wíyambo naambá ímbo timésamo kentáái ímbo
isáíyanamo éna Maníkó mindáópaken-kwaasi ímba aamoí uwátinkainifo
aaraámbare'a aiyowáí'a é'a tísamaifakem-baramo uwáéntenkaani'a oro.
Mindáúmpárá'i mindáópara'iyo tuwé'a koró.
15 Simátíménda ísáaro. Maníkó waási méraawini áwáusafenamo tísai
índa-kanaa tínda naaófá'ó Sóndómu-naopa'e Kómóraa-naopa'e méraan-
kwaasi sáwí'o uráantafena sáwí-meyamba timíníye. Kembiwímó tínaaembo
uwátimiyan-kwaasi sáwí-meyamba timíníye. Minkwáásísóntí sáwí-
meyanko Sóndómu-naopakewiye Kómóraa-naopakewiyeti sáwí-meyankomba
íyáákainiye Ísu siyáiye.

Sáwí'o uwátinkaiyan-aai.

16 Ísu mináái simátimena séna simátíménda ísáaro. Sipisípimo wisanamó
áwáífiyaase'o in-íyánkómó intenkáámbó on-kwáásífímbá ti'maránaumne.
Kawe'-ímáyááwárá'-wáásíyáámbá úmai mé'a sáwí'o uwátinkaiyambo é'a
ímba anondáá sáwí'a íyamba aáno úmai méraaro.
17 Káráwiyoro. Óraa'-amaan-kisau-waasi kembiwí tí'maesa óraa'-
waasifa'a mótinkesa aaifimbá maitinkésa ámáán-daumpa'a mótinkesa
túwiyonku'-nésa
18 kentáfé'o fasi'ámaimo méraantafesa ta'óto'mai tí'maesa kámáni-oraa'-
waasifa'e kawáánon-kwaasifa'e mátinkesa aaifimbá maitinkáíya'a miwí
kesáái simátime'a fí'onkaa-waasisonte kesáái simátimenaawe.
19-20 Aaimó simátínkénka'a nóran-aaiya sénaumno-imayaa ímba óraa'a é'a
ímba kentí imáyáafinken-aai sénááfo kentifoní ámútanko
íyan-aai úwoi tááka tinkáína'a sénááwe.
21 Tuwímbai tífá'awaawi tí'mai fí'owiya'a tinkáíyasa tínkamiyasa
puwónááwe. Tifoísáímo ésa tíráámarimba tí'mai fí'owiya'a tinkáíyasa
tínkamiyasa puwónááwe. Iyámpóísombo ésa tinófoima tí'mai fí'owiya'a
tinkáíyasa tínkamiyasa puwónááwe.
22 Kentáfé'o fasi'ámaimo méraantafesa tíyámba uwátinkesa miyámó
wéomba ímbo ifátuwesamo kentáfésamo fasi'ámaimo méwi Maníkó
kawepá'á métinkainiye.

23 Moórá-naopa'o méwasamo sáwí'o uwátínkéwa'o é'a tiyuwé'a tuwaan-
tanté'a fí'on-daopa'a koró. Simátíménda ísáaro. Ísareri-waasiti naaó'-
nao'a simátíma'mae'a wéniyana minkísáú ímba taí'áraindara'a kemá waási
úranko aneka'á kumónaumne.
24 Ifó'-wáásígó uwáítáí'-iwáímbá ímba wéiyaakaiye. Kísau-waasigo wení
óraa'-waasi ímba wéiyaakaiye.
25 Ifó'-wáásígó uwáítáí'-in-kwáásígómó índantemba íníye. Kísau-waasigo
wení óraa'-waasigomo índantemba íníye. Miyáumai kemá óraako únasa
símai sáwí'a uwásinkesa sésa sáwí-amutantonti kawáágón-áwí'a Píyésepuri
iyémá wésewe. Miyá wésemba pósa kesí waási símai áfááraumai sáwí'a
uwátinkanaawe Ísu siyáiye.

26 Ísu simátimena séna minááí imáyáa é'a waási táároi ímba inkaisé'a méraaro. Aúpá'ó wérain-tantaa'a seyaafá'á afora'á paápé ínasa awánánááwe. Kumeupá'á wérain-tantaa'a afora'á paápé ínasa awánánááwe. Mindásafe'a waási táároi ímba inkáísóro.
27 Aúpá'ó simátíménda afora'á simátíméro. Kembiwímó simátíménda-aai sáwífa'-waasimo túwaandu íya'a simátíméro.
28 Tínkamiya'o puwíyan-kwaasi táároi ímba inkáísóro. Miwí kentimambá ímba tínkambai tai'ánááfo Maníkón-áároi aantemba inkáísóro. Wemó éna ónkaifa'a túwara'e timankwárá'é tuwáínasa méranaawe.
29 Maarán-ááí imáyáan-oro. Kári'a téntémpaaran-dumama kae'-númámá kári'-ontankakemba siyáánkai-toyaaraamba wémeyanofo Maníkó kíyaan-dumama káráwiyena ímbo kanaán-iyemo sínanamo éna ímba puwéna marapá'á kumínífo
30-31 sáwífa'-numama Maníkón-aúranka'a ímba óraa-tantaa'an-ifo waási óraa-tantaa'a owaná póna káráwiyena seyaafá-tántáá'á wéawanena kenti'nótáuwara'a wétoraumai wéawanaifo ímba
táá'a íno Ísu siyáiye.

Ísun-awi'a aforatáámó senda-ááí.
Rúku 12:8-9

32 Ísu minááí simátimena séna seyaafá'-wáásí túranka'a kentáfésa sésa kesí óraakon-iye síyawisafe'a kesifo wíyómpakewin-aúranka'a sé'a kesí waásin-owe sénaumne.
33 Énifo waási túranka'a kembá tínaaemba uwásiyawisafe'a kesifo wíyómpakewin-aúranka'a sínaaemba uwátinkanaumne Ísu siyáiye.
34 Ísu minááí simátimena séna kentáfé'a maarán-ímáyáá ímba oro. Waási seyaafá'á aáno úmai méraantafena marapá'á kunkáiye. Ímbanifo marapá'ó kunkáunda maarán-iye. Waási tuwínkaa'-ésa tuwímbai kesáái isáíyasa tuwímbai aaisambá sénááwe.
35 Káfé'wara aáno'wara'a kesáái**sa**fesa maará ónááwe. Afowá moórá-imayaa ínana áániniko fí'on-imayaa íníye. Anówa moórá-imayaa ínana ayáámúnko fí'on-imayaa íníye. Anááfúkowe fí'o-fi'on-imayaa óyááye.
36 Moóráwigo wenamáárawi wení namuro-wáásíyáámbá úmai ónááwe. Kesáái**sa**fesa miyáumai miwítí imáyáa tuwínkaa'a ónááwe Ísu siyáiye.
37 Ísu minááí simátimena séna kesí waási-i'a ónae síyawi aifa'á tinófoiye táánine tiyáámúne tirumbá timésa ánaaemba kembá tirumbá símémba uwófí'an-owe.
38 Kemó púwónda-aaraa-taimo súwaata'mae'o kondantembá kesí waási-i'a íyawi umbai-tántáá'á timíyasa minúmbái-tántáá'á ímba maimaésa kembó siráááíwaiyamba uwófí'a ónááwe.
39 Tiráááímo táínda-i'o ésa ímba kawe'á úmai méranaafo kentáfésa imáyáa ésamo tiráááímo táínda-tantaa'a tuwésa puwésa aúí'a úmai wíyómpa'a maé'mae'a ónááwe Ísu siyáiye.

40 Ísu minááí simátimena séna ti'máráandawi kentáái isáíyawi kesáái**wara**'a isánááwe. Kesáái isáíyawi si'mákaiwain-aaiwara'a isánááwe.
41 Maníkón-aai simátimindawi tuwímbaifa'a wínasa sésa Maníkón-aai wésimatimendawi ónda pó'a enáái isánaumne síyawi wésimatimiwaimba Maníkó kawe'-méyámbá aména wéisaiyawiwara'a miyám-béyámbá timíníye. Arupíse úmai méraiwai tuwímbaifa'a wínasa sésa arupíse úmai méraandawi ónda pó'a enáái isánaumne síyawi arupíse úmai mérainda-waasigomba Maníkó kawe'-méyámbá aména wéisaiyawiwara'a miyám-béyámbá timíníye.

42 Kesí waási awánésa sésa úwoisan-kwaasi imbánifo Ísuni waási-i'a
uráamba pó'a áwa'nai ónae sésa kári-tantaa'a nombá amíyana Maníkó
kawe'-méyámbá timíníye Ísu siyáiye.

11

Yóni nombó maitínkáíwain-aai.
Rúku 7:18-35

1 Ísu wení kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi
mináyáátáá'-ááí simátimena mimbáráfá'á tuwéna fí'o-fi'on-daopa'a wenáái
kouwáítáí'-úmae wénena wenáái simátímakaiye.
2 Simátimuwana Yóni ándá-naumpa'a méronka'a Maníkómó
íyáfasinankaiwai Káráísiti ún-aai iséna wení kísau-waasi ti'marówasarai
Ísumpa'a tésarai
3 áísai esarai sésa kumínonemo siyáawiya'o. Fí'owawa ónómpo
kumíndawinta amu'maránaumne suyaná
4 Ísu séna tauwerékai isááyane awánááyane Yónimba kosimámekai sékai
5 túrambo kafíkáiwai túramba awánaawana táá'o káúnkaiwai táá'a
ísááwana tísamaimo pukáiwai kawe'-úmai tín-taawaná námombo kaiwáí
kawe'á uwátinkena pukáan-kwaasi íyáfasintinkena úwoi-waasi ásé-aai
simátimena séna
6 kentáféna ímba kae'-ímáyáá íyawi tirunkó kawe'á wéiye siyé Yónimba
kosimámékaiyo Ísu súwasarai kurááye.

7 Yónini kísau-waasiyai tauwerésarai kuyaná Ísu Yónin-aai seyaafá'-
wáásí simátimena séna Yóni máásai-marafa'a méraisa'a koawáné'a nóran-
imayaawa wéera koawánaraao. Fiyúndá toréna umó móma'mema'o in-
tenkáán-kwáásí Yóni iyé-ímáyááwá uráao. Yóni ímba miyán-kwáásín-ifo
fasi'aén-kwáásín-iye.
8 Nóran-imayaawa wéera koawánaraao. Kawe'-únánkwátói úmakain-
kwaasi Yóni iyé-ímáyááwá uráao. Ímbanifo miyán-kwáásí kawe'-
únánkwátóiwara'-waasi óraa'-waasiti naaúmpa'a méraawe.
9 Nóran-imayaawa wéera koawánaraao. Maníkón-aaimo siwáí Yóni iyé-
ímáyááwá uráao. Ewé Maníkón-aaimo siwáín-iye. Érai'a simátime súne.
Wemá Maníkón-aaimo siyáawai íyáákaraiye.
10 Maníkón-aai aúfáífimba Yónin-aai símai agaimaréna séna
Maníkó séna isaaó. Moóráwigomba ai'máráanana kesáái maimaéna ení
aifa'á
wéna ení aambá wiyíníye siyáiye gaimaréna siyáimba Yónintafena siyáiye.
11 Simátíménda ísáaro. Yóni nombó maitínkáíwaini kísaugo seyaafá'-
wáásítí kísaugomba íyáákaisana Maníkó kawe'á uwánkaraifo Maníkó
wení waásiya'o kawáánin-kwaasi óraa'-waasiye úwoi-waasiye óraa-kawe'a
uwátinkainiye.
12 Yóni nombó maitínkáíwai Maníkón-aai simátimindasafena ómbakainkemba
káfé'wara'a tuwímbai Maníkó kawáánipa'a íyófo sésa aambá faiyónae sésa
óraa-kisau máéwasa tuwímbai aamoí ésa Maníkó kenká'á kawáánínkwae
wésewe.
13 Naaófá'á Maníkón-aai simátímakowiye Mósesewe Maníkó wení waásimo
kawáánínda paápé íníye-aai suwaná ánaaemba Yóni paápé uráiye.
14 Naaófá'á Íráiyaa maé'éíwai aneka'á paápé íníye-aai suwa'á minááímó
siyáan-aaisafe'a érai'e sewa'á kemá sé'a Íráiyaantafesamo siyáamba
Yónintafesa siyáawe wésunda minááísáfé'a érai'e seró.

15 Ísáán-kwaasi ísámai kawe'án-oro Ísu siyáiye.

16 Ísu minááí simátimena moórá-aaiwara'a simátimena séna káfé'o méraan-kwaasi nóran-kwaasiyaanewa sénaumno. Miyán-kwáásíyáámbán-owe. Iyámpóísomba naaópa'a marupímbá mésa ááféma wétesa moóra-aempa'o méraan-iyampoi táántesa sésa tiyé'a imá seró.
17 Moórá-isa súna'a ímba táásái uráawe. Tirumbó in-ísá súna'a ímba ifi'á taráawe siyáawe. Énifo miníyámpóímó uráantemba maaméraan-kwaasi miyá wéowe.
18 Yóni nombá maitínkáíwai ména ándá-aran-domba ímba wénena Maníkóntáféna imáyáa éna tónkwárá'á ímba wénaisasa wentáfésa sésa sáwí-amutamba arumpimbó méraiwain-iye wésewe.
19 Kemá waási úranko mé'a ándá-aran-donkwara tónkwárá'á náúnasa kentáfésa sésa ándá-aran-done tónté'o naiwái póna taakisimó máén-umen-kwaasiye sáwí'o on-kwáásítí waásin-iye wésewe. Énifo Maníkó simátímakaintembo owí sésa Maníkó kawe'-ímáyááwáráwín-iye wésewe Ísu siyáiye.

Ímba aaimó ísaraan-aai.
Rúku 10:13-15

20 Moórá-mora-kanaa Ísu naaó'-nao'a kawe-kísáú ímbo awánaraan-kisau wémauwasa awánésa sáwí-awauma ímba tuwésa Maníkómpá'ó ímbo tuntáféna Ísu óraaka séna
21 kembiwí Kórási-naopaken-kwaasiye Pétésáíta-naopaken-kwaasiye sáwí-meyamba kentópa'a tíníye. Naaófá'ó Táyaa-naaopaken-kwaasiye Sáíndóni-naopaken-kwaasiye Maníkón-aaimo ímbo ísaraawifimbo kawe-kísáú ímbo awánaraan-kisaumo maéwándamo awánarekaa miwítí sáwí-awauma tukáawisino. Sáwí-awaumo tuwésamo úwoi-unankwatoimo úmaesamo kanamó a'makáankakaa Maníkó tuwánaraisino.
22 Mindásafe'o simátíménda ísáaro. Maarán-ímáyáá wée'a Maníkó waási méraawini áwáusafena tísai índa-kanaamo tínda Maníkó Táyaa-naopaken-kwaasiye Sáíndóni-naopaken-kwaasiye sáwí-meyamba óraa'a timíníye-imayaa wéowe. Énifo kentí sáwí-meyanko minkáé'-náópakewiti sáwí-meyankomba íyáákamai-sawi-meyamba timíníye.
23 Kápaneamu-naopaken-kwaasisono. Kentúwí'a mósá maré'a sé'a wíyómpa'a iyónaumne sembánifo púwón-aempa'a kónááwe. Naaófá'á Sóndómu-naopaken-kwaasifimbo kawe-kísáú ímbo awánaraan-kisaumo maéwándamo awánarekaa miwítí sáwí-awauma túwówana póna Maníkó mindáó'a ímba taí'ásuwowana káfé'a úwoi wéraisino.
24 Mindásafe'o simátíménda ísáaro. Maarán-ímáyáán-oro. Maníkó waási méraawini áwáusafena tísai índa-kanaamo tínda Maníkó Sóndómu-naopaken-kwaasi sáwí-meyamba óraa'a timíníye-imayaa wéowe. Énifo kentí sáwí-meyanko Sóndómu-naopakewiti sáwí-meyankomba íyáákamai-sawi-meyamba timíníye Ísu siyáiye.

Kempá'á terómó siyáin-aai.
Rúku 10:21-22

25 Minkánáá Ísu Maníkóntáféna séna kesifóo wíyómpa'wara marará'wárá'ó káráwiyaandawi óne. Seyaafá-tántáá'á isáúmne sen-kwáási ímba simátime úwoi-waasi simátime
26 miyámó íyantafena ánkáísa'a pó'a enáwí'a mósá maráúmne Ísu Maníkóntáféna siyáiye.

27 Ísu mináái simámena séna kesifo seyaafá-tántáká'á káráwiyuwo
séna símakaiye. Seyaafá'nánká kesí áwáuma ímba suwánaraafo kemá
kesifoní áwáugo únana póna kesí áwáuma suwánaraiye. Seyaafá'nánká
kesifoní áwáuma ímba awánaraafo kesifombá pó'a keyáá wení áwáuma
awánaraumne. Kesifoní áwáuma simátimenae únda-waasi kanaa'á kesifoní
áwáuma wéawanaawe.

28 Kentí kísau umbai-kísáú wémaewana kentópa'a umbai-tántáá'á
wéraiwai kesópa'a tíya'a kentí imáyáa aúí'a uwátínkáana'a faru úmai
méranaawe.
29 Kemá kesúma ímba maimaé iyé'a farumó uwátinkaundawi úna'a pó'a
kesí aambá kawe'-úmai awáné'a kesáái taawiyafíya'a kentí imáyáa aúí'a
uwátínkáana'a faru úmai méranaawe.
30 Kesááimo taawiyafíyamba ímba umbaí táínana tíménda-kisau kawe-
kísáún-iye Ísu siyáiye.

12

Ísu sambaatisáfénamo siyáin-aai.
Mááka 2:23-28, Rúku 6:1-5

1 Minkánááfímbá Yúndaa-waasimo saagaan-kánáárá'á Ísuwe wení kísau-
waasiye kísaufa'a wíti-ton-kisaufa'a wéguwana wení kísau-waasi táái
tówasa wíti-aramba kútúmai ásima pítuwesa nowasá
2 ámáán-kawaa-waasi tuwánésa Ísuntafesa sésa tuwánaao. Saagaan-
kánáá aambá fáí'makaawasa miyá wéowe suwaná
3 Ísu séna naaófá'ó Téfítimo uráimba aúfáífimbo agaimakáin-aaigoni áwáu
ímba ísaraawe. Téfítiye wení waásiye táái tówana
4 Téfíti Maníkóní ámáán-daumpa'a iyéna Maníkón-aúranka'o makón-
tomba imaiyéna wénena wení waási timúwasa naráawe. Mintómbá úwoi-
waasi ímbo né'ómbanifo ámáán-kisau-waasi aantembo né'ómbaniye. Téfíti
mintómbá imaiyéna timúwasa nonká'á Maníkó ímbo aaisambá siyáimbanifo
kesí waási miyá owa'á aaisambá ímbo seráámbá wésewe.
5 Naaófá'á Mósese simátímakain-aai aúfáífinkemba awánaraawe.
Maníkóntáfésamo ísámaimo póímo tufú'maimo agáén-kwaasi óraa'-amaan-
daumpa'a kísau wémaesa saagaan-kánááwárá'á kísau máéwasa miyámó
ontáfésa ímba aaí simátinkesa sésa sáwí'a wéowe ímba wésewe.
6 Simátime'a súne. Kempímbá wémaunda-kisaugo óraa'-amaan-daumpa'o
wémaen-kisaugomba íyáákaraifo saagaan-kánáá ámáán-kisau-waasi kísau
máéntafe'o ímba sáwí'a owémó senkákémbá kesí kísau-waasisafe'a sáwí'a
wéowe ímba seró.
7 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna Maníkó séna
póímo tufú'maimo agaimáímo símémba kanaán-ifo tirumbó
wéuwatinkaamba óraa'-aamoi wéune
siyáimba minááígóní áwáumo isé'o arááíwaekaa ímbo sáwí'o uráan-kwaasi
aaifimbá ímba maitínkááwaisino.
8 Wíyómpakemba waási úranko pó'a saagaan-kánáárá'ó káráwiyaundawi
úmpo saagaan-kánáárá'ó waásimo kísau máémba kendén-iye Ísu siyáiye.

Ayáámbo kemporaráin-kwaasigon-aai.
Mááka 3:1-6, Rúku 6:6-11

9 Ísu mifá'á tuwéna ámáán-daumpa'o iyúwana
10 moóráwigo ayáámbo kemporarón-kwaasi mérowasa aaifimbá
maenkánae sésa Ísumba áísai esa sésa saagaan-kánáá kísau aambá

fáí'makaan-kanaa póna áí'o in-kwáásí asófankai-kisau maínda ámáámba taraisíni ína taraisíníyo suwaná
11 Ísu tísai ena séna kempínkémbá kentí sipisípi-poraa'o saagaan-kánáárá'ó maipímbó kúwáfekaina'o é'a áááma mósá farántuwanaao. Ewé é'a miyá íyamba
12 waásigo sipisípi-poigomba íyáákaraimba póna saagaan-kánáá áí'o índa-waasi asófankaiyamba kawe'á éna ámáámba ímba taraisíníye simátimena
13 ayáámbo kemporarón-kwaasigontafena séna enayáámba fárútuwaao súwana ayáámba fárútuwowana kawe'á uwánkowana fí'on-ayaankaamba úwasa
14 ámáán-kawaa-waasi ámáán-daumpakemba kumésa Ísumba tufuwíyanamo puwínda-aai siyáawe.

Ísu Maníkóní kísau-waasigon-aai.

15 Tufuwíyanamo puwínda-aaimo sumbá Ísu iséna mimbáráfá'á tuwówasa sáwífa'nanka wembá arááíwáúwana tí'o ún-kwaasi seyaafá'á asófatinkena
16 óraaka séna kemó uwátinkaunda-aai ímba simátíméro siyáiye.
17 Miyámó úmba naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Áísáya siyónka'a póna Ísu miyá uráiye. Áísáya agaimaréna séna Maníkó séna
18 wembá íyáfasinankaraunana kesí kísau-waasi isa'á wen-ímáyáá wée'a aamoí wéuwanke'a aaí senaná kesí ámútanko wesé'a mérainana fí'o-fi'on-kwaasi seyaafá'nánká kesí arupíse-aai simátimena
19 ímba aaisambá tiyéna ímba óraaka séna naaópa'a wénena ímba óraaka séna
20 Maníkómpá'ó ímbo fasi'ámaimo méraan-kwaasi ímba tiyuwéna kawe'á uwátinkainiye. Miyá úmae iyéna kísau maimaé iyéna ímba ifátuwainana kesí arupíse-aaigo íyáákena wérainasa
21 fí'onkaa-waasi wenáwí'a isésa sésa
érai'a súwa'nai índawin-iye sénááwe

Maníkó siyáiye siyónka'a póna Ísu miyá uráiye.

Ísunte Píyésepurinte-taai.
Mááka 3:20-30, Rúku 11:14-23, 12:10, Rúku 6:43-45

22 Moóráwigomba wenarumpimbá sáwí-amutamba mérowana póna minkwáásígó ímba aaí wésuwana aúramba kafíkówasa áí'maesa Ísumpa'a máánkówana Ísu maisuwéna minkwáásígómbá kawe'á uwánkowana wemá aaí súwana aúramba awánówasa
23 sáwífa'nanka táátafesa ésa sésa miwá Téfítin-andafakemba paápé íníyemo siyáawiya'i fí'owawa'iyo suwasá
24 ámáán-kawaa-waasi mináái isésa karo'á sésa ímbanifo sáwí-amutantonti kawáágón-áwí'a Píyésepuri fasi'aémbá ámísana tokéna póna sáwí-amutamba wémaitiyuwaiye siyáawe.

25 Suwaná Ísu miwímó un-ímáyáá iséna simátimena séna moórá-andamo tiyésamo ésa tuwínkaa'-urésa mésa ímba fasi'ámai méranaawe. Moóra-naopara'i moórá-akuna'i aaimó tuwíntáán-akumba pósa tuwínkaa'-urésa ímba fasi'ámai méranaawe.
26 Waántáwankoni waásimo tiyésamo tuwínkaa'o ésamo ésa ímba fasi'ámai méranaawe. Kentáfé'o sembá Píyésepuri fasi'aémbá ámísana tokéna póna sáwí-amutamba wémaitiyuwaiyemo sembá

27 énifo Píyésepurini fasi'aénká'ó sáwí-amutambo wémaitiyuwaundarakaa
kentí waásiwara'a Píyésepurini fasi'aénká'á sáwí-amutamba maitiyúwáísino.
Miyán-ááímó síyasamo ésa kentí waási karo'á sewé sénááwe.
28 Énifo kemá Maníkóní ámútankoni fasi'aénká'á sáwí-amutambo
maitiyuwáúndasafena Maníkóní fasi'aémbá kempímbá paápé isa'á
wéawanaawe.

29 Moórá-aai imáyáan-oro. Moóráwigo moórá-nankoni afowámó
fasi'aéwímó mérainanamo éna mindáúmpákén-úmémbó maíndasafenamo
éna ímba úwoi íyáferainifo miwá mindánkóní afowámbá ándá
kárá'umankenamo éna kanaa'á íyáfekena wení moparáwímbá umémbá
máíníye.
30 Kembá ímba súwa'nai esa kesí namuro-wáásíyáámbán-owe. Ímba
súwa'nai esa waási túwaandu úmai símémba moórá-mora uwáguraawe.

31 Mindásafe'o simátíménda ísáaro. Waási sáwí-kisau wémaesa
símai sáwí'o uwátínkáámba mindá Maníkó maitiyuwáínífo Maníkóní
ámútankontafesa símai sáwí'o uwánkaiyamba mindá Maníkó ímba
maitiyuwáíníye.
32 Kembá waási úrankomba símai sáwí'o uwásinkaiyamba mindá Maníkó
maitiyuwáínífo Ufaen-ámútánkóntáfésa símai sáwí'o uwánkaiyamba mindá
Maníkó ímba maitiyuwéna káfé'wara ánaaenkwara'a ímba maitiyuwáíníye.
33 Kawe-táígó kawe'-árámbá íyáísana sáwí-taigo sáwí-aramba wéiyaifo
taaéramba awánésa kawe-táígón-aramban-iye. Sáwí-taigon-aramban-iye
wésewe.
34 Iyánkó póígon-araa'an-owe. Sáwí'-aantembo
on-kwáásí mé'a pó'a ímba kanaa'á kawe'-ááí wésewe. Tirumpimbá
wérain-imayaasamba wésewe.
35 Kawe'-wáásí kawe'-ímáyáafínkémbá kawe-kísáú máéwasa sáwí-waasi
sáwí-imayaafinkemba sáwí-kisau wémaefo sáwí-waasi é'a sáwí-aai wésewe.

36 Simátíménda ísáaro. Maníkó waásimo méraawini áwáusafena tísai índa-
kanaa tínda úwoi-aaimo fí'o-fi'on-aaimo siyáantafena tísai íníye.
37 Kawe'-ááímó siyáan-kwaasisafenamo éna arupíse-waasin-owe Maníkó
séna sáwí-aaimo siyáan-kwaasisafenamo éna sáwí-waasin-owe síníye Ísu
siyáiye.

Ímbo awánáúnda-kisau mauwómó siyáan-aai.
Mááka 8:12, Rúku 11:29-32

38 Súwasa tuwímbai ámáán-kawaa-waasiye ámáámba sun-kwáásíyé Ísumo
sáwí-aaimo sínda isánae sésa óraakoo éraira Maníkómpákéná kunkáanai
ímbo awánáúnda-kisau máínata awánaano suwaná
39 Ísu séna káfé'o méraan-kwaasi sáwí-waasi é'a Maníkóntáfé'a ímba
imáyáa é'a kentáfé'a wése'a Maníkómó ai'mákainamo e ímba awánáúnda-
kisau máínata awánaanomo sembá naaófá'á Maníkó Yónaambo uráintemba
kembá miyá ínífo mináái imáyáan-oro.
40 Naaófá'ó óraa'-mofaako Yónaambo nawíkowanamo kaumbo-kánáámó
arumpimbó méraintemba kemá waási úranko kaumbo-kánáá maipímbá
ménaumne.
41 Yónaa kaumbo-kánáá óraa'-mofaako arumpimbá mérowana mín-
kwituwówana minkákémbá Nínéfa-naopa'a Maníkón-aai kosimátimuwasa
isésa sáwí-awauma tuwésa Maníkón-aai ísaraawe. Káfé'a Yónaambo
íyáákaraundawi mérauna'a kesáái ímba wéisaamba póna ánaaemba Maníkó

waásimo méraawini áwáusafenamo tísai índa-kanaamo tínda Nínéfa-naopaken-kwaasi kembiwí aaifimbá maitinkésa sésa Yónaan-aai iséta sáwí-awauma tukáundasaanifo Yónaamba íyáákaraiwai kentí naaópa'a mérowa'a wenáái ímba isé'a sáwí-awauma ímba tukáawe Nínéfa-naopaken-kwaasi sénááwe.
42 Naaófá'á kentíwá'nára'a káráwiyowin-awi'a Soromoní kawe'-ímáyááfínkémbá aaí wésimatimuwana moórá-ininko némpaken-kawaa-ininko Soromonin-áái koisánae séna wémena kuráiye. Káfé'a kemá Soromonimbá íyáákaraundawi mérauna'a kesáái ímba ísáámba póna ánaaemba Maníkó waásimo méraawini áwáusafenamo tísai índa-kanaamo tínda mininínkó kembiwí aaifimbá maitinkéna séna kemá némpakemba Soromonin-áái taísaraumpo Soromonimbó íyáákaraiwai kempá'á mérowa'a wenáái ísómba ímba ísámai kawe'á uráawe síníye Ísu siyáiye.

Sáwí-amutanko kouwékáin-aai.
Rúku 11:24-26

43 Ísu mináái simátimena séna waási arumpinkémbá sáwí-amutanko auwéna máásai-marafa'a nombá ímbo wéraipa'a kowénena séna náafara ménaumno séna saafá uwááena
44 séna tauweré'a kesí naambá waásigon-arumpimba pó'a koménaumne simásuwena téna taawánaimba mindánkómbá kankambá wiyú'mai kawe'á uwásukaisana taawánéna
45 tauweréna afakaeté-sawi-amutamba miwítí sáwí-kisau óraa'a uráawi tí'maena minkwáásígón-arumpimba taméraawana moórá-sawi-amutanko arumpimbá méraisana minkwáásígó sáwí'a úmai méraisasa ánaaemba sáwífa-sawi-amutamba méraawana wemá óraa-sawi'a úmai méraiye. Miyáumai káfé'o méraan-kwaasi sáwí-kisau wémaesa óraa-sawi'a úmaesa iyónááwe Ísu siyáiye.

Ísun-anówawe áfárawaisai-taai.
Mááka 3:31-35, Rúku 8:19-21

46 Ísu wésimatimuwasa Ísun-anówawe Ísun-áfárawaisaiye tésa aaimó simámiyantafesa máápa'a tamérówana
47 moóráwigo Ísuntafena séna enanówe enáfárawaisaiye aaí simámenaesa máápa'a taméraawe súwana
48 Ísu séna kesinó nááwa'iyo. Kesífárawaisai nááwiya'o séna
49 ayáántamba wení kísau-waasi aráátimena séna kesinó kesífárawaawi méraawe.
50 Kesifo wíyómpakewi siyáintemba wéowi kesinówe kesúnafaraawinen-owe Ísu siyaíye.

13

Moóráwigo ánáuntumbo tu'makáin-aai.
Mááka 4:1-20, Rúku 8:4-15

1 Minkánáá Ísu naaúmpa'a tuwéna Káríri-nonkwaaunkoni áwáífa'a koména aaimó simátimindasafena kúwasa
2 sáwífa'nanka tóso ésa ewaa'á taméróntafena nompín-táómpimba íyátena imérowasa minkwáásísómbá nonkwaaúnkóní áwáífa'a mérowana fí'o-fi'on-aai waé'mai simátímakaiye.
3 Moórá-aai simátimena séna moóráwigo ánáuntumba maimaéna kísaufa'a wéwena
4 mátu'maraisana tuwímbai-anauntumba aampa'á kuwéraisana numagó fáí'nasukaiye.

5 Tuwímbai-anauntumba óntankwara'-marafimba kuwéna paáká'-máráfímbá póna minúwóíyáán-úmai óraa'a isaná
6 aa'á kaisaná amímá yáátááka'a ímba kunkéna aáénkaguraiye.
7 Tuwímbai-anauntumba karaampa'á kuwéna kárúraisana karaan-tantáákó fandundupásukaiye.
8 Tuwímbai-anauntumba kawe'-máráfímbá kuwéna karuwéna óraa'a éna arambá imái sáwífa'-aramba iyéna tuwímbai íyáákarain-aramba íyáísana tuwímbai imaimái-aramba iyáiye.
9 Ísáán-kwaasi ísámai kawe'án-oro Ísu siyáiye.

10 Ísu súwasa wení kísau-waasi wempá'á tésa taáísai esa sésa wésimatimenda nóra séwa waé'mai-aai wésimatimeno suwaná
11 Ísu séna Maníkó wení waásimo kawáánin-aaigoni áwáumo simátimunda Maníkó kembiwí imáyáa tímísa'a wéisaafo miwí imáyáa ímba tímakaisasa wéisaantafe'a waé'mai-aai wésimatimune.
12 Maníkón-aaimo ísámaimo kawe'ó íyawi Maníkó túwa'nai ínasa moóra-aaiwara'a isésa miyámó wéiyanamo éna Maníkó túwa'nai ínasa seyaafá'-ááíwárá'á isánááwe. Maníkón-aaimo ímbo ísámaimo kawe'ó ésa karo'á sésa kawe'-úmai wéisaumne síyawi tirumpinkémbá mináái maimaínana ímba wérainiye.
13 Ísáámbanifo ímba ísámai kawe'á wéowe. Awánaambanifo ímba awánamai kawe'á wéowe. Miyámó ontáfé'a simátimunda waé'mai-aai wésimatimune.
14 Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Áísáya siyáimba miwí miyá wéowe. Áísáya séna
ísáámbanifo ímba ísámai kawe'á wéowe. Awánaambanifo ímba awánamai kawe'á wéowe.
15 Miwítí imáyáago umbaí wétaisana tááko aaimó isáísáféna awesaraí isaná túranko awánaisafena awesaraí ifo ímbo miyámó ésamo ésa táá'o isésamo túrambo awánésamo kesááimo isésamo
miwítí sáwí-imayaamo tuwésamo kempá'ó tenkakaa sáwí-imayaa maitiyuwé'a kawe'á uwátinkausino

Maníkó siyáiye Áísáya agaimaréna siyáimba Ísu siyáiye.

16 Ísu mináái simátimena séna simátime'a súne. Kembiwí kawe'-úmaimo awánaamba Maníkó kawe'á wéuwatinkaiye. Kawe'ó úmaimo ísáámba Maníkó kawe'á wéuwatinkaiye.
17 Simátíménda ísáaro. Naaófá'á Maníkón-aai simátímakowiye arupíse úmai mérowiye sáwífa'-waasi kembiwímó wéunda-kisau awánaanten-úmai awánánae sésa umbá ímba awánaraawe. Miwí kembiwímó wéisaanten-úmai isánae sésa umbá ímba ísaraawe Ísu siyáiye.

18 Ísu wení kísau-waasisafena simátimena séna moóráwigo ánáuntumba tu'makáin-aaigoni áwáuma súnda ísáaro.
19 Maníkó wení waásimo kawáánin-aai isésa ímba ísámai kawe'á owaná waántáwanko téna tirumpinkémbá tamaimái úwoifa'a wétiyuwaiye. Minkwáási aampa'ó kuwérain-anauntunkaamba wéowe.
20 Ánáuntumbo óntankwara'-marafimbo kúmímba maarán-áwáún-iye. Maníkón-aai isésa aamoí ombánifo
21 ímba tirumpimbá ta'óto'mai kawe'á owasá Maníkón-aaisafesa umbaí tátínkáíntafesa Maníkón-aai ifátukaawe.

22 Ánáuntumbo karaampimbó kúmímba maarán-áwáún-iye. Maníkón-aai ísáámbanifo marapá'-úmbái-tántáátáfésa imáyáa úmae nésa ónta-imayaa úmae wénesa miyán-ímáyáágó Maníkón-aai faráátasuwaisasa ímba Maníkóní kísau wémaewe.
23 Ánáuntumbo kawe'-máráfímbó kúmímba maarán-áwáún-iye. Maníkón-aai isésa tirumpimbá ta'óto'mai kawe'á ésa fasi'ámai mésa Maníkóní kísau maésa wétuwa'nai-owasa tuwímbai íyáákamai-kisau maésa wétuwa'nai-owe Ísu siyáiye.

Sáwí-anauntumbo u'makáin-aai.
24 Ísu mináái simátimena séna Maníkó wení waásimo kawáánin-aai maarán-ááín-iye. Moóráwigo wení kísaufa'a kawe'-ánáúntúmbá áwí'a wíti u'makáisana
25 moórá-no'waamba ánaoraawara'a
tún-kwaiguráawana namuro-wáásígó téna arambó ímbo íyái-witiyaan-anauntumba sáwí-anauntumba afufumpimpá'á tu'makáisana
26 wíti óraa'a éna arambá íyáísana wítiyaan-damaiwara'a óraa'a isasá
27 kísau-waasi awánésa kísaugoni afowámpá'á tésa sésa kawe'-ánáúntúmbá tu'makáandafimba wítiyaan-damai nááfakena mimpímbá wéraiyo sewaná
28 séna namuro-wáásígó mátu'makaiye sisasá áísai esa sésa káúsuwanaumne sewaná
29 séna ímbanifo wíti káúsuwaafainifo ifátúwéwana
30 wérainana ánaaemba wíti aumbákáína'a tómbó fakaráíyawisafe'a senasá misáwí-wítíyáán-dámái káúmai asáááúmai iyamá wégaindafa'a tuwésa wíti úramba fáká'mai kesí
tón-dáúmpá'á maránááwe Ísu siyáiye.

Taaérankon-aai.
Mááka 4:30-34, Rúku 13:18-21
31-32 Ísu maarán-ááíwárá'á simátimena séna Maníkó wení waásimo kawáánin-aai maarán-iye. Moórá kári-taerankon-awi'a másítáti mintáígón-aramba ímbo ane'ó awánaraan-taeramba kísaufa'a u'makáawana óraa'a éna amaimá mófarena wété uráisana numagó mimpímpá'á ánáamba úmarena wémaiye Ísu siyáiye.
33 Ísu maarán-ááíwárá'á simátimena séna Maníkó wení waásimo kawáánin-aai maarán-ááín-iye. Moórá-ininko péréti-tomba agaénae séna kanaráán-tántáákón-áwí'a páráwaa'a maéna intoráínda-tantaa'a kári-tantaa'a káúmaraisana wéna intoréna óraa'a wéiye
Ísu siyáiye.

34 Ísu waásisomba aaí simátimenae sénamo úmba ímba afora'á siyáifo waé'mai-aai aantemba simátímakaiye.
35 Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowi siyónka'a póna Ísu miyá uráiye.
Wemá agaimaréna séna
simátíménda waé'mai-aai simátimenaumne. Maníkó maramá úmaronka'a aúpá'ó wéron-kisaugon-aai ímbo ísaraan-aai
simátimenaumne siyáiye
agaimaréna siyáimba Ísuntafena siyáiye.

Sáwí-anauntumbo u'makáin-aaigoni áwáu-aai.
36 Ísu mináái simátimena tiyuwéna naaúmpa'a iyúwasa wení kísau-waasi wempá'á tésa sésa namuro-wáásígómó moóráwigoni kísaufa'o sáwí-anauntumbo tu'máráíwaini áwáuma simásimiyo suwaná

37 Ísu séna kawe'-ánáúntúmbó tu'makáiwaini áwáuma kemá waási úranko úne.
38 Kísaugoni áwáuma maramán-iye. Kawe'-ánáúntúnkóní áwáuma Maníkó wení waásimo kawáánin-kwaasin-owe. Sáwí-anauntunkoni áwáuma waántáwankoni waásin-owe.
39 Namuro-wáásígó sáwí-anauntumba tu'makáiwaini áwáuma waántáwankon-iye. Tómbó fakaráíyan-kanaagoni áwáuma maramó tai'áínda-kanaan-iye. Tómbó fakaráíyawaini áwáuma Maníkóní kísau-waasi wíyómpakewin-owe.
40 Námáímo to'máímo iyafímbó agaisuwáíyantemba ánaaen- kanaamo tínda miyá ónááwe.
41 Waási úranko kumpaápé uráundawi kesí kísau-waasi wíyómpakemba ti'máráanasa kesí waásifinkemba sáwí-waasiye fí'owimo sáwí-imayaamo timíyasamo sáwí-ambo wéaraaiwaiwiye kuntí'mai
42 iyamó wégaipa'a tiyuwáíyasa mésa ifi'á tésa túwááyaamba umpu-fuwésa méraiyasa
43 arupísemo úmaimo méraawi Maníkó kentifo kawáánipa'a mésa aa'ó wégaintemba miyá ónááwe. Ísáán-kwaasi ísámai kawe'án-oro Ísu siyáiye.

Maníkó waásimo kawáánin-aai.
44 Ísu maarán-ááíwárá'á simátimena séna Maníkó wení waásimo kawáánin-aai maarán-ááín-iye. Fí'onka'ma'mai-ontamba marafímbá utámarena pukáisana moóráwigo téna taawánéna aamoí éna káátamarena mimbárámá méyámbá índasafena wení óntama maimái tímatuwena óntamba maiyéna mimbárámá koméyánéna mifí'ónká'má'máí-óntámbá kofasímbai maiyáiye.

45 Maníkó wení waásimo kawáánin-aai maarán-ááín-iye. Moóráwigo akaaroróma méyámbaraindasafena naaó'-nao'a wénena
46 awánáínda moóráwigo fí'onka'ma'mai-akaaroroma makáinana awánéna wení óntama maiyéna wétimena óntamba maiyéna mifí'ónká'má'máí-ákáárórómá koméyánúmai wémaiye.

47 Maníkó wení waásimo kawáánin-aai maarán-ááín-iye. Mare'mare'-únánkáámbá moóráwigo nompímbá túwáísana fí'o-fi'om-bofaa'a
48 minúnámpímbá ówitawisana fasináíndasafena úmai wéawanaisasa tuwímbai áwa'nai úmai fasímbai áámááífa'a makésa kawe'-mófáá'á unáámpímbá fáítesa sáwí-mofaa'a ifá'á wétuwaawe.
49 Ánaaen-kanaamo tínda miyá íníye. Wíyómpaken-kisau-waasi kawe'-wáásífínkémbá sáwí-waasisomba tí'mai
50 iyamó wégaindafa'a tuwáíyasa ifi'á tésa tí'o índasafesa túwááyaamba umpufuwónááwe simásuwena
51 wení kísau-waasisafena tísai ena séna simátimunda-aaigoni áwáuma éra isááo súwasa ewé suwaná
52 Ísu simátimena séna ísáámba simátimunda-aai simátíméro. Moóráwigo naankón-afowá wení naaúmpa'a ááéraan-tantaa'e aú-tantaa'e wéraisana tuwímbai wení waási wétimiye. Miwání afowámó wétimintemba miyáumai ááéraan-amaampinkene Maníkó wení waásimo kawáánin-aaifinkene simátíméro Ísu siyáiye.

Násaretifakewi Ísumba tínaaembo uwánkaraan-aai.
Mááka 6:1-6, Rúku 4:16-30
53 Ísu minááí simátimena mimbáráfá'á tuwéna

54 wenamáápa'a kúmba miwítí ámáán-daumpa'a iyéna aaí simátimuwasa
táátafesa ésa sésa nááfakena kawe'-ímáyáá maiyénawa kawe'-ááí
wésimasimenasaawa nááwawa fasi'aémbá ámísanawa kawe-kísáú ímbo
awánáúnda-kisau wémaiyo.
55 Kesáámó awánáúnda wení kísau taaisambó tuwímbai-tantaa'o
wéiwain-aaninkon-iye. Máríyaan-áánimba éna Yémísiye Yósepiye Sáímoniye
Yúndasi-iyai tuwaaón-iye.
56 Wenáúnafa'a maanká'á méraawe.
57 Maankákéwí éna úwoi-waasin-ifo nááfakena minááí isénawa
mifásí'áémbá maiyénawa wésiyo sésa kaorésa tínaaemba uwámúwana
Ísu simátimena séna Maníkón-aai simátímíwai fí'o-fi'on-daopa'a wénisasa
wenáwí'a mósá wémaraafo wení naaópa'o koméraimba wenamááraa sésa
kesáámó úndanten-kwaasin-iye
sésa wenáwí'a ímba mósá makáawe Ísu siyáiye.
58 Kesáámó úndanten-kwaasi éna ímba súwa'nai íníye suntáféna ímbo
awánon-kisau moórá-mora-kisau aantemba maiyáiye.

14

Yóni nombó maitínkaraiwai pukáin-aai.
Mááka 6:14-29, Rúku 3:19-20, Rúku 9:7-9

1 Minkánáá Ísuni kísaugon-aai símae íyúwana Káríri-marafaken-
kawaagon-awi'a Éroti minááí iséna
2 wení kísau-waasisafena séna minkwáásígó Yóni nombó maitínkaraiwain-
iye. Pukáimpinkemba íyáfasinkena póna fasi'aémbá wempímbá wéraisana
miyán-kísáú wémaiye siyáiye.
3-4 Ááéma Éroti wenáfákon-awaaininkon-awi'a Érótíyasimba maiyówana
Yóni séna enáfákon-awaainimba aambá fáí'makaawa maiyáane símasima'a
wéuwana Éroti ti'marówasa Yónimba koáí'maesa ándáfa'a máánkarowana
5 Éroti Yónimba tufuwónae súmba waási táároi inkaiséna ímba tufukáiye.
Waási Yónintafesa sésa Maníkón-aai simátímíwain-iye suwaná Éroti séna
Yónimba tufúwónasa aaisambá siyónááwe séna ímba tufuwéna mérowana
6 wembó ma'ánkaron-kanaamo túwana óraa-tanomba kaumái sáwífa'-
waasi tímúwasa nowaná Érótíyasin-ayaamunko téna túranka'a araimá
marówana Éroti aamoí uwánkena
7 minárásígóntáféna séna nóin-tantaatafenawa wéankaiya simásímína'a
áméno. Érai'a súmpo sísai ina'á áméno súwana
8 anówamba koáísai ena súwana anówama aaí súwana Érotimpa'a
téna séna Yóni nombó maitínkáíwai anuwarambá kambísámai a'nómbá
táúfapimba ma'mái simiyó súwana
9 iséna arumbá wéumbanifo aifa'á fasi'aén-ááí siyáin-aai imáyáa éna
tómbó naan-kwáásíwárá'á ísaraantafenawe séna ímba a'áo sénae séna
10 moóráwigomba ai'marówana ándáfakemba Yónimba anuwarambá
kambísámai a'nómbá
11 táúfapimba maimaéna minárásígómbá máamuwana maimaéna
anówamba máamuwasa
12 Yónini kísau-waasi isésa anómba komaimái utánkesa Ísumpa'a tésa
tasimámakaawe.

Ánaaemba Éroti Ísuni kísaugon-aai iséna séna minkwáásígó Yóni
nombó maitínkaraiwai éna pukáimpinkemba íyáfasinkena póna fasi'aémbá
wempímbá wéraisana miyán-kísáú wémaiye Éroti siyáiye.

Ísu sáwífa'-waasi tómbó tímakain-aai.
Mááka 6:31-44, Rúku 9:10-17, Yóni 6:1-13

13 Yóni puwúmba wení kísau-waasi Ísumba simámúwana iséna tuwéna
wení kísau-waasiye nompín-táómpimba íyátena waásimo ímbo méraiyapata
kónae séna kúmba naaó'-naokewi minááí isésa marapá'á tóso uwaná
nompín-táómpimba wéna
14 marapá'á kumúmba misáwífá'-wáásí tuwánéna arumbá uwátinkena tí'o
ún-kwaasi asófatinkaraiye.

15 Ísu asófatinkowasa fenómpinka'a wení kísau-waasi wempá'á tésa
sésa ímba sáwífa'-waasi méraapa'an-ifo fenáíndafinka'a ti'márénasa ewaa'-
náópimpa'a wénesa tómbá méyámbáráaro suwaná
16 Ísu séna tóntáá'a ímba wíyamba tómbá tíméro súwasa
17 miwí sésa kári-tomba séfataase-tonkwara kae'-mófáá'wárá'á wéraifo
sáwífa'-waasifimba ímba kanaán-íníye suwaná
18 Ísu maimaé'a másíméro séna
19 sáwífa'-waasisafena mara'á méraaro séna séfataase-tonkwara kae'-
mófáá'wárá'á maisoréna wíyómpa'a kararéna Maníkóntáféna súwi
simásuwena mintómbá tafántafan-úmai wení kísau-waasi timúwasa
misáwífá'-wáásí tímúwasa
20-21 seyaafá'nánká nowaná tímú'a fówasa sáwífa'a 5,000 waaima uwasá
aarewé iyámpóíwara'e miyáumai-waasi nowaná tímú'a fówasa Ísuni kísau-
waasi mintón-ayai sísamaifakemba kae'á kumbaimái-unampimba fáítuwana
ówitaraiye.

Ísu non-afófora'o kuráin-aai.
Mááka 6:45-52, Yóni 6:16-21

22 Fáítuwana ówitowana minkákémbá Ísu wení kísau-waasi ti'maréna séna
kesí aifa'á nompín-táómpimba íyáte'a menáípá'-náópa'a koró. Misáwífá'-
wáásí ti'maré sé'a kentí naaó'-nao'a koró simátimenaumne séna
23 misáwífá'-wáásí ti'marówasa miwítí naaó'-nao'a kuwaná Maníkómpá'ó
inaimó síndasafena omápa'a imérowana nó'waamba túnkúwana Ísu weyáá
mérowasa
24 wení kísau-waasi nompín-táómpimba non-afufumpá mérowana
maramá nénka'a wérowana óraa-fiyunda to'maé téna mintáómba
tata'óto'marowasa ímba kumbá
25 siyarónka'a Ísu non-afófora'a maréna wení kísau-waasimo méronka'a
túwasa
26 non-afófora'o wénumba awánésa táátafesa ésa tinekembá tata'á
wéuwasa sésa waántágo wéniye suwaná
27 Ísu minúwóíyáán-úmai séna táá'a ifó aáno'a méraaro. Kemá úne súwana
28 Pítaa simámena séna emó Fasi'aénkó úrambo éma sina'á non-afófora'a
emó méraandafa'a konó súwana
29 Ísu séna kanaán-ifo tiyó súwana nompín-táómpinkemba ásáfena non-
afófora'a Ísumo méropa'a kúmba
30 kawe'á úmaena kúmba óraa-fiyundamo toróntafena imáyáa éna
inkaisúmba nompímbá kúwáfekora'nara wéena óraaka'a séna Fasi'aénkóo
kembá ta'ótoraao súwana
31 Ísu minúwóíyáán-úmai ayáámba fárú'mai ta'ótorena séna óraa-
fiyundamo tóráíntafe sáwí-imayaa e kesí fasi'aéntáfémo ímbo imáyáamo
óndasafe kúwáferaane. Kesí fasi'aéntáfé ímba kae'-ímáyáán-uwo séna
32 mindárai nompín-táómpimba íyátoyana óraa-fiyundago mafaúwasa

33 nompín-táómpimba mérowi Ísun-imayaa mósá marésa sésa érai'a
Maníkón-ááninko óne siyáawe.

Ísu Kénésárétifa'a tí'o ún-kwaasimo asófatinkarain-aai.
Mááka 6:53-56

34 Érai'a Maníkón-ááninko óne sésa waaúnkóní menáípá'á Kénésáréti-
marafa'a kumbá marapá'á kúmúwasa
35 mimbápákén-kwáásí Ísumba awíyésa Ísun-iye sésa naaó'-nao'a
simátimesa Ísumo tamaún-aai isésa tí'o ún-kwaasi tí'maesa tóso ésa
36 sésa ení unáánkwátóigoni áráíya'a ta'ótoraiyana tí'a étinkainkwae
suwasá ta'ótórówana tí'a étínkaraiye.

15

Tíwá'náti ámáámbo siyáan-aai.
Mááka 7:1-13

1 Ámáán-kawaa-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé Yérúsaremu-naopakemba
Ísumo méropa'a tésa sésa
2 ení kísau-waasi nóra isasawá kentáá síwá'náti ámáámba ímba
arááíwaesawa tiyáámba ímba non-kwiyésawa tómbá wénaao suwaná
3 Ísu séna kentíwá'námo simátímakaan-amaamba arááíwae'a Maníkóní
ámáámba wétaraisomba nóra séra miyá wéoo.
4 Maníkó séna kentinófoi-tuwi'a óraa'an-oro. Énifo anófoimo sáwíkaambo
simátinkaindawimba tufuwíyana puwíníye Maníkó siyáifo
5 kembiwímó siyáamba moóráwigo anófoisafena simátimena séna moóra-
tantaa'a Maníkóndén-ifo ímba kanaa'á timénaumne siyéna anófoi ímba
wétuwa'nai-iye. Miyámó ontáfé'a kanaán-iye wésewe.
6 Miyá-sáwí'ó ontáfé'a Maníkón-aai tuwé'a kentíwá'náti ámáámba
wéaraaiwaewe.
7 Kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásín-owe. Naaófá'á Maníkón-aaimo
simátímakowin-awi'a Áísáya kembiwísáféna érai'-aai agaimaréna séna
Maníkó séna
8 maawí kesúwí'a tóikaken-aantemba sésa ken-ímáyáá ímba tirumpimbá
wéraiye.
9 Waásiti ámáámba símai paápé ombánifo Maníkóní ámáámban-iye karo'ó
sembá miyáráán-úmai ken-ímáyáá karo'-ímáyáá mósá wémaraawe
Maníkómó siyáiye Áísáya símai agaimakáiye Ísu siyáiye.

Waásimo sáwí'o uwátínkáín-tantaakon-aai.
Mááka 7:14-23

10 Ísu minááí simátimena waásisafena teró súwasa wempá'á tuwaná séna
simátíménda isé'a kawe'án-oro.
11 Máápaken-tantaa'o naawáí ímba waási sáwí'a wéuwatinkaifo
tirumpinkén-ááígó aantemba waási sáwí'a wéuwatinkaiye siyáiye.

12 Súwasa Ísuni kísau-waasi wempá'á tésa sésa ámáán-kawaa-waasi emó
simátimenda-aai isésa aaisambá aéésa kaóráámba ína isaánó suwaná
13 Ísu séna kesifo wíyómpakewi ímbo u'makáin-anauntumbo éna
káúsuwainiye.
14 Ámáán-kawaa-waasi-taaisafe'a ímba óraa'-imayaan-oro. Miwí ímbo
aambó awánaankakemba tóikakemba karo'á simátimesa sésa aambá
arráátimenaumne wésewe. Moórá aúgafitawi moórá aúgafitawimba ayáán-
to'maesarai ímba kanaa'á kóyááfo miyámó ésaraimo ésarai maipímbá
kotanaa fáyááye súwana

15 Pítaa séna waé'mai-aaimo simátimenda-aaigoni áwáuma simásimiyo súwana
16 Ísu séna kenkwárá'á ímba tááko péé wésisa'a ísáámbanifo ímba ísámai kawe'á uráawe.
17 Máápaken-tantaa'o naawí tindáámpá'á kúwátúsúwinifo
18 aaimó wésemba tirumpinkén-ímáyáágó éna mindá waási sáwí'a wéuwatinkaiye.
19 Tirumpin-ímáyáafínkémbá sáwí-imayaa ésa tínkamiyasamo puwíyasamo ésa aare-úmémbá ésa waai-úmémbá ésa seyaafá-tántáá'á umémbá ésa karo'-ááí simátinkesa símai sáwí'a uwátinkesa
20 miyá-sáwí'ó wéomba tirumpinkén-ímáyáágó waási sáwí'a wéuwatinkaifo tiyáámbo ímbo non-kwiyésamo tómbó wénaamba miwá ímba waási sáwí'a wéuwatinkaiye Ísu siyáiye.

Kénaani-marafaken-ininkon-aai.
Mááka 7:24-30

21 Ísu mináái simátimena wení kísau-waasi tí'maena Táyaa-naopa'e Sáíndóni-naopa'e mináémpá'ó kúmba
22 mináémpákén-íníníkó ímba Yúndaa-inimba póna Kénaani-ininko Ísumpa'a téna óraaka séna óraakoo Téfítin-andafakewi arumbá uwásinkaao. Sáwí-amutamba kesiyáámúnkon-arumpimba méraisana sáwí'a úmai méraiye súwana
23 Ísu iséna ímba aaí súwasa wení kísau-waasi wempá'á tésa óraaka sésa ai'mátuwaao. Aasiyaasí miyá sifáínifo suwaná
24 Ísu séna Maníkó si'mákaisa'a Ísareri-waasi aantemba túwa'nai e'a Ísareri-waasimo sipisípi-poiyaan-úmaimo wété wéowi wétuwa'nai-une súwana
25 mininínkó Ísun-amándára'a mara'á kumbaéna séna óraakoo súwa'nai uwo súwana
26 Ísu séna iyámpóíti tómbá maimái iyámbá timúnafo miyáumai Ísareri-waasimo túwa'nai úndantemba emá fí'onkaa-inimba ónda pó'a áwa'nai únafo súne súwana
27 mininínkó séna óraakoo érai'a sémpo iyánkón-afowá ewé sínana tón-ayai tawémandaiye. Miyáumai fí'onkaa-ininkon-iye sínana kanaán-ína súwa'nai ínono súwana
28 Ísu séna kentáfé fasi'ámai méraanda-ininko sénda pó'a miyá ónaumne séna minkánáá ayáámúnkomba asófankaraiye.

Ísu sáwífa'nanka asófatinkarain-aai.

29 Asófankena kúmba Káríri-waaunkoni áwáífa'a kógáramai omápa'a mara'á imérowasa
30 sáwífa'-waasi wemó méropa'a kumbá tísamaimo táúnkon-kwaasiye tiyáántámbo káénkuron-kwaasiye túrambo kafíkón-kwaasiye aaimó ímbo sun-kwáásíyé fí'o-fi'on-ti'o
ún-kwaasi tí'maesa wenaísamaifimba mótinkowana asófatinkowasa
31 tísamaimo táúnkon-kwaasi kawe'á uwasá tiyáántámbo káénkuron-kwaasi kawe'á uwasá túrambo kafíkón-kwaasi kawe'-úmai awánowasa aaimó ímbo sun-kwáásí aaí suwasá misáwífá'nánká awánésa áfááraumai táá'a úwasa Ísareri-waasiti Fasi'aénkón-áwí'a mósá makáawe.

Ísu aneka'á tómbó tímakain-aai.
Mááka 8:1-10

32 Maníkón-áwí'a mósá marówana Ísu wení kísau-waasi táántowasa tuwaná séna maankwáásísómbá kaumbo-kánáá kesé'a taméraawana tómbó

maimaé tiyáamba taí'áísa'a sirumbá uwátinkaumne. Ti'máráanasa miwítí
naaó'-nao'a kónááfo aampa'ó wíyamba táái táínasa púwófainiye súwasa
33 wení kísau-waasi sésa máásai-marafa'a sáwífa'-waasin-ofo nááfaken-
tona maimáíya timénaumno suwaná
34 Ísu tísai ena séna nóraumai-tona wéraiyo súwasa afakaeté-tomba
wéraisana sesimáí-mofaa'wara'a wéraiye suwaná
35 minkwáásísóntáféna séna mara'-méraaro séna
36 afakaeté-tone mófáá'e maisoréna Maníkóntáféna súwiyo séna
mintómbá tafántafan-úmai wení kísau-waasi timúwasa minkwáásísómbá
tímúwasa
37-38 seyaafá'nánká nowaná tímú'a fówasa sáwífa'-waasi 4,000 waaima
uwasá aarewé iyámpóíwara'e miyáumai-waasi nowaná tímú'a fówasa
wení kísau-waasi mintón-ayaimo túwómba afakaeté-unampimba fáituwana
ówitowana
39 Ísu misáwífá'-wáásí ti'maréna wení kísau-waasiye'a nompín-
táómpimba íyátesa Mágátani-aempa'a kuráawe.

16

Ímbo awánáúnda-kisau mauwómó siyáan-aai.
Mááka 8:11-13, Rúku 12:54-56

1 Mifá'á Ísu mérowasa ámáán-kawaa-waasiye Sátúsi-amaan-kawaa-
waasiye Ísumo sáwí-aaimo sínda isánae sésa Ísumpa'a tésa sésa éraira
Maníkómpákéná kunkáanai ímbo awánáúnda-kisau máínata awánaano
suwaná
2 Ísu séna fénáímpinka'o awánaamba aafáúmá naaerírí'a isa'á sé'a aafáyáa
aa'á káíníye sé'a
3 aafáyáara'a awánaamba ainánkó aafáúmá káátasuwaisa'a sé'a káfé'a
aa'á tíníye wésewe. Wíyómpa'o awáné'o ombá sé'a aa'á káíníye. Aa'á tíníye
wésemba miyán-tántáákóní áwáuma awánaambanifo Maníkómó káfé'o
wéin-tantaakoni áwáuma ímba awánaraawe.
4 Káfé'o méraan-kwaasi sáwí-waasi é'a Maníkóntáfé'a ímba imáyáa
é'a kentáfé'a wése'a Maníkómó ai'mákainamo e ímba awánáúnda-kisau
máínata awánaanomo wésemba naaófá'á Maníkó Yónaambo uráintemba
kembá miyá ínífo mináái imáyáan-oro. Naaófá'ó óraa'-mofaako Yónaambo
nawíkowanamo kaumbo-kánáámó arumpimbó méraintemba kemá kaumbo-
kánáá maipímbá ménaumne Ísu séna tiyuwéna kuráiye.

Ímba kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásí-i'a orómó siyáin-aai.
Mááka 8:14-21

5 Tiyuwéna kúmba Ísu wení kísau-waasiye nonkwaaúnkóní menáípá'ó
kumbá marapá'á kuméśa wení kísau-waasi péréti-tomba ímbo máúmba
tuwinkésa kuwaná
6 Ísu ámáán-kawaa-waasiye Sátúsi-amaan-kawaa-waasiye kaumbo-kae'-
ááíwárá'-wáásí owé-ímáyáá éna wení kísau-waasi simátimena séna intóráín-
tantaa'a kári-tantaa'a moórá-tonkon-awi'a péréti mimpímbá márááwanamo
intoréna óraa'o intembá ámáán-kawaa-waasiye Sátúsi-amaan-kawaa-
waasisafe'a imáyáa é'a kentúma káráwiyoro súwasa
7 keáímbá sésa nóra sénawa miyá wésiyo. Péréti-tomba ímba maimaéta
túnanasa miyá wésiye suwaná
8 Ísu keáímbó wésun-aai iséna nóra séra tómbá ímba wéraiye-aai wéseo.
Kári-timankunkumban-ifo kentáfé'a timankúnkúmba oro.

9 Kanaa'á tómbá timénaumpo ááémo uráundawini áwáuma ímba tááko
péé wésiye. Séfataase-tombo tafántafan-úmaimo sáwífa'a 5,000 waasi
timéwánasa naráamba mintón-ayai nóraumai-unampina fáíturaawara kemó
uráundawini áwáuma ímba awánaraawe.
10 Afakaeté-tombo tafántafan-úmaimo sáwífa'a 4,000 waasi timéwánasamo
naráamba mintón-ayai nóraumai-unampina fáíturaawara kemó uráundawini
áwáuma ímba awánaraawe.
11 Ámáán-kawaa-waasiye Sátúsi-amaan-kawaa-waasisafe'a imáyáa é'a
péretimo intóráín-tantaatafe'a kentúma káráwiyoro-aaimo súnda ímba
péréti-tontafe'a wésumpo nóra séra ímba ísaraao súwana
12 tááko péé súwasa mináááígóní áwáuma ísówana péréti-tontafena ímba
siyáifo ámáán-kawaa-waasiye Sátúsi-amaan-kawaa-waasiye tááisafena séna
káráwiye'a méraaro siyáiye.

Pítaa Ísuni áwáumo siyáin-aai.
Mááka 8:27-30, Rúku 9:18-21

13 Ísu Sísááríya Fírípái-nao'-aempa'o kúmba wení kísau-waasi tísai ena
séna seyaafá'nánká kembá waási úrankontafesa nóran-kwaasiyewa wéseo
súwasa
14 miwí tuwímbai sésa emá Yóni nombó maitinkáándawi óne sewasá
tuwímbai sésa naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakaandawin-awi'a Íráiyaa
óne sewasá tuwímbai naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakaandawin-
awi'a Yérémaya óne sewasá tuwímbai sésa naaófá'á Maníkón-aai
simátímakaawifinkemba moóráwigo óne wésewe suwaná
15 Ísu séna kembiwí kentáfé'a nóran-kwaasiyewa wéseo súwana
16 Sáímoni Pítaa séna Maníkómó íyáfasinankaraiwaimba Yúndaa-waasisa
wéamu'maraundawisa óne. Maníkó fasi'aénkwáráwín-ááninko óne Pítaa
súwana
17 Ísu séna Sáímoni Yónaan-ááninko ónana Maníkó kawe'á wéuwankaiye.
Kesí ááinkoni áwáumo sénda waási ímba simáméfo kesifo wíyómpakewi
mináái embá simámísa isáánda póna Maníkó embá kawe'á wéuwankaiye.
18 Simátime'a súne. Enáwí'a Pítaawemo wésemba mináwíkóní áwáuma
óntamban-iye. Óraa'-ontanka'a kesí naankáámbá ondá mindánkáámbá kesí
waási-i'a owaná púwó-fasi'aenko ímba íyáákainiye.
19 Maníkó wení waásimo wégarawi-fasi'aemba áména marapá'ó
méraanda sáwí'o ombá aambó fasiyóndanten-úmai Maníkó wíyómpa'a
ména é'a aambá fásí'makaiye. Kawe'ó ombá ímbo aambó fasiyóndanten-
úmai Maníkó wíyómpa'a ména é'a miyá uráiye simásuwena
20 wení kísau-waasisafena óraaka séna Maníkómó íyáfasisinkaiwai
Yúndaa-waasi wésimu'maraawi úne-aai ímba simátíméro Ísu siyáiye.

Ísu puké'a íyáfasinanaumnemo siyáin-aai.
Mááka 8:31–9:1, Rúku 9:22-27

21 Minkánáá Ísu wemó puwínda-aai ómbarena wení kísau-waasi
simátimena séna Yérúsaremu-naopa'a kondá Yúndaa-oraa'-waasiye óraa'-
amaan-kisau-waasiye ámáámbo sen-kwáásíyé sí'o índa-i'a uwásinkesa
sínkamiya'o púwóndanifo kaumbo-kánáá maisúwáanana Maníkó
íyáfasisinkainiye súwana
22 Pítaa áí'maena weyááfa'a máankena séna Fasi'aénkóo miyán-ááí sénafo
Maníkó ímba ewé sínasa séndantemba ímba uwánkanaawe súwana

23 Ísu waeréna Pítaantafena óraaka séna waántáwanko siyuwé kóuwo.
Waásiti imáyáafinkemba wésempo ímba Maníkóní imáyáafinkemba wésempo
kesí aambá ímba faiyuwó Ísu siyáiye.

24 Ísu mináái simámena wení kísau-waasi simátimena séna kembó
siráái̇waenae síyawi tiráái̇mo táínda-tantaa'a ímba ta'ótóráaro.
Kemó púwónda-aaraa-taimo súwaata'mae kondantembá kembó
siráái̇waiyawi umbai-tántáá'á timíyasa minúmbái-tántáá'á úwoi maimaésa
siráái̇waenaawe.
25 Tiráái̇mo táínda-i'o ésa ímba kawe'-úmai méranaafo kentáfésa ísámaimo
tiráái̇mo táínda-tantaa'o tuwésamo puwésa aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe.
26 Mararáké-séyááfá-tántáá'ó maésamo puwíyanamo éna mintántáákó
ímba túwa'nai íníye. Puwíyamba marapá'ó makáan-tantaatamba ímba
méyámbátuwesa aneka'á ayáátááka méranaawe.
27 Kemá waási úranko kesí kísau-waasi wíyómpakewiye kesifoní
fasi'aénkwárá'á kumé'a seyaafá'-wáásímó miyámó úmae wéiyomba imáyáa
é'a miwítí méyámbá timénaumne.
28 Érai'a simátime súne. Tuwímbai maanká'ó méraan-kwaasi ímba
aifa'á pukénka'a kemá waási úranko kesí waásimo kawáánúnda suwáné'a
ánaaemba puwónááwe Ísu siyáiye.

17

Ísu fí'on-kuwawaa'o faúkáin-aai.
Mááka 9:2-13, Rúku 9:28-36

1 Ísu mináái simátimena afa'mórae-no'waamba waéna Pítaane Yémísine
wenáfáko Yónine tí'maena omápa'o iyúmba miwí aantemba imésa
2 miwí túranka'a Ísu fí'on-auma faufúwana óipakemba aafáúgómó inten-
úwana wení unáánkwátóiyakemba sán-kena waéní'a kówasa
3 awánomba kae'-wáásíyáí wíyómpakemba paápé ésarai mindárai-tuwi'a
Mósesee Íráiyaae'a Yúndaa-waasi tíwá'nárai Ísuwe'a aaí wésuyana
4 Pítaa Ísuntafena séna Fasi'aénkóo maanká'ó méraundasa kawe'á imbá
póta emó sinatáámó éta wááu-namba kaumbosáámó ondasá moórá endé
éta moórá Mósesende éta moórá Íráiyaande éta miyásá onó siyáiye.

5 Miyá wésunka'a ainánkó sán-kámaena waéní'a kámae kuména
kunkáátowana mináínámpínkémbá aaigó aantemba séna miwá kesáánimba
isa'á wen-ímáyáá wée'a óraa'-aamoi uwánkaumne. Wenáái ísáaro súwasa
6 wení kísau-waasiyau mináái isésa táátafesa ésa marapá'á kífaesa
tinekembá tata'á úwana
7 Ísu miwímó méropa'a téna tine'á ta'ótorena séna táá'a ifó íyáfasinaaro
súwasa
8 awánomba mindárai wíyómpa'a íyúyana Ísu aantemba méraiye.

9 Úwasa omápakemba kúmúmba Ísu óraaka simátimena séna awánaamba
ímba simátíméro. Kemá waási úranko púwóndafinkembo íyáfasinaandara'a
awánaamba kanaará'á simátíma'mae íyóro súwasa
10 wení kísau-waasiyau Ísumba áísai esa sésa ámáámba sen-kwáásí
Íráiyaa aifa'á paápé ínana Maníkó íyáfasinankaiwai Yúndaa-waasisa
amu'makáundawisa ánaaemba paápé íníyemo sembá nóra sésawa mináái
wéseo suwaná
11 Ísu séna aifa'á Íráiyaa paápé éna to'mayaa íníye-aai érai'-aain-iye.

12 Simátime'a súne. Íráiyaa é'a paápé úwasa ímba Íráiyaan-iye sésa
sáwí'a uwánkanae sésa sáwí'a uwánkesa miyá uráantemba kembá waási
úrankomba sáwí'a uwásinkanaawe súwana
13 tááko péé súwasa Íráiyaa siyáimba Yóni nombó maitínkaraiwaintafena
siyáiye siyáawe.

Ísu sáwí-amutambo maiyáúkain-aai.
Mááka 9:14-29, Rúku 9:37-42

14 Simátimesa omápakembo kúmúmba sáwífa'-waasi túwaandu urówasa
awánomba moóráwigo Ísumpa'a téna aísamaifimba kífaena séna
15 óraakoo kesáánimba arumbá uwánkaao. Sáwí'a uwáwéna ména
tanaambá fágufagu isaná aigaregó nonkáání'a isaná aíyayaamba ku'wisaná
nompíné iyafíné tanaambá wéfamaena wénisa'a
16 ení kísau-waasi méraapa'a máankaunasa ímba kanaa'á kawe'á
uwánkaraawe súwana
17 Ísu séna kentí imáyáa kaentaén-ímáyáá isa'á kentáfé'a ímba imáyáa
owaná póna sirunkó umbaí wétaifo nóraumai-kanaarara kesé'a ménaumno.
Enáánimba áí'mae tiyó súwana áí'mae túwana
18 Ísu sáwí-amutankontafena séna auwé kóuwo súwana arumpinkémbá
auwéna kóúwana miníyámpói kawe'á uwánkowana kawe'á úmai méraiye.

19 Kawe'á uwánkowasa ánaaembo Ísu weyáámo méronka'a wení
kísau-waasi tésa sésa nóra sétaawa misáwí-ámútámbá ímba kanaatá
maiyáúkaumno suwaná
20 Ísu séna Maníkóntáfé'o maiyauwáíníyemo sé'o timankúnkúmbo
onkakaa maiyaúwáísino. Érai'a simátime'a súne. Moórá-taigon-
awi'a másítáti kári'-aramba íyáísana áruma wíkéna óraa-tainambo
wéintemba kentáfé'a timankúnkúmba kárika'a uré'a ánaaemba óraaka'a
timankúnkúmba é'a omátafe'o sé'o faiwí'mae fí'on-aempa'a kóuwomo
síyanamo éna miyá íníye.
21 Maníkómpá'á inaí síyantafesa tómbá aawentamó ombá minánkó aan-
temba miyá-sáwí-ámútámbá maisuwáíníye siyáiye.

Ísu puwínda-aaimo siyáin-aai.
Mááka 9:30-32, Rúku 9:44-45

22 Ísu wení kísau-waasi Káríri-aempa'a túwaandu uwaná Ísu simátimena
séna kembá waási úrankomba fí'on-kwaasi timíyasa
23 sínkamiya puwé'a kaumbo-kánáá maisúwáanana íyáfasisinkainiye
simátimuwana miwí tirunkó umbaí taráiye.

Taakisi-óntámbó tukáan-aai.

24 Tirunkó umbaí tówasa Ísu wení kísau-waasiye Kápaneamu-naopa'a
kumbá óraa'-amaan-dankontafesa taakisi-óntámbá wémauwai Pítaampa'a
tésa sésa ení óraako óraa'-amaan-dankontafena taakisi-óntámbá wétuwai
ína wétuwaiyo suwaná
25 Pítaa séna wétuwaiye simátimena naaúmpa'a iyúwana taakisi-ááímó
siyónka'a Ísu Pítaamba áísai ena séna Sáímoniyo marapákén-óráá'-wáási
timááraawifakemba taakisi-óntámbá maésa fí'onkaafakemba maésawa
wéompo nóran-imayaamo wéemo e simásimiyo súwana
26 Pítaa séna taakisi-óntámbá fí'onkaafakemba wémaewe súwana Ísu séna
miyáumai Maníkóní waásisa póta óraa'-amaan-dankoni taakisi-óntámbá
ínta tuwánáúmpo

27 aaisambá sefáímpóta úwoi tuwánáúmpo nonkwaaúmpá'á kuré ándá
túwénana kumína aifa'ó tawáínda-mofaa'a maiyé óipimbo óntambo wéraina
maimaé minóntántámbá esáféwe kendéwe taakisi máuwo Ísu súwana miyá
uráiye.

18

Nááwa íyáákaiyomo siyáan-aai.
Mááka 9:33-37, Rúku 9:46-48

1 Minkánáá Ísuni kísau-waasi wempá'á tésa taáísai esa sésa Maníkó wení
waásimo kawáánin-kwaasifinkemba nááwa íyáákesawa óraa'-waasi-i'a wéiyo
suwaná
2 Ísu moórá-iyampoi áántowana túwana afufumpimbá íyáfasinankena
3 séna érai'a simátime'a súne. Sen-ímáyáámó ímbo tuwé'o iyámpóímo ímbo
íyáákanae-imayaamo ontembó kembiwí miyán-ímáyáámó ímbo íyanamo éna
Maníkó kenká'á ímba kawáániníye.
4 Miníyámpóígómó tísamaifimbo máíntemba miyámó wéowi Maníkó wení
waásimo kawáánin-kwaasifinkemba wéiyaakaawe.
5 Kentáfésa imáyáa ésa iyámpóímo áwa'nai onten-úmai wésuwa'nai-owe
Ísu siyáiye.

Sáwí'o on-aai.
Mááka 9:42-48, Rúku 17:1-2

6 Ísu minááí simátimena séna iyámpóímo kesááisafesamo timankúnkúmbo
onten-úmai tuwímbai timankúnkúmba wéowe. Tuwímbai tésa
kesááisafesamo érai'emo wésewi karo'-áái tasimátimiyasa isésa sáwí-
ampa'a kóíyasa Maníkó karo'ó síyawi sáwí-meyamba óraa'a timínífo
miwímó tinuwarampimbó óraa'-ontambo fárí'wimaresamo nompímbó
túwááwasamo kumpuwésaraa karo'-áái ímba simátíméwasa sáwí-ampa'a
ímba kowisinó. Mindá kanaán-iye.
7 Marapá'ó méraanka'a kesáái tuwésa sáwí-ampa'a wíyantafena fí'o-fi'on-
tantaako wétafisiye. Miyá-sáwí-tántáákó waé'wae'a wéimba pósa sáwí-
ambo fí'owimo aráátíméwi sáwí-meyamba maénááwe.
8 Tiyáánkowa'i tísamaigowa'i sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnafo sé'a
moórá-tiyaana'i moórá-tisamaiya'i kambísásúwáaro. Kae-tíyáená'i kae-
tísámáíyá'i wéraina'o é'a sáwí-marupa'o iyamó wégaipa'o wíyamba mindá
sáwí'an-iye. Sáwí'o uráimbo maisuwé'o méraiyamba mindá kawe'án-iye.
9 Túrankomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnafo sé'a moórá-turamba
fitúwáaro. Kae-túrántámbó awáné'o é'a ónkaifa'o iyamó wégaipa'o wíyamba
mindá sáwí'an-iye. Sáwí'o uráimbo maisuwé'o méraiyamba mindá kawe'án-
iye Ísu siyáiye.

Sipisípi-poimo áwiyokain-aai.
Rúku 15:3-7

10 Ísu séna úwoi-waasisafe'a sáwísamban-owe
ímba síyamba káráwiyoro. Maníkóní kísau-waasi wíyómpakewi miwíyá'á
káráwiyaawai kesifo wíyómpakewini ewaa'á mésa miwí táái wésimamefo
káráwiyoro Ísu siyáiye.

11 Ísu minááí simátimena séna kemá waási úranko Maníkóní aampa'ó ímbo
wéaraaiwaen-kwaasisafe'a saafá úmai sáwí'o úmaimo méraampinkemba
kawe'-ámpá'á métínkáandasafe'a kunkáumne.

12 Sipisípiya'a káráwiyowi on-ááí ísáaro. Moóráwigo sáwífa'a 100 sipisipiya'a káráwiyaisana moórá-sipisipi áwiyo'wisana misáwífá-sípísípímó umó wénaamba tiyuwéna moórámo áwiyo'wimba kosaafá émena
13 awánénamo imbá aamoí éna séna kesí sipisípimo áwiyo'wimba áíkaumne séna mimbóráwígóntáféna óraa'-aamoi éna sáwífa-sipisipimo ímbo áwiyokombo úwoimo méraawiti aamoí kárika'a wéiye.
14 Sipisípiya'o káráwiyowimo áwiyo'wi-sipisipisafenamo arunkómó umbaimó taintembá kentifo wíyómpakewi wení aampa'ó ímbo wéaraaiwaenkwaasisafena arunkó umbaí
wétaiye Ísu siyáiye.

Kentí waási sáwí'o uwátínkáán-aai.

15 Ísu minááí simátimena séna ení waási Maníkóní waásigomo embó sáwí'o uwánkainamo e wempá'á minááísáfé kosimámínana we aantemba méraindara'a kosimámínana enáái isénamo arupísemo uwánkainamo ékai wesé esé'a kawe'á úmai méraakaiyo.
16 Enáái ímbo isáínamo e moóráwigona'i kaekóná'i kotí'mai wesé'a mé simámuwo. Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna moóráwigomba aaifimbá maenkánae séna minááímó ísaraawi kaerá'i kaumbowá'i tí'maena mátinkena áísai úmai isáíníye siyáimba mindásafena ení waási enáái isáíndasafena moóráwigona'i kaekóná'i kotí'mai wenká'á mé'a simámiyana kentáái isáíno.
17 Énifo ímbo isáínamo e Maníkóní waási torupátinke enáái simátímínasa mésa simámiyana wemó miwí tááimo ímbo isáínamo e imáyáa e sé Maníkóní aambó ímbo aráááíwáén-kwaasiyaamba éna taakisi-úmén-kwáásíyáámbá wéiye siyó Ísu siyáiye.

18 Ísu séna érai'a simátime'a súne. Marapá'ó méraanka'a sáwí'o ombá aambó faíyónten-úmai Maníkó wíyómpa'a ména é'a aambá fáí'makaiye. Kawe'ó ombá ímbo aambó faíyónten-úmai Maníkó wíyómpa'a ména é'a miyá uráiye Ísu siyáiye.
19 Ísu minááí simátimena séna moórá-aai simátíménda ísáaro. Marapá'ó méraanka'a kae'-wáásígóráímó moórá-aaisafesaraimo mimbórá-ímáyáámó ésaraimo kesifo wíyómpakewimo áísai íyanamo éna miyá uwátinkainiye.
20 Kaumbo-kae'-wáási kentáfésa imáyáa ésa túwaandu ombá túwa'nai ondasáfé'a miwísé'a ménaumne Ísu siyáiye.

21 Ísu minááí súwana Pítaa Ísumpa'a téna séna Fasi'aénkóo kesí waásimo sáwí'o uwásínkáfa'o wéiyomba mindásafe'a nóraumai-kanaawa ímba aaifimbá maenkéra ímba imáyáa éra ifátuwanaumno. Afakaeté-kanaa sáwí'a uwásínkáímba ímba aaifimbá maenké'a ímba imáyáa é'a ifátuwaunda pó'a moórá-kanaamo sáwí'o uwásinkaindara'a aaifimbá ína maenkéra ína imáyáa éra ifátuwanaumno súwana
22 Ísu séna ímba afakaeté-kanaa aantembanifo úwoi miyá úmae iyuwó Ísu siyáiye.

Óntambo ámakaintafena ímba ifátuwaaomo siyáin-aai.

23 Ísu séna sáwí'o uwátínkáámba ímba imáyáa é'a ifátúwáaromo súnda maarásáfé'a súne. Maníkó wení waásimo kawáámó in-ááí maarán-ááín-iye. Moórá óraa'-waasigo wení kísau-waasi óntamba wááu tímakena

24 tísai ónae wéimba óraa'-ontamba 10,000,000 ontamba wááumo
ámakaiwaimba moóráwigo áí'maena móaminkwae séna íyísana
25 ímba móamintafena óntan-anafo wení kísau-waasisafena séna wembá
aiyé'a awaainínkómbá aiyé'a wení iyámpóíye wení póíye wení óntawe
maimaé'a fí'on-kwaasiti kísaumo maíndasafe'a miwí wétime'a óntamba
maimaé'a kemó tukáunda-ontankaamba úmai másíméro sisaná
26 wení kísau-waasigo aísamaifimba kífaena séna arumbá uwásinkema
simu'makéna'a óntamba saafá é'a seyaafá'á áméno sisaná
27 wení óraa'-waasigo arumbá uwánkena séna kanaán-ifo wááumo
ámakaunda-ontamba ímba imáyáa ónaumpo ifátuwaao sisaná
28 kísau-waasigo máápa'a kuména moórá kísau-waasigomba awánéna
kári'-ontamba 100 ontamba ámakaiwaimba awánéna amóísáúmba kun-
taraména óraaka séna wááumo ámakaunda-ontamba minúwóíyáámbá
simiyó sisaná
29 wenaísamaifimba kífaena séna arumbá uwásinkema simu'makéna'a
óntamba saafá é'a áméno sisaná
30 ímba iséna áí'maena ándáfa'a móankena séna wááumo ámakaunda-
ontamba símínasa faútúwáaro sisasá
31 kísau-waasisomba awánésa tirumbá uwánkesa miwítí óraa'-
waasigomba kosimáméwana
32 óraa'-waasigo iséna wení kísau-waasigo sáwífa'-ontamba 10,000,000 on-
tamba maiyáiwaimba áántaisana tisaná séna sáwí-kisau-waasi óne. Kentáfé
arumbá uwásinkaao séndasafe'a miyá é'a óraa'-ontamba wááu ámakaunda-
ontamba ímba imáyáa ónaumpo ifátuwe ímba simiyó sé'a
33 sirumbó uwánkaraundantemba moórá-kisau-waasigomba arumbá
uwánkááraamba sáwí'a óne séna
34 arumbá óraa-sawi'a uwánkena ándáfa'o káráwiyaiwaika'a móankena
séna wááumo ámakaunda-ontamba seyaafá'á simína faú'auwaao sisaná
ándáfa'a ánkaraiye
35 Ísu simátimena wení kísau-waasisafena séna kentí waásimo sáwí'o
uwátínkáámbo ímbo ifátuwe'o imáyáamo úmae'o wéiyiyanamo éna kesifo
wíyómpakewi kentí sáwí-imayaa ímba maitiyuwáíníye. Óntan-anafomo
intembá kesifo miyá uwátinkainiye Ísu siyáiye.

19

Aarakwá'ó tuwínáán-aaimo siyáin-aai.
Mááka 10:1-12, Rúku 16:18

1 Ísu mináyáátáá'-ááí simátimena Káríri-aempa'a tuwéna Yúndiyaa-
aempa'a Yóndani-nonkoni menáípá'-áémpá'á komérowasa
2 sáwífa'-waasi tóso uwaná tí'o ún-kwaasi asófatinkaraiye.

3 Asófatinkowasa ámáán-kawaa-waasi sésa Ísumo sáwí-aaimo sínda isánae
sésa Ísumpa'a tésa sésa moórá-waasigo maanááísáfénawa'i fí'o-fi'on-
aaisafenawa'i awaainínkómbá kanaará auwáíníyo. Miyámó énamo éna
ámáán-aai taraisíni ína taraisíníyo suwaná
4 Ísu séna naaófá'ó Mósesemo agaimakáin-aai toráumai awánaraawe.
Maarán-ááí agaimaréna séna Maníkó wíyóne marawémó úmaronka'a
aarewárá waaiwárá'á úmakaiye.
5 Úmarena séna aarewárá waaiwárá'á úmakaundasafesa tinófoi tiyuwésa
awaaikóe awaainínkóe'a tagááísamai mimbórá-túmá ma'mái méranaawe
Maníkó siyáiye.

6 Mindásafesa awaaikóe awaainínkóe'a ímba kae'-wáásíyáámbá ésa
mimbóráí'a wéowe. Maníkó aare-waaí mimbóráí'a uwátínkaraintafesa
ímba tuwínáaro Ísu súwasa
7 miwí sésa naaófá'á Mósese maará siyáiye. Moóráwigo awaainínkómbá
ai'mátuwaindawi aúfáífimba agaimaréna séna kesuwaainímbá
ai'mátuwaumne séna agaimái amíno siyáiye. Nóra sénawa miyán-ááí
siyáiyo suwaná
8 Ísu séna kentíwá'ná tirumbó makáamba pósa Maníkón-aai ímbo
ísóntafena mindásafena Mósese minámáámbá siyáimbanifo Maníkó wíyóne
marawémó úmaronka'a ímba miyá siyáiye.
9 Simátime'a súne. Moóráwigomo awaainínkó ímba moórá-waasigoe'a
wénisana awaaikó fí'on-aaisafena ai'mátuwenamo fí'on-inimbo wémaimba
umémbá wémaiye Ísu siyáiye.
10 Ísu minááí simátimena mérowasa wení kísau-waasi sésa aaremó
máémba sénda-aai wérainka'a pósa miyá wéofo ímbo aaremó maésamo
úwoimo máémba kawe'á wéowe suwaná
11 Ísu séna sen-ááí seyaafá'nánká ímba kawe'á úmai ísááwasa aaremó ímbo
maíyantafesa Maníkó fasi'aémbá tímakaiwai minááí wéisaawe.
12 Tuwímbai moórá-mora-aaisafesa ímba aaré máéwasa tuwímbai tinófoi
uwó-wáási matínkaraawi aaré ímba máéwasa tuwímbai túmo sáwí'o
uwátínkaraawi aaré ímba máéwasa tuwímbai Maníkó wení waásimo
kawáánin-aai isésa Maníkóntáfésa imáyáa ésa aaré ímba wémaewe.
Kanaa'á miyá ónaumnemo sewí minááí isánááwe
Ísu siyáiye.

Ísu iyámpóímo ayááfúmbo tátínkarain-aai.
Mááka 10:13-16, Rúku 18:15-17

13 Ísu simátimuwasa tuwímbai Ísu ta'ótorena kawe'á uwátinkena
Maníkómpá'á inaí sínkwae sésa iyámpói tí'mae tuwasá wení kísau-waasi
sésa tí'mae kóro suwaná
14 Ísu simátimena séna ímba kóro síyamba tiyuwáíyasa kempá'á iyámpói
úwoi teró. Miníyámpóímó kempá'ó tentembá Maníkó wení waásimo
kawáánimba miyáráán-úmai wégawaanimba iyámpóímo kempá'ó tíyan-
amba ímba aambá faíyóro séna
15 miníyámpói ta'ótokena ayááfúmba tátinkena tíyukaiye.

Óntawara'-waasigon-aai.
Mááka 10:17-31, Rúku 18:18-30

16 Tiyuwówana moóráwigo ifó'-wáásígó Ísumpa'a téna séna óraakoo
nóran-kawera éra aúí'a úmai wíyómpa'a maé'mae'a ónaumno súwana
17 Ísu séna nóra séwa kawe-kísáúsáfé sísai ónó. Mimbóráwígó Maníkó
weyáá kawekón-iye. Aúí'a úmai maé'mae'a ónaemo sémo e Maníkóní
ámáámba kawe'á úmai aráááíwauwo súwana
18 miwá áísai ena séna nóin-amaana aráááíwaenaumno súwana Ísu séna
ímba tínkamiyasa púwóro. Ímba aare-úmémbán-oro. Ímba umémbá máéro.
Karo'-ááí ímba simátínkáaro.
19 Kentinófoi-tuwi'a óraa'-i'an-oro. Kesáfé-ímáyáámó onten-úmai kentí
waási-imayaawara'a oro. Miyáumai-amaamba aráááíwauwo Ísu súwana
20 miwá séna minámáámbá aráááíwa'mae'a wéiyumpo nóran-amaankona
ímba kawe'á wéuno súwana
21 Ísu séna seyaafá-tántáá'ó kanaa'ó émo e ení moparáwímbá fí'on-kwaasi
wétime óntamba maiyé ímbo makéwi tímínana ení kawe'-méyámbá Maníkó
wíyómpa'a ankáíníye. Tímatuwemo e kembá siráááíwainone súwana

22 minááí iséna sáwífa'-moparawimbo makóntafena óraa'-imayaa úwana arunkó sáwí'a úwana kuráiye.

23 Kúwana Ísu wení kísau-waasisafena séna érai'a simátime'a súne. Sáwífa'-ontamo makén-kwaasi Maníkómó wení waásimo kawáánipa'o wíyamba umbaí táíníye.
24 Moórá-poigon-awi'a káámeri mimpóígó waigóní afaapimbá ímba kanaa'á kóferainiye. Káámeri-poigomo waigóní afaapimbó kóféráínkakaa sáwífa'-ontamo makén-kwaasi Maníkómó kawáánipa'a kowisinó Ísu súwasa
25 wení kísau-waasi minááí isésa táátafesa ésa sésa umbaí taifó nóran-kwaasiya Maníkómó kawáánipa'a ménaao suwaná
26 Ísu tuwánéna séna waási miwítí kísausamba ímba méyámbaresa kónááfo Maníkó seyaafá-tántáá'á úwoi kanaa'á wéiye súwana
27 Pítaa séna isaaó. Kentáásí seyaafá-tántáá'á tuwéta entá wéaraaiwaumpo
nóram-beyana maénaumno súwana
28 Ísu séna érai'a simátime súne. Maníkó seyaafá-tántáá'á aúí'a úmaraindara'a kemá waási úranko fasi'aénkwáráwí mé'a káráwiyona'a kembiwí sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi kembó wésiraaiwaewi Ísareri-waasi méraan-aaisafe'a tísai ónááwe. Ísareri sísamaifakemba kae'á kumbaimái matínkaraiwain-andafakewi méraan-aaisafe'a tísai ónááwe.
29 Kentáfésa imáyáa ésa Maníkón-aai kosimátimiyantafesa naaópa'a tuwésa tuwaaísáiye tífá'e tímánaa'e tinófoiye táánine tiyáámúne tiyuwésa miwítí maramó túwááwin-anondaa túwáán-tantaa'a miyán-tántáá'á sáwífa'a maésa aúí'a úmai wíyómpa'a maé'mae'a ónááwe.
30 Ánaaemba aifarááwífínkémbá tuwímbai tínaaeni'a íyasa tínaaenkewifinkemba tuwímbai aifarí'a ónááwe
Ísu siyáiye.

20

Ándá-aran-kisaufa'o kísaumo máéwi-taai.
1 Ísu minááí simátimena séna Maníkó wení waásimo kawáámó in-ááí maarán-iye. Moóráwigo ándá-aran-kisaugoni afowá kesí kísau máíwae séna áááéma íyáfasinkena waási saafá úmai tuwánéna
2 séna kesí kísau wémaiya'a moórá-kanaa-kisaugoni óntamba tíméno sisasá ewé sewaná tí'maena wení ándá-aran-kisaufa'a mótinkaisasa kísau wémaewana
3 aafáyáara fí'onkwara'a kísau máíwae séna kísaumo maénae sésamo túwaandu opa'á wéna tuwánéna
4 séna kesí kísau wémaiya'a kanaará'-óntámbá tíméno sisasá
5 ewé sésa minkísáú wémaewana wááwái miyáumai fí'onkwara'a wétiyena fénáímpinka'a fí'onkwara'a wétiyena
6 kísau taí'én-kanaa kárika'a tisaná kísaumo maénae sésamo túwaandu opa'á wéna tuwímbai tuwánéna séna nóra séra úwoi méra'o sisasá
7 sésa ímba moóráwigo kesí kísau máéro siyáawata méraumne sewaná tiyé'a kesí ándá-aran-kisaufa'a kísau máéro sisasá miyá uráawe.

8 Miyá owaná fénáímpinka'a kísaugon-afowá kísau-waasiya'o káráwiyaiwaintafena séna kísau-waasi táántare miwítí méyámbá timé ánaaembo tiyáawi aifa'á timé aifa'ó tiyáawi ánaaemba timiyó sisaná
9 iséna miyá éna kísau tai'áíníye wéinka'o tiyáawi moórá-kanaa-kisaugoni óntamba tiména miyáumai tímatuwena

10 áááma aafáyáara'o tiyáawiti méyámbá timíne wéisasa miwí imáyáa ésa
kentáásí méyámbá óraa'an-iye wésewana moórá-kanaa-kisaugoni óntamba
tímísasa
11 maimaésa kísaugoni afowámbá í'ai simánkesa
12 sésa ánaaembo tiyáan-kwaasi kári-kisau maiyáafo kesáá aifa'ó
tiyáundawisa óraa'-a'a wégaisata umu'nááan-araa'a méta óraa-kisau
maiyáundasa mimbóráí'a úmaisa méyámbá símakaandasa nóra séwa
kentáámó siméndantem-beyamba miwí tímakaano sewaná
13 kísaugon-afowá miwífínkémbá moóráwigontafena séna kesí waásiyo
kemá sé'a kesí kísau wémaewa'a moórá-kanaa-kisaugoni óntamba tíméno
súna'a ewé sé'a kísau maiyáawa'a mindásafe'a ímba sáwí-meyamba
wétimumpo
14 kentí méyámbá maimaé'a koró. Kembó timúndantem-beyamba
ánaaembo tiyáawi miyám-béyámbá timénae'a wéune.
15 Kesí óntambo tuwímbare'o timúnda mindá kendén-iye. Kári-kisaumo
maiyáawi óraa'-ontamba timúna'a ímbo kaóráááraamba wégaoraawe
kísaugon-afowá siyáiye Ísu siyáiye.
16 Ísu minááí simátimena séna miyáráán-úmai Maníkó wení waásimo
kawáánipa'a aifa'ó kowí íyasa ánaaembo kowísé'a mimbóráí'a úmai
aasiyaasí aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe Ísu siyáiye.

Ísu wemó puwíndasafenamo siyáin-aai.
Mááka 10:32-34, Rúku 18:31-33

17 Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a kónae séna aampa'á wéwena wení kísau-
waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi tí'maena moórá-aempa'a
tínkarena
18 simátimena séna ísáaro. Yérúsaremu-naopa'a konanasá moóráwigo
kembá waási úrankomba óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sen-
kwáásíyé aráátiminasa kembó sínkamiyan-aai símai kárá'umaresa
19 sí'mai fí'onkaa-waasi timíyasa karaánáá'a sinkésa súwiyonku'-
nésa aaraa-táíyá'á sínkamiya'a púwónasa utámaraiya'a kaumbo-kánáá
maisuwé'a íyáfasinanaumne Ísu siyáiye.

Kae'nárai tinówamo Ísumbo áísai uráin-aai.
Mááka 10:35-45

20 Minkánáá Sépétin-áániniki tinówama tí'maena Ísumpa'a téna moórá-
tantaatafenamo áísai índasafena óraakon-iye séna takífauwana
21 Ísu séna nóintafewa sísai íníyewa wéono súwana tinówa séna emó
kawáánindafa'a kesáániniki íyáfasintinke séfasefa'-arausampa'a tinkáínone
súwana
22 Ísu séna sénda-aaigoni áwáuma ímba ísaraiye. Sáwí-nombo
anaféúmpínkémbó naandantén-úmai sí'o índa-i'a uwásinkaiyantena
keráí kanaará kemó naanda-ánáfeumpinkemba náyááyo súwasarai keráí
kanaámpókai náyauye suyaná
23 Ísu séna érai'a séye. Kemó naanda-ánáfeumpinkemba náyááfo kesí
séfasefa-sirausampa'a kemá ímba íyáfasintinkanaumpo Maníkó kae'nárai
uwátínkaraimba póna íyáfasintinkainiye súwasa
24 Ísuni kísau-waasi siyáánkai-waasi minááí isésa mináfáráwáí aaisambá
tíyúwana
25 Ísu táántowasa tuwaná séna é'a ísaraawe. Marapá'-óráá'-wáásísómbá
íyáákamai-fasi'aen-aai simáti-simati uwasá wenkóyááka-tayaaka uráawe.

26 Óraa'-waasimo ontembá kembiwí ímba miyán-oro. Kempínkémbó
íyáákanaemo síyawi fí'owiti wayó'á maénááwe.
27 Kempínkémbó aifarí'a ónaemo síyawi seyaafá'-wáásítí kísau túwa'nai
oro.
28 Kemá waási úranko ímba súwa'nai íwae'a kunkáumpo kemá waási
túwa'nai ónae'a kunkáumne. Sáwí-imayaafinkembo faútínkáandasafe'a
puwónaumne Ísu siyáiye.

Ísu túrambo kafíkóndarai kawe'ó uwátínkarain-aai.
Mááka 10:46-52, Rúku 18:35-43

29 Ísuwe wení kísau-waasiye Yéríko-naopakemba kumbá sáwífa'-waasi
tínaaemba kumbá
30 kae'nárai túramba kafíkóndarai aanawáísára'a mésarai Ísu wétiye-aai
isésarai óraaka sésarai Téfítin-andafakewi ómpo arunkáí uwásinkaao suyasá
31 misáwífá'-wáásí aaisambá tiyésa sésa aaí séyafo suwasaráí minááí
ifátuwesarai aneka'á óraaka sésarai óraakoo Téfítin-andafakewi ómpo
arunkáí uwásinkaao wésuyana
32 Ísu aampa'ó kúmba minká koména tísai ena séna nóin-tantaara tirááímo
táínda-tantaa'a uwátinkanaumno súwasarai
33 óraakoo súramba kawe'á uwásinkaao suyaná
34 Ísu arumbá uwátinkena ayáámba túranka'a ta'ótorowasarai
minúwóíyáámbá túramba kawe'á úmai awánésarai Ísumba arááíwa'mae
kurááye.

21

Ísu Yérúsaremufa'o kuráin-aai.
Mááka 11:1-11, Rúku 19:28-40, Yóni 12:12-19

1 Ísu wení kísau-waasise'o kumbá Yérúsaremu-nao'-ampa'a kumbá Órífi-
omaka'-ewaa'-nao'-awi'a Pétífasi-nao'a ewaa'á wésa wení kísau-waasi
kae'á máti'marena
2 séna epín-dáópa'a kurékai awáneyamba moórá-poigon-awi'a tónki ándá
fárí'wimaraawana áráá'wara'a méraifo koawánékai ándáma faútuwekai
áí'mae tekaiyó.
3 Moóráwigo tuwánénamo tísai ínakai óraako ayáá'mae kónae siyé
kosimámiyana séna énifo áí'maekai kokaiyó síníye
Ísu siyáiye.
4 Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowi siyáintemba Ísu miyá uráiye.
Maníkón-aai simátímakowi séna
5 Sáíyóni-naopaken-kwaasisafe simátime sé kentí kawáágó kentópa'a
wempa'á témena tónki-poigo ayáá'maena téna tónki-poigon-araako
ayáá'maena wétiye simátimiyo siyáiye
agaimaréna Sáíyóni-naopa'emo siyáimba Yérúsaremu-naopatafena
siyáiye. Minááímó paápé índasafena Ísu kae'nárai ti'marówasarai
6 Ísumo súntemba miyá ésarai
7 tónki-poi áráá'wara'a áí'maesarai Ísumpa'a tuyasá wení kísau-
waasi paákákén-únánkwátói faú'mai mimpóígón-arósááunka'a wandaaí
uwí'márówana Ísumba ayáá'mae wéguwasa
8 sáwífa'-waasi mésa óraa'-waasin-iye sésa tuwímbai paákákén-
únánkwátói faú'mai tuwímbai taaénáma ankáímai aampa'á uwí'ma'mae
wéguwana minúnánkwátóiya'e mintáénárafane támae wéguwasa

9 aifa'ó tun-kwáásíyé Ísun-ánaaembo tun-kwáásíyé óraaka'-oraaka'a sésa
Téfítin-andafakewin-awi'a mósá wémaraumne. Fasi'aénkó ai'máráísana
kunkáiwaimba Maníkó kawe'á uwánkáíye. Wíyómpakewin-awi'a mósá
maráúmne óraaka'-oraaka'a suwaná
10 Ísu Yérúsaremufa'a kúwasa tuwaantantésa tóso wéesa nááwawa wétiyo
suwasá
11 tuwímbai sésa Ísu Maníkón-aaimo simátímíwai Káríri-aempakemba
Násareti-naopakewin-iye siyáawe.

Ísu óraa'-amaan-daumpa'o iyáin-aai.
Mááka 11:15-19, Rúku 19:45-48, Yóni 2:13-22

12 Suwaná Ísu Yérúsaremu-naopa'a óraa'-amaan-daumpa'a Maníkóní
naaúmpa'a iyéna ámáán-daumpa'o méyámbó wéun-kwaasi tuwánéna
iti'mátuwena óntambo wéwaeron-kwaasiti taaremá tawísísuwena
Maníkóntáfésa imáyáa ésa mááufu'-numamo wéamun-dumama
méyámbárón-kwaasiti taaremá tawísísuwena
13 simátimena séna Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna kesí
naantafésa sésa Maníkómpá'ó inaimó sen-dámbán-iye wésewe agaimaréna
siyáiye. Énifo umén-dáúmpá'ó ontenkáámbá uráawe Ísu siyáiye.

14 Ísu minááí simátimena óraa'-amaan-daumpa'a mérowasa túrambo
kafíkówiye tíyayaambo táúnkowiye wempá'á tuwaná asófatinkowasa
15 iyámpói mésa óraaka'-óraaka'a sésa Téfítin-andafakewin-awi'a mósá
wémaraumne sumbá óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé
isésa Ísumo fí'oran-kawe-kisaumo maúmba awánésa tirumbá sáwí'a
uwánkesa
16 Ísuntafesa sésa iyámpóímo sáwí-aaimo wésemba ína wéisaano
suwaná Ísu séna é'a wéisaunda Maníkón-aai aúfáífimba agaimakáin-aai
awánaraawe. Maarán-ááí siyáiye. Túwa'nai óndasafesa pósa iyámpóíye
umarané enáwí'a mósá wémaraawe agaimaréna siyáiye Ísu simátimena
17 tiyuwéna máápa'a kuména mindáópa'a tuwéna Pétáni-naopa'a wéna
mindó'wáámbá kowaiyáiye.

Taaigómó aáénkarain-aai.
Mááka 11:12-14,20-24

18 Pétáni-naopa'a kowáúmba íyáfasinesa Yérúsaremu-naopa'a tumbá
Ísumba ááí tówana
19 moórá-taigon-awi'a fíkima aankón-awáísáfa'a wérowana mintáéramba
nánae séna áwáufa'a wéna awánómba áná aantemba wérowana
mintáígóntáféna séna emá ímba arambá iyáínone súwana mintáímá
aáénkaraiye.
20 Mintáí aáénkówasa Ísuni kísau-waasi awánésa táátafesa ésa tiyáámba
tóipimba faafésa sésa fíki-tai áááma aáénkaraiye suwaná
21 Ísu séna érai'a simátime súne. Maníkóntáfé'o ímbo kae'-ímáyáámó
é'o fasi'aén-ímáyáámó é'o é'a fíki-taigontafe'o súnanamo aáénkaintemba
kanaa'á miyá é'a ímba miyá aantemba é'a maanómátáfé'o sé'o faiwí'wé
nompá'á kumuwómó síyanamo éna miyá íníye.
22 Maníkómpá'á inaí sé'a fí'o-fi'on-tantaatafe'a áísai e'a timankúnkúmba
ombá érai'a Maníkó kanaa'á súwa'nai uwásinkainiyemo sembá kanaa'á
wétuwa'nai-iye Ísu siyáiye.

Nááwawa ai'máráísawa tiyáanomo siyáan-aai.
Mááka 11:27-33, Rúku 20:1-8

23 Ísu minááí simátimena óraa'-amaan-daumpa'a iména Maníkóní áséaai simátimuwasa óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-oraa'-waasiye tésa sésa nááwawa ai'máráísawa tiyéwa nááwampinkena maiyéwa fasi'aén-kísáú wémaeno. Simásimiyo suwaná
24 Ísu séna aifa'á moórá-aaimo tísai ona'ó anondáámo síya'o é'a sísai onááí simátimenaumne.
25 Áááma Yóni nombó maitínkaraiwai Maníkówá simámakaisanawa nombá maitínkarai waásiya simámakaawanawa nombá maitínkaraiyo súwasa miwí keáímbá sésa nórasaawa sénaumno. Maníkó simámakaisana nombá maitínkaraiye senanasáámó éna nóra séra Yónin-aaisafe'a ímba érai'e siyáao síníye.
26 Waási simámakaawana nombá maitínkaraiye senasasáámó ésa úwoiwaasisa sínkamonaawe. Úwoi-waasi sáwífa'-waasi Yónintafesa Maníkónaaimo simásímakaiwai uráiye wésemba pósa aaisantá siyónááwe miyá keáímbá sésa
27 Ísuntafesa sésa emó sísai ónda-aaisa ímba isáúmne suwaná Ísu séna ímbo simásimiya'a nááwampinkena maiyéra fasi'aén-kísáúmó maúnda-aai ímba simátimenaumne Ísu siyáiye.

Moóráwigon-áániniinkai-taai.

28 Ísu minááí simátimena séna simátíménda-aai imáyáan-oro. Moóráwigo kae'-íyámpóíwáráwí aifarááwíntáféna séna kesáániniinkoo kesí ándá-arankisaufa'a kísau komauwó sisaná
29 aifarááwí séna ímba siráái taiyé séna ména moórá-imayaa éna kísau komáísana
30 áfákontafena séna kesí ándá-aran-kisaufa'a kísau komauwó sisaná ewé símai ifátuwena ímba kísau maiyáiye
31 Ísu simátimena tísai ena séna nááwa tifowán-áái wéisaiyo súwasa aifarááwí afowán-áái wéisaiye suwaná Ísu séna minááí imáyáa é'a simátíménda-aai ísáaro. Taakisi-úmén-kwáásíyé sáwí-anka'o nón-inine sáwí'o on-kwáásín-owe sembánifo miwí Maníkó wení waásimo kawáánin-ampa'a áááma wégofo kembiwíndo.
32 Yóni nombó maitínkaraiwai téna kawe'-ámbá aráátimuwa'a wenááisafe'a ímba érai'e siyáafo taakisi-úmén-kwáásíyé sáwí-anka'o nón-inine Yónin-aaisafesa érai'e suwa'á kembiwí miwí tuwáné'a Yónin-aaisafe'a ímba érai'e sé'a kentí sáwí-imayaa ímba tuwé'a Maníkómpá'á tiyáawe Ísu siyáiye.

Ándá-aran-kisaura'o káráwiyowi-taai.
Mááka 12:1-12, Rúku 20:9-19

33 Ísu minááí simátimena séna moórá waé'mai-aai simátíménda ísáaro. Moóráwigo óraa'-marawarawi ména óntan-kusai úmakena ándá-aran-kisau úmarena ándá-arankoni táúfa'a úmarena ándá-arambo mapamínanamo anombó kumínda-taufa'a úmarena óntan-damba kísaura'o káráwiyandamba úmarena ayáátááka fí'om-barafa'a koménae séna maankísáúrá'ó káráwiyawimo é'a kesáfé'a tuwímbai-aramba wémae'a tuwímbai kembá siyúwáaro simátimena fí'om-barafa'a koméraisana
34 arambó áfumo kain-kánáá tisaná aanáfó kesí ándá-aramba komáéro séna wení kísau-waasi ti'máráísasa minkísáúrá'ó káráwiyowifa'a tewasá

35 ta'óto'mai moóráwigomba tufuwésa moóráwigomba tufú'márááwana
púwísasa moóráwigomba óntantamba tufuwésa ándá-aramba ímbo tímémba
ti'mátuwaawasa kowaná
36 aanáfó aifa'á wení kísau-waasi tuwímbai ti'maréna ánaaemba
sáwífa'nanka ti'máráísasa tewasá minkísáúrá'ó káráwiyowi ta'óto'mai
aifa'ó uráantemba miyá ésa sáwí'a uwátinkesa ándá-aramba ímba tímémba
ti'mátuwaawasa kowaná
37 aanáfó ména ánaaemba séna kesááninkomba ai'máráanana wínasa
wenáái isánááwe séna ai'máráísana tisasá
38 minkísáúrá'ó káráwiyowi awánésa keáímbá sésa aanáfón-áániko
wétifo tufúwónanasa puwéna maankísáú ímba maínata kesáá maénae sésa
39 ta'óto'mai ándá-aran-kisaufakemba famétuwesa tufúwówana pukáiye.
40 Ísu minááí simátimena séna minkísáúgóní aanáfó tínda kísaura'o
káráwiyowi nóra síníyo súwasa
41 miwí sésa misáwí-wáásí tínkaminasa puwíyana fí'on-kwaasi kesí
kísaura'a káráwiyoro sínasa minkísáúrá'á káráwiyesa arambó áfumo kain-
kánáá tíndantemba aanáfómbá minárámbá aménááwe siyáawe.

42 Suwaná Ísu simátimena séna Maníkón-aai aúfáífimba awánaraawe.
Maarán-ááí agaimaréna séna
óntan-dambo on-kwáásí moórá-ontantafesa sáwí'a wéiye sésa maisukáawe.
Ánaaemba
minóntánkó áfonkaaamba uráiye. Mindá Fasi'aénkó isatá awánéta séta
fí'oran-kawe'a uráiye súne
agaimaréna siyáiye.
43 Minááí imáyáa é'a simátime'a súne. Maníkó kembiwí Yúndaa-
waasisafena maará siyé. Kenká'á ímba kawáánónaumne séna tiyuwéna
fí'onkaa-waasisafena kenká'á kawáánónaumne sínasa wení kísau
maénááwe.
44 Minóntánká'á tanaambá kofésa sáwí'a úmai ménaafo minóntánkó
tufú'mai sáwí'a uwásuwainiye Ísu séna wenááisafesamo ímbo érai'emo
síyawi imáyáa éna minááí siyáiye.

45 Ísu súwasa óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáán-kawaa-waasiye isésa
tááko péé súwasa sésa moóráwigon-áániniki aaimó simbá kentáásáféna siyé
sésa ándá-aran-kisaura'o káráwiyowisafenamo simbá kentáásáféna siyé sésa
óntankowemo simbá kentáásáféna siyé sésa
46 ta'óto'mai tufuwónae sésamo umbá seyaafá'-wáásí Ísuntafesa sésa
Maníkón-aai simásímíwain-iye sun-kwáásí táároi inkaisésa Ísumba ímba
ta'ótoresa ifátukaawe.

22

Óraa-tanombo kauráin-aai.
Rúku 14:16-24

1 Aneka'á Ísu aaí simátimindasafena waé'mai-aai simátimena séna
2 Maníkó wení waásimo kawáánin-aai maarán-iye. Moóráwigo
káráwiyaiwain-áániniko aaré maíndasafena óraa-tanomba kaufónae séna
3 sáwífa'-waasi táántena séna aáno úmai tanómba tamandaaró séna
ména tanómba kaumaréna wení kísau-waasi ti'maréna séna tamandaaró
kosimátíméro sisasá miyá owasá ifátuwesa ímba tewaná
4 aneka'á kísau-waasi ti'maréna séna táántaraundawi kosimátime'a
sé'a tómbó nembá wéto'mayaan-e'a purumakawé óraa-poiye tufú'mai

wégaufumpo tamandaaró. Kesáániníkomo aaremó maíndara'a tamandaaró. Kosimátíméro séna ti'máráísasa miyá kosewasá
5 ifátuwesa ímba tembá moóráwigo wení kísaufa'a kóísana moóráwigo óntambo maínda-kisaufa'a kóísasa
6 tuwímbai káráwiyaiwaini kísau-waasisomba ta'óto'mai tínkamowasa púwówana
7 káráwiyaiwai aaisambá séna wení i-wáásí ti'máráísasa miwí tínkamowasa púwówasa miwítí naampimpá'á iyamá agáéwana káwisana
8 káráwiyaiwai wení kísau-waasisafena séna tanómba kaufé'a táántaraundawi kesáániníkoni tanómbo tamandáíyawi sáwí'an-owe.
9 Aampaká'ó waásimo túwaandu opa'á kosaafá úmai fí'o-fi'on-kwaasi tuwáné'a simátimiyasa tanómba tamandaaró sisasá
10 wení kísau-waasi isésa aampa'á wénesa waási saafá úmai tuwánésa sáwí-waasiye kawe'-wáásíyé torupátinkesa tí'maesa tésa tómbó
naan-dáúmpá'á sisipáá uráawe.

11 Yúndaa-waasi aaremó máénka'o ombá tanómbo nánaesamo ten-kwáásí ontará'ó tewasá kísau-waasi kawe'-únánkwátói tíméwasa urésa mindáúmpá'á iméśa tómbá wénaafo minúnánkwátóimo ímbo urésamo ésa ímba tómbá imandánááwe. Tómbó naan-dáúmpá'á sisipáá owaná káráwiyaiwai tuwánaimba moóráwigo ímba kawe'-únánkwátói uréna méraisana awánéna
12 séna nóra séwa kawe'-únánkwátói ímba uréwa iyáano sisaná ímba aaí sisaná
13 káráwiyaiwai wení kísau-waasisafena simátimena séna aíyayaanka'a kárá'umai máápa'a kumeu'ó in-áémpá'á aúwéwana ifi'á ténа áí'o índasafena áwááyaamba umpufuwíníye siyáiye Ísu siyáiye.
14 Ísu minááí simátimena séna Maníkó sáwífa'-waasi táántain-kwaasifinkemba tuwímbai aantemba wení waási-i'a wéuwatinkaiye siyáiye.

Taakisi-ááísáfésamo áísai uráan-aai.
Mááka 12:13-17, Rúku 20:20-26

15 Ísu súwasa ámáán-kawaa-waasi máápa'a kumbésa keáímbá sésa nóran-aaisaawa áísai onanasááwá sáwí-aaimo sínata aaifintá maenkánaumno sésa
16 miwí tínaaenka'o tirááíwáún-kwaasiye Éroti amááraawe ti'márówasa Ísumpa'a tésa sésa óraakoo érai'-waasi po Maníkóní aambó arááíwáén-aai arupíse úmai simátimendasa ísaraumne. Waási táároi ímba inkaisé óraa'-waasiye úwoi-waasi táároi ímba inkaisé tirumbó faiyá'mai-aai ímbo sénda arupíse úmai simátimendasa ísaraumne.
17 Simáménda-aaisa isaaó. Kanaasááwá taakisi-óntámbá Rómu-kamanisa timénaum íntaawa timénaumno. Tíméndasa Yúndaa-waasisa kentáási ámáámba taraisónaum íntaawa taraisónaumno. Nóran-imayaamo émo e simásimiyo suwaná
18 Ísu miwítí sáwí-imayaa iséna séna kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáási pó'a kentáfé'a sáwí-aaimo síndawe sé'a wésisai-owe.
19 Taakisi-óntámbá moórá maimaé máaraasimero súwasa maimaé máaraanamuwana
20 séna nááwan-óikaana uráinkara áwí'a wéraiyo súwasa
21 miwí sésa Rómu-kamani-kawaagon-óikaamba isaná áwí'a wéraiye suwaná Ísu séna Rómu-kamani-kawaagonde wembá áméro. Maníkóndé Maníkómbá áméro súwasa
22 minááí ísówana táá'a úwasa ímba aaí sésa
auwésa kuráawe.

Pukémpinkembo íyáfasinaiyan-aai.
Mááka 12:18-27, Rúku 20:27-40

23 Kuwasá Sátúsi-amaan-kawaa-waasi púwómpinkemba ímba
íyáfasinanaawe sun-kwáási pósa minkánáá Ísumpa'a tésa
24 sésa óraakoo naaófá'á Mósese séna moóráwigo aaré maimakéna
iyámpói ímbo ma'ánkáímba puwínana áfáko maimakéna awaaón-anondaa-
ware'e séna iyámpói ma'ankáíníye siyáiye.
25 Moórá-aai isaaó. Moórá-kanaa maanká'á afakaeté-afarawainonda
mésa tuwaaó aaré maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáímba púwísana
26 wenánaaenkewi ware'á maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáímba
púwísana wenánaaenkewi ware'á maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáímba
púwísana miyá émesa afakaeté-waasi putásaawana
27 mininínkó ánaaemba pukáiye simámesa
28 Ísumba áísai esa sésa miyámó ombá waási puwíyampinkembo
íyáfasinaiyan-kanaa mininímbá afakaeté-waasi tuwaainímbá éna nááwa
máíníyo suwaná
29 Ísu séna Maníkón-aai aúfáífimbo agaimakón-aai ímba kawe'-úmai isé'a
Maníkóní fasi'aémbá ímba awáné'a pó'a miyáumai sáwísáwí-aai wésewe.
30 Pukémpinkemba íyáfasinesa wíyómpa'o imaíyan-kanaa aaré ímba
maíyasa waaí ímba maíyamba ésa Maníkóní kísau-waasimo wíyómpa'o
méraawimo ontembá mininínákwá'á miyáumai aaré ímba maíyasa waaí
ímba maíyamba ónááwe.
31 Waási pukémpinkembo íyáfasinaiyamba simátíménda ísáaro. Maníkó
simátímakomba aúfáífimba agaimakón-aai toráumai awánaraawe.
32 Maníkó Mósesentafena maarán-ááí siyáiye. Maníkó úne. Enaíwá'ná
Émbaramune Áísáakine Yékopune miwíti Maníkó úne siyáiye. Maníkó
minááímó siyáimba minkáúmbó-wáási é'a púwúwasa utaráambanifo minááí
siyáimba pósa miwí úwoi méraawe Ísu súwasa
33 wesé'o méron-kwaasi isésa táátafesa ésa sésa aaigóní áwáuma
wésimasimiye siyáawe.

Aifaráán-ámáánkón-aai.
Mááka 12:28-31, Rúku 10:25-28

34 Suwaná Ísun-aaigo Sátúsi-amaan-kawaa-waasi-taai íyáákomba ámáán-
kawaa-waasi isésa túwaandu ésa
35 miwífínkémbá moóráwigo ámáámbo kawe'ó úmaimo ísarowi Ísumo sáwí-
aaimo sínda isánae séna áísai ena séna
36 óraakoo Maníkóní ámáámpinkemba nóran-amaana aifaráámbán-iyo
súwana
37 Ísu séna Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Maníkómpá'á kentí Fasi'aénkómbá kentiruné
kentí imáyáawe kentimané áméro
agaimaréna siyáiye.
38 Minámáámbá aifaráán-ámáámbá isaná
39 miwán-ánaaenken-amaamba óraa'-amaamba maarán-ámáámbán-iye.
Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
kesáfé-ímáyáámó ontembá kentí
waási-imayaawara'a oro
agaimaréna siyáiye.
40 Minkáé'-ámáánkó áfonkaamba uráisana Mósesemo fí'on-amaambo
siyáine Maníkón-aaimo simátímakowi siyáan-amaane me'wi-me'wiyáámbá
éna kae'-ámáánkó áfonkaamba uráinka'a tawéaraapaiye Ísu siyáiye.

Maníkómó íyáfasinankaraiwai Káráísitin-aai.
Mááka 12:35-37, Rúku 20:41-44

41 Súwasa ámáán-kawaa-waasi túwaandu uwaná Ísu miwí tísai ena séna
42 Maníkómó íyáfasinankaraiwai Káráísiti nááwan-andafaken-kwaasiya'iyo súwasa kentáásíwá'ná Téfítin-andafaken-kwaasin-iye suwaná
43 Ísu séna naaófá'á Maníkóní ámútanko Téfítimba imáyáa amúwana Téfíti Káráísitintafena séna kesí Fasi'aénkón-iye siyáimba
44 Imó agaimakón-aufaifimba Téfíti agaimaréna séna
kesí Fasi'aénkóntáféna Maníkó séna kesiyáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á mara'-ména'a ení namuro-wáásí íyáákaanasa miwí tai'ánááwe
Maníkómó siyáin-aai Téfíti siyáiye.
45 Miyáumai Téfíti Káráísitintafena séna kesí Fasi'aénkón-iye siyáimbanifo nóraumaiya wemá Téfítin-andafaken-kwaasin-iyo Ísu súmba
46 Káráísiti Téfítini Fasi'aénkó éna Téfítin-andafaken-kwaasigon-iye súmbanifo miwí ímba kanaa'á aaí sésa táátafesa ésa minkákémbá ímba áísai úmaesa iyáawe.

23

Ámáán-kawaa-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé miwí táái.
Mááka 12:38-40, Rúku 11:39-44,47-52, Rúku 20:45-47

1 Ísu túwaandu urón-kwaasiye wení kísau-waasiye simátimena séna
2 Maníkó íyáfasintinkaraisasa ámáámbo sen-kwáásíyé ámáán-kawaa-waasiye Mósese agaimakáin-aai toráumaimo wésimatimemba
3 isé'a arááíwáéro. Mósese siyáin-amaamba miwí tóikaken-aantemba sésa ímba wéaraaiwaefo miwímó ontembá ímba oró.
4 Umbai-tántáá'ó asááúmakesamo túwaata'mae'a korómó sésamo ímbo túwa'nai ontembá miwí umbai-ááí simátimesa ímba túwa'nai ombá úwoi arááíwáéro wésewe.
5 Miwí sésa waási suwánésa óraa'-waasin-owe síwae sésa Mósese siyáin-amaamba agaimái anaféúmpímbá makésa túwayaanka'e tiyáánka'e kárá'umaresa miwítí wátói-araiya'a ayáátááka'a tafétafe úmakesa naaópa'a afufumpa'á wénesa
6 tanómbo kaúfópa'o ombá kawe'-áémpá'á mésa ámáán-daumpa'o ombá óraa'-waasimo máépa'a imésa
7 waási suwánésa sésa óraa'-waasi ámáán-aai simátíméwin-owe síwae sésa naaópa'a maru'-afufumpa'á wénesa miyámó ontáfésa aamoí wéowe.

8 Miwí miyá wéombanifo ímba miyán-oro. Kembiwísáfésa óraa'-waasi ámáán-aai simátíméwi owémó síyambo é'a kímborawigo óraa'-waasi isatá wení waásisa mimbóráí'a úmaisa méraumne seró.
9 Kempínkémbá moóráwigontafe'a óraa'-waasi kesifón-iye sefó. Kentifo wíyómpa'a méraiye.
10 Kempínkémbá moóráwigontafe'a kentáárá'á káráwiyaiwain-iye sefó. Maníkómó íyáfasisinkaraiwai keyáá kenká'á káráwiyaundawi kemá úne.
11 Kempínkémbá íyáákanae síyawi kentí wayó'á máéro.
12 Kentúwí'o mósá maráíyawi Maníkó úwoi kentúwí'a múratinkainifo kentúwí'o ímbo mósá maráíyawi Maníkó mósá tinkáíníye Ísu siyáiye.

13 Ísu minááí simátimena séna ámáámbo sen-kwáásíyé ámáán-kawaa-waasiye simátíménda ísáaro. Kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásímó é'a káráwiyoro. Maníkó wení waásimo kawáánin-amba wéfaitinkaawe. Maníkó

wení waásimo kawáánin-ampa'a ímba kónae sembá kónaesamo owítí aambá wéfaitinkaawe.

14 Ámáámbo sen-kwáásíyé ámáán-kawaa-waasiye kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásí é'a keto'-ínintí óntawara naankwará'á umémbá wémae'a waási suwánésa súwí'a mósá maráíwae sé'a tafisímai-inai karo'á wésewe. Mindásafe'a káráwiyoro.

15 Ámáámbo sen-kwáásíyé ámáán-kawaa-waasiye kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásí é'a simátimunda ámáán-aai aráááíwaiwae sé'a saafá úmae'a óraa'-nomba kofaté'a némpa'a wéne'a tuwáné'a kentí sáwí-kisau aráátíméwasa miwítí sáwí-kisaugo kentí sáwí-kisaugomba íyáákaraimba pó'a mindásafe'a káráwiyoro.

16 Aambó ímbo kawe'-úmaimo awánaraawi karo'á sé'a maarán-ámbá aráááíwáéromo sewí káráwiyoro. Kembiwímó ámáán-aaimo sembá karo'á simátime'a sé'a óraa'-amaan-dankon-aai tika'-marésa sésa miyá ónaumnemo sembá minímáyáámó ifátuwaiyanamo éna kanaa'á íníye. Énifo kawe'-óntánkón-áwí'a korí-óntánkón-aai tika'-marésa sésa miyá ónaumnemo sembá minímáyáámó ifátuwaiyanamo éna sáwí'a íníye wésewe.

17 Minkórí-óntánkó óraa'-amaan-dankomba ímba íyáákaraifo mindáúmpá'ó wérainda mindá kawe'án-iye. Kembiwí ámáán-aaisafena tááko ímba péé sisa'á wéisaawe. Sáwí-imayaawara'-waasi simátímén-aai karo'-ááín-iye.

18 Kembiwímó
ámáán-aaimo sembá karo'á simátime'a sé'a Maníkóntáfésamo póímo tufú'maimo agáén-taaregon-aai tika'-marésa sésa miyá ónaumnemo sembá minímáyáámó ifátuwaiyanamo éna kanaa'á íníye. Énifo mintáárérá'ó Maníkómbó wéamem-poigon-aai tika'-marésa sésa miyá ónaumnemo sembá minímáyáámó ifátuwaiyanamo éna sáwí'a íníye wésewe.

19 Maníkómbó ámém-poigo mintáárégómbá ímba wéiyaakaifo mintáárégó íyáákarena ámém-poi kawe'á wéiye. Kembiwí ámáán-aaisafena tááko ímba péé sisa'á wéisaawe. Sáwí-imayaawara'-waasi simátíménaai karo'-ááín-iye.

20 Fasi'aén-ááímó sembá Maníkóntáfésamo póímo tufú'maimo agáén-taaregon-aaimo tika'ó marésamo sésamo ésa mintáárégón-aaiwara'a Maníkómbó wéamem-poigon-aaiwara'a wésewe.

21 Fasi'aén-ááímó sembá óraa'-amaan-dankon-aaimo tika'-marésamo sésamo ésa mindánkón-ááiwara Maníkó mindáúmpá'á méraiwain-aaiwara'a wésewe.

22 Wíyómpa'e simásuwesamo tika'ó marésamo sésamo ésa Maníkó mifá'á káráwiyaiwain-aaiwara'a wésewe.

23 Ámáámbo sen-kwáásíyé ámáán-kawaa-waasiye kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásímó é'a káráwiyoro. Naaófá'ó Mósesemo siyáintemba kentí kísaufakemba kári-tonkwara'a tuwínkaa'-úmai siyáánkai maké'a moórá Maníkómbá amé'a kawe'á wée'a miyán-ámáámbá ísámae wéiyofo Mósesemo siyáin-amaamba óraa'-amaamba ifá'á tuwé'a pó'a waási ímba arupíse uwátinke'a tirumbá ímba uwátinke'a ímba Maníkóntáfé'a timankúnkúmba é'a miyámó ontáfé'a pó'a minóráá'-ámáántómbá ifá'á tukáawe.

24 Aambá ímba kawe'-úmai awánaraawi karo'á sé'a maarán-ámbá aráááíwáéro wésemba kári'-amaamba aráááíwae'a óraa'-amaamba tukáawe. Miyámó ombá tóipinkaambo wénaawiyaan-kwaasin-owe.

25 Ámáámbo sen-kwáásíyé ámáán-kawaa-waasiye kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásímó é'a káráwiyoro. Anaféúné táúfa'e paáká'-aantembo wénonkwiyofo andáámpá'á sáwí'a uráisa'a pó'a kempímbá sáwífa-tantaa'a óraa'a wéraiye.
26 Ámáán-kawaa-waasisono. Ámáán-aaisafena tááko ímba péé sisa'á wéisaawe. Anaféúné táúfa'e andáámpá'ó non-kwíyówanamo andáámpá'é paáká'é kawe'ó intembá kentí sáwí-imayaa tuwé'a kawe'-ímáyáá úmai méraaro.
27-28 Ámáámbo sen-kwáásíyé ámáán-kawaa-waasiye kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásímó é'a káráwiyoro. Waásimo maipímbó utámakaawanamo kawáá'isasamo waási ímbo awánaantemba kentirumpimbá miyá isa'á sáwí'a wéowasa waási ímba wétuwanaawe. Waásimo maipímbó utámakesamo kawe-tó'wááímó owasamó awánésamo sésa kawe'á wéowemo sentembá kembiwí tuwánésa kawe'-wáásín-owe sembánifo kentirumpimbá miyá-sáwí-tántáá'á wéraisa'a kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásín-owe.

29 Ámáámbo sen-kwáásíyé ámáán-kawaa-waasiye kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásímó é'a káráwiyoro. Kentíwá'ná Maníkón-aaimo simátímakowi tínkamuwasa púwúwa'a utámakaapa'a to'waaí wéowe. Arupíse úmai méron-kwaasi tínkamuwasa púwúwa'a utámakaapa'a to'waaí wée'a
30 sé'a miwí tísaafitantambo uráawi sé'a minkánáámó mérekaa kentáá síwá'námo uráantemba ímba miyásá uráusino wésewe.
31 Miyámó sembá maarán-ááí wése'a Maníkón-aai simátímakowi tínkamesa miyá-sáwí'á uráawi tíráátа úne wése'a miwímó uráantemba miyá wéowe.
32 Kentíwá'námo uráantembo miyámó wée'a tai'ánááwe.

33 Tai'áíyamba iyánkó póígon-araa'an-owe. Maníkó kembá aaifimbá matinkáína'a sáwí-meyambo maíyapa'a ónkaifa'a komésa wété íyan-amba ímba wéraiye.
34 Miyáumai kesáái simátimiyawiye aráátimiyawiye kawe'-ímáyááwárá'-wáásíyé ti'máráanasa kempímbá wéniya'a tuwímbai tínkamiyasa puwíya'a tuwímbai aaraa-táíyá'á tínkamiyasa puwíya'a tuwímbai kentí ámáán-daumpimpa'a taántámbá tínkame'a moórá-mora-naopimpa'o wéniya'o é'a ti'mátu'mae'a nónááwe.
35 Miyámó íyana arupíse-waasimo tínkamom-beyamba seyaafá'-wáásítí méyámbá kentópa'a tíníye. Aifa'ó tufúwanamo pukáin-kwaasigon-awi'a Éperi ánaaemba moóráwigo Pérékáíyaan-ááninkon-awi'a Sékáráíya óraa'-amaan-daumpa'a mérowana moórá-aempa'a Maníkóntáfésamo ísámaimo póímo tufú'maimo agáún-ontan-taaremo wérowana moórá-aempa'a aifa'-ámáán-káwáágó aantemba iyún-ontama wérowana afufumpimbá Sékáráíya imérowasa tufúwana pukáiye.
36 Minkáé'-wáásítí afufumpimbó kárúraan-kwaasi tínkamuwasa pukáawiwara'a miwítí sáwí-meyamba káfé'o méraan-kwaasi maénááwe Ísu siyáiye.

Ísumo arumbó uwátínkarain-aai.
Rúku 13:34-35

37 Ísu minááí simátimena Yérúsaremu-naopaken-kwaasi arumbá uwátinkena séna Yérúsaremu-naopaken-kwaasisono. Maníkón-aaimo simátímakaawi tínkambae núwasa pukáawe. Maníkó ti'marówasa kuwáí óntantamba tínkambae núwasa pukáawe. Kokórigo áráátombo ayóífá'ó

tínkarenamo káátatinkaintemba aasiyaasi-kánáá kemá miyá ónaumne
súndanifo tínaaemba wéuwasimewe.
38 Ísáaro. Maníkó tiyuwáína'a tu'nankáámbá ónááwe.
39 Simátime'a súne. Ímba úwoi suwánánááfo ánaaembo sé'o Maníkó
ai'máráísana kunkáiwaimba Maníkó kawe'á uwánkáíye síyanka'a aneka'á
suwánánááwe Ísu siyáiye.

24

Óraa'-amaan-dambo tawisínda-aaimo siyáin-aai.
Mááka 13:1-2, Rúku 21:5-6

1 Ísu minááí simátimuwasa óraa'-amaan-daumpakemba kárúwesa
kúmúmba wení kísau-waasi sésa óraa'-amaan-damba kawe'-námbán-ifo
awánaao suwaná
2 Ísu séna káfé'o awánaan-dantafe'a simátime'a súne. Ánaaemba
waási tésa mindámbá seyaafá tawísísuwesa seyaafá'-óntánkwárá'é
tawísísuwanaawe Ísu siyáiye.

Sáwí-kanaa tíníyemo siyáin-aai.
Mááka 13:3-13, Rúku 21:7-19

3 Ísu minááí simátimena Órífi-omapa'a imérowasa wení kísau-waasi
weyáá méropa'a tésa áísai esa sésa emó sénda nóin-kanaawa paápé íníyo.
Nóin-kwaamera ínataawa séta ampáánká'á emá kúmínana káfé'o wérain-
tantaa'a tai'áíníyesa sénaumno suwaná
4 Ísu séna karo'-ááí isé'a érai'e sefó káráwiyoro.
5 Sáwífa'-waasi tésa kesúwí'a máwatesa sésa Maníkómó íyáfasisinkaraiwai
úne síyasa sáwífa'nanka minkáró'-áásáfésa érai'e sénááwe.
6 Tíyááwemo síyan-aai némpakena'i ewaakéná'i isáíyana ímba táá'a íno.
Miyán-kánáámó tínda mindá ímba seyaafá-tántáá'ó tai'áínda-waame'an-iye.
7 Fí'o-fi'on-aempa'-waasi tiyánááwe. Moórá-kawaa-waasigomo éna
moórá-kawaa-waasigoni amááraasafena íyáfasine tíyáaromo sínasa
íyáfasinesa tiyánááwe. Fí'o-fi'om-barafa'a aawaí táíníye. Fí'o-fi'om-
barafa'a óraa'-mari táíníye.
8 Miyán-tántáá'ó paápé ína'a sé'a seyaafá-tántáá'ó tai'áínda-kanaa ímba
tiyáifo iyámpóímo matinkánae owanamó óraa-ti'o intembá umbai-kánáámó
tínda minkánáá paápé iye seró.
9 Miyán-ááímó síyasa minkákémbá kembiwí ta'óto'mai fí'owi timíyasa
sáwí'a uwátinkesa tínkamiya'a puwónááwe. Kentáfésamo fasi'ámaimo
méraiyantafesa fí'o-fi'on-kwaasi seyaafá'nánká tíyámba uwátinkanaawe.
10 Kesááisafesa érai'emo wésiyawifinkemba sáwífa'nanka kesáái
tínaaemba uwámesa miwítí namuro-wáásí moórá-morawigo aráátimesa
tíyámba uwátinkanaawe.
11 Sáwífa'nanka paápé ésa karo'á sésa Maníkón-aai simátimundawi úne
sésa sáwífa'nanka karo'á simátimenaawe.
12 Miyáumai sáwí-kisaugo wété éna óraa'a ínasa fí'owi-imayaamo émémba
ifátuwesa kentáfé-ímáyáá aantemba ónááfo
13 ímbo ifátuwesamo kentáfésamo fasi'ámaimo méraiyawi tai'áínda-
kanaara'a Maníkó tí'mai kawepá'á métinkainiye.
14 Seyaafá'-máráfákén-kwáásí isáíyantafe'a ásé-aai Maníkó wení waásimo
kawáánin-aai simátíma'mae iyíyana ánaaemba seyaafá-tántáá'á tai'áínda-
kanaa tíníye Ísu siyáiye.

Sáwí-kanaagon-aai.
Mááka 13:14-23, Rúku 21:20-24

15 Ísu minááí simátimena séna ánaaemba sáwí'a íyan-tantaako paápé íníye.
Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Tánieri mintántáátáféna
siyáiye Ísu siyáiye. Kemá Mátíyu súne. Maanáúfáímó torausíyawi tááko
péé sína'a ísáaro wésune. Ísu séna Maníkóní kawe'-náópa'a misáwí-tántáá'á
paápé ínasa awánáíyamba
16 Yúndiyaa-marafa'o méraiyan-kwaasi omápata tuwaantantésa
iyónááwe.
17 Ontará'ó méraiyan-kwaasi ímba naaúmpa'o iyíyamba óntama ifátuwesa
úwoi tuwaantantésa iyónááwe.
18 Kísaufa'o méraiyan-kwaasi ímba naaópa'o tíyamba unáánkwátói
ifátuwesa úwoi tuwaantantésa iyónááwe.
19 Tímúka'nine káfé'-iyampoiwara'-inine minkánáá sáwí'a ónááwe.
20 Tuwaantambó iyíyamba táwi'o índa-kanaa iyé'a saagaan-kánáá iyé'a
únafo sé'a Maníkómpá'á inaí seró.
21 Minkánáámó tínda óraa'-umbai táíníye. Naaófá'á Maníkó
maramó úmaronka'e káfé'wara'e miyán-úmbáí-tántáá'á ímba tiyáiye.
Ánaaenkwara'a miyán-úmbáí-tántáá'á ímba tíníye.
22 Miyán-úmbáí-tántáá'ó wéin-kanaa Maníkó ampáásé úmakaiye. Miyán-
úmbáí-kánáámó ayáátááka'o wérainkakaa seyaafá'-wáásí ímba úwoi túnamai
méraawisino. Maníkó wemparí'o úmakain-kwaasisafena imáyáa éna miyán-
úmbáí-tántáá'á ampáásé uráiye.

23 Ampáásémó ínasa tuwímbai simátimesa sésa Maníkómó
íyáfasinankaraiwai mifá'-maafa'a méraiye síya'o é'a ímba ísáaro.
24 Tuwímbai paápé ésa karo'á sésa Maníkómó íyáfasisinkaraiwai úne síyasa
tuwímbai karo'á sésa Maníkón-aaimo simátimundawi úne simátíma'maesa
níyamba ímbo awánen-kisau maésa Maníkómó wemparí'o úmakain-kwaasi
karo'á simátinkanae sésa miyán-óráá-kísáú maénááwe.
25 Miwísáfé'a érai'-waasin-owe sefó sé'a ímba
paápé uráanka'a aifa'á simátimumpo káráwiyoro.
26 Súnda-aai imáyáa é'a ánaaembo moóráwigomo kentáfénamo
sénamo paápé uréna máásai-marafa'a méraiyemo sína'o é'a ímba koró.
Moóráwigomo kentáfénamo aúpá'á méraiyemo sína'o é'a ímba
érai'e seró.
27 Wíyómpa'o aafáyáumo tóráísasamo awánaantemba kemá waási úranko
miyáumai afora'á aneka'á kumónaumne.
28 Póímo sawaímó kawáá'ipa'o náíndasafenamo embontaan-dúmágómó
tatorúpaintemba Maníkó sínana súnda-aai
paápé íníye Ísu siyáiye.

Ísumo marapá'ó kumínda-aai.
Mááka 13:24-31, Rúku 21:25-33

29 Ísu minááí simátimena séna miyán-úmbáí-tántáá'ó tínda-kanaa
tai'áínana aafáúgó kumeu'á ínana wíyónko ímba sán-káínana o'á
wíyómpakemba kaisínana wíyónko úwaauwa ínasa
30 seyaafá'-máráfákén-kwáásí wíyómpa'a awánemba fí'onka'ma'mai-
tantaa'a awánésa kentáfésa sésa kumínena to'mayaa wéiye sésa táátafesa
wéesa ifi'á wétesa suwánemba kemá waási úranko óraa-fasi'aenkwara
sáwara'a ainánká kúmóna'a suwánánááwe.

31 Uwíyemba wétufuwe'a wíyómpaken-kisau-waasi ti'máráanasa
Maníkómó wemparí'o úmakain-kwaasi seyaafá'-máráfákémbá tí'maesa
moóráfimba túwaandu ónááwe Ísu siyáiye.

32 Ísu minááí simátimena séna moórá naan-táígón-áwí'a fíki-taigontafe'a
imáyáa úmai ísáaro. Asáómó agaínda awáné sé'a áú'o sínda-kanaa kárika'a
tíníye sénááwe.
33 Miyámó intembá kemó súnda-tantaa'a ína'a awáné sé'a kárika'a
kumíníye sénááwe.
34 Érai'a simátime súne. Káfé'o méraan-kwaasi tuwímbai ímbo
pukáiyanka'a kemó súnda-tantaa'a paápé íníye.
35 Wíyóne marawé tai'áínífo kesáái ímbo tai'áínda
úwoi waé'wae'a íníye Ísu siyáiye.

Kúmónda-kanaa waási ímba ísaraawemo siyáin-aai.
Mááka 13:32-37, Rúku 17:26-30,34-36

36 Ísu minááí simátimena séna kúmónda-kanaa aafáúmá waási ímba
ísááwasa wíyómpaken-kisau-waasiwara'a ímba ísááwa'a kemá Maníkón-
áániníko ímba wéisaumpo kesifo weyáá ísaraiye.
37 Naaófá'á moóráwigon-awi'a Nówaamo méronka'a waási ímbo Maníkón-
ímáyáá ésamo maé'óntemba ánaaemba kemá waási úranko kúmónda miyá
ónááwe.
38 Piri'-nónkómó ímbo tínkankonka'a noné tóné wénesa tiyáámúmba
wéto'waai-esa aaré máúwasa waaí máúwasa wéuwana Nówaa nompín-
táómpimba imérowasa
39 piri'-nónkó táínda-aai ísaresa ímba imáyáa ésa mérowana óraa'-a'a téna
piri'-nónkó seyaafá'-wáási tínkamuwasa putásaraawe. Miyámó uráantemba
kemá waási úranko aneka'ó kúmóndara'a kentáfésamo ímbo imáyáamo íyawi
miyá ónááwe.
40 Minkánáá maará ónááwe. Kae'-wáási kísaufa'a méreyana Maníkó
moóráwigomba auwéna moóráwigomba aiyáíníye.
41 Minkánáá kae'-ínínkái tómbá wéto'mayaan-íyana Maníkó moórá-inimba
auwéna moórá-inimba aiyáíníye.
42 Kemá kentí Fasi'aénkómó kúmónda-kanaa ímba ísaraafo káráwiyoro.
43 Simátíménda-aai imáyáan-oro. Naankón-afowámó umén-kwáásímó
tínda-kanaamo ísarenaraa umén-kwáásímó timbá wéto'mayaan-ena
awánéna watúwáísana wení naaúmpakemba umémbá ímba máísino.
44 Miyáumai kemá waási úranko kafífímbá kumónaumpo kembiwí
wéto'mayaan-e'a simu'máráaro Ísu siyáiye.

Sáwí'a owasá kawe'á owasamó on-ááí.
Rúku 12:42-46

45 Ísu minááí simátimena séna kawe-kísáúmó máéwi kawe'-ímáyááwárá'-
wáásísáfé'a súne. Wení óraako séna kesí kísau-waasiya'a káráwiye tómbá
tuwímbai tíma'mae iyuwó síníye.
46 Wení óraako téna wení kísaumo kawe'-úmaimo maínda taawánáínana
kísaumo maíndawi arunkó kawe'á ínana
47 minóráákó séna kesí seyaafá'-mópáráwínká'á káráwiyuwo síníye.
48 Énifo minkísáú-wáásígómó imáyáamo énamo kesí óraako ayáátááka'a
ímba tíníye sénamo
49 kísau-waasi tínkamenamo tómbó nénamo uwói'-nombo wénaan-
kwaasiye uwói'o énamo
50 wení óraakomo tínda-kanaa ímbo ísarainanamo kafífímbó téna

51 óraaka'a tatufú'mai ai'mátuwena séna kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásímó
mésamo tí'o wéisasamo ifi'ó wétesamo túwááyaambo umpufuwésamo
méraapa'a kóuwo síníye Ísu siyáiye.

25

Siyáánkai-inaamaru-taai.

1 Ísu minááí simátimena aaremó máéwini áwáuma imáyáa éna séna
ánaaen-kanaamo tínda Maníkó wení waásimo kawáánin-aai maarán-iye.
Aaremó maíndawi tómbá náíyanesa siyáánkai-inaamaru ómbá kúra'maesa
aampakémbá koáíkaawe.
2 Minárásísómbá séfataase sáwí-imayaawara'a owasá séfataase kawe'-
ímáyááwárá'á owasá
3 sáwí-imayaawara'-arasi ómbá kurarésa fí'on-anafeumpimba iyamó
káínda-nomba ímba fatíyowasa
4 kawe'-ímáyááwárá'-árási ómbá kurarésa fí'on-anafeumpinkwara'a
iyamó káínda-nomba fatiyésa
5 aaremó maíndawimba koamu'makáawana ímba ááéma tisasá túgáfaa'a
isasá tún-kwaiguráawe.

6 Tún-kwéraawana nó'waan-afufuntamba moóráwigo táántena séna
wétifo koaiyánáísaiye sisasá
7 misíyáánkáí-árási íyáfasinesa ómbá to'maésa kombá
8 sáwí-imayaawara'-arasi kawe'-ímáyááwárá'-árásísáfésa sésa kentáási
iyamá pisináínífo nombá fatísimero sewasá
9 miwí sésa kesááwárá'á miyáumai wétai'aifo nombó fatíyón-
daumpakemba koméyámbáráaro sewasá
10 wégowana aaremó maíndawi tisasá séfataase-arasi to'mayaa úmaimo
méraawi wesé'o tómbó náíyanesa naaúmpa'a íyówana
11 ontá wisúwáísasa miséfátáásé-árási nombó fatiyónaesamo kówai tésa
óraaka'a sésa óraakoo ontá tisinkaaó sewaná
12 ímba awánáúnda-arasi ombá pó'a ímba ontá titinkánaumne siyáiye.
13 Ísu simátimena séna miyáumai kemó kúmónda-kanaa ímba ísarenka'a
kumónaumpo káráwiye'a méraaro Ísu siyáiye.

Kaumbo-kísáú-wáási táái.
Rúku 19:11-27

14 Ísu minááí simátimena séna ánaaen-kanaamo tínda Maníkó wení
waásimo kawáánin-aai maarán-iye. Moórá-oraako némpa'a wááu koménae
séna wení kísau-waasi táántena séna kesí óntanka'a káráwiyoro séna
15 moóráwigo wení kísau kawe-kísáúmó máísanamo awánaiwaintafena
séna kesí óntamba séfataase-unamba káráwiyuwo séna aména moóráwigo
wení kísaumo kárika'o kawe-kísáúmó máíwaintafena séna kesí óntamba
kae'-únámbá káráwiyuwo séna aména moóráwigo wení kísaumo kári-
kisaumo máíwaintafena séna kesí óntamba moórá-unamba káráwiyuwo séna
aména tiyuwéna némpa'-marafa'a kóísana
16 séfataase-unan-ontambo maiyáiwai minóntántámbá kísau maimaéna
wéwena fí'omba séfataase-unan-ontamba máísana
17 moóráwigo kae'-únán-óntámbó maiyáiwai minóntántámbá kísau
wémaena fí'omba kae'-únámbá máísana
18 moóráwigo moórá-unan-ontambo maiyáiwai minóntántámbá ímba kísau
maéna úwoi marafímbá utámakaiye.

19 Utámakaisasa miyá wéowana miwítí óraako ayáátááka'a kuróm-
bapa'a mifá'á ména ánaaemba téna wááumo tímakaunda-ontamba torupámai
awánánae séna táántaisasa
20 tésa séfataase-unan-ontambo maiyáiwai maimaéna máaraanamena
séna séfataase-unan-ontambo símakaandarakemba kísau wémae'a fí'omba
séfataase-unan-ontamba maiyáumne sisaná
21 óraako séna kesí kísau-waasigo kawe'á óne. Kentáfémo imáyáamo émo
kári-tantaaka'o kawe'ó úmaimo káráwiyaandantemba sáwífa-tantaaka'a
káráwiyinone. Kesirunkómó aamoimó intembá kesé'a taménana enarunkó
aamoí íno sisaná
22 kae'-únán-óntámbó maiyáiwai maimaéna máaraanamena séna kae'-
únán-óntámbó símakaandarakemba kísau wémae'a fí'omba kae'-únán-
óntámbá maiyáumne sisaná
23 óraako séna kesí kísau-waasigo kawe'á óne. Kentáfémo imáyáamo émo
kári-tantaaka'o kawe'ó úmaimo káráwiyaandantemba sáwífa-tantaaka'a
káráwiyinone. Kesirunkómó aamoimó intembá kesé'a taménana enarunkó
aamoí íno sisaná
24 moórá-unan-ontambo maiyáiwai maimaéna máaraanamena séna
emá fasi'aén-kwáásí éma fí'owiti kísaurakemba tómbá wéne fí'owiti
kísaurakemba úwoi wéne wémandaana'a
25 enáároi inkaisé'a ení óntantamba kísau ímba maúnda úwoi aúpá'á
makáumpo ení óntamba máínone sisaná
26 óraako séna sáwí-kisau-waasigo kafóná-waasi po kentáfémo sémo
fí'owiti kísaurakemba tómbá wéne fí'owiti kísaurakemba úwoi wéne
wémandaana'a óne sénda po
27 kesí óntambo seyaafá'-wáásítí óntambo máráán-daumpa'o
makáandarakaa té'a kesí óntankwara a'wáá-ontankwara'a máúsino séna
28 wení kísau-waasisafena séna minóntámbá maiyé'a siyáánkai-unan-
ontambo tokáiwaimba áméro.
29 Sáwífa-tantaaka'o kawe'-úmaimo káráwisinkaiwaimba moórá-
mora-tantaa'a áménana káráwisinkainifo ímbo kawe'-úmaimo
káráwisinkaindawimpakemba makáimba méraana'a
30 misáwí-kísáú-wáásígómbá áí'mae'a máápa'a múra auwáíyana kumeu'-
áémpá'á tí'o wéisasamo ifi'ó wétesamo túwááyaambo umpufuwésamo
méraapa'a wíníye siyáiye Ísu siyáiye.

Ísu méraawini áwáusafenamo tísai índa-aai.

31 Ísu minááí simátimena séna kemá waási úranko ánaaembo kúmóndara'a
ságaenkwara wíyómpaken-kisau-waasiwara'a káráwiyaundawi pó'a
kúmónasa
32 seyaafá'-máráfákén-kwáásí kesúranka'a túwaandu íya'a sipisípi-poiye
méme-poiya'emo káráwiyaiwaimo tuwímbaraintemba minkwáásísómbá
miyáumai tuwímbake'a
33 tuwímbai siyáánúrapa'a mótinke'a tuwímbai siyáánaepa'a métinke'a
34 káráwiyaundawi siyáánúrapa'o méraiyan-kwaasisafe'a sé'a kesifo
kawe'ó uwátínkáíwain-owe. Maníkó maramó úmakonka'a ken-ímáyáá éna
kentí maru'á to'mayaa úmakaifo mifá'á taméraaro.
35 Kawe'á uwásinke'a kembó sááimo tówa'o méraawanda tómbá simé'a
nombá simé'a fí'om-bapaken-kwaasimo ówánda aamoí uwásinke'a kentí
naaúmpa'a mósá wésinke'a
36 unáánkwátói-iyaimbo ówánda wésime'a sí'o úmba wégarawiye'a
ándáfa'o maéwánda wésuwa'nai-e'a miyá uwásínkaraawe. Miyán-ááí
senasá

37 arupíse úmaimo méraawi sísai esa sésa Fasi'aénkóo nó'waiya embó
ááimo tówamo méronda tóné noné amétaawa
38 nóin-kanaawa fí'om-bapaken-kwaasiyaambo undá aamoí uwánketa
kentáási naaúmpa'a mósá ankétaawa nó'waiya unáánkwátói-iyaimbo undá
amétaawa
39 nó'waiya áí'o úmba áwa'nai étaawa nó'waiya ándáfa'o maúnda áwa'nai
uráumno síya'a
40 káráwiyaundawi sé'a érai'a simátime súne. Kesí waásimo úwoi-waasimo
miyáumaimo túwa'nai uráamba mindá kembán-iye simátimenaumne.

41 Miyá simátime'a siyáánaepa'o méraiyan-kwaasisafe'a sé'a Maníkó
sáwí'a uwátinkaindawin-ofo siyuwé'a kóro. Maníkó waántáwankone
wení kísau-waasiye imáyáa éna óraa'-iyama to'mayaa uwátínkaraisana
kámakama'a wéena ímba pisínáípa'a mifá'á koméraaro.
42 Kembó sááimo tówa'o méraawanda tóné noné ímba simé'a
43 fí'om-bapaken-kwaasimo ówánda ímba aamoí uwásinke'a kentí
naaúmpa'a ímba mósá sinké'a unáánkwátói-iyaimbo ówánda ímba simé'a
sí'o úmba ímba súwa'nai e'a ándáfa'o maéwánda ímba súwa'nai e'a miyá
uwásínkaraawe. Miyán-ááí senasá
44 sísai esa sésa Fasi'aénkóo nó'waiya embó ááimo tówamo méronda
tóné noné ímba amétaawa nó'waiya fí'om-bapaken-kwaasiyaambo undá
ímba aamoí uwánketa kentáási naaúmpa'a ímba mósá ankétaawa nó'waiya
unáánkwátói-iyaimbo undá ímba amétaawa nó'waiya áí'o úmba ímba
áwa'nai étaawa nó'waiya ándáfa'o maúnda ímba áwa'nai uráumno síya'a
45 kemá sé'a érai'a simátime súne. Kesí waásimo úwoi-waasimo ímbo
túwa'nai uráamba mindá kembán-iye simátimenaumne.

46 Miyán-ááí simátime'a aaí senasá miwítí sáwí-meyambo ímbo
tai'áínanamo waé'wae'o índa-aempa'a komaé'mae'a ónááfo arupíse úmaimo
méraawi aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe Ísu siyáiye.

26

Ísumbo tufuwíyan-aaimo siyáan-aai.
Mááka 14:1-2, Rúku 22:1-2, Yóni 11:45-53

1-2 Ísu mifí'ó-fí'ón-ááí wení kísau-waasisafena simátímakaiye. Naaófá'ó
Maníkó Yúndaa-waasi tíyótaimo í-tánón-kánáá imáyáa éna séna kae'-
nó'wáámbá waésa tíyótaimo í-tánón-kánáá tínda kembá ta'óto'mai
aaraa-táíyá'á sínkamiya'a puwónaumne Ísu wení kísau-waasisafena
simátímakaiye.

3 Simátimuwasa óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-oraa'-waasiye aifa'-
ámáán-káwáágón-áwí'a Káyafaasini naaúmpa'a túwaandu urésa
4 sésa nóraumaisaawa aúpá'á Ísumba ta'óto'maisaawa tufuwónaumno.
5 Seyaafá'-wáási tíyáafainifo tanómbo kaufíyan-kanaara'a ínta
tufuwónaumne siyáawe.

Ísumbo asaa-wiyúm-básáwémbó a'ánkarain-aai.
Mááka 14:3-9, Yóni 12:1-8

6 Suwaná Ísu Pétáni-naopa'a koména moóráwigon-awi'a Sáímonini
naaúmpa'a áúmo námombo kón-kwaasigoni naaúmpa'a ména tómbá
wénowana

7 moórá-ininko iyéna asaa-wiyúmbó úm-basawemba óraa'-ontankakemba
méyámbakaim-basawemba maimaéna iyúmba Ísu a'nómpímbá fatímarowasa
8 wení kísau-waasi awánésa aaisambá sésa nóra sénawa mimbásáwémbá
úwoi fatíyankaiyo.
9 Mimbásáwémbó fí'owi timénamo óraa'-ontambo maiyénamo ímbo
óntamo makáan-kwaasi tíméraambaniye suwaná
10 Ísu iséna séna ifátuwe'a ímba aaisambá aééro. Kawe'á asínkáiye.
11 Ímbo óntamo máráán-kwaasi kesé'a maé'mae'a wéiya'a túwa'nai ónae
sé'a túwa'nai ónááfo kemá kesé'a marapá'á ímba maé'mae'a ónaumne.
12 Púwóndara'a masawémba asinkésa utánáafo mininínkó é'a masawémba
asínkáiye.
13 Érai'a súmpo ísáaro. Kesí ásé-aai seyaafá'-mápá'á simátimesa
mininínkómó uwásínkáín-aai simátimiyasa tááka'a maránááwe Ísu siyáiye.

Yúndasi Ísuni pintaru'ó maiyáin-aai.
Mááka 14:10-11, Rúku 22:3-6

14 Súwana Ísuni kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-
waasifinkemba moóráwigon-awi'a Yúndasi moórá-awi'a Ísakerioti óraa'-
amaan-kisau-waasifa'a wéna
15 séna Ísumbo ta'ótoraimo aráátíména'o é'a nóraumai-meyana siménaao
súwasa moórá-waai úmai siyáánkai-ontamba 30 ontamba toráumai ámúwana
Yúndasi maimaéna
16 wéna nóraumaiya Ísumba aráátíménasawa ta'ótoranaao-imayaa
ómbarena úmaena kuráiye.

Tíyótaimo í-tánómbó kauráan-aai.
Mááka 14:12-21, Rúku 22:7-14,21-23, Yóni 13:21-30

17 Yúndaa-waasi ímbo intóráín-tantaa'wara-pereti agáún-kanaa aifa-
kánáá túntemba wení kísau-waasi Ísumba taáísai esa sésa náafara tíyótaimo
í-tánómbá kogaufónaumno suwaná
18 Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a wékai moórá-waasigontafe sékai ken-
táási óraako séna kesí kanaamá tisatá kesí kísau-waasise'a ení naaúmpa'a
tíyótaimo í-tánómbá nánaumne wésiye kosimámékaiyo súwasarai
19 Ísumo súntemba miyá ésarai minká'á tanómba kauwánkaraaye.
20 Tanómba kaumakóyasa fenómpinka'a Ísu wení kísau-waasi wésa
mindáúmpá'á imésa
21 tómbá wémandesa uwaná Ísu séna kempínkémbá moóráwigo kembá
namuro-wáási aráátiminiye súwana
22 tirunkó umbaí tówasa moórá-mora áísai esa sésa Fasi'aénkóo kewá'íyo
símaesa kuwaná
23 Ísu séna moóráwigo wení tón-ayai maimaéna kesé'o moórá-taufapimba
tú'maimo náíndawi wemá kembó namuro-wáásímó aráátimindawin-iye.
24 Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna waási úranko
puwíníye siyáintemba pó'a púwónana namuro-wáásímó aráátimindawi sáwí-
meyamba máíníye. Wembó ímbo ma'ánkaraankakaa kawe'á isinó Ísu súwana
25 Yúndasi wembó aráátimindawi séna óraakoo kentáféwa sénó súwana Ísu
séna é'a séne siyáiye.

Ísu wení kísau-waasi tómbó tímakain-aai.
Mááka 14:22-26, Rúku 22:15-20, 1 Kórinti 11:23-25

26 Súwasa tómbá wénowana Ísu péréti maisoréna Maníkómpá'á súwiyo
séna tafámbai wení kísau-waasi tiména séna mindá kesún-ifo maimái naaró
séna
27 ándá-aran-dombo wéron-anafeumba maisoréna Maníkómpá'á súwiyo
séna tiména séna seyaafá'á naaró.
28 Mindá kesí naaén-iye. Kesí naaemá sáwífa'-waasisafena kumínda póna
Maníkó sáwí-imayaa maitiyuwéna séna kesé'a kááísamai méraiwae séna
mináú-ááí símai kááísamakaiye.
29 Simátime súne. Fí'onkwara'a ándá-aran-domba ímba nánaumpo kesifo
wení waásimo kawáánipa'a kesé'o méraiyamba ándá-aran-domba aú-nomba
nánaumne Ísu súwasa
30 Maníkóntáfésa ísámai imá simásuwesa mindáúmpá'á tuwésa Órífi-
omapa'a iyáawe.

Pítaa ánaaeni'a uwásinkainiyemo siyáin-aai.
Mááka 14:27-31, Rúku 22:31-34, Yóni 13:36-38

31 Órífi-omapa'a imérowana Ísu simátimena séna Maníkón-aai aúfáífimba
agaimaréna séna Maníkó séna
sipisípiya'o kawáániwaimba tufúwónasa
sipisípisomba wété ónááwe Maníkó siyáiye
siyáimba póna káfé'-no'waamba táá'a ína'a siyuwé'a wété ónááwe.
32 Énifo púwónasa utámaraiya íyáfasine'a kentí aifa'á Káríri-aempa kona'á
kesínaaemba kónááwe Ísu súwana
33 Pítaa séna seyaafá'nánká auwésa wété ónááfo kemá ímba miyá
ónaumne súwana
34 Ísu séna érai'a simáme súne. Káfé'-no'waamba kokórigo ímba ááimo
siyáindara'a emá kaumbo-íká'á kentáfé sé ímbo awánáúnda-waasiye sínone
Ísu Pítaantafena súwana
35 Pítaa séna enté'o sínkamonae íya'o é'a ímba auwé'a kónaumne súwasa
wení kísau-waasi seyaafá'á miyá simásaraawe.

Ísu Kétésémánifa'a inaimó siyáin-aai.
Mááka 14:32-42, Rúku 22:39-46

36 Seyaafá'á miyá simásuwesa Ísuwe wení kísau-waasiye taaiyámófa'a
áwí'a Kétésémánifa'a komésa Ísu simátimena séna maanká'-méraiya'a
Maníkómpá inaí kosenó séna
37 Pítaane Sépétin-áánínkaiye tí'maena komérowana umbai-tántáákó
arumbá sáwí'a úwana
38 simátimena séna kesirunkó umbaisé'a taisá pó'a púwóraantamba
wéune. Maanká'-mé'a kesé'a káráwiyoro séna
39 tiyuwéna ewaa'á wéna Maníkó óraakon-iye séna mara'á kumbéna
inaifínkémbá séna kesifóo emó kanaán-iye sémo e maanúmbáí-tántáá'ó
kempá'ó tínda maisiyuwé énifo ímba kesí imáyáan-ifo ení imáyáa
arááíwáéno Ísu siyáiye.

40 Ísu inaí simásuwena wení kísau-waasiyaufa'a téna tatuwánómba tún-
kwaigurówana tatúséna Pítaantafena séna ímba kanaará'á kárika'a kesé'a
káráwimai méraane.
41 Waántáwanko tísai úmai isánae-aai kempá'á sifáínifo Maníkómpá'á inaí
seró. Imáyáago ewé sisaná áúgo umbaimó wétaimba mindá aúgáfaa'a
wéiye simátimena

42 aneka'á tiyuwéna ewaa'á wéna Maníkómpá'á inaifínkémbá séna
minúmbáí-tántáá'á empá'á úwoi tíníyemo sina'ó é'a emó sindantembá miyá
ónaumne siyáiye.
43 Ísu inaí kosimásuwena wení kísau-waasiyaufa'a téna tatuwánómba tún-
kwaigurésa túgáfaate'a wéuwana
44 aneka'á tiyuwéna ewaa'á wéna súntemba aneka'á inaí kosimásuwena
kouweréna
45 minkáúmbónárausafena séna túmó waiguré'o méraamba kembá waási
úrankomba sáwí'o on-kwáásí aráátiminasa ta'ótoraiyan-kanaa wétifo
46 íyáfasinewata wétiyapata konó. Kembó aráátimindawi wétiye Ísu
siyáiye.

Ísumbo ta'ótokaan-aai.
Mááka 14:43-50, Rúku 22:47-53, Yóni 18:3-12

47 Ísu minááí wésuwana wení kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kum-
baimái-waasifinkemba moóráwigon-awi'a Yúndasi túmba wesé'a sáwífa'-
waasi taánáínkwara paepáé'wara'a maimaé tumbá óraa'-amaan-kisau-
waasiye Yúndaa-oraa'-waasiye miwí ti'márówasa tumbá
48 áááma Yúndasi Ísumbo aráátimindasafena simátimena séna aaweyáámó
uwánkáandawimba ta'ótóráaro siyónka'a
49 póna Yúndasi Ísumpa'a téna séna óraakoo méraano wésena aaweyáá
wéuwankowana
50 Ísu séna kesí waásiyo emó ónaemo sinda-í'a uwó súwasa wesé'o tuwáí
Ísumba ta'ótórówana
51 Ísuni kísau-waasifinkemba moóráwigo paepáé'a awáúfínkémbá mósá
taútuwena aifa'-ámáán-káwáágóní kísau-waasigon-áá'a fagáúsuwowana
52 Ísu wentáféna séna ení paepáé'a awáúfá'á wiyuwó. Paepáétambo
tínkamiyan-kwaasi anondáámo ésa paepáétamba tínkamiyasa puwónááwe.
53 Maarásáfé'a imáyáan-oro. Kesifontáfé'o sé'o súwa'nai uwómó
senanamó éna wíyómpaken-kisau-waasisomba sáwífa'nanka ímbo kanaamó
torausónááwi minúwóíyáámbá ti'maráínasa súwa'nai ónááwe.
54 Miyámó súndarakaa Maníkón-aai aúfáífimba agaimakáin-umbai-
tantaa'a kempá'á ímba tisinó. Énifo siyáintemba miyáumai paápé íníye
Ísu siyáiye.

55 Ísu minááí simátimena tun-kwáásísáféna séna kentáfé'a umén-
kwáásín-iye sé'a pó'a taánáínkwara paepáé'wara'a maimaé'a kembá
ta'ótoranae sé'a wétewe. Sáwífa-kanaa óraa'-amaan-daumpa'a kesááimo
wésimatimundara'a ímba kembá ta'ótokaawe.
56 Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowi aúfáífimbo agaimakáan-aai
kembó miyámó uwásínkéne'a wétewe súwasa wení kísau-waasi seyaafá'á
inkaisésa auwésa wété uráawe.

Óraa'-waasi Ísumba aaifimbó ánkaraan-aai.
Mááka 14:53-65, Rúku 22:54-55,63-71, Yóni 18:13-14,19-24

57 Wení kísau-waasi inkaisésa auwésa kóuwasa Ísumbo ta'ótórówi
áí'maesa aifa'-ámáán-káwáágón-áwí'a Káyafaasini naaúmpa'a móankesa
mindáúmpá'á ámáámbo sun-kwáásíyé Yúndaa-oraa'-waasiye túwaandu
urón-daumpa'a móankowana
58 Pítaa tínaaemba nénka'o témomba aifa'-ámáán-káwáágóní máápa'-
ontafinkemba iyéna naamaáífa ména Ísun-ane'ó paápé índamo
awánáíndasafena i-wáásísé méraiye.

59 Pítaa mérowasa óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-oraa'-waasiye
seyaafá'nánká Ísumba tufuwíyana puwíníye-aaigoni áwáuma saafá uwaná
60 ímba wérowasa Ísuntafesa mósimesi-aai sésa ímba moórá-aai suwasá
kae'-wáásígóráí íyáfasinesarai
61 karo'á sésarai wemó sisatáámó isáúndasa óraa'-amaan-damba
Maníkóní naambá kanaa tawísísuwe'a kaumbo-kánáá maisuwé'a ónaumne
siyáiye suyaná
62 aifa'-ámáán-káwáágó íyáfasinena Ísumba áísai ena séna mindáraimo
simánkaayan-aai anondáá ína sínono súwana
63 Ísu iséna ímba aaí súwana aifa'-ámáán-káwáágó séna Maníkó
fasi'aénkwáráwín-aúranka'a emá méma áísai onda-áái érai'-aai
aantemba simásimiyo. Maníkómó íyáfasinankaraiwai Káráísiti Maníkón-
áániníkowa'onompo simásimiyo súwana
64 Ísu séna é'a sémpo simátime'a súne. Ánaaemba suwánáíya'a kemá waási
úranko Maníkó fasi'aénkón-ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá imé'a ainánká'á
kumónaumne Ísu súwana
65 aifa'-ámáán-káwáágón-arunko sáwí'a úwana wení unáánkwátói
tafétuwena séna Maníkómbá karaánáá'a ankéna wesáféna sifó mináásáféta
aaifimbá maenkéta fí'on-aaimo simánkáámba saafá únda póta ifátá tuwéta
Maníkómbó símaimo sáwí'o uwánkáíntafeta
66 nórasaawa ónaumno súwasa sáwí'an-ifo tufuwíyana puwíno sésa
67 Ísumba tuwiyáái wi'ankésa tufuwésa tiyáántambo tufúwún-kwaasi
68 karaánáá'a sésa esáfé sé Maníkó íyáfasisinkaraiwai únemo séndawi ómpo
kemá nááwa tufúnái simásimiyo siyáawe.

Pítaa ímbo awánáúnda-waasin-iyemo siyáin-aai.
Mááka 14:66-72, Rúku 22:56-62, Yóni 18:15-18,25-27

69 Pítaa naamaáífa mérowana aifa'-ámáán-káwáágóní kísaumo maún-
arasigo awánéna wempá'á téna séna Káríri-aempakewise'o maéndawi óne
súwana
70 Pítaa seyaafá'-wáási túranka'a séna emó sénda-aai sáako ímba kawe'án-
iye simásuwena
71 máápa'-ontafimba komérowana aneka'á moórá kísaumo maún-
inaamarugo awánéna méron-kwaasisafena séna minkwáásígó Ísu Násareti-
naopakewiye'o máíwain-iye súwana
72 Pítaa aika'á maréna séna ímbo awánáúnda-waasin-iye simásuwena
mérowasa
73 kárika'a mésa Pítaampa'a tésa sésa Ísuni kísau-waasi miyán-kwáási
méraawataamo awánemaundantenkaan-kwaasiyaamba éma mináémpákén-
kwáási tááiyaamba wésene suwaná
74 Pítaa séna karo'-ááímó wésenanamo éna Maníkó sínkaminiye. Sewímbá
ímbo awánáúnda-waasin-iye súwana kokórigo áái súwana
75 Pítaa Ísumo simámakon-aai ááka'-maréna miyá siyónka'a kokórigo
ááimo ímbo siyáindara'a emá kaumbo-íká'á kentáfé sé ímbo awánáúnda-
waasin-iye sínone siyónka'a mináái ááka'-maréna máápa'a kuména
áfááraumai
ifi'á taráiye.

27

Ísumba Páíratimpa'o áí'mae kuráan-aai.
Mááka 15:1, Rúku 23:1-2, Yóni 18:28-32

1 Úwasa aafáúmó íyáúsunka'a óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-oraa'-waasiye Ísumbo tufuwíyanamo puwínda-aai símai tarímaresa
2 Ísumba ayáánka'a kárá'umaresa áí'maesa Rómu-kamani-kawaagon-awi'a Páíratimpa'a kuráawe.

Yúndasi pukáin-aai.
Aantá-waasi 1:18-19

3 Páíratimpa'a kuwaná Yúndasi Ísuni pintaru'ó maiyówi Ísu puwíníyemo sun-ááí iséna ímbo miyá oráámbá kemá sáwí'a uráumne séna pintaru'ó ésamo ámakon-ontamba 30 ontamba maimaéna óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-oraa'-waasiye miwífá'á wéna séna
4 ímba sáwí'a uráin-kwaasi aráátimuna'a tufuwónae'a wéomba kemá mindá sáwí'a uráumne súwasa miwí sésa ímba kentáánén-ifo endén-iye suwaná
5 Yúndasi minóntámbá óraa'-amaan-daumpa'a metuwéna tiyuwéna ándá maimaéna waanda'á faráiye.

6 Yúndasi minóntámbá óraa'-amaan-daumpa'a metuwówasa óraa'-amaan-kisau-waasi maésa sésa maanóntámbá pintaru'-óntámbá póta seyaafá'-wáásímó Maníkóntáfésamo imáyáamo ésamo máráán-ontampimbo máráandasa kentáási ámáámba taraisónaumne simásuwesa
7 minóntánkón-aai sésa mimbórá-ááí sésa minóntántámbá moórá-marama sawemó om-bárámá méyámbakaanasasa mimbáráfímbá fí'om-barafaken-kwaasi puwíyan-kwaasi utánááwe siyáawe.

8 Miyá uráantafesa mimbárásáfésa sésa pintaru'-márámán-iye siyáawasa káfé'wara'a miyá wésewe.
9 Óraa'-amaan-kisau-waasi miyán-ááí wésesa mimbárámá méyámbakaamba Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Yérémayaamo siyáin-aai
paápé uráiye. Yérémaya séna
Ísarerin-aísaafitantambo uráawi tuwímbai mimbórá-ááí sésa moóráwigombo pintaru'ó
íyan-ontamba 30 ontamba maimaésa
10 sawemó wéom-barama méyámbakaamba Fasi'aénkómó simásímakaintemba miyá ónááwe
Yérémayaamo siyáintemba pósa miyá uráawe.

Páírati Ísumbo áísai uráin-aai.
Mááka 15:2-5, Rúku 23:3-5, Yóni 18:33-38

11 Ísu Rómu-kamani-kawaagon-aúranka'a mérowana áísai ena séna Yúndaa-waasiti kawáágówá ónó súwana Ísu séna é'a séne súwasa
12 óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-oraa'-waasiye fí'o-fi'on-aaisafesa aaifimbá maénkówana Ísu iséna ímba aaí súwana
13 Páírati Ísumba áísai ena séna sáwífa'-aai wésimankaafo ína wéisaano súwana
14 Ísu iséna seyaafá'-ááísáféna ímba anondáá súwana kámáni-kawaago Páírati sáwífa'-imayaa uráimbaniye.

Ísumba tufuwíyana puwínomo siyáin-aai.
Mááka 15:6-15, Rúku 23:13-25, Yóni 18:39–19:16

15 Naaófá'á Maníkó Yúndaa-waasi tíyótai í-tánón-kánáá túntemba Rómu-kamani-kawaago séna seyaafá'nánká túwaandu urésa aamoí ésa ándáfa'o

mérain-kwaasigon-awi'a síya'a faútuwanaumne séna minkánáá miyáumai
ándá-waasi faútínkáíye.
16 minkánáá moóráwigon-awi'a Párápási seyaafá'nánká wenáái ísarowi
ándáfa'a mérowasa
17 sáwífa'-waasi túwaandu urówana Páírati tísai ena séna ándáfa'o
méraan-kwaasifinkemba moóráwigon-awi'a síya'a faú'auwaano.
Párápásiya'i Ísu Maníkómó íyáfasinankaraiwaiye wésewina'iyo séna
18 Páírati imáyáa éna séna óraa'-amaan-kisau-waasi Ísuntafesa ímba óraa'-
waasi-i'a ínkwae sésa ta'óto'maesa ke maúndafa'a áí'maesa tiyáawe séna
minááí tísai uráiye.
19 Páírati minááí tísai ena aaimó ísón-daumpa'a mérowana awaaininkó
moóráwigomba ai'marówana wempá'á téna séna enawaaininkó séna
nó'waamba kaaimbá awánáúnda minkwáásígó ímba sáwí'a uráisana
sirunkó umbaí wétaifo ímba aaifimbá maenkaaó enawaaininkó siyé
kosimámakaiye.

20 Awaaininkón-áái kosimámuwasa óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-
oraa'-waasiye úwoi-waasi sáwífa'nanka wa'wisésa sésa Páíratintafe'a
sé'a Párápásimba faú'áúwénasa Ísumba tufíyana puwíno simáméro
simátímúwana
21 Páírati aneka'á tísai ena séna minkáé'-wáásífinkémbá nááwana
faú'auwanaumno súwasa miwí sésa Párápásimba faú'auwaao suwaná
22 Páírati séna Ísumba Maníkómó íyáfasinankaraiwainemo sewímbá nóra
ónaumno súwasa seyaafá sésa aaraa-táíyá'á tufíyana puwíno suwaná
23 Páírati séna nóra-sawira uráiyo súwasa óraaka sésa aaraa-táíyá'á
tufíyana puwíno aantemba siyáawe.

24 Miyá aantemba suwaná Páírati miwí táái ímba kanaa'á taraisónaumne-
imayaa éna seyaafá'-wáásí tíyáafo séna táúfapimba nombá fatímarena
seyaafá'-wáásí túranka'a aiyowáí'a éna ayáámba non-kwiyéna séna
miwámó puwínda-umbai-tantaako kesiyáámpimba ímba wéraifo
kentiyáámpimba wéraiye súwasa
25 seyaafá sésa puwínata mimbéyámbá kentáásísaafitantambo íyawiseta
maénaumne suwaná
26 Páírati Párápásimba faú'auwena i-wáásí simátimuwasa Ísumba
áwíyandasamba áwiyonku'-nowana Páírati séna áí'mae aaraa-táíyá'á
tufuwíyana puwíno séna Ísumba i-wáásí tímakaiye.

I-wáásí Ísumba karaánáá'o ánkaraan-aai.
Mááka 15:16-20, Yóni 19:2-3

27 Páírati Ísumba wení i-wáásí timúwasa áí'maesa kámáni-waasiti
naaúmpa'a móankesa seyaafá'-í-wáásí táántowasa tamésa
28 wení unáánkwátói faútuwesa naae-únánkwátói óraa'-waasiti
unáánkwátóin-iye sésa Ísumba uwánkesa
29 óraa'-waasiti kámo'an-iye sésa áwíyandama owepámai Ísu a'nómpímbá
kufé'ankesa táúmba ayáánúrapa'a to'ankésa karaánáá'a ankésa moóra-
mora kífaesa sésa Yúndaa-waasiti kawáágó óne sésa
30 tuwiyáái wi'ankésa ayáámpimbo to'ánkón-taumba maiyésa a'nómbá
wétufamesa
31 karaánáá'a ánkásuwesa naae-únánkwátói faútuwesa wení unáánkwátói
uwánkesa tufíyanamo puwíndafa'a áí'maesa kuráawe.

Ísumba tufúwanamo pukáin-aai.
Mááka 15:21-32, Rúku 23:26-43, Yóni 19:17-27

32 I-wáásí Ísumbo áí'mae kumbá moóráwigo Sáíríni-naopakewin-awi'a Sáímoni aampa'á túwasa i-wáásí ta'ótoresa Ísumbo tufíyan-aaraa-tai áúwaata'ankesa sésa áwa'nai úmai tiyó suwaná miyá úwasa
33 marésa moórá-maragon-awi'a Kórígótaafa'a wésa mináwíkóní áwáuma a'nónayaantapa'emo supa'á wésa
34 ándá-aran-domba maiyésa áí'a tai'áínkwae sésa ikamó
fain-tántáá'á mimpímbá marésa Ísumba ámúwana óika'a ma'mái awánéna ímba naráiye.

35 Ísu ímba nówasa áí'maesa aaraa-táíyá'á aíyayaampimba tufúsúmaresa wení unáánkwátói maénae sésa ááfésa wétiyaananasa nááwa íyáákaindawiya máíníyo sésa miyá ésa
36 mara'á mésa Ísunka'a káráwiyesa
37 Ísumbo tufúwanamo puwún-aaigoni áwáuma aúfáífimba agaimarésa sésa Ísu Yúndaa-waasiti kawáágón-iye agaimarésa a'nónká'-áárá-táíyá'á mósá marésa
38 uménté'o uyan-kwáásíyái tí'maesa Ísuni séfasefa'-aempa'a aaraa-táíyá'á tufúsúmaresa mara'á mésa minkwáásíyá'á káráwiyowasa
39 tuwímbai tésa tiyáámba tóipimba faafésa timántákái fa'ankésa karaánáá'a ankésa sésa
40 úwé emá séma óraa'-amaan-damba tawísísuwe'a kaumbo-kánáá maisuwé'a aneka'á ónaumne siyáampo Maníkón-áánínkomo émo e esáfé enáú áwa'nai ema eyáárika'a taaiyakémbá taútuwe marapá'á kumuwó siyáawe.

41 Suwasá miyáumai óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé Yúndaa-oraa'-waasiye karaánáá'a ankésa
42 sésa fí'owi túwa'nai ena wesáféna wenáúma ímba kanaa áwa'nai iye. Ísareri-waasiti kawáágó únemo sémáímba póna érai'o sémaindamo éna weyáárika'a aaraa-táíyákémbá kumínata awánéta séta érai'a Maníkón-áánimban-iyesa sénaumne.
43 Maníkóntáfé'a fasi'ámai méraunda Maníkón-áánimba úne sémáímba Maníkómó áwa'nai ónaemo sénaraa káfé'a áwa'nai isinó suwasá
44 miwímó suntembá uménté'o uyan-kwáásíyái séfasefa'-aempa-taiya'o tufúsúmarowiyai
karaánáá'a Ísumba ánkaraaye.

Ísumo pukáin-aai.
Mááka 15:33-41, Rúku 23:44-49, Yóni 19:28-30

45 Ísumba karaánáá'a ánkówana wááwái seyaafá'-áémpá'á túnkwéna aafáúmó taenónka'a túnkúmba
46 Ísu óraaka Yúndaa-waasi-taaifinkemba séna eri eri rama sapakataniyemo súmba maarán-iye. Maníkó kesí Maníkóo nóra séwa siyuwááno súwasa
47 minká'ó méron-kwaasi isésa tuwímbai sésa naaófá'á Maníkón-aai simátímakaiwaimba Íráiyaamba wéaantaiye suwaná
48 moóráwigo awaantanténa faru-táénáma maimaéna ándá-aran-domba ika-nómpímbá tu'maéna ofiyen-táemopimba sinúfaimaena náínkwae séna Ísun-óika'a mósá marówasa

49 tuwímbai sésa Íráiyaama kuména áwa'nai íni ína áwa'nai íníyo séta
amu'maréta méraumne suwaná
50 Ísu aneka'á óraaka séna afowan-ayáámpimba wení ámútamba
to'maréna pukáiye.

51 Ísu puwúwana óraa'-amaan-daumpa'a ampanta-óntámó úmakomba
sanaan-áyáíyákémbá itafáá'maena marapá'á mútafaatena kaesé
uwágúwana póna Maníkómpá'ó iyíyan-amba wi'marówana óraa'-marima
tówana óraa'-ontantomba tufánkaa'a wéuwana
52 utámárón-ontan-aifimba awáááúmaron-ontamba fawákúwasa Maníkóní
waási sáwífa'nanka'o pukómpinkemba íyáfasinesa
53 utámakon-ontan-aifinkemba íyáfasinesa mésa Ísu pukéna íyáfasinon-
kanaa Yérúsaremu-naopa'a paápé úwasa sáwífa'nanka awánaraawe.

54 Ísu puwúmba i-wáásítí kawáágówé wení i-wáásíyé Ísunka'o
káráwisuwesamo mérowi marímo tówanamo seyaafá-tántáá'ó paápé úmba
awánésa áfááraumai táátafesa ésa sésa érai'a wemá Maníkón-áániníkon-iye
siyáawe.

55 Minááímó sumbá sáwífa'-inimba awánánae sésa tumbá nénka'a tamésa
awánaraawe. Minínintómbá Káríri-aempakembo Ísumbo aráááwa'maesamo
áwa'nai úmaesamo Yérúsaremufa'o tiyáan-inintompinkemba
56 moórá-inimba Mágátáraa-naopaken-ininkon-awi'a Máríyaa úwana
moórá-inimba Yémísinte Yósepinte tinówan-awi'a Máríyaa úwana moóra-
inimba Sépétin-áániníkai tinówa úwasa tuwímbai-inintonkwara'a tamésa
awánaraawe.

Ísumbo utaráan-aai.
Mááka 15:42-47, Rúku 23:50-55, Yóni 19:38-42

57 Minínintómbá tamérowana fenómpinka'a moóráwigo óntawarawin-
awi'a Yósepi Árímátíyaa-naopakewi Ísun-aaisafena érai'e súwai
58 Páíratimpa'a téna séna Ísun-áúma utánáifo simiyó súwana wení
i-wáásísáféna séna Ísun-áúma mai-áméro súwasa miyá uwaná
59 Yósepi Ísun-áúma tamaimái aú-ampantafimba asáááúmaena
60 maimaéna kemó púwónasamo utáíyane sénamo aúsámakon-ontan-
aifimba mámarena óika'a óraa'-ontantamba awáááúwasuwena kóúwasa
61 Máríyaa Mágátáraa-naopaken-ininko úwana araámáóe'a mara'á
mésarai Ísumbo utámárón-ontan-aifimba karátuwesarai méraaye.

Páírati utámáráápa káráwiyoromo siyáin-aai.

62 Minínínkáí kará'matuwesarai méroyasa aafáyáara'a sambaatiyá'á
óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáán-kawaa-waasiye Páíratimpa'a túwaandu
ésa
63 sésa óraakoo úwoimo aúmó arónka'a karo'-ááísé'o siwáí séna
kaumbo-kánáá maisuwé'a púwóndafinkemba íyáfasinanaumne súwataamo
ísaraundasa sáákata maráúmpo
64 i-wáási ti'máréna sa kaumbo-kánáá utámáráán-ontan-aifimba
kogáráwiyesa awánaaro. Wení kísau-waasi wenáúma fasímbaesa aúpá'á
utámaresa sésa pukáimpinkemba íyáfasinkaiye sefáínifo. Miyán-ááímó
síyanamo éna minkáró'-ááígó ááémo siyáin-karo'-aaigomba íyáákaifainiye
suwaná
65 Páírati séna kentí i-wáási ti'máréwasa sentembá minóntán-aifimba
kawe'-úmai káráwiyoro súwasa

66 wésa waási óntan-aifimba íyáféráafo sésa torú maimaésa
mókaaisamaranae sésa kurésa miyá araénáémba úmaresa i-wáási
mátiyuwesa kóuraawe.

28

Ísu pukáimpinkembo íyáfasinkain-aai.
Mááka 16:1-10, Rúku 24:1-10, Yóni 20:1-18

1 Yúndaa-waasimo saagon-kánáá tai'ówasarai sondaará'á aafáyáara'a
aafáúmó íyáúsunka'a Máríyaa Mágátáraa-naopaken-ininko úwana araámáó
úwasarai Ísumbo utámakopa'a koawánánae sésarai kuyambá
2-3 óraa'-marima tówana Fasi'aénkóní kísau-waasigo wíyómpakemba
kuména wenóikakemba aafáúmó íyáúsenamo intembá wéuwana wení
unáánkwátóiyakemba ainánkómó intembá waéní'a kówana kuména
óntambo óika'o makón-ontamba kufankwátuwena minóntánká'á mara'á
mérowana
4 utámakopa'o káráwiyuwai áfááraumai táá'a úwasa tinekembá tata'á
úwana tímááfomba waékuraiye.

5 Káráwiyuwai miyá úwasarai minkáé'-ínímbá kuyaná wíyómpakewi
mininínkáí simátimena séna ímba táá'a íno Ísumba aaraa-táíyá'ó
tufúwówanamo pukáiwaimba taawánáyae sékaimo téyamba ísaraumne.
6 Wemó siyáintemba pukáimpinkemba íyáfasinena kówéna ímba maanká'á
méraifo utaráampimba iawánékai
7 tuwaantantékai wení kísau-waasi kosimátimekai
sékai Ísu pukáimpinkemba íyáfasinena kentí aifa'á Káríri-aempa'a wína'a
koawánánááwe. Minááí kosimátímékaiyo siyáiye.
8 Súwasarai minínínkáí minúwóíyáámbá utarópa'a tuwésarai táátafesarai
uyaná tirunkó aamoí úwasarai wení kísau-waasi kosimátimiyantafesarai
aampa'á kuyambá
9 Ísu minínínkáí tuwánéna séna nááfara maémayaayana'o súwasarai
óraako iyé-ímáyáá ésarai wenaísamaifimba tamésarai aísamaiya'a
ta'ótoresarai wen-ímáyáá mósá máróyana
10 Ísu simátimena séna kesífá'awaawi kosimátimiyasa Káríri-aempa'a
komésa suwánaaro Ísu siyáiye.

Utámakopa'o káráwiyaawi-taai.

11 Ísu minááí súwasarai wemó súntemba minínínkáí aampa'á kuyambá
utámárópa'o káráwiyun-i-waasi tuwímbai Yérúsaremu-naopa'a wésa óraa'-
amaan-kisau-waasi paápé ún-tantaa'a kosimátímúwasa
12 óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-oraa'-waasiye túwaandu urésa
aaí símai mimbórá-ááí tarímaresa utámárópa'o káráwiyun-i-waasi óraa'-
ontamba timésa
13 simátimesa sésa maarán-ááí simátíméro. Nó'waamba súsá kwaig-
uráunasa Ísuni kísau-waasi tésa wenáúma umémbá maimaésa kóuraawe
kosimátíma'mae'a nóro.
14 Páíratimo minááímó isáínataamo éta moórá-aaiwara'a simáménanasa
kembiwí ímba aaifimbá maitinkáíníye suwasá
15 miní-wáási isésa óntamba maimaésa kurésa sunten-ááí aantemba
kosimátíma'maesa núwana minááígó wété úwasa ísaraamba káfé'wara'a
Yúndaa-waasi wéisaawe.

Ísuni waási wembó awánaraan-aai.
Mááka 16:14-18, Rúku 24:36-49, Yóni 20:19-23

16 Ísuni kísau-waasi sísamaifakemba moórá kumbaimái-waasi Káríri-aempa'a Ísumo minómáká'ó koméraaromo siyón-omaka'a komérowana
17 miwí túranka'a paápé úwasa awánésa wen-ímáyáá mósá márówasa tuwímbai kae'-ímáyáá ésa sésa Ísu pukáimpinkemba íyáfasinkai fí'owawa'iyo suwaná
18 Ísu miwí timándára'a taména séna Maníkó fasi'aémbá siména séna wíyómpa'e marapá'é káráwiyuwo simbá
19 pó'a mindásafe'a seyaafá'-máráfá'á kesáái simátíma'mae'a níyasa kesí waási-i'a ésa kesifowé kemá wenáániinkoe Ufaen-ámútánkóe'a kááísamai méraiya'a kentáásúwíka'a nombá maitinké'a
20 simátímakaunda-aai arááíwaesa fasi'ámai ta'ótoraiwae sé'a simátíma'mae'a íyóro. Maramá wéraindara'a kembiwísé'a mé'a káfé'o wérain-tantaa'o tai'áíndara'a kembiwísé'a méraandasafe'a imáyáa úmae'a íyóro Ísu siyáiye.

Kemá Mátíyu súnda-aai taí'áiye.

Mááka

Ísu wíyómpa'a iyówana Mááka moórá-waai úmai siyáánkai-aataiya'iyo miyáumai-aatai maisuwéna Ísu Maníkón-áániniko-aai agaimakáiye. Mááka moórá-awi'a Yóni-Mááka Yérúsaremufa'a wení naaópa'a ména óraa'a éna Pítaante Póronte'a kísau túwa'nai uráiye. Rómu-waasi Ísun-aai isáíwae séna maanáúfái agaimakáiye. Rómu-waasi fasi'aénkó tiráái tain-kwáásín-owe séna maarán-áái agaiyáiye. Ísu fasi'aémbá tokéna tí'o ún-kwaasi asófatinkena waántáwambo tirunturómba maitiyuwéna sáwí-imayaagomo ta'ótokompinkemba faútínkaraiye. Miyán-áái Mááka agaimakáiye. Mááka agaiyáin-aaigoni ayáíyá'á maarán-táúntámpímbo wérain-aai moórá-waasigo agaimakáiye.

Yóni nombó maitinkówimo simátímakain-aai.
Mátíyu 3:1-12, Rúku 3:1-9, Yóni 1:19-28

1 Maníkón-áániniko Ísu Káráísiti wení ásé-aai maarán-iye.
2 Naaófá'á moóráwigon-awi'a Yóni ímbo méronka'a Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Áísáya Yónin-aai símai agaimaréna séna
Maníkó séna isaaó. Moóráwigomba ai'máráanana kesáái maimaéna ení aifa'á wéna ení aambá wi'ankéna
3 máásai-marafa'a ména aaemáíyakemba séna Fasi'aénkóní aambó wi'ankáíyamba wení aambá arupíse úmai
wi'ankáíyana minámpá'á wíno Maníkó siyáiye
Áísáya agaimaréna siyónka'a Yóni paápé úwana minááí paápé uráiye.

4-5 Yóni nombó maitinkówi máásai-marafa'a komérowasa Yúndiyaa-aempakene Yérúsaremu-naopaken-kwaasi seyaafá'á Yónimpa'a tuwaná simátimena séna kentí sáwí-imayaa tuwé'a Maníkómpá'á tíyana sáwí-imayaa maitiyuwáína'a nombá maitínkáano súwasa miwítí sáwí-awau kufíyúwana Yóni Yóndani-nompimba nombá maitínkaraiye.

6 Yóni káámeri-poigoni áyáu-watoi iyéna ásisandena á'wáánkau uréna fa'nóríné wantáámíkóní aúwé mintón-aantemba wénena
7 simátimena séna moóráwigo kesínaaembo tíndawi wemá óraako kembá íyáákaraifo wemó aaí síndara'o kemó sendá sáwí'an-iye.
8 Kemá nombá maitinkánaumpo wemá Ufaen-ámútánkómbá ai'maráínana kuména kempímbá óraa'a uwátinkainiye siyáiye.

Ísumba nombó maiyánkarain-aai.
Mátíyu 3:13-17, Rúku 3:21-22

9 Minkánáá Káríri-aempa'a Násareti-naopakemba
Ísu túwana Yóndani-nompimba Yóni wembá nombá maiyankówana
10 Ísu nompínkémbá íyáfasinowana kampúaran-tawaai tuwínkaa'-úwana Yóni awánómba Maníkóní ámútanko mááufu'-numaraamba úmaena Ísun-ane'á kumbaúwana
11 wíyómpakemba aaigó aantemba séna emá kesáániniko óna'a en-ímáyáá é'a óraa'-aamoi uwánkaumne siyáiye.

Waántáwanko Ísumba ma'máímo awánarain-aai.
Mátíyu 4:1-11, Rúku 4:1-13

12 Súwana Maníkóní ámútanko Ísumba simámuwana máásai-marafa'a komérowana
13 ayáátááka'a 40 no'waamba komérowana waántáwanko Ísu sáwí'o índa awánánae séna fí'o-fi'on-aai súwana Ísu ímba sáwí'o úmba afáá'-wáí-wáánkó íyáise'a mérowasa wíyómpakemba Maníkóní kísau-waasisomba kumésa áwa'nai uwánkaraawe.

Ísu éíyain-kwaasimo táántarain-aai.
Mátíyu 4:12-22, Rúku 4:14-15

14 Ánaaemba Yóni Káríri-marafaken-kawaagon-awi'a Érotintafena séna sáwí'a uráiye siyóntafena Yónimba ándáfa'a máankowana mérowana Ísu Káríri-aempa'a wéna Maníkóní ásé-aai simátimena séna
15 miwání áwáu paápé isaná Maníkóní nombaragó ewaa'á tifo kentí sáwí-imayaa tuwé'a Maníkóní ásé-aaisafe'a timankúnkúmba oro siyáiye.

16 Minááí simátimena Káríri-waaunkoni áwáífakafambo kúmba kae'-wáásíyáí awaaón-áwí'a Sáímoni úwana áfákon-awi'a Énduruwe'a mésarai miwítí kísau pósarai mófáá'a to'mái tímapa'a wénesarai mare'mare'-únámbá nompí tukésarai méroyana
17 Ísu simátimena séna kesé'a tekaiyó. Mófáá'o to-tímapa'o nóyantemba aú-kisau tíménakai wénekai kesáái simátímapa'a wéniyasa kempá'á teró súwasarai
18 mimbáré'máré'-únámbá tuwésarai wesé'a kurááye.

19 Wesé'a kuyaná Ísu kárika'a kúmba kae'-wáásíyáí Sépétin-áániníkai awaaón-áwí'a Yémísi úwana áfákon-awi'a Yóniye'a nompín-táómpimba mésarai mare'mare'-únámbá to'mayaa wéuyana
20 Ísu tuwánéna táántowasarai mindómpín-táómpimba tifowáné wení kísau-waasiye tiyuwésarai Ísuwe'a kurááye.

Arumpimbá sáwí-amutambo mérowin-aai.
Rúku 4:31-37

21 Kápaneamu-naopa'a komérowasa Yúndaa-waasi ámáán-aaimo ísón-kanaa túwana Ísu ámáán-daumpa'a iména wenáái simátimuwasa
22 isésa óraaka súntafesa sésa ámáámbo sentenkáámbá ímba wésifo óraa'-waasigoraamba wésiye sésa táátafesa uráawe.

23 Táátafesa uwaná minámáán-dáúmpá'á moóráwigo wenarumpimbá sáwí-amutambo méron-kwaasigo ména
24 óraaka séna Ísu Násaretifakewi óne. Kentáá nórawa ínewa tasínkambaisaawa tai'áínono. Embá awánáúndawi Maníkóní kawe-kísáú-wáásí óne súwana
25 Ísu sáwí-amutankontafena óraaka séna aseré minkwáásígómbá auwé kóuwo súwana
26 misáwí-ámútánkó minkwáásí famétuwowana aíyayaanko
tata úwana wáá'a túmaena arumpinkémbá kóúwasa
27 awánésa táátafe ésa keáímbá sésa mindórawa'iyo. Aúí'an-iye. Wemá sáwí-amutantafena óraaka sisasá sintembá wéowe suwaná
28 miyá úwasa Káríri-aempa'a Ísun-aai wété úwasa ísaraawe.

Ísu tí'o ún-kwaasimo asófatinkarain-aai.
Mátíyu 8:14-17, Rúku 4:38-41

29 Ísówasa ámáán-daumpa'a tuwésa Sáímoninte Éndurunteti naaúmpa'o
íyúmba Yémísiye Yóniye Ísuwe úmai íyúmba
30 Sáímonin-áráandaomba áuiya kówana mérowasa Ísumba simámúwana
31 iséna wempá'á téna ayáánka'a ta'óto'mai íyáfasinankowana mináúíyá
tai'ówana íyáfasinkwena tómbá agaimái tímakaiye.
32 Úwasa fenómpinka'a tí'o ún-kwaasisonkwara sáwí-amutamba
tirumpimbó méron-kwaasisonkwara'a tí'maesa Ísumpa'a tuwasá
33 mindáópaken-kwaasisomba seyaafá ontará'á túwaandu uwaná
34 Ísu fí'o-fi'on-ti'o ún-kwaasisomba asófatinkena sáwí-amutamba
tirumpinkémbá maitiyuwówasa misáwí-ámútántómbá Ísuntafesa Maníkón-
ááninkon-iye sésa wembá awánontafena aséráaro Ísu súwasa kóuraawe.

Ísu Kárírifa'o simátímakain-aai.
Rúku 4:42-44

35 Kóuwana siyataró'á Ísu íyáfasinena mindáópa'a tuwéna Maníkómpá'á
inaimó síndasafena ímba waásimo méropa'a koména inaí wésena mérowana
36 Sáímoni wení waásise'a Ísumba ayaafáí úmai
37 awánésa sésa seyaafá'-wáási embá wéayaafai-owe suwaná
38 Ísu séna fí'on-daopimpa'warata wéneta kesáái simátímapa'a kónaumne.
Miyámó ondasáfé'a túne séna
39 Káríri-aempa'a ámáán-daumpimpa kosimátímapa'a wénena
tirumpinkémbá sáwí-amutamba maitiyuwówasa kóuraawe.

Ísu námombo kón-kwaasi kawe'ó uwánkarain-aai.
Mátíyu 8:1-4, Rúku 5:12-16

40 Moórá-kanaa Ísumpa'a námombo kón-kwaasigo téna óraakon-iye séna
aísamaifimba takífaena séna kentáfénamo ankáínamo e kanaa'á aúí'a
uwásinkainono súwana
41 Ísun-arumbá úwana ayáántamba ane'á ta'ótorena séna miyá ónaumpo
enáúra'a karefó'a kawáúwiye súwana
42 minúwóíyáámbá kawáúguwana
43-44 Ísu óraaka séna enáúra'a kawáúwimba po Mósesemo siyáintemba
ámáán-kisau-waasifa'a wéma enáúma máaraatime póíma tímínasa
Maníkóntáfésa ísámai tufú'mai agaíyasa seyaafá'nánká awánésa áúrakemba
kawáúwiye sénááwe. Énifo enáúra'o uwánkaunda-aai simátimunafo sé waaó
Ísu súwana
45 minkwáásígó ifátuwena kawe'ó uwánkon-aai simátíma'mae iyúwana
minááígó wété úwasa sáwífa'nanka Ísu tíníye sésa kentí naaópimpa'a
túwaandu urówana mindásafena Ísu ímba naaó'-nao'o kúmba waási ímbo
méronkafamba mérowasa naaó'-naoken-kwaasi wempá'á tóso uráawe.

2

Ísu aísamaimo pukówimba kawe'ó uwánkarain-aai.
Mátíyu 9:1-8, Rúku 5:17-26

1 Tuwímbai-no'waamba waéna Ísu Kápaneamu-naopa'o kúmba wení
naaúmpa'a mérowasa sáwífa'-waasi isésa
2 túwaandu ésa mindáúmpá sisipáá ésa pááimpa'wara'a sisipáá
uwásowana Ísu wenáái wésimatimuwasa
3 éíyain-kwaasi aísamaimo pukówimba taawiya'maésa tumbá

4 mindáúmpá sáwífa'-waasi sisipáá uwasá ímba kanaa'ó íyóraantamba
ésa naanamifa'á taawiya'maésa imésa afaa'á aúsámaresa ándára ta'ótoresa
túwówana kumémena Ísumo méronka aúranka'a kumúwana
5 Ísu taawiya'maé
tun-kwáásímó érai'a kawe'á uwánkainiye-imayaamo umbá Ísu tuwánéna
aísamaimo pukón-kwaasigontafena séna kesí waásiyo ení sáwí-imayaa
maiyauwáúmne súwasa
6 ámáámbo sun-kwáásí mésa
7 imáyáa ésa sésa nóra sénawa miyá síyó. Maníkó weyáá sáwí-imayaa
maitiyuwáínífo waási ímba miyá ónááfo Maníkómbá karaánáá'a ánkáíye-
imayaa ésa suwaná
8 Ísu minímáyáámó umbá iséna simátimena séna nóra séra miyán-ímáyáá
wéoo.
9 Moóráwigo aísamaimo pukáindawintafenamo séna ení sáwí-imayaa
maiyauwáúmne sínasamo ésa éraira sí karorá síyó sénááwe. Énifo
moóráwigomo aísamai pukáindawintafenamo séna eyáárika'a íyáfasine ení
wandaaí maimaé waaó sínasamo ésa éraira sí karorá síyó sésa awánánááwe.
10 Kemá waási úranko marapá'ó méraunda waásiti sáwí-imayaamo
maitiyuwáúnda-fasi'aemba tokáumpo aráátíménda awánánááwe séna
aísamaimo pukón-kwaasigontafena séna
11 isaaó. Íyáfasinke ení wandaaí maimaé naaópa'a waaó súwana
12 seyaafá'-wáási túranka'a íyáfasinkwena wení wandaaí maimaéna
kúwasa seyaafá'nánká táátafesa ésa Maníkón-áwí'a mósá marésa sésa ímbo
awánaraunda-i'a isatá awánáúmne sésa táátafesa ésa tiyáámba tóipimba
fáákaawe.

Ísu Rífáimbo áántarain-aai.
Mátíyu 9:9-13, Rúku 5:27-32

13 Ísu tuwéna Káríri-nonkwaaunkoni áwáífa'a kúwasa sáwífa'-waasi
wempá'á túwaandu uwaná wenáái simátimena
14 wéna awánómba Áráfíásin-ááninkon-awi'a Rífái taakisimó máún-
daumpa'a mérowana Ísu awánéna séna íyáfasine kesé'a tiyó súwana
íyáfasinena wembá arááíwa'maena kuráiye.

15 Kúwasa Ísuwe wení kísau-waasiye Rífáini naaúmpa'a imésa tómbá
wénowasa taakisimó máún-kwaasiye sáwí'o un-kwáásíyé sáwífa'a Ísumba
arááíwa'maesa Rífáini naaúmpa'a imésa wénowasa
16 ámáán-kawaa-waasifinkemba ámáámbo sun-kwáásí Ísu taakisimó
máún-kwaasiye sáwí'o un-kwáásíyé tómbó wénomba tuwánésa Ísuni kísau-
waasisafesa tísai esa sésa nóra sénawa taakisimó máén-umen-kwaasiye
sáwí'o on-kwáásísé'a Ísu tómbá wénaiyo suwaná
17 Ísu iséna séna tíyofaan-kwaasi kawe'-úmaimo méraan-kwaasi ímba
wétuwa'nai-ofo tí'o
in-kwáási wétuwa'nai-owe. Mindásafe'a arupíse úmaimo méraan-kwaasi
táántaanasa Maníkómpá'á tíwae sé'a ímba kunkáumpo sáwí'o úmaimo
méraan-kwaasi táántaanasa Maníkómpá'á tíwae sé'a kunkáumne Ísu siyáiye.

Tómbó aawentamó on-ááí.
Mátíyu 9:14-17, Rúku 5:33-39

18 Moórá-kanaa Yóni nombó maitínkáíwaini kísau-waasiye ámáán-kawaa-
waasiye Maníkóntáfésa imáyáa ésa tómbá ímbo nombá inaí aantemba

wésuwasa tuwímbai Ísumba taáísai esa sésa Yónini kísau-waasiye ámáán-kawaa-waasiti kísau-waasiye moórá-mora-kanaa Maníkóntáfésa imáyáa ésa tómbá ímbo naambá inaí aantemba wésefo ení kísau-waasi ímba miyámó ombá tómbá úwoi wénaawe. Nóra sésawa miyá wéoo suwaná
19 Ísu séna moóráwigo aaremó maíndawi amááraasomba tanómba kau-timínda miwísé'a mérainasa aamoí ésa mintómbá ímba a'áo sénááfo úwoi nánááwe.
20 Ánaaemba minkwáásígómbá aí'mae kóíyasa minkánáá amááraasomba tirunkó sáwí'a ínasa tómbá a'áo sénááwe Ísu séna wemó ánaaemba tiyuwénamo iyíndasafena minááí siyáiye.

21 Ísu minááí simátimena séna áááéraan-ampantamo afaa'ó wéraisasamo ombá aú-ampanta ímba kárámai wéfaruwowe. Miyámó íyanamo éna aú-ampantago sáwí'a ínana áááéraan-ampantago aú-ampantaraamba ímba íníye.
22 Aú-anda-aran-domba áááéraa-sipisipi-asi-anafeumpimba ímba wéfatimaraawe. Miyámó íyanamo éna aú-anda-aran-donko óraa'a éna áááéraan-anafeumba kafaména sáwí'a ínana mindómbá úwoifa'a fatíwiniye. Mindásafesa aú-anda-aran-domba aú-sipisipi-asi-anafeumpimba wéfatimaraawe Ísu siyáiye.

Ísu sambaatisáfénamo siyáin-aai.
Mátíyu 12:1-8, Rúku 6:1-5

23 Moórá-kanaa Yúndaa-waasimo saagon-kánáárá'á Ísuwe wení kísau-waasiye wíti-ton-kisaufa'a wéwesa wení kísau-waasi wíti-aramba kútúmai ásima pítuwesa nowasá
24 ámáán-kawaa-waasi tuwánésa Ísuntafesa sésa isaaó. Ení kísau-waasi saagaan-kánáámá aambá fáí'makaawasa miyá wéowe suwaná
25-26 Ísu séna naaófá'á Téfítimo uráimba aúfáífimbo agaimakáin-aaigoni áwáu ímba ísaraawe. Aifa'-ámáán-káwáágón-áwí'a Ápáyata méronka'a Téfítiye wení waásiye táái tówana Téfíti Maníkóní ámáán-daumpa'a iyéna Maníkón-aúranka'o makón-tomba imaiyéna wénena wení waási timúwasa naráawe. Mintómbá úwoi-waasi ímbo né'ómbanifo ámáán-kisaumo máún-kwaasi aantembo né'ómbaniye. Téfíti mintómbá imaiyéna timúwasa nonká'á Maníkó ímbo aaisambá siyáimbanifo kesí waási miyá owa'á aaisambá ímbo seráámbá wésewe.
27 Maníkó waásisafena imáyáa éna túwa'nai índasafena saagaan-kánáá maréna waási aifa-tántáá'á maréna saagaan-kánáá ánaaen-tantaa'a póna túwa'nai índasafena makáiye.
28 Wíyómpakemba waási úranko pó'a saagaan-kánáárá'ó káráwiyaundawi úmpo saagaan-kánáámó waási kísaumo máémba kendén-iye Ísu siyáiye.

3

Ayáámbo kemporaráin-kwaasigon-aai.
Mátíyu 12:9-14, Rúku 6:6-11

1 Moórá-kanaa Ísu ámáán-daumpa'o iyúmba moóráwigo ayáámbo kempo-rarón-kwaasi mérowasa
2 aaifimbá maenkánae suwáí mésa Ísuntafesa sésa saagaanká póna minkwáásí kawe'ó uwánkainataamo éta ta'óto'maisa aaifintá maenkánaumne sésa Ísumba awánomba
3 Ísu ayáámbo kemporarón-kwaasisafena séna kemó méraundara tiyó súwana miyá úwana

4 Ísu miwísáféna séna kentáási ámáán-aaifimba nóin-aaiya wéraiyo.
Saagaan-kánáárá póta kawe-kísáúsááwá máúm sáwí-kisausaawa
wémaumno. Waási túwa'nai onasasááwá kawerá óna tínkamonasasaawa
puwónááo tísai ena súwasa ímba aaí suwaná
5 Ísu mótuwana-metuwana éna aaisambá tituwena waásisafesa ímbo
imáyáamo ontáféna arumbá úwana ayáámbo kemporarón-kwaasigontafena
séna enayáámba fárútuwaao súwana ayáámba fárútuwowana kawe'á
uwánkowasa
6 ámáán-kawaa-waasi ámáán-daumpa'a tuwésa minúwóíyáán-úmai Érotini
waási túwaandu ésa Ísumba nóraumaisaawa tufuwónaumno sésa tu-
fuwíyanamo puwínda-aai siyáawe.

Sáwífa'nanka nonkwaaúnkóní áwáífa'o kuráan-aai.

7 Ísu tiyuwéna wení kísau-waasi tí'maena Káríri-nonkwaaunkoni áwáífa'o
kúmba sáwífa'-waasisomba Kárírifaken-kwaasiye Yúndiyaafaken-kwaasiye
8 Yérúsaremu-naopaken-kwaasiye Ítúmiyaa-aempaken-kwaasiye Yóndani-
nonkoni menáípákén-kwáásíyé Táyaa-nao'-aempaken-kwaasiye Sáíndóni-
nao'-aempaken-kwaasiye miyáumaifaken-kwaasisomba Ísuni kísau-aai isésa
Ísumpa'a tóso uwaná
9-12 sáwífa'-waasi asófatinkowasa mindásafesa tí'o ún-kwaasisomba
asófasinkainkwae sésa Ísun-ane'ó ta'ótoraiyanesa famé'mae íyúwasa
tirumpimbó sáwí-amutambo méron-kwaasi Ísumba awánésa mara'á kífaesa
óraaka sésa emá Maníkón-ááninko óne suwaná Ísu óraaka séna Maníkón-
ááninko óne sé'a ímba símai paápé oro séna wení kísau-waasi simátimena
séna sáwífa'-waasi famé'maesa famésiyuwaafo nompín-táómba maimaé
ewaa'á másínkáaro siyáiye.

Ísu wení kísau-waasimo táántarain-aai.
Mátíyu 10:1-4, Rúku 6:12-16

13 Ísu omápa'a iména tuwímbai íyáfasintinkanae séna táántowasa
wempá'á íyúwana
14 minkwáásífínkémbá sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi
íyáfasintinkena séna kesí aantá-waasi é'a mé'a kesáái kosimátímapa'o
wíyantafe ti'maré'a
15 tirumpinkémbó sáwí-amutambo komaitiyuwáíya-fasi'aembo timúnda
miyásáfé'a íyáfasintinkaumne siyáiye.

16 Miwí túwí'a Sáímoniye séna aú-awi'a Pítaawe simánkena
17 Sépétin-ááninkorai túwí'a Yémísini Yóni aú-awi'a Póánésiye súwaiyai
mináwíkóní áwáu wíyónaaimo siwáíní áráákoraiye súwaiyaisafena séna
18 moóráwigo Énduruni moóráwigo Fírípini moóráwigo Pátóromiyuni
moóráwigo Mátíyuni moóráwigo Tómaasini moóráwigo Áráfíásin-ááninko
Yémísini moóráwigo Tándiyasini moóráwigo Sáímoni wemá Rómu-kamani-
waasi ti'mátuwanaemo siyáiwaini
19 moóráwigo Yúndasi-Ísakerioti wemá ánaaemba Ísumba wení namuro-
wáásímó aráátímakaiwai miyáumai-waasi Ísu íyáfasintinkena naaópa'a
kouwékáiye.

Ísunte Píyésepurinte-taai.
Mátíyu 12:24-32, Rúku 11:14-23, 12:10

20 Ísu naaúmpa'o iyúmba aneká sáwífa'-waasi túwaandu ésa sisipáá
untáfésa Ísuwe wení kísau-waasiye tómbá ímba kanaa'á naráátámba uwasá

21 Ísun-amáára isésa uwói'a úmae wéniye sésa taaiyánae sésa tiyáawe.
22 Yérúsaremu-naopaken-kwaasi Maníkóní ámáámbo sun-kwáási tésa sésa
sáwí-amutantonti kawáágón-áwí'a Píyésepuri fasi'aémbá ámísana tokéna
sáwí-amutamba wémaitiyuwaiye suwaná
23 Ísu táántowasa tuwaná waé'mai-aai simátimena séna waántáwankomo
éna ímba waántáwamba maisuwáíníye.
24 Moórá-andamo tiyésamo ésa tuwínkaa'a urésa ímba fasi'ámai
méranaawe.
25 Moórá-akumba aaimó tuwíntáán-akumba pósa tuwínkaa'-urésa ímba
fasi'ámai méranaawe.
26 Waántáwankoni waási tiyésamo tuwínkaa'-ésamo
ésa ímba fasi'ámai méranaawe.

27 Moórá-aai imáyáan-oro. Moóráwigo moórá-nankoni afowámó fasi'aéwí
mérainanamo éna mindáúmpákén-úmémbó maíndasafenamo éna ímba úwoi
íyáferainifo miwámá mindánkóní afowámbá ándá kárá'umakenamo éna
kanaa'á íyáfekena wení moparáwímbá umémbá máíníye Ísu siyáiye.

28 Ísu simátimena séna ísáaro. Waási sáwí-kisau wémaesa símai sáwí'o
uwátínkáámba mindá Maníkó maitiyuwáínífo
29 Ufaen-ámútánkóntáfésa símai sáwí'o uwánkaiyamba mindá Maníkó
ímba maitiyuwáínana waé'wae'a íníye Ísu siyáiye.
30 Ísuntafesa sésa
sáwí-amutanko wenarumpimbá méraiyemo suntáféna Ísu mináái
simátímakaiye.

Ísun-anówawe áfárawaisai-taai.
Mátíyu 12:46-50, Rúku 8:19-21

31 Mináái simátimuwasa Ísun-anówawe Ísun-áfárawaisaiye tésa máápa'a
taméśa sésa Ísuntafesa tiyó kosimáméro suwasá
32 naaúmpa'o méron-kwaasi sésa enanówe enáfárawaisaiye máápa'a
taméśa wéaantaawe suwaná
33 Ísu séna kesinó nááwa'iyo. Kesífárawaisai nááwiya'o séna
34 naaúmpa'o méron-kwaasi tuwánéna séna kesinó kesífárawaawi
méraawe.
35 Maníkómó sintembó owí kesinówe kesúnafaraawinen-owe Ísu siyáiye.

4

Moóráwigo ánáuntumbo tu'makáin-aai.
Mátíyu 13:1-23, Rúku 8:4-15

1 Aneka'á Ísu Káríri-nonkwaaunkoni áwáífa'a koména aaí wésimatimuwasa
sáwífa'nanka tóso ésa ewaa'á taméróntafena nompín-táómpimba íyátena
mérowana nompín-táómba waaún-afofora'a wérowasa minkwáásísómbá
nonkwaaúnkóní áwáífa'a mérowana
2 fí'o-fi'on-aai waé'mai simátimena séna
3 ísáaro. Moóráwigo ánáuntumba maimaéna kísaufa'a wéwena
4 mátu'maraisana tuwímbai-anauntumba aampa'á kunkwéraisana nu-
magó fáí'nasukaiye.
5 Tuwímbai-anauntumba óntankwara'-marafimba kunkwéna paáká'-
máráfímbá éna minúwóíyáán-úmai óraa'a isaná
6 aa'á kaisaná ánú'a ayáátááka'a ímba kunkéna aáénkaguraiye.

7 Tuwímbai-anauntumba karaampa'á kunkwéna kárúraisana karaan-
tantáákó fandundupásúwáísana ímba arambá wéiyaiye.
8 Tuwímbai-anauntumba kawe'-máráfímbá kunkwéna kárúrena óraa'a
éna arambá imái sáwífa'-aramba iyéna tuwímbai íyáákamai-aramba íyáísana
tuwímbai imaimái-aramba wéiyaiye.
9 Ísáán-kwaasi ísámai kawe'án-oro Ísu siyáiye.

10 Ísu súwasa ánaaemba wení kísau-waasiye tuwímbai-waasiye mésa
Ísuntafesa sésa minkwáé'máí-ááígóní áwáuma sinatá ísáano suwaná
11 Ísu séna Maníkó wení waásimo kawáánin-aaigoni áwáumo
wésimatimunda Maníkó kembiwí imáyáa tímísa'a wéisaafo fí'on-kwaasi
waé'mai-aai aantemba wésimatimumpo
12 ísáámbanifo ímba ísámai kawe'á wéowe.
Awánaambanifo ímba awánamai kawe'á wéowe.
Isékaa Maníkómpá'á tewaná Maníkó miwítí
sáwí-imayaa maitiyúwáísino.
Mindásafe'a waé'mai-aai simátimune Ísu siyáiye.

13 Ísu simátimena séna maankwáé'máí-ááímó simátimunda ímba ísáafo
fí'o-fi'on-kwaemai-aaimo sendá ímba isánááwe.
14 Minááígóní áwáumo sendá ísáaro. Moóráwigomo ánáuntumbo
tu'máráínten-úmai Maníkón-aai simátímísana
15 tuwímbai-anauntumbo aampa'ó kúmímba waási tirumpintá kúmísasa
Maníkón-aai ísááwana waántáwanko téna tirumpinkémbá maimái úwoifa'a
wétiyuwaiye.
16 Tuwímbai-anauntumbo óntankwara'-marafimbo kúmímba waási
tirumpintá kúmísasa minúwóíyáámbá Maníkón-aai isésa aamoí ombánifo
17 ímba tirumpimbá ta'óto'mai kawe'á owasá Maníkón-aaisafesa umbai-
taiyé sésa Maníkón-aai ifá'á wétuwaawe.
18 Tuwímbai-anauntumbo karaampa'ó kúmímba waási tirumpintá
kúmísasa Maníkón-aai ísáámbanifo
19 marapá'-úmbáí-tántáátáfésa imáyáa úmae nésa ónta-imayaa úmae
wénesa fí'o-fi'on-tantaa'a maénae símae nésa miyán-ímáyáágó Maníkón-aai
faráátasuwaisasa ímba Maníkóní kísau wémaewe.
20 Tuwímbai-anauntumbo kawe'-máráfímbó kúmímba waási tirumpimbá
kúmísasa Maníkón-aai isésa tirumpimbá ta'óto'mai kawe'á ésa fasi'ámai
mésa Maníkóní kísau maésa wétuwa'nai-owasa tuwímbai íyáákamai-kisau
maésa wétuwa'nai-owe Ísu siyáiye.

Ómbó kúrakain-aai.
Rúku 8:16-18

21 Ísu simátimena séna ómbó kúra'maraamba ímba aúpá'á marésa ímba
taare-améndaampa'a wémaraafo afora'á mósá wémaraawe.
22 Miyámó onten-úmai aúpá'ó wérain-tantaa'a seyaafá afora'á paápé
ínasa awánánááwe. Kumeupá'ó wérain-tantaa'a afora'á paápé ínasa
awánánááwe.
23 Ísáán-kwaasi ísámai kawe'án-oro.
24 Tíménten-úmai Maníkó miyáumai tiména aneka'á timíníye.
Mindásafe'a ísáán-aai imáyáa úmai kawe'án-oro.
25 Maníkón-aai ísámaimo kawe'ó owí Maníkó túwa'nai ínasa moóra-
aaiwara'a isánááwe. Maníkón-aai ímbo ísámai kawe'ó owí tirumpinkémbá
maimaínana ímba wéíniye. Mindásafe'a ísáán-aai imáyáa úmai kawe'án-
oro Ísu siyáiye.

Ánáuntumba tukáisana arambó iyáin-aai.

26 Ísu simátimena séna Maníkó wení waásimo kawáánin-aai maarán-iye. Moóráwigo ánáuntumba tu'maréna
27 ímbo áwa'nai imbá waéna siyaréna wéisana ánáuntunko weyááríka'a wéanon-iye.
28 Maragó ánáuntunkomba áwa'nai isaná áruma wíkéna óraa'a éna arambá iyéna
29 áfuma kaisaná fáká'naiyan-kanaa tisasá fáká'mai wénaawe Ísu siyáiye.

Taaérankon-aai.
Mátíyu 13:31-35, Rúku 13:18-19

30 Ísu séna Maníkó wení waásimo kawáánimba nóinkara kawáániyómpo maarán-ááí simátíména'a ísáaro.
31 Maníkó wení waásimo kawáánimba maarán-iye. Kári-taerankon-awi'a másítáti mintáígón-aramba ímbo ane'ó awánaraan-taeramba marafímbá u'makáawana mimpínkémbá wíkéna
32 óraa'a éna óraa'-amaima mófarena wété uráisana numagó mimpímpá'á ánáamba úmarena wémaiye Ísu siyáiye.

33-34 Ísu waásisomba aaí simátimenae sénamo úmba ímba aforá siyáifo waé'mai-aai aantemba simátimuwasa tuwímbai súntemba móisasuwowana mináyáíyákémbá simátimuwasa móisowana miyáumai simátimena énifo wení kísau-waasi wesé'o méronka'a minááígóní áwáu simátíma'maena iyáiye.

Óraa-fiyunda torówana Ísu mafaimakáin-aai.
Mátíyu 8:23-27, Rúku 8:22-25

35 Minkánáá fenómpinka Ísu wení waásisafena séna nonkwaaúnkóní menáípátá kónae súwasa
36 fí'on-kwaasi tiyuwésa Ísumba áí'maesa nompín-táómpimba íyáte kuwasá tuwímbai-nompin-taonkwara'o kumbá
37-38 Ísu mintáónkoni ayáífá'á aún-kwaigurówana óraa-fiyunda torówana nonkó tufántááfan-éna nompín-táómpimba ówitowasa kúwáfekunafo sésa inkaisésa Ísumba koaúsésa sésa óraakoo ken-ímáyáá ímba inatá puwúnafosa súwa'nai uwo suwaná
39 íyáfasinena fiyúndágonte nonkóntétafena óraaka'a séna mafáékaiyo súwasarai fiyúndágoe nonkóe mafáúyana nonkó kará'náguwana
40 Ísu simátimena séna nóintafera wéinkaisoo. Kentáfé nóra séra ímba timankúnkúmba wéoo súwana
41 táá'a úwasa keáímbá sésa nóran-kwaasiya isanawá fiyúndágoe nonkóe'a wenáái isaíyó sésa tiyáámba ufakésa táátafesa ésa siyáawe.

5

Sáwí-amutamba arumpinkémbó maiyáúkain-aai.
Mátíyu 8:28-34, Rúku 8:26-39

1 Simásuwesa mindómpín-táómpimbo kumbá Káríri-marama tínaaempa wérowana Kégésaa-marama túrampa'a wérowasa mimbáráfá'ó kumbá
2-4 Ísu mindómpín-táómpinkemba mimbáráfá'á kumúwana moóráwigo sáwí-amutamba arumpimbó méron-kwaasigo utátínkón-ontan-aifa'o maúmpakemba Ísumpa'a tiyái. Minkwáásí kárá'umarontemba tara'naara'ó úwaima éna ímba waási mésa ímba kárá'umakowana

5 wááwáiye nó'waane omápa'o utátínkón-ontan-aifa'a wénena wáá'a
wétena óntantamba wenáúma wékambisena
6-8 nénkakemba Ísumba awánéna awaantanténa Ísun-amándára'a taména
wen-ímáyáá éna áwí'a mósá marówana Ísu minkwáásígó arumpinké-sáwí-
ámútánkóntáféna séna emá sáwí-amutamba ómpo minkwáásígómbá auwé
kóuwo súwana óraaka séna Ísuwo íyáákamai-Fasi'aenkon-áániniko ómpo
Maníkóntáfé ísámai sínkamonafainifo nóra uwásinkainono súwana
9 Ísu séna enáwí'a nááwa'ono súwana séna sáwífa'a méraumpo kesúwí'a
sáwífakoma úne séna mérowasa
10-13 omápa'a sáwífa-poima mésa umá wénowasa minkwáásígó
arumpinké-sáwí-ámútántómbá Ísuntafesa óraaka sésa fí'opa'a ímba
si'maraaó. Mimpói tirumpintá si'maraaó suwaná miyán-oro súwasa sáwí-
amutantomba minkwáásígón-arumpinkemba kárúwesa pói-tirumpimba
koférówasa mimpóísómbá seyaafá'á ámémpakemba tuwaantantésa
nonkwaaúmpíntáámó kúwáférómba putásowasa
14 póíya'o tafíkówi miyámó úmba awánésa minúwóíyáámbá naaópa'a wésa
kísaufimpa'o méron-kwaasi mósimatim-besimati uwasá isésa koawánánae
sésamo kumbá
15 Ísumpa'a kotúwaandu ésa awánomba sáwí-amutantombo
arumpinkémbó kóun-kwaasigo unáánkwátói úmarena kawe'-úmai
mérowasa koawánésa tááte'a úwasa
16 Ísu minkwáásígómbó kawe'ó uwánkowasamo awánon-aaiye póígomo
ún-aaiye simátímúwasa
17 isésa Ísuntafesa sésa maambáráfá'á ifá siyuwésa kóuwo suwaná
18 nompín-táómpimba íyátowana sáwí-amutambo maiyauwón-kwaasigo
Ísuntafena óraaka'a séna esé'a kónae súwana
19 ímbanifo ení naaópa'a kuré Fasi'aénkómó arumbá uwánkenamo kawe'ó
uwánkáín-aai enamááraasomba kosimátimiyo súwana
20 Tékáporisi-aempa'a mindáópata Ísumo uwánkon-aai simátíma'mae
kúwasa seyaafá'-wáási sáwífa'-imayaa uráawe.

Inaamarúgóe aaregónté-taai.
Mátíyu 9:18-26, Rúku 8:40-56

21 Ísu Káríri-waaunkoni menáípákémbá nompín-táómpimba kouweréna
túmba aneká waaúnkón-áwáífa'a mérowasa sáwífa'-waasi túwaandu uwaná
22 moóráwigo ámáán-danka'o káráwiyowin-awi'a Yáírási téna Ísumba
taawánéna Ísu óraakon-iye séna aísamaifimba kífaena
23 óraaka séna kesiyáámúmba puwíndasafena wéifo tiyéma ane'á
kota'ótorenana asóféna kawe'-úmai méraino súwana
24 Ísu wesé'o kúmba sáwífa'-waasi Ísumba úkúresa arááíwa'mae kuwaná
25 moórá-ininkomba áí'o ún-ininkowara'a arááíwa'mae kúmba wembá
naaeyámba ankówana sísamaifakemba kae'á kumbaimái-aatai maisuwéna
mináí'á ímba é'ankowasa
26 sáwífa'-ika tíyofaan-kwaasi áwa'nai uwaná óntamba tíma'mai
taí'ásuwowana mináí'á ímbo é'ankomba óraa'-ai'a uwágúwana
27-28 mininínkó Ísumo kawe'ó uwátínkaron-aai iséna séna Ísuni
unáánkwátóiya'a kota'ótóráánana sí'a ésinkainiye séna sáwífa'-
waasimo arááíwa'mae kumpímbá mininínkó maréna ánaaempakemba
unáánkwátóiya'a ta'ótorowana
29 mindáááéyánko é'ankowana asófasinkaiye-imayaa úwana

30 Ísu imáyáa éna séna kempínké-fásí'áénkó moóráwigomba kawe'á uwánkáíye séna waé'mai tuwánéna séna nááwawa kesí unáánkwátóiya'a ta'ótóráína'iyo súwasa
31 wení kísau-waasi Ísumba simámesa sésa úwé sáwífa'-waasimo famé'mae íyómpimba ta'ótokaafo nááwawa kesí unáánkwátóiya'a ta'ótóráína'iyo nóra séwa wéseno suwaná
32 ta'ótorowintafena móawana-meawana úwana
33 mininínkó asófasinkaiye-imayaa úwana anekembá tata'á úwana Ísun-aísamaifimba kífaena asófankon-aai simámuwana
34 Ísu séna kesímánaako kentáfé sé érai'a súwa'nai índawin-iye sénda póna áí'a é'ánkáífo kawe'-úmai waaó Ísu siyáiye.

35 Ísu mináái wésuwasa ámáán-danka'o káráwiyowini naaópaken-kwaasi tésa Yáírásintafesa sésa enayáámúnko pukáifo óraakontafe ténafo siyó suwaná
36 Ísu mináái iséna ifátuwena Yáírásintafena séna mináísáfé ímba áákauraumo indá kentáfé amankúnkúmba uwo séna
37 arááíwa'mae kun-kwáásísóntáféna maanká'-méraaro séna Pítaane Yémísine wenáfákon-awi'a Yónine tí'maena kúmba
38 sáwífa'-waasi ámáán-danka'o káráwiyowini naaúmpa'a túwaandu urésa óraa'-ifi'a wétowana Ísu iséna
39 naaúmpa'a íyáferena séna ímba ifi'á taaró. Minárásígó ímba pukáifo úwoi aúmá wéraiye súwasa
40 Ísun-awíyáái uwaná ti'mátuwowasa máápa'a kúwákárúwowana minárásígón-anófoiye wení kísau-waasiyauwe tí'maena minárásígó pukópa'a iyéna
41 ayáánka'a ta'ótorena wenáái finkemba simámena séna tarita kumi miyámó súmba waé'mai séna inaamarúgóo íyáfasinaao súwana
42 íyáfasinkwena sífákémba kae'á kumbaimái-aataimo maisukáin-inaamaru íyáfasinowasa awánésa táátafesa uwaná
43 Ísu óraaka séna kemó únda-aai ímba simátíméro séna minárásígómbá tómbá áméro siyáiye.

6

Násaretifakewi Ísumba tínaaeni'o uwánkaraan-aai.
Mátíyu 13:53-58, Rúku 4:16-30

1 Minkákémbá Ísu wenamáápa'a wéena wení kísau-waasise'o kúmba
2 Yúndaa-waasi ámáán-aaimo ísón-kanaara'a ámáán-daumpa'a iyéna aaí simátimuwasa sáwífa'-waasi isésa táátafesa ésa sésa nááfakena kawe'-ímáyáá maiyénawa kawe'-ááí wésimasimenasaawa nááwawa fasi'aémbá ámísanawa kawe-kísáú ímbo awánáúnda-kisau wémaiyo.
3 Wentáámó awánáúnda wení kísau taaisambó tuwímbai-tantaa'o wéiwain-iye. Máríyaan-áániko éna Yémísiye Yósisiye Yúndasiye Sáímoni-iyai tuwaaón-iye. Wenáúnafaraawimba maanká'á méraawe. Maankákéwí éna úwoi-waasin-ifo nááfakena mináái isénawa mifásí'áémbá maiyénawa wésiyo sésa kaorésa tínaaemba uwámúwana
4 Ísu simátimena séna Maníkón-aaimo simátímíwai fí'o-fi'on-daopa'a wénisasa wenáwí'a mósá wémaraafo wení naaópa'o koméraimba we-namáára sésa kesáámó úndanten-kwaasin-iye sésa wenáwí'a ímba mósá makáawe Ísu siyáiye.

5 Kesáámó úndanten-kwaasi éna ímba súwa'nai íníyemo suntáféna ímbo
awánon-kisau moórá-mora-kisau aantemba maiyáiye. Moórá-mora tí'o ún-
kwaasi tine'á ayáántamba ta'ótorena asófatinkena
6 wenamáápaken-kwaasi sésa ínta súwa'nai íníye
sun-ááísáféna imáyáa uwááena naaó'-nao'a
Maníkón-aai simátímapa'a kuráiye.

Ísu wení waási kísaura'o ti'mákain-aai.
Mátíyu 10:5-15, Rúku 9:1-6

7 Ísu wení kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi
táántowasa tuwaná waási tirumpinkémbá sáwí-amutamba maitíyu'mae
nóro-fasi'aemba tiména séna kaesá uwásuwe'a nóro séna
8 óraaka simátimena séna aampa'ó wíyamba ímba moórá-tantaa'a
maimaé'a koró. Tómbá ímba maimaé wé'a tón-únámbá ímba maimaé wé'a
óntamba ímba maimaé'a koró. Táúmba faimaé'a
9 tísamai ánáamba wimaé'a moórá-mora unáánkwátói timantentén-úmai
kufé'mae'a koró.
10 Maníkón-aaimo simátimiyantafe moórá-naopa'o wíyasamo naambó
timíya'a mindáúmpá'-aantemba mé'a kentí kísau maimái tai'é'a mindámbá
tuwé'a fí'on-daopa'a koró.
11 Moórá-naopa'o wíyambo naambá ímbo timésamo kentáái ímbo
isáíyanamo éna Maníkó mindáópaken-kwaasi ímba aamoí uwátinkainifo
aiyowáí'a é'a tísamaifakem-baramo uwáéntemba uwá'mare koró Ísu
simátimuwasa
12 wení kísau-waasi isésa naaó'-nao'a wénesa kosimátimesa sésa sáwí-
imayaa tínaaemba uwáme'a Maníkómpá teró sésa
13 sáwí-amutantomba waási tirumpinkémbá komaitiyuwésa tí'o ún-kwaasi
taaéraampinken-domba atínkáfa'a kuwasá asófaraawe.

Yóni nombó maitínkaraiwai pukáin-aai.
Mátíyu 14:1-12, Rúku 3:19-20, 9:7-9

14 Ísuni kísaugon-aai símae íyúwana Káríri-marafaken-kawaagon-awi'a
Éroti minááí ísaraiye. Ísuntafesa tuwímbai sésa Yóni nombó maitínkaraiwai
pukáimpinkemba íyáfasinkena póna wempímbá fasi'aémbá wéraisana
miyán-kísáú wémaiye suwasá
15 tuwímbai sésa wemá Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Íráiyaa
pukáimpinkemba íyáfasinena méraiye suwasá tuwímbai sésa wemá naaófá'á
Maníkón-aaimo simátímakowiyaamba méraiye suwaná
16 Éroti iséna séna wemá Yóni nombó maitínkaraiwain-iye.
Kemó séwánasamo Yónin-anuwarambó kambísówanamo pukáimba
íyáfasinankaraisana méraiye Éroti siyáiye.

17-19 Ááéma Éroti wenáfákon-awaaininkon-awi'a Érótíyasimba maiyówana
Yóni séna enáfákon-awaainimba aambá fáí'makaawa maiyáane símasima'a
wéuwana Éroti ti'marówasa Yónimba koáí'maesa ándáfa'a máánkarowana
Érótíyasi Yónin-aaisafena aaisambá séna tufuwónae súwana
20 Éroti séna ímbaniye séna Yóni kawe'-ímáyááwárá'-wáási úntafena Éroti
wenáároi inkaiséna wenká'á káráwiyena Érótíyasi tufífo séna wenká'á
káráwiyena wenáái iséna sáwífa'-imayaa uwánkena aasiyaasí koísaraiye.
21 Énifo ánaaemba Érótíyasini kanaamó túmba Éroti óraa-tanomba kaumái
wení kawáá-wáásíyé i-wáásíyé Káríri-aempaken-oraa'-waasiye tímúwasa
nowaná

22 Érótíyasin-ayaamunko téna araimá marówasa Érotiye tómbó non-
kwáásíyé aamoí uwánkówana Éroti minárásígóntáféna séna nóin-
tantaatafenawa aráái taiyó. Simásímína áméno.
23 Éraiˈa súmpo sísai inaˈá áméno. Kesí maragó aráái táínamo e sísai inaˈá
tuwín-ameno súwana
24 anówamba koáísai ena séna nóin-tantaara komaénaumno súwana séna
Yóni nombó maitínkaraiwaini aˈnómbá koáísai e mauwó súwana
25 minúwóíyáámbá Érotimpaˈa téna taáísai ena séna káféˈa Yóni nombó
maitínkaraiwai anuwarambá kambísámai aˈnómbá táúfapimba maˈmái
simiyó súwana
26 iséna arumbá úmbanifo aifaˈá fasiˈaén-ááímó siyáin-aai imáyáa éna
tómbó non-kwáásíwáráˈá ísaraantafenawe séna ímba aˈáo sénae séna
27 moórá-i-waasi aiˈmarówana ándáfakemba Yónin-anuwarambá
kambísámai aˈnómbá
28 táúfapimba maréna maimaéna minárásígómbá máamuwana maimaéna
anówamba máamuwasa
29 Yónini kísau-waasi isésa wenáúma komaimái utaráawe.

Ánaaemba Éroti Ísuni kísaugon-aai iséna séna minkwáásí Yóni nombó
maitínkaraiwai éna pukáimpinkemba íyáfasinankaisana méraiye
Éroti siyáiye.

Ísu sáwífaˈ-waasi tómbó tímakain-aai.
Mátíyu 14:13-21, Rúku 9:10-17, Yóni 6:1-13

30 Ísu kísauraˈo tiˈmákain-kwaasi minkísáú maisuwésa Ísumpaˈa tésa
seyaafá-kísáúmó máún-aaiye aaimó sun-ááíyé simámúwasa
31 Ísumpaˈa sáwífaˈ-waasi kuré-tiyesa untáfésa tómbá ímba kaweˈ-úmai
nowaná mindásafena wení kísau-waasisafena séna waásimo ímbo mérepata
kométa saagaanó súwasa
32 nompín-táómpimba íyátesa waási ímbo mérepataawe sésa kuwasá
33 sáwífaˈ-waasi tuwánésa embí miwín-owe sésa naaóˈ-naokembo
marapáˈá tóso uwasá Ísu-iyai nompín-táómpimbo kumbá
34 marapáˈá kuména misáwífáˈ-wáási tuwánéna arumbá uwátinkena
sipisípi-poimo miwímó káráyiyon-kwaasi ímba mérowasa keyáá aantemba
mérontafena Ísu arumbá uwátinkena ayáátááˈ-aai wésimatimuwasa
35 fenómpinkaˈa wení kísau-waasi wempáˈá tésa sésa ímbo sáwífaˈ-waasi
méraapaˈan-ifo fenáíndara
36 tiˈmárénasa ewaaˈ-náópimpaˈa wénesa tómbá méyámbáráaro suwaná
37 Ísu simátimena séna kemá tómbá tíméro súwasa sáwífaˈ-ontankakemba
200 kinaaraken-tomba méyámbaˈmaisa timúsina. Óntamba ímba wéraiye
suwaná
38 nóraumai-tona makáawai koawánaaro súwasa koawáné tésa sésa kári-
tomba séfataase-tonkwara kaeˈ-mófááˈwáráˈá wéraiye suwaná
39 Ísu wení kísau-waasisafena séna unkwimaˈmái maraˈá méraaro súwasa
40 moóráfaˈa 50 waasi máúwasa moóráfaˈa 100 waasi máúwasa miyáumai-
waasi túwaandu urówana
41 Ísu séfataase-tonkwara kaeˈ-mófááˈwáráˈá maisoréna wíyómpaˈa
kararéna Maníkóntáféna súwiyo simásuwena mintómbá tafántafan-úmai
wení kísau-waasi timúwasa misáwífáˈ-wáási tímúwasa mófááˈa tafántafan-
úmai timúwasa misáwífáˈ-wáási tímúwasa
42-44 seyaafáˈnánká nowaná tímúˈa fówasa sáwífaˈa 5,000 waasi nowaná
tímúˈa fówasa wení kísau-waasi mintón-ayai sísamaifakemba kaeˈá kum-
baimái-unampimba fáítuwana ówitaraiye.

Ísu non-afóforaˈo kuráin-aai.
Mátíyu 14:22-33, Yóni 6:16-21

45 Fáítuwana ówitowana minkákémbá Ísu wení kísau-waasi tiˈmaréna
séna aifaˈá nompín-táómpimba íyáteˈa menáípáˈ-náópaˈa Pétésáítafa koró.
Misáwífáˈ-wáásí tiˈmaré séˈa kentí naaóˈ-naoˈa koró simátimenaumne séna
46 misáwífáˈ-wáásí tiˈmarówasa miwítí naaóˈ-naoˈa kuwaná Maníkómpáˈó
inaimó síndasafena omápaˈa imérowana
47 nóˈwaamba túnkúwana Ísu weyáá marapáˈá mérowasa wení kísau-
waasi nompín-táómpimba non-afufumpá mérowana maramá nénkaˈa
wérowana
48 Ísu awánómba óraa-fiyunda toˈmaé ténа mintáómba tataˈótoˈmarowasa
nombó tuwíntámae kun-táámbá nonkó maimaúwasa ímbo kumbá si-
yarónkaˈa Ísu non-afóforaˈa maréna wení kísau-waasimo méronkaˈa
táyáákaguwasa
49-50 awánésa táátafesa ésa tinekembá tataˈá uwasá sésa waántágo wéniye
suwaná Ísu minúwóíyáán-úmai séna tááˈa ifó aánoˈa méraaro. Kemá úne
séna
51 nompín-táómpimba íyátena wewáráˈá imérowana óraa-fiyundago
mafaúwasa áfááraumai táátafesa uráawe.
52 Kári-tombo sáwífaˈ-waasimo tafámbai timúwasamo nowíní áwáu ímba
mindásafesa imáyáa unkákémbá táátafesa uráawe.

Ísu Kénésárétifaˈa tíˈo ún-kwaasimo asófatinkarain-aai.
Mátíyu 14:34-36

53 Táátafesa áfááraumai ésa waaúnkóní menáípáˈá Kénésáréti-marafaˈo
kumbá nonáwáífaˈa nompín-táómba ándá káráˈumaresa
54 marapátá kúmúwasa mimpápákén-kwáásí Ísumba awíyésa Ísun-iye sésa
55 naaóˈ-naoˈa simátimesa Ísumo tamaún-aai isésa tíˈo ún-kwaasi taarerá'á
taawiyaˈmaé tóso uwaná
56 Ísu káriˈ-naoˈe óraaˈ-naoˈe wénuwasa tíˈo úwai tíˈmai marupáˈá marésa
sésa ení unáánkwátói áráíyaˈa taˈótoraiyana tíˈa étinkainkwae suwasá
taˈótórówana tíˈa étínkaraiye.

7

Tíwáˈnáti ámáámbo siyáan-aai.
Mátíyu 15:1-9

1 Ámáán-kawaa-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé Yérúsaremu-naopakemba
Ísumo méropaˈa tésa
2 tuwánomba Ísuni kísau-waasi tuwímbai tiyáámba ímba non-kwisuwésa
tómbá nowasá
3 Yúndaa-waasi ámáán-kawaa-waasiye úwoi-waasiye tíwáˈnáti ámáámbo
arááíwáúntafesa tiyáámba non-kwisukésa tómbá nésa
4 maaketifákémbá naaópaˈa iyésa tiyáámba non-kwisukésa tómbá nésa
tíwáˈnáti ámáámba fíˈo-fiˈon-amaamba arááíwaesa táúfaˈe nonánáwé
anaféúné non-kwiyáawe.
5 Ámáán-kawaa-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé Ísumpaˈa túwaandu
ésa sésa ení kísau-waasi nóra sésawa kentáá síwáˈnáti ámáámba ímba
arááíwaesawa tiyáámba ímbo non-kwíyómba tómbá wénaao suwaná
6 Ísu séna kaumbo-kaeˈ-ááíwáráˈ-wáásín-owe. Naaófáˈá Maníkón-aaimo
simátímakowin-awiˈa Áísáya kembiwísáféna éraiˈ-aai agaimaréna
séna Maníkó séna

maawí kesúwí'a tóikaken-aantemba sésa ken-ímáyáá ímba tirumpimbá wéraiye.
7 Waásiti ámáámba símai paápé ombánifo Maníkóní ámáámban-iye karo'ó sembá miyáráán-úmai ken-ímáyáá karo'-ímáyáá mósá wémaraawe
Maníkómó siyáimba aúfáífimba agaimakáiye.
8 Maníkóní ámáámba tuwé'a tíwá'náti ámáámba wétoraawe.
9 Maníkón-aai túwáántafe'a miwán-ánóndáá kentááisafe'a aamoí wéowe.
10 Naaófá'á Mósese séna kentinófoi-tuwi'a óraa'an-oro. Énifo tinófoimo sáwíkaambo simátinkaindawimba tufuwíyana puwíníye Mósese siyáifo
11 kembiwímó siyáamba tinófoisafesa simátimesa sésa moórá-tantaa'a Maníkóndén-ifo ímba kanaa'á timénaumne siyésa
12 tinófoi ímba wétuwa'nai-owe. Miyámó ontáfé'a kanaán-iye wésewe.
13 Miyá-sáwí'ó ontáfé'a Maníkón-aai tuwé'a kentíwá'náti ámáámba wéaraaiwae'a kentáái wésimatimewe. Miyáráámbá wéowe Ísu siyáiye.

Waásimo sáwí'o uwátínkáín-tantaakon-aai.
Mátíyu 15:10-20

14 Ísu minááí simátimena waásisafena teró súwasa wempá'á tuwaná séna simátíménda isé'a kawe'án-oro.
15 Máápaken-tantaa'o naawí ímba waási sáwí'a wéuwatinkaifo tirumpinkén-ááígó aantemba waási sáwí'a wéuwatinkaiye.
16 Ísáán-kwaasi ísámai kawe'án-oro Ísu siyáiye.

17 Ísu simásuwena minkwáásísómbá tiyuwéna naaúmpa'a imérowasa wení kísau-waasi sésa minááígóní áwáusa simásimiyo suwaná
18 Ísu séna kenkwárá'á ímba tááko péé wésisa'a ísáámbanifo ímba ísámai kawe'á uráawe. Máápaken-tantaa'o naawí waási ímba sáwí'a wéuwatinkaiye.
19 Mindá ímba imáyáa kuwérainifo tindáámpá'á kúwátúsúwinifo
20 aaimó wésemba tirumpinkén-ímáyáágó éna mindá waási sáwí'a wéuwatinkaiye.
21 Tirumpin-ímáyááfínkémbá sáwí-imayaa ésa tínkamiyasa puwíyasamo ésa aare-úméné waai-úméné ésa seyaafá-tántáá'á umémbá ésa
22 túraniyamba ésa miyá-miya- sawi'a ésa karo'-ááí sésa aoisaambá wimaé nésa kawe-kísáúmó máéntafesa tirunkó símai sáwí'a wéuwatinkesa tuwesarai-í'a ésa uwó-ímáyáá ésa
23 miyá-sáwí'ó ombá tirumpinkén-ímáyáágó waási sáwí'a wéuwatinkaifo tiyáámbo ímbo non-kwíyómbo tómbó wénaamba miwá waási ímba sáwí'a wéuwatinkaiye Ísu siyáiye. Énifo Ísu wemó siyáimba seyaafá-tómbá kawe'-úmai wénaawe siyáiye.

Kénaani-marafaken-ininkon-aai.
Mátíyu 15:21-28

24 Ísu minááí simátimena wení kísau-waasise'a mifá'á tuwéna Táyaa-naopa'e Sáíndóni-naopa'e mináémpá'ó kúmba moórá-naumpa'a iména séna kemó tamaúnda ímba simátíméro súwasa énifo tuwímbai-waasi tamaún-aai ísówana
25 moórá-ininkon-ayáámúnko arumpimbá sáwí-amutamba mérowana mininínkó Ísumo tamaún-aai iséna minúwóíyáán-úmai wempá'á iyéna mara'á kífaena

26 wemá ímba Yúndaa-inimba póna Síriyaa-marafa'a Fínísiyaa-naopaken-
ininko Ísumpa'a iyéna mara'á kífaena óraaka séna kesiyáámúnkon-
arumpinkemba sáwí-amutamba maiyauwaaó súwana
27 Ísu simámena séna aifa'á iyámpói tómbá timénaumne. Iyámpóíti tómbá
maimái iyámbá timúnafo miyáumai Ísareri-waasimo túwa'nai úndantemba
emá fí'onkaa-inimba ónda pó'a áwa'nai únafo súne súwana
28 mininínkó séna óraako érai'a sémpo iyámpóíti tón-ayai iyánkó
tamandáíníye. Miyáumai fí'onkaa-ininkon-iye sinaná kanaán-ína súwa'nai
ínono súwana
29 Ísu séna kawe'-ááímó séndasafe'a enayáámúnkon-arumpinkemba sáwí-
amutamba maiyauwáúmpo ení naaópa'a waaó súwana
30 wení naaópa'a wénamo koawánómba sáwí-amutamba kóúrowana
ayáámúnko kawe'-úmai taarerá'á méraiye.

Ísu sáwífa'nanka'o asófatinkarain-aai.

31 Ísu Táyaa-naopa'-aempakemba Sáíndóni-naopa'-aempa'a táyáákena
Tékáporisi-aempa'a táyáákena Káríri-nonkwaaumpa'o kúmba
32 tuwímbai uwó-wáásígómbá áí'mae tésa sésa enayáántamba ta'óto'mai
asófankaao suwaná
33 waásifinkemba áí'mai weyááfa'a ankéna ayáánaufitamba áápimba
wimaréna awiyáái wi'maréna anááfíya'a ta'ótorena
34 wíyómpa'a awánéna sirumbá iyé séna wenááifinkemba séna epaata
minááí waé'mai séna áá'o káúnkaimba intísuwaumne súwana
35 ááko kawe'á úwana anááfígo fetói úwana aaí kawe'-úmai súwana
36 Ísu óraaka séna ímba simátíméro súwasa ímbo ísónkakemba
simátímapa'a kuwasá
37 ísówana áfááraumai táá'a úwasa sésa seyaafá-tántáá'á kawe'á úmai
wéiyena táá'o káúnkain-kwaasi kawe'á wéuwatinkena aaimó ímbo kawe'-
úmaimo sen-kwáásí kawe'á wéuwatinkaiye siyáawe.

8

Ísu aneka'á tómbó tímakain-aai.
Mátíyu 15:32-39

1 Moórá-kanaa sáwífa'-waasi túwaandu uwaná miwíti tómbá tai'ówana Ísu
wení kísau-waasi táántowasa tuwaná
2 séna kaumbo-kánáá kesé'a taméraawana tómbó maimaé tiyáamba
taí'áísa'a sirumbá uwátinkaumne.
3 Ti'máráanasa kentí naaó'-nao'a kónááfo némpaken-kwaasi aampa'ó
wíyamba tááimo táínka'a pósa púwófainifo súwasa
4 wení kísau-waasi sésa máásai-marafa'an-ifo nááfakentaawa tómbá
maimáísaawa timénaumno suwaná
5 tísai ena séna nóraumai-tona makáao súwasa afakaeté-tomba makáawe
suwaná
6 minkwáásísóntáféna séna mara'-méraaro séna afakaeté-tomba
maisoréna Maníkóntáféna súwiyo séna tómbá tafántafan-úmai wení kísau-
waasi timúwasa minkwáásísómbá tímúwana
7 sesimáí-mofaa'a wérowana Ísu maisoréna Maníkóntáféna súwiyo séna
wení kísau-waasi timúwasa minkwáásísómbá tímúwasa
8-9 nowaná tímú'a fówasa sáwífa'-waasi 4,000 waasi nowaná tímú'a
fówasa wení kísau-waasi mintón-ayaimo túwómba afakaeté-unampimba
fáítumai ówitowana
10 Ísu misáwífá'-wáásí ti'maréna wení kísau-waasise'a nompín-
táómpimba íyátesa Tárímánúta-aempa'a kuráawe.

Ímbo awánáúnda-kisau mauwómó siyáan-aai.
Mátíyu 16:1-4, Rúku 12:54-56

11 Mifá'á Ísu mérowasa ámáán-kawaa-waasi sáwí-aaimo sínda isánae sésa
Ísumpa'a tésa sésa éraira Maníkómpákéná kunkáanai ímbo awánáúnda-kisau
máínata awánaano suwaná
12 Ísun-arunko umbaí wétopakemba séna káfé'o méraan-kwaasi nóra séra
ímbo awánáúnda-kisau máínata awánaano wéseo. Érai'a simátime súne.
Káfé'o méraan-kwaasi ímba aráátimenaumne séna
13 ifátiyuwena nompín-táómpimba íyátena nonkwaaúnkóní menáípá'á
kuráiye.

Ímba kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásí orómó siyáin-aai.
Mátíyu 16:5-12

14 Ísu wení kísau-waasise'a nonkwaaúnkóní menáípá'ó kumbá wení waási
péréti-tomba ímbo máúmba tuwinkésa kuwaná kímbora-tomba nompín-
táómpimba wérowana
15 Ísu ámáán-kawaa-waasiye Érotiye kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásí owé-
ímáyáá éna wení kísau-waasi simátimena séna intóráín-tantaa'a kári-
tantaa'a moórá-tonkon-awi'a péréti mimpímbá márááwanamo intoréna
óraa'o intembá ámáán-kawaa-waasiye Érotiye miwí tááisafe'a kentúra'a
káráwiyoro súwasa
16 keáímbá sésa nóra sénawa miyá wésiyo. Péréti-tomba ímba
makáunanasa miyá wésiye suwaná
17 Ísu keáímbó wésun-aai iséna nóra séra tómbá ímba wéraiye-aai wéseo.
Kanaa'á tómbá timénaumpo ááémo uráundawini áwáuma ímba tááko péé
wésiye. Kentí imáyáagowe kentirunkówé faráátaraisa'a wéowe.
18 Túramba wéraimbanifo ímba awánamai kawe'á wéowe. Táá'a
wéraimbanifo ímba ísámai kawe'á wéowe.
19 Séfataase-tombo tafántafan-úmaimo sáwífa'a 5,000 waasi
timéwánasamo naráamba mintón-ayai nóraumai-unampina fáíturaao séna
tísai úwasa sísamaifakemba kae'á kumbaimái-unampinta ówitaraumne
suwaná
20 afakaeté-tombo tafántafan-úmaimo sáwífa'a 4,000 waasi timéwánasamo
naráamba mintón-ayai nóraumai-unampina fáíturaao séna tísai úwasa
afakaeté-unampinta ówitaraumne suwaná
21 Ísu séna nóra sénawa ímba tááko péé sisa'á ísaraao Ísu siyáiye.

Ísu aúrambo kafíkówimba kawe'ó uwánkarain-aai.

22 Ísu simátimena wení kísau-waasise'a Pétésáíta-naopa'o kumbá
tuwímbai aúrambo kafíkówimba áí'maesa Ísumpa'a tésa sésa ta'óto'mai
asófankaao suwaná
23 Ísu ayáán-to'maena mindáókoni ayáífá'á wéna aúrampimba awiyáái
wi'ankéna aúranka'a ta'ótorena séna éra awánááno súwana
24 awánéna séna wéawanaumne. Taaiyaán-kwáási marapá'á wénowa'a
awánáúmne súwana
25 aneka'á Ísu aúranka'a ta'ótorena kawe'á uwánkowana aúramba
kararéna kawe'-úmai awánówana
26 Ísu séna mindáópa'a kónafo ení naaópa'a tauweré waaó siyáiye.

Pítaa Ísuni áwáumo siyáin-aai.
Mátíyu 16:13-20, Rúku 9:18-21

27 Ísu simámena wení kísau-waasise'a Sísááríya Fírípái-nao'-aempa'o
kúmba aampa'á wéwena wení waási tísai ena séna kentáfésa seyaafá'nánká
nóran-kwaasin-iyewa wéseo súwasa
28 miwí tuwímbai sésa emá Yóni nombó maitinkáándawi óne sewasá
tuwímbai sésa naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakaandawin-awi'a Íráiyaa
óne sewasá tuwímbai sésa naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakaawifinkemba
moóráwigo óne wésewe suwaná
29 Ísu séna kembiwí kentáfé'a nóran-kwaasiyewa wéseo súwana
Sáímoni Pítaa séna Maníkó íyáfasinankaraiwai Yúndaa-waasisa
wéamu'maraundawisa óne súwana
30 minááí ímba simátíméro Ísu óraaka siyáiye.

Ísu puké'a íyáfasinanaumnemo siyáin-aai.
Mátíyu 16:21-28, Rúku 9:22-27

31 Ísu wemó puwínda-aai ómbarena wení kísau-waasi simátimena séna
sí'o índa-i'a uwásinkesa Yúndaa-oraa'-waasiye óraa'-amaan-kisau-waasiye
ámáámbo sen-kwáásíyé tínaaeni'a uwásinkesa sínkamiya'o púwóndanifo
kaumbo-kánáá tai'áína'a púwóndafinkemba íyáfasinanaumne séna
32 miyáumai afora'á simátimuwana Pítaa Ísumba áí'maena weyáafa'a
máankena séna miyán-ááí sénafo súwana
33 Ísu waeréna wení kísau-waasi tuwánéna Pítaantafena óraaka séna
waántáwanko siyuwé kóuwo. Waásiti imáyáafinkemba wésempo ímba
Maníkóní imáyáafinkemba wésene Ísu siyáiye.

34 Ísu minááí simámena waásisone wení kísau-waasiye táántena séna
kembó siráááíwaenae síyawi tiráááímo táínda-tantaa'a ímba ta'ótóráaro.
Kemá púwónda-aaraa-taimo súwaata'mae kondantembá kembó
siráááíwaiyawi umbai-tántáá'á timíyasa minúmbái-tántáá'á úwoi maimaésa
siráááíwaenaawe.
35 Tiráááímo táínda-i'o ésa ímba kawe'-úmai méranaafo kentáfésa ísámai
Maníkóní ásé-aaisafesa ísámai tiráááímo táínda-tantaa'o tuwésa puwésa
aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe.
36 Mararáké-séyááfá-tántáá'ó maésamo puwíyambo éna mintántáákó
ímba túwa'nai íníye.
37 Puwíyamba marapá'ó makáan-tantaatamba ímba méyámbátuwesa
aneka'á ayáátááka méranaawe.
38 Káfé'a Maníkóntáfésa ímba imáyáa ésa méraanka'a kenkwárá
kesááiwara'o tigaemó uwásínkáámba pó'a ánaaemba kemó marapá'ó
kúmónda miwí sigaé uwátinkanaumne. Kemá waási úranko ánaaembo
kesifoní sáwara wíyómpakembo Maníkóní kísau-waasiti sáwara'o marapá'ó
kúmónda miwí sigaé uwátinkanaumne.

9

1 Érai'a simátime súne. Tuwímbai maanká'ó méraan-kwaasi ímba aifa'á
puwé'a Maníkó wení fasi'aéntámbó wégawaanimba awáné'a ánaaemba
puwónááwe Ísu siyáiye.

Ísu fí'on-kuwawaa'o faúkáin-aai.
Mátíyu 17:1-13, Rúku 9:28-36

2 Ísu minááí simátimena afa'mórae-no'waamba waéna Pítaane Yémísine
Yónine tí'maena óraa'-omapa'o iyúmba miwí aantemba imésa miwí túranka
Ísu fí'oran-auma faufúwana

3 wení unáánkwátóiyakemba sán-kena aafáúmó íyáúsenamo intembá úwasa
4 awánomba kae'-wáásíyáí wíyómpakemba paápé ésarai mindárai-tuwi'a Íráiyaae Mósesee'a Yúndaa-waasi tíwá'nárai Ísuwe'a aaí wésuyana
5 Pítaa Ísuntafena séna óraakoo maanká'ó méraundasa kawe'á imbá póta wáau-namba kaumbosáámó ondasá moórá endé éta moórá Mósesende éta moórá Íráiyaande miyáumaisa onó súwana
6 áfááraumai táá'a úwana nóin-aaiya
sínenawa íyómpo miyán-ááí Pítaa siyáiye.

7 Miyá wésunka'a ainánkó kuména káátaguwana mináínámpínkémbá aaigó aantemba séna miwá kesáánimba isa'á wen-ímáyáá wéune. Wenáái ísáaro súwasa
8 wení kísau-waasiyau awánomba mindárai wíyómpa'a íyúyana Ísu aantemba méraiye.

9 Úwasa omápakembo kúmúmba Ísu óraaka simátimena séna awánaamba ímba simátíméro. Kemá waási úranko púwóndafinkembo íyáfasinaandara'a maami awíyaamba kanaará'á simátíma'mae íyóro súwasa
10 isésa ímba simátimesa mináái úwoi faráátesa keáímbá sésa púwóndafinkemba íyáfasinanaumne simbá nóran-aaiya'iyo siyáawe.

11 Simásuwesa Ísumba áísai esa sésa ámáámbo sen-kwáásí sésa Íráiyaa aifa'á paápé ínana Maníkó íyáfasinankaraiwai Yúndaa-waasisa amu'makáundawisa ánaaemba paápé íníyemo sembá nóra sésawa mináái wéseo suwaná
12 Ísu séna aifa'á Íráiyaa paápé éna to'mayaa íníye-aai érai'-aainiye. Moórá-aai waási úranko kumpaápé uráiwaintafena agaimaréna séna wembá áí'o índa-i'a uwánkesa tínaaeni'a uwánkanaawe agaimaréna siyáiye.
13 Simátime'a súne. Íráiyaa é'a tiyáiye. Agaimakóntemba úmai wembá sáwí'a uwánkanae sésa sáwí'a uwánkaraawe. Miyán-ááí wentáfésa agaimakóntemba kemá waási úrankontafesa agaimakáawe Ísu siyáiye.

Ísu sáwí-amutambo maiyáúkain-aai.
Mátíyu 17:14-21, Rúku 9:37-43

14 Ísu simátimena omápakembo kúmúmba wení kísau-waasifa'a kúmúwasa sáwífa'-waasi túwaandu ésa ámáámbo sun-kwáásíyé Ísuni kísau-waasiye iyafákén-ááí sésa
15 Ísu túntafesa ifátuwesa aaweyáá uwánkówana
16 Ísu séna nóintafera iyafákén-ááí wéseo séna tísai úwana
17 miwífínkémbá moóráwigo séna óraakoo kesáánimba áí'mae túne. Wenarumpimbá sáwí-amutamba méraisana ímba aaí wésisana
18 misáwí-ámútánkó ta'óto'mai fame'naame'-isaná tanaambá fágufagu wéena áwááyaamba umpufuwéna aigaregó nonkáánéna aíyayaamba ku'wisaná miyá úmae wéiyisa'a ení kísau-waasisafe sé'a sáwí-amutamba arumpinkémbá maiyaúwáaro súnasa ímba kanaa'á maiyáúkaawe súwana
19 Ísu séna kentáfé'a ímba imáyáa owaná póna sirumbá umbaí wétaifo nóraumai-kanaarara kesé'a méranaumno simásuwena séna énifo enáánimba áí'mae tiyó súwasa
20 áí'maesa tuwaná misáwí-ámútánkó Ísumba awánéna miníyámpói famé'auwowana tanaambá féna wárere'-úwana aigaregó nonkáánúwana

21 Ísu afowántáféna séna nóin-kanaawa ánkaraiyo súwana umaranká'á
ánkaraiye.
22 Tufuwíndasafena póna sáwífa'-i'a famé'mai iyafíné nompínémó
túwááraantamba wéiye. Emó kanaamó e aruntá uwásinkesa súwa'nai
uwo súwana
23 Ísu séna nóra séwa emó kanaamó e súwa'nai uwo wéseno. Maníkómpá
timankúnkúmbo íyawimo ésa seyaafá-tántáá'á kanaa'á ónááwe súwana
24 miníyámpóígón-afowá minúwóíyáán-úmai óraaka séna kemá
Maníkómpá'á simankúnkúmba úmpo kemá Maníkómpá'á ímba fasi'aráumpo
súwa'nai uwo súwana
25 Ísu awánómba sáwífa'-waasi sisipáá uwaná sáwí-amutankontafena séna
uwó-sáwí-ámútánkóo auwé kóuwo. Ímbo kouwérénda éka'a kóuwo súwana
26 wáá'a téna miníyámpói famé'auwowana tanaambá fówana
arumpinkémbá kóúwana miníyámpói púwóraantan-éna mérowasa tuwímbai
sésa é'a púwíye suwaná
27 Ísu ayáánkwanda to'mái íyáfasinakowana koku'á méraiye.

28 Koku'á mérowana Ísu naaúmpa'a imérowasa Ísu weyáámo méronka'a
wení kísau-waasi imésa sésa nóra sétaawa misáwí-ámútámbá ímba kanaatá
maiyáúkaumno suwaná
29 séna inaigó aantemba miyáumai miyá-sáwí-ámútámbá maiyauwáínífo
fí'on-tantaako ímba kanaa'á maiyauwáíníye Ísu siyáiye.

Ísu puwínda-aaimo siyáin-aai.
Mátíyu 17:22-23, Rúku 9:43-45

30-31 Ísu simátimena tuwéna Káríri-aempa'-aampa'a wéwena sáwífa'-
waasi túwaandu ofó séna kesí kísau-waasi aantemba aaí simátimenae
séna aampa'á wéwena séna kembá waási úrankomba fí'on-kwaasi timíyasa
sínkamiya puwé'a kaumbo-kánáá maisuwé'a íyáfasinanaumne súwasa
32 wemó sún-aaigoni áwáuma ímba isésa áísai ónae sésamo umbá táá'a
úwasa ímba áísai uráawe.

Nááwa íyáákaiyomo siyáan-aai.
Mátíyu 18:1-5, Rúku 9:46-48

33 Ímba áísai esa Kápaneamu-naopa'o kumbá naaúmpa'a imáúwana Ísu
tísai ena séna aampa'-wéte'a nóin-aaiya siyáao súwasa
34 aampa'-wéwesa sésa kentááfínkémbá nááwa íyáákaiyo sésa keáímbá
símae wéwesa pósa ímba aaí suwaná
35 Ísu mara'-maéna wení waási sísamaifakemba kae'á kumbaimái-
waasisafena séna ísáaro. Íyáákanaemo síyawi tínaaeni'a ésa seyaafá'-wáásítí
wayó'á máéro simásuwena
36 moórá-iyampoi áí'mai afufumpimbá isáúwankena taparéna simátimena
séna
37 kentáfésa imáyáa wéesa iyámpóímo túwa'nai onten-úmai wésuwa'nai-
owe. Súwa'nai onten-úmai Maníkó si'mákaiwaimba wéawa'nai-owe Ísu
siyáiye.

Kentí kísaugomba ímba sáwí'o on-aai.
Rúku 9:49-50

38 Súwana Yóni Ísuntafena séna óraakoo moóráwigo wénena sáwí-
amutantontafena séna Ísuni fasi'aémbó wéraintafe auwé kóuwo
simátímapa'a wisasá misáwí-ámútámbá kóuraawe. Minkwáásígó ímba

kentáafínkén-kwáási ómpo ímba miyámó indá étuwaaosa siyáumne Yóni súwana
39 Ísu séna ímba tufínankaaro. Ímbo awánaan-kisaumo wémaewi úwoi
kesúwí'a ímba sáwí'a uwásinkanaawe.
40 Kentáási kísaugomba ímba sáwí'o owí úwoi wésuwa'nai-owe.
41 Érai'a simátime súne. Kembiwí tuwánésa sésa Ísu Káráísitini waási
ombá pósa túwa'nai ónae sésa kári-tantaa'a nombó timíyawi Maníkó kawe'-
méyámbá timíníye Ísu siyáiye.

Sáwí'o on-aai.
Mátíyu 18:6-9, Rúku 17:1-2

42 Ísu mináái simátimena séna iyámpóímo kesááisafesa timankúnkúmbo
ontenkáán-úmai tuwímbai timankúnkúmba wéowe. Tuwímbai tésa
kesááisafesa timankúnkúmbo owímá karo'-áái tasimátimiyasa isésa sáwí-
ampa'a kóíyasa Maníkó karo'ó síyawi sáwí-meyamba óraa'a timínífo miwímó
tinuwarampimbó óraa'-ontamba fárí'wimaresa nompímbó túwááwasamo
kumpuwésaraa karo'-áái ímba simátíméwasa sáwí-ampa'a ímba kowisinó.
Mindá kanaán-iye.
43 Tiyáánkomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnafo sé'a moórá-tiyaamba
kambísásúwáaro. Kae-tíyáámbó wéraina'o é'a ónkaifa'o iyamó kámakama'o
wéipa'o wíyamba mindá sáwí'an-iye. Sáwí'o uráimbo maisuwé'o
méraiyamba mindá kawe'án-iye.
44 (-)
45 Tísamaigomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnafo sé'a moórá-
tisamai kambísásúwáaro. Kae-tísámáímó wéraina'o é'a ónkaifa'o iyamó
kámakama'o wéipa'o wíyamba mindá sáwí'an-iye. Sáwí'o uráimbo
maisuwé'o méraiyamba mindá kawe'án-iye.
46 (-)
47 Túrankomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnafo sé'a moórá-turamba
fitúwáaro. Kae-túrántámbó awáné'o é'a ónkaifa'o iyamó wégaipa'o wíyamba
mindá sáwí'an-iye. Sáwí'o uráimbo maisuwé'o méraiyamba Maníkó wení
waásimo kawáánipa'o méraiyamba mindá kawe'án-iye.
48 Ónkaifa'a marinkómó éna waé'wae'a wéinana iyamó éna ímbo
pisínáímba kámakama'a wéiye Ísu siyáiye.
49 Ísu simátimena séna uwímó tónká'ó to'márááwanamo kawe'ó in-
tembá Maníkó waásiya'a iyamó kaintenkáán-úmai maráínasa kawe'-úmai
méranaawe.
50 Uwímá kawe-tántáá'án-ifo óraa'a taí'áísana ayáántámba wéraifo ímba
aneka'á uwímó káína'o é'a to'maránááwe. Uwígó ásémo intenkáámbá wée'a
aáno úmai méranaawe Ísu siyáiye.

10

Aarakwá'ó tuwínáán-aaimo siyáin-aai.
Mátíyu 19:1-12, Rúku 16:18

1 Ísu minká'á tuwéna Yúndiyaa-aempa'a Yóndani-nonkoni menáípá'á
komérowasa aneka'á sáwífa'-waasi túwaandu úwana sún-aai
wésimatimuwasa
2 ámáán-kawaa-waasi sésa sáwí-aaimo sínda isánae sésa Ísumpa'a tésa sésa
moórá-waasigo awaainínkómbá kanaará auwáíníyo. Miyámó énamo éna
ámáán-aai taraisíni ína taraisíníyo suwaná
3 séna naaófá'á Mósese nóra-amaana simátímakaiyo séna tísai úwasa

4 miwí sésa Mósese maará siyáiye. Moóráwigo awaainínkómbó
ai'mátuwaindawi aúfáífimba agaimaréna séna kesuwaainímbá
ai'mátuwaumne séna agaimái amíno siyáiye suwaná
5 Ísu séna kentíwá'ná tirumbó makáamba pósa Maníkón-aai ímbo
ísóntafena mindásafena Mósese minámáámbá siyáimbanifo
6 Maníkó wíyóne marawémó úmaronka'a ímba miyá siyáifo Maníkó
aarewárá waaiwárá'á úmakaiye.
7 Miyámó uráintafesa tinófoi tiyuwésa awaaikóe awaainínkóe'a
takáááísamai
8 mimbórá-túmá ma'mái méraawe. Mindásafesa awaaikóe
awaainínkóe'a ímba kae'-wáásíyáámbó ombá mimbóráí'a wéowe
9 Maníkó aare-waaí moórá-i'o uwátínkaraintafesa ímba tuwínáaro Ísu
siyáiye.

10 Ísu simátimena naaúmpa'a imésa wení kísau-waasi Ísumo sún-aaisafesa
áísai uwaná
11 séna moóráwigo awaainínkómbá ai'mátuwenamo fí'on-inimbo
wémaimba umémbá wéiye.
12 Moórá-ininko awaaikómbá auwénamo fí'onkwambo wémaimba
umémbá wéiye Ísu siyáiye.

Ísu iyámpóímo ayááfúmbo tátínkarain-aai.
Mátíyu 19:13-15, Rúku 18:15-17

13 Ísu simátimuwasa tuwímbai Ísu ta'ótorena ayááfúmba tátinkainkwae
sésa iyámpói tí'mae tuwasá wení kísau-waasi sésa tí'mae kóro suwaná
14 Ísu tuwánéna aaisambá tiyéna séna ímba kóro síyamba tiyuwáíyasa
kempá'á iyámpói úwoi teró. Miníyámpói kempá'ó tentembá Maníkó wení
waásimo kawáánimba miyáráán-úmai wégawaanimba iyámpói kempá'ó
tíyan-amba ímba faítinkaaro.
15 Érai'a simátime súne. Maníkóntáfésamo sésa iyámpóíyaan-úmai
kenkátá wégawaanonemo síyanamo éna miwíyá'á kawáání́nífo ímbo miyámó
síyawimo éna ímba kawáání́níye Ísu séna
16 miníyámpóísómbá taparéna tine'á ta'ótorena ayááfúmba tátínkaraiye.

Óntawara'-waasigon-aai.
Mátíyu 19:16-30, Rúku 18:18-30

17 Ísu simátimena kúwana moóráwigo awaantanténa Ísu óraakon-iye séna
takífaena séna kawekó óne. Nóra úmaiya aúí'a úmai wíyómpa'a maé'mae'a
ónaumno súwana
18 Ísu séna kentáfé nóra séwa kawekó óne wéseno. Mimbóráwígó Maníkó
weyáá kawekón-iye.
19 Maníkóní ámáámba é'a ísaraane. Minámáámbá aúfáífimba agaimaréna
séna waási ímba tínkamiyasa púwóro. Ímba aare-úmémbán-oro. Ímba
umémbá máéro. Ímba karo'-ááí simátínkáaro. Ímba karo'á sé'a fí'owiti
moparáwímbá máéro. Kentinófoi-tuwi'a óraa'-i'an-oro siyáiye súwana
20 miwá séna minámáámbá kemá iyámpóíyakemba ísare'a kawe'á úmae
wéiyune súwana
21 Ísu awánéna aamoí éna séna kawe'á éma moórá-tantaa'a ímba kawe'á
uráampo ení moparáwímbá fí'on-kwaasi wétime óntamba maiyé ímbo
makéwi tuwín-timinana ení kawe'-méyámbá Maníkó wíyómpa'a ankáíníye.
Tuwín-timemo e kembá siráááíwainone súwana

22 minááí iséna sáwífa'-moparawimbo makóntafena ai'á kaoréna óraa'-imayaa úwana arunkó sáwí'a úwana kuráiye.

23 Kúwana Ísu waeréna wení kísau-waasisafena séna sáwífa'-ontamo makén-kwaasi Maníkó wení waásimo kawáánipa'o wíyamba umbaí táíníye súwana
24 wení kísau-waasi minááísáféna táá'a úwana séna kesí iyámpóísono. Ónta-imayaamo émaiyawi Maníkómó kawáánipa'o wíyamba umbaí táíníye.
25 Moórá-poigon-awi'a káámeri mimpóígó waigóní afaapimbá ímba kanaa'á kóferainiye. Káámeri-poigomo waigóní afaapimbó kóféráínkakaa sáwífa'-ontamo makáan-kwaasi Maníkómó kawáánipa'a kowisinó súwasa
26 minááí isésa táátafesa ésa sésa umbaí taifó nóran-kwaasiya Maníkómó kawáánipa'a méranaao suwaná
27 Ísu tuwánéna séna waási miwítí kísausamba ímba méyámbaresa kónááfo Maníkó seyaafá-tántáá'á úwoi kanaa'á wéiye súwana
28 Pítaa séna isaaó. Kentáási seyaafá-tántáá'á tuwéta entá wéaraaiwaumne súwana
29 Ísu séna érai'a simátime súne. Kentáfésa imáyáa ésa Maníkóní ásé-aaimo kosimátimiyantafesa naaópa'a tuwésa tuwaaísáiye tífátone tímánaatone tinófoiye táánine tiyáámúne tiyuwésa miwítí maramó túwááwin-anondaa
30 marapá'ó méraanka'o túwáán-tantaa'a miyán-tántáá'á sáwífa'a maésa tuwaaísái-i'a ésa tímánaari'a ésa tinóisai-i'a ésa kentí iyámpói-i'a ésa naané marawémó maíyamba miwífímbá umbaimó tátinkaiyambo ésa ánaaen-kanaa aúí'a úmai wíyómpa'a maé'mae'a ónááwe.
31 Ánaaemba aifarááwífínkémbá tuwímbai tínaaeni'a íyasa tínaaenkewifinkemba tuwímbai aifarí'a ónááwe
Ísu siyáiye.

Ísu wemó puwíndasafenamo siyáin-aai.
Mátíyu 20:17-19, Rúku 18:31-34

32 Ísu simásuwena Yérúsaremu-naopa'a kónae sésa aampa'á wéwesa Ísu aifa'á kúwasa wení kísau-waasi táátafesa uwasá tínaaembo kun-kwáásíwárá'á táátafesa uwaná Ísu wení waási sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi tí'maena moórá-aempa'a tínkarena wempá'ó tínda-tantaakontafena mósimatimena
33 séna ísáaro. Yérúsaremu-naopa'a konanasá moóráwigo kembá waási úrankomba óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sen-kwáásíyé aráátiminasa kembó sínkamiyan-aai símaresa sí'mai fí'onkaa-waasi timíyasa
34 karaánáá'a sinkésa tuwiyáái wisinkésa súwiyonku'-wénesa sínkamiya'a púwónasa utámaraiya'a kaumbo-kánáá maisuwé'a íyáfasinanaumne Ísu siyáiye.

Yémísiye Yóniye'a Ísumbo áísai urááyan-aai.
Mátíyu 20:20-28

35 Minkánáá Sépétin-áánínkorai Yémísiye Yóniye'a Ísumpa'a tésarai sésa óraakoo áísai oyantembá uwásinkaao suyaná
36 nóintafenawa wétinkaina uwátinkanaumno súwasarai
37 Sésarai ení sámo kaim-bárúpá'ó imémo e kenkáí íyáfasisinke séfasefa'-arausampa'a sinkaaó suyaná
38 Ísu séna séyan-aaigoni áwáu ímba ísaraaye. Sáwí-nombo anaféúmpínkémbó naandantén-úmai sí'o índa-i'o uwásinkaiyamba

kerái kanaará kemó naanda-ánáfeumpinkemba náyááyo. Sí'o índa-i'o uwásinkaiyantemba kanaará kenkái miyá uwátinkanaao súwasarai
39 Sésarai kerái kanaa'á pókai máéyauye suwaná Ísu séna érai'a séye. Kemó naanda-ánáfeumpinkemba náyááye. Sí'o índa-i'o uwásinkaiyantemba kenkái miyá uwátinkanaafo
40 kesí séfasefa-sirausampa'a kemá ímba íyáfasintinkanaumpo Maníkó kae'nárai uwátínkaraimba póna íyáfasintinkainiye súwasa
41 Ísuni kísau-waasi siyáánkainarau minááí isésa Yémísinte Yóninte aaisambá tíyúwana
42 Ísu táántowasa tuwaná séna é'a ísaraawe. Marapá'-óráá'-wáásísómbá íyáákamai-fasi'aen-aai simáti-simati uwasá wenkóyááka-tayaaka uráawe.
43 Óraa'-waasimo ontembá kembiwíwárá'á ímba miyán-oro. Kempínkémbó íyáákanaemo síyawi fí'owiti wayó'á ónááwe.
44 Kempínkémbó aifarí'a ónaemo síyawi seyaafá'-wáásítí kísau túwa'nai oro.
45 Kemá waási úranko ímba súwa'nai íwae'a kunkáumpo kemá waási túwa'nai ónae'a kunkáumne. Sáwí-imayaafinkembo faútínkáandasafe puwónaumne Ísu siyáiye.

Ísu aúrambo kafíkówimba kawe'ó uwánkarain-aai.
Mátíyu 20:29-34, Rúku 18:35-43

46 Ísuwe wení kísau-waasiye Yéríko-naopa'o kumbá sáwífa'-waasiwara'a mindáópa tuwésa aampa'á kuwaná Tímiyasin-ááninkon-awi'a Páátímiyasi aúrambo kafíkówi óntamba inaí símai maénae séna aanawáísára'a kumbéna wéinai súwasa
47 tuwímbai sésa Ísu Násaretifakewi wétiye suwaná iséna óraaka séna Ísuwo Téfítin-andafakewi ómpo arumbá uwásinkaao súwasa
48 sáwífa'nanka aaisambá aéésa sésa aseraaó suwaná minááí ifátuwena aneka'á óraaka séna Ísuwo Téfítin-andafakewi ómpo arumbá uwásinkaao súwana
49 Ísu aampa'ó wémomba wení ewaa'á koíyáfasinena séna áántaaro súwasa aúrambo kafíkówimba áántesa sésa enarunkó kawe'á íno. Wéaantaifo íyáfasinaao suwaná
50 atuwénamo méron-ampanta faúmarena íyáfasinena Ísuni ewaa'á túwana
51 Ísu séna nóina embó arááímo táínda-i'a uwánkanaumno súwana séna óraakoo súramba kawe'á uwásinkainkwae'a úne súwana
52 Ísu séna kentáfé kanaa'á súwa'nai índawin-iye sémpo kawe'á uwánkaumpo waaó súwana minúwóíyáámbá aúramba awánéna Ísun-ánaaemba kuráiye.

11

Ísu Yérúsaremufa'o kuráin-aai.
Mátíyu 21:1-11, Rúku 19:28-40, Yóni 12:12-19

1 Ísu wení kísau-waasise'o kumbá Yérúsaremu-nao'-ampa'o kumbá Órífi-omapa'-ewaa'-naokai moórá Pétéfasi-nao'a úwana moórá Pétáni-nao'a úwana minkáé'-náókoni ewaa'ó kumbá wení kísau-waasi kae'á máti'marena
2 séna epín-dáópa'a kurékai moórá-poigon-awi'a tónki koawáneyambo waásimo ímbo ayáákainda-poi ándá faútuwekai áí'mae tekaiyó.
3 Moóráwigo tuwánénamo nóra óyaekaiya óyómo sínakai óraako ayáá'mae'a konasá áí'maesa kouweránááwe siyé simámékaiyo súwasarai

4 kuyaná mimpói ontará'á ándá anuwarampimbá fárí'wimarowana
mérowasa koawánésarai minándá kofaútúwóyana
5 minká'ó méron-kwaasi sésa nóra sékaiya mimpóígóní ándá
wéfautuwaayo suwasaráí
6 Ísumo sún-aai simátímúyasa kanaán-ifo miyá okaiyó suwasaráí
7 áí'maesarai Ísumpa'a tuyasá wení kísau-waasi paákákén-únánkwátói
faú'mai mimpóígón-arósááunka'a wandaaí uwí'márówana Ísumba
ayáá'mae wéguwasa
8 sáwífa'-waasi mésa óraa'-waasin-iye sésa tuwímbai paákákén-
únánkwátói faú'mai tuwímbai taaénáma ankáímai aampa'á uwí'ma'mae
wéguwana minúnánkwátóiya'e mintáénárafane támae wéguwasa
9 aifa'ó tun-kwáásíyé Ísun-ánaaembo
tun-kwáásíyé óraaka'-oraaka'a sésa Fasi'aénkó ai'máráísana
kunkáiwaimba Maníkó kawe'á uwánkáíye.
10 Kentáá síwá'ná Téfítimo kawáán-uráintemba miyáráámbá íníye.
Wenáwí'a mósá maráúmne óraaka'-oraaka'a suwaná
11 Ísu Yérúsaremufa'o kúmba óraa'-amaan-daumpa'a iména seyaafá-
tántáá'á awánéna fenómpinka'a wení kísau-waasi sísamaifakemba kae'á
kumbaimái-waasi tí'maena Pétáni-naopa'a kuráiye.

Taaigón-aai.
Mátíyu 21:18-19

12 Pétáni-naopa'a kowaiyómba aafáyáara'a mindáópa'a tuwésa aampa'ó
kumbá Ísumba áái tówana
13 moórá-taigon-awi'a fíkima wérowana mintáéramba nánae séna
áwáufa'a wéna awánómba arambó iyái-kánáámó ímbo túmba ímba iyéna
áná aantemba wérowana saafá uwááena
14 mintáígóntáféna séna emá arambá ímba iyáínone. Aneka'á waási ení
arambá ímba nánááwe súwasa wení kísau-waasi minááí ísaraawe.

Ísu óraa'-amaan-daumpa'o iyáin-aai.
Mátíyu 21:12-17, Rúku 19:45-48, Yóni 2:13-22

15 Ísumo sún-aai isésa Yérúsaremu-naopa'o kumbá Ísu óraa'-amaan-
daumpa'a iyéna ámáán-daumpa'o méyámbó wéun-kwaasi tuwánéna
iti'mátuwena ámáán-dankoni óntambo méyámbárón-kwaasiti taaremá
tawísísuwena Maníkóntáfésa imáyáa ésa mááufu'-numamo wéamun-
dumamo méyámbárón-kwaasiti taaremá tawísísuwena
16 simátimena séna aneka'á ímba ámáán-daumpa'a miyán-tántáá'á
maimaé'a iyé-kunke oro.
17 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna kesí naantafésa sésa
Maníkómpá'ó inaimó sen-dámbá isasá fí'o-fi'om-barafaken-kwaasi tésa
inaí wésewe agaimaréna siyáiye. Énifo umén-dáúmpá'ó ontenkáámbá
uráawe Ísu siyáiye.

18 Ísu súwasa óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé Ísumbo
tufuwíyan-aai wésesa sáwífa'-waasi Ísun-aaimo ísámae wéiyuntafesa
táátafe ésa Ísumbo tufíyan-amba wésaafa-uwasa
19 fenómpinka'a Ísu wení kísau-waasise'a Yérúsaremu-naopa'a tuwésa
kuráawe.

Taaigómó aáénkarain-aai.
Mátíyu 21:20-22

20 Ísu wení kísau-waasise'a kowaiyómba íyáfasinesa aampa'ó kumbá fíki-
taimo awánomba ánúka to'mái seyaafá'á móaenkagurowana
21 Pítaa Ísumo séwiyon-aai ááka'a maréna séna awánaao. Aaimó
séwiyaanda-taima é'a aáénkaraiye súwana
22 Ísu séna Maníkómpá'á timankúnkúmba oro.
23 Érai'a simátime súne. Maanómátáfé sé'o iyé faiwí'wé nompá'á
kumuwómó síyawi ímbo kae'-ímáyáá tokésamo súndantemba érai'a íníye
síyanamo éna érai'a miyá íníye.
24 Mindásafe'a Maníkómpá'á inaí sé'a fí'o-fi'on-tantaatafe'a áísai e'o
sembá érai'a Maníkó kanaa'á súwa'nai uwásínkáíye sembá kanaa'á
wétuwa'nai-iye.
25 Maníkómpá'á inaimó sembá sáwí'o uwátinkaiyamba anondáá sáwí'a
ónaumne-imayaa ímbo íyamba ifátúwáaro. Miyámó íyanamo éna kentifo
wíyómpakewi kembiwí sáwí'o ombá maitiyuwáíníye.
26 Énifo sáwí'o uwátinkaiyamba úwoimo imáyáamo úmae wéiye'o ímbo
ifátuwaiyanamo éna kentifo wíyómpakewi sáwí'o ombá ímba maitiyuwáíníye
Ísu siyáiye.

Nááwawa ai'máráísawa tiyáanomo siyáan-aai.
Mátíyu 21:23-27, Rúku 20:1-8

27 Ísu wení kísau-waasise'a aneka'á Yérúsaremu-naopa'o kumbá óraa'-
amaan-daumpa'a wénuwasa óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-oraa'-
waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé Ísumpa'a tésa
28 sésa nááwawa ai'máráísa tiyéwa nááwampinkena maiyéwa fasi'aén-
kísáú wémaeno. Simásimiyo suwaná
29 Ísu séna aifa'á moórá-aaimo tísai ona'ó anondáámo síya'o é'a sísai on-
ááí simátimenaumne.
30 Ááéma Yóni nombó maitínkaraiwai Maníkówá simámakaisanawa nombá
maitínkarai waásiya simámakaawanawa nombá maitínkaraiyo súwasa
31 miwí keáímbá sésa nórasaawa sénaumno. Maníkó simámakaisana
nombá maitínkaraiye senanasáámó éna nóra séra Yónin-aaisafe'a ímba
érai'e siyáao síníye.
32 Waási simámakaawana nombá maitínkaraiye senasasáámó ésa úwoi-
waasisa sínkamonaawe. Úwoi-waasi sáwífa'-waasi Yónintafesa sésa
Maníkón-aai simásímakaiwai uráiye wésemba pósa aaisantá siyónááwe
miyá keáímbá sésa
33 Ísuntafesa sésa emó sísai ónda-aaisa ímba isáúmne suwaná Ísu séna
ímbo simásimiya'a nááwampinkena maiyéra fasi'aén-kísáúmó wémaunda-
aai ímba simátimenaumne Ísu siyáiye.

12

Ándá-aran-kisaura'o káráwiyowi-taai.
Mátíyu 21:33-46, Rúku 20:9-19

1 Ísu waé'mai-aai simátimena séna moóráwigo óntan-kusai úmakena
ándá-aran-kisau úmarena ándá-arankoni táúfa'a úmarena ándá-arambo ma-
pamínanamo anombó kumínda-taufa'a úmarena óntan-damba kísaura'o
káráwiyiyan-damba úmarena ayáátááka fí'om-barafa'a koménae séna
maankísáúrá'ó káráwiyawimo é'a kesáfé'a tuwímbai-aramba wémae'a
tuwímbai kembá siyúwáaro simátimena fí'om-barafa'a koméraisana
2 arambó áfumo kain-kánáá tisaná aanáfó kesí ándá-aramba komáéro séna
wení kísau-waasi ai'máráísana minkísáúrá'ó káráwiyowifa'a tisasá

3 ta'óto'mai tufú'maresa ándá-aramba ímbo ámémba ai'mátuwaawana kóísana
4 aanáfó moóráwigomba ai'máráísana tisasá minkísáúrá'ó káráwiyowi ta'óto'mai a'nómbá tufámbai sáwí'a uwánkááwana kóísana
5 aanáfó moóráwigomba ai'máráísana tisasá ta'óto'mai tufú'máráawana púwísana aanáfó moórá-mora ti'máráintemba tewasá tínkamba tinkamba wéowasa tuwímbai púwówasa tuwímbai tauwéráawana
6 aanáfó kímborama wenáaninkomba póna wen-ímáyáámó wéuwaimba ayáátáaka'a imáyáa émena kesáaninkon-aai isánáawe séna ai'máráísana
7 tisasá minkísáúrá'ó káráwiyowi awánésa keáímbá sésa aanáfón-áaninko wétifo tufúwónanasa puwéna maankísáú ímba maínata kesáá maénae sésa
8 ta'óto'mai tufúwówana púwísasa maimái aumépa'a métukaawe.
9 Ísu minááí simátimena séna minkísáú-áánáfó miyá íníye. Téna kísaura'o káráwiyowi tínkaminasa puwíyana fí'onkaa-waasi kesí kísaura'a káráwiyoro síníye.
10 Maníkón-aai aúfái toráumai awánaraawe. Maarán-ááí agaimaréna séna óntan-dambo on-kwáási moórá-ontantafesa sáwí'a wéiye sésa maisukáawe.
Ánaaemba minóntánkó áfonkaamba uráiye.
11 Mindá Fasi'aénkó isatá awánéta séta
fí'oran-kawe'a uráiye súne
agaimaréna siyáiye Ísu súwasa
12 Yúndaa-kawaa-waasi minááí isésa kentáásáféna siyé sésa ta'óto'mai tufuwónae sésamo umbá seyaafá'-wáásísáféna táá'a úwasa ifátuwesa kuráawe.

Taakisi-ááísáfésamo áísai uráan-aai.
Mátíyu 22:15-22, Rúku 20:20-26

13 Óraa'-amaan-kisau-waasi wésa Ísumba áísai íyana sáwí-aaimo sínasa aaifimbó maiyankáíyantafesa ámáán-kawaa-waasifinkemba tuwímbaiye Éroti amááraawifinkemba tuwímbaiye ti'márówasa
14 Ísumpa'a tésa sésa óraakoo érai'-waasi po waási táároi ímba inkaisé óraa'-waasiye úwoi-waasi táároi ímba inkaisé tirumbó faiyá'mai-aai ímbo sénda Maníkóní aambó aráááwáén-aai arupíse úmai simátimendasa wéisaumne. Emá nóra séwa wéisaano. Kanaasááwá taakisi-óntámbá Rómu-kamanisa timénaum íntaawa timénaumno. Tíméndasa Yúndaa-waasisa kentáási ámáána taraisónaum íntaawa taraisónaumno.
15 Timénaum íntaawa timénaumno suwaná Ísu miwítí imáyáa iséna kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásín-owe séna kentáfé'a sáwí-aaimo síndawe sé'a wésisai-owe. Moórá-ontamba maimaé máaraasimero súwasa
16 maimaé máaraanamuwana séna nááwan-óikaana uráinkara áwí'a wéraiyo súwasa miwí sésa Rómu-kamani-kawaagon-óikaamba isaná áwí'a wéraiye suwaná
17 Ísu séna Rómu-kamani-kawaagonde wembá áméro. Maníkóndé Maníkómbá áméro súwasa minááí ísówana táá'a úwasa ímba aaí siyáawe.

Pukémpinkembo íyáfasinaiyan-aai.
Mátíyu 22:23-33, Rúku 20:27-40

18 Suwasá Sátúsi-amaan-kawaa-waasi púwómpinkemba ímba íyáfasinanaawemo sun-kwáási pósa Ísumpa'a tésa sésa
19 óraakoo naaófá'á Mósese séna moóráwigo aaré maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáímba puwínana áfáko maimakéna awaaón-anondaa-ware'e séna iyámpói ma'ankáíníye siyáiye.

20 Moórá-aai isaaó. Moórá-kanaa afakaeté-afarawainonda mésa tuwaaó
aaré maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáímba púwísana
21 wenánaaenkewi ware'á maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáímba
púwísana wenánaaenkewi ware'á maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáímba
púwísana miyá émesa
22 afakaeté-waasi putásaawana minininkó ánaaemba pukáiye simámesa
23 Ísumba áísai esa sésa miyámó ombá waási puwíyampinkembo
íyáfasinaiyan-kanaa minínímbá afakaeté-waasi tuwaainímbá éna nááwa
máíníyo suwaná
24 Ísu séna Maníkón-aai aúfáífimbo agaimakón-aai ímba kawe'-úmai isé'a
Maníkóní fasi'aémbá ímba awáné'a pó'a miyáumai sáwísáwí-aai wésewe.
25 Pukémpinkemba íyáfasinesa wíyómpa'o imaíyan-kanaa aaré ímba
maíyasa waaí ímba maíyamba ésa Maníkóní kísau-waasimo wíyómpa'o
méraawimo ontembá minininákwá'á miyáumai aaré ímba
maíyasa waaí ímba maíyamba ónááwe.
26 Waási pukémpinkembo íyáfasinaiyamba Mósese minááísáféna
agaimakáiye. Aúfáífimba agaimaréna séna kári-taiya'a iyamó kaimbá ímba
mintáí káwisana mintáífínkémbá Maníkó Mósesentafena séna Maníkó úne.
Enaíwá'ná Émbaramuwe Áísáakiye Yékopuwe miwítí Maníkó úne siyáiye.
Maníkó minááímó siyáimba minkáúmbó-wáási é'a púwúwasa utaráambanifo
27 minááí siyáimba pósa miwí úwoi méraawe. Énifo kentáái sáwísáwí-aai
siyáawe Ísu siyáiye.

Aifaráán-ámáánkón-aai.
Mátíyu 22:34-40

28 Súwana ámáámbo sún-kwaasigo ména seyaafá'-wáásímó sumbá iséna
Ísuni íyáákamai-aai iséna Ísumba áísai ena séna Maníkóní ámáámpinkemba
nóran-amaana aifaráámbán-iyo súwana
29 Ísu séna aifaráán-ámáámbá sénaumne. Maníkón-aai aúfáífimba
agaimaréna séna
Ísareri-waasi ísáaro. Maníkó kentáási Fasi'aénkó éna mimbórá-Fási'áénkón-
iye.
30 Maníkómpá'á
kentí Fasi'aénkómbá kentiruné kentí imáyáawe kentimané kentí fasi'aéné
áméro
agaimaréna siyáiye.
31 Miwán-ánaaenken-amaamba sénaumpo ísáaro. Maníkón-aai aúfáífimba
agaimaréna séna
kesáfé-ímáyáámó ontembá kentí
waási-imayaawara'a oro
agaimaréna siyáiye. Minkáé'-ámáánkó seyaafá'-ámáámbá íyáákaraiye Ísu
simámuwana
32 minkwáásígó séna óraakoo érai'a sénda Maníkó weyáá Fasi'aénkón-ifo
fí'o-fi'o-fasi'aemba ímba méraawe.
33 Kesáámá Maníkómpátá kesiruné imáyáawe kesí fasi'aénésá wempá'á
tuwéta miyásá onó. Kesáfé-ímáyáámó úndantenta kesí waási-imayaawarata
onó. Minkáé'-ámáánkó seyaafá'-ámáámbá íyáákaraiye. Tóné sipisípiye
iyafímbá agaimái Maníkómbá amúndanifo mindáwara'a íyáákaraiye séna
34 miwámó súmba kawe'-ímáyááfínkémbá súwana póna Ísu iséna séna
Maníkómó kawáánimba wení ewaa'á méraane súwasa ísómba Ísun-
aaisafesa táá'a úwasa ímba áísai uráawe.

Maníkómó íyáfasinankaraiwai Káráísitin-aai.
Mátíyu 22:41-46, Rúku 20:41-44

35 Ímba áísai uwaná Ísu óraa'-amaan-daumpa'a iména simátimena séna ámáámbo sen-kwáásí sésa Káráísiti Téfítin-andafaken-kwaasin-iye wésefo
36 naaófá'á Maníkóní Ufaen-ámútánkó Téfítimba imáyáa amúwana Téfíti Káráísitintafena séna kesí Fasi'aénkón-iye siyáimba imó agaimakón-aufaifimba Téfíti agaimaréna séna
kesí Fasi'aénkóntáféna Maníkó séna kesiyáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á mara'-ména'a ení namuro-wáásí íyáákaanasa miwí tai'ánááwe Maníkómó siyáin-aai Téfíti siyáiye.
37 Miyáumai Téfíti Káráísitintafena séna kesí Fasi'aénkón-iye siyáimbanifo nóraumaiya wemá Téfítin-andafaken-kwaasin-iye Ísu súmba Káráísiti Téfítini Fasi'aénkó éna Téfítin-andafaken-kwaasigon-iye. Úwoi-waasi seyaafá'á
Ísun-aai isésa aamoí uráawe.

Ámáámbo sen-kwáásítí aambá arááíwáéfomo siyáin-aai.
Mátíyu 23:1-36, Rúku 11:37-54, Rúku 20:45-47

38 Úwoi-waasi seyaafá'á Ísun-aai isésa aamoí wéuwana Ísu simátimena séna tuwímbaimo ámáámbo sen-kwáásítí aambá arááíwáéfo. Minkwáásí ayáátáá-kuferai wiyésa naaópa'a afufumpa'á wénowasa pósa waási tuwánésa sésa óraa'-waasin-owe wésewe.
39 Minkwáásí ámáán-daumpa'o ombá óraa'-waasimo máén-aempa'a imésa tanómbo kaúfópa'o ombá kawe'-áémpá'á mésa kawe-tómbá wénaawe.
40 Minkwáásí keto'-ínintí óntawara naankwará'á umémbá wémaesa waási suwánésa súwí'a mósá maráíwae sésa karo'-ááí tafisímai inaí wésewe. Miyámó on-ánóndáá óraa'-umbai maénááwe Ísu siyáiye.

Keto'-ínínkó Maníkómpá'á óntambo tukáin-aai.
Rúku 21:1-4

41 Simátimena Ísu óraa'-amaan-daumpa'a ména óntambo túwón-anafeunkoni ewaa'á ména tuwánómba waásisomba tésa óntambo túwómba sáwífa'-ontawara'-waasi sáwífa'-ontamba túwówana
42 moórá-keto'-ininko ímba óntamo makón-ininko téna kári'-ontamba kae-tóyáráámbá tuwówana
43 Ísu wení kísau-waasi táántena séna érai'a simátime súne. Minkétó'-ínínkómó túwáín-ontanko seyaafá'-wáásímó túwáán-ontamba íyáákaiye.
44 Miwí sáwífa'-ontafinkemba tuwímbai túwáafo wemá kári'-ontafinkemba mútú'a túwáímba póna ónta-iyaimba méíniye Ísu siyáiye.

13

Óraa'-amaan-dambo tawisínda-aaimo siyáin-aai.
Mátíyu 24:1-2, Rúku 21:5-6

1 Ísu mináái simátimuwasa óraa'-amaan-daumpakemba kárúwesa kúmúmba wení kísau-waasifinkemba moóráwigo óraa'-amaan-dantafena séna úwé awánaao. Maanóntán-dámbá kawe'á uráisana minóntámbá óraa'-ontamba wéraiye súwana
2 Ísu séna maanóráá'-námbá awánaaro. Ánaaemba waási tésa mindámbá seyaafá'á tawísísuwesa seyaafá'-óntánkwárá'á tawísísuwanaawe Ísu siyáiye.

Sáwí-kanaa tíníyemo siyáin-aai.
Mátíyu 24:3-14, Rúku 21:7-19

3 Ísu minááí simátimena Órífi-omapa'a iména óraa'-amaan-damba
awánómba Pítaawe Yémísiye Yóniye Énduruwe miyáumai-waasi Ísumo weyáá
mérompa'a tésa áísai esa sésa
4 emó sénda nóin-kanaawa paápé íníyo. Nóran-kwaamera ínataawa séta
ampáánká'á Ísumo siyáimba miyá íníyesa sénaumno suwaná
5 Ísu séna karo'-ááí isé'a érai'e sefó káráwiyoro.
6 Sáwífa'-waasi tésa kesúwí'a másesa sésa Maníkómó íyáfasisinkaraiwai
úne síyasa sáwífa'nanka minkáró'-ááísáfésa érai'e sénááwe.
7 Tíyááwemo siyáan-aai némpakena'i ewaakéná'i isáíyana ímba táá'a íno.
Miyán-kánáámó tínda mindá ímba seyaafá-tántáá'ó tai'áínda-waame'an-iye.
8 Fí'o-fi'on-aempa'-waasi tiyánááwe. Moórá-kawaa-waasimo ésa moórá-
kawaa-waasi timááraasafesa íyáfasine tíyáaro síyasamo ésa íyáfasinesa
tiyánááwe. Fí'o-fi'om-barafa'a óraa'-marima táíníye. Fí'o-fi'om-barafa'a
aawaí táíníye. Miyán-tántáá'ó paápé ína'a sé'a seyaafá-tántáá'ó tai'áínda-
kanaa ímba tiyáifo iyámpóímo matinkánae owanamó óraa-ti'o intembá
umbai-kánáámó tínda minkánáá paápé iye seró.

9 Miyán-ááísáfé'a káráwiyoro. Kawáá-wáásí kembiwí tí'maesa óraa'-
waasifa'a mótinkesa aaifimbá maitinkésa ámáán-daumpa'a mótinkamesa
kentáfésamo fasi'ámaimo méraiyantafesa ta'óto'mai tí'maesa kámáni-oraa'-
waasifa'e kawáá-wáásífá'é mótinkesa aaí simátinkaiya'a minóráá'-wáásí
kesáái simátimenaawe.
10 Aifa'á ásé-aai seyaafá'-máráfákén-kwáásí simátímapa'a wéniyana
ánaaemba seyaafá-tántáá'ó tai'áínda-kanaa tíníye.
11 Ta'óto'mai aaimó simátínkénka'a nóran-aaiya sénaumno-imayaa ímba
óraa'a é'a ímba kentí imáyáafinken-aai sénááfo Maníkóní Ufaen-ámútánkó
síyan-aai tááka tinkáína'a minááí sénááwe.

12 Tuwímbai tífárawaawi tí'mai fí'owi timíyasa tínkamiyasa puwónááwe.
Tifoísáímo ésa tíráámarimba tí'mai fí'owi timíyasa tínkamiyasa puwónááwe.
Iyámpóísombo ésa tinófoi tí'mai fí'owi timíyasa tínkamiyasa puwónááwe.
13 Kentáfé'o fasi'ámaimo méraiyantafesa seyaafá'nánká tíyámba
uwátinkanaawe. Ímbo ifátuwesamo kentáfésa fasi'ámaimo méraiyawi
tai'áínda-kanaara'a Maníkó tí'mai kawepá'á métinkainiye.

Sáwí-kanaagon-aai.
Mátíyu 24:15-28, Rúku 21:20-24

14 Ísu minááí simátimena séna ánaaemba sáwí'o íyan-tantaako uwófí'a
íyam-baruka'a paápé íníye Ísu siyáiye. Kemá Mááka súne. Maanáúfáímó
torausíyawi tááko péé sína'a ísáaro súne. Ísu séna uwófí'o
í-márúká'á paápé ínasa awánáíyamba Yúndiyaa-marafa'o méraiyan-
kwaasi omápata tuwaantantésa iyónááwe.
15 Ontará'ó méraiyan-kwaasi ímba naaúmpa'o iyíyamba óntama ifátuwesa
úwoi tuwaantantésa iyónááwe.
16 Kísaufa'o méraiyan-kwaasi ímba naaópa'o tíyamba unáánkwátói
ifátuwesa úwoi tuwaantantésa iyónááwe.
17 Tímúka'-inine umaran-íyámpóíwárá'-íníné minkánáá sáwí'a ónááwe.
18 Tuwaantanté'o iyíyamba táwi'o índa-kanaa miyá únafo sé'a
Maníkómpá'á inaí seró.

19 Minkánáámó tínda óraa'-umbai táíníye. Naaófá'á Maníkó
maramó úmaronka'e káfé'wara'e miyán-úmbáí-tántáá'á ímba tiyáiye.
Ánaaenkwara'a miyán-úmbáí-tántáá'á ímba tíníye.
20 Miyán-úmbáí-tántáá'ó índa-kanaa Fasi'aénkó ampáásé úmakaiye.
Miyán-úmbáí-kánáámó ayáátááka'o ínínkakaa seyaafá'-wáásí ímba úwoi
túnamai méraawisino. Maníkó wemparí'o úmakain-kwaasisafena imáyáa
éna miyán-úmbáí-tántáá'á ampáásé uráiye.
21 Ampáásémó ínasa tuwímbai simátimesa sésa Maníkómó
íyáfasinankaraiwai mifá'-maafa'a méraiye síya'o é'a ímba ísáaro.
22 Tuwímbai paápé ésa karo'á sésa Maníkómó íyáfasisinkaraiwai úne síyasa
tuwímbai karo'á sésa Maníkón-aaimo simátimundawi úne simátíma'maesa
níyamba ímbo awánen-kisau maésa Maníkómó wemparí'o úmakain-kwaasi
karo'á simátinkanae sésa miyán-óráá-kísáú maénááwe.
23 Miwísáfé'a érai'-waasin-owe sefó sé'a ímbo paápé uráanka'a aifa'á
simátimumpo káráwiyoro Ísu siyáiye.

Ísumo marapá'ó kumínda-aai.
Mátíyu 24:29-35, Rúku 21:25-33

24 Ísu minááí simátimena séna miyán-úmbáí-tántáá'ó tínda-kanaa
tai'áínana aafáúgó kumeu'á ínana wíyónko ímba sán-káínana
25 o'á wíyómpakemba kuntínana wíyónko tora'náára'a ína'a
26 kemá waási úranko óraa-fasi'aenkwara sáwara'a ainánká kúmóna'a
suwánánááwe.
27 Wíyómpaken-kisau-waasi ti'máráanasa Maníkómó wemparí'o úmakain-
kwaasi seyaafá'-máráfákémbá tí'maesa moóráfimba túwaandu ónááwe Ísu
siyáiye.
28 Ísu minááí simátimena séna moórá naan-táígón-áwí'a fíki-taigontafe'a
imáyáa úmai ísáaro. Asáómó agaínda awáné sé'a áú'o sínda-kanaa kárika'a
tíníye sénááwe.
29 Miyámó intembá kemó súnda-tantaa'a ína'a awáné sé'a kárika'a
kumíníye sénááwe.
30 Érai'a simátime súne. Káfé'o méraan-kwaasi tuwímbai ímbo
pukáiyanka'a kemó súnda-tantaa'a paápé íníye.
31 Wíyóne marawé tai'áínana kesáái ímbo tai'áínda úwoi waé'wae'a íníye
Ísu siyáiye.

Kúmónda-kanaa waási ímba ísaraawemo siyáin-aai.
Mátíyu 24:36-44, Rúku 17:26-30,34-36

32 Ísu minááí simátimena séna kúmónda-kanaa aafáúmá waási ímba
ísááwasa wíyómpaken-kisau-waasiwara'a ímba ísááwa'a kemá Maníkón-
áániníko ímba isáúnana kesifo weyáá ísaraiye.
33 Kemó kúmónda-kanaa ímbo ísaraiyanka'a kumónaumpo káráwiyoro.
34 Miyámó intenkáán-úmai maarán-ááín-iye. Moórá-oraako némpa'a
wááu koméranae séna wení kísau-waasisafena kísau máéro séna ti'má'mae
wéwena ontará'ó kawáániwaintafena séna káráwiyuwo séna kóuraiye.
35 Naankóní aanáfómó tínda-kanaa ímbo ísáántemba kemó kúmónda-
kanaama ímba ísaraafo káráwiyoro. Siyatarórá'í wááwáiya'i fenáíndarara'i
nó'waana'i kumónaumno minkánáá ímba ísaraafo
36 kentáfé'a ímba imáyáamo wéiyanka'a kumúnafainifo wéto'mayaan-e'a
simu'máráaro.
37 Kemó simátimunda seyaafá'-wáásísáfé'a súmpo káráwiye'a méraaro
Ísu siyáiye.

14

Ísumbo tufuwíyan-aaimo siyáan-aai.
Mátíyu 26:1-5, Rúku 22:1-2, Yóni 11:45-53

1 Ísu minááí simátimena naaófá'ó Maníkó Yúndaa-waasi tíyótaimo í-tánómbá ímbo intóráín-tantaa'wara-pereti agáún-kanaa aúnkáraamba úwasa kae-kánáá úwoi mésa óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé sésa nóraumaisaawa Ísumba aúpá'á ta'óto'maisaawa tufuwónaumno.
2 Seyaafá'-wáási tíyáafainifo tanómbo kaufíyan-kanaarata ímba tufuwónaumne siyáawe.

Ísumbo asaa-wiyúm-básáwémbó a'ánkarain-aai.
Mátíyu 26:6-13, Yóni 12:1-8

3 Suwaná Ísu Pétáni-naopa'a koména moóráwigon-awi'a Sáímonini naaúmpa'a áúmo námombo kón-kwaasigoni naaúmpa'a ména tómbá wénowana moórá-ininko iyéna asaa-wiyúmbó úm-basawemba óraa'-ontankakembo méyámbakaim-basawemba maimaéna iyúmba minánáféúmbá tafántuwena Ísu a'nómpímbá fatímarowasa
4 tuwímbai keáímbá sésa aaisambá aéésa nóra sénawa mimbásáwémbá úwoi fatíyankaiyo.
5 Mimbásáwémbó fí'owi timénamo óraa'-ontamba maiyénamo ímbo óntamo makáan-kwaasi tíméraambaniye sésa minininkómbá aaisambá áúwana
6 Ísu séna ifátuwe'a ímba aaisambá aééro. Kawe'á asínkáíye.
7 Ímbo óntamo máráán-kwaasi kesé'a maé'mae'a íya'a túwa'nai ónae sé'a túwa'nai ónááfo kemá kesé'a marapá'á ímba maé'mae'a ónaumne.
8 Minininkó wení imáyáafinkemba kawe'á asínkáíye. Púwóndara'a masawémba asinkésa utánáafo minininkó é'a masawémba asínkáíye.
9 Érai'a súmpo ísáaro. Kesí ásé-aai seyaafá'-mápá'á simátimesa minininkómó uwásínkáín-aai simátimiyasa tááka'a maránááwe Ísu siyáiye.

Yúndasi Ísuni pintaru'ó maiyáin-aai.
Mátíyu 26:14-16, Rúku 22:3-6

10 Súwana Ísuni kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasifinkemba moóráwigon-awi'a Yúndasi moórá-awi'a Ísakerioti óraa'-amaan-kisau-waasifa'a wéna séna túwa'nai ona'á Ísumba ta'ótoranaawe súwasa
11 isésa aamoí ésa sésa miyámó inda-méyámbá óntanta aménaumne suwaná nóraumaiya Ísumba aráátíménasawa ta'ótoranaao-imayaa ómbarena úmaena kuráiye.

Tíyótaimo í-tánómbó kauráan-aai.
Mátíyu 26:17-25, Rúku 22:7-14,21-23, Yóni 13:21-30

12 Yúndaa-waasi ímbo intóráín-tantaa'wara-pereti agáún-kanaa túntemba tíyótaimo í-tánón-kánáá sipisípi-araa'a tufú'mai káúfúnka'a wení kísau-waasi Ísumba taáísai esa sésa tíyótaimo í-tánómbá nááfataawa kaufónaumno suwaná
13 kae'á ti'maréna séna Yérúsaremu-naopa'a wíyana moóráwigo nonánámó maimaé wíndawimba arááíwáékaiyo.

14 Wemó naaúmpa'o iyíndafa'o naankón-afowámó mérainakai
kosimámekai óraako áísai ena séna kesí kísau-waasise'a náán-aempara
tíyótaimo í-tánómbá nánaumno wésiye kosimámékaiyo.
15 Wemá afófumayaa'-nankoni óraa'-aempa'a aráátiminiye. Kúfu'o
uwándáíyan-tantaa'a mimpímbá wéraiye. Seyaafá-tántáá'á to'mayaa
úmarekai minká'á kausínkáakaiyo súwasarai
16 mindárai isésarai Yérúsaremu-naopa'a wésarai Ísumo sún-tantaa'a
wérowasarai minká'á tanómba kauwánkaraaye.
17 Tanómba kaumakóyasa fenómpinka'a Ísu wení kísau-waasise
mindáúmpá'á imésa
18 tómbá wémandesa uwaná Ísu séna kempínkémbá moóráwigo kesé'a
tómbó wénaiwai kembá namuro-wáásí aráátiminiye súwana
19 tirunkó umbaí tówasa moórá-mora áísai esa sésa kewá'íyo símaesa
kuwaná
20 Ísu séna moóráwigo wení tón-ayai maimaéna kesé'o moórá-taufapimba
tú'maimo náíndawi wemá kembó namuro-wáásímó aráátimindawin-iye.
21 Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna waási úranko
puwíníye siyáintemba pó'a púwónana namuro-wáásímó aráátimindawi sáwí-
meyamba máíníye. Wembó ímbo ma'ánkaraankakaa kawe'á isinó Ísu siyáiye.

Ísu wení kísau-waasi tómbó tímakain-aai.
Mátíyu 26:26-30, 1 Kórinti 11:23-25

22 Súwasa tómbá wénowana Ísu péréti maisoréna Maníkómpá'á súwiyo
séna tafámbai tiména séna mindá kesún-ifo maimái naaró séna
23 ándá-aran-dombo wéron-anafeumba maisoréna Maníkómpá'á súwiyo
séna timúwasa seyaafá'á nowaná séna mindá kesí naaén-iye.
24 Kesí naaemá sáwí-waasisafena kumínda póna Maníkó kesé'a kááísamai
méraiwae séna mináú-ááí símai kááísamakaiye.
25 Simátime'a súne. Aneka'á ándá-aran-domba ímba nánaumpo Maníkó
wení waásimo kawáánipa'a mé'a ándá-aran-domba aú-nomba nánaumne Ísu
súwasa
26 Maníkóntáfésа ísámai imá simásuwesa
mindáúmpá'á tuwésa Órífi-omapa'a iyáawe.

Pítaa ánaaeni'a uwásinkainiyemo siyáin-aai.
Mátíyu 26:31-35, Rúku 22:31-34, Yóni 13:36-38

27 Órífi-omapa'a imérowana Ísu simátimena séna Maníkón-aai aúfáífimba
agaimaréna séna Maníkó séna
sipisípiya'o kawáániwaimba tufúwónasa
sipisípisomba wété ónááwe Maníkó siyáiye
siyáimba póna táá'a ína'a siyuwé'a wété ónááwe.
28 Énifo púwónasa utámaraiya íyáfasine'a kentí aifa'á Káríri-aemapa
kona'á kesínaaemba kónááwe Ísu súwana
29 Pítaa séna seyaafá'nánká auwésa wété ónááfo kemá ímba miyá
ónaumne súwana
30 Ísu séna érai'a simáme súne. Káfé'-no'waamba kokórigo ímba kae'-í'a
ááimo siyáindara'a emá kaumbo-íká'á kentáfé sé ímbo awánáúnda-waasin-
iye sínone Ísu Pítaantafena súwana
31 Pítaa óraaka'a séna enté'o sínkamonae íya'o é'a ímba auwé'a kónaumne
súwasa wení kísau-waasi seyaafá'á miyá simásaraawe.

Ísu Kétésémánifa'a inaimó siyáin-aai.
Mátíyu 26:36-46, Rúku 22:39-46

32 Seyaafá'á miyá simásuwesa Ísuwe wení kísau-waasiye taaiyámófa'a
áwí'a Kétésémánifa'a komésa Ísu simátimena séna maanká'-méraiya'a
Maníkómpá inaí kosenó séna
33 Pítaane Yémísine Yónine tí'maena komérowana umbai-tántáákó arumbá
sáwí'a úwana
34 simátimena séna kesirunkó umbaisé'a taisá pó'a púwóraantamba
wéune. Maanká'-mé'a káráwiyoro séna
35-36 tiyuwéna ewaa'á wéna Maníkó óraakon-iye séna mara'á kumbéna
inaifínkémbá séna kesifóo seyaafá-tántáá'á kanaa'á wéonda po kanaán-iye.
Ewé sémo e maanúmbáí-tántáá'ó kempá'ó tínda maisiyuwé énifo ímba kesí
imáyáan-ifo ení imáyáa arááíwáéno Ísu siyáiye.

37 Ísu inaí simásuwena wení kísau-waasiyaufa'a téna tatuwánómba tún-
kwaigurówana tatúséna Pítaantafena séna Sáímoniyo aún-kwaiguré ímba
kanaa kárika'a káráwiye méraane.
38 Waántáwanko tísai úmai isánae-aai kempá'á sifónifo Maníkómpá'á inaí
seró. Imáyáago ewé sisaná áúgo umbaimó wétaimba mindá aúgáfaa'a
wéiye simátimena
39 aneka'á tiyuwéna ewaa'á wéna súntemba Maníkómpá'á inaí
kosimásuwena
40 wení kísau-waasifa'a téna tatuwánómba tún-kwaigurówana tatúsúwana
túgáfaate'a úwasa nóran-aaiya anondáá ímba simámuwana
41 tiyuwéna inaí kosimásuwena kouweréna minkáúmbóráúsáféna séna
túmó waiguráamba é'anifo kembá waási úrankomba sáwí'o on-kwáási
aráátiminasa ta'ótoraiyan-kanaa wétifo
42 íyáfasinewata wétiyapata konó. Kembó aráátimindawi wétiye Ísu
siyáiye.

Ísumbo ta'ótokaan-aai.
Mátíyu 26:47-56, Rúku 22:47-53, Yóni 18:2-12

43 Ísu mináái wésuwana wení kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kum-
baimái-waasifinkemba moóráwigon-awi'a Yúndasi túmba wesé'a sáwífa'-
waasi taánáínkwara paepáénkwara'a maimaé tumbá óraa'-amaan-kisau-
waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé Yúndaa-oraa'-waasiye miwí ti'márówasa
tumbá
44 áááma Yúndasi Ísumbo aráátimindasafena simátimena séna aaweyáámó
uwánkáandawimba ta'óto'mae'a káráwimae'a koró siyónka'a
45 póna Yúndasi Ísumpa'a téna séna óraakoo méraano wésena aaweyáá
wéuwankowasa
46 wesé'o tuwáí Ísumba ta'ótórówana
47 Ísuni kísau-waasifinkemba moóráwigo paepáé'a maimaéna aifa'-ámáán-
káwáágóní kísau-waasigon-áá'a fagáúsuwowana
48 tun-kwáásísáféna séna kentáfé'a umén-kwáásín-iye sé'a pó'a
taánáínkwara paepáé'wara'a maimaé'a kembá ta'ótoranae sé'a wétewe.
49 Sáwífa-kanaa óraa'-amaan-daumpa kesé'a mé'a kesááimo
wésimatimundara'a ímba kembá ta'ótokaawe. Naaófá'á Maníkón-aai
aúfáífimbo agaimakáan-aai kembó miyámó uwásínkéne'a wétewe súwasa
50 wení kísau-waasi seyaafá'á inkaisésa auwésa wété uwasá tun-kwáási
Ísumba áí'maesa kuwaná

51 moórá-ifo'-waasigo ampanta aantemba kárá'umaena Ísun-ánaaemba
wéguwasa wembá ta'ótórówana
52 ampantá awátuwena wátói-iyaimba kóuraiye.

Óraa'-waasi Ísumba aaifimbó ánkaraan-aai.
Mátíyu 26:57-68, Rúku 22:54-71, Yóni 18:13-24

53 Kóúwasa Ísumbo ta'ótórówi áí'maesa aifa'-ámáán-káwáágóní
naaúmpa'a móankesa mindáúmpá'á óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-
oraa'-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé túwaandu urón-daumpa'a
móankowana
54 Pítaa tínaaemba nénka'o témomba aifa'-ámáán-káwáágóní máápa'-
ontafinkemba iyéna naamaáífa iména i-wáásísé iyará'á koména iyá
wégaufiye.

55 Pítaa iyá wégaufuwasa óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-oraa'-
waasiye seyaafá'nánká Ísumba tufuwíyana puwínda-aaigoni áwáu saafá
uwaná ímba wérowasa
56 Ísuntafesa mósimesi-aai sésa ímba moórá-aai suwasá
57 tuwímbai íyáfasinesa karo'á sésa
58 wemó sisatáámó isáúndasa óraa'-amaan-damba waásimo uráan-damba
tawísísuwe'a kaumbo-kánáá maisuwé'a waásimo ímbo íyan-damba ónaumne
siyáiye suwasá
59 minkwáásí ímba moórá-aai suwaná
60 aifa'-ámáán-káwáágó íyáfasinena Ísumba áísai ena séna simánkáán-aai
anondáá ína sínono súwana
61 Ísu iséna ímba aaí súwana aifa'-ámáán-káwáágó áísai ena séna
kesáámó áwí'o mósá maráúndawin-áániko e Maníkómó íyáfasinankaraiwai
Káráísitiya'onai simásimiyo súwana
62 Ísu séna kemá úne. Suwánena'a kemá waási úranko Maníkó
fasi'aénkón-ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá imé'a ainánká'á kumónaumne Ísu
súwana
63 aifa'-ámáán-káwáágón-arunko sáwí'a úwana wení unáánkwátói
tafétuwena séna Maníkómbá karaánáá'a ankéna wesáféna simbá póta
minááísáféta aaifimbá maenkéta fí'on-aaimo simánkáámba saafá únda
póta ifátá tuwéta
64 Maníkómbó símaimo sáwí'o uwánkáíntafeta nórasaawa ónaumno
súwasa sáwí'an-ifo tufuwíyana puwíno sésa
65 Ísumba tuwiyáái wi'ankésa aúranka'a ampantasámbá káátamakesa
wétufuwesa sésa esáfé sé Maníkó íyáfasisinkaraiwai únemo séndawi ómpo
kemá nááwa tufúnái simásimiyo suwasá i-wáásí áí'mai tiyáántamba
tufúkáawe.

Pítaa ímbo awánáúnda-waasin-iyemo siyáin-aai.
Mátíyu 26:69-75, Rúku 22:56-62, Yóni 18:15-27

66-67 Pítaa naamaáífa ména iyá wégaufuwana aifa'-ámáán-
káwáágóní kísaumo maún-arasigo téna Pítaamba taawánéna séna Ísu
Násaretifakewiye'o maéndawi óne súwana
68 emó sénda-aai sáako ímba kawe'án-iye simásuwena máápa'-ontafimba
komérowana
69 minárásígó aneka'á awánéna méron-kwaasisafena séna efíwáni
waásifinkewin-iye súwana

70 aneka'á Pítaa séna ímbaniye simásuwena mérowasa kárika'a maémómba
Pítaantafesa sésa éraita súne. Kárírifakewi po wení kísau-waasifinkewi óne
suwaná
71 Pítaa aika'-maréna séna karo'-ááímó wésenanamo éna Maníkó
sínkaminiye. Sewímbá ímbo awánáúnda-waasin-iye súwana
72 kokórigo aneka'á ááí súwana Pítaa Ísumo simámakon-aai ááka'-maréna
miyá siyónka'a kokórigomo kae'-í'o ááimo ímbo siyáindara'a emá kaumbo-
íká'á kentáfé sé ímbo awánáúnda-waasin-iye sínone siyónka'a minááí
ááka'-maréna áfááraumai ifi'á taráiye.

15

Ísumba Páíratimpa'o áí'mae kuráan-aai.
Mátíyu 27:1-2,11-14, Rúku 23:1-5, Yóni 18:28-38

1 Úwasa aafáúmó íyáúsunka'a óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-
oraa'-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé mimbórá-ááí símai tarímaresa
Ísumba ayáánka'a kárá'umaresa áí'maesa Rómu-kamani-kawaagon-awi'a
Páíratimpa'a kuwaná
2 Páírati Ísumba áísai ena séna Yúndaa-waasiti kawáágówá ónó súwana Ísu
séna é'a séne súwasa
3 óraa'-amaan-kisau-waasi fí'o-fi'on-aaisafesa aaifimbá maénkówana
4 Páírati Ísumba áísai ena séna sáwífa'-aai wésimankaafo anondáá ína
moórá-aai sínono súwana
5 Ísu iséna ímba anondáá súwana Páírati sáwífa'-imayaa uráiye.

Ísumba tufuwíyana puwínomo siyáin-aai.
Mátíyu 27:15-26, Rúku 23:13-25, Yóni 18:39–19:16

6 Naaófá'á Maníkó Yúndaa-waasi tíyótaimo í-tánón-kánáá túntemba
Rómu-kamani-kawaago séna seyaafá'nánká túwaandu urésa aamoí ésa
ándáfa'o mérain-kwaasigon-awi'a síya'a faú'auwaano séna minkánáá
miyáumai ándáfaken-kwaasi faútínkáíye.
7 Minkánáá moóráwigon-awi'a Párápási ándáfa'o maúmba áááma
tuwímbai kámáni-waasise tíyónka'a wemá moóráwigomba tufúwana
puwúwasa ándáfa'a ánkarowana mérowasa
8 sáwífa'-waasi túwaandu urésa Páíratintafesa sésa moóráwigomba
faú'ankaao suwaná
9-10 Páírati imáyáa éna séna óraa'-amaan-kisau-waasi Ísuntafesa ímba
óraa'-waasi-i'a ínkwae sésa ta'óto'maesa kempá'á tiyáawe séna tísai ena
séna Yúndaa-waasiti kawáágóná faú'ankanaumno súwasa
11 óraa'-amaan-kisau-waasi úwoi-waasi sáwífa'nanka wa'wisésa sésa
Ísumba ímba faú'ankainompo Párápásimba faú'ankaao simáméro suwasá
isésa minááí simámúwana
12 Páírati séna Ísumba Yúndaa-waasiti kawáágó iyémó sewímbá nóra
ónaumno súwasa
13 óraaka sésa aaraa-táíyá'á tufíyana puwíno suwaná
14 Páírati séna nóra-sawira uráiyo súwasa óraaka'-oraaka'a sésa aaraa-
táíyá'á tufíyana puwíno aantemba suwaná
15 Páírati miwí táái ewé senasá aamoí uwásinkaiwae séna Párápásimba
faú'ankena
i-wáásí simátimuwasa Ísumba áwíyandasamba áwiyonku'-nowana Páírati
séna áí'mae aaraa-táíyá'á mátufiyana puwíno séna Ísumba i-wáásí tímakaiye.

I-wáási Ísumba karaánáá'o ánkaraan-aai.
Mátíyu 27:27-31, Yóni 19:2-3

16 Ísumba i-wáási timúwasa áí'maesa kámáni-waasiti naaúmpa'a
móankesa seyaafá'-í-wáási táántowasa tamésa
17 naae-únánkwátói óraa'-waasiti unáánkwátóin-iye sésa Ísumba
uwánkesa óraa'-waasiti kámo'an-iye sésa áwíyanda owepámai Ísu
a'nómpímbá wiyankésa
18-19 karaánáá'a ankésa moórá-mora kífaesa sésa Yúndaa-waasiti
kawáágó óne sésa táúntamba a'nómbá wétufamesa tuwiyáái wi'ankésa
20 karaánáá'a ánkásuwesa naae-únánkwátói faútuwesa wení unáánkwátói
uwánkesa tufíyanamo puwíndafa'a áí'maesa kuráawe.

Ísumba tufúwanamo pukáin-aai.
Mátíyu 27:32-44, Rúku 23:26-43, Yóni 19:17-27

21 I-wáási Ísumbo áí'mae kumbá moóráwigo Sáíríni-naopakewin-awi'a
Sáímoni wemá Árékísándaae Rúfaasinteti tifowá Yérúsaremu-nao'-ampa'a
túwasa
i-wáási ta'ótoresa Ísumbo tufíyan-aaraa-tai áúwaata'ankesa sésa áwa'nai
úmae tiyó suwaná miyá úwasa
22 marésa moórá-maragon-awi'a Kórígótaafa'a wésa mináwíkóní áwáu
a'nónayaantapa'emo supa'á wésa
23 ándá-aran-domba maiyésa áí'a tai'áínkwae sésa ikamó fain-tántáá'á
mimpímbá marésa Ísumba ámúwana ímba naráiye.

24 Ísu ímba nówasa áí'maesa aaraa-táíyá'á aíyayaampimba
mátufusumaresa wení unáánkwátói maénae sésa ááfésa tíyáananasa
nááwamo íyáákaindawi máíníye sésa miyá ésa
25 aafáúgómó áyana'o kain-kánáárá'á tufúmba
26 Ísumbo tufúwanamo puwún-aaigoni áwáu aúfáífimba agaimarésa sésa
Ísu Yúndaa-waasiti kawáágón-iye agaimarésa aaraa-táíyá'á mósá marésa
27 uménté'o uyan-kwáásíyáí tí'maesa Ísuni séfasefa'-arausampa'a aaraa-
táíyá'á tufúsúmarowana
28 naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna wemá sáwí'o on-
kwáásímo máépa'a méraisasa awánaraawe agaimaréna siyónka pósa miyá
uráawe.
29 Aaraa-táíyá'á tufúsúmarowasa tuwímbai tésa tiyáámba tóipimba fáákesa
timántákáí fa'ankésa karaánáá'a ankésa sésa úwé emá séma óraa'-amaan-
damba tawísísuwe'a kaumbo-kánáá maisuwé aneka'á ónaumne siyáampo
30 esáfé enáú áwa'nai ema eyáárika'a taaiyakémbá taútuwe marapá'á
kumuwó suwasá
31 miyáumai óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé sésa
fí'owi túwa'nai ena wesáféna wenáú ímba kanaa'á áwa'nai íníye.
32 Maníkómó íyáfasisinkaraiwai é'a Ísareri-waasiti kawáágó únemo
sé'éímba póna érai'o sé'éíndamo éna weyáárika'a taaiyakémbá kumínata
awáné séta érai'a Maníkón-áánimban-iye sénaumne suwasá miwímó
suntembá uménté'o uyan-kwáásíyáí séfasefa'-arausampa'o aaraa-táíyá'ó
tufúsúmarowiyai Ísumba karaánáá'a ánkaraaye.

Ísumo pukáin-aai.
Mátíyu 27:45-56, Rúku 23:44-49, Yóni 19:28-30

33 Ísumba karaánáá'a ánkówana wááwái seyaafá'-áémpá'á túnkwéna
aafáúmó taenónka'a túnkúmba
34 Ísu óraaka Yúndaa-waasi-taaifinkemba séna eri eri rama
sapakataniyemo súmba maará siyáiye. Maníkó kesí Maníkóo nóra séwa
siyuwááno súwasa
35 minká'ó méron-kwaasi isésa tuwímbai sésa naaófá'ó Maníkón-aaimo
simátímakaiwaimba Íráiyaamba wéaantaiye suwaná
36 moóráwigo awaantanténa faru-táéná maimaéna ándá-aran-domba ika-
nómpímbá tu'maéna ofiyen-táemopimba sinúfaimaena náínkwae séna Ísun-
óika'a mósá maréna séna Íráiyaa kuména taaiyakémbá kutaútuwaini ína
taútuwainiyo séta amu'maréta méraumne súwana
37 Ísu óraaka séna puwúwana
38 óraa'-amaan-daumpa'o ampanta-óntámó úmakomba sanaan-
áyáíyákémbá itafé'maena marapá'á mútafetena kaesé uwágúwana póna
Maníkómpá'ó iyíyan-amba wi'makáiye.
39 Ísu óraaka'o sénamo puwúmba i-wáásítí kawáágó awánéna séna érai'a
wemá Maníkón-ááninkon-iye siyáiye.

40 Minááímó súmba sáwífa'-inimba awánánae sésa tumbá némpa'a
taméśa awánaraawe. Minínintómpínkémbá moórá-inimba Mágátáraa-
naopaken-ininkon-awi'a Máríyaa úwana moórá-inimba ifó'-Yémísinte
Yósisinte tinówan-awi'a Máríyaa úwana moórá-ininkon-awi'a Sárómi
41 miyáumai-inimba Ísumo Káríri-aempa'a núpa'o wembó
arááíwa'maesamo áwa'nai úmae kuráan-inimba Ísu Yérúsaremufa'o
túmba minínintómbá tésa aaraa-táíyá'ó tufúsúmaronka némpa'a taméśa
awánaraawe.

Ísumbo utaráan-aai.
Mátíyu 27:57-61, Rúku 23:50-55, Yóni 19:38-42

42 Minínintómbá tamérowana Yúndaa-waasi ámáán-aaimo ísón-kanaa
aafáyáaraamba úwana káfékaamba fenómpinka'a moóráwigon-awi'a Yósepi
Árímátíyaa-naopakewi
43 wemá óraa'-waasi éna kawe'-wáásí éna Maníkó wení waási
kawáání́níye séna amu'makówi ímba áátafena úmba Páíratimpa'a téna
Ísun-áúma utánáifo simiyó súwana
44 Páírati imáyáa éna éra pukáiyo séna i-wáásítí kawáágómbá áántena séna
Ísu éra pukáiyo súwana
45 ewé é'a pukáiye simámuwana Páírati séna kanaámpó Ísun-áúma
máínone súwana
46 Yósepi aú-ampanta komaimaé tiyéna Ísun-áúma aaraa-táíyákémbá
tataú'mai minámpántáfímbá asááúmaena maimaéna aúsámakon-ontan-
aifimba mámarena óika'a óraa'-ontantamba awááúwasuwena kúwana
47 Máríyaa Mágátáraa-naopaken-ininko úwana araámáó Yósisin-anówae'a
mésarai Ísumbo utámaromba taawánésarai kurááye.

16

Ísu pukáimpinkembo íyáfasinkain-aai.
Mátíyu 28:1-8, Rúku 24:1-12, Yóni 20:1-10

1 Yúndaa-waasimo saagon-kánáá tai'ówasa kaumbo-ínímbá Máríyaa
Mágátáraa-naopaken-ininko úwana araámáó Yémísin-anówa úwana Sárómi

úwasa miyáumai-inimba Ísun-áúra'a asaa-wiyúm-básáwémbá máa'ankanae
sésa
2 áááma aafáúmó íyáúsunka'a mimbásáwémbá maimaésa Ísumbo
utámakopa'a kumbá
3-4 aampa'á wéwesa sésa óika'o awáááúwasukaan-ontamba óraa'-ontamba
póna nááwa súwa'nai énasaawa óikaken-ontamba waétuwainiyo sésa
awánomba minóntámbá é'a fawátukowasa awánésa
5 minóntán-aifimbo íyúmba moórá-ifo'-waasi waén-únánkwátóiwara'-
waasigo minká'á mérowasa awánomba táá'a úwana
6 simátimena séna ímba táá'a íno. Ísumba Násaretifakewimba aaraa-táíyá'á
tufúwówanamo pukáiwaimba taawánánae sé'o wétemba pukáimpinkemba
íyáfasinena kówéna ímba maanká'á méraifo utámakaampimba iawáné'a
7 wení kísau-waasiye Pítaane kosimátime sé'a Ísu siyáintemba
pukáimpinkemba íyáfasinena kentí aifa'á Káríri-aempa'a wína'a
koawánánááwe. Minááí kosimátíméro súwasa
8 minóntán-aima tuwésa táá'a éna tinekembá tata'á úwasa tuwaantantésa
wésa táá'a úntafesa minááí ímba kosimátímakaawe.
Mááka kemó súnda-aai taí'áiye.

Ísu paápé úwana Máríyaamo awánarain-aai.
Yóni 20:11-18

9 Sondaará'á áááma Ísu pukáimpinkemba íyáfasinena aifa'á Máríyaa
Mágátáraa-naopaken-ininkon-aúranka'o paápé úmba áááma Ísu minínínkón-
arumpinkemba afakaeté-sawi-amutambo maiyáúkain-ininkon-aúranka'a
paápé úwana
10 awánéna wení waási ifi'ó wétopa'a kosimátimuwasa
11 Ísumo aúnarowana minínínkómó awánón-aai simátimumba isésa ímba
ísámai kawe'á uráawe.

Éméyási-nao'-ampa'a Ísumbo awánaraayan-aai.
Rúku 24:13-35

12 Minkákémbá kae'-wáási némpa'-ampa'a wéguyana Ísu fí'on-
kwaasiyaamba úmaena minkáé'nárai túranka'a paápé úwasarai awánésarai
13 kouwerésarai Ísuni waási tasimátímúwasa ímba ísámai kawe'á uráawe.

Ísuni waási wembó awánaraan-aai.
Mátíyu 28:16-20, Rúku 24:36-49, Yóni 20:19-23

14 Minkákémbá Ísuni kísau-waasi sísamaifakemba moórá kumbaimái-
waasi tómbá wénowana Ísu paápé úwasa awánowana Ísu aaisambá tiyéna
séna kemá pukáundafinkembo íyáfasinkaunda suwánaresa simátíméwa'a
isé'a sirumbá wéfaiyaraawe sé'a tuwarónaawaro wéowe. Simátíén-
aaisafe'a érai'emo seráámbá ímba érai'e siyáawe simásuwena
15 séna kesí ásé-aai seyaafá'-máráfá'á simátímapa'a koró.
16 Kesááisafesa érai'e sésa kenká'á timankúnkúmba ésa nombó maíyana
Maníkó miwí sáwí'o úmaimo mérempinkemba faútinkainifo kesááisafesa
ímba érai'e sésa timankúnkúmbo íyawi Maníkó aaifimbá maitinkáíníye.
17 Kesááisafesa érai'e sésa kenká'á timankúnkúmbo íyawi ímbo awánaan-
kisau maésa kesí fasi'aéntámbá waási tirumpinkémbá sáwí-amutamba
maitiyuwésa fí'on-aaifinkemba sésa
18 waaifaimbó ta'ótoraiyana unkutíndamo ésa ímba puwésa puwíyan-
dombo náíyambo ésa ímba puwésa tí'o índa-waasimo tiyáámbo
ta'ótoraiyamba asófatinkanaawe Ísu siyáiye.

Maníkó Ísumba aiyówanamo iyáin-aai.
Rúku 24:50-53, Aantá-waasi 1:9-11

19 Fasi'aénkó Ísu mináái simásuwowana Maníkó Ísumba ái'maena wíyómpa'a móankowana Maníkón-ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á mérowasa
20 Ísuni kísau-waasi seyaafá'-máráfá'á ásé-aai simátímapa'a kuwaná Fasi'aénkó túwa'nai úwasa waási ímbo awánaraan-kisau maúwasa awánésa sésa maanááímó simásíménta érai'-aain-iye siyáawe.

Mináái taí'áiye.

Rúku

Ísu wíyómpa'a iyówana Rúku tuwímbai-aatai maisuwéna Ísun-aai agaimakáiye. Rúku ímba Yúndaa-waasin-ifo fí'onkaa-waasigo éna tíyofaan-kisau maiyáiye. Kíríki-waasi Ísun-aai isáíwae séna maanáúfáí agaiyáiye. Kíríki-waasi arupíse úmaimo méraamba tiráái tain-kwáásín-owe séna maanáái agaiyáiye. Ísu érai'a arupíse-waasi póna arumbó wéuwatinkaiwain-iye. Maníkómpá'á inaimó sen-ááíyé Maníkóní ámútankon-aaiye sáwí'o um-béyámbá Maníkó maisíyúwáín-aaiye miyán-ááí Rúku agaimakáiye.

1-4 Óraako Tíófíráasiyo moórá-aai sénaumpo isaaó. Maníkó kentááfímbá paápé uráimba aifa'ó awánaraan-kwaasi mintántáákón-aai simátíma'maesa iyáamba isasá kentáá wésimasimewe. Sáwífa'nanka mináái érai'-aai agaimakáamba minááígóní áwáu kawe'-úmai isé'a aifakén-ááíyé afu-fumpinkén-ááíyé ánaaenken-aaiye agai-amúne. Ísaraanda-aai érai'-aaiya'i karo'-ááíyá'iyompo mindásafe'a maanáúfáí agai-amúmpo toráumai isaaó.

Yónimbo ma'ankáínda-aaimo simámakain-aai.

5 Yúndiyaa-marafaken-kawaagon-awi'a Éroti méron-kanaafimba moóráwigon-awi'a Sékáráíya Ápáísaani akún-ándáfákén-kwáási ména Maníkóní ámáán-daumpa'a kísaumo maúwai mérowana awaaininkón-áwí'a Írísápéti Éronini akún-ándáfákén-íníníkó Maníkóní ámáán-daumpa'a kísaumo máún-kwaasiti akún-ándáfákén-íníníkó úwasarai

6 Maníkón-aúranka'a minákwá'á kawe'-úmai mésarai Fasi'aénkón-aráái waésarai wení ámáámba kawe'-úmai isésarai

7 age-ínímbá ména iyámpói-íyaimba mésarai wauránáráámba káguraaye.

8-9 Wauránáráámba káguyasa Sékáráíyaani akúmbá Maníkóní ámáán-daumpa'a kísau maésa miyá úmae iyésa miwíti kísau tuwínkaa'-ésa Sékáráíyaamba íyáfasinankowana asaa-wiyúmbó índa-tantaa'o agaíndasafena Fasi'aénkóní óraa'-amaan-daumpa'a iyúwasa

10 asaa-wiyúmbó índa-tantaa'o agái-kánáá seyaafá'á Yúndaa-waasi máápa'a mésa Maníkómpá'á inaí wésuwana

11 Sékáráíya Fasi'aénkóní óraa'-amaan-daumpa'a iyúwana asaa-wiyúmbó í-tántáá'ó agái-táárégóní ayáánúrapa'a wíyómpaken-kisau-waasigo paápé úwana

12 Sékáráíya awánéna kantúmba maréna inkaisúwana

13 wíyómpakewi séna Sékáráíyaao ímba inkaisuwó. Maníkómpá'ó inaimó sénda ísáíntafena enawaaininkó Írísápéti iyámpói máínífo miníyámpóígón-áwí'a Yóniye siyó.

14 Ma'ankáínana enarunkó aamoí ínasa fí'on-kwaasiwara'a aamoí ónááwe.

15 Ma'ankáíndara'a Maníkóní Ufaen-ámútánkó miníyámpóígón-arumpimba óraa'a ínana ándá-aran-done uwóí'o on-dóné ímba náíno. Maníkón-aúranka'a wenáwí'a óraa'a íníye.

16 Wemá óraa'a éna Ísareri-waasisomba tafisínasa miwíti Fasi'aénkó Maníkómpá'á aneka'á ténááwe.

17 Wemá Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Íráiyaa uráintemba fasi'ámai ména Fasi'aénkóní aifa'á wéna tifoísáíye tíráámarine tafisínasa taankarotámai méranaawe. Aaimó ímbo isáíyan-kwaasi tafisínasa arupísemo on-kwáásímó íyantemba ésa kawe'-ímáyáá ónááwe. Miyáumai

Fasi'aénkómó kumíndasafena wení waási to'mayaa uwátinkainiye wíyómpakewi súwana
18 Sékáráíya séna kesuwaainínkóekai wauránáráámba káguraufo nóra séra minááísáfé'a érai'e sénaumno súwana
19 wíyómpakewi séna kemá Képarieri mé'a Maníkón-aúranka'a méraunana kawe'-ááí siména si'máráísa'a músimamundasafe
20 ímba érai'e sémpo emá ímba aaimó sindá mérenana ánaaen-kanaa kemó súnda-tantaa'a paápé ína kawe'-úmai aaí sínone súwasa
21 máápa'o méron-kwaasi Sékáráíyaamba amu'matuwé mésa sésa óraa'-amaan-daumpa'a nóintafenawa ayáátááka'a méraiyo wésuwana
22 máápa'a kuména ímba aaí súwasa óraa'-amaan-daumpa'a kaainkáámbá awánaraiye suwaná ayáán-kwaame'naame'a wéena ímba aaimó súmba ména
23 wení kísau-kanaa tai'ówana wení naaópa'a kuráiye.

24 Komérowana awaainínkó Írísápéti ámú'a paápé éna aúpá'á séfataase-wiyomba maéna
25 séna Fasi'aénkó kawe'á uwásinkena miyámó uráintafe'a aamoí é'a ayáátááka'a iyámpói ímbo matinkáúnda misígáémó imbá taí'áiye Írísápéti siyáiye.

Ísumbo ma'ankáínda-aaimo simámakain-aai.

26 Írísápéti ámúka'a ména afa'mórae-wiyomba maisuwówana Maníkó wení kísau-waasigon-awi'a Képarierimba wíyómpakemba ai'marówana Káríri-marafa'a Násareti-naopa'a kuména
27 moórá-arasigon-awi'a Máríyaambo simámindasafena kunkáiye. Minárásígó ímba waaí maiyón-arasigo Téfítin-andafaken-kwaasiya'a áwí'a Yósepinka'a aaí tarímarowana
28 wíyómpakewi Máríyaampa'a kuména séna méwa'ono. Maníkó aamoí uwánkena esé'a méraiye simámuwana
29 óraa'-imayaa éna séna minááígóní áwáu nóran-aaisafenawa síyó súwana
30 miwá séna Máríyaao Maníkó aamoí uwánkáífo ímba áá'a íno.
31 Ámú'o kaumáímo iyámpóímo ma'anké áwí'a Ísuwe simánkainone.
32 Wemá óraa'a éna óraa'-waasi-i'a ínasa íyáákamai-Fasi'aenkon-áániniko-iye sénááwe. Aíwá'nágon-awi'a Téfítimo kawáá-kísáúmó maiyáintemba Maníkó kawáá-kísáú amínana
33 Yékopun-andafaken-kwaasi kawáá-kísáú waé'wae'a ínana minkáwáá-áwí'á ímbo tai'áínda waé'wae'a íníye Képarieri súwana
34 Máríyaa séna nóra séwa sénó. Kemá ímba waaí maiyé'a úwoi méraumne súwana
35 wíyómpakewi séna Maníkóní Ufaen-ámútánkó esé'a mérainana íyáákamai-Fasi'aenkoni fasi'aémbá embá amína po ma'ánkénasa áfááran-iyampoi Maníkón-áánimban-iye sénááwe.
36 Enamáára-ininkon-awi'a Írísápéti áráamba kéna ámú'a kauráiye. Age-ínímbán-iye wésewana ámú'a kauréna afa'mórae-wiyomba maisúwáíye.
37 Maníkó seyaafá-tántáá'á fetói wéena wenkwárá'á miyá wéuwankaiye súwana
38 Máríyaa séna Maníkóní kísau-arasi úmpo simásimendantemba Maníkó kembá miyá íníye súwana Maníkó ai'mákowi auwéna iyáiye.

Máríyaa Írísápétini namu'ó kuráin-aai.

39 Iyúwana kárika'a Máríyaa ména íyáfasinena minúwóíyáán-úmai
Yúndiyaa-marafa'a omápa'-aempa'a moórá-naopa'a wéna
40 Sékáráíyaani naaúmpa'a iyéna Írísápétin-awi'a mó tówana
41 Írísápéti Máríyaa amóísáúmba isówana iyámpóígo anówan-arumpimba
ména úwaauwa úwana Maníkóní Ufaen-ámútánkó Írísápéti arumpimbá
óraa'a úwana
42 óraaka séna Maníkó kawe'á uwánkena fí'on-inimba kárika
kawe'á uwátinkena embá óraaka kawe'á uwánkaraiye. Ma'ánkénda-
iyampoigonkwara'a kawe'á wéuwankaiye.
43 Ímba súwí'wara'-inimba úndanifo kesí Fasi'aénkómbá ma'ánkénda-
ininko éma kesí namu'á wétene.
44 Enamóísáúmba isáúnana sirumpimbó mérain-iyampoigo aamoí éna
úwaauwa uráiye.
45 Maníkó simámakain-aai érai'a paápé íníye séndasafena Maníkó kawe'á
uwánkáíye Írísápéti siyáiye.

Máríyaa Maníkón-áámói éna imó siyáin-aai.

46 Súwana Máríyaa séna kesí imáyáago Fasi'aénkón-áwí'a mósá
wémaraisa'a
47-49 Maníkóní kísau-arasi úwoi-arasi únana ken-ímáyáá isaná sirunkó
kawe'á isa'á Maníkó kawe'-ámpá'ó mésínkáíwaimba aamoí uwánkaumne.
Maníkó óraa-fasi'aenkwarawi óraa'a uwásínkáímba pósa kentáfésa sésa
Maníkó kawe'á uwánkaraiye sénááwe. Káfé'o méraan-kwaasiye ánaaembo
paápé íyan-kwaasiye minááí símaesa kónááwe. Maníkó áfáá'orawi éna
50 wenaísamaifimbo méraan-kwaasisafena ááémo maé'ón-kwaasiye káfé'o
méraan-kwaasiye ánaaembo paápé íyan-kwaasiye arumbá uwátínkámaena
iyíníye.
51 Maníkó fasi'aréna fasi'aén-kísáú maéna kentúwí'o mósá máráán-kwaasi
ti'mátu'makaiye.
52 Maníkó túwí'o wérain-kwaasi kárika'a múra tinkéna ímbo túwí'o wérain-
kwaasi óraaka'a mósá wétinkaiye.
53 Tááimo wétain-kwaasi kawe-tántáá'á tiména sáwífa-tantaa'o makáan-
kwaasi ímba tiména ti'mátukaiye.
54-55 Maníkó kentáá síwá'náwara Émbaramuntafenawara'a óraaka
séna enkwárá enaísaafitantambo íyawiwara'a sirumbá uwátínkámae'a
iyónaumne siyáin-aai ááka'a makéna kentáá Ísareri-waasisa wení kísau-
waasisa wésuwa'nai-iye Máríyaa séna
56 Írísápétiye ména kaumbo-wíyómbá maisuwéna wení naaópa'a
kunkáiye.

Írísápéti Yónimbo ma'ánkarain-aai.

57 Kumúwana Írísápétini kanaa túwana iyámpói ma'ankówasa
58 Fasi'aénkó arumbó uwánkarain-aai isésa wenamááraawe wení
naaópakewiye isésa anówankwara'a aamoí uwánkaraawe.

59 Aamoí uwaná miníyámpóígó afakaumboé-no'waamba waúwasa áúma
kárámai araénáémba ónae sésa afowán-áwí'a Sékáráíyaawe simánkanae
uwaná
60 anówa séna ímbanifo wenáwí'a Yóniye seró súwasa
61 miwí sésa ímba ení waásifa'a miyán-áwí'á wéraiye suwaná
62 afowámbá áá'a káúnkowasa tiyáán-kwaame'naame'-esa nóran-awira
simánkainono suwaná

63 afowá aúfáí-wandaai síméro séna waamé'naame úwasa máámúwana
agaimaréna wenáwí'a Yóniye séna timúwasa awánésa óraa'-imayaa uwaná
64 Sékáráíya agaimaréna ói'a fetói úwana aaí séna Maníkón-áwí'a mósá
marówasa
65 mindáópaken-kwaasi táá'a úwana Yúndiyaa-marafa'a omápa'-aempa'a
mináái wété úwasa
66 ísówi óraa'-imayaa ésa sésa miníyámpóígó ánaaemba nóran-kwaasiya
mérainiyo sésa Fasi'aénkóní fasi'aémbá wesé'a méraiye siyáawe.

Sékáráíyaamo siyáin-aai.

67 Miníyámpóígó afowámbá Sékáráíyaamba Maníkóní Ufaen-ámútánkó
óraa'a uwánkowana Maníkón-aai simátimena séna
68 Maníkó kentáási Fasi'aénkó éna wení waásisa Ísareri-waasisa súwa'nai
ena sáwí-imayaago ta'ótokaimpinkemba faúsinkaindasafenasa wéimba póta
wenáwíta mósá maránaumne.
69 Maníkó wení kísau-waasi Téfítin-andafakewimba fasi'aén-kwáási
íyáfasinankaraimba póna sáwí'o úmaisaamo méraundafinkemba kawe'-
ámpátá mésinkainiye.
70 Naaófá'á Maníkó mináái wení kawe'-wáási simátimuwasa
agaimakáawe.
71 Naaófá'á Maníkó kentáásáféna óraaka séna tíyámbo kembó uwátínkén-
kwaasi namuro-wáási ta'ótokempinkemba métiyanaumne siyáiye.
72 Ááéma Maníkó kentáá síwá'násafena arumbó uwátinkainda-aai séna
wení fasi'aén-ááí ááka'o maráínda-aai siyáiye.
73-74 Maníkó Émbaramu kentáá síwá'násafena kentáási namuro-
wáásífákémbá mésinkainata ímba sáá'a ínata wení kísau maéta
75 wenaúranka'a kawe'-úmai arupíse úmai maé'mae'o onda-ááísá
óraaka'a siyáiye. Sékáráíya simásuwena séna
76 kesááninkoo entáfésa íyáákarai-Fasi'aenkon-aaimo simátímíndawi óne
sénááwe. Aifa'á emá Fasi'aénkóní aambá wiyínone.
77 Fasi'aénkó wení waásiti sáwí-imayaa maitiyuwéna kawe'-ámpá'ó
métinkainda-aai wésimatime Fasi'aénkóní aambá wiyínone.
78 Kentáási Fasi'aénkó áfááraumai arumbá uwásinkenasa aafáúmó
íyáúsenamo sámo kaintembá kawe'-ámpátá mésinkenasa sása kásinkainiye.
79 Kumeu'ó in-áémpá'ó méraawi puwíyantafena táá'o iwái sáma kátinkena
kawe'-ámpá'á métinkainiye Sékáráíya siyáiye.

80 Súwana miníyámpóígó óraa'a éna kawe'-ímáyáá wéena máásai-
marafa'a ména Ísareri-waasi túranka'a paápé índa-kanaa túwana máásai-
marafa'a méraiye.

2

Máríyaa Ísumbo ma'ánkarain-aai.
Mátíyu 1:18-25

1 Minkánááfímbá Rómu-kamani-oraakon-awi'a Ógásitasi simátimena séna
seyaafá'-máráfákén-kwáási túwí'a agaénááwe siyáiye.
2 Aifa'á túwí'o agáún-kanaafimba Sáíriniyasi Síriyaa-waasiti kawáágómó
méron-kanaafimba
3 namupa'ó maifá'o kuráawi kouwerésa kentí akúmbó méropa'a túwí'o
agáíyantafesa tiyáawe.
4 Yósepi Téfítin-andafaken-kwaasi póna Káríri-marafa'a Násareti-
naopa'a tuwéna Yúndiyaa-marafa'a Téfítini naaópa'a téna mindáópa'-awi'a
Pétaremufa'a túwana

5 awaainín-árásígó Máríyaa ámú'a kaufúwana áwí'o maíndasafena
áí'maena túwana
6 mindáópa'a ména iyámpóímo ma'ankáí-kánáá túwana
7 aifaráán-íyámpói ma'ankéna iyámpóígoni unáánkwátói úsúrena pu-
rumakagóní táúfapimba ánkaraiye. Túwí'a wéagauwasa sáwífa'-waasi
wíyómpimba waásimo wááumo wáén-daumpa'a ówi'a tarówana purumak-
agóní naaúmpa'a mérena ma'ánkaraiye.

Sipisípiya'o káráwiyowi simátímakain-aai.

8 Mináémpá'ó sipisípiya'o káráwiyowi nó'waamba ufá'á wégawaanuwana
9 Fasi'aénkó wení kísau-waasi wíyómpakemba ai'marówana sipisípiya'o
káráwiyowifa'a paápé úwana Maníkóní sáma tuwówana kumúwasa awánésa
áfááraumai táátafesa uwaná
10 wíyómpakewi séna ímba táá'a íno. Ásé-aai kusimátimunda pósa sáwífa'-
waasi isésa áfááraumai aamoí uwánkanaawe.
11 Káfé'a Téfítini naaópa'a iyámpói ma'ánkáísana miníyámpóígóntáfésa
Maníkó íyáfasinankaraiwai Fasi'aénkón-iye sénááwe. Miníyámpóígó
kenkwárá'é fí'on-kwaasiye sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawe'-ámpá'á
métinkainiye.
12 Miníyámpói ampantasámbá úsúmai purumakagóní táúfapimba
máráísa'a koawáné sé'a simásímakain-aai érai'-aai kentáá kawe'-ámpá'á
mésinkaindawimba ma'ánkaraiye sénááwe súwasa
13 minúwóíyáámbá wíyómpakewi sáwífa'a paápé ésa Maníkón-áwí'a mósá
marésa sésa
14 wíyómpa'a Maníkón-áwí'a mósá maráúmne. Marapá'á Maníkó
aamoimó uwátínkáín-kwaasi aaweyáá úmai méraawe siyáawe.

Sipisípiya'o káráwiyowi Ísumbo koawánaraan-aai.

15 Wíyómpaken-kisau-waasi wíyómpa'a kunuwerésa íyúwasa sipisípiya'o
káráwiyowi sésa Fasi'aénkómó simásímakain-aaisafeta Pétaremufa'a
koawánanaisaiye sésa
16 minúwóíyáán-úmai kumbá Máríyaae Yósepiye mésarai purumakagóní
táúfapimba Ísumba ánkaroyasa taawánésa
17 wíyómpakewimo siyón-aai miníyámpóígón-áái tasimátimesa
18-20 kouwerésa simásímakain-aaisa érai'-aaiye sésa ísaron-aaisafesa
koawánontafesa Maníkón-áwí'a mósá makáawe. Sipisípiya'o káráwiyowi
simátimun-aai ísówi imáyáa uwaná Máríyaa mináái áákaraaka'a éna imáyáa
uráiye.

Ísun-awi'o simánkarain-aai.

21 Iyámpói ma'ankéna afakaumboé-no'waamba waúwasa
miníyámpóígón-áúma kárámai araénáémba uwaná áwí'a simánkena
anówamo ímbo ámú'o kaurónka'a wíyómpakewimo siyón-awi'a simánkena
Ísuwe siyáiye.

Símiyoniye Ánaae'a Ísumbo awánaraayan-aai.

22 Naaófá'ó Mósese aaremó iyámpóímo matinkésa nombó pétuwesa
miwítí naaópa'o iyíyan-aaimo siyáin-kanaa túwasarai Yósepiye Máríyaae'a
Ísumba áí'mesarai Fasi'aénkómbó amíyanesarai Yérúsaremu-naopa'a
kurááye.
23 Fasi'aénkóní ámáámba Mósese agaimaréna séna Fasi'aénkó séna
kentí iyámpói aifa'á waai-iyámpóísómbá tí'mae'a kempá'á mátinke'a ení
iyámpóíye sénááwe Fasi'aénkó siyáiye Mósese agaimaréna siyáiye.

24 Moórafa'a Fasi'aénkóní ámáámba agaimaréna séna Maníkóntáfékai ísámai mááufu'-numa kae'á fámai agáékaiyo. Ímbo mááufu'o makékai mááufukaan-dumagon-áráá'a kae'á maimái agáékaiyo siyáiye. Minááí miyá íyantafesarai Ísumba áí'mesarai Yérúsaremu-naopa'a kurááye.
25 Kuyaná moóráwigon-awi'a Símiyoni Yérúsaremufa'a ména kawe'-wáási éna Maníkón-aaisafena fasi'ámai ména Ísareri-waasi kawe'ó uwátinkaindawimba amu'maréna mérowana Maníkóní Ufaen-ámútánkó wesé'a ména
26 áááéma simámena séna ímba áááéma puwínompo Fasi'aénkóní Káráísitimba awáné puwínone simámakaimba
27 Maníkóní ámútanko imáyáa amúwana óraa'-amaan-daumpa'a imérowasarai Ísun-anófoiyai ámáámba miyá siyóntafesarai Ísumba áí'maesarai óraa'-amaan-daumpa'a íyúyana
28 Símiyoni miníyámpói tapéna Maníkóntáféna súwi simásuwena séna
29 Fasi'aénkóo simásímakaanda-aai káfé'a paápé isaná sirunkó kawe'á wéimba pó'a úwoi puwónaumne.
30-31 Seyaafá'-wáásísáféna ísámai kawe'-ámpá'ó métinkaindawimbo íyáfasinankaandawimba é'a awánáúmne.
32 Fí'onkaa-waasi sáma kátinkena kawe'-ámbá aráátiminana póna Ísareri-waasi súwíta sanaambá iyíníye Símiyoni
siyáiye.

33 Símiyoni miníyámpóígóntáféna súwasarai anófoiyai isésarai óraa'-imayaa uyaná
34 Símiyoni séna Maníkó kawe'á uwátinkainiye simásuwena miníyámpóígón-anówantafena séna Maníkó maaníyámpói íyáfasinankaiye. Wentáfésa Ísareri-waasi tuwímbai Maníkóntáfésa kawe'-úmai méwasa tuwímbai tínaaemba uwámenaawe. Maníkó wembá waamékáámbá uwánkáísasa sáwí-aaimo simánkaiyawiti
35 sáwí-imayaa seyaafá'-wáási túranka'a paápé íníye. Ááiwara-tantaako faiyáráísanamo áí'o intenkáámbá umbai-tántáákó enarumpimbá tíníye Símiyoni Máríyaantafena siyáiye.
36-37 Moórá-ininkon-awi'a Ánaa Maníkón-aaimo simátimun-ininko ména Ásan-andafaken-inimba Fániyuerin-ayáámúnko éna waaí maiyéna afakaeté-aatai maisuwówana awaaikó puwúwana ayáátááka'a 84 aatai maisuwéna áráamba kéna aasiyaasi-kánáá óraa'-amaan-daumpa'a iména aafáyáara'e fénáímpinka'e nó'waane Maníkón-áwí'a mósá wémarena inaí aantembo síndasafena ímba tómbá wénena
38 Símiyoni sún-kanaa wewárá'á ewaa'á taména Maníkóntáféna súwi séna miníyámpóígón-aai simátimena Maníkó Yérúsaremufaken-kwaasi sáwí-imayaago ta'ótokaimpinkemba faúsinkaindasafenasa siyáíndawimba wéamu'maraundawintafena miníyámpóígón-aai simátímakaiye.

Yósepiye Máríyaae'a Násareti-naopa'o kurááyan-aai.

39 Yósepiye Máríyaae'a Fasi'aénkómó siyáin-amaamba taí'ásuwesarai Káríri-marafa'a mindáraiti naaópa'a Násaretifa'a koméroyana
40 mindáraiti iyámpóígo óraa'a uwáwéna fasi'ámai ména kawe'-ímáyáá úwana Maníkó kawe'á uwánkaraiye.

Ísu iyámpóíya'a óraa'-amaan-daumpa'o iyáin-aai.

41 Naaófá'á Maníkó Yúndaa-waasi tíyótaimo í-tánón-kánáá túntemba Ísun-anófoi Yérúsaremu-naopa'a kógo urááye.

42 Ísu sísamaifakemba kae'á kumbaimái-aatai maisukónka'a Yúndaa-
waasiti áwáu arááíwaesarai mintánómbó náíyantafesarai Ísumba
áí'maesarai Yérúsaremufa'a koméroyana
43 mintánón-kánáá tai'ówasa miwítí naaópa'a wété uwaná Ísu
Yérúsaremufa'a mérowasarai anófoi ímba awánésarai
44 imáyáa ésarai wenamááraase'a aampa'á wéwiye-imayaa ésarai
aampa'á wéwesarai fenómpinka'a wétoso uwasaráí mindárai miwítí
naaóraafine timááraafinemo tíndawe sésarai ayaafáí uyambá
45 ímba awánésarai ayaafáí uwááesarai aneka'á tauwerésarai
Yérúsaremufa'a koayaafáí úmaesarai kuyambá
46 kaumbo-kánáá maisúwóyana óraa'-amaan-daumpa'a mérowasarai
anófoiyai awánaraaye. Yúndaa-waasi aaimó simátímún-kwaasiti afu-
fumpimbá Ísu ména miwí táái wéisena mináááísáféna tísai úwasa
47 anondáá wembá áísai uwaná wení kawe'-ímáyááfínkémbá
simátimuwasa isésa táátafesa uwasá
48 anófoi taawánésarai táátafesarai ésarai tiyáámba píkinesarai anówa
séna kesáánínkoo enafoékai ayaafáí úmaekai wénuyana sirunkó umbaí
wétaifo nóra séwa miyá wéono súwana
49 Ísu séna nóra sékaiya siyaafáí wéoyo. Kesifoní naaúmpa'a méraumpo
nóra sékaiya ímba ísaraayo súwasarai
50 mináááígóní áwáu ímba kawe'-úmai ísaraaye.
51 Ímba ísóyana Ísu anófoise'a Yérúsaremufakemba Násareti-naopa'a téna
miwí tááisafena ewé símaena wéiyena tamérowana anówa Ísumo urómba
imáyáa wéena mérowana
52 Ísu óraa'a uwáwéna kawe'-ímáyáá wéuwasa Maníkówé waásiye aamoí
uwánkaraawe.

3

Yónimo simátímakain-aai.
Mátíyu 3:1-12, Mááka 1:2-8, Yóni 1:19-28

1 Rómu-waasiti óraakon-awi'a Táípíríyasi ména kawáá-kísáú maiyéna
sísamaifakemba séfataase-aatai maisuwónka'a Yúndiyaa-marafaken-
kawaagon-awi'a Póntiyasi-Páírati maúwana Káríri-marafaken-kawaagon-
awi'a Éroti maúwana áfákon-awi'a Fírípi wemá Ítúríya-marafa'e
Térékónaitisi-marafa'e káráwiyuwana Ráíseniyaasi Ápíríni-marafa'a
káráwiyuwasa
2 miyáumai-waasi káráwiyonka'a Ánásiye Káyafaasiye aifa'-ámáán-
káwáágórái méroyanka'a Sékáráíyaan-áánínkon-awi'a Yóni máásai-marafa'a
mérowana Maníkó aaí simámuwana
3 Yóni Yóndani-nonkoni arúfá'á wénena simátimena séna sáwí-imayaa
tuwé'a Maníkómpá'á tíya'a nombá maitínkáanana Maníkó kentí sáwí-
imayaa maitiyuwáíníye Yóni siyáiye.
4 Miyá súntafena naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Áísáya
agaimaréna séna
moóráwigo máásai-marafa'a ména aaemáíyakemba séna Fasi'aénkóní
aambó wi'ankáíyamba wení aambá arupíse íyana minámpá'á wíno.
5 Omá'a kárámai ukwítu'mae koró. Kaentaén-ámbá arupíse oro.
Kumpékaape'o uráin-amba maimái kawe'án-oro.
6 Maníkó sáwí'o úmaimo méraampinkemba

kawe'-ámpá'ó métinkaindawimba ai'maráínana kumínda seyaafá'nánká awánánááwe
Áísáya agaimaréna siyónka'a póna Yónintafena mináái siyáiye.

7 Súwasa Yóni nombá maisinkáínkwae sésa sáwífa'-waasi wempá'á tóso uwaná Yóni simátimena séna iyánkó póígon-araa'an-owe. Maníkó kentí sáwí-meyamba timínífo nááwa sisará iséra inkaisé wéteo.
8 Kentí sáwí-kisau tuwé'o Maníkómpá'ó té'o é'a kawe-kísáú maíya'a tuwánánaumne. Émbaramu kentáá síwá'ná imbá póta Maníkóní kawe'-wáásísá úne sé'a miyán-ímáyáá ímba oro. Maníkó Émbaramun-aísaafitantamba ónááwemo sénaraa maanóntámpínkémbá kanaámpó'a waási úráaro sisa'á úráawisino. Émbaramun-aísaafitantambo uráundawi póta kawe'-wáásísá úne sé'a miyán-ímáyáá ímba oro.
9 Ímbo kawe'-árámbó íyáín-taimo áwáufimbo ayáímai iyafímbó agaisúwáántemba Maníkó miyáumai kentí sáwí-meyamba timíníye Yóni siyáiye.

10 Súwasa isésa sésa simásimenda-aaisa nórasaawa ónaumno suwaná
11 Yóni séna kae'-únánkwátóimo makéwi ímbo makéwi moórá-mora tíméro. Tómbá makéwi ímbo makéwi moórá-mora tíméro Yóni súwasa
12 taakisi-óntámbó máún-umen-kwaasi Yóni nombá maisinkáínkwae sésa wempá'á tésa sésa óraako ómpo nórasaawa ónaumno suwaná
13 Yóni séna ímba karo'á símai óraa'-ontambo maíyamba taakisi-óntán-aantemba máéro súwasa
14 i-wáási sésa kesáá nórasaawa ónaumno suwaná Yóni séna tínkantuke'a miwíti óntama maénae ímba seró. Karo'-áái simátime'a miwíti óntama maénae ímba seró. Kentí kísaugoni méyántáfé'a ímbo kaórémba tirunkó kawe'á ína'a méraaro Yóni siyáiye.

15 Yúndaa-waasi Maníkómó íyáfasinankaraiwaimba amu'marésa mésa Yónin-aai isésa óraa'-imayaa ésa sésa Maníkómó íyáfasinankaraiwai wemá Yóniya'i fí'owawa'iyo suwaná
16 Yóni séna kesínaaembo tíndawi wemá óraako kembá íyáákaraifo wemó aaí síndara'o kemó sendá sáwí'an-iye. Kemá nombá maitinkánaumpo wemá Maníkóní Ufaen-ámútánkómbá ai'maráínana kuména kempímbá óraa'a uwátinkena iyamó agáéntemba íníye.
17 Aawinkwínaumo sipetifímbó mósá makésamo mentúwááwanamo anómba marapá'ó kúmísanamo ásimo fiyúndágo aútúwáísasamo kámakama'o in-íyáfímbó wiyú'maimo agaisuwésamo anómbo naaúmpa'o mósá máráántemba waási miyáráámbá íníye Yóni séna
18 Maníkóní ásé-aai ísámai kawe'á íwae séna miyán-áái simátíma'maena iyáiye.

Ísumba nombó maiyánkarain-aai.
Mátíyu 3:13-17, Mááka 1:9-11

19-22 Yóni simátíma'mae wéiyena sáwífa'-waasi nombá maitinkéna ánaaemba Ísumba maiyankówana inaí súwana kampúaran-tawaai tuwínkaa'-úwana Maníkóní Ufaen-ámútánkó mááufu'-numaraamba úmaena ane'á kumbérowana aaigó aantemba wíyómpakemba séna emá kesáániko óna'a en-ímáyáá wée'a áfááraumai aamoí uwánkaumne siyáiye.

Yóni Maníkóní ásé-aai simátimumbanifo Káríri-marafaken-kawaagon-awi'a Éroti áfákon-awaainínkón-áwí'a Érótíyasimba maiyówana mindásafena fí'o-fi'on-tantaa'o sáwí'o úntafena Yóni séna sáwí'a óne súwana Éroti Yónimba áí'mai ándáfa'a ankéna mindásafena sáwí-kisau maimaéna iyáiye.

Ísun-aíwá'náti túwíkon-aai.
Mátíyu 1:1-17

23 Ísu marapá'á kumbéna moórá-waai úmai siyáánkai-aatai maisuwéna wénena Maníkón-aaimo simátiminda ómbarena úwasa waási imáyáa ésa sésa Yósepin-áániníkon-iye siyáawe.

Yósepi afowán-áwí'a Írai úwana

24 Írai afowán-áwí'a Mátáti úwana
Mátáti afowán-áwí'a Rífái úwana
Rífái afowán-áwí'a Méríkai úwana
Méríkai afowán-áwí'a Yánai úwana
Yánai afowán-áwí'a Yósepi úwana
25 Yósepi afowán-áwí'a Mátátayasi úwana
Mátátayasi afowán-áwí'a Émósi úwana
Émósi afowán-áwí'a Néamu úwana
Néamu afowán-áwí'a Ésírai úwana
Ésírai afowán-áwí'a Nágai úwana
26 Nágai afowán-áwí'a Méati úwana
Méati afowán-áwí'a Mátátayasi úwana
Mátátayasi afowán-áwí'a Sémeni úwana
Sémeni afowán-áwí'a Yóséki úwana
Yóséki afowán-áwí'a Yónda úwana
27 Yónda afowán-áwí'a Yóánani úwana
Yóánani afowán-áwí'a Résa úwana
Résa afowán-áwí'a Sérápáperi úwana
Sérápáperi afowán-áwí'a Síáritiyeri úwana
Síáritiyeri afowán-áwí'a Nérai úwana
28 Nérai afowán-áwí'a Méríkai úwana
Méríkai afowán-áwí'a Éndai úwana
Éndai afowán-áwí'a Kósamu úwana
Kósamu afowán-áwí'a Érímendamu úwana
Érímendamu afowán-áwí'a Éya úwana
29 Éya afowán-áwí'a Yósúwa úwana
Yósúwa afowán-áwí'a Éríyesa úwana
Éríyesa afowán-áwí'a Yórimu úwana
Yórimu afowán-áwí'a Mátáti úwana
Mátáti afowán-áwí'a Rífái úwana
30 Rífái afowán-áwí'a Símiyoni úwana
Símiyoni afowán-áwí'a Yúndaa úwana
Yúndaa afowán-áwí'a Yósepi úwana
Yósepi afowán-áwí'a Yónamu úwana
Yónamu afowán-áwí'a Éráyakimu úwana
31 Éráyakimu afowán-áwí'a Méríya úwana
Méríya afowán-áwí'a Ména úwana
Ména afowán-áwí'a Mátáta úwana
Mátáta afowán-áwí'a Nétáani úwana
Nétáani afowán-áwí'a Téfíti úwana
32 Téfíti afowán-áwí'a Yési úwana

Yési afowán-áwí'a Ópéti úwana
Ópéti afowán-áwí'a Póási úwana
Póási afowán-áwí'a Sárimoni úwana
Sárimoni afowán-áwí'a Násoni úwana
33 Násoni afowán-áwí'a Ámínándapu úwana
Ámínándapu afowán-áwí'a Ándimini úwana
Ándimini afowán-áwí'a Ánái úwana
Ánái afowán-áwí'a Ésíroni úwana
Ésíroni afowán-áwí'a Pérési úwana
Pérési afowán-áwí'a Yúndaa úwana
34 Yúndaa afowán-áwí'a Yékopu úwana
Yékopu afowán-áwí'a Áísáaki úwana
Áísáaki afowán-áwí'a Émbaramu úwana
Émbaramu afowán-áwí'a Téra úwana
Téra afowán-áwí'a Né'o úwana
35 Né'o afowán-áwí'a Séráki úwana
Séráki afowán-áwí'a Ríyu úwana
Ríyu afowán-áwí'a Péréki úwana
Péréki afowán-áwí'a Ípa úwana
Ípa afowán-áwí'a Síra úwana
36 Síra afowán-áwí'a Kénaani úwana
Kénaani afowán-áwí'a Áfákisati úwana
Áfákisati afowán-áwí'a Sému úwana
Sému afowán-áwí'a Nówaa úwana
Nówaa afowán-áwí'a Rémeki úwana
37 Rémeki afowán-áwí'a Métúsara úwana
Métúsara afowán-áwí'a Ínóki úwana
Ínóki afowán-áwí'a Yéréti úwana
Yéréti afowán-áwí'a Má'árariri úwana
Má'árariri afowán-áwí'a Kénaani úwana
38 Kénaani afowán-áwí'a Ínosi úwana
Ínosi afowán-áwí'a Séti úwana
Séti afowán-áwí'a Ándámu wemá
Maníkón-áánimban-iye.

Miwí Ísun-aíwá'ná owé-ímáyáá uráawe.

4

Waántáwanko Ísumba ma'máímo awánarain-aai.
Mátíyu 4:1-11, Mááka 1:12-13

1 Yóni Ísumba nombá maiyankónka'a Maníkóní Ufaen-ámútánkó Ísumba óraa'a uwánkena simámuwana Ísu Yóndani-nomba tuwéna máásai-marafa'a komérowana
2 waántáwanko Ísu sáwí'o índa awánánae súwana Ísu ímba tómbó nómba ména ayáátááka'a 40 no'waamba waúwana áfááran-aai tówana
3 waántáwanko séna emá Maníkón-áániniko úne wésempo maanóntánkóntáfé tómbá úréna'a naanó siyó súwana
4 Ísu séna Maníkón-aai aúfáífinkemba séna tómbó náíyawi aantemba waási ímba fasi'átinkainifo Maníkómó siyáintemba seyaafá'á íyana fasi'átinkainiye
siyáimba pó'a emó sénda ímba miyá ónaumne súwana
5 waántáwanko Ísumba áí'maena iyéna minúwóíyáán-úmai seyaafá'-máráfá'ó káráwiyon-kwaasi aráánamena

6 séna seyaafá'-máráfá'á káráwiyuwo sénamo símakaimba moóráwigomba
kesí imáyáafinkemba kanaa'á tíménda isa'á embá áménana enáwíko iyíníye.
7 Ken-ímáyáámó mósá máréna'o é'a káráwiyi-kisau áména káráwiyuwo
waántáwanko súwana
8 Ísu séna Maníkón-aai aúfáífinkemba séna
kentí Fasi'aénkó Maníkómpá'á imáyáa
é'a wenáwí'-aantemba mósá maré'a wení
kísau aantemba máéro
siyáifo emó sénda ímba miyá ónaumne súwana
9-11 waántáwanko Ísumba áí'maena Yérúsaremu-naopa'a wéna óraa'-
amaan-dankoni amifa'á móankena séna Maníkón-aai aúfáífinkemba séna
Maníkó wíyómpakemba wení kísau-waasisomba
ti'maráínasa enká'á káráwiyonaawe.
Moóráfimba séna
óntanka'a aísamai turaráanafo
sésa tiyáántandesa faramónááwe
siyáiye. Mindásafe emá Maníkón-áániko úne wésempo maankákémbá
ásáfenasa wíyómpakewi farámbaesa marapá'á múankaaro waántáwanko
súwana
12 Ísu séna Maníkón-aai aúfáífinkemba é'a miyá siyéna moórá-aaiwara'a
séna
kentí Fasi'aénkó Maníkómbá
áísai úmai isánae ímba seró
siyáimba emó séndantembo miyámó ékaa Maníkómbá
áísai úmai isáúsino. Mindásafemo emó sénda ímba miyá ónaumne Ísu
súwana
13 waántáwanko seyaafá-tántáátáféna Ísumba áísai uwásuwena séna kárika
aneka'á taáísai ónaumne séna auwéna kóuraiye.

Ísu wení kísaumo ómbakain-aai.
Mátíyu 4:12-17, Mááka 1:14-15

14 Kúwana Maníkóní Ufaen-ámútánkóní fasi'aénkó Ísumpimba wérowana
Ísu máásai-marafa'a tuwéna Káríri-marafa'a komérowana wenááigo
seyaafá'-máráfá'á wété úwana
15 miwítí ámáán-daumpimpa'a
Ísu simátimuwasa seyaafá'nánká wenáwí'a mósá makáawe.

Násaretifakewi Ísumba tínaaembo uwánkaraan-aai.
Mátíyu 13:53-58, Mááka 6:1-6

16 Minkákémbá Ísu kárikomo maé'éún-daopa'a Násaretifa'a koména
Yúndaa-waasi ámáán-aaimo ísón-kanaa aasiyaasi-kánáá ámáán-
daumpa'a imáéntemba miyáumai iména Maníkón-aai aúfáífinkembo
simátimindasafena íyáfasinowasa
17 naaófá'á Maníkón-aaimo siyówi Áísáya agaimakón-kwandaai ámúwana
maiyéna fariyéna moórá-aai awánéna séna
18 Fasi'aénkóní ámútanko kesé'a méraiye. Úwoi-waasisafe kesí áséaai kosimátimiyo séna si'mákaifo Fasi'aénkóní ámútanko kesé'a méraiye. Ta'ótokaan-kwaasisafe'a kemá faútínkáana'a méraaro siyéááí kosimátimiyo. Túrambo kafíkáin-kwaasisafe aneka'á túrambo awánáíyan-aai kosimátimiyo. Tirumbó umbaimó táínda-waasisafena minúmbáí-tántáá'á tai'áíníye siyé-ááí kosimátimiyo.
19 Fasi'aénkó wení waási
kawe'ó uwátinkainda-kanaagon-aai kosimátimiyo séna si'mákaiye

agaimaréna siyáiye Ísu simásuwena
20 mináúfáí-wándááí owepámai káráwiyowimba aména aaí
simátimindasafena mara'á mérowasa mindáúmpá'ó méron-kwaasi aaí
sínena úwasa aúrampimba karákówana
21 Ísu séna minááímó súna'o isérón-aai afora'á paápé iye súwasa
22 isésa aifa'á kawe'-ááí siyé sésa aamoí uwánkesa ánaaemba óraa'-
imayaa ésa sésa Yósepin-ááninko éna maankákéwí éna kesáámó úndanten-
kwaasin-ifo nóra sénawa miyán-ááí síyó suwaná
23 Ísu séna waási waé'mai-aai sésa emá tíyofaan-waasi ómpo enáúra'a
eyáárika kawe'án-uwo wésewe. Mináái kentáfé'a simásuwe sé'a
Kápaneamu-naopa'a kawe-kísáú maiyáanata ísaraumpo maanká'á ení
naaópa'wara'a miyán-kísáú mauwó kentáfé'a síyambanifo
24 érai'a simátime súne. Maníkón-aaimo simátímíwai wení waásifa'a
Maníkón-aai kosimátiminenamo wimbá wenamáára sésa kesáámó
úndanten-kwaasin-iye sésa wenáwí'a ímba mósá wémaraawe.
25 Érai'-aai sénaumpo ísáaro. Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowin-
awi'a Íráiyaa méronka'a kaumbo-áátáí úmai afa'mórae-wiyomba maisuwéna
ímba aa'á téna aawaí tówana minkánáá Ísareri-waasiti marafá'á keto'-
ínímbá sáwífa'a mérowana
26 Maníkó ímba minkétó'-ínímbá kotúwa'nai ínone séna fí'om-barafaken-
keto'-inimba Sáíndóni-marafa'a Sáréfati-naopaken-ininkomba koáwa'nai
uwó séna Maníkó Íráiyaamba ai'marówana kuráiye.
27 Naaófá'á moóráwigo Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Íráisa
méronka'a Ísareri-waasiti marafá'á túmo námombo kón-kwaasi sáwífa'a
mérowana Maníkó minkwáásísómbá ímbo asófatinkaraimbanifo fí'om-
barafa'a Síriyaa-marafaken-kwaasi áúmo námombo kón-kwaasigon-awi'a
Néamanimba asófankaraiye Ísu súwasa
28 minámáán-dáúmpá'ó mérowi isésa imáyáa ésa kentáásáféna Maníkó
ímba túwa'nai íníye Ísu wésiye sésa tirunkó ika fówasa
29 íyáfasinesa Ísumba ta'ótokesa tafisímaesa máápa'a kúwákárúwesa
miwítí naaó'-omapa ámémpa'a famétuwanaesa uwaná
30 énifo Ísu tufíntuwena kóuraiye.

Arumpimbá sáwí-amutambo mérowin-aai.
Mááka 1:21-28

31 Ísu Káríri-marafa'a Kápaneamu-naopa'a koména Yúndaa-waasi ámáán-
aaimo ísón-kanaara'a ámáán-daumpa'a iména aaí simátimuwasa
32 isésa óraaka'o súntafesa óraa'-waasigoraamba siyé sésa táátafesa
uráawe.
33 Táátafesa uwaná minámáán-dáúmpá'á moóráwigo sáwí-amutamba we-
narumpimbó méron-kwaasigo óraaka séna
34 Ísu Násaretifakewi óne. Kentáá nórawa ínewa'ono tasínkambaisaawa
tai'áínono. Embá awánáúndawi Maníkóní kawe-kísáú-wáásígó óne súwana
35 Ísu sáwí-amutankontafena óraaka séna aseré minkwáásí auwé kóuwo
súwana misáwí-ámútánkó minkwáásí famé'auwowana túranka'a tanaa
fówana ímba sáwí'o uwánkomba úwoi kóúwasa
36 awánésa táátafesa ésa keáímbá sésa nóran-aaiya wésiyo. Fasi'aén-ááí
sáwí-amutantafena óraaka simátímísasa tirumpinkémbá wégowe suwaná
37 miyán-ááí Ísun-aai mináémpá'á wété úwasa ísaraawe.

Ísu tí'o ún-kwaasimo asófatinkarain-aai.
Mátíyu 8:14-17, Mááka 1:29-34

38 Ísówana Ísu minámáán-dáúmpá'á tuwéna Sáímonini naaúmpa'o iyúmba
Sáímonin-áráandaomba áuiya kówana mérowasa Ísumba simámúwana
39 iséna wempá'á téna áuiyagontafena séna tai'aaó súwana mináúíyá
tai'ówana íyáfasinkwena tómbá agaimái tímakaiye.

40 Úwasa fenómpinka'a fí'o-fi'on-ti'o ún-kwaasi tí'maesa Ísumpa'a tuwaná
ayáámba ta'ótorowasa asófaraawe.
41 Miyá úwasa sáwí-amutantomba sáwífa'-waasi tirumpinkémbá tiyuwésa
óraaka sésa Maníkón-áániniko óne simásuwesa kóuraawe. Sáwí-amutamba
imáyáa ésa Ísuntafesa Maníkómó íyáfasinankaraiwai iyé-ímáyáá untáféna
Ísu aséráaro súwasa tiyuwésa kóuraawe.

Yúndiyaa-aempa'o Ísu simátímakain-aai.
Mááka 1:35-39

42 Kóuwana aafáúmó íyáúsunka'a Ísu mindáópa'a tuwéna Maníkómpá'á
inaimó síndasafena ímba waásimo méropa'a komérowasa ayaafái úmai
awánésa sésa kónafo keséta méraao suwaná
43 Ísu séna fí'on-daopimpa'wara'a ásé-aai Maníkó wení waásimo
kawáánin-aai kosimátimenaumne. Miyámó ondasáféna Maníkó si'mákaisa'a
kunkáumne séna
44 tiyuwéna Yúndiyaa-aempa'a koména ámáán-daumpimpa'a
simátíma'maena iyáiye.

5

Ísu wení kísau-waasimo táántarain-aai.
Mátíyu 4:18-22, Mááka 1:16-20

1 Moórá-kanaa Ísu nonkwaaúnkóní áwáífa'-awi'a Kénésárétifa'a
mérowasa Maníkón-aai isánae sésa tóso ésa famé'maesa tuwaná
2-3 kae'á kári'-nompin-taomba nonáámááífa'a wérowana moórá
Sáímoninde wérowana awánówasa mófáá'o tóróyan-kwaasi mindómpín-
táómba tuwésa mare'mare'-únámbá wénonkwiyuwana mintáómba úwoi
wérowana awánéna Sáímonini nompín-táómpimba íyátena Sáímonintafena
séna ewaa'á maimaé waaó súwana ewaa'á fafúsúmaena nonáwáífa'a
kúwana Ísu mimpímbá mara'-ména seyaafá'-wáási simátímakaiye.

4 Simátimena Sáímonintafena séna nompín-táómba fafúsúmae nonafu-
fumpá'á kuré ewé ení waásiye mare'mare'-únámbá túwéwana nompímbá
kumína'a mófáá'a fasínáaro súwana
5 Sáímoni séna óraakoo káfé'-no'waamba miyámó úmae iyúndasa ínta
mófááta toráúndasa úwoisa méraumpo emó séndantemba ónaumne séna
6 nonafufumpá'á wésa mare'mare'-únámbá túwówana nompímbá
kumúwana sáwífa'-mofaa'a minúnámpímbá ówitena taráráárráántamba
úwasa
7 moórá-nompin-taompimba miwítí waási mérowasa awánésa tiyáán-
tuwaa'a ésa tasúwa'nai oro suwasá tésa minkáé-táómpimba mófáá'a mósá
márówana ówitena umbaí téna nompímbó kúwáférááraantamba úwana
8 Sáímoni Pítaa miyámó úmba awánéna Ísu óraakon-iye séna aísamaifimba
kífaena séna Fasi'aénkóo sáwí-waasi úmpo siyuwé waaó siyáiye.
9 Sáwífa'-mofaa'o tóróntafena Pítaawe wesé'o méron-kwaasiye táátafesa
uwasá
10 Sáímoniye mófáá'o to'maésarai núyawi Sépétin-áániniko-tuwi'a
moóráwigo Yémísi úwana moóráwigo Yóni mindáraiye táátafesarai uyaná

Sáímoni Pítaa Ísuntafena séna Fasi'aénkóo sáwí-waasi úmpo siyuwé waaó súwana Ísu séna ímba áá'a íno. Mófáá'o to'maé wénomba minkísáú ifátuwe'a káfé'a waási tafisíyasa kesiráái wáéro súwasa
11 mindómpín-táómba tafisímaesa nonáámááifa'a mámaresa miwítí kísau ifátuwesa Ísumba arááíwakaawe.

Ísu námombo kón-kwaasi kawe'ó uwánkarain-aai.
Mátíyu 8:1-4, Mááka 1:40-45

12 Moórá-kanaa Ísu moórá-naopa'a mérowana moóráwigo seyaafá'-áúfá'ó námombo kón-kwaasi Ísumba awánéna óraakon-iye séna aísamaifimba takífaena séna kentáfénamo ankáínamo e kanaa'á aúí'a uwásinkainone súwana
13 Ísu ayáámba ane'á ta'ótorena séna miyá ónaumpo enáúra'a karefó'a kawáúwiye súwana minúwóíyáámbá kawáúguwana
14 Ísu óraaka séna enáúra'a kawáúwifo naaófá'ó Mósesemo siyáintemba ámáán-kisau-waasifa'a wéma enáú máaraatime póíma tímínasa Maníkóntáfésa ísámai tufú'mai agaíyasa seyaafá'nánká awánésa áúrakemba kawáúwiye sénááwe. Énifo enáúra'o uwánkaunda-aai simátimunafo sé waaó Ísu súwana
15 ifátuwena kawe'ó uwánkon-aai simátíma'maena iyúwana minááígó naaó'-nao'a wété úwasa sáwífa'nanka tóso ésa wenáái wéise'a onaná tí'o in-kwáásí asófatinkainkwae sésa tóso uwaná
16 énifo Ísu Maníkómpá'á inaimó síndasafena máásai-marafa'a kógo uráiye.

Ísu aísamaimo pukówaimba kawe'ó uwánkarain-aai.
Mátíyu 9:1-8, Mááka 2:1-12

17 Moórá-kanaa tuwímbai ámáán-kawaa-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé Yérúsaremu-naopakene Káríri-aempakene Yúndiyaa-aempakene tóso ésa Ísu moórá-naumpa'a aaimó wésimatimumba taísaraawe. Maníkó Ísumba asófatinkainda-fasi'aemba amúwana mérowasa
18 tuwímbai aísamaimo pukówimba wandaaifímbá marésa taawiya'maé tésa Ísumpa'a máánkáananasa kawe'á ínkwae sésa tumbá
19 mindáúmpá'á sáwífa'-waasi sisipáá uwasá ímba kanaa'ó íyóraantamba ésa naanamifa'á taawiya'maé imésa afaa'á aúsámaresa ándára ta'ótoresa túwówana kumémena waásifimbo Ísumo mérompimba aúranka'a kumúwana
20 Ísu taawiya'maésamo tun-kwáásímó érai'a kawe'á uwánkainiye-imayaamo umbá Ísu tuwánéna aísamaimo pukón-kwaasigontafena séna kesí waásiyo ení sáwí-imayaa maiyauwáúmne súwasa
21 ámáán-kawaa-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé keáímbá sésa Maníkó weyáá sáwí-imayaa maitiyuwáínífo waási ímba miyá ónááfo Maníkómbá karaánáá'a ánkáíye suwaná
22 Ísu minímáyáámó umbá iséna séna nóra séra miyán-ímáyáá wéoo.
23 Moóráwigo aísamaimo pukáindawintafena sénamo ení sáwí-imayaa maiyauwáúmne sínasamo ésa éraira sí karorá síyó sénááwe. Énifo moóráwigomo aísamaimo pukáindawintafena sénamo eyáárika'a íyáfasine waaó sínasamo ésa éraira sí karorá síyó awánánááwe.
24 Kemá waási úranko marapá'ó méraunda waásiti sáwí-imayaa maitiyúwáanda-fasi'aemba tokáumpo aráátíménda awánánááwe séna aísamaimo pukón-kwaasigontafena séna isaaó. Íyáfasine ení wandaaí maimaé ení naaópa'a waaó súwana

25 túranka'a íyáfasinkwena wení wandaaí wémaena Maníkón-áwí'a mósá
maréna wení naaópa'a kúwasa
26 seyaafá'nánká táátafesa ésa Maníkón-áwí'a mósá marésa sésa ímbo
awánáúnda-i'a isatá awánáúmne sésa táátafesa ésa tiyáámba tóipimba
fáákaawe.

Ísu Rífáimbo áántarain-aai.
Mátíyu 9:9-13, Mááka 2:13-17

27 Ánaaemba Ísu aampa'á wéwena awánómba taakisi-kísáúmó maúwain-
awi'a Rífái taakisimó máún-daumpa'a mérowana Ísu awánéna séna íyáfasine
kesé'a tiyó súwana
28 íyáfasinena seyaafá-tántáá'á tuwéna wembá arááíwa'mae wéna
29 Ísuwe'o náíndasafena wení naaúmpa'a óraa-tomba agaúwasa taakisimó
máún-kwaasiye fí'o-fi'on-kwaasiye Rífáini naaúmpa'a tamésa mindáraise'a
tamésa tawémandowasa
30 ámáán-kawaa-waasiye miwítí ámáámbo sun-kwáásíyé Ísuni kísau-
waasisafesa aaisambá tiyésa tísai esa sésa taakisimó máén-umen-kwaasiye
sáwí'o on-kwáásísé'a tómbá wénaao suwaná
31 Ísu iséna séna tíyofaan-kwaasi kawe'-úmaimo méraan-kwaasi ímba
wétuwa'nai-ofo tí'o in-kwáásí wétuwa'nai-owe.
32 Mindásafe'a arupíse úmaimo méraan-kwaasi táántaanasa Maníkómpá'á
tíwae sé'a ímba kunkáumpo sáwí'o úmaimo méraan-kwaasi táántaanasa
Maníkómpá'á tíwae sé'a kunkáumne

Ísu siyáiye.

Tómbó aawentamó on-ááí.
Mátíyu 9:14-17, Mááka 2:18-22

33 Suwasá tuwímbai Ísuntafesa sésa Yóni nombó maitínkáíwaini kísau-
waasi moórá-mora-kanaa Maníkóntáfésa imáyáa ésa tómbá ímba wénesa
inaí aantemba wésewasa ámáán-kawaa-waasiti kísau-waasiwara'a miyá
wéofo ení kísau-waasi ímba miyá ombá tóné noné úwoi wénaawe. Nóra
sésawa miyá wéoo suwaná
34 Ísu séna moóráwigo aaremó maíndawi amááraasomba tanómbo kau-
timínda miwísé'a mérainasa aamoí ésa mintómbá ímba a'áo sénááfo úwoi
nánááwe.
35 Ánaaemba minkwáásígómbá áí'mae kóíyana minkánáá amááraasomba
tirunkó sáwí'a ínasa tómbá a'áo sénááwe Ísu séna wemó ánaaemba
tiyuwénamo iyíndasafena minááí siyáiye.

36 Ísu minááí simátimena maarán-ááí waé'mai-aai séna ááéraan-
ampantamo afaa'ó wéraisasamo ombá aú-ampanta ímba kárámai
wéfaruwowe. Miyámó íyana aú-ampantago sáwí'a ínana ááéraan-ampantago
aú-ampantaraamba ímba íníye.
37 Aú-anda-aran-domba ááéraa-sipisipi-asi-anafeumpimba ímba
wéfatimaraawe. Miyámó íyanamo éna aú-anda-aran-donko óraa'a éna
ááéraan-anafeumba kafaména sáwí'a ínana mindómbá úwoifa'a fatíwiniye.
38 Mindásafesa aú-anda-aran-domba aú-sipisipi-asi-anafeumpimba
wéfatimaraawe.
39 Ááéraan-anda-aran-dombo naawímó ombá sésa ááéraan-anda-aran-
donko ásé wéiye sésa aú-anda-aran-domba ímba sínkáíye wésewe.

6

Ísu sambaatisáfénamo siyáin-aai.
Mátíyu 12:1-8, Mááka 2:23-28

1 Moórá-kanaa Yúndaa-waasimo saagon-kánáárá'á Ísuwe wení kísau-waasiye kísaufa'a wíti-ton-kisaufa'a wéwesa wení kísau-waasi wíti-aramba kútúmai ási pítuwesa nowasá
2 ámáán-kawaa-waasi tuwímbai tuwánésa sésa saagaan-kánáá aambá fáí'makaawa'a nóra séra miyá wéoo suwaná
3 Ísu séna naaófá'á Téfítimo uráimba aúfáífimbo agaimakáin-aaigoni áwáu ímba ísaraawe. Téfítiye wení waásiye táái tówana
4 Téfíti Maníkóní ámáán-daumpa'a iyéna Maníkón-aúranka'o makón-tomba imaiyéna wénena wení waási timúwasa naráawe. Mintómbá úwoi-waasi ímbo né'ómbanifo ámáán-kisau-waasi aantembo né'ómbaniye. Téfíti mintómbá imaiyéna timúwasa nonká'á Maníkó ímbo aaisambá siyáimbanifo kesí waási miyá owa'á aaisambá ímbo seráámbá wésewe.
5 Wíyómpakemba waási úranko pó'a saagaan-kánáárá'ó káráwiyaundawi úmpo saagaan-kánáárá'ó waásimo kísau máémba kendén-iye Ísu siyáiye.

Ayáámbo kemporaráin-kwaasigon-aai.
Mátíyu 12:9-14, Mááka 3:1-6

6 Moórá-kanaa Yúndaa-waasimo saagon-kánáárá'á Ísu ámáán-daumpa'a iyéna wésimatimuwana moóráwigo ayáánúrapa'-ayaambo kemporarón-kwaasi mérowasa
7 ámáán-kawaa-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé mésa Ísuntafesa saagáíyá póna minkwáásímó kawe'ó uwánkainataamo éta ta'óto'maisa aaifintá maiyankánaumne sésa Ísumba awánomba
8 Ísu minímáyáámó umbá iséna ayáámbo kemporarón-kwaasisafena séna íyáfasine kemó méraundara'a imauwó súwana íyáfasinena Ísumpa'a túranka imaúwana
9 Ísu miwísáféna séna moórá-aaisafe'a tísai ónae'a súne. Kentáási ámáán-aaifimba nóin-aaiya wéraiyo. Saagaan-kánáárá póta kawe-kísáúsááwá máúm sáwí-kisausaawa wémaumno. Waási túwa'nai onasasááwá kawerá óna tínkamonasasaawa puwónááo tísai ena súwasa ímba aaí suwaná
10 Ísu mótuwana-metuwana éna ayáámbo kemporarón-kwaasisafena séna enayáámba fárútuwaao súwana ayáámba fárútuwowana kawe'á uwánkowana
11 miwí tirumbá áfááraumai sáwí'a úwasa nóra úmaisaawa tufuwónaumno sésa kemó mérompimba keáímbá siyáawe.

Ísu wení kísau-waasimo táántarain-aai.
Mátíyu 10:1-4, Mááka 3:13-19

12 Minkánáárá'á Ísu fenómpinka omápa'a iména ímba aúmá waéna Maníkómpá'á inaí símae wéiyuwana
13 siyarówana Ísumbo arááíwa'mae kun-kwáásí táántowasa íyúwana minkwáásífínkémbá sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi toráumai séna kesí aantá-waasin-owe séna túwí'a siyáiye.

14 Miwí túwí'a séna moóráwigo Sáímoniye séna
aú-awi'a Pítaawe simánkena moóráwigo Pítaan-áfáko Énduruni moóráwigo Yémísini moóráwigo Yónini moóráwigo Fírípini moóráwigo Pátóromiyuni

15 moóráwigo Mátíyuni moóráwigo Tómaasini moóráwigo Áráfíásin-
áániniko Yémísini moóráwigo Sáímoni wemá Rómu-kamani-waasi
ti'mátuwanae siyáiwaini
16 moóráwigo Yémísin-áániniko Yúndasini moóráwigo Yúndasi-Ísakerioti
wemá ánaaemba Ísumba wení namuro-wáásímó aráátímakaiwai miyáumai-
waasi Ísu táántaraiye.

Ísu sáwífa'-waasifimba kísaumo maiyáin-aai.
Mátíyu 4:23-25

17 Omápakemba Ísu miwísé'a arúfá'á kumbérowasa wembó aráááwáún-
kwaasi sáwífa'nanka Yúndiyaa-aempakene Yérúsaremu-naopakene Táyaa-
naopa'e Sáíndóni-naopa'-non-awaifakene sáwífa'-waasisomba tamésa
18 Ísun-aai isánae sésa tí'o ún-kwaasiwara'a asófatinkainkwae sésa tóso
ésa sáwí-amutamba tirumpimbó méron-kwaasiwara'a tóso uwaná Ísu sáwí-
amutamba tirumpinkémbá maitiyuwówasa
19 tí'o ún-kwaasi Ísun-ane'á ta'ótoraanana sí'a tai'áínkwae sésa miyá
uwaná fasi'aémbá tokéna póna mintí'á asófatinkaraiye.

Tirunkó kawe'á éna sáwí'a énamo índa-aai.
Mátíyu 5:1-12

20 Ísu miyá uwátinkena wení kísau-waasi tuwánéna séna kembiwí
Maníkó súwa'nai ínkwaemo sewí Maníkó miwí kawe'á uwátinkena miwíyá'á
wégawaaniye.
21 Káfé'a tááimo wétaiwai tirunkó fetóí ína'a méraaro. Maníkó kanaá
uwátinkainiye. Káfé'a tirunkó sáwí'a isa'á ifi'ó wétaawi tirunkó fetóí ína'a
méraaro. Tirunkó kawe'á ína'a wíyáái ónááwe.
22 Kembiwí kemá waási úranko kumpaápé uráundawintafe'a fasi'ámaimo
méraawi waási tínaaembo uwátinkesa tíyámbo uwátinkesa sáwí-aaimo
simátinkesa sáwí-waasin-owemo síyamba tirunkó fetóí ína'a méraaro.
23 Miyá íya'a tirunkó kawe'á ína'a imá wéte'a wíyómpakemba kentí kawe'-
méyámbá maénááwe. Naaófá'á miwí tíwá'ná miyá ésa Maníkón-aaimo
simátímakaawi sáwí'a uwátínkaraawe.
24 Énifo marapákén-tántáá'ó makáawi káráwiyoro. Tirunkó kawe'ó wéin-
tantaa'a é'a makáamba pó'a ímba moórá kawe'-méyámbá maénááwe.
25 Káfé'a tímú'o faiwáí káráwiyoro. Ánaaemba táái táíníye. Káfé'a
wíyááímo owí káráwiyoro. Ánaaemba ifi'á tánááwe.
26 Naaófá'á kentíwá'ná karo'-ááímó simátímakaawi-tuwi'a mósá
makáamba pósa miyámó sésamo kentúwí'o mósá máréwa'o é'a káráwiyoro
Ísu siyáiye.

Namuro-wáási kawe'á uwátínkáaro-aai.
Mátíyu 5:38-48

27 Ísu simátimena séna kemó simátíménda-aai ísáaro. Kesááimo isé'o
é'a kentí namuro-wáási tirumbá kawe'á uwátinke'a tíyámbo uwátínkéwi
kawe'á uwátínkáaro.
28 Sáwí-aaimo simátínkéwi kawe'á uwátínkáaro. Sáwí'o uwátínkéwimo é'a
Maníkómpá'á inaí símai miwí túwa'nai oro.
29 Tááo tuwaumíya'o é'a ímba anondáá tínkame'a aneka'á waé-tíméro.
Kentí unáánkwátói maiyésa sésa aneka'á maénae síya'o é'a ímba a'áo seró.
30 Moórá-tantaa'a simiyó síya'o é'a úwoi tíméro. Kendémó moórá-
tantaa'o maíya'o é'a ímba fuwafí sé'a síméro seró.

31 Kembó tirááímo táínda-i'o úmaimo túwa'nai íya'a miwí miyáumai
túwa'nai oro Ísu siyáiye.

32 Ísu simátimena séna seyaafá'nánká kentí waási-imayaamo owasamó
ombá anondáá miwí-ímáyáá wéowe. Sáwí'o on-kwáási ímba kawe'-wáási
ombánifo miwítí waási-imayaamo owasamó ombá anondáá miwí-ímáyáá
wéowe. Miyáumaimo kentí waási-imayaa aantembo íyanamo éna Maníkó
ímba kawe'-méyámbá timínífo kentí namuro-wáásíwárá'á imáyáa tíméro.
33 Seyaafá'nánká kawe'ó uwátínkáán-kwaasi kawe'á wéuwatinkaawe.
Sáwí-waasiwara'a miyá wéowe. Miyámó onten-úmai kawe'ó uwátínkáán-
kwaasi aantembo kawe'ó uwátínkéwanamo éna Maníkó ímba kawe'án-owe
síníye. Kentí namuro-wáásíwárá kawe'á uwátínkáaro.
34 Sáwí-waasi ánaaemba siménááwe-imayaa ésa wétimewe. Ánaaembo
timíyan-kwaasi aantembo timíyanamo éna Maníkó ímba kawe'án-owe síníye.
Ánaaemba siménááwe-imayaa ímbo íyamba úwoi tíméro.
35 Kentí namuro-wáási kawe'á uwátinke'a imáyáa tíméro. Anondáá
simíwae-imayaa ímbo íyamba úwoi tíméro. Miyámó íyambo é'a
Maníkómpákémbá kawe'-méyámbá maénááwe. Maníkó wentáfésa ímba
súwimo sen-kwáási úwoi túwa'nai ena sáwí-waasiwara'a miyá isasá pósa
waási kembiwí miyámó ombá tuwánésa sésa Maníkó wíyómpakewin-
áánintomban-owe sénááwe.
36 Kentifo arumbó uwátínkáíntemba miyán-oro Ísu siyáiye.

Ímba sáwí-aai simátíméromo siyáin-aai.
Mátíyu 7:1-5

37 Tuwáné'o é'a sáwí-waasiye síyanamo éna Maníkó kentáfénawara'a miyá
sínífo tuwáné'o é'a sáwí-waasiye sefó. Umbai-tántáá'ó timíyanamo éna
Maníkó kenkwárá'á miyá ínífo umbai-tántáá'á tíméfo. Sáwí'o uwátinkaiya'o
é'a mintántáá'á ímba imáyáamo íyamba ifátúwáaro. Miyámó íyanamo éna
Maníkó kemó sáwí'o ombá maitiyuwáíníye.
38 Timíyantemba Maníkó anondáá kembá timíníye. Tómbó tíméwasamo
nawááesa aráá'o máráántemba Maníkó miyá úmai sáwífa-tantaa'a timíníye.
Miyáumaimo tíméntemba Maníkó miyá íníye Ísu siyáiye.
39 Ísu simátimena waé'mai-aai séna moórá aúgafitawi moórá
aúgafitawimba ayáán-to'maesarai ímba kanaa'á kóyááfo miyámó ésaraimo
ésarai maipímbá tanaambá fáyááye.
40 Iyámpóímo ésa uwáítáí'-on-kwáási ímba íyáákanaafo miwí táái
ísámaesa íyantemba ónááwe Ísu siyáiye.
41 Ísu simátimena séna kentúrampimba iya-arumbó wéraisa'o ombá ímbo
awánaamba kentí waási tuwáné'a enaúrampimba ayaantambá wéraiye
wésefo ímba miyá seró.
42 Kentúrampimbo iya-arumbó ímbo awánaamba nóra séra kentí waási
túrampinkemba tiyaantambá maitiyuwánae wéseo. Kaumbo-kae'-ááíwárá'-
wáásín-ofo kentúrampinkemba iya-arumbá maisuké'a tuwáné'a kentí waási
túrampinkemba tiyaantambá kanaa'á maitiyuwánááwe Ísu siyáiye.

Taaigó arambó íyáín-aai.
Mátíyu 7:16-20, Mátíyu 12:33-35

43 Ísu simátimena séna kawe-táígó ímba sáwí-aramba íyáísana sáwí-taigo
ímba kawe'-árámbá wéiyaifo
44 mintáígón-aramba awánésa sáwí-taiye

kawe-táíyé wésewe. Fekómó éna ímba áwíyanda-arankaamba iyáínífo fe'-arambá iyáíníye. Antirígó afo'afáá'-arankaamba ímba iyáínífo antirí-aramba iyáíníye.
45 Miyáumai kawe'-wáási kawe'-ímáyáafínkémbá kawe-kísáú máéwasa sáwí-waasi
sáwí-imayaafinkemba sáwí-kisau wémaewe. Tirumpin-ímáyáafínkémbá wésewe Ísu siyáiye.

Naambó urááyawi-taai.
Mátíyu 7:24-27

46 Ísu simátimena séna kentáfésa óraako óne sembánifo kemó simátimunda-aai ímba arááíwa'mai kawe'á wéowe.
47 Kempá'ó tésa kesáái isésa
kawe'-úmaimo arááíwaiyawi miyán-kwáásímó simátíméndara'a ísáaro.
48 Naambá ónae sésa marafímbá mai'á u'maé kumémesa óntamba kusaafá ésa minká'á naamayáámba múfaimai naambá úmaraiyana aa'á ténа óraa'-nomba fínana mindámbá ímbo tawisínda fasi'ámai wéena óntanka'-namba póna úwoi wéíniye. Miyáráán-úmai waásimo kempá'ó tésa kesáái isésa kawe'-úmaimo arááíwáéwi fasi'ámai ménaawe.
49 Énifo kesáái isésamo ímbo kawe'-úmaimo isáíyawi miyán-kwáásímó simátíméndara'a ísáaro. Naambá ónae sésa ímba mai'ó ukésamo íyamba paáká'á úmakaiyana óraa'-a'a ténа nombá fiyéna mindámbá tawísísuwainana sáwí'a íníye. Miyáráán-úmai ímbo kesáái ísámaimo kawe'ó íyawi ímba fasi'ámai ménaawe Ísu siyáiye.

7

Rómu-i-waasigon-aai.
Mátíyu 8:5-13

1 Ísu mináyáátáá'-ááí simátimena Kápaneamu-naopa'a kúwana
2 Rómu-i-waasiti kawáágó wení kísau-waasi aráái tówimba áí'a úwana puwíndasafena wéuwana
3 minkáwáágó Ísumo taméron-aai iséna Yúndaa-oraa'-waasisafena séna Ísumba koáí'mae tíyana taasófankaino séna ti'marówasa
4-5 Ísumpa'a óraaka kosésa minkáwáágó Yúndaa-waasisa súwa'nai ena kentáási ámáán-damba úmakaifo kawe'-wáási po kawe'-úmai koáwa'nai ínone suwaná
6 Ísu iséna miwísé'a wéna minkáwáágóní naambá ewaa'ó wéronka'a kúwana minkáwáágó wení waási simátimena séna Ísumba kosimáme'a maará seró. Óraakoo kentáási kawáágó séna kemá kári'-waasi úmpo emá óraa'-waasi ómpo ifátuwe kesí naaúmpa'a ímba iyínone.
7 Mindásafe'a ímba empá'á kosimámakaumpo ímba kesí naaúmpa'o íyínda úwoi aaí aantemba sinaná kesí kísau-waasi asófáíno.
8 Kewárá'á kawáá-kísáúgóní áwáuma awánáúnda kesí kawáágó sisa'á wení kísau maé'a kesí i-wáásísáfé'a súnasa kesí kísau wémaewe. Moóráwigontafe sé'a waaó súnana wisa'á moóráwigontafe sé'a tiyó súnana tisa'á kesí kísau-waasisafe'a miyá uwómó súndantemba miyá wéiye siyé. Ísumba kosimáméro súwasa ti'marówi tésa tasimámúwana
9 Ísu mináái iséna áátafena éna kowaeréna wembó arááíwa'mae kun-kwáásísóntáféna séna simátime sé'a minkwáási Rómu-waasigo kentáféna súwa'nai índa-fasi'aemba tokáiye wésifo kesí waási Ísareri-waasifinkene fí'on-kwaasifinkene ímba miyán-ááí wésewe Ísu súwasa

10 ti'marón-kwaasi kouweré tésa taawánomba kísau-waasigo kawe'-úmai
mérowasa taawánaraawe.

Ísu moóráwigombo íyáfasinankarain-aai.

11 Ísu kárika'a ména tiyuwéna wení kísau-waasiye sáwífa'-waasiye kúmba
Néni-naopa'a wéna
12 mindáókoni óntan-kusaigoni ontará'ó kúnka'a moórá-keto'-ininkon-
áániniko puwúwasa taawiya'maésa sáwífa'-waasi anówae wétuwana
13 Fasi'aénkó anówambo awánómba arumbá uwánkena séna ímba ifi'á taaó
séna
14 makón-taarera'a kota'ótorowasa taawiya'maé tun-kwáási tamáúwana
Ísu séna ifó'-wáásígóo íyáfasinaao súwana
15 pukómpinkemba íyáfasinena aaí súwana Ísu anówantafena áí'mae waaó
súwasa
16 seyaafá'nánká táátafesa ésa Maníkón-áwí'a mósá marésa sésa káfé'a
Maníkón-aaimo sin-kwáási óraa'-waasi kentááfímbá paápé iye. Maníkó
ai'máráísana wení waásisaamo súwa'nai índa-waasisa kúmíye suwaná
17 mináái Ísuntafesamo sun-ááígó Yúndiyaa-aempa'a seyaafá'-áémpá wété
uráiye.

Yóni nombó maitínkáíwain-aai.
Mátíyu 11:2-19

18 Minááígó wété úwasa Yónini kísau-waasi isésa Yónimba kosimámúwana
wení kísau-waasiyai táántowasarai tuyaná
19 simátimena séna Ísumba maanáái koáísai okaiyó. Emá kumínonemo
siyáawiya'o fí'owawa ónómpo kemá kumíndawimba amu'maránaumno siyé.
Kosekaiyó Yóni súwasarai isésarai
20 Ísumpa'a tasimámesarai Yóni nombó maitínkáíwai si'máráísakai empá'á
túye. Yónimo simbá kumínonemo siyáawiya'o fí'owawa ónómpo kemá
kumíndawimba amu'maránaumno siyé. Ísumba tasimámúyana
21 minkánááfímbá Ísu sáwífa'-waasi fí'o-fi'on-ti'a ún-kwaasi kawe'á
uwátinkena sáwí-amutamba tirumpinkémbá wémaitiyuwena túrambo
kafíkón-kwaasi túramba awánamai kawe'á uwaná
22 Ísu Yónimo ti'marón-kwaasisafena séna tauwerékai awánááyane
isááyane Yónimba kosimáme sékai túrambo kafíkáiwai túramba awánamai
kawe'á owaná táá'o káúnkaiwai táá'a ísááwana tísamaimo pukáiwai kawe'-
úmai tín-taawaná námombo kaiwái kawe'á uwátinkena pukáan-kwaasi
íyáfasintinkena úwoi-waasi ásé-aai simátimena séna
23 kentáfésa ímba kae'-ímáyáá íyawi tirunkó kawe'á wéiye siyé. Yónimba
kosimámékaiyo Ísu súwasarai kurááye.

24 Yónini kísau-waasiyai tauwerésarai kuyaná Ísu Yónin-aai seyaafá'-wáási
simátimena séna Yóni máásai-marafa'a méraisa'a koawáné nóran-imayaawa
wéera koawánaraao. Fiyúndá toréna umó móma'mema'o intenkáán-kwáási
Yóni iyé-ímáyááwá uráao. Ímbanifo Yóni ímba miyán-kwáásín-ifo fasi'aén-
kwáásín-iye.
25 Nóran-imayaawa wéera koawánaraao. Kawe'-únánkwátói úmakain-
kwaasi Yóni iyé-ímáyááwá uráao. Ímbanifo miyán-kwáási kawe'-
únánkwátóiwara óntawara'-waasi óraa'-waasiti naaúmpa'a méraawe.

26 Nóran-imayaawa wéera koawánaraao. Maníkón-aaimo siwáí Yóni iyé-
ímáyááwá uráao. Ewé Maníkón-aaimo siwáín-iye. Érai'a simátime súne.
Wemá Maníkón-aaimo siyáawi íyáákaraiye.
27 Maníkón-aai aúfáífimba Yónin-aai símai agaimaréna séna
Maníkó séna isaaó. Moóráwigomba ai'máráanana kesáái maimaéna ení
aifa'á
wéna ení aambá wiyíníye siyáiye
agaimaréna siyáimba Yónintafena siyáiye.
28 Simátime sé'a Yónini kísaugo seyaafá'-wáásítí kísaugomba íyáákaisana
Maníkó kawe'á uwánkaraifo Maníkó wení waásiya'o kawáánin-kwaasi
óraa'-waasiye úwoi-waasiye óraa-kawe'a uwátinkainiye Ísu siyáiye.

29 Taakisimó máún-kwaasiye úwoi-waasiye mináái isésa Maníkómó
siyáin-aai érai'-aai póta konanasá nombá maisinkáínkwae sésa Yónimpa'a
kuráawe.
30 Énifo Yóni Maníkóní aambó aráátímakaimba ámáán-kawaa-waasiye
ámáámbo sun-kwáásíyé minámbá tínaaemba uwámesa ímba nombó
máúmba kóuraawe.

31 Ísu moórá-aaiwara'a simátimena séna káfé'o méraan-kwaasi nóran-
kwaasiyaanewa sénaumno.
32 Miyán-kwáásíyáámbán-owe. Iyámpóísomba naaópa'a marupímbá mésa
ááféma wétesa moórá-aempa'o méraan-iyampoi táántesa sésa tiyé'a imá
seró. Moórá-isa súna'a ímba táásái uráawe. Tirumbó in-ísá súna'a ímba
ifi'á taráawe siyáawe. Énifo miníyámpóímó uráantemba maaméraan-kwaasi
miyá wéowe.
33 Yóni nombó maitínkáíwai ména ándá-aran-domba ímba wénena
Maníkóntáféna imáyáa éna tónkwárá'á ímba wénaisa'a wentáfé sé'a sáwí-
amutamba arumpimbó méraiwain-iye wésewe.
34 Kemá waási úranko mé'a ándá-aran-donkwara tónkwárá'á náúna'a
kentáfé sé'a ándá-aran-done tónté'o námae íyíwai póna taakisimó máén-
umen-kwaasiye sáwí'o on-kwáásítí waásin-iye wésewe.
35 Énifo Maníkó simátímakaintembo owí sésa Maníkó kawe'-
ímáyááwáráwín-iye wésewe Ísu siyáiye.

Ísun-aísamaiya'a masawémbo fatíyain-aai.

36 Moórá-kanaa ámáán-kawaa-waasigon-awi'a Sáímoni Ísuntafena séna
kesí naaúmpa'a tómbá tamandaaó súwana wení naaúmpa'a iyéna tómbá
iwénowana
37 mindáópaken-aankaro'-ininko Ísu ámáán-kawaa-waasigoni naaúmpa'a
ména tómbá wénaiye-aai mininínkó iséna óntan-anafeumpimba asaa-
wiyúmbó úm-basawembo wéromba maimaéna
38 mindáúmpá'á iyéna Ísun-ánaaempa'a aísamaifimba iména ifi'á
wétowana a'ní ka'maéna Ísun-aísamaiya'a kumúwana mininínkó ayáátáá'-
a'nontausamba aísamaiyakemba wéuwaena aísamai wéamo'nena asaa-
wiyúmbó úm-basawemba aísamaiya'a fatímarowana
39 ámáán-kawaa-waasigo Ísumbo áántowi awánéna imáyáa éna séna
minkwáásígó Maníkón-aaimo siwáímó inkakaa aísamaiya'o ita'ótokain-
ininko aankaró'-ínínkó
iyé-ímáyáá isinó séna miyán-ímáyáá úwana
40 Ísu minkwáásígóntáféna séna Sáímoniyo moórá-aai simámenae súwana
minkwáásígó séna óraako siyó súwana

41 Ísu séna moóráwigo óntambo tímíwai ména moóráwigomba sáwífa'-
ontamba siyáánkai-taemo'-ontamba aména moóráwigomba kári'-ontamba
moórá-taemo'-ontamba ámísana
42 aanáfómbó amí-kánáá tisasaráí óntamba ímba wéraisasarai saafá
uwááesarai wempá'á tíyana séna kanaán-ifo ímba méyámbá maénaumpo
kenkáítí méyán-túwí'a tuwígaufatuwaumpo kokaiyó siyáiye-aai Ísu
Sáímonimba simámena séna mindásafena miyámó sintáféna minkáé'-
wáásígóráí tirunkó aamoí wéuwankaaye. Moóráwigo áfááraumai aamoí
wéuwankaimba nááwa'iyo Ísu áísai ena súwana
43 Sáímoni séna sáwífa'-ontambo maiyénamo aanáfómbó ímbo
máamisanamo méyán-áwí'a tuwígáúfatuwaiwai óraa'-aamoi wéuwankaiye
Sáímoni súwana Ísu séna mindásafe'o súnda é'a séne simásuwena
44 koutauséna minininkómbá awánéna Sáímonintafena séna minininkómbá
awánaao. Ení naaúmpa'o iyúnda kentáásí áwáu sísamaimo non-kwiyí-
nómbá ímba siménana minininkó ifi'á taisaná a'nimá sísamaiya'a kúmísana
wení a'nóntáusamba uwákáiye.
45 Ímba aaweyáá uwásinkaanana minininkó sísamai taamó'na-amo'na
uráiye.
46 Kentáásí áwáu ímba si'nómpá'á masawémba asinkáánana minininkó
sísamaiya'a asaa-wiyúmbó im-básáwémbá fatímai asínkáíye.
47 Minááí simáme súne. Minininkóní seyaafá-sáwí-ímáyáá maisuwáúnda
póna kembá óraa'-aamoi uwásinkena miyán-tántáá'á kawe'á uwásínkáíye.
Énifo moóráwigombo kári-sawi-tantaa'o maisuwáúnda kári'-aamoi
uwásínkáíye Ísu Sáímonintafena simásuwena
48 minininkóntáféna séna ení sáwí-imayaa maisuwáúmne súwasa
49 wesé'o tómbó wénon-kwaasi keáímbá sésa waásiti sáwí-imayaa
wémaitiyuwaiwai mindá nóran-kwaasiya'iyo suwaná
50 Ísu minininkóntáféna séna kentáfé amankúnkúmba óna'a ení sáwí-
imayaa maisuwé'a kawe'á uwánkaumpo aáno úmai enarunkó kawe'á ína
waaó Ísu siyáiye.

8

Tuwímbai-inimba Ísumbo arááíwakaan-aai.

1 Minkákémbá Ísu naaó'-nao'a óraa'-naopimpa'e kári'-naopimpa'e
wénena Maníkó wení waásimo kawáánin-aai ásé-aai simátíma'maena
iyáiye. Ísuwe wení kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi
wénuwasa
2 tuwímbai-ininte wénesa mininintómbá tuwímbai tí'a úwana Ísu kawe'ó
uwátínkaron-inimba uwasá tuwímbai tirumpinkémbá sáwí-amutambo
maitíyukain-inimba uwaná moórá-inimba Mágátáraa-naopakemba áwí'a
Máríyaa Ísu wenarumpinkémbá afakaeté-sawi-amutambo maiyáúkon-
ininko úwana
3 moórá-ininkon-awi'a Yóána awaaikón-áwí'a Súsa wemá Érotini
naanka'ó káráwiyowi úwana moórá-ininkon-awi'a Súsáana úwasa tuwímbai-
ininkwara'a uwasá miyáumai-inimba ésa kentí moparáwímpínkémbá Ísune
wení kísau-waasiye túwa'nai úmaesa kuráawe.

Moóráwigo ánáuntumbo tu'makáin-aai.
Mátíyu 13:1-23, Mááka 4:1-20

4 Naaó'-naoken-kwaasi sáwífa'a Ísumpa'a tóso uwaná Ísu simátimena séna

5 moóráwigo ánáuntumba maimaéna kísaufa'a wéwena mátu'maraisana
tuwímbai-anauntumba aampa'á kuwéraisasa waási tasasámpasukaawana
numagó fái'nasukaiye.
6 Tuwímbai-anauntumba óntankwara'-marafimba kuwéna karuwéna
anoníyaim-barafa'a póna aáénkaraiye.
7 Tuwímbai-anauntumba karaampa'á kuwéna kárúraisana karaan-
tantáákó fandundupásukaiye.
8 Tuwímbai-anauntumba kawe'-máráfímbá kuwéna karuwéna óraa'a éna
arambá imái sáwífa'-aramba iyáiye. Ísáán-kwaasi ísámai
kawe'án-oro Ísu siyáiye.

9 Súwasa Ísuni kísau-waasi Ísuntafesa minkwáé'máí-ááígóní áwáu sinatá
ísáano suwaná
10 Ísu séna Maníkó wení waásimo kawáánin-aaigoni áwáumo simátimunda
Maníkó kembiwí imáyáa tímísa'a wéisaafo fí'on-kwaasi waé'mai-aai
aantemba wésimatimumpo ísáámbanifo ímba ísámai kawe'á wéowe.
Awánaambanifo ímba awánamai kawe'á wéowe Ísu siyáiye.

11 Ísu simátimena séna minááígóní áwáumo sendá ísáaro. Moóráwigo
ánáuntumbo tu'máráínten-úmai Maníkón-aai simátímísana
12 tuwímbai-anauntumbo aampa'ó kúmímba waási tirumpintá kúmísasa
Maníkón-aai ísááwana waántáwanko imáyáa éna Maníkón-aaisafesa
timankúnkúmba íyana sáwí-ampakemba kawe'-ámpá'á métínkáífo séna
tirumpinkémbá tamaimái úwoifa'a wétiyuwaiye.
13 Tuwímbai-anauntumbo óntankwara'-marafimbo kúmímba waási
tirumpintá kúmísasa Maníkón-aai isésa aamoí ombánifo ímba tirumpimbá
ta'óto'mai kawe'á ontáfésa kárika'a timankúnkúmba owaná fí'o-fi'on-
tantaako tisasá miwán-ímáyáá ésa Maníkón-aai ifátukaawe.
14 Tuwímbai-anauntumbo karaampimbó kúmímba waási tirumpintá
kúmísasa Maníkón-aai ísáámbanifo marapá'-úmbáí-tántáátáfésa imáyáa
úmae nésa ónta-imayaa úmae wénesa fí'o-fi'on-tantaa'a maénae símae
nésa miyán-ímáyáágó Maníkón-aai faráátasuwaisasa ímba Maníkóní kísau
wémaewe.
15 Tuwímbai-anauntumbo kawe'-máráfímbó kúmímba waási tirumpintá
kúmísasa Maníkón-aai isésa kawe'-ímáyááwárá'-wáásí isésa tirumpimbá
ta'óto'mai kawe'á ésa fasi'ámai mésa Maníkóní kísau maésa fí'owi
wétuwa'nai-owe Ísu siyáiye.

Ómbó kúrakain-aai.
Mááka 4:21-25

16 Ísu simátimena séna ómbó kúra'maraamba ímba aúpá'á marésa ímba
taare-améndaampa'a maránááfo afora'á mósá makéwasa seyaafá'nánká
naaúmpa'o iyíyamba awánánááwe.
17 Miyámó onten-úmai aúpá'ó wérain-tantaa'a seyaafá'á aforá paápé ínasa
awánánááwe. Kumeupá'ó wérain-tantaa'a aforá paápé ínasa awánánááwe.
18 Ísáán-aai imáyáa úmai kawe'án-oro. Maníkón-aaimo ísámaimo
kawe'ó owí Maníkó túwa'nai ínasa moórá-aaiwara'a isánááwe. Maníkón-
aaimo ímbo ísámai kawe'ó ésa karo'á sésa kawe'-úmai wéisaumne sewí
tirumpinkémbá maimaínana ímba wéíniye. Mindásafe'a ísáán-aai imáyáa
úmai kawe'án-oro Ísu siyáiye.

Ísun-anówawe áfárawaisai-taai.
Mátíyu 12:46-50, Mááka 3:31-35

19 Súwasa Ísun-anówawe Ísun-áfárawaisaiye tésa sáwífa'-waasi Ísuwe mésa sisipáá uróntafesa ímba naaúmpa'o íyúmba máápata tamérowasa
20 mindáúmpá'ó méron-kwaasi Ísuntafesa sésa enanówe enáfárawaisaiye embá awánánae sésa máápa'a taméraawe suwaná
21 Ísu seyaafá'-wáásísáféna séna Maníkón-aaimo isésa kawe'ó íyawi kesinówe kesífárawaawin-owe Ísu siyáiye.

Óraa-fiyunda torówanamo Ísu mafaimakáin-aai.
Mátíyu 8:23-27, Mááka 4:35-41

22 Moórá-kanaa Ísu wení kísau-waasise'a nompín-táómpimba íyátena nonkwaaúnkóní menáípá'á kónae séna miwísé'a kúmba
23 Ísu aún-kwaigurówana minkwaaúmpá'á óraa-fiyunda torówana nonkó tufántááfan-éna nompín-táómpimba ówitowasa kúwáfekunafo sésa
24 inkaisésa Ísumba koaúsésa sésa óraakoo puwúnafosaawe suwaná Ísu íyáfasinena fiyúndágonte nonkóntétafena óraaka séna mafáékaiyo súwasarai fiyúndágoe nonkóe'a mafáúyana nonkó étuwowana
25 Ísu simátimena séna kentáfé'a nóra séra ímba timankúnkúmbo onkákéná wéseo súwasa táátafesa ésa keáímbá sésa nóran-kwaasiya isanawá fiyúndágoe nonkóe'a wenáái isaíyó sésa tiyáámba ufakésa táátafesa ésa siyáawe.

Sáwí-amutamba arumpinkémbó maisukáin-aai.
Mátíyu 8:28-34, Mááka 5:1-20

26 Simásuwesa mindómpín-táómpimbo kumbá Káríri-marama tínaaempa'a wérowana Kégésaa-marama túrampa'a wérowasa
27 mimbáráfá'ó kumbá Ísu mindómpín-táómpinkemba mimbáráfá'á kumúwana moóráwigo mindáópakewi Ísumpa'a téna wenarumpimbá sáwí-amutamba mérowana póna ayáátááka'a unáánkwátói-iyaimba ména ímba wení naaúmpa'o maúmba waásimo utátínkón-ontan-aifa'a mérowana
28-29 sáwífa-kanaa misáwí-ámútánkó sáwí'a uwánkowasa waási káráwiyesa aíyayaanka'a kárá'umarowana minándá tarátuwena misáwí-ámútánkó áí'maena máásai-marafa'a máánkarowana Ísumo túmba awánéna wáá'a túwana Ísu sáwí-amutankontafena séna auwé kóuwo súwana Ísu óraakon-iye séna aísamaifimba kífaena óraaka séna Ísuwo íyáákamai-Fasi'aenkon-ááninko ómpo sínkamonafonifo nóra uwásinkainono súwana
30 Ísu séna enáwí'a nááwa'ono súwana minkwáásígó sáwífa-sawi-amutamba wenarumpimbó mérontafena séna kesúwí'a sáwífa'nanka úne séna mérowasa
31-32 omápa'a sáwífa-poi mésa umá wénowasa minkwáásígó arumpinké-sáwí-ámútántómbá Ísuntafesa óraaka sésa waántáfa'a ímba si'maraaó. Mimpói tirumpintá si'maraaó suwaná miyán-oro súwasa
33 sáwí-amutantomba minkwáásígón-arumpinkemba kárúwesa pói-tirumpimba koférówasa mimpóísómbá seyaafá'á ámémpakemba tuwaantantésa nonkwaaúmpímbó kúwáférómba putásowasa
34 póíya'o káráwiyowi awánésa minúwóíyáán-úmai naaópa'a wésa kísaufaka'o méron-kwaasi mósimatim-besimati uwasá
35 isésa koawánánae sésamo kumbá Ísumpa'a kotúwaandu ésa awánomba sáwí-amutamba arumpinkémbó kóun-kwaasigo unáánkwátói úmarena Ísun-aísamaifimba kawe'-úmai mérowasa koawánésa táátafesa uwasá
36 Ísu minkwáásígómbó kawe'ó uwánkowasamo awánon-aai simátímúwasa

37 isésa áfááraumai táátafesa ésa pósa Kégésaa-marafaken-kwaasi
seyaafá'nánká Ísuntafesa sésa maambáráfá'á ifá siyuwésa kóuwo suwaná
nompín-táómpimba íyátowana
38 sáwí-amutambo maisuwón-kwaasigo Ísuntafena óraaka séna esé'a kónae
súwana ímbanifo
39 ení naaópa'a kuré Maníkómó embó kawe'ó uwánkáín-aai kosimátimiyo
súwana Ísumo uwánkon-aai mindáópa'a simátíma'maena kuráiye.

Inaamarúgóe aaregónté-taai.
Mátíyu 9:18-26, Mááka 5:21-43

40 Ísu Káríri-waaunkoni menáípákémbá nompín-táómpimba kouweréna
túmba sáwífa'-waasi amu'makówana túwasa aamoí uwaná
41-42 moóráwigo ámáán-danka'o káráwiyowin-awi'a Yáírási téna Ísu
óraakon-iye séna aísamaifimba kífaena óraaka séna kímbora kesiyáámúmba
puwíndasafena wéifo tiyé ane'á kota'ótorenana asófáíno súwana
miníná ámárúgó sísamaifakemba kae'á kumbaimái-aatai maisukáin-
arasigontafena afowá tasúwana Ísu wesé'o kúmba sáwífa'-waasi Ísumba
úkúresa arááíwa'mae kuwaná
43 moórá-ininkomba áí'a ún-ininko sísamaifakemba kae'á kumbaimái-aatai
naaeyámba ankówasa ímba kanaa'á asófankowana minái'á úwoi wérowana
44 mininínkó sáwífa'-waasifimba Ísumba arááíwa'mae wéwena wení
unáánkwátói-araiya'a kota'ótorowana mindáááéyánko é'ankowana
45 Ísu séna nááwawa kesí unáánkwátóiya'a ta'ótóráína'iyo súwasa
seyaafá'nánká sésa ímbaniye suwaná Pítaa séna óraakoo sáwífa'-waasi
famé'maesamo íyómpimba ta'ótokaawe súwana
46 Ísu séna kempínké-fási'áénkó moóráwigomba kawe'ó uwánkáímba
awáné'a sé'a moóráwigo kesí unáánkwátóiya'a ta'ótokaiye súne súwana
47 mininínkó imáyáa éna ímba aúpá'á úmpo é'a suwánaraiye-imayaa éna
anekembá tata'á úwana Ísun-aísamaifimba kífaena seyaafá'-wáási túranka'a
wení unáánkwátóiya'o ta'ótorowanamo asófankon-aai simátimuwana
48 Ísu séna kesímánaako kentáfé sé érai'a súwa'nai índawin-iye sénda póna
áí'a
é'ánkáífo kawe'-úmai waaó Ísu siyáiye.
49 Ísu minááí wésuwasa ámáán-danka'o káráwiyowini naaópaken-kwaasi
tésa Yáírásintafesa sésa enayáámúnko pukáifo óraakontafe ténafo simámuwo
suwaná
50 Ísu minááí iséna Yáírásintafena séna minááísáfé ímba áákauraumo indá
kentáfé amankúnkúmba inaná enayáámúnko kawe'-úmai méíniye Ísu séna
kúmba
51 Yáírásini naankóní ewaa'á wéna arááíwa'mae kun-kwáásísóntáféna
maanká'-méwaro séna Pítaane Yónine Yémísine minárásígón-anófoiye
tí'maena naaúmpa'o iyúmba
52 mindáúmpá'ó méron-kwaasi óraa'-ifi'a wétowana Ísu séna ímba ifi'á
taaró. Minárásígó ímba pukáifo úwoi aúmá wéraiye súwasa
53 minkwáásísómbá é'a pukuráiye-imayaa ésa Ísun-awíyáái uwaná
54 Ísu minárásígón-ayáánka'a ta'ótorena séna inaamarúgóo íyáfasinaao
súwana
55 minárásígón-amanko arupimbá túwana minúwóíyáámbá íyáfasinowana
Ísu séna tómbá amíyana náíno súwasarai
56 anófoi táátafesarai uyaná Ísu óraaka séna kemó únda-aai ímba
simátímékaiyo siyáiye.

9

Ísu wení waási kísaura'o ti'mákain-aai.
Mátíyu 10:5-15, Mááka 6:7-13

1 Ánaaemba Ísu wení kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi
táántowasa tuwaná waási tirumpinkémbá sáwí-amutamba maitíyu'mae'a
nóro-fasi'aemba tiména tí'o índa-waasi asófatinkai-fasi'aemba tiména
2 séna Maníkó wení waásimo kawáánin-aai kowésimatime'a tí'o índa-
waasi wéasofatinke'a oro séna
3 aampa'ó wíyamba ímba moórá-tantaa'a maimaé koró. Táúmba ímba
maimaé wé'a tón-únámbá ímba maimaé wé'a tómbá ímba maimaé wé'a
óntamba ímba maimaé koró. Moórá-mora unáánkwátói timantentén-úmai
kufé'mae koró.
4 Maníkón-aaimo simátimiyantafe'a moórá-naopa'o wíyamba naambó
timíya'a mindáúmpá'-aantemba mé'a kentí kísau maimái tai'é'a mindámbá
tuwé'a fí'on-daopa'a koró.
5 Moórá-naopa'o wíyasamo ímbo naambó timíyana Maníkó mindáópaken-
kwaasi ímba aamoí uwátinkainifo aiyowáí'a é'a tísamaifakem-baramo
uwáéntemba uwá'mare'a koró Ísu simátimuwasa
6 wení kísau-waasi tuwésa naaó'-nao'a wénesa Maníkóní ásé-aai
simátíma'mae wéwesa tí'o ún-kwaasi asófatinkafa'a kuráawe.

Éroti Ísun-aaimo ísarain-aai.
Mátíyu 14:1-2, Mááka 6:14-16

7 Ísuni kísaugon-aai símae íyúwana Káríri-marafaken-kawaagon-awi'a
Éroti minááí iséna óraa'-imayaa uráiye. Ísuntafesa tuwímbai sésa wemá
Yóni nombó maitínkaraiwai pukáimpinkemba íyáfasinkaiye suwasá
8 tuwímbai sésa wemá Maníkón-aaimo simátímakaiwain-awi'a Íráiyaa
pukáimpinkemba íyáfasinena méraiye suwasá tuwímbai sésa wemá naaófá'á
Maníkón-aaimo simátímakaawifinkemba moóráwigo pukáimpinkemba
íyáfasinkaiye suwaná
9 Éroti miséyááfá'-ááí iséna séna kemá séwánasamo Yónimba anuwarambá
kambísówanamo pukáimbanifo minááímó wésemba nááwa'iyompo
awánánaumne Éroti símae iyáiye.

Sáwífa'-waasi tómbó tímakain-aai.
Mátíyu 14:13-21, Mááka 6:30-44, Yóni 6:1-13

10 Ísuni aantá-waasi Ísumo timún-kisau maisuwésa wempá'á tésa seyaafá-
kísáúmó máún-aai simámúwana Ísu miwí aantemba tí'maena Pétésáíta-
naopa'a komérowasa
11 énifo sáwífa'-waasi isésa arááíwa'mae kuwaná Ísu tuwánéna aamoí
éna Maníkó wení waásimo kawáánin-aai simátimena tí'o ún-kwaasi
asófatinkaraiye.

12 Asófatinkowasa fenómpinka'a wení kísau-waasi sísamaifakemba kae'á
kumbaimái-waasi Ísumpa'a tésa sésa ímbo sáwífa'-waasi méraapa'an-ifo
fenáíndara'a ti'márénasa ewaa'-náópimpa'a wénesa tóné naané saafá oro
suwaná
13 Ísu simátimena séna kemá tómbá tíméro súwasa miwí sésa kári-tomba
séfataasewara kae'-mófáá'wárá'á wéraifo sáwífa'-waasifimba ímba kanaan-
ínífo tómbá koméyánorowa wéseno áísai esa suwasá
14 sáwífa'-waasi 5,000 waai uwasá aarewé iyámpóíye mérowana Ísu
wení kísau-waasisafena séna unkwima'mái tuwínkaa tuwinkaa'-úmai 50 50
mara'á méraaro simátíméro súwasa

15 isésa miyá uwátínkówana
16 Ísu séfataase-tonkwara kae'-mófáá'wárá'á maisoréna wíyómpa'a
kararéna Maníkóntáféna súwi simásuwena mintómbá tafántafan-úmai
wení kísau-waasi timúwasa misáwífá'-wáási tímúwasa
17 seyaafá'nánká nowaná tímú'a fówasa Ísuni kísau-waasi mintón-ayai
sísamaifakemba kae'á kumbaimái-unampimba fáítuwana ówitaraiye.

Pítaa Ísuni áwáumo siyáin-aai.
Mátíyu 16:13-19, Mááka 8:27-29

18 Moórá-kanaa Ísuwe wení kísau-waasiye mérowana Ísu aantemba
Maníkómpá'á inaí simásuwena tísai ena séna kentáfésa seyaafá'nánká
nóran-kwaasiyewa wéseo súwasa
19 miwí tuwímbai sésa emá Yóni nombó maitinkáándawi óne sewasá
tuwímbai sésa naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakaandawin-awi'a Íráiyaa
óne sewasá tuwímbai sésa naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakaandawi
pukáandafinkembo íyáfasinkaandawi óne wésewe suwaná
20 Ísu séna kembiwí kentáfé'a nóran-kwaasiyewa wéseo súwana Pítaa séna
Maníkó íyáfasinankaraiwaimba Yúndaa-waasisa wéamu'maraundawisa óne
súwana minááí ímba simátíméro Ísu óraaka siyáiye.

Ísu puké'a íyáfasinanaumnemo siyáin-aai.
Mátíyu 16:21-28, Mááka 8:31–9:1

21 Ísu séna minááí ímba simátíméro simásuwena
22 séna kembá waási úrankomba sí'o índa-i'a uwásinkesa Yúndaa-oraa'-
waasiye óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sen-kwáásíyé tínaaemba
uwásimesa sínkamiya'a púwóndanifo kaumbo-kánáá maisuwéna Maníkó
íyáfasisinkainiye Ísu siyáiye.

23 Ísu seyaafá'nánká simátimena séna kembó siráááíwaenae síyawi
tiráááímo táínda-tantaa'a ímba ta'ótóráaro. Kemó púwónda-aaraa-
taimo súwaata'mae'o kondantembá kembó siráááíwaiyawi umbai-
tántáá'á aasiyaasi-kánáá timíyasa minúmbái-tántáá'á úwoi maimaésa
siráááíwaenaawe.
24 Tiráááímo táínda-i'o ésa ímba kawe'-úmai ménaafo kentáfésa ísámai
tiráááímo táínda-tantaa'o tuwésamo puwésa aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe.
25 Mararáké-séyááfá-tántáá'ó wémaesamo puwíyambo éna mintántáákó
ímba túwa'nai íníye.
26 Kesááiwara kenkwárá'ó tigaemó uwásínkáámba pó'a ánaaemba kemó
marapá'ó kúmónda miwí sigaé uwátinkanaumne. Kemá waási úranko
ánaaembo kesí sáwara kesifoní sáwara wíyómpakembo Maníkóní kísau-
waasiti sáwara'o marapá'ó kúmónda miwí sigaé uwátinkanaumne.
27 Érai'a simátime'a súne. Tuwímbai maanká'ó
méraan-kwaasi ímbo pukénka'a Maníkó wení waásimo kawáánimba
awáné'a ánaaemba puwónááwe Ísu siyáiye.

Ísu fí'on-kuwawaa'o faúkáin-aai.
Mátíyu 17:1-13, Mááka 9:2-13

28 Ísu simátimena afakaumboé-no'waana'i miyáumai waéna Pítaane
Yónine Yémísine tí'maena inaimó síndasafena omápa'a iména
29 inaí wésuwana ói'a fí'on-oi'a faufúwana wení unáánkwátóiyakemba
waéní'a kéna túgáyáagaya úwasa

30-31 awánomba kae'-wáásíyáí wíyómpakemba paápé ésarai mindárai-tuwi'a Mósesee Íráiyaae'a Yúndaa-waasi tíwá'nárai Ísuwe'a aaí wésuyana wíyómpake-sawara'a wérowarasarai naaófá'á Maníkó Ísuntafena séna Yérúsaremufa'a puwíníye siyáimba ampáánká'á miyá íníye-aai wésuyasa
32 Pítaae'o méroyan-kwaasi tún-kwaémomba íyáfasinesa Ísuni sámo kaimbá Ísuwe'a méroyan-kwaasi tuwánomba
33 mindárai Ísumba ímba auwésarai iyóyanka'a Pítaa Ísuntafena séna óraakoo maanká'ó méraundasa kawe'á imbá póta wáau-namba kaum-bosáámó ondasá moórá endé éta moórá Mósesende éta moórá Íráiyaande éta miyásá ónaumne Pítaa ímba imáyáamo úmba úwoi siyáiye.

34 Miyá wésunka'a ainánkó kuména káátaguwasa táátafesa uwaná
35 ainámpínkémbá aaigó aantemba séna miwá kesáánimba éna kemó íyáfasinankaundawin-ifo wenáái ísáaro
36 súwasa awánomba mindárai wíyómpa'a íyúyana Ísu aantemba mérowasa awánomba minkánáá ímba simátimesa minááí úwoi ta'ótokaawe.

Ísu sáwí-amutambo maiyáúkain-aai.
Mátíyu 17:14-21, Mááka 9:14-29

37 Aafáyáaraamba omápakembo kúmúmba Ísumpa'a sáwífa'nanka tóso uwaná
38 miwífínkémbá moóráwigo óraaka séna óraakoo maawá kímbora kesáánimban-ifo arumbá uwánkaao.
39 Sáwí-amutanko arumpimbá taména wáá'a téna fame'naame'á isaná tanaambá fágufagu wéena áwááyaamba umpufuwéna aigaregó nonkáánéna aíyayaamba ku'wisaná miyá úmae wéiyena sáwí'a wéuwankaisa'a
40 ení kísau-waasisafe sé'a sáwí-amutamba arumpinkémbá maiyaúwáaro súnasa ímba kanaa'á maiyáúkaawe súwana
41 Ísu séna kentí imáyáa kaentaén-ímáyáá isa'á kentáfé'a ímba imáyáa owaná póna sirunkó umbaí wétaifo nóraumai-kanaarara kesé'a ménaumno simátimena miníyámpóígón-afowantafena séna enáánimba áí'mae tiyó Ísu súwana
42 áí'mae túwana misáwí-ámútánkó miníyámpói famé'auwowana tanaambá fówana aíyayaamba ku'wisaná aigaregó nonkáánúwana Ísu awánéna misáwí-ámútánkóntáféna séna auwé kóuwo séna miníyámpói kawe'á uwánkena afowántáféna séna áí'mae waaó súwasa
43 Ísumo miyámó úmba Maníkóní óraa-fasi'aemba awánésa seyaafá'nánká táátafesa
ésa tiyáámba tóipimba fáákaawe.

Ísu puwínda-aaimo siyáin-aai.
Mátíyu 17:22-23, Mááka 9:30-32

44 Ísu seyaafá-kísáúmó maúmba awánésa táátafesa uwaná wení kísau-waasisafena séna simátíménda tááka'a máráaro. Kembá waási úrankomba fí'on-kwaasi timíyasa sínkamiya puwónaumne súwasa
45 wemó sún-aaigoni áwáu ímba isésa miwítí imáyáa umbaí tówana minááígóní áwáu aúpá'á wérowasa ímba ísámai kawe'á ésa áísai ónae sésamo umbá táá'a úwasa ímba áísai uráawe.

Nááwa íyáákaiyomo siyáan-aai.
Mátíyu 18:1-5, Mááka 9:33-37

46 Ísuni kísau-waasi mósimesi-aai sésa kentáafínkémbá nááwa íyáákaiyo
sésa keáímbá símae kuwaná
47 Ísu miwítí imáyáa iséna moórá-iyampoi áí'mai amándára'a ankéna
48 simátimena séna kentáfésa imáyáa ésa iyámpóímo áwa'nai onten-úmai
wésuwa'nai-owe. Súwa'nai onten-úmai Maníkó si'mákaiwaimba wéawa'nai-
owe. Kempínkémbá tuwímbai sé'a kemá kári'-waasi únemo síyawi Maníkó
minkwáásísáféna wéiyaakaawe wésiye Ísu siyáiye.

Kentí kísaugomba ímba sáwí'o on-aai.
Mááka 9:38-40

49 Súwana Yóni Ísuntafena séna óraakoo moóráwigo wénena sáwí-
amutantontafena séna Ísuni fasi'aémbó wéraintafe auwé kóuwo
simátímapa'a wisasá misáwí-ámútámbá kóuraawe. Minkwáásígó ímba
kentáafínkén-kwáásín-ifo ímba miyámó indá étuwaaosa siyáumne Yóni
súwana
50 Ísu séna ímba tufínankaaro. Kentáási kísaugomba ímba sáwí'o owí
úwoisa wésuwa'nai-owe Ísu siyáiye.

Sáméríyaa-waasi Ísumba ímba naambó ámakaan-aai.

51 Maníkó Ísumba aiyáínana wíyómpa'o iyínda-kanaa ampáánká tínena
úwana Ísu wenarumpin-ímáyáá éna óraaka séna Yérúsaremu-naopa'a kónae
séna wéna
52 wení waásisafena kowaíyan-damba kosaafá wéiyaro séna ti'marówasa
aifa'á Sáméríyaa-waasiti naaópa'a kuwasá
53 Ísu Yérúsaremu-naopa'o wínda-aai isésa tirunkó sáwí'a úwasa ímba
naambá tímúwasarai
54 wení kísau-waasifinkemba kae'-wáásíyáí Yémísiye Yóniye'a mináái
isésarai sésarai Fasi'aénkóo Maníkó wíyómpakemba iyamá tuwáínana
kuména minkwáási kafúkoro-aaimo suyambá wéankaiyo suyaná
55 Ísu méfaerena óraaka séna ímba miyá sekaiyó súwasa
56 mindáópa'a tuwésa fí'on-daopa'a kuráawe.

Ísumba arááíwaenaemo siyáan-aai.
Mátíyu 8:19-22

57 Aampa'á wéguwana moóráwigo Ísuntafena séna seyaafá'-náópa'o
níndafa'a esé'a nónaumne súwana
58 Ísu minkwáásígómbá simámena séna waankó taaiyaifimbá wáísana nu-
magó ánáamba úmarena wéwaifo kemá waási úranko kumpaápé uráundawi
ímba naambá úmake'a wéwaumne séna
59 minkákémbá moóráwigontafena séna siráááíwa'mae tiyó súwana séna
óraakoo kemá méraanana kesifo puwína utámare'a embá arááíwaenaumne
súwana
60 Ísu séna ímbanifo kesáái ímbo isésamo pukáan-kwaasiyaambo owí
puwíyan-kwaasi utátinkanaafo emá Maníkómó wení waásimo kawáánin-aai
simátíma'mae wínone súwana
61 moóráwigo Ísuntafena séna óraakoo embá arááíwaenaumpo aifa'á kes-
imáára siyáámba timé'a embó taarááíwaenda kanaawá'íyo súwana
62 Ísu séna Maníkóní kísaumo ómbaresa maiyésamo ifátuwesa fí'on-
imayaamo owí Maníkó wení waásimo kawáánipa'a ímba kanaa'á kísau
maénááwe Ísu siyáiye.

10

Ísu 70 waasi kísaumo tímakain-aai.

1 Ánaaemba Fasi'aénkó sáwífa'-waasi 70 waasi íyáfasintinkena kaekae'á
uwásuwe wemó wínda-naopimpa'a aifa'á kónááwe séna
2 Maníkómpá'ó tíyantafesa wenáái kosimátíma'mae koró-ááí simátimena
séna kísaufa'a sáwífa-tomba áfu karáisasa mintómbó fakaráíyan-kwaasi
sesimáí-waasi méraafo kísaugoni afowámpá'á inaí síyana kísau-waasi
ti'maráínasa mintómbá fakaránááfo koró.
3 Sipisípi-araa'a wínana áwáífiyaamo in-íyánkómó intenkáámbó on-
kwáásífá'á ti'maránaumne.
4 Óntambo inai-inaimó sí-únámbá ímba maimaé wé'a tón-únámbá ímba
maimaé wé'a tísamai ánáamba ímba maimaé wé'a aampa'ó wéwe'a
ayáátááka'a ímba úwoi-aai símae wé'a
5 moórá-naumpa'o iyé sé'a faru úmai méraiyataao seró.
6 Síyana faru úmaimo méraindawimo éna mifárú-ááí wempímbá wéínifo
ímba faru úmai méraindawimo éna mifárú-ááígó kouweréna kembiwífá'á
tíníye.
7 Kísaumo maíyawi méyámbó máéntafe'a timínda-naumpa'a imé'a
timíyan-tomba nánááwe. Ímba fí'on-daumpimpa'o níyamba timíyan-
daumpa'-aantemba iméraaro.
8 Moórá-naopa'o wíyamba naambá timésa tómbá timésa íya'o wéne'a
9 mindáópa'o tí'o índa-waasi asófatinke'a simátime sé'a Maníkó wení
waásimo kawáánínda-kanaa kempá'á kárika'a tíníye simátíméro.
10 Moórá-naopa'o wíyambo naambá ímbo timíya'a aampa'á wéwe'a
afora'á simátime sé'a
11 kentí naaópakem-bara sísamaifakenta uwátuwaundasa Maníkó kembiwí
ímba aamoí uwátínkáíntafeta aiyowáí'a úmai aráátimune. Ísáaro. Maníkó
wení waási kawáámó índa-kanaa ampáánká'á tínena isa'á tínaaemba
uwámewe simátíméro.
12 Simátime súne. Maníkó waásimo méraawini áwáusafena tísai índa-
kanaa tínda naaófá'á Sóndómu-naopa'o méron-kwaasi sáwí-waasi sáwí-
meyamba timínífo kembiwímó tínaaembo uwátimiyan-kwaasi sáwí-meyamba
áfááraumai timíníye Ísu siyáiye.

Ímba aaimó ísaraan-aai.
Mátíyu 11:20-24

13 Ísu simátimena séna Kórási-naopaken-kwaasiye Pétésáíta-naopaken-
kwaasiye káráwiyoro. Naaófá'á Táyaa-naopaken-kwaasiye Sáíndóni-
naopaken-kwaasiye Maníkón-aaimo ímbo ísaraawifimbo fí'o-fi'on-kisau
ímbo awánaraan-kisaumo maéwándamo awánarekaa kentí sáwí-awau
tukáawisino. Sáwí-awau tuwésamo úwoi-unankwatoimo úmaesamo kanamó
a'makáankakaa Maníkó tuwánaraisino.
14 Mindásafe'o simátíménda ísáaro. Maarán-ímáyáá wée'a Maníkó
waási méraawini áwáusafena tísai índa-kanaamo tínda Maníkó Táyaa-
naopaken-kwaasiye Sáíndóni-naopaken-kwaasiye sáwí-meyamba óraa'a
timíníye-imayaa wéowe. Énifo kentí sáwí-meyanko minkáé'-náópakewiti
sáwí-meyankomba íyáákamai-sawi-meyamba timíníye.
15 Kápaneamu-naopaken-kwaasisono. Kentúwí'a mósá maré sé'a
wíyómpa'a iyónaumne sembánifo púwón-aempa'a kónááwe Ísu simásuwena
16 wení kísau-waasisafena simátimena séna kentáái ísámai kawe'ó
owí miyámó ombá kesáái ísámai kawe'á wéofo tínaaembo uwátínkááwi

kenkwárá'á miyá wéowe. Tínaaembo uwásínkááwi miyámó ombá si'mákaiwainkwara'a miyá wéowe Ísu siyáiye.

70 waasimo kouwékáan-aai.

17 Ísu súwasa minkwáási 70 waasi isésa wété urésa Ísumpa'a tóso ésa aamoí tauwánkesa sésa Fasi'aénkóo sáwí-amutantontafe séta Ísun-awika'a súmpo tiyuwé kóro súnasasa isésa kóuraawe suwaná

18 Ísu séna miyá owaná wíyómpakembo aafáyáumo tóráíntemba wíyómpakemba waántáwankombo maisukáimba awánaraumne.

19 Simátíménda ísáaro. Fasi'aémbá timúna pó'a waaifainkómó fáíndamo é'a ímba puwíyana áwáífiyaamo índa-ufonkwankomo fáíndamo é'a ímba puwónááwe. Tímakaunda-fasi'aenko waántáwankoni fasi'aénkómbá íyáákaimba póna ímba seyaafá-tántáákó sáwí'a uwátinkainiye.

20 Sáwí-amutantomba kentáái isésa kóuraantafe'a ímba aamoín-ofo Maníkó wíyómpa'a aúfáífimba kentúwí'o agaimakáintafe'a aamoín-oro Ísu siyáiye.

Ísu Maníkón-áwí'o mósá makáin-aai.
Mátíyu 11:25-27, Mátíyu 13:16-17

21 Minkánáá Maníkóní Ufaen-ámútánkó Ísumba imáyáa amúwana arunkó kawe'á úwana séna kesifóo wíyómpa'wara marará'wárá'ó káráwiyaandawi óne. Seyaafá-tántáá'á isáúmne sen-kwáási ímba simátime úwoi-waasi simátime miyámó íyantafena ánkáísa'a pó'a enáwí'a mósá maráúmne Ísu Maníkóntáféna simásuwena

22 simátimena séna kesifo seyaafá-tántááká'á káráwiyuwo séna símakaiye. Seyaafá'nánká kesí áwáu ímba suwánaraafo kemá kesifoní áwáugo únana póna kesí áwáu suwánaraiye. Seyaafá'nánká kesifoní áwáu ímba awánaraafo kesifombá pó'a keyáá wení áwáu awánaraumne. Kesifoní áwáumo aráátimundawi wéawanaawe Ísu siyáiye.

23 Ísu simátimena méwaerena wení kísau-waasisafena aantemba séna awánaafo tirunkó kawe'á ína'a méraaro.

24 Simátime súne. Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowiye óraa'-waasiye kembiwímó wéunda-kisau awánaanten-úmai awánánae sésa umbá ímba awánaraawe. Miwí kembiwímó wéisaanten-úmai isánae sésa umbá ímba ísaraawe Ísu wení kísau-waasisafena siyáiye.

Sáméríyaafakewi namuro-wáásímó áwa'nai uráin-aai.

25 Moórá-kanaa Ísu wenáái wésimatimuwana moóráwigo ámáámbo kawe'-úmaimo isówi Ísumpa'a téna áísai úmai Ísumba isánae séna óraakoo nóra úmaiya aúí'a úmai wíyómpa'a maé'mae'a ónaumno súwana

26 Ísu séna Maníkón-aai aúfáífimbo awánáánda minááísáfé nóran-imayaawa ónó súwana

27 minkwáásígó séna Maníkón-aai aúfáífinken-aaigo séna kentiruné kentí imáyáawe kentí fasi'aéné Maníkómpá'á kentí Fasi'aénkómbá áméro séna kesáfé-ímáyáámó ontembá kentí waási-imayaawara'a oro siyáiye súwana

28 Ísu séna érai'a sémpo miyámó é aúí'a úmai wíyómpa'a maé'mae'a ínone Ísu siyáiye.

29 Súwana minkwáásígó imáyáa éna fí'on-kwaasi suwánésa kawe'-wáásín-iye síwae séna Ísuntafena séna kesí waási nááwa'iyo súwana

30 Ísu séna simátíménda isaaó. Moóráwigo Yúndaa-waasi Yérúsaremu-
naopakemba Yéríko-naopa'a kónae séna aampa'ó wimbá umén-kwáási
ta'ótokesa wení unáánkwátói awá'maesa tufú'márááwana puwíndasafena
aampa'á méraisana
31 moóráwigo Maníkóntáfénamo ísámai póímo tufú'mai agáíwai
minámpá'ó wimbá aanawáísáfa'a méraisana kóawanena moóra-
aanawaisafa'a kóyáákaisana
32 moóráwigo Rífáin-anaankakewi ámáán-daumpa'a kísaumo máíwai
minámpá'ó wimbá aanawáísáfa'a méraisana wení ewaa'á wéna kóawanena
moóra-aanawaisafa'a úwoi kóyáákaisana
33 moóráwigo Sáméríyaafaken-kwaasi miwí Yúndaa-waasiti namuro-
wáásífínkémbá moóráwigo minámpá'ó wimbá koawánéna arumbá
uwánkena
34 wení ewaa'á koména masawémba ándá-aran-donkwara úmai afi-
fimbá a'ankéna asáá uwánkena mósá farámbai wení tónki-poifimba ankéna
áí'maena wááumo ten-kwáásímó wáén-daumpa'a móankarena káráwiyena
35 íyáfasinena aafáyáara'a mindánkón-afowámbá kae-kánáá-kísáúgóní
óntamba aména séna kawe'-úmai káráwiye wenane'ó túwénda-ontambo é'a
ke té'a anondáá embá máméno simásuwena kóuraiye Ísu simásuwena
36-37 nóra úmaisaawa aúí'a úmaisa maé'mae'a ónaumno súwaintafena Ísu
áísai ena séna umén-kwáásímó tufúkáan-kwaasigoni waási minkáúmbó-
wáásífínkémbá nááwa'iyo Ísu súwana minkwáásígó séna arumbá uwánkena
áwa'nai uráiwai wení waásin-iye súwana Ísu séna wemó intembá komé miyá
ínone Ísu siyáiye.

Máátaante Máríyaante-taai.

38 Ísu wení kísau-waasise'a aampa'ó kúmba moóra-ininkon-awi'a
Máátaamo méron-daopa'a kúwana Ísuntafena séna kesí naaúmpa'a tómbá
imandaaó súwana
39 iména aaí wésuwana mininínkón-áúnkon-awi'a Máríyaa Ísuntafena
óraa'-waasin-iye-imayaa éna aísamaifimba taména wenáái wéisowana
40 Mááta seyaafá-tómbá wéagaena óraa-kisau wémaena óraa'-imayaa éna
Ísumpa'a téna séna Fasi'aénkóo kesúnko ímba súwa'nai isa'á keyáá óraa-
kisau wémaumpo kentáfé ína imáyáa ónó. Simámínana tasúwa'nai íno
súwana
41 Ísu arumbá uwánkena séna Máátaao sáwífa-tantaa'a óraa'-imayaa
ónana enarunkó umbaí wétaifo
42 kesááimo ísáámba mindá óraa-tantaa'a póna mindásafena Máríyaa
méraifo ímba ifátuwe'a ai'máráanana wíníye Ísu siyáiye.

11

Maníkómpá'ó inaimó sen-áái.
Mátíyu 6:9-15, Mátíyu 7:7-11

1 Ísu moóra-kanaa Maníkómpá'á inaí wésuwasa wení kísau-waasi
mérowana Ísu simásuwowana wení waásifinkemba moóráwigo séna
Fasi'aénkóo Yóni nombó maitínkáíwai wení kísau-waasi simátímísasa
Maníkómpá'ó inaimó sentembá kentáá simásímínata Maníkómpátá inaí
senó súwana
2 Ísu séna Maníkómpá'ó inaimó síyamba maará seró.
Kentáásifowao enáwí'o íyáákarain-awita mósá maráúmne. Ení nombaragó
seyaafá moóra-mora-waasi tirumpimbá kumíno.

3 Káfé-kanaa-tomba kentáá simiyó.
4 Waásimo aoisaambó uwásinkaiyata anondáá ínta miyásá uwátinketa miwíti aoisaambá maitiyúwáana miyáumaisa kentáási aoisaambá maisiyuwaaó.
Sáwí-yantaapinkembo kentáá ma'máímo awánáíndasafenamo ínamo e wasiyuwaaó.
Miyán-ááí Maníkómpá'á seró Ísu siyáiye.

5-6 Ísu simásuwena simátimena séna moórá ení waásigo némpakemba nó'waan-afufumba tína ímba tómbá maké ení waásigoni ontafá'á wée áísai e sé kesí waásigo némpakembo timbá ímba tómbá makáunana úwoi méraifo tómbá símína'a mááméno sínana
7 wení naaúmpakemba séna ontá wisuwéta kesí aare-iyámpóíseta súsá waiguráumpo ímba íyáfasine'a aménaumpo kóuwo síníye.
8 Kesí waási pó'a aménaumne-imayaamo ímbo ínanamo éna ayáátááka'a mináái wésinana ímba aigaé ínana mináái wésindasafena íyáfasinena amíníye.
9 Miyáráán-úmai simátime súne. Maníkómpá'ó inaimó sembá áísai úmae iyíyana timíníye. Áántamae iyíyana kentáái isáíníye. Saafá úmae iyíyana Maníkó aráátiminiye.
10 Áísai íyanamo éna Maníkó timíníye. Áántewanamo éna Maníkó kentáái isáíníye. Saafá íyanamo éna Maníkó aráátiminiye.
11 Kembiwí iyámpóíwara'-waasi kentáánintombo mófáá'a simiyómó síya'o é'a ímba iyaankafayaambá timénááwe.
12 Kokóri-auma simiyómó síya'o é'a ímba íyoiyoimba timénááwe.
13 Énifo sáwí-waasin-ofo kentáánintomba kawe-tántáá'á wétimefo wíyómpakemba kentáásifowa kawe'-aantembo iwáí póna ení Ufaen-ámútámbá simiyómó síyawi Maníkó wení Ufaen-ámútámbá timíníye Ísu siyáiye.

Ísunte Píyésepurinte-taai.
Mátíyu 12:22-30, Mááka 3:20-27

14 Moóráwigo wenarumpimbá sáwí-amutamba mérowana póna minkwáásígó ímba aaí wésuwana Ísu maiyauwówana kóúwana minkwáásígó aaí súwasa sáwífa'nanka awánésa táátafesa uwasá
15 tuwímbai sésa sáwí-amutantonti kawáágón-áwí'a Píyésepuri fasi'aémbá ámísana tokéna póna sáwí-amutamba wémaitiyuwaiye suwasá
16 tuwímbai Ísumo sáwí-aaimo sínda isánae sésa éraira Maníkómpákéná kunkáanai ímbo awánáúnda-kisau maínata awánaano suwaná
17 Ísu miwímó un-ímáyáá iséna simátimena séna moórá-andamo tiyésamo ésa tuwínkaa'-urésa ímba fasi'ámai méranaawe. Moórá-akumba aaimó tuwíntáán-akumba pósa tuwínkaa'-urésa ímba fasi'ámai méranaawe.
18 Waántáwankoni waásimo tiyésamo tuwínkaa'-ésamo ésa ímba fasi'ámai méranaawe. Kentáfé'o sembá Píyésepuri fasi'aémbá ámísana tokéna póna sáwí-amutamba wémaitiyuwaiyemo sembá
19 énifo Píyésepurini fasi'aénká'ó sáwí-amutambo wémaitiyuwaundarakaa kentí waásiwara'a Píyésepurini fasi'aénká'á sáwí-amutamba maitiyúwáísino. Miyán-ááímó síyasamo ésa kentí waási karo'á sewé sénááwe.
20 Énifo kemá Maníkóní fasi'aénká'á sáwí-amutambo maitiyuwáúndasafena Maníkóní fasi'aémbá kempímbá paápé isa'á wéawanaawe.

21 Moórá-aai imáyáan-oro. Fasi'aén-kwáásígó
paroí tokéna wení naaka'á káráwiyaisana wení moparáwímbá kawe'-úmai wéraifo
22 moóráwigo wení fasi'aémbó íyáákaraiwai téna tatufú'mai wení paroí fasi'ámaimo ta'ótokaim-paroi tatafiyéna wení moparáwímbá tatafíyena tuwín-timakaiye.

23 Kembá ímba súwa'nai esa kesí namuro-wáásíyáámbá owe. Ímba súwa'nai esa waási túwaandu úmai símémba wété uwáguraawe
Ísu siyáiye.

Sáwí-amutanko kouwékáin-aai.
Mátíyu 12:43-45

24 Ísu simátimena moórá-aai séna waási arumpinkémbá sáwí-amutanko auwéna máásai-marafa'a nombá ímbo wéraipa'a kowénena séna nááfara ménaumno séna saafá uwááena séna tauweré'a kesí naambá waásigon-arumpimba pó'a koménaumne simásuwena
25 téna taawánaimba mindánkómbá kankambá wiyú'mai kawe'á uwásukaisana taawánéna
26 tauweréna afakaeté-sawi-amutamba miwítí sáwí-kisau óraa'o uráawi tí'maena minkwáásígón-arumpimba taméraawana moórá-sawi-amutanko arumpimbá méraisana minkwáásígó sáwí'a úmai méraisasa ánaaemba sáwífa-sawi-amutamba méraawana wemá óraa-sawi'a úmai méraiye Ísu siyáiye.

Érai'a tirunkó kawe'á wéin-aai.

27 Ísu mináái simátimuwana sáwífa'-waasifinkemba moórá-ininko Ísuntafena óraaka séna enanó embá ma'ánkarena náámbo ámakaiwaimba Maníkó kawe'á uwánkaraiye súwana
28 Ísu séna érai'a sémpo Maníkó wenáái ísámai kawe'ó owímá óraa-kawe'a wéuwatinkaiye Ísu siyáiye.

Ímbo awánáúnda-kisau mauwó siyáan-aai.
Mátíyu 12:38-42, Mááka 8:12

29 Súwasa sáwífa'-waasi Ísumpa'a tóso uwaná simátimena séna káfé'o méraan-kwaasi sáwí-waasin-owe kentáfé'a wésemba Maníkómó ai'mákainamo e ímbo awánáúnda-kisau maínata awánaanomo sembá naaófá'á Maníkó Yónaambo uráintemba kembá miyá ínífo mináái imáyáan-oro.
30 Naaófá'á Nínéfa-naopaken-kwaasi Yónaa uráintafesa Maníkó ai'mákaiyemo siyáantemba kemó ondá awáné'a Maníkó ai'mákaiye sénááwe.
31 Naaófá'á Yúndaa-waasiya'a káráwiyowin-awi'a Soromoní kawe'-ímáyáafínkémbá aaí wésimatimuwana moórá-ininko némpaken-kawaa-ininko Soromonin-áái koisánae séna wémena kuráiye. Káfé'a kemá Soromonimbó íyáákaraundawi mérauna'a kesáái ímba ísáámba póna ánaaemba Maníkó waásimo méraawini áwáusafenamo tísai índa-kanaamo tínda mininínkó kembiwí aaifimbá maitinkéna séna kemá némpakemba Soromonin-áái taísaraumpo Soromonimbó íyáákaraiwai kempá'á mérowa'a wenááimo ísááraamba ímba ísaraawe síníye.
32 Naaófá'á Yónaa Nínéfa-naopa'a Maníkón-aai kosimátimuwasa isésa sáwí-awau tuwésa Maníkón-aai ísaraawe. Káfé'a Yónaambo íyáákaraundawi mérauna'a kesáái ímba ísáámba póna ánaaemba Maníkó waásimo méraawini áwáusafena tísai índa-kanaamo tínda Nínéfa-naopaken-kwaasi kembiwí

aaifimbá maitinkésa sésa Yónaa-aai iséta sáwí-awausa tukáundasaanifo Yónaambo íyáákaraiwai kentí naaópa'a mérowa'a wenáái isé'o sáwí-awau túwááraamba ímba tukáawe Nínéfa-naopaken-kwaasi sénááwe Ísu siyáiye.

Túranko kentí imáyáafimbo sámo kain-ááí.
Mátíyu 5:15, Mátíyu 6:22-23

33 Ómbó kúra'maresa ímba aúpá'ó maráíyamba afora'á makéwasa naaúmpa'o iyíyawi awánánááwe.
34 Miyáumai túranko kentí imáyáafimbo sámo kain-tántáá'án-iye. Túrankomo kawe'-úmaimo awánáínanamo éna seyaafá'-ímáyáá sáma káínífo túrankomo ímbo kawe'-úmaimo awánáínanamo éna seyaafá'-ímáyáá tuwinkáíníye.
35 Kentí sámo kain-tántáá'á túnkwifainifo kentúra'a káráwimai kawe'án-oro.
36 Kentí imáyáago ímba kumeu'ó índa seyaafá'á sámo wégaimba ónkómó sámo kátínkáíntemba póna kentí imáyáago kentúra'a sáma kátinkainiye

Ísu siyáiye.

Ámáán-kawaa-waasi sáwí'a owémó siyáin-aai.
Mátíyu 23:1-36, Mááka 12:38-40, Rúku 20:45-47

37 Ísu minááí simátimuwana moóráwigo ámáán-kawaa-waasigo Ísumpa'a téna séna kesí naaúmpa'a tómbá imandaaó súwana tómbó náíndasafena iména
38 ímba ayáámba non-kwiyéna tómbá nówana minkwáásígó awánéna áátafena éna imáyáa úwana
39 Fasi'aénkó awánéna simámena séna kemá ámáán-kawaa-waasi anaféúné táúfa'e paáká'-aantemba wénon-kwiyofo andáámpá'á sáwí'a uráisa'a túraniyamba é'a sáwí'a wéowe.
40 Sáwí-imayaawara'-waasi méraawe. Maníkó paáká-tántáá'á éna andáámpá-tántáá'é imáyáawe mindáwara'a uráiye.
41 Kentí imáyáamo arupíse é'o kemó makén-tantaa'o ímbo makén-kwaasi timé'o é'a kentí imáyáago
kawe'á íníye.

42 Kemá ámáán-kawaa-waasi kentí kísaufakemba kári-tonkwara'a tuwínkaa'-úmai siyáánkai maké'a moórá Maníkómbá amé'a kawe'á é'a miyán-ámáámbá ísámae wéiyofo óraa'-amaamba ifá'á tuwé pó'a Maníkómbá ímba imáyáa wéame'a óntan-iyain-kwaasi sáwí'o uwátínkáántafe'a káráwiyoro.
43 Kemá ámáán-kawaa-waasi ámáán-daumpa'a imé'a kawe'-áémpá'á waási túranka'o iméraamba tiráái wétaiye. Marupá'ó iméraawasa waási tuwánésa kawe'-ááímó sembá tiráái wétaifo kentúra'a káráwiyoro.
44 Waásimo maipímbó utámakaawanamo kawáá'isasamo waási ímbo awánaantemba kentirumpimbá miyá isa'á sáwí'a owasá waási ímba wétuwanaafo káráwiyoro Ísu siyáiye.

45 Ísu simátimuwana moóráwigo ámáámbo sún-kwaasigo Ísuntafena séna miyámó sénda kentááwárá'á símai sáwíta uwásinkaane súwana
46 Ísu séna kemá ámáámbo sen-kwáási kemó ámáámbo simátímén-aaigo umbaí tíyáísa'a minááí ímba wétuwa'nai-ofo káráwiyoro.

47-48 Kentíwá'ná Maníkón-aaimo simátímakowi tínkamuwasa púwúwa'a
utámakaapa'a to'waaí wéowe. Naaófá'á kentíwá'námo uráantafe'a kawe'á
uráawe sé'a utámakaapa'a to'waaí wéofo káráwiyoro.
49 Naaófá'á Maníkó kawe'-ímáyááfínkémbá séna kesááimo simátimiyawiye
aráátimiyawiye ti'máráanasa miwífímbá wéniyasa tuwímbai sáwí'a
uwátinkesa tuwímbai tínkamiyasa puwónááwe Maníkómó siyáimba mináái
paápé uráiye.
50 Naaófá'wárá afufumpinkwárá ánaaenkwara'a Maníkón-aaimo
simátímakowi tínkamuwasa pukáantafena póna misáwí'ó uráawin-anondaa-
meyamba káfé'o méraan-kwaasifa'a tíníye.
51 Aifa'ó tufúwanamo pukáin-kwaasigon-awi'a Éperi ánaaemba
moóráwigon-awi'a Sékáráíya óraa'-amaan-daumpa'a mérowana moóra-
aempa'a Maníkóntáfésa ísámaimo pói tufú'maimo agáún-ontan-taare
wérowana moóra-aempa'a aifa'-ámáán-káwáágó aantembo iyún-onta
wérowana afufumpimbá Sékáráíya imérowasa tufúwana pukáiye. Minkáé'-
wáásití afufumpimbó kárúraan-kwaasi tínkamuwasa pukáawiwara'a miwíti
sáwí-meyamba káfé'o méraan-kwaasi maénááwe.
52 Kemó ámáámbo sen-kwáási érai'-aai ímbo aúpá'ó tukáankakaa mináái
ísámai kawe'á owisinó. Kemá ímba ísámai kawe'á ombá fí'on-kwaasiti
aambá fáíkaafo káráwiyoro Ísu siyáiye.

53 Ísu mináái simátimena máápa'a kumúwasa ámáámbo sun-kwáásíyé
ámáán-kawaa-waasiye tirumpimbá aaisambá aéésa fí'o-fi'on-tantaatafesa
áísai úmai ísáananamo
54 aaimó kaentaén-ááímó sína'o é'a aaifimbá maenkánae sésa áísai
uráawe.

12

Ímba kaumbo-kae'-ááí serómó siyáin-aai.
Mátíyu 10:26-27

1 Minkánáá áfáráumai sáwífa'-waasi túwaandu ésa sisipáá uwaná
Ísu wení kísau-waasi simátimena séna ámáán-kawaa-waasi kaumbo-kae'-
ááíwárá'-wáásíyáámbá ofó ímba miyáumai méraaro. Intóráín-tantaa'a kári-
tantaa'a moóra-tonkon-awi'a péréti mimpímbá márááwana intoréna óraa'o
intembá ámáán-kawaa-waasiti sáwí-aai miyá wéifo kempímbá misáwí-ááígó
óraa'a tifáínifo kentúra'a káráwiyoro.
2 Aúpá'ó wérain-tantaa'a seyaafá'á afora'á paápé ínasa awánánááwe.
Kumeupá'ó wérain-tantaa'a afora'á paápé ínasa awánánááwe.
3 Nó'waambo siyáan-aai sán-káíndara'a síyasa isánááwe. Aúpá'ó siyáan-
aai seyaafá'-wáási túranka'a síyasa isánááwe Ísu siyáiye.

Moóráwigon-aaroi inkáísóromo siyáin-aai.
Mátíyu 10:28-31

4 Ísu simátimena séna kesí waási simátíménda ísáaro. Tuwímbai
tínkamiya'a puwónááfo moóra sáwí'o uwátinkai-tantaa'a ímba wéraifo ímba
miwísáfé'a inkáísóro.
5 Kemá simátime súne. Maníkó méraifo wenáároi inkáísóro. Wemó
tínkamina'o puwíyambo éna kanaa'á ónkaifa'a mátiyuwainiye. Mináái
Maníkóntáfé'a inkáísóro-aai súne Ísu siyáiye.

6 Ísu simátimena séna kári'a téntémpaaran-dumama séfataase-numama
kári'-ontankakemba kae-tóyáráán-óntánkákémbá wémeyanofo Maníkó
kíyaan-dumama ímbo awinkaiwái póna awánaraiye.
7 Numamá kári-tantaa'o awánaiwai póna waási óraa-tantaa'an-ofo ímba
táá'a íno. Kenti'nóntáu toráúsíwain-ifo ímba táá'a íno Ísu siyáiye.

Ísun-awi'a aforatáámó senda-áái.
Mátíyu 10:32-33, Mátíyu 12:32, Mátíyu 10:19-20

8 Ísu simátimena séna simátime súne. Seyaafá'-wáásí túranka'a kentáfésa
sésa Maníkó ai'máráísana kunkáiwai kesí óraakon-iye síyawisafe'a kemá
waási úranko Maníkóní kísau-waasi wíyómpakewi túranka sé'a kesí waásin-
owe sénaumne.
9 Énifo waási túranka'a kembá tínaaembo uwásimiyawisafe'a kemá
Maníkóní kísau-waasi túranka'a sínaaemba uwátimenaumne.
10 Kembá waási úrankomba símai sáwí'o uwásinkaiyamba mindá Maníkó
maitiyuwáínífo Maníkóní Ufaen-ámútánkómbá símai sáwí'o uwánkaiyamba
mindá Maníkó ímba maitiyuwáínana miwísé'a waé'wae'a íníye.
11 Kesí waási-i'o ontáfésa ta'óto'mai tí'maesamo óraa'-waasiye ámáán-
kawaa-waasiye túranka'o mátínkaresamo aaifimbá maitínkéwa'o é'a nóran-
aaimo síyamba ímba táá'a ínana
12 Maníkóní ámútanko síyan-aai úwoi tááka tinkáína'a sénááwe Ísu siyáiye.

Óntawara'-waasigo sáwí-imayaamo uráin-aai.

13 Súwana sáwífa'-waasifinkemba moóráwigo Ísuntafena séna óraakoo ke-
sifo púwísana kesuwaá seyaafá-tántáá'á maiyéna ímba tuwímbai wésimifo
emá sinaná tuwímbai násimino súwana
14 Ísu séna kesí waásiyo minááí ímba kosénaumpo keáfáráwáíti
moparáwímbá ímba tuwín-timenaumne simámena
15 seyaafá'-wáásísáféna séna waási kawe'-úmaimo méraawiti áwáu ímba
sáwífa'-moparawimba makáafo moparáwímbá maénae séme'a máéfainifo
kentúra'a káráwiyoro Ísu siyáiye.

16 Simásuwena moórá-aai simátimena séna moóráwigo sáwífa'-
moparawimbo makáindawi wení kísaufa'a sáwífa-tomba wéraisana
17 wenarumpin-ímáyáá éna sáwífa-tombo fáká'maimo máráanda-namba
ímba wéraifo nóra ónaumno.
18 Miyámó é'a tómbó makáunda-namba tawísíye'a óraa'-namba
úmare'a mimpímbá seyaafá-tómbá fáká'mare'a kesí moparáwínkwárá'á
maránaumne.
19 Miyámó é'o é'a kesáfé sé'a seyaafá-tántáá'á ímbo aáfáán-túwáanda
tóné noné námae iyé'a ayáátááka'a úwoi mé'a onaná sirunkó kawe'á ína'a
ménaumne sisaná
20 Maníkó simámena séna sáwí'o úmaemo iyónda-waasigo óne. Káfé'-
no'waamba puwéma esáfémo makáanda-moparawimba túwénana nááwa
máíníyo Maníkó siyáiye.
21 Marapá'á kesáfé-mópáráwín-aantembo makáiyawi miyán-kwáásín-ofo
marapá-tántáá'-aantemba marésa Maníkómpákén-tántáá'á ímba makáawe
Ísu siyáiye.

Maníkómpá'á imáyáa áméron-aai.
Mátíyu 6:25-34

22 Ísu mináái simátimena wení kísau-waasisafena séna simátime'a súne.
Miyáráán-úmai méraamba ímba óraa'-imayaa é'a tómbó náíyantafe'a ímba
óraa'-imayaa é'a kentúra'o unáánkwátóimo íyantafe'a ímba óraa'-imayaan-
oro.
23 Tómbó náíyamba úwoisambanifo waásimo méraamba óraa-tantaa'an-
iye. Unáánkwátóimo íyamba úwoisambanifo waási túma óraa-tantaa'an-iye.
24 Numagómpá'á imáyáan-oro. Numagó ímba kísau éna tómbá fáká'mai
naaúmpa'a makéna wénaifo Maníkó miwítí tómbá tímísasa wénaawe.
Maníkón-aúranka'a numamá kári-tantaa'an-ifo waási óraa-tantaa'a póna
kentí tómbó éna timíníye.
25 Kembiwímó óraa'-imayaamo é'o é'a kemó maíyan-kanaa ímba kanaa'á
ayáátááka'a méranaawe.
26 Mindá kári-tantaa'a isa'á ímba kanaa'ó íyamba pó'a fí'o-fi'on-
tantaatafe'a ímba óraa'-imayaan-oro.
27 Waiwandáánká'á imáyáan-oro. Waiwandáánkó ímba kísau éna ímba
wení unáánkwátói makáifo simátime'a súne. Naaófá'á Yúndaa-waasiti
óraakon-awi'a Soromoní sáwífa'-unankwatoiye ko'naaririyé makówi úwasa
waási awánésa kawe'án-iye sumbánifo waiwandáán-aramba awánésa óraa-
kawe'an-iye wésewe.
28 Ufá'á ko'naaririí-tántáá'é séna waiwandáámbá Maníkó makáiye. Umá
ímba waé'wae'a ínífo káfé'a ínasa aafáyáa waási agaisuwáíyamba Maníkó
mintántáá'á imáyáa éna ko'naaririí-tántáá'á makáiye. Miyáumai Maníkó
waásisafena imáyáa éna kentí unáánkwátói timínífo kembiwí maarán-ááí
ímbo seráámbá Maníkó ímba kanaa'á wésuwa'nai-iwain-iye wésewe.
29 Maníkó wétuwa'nai-imba pó'a tóné nonémó náíyantafe'a ímba óraa'-
imayaan-oro.
30 Moórá-mora-marafaken-kwaasi Maníkón-aai ímbo ísáán-kwaasi tóné
nonémó náíyantafesa óraa'-imayaa wéowe. Tóné nonémó ímbo né'o é'a
púwófo séna kentifo imáyáa éna wétimifo ímba óraa'-imayaa é'a
31 Maníkó wení waásimo kawáánintafe'a imáyáa íyana mintántáá'á
timíníye Ísu siyáiye.

Wíyómpaken-kawe-tantaakon-aai.
Mátíyu 6:19-21

32 Ísu simátimena wení kísau-waasisafena séna kembó siráááíwáéwi
káráwiyaumne. Kentáásifowamo simbá kesí waásimo kawáánonda kem-
biwíwárá'á kawáánónááwe. Miyá íyana kesirunkó kawe'á íníye simbá póna
ímba táá'a íno.
33 Kentí moparáwímbá wétime'a méyámbá maiyé'a ímbo makén-kwaasi
tíméro. Miyámó íyana kentí kawe'-méyámbá wíyómpa'a wérainasa waási
ímba umémbá íyana ímba ufóíyaraamba ínana kawe'-úmai aasiyaasí
waé'wae'a ína'a minkáwé'-méyántáfé'a imáyáa é'a
34 marapá'ó kentí óntamo wérainanamo éna marapátáféna tinkáínífo
wíyómpa'o kentí óntamo wérainanamo éna wíyómpatafena tinkáíníye Ísu
siyáiye.

Kísau-waasimo to'mayaa on-ááí.

35-36 Ísu simátimena séna óraa'-waasigo aaremó to'waai on-tánómbá
komandánae séna wínasa wení kísau-waasi unáánkwátói úmaresa ómbá
kúra'makesa amu'matuwé mérewana téna táántainasa minúwóíyáámbá
ontá tiyankánááwe. Miwí to'mayaambó ontembá kembiwíwárá'á to'mayaa
é'a amu'maré'a méraaro.

37 Minóráá'-wáásígómó tínda wení kísau-waasi koku'á mésa amu'matuwésa ménka'a tínasa aamoí ónááwe. Érai'a simátime'a súne. Minóráá'-wáásígó kísaumo maíndasafena unáánkwátói faú'mai múra maréna minkwáásísóntáféna maanká'-méwa'a tómbá tíméro síníye.
38 Minóráá'-wáásígó nó'waan-afufuna'i siyatarórá'íyo tínda wení kísau-waasi koku'á mésa amu'matuwésa ménka'a tínana tirunkó kawe'á íníye.
39 Simátíménda-aai imáyáan-oro. Naankón-afowámó umén-kwáásímó tínda-kanaamo isénaraa umén-kwáásímó timbá wéto'mayaan-ena awánéna watúwáísana wení naaúmpakemba umémbá ímba máísino.
40 Miyáumai kemá waási úranko kúmóndasafe'a kembiwíwárá'á ímba imáyáa íyanka'a kumúnafainifo wéto'mayaan-e'a simu'maré méraaro Ísu siyáiye.

Sáwí'a owasá kawe'á owasamó on-áái.
Mátíyu 24:45-51

41 Súwana Pítaa séna Fasi'aénkóo emó sénda-aai kentáásáfé aantena wése seyaafá'-wáásísáféwarara wéseno súwana
42 Fasi'aénkó séna kawe-kísáúmó máéwi kawe'-ímáyááwárá'-wáásísáfé'a súne. Wení óraako séna kesí kísau-waasiya'a káráwiye tómbá tuwímbai tíma'mae iyuwó síníye.
43 Wení óraako téna kísaumo kawe'-úmaimo maínda taawánáínana kísaumo maíndawi arunkó kawe'á ínana
44 minóráákó séna kesí moparáwíné seyaafá-tántáákáʼé káráwiyuwo síníye.
45 Énifo minkísáú-wáásígómó imáyáa énamo kesí óraako ayáátááka'a ímba tíníye sénamo kísau-ininakwa'o tínkamenamo tóné uwóí'-none wénenamo uwóí'o énamo
46 wení óraakomo tínda-kanaa ímbo ísarenamo ímbo imáyáa wéindara'a téna óraaka'a tatufú'mai Maníkón-aai ímbo wéisaan-kwaasimo méraapa'a móankainiye Ísu siyáiye.

47 Ísu simátimena séna kísau-waasi miwítí óraa'-waasigon-aai isésa wemó síndantemba ímbo íyamba mérewana óraa'-waasigo téna óraaka'a tatínkaminiye.
48 Énifo kísau-waasi miwítí óraa'-waasigon-aai ímba isésamo ombá sáwí'a ésa méraawana óraa'-waasigo téna kárika'a tatínkaminiye. Maníkó kawe'-ímáyáá óraa'o tímakaiyawi óraa-kisau máéro. Kawe'-ímáyáá óraa'o tokáiyawi waási túwa'nai oro Ísu siyáiye.

Ísu waásimo tuwináínda-aai.
Mátíyu 10:34-36

49 Ísu simátimena séna iyamó kaintembá kísaumo máéndasafe'a marapá'á kumbéraunda minkísáú tai'áínana kawe'á íníye-imayaa wéune.
50 Kárika'a kembá sí'o índa-i'a íyantafena sirunkó umbaí taisaná sí'o índa-i'o íyamba tai'áínana sirunkó kawe'á íníye.
51 Kentáfé'a maarán-ímáyáá ímba oro. Waási seyaafá'á aáno úmai méraantafena marapá'á kunkáiye. Ímbanifo marapá'ó kunkáunda maarán-iye. Waási tuwínkaa'-ésa tuwímbai kesáái isáíyasa tuwímbai ímba isánááwe.
52 Káfé'wara ánaaenkwara'a moórá-naumpa'a séfataase-waasi mésa kesáái sa fesa miwítí imáyáa tuwínkaa'-urésa kaumbonárau moórá-imayaa íyasa kae'nárai fí'on-imayaa óyááye.

53 Afowá moórá-imayaa ínana áániniko fí'on-imayaa íníye. Anówa moórá-imayaa ínana ayáámúnko fí'on-imayaa íníye. Anááfúkowe fí'o-fi'on-imayaa óyááye. Kesááisafesa miyáumai miwítí imáyáa tuwínkaa'a ónááwe Ísu siyáiye.

Tuwímbai-tantaakoni áwáumo ísáán-aai.
Mátíyu 16:2-3, Mááka 8:11-13

54 Ísu sáwífa'-waasisafena séna ainámbó wéraina'o é'a sé'a aa'á tíníye síyana aa'á tíníye.
55 Fiyúndá to'mái tai'áína'o é'a sé'a aa'á káíníye síyana aa'á káíníye.
56 Wíyómpa'o awáné'o ombá sé'a aa'á káíníye. Aa'á tíníyemo sembá mintántáá'á awánaraawe. Kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásí pó'a miyán-tántáákóní áwáu awánaambanifo Maníkó káfé'o wéin-tantaakoni áwáu ímba awánaraawe Ísu siyáiye.

Aaimó arupísemo íyan-aai.
Mátíyu 5:25-26

57 Ísu séna simátíménda-aai ísásuwe'a minkáé'-ámpá'á tuwínkaa'a uré'a moórá-ampa'-aantemba koró.
58 Moórá-aai ísáaro. Aaimó simátinkanae síyawimo tí'mae wíyasa aampa'á mósimai paápé uwásuwesa koró. Óraa'-waasimo mátimiyasamo ésa i-wáásí timíyasa ándá-naumpa'a tinkánááwe.
59 Ímbo miyá íyasamo ésa ándá-naumpa'a mótinkaiyasa ímba ááéma tai'ánaumne sésa seyaafá'-méyámbá tímatuwaiyasa faútinkanaawe Ísu siyáiye.

13

Sáwí-imayaa ímbo tuwáíyawimo puwíyan-aai.

1 Ísu wésimatimuwasa tuwímbai tasimámesa sésa Káríri-marafaken-kwaasi tuwímbai Maníkóntáfésa ísámai póímo tufú'maimo agáémba kámáni-waasiti óraakon-awi'a Páírati tuwímbai ti'máráísasa tínkamisasa pukáawe suwaná
2 Ísu séna minKárírífákémbá pukáan-kwaasisafe'o sembá miwítí sáwí-awaugo Kárírífakemba seyaafá'-wáásítí sáwí-awaugomba íyáákaraintafesa pukáawewa wéseo.
3 Ímba miyá wéofo simátime'a súne. Kentí sáwí-awaumo ímbo tuwé'o Maníkómpá té'o é'a kembiwíwárá'á puwónááwe.
4 Imáyáan-oro. Síróámufa'a ayáátáá'-namba tawiséna sáwífa'-waasi 18 waasi tínkamisasa pukáawe. Mindásafe'o sembá miwítí sáwí-awaugo Yérúsaremufakemba seyaafá'-wáásítí sáwí-awaugomba íyáákaraintafena pukáawewa wéseo.
5 Ímba miyá wéofo simátime'a súne. Kentí sáwí-awaumo ímbo tuwé'o Maníkómpá té'o é'a kembiwíwárá'á puwónááwe Ísu siyáiye.

Taaigó ímba arambó iyáin-aai.

6 Ísu waé'mai-aai simátimena séna moóráwigo wení ándá-aran-kisaufa'a arambó naan-táímá áwí'a fígi u'makáisana áruma wíkáísana arambá ko-maénae séna koawánaimba ímba iyáisana
7 minkísáúrá'ó
káráwiyain-kwaasisafena séna kaumborá'á áú'o simbá mintáéramba ko-maénae'a koawánáúnda ímba arambá íyáísa'a úmpo mintáí ayáísuwaao. Maragóní anombá nasúwáífainifo ayáísuwaao sisaná

8 miwá séna
óraakoo ímbanifo mintáí áwáufa'a ó'á túmake'a
agamo'á maké'a
9 moórá-au'o sínda awánaanana arambó iyéna kawe'á ínífo miyámó ímbo
ína'a ayáísuwanaumne siyáiye Ísu siyáiye.

Ísu sambaatiyá'á moórá-inimbo asófamankarain-aai.

10 Moórá-kanaa Yúndaa-waasi ámáán-aaimo
ísón-kanaara'a Ísu ámáán-daumpa'a iména aaí wésimatimuwana
11 moórá-ininko sáwí-amutamba arumpimbó méron-ininko ayáátááka'a
sáwí'a úmai ména 18 aatai maisuwéna miyáumai sáwí'a úmai mérowana
arósááumba kaénkówana ímba kanaa'á koku'á mérowana
12 Ísu mininínkómbá awánéna séna enáí'a tai'áíno séna
13 ane'á ta'ótorowana minúwóíyáámbá arósááumba arupíse úwana koku'á
íyáfasinena Maníkón-áwí'a mósá marówana
14 Ísu saagon-kánáárá'á mininínkómbá asófankontafena ámáán-danka'o
káráwiyowin-arunko sáwí'a úwana sáwífa'-waasisafena séna afa'mórae-
kanaa kísaumo máénka'a sí'a asófasinkainkwae sé'o é'a té'a saagaan-
kánáámó é'a ímba teró súwana
15 Fasi'aénkó séna kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásín-owe. Saagaan-
kánáárá'á kentí purumakawárá'á tónki-poiwara'a naaúmpakemba
faú'anke'a áí'mae nompá'á kowaná nombá wénaiye.
16 Mininínkó Émbaramun-aísaafitantambo uráin-inimba isaná
waántáwanko ayáátááka'a 18 aatai ta'ótokaisa'a saagaan-kánáárá'á
faú'ankauna'a sáwí'a óne wésewe Ísu súwasa
17 símaimo sáwí'o uwánkówi mináái isésa tigaemá uwaná kawe-kísáú
wémauntafesa úwoi-waasi aamoí uráawe.

Taaérankon-aai.
Mátíyu 13:31-33, Mááka 4:30-32

18 Ísu séna Maníkó wení waásimo kawáánimba nóinkara kawáániyómpo
maarán-ááí simátíména'a ísáaro.
19 Maníkó wení waásimo kawáánimba maarán-iye. Kári-taerankon-
awi'a másítáti mintáéramba moóráwigo kísaufa'a u'makáisana óraa'a éna
amaimá mófarena wété uráisana numagó mimpímpá'á ánáamba úmarena
wémaiye Ísu siyáiye.

20 Simátimena séna Maníkó wení waásimo kawáánimba nóinkara
kawáániyómpo maarán-ááí simátíména'a ísáaro.
21 Moórá-ininko péréti-tomba agaénae séna kanaráán-tántáákón-áwí'a
páráwaa'a maimaéna intoráínda-tantaa'a kári-tantaa'a káúmaraisana wéna
intoréna óraa'a wéiye Ísu siyáiye.

Kári'-ontagon-aai.
Mátíyu 7:13-14, Mátíyu 7:21-23

22 Ísu mináái simátimena Yérúsaremu-nao'-ampa'o kúmba naaó'-nao'a
wenáái simátíma'mae kúwana
23 moóráwigo séna óraakoo Maníkó moórá-mora-waasi aantena kawe'-
ámpá'á métinkainiyo súwana Ísu séna
24 tiyáántán-kwiyé'a kári'-ontafimba íyáféráaro. Simátime'a súne.
Sáwífa'nanka íyáferanae sésa íyambanifo ímba kanaa'á íyáferanaawe.

25 Naankón-afowá íyáfasinena ontá úmaraina'a ontará'á imé'a áánte
sé'a óraakoo ontasá tisinkaaó síyana séna ímbo tuwánáúnda-waasi
nááfakewiya'o sína'a
26 kentáási naaópa'a té enáái tasimásimenata eséta tóné nonésá naráumne
síyana
27 wemá séna nááfakewiya'o. Ímbo tuwánáúnda-waasin-ofo kóro
naankón-afowá síníye Ísu simásuwena séna
28 Maníkó wení waásimo kawáánipa'a ti'maráína'a máápakembo
awánáíyamba kentíwá'ná Émbaramuwe Áísáakiye Yékopuwe Maníkón-aaimo
simátímakaawiye Maníkómó kawáánipa'a méwa'a tuwáné tíyántafe'a é'a
ifi'á tánááwe.
29 Seyaafá'-áémpákén-kwáási Maníkómó kawáánipa'a tésa tamésa tómbá
nánááwe.
30 Minkánáárá'á ánaaemba aifarááwí tínaaeni'a
íyasa tínaaenkewi aifarí'a ónááwe Ísu Maníkómó kawáánintafena minááí
siyáiye.

Ísumo arumbó uwátínkarain-aai.
Mátíyu 23:37-39

31 Minkánáá ámáán-kawaa-waasi tuwímbai Ísumpa'a tésa sésa óraa'-
waasigon-awi'a Éroti séna Ísumba tufúwónana puwíníye wésifo maanká'á
tuwé fí'on-daopa'a kóuwo suwaná
32 Ísu séna Érotimba áwáífiyaamo in-áfá'-íyánkáán-kwáási kosimáme
sé'a sáwí-amutamba waási tirumpinkémbá wémaitiyuwe'a tí'a on-wáási
asófatinkaunda-kisau káfé'e aafáyáawe maé'a aúnká kesí kísau tai'ánaumne.
33 Maníkón-aaimo simátímakaawi Yérúsaremu-naopa'-aantemba
tínkamowasa wépuwontafe'a káfé'e aafáyáawe aúnkáwe aampa'á wéwe'a
kísau maifá kónaumne siyé Érotimba kosimáméro Ísu simásuwena
34 Yérúsaremu-naopaken-kwaasi arumbá uwátinkena séna Yérúsaremu-
naopaken-kwaasisono. Maníkón-aaimo simátímakaawi tínkambae íyúwasa
pukáawe. Maníkó ti'marówasa kuwái óntantamba tínkambae íyúwasa
pukáawe. Kokórigo áráátombo ayóífá'ó tínkarenamo káátatinkaintemba
aasiyaasi-kánáá kemá miyá ónaumne súndanifo tínaaemba wéuwasimewe.
35 Ísáaro. Maníkó tiyuwáína'a tu'nankáámbá ónááwe. Simátime'a súne.
Ímba úwoi suwánánááfo ánaaembo sé'o Maníkó ai'máráísana kunkáiwaimba
Maníkó kawe'á uwánkáíye síyanka'a aneka'á suwánánááwe Ísu siyáiye.

14

Ísu aíyayaambo intorón-kwaasimo asófankarain-aai.

1 Moórá-kanaa saagon-kánáárá'á Ísu ámáán-kawaa-waasi óraa'-waasigoni
naaúmpa'a tómbó náíndasafena imérowasa saagaan-kánáárá'ó Ísu nóramo
índa awánánae sésa imésa awánowana
2 moóráwigo aíyayaambo intorón-kwaasigo wení ewaa'á mérowana
3 Ísu minkwáásígómbá awánéna ámáán-kawaa-waasiye ámáámbo sun-
kwáásíyé tísai ena séna saagaan-kánáárá'á kanaará áí'o in-kwáási
asófankanaumno súwasa
4 isésa ímba aaí suwaná minkwáásígómbá áíkena kawe'á uwánkena séna
énifo waaó súwana kóúwana

5 tísai ena séna kempínkémbá kentí iyámpóíya'i kentí póráára'iyo
maipímbó kúwáfekaina'o é'a saagaan-kánáárá'á ááéwa mósá fasinánááo Ísu
súwasa
6 minááí ímba kanaa'á
anondáá siyáawe.

Waási ímba kentúmo maimaé iyíyan-aai.

7 Aaí ímba anondáá suwasá tómbó nánaesamo
tun-kwáásí aifa'á iménaemo sumbá Ísu tuwánéna waé'mai-aai séna
8 moóráwigo séna aaremó to'waai on-tánómbá tamandaaó sína ímba aifa'á
imauwó. Aifa'ó iménanamo enáwí'o íyáákaraindawimo tínanamo éna
9 táántaindawi entáféna séna íyáfasinenana maankwáásígó maanká'á
tamáíno sínana aigaé uwásuwe tínaaempa'a kumbéínone.
10 Énifo táántainamo tínaaempa'o iménanamo táántainda-waasigomo
weyáárika'o entáféna séna kesí waásiyo íyáfasine aifa'á imauwó sínamo
iménasa awánésa enáwí'a mósá maránááwe.
11 Óraa'-waasi úne síyawi Maníkó miwí túwí'a múra tiyuwáínífo kári'-
waasi únemo síyawi Maníkó miwí túwí'a maimaé iyíníye Ísu siyáiye.
12 Ísu simátimena áántarowaisafena séna óraa-tanombo kaufónae sínda-
kanaa óntawara'-waasiye enamáára̱awe ení akúné ení waási aantemba ímba
táántao. Miyámó inasamó ésa ánaaemba áántewa tómbó komandendá
mindá ení tónkóní anondáán-iye.
13 Énifo óraa-tanombo kaufónae sínda-kanaa ímbo óntamo makén-
kwaasiye tíyayaamba sáwí'o urén-kwaasiye túgafitan-kwaasiye táántenasa
tamandáíyambanifo
14 ení tónkón-ánóndáá ímba amíyambanifo enarunkó kawe'á ínana
Maníkó ení tónkón-ánóndáá amíníye. Ánaaemba arupíse úmai mén-kwaasi
pukémpinkembo íyáfasinaiyan-kanaa Maníkó amíníye Ísu siyáiye.

Óraa-tanombo kauráin-aai.
Mátíyu 22:1-10

15 Minááí súwasa Ísuwe tómbó wénowi isésa uwaná moóráwigo séna
Maníkó wení waásimo kawáánipa'a tómbó náíyawi tirunkó aamoí íníye
súwana
16 Ísu séna érai'a simbánifo simátíménda imáyáan-oro. Moóráwigo óraa-
tanomba kaufónae séna sáwífa'-waasi táántarena méraisana
17 mintánómbó náíyan-kanaa kárika'a tínana wení kísau-waasigomba
ai'máráísana táántaraiwaisafena séna tómbó nembá wéto'mayaan-ifo teró
sisasá
18 miwí ímbo tíyan-aai sewaná moóráwigo séna maramá méyánure'a
koawánananaumpo ímba tanómbo kaúfópa'a kónaumne siyé kosimámuwo
sisaná
19 moóráwigo séna siyáánkai-poima méyánure'a koawánananaumpo ímba
tanómbo kaúfópa'a kónaumne siyé kosimámuwo sisaná
20 moóráwigo séna káfé'a aaré maiyáunda pó'a tanómbo kaúfópa'a ímba
kónaumne siyé kosimámuwo sisaná
21 minkísáú-wáásígó wení óraakompa'a téna miyá sewé tasimámísana
arunkó sáwí'a isaná séna minúwóíyáámbá naaó'-nao'a wéne tíyayaamba
sáwí'o uráinda-waasiye túrambo kafíkáinda-waasiye óntama ímbo makén-
kwaasiye tiyaafáí úmai tí'mae tiyó séna ai'máráísana
22 minkísáú-wáásígó miyá kosímai kouweréna taséna simásimendantemba
kosímai tí'mae'o túnda ení naaúmpa'a paaí tu'ma'á wéraiye sisaná

23 wení óraako séna seyaafá'-wáásí kesí naaúmpata sisipáá oro. Seyaafá'-ámpá'á wéne waásimo tiyaafáí e óraaka'a símai tí'mae tiyó siyáiye.
24 Ísu séna simátime sé'a aifa'ó táántaraiwai ímba
tésa wení tómbá ímba tamandánááwe Ísu mináái
waé'mai-aai siyáiye.

Imáyáa kawe'á urésa Ísu-ánaaembo arááíwaiyan-aai.
Mátíyu 10:37-38

25 Súwasa Ísuwe aampa'á kuwaná méwaerena simátimena séna
26 kembó sirááíwaenae síyawi aifa'á kembá imáyáa siméśa ánaaemba tinófoiye tuwaainíné iyámpóíye tífárawaawiye túnafaraawine kesáfésawe imáyáan-oro. Ímbo miyámó íyamba uwófí'a ónááfo miyámó ésamo ésa kembá sirááíwaesa kesí kísau-waasi-i'a ónááwe.
27 Kemó púwónda-aaraa-taimo súwaata'mae kondantembá kembó sirááíwaiyawi umbai-tántáá'á timíyasa minúmbáí-tántáá'ó ímbo maimaésamo sirááíwáémba uwófí'a ombá pósa ímba kesí kísau-waasi-i'a ónááwe.
28 Moórá-aai ísáaro. Ayáátáá'-nambo ónae síyawi aifa'á óntambo tuwésamo íyan-imayaa ésa óntamba toráumai awánáíyambo kanaamó ínasamo ésa mináyáátáá'-námbá ónááwe.
29-30 Ímbo toráumai awánaresamo mindámbó íyamba minóntámbá taí'áwinana mindámbá úwoi wérainasa waási awánésa ímba ásawimai uwásukaawe sésa tuwíyáái ónááwe.
31 Moórá-aai ísáaro. Moórá tiyáífín-óráá'-wáásígó tiyánae séna aifa'á wení i-wáásímó torausínda sáwífa'-waasi 10,000 waasi ínana fí'on-i-waasiti óraako wení i-wáásímó torausínda áfááraumai sáwífa'-waasi 20,000 waasi ínana imáyáa éna kembá íyáákanaa ína íyáákanaao séna
32 ímba kanaa'á íyáákanaumne-imayaa énamo éna óraa'-waasi némpa'a mérainana aantá-waasi ti'maréna séna mintíyáísá ifátá tuwánae siyé kosimáméro síníye.
33 Ísu mináái simásuwena séna aifa'á íyan-imayaa urésa ánaaemba síyantemba ónááwe. Miyáumai kembá sirááíwaenae síyawi aifa'á makáan-tantaatafesa imáyáa urésa ímba mintántáá'á tuwánáúmne sésamo ésa kembá ímba sirááíwaenaafo mintántáá'á tuwánáúmne sésamo ésa kembá sirááíwaesa kesí kísau-waasi-i'a ónááwe Ísu siyáiye.

Uwígón-áái.
Mátíyu 5:13, Mááka 9:50

34 Ísu simátimena séna uwímá kawe-tántáá'án-ifo óraa'a taí'áísana ayáántámba wéraifo ímba aneka'á uwímó káína'o é'a to'maránááwe.
35 Ayáántámba ímba agamopá'á maráíyana kawe'á ínífo úwoifa'a tuwánááwe. Ísáán-kwaasi ísámai kawe'án-oro
Ísu siyáiye.

15

Sipisípi-poimo áwiyokain-aai.
Mátíyu 18:12-14

1 Taakisi-óntámbó máún-umen-kwaasiye sáwí'o un-kwáásíyé Ísumpa'a wenáái isánae sésa tuwasá
2 ámáán-kawaa-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé tuwánésa tirunkó sáwí'a úwasa keáímbá sésa sáwí-waasise'a tómbá wénena aaimó simbá sáwí'a wéiye suwaná

3 Ísu minááí iséna waé'mai-aai séna
4 sipisípiya'o káráwiyowimo on-ááí ísáaro. Moóráwigo sáwífa'a 100 sip-
isipiya'a káráwiyaisana moórá-sipisipi áwiyo'wisasa misáwífá-sípísípí ufá'á
méraawana moórámo áwiyo'wimba kosaafá émena awánéna
5 aamoí éna áúwaata'maena
6 naaópa'a téna wenamááraawe wení naaópaken-kwaasiye táántaisasa
túwaandu owaná séna kesí sipisípi áwiyo'wisa'a kosaafá éme'a áí'mae túmpo
aamoisá ónae sisasá aamoí uráawe.
7 Simátime súne. Miyáumai wíyómpa'o méraawi marapá'ó tuwánaamba
arupíse úmaimo méraan-kwaasi kawe'-úmaimo méraamba tuwánésa aamoí
owasá sáwí'a úmaimo méraampinkemba sáwí-imayaa tuwésa Maníkómpá'á
tíyasa Maníkóní kísau-waasi wíyómpa'o méraawi óraa'-aamoi wéowe Ísu
siyáiye.

Óntambo áwiyokain-aai.

8 Ísu séna moórá-aai imáyáan-oro. Moórá-ininko siyáánkai-ontan-arumba
makáisana moórá
áwiyowisana ómbá kúra'makena wení naaúmpa'a kankambá wéwiyufena
kawe'á uwámai saafá éna
9 awánéna wenamááraawe wení naaópaken-kwaasiye táántaisasa
túwaandu owaná simátimena séna kesí óntamba áwiyowisa'a saafá éme'a
maiyáumpo aamoí íyataao sisasá aamoí uráawe.
10 Simátime'a súne. Miyáumai sáwí'o úmaimo méraampinkemba sáwí-
imayaa tuwésa Maníkómpá'á tíyasa Maníkóní kísau-waasi wíyómpa'o
méraawi óraa'-aamoi wéowe Ísu siyáiye.

Moórá-ifoko afowámbá auwénamo kóurain-aai.

11 Ísu séna moórá-aai imáyáan-oro. Moóráwigo kae'-íyámpóíwáráwí
méraisana
12 ánaaenkewi afowántáféna séna ení seyaafá-tántáá'á ímbo pukéndara
káfé'a tuwí-simiyo sisaná tuwímbai áánínkai tímísana
13 ánaaenkewi kárika'a ména wembó ámakaim-boparawimba tiména
óntan-aantemba maimaéna némpa'-marafa'a koména sáwí'a úmaena
wéiyena wení óntamba tu'mái
14 taí'ásuwaisana
óraa'-aawaima taisaná tóntáféna saafá uwááena
15 mimbáráfákén-kwáásígómpá'á wéna kísau maénae kosimámísana kesí
marafá'á komé kesí póíya'a káráwiyuwo sisaná
16 póíya'a káráwiyena ááisafena úmae wéiyena póíti tómpínkémbá nánae
séna sisasá ímba áméwana
17 ánaaemba kawe'-ímáyáá éna séna kesifoní kísau-waasi sáwífa-tomba
wénesa tímú'a faisasá aráá'wara'a wémaraafo maanká'á mé'a sáái táína'a
puwúnafaimpo'a
18 maanká'á tuwé'a kesifompá'á wé'a sé'a kesifóo Maníkón-aúranka'e
enaúranka'e sáwí'a úmpo
19 kentáfé kesáánínkowe sénda uwófí'a ómpo kesí kísau-waasiye siyó
kosénaumne séna
20 mifá'á tuwéna témena aampa'á tisaná némpakemba afowá awánéna
aruntaféna uwánkena aínténa kotaparéna ifi'á wétaisana
21 ááninko séna kesifóo Maníkón-aúranka'e enaúranka'e sáwí'a uráumpo
kentáfé kesáánínkowe sénda uwófí'a óne sisaná
22 afowá minááí ifátuwena wení kísau-waasi táántaisasa tewaná séna
minúwóíyáámbá kawe'-únánkwátói maimaé máuwanke'a kesáánimba
intáfé'a waiyambá wéuwanke'a aísamai ánáamba wéuwanke'a

23 ánóíwara-purumaka-araa'a maimaé'a mátufu'mai aamoi-tánómbá
kaufíyata wéneta aamoisá uwánkáano.
24 Kesáániniko áwiyokurai pukurái súnana úwoi ména timbá póta aamoisá
ónaumne sisasá aamoí uráawe.

25 Aamoí owaná aifakéwí kísaufakembo timbá naankóní ewaa'á téna
aamoimó on-áái taiséna
26 kísau-waasigomba áántena séna nóinka'-aamoiya wéoo sisaná
27 enáfá'a kawe'-úmai tiyáisana enafo séna ánóíwara-purumaka-araa'a
tufú'mai kaúfóro sisasá miyá wéesa méraawe sisaná
28 minááí ísáísana arunkó sáwí'a isaná kaoréna ímba naaúmpa'a íyísana
afowá máápa'a kuména aifakéwín-arumbá kusímai íyáísana
29 afowántáféna séna ayáátááka'a esé mé'a sáwífa'-aatai wémaisuwe'a
enáái ímbo taraisúnda emó séndantemba miyá wéuna óraa-poiye kári-poiye
méme-araa'e ímba tufú-simena'a kesí waásise'a naráumne.
30 Enáániniko ení óraa'-ontamba maimaé koména aare tine'á minóntámbá
mátu'mai taí'ásuwena tisá ánóíwara-purumaka-araa'a tufú'mai kau-améne
sisaná
31 afowá séna ayáátááka'a kesé'o méraanda kesí seyaafá-tántáá'á endén-
iye.
32 Enáfáko áwiyokurai pukurái súnana úwoi ména tintáféta aamoisá
uwánkaumne siyáiye Ísu siyáiye.

16

Moóráwigo kísau sáwí'o uráin-aai.

1 Ísu wení kísau-waasisafena séna moórá-aai ísáaro. Moóráwigo
moparáwínkwárá'-wáásígó kísau-waasisafena séna kesí moparáwínká'á
káráwiyuwo sisaná miyá isasá tuwímbai tésa sésa ení moparáwínká'á ímba
kawe'-úmai káráwiyaisana ení óntamba áwiyokaiye sewaná
2 miwá iséna káráwiyaiwaimba áántaisana tisaná séna enáái sewa'á
isáúmpo kesí moparáwínká'á ímba káráwinompo kesí moparáwínká'á
káráwinda-aufai agai-símína'a ení kísaugoni áwáu awánaano sisaná
3 wéwena imáyáa éna kesí óraakomo si'mátuwaina'a nóra ónaumno. Kemá
ímba fasi'aénkó pó'a maramó ufí-kísáú ímba kanaa'á maénaumpo inaimó
sísáféna sigaé ínífo
4 miyá é'a aasásóí'á úmae wénonana si'mátuwainasa miwítí naaúmpa'a
sínkaresa tómbá siménááwe-imayaa uwásuwena
5 wení óraakompakembo ánaaemba méyánónaumne sésa úwoimo maiyáan-
kwaasi táántaisana moóráwigo tisaná séna kesí óraakomba nóraumai-
meyana amínono sisaná
6 séna sáwífa'-masawemba 100 masawemba ówitamai aménaumne sisaná
miwá séna ení aúfáífimba ímba 100 iye sindá 50 iye símai agai-simiyó sisaná
miyá isaná
7 moóráwigo tisaná séna kesí óraakomba nóraumai-meyana amínono
sisaná séna sáwífa-ton-unamba 100 unamba aménaumne sisaná miwá séna
ení aúfáífimba ímba 100 iye sindá 80 iye símai agauwó sisaná
8 minááímó simbá óraakomba simáméwana iséna wení moparáwínká
sáwí'a úmai káráwiyaiwaintafena séna kawe'-ímáyááwárá'-wáásímó on-
tembá miyá óne siyáiye. Marapá'-wáási kentí imáyáarakemba ásawimai
miyámó ondawí kawe'á íníye símai wémaefo sámo kain-áémpá'ó méraan-
kwaasi ímba miyá wéowe. Miyáumai óraako wení moparáwínká'ó

káráwiyaiwaintafena séna kawe'-ímáyááwárá'-wáásímó ontembá miyá óne siyáiye Ísu siyáiye.

9 Ísu simásuwena minááísáféna séna ísáaro. Marapá'á kentí óntantamba túwa'nai íyasa kentí waási-i'a íya'a kentí óntambo tai'áíndara'a wíyómpa'o ésa iyíyan-kanaa wíyómpa'a minkwáásí tuwánésa aamoí uwátinkanaawe.
10 Kári-tantaaka'a kawe'-úmaimo káráwiyowi óraa-tantaaka'wara'a kawe'-úmai káráwiyonaawe. Kári-tantaaka'a sáwí'a úmaimo káráwiyowi óraa-tantaaka'a sáwí'a úmai káráwiyonaawe.
11 Marapá-tántááká'ó ímbo kawe'-úmaimo káráwiyaiyawimo éna Maníkó wíyómpaken-tantaa'a ímba tiména káráwiyoro síníye.
12 Marapá'ó Maníkómpákén-tántááká'ó ímbo kawe'-úmaimo káráwiyaiyawimo éna Maníkó wíyómpaken-tantaa'a ímba tiména kendén-iye síníye.
13 Ímba kanaa'á kae-káwáá-wáásítí kísau wémaewe. Miyámó ésamo ésa moóráwigomba aamoí ésa moóráwigomba ímba aamoí uwánkanaawe. Miyámó ésamo ésa moóráwigoni kísau kawe'-úmai maésa moóráwigoni kísau tuwesaraí ónááwe. Miyáumai Maníkóní kísaumo maé'o é'a sáwífa'-ontamba maénaumne-imayaa ímba úmae iyónááwe. Sáwífa'-ontamba maénaumne-imayaamo é'o é'a Maníkóní kísau ímba maénááwe Ísu siyáiye.

14 Ísu minááí súwasa ámáán-kawaa-waasi isésa óntantafesa aamoí wéesa pósa Ísun-awíyáái uwaná
15 Ísu simátimena séna kembiwí waási túranka'a kawe-kísáú wémaewasa tuwánésa sésa kawe'-wáásín-owe wésefo Maníkó kentí imáyáa wétuwanaiye. Seyaafá-tántáákón-áúmo mósá máráán-tantaatafena Maníkó sáwísamban-iye wésiye Ísu siyáiye.

16 Ísu simátimena séna Mósese Maníkóní ámáámbo simátímakain-aaiye Maníkón-aaimo simátímakaawimo agaimakáan-aaiye mindá aambó usukáín-ááímó éna Yónimo nombó maitínkarainka'a minááí tiyáiye. Káfé'a ásé-aai Maníkó wení waásimo kawáánin-aai wésimatimemba pósa waási Maníkómó kawáánipa'a tiyáántámba fasi'ámaesa wéiyaferaawe.
17 Marawé wíyóne tai'áínífo Maníkóní ámáámba kári'-amaane óraa'-amaane ímbo tai'áínda aasiyaasí waé'wae'a íníye.

18 Moóráwigo awaainímbá ai'mátuwenamo fí'on-inimbo máímba umémbá wémaiye. Moórá-waasigo ai'mátukain-inimbo máímba wewárá'á umémbá wémaiye Ísu siyáiye.

Óntawara'-waasigoe Rásarasite-taai.

19 Ísu séna moórá-aai ísáaro. Óntawara'-waasigo ména kawe'-únánkwátói sáwífa'a makéna kawe-tómbá náma'nama'-isaná
20-21 moóráwigon-awi'a Rásarasi ímba óntamo makáiwai óraa'-namomba kaisaná méraisasa ayáí-tómbá amínana náíníye sésa óntawara'-waasigoni ontará'á móankaraawana méraisana iyánkó téna mindámómbá tauwá'naraiye.
22 Ánaaemba ímbo óntamo makáin-kwaasigo púwísasa Maníkóní kísau-waasi wíyómpakewi kunáí'maesa Émbaramumo kawe'-mápá'ó méraipa'a móankaraawana óntawara'-waasigo púwísasa utámakaawana

23 púwón-aempa'o iyamó wégaipa'a óraa'-ai'a isaná ména mósá
awánaimba némpa'a Émbaramuwe Rásarasiye'a méraayana tuwánéna
24 aaemáífinkemba séna kesifóo Émbaramuwo iyamó wégaipa'a óraa-
si'a isa'á méraumpo arumbá uwásinke Rásarasimba ai'márénana kunkéna
ayáámba nompí támai sinááfíya'a maráínana tasíyasi íno sisaná
25 Émbaramu séna kesáániniko marapá'ó méraandara'a seyaafá-káwé-
tántáá'á makáampo Rásarasi sáwí'a úmai méraifo mindásafe imáyáan-uwo.
Káfé'a wemá kawe'-úmai méraifo embá áí'o ipa'á méraane.
26 Senda-ááíwárá'á imáyáan-uwo. Afufumpimbá óraa-tunai wéraifo ímba
wété ónááfo sisaná
27 óntawara'-waasigo séna kesifó Émbaramuwo emó sénda-aaisafe'a
simáme'úne. Rásarasimba ai'márénana kesifoní naaópa'a
28 séfataase kesífárawaisai méraafo kusimátimena sáwí-marupa'o iyamó
kaipa'á tefó simátimino sisaná
29 Émbaramu séna Mósesemo siyáin-aaiye Maníkón-aaimo simátímakaawi
siyáan-aaiye aúfáífimbo agaimakáamba pósa toráumai isánááwe sisaná
30 kesifó Émbaramuwo ímbanifo moóráwigo pukáimpinkemba íyáfasinena
kusimátiminasa sáwí-imayaa tuwésa Maníkómpá'á kónááwe sisaná
31 Émbaramu séna Mósesemo siyáin-aaiye Maníkón-aaimo simátímakaawi
siyáan-aaiye ímbo isésamo ésa pukáimpinkembo íyáfasinkaiwain-aai ímba
isánááwe Émbaramu siyáiye Ísu siyáiye.

17

Sáwí'o on-aai.
Mátíyu 18:6-7, Mátíyu 18:21-22, Mááka 9:42-48

1 Ísu wení kísau-waasisafena séna fí'o-fi'on-tantaa'a waásifa'a tínasa
kesáái tuwánááwe. Tuwímbai tésa kesááimo wéisaawi karo'-ááí
tasimátimiyasa kesáái tuwésa kóíyasa karo'ó síyawifa'a sáwí-meyamba
tíníye.
2 Miwímó tinuwarampimbó óraa'-ontamba fárí'wimaresamo nompímbó
túwááwasamo kumpuwésaraa karo'-ááí ímba simátíméwasa kesááimo
ísaraan-iyampoi kesáái ímba tuwésa sáwí'a owisinó.
3 Mindásafe'a kentúra'a káráwiyoro.

Kentí waásimo kembó sáwí'o uwátinkaiya'o é'a kembiwífá'á mindásafe
simátimiyasa sáwí'a únemo síya'o é'a ímba aneka'á imáyáa é'a ifá'á túwáaro.
4 Kentí waásigomo kembó sáwí'o uwántínkáfa'o iyésamo kempá'ó tésamo
sáwí'a únemo símae iyíya'o é'a ímba aneka'á imáyáa é'a ifá'á túwáaro.
Mimbórá-kánáámó afakaetéra'o miyámó íya'o é'a ímba imáyáa é'a ifá'á
túwáaro Ísu siyáiye.

Ísumpa'o timankúnkúmbo on-ááí.

5 Suwasá Fasi'aénkóní aantá-waasi wentáfésa sésa entáféta
simankúnkúntaamo úndasa súwa'nai inatá entáféta simankúnkúntaamo
úndasa fasi'ámaisa méraano suwaná
6 Fasi'aénkó séna moórá-taigon-awi'a másítáti kári'-aramba
tu'makáawana áruma wíkéna óraa-tainambo intembá miyáumai kentáfé'a
timankúnkúmba íyambo é'a óraa-taisafe sé'o taawí'wé óraa'-nompimba
kunkaruwuwó síyanamo éna miyá íníye Ísu siyaíye.

Kísau-waasiti kísaugon-aai.

7 Ísu wení kísau-waasisafena séna moórá-aai ísáaro. Kísau-waasigomba
ai'márááwana kísau wémaena kísaufakena'i póíya'o káráwiyaindafakena'i
timbá ení tómbá emá agaimái naaó ímbo síyamba
8 kafegafé úmai kawe'-únánkwátói uré tómbá agai-símína'a nasúwáana
ánaaemba ení tómbá agaimái náínone miyán-ááí wésewe.
9 Sintembá kísau-waasi miyá ésa úwoi miwítí kísau isasá miyá ombá pósa
ímba túwí'a mósá wémaraawe.
10 Miyáumai kembiwí miyá é'a simátíméndantemba é'a tai'áíyanka'a sé'a
úwoi wení kísau-waasisa úndasa póta úwoi kentáásí kísausa maiyáumne sé'a
ímba kentú maimaé'a íyóro Ísu siyáiye.

Ísu námombo kón-kwaasi kawe'ó uwátínkarain-aai.

11 Ísu Yérúsaremu-nao'-ampa'o kúmba Sáméríyaa-marawe Káríri-marawe
afufumpin-ámpá'á wéna
12 moórá-naopa'a kúwasa námombo kón-kwaasi siyáánkai-waasi wétesa
némpa'o Ísumo túmba awánésa
13 aaemái sésa óraako Ísuwo kentáá arumbá uwásinkaao suwaná
14 Ísu tuwánéna séna ámáán-kisau-waasifa'a wé'a kentú máaraatimiyasa
tuwánésa námomba kawáúwiye sénááwe súwasa aampa'ó kumbá túma
kawe'á uwátinkowana
15 miwífínkémbá moóráwigo áúma kawe'ó uwánkomba awánéna kouw-
eréna óraaka tasiyéna Maníkón-áwí'a mósá maréna
16 Ísu óraakon-iye séna aísamaifimba takífaena súwi séna minkwáásí ímba
Yúndaa-waasin-ifo Sáméríyaa-marafaken-kwaasigo súwi súwana
17 Ísu séna siyáánkai-waasi túma kawe'ó uwátinkaunda afa'éíyain-kwaasi
ímba kouwérááwana
18 kímborawigo fí'om-barafaken-kwaasigo kouweréna Maníkón-áwí'a
mósá máráíye simásuwena
19 minkwáásígóntáféna séna kentáfé súwa'nai índawin-iye sénda póna
enáú kawe'án-ifo waaó Ísu siyáiye.

Maníkó wení waásimo kawáánin-aai.
Mátíyu 24:23-28, Mátíyu 24:37-41

20 Súwasa ámáán-kawaa-waasi Ísumba áísai esa sésa Maníkó wení
waásimo kawáánin-kanaa nóin-kanaawa tíníyo suwaná Ísu séna Maníkó
wení waásimo kawáánimba ímba kanaa'á túrantamba awánánááfo
21 Maníkó wení waásimo kawáánimba waási túra'a ómbaraimba pósa
mifárá'i maafá káráwiyaiye ímba kanaa'á sénááwe Ísu siyáiye.

22 Ísu simátimena wení kísau-waasisafena séna ánaaemba kemá
waási úranko kúmónda-kanaa awánánae síyambanifo ímba miyán-kánáá
suwánánááwe.
23 Tuwímbai sésa maafá'á méraifo taawánaaromo síyasa fí'owi sésa
maafá'á méraifo taawánaaromo síya'o é'a ímba érai'e sé'a wété oro.
24 Wíyómpa'o aafáyáumo tóráísasamo awánaantemba kemá waási úranko
miyáumai afora'á aneka'á kumónaumne.
25 Misúnda-aai ímba paápé uráinasa aifa'á káfé'o méraan-kwaasi
tínaaemba uwásinkesa sí'o índa-i'a uwásinkanaawe.
26 Naaófá'á moóráwigon-awi'a Nówaamo méronka'a waási ímba Maníkón-
ímáyáá ésamo maé'óntemba ánaaemba kemá waási úranko kúmónda miyá
ónááwe.

27 Nówaamo méronka'a noné tóné wénesa tiyáámúmba wéto'waai-esa aaré
máúwasa waaí máúwasa wéuwana Nówaa nompín-táómpimba imérowana
piri'-nónkó seyaafá'-wáási tínkamuwasa putásaraawe.
28 Naaófá'á moóráwigon-awi'a Rótimo méronka'a ímba Maníkón-ímáyáá
ésa noné tóné wénesa méyánúmae wénesa kísauwe naané úmae né'ómba
29 Róti Sóndómu-naopa'o tiyuwónka'a Maníkó óntankwara iyaronkwárá'á
wíyómpakemba tuwówana kuména tínkamuwasa putásaraawe.
30 Rótimo méronka'a waási ímba Maníkón-ímáyáá ésamo maé'óntemba
kemá waási úranko aneka'ó kumpaápé ondará'á miyá ónááwe.

31 Aneka'ó kúmóndara'a ontará'ó méraiyan-kwaasi ímba naaúmpa'o
iyíyamba moparáwímbá ifátuwanaawe. Kísaufa'o méraiyan-kwaasi ímba
naaúmpa'o tíyamba moparáwímbá ifátuwanaawe.
32 Róti awaaainínkón-áái imáyáan-oro. Wení moparáwímbó tuwón-imayaa
éna mówaerowana óntankwara iyaronkwárá'á kuména tufúwana pukáiye.
33 Tiráááimo táínda-i'o ésa ímba kawe'-úmai ménaafo kentáfésa imáyáa ésa
tiráááimo táínda-tantaa'o tuwésamo puwésa aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe.
34 Simátime'a súne. Aneka'ó kúmóndara'a mindó'wáámbá kae'-
wáási mimbóráfá'á túmá wéreyana Maníkó moóráwigomba auwéna
moóráwigomba aiyáíníye.
35 Minkánáá kae'-ínínkái tómbó wéto'mayaan-íyana Maníkó moórá-inimba
auwéna moórá-inimba aiyáíníye.
36 Kae'-wáási kísaufa'o méreyana Maníkó moóráwigomba auwéna
moóráwigomba aiyáíníye Ísu súwasa
37 wení kísau-waasi sésa Fasi'aénkóo emó sénda-aai nááfatafewa sénó
suwaná póíye sawaíyémó kawáá'ipa'o náíndasafenamo embontaan-
dúmágómó tatorúpaintemba Maníkó sínana súnda-aai
paápé íníye Ísu siyáiye.

18

Moóráwigo keto'-ínínkón-aaimo ísarain-aai.

1 Ísu séna aasiyaasí Maníkómpá'á inaí wésesa túwáafo séna waé'mai-aai
simátimena séna
2 moórá-naopa'a aaimó ísáín-kwaasigo ména ímba Maníkón-áároi
inkaiséna ímba waási-imayaa éna méraisana
3 mindáópa'a keto'-ínínkó ména aasiyaasí aaimó ísáín-kwaasigompa'a tóso
éna séna sáwí'a uwásinkanaesa wéofo aaí súwa'nai uwásinkaao sisaná
4 ayáátááka'a wenáái ímba ísarena ánaaemba imáyáa éna séna Maníkón-
áároi ímba inkaisé'a waási-imayaa ímba é'a wéumpo
5 mininínkó kempá'ó timbá suwesaraí ifáímpó'a áwa'nai ónaumne siyáiye.
6 Fasi'aénkó simásuwena séna aaimó ísáí-sawi-waasigon-aai imáyáan-oro.
7 Maníkóní waási wempá'ó inaimó símae íyómba túwáafo séna ímba
ayáátááka'a úwoi ména miwí táái iséna
8 sáwí'o uwátínkénka'a ááéma túwa'nai íníye. Ánaaemba kemá
waási úranko aneka'ó kúmóndara'a méraiyan-kwaasifinkemba kesááisafesa
timankúnkúmba ónaa ína ónaao tuwánánaumne Ísu séna Maníkómpá'ó
inaimó símae íyómba túwáafo séna minááí siyáiye.

Ámáán-kawaa-waasigonte taakisimó maún-kwaasigonte-taai.

9 Tuwímbai kawe'-wáási úne sésa kentúma maimaé iyésa fí'on-kwaasi
túma símai sáwí'o uwátínkén-kwaasisafena waé'mai-aai Ísu simátimena séna

10 kae'-wáásígórái moóráwigo ámáán-kawaa-waasigon-ifo moóráwigo
taakisi-óntámbó máín-kwaasigo ésarai óraa'-amaan-daumpa'a inaí séyae
sésarai iyóyamba
11 ámáán-kawaa-waasigo koku'á ména wenáú maimaé iyéna séna
Maníkóo kemá tuwímbaimo ontembá ímba wéumpo entáfé'a súwi súne.
Umémbó maésamo karo'ó sésamo aare-úmémbá ésamo ontembá kemá ímba
miyá wéune. Maaméraiwai taakisimó máín-umen-kwaasigomo intembá
kemá ímba miyá wéune.
12 Aasiyaasi-sóndáárá'á kae-kae-kánáá ámáántafe'a imáyáa é'a ímba
tómbá wénaumne. Aasiyaasi-kísáúgóní sondaará'ó maúnda-tantaa'a
tuwínke'a kemá afa'éíyaimba maé'a moórá embá áma'mae'a wéiyune sisaná
13 taakisimó máín-kwaasigo moóráfa koku'á ména aigaé éna kífaena séna
Maníkóo kempímbá sáwí-imayaa wéraifo arumbá uwásinkaao siyáiye.
14 Ísu minááí simátimena séna ísáaro. Maníkó taakisimó máíwaini
sáwí-imayaa maiyaúwáísana Maníkóe taankarotámai maéna wení naaópa'a
wisaná ámáán-kawaa-waasigo wempímbá sáwí-imayaa úwoi wéraisana wení
naaópa'a kuráiye. Óraa'-waasi únemo síyawi Maníkó túwí'a múra tuwáínífo
Maníkón-aísamaifimbo méraawi Maníkó túwí'a maimaé iyíníye Ísu siyáiye.

Ísu iyámpóímo ayááfúmbo tátínkarain-aai.
Mátíyu 19:13-15, Mááka 10:13-16

15 Simátimuwasa tuwímbai Ísu ta'ótorena kawe'á uwátinkainkwae sésa
iyámpói tí'mae tuwasá wení kísau-waasi tuwánésa kóro suwaná
16 Ísu miníyámpóísáféna táántena séna teró. Ímba kóro síyamba
tiyuwáíyasa kempá'á iyámpói úwoi teró. Miníyámpóímó kempá'ó ten-
tembá Maníkó wení waásimo kawáánimba miyáráán-úmai wégawaanimba
iyámpóímo kempá'ó tíyan-amba ímba aambá faíyóro.
17 Érai'a simátime súne. Maníkóntáfésa sésamo iyámpóíyaan-úmai
kenká'á wégawaanonemo síyanamo éna miwíyá'á kawáání́nífo ímbo miyá
síyawimo éna ímba kawáání́níye Ísu siyáiye.

Óntawara'-waasigon-aai.
Mátíyu 19:16-30, Mááka 10:17-31

18 Súwana moóráwigo Yúndaa-waasiti óraako Ísumpa'a téna séna óraakoo
kawekó óne. Nóra úmaiya aúí'a úmai wíyómpa'a maé'mae'a ónaumno
súwana
19 Ísu séna kentáfé nóra séwa kawekó óne wéseno. Mimbóráwígó Maníkó
weyáá kawekón-iye.
20 Maníkóní ámáámba é'a ísaraane. Minámáámbá aúfáífimba agaimaréna
séna ímba aare-úmémbán-oro. Ímba waási tínkamiyasa púwóro. Ímba
umémbá máéro. Ímba karo'-ááí simátínkáaro. Kentinófoi-tuwi'a óraa'-i'an-
oro siyáiye súwana
21 miwá séna minámáámbá kemá iyámpóíyakemba ísare'a kawe'á úmae
wéiyune súwana
22 Ísu iséna séna kawe'á éma moórá-tantaa'a ímba kawe'á uráampo ení
moparáwímbá fí'on-kwaasi wétime óntamba maiyé ímbo makéwi tímínana
ení kawe'-méyámbá Maníkó wíyómpa'a ankáíníye. Tímatuwemo e kembá
siráááíwainone súwana
23 minááí iséna sáwífa'-moparawimbo makóntafena óraa'-imayaa úwana
arunkó sáwí'a uráiye.

24 Arunkó sáwí'a úwana Ísu awánéna séna sáwífa'-ontamo makén-kwaasi
Maníkómó wení waásimo kawáánipa'o wíyamba umbaí táíníye.
25 Moórá-poigon-awi'a káámeri mimpóígó waigóní afaapimbá ímba
kanaa'á kóferainiye. Káámeri-poigomo waigóní afaapimbó kóféráínkakaa
sáwífa'-ontamo makáan-kwaasi Maníkómó kawáánipa'a kowisinó súwasa
26 minááí isésa áísai esa sésa umbaí taifó nóran-kwaasiya Maníkómó
kawáánipa'a méranaao suwaná
27 Ísu séna waási miwítí kísausamba ímba méyámbaresa kónááfo Maníkó
úwoi kanaa'á wéiye súwana
28 Pítaa séna isaaó. Kentáási naaópa'a tuwéta entá wéaraaiwaumne
súwana
29 Ísu séna érai'a simátime súne. Maníkó wení waásimo kawáánintafesa
imáyáa ombá naaópa'a tuwésa tuwaainíné tuwaaísáiye tinófoiye táánine
tiyáámúne tiyuwésa miyáumaimo túwááwin-anondaa
30 marapá'ó méraanka'o túwáán-tantaa'a miyán-tántáá'á sáwífa'a
mémaesa ánaaen-kanaa aúí'a úmai wíyómpa'a maé'mae'a ónááwe Ísu
siyáiye.

Ísu wemó puwíndasafenamo siyáin-aai.
Mátíyu 20:17-19, Mááka 10:32-34

31 Ísu wení kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi tí'maena
moórá-aempa'a tínkarena simátimena séna ísáaro. Yérúsaremu-naopa'a
konanasá naaófá'ó Maníkón-aaimo simátímakowimo waási úrankon-aai
agaimakáan-aai paápé íníye.
32 Kembá sí'mai fí'onkaa-waasi timíyasa karaánáá'a sinkésa símai sáwí'a
uwásinkesa tuwiyáái wisinkésa
33 súwiyonku'-nésa sínkamiya'a púwónasa utámaraiya'a kaumbo-kánáá
maisuwé'a íyáfasinanaumne Ísu súwasa
34 wení kísau-waasi nóin-aaisafenawa síyó sésa minááígóní áwáumo
aúpá'ó wérontafesa ímba ísámai kawe'á ésa Yérúsaremu-nao'-ampa'a
kuráawe.

Ísu aúrambo kafíkówimba kawe'ó uwánkarain-aai.
Mátíyu 20:29-34, Mááka 10:46-52

35 Ísu aampa'ó kúmba Yéríko-nao'-ewaa'a kúwana moóráwigo aúrambo
kafíkówi óntamba inaí símai maénae séna aanawáísára'a kumbéna wéinai
séna
36 sáwífa'-waasimo tésamo kínkimbo sumbá iséna nááwiya'o súwasa
37 Ísu Násaretifakewi wétiye suwaná
38 óraaka séna Ísuwo Téfítin-andafakewi ómpo arumbá uwásinkaao súwasa
39 aifa'ó tun-kwáási aaisambá aéésa sésa aseraaó suwaná minááí
ifátuwena aneka'á óraaka séna Ísuwo Téfítin-andafakewi ómpo arumbá
uwásinkaao súwana
40 Ísu aampa'ó wémomba wení ewaa'á koíyáfasinena séna áí'mae teró
súwasa áí'maesa ewaa'á tuwaná Ísu áísai ena séna
41 nóin-tantaara embá arááímo táínda-tantaa'a uwánkanaumno súwana
séna óraakoo súramba kawe'á uwásinkaao súwana
42 Ísu séna kentáfé kanaa'á súwa'nai índawin-iye sémpo aúramba kawe'á
íno súwana
43 minúwóíyáámbá aúramba kawe'-úmai awánéna Ísumba arááíwa'mae
wéwena Maníkón-áwí'a mósá marówasa sáwífa'-waasi awánésa Maníkón-
áwí'a mósá makáawe.

19

Sákíyasin-aai.

1 Maníkón-áwí'a mósá márówana Ísu Yéríko-naopa'a kóyáákanae séna
kúmba
2 moóráwigon-awi'a Sákíyasi taakisi-óntámbó máún-kwaasiti óraa'-
waasigo éna sáwífa'-ontamba makéna
3 Ísumba awánánae séna úmba sáwífa'-waasi fáítukowana ampáán-
kwáásígó éna ímba kanaa'á awánéna
4 maanámpá'á tíníye séna minkwáásí tínaaempakemba aifa'á íyáákena
moórá-taifa'a íyátena mérowana
5 Ísu mintáígóní áwáufa'a wéna mósá awánéna séna Sákíyasiyo ení
naaúmpa'a kónaumpo minúwóíyáámbá marapá'á kumuwó súwana
6 aamoí uwásuwena minúwóíyáámbá marapá'á múra tuwéna
kúwáái'maena wení naaúmpa'a kúwasa
7 minkwáásísómbá awánésa tirunkó sáwí'a úwasa sésa sáwí'o in-
kwáásígóní naaúmpa'a wéwiye suwaná
8 Sákíyasi wení naaúmpa'a mósá ankéna Fasi'aénkóntáféna séna óraakoo
kesí ónta afufuntambá tuwínke'a tuwímbai ímbo makén-kwaasi timé'a
tuwímbai karo'á simátinke'a óntamba umémbó maiyáunda pó'a éíyain-
eiyain-úmai tíma'mae'a kónaumne súwana
9 Ísu séna káfé'a maandáúmpá'ó méraan-kwaasi kawe'-ámpá'á
métinkaumne. Émbaramun-aísaafitantambo uráandasafe'a miyá úne.
10 Kemá waási úranko kumpaápé uráundawi enkáán-kwáásí saafá
úmai sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawe'-ámpá'ó métínkáandasafe'a
kunkáumne Ísu siyáiye.

Siyáánkai-waasi-taai.

11 Mináái ísówana Ísu Yérúsaremu-naokoni ewaa'á kúwasa wesé'o kun-
kwáásí imáyáa ésa sésa Maníkó wení waásimo kawáánimba kárika'a paápé
íníye suntáféna waé'mai-aai simátimena
12 séna moórá-oraakon-aai ísáaro. Kámáni-waasi némpa'-marafa'a
méraawana kotísai onasamó kanaán-iyemo síya'o é'a kesí waásiya'a
takáráwiyonae séna
13 wení kísau-waasi siyáánkai-waasi táántaisasa tewaná óntamba kae-
táémo kae-táémo'a tiména séna koméraana'a minóntánkákémbá kísau
wémaiya'a té'a tuwímbai-ontankwara'a tamáéno séna kóísasa
14 wenamáára tíyántafesa uwánkesa kámáni-waasi kosimátime sé'a ken-
táárá'á ímba takáráwiyiniye kosimátíméro sewasá kuráawe.
15 Énifo minóráákómbá káráwiyi-kisau ámówana kouweré téna
ááémo óntambo tímakain-kwaasi táántaisasa tewaná séna tímakaunda-
ontankakemba nóraumai-ontana maiyáao sisaná
16 aifa'ó ámakaiwai téna séna óraakoo símakaanda-ontankakemba kísau
wémae'a moórá kae-táémo'a maiyáumne sisaná
17 óraako séna kesí kísau-waasigo kawe'á óne. Kári-tantaaka'a kawe'-úmai
káráwiyaampo siyáánkai-naoraara'a káráwiyuwo sisaná
18 moórá-kisau-waasigo téna séna óraakoo símakaanda-ontankakemba
kísau wémae'a siyáánkai-taemo'-ontamba maiyáumne sisaná
19 énifo séfataase-naoraara'a káráwiyuwo sisaná
20 moórá-kisau-waasigo téna séna óraakoo símakaanda-ontamba am-
pantafímbá mú'múmai aúpá'á makáumpo máínone.

21 Emá fasi'aén-kwáási éma ímbo makáanda-tantaa'a wémae úwoi wéne
fí'owiti kísaufaken-tomba wénaana pó'a enáároi inkaisé'a úwoi aúpá'á
makáumpo máínone sisaná
22 óraako séna sáwí-kisau-waasigo ónda pó'a kentáfémo séndantemba aaí
simánkanaumne. Kentáfé sé fasi'aén-kwáási éma ímbo makáanda-tantaa'a
wémae úwoi wéne fí'owiti kísaufaken-tomba wénaane sémpo
23 kesí óntamba seyaafá'-wáásítí óntambo máráán-daumpa'o
makáandarakaa tiyé'a kesí óntankwara a'wáá-ontankwara'a máúsino séna
24 méraan-kwaasisafena séna maanóntámbá maiyé'a kae-táémo'-ontambo
tokáiwaimba áméro sisasá
25 miwí sésa ímbanifo kae-táémo'-ontamba é'a tokáiye sewaná
26 óraako séna simátime súne. Sáwífa-tantaaka'o kawe'-úmaimo
káráwisinkaawi moórá-mora-tantaa'a tíménasa káráwisinkanaafo ímbo
kawe'-úmaimo káráwisinkaawifinkemba makáan-tantaa'a máéna'a
27 kesí namuro-wáási kentáárá'á ímba káráwinone siyáawi tí'mae'a
kempá'á tiyé'a tínkamiyasa

púwóro siyáiye Ísu siyáiye.

Ísu Yérúsaremufa'o kuráin-aai.
Mátíyu 21:1-11, Mááka 11:1-11, Yóni 12:12-19

28 Ísu minááí simátimena aifa'á Yérúsaremu-nao'-ampa'o kúmba
29 Órífi-omapa'-ewaa'-naokai moórá Pétífasi-nao'a úwana moórá Pétáni-
nao'a úwana minkáé'-náó'-ewaa'a wéna wení kísau-waasiyai kae'á
máti'marena séna
30 epín-dáópa'a kurékai moórá-poigon-awi'a tónki koawáneyambo
waásimo ímbo ayáákainda-poi ándá awátuwekai áí'mae tekaiyó.
31 Moóráwigo tuwánénamo nóra óyaekaiya óyómo sínakai óraako
ayáá'mae'a kónae siyé simámékaiyo súwasarai
32 kuyaná súntemba mimpói mérowasarai koawánésarai
33 ándá koawátúwóyana mimpóígón-afowá awánéna séna nóra sékaiya
mimpóígóní ándá wéawaaeyo súwasarai
34 mindárai sésarai óraako ayáá'maena wínkwae simásuwesarai
35 áí'maesarai Ísumpa'a tuyasá wení kísau-waasi paákákén-únánkwátói
faú'mai mimpóígón-arósááunka'a wandaaí uwí'márówana Ísumba
ayáá'mae wéguwasa
36 sáwífa'-waasi mésa óraa'-waasin-iye sésa paákákén-únánkwátói
faú'mai aampa'á uwí'ma'mae wéguwana minúnánkwátóiya'a
auwétamaena wéwena
37 Órífi-omapaken-ampa'o kumúmba Yérúsaremu-nao'-ewaa'a kúwasa
Ísumba sáwífa'-waasi arááíwa'mae wéwesa aamoí ésa fí'o-fi'on-kisau kawe-
kísáú maúmba awánontafesa Maníkón-áwí'a mósá marésa óraaka'-oraaka'a
ésa
38 Fasi'aénkó ai'máráísana kunkáiwaimba Maníkó minkáwáágómbá
kawe'á wéuwankaiye. Maníkó kentáásáféna séna aáno úmai méraaro
wésimba póna wenáwí'a óraa'a wéiye óraaka'a suwasá
39 misáwífá'-wáásífínkémbá tuwímbai ámáán-kawaa-waasi sésa óraakoo
embó arááíwa'mae wénon-kwaasisafe sé aséráaro siyó suwaná
40 Ísu séna simátime súne. Miwí ímba aaimó senkakaa maanóntánkó
kentáfénawe séna aaí sisinó Ísu siyáiye.

Ísun-arumbó uwátínkarain-aai.
41 Ísu Yérúsaremu-nao'-ewaa'a wéna awánéna waási tífi'a téna séna

42 aáno úmaimo máéwini áwáu ímba ísámai kawe'á uráawe. Isékaa aáno
úmai méraawisino. Káfé'a ímba kanaa'á wéisaawe.
43 Kentí namuro-wáási tésa kentí naaópa'a taúkúresa maramá u'mái
ontafímbá agari'á tásuwesa
44 kentí aare-iyámpóíwara'a tínkamesa kentí naambá tawísísuwanaawe.
Maníkó kawe'-ámpá'á métinkanae séna tisa'á tínaaemba uwánkáámba pósa
kentí namuro-wáási tésa miyá ónááwe Ísu siyáiye.

Ísu óraa'-amaan-daumpa'o iyáin-aai.
Mátíyu 21:12-17, Mááka 11:15-19, Yóni 2:13-22

45 Ísu mináái simásuwena Yérúsaremu-naopa'a óraa'-amaan-daumpa'a
iyéna ámáán-daumpa'o méyámbó un-kwáási iti'mátuwena
46 simátimena séna Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna mindá kesí
naambá Maníkómpá'ó inaimó sen-dámbán-iye agaimaréna siyáiye. Énifo
umén-dáúmpá'ó ontenkáámbá uráawe Ísu siyáiye.

47 Aasiyaasí óraa'-amaan-daumpa'a Ísu simátíma'maena iyúwasa óraa'-
amaan-kisau-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé óraa'-waasiye Ísumbo
tufíyan-aai suwasá
48 úwoi-waasi sáwífa'a Ísun-aai ísámae wéiyuwasa tufuwíyan-amba ímba
kanaa'á saafá uráawe.

20

Nááwawa ai'máráísawa tiyáanomo siyáan-aai.
Mátíyu 21:23-27, Mááka 11:27-33

1 Moórá-kanaa Ísu óraa'-amaan-daumpa'a iména Maníkóní ásé-aai
simátimuwasa óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé Yúndaa-
oraa'-waasiye tésa
2 sésa nááwawa ai'máráísawa tiyéwa nááwampinkena maiyéwa fasi'aén-
kísáú wémaeno. Simásimiyo suwaná
3 Ísu séna aifa'á moórá-aai tísai ona'á simásíméro.
4 Ááéma Yóni nombó maitínkaraiwai Maníkówá simámakaisanawa nombá
maitínkarai waásiya simámakaawanawa nombá maitínkaraiyo súwasa
5 miwí keáímbá sésa nórasaawa sénaumno. Maníkó simámakaisana nombá
maitínkaraiye senanasáámó éna nóra séra Yónin-aaisafe'a ímba érai'e siyáao
síníye.
6 Waási simámakaawana nombá maitínkaraiye senasasáámó ésa úwoi-
waasisa sínkamonaawe. Úwoi-waasi sáwífa'-waasi Yónintafesa sésa
Maníkón-aaimo simásímakaiwai uráiye wésemba pósa óntamba maiyésa
sínkamonaawe.
7 Ísuntafesa sésa emó sísai ónda-aaisa ímba isáúmne suwaná
8 Ísu séna ímbo simásimiya'a nááwampinkena maiyéra fasi'aén-kísáúmó
maúnda-aai ímba simátimenaumne Ísu siyáiye.

Ándá-aran-kisaura'o káráwiyowi-taai.
Mátíyu 21:33-46, Mááka 12:1-12

9 Ísu waé'mai-aai simátimena séna moóráwigo ándá-aran-kisau úmarena
ayáátááka fí'om-barafa'a koménae séna maankísáúrá'ó káráwiyaawimo é'a
kesáfé'a tuwímbai-aramba wémae'a tuwímbai kembá siyúwáaro simátimena
fí'om-barafa'a koméraisana
10 arambó áfumo kain-kánáá tisaná aanáfó kesí

ándá-aramba komauwó séna wení kísau-waasigomba ai'máráísana minkísáúrá'ó káráwiyowifa'a tisasá ta'óto'mai tufú'maresa ándá-aramba ímbo ámémba ai'mátuwaawana kóísana
11 aanáfó moóráwigomba ai'máráísana tisasá minkísáúrá'ó káráwiyowi ta'óto'mai tufú'maresa sáwí'a uwánkesa ándá-aramba ímba ámémba ai'mátuwaawana kóísana
12 aanáfó moóráwigomba ai'máráísana tisasá ta'óto'mai tufú'márááwana naaemá kúmísasa famétuwaawana kóísana
13 aanáfó séna nóra ónaumno. Kesáániniko imáyáamo ámakaundawimba ai'máráanana wínasa wenáái isánááwe séna ai'máráísana tisasá
14 minkísáúrá'ó káráwiyowi awánésa keáímbá sésa aanáfón-áániniko tifo tufúwónanasa puwéna maankísáú ímba maínata kesáá maénae sésa
15 ta'óto'mai ándá-aran-kisaufakemba famétuwesa tufúwówana pukáiye. Ísu minááí simátimena séna minkísáú-áánáfó miyá íníye.
16 Téna kísaura'o káráwiyowi tínkaminasa puwíyana fí'onkaa-waasi kesí kísaura'a káráwiyoro síníye Ísu súwasa minááí isésa sésa ímba miyán-oro suwaná
17 Ísu árimba tuwánéna tísai úmai isánae séna imáyáan-oro séna Maníkón-aai aúfáífimba maarán-ááí agaimaréna séna
óntan-dambo on-kwáási moórá-ontantafesa sáwí'a wéiye sésa maisukáawe.

Ánaaemba minóntánkó áfonkaamba uráiye
agaimaréna siyáimba minááísáfé'a imáyáan-oro.
18 Wíyamba minóntánká'á tanaambá kofésa sáwí'a ónááfo minóntánkó tufú'mai sáwí'a uwásuwainiye Ísu súwasa
19 óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé simbá kentáásáféna siyé sésa ta'óto'mai tufuwónae sésamo umbá seyaafá'-wáásísáféna táá'a úwasa ifátukaawe.

Taakisi-ááísáfésamo áísai uráan-aai.
Mátíyu 22:15-22, Mááka 12:13-17

20 Ifátuwesa ta'ótoraiyan-kanaa káráwiyesa tuwímbai ti'marésa sésa Ísun-aaimo ísáán-kwaasimo ontembá té'a áísai íyana sáwí-aaimo sínata ta'óto'mai kámáni-kawaagompa'a móankanaumne sésa ti'márówasa Ísumpa'a tésa
21 sésa óraakoo érai'-aai wése waási táároi ímba inkaisé óraa'-waasiye úwoi-waasi táároi ímba inkaisé tirumbó faiyá'mai-aai ímbo sénda Maníkóní aambó arááíwáén-aai arupíse úmai simátimendasa ísaraumne.
22 Emá nóran-imayaawa ónó. Kanaasááwá taakisi-óntámbá Rómu-kamanisa timénaum íntaawa timénaumno. Tíméndasa Yúndaa-waasisa kentáási ámáána taraisónaum íntaawa taraisónaumno. Timénaum íntaawa timénaumno suwaná
23 Ísu miwíti imáyáa iséna séna
24 moórá-ontamba maimaé máaraasimero súwasa maimaé máaraanamuwana séna nááwan-óikaana uráinkara áwí'a wéraiyo súwasa Rómu-kamani-kawaagon-óikaamba isaná áwí'a wéraiye suwaná
25 Rómu-kamani-kawaagonde wembá áméro. Maníkóndé Maníkómbá áméro súwasa
26 minááí ísówana táá'a úwasa ímba aaí siyáawe. Ísu waási túranka'a ména ímba sáwí-aai súwasa pósa ímba aaí sésa ta'ótokaawe.

Pukémpinkembo íyáfasinaiyan-aai.
Mátíyu 22:23-33, Mááka 12:18-27

27 Ímba ta'ótórówasa Sátúsi-amaan-kawaa-waasi púwómpinkemba ímba íyáfasinanaawe sun-kwáási pósa Ísumpa'a tésa

28 sésa óraakoo naaófá'á Mósese séna moóráwigo aaré maimakéna
iyámpói ímbo ma'ánkáímba puwínana áfáko maimakéna awaaón-anondaa-
ware'e séna iyámpói ma'ankáíníye siyáiye.
29 Moórá-aai isaaó. Moórá-kanaa afakaeté-afarawainonda mésa tuwaaó
aaré maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáímba púwísana
30 wenánaaenkewi ware'á maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáímba
púwísana
31 wenánaaenkewi ware'á maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáímba
púwísana miyá émesa afakaeté-waasi putásaawana
32 mininínkó ánaaemba pukáiye simámesa
33 Ísumba áísai esa sésa miyámó ombá waási puwíyampinkembo
íyáfasinaiyan-kanaa mininímbá afakaeté-waasi tuwaainímbá éna nááwa
máíníyo suwaná
34 Ísu séna marapá'ó méraan-kwaasi aaré maíyasa waaí maíyasa
tiyáámúmba to'waaí ésa wéowe.
35 Maníkó táántena séna pukémpinkemba íyáfasine'a wíyómpa'a iménaawe
siyáimba mininínákwá'á wíyómpa'o iméraiyamba aaré ímba maíyasa waaí
ímba maíyamba ónááwe.
36 Maníkóní kísau-waasimo wíyómpa'o mésamo ímbo púwóntemba
minkwáási miyá ésa ímba aneka'á puwónááwe. Pukémpinkembo
íyáfasinaiyamba Maníkóní waásin-owe.
37 Waási pukémpinkembo íyáfasinaiyamba Mósese minááísáféna
agaimakáiye. Aúfáífimba agaimaréna séna áru-taiya'a iyamó kaimbá
ímba mintáí káwisana mintáífínkémbá Maníkó Mósesentafena séna Maníkó
úne. Enaíwá'ná Émbaramune Áísáakine Yékopune miwítí Maníkó úne
siyáiye. Maníkó minááímó siyáimba minkáúmbó-wáási é'a púwúwasa
utaráambanifo
38 minááí siyáimba pósa miwí úwoi méraawe. Maníkón-aúranka'a
seyaafá'nánká méraawe Ísu súwasa
39 ámáámbo sun-kwáási sésa óraakoo kawe'-ááí simásímakaane suwaná
40 Ísun-aaigo táá'a úntafesa ímba áísai uráawe.

Maníkómó íyáfasinankaraiwai Káráísitin-aai.
Mátíyu 22:41-46, Mááka 12:35-37

41 Ímba áísai uwaná Ísu séna Káráísiti Téfítin-andafaken-kwaasin-iye
wésefo
42 naaófá'á Téfíti Káráísitintafena séna kesí Fasi'aénkón-iye siyáimba imó
agaimakón-aufaifimba Téfíti agaimaréna séna
kesí Fasi'aénkóntáféna Maníkó séna kesiyáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á
43 mara'-ména'a ení namuro-wáási íyáákaanasa miwí tai'ánááwe
Maníkómó siyáin-aai Téfíti siyáiye.
44 Miyáumai Téfíti Káráísitintafena séna kesí Fasi'aénkón-iye siyáimbanifo
nóraumaiya wemá Téfítin-andafaken-kwaasin-iye Ísu súmba Káráísiti Téfítini
Fasi'aénkó éna Téfítin-andafaken-kwaasigon-iye.

Ámáámbo sen-kwáásítí aambá arááíwáéfomo siyáin-aai.
Mátíyu 23:1-36, Mááka 12:38-40, Rúku 11:37-54

45 Sáwífa'-waasi minááí ísówana Ísu wení kísau-waasisafena séna
46 ámáámbo sen-kwáásítí aambá arááíwáéfo. Minkwáási ayáátáá-kuferai
wiyésa naaópa'a afufumpa'á nówasa pósa waási tuwánésa sésa óraa'-
waasin-owe wésewe. Minkwáási ámáán-daumpa'o ombá óraa'-waasimo

máépa'a imésa tanómbo kaúfópa'o ombá kawe'-áémpá'á mésa kawe-tómbá wénaawe.
47 Minkwáási keto'-íníntí óntawara naankwará'á umémbá maésa waási suwánésa súwí'a mósá maráíwae sésa karokómbá tafisímai inaí wésewe. Miyámó on-ánóndáá óraa'-umbai maénááwe Ísu siyáiye.

21

Keto'-íníinkó Maníkómpá'á óntambo tukáin-aai.
Mááka 12:41-44

1 Simátimena Ísu óraa'-amaan-daumpa'a ména tuwánómba óntambo túwón-anafeumpimba sáwífa'-ontawara'-waasi sáwífa'-ontamba túwówana
2 moórá-keto'-ininko ímba óntamo makón-ininko ténа kári'-ontamba kae-tóyáráámbá tuwómba Ísu awánéna
3 wení kísau-waasisafena séna érai'a simátime súne. Minkétó'-íníinkómó túwáín-ontanko seyaafá'-wáásímó túwáán-ontamba íyáákaiye.
4 Miwí sáwífa'-ontafinkemba tuwímbai túwáafo wemá kári'-ontafinkemba mútú'a túwáímba póna ónta-iyaimba méíniye Ísu siyáiye.

Óraa'-amaan-dambo tawisínda-aaimo siyáin-aai.
Mátíyu 24:1-2, Mááka 13:1-2

5 Súwasa tuwímbai óraa'-amaan-dantafesa sésa kawe'-óntánkákémbá úmakaawe. Maníkómbá ámakaan-tantaa'a ko'naaririí úmakaawata awánéta aamoisá úne suwaná
6 Ísu séna ánaaemba waási tésa awánaan-tantaa'a seyaafá tawísísuwesa seyaafá'-óntánkwárá'é tawísísuwanaawe Ísu siyáiye.

Sáwí-kanaa tíníyemo siyáin-aai.
Mátíyu 24:3-14, Mááka 13:3-13

7 Ísu minááí súwasa áísai esa sésa óraakoo emó sénda nóin-kanaawa paápé íníyo. Nóin-kwaamera ínataawa séta ampáánká'á Ísumo siyáimba miyá íníyesa sénaumno suwaná
8 Ísu séna karo'-ááí isé'a érai'e sefó káráwiyoro. Sáwífa'-waasi tésa kesúwí'a máwatesa sésa Maníkómó íyáfasisinkaraiwai únda póna minkánáá ampáánká'á tíníye sénááwe. Miyán-ááí síyawi ímba tiráááíwáéro.
9 Tíyááwemo síyan-aai némpakena'i ewaakéná'i isáíyana ímba táá'a íno. Miyán-kánáámó tínda mindá ímba seyaafá-tántáá'ó tai'áínda-waame'an-iye.
10 Fí'o-fi'on-aempa'-waasi tiyánááwe. Moórá-kawaa-waasigomo éna moórá-kawaa-waasigoni amááraasafena íyáfasine tíyáaromo sínasa íyáfasinesa tiyánááwe.
11 Fí'o-fi'om-barafa'a óraa'-mari táíníye. Fí'o-fi'om-barafa'a aawaí táíníye. Sáwífa'-waasi tí'a íníye. Wíyómpa'a fí'o-fi'on-tantaa'a paápé ína'a awáné táátafe'a ónááwe.
12 Mintántáá'ó ímbo paápé ínasa kembiwí ta'óto'mai sáwí'a uwátinkesa ámáán-daumpa'a kawáá-wáási aaifimbá maitinkésa ándáfa'a mótinkanaawe. Kentáfé'o fasi'ámaimo méraiyantafesa ta'óto'mai óraa'-waasifa'e kámáni-kawaa-waasifa'e mótinkesa aaí simátinkaiya'a
13 minóráá'-wáási kesáái simátimenaawe.
14 Aaimó simátínkénka'a nóran-aaiya sénaumno-imayaa ímba óraa'a íyana tirunkó umbaí táíno.
15 Minkánáá kawe'-ímáyáá timé'a aaí tááka tínkáana'a síyasa kentí namuro-wáási ímba kanaa'á kentáái taraisésa íyáákanaawe.

16 Kentinófoiye kentífá'awaawiye kentimááraawe kentí waásiye
tí'maesa óraa'-waasiya'a iyésa aaí simátinkaiyasa kempínkémbá tuwímbai
tínkamiya'a puwónááwe.
17 Kentáfé fasi'ámaimo méraiyantafesa seyaafá'nánká tíyámba
uwátinkanaawe.
18 Miyá ésa ímba timambá tínkambai tai'ánááwe.
19 Fasi'ámaimo mé'o é'a kawe'-úmai méranaawe Ísu siyáiye.

Sáwí-kanaagon-aai.
Mátíyu 24:15-21, Mááka 13:14-19

20 Ísu minááí simátimena séna Yérúsaremu-naopa'a namuro-wáásí
taúkúmaraiya sé'a seyaafá-tántáá'á tawísísuwaiyan-kanaa tiyé sénááwe.
21 Yúndiyaa-marafa'o méraiyan-kwaasi omápata tuwaantantésa
iyónááwe. Naaópa'o méraiyan-kwaasi mindáópa'a tuwésa wété ónááwe.
Kísaufa'o méraiyan-kwaasi ímba naaópa'a iyónááwe.
22 Minkánáá Maníkó sáwí-meyamba timínana Maníkón-aai aúfáífinken-aai
paápé íníye.
23 Tímúka'-inine káfé'-iyampoiwara'-inine minkánáá sáwí'a ónááwe.
Maníkó maankwáásísáféna aaisambá tiyínana óraa'-umbai táíníye.
24 Fí'om-barafakewi tuwímbai paepáétamba tínkamesa tuwímbai tí'maesa
fí'o-fi'on-kwaasiti marafá'á mótinkesa fí'onkaa-waasi Yérúsaremu-naopa'a
káráwiyesa sáwí'a íyana Maníkó séna kentí kanaa taí'áiye síníye Ísu siyáiye.

Ísumo marapá'ó kumínda-aai.
Mátíyu 24:29-35, Mááka 13:24-31

25 Ísu minááí simátimena séna aafáúrá'é wíyónka'e oká'é fí'o-fi'on-
tantaa'a paápé íníye. Marapá'á fí'o-fi'om-barafaken-kwaasi tirunkó um-
baí táíníye. Uwí-nónkó óraaka'a áái wésena tufántááfan-ínasa waási
inkaisónááwe.
26 Wíyónko tora'náára'a ínasa waási sésa nórawa'iyo sésa tinekembá
tata'á ínasa táátafesa ésa óraa'-imayaa ónááwe.
27 Kemá waási úranko óraa-fasi'aenkwara sámo kainkwárá'á ainánká
kúmóna'a suwánánááwe.
28 Kemó súnda-tantaa'a áwáu ómbarena paápé ína'a mósá awánánááwe.
Maníkó kawe'-ámpá'á métinkainda-kanaa kárika'o tínda pó'a to'mayaa é'a
mósá awánaaro Ísu siyáiye.

29 Ísu minááí simátimena séna moórá naan-táígón-áwí'a fíki mindáwara
fí'on-taiwara'a imáyáan-oro.
30 Asáómó agaínda awáné sé'a áú'o sínda-kanaa kárika'a tíníye sénááwe.
31 Miyámó intembá kemó súnda-tantaa'a ína'a awáné sé'a Maníkó wení
waási kawáánimba kárika'a tíníye sénááwe.
32 Érai'a simátime súne. Káfé'o méraan-kwaasi tuwímbai ímbo
pukáiyanka'a kemó súnda-tantaa'a paápé íníye.
33 Wíyóne marawé tai'áínífo kesáái ímbo tai'áínda
úwoi waé'wae'a íníye Ísu siyáiye.

34 Ísu simátimena séna kentúra'a káráwiyoro. Uwói'o on-dómbá né'a
kafóná mé'a marapá-tántáá'á óraa'-imayaa ofáínifo. Miyá é'o é'a ímba
imáyáamo wéiyanka'a kumúnafainifo káráwiyoro.
35 Kífo'o aumakáawanamo waígo ímbo imáyáa imbó tafááfíntemba fí'o-
fi'om-barafaken-kwaasi ímbo wéisenka'a kumúnafainifo

36 káráwiyoro. Inaí símae wéiyiyana kemó súnda-tantaa'a kempá'ó tína'o
é'a fasi'ámai mé'a waási úranko súranka'a méranaawe Ísu siyáiye.

37 Minkánáafímbá aasiyaasi-kánáá Ísu óraa'-amaan-daumpa'a iména
wenáái simátíma'mae wéiyena fenómpinka máápa'a kumbéna Órífi-omapa'a
nó'waamba imaé'mae úwasa
38 sáwífa'-waasi aafáyáara'a ááéma Ísun-aai isánae sésa
óraa'-amaan-daumpa'a imaé'mae'a úmae iyáawe.

22

Yúndasi Ísuni pintaru'ó maiyáin-aai.
Mátíyu 26:1-5,14-16, Mááka 14:1-2,10-11, Yóni 11:45-53

1 Naaófá'á Maníkó Yúndaa-waasi tíyótaimo
í-tánómbá ímbo intóráín-tantaa'wara-pereti agáún-kanaa kárika'a túwasa
2 óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé Ísumbo tufíyan-
aai suwaná úwoi-waasisafena táá'a úwasa ímba aforatá ta'ótoranaumne
siyáawe.
3 Suwaná Ísuni kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-
waasifinkemba moóráwigon-awi'a Yúndasi moórá-awi'a Ísakerioti éna
waántáwanko wenarumpimbá koména imáyáa amúwana
4 óraa'-amaan-kisau-waasifa'e ámáán-daka'o káráwirowifa'e wéna séna
túwa'nai ona'á Ísumba ta'ótoranaawe súwasa
5 isésa aamoí ésa sésa miyámó inda-méyámbá óntanta aménaumne
suwaná
6 Yúndasi ewé séna ímbo waásimo mépa'o é'a nóraumaiya Ísumba
aráátíménasawa ta'ótoranaao-imayaa ómbarena
úmae kuráiye.

Tíyótaimo í-tánómbó kauráan-aai.
Mátíyu 26:17-25, Mááka 14:12-21, Yóni 13:21-30

7 Yúndaa-waasi ímbo intóráín-tantaa'wara-pereti agáún-kanaa túntemba
tíyótaimo í-tánón-kánáá sipisípi-araa'a tufú'mai káúfúnka'a
8 Ísu Pítaante Yóninte'a ti'maréna séna tíyótaimo í-tánómbá kowégaufiyata
komandaanó súwasarai
9 mindárai sésarai nááfara kogaufóyauyo suyaná
10 Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a wíyana moóráwigo nonánámó maimaé
wíndawimba arááíwáékaiyo. Wemó naaúmpa'o iyíndafa'o
11 naankón-afowámó mérainakai kosimámekai óraako áísai ena séna
kesí kísau-waasise'a náán-aempara tíyótaimo í-tánómbá nánaumno wésiye
kosimámékaiyo.
12 Wemá afófumayaa'-nankoni óraa'-aempa'a aráátiminiye. Kúfu'o
uwándáíyan-tantaa'a mimpímbá wéraiye. Seyaafá-tántáá'á to'mayaa
úmarekai minká'á kausínkáakaiyo súwasarai
13 mindárai isésarai Yérúsaremu-naopa'a wésarai Ísumo sún-tantaa'a
wérowasarai minká'á tanómba kauwánkaraaye.

Ísu wení kísau-waasi tómbó tímakain-aai.
Mátíyu 26:26-30, Mááka 14:22-26, 1 Kórinti 11:23-25

14 Tanómbo náíyan-kanaa túwasa Ísuwe wení aantá-waasiye tómbó
náíyapa'a komérowana

15 Ísu simátimena séna kárika'a sí'o índa-i'a uwásinkaiyan-kanaa ímbo tiyáina'a ááéma tíyótaimo í-tánómbá kembiwísé'a nánaumne-imayaa úmae iyáunda káfé'a minkánáá paápé imbá póta nánaumne.
16 Simátime súne. Marapá'á maantánómbá ímba aneka'á nánaumpo Maníkó wení waásimo kawáánipa'a maantánónkóní áwáuma afora'á wéraina'a nánaumne séna
17 ándá-aran-dombo wéron-anafeumba maisoréna Maníkómpá súwiyo séna maimái moórá-mora úmai naaró.
18 Simátime súne. Ándá-aran-domba ímba nánaumpo Maníkó wení waásimo kawáánipa'a mé'a aneka'á nánaumne séna
19 péréti maisoréna Maníkómpá súwiyo séna tafánkena tiména séna mindá kesún-ifo kembiwísáfé'a ísámai kesú tuwánáúmne. Miyáumai kentáfé'a imáyáa é'a námae íyóro súwasa
20 tómbá násúwówana ándá-aran-dombo wéron-anafeumba maisoréna pérétimo timúntemba miyáumai ándá-aran-domba tiména séna mindá kesí naaén-iye kesí naaemá kembiwísáféna kumínda póna Maníkó séna kesé'a kááísamai méraiwae séna mináú-ááí símai kááísamakaisa'a miyáumai kentáfé'a imáyáa é'a námae íyóro.
21 Kembá namuro-wáásímó aráátimindawi keséta ména tómbá wénaiye.
22 Naaófá'á Maníkó séna waási úranko puwíníyemo siyáintemba pó'a púwónana namuro-wáásímó aráátimindawi sáwí-meyamba máíníye Ísu súwasa
23 wení kísau-waasi keáímbá sésa nááwa miyá ínísanawa síyó siyáawe.

Nááwa íyáákaiyomo siyáan-aai.

24 Ísuni kísau-waasi mósimesi-aai sésa kentááfínkémbá nááwa wéiyaakaiyo suwaná
25 Ísu séna marapá'-óráá'-wáásísómbá íyáákamai fasi'aén-ááí simáti-simati uwasá wenkóyááka-tayaaka ésa sésa kentáási óraa'-waasi kawe'á wéowe siyáawe.
26 Kembiwí miyáumaimo óraa'-waasimo ontembá ímba miyán-oro. Kempínkémbá óraa'o ménae síyawi seyaafá'-wáásítí kísau túwa'nai oro. Íyáákanaemo síyawi fí'owiti wayó'á maénááwe.
27 Marapá'-wáásífínkémbá tómbó ménamo wénaiwai óraa'-waasin-ifo kúfu'o uwámíwai kári'-waasi imbánifo kemá kentí óraako ímba miyá é'a kentí wayókóráámbá wéune.

28 Miyá úna'a kembó sáwí'o uwásínkáanka kesé'a mé'a ímba síyukaawe.
29 Kesifo kentáféna séna waási kawáánuwo siyáintemba kembiwísáfé'a miyán-ááí simátimenaumne.
30 Waási kawáámó ondará'á mé'a tómbá wéne'a kawáámó ondará'á mé'a Ísarerin-áánintomba sísamaifakemba kae'á kumbaimái-aanintonti minándáfákén-kwáási-taai isé'a
tuwínkaa'a ónááwe Ísu siyáiye.

Pítaa ánaaeni'a uwásinkainiyemo siyáin-aai.
Mátíyu 26:31-35, Mááka 14:27-31, Yóni 13:36-38

31 Ísu Sáímonimba arumbá uwánkena séna Sáímoniyo isaaó. Owáí to'máímo tufimpí owanamó arú'ó marapá kúmísasamo anónka'o mósá máéntemba kawe-tántáá'á mósá maé'a sáwí-tantaa'a úwoimo wéraindasafena waántáwanko tísai úmai isánae sína'a

32 mindásafe Maníkómpá'á inaí sé'a kesé'o kááísamaimo méraanda siyuwáánafo sé'a inaí siyáumne. Emá siyuwé kouweré kesí waási fasi'átinkaao Ísu súwana
33 Pítaa séna Fasi'aénkóo ándáfa'o áí'mae wíya'o é'a kesé'a kóyauye. Tufuwíyamo puwína'o é'a kesé'a puwóyauye Pítaa súwana
34 Ísu séna Pítaao simáme súne. Káfé'a kokórigo ímbo ááí siyáindara'a emá kaumbo-íká'á kentáfé sé ímbo awánáúnda-waasiye sínone Ísu Pítaantafena siyáiye.

35 Ísu simásuwena wení kísau-waasisafena séna ááéma ti'maré sé'a óntambo inai-inaimó sí-únámbá ímba maé'a tón-únámbá ímba maimaé wé'a tísamai ánáamba ímba maimaé koró. Minááí ááéma sé'a ti'mákaunda moórá-tantaatafe'a aáfáán-tukáana'iyo súwasa miwí sésa ímbaniye suwaná
36 Ísu séna káfé'a óntan-unambo makáiyawi minúnámbá maimaésa koró. Tón-únámbó makáiyawi minúnámbá maimaésa koró. Paepáé'a ímbo makáiyawi miwítí paákákén-únánkwátói fí'owi timésa óntamba maiyésa paepáé'a méyánuresa koró.
37 Simátime súne. Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba Áísáya agaimaréna séna
áí'maesa sáwí'a uráan-kwaasimo
mépa'a móankaraawe agaimaréna siyáimba kentáfénamo siyáimba póna paápé íníye Ísu súwasa
38 wení kísau-waasi sésa Fasi'aénkóo kae-páépáé'a makáumne suwaná wemó sún-aaigoni áwáu ímba ísóntafena séna é'aniye
Ísu siyáiye.

Ísu Kétésémánifa'a inaimó siyáin-aai.
Mátíyu 26:36-46, Mááka 14:32-42

39 Ísu simátimena máápa'a kuména Órífi-omapa'a imaé'mae úntemba iyúwasa wení kísau-waasi aráááíwa'maesa
40 íyúwana Ísu simátimena séna waántáwanko tísai úmai isánae-aai kempá'á sifáínifo Maníkómpá inaí seró séna
41 tiyuwéna ewaa'á wéna Maníkó óraakon-iye séna mara'á kumbéna inaifínkémbá
42 séna kesifóo emó kanaán-iye sémo e maanúmbáí-tántáá'ó kempá'ó tínda maisiyuwé énifo ímba kesí imáyáan-ifo ení imáyáa aráááíwáéno súwana
43 Maníkóní kísau-waasigo wíyómpakewi paápé éna fasi'ánkowana
44 arunkó óraa'-umbai tówana Maníkómpá'á inaí fasi'ámai súwana umu'náámba naaeráámbá marapá'á kumúwana
45 inaí simásuwena íyáfasinena wení kísau-waasiyaufa'a téna tatuwánómba tirunkó umbaí tówasa tún-kwaigurówana
46 tatúséna tasimátimena séna túmó wéraamba íyáfasine'a inaí seró. Waántáwanko tísai úmai isánae-aai kempá'á sifáínifo Maníkómpá'á inaí seró Ísu siyáiye.

Ísumbo ta'ótokaan-aai.
Mátíyu 26:47-56, Mááka 14:43-50, Yóni 18:3-12

47 Ísu minááí wésuwana sáwífa'-waasi wétuwana Ísuni kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasifinkemba moóráwigon-awi'a Yúndasi misáwífá'-wáásífímbá aifa'á téna Ísumba aaweyáámó uwánkaindasafena Ísuni ewaa'á téna

48 aasásóí'á úntafena Ísu séna Yúndasiyo kemá waási úrankomba kesí
namuro-wáásímó aráátímíndasafe aaweyáá uwásinkaane súwasa
49 Ísuwe'o mérowi moórá-tantaa'o paápé índa-imayaa ésa sésa Fasi'aénkóo
paepáétanta karánaumno suwaná
50 Ísuni kísau-waasifinkemba moóráwigo paepáé'a maimaéna aifa'-ámáán-
káwáágóní kísau-waasigon-áá'a fagáúsuwowana
51 Ísu étuwaao séna minkwáásígón-ááka'a ta'ótorena áá'a kawe'á
uwánkaraiye.

52 Kawe'á uwánkowasa óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáán-danka-kawaa-
waasiye óraa'-waasiye Ísumbo ta'ótoraiyanesa tamérowana Ísu simátimena
séna kentáfé'a umén-kwáásín-iye sé'a pó'a taánáínkwara paepáé'wara'a
maimaé kembá ta'ótoranae sé'a wétewe.
53 Sáwífa-kanaa óraa'-amaan-daumpa'a kesé'o méraundara'a ímba kembá
ta'ótokaawe. Káfé'a kentí kanaamá isa'á kumeukóní fasi'aémbá íyáákaisa'a
kembá ta'ótórááwe Ísu siyáiye.

Pítaa ímba awánáúnda-waasin-iyemo siyáin-aai.
Mátíyu 26:57-58,69-75, Mááka 14:53-54,66-72, Yóni 18:12-18,25-27

54 Súwasa Ísumba ta'óto'maesa aifa'-ámáán-káwáágóní naaúmpa'a
móankowana Pítaa tínaaemba nénka'o témomba
55 mindánkóní naamaáífa iyamá agaimarésa mérowana Pítaa miwísé
mara'á tamérowana
56 iyamó wégonka'a moórá-kisau-arasigo téna Pítaamba takarákéna séna
minkwáásígó wesé'o máíwain-iye súwana
57 Pítaa séna ímbanifo kemá ímbo awánáúnda-waasin-iye súwana
58 kárika'a moóráwigo Pítaamba taawánéna séna wení waásifinkewi óne
súwana Pítaa séna kemá ímbaniye súwana
59 kárika'a moóráwigo Pítaantafena óraaka séna érai'a súne. Kárírifakewi
éna wení kísau-waasifinkewin-iye súwana
60 Pítaa séna emó sénda-aai ímba isáúmne súwana kokórigo áái súwana
61 Fasi'aénkó waeréna Pítaamba awánówana Pítaa Fasi'aénkó simámakon-
aai ááka'-maréna miyá siyónka'a káfé'o kokórigo ááimo ímbo siyáindara'a
emá kaumbo-íká'á kentáfé sé ímbo awánáúnda-waasin-iye sínone siyónka'a
minááí ááka'-maréna
62 máápa'a kuména áfááraumai ifi'á taráiye.

Ísumba karaánáá'o ánkaraan-aai.
Mátíyu 26:67-68, Mááka 14:65

63 Pítaa ifi'á tówasa Ísunka'o káráwirowi karaánáá'a ankésa tufuwésa
64 aúrampa'a ampantasámbá káátamakesa wétufuwesa sésa esáfé sé
Maníkómó íyáfasisinkaraiwai únemo séndawi ómpo kemá nááwa tufúnái
simásimiyo wésesa
65 fí'o-fi'on-aai símai
sáwí'a uwánkaraawe.

Ámáán-oraa'-waasifa'a Ísumbo áí'mae kuráan-aai.
Mátíyu 26:59-66, Mááka 14:55-64, Yóni 18:19-24

66 Aafáúmó íyáúsunka'a Yúndaa-waasiti óraa'-waasiye óraa'-amaan-
kisau-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé túwaandu urówasa Ísumba áí'maesa
íyúwasa
67 sésa Maníkómó íyáfasinankaraiwai Káráísitiya'onai simásimiyo suwaná
séna simátíména'o é'a ímba kawe'-úmai isánááwe.

68 Moórá-aaimo tísai ona'ó é'a ímba simásimenaawe.
69 Kemá waási úranko Maníkó fasi'aénkón-ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á iménaumne súwasa
70 seyaafá'nánká sésa ewá séwa Maníkón-áániniko úne sénó suwaná Ísu séna é'a sewé súwasa
71 miwí sésa wesáféna sifó minááísáféta aaifintá maenkéta fí'on-aaimo simánkáámba saafá únda póta ifátá tuwánáúmne siyáawe.

23

Ísumba Páíratimpa'o áí'mae kuráan-aai.
Mátíyu 27:1-2,11-14, Mááka 15:1-5, Yóni 18:28-38

1 Minááísáfésa misáwífá'á íyáfasinesa Ísumba áí'maesa Rómu-kamani-kawaagon-awi'a Páíratimpa'a wésa
2 aaí simánkesa sésa minkwáásígó Yúndaa-waasi karo'-ááí simátimena miwítí imáyáa símai sáwí'a éna séna Rómu-kamani-aifa-kawaagomba taakisi-óntámbá ímba áméro séna wesáféna séna Yúndaa-waasiti kawáágó é'a Maníkómó íyáfasisinkaraiwai úne siyáiye suwaná
3 Páírati Ísumba áísai ena séna Yúndaa-waasiti kawáágówá ónó súwana Ísu séna é'a séne súwana
4 Páírati óraa'-amaan-kisau-waasisafenawe úwoi-waasisafenawe séna minkwáásígó ímba sáwí'a uráisa'a awánáúmne súwasa
5 óraaka sésa Káríri-aempaken-kwaasi tirumbá totuwéna minkákémbá Yúndiyaa-aempa'a taména miyá wéiye siyáawe.

Ísumba Érotimpa'a áí'mae kuráan-aai.

6 Suwaná Páírati minááí iséna séna Káríri-aempakewiya'iyo súwasa
7 ewé mináémpákéwín-iye suwaná imáyáa éna séna Éroti mináémpákén-káwáágó káfé'a maanká'á Yérúsaremu-naopa'a taméraifo ai'máráanana wempá'á wínana wemá isáíníye Páírati simásuwena ai'marówasa áí'maesa Érotimpa'a kuráawe.
8 Ayáátááka'a Éroti Ísuntafesamo sun-ááí iséna Ísumba awánaanana ímbo awánáúnda-kisau maína'a awánánae súwasa Ísumba Érotimpa'a kuwaná awánéna aamoí éna
9 fí'o-fi'on-tantaatafena áísai úwana Ísu iséna ímba aaimó súmba úwoi mérowasa
10 óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé mésa Ísumbo simánkón-aai óraaka suwasá
11 Érotiye wení i-wáásíyé Ísumba símai sáwí'a uwánkesa karaánáá'a ankésa óraa'-waasiti unáánkwátói uwánkesa áí'maesa Páíratimpa'a aneká kuráawe.
12 Ááéma Érotiye Páíratiye aaisambó siyááyamba pósarai minkánáá kawe'-úmai méroyasa Ísumba áí'maesa aneká Páíratimpa'a kuráawe.

Ísumba tufíyana puwínomo siyáin-aai.
Mátíyu 27:15-26, Mááka 15:6-15, Yóni 18:39–19:16

13 Kuwaná Páírati óraa'-amaan-kisau-waasiye óraa'-waasiye úwoi-waasiye táántena
14 séna minkwáási kempá'á té'a sé'a waásiti imáyáa símai sáwí'a wéiye wésewe. Kentúranka'a áísai únana simánkáán-aaigoni áwáu ímba wéraisa'a awánáúmne.

15 Érotiye áísai úyamba minááígóní áwáu saafá uwááekai úyana
ai'máráísasa áí'maesa kempá'á tiyáawe. Tufíyanamo puwínda-i'a ímba
uráifo
16 i-wáásí senasá áwiyonku'-násúwéwa'a faú'ankanaumne súwasa
17 Yúndaa-waasi tíyótaimo í-tánón-kánáá tóso úntemba moórá-waasi
táántowana Páírati minkwáásí faú'ankowana miwífá'á kúwana Páírati séna
Ísumba faú'ankanae súwasa
18 seyaafá'-wáásí óraaka sésa ímbanifo tufíyana puwínífo Párápásimba
faú'ankaao siyáawe.
19 Áááma tuwímbai kámáni-waasiye tíyómba moóráwigon-awi'a Párápási
moóráwigomba tufúwana puwúwasa ándáfa'a ánkarowasa sésa Párápásimba
faú'ankaao suwaná
20 Páírati Ísumba faú'ankanae-imayaa éna simátimuwasanifo
21 óraaka'-oraaka sésa aaraa-táíyá'á tufíyana puwíno suwaná
22 Páírati aneka'á séna nóra-sawira uráiyo. Tufíyanamo puwínda-i'a ímba
uráifo i-wáásí senasá áwiyonku'-násúwéwa'a faú'ankanaumne súwasa
23 óraaka sésa aaraa-táíyá'á tufíyana puwíno símae íyún-aaigo Páíratin-
aaigomba íyáákowana
24 Páírati miwí táái iséna ewé séna kemó sentembá oro séna
25 moóráwigomba faú'ankena kámáni-waasi tíyómbo moóráwigomba
tufuwúwana puwúwasa ándáfa'o ánkarowaimba táántowaimba Páírati
faú'ankena aaraa-táíyá'á tufíyana puwíníye-imayaa untáféna Ísumba i-
wáásí tímakaiye.

Ísumba aaraa-táíyá'ó tufúkáan-aai.
Mátíyu 27:32-44, Mááka 15:21-32, Yóni 19:17-27

26 Timúwasa i-wáásí Ísumbo áí'mae kumbá moóráwigo Sáíríni-
naopakewin-awi'a Sáímoni Yérúsaremu-nao'-ampa'a túwasa i-wáásí
ta'ótoresa Ísumbo tufíyan-aaraa-tai áúwaata'ankesa sésa Ísun-ánaaemba
tiyó suwaná miyá úwasa
27 sáwífa'-waasi Ísumba arááíwa'mae wéguwasa aaresómbá tirumbá
uwánkesa imá siyésa ifi'á támaesa arááíwa'mae kuwaná
28 Ísu waeréna séna Yérúsaremu-naopaken-inintono. Ímba kesífi'o tembá
kentí iyámpóísafe'e kesáfé-ífí'á taaró.
29 Yérúsaremu-naopa'a sáwí-kanaamo tínda age-íníné ímbo iyámpóímo
matinkésamo náámbo tímakaan-inine aamoí ésa iyámpói-íyaimba pó'a
inkaisé'a kónaumne sésa aamoí wéowe sénááwe.
30 Minkánáámó tínda kári'-omakowe óraa'-omakontafesawe sésa áááma
pukónáífo faiwí'mae kufaráátaao sénááwe.
31 Kemá aú-taiyaamba únda pósa sáwí'a wéuwasinkaafo kembiwí
aáénkaen-taiyaamba ombá pósa óraa-sawi'a uwátinkanaawe Ísu siyáiye.

32 Ísu súwasa kae'-wáásí sáwí'o urááyan-kwaasiwara'a tí'maesa
Ísunkwara'-úmai tínkamonae sésa tí'maesa
33 mimbárágón-áwí'a a'nónayaantapa'emo supa'á kurésa Ísumba
aaraa-táíyá'á tufusésa séfasefa'-arausampa'a kae'-wáásí aaraa-táíyá'á
tufúsúmarowana
34 Ísu séna kesifóo maami owíní áwáu ímba awánaresa kembá sáwí'o
uwásínkáámba ímba imáyáa e sáwí-meyamba ímbo tímínda sáwí-imayaa
maitiyuwaaó súwasa i-wáásí sésa wení unáánkwátói maénae sésa ááfé
tíyáananasa nááwamo íyáákaindawi máíníye sésa miyá uwasá

35 waásisomba káá'a karátuwesa mésa Yúndaa-oraa'-waasi karaánáá'a
ankésa sésa fí'owi túwa'nai ena Maníkómó íyáfasinankaraiwaimo énamo éna
wesáféna wenáú áwa'nai íníye suwasá
36 i-wáásíyé karaánáá'a ankésa ikamó fón-domba maimaésa wempá'á tésa
sésa naaó.
37 Yúndaa-waasiti kawáágómó émo e
esáfé enáúma áwa'nai uwo suwasá
38 áááéma aúfái agaimakésa sésa Yúndaa-waasiti kawáágón-iye sésa
agaimái Ísun-a'nónká-táíyá'á mósá makáawe.

39 Mósá márówana sáwí'o uyan-kwáásímó tufúsúmaroyan-
kwaasigorai moóráwigo Ísumba karaánáá'a ankéna séna Maníkómó
íyáfasinankaraiwaimo émo e enáú áwa'nai e kenkáíwárá'á súwa'nai uwo
súwana
40 moóráwigo
séna ímba miyá siyó. Maníkón-áároimo inkaiséra
miyá ímba sésino. Wembó sáwí-meyambo áméntemba kenkáíwárá'á miyá
wéowe.
41 Wemá ímba sáwí'o uráiwaimba sáwí-meyamba wéamefo keráí sáwí'o
uráuyawinkai sáwí-meyamba uwásínkááwe séna
42 Ísuntafena séna Ísuwo ení waásimo kawáá indará'á ken-ímáyááwárá'á
uwo súwana
43 Ísu séna érai'a simáme súne. Káfé'a kesé'a kawe'-mápá'á iméínone Ísu
siyáiye.

Ísumo pukáin-aai.
Mátíyu 27:45-56, Mááka 15:33-41, Yóni 19:28-30

44 Súwana wááwái seyaafá'-áémpá'á túnkwéna aafáúmó taenónka'a
túnkúmba
45 óraa'-amaan-daumpa'a ampanta-óntámó úmakomba tafááténa kaesé
uwágúwana póna Maníkómpá'ó iyíyan-amba wi'marówana
46 Ísu óraaka séna kesifóo kesimambá enayáámpimba to'maráúmne
simásuwena puwúwana
47 i-wáásítí kawáágó Ísumo puwúmba awánéna Maníkón-áwí'a mósá
maréna séna érai'a arupíse-waasin-iye súwasa
48 sáwífa'-waasi koawánanaumne sésa túwaandu urón-kwaasi Ísumo
puwúmba awánésa tirunkó umbaí tówasa miwítí naaópa'a wété uwasá
49 Ísuwe'o nún-kwaasiye Káríri-aemapakemba Ísumba arááíwa'maesa
Yérúsaremufa'o tiyón-inine nénka'a tamésa seyaafá-tántáá'á awánaraawe.

Ísumbo utaráan-aai.
Mátíyu 27:57-61, Mááka 15:42-47, Yóni 19:38-42

50-51 Awánowana moóráwigon-awi'a Yósepi Yúndiyaa-marafa'a
Árímátíyaa-naopakewi kawe'-wáásí arupíse úmaimo mérowi Maníkó wení
waási kawáání níye séna amu'maréna póna Ísumbo tufuwónae sun-kwáásí
tááisafena ímba ewé siyáiwai wemá
52 Páíratimpa'a téna Ísun-áúma utánáifo simiyó súwana ewé súwana
53 Ísun-áúma aaraa-táíyákémbá tamaimái aú-ampantafimba asááúmaena
maimaéna waásimo aúsámakon-ontan-aifimba mámarena waási ímbo
makón-aifimba mámarena
54 tómbó fáká'maimo to'mayaa un-kánáá Yúndaa-waasi saagon-kánáá
kárika'a tíne úntafesa Ísumba utámarowasa

55 Kárírifakembo Ísumbo aráááíwa'mae tiyón-inimba Yósepimba
aráááíwa'mae tésa Ísumbo utámárómba taawánésa
56 tauwerésa áúra'a máa'ankanae sésa asaa-wiyúm-básáwémbá to'mayaa
unká'á saagon-kánáá túwana ámáámbo sunten-úmai úwoi méraawe.

24

Ísu pukáimpinkembo íyáfasinkain-aai.
Mátíyu 28:1-10, Mááka 16:1-8, Yóni 20:1-10

1 Saagon-kánáá úwoi mérowana tai'ówasa aafáúmó íyáúsunka'a áúra'a
máa'ankanae sésa asaa-wiyúm-básáwémbá to'mayaa úmakom-basawemba
maimaésa Ísumbo utámaropa'a wésa
2 awánomba óraa'-ontamba óikakemba é'a fawátukowasa awánésa
3 minóntán-aifa'o íyúmba Fasi'aénkó Ísun-áúma ímba wérowasa awánésa
4 óraa'-imayaa ésa awánomba kae'-wáásíyáí túgáyáagayaamo ún-
unankwatoi urésarai ewaa'á méroyasa tuwánésa
5-6 táátafesa ésa kífaiyowasarai sésarai púwísa'o máánkaraan-ontan-
aifimba ímba méraifo íyáfasinena kóuraifo ímba maampímbá ayaafáí oro.
Wemá Kárírifa'a úwoimo méronka'a simátímakain-aai imáyáan-oro.
7 Maará siyáiye. Kembá waási úrankomba sáwí-waasi timíyasa sínkamiya'a
puwé'a kaumbo-kánáá maisuwé'a íyáfasinanaumne siyáiye suyasá
8 isésa simátímakain-aai tááka'a marésa
9 minóntán-aima tuwésa wésa Ísuni kísau-waasi sísamaifakemba moórá
kumbaimái-waasiye fí'on-kwaasiye minááí kosimátimesa
10 minínímbá moórá Mágátáraa-naopaken-ininkon-awi'a Máríyaa úwana
moórá araámáó Yémísin-anówa úwana moórá Yóána úwasa miwísé'o méron-
inimba Ísuni aantá-waasi minááí kosimátímúwasa
11 isésa sésa úwoi karo'-ááí sewé simásuwesa úwoi mérowananifo
12 Pítaa íyáfasinena awaantanténa utámakon-ontan-aifimba kogífaena
awánómba ampantasámbó kárá'umae máutamankon-ampanta aantemba
wérowana awánéna kouweréna mindásafena óraa'-imayaa uráiye.

Éméyási-nao'-ampa'a Ísumbo awánaraayan-aai.
Mááka 16:12-13

13 Minkánáá Ísuni waásifinkemba kae'nárai Éméyási-naopa'a kóyae
siyááye. Mindáópa Yérúsaremufa'a ayáátáákakaamba wérowasarai
Éméyási-naopa'a kóyae sésarai Yérúsaremufa'a tuwésarai aampa'á
wéwesarai
14 Ísumbo éwiyon-aai símaesarai wéguyana
15 Ísu ewaa'á ténа minkáé'náraise'a kúwasarai
16 awánoyana Maníkó túramba kumeu'á uwátinkowasarai ímba
awíyéraaseraamba uyaná
17 Ísu séna nóin-aaiya aampa'á símae wégoyo súwasarai minká'á
komésarai tirunkó sáwí'a úwasarai
18 moóráwigon-awi'a Kíríyópási séna káfé-kanaa Yérúsaremu-naopa'a tóso
ésa paápé uráin-tantaa'a awánaraafo eyáá ína awánaraano áísai ena súwana
19 Ísu séna nóina'iyo súwasarai mindárai sésarai Ísu
Násaretifakewintafekai súye. Maníkón-aai siyáiwai Maníkón-aúranka'a
fasi'aén-kísáú maéna fasi'aén-ááí simásímísata ísaraumne.
20 Kentáási
óraa'-waasiye óraa'-amaan-kisau-waasiye Ísumba tufuwíyanesa Rómu-
kamani-waasigomba ámówana ewé sisasá aaraa-táíyá'á tufúwówana
pukáiye.

21 Kesáá Ísareri-waasisa séta kentáási kawáá-í'a éna Rómu-kamani-waasi
íyáákainiye siyáundasa tufúwówana pukáiye. Moórá-aaiwara'a wéraiye.
Tufúwówana pukáimba kaumbo-kánáá maisukáiye.
22 Tuwímbai-inimbo simásímén-aaisa sáátafeta úne. Káfé'-aafayaara'a
áááma utaráapa'o kombá
23 wenáú ímba wéraisasa koawánésa kouweré tésa sésa wíyómpakendarai
tuwánáúnasarai sésarai pukáimpinkemba íyáfasinkaiye séye tasewatá
24 kentááfínkémbá tuwímbai utámakaapa koawánaawana mininímbó sen-
tembá miyá éna ímba wéraisasa awánaawe suyaná
25 Ísu séna sáwí-imayaawara'a óye. Naaófá'á Maníkón-aaimo
simátímakaawi agaimarésa siyáan-aaisafekai ímba áááma érai'e séye.
26 Maníkó íyáfasinankaraiwaimba áí'o índa-i'a uwánkaiyambanifo sámo
kain-áémpá'á iméíniye miyám-biyan-aai Maníkó siyáiye.
27 Maníkón-aai aúfáífinkemba wentáfésa siyáan-aaigoni áwáu
simátímakaiye. Minááí Mósese agaimaréna siyáin-aaiwara minkákémbá
Maníkón-aaimo siyón-kwaasi agaimarésa siyáan-aaiwara'a simátímakaiye.
28 Simátimuwasarai kuyan-dáókoni ewaa'á kuyaná Ísu kóyáákowasarai
29 mindárai ta'ótoresarai óraaka sésarai kumeupá nó'waamban-ifo
kesékai méraao suyaná mindáraise'a naaúmpa'a iména
30 tómbá náíyanesa uwaná tómbá maisoréna Maníkómpá súwi séna
tafámbai timúwasarai
31 awánésarai Ísumba awíyéraase uyaná áwiyokuwasarai
32 sésarai aampa'ó túyanamo Maníkón-aai aúfáífinkemba simásímísanarai
sirunkó óraa'-aamoin-iye siyááye.

33 Minááí simásuwesarai íyáfasinesarai kouwerésarai Yérúsaremu-
naopa'o tuyambá Ísuni kísau-waasi sísamaifakemba moórá kumbaimái-
waasiye fí'on-kwaasiye túwaandu urómba tuwánoyasa
34 miwí sésa érai'a Fasi'aénkó pukáimpinkemba íyáfasinena Sáímonimpa'a
paápé isaná awánaraiye suwasaráí
35 mindárai aampa'ó kuyan-ááí simátimesarai sésarai tómbá tafámbai
símísakai Fasi'aénkómbá awíyéraase uráuye siyááye.

Ísuni waási wembó awánaraan-aai.
Mátíyu 28:16-20, Mááka 16:14-18, Yóni 20:19-23

36 Minááí suyaná Ísu paápé éna miwítí afufumpimbá ména aáno úmai
méraaro súwasa
37 inkaisésa waántá sewé sésa táátafesa uwaná
38 Ísu séna ímba táá'a íno. Ímba kae'-ímáyáámó íyamba
39 siyáánarumpin-afiye sísamaifin-afiye awáné'a kentáfé'a wén-iye seró.
Waántá-waasi ama'wárá ayáántánkwara'a ímba wéraifo kembá úwoi
wéraifo suwáné'a sine'á ta'ótóráaro
40 Ísu simásuwena ayáánarumpin-afiye aísamaifin-afiye aráátimuwasa
41 óraa'-aamoi ésa táátafesa ésa óraa'-imayaa uwaná waántán-iye sefó
séna Ísu náíyan-tomba makáao tísai ena súwasa
42 agaimakóm-bofaa'a ámúwana
43 maimái túranka'a naráiye.
44 Násuwena simátimena séna kesé'o úwoimo maéwándara'a maará
siyáumne. Kentáféna Mósese agaimaréna siyáin-aaiye Maníkón-aaimo
siyón-kwaasi agaimarésa siyáan-aaiye imá agaimarésa siyáan-aaiye érai'a
paápé íníye simátímakaumne.

45 Maníkón-aai aúfáífinkemba kawe'-úmaimo isáíyantafena miwítí imáyáa
kawe'á uwátínkaraiye.
46 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna Maníkómó
íyáfasinankaraiwaimba áí'o índa-i'a uwánkaiyana puwíndanifo kaumbo-
kánáá maisuwéna íyáfasinainasa
47 wení fasi'aénkwárá'á mésa aifa'á Yérúsaremu-naopa'a simátimesa
minkákémbá fí'o-fi'om-barafaken-kwaasi mósimatim-besimatin-esa
sésa kentí sáwí-imayaa tuwé'a Maníkómpá tíyana kentí sáwí-imayaa
maitiyuwáíníye agaimaréna siyáiye.
48 Awánaan-aai simátíma'mae koró.
49 Kesifo óraaka'a séna tíméndawimba ai'máráanana kembiwísé'a kum-
béíniye. Yérúsaremu-naopa'a méraiyana kempímbá kumbéna wíyómpake-
fasi'aemba timína'a awánaan-aai simátíma'mae koró Ísu siyáiye.

Maníkó Ísumba aiyówanamo iyáin-aai.
Mááka 16:19-20, Aantá-waasi 1:9-12

50 Simásuwena Ísu tí'maena Yérúsaremufa'a tuwéna Pétáni-nao'-ewaa'a
koména ayáántamba aasumí'a uwátínkaraiye.
51 Uwátinkowana Maníkó aiyówana wíyómpa'a iyúwasa
52 Ísun-imayaa ésa áwí'a mósá marésa tirunkó óraa'-aamoi úwasa kouw-
erésa Yérúsaremu-naopa'a tésa
53 aasiyaasi-kánáá óraa'-amaan-daumpa'a iyésa Maníkón-áwí'a mósá
makáawe.
Rúku kemó súnda-aai taí'áiye.

Yóni

Ísu wíyómpa'a iyówana kaumbo-wáái-áátáiyá'íyo miyáumai-aatai maisuwéna Yóni Ísun-aai agaimakái. Ísuni kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasifinkemba moóráwigon-awi'a Yóni séna Ísun-aaisafesa érai'e síwae séna maarán-áái agaimakáiye. Maníkón-ímáyáámá aráátimindawi marapá'á ma'ánkaraimba wemá Ísun-iye. Yóni séna wemá Maníkón-aaigon-iye siyái. Ísu Maníkón-áániniko sáwí-imayaago ta'ótokaimpinkemba awásiyukaiwain-iye síyantafena Ísu kawe-kísáú ímbo awánaron-kisau maiyái. Tuwímbai wenááisafesa érai'e sésa wení aampa'á arááíwáéwasa tuwímbai karo'é sésa símai sáwí'a uwánkaraawe. Ísu Maníkómpá'ó iyíyan-amba éna éraikoni áwáuma éna maé'mae'o íyawini áwáuman-iye-aaisafesa érai'e sewí Ísu aúí'a úmai maé'mae'a íyani'a wéuwatinkaiye. Aúí'a úmai maé'mae'o wéowini áwáuma ísáaro. Miyán-áái Yóni agaimakáiye.

1 Áwáura'a maramá ímbo wéronka'a Maníkóní imáyáama aráátímíwaima wenáwí'a Maníkón-aaigon-iye. Maníkón-aaigo aasiyaasí ména Maníkóe
ména wemá Maníkó póna
2 áwáura'a Maníkón-aaigo Maníkóe ména
3 seyaafá-tántáá'á úmarowana Maníkó imáyáa amúwana seyaafá-tántáá'á
minkánáá paápé uráin-tantaa'a úmakaiye.
4 Maníkón-aaigo waásimo maé'mae'o íyawini áwáuman-iye. Miyáumai
wemá waásifimba sáma kátinkena
5 kumeu'ó in-áémpá'á sáma kaisaná kumeu'ó í-tántáákómá sámo kain-
tántáákómbá ímba íyáákena kumeu'á uwánkaraiye.
6 Moóráwigon-awi'a Yóni mérowana Maníkó ai'maréna
7 sámo kain-áái maimaé seyaafá'-wáásífá'á winasá minááí isésa sésa
érai'a Ísu Káráísitima waási sáma kátínkáíwain-iye síwae súwana
8 Yóni wemá ímba sámo kátínkáíwai póna sámo kátinkaindawin-aai
maimaéna kuráiye.
9 Maníkón-aaigoma seyaafá'-wáásífímbá sáma kátínkáíwain-iye. Yóni
simátímakonka'a Maníkón-aaigo marapá'-wáásífímbá kumpaápé uráiye.

10 Maníkón-aaigo maramá úmakena marapá'á kumbérowasa marapá'-
wáásí wení áwáuma ímba kawe'-úmai awánaraawe.
11 Wenamáápa'a kumbérowasa wenamáára ímba aaweyáá uwánkówasa
12 tuwímbai aaweyáá uwánkesa wenááisafesa timankúnkúmba ésa
Maníkómpákémbá kunkáiye suwaná póna miwísáféna séna Maníkóní
iyámpóísomban-owe siyáiye.
13 Waási kentí imáyáafinkeni'a úmai wématinkaafo Maníkóní iyámpói ímba
miyáumai Maníkóní iyámpóíyaani'a wéowe. Maníkó wení imáyáafinkembo
uwátínkáímba pósa Maníkóní iyámpóíyaani'a wéowe.

14 Maníkón-aaigo waási úkéna marapá'á ména kentááfímbá mérowata
awánaraumne. Farumó
í-tántáá'wárá arupísemo í-tántáá'wárá'á wempímbá sáwífa'a wéron-
kwaasi póna sámo kainkwárá'-wáásí úwata awánaraumne. Afowámá
áániniko mba kímborawigomba póna sáma amúwana misáwárá'á mérowata
awánaraumne.

15 Yóni wentáféna seyaafá'-wáásí simátimena séna kembá ímbo
masínkaronka'a kesínaaembo tíndawi wenónkáámbá paápé uréna ména
póna kembá íyáákaraiye siyáunda-aai minkwáásísáfé'a
siyáumne siyáiye.

16 Farumó í-tántáá'á wempímbá sáwífa'o wéraiwai póna kentáá kawe'á
wéuwasinkamaena wéwiye.
17 Naaófá'á Maníkó Mósesemba ai'maréna séna kesí ámáámba simátimiyo
siyéna ánaaemba Ísu Káráísitimba ai'maréna séna farumó í-tántáá'é
arupísemo í-tántáá'é mútimiyo siyáiye.
18 Naaófá'-naofa'e káfé'e marapá'-wáásí Maníkón-ane'á ímba
awánaraambanifo kímborawigo ááninkoma wesé'a ména mimbóráí'a úmai
ména póna kentáá wéaraasimiye.

Yóni nombó maitínkaraiwain-aai.
Mátíyu 3:1-12, Mááka 1:7-9, Rúku 3:15-17

19 Yérúsaremu-naopakemba Yúndaa-kawaa-waasi ámáán-kisau-waasiye
Rífáin-andafaken-kwaasiye ti'mároówasa Yónimpa'a tésa áísai esa sésa emá
nááwa'ono suwaná
20 Yóni ímba umémpa'a tuwómba afora'á séna Maníkómó
íyáfasinankaraiwai Káráísiti ímba kemá úne súwasa
21 sésa emá nááwa'o. Íráiyaa naaófá'á Maníkón-aaimo
simátímakaiwaiya'ono suwaná Yóni séna ímbaniye súwasa miwí
sésa naaófá'á Maníkó séna kesáái simátimindawi Móseseraan-kwaasi
ai'máráanana kumíníyemo siyáimba wemá ewá'ónó suwaná Yóni séna
ímbaniye súwasa
22 miwí sésa nááwa'ono simásimiyo. Simásímínda-aai si'mákaawisa
kosimátimeno suwaná
23 Yóni simátimena séna Maníkón-aai simátímakowin-awi'a Áísáya
naaófá'á agaimaréna séna
máásai-marafa'a moóráwigo ména aaemáíyakemba séna Fasi'aénkóní
aambá wi'ankáíyamba wení aambá arupíse
íyana minámpá'á wíno
siyáimba mindá kemá úne Yóni súwasa
24 taáísai-un-kwaasifinkemba tuwímbai ámáán-kawaa-waasi miwí
25 Yónimba áísai esa sésa emó sémo Maníkómó íyáfasinankaiwai ímba kemá
úne. Ímba kemá Íráiyaa úne. Maníkón-aaimo simátimindawi Móseseraan-
kwaasi ímba kemá úne. Emó siyáandanifo nóintafewa nombá wémaitinkaano
suwaná
26 Yóni séna kemá non-aantemba wémaitinkaunana kentí afufumpimbó
moóráwigomo méraimba ímba wéawanaamba póna
27 ánaaembo kesínaaenka'o tíndawi wemó aaimó síndara'o kemó sendá
sáwí'an-iye. Wení kísaumo wémaundasafe'a kemá úwoi-waasi úne Yóni
siyáiye.
28 Yóndani-nonkoni menáípá'á Pétáni-naopa'a Yóni nombá
wémaitinkowasa áísai uwaná Yóni mináái simátímakaiye.

Ísun-aai Yóni simátímakain-aai.

29 Simátimena aafáyáaraamba Ísumo túmba Yóni awánéna simátimena
séna kentí sáwí-imayaasafesa ísámai sipisípi-araa'o tufú'maimo Maníkómbó
áméntemba wétin-kwaasi seyaafá'-wáásítí sáwí-imayaasafena ísámai
maitiyuwáíndasafena póna puwíníye. Mindásafena Maníkó ai'máráísana
kúmímba póna puwíníye.

30 Kembá ímbo masínkaronka'a kesínaaembo tíndawi wendónkáámbá
ména kembá íyáákaraiyemo siyáunda-aai minkwáásísáfé'a siyáumne.
31 Maníkómó íyáfasinankaiwain-aai isé'a nááwantafesawa séo siyáunda
isa'á nombá wémaitinkaunda pósa Ísareri-waasi wembá
kawe'-úmai awánánááwe Yóni siyáiye.

32-34 Yóni awánaron-aai simátimena séna Maníkómó
íyáfasinankaraiwaintafe'a sé'a nááwa'iyomo siyáunda wíyómpakemba
Maníkóní ámútanko mááufu'-numagoraamba úmaena wenane'á
kumbéraisa'a awáné'a sááka'a makáunda póna Maníkó si'mákaiwai séna
nombá wémaitinkenana kesí ámútanko moórá-waasigon-ane'á kumbaína
emá awáné sé Ufaen-ámútánkó tirumpimbá óraa'o uwátinkaindawin-iye
siyáin-aai sááka'o makáundara'a póna miyámó
imbá awáné'a simátime'a súne. Wemá
Maníkón-áániníkon-iye Yóni siyáiye.

Énduruwe Pítaae'a Ísumbo arááíwakaayan-aai.

35 Simátimena aafáyáaraamba Yóniye wení kísau-waasiyaiye méresa
36 Ísumo kúmba awánésa uwaná Yóni séna minkwáási Maníkó ai'mákain-
kwaasi póna seyaafá'-wáásítí sáwí-imayaasafena ísámai puwíníye.
Kentí sáwí-imayaasafesa ísámai sipisípi-araa'o tufú'maimo Maníkómbó
áméntemba seyaafá'-wáásítí sáwí-imayaasafena ísámai puwíníye súwasarai
37 mindárai isésarai Ísun-ánaaemba arááíwáúyana
38 Ísu faé'mai métuwanena séna nóintafekaiya'oyo súwasarai miwí
tááifinkemba sésarai Raapaiyo náafara méraano waé'mai sésarai óraakoo
náafara méraano suyaná
39 Ísu séna taawánaakaiyo súwasarai wesé'a kuyambá mindáúmpá'á
koméresa aafáúmó taenónka'a koméraawe.
40 Yónimo siyáin-aai iséna Ísumbo arááíwakon-kwaasi moóráwigon-awi'a
Énduru wemá Sáímoni Pítaan-áfáko
41 aifa'á awaaó ayaafáí úmai awánéna séna Maníkómó íyáfasinankaraiwai
Mésíyaa méraisa'a awánaraumne siyáiye. Mésíyaawe-awi'a waé'mai
Kíríki-waasi-taaifinkemba Káráísitiye sembá mináwíkóní áwáuma Maníkómó
íyáfasinankaraiwain-iye wésewe.
42 Sáímonimba áí'maena Ísumpa'a tuyaná Ísu awánéna séna Yónin-áániníko
óne. Enáwí'a Sáímoniye. Moórá-awi'a Pítaawe simánkaumne Ísu siyáiye.
Miwí tááifinkemba Pítaawemo sembá óraa'-ontankowe wésewe.

Fírípiye Nátániyeriye Ísumbo arááíwakaayan-aai.

43 Aafáyáaraamba Ísu séna Káríri-aempa'a kónae séna Fírípimba ayaafáí
úmai awánéna séna kembá siráááíwauwo siyáiye.
44 Wemá Pétésáítafakemba Éndurunte Pítaanteti naaópaken-kwaasin-iye.
45 Fírípi Nátániyerimba ayaafáí éna séna Mósese Maníkón-aai aúfáífimba
agaimarówasa Maníkón-aai simátímakowiye aúfáífimba agaimarésamo
siyáan-kwaasigonta awánaraumne. Wemá Násareti-naopakemba Yósepin-
áániníkon-awi'a Ísun-iye súwana
46 Nátániyeri séna kesáámó súndasa Násareti-naopakemba ímba kawe'-
wáásín-iye wésune súwana Fírípi séna taawánaao súwasarai
47 kuyambá Ísu Nátániyerimba awánéna séna maandá érai'a Ísareri-
waasigo éna ímbo karo'-ímáyáámó wéraiwai wétiye súwana

48 Nátániyeri áísai ena séna nóra úmaiya kesí imáyáa suwánéwa sénó
súwana Ísu séna Fírípi ímbo áántarainka'a ení naaópa'a piyáí-áwáura'a
méraana'a kesí imáyáafinkemba awánaraumne súwana
49 Nátániyeri séna óraakoo emá Maníkón-áániniko e Ísareri-waasi kentáási
kawáágó óne súwana
50 Ísu séna piyáí-áwáura'a méraana'a kesí imáyáafinkemba awánaraumne
súndasafe kentáfé sé érai'e Maníkón-áániniko óne wésene. Ení naaópa'a
méraana'a imáyáafinkembo awánaraundasafe sénda po mintántáákómbó
íyáákainda-tantaa'a ánaaemba awánáínone.
51 Érai'a simátime'a súne. Wíyómpa'a kampúaran-tawaai tuwínkaa'a
ínasa wíyómpakemba waási úranko kumpaápé uráundawifa'a wíyómpaken-
kisau-waasi iyé-kunke íya'a tuwánánááwe Ísu siyáiye.

2

Ísu non-úramba wáíni-nombo waé'makain-aai.

1 Aúnkáraamba Káríri-aempa'a Kéna-naopa'a túwaandu urésa aaré
wéto'waai-esa Ísun-anówa komérowasa
2 Ísune wení kísau-waasiye táántowasa komérowasa
3 ándá-aran-domba nowaná tai'ówana Ísun-anówa Ísuntafena séna ándá-
aran-domba taí'áiye súwana
4 Ísu séna kesí kísausafe ímba simásimiyo. Seyaafá'nánká'ó kesí áwáumo
suwánáíyan-kanaa ímba tiyáiye súwana
5 Ísun-anówa kísau-waasisafena séna simátimindantemban-oro siyáiye.
6 Yúndaa-waasi tiyáámbo non-kwíyúmba mindásafena afa'mórae óraa-
sawema wérowana
7 Ísu kísau-waasisafena séna misáwéfímbá nombá fatímai ówitaaro súwasa
fatímai ówitamarowana
8 Ísu séna tuwímbai-nomba umaé'a tónká'ó káráwiyaiwaimba máámérо
súwasa miyá uwaná
9 mindómbá ándá-aran-domba urówana tónká'ó káráwiyowi néna séna
nááfaken-dona'iyomo súmba kísau-waasi Ísun-aai isésa awánaraawe.
Nááfaken-dona'iyo séna aaremó maún-kwaasigomba áántowana túwana
séna
10 seyaafá'-wáási aifa'á kawe'-ándá-árán-dómbá tíméwasa násúwááwasa
úwoi-anda-aran-domba wétimewe. Emá ímba miyá óndarakemba ánaaemba
kawe'-ándá-árán-dómbá wésimene siyáiye.
11 Káríri-aempa'a Kéna-naopa'a Ísu minkísáú-wáámé'á úmba wení
fasi'aémbá aráátimuwasa wení kísau-waasi awánésa timankúnkúmba ésa
sésa Maníkómpákémbá kunkáiye siyáawe.
12 Minkákémbá Ísuwe anówawe mináfáráwáínóndaawe wení kísau-
waasiye miyáumai-waasi Kápaneamu-naopa'a kárika'a kumbéraawe.

Ísu óraa'-amaan-daumpa'o iyáin-aai.
Mátíyu 21:12-13, Mááka 11:15-19, Rúku 19:45-46

13 Naaófá'ó Maníkó Yúndaa-waasi tíyótaimo í-tánón-kánáá tóso ún-
kanaama ampáámbá wéunka'a Ísu Yérúsaremu-naopa'a wéna
14 óraa'-amaan-daumpa'a iyúmba mifá'á waásisomba mésa Maníkómbó
amíyantafesa purumakawé sipisípiye mááufu'-numawe wémeyambaresa
ámáán-dankoni óntamba wémeyanesa mérowana Ísu tuwánéna

15 ándásamba ufántuwena mindásamba purumakawé sipisípiye tusú
uwásuwena ámáán-dankoni óntambo méyámbárón-kwaasiti taaremá
tawísísuwena
16 mááufu'-numamo méyámbárón-kwaasisafena séna maimaé'a kóro. Ke-
sifoní naaúmpa'a ímba maaketí márémba maimaé'a kóro Ísu súwasa
17 wení kísau-waasi awánésa sésa naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba
agaimaréna séna Maníkóo ení naambá sáwí'a ofó sé'a óraa'-imayaa wéune
agaimaréna siyónka'a pósa mináái wení
kísau-waasi tááka'a makáawe.

18 Yúndaa-kawaa-waasi Ísuntafesa sésa nóin-kwaamera inatááwá awánéta
séta Maníkó fasi'aémbá ámakaintafema óraa'-amaan-daumpa'a miyá ónesa
sénaumne suwaná
19 Ísu séna maanámáán-dámbá tawísísuwewa'a kaumbo-kánáárá'á
úmaranaumne súwasa
20 sésa maanámáán-dámbá ayáátááka'a 46 aatai maisuwésa úmakaan-
damba isamá emá sé kaumbo-kánáá úmaranaumne wésene sumbánifo
21 mindá ámáán-dantafenamo siyáimba wení áúsafena siyáiye.
22 Ánaaemba pukáimpinkemba Maníkó Ísumba íyáfasinankonka'a wení
kísau-waasi mináái tááka'a marésa sésa Ísu siyáin-aai érai'-aai siyáimbaniye
sésa Maníkón-aai aúfáífinken-aai érai'-aain-iye siyáawe.

23 Naaófá'ó Maníkómó Yúndaa-waasi tíyótaimo
í-tánón-kánáárá'á Yérúsaremufa'a Ísu fí'o-fi'on-kisau kawe-kísáú
maúwasa waásisomba awánésa Ísuntafesa sésa érai'a Maníkómpákémbá
kunkáiye sumbánifo
24 Ísu waási tirumpimbá awánéna séna mináái kentáfésa ímba
tirumpinkémbá wésefo tuwesaraí kembá uwásinkanaawe séna
25 waási ímba simámun-aaifinkenban-ifo wemá waási tirumpimbá
awánarontafena Ísu mináái siyáiye.

3

Níkótímási Ísumbo áísai uráin-aai.

1 Moóráwigo ámáán-kawaa-waasi Yúndaa-waasiti kawáágón-áwí'a
Níkótímási
2 moórá-no'waamba Ísumpa'a téna séna óraakoo Maníkón-aai
simásímíndasafena embá ai'máráísama taméraanata awánaraumne.
Maníkómó embó fasi'aémbó ímbo ámakainkakaa fí'o-fi'on-kawe-kisau ímba
kanaa'á maésino súwana
3 Ísu séna érai'a simáme'a súne. Ímbo aneka'ó aúraan-úmaimo
matinkáíyawimo ésa Maníkóní nombara ímba maénááwe súwana
4 Níkótímási séna óraa'a uwáguraafo nóraumaiya
aúí'a ónaao séna tinóisai tirumpimbá ímba aneká komaíyasa
matinkánááwe súwana
5-6 Ísu séna érai'a simáme'a súne. Waásimo matínkáámba mindá waásin-
ofo Maníkóní ámútankomo uwátínkáímba mindá Maníkóní ámútankowara'a
aúí'a wéowe. Ímbo nonkwárá Maníkóní ámútankowara'o aúraani'o úmaimo
méraiyani'o uwátínkááwi Maníkómó kawáánipa'a ímba méranaawe.
7 Aneka'á aúraan-úmai matinkáíníyemo súnda-aaisafena ímba áá'a íno.
8 Maarán-ááí imáyáan-uwo. Fiyúndágo wení imáyáafinkemba wéwisasa
ane'á ímba wéawanesa sésa nááfakena nááfara wéwiyo wésewe. Miyámó
intembá Maníkóní ámútanko miyáráán-úmai waási wéuwatinkaiye súwana

9 Níkótímási séna nóra énawa miyá íníyo súwana
10 Ísu séna Ísareri-waasifimba aaí wésimatimendawi óndanifo mináái ímba isáane.
11 Érai'a simáme'a súne. Kesáámó awánaraunda-tantaa'e ísaraunda-tantaatafeta wésimatimunda isa'á ímba wéisaawe.
12 Miyá wéon-tantaa'e marapá'ó wéon-tantaatafe'o wésimamunda ímba érai'e séndanifo wíyómpaken-tantaatafe'o simáméndamo e nóra séwa érai'e sínono.
13 Ímba wíyómpa'a iyésa kunkáafo keyáá wíyómpakemba kunké'a kumpaápé uráundawi wíyómpaken-tantaa'a kanaa'á aráátimune.
14 Naaófá'á Mósese óntamba iyaankafayaambá úmai taaiya'ó mósá marówasa puwónaesamo un-kwáási awánésa ímba pukáawe. Miyámó uráintemba kembá waási úranko kumpaápé uráundawimba sínkambai aaraa-táíyá'á mósá maráíyamba pósa
15 kesáái safesamo timankúnkúmbo íyawimo ésa aúí'a úmai aasiyaasí maé'mae'a ónááwe Ísu siyáiye.

16 Maníkó marapá'ó méraan-kwaasisafena áfáráumai aruntaféna éna póna wenáánimba kímborawigomba ai'marówana kunkáimba pósa wenáái safesamo timankúnkúmbo íyawi waásimo méraawini áwáuma Maníkóní némpa'a ímba maé'mae'a ónááfo wení ewaa'á aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe.
17 Marapá'-wáási aaifimbá maitinkaaó séna Maníkó áánínkomba ímba ai'marówana kunkáifo marapá'-wáási sáwí-imayaafimbo méraawi kuntí'mai kawe'-ámpá'á métinkaao séna Maníkó áánínkomba ai'marówana kunkáiye.
18 Maníkó áánínkon-aaisafesa timankúnkúmbo íyawi ímba aaifimbá maitinkáínífo ímbo timankúnkúmbo íyawi é'a aaifimbá maitínkaraiye. Maníkóní kímbora-aaninkon-aaisafesa ímbo timankúnkúmbo wéiyawisafena é'a aaifimbá maitínkaraiye.
19 Sámo kátínkáíwai marapá'á kunkáimbanifo waási sáwí'a wéesa pósa kumeu'ó
in-áémpátáfésa imáyáa ésa sámo kátínkáíwaifa'o ímbo tentáféna aaifimbá maitinkáíníye.
20 Sáwí'o wéowi sámo kátínkáíwaintafesa ímba wétinkaisasa kesí kísau paápé ifo sésa ímba sámo kátínkáíwaifa'a tawémaewe. Sáwí'o owí miyá wéofo
21 arupísemo owí sámo kátínkáíwaifa'a taméraamba pósa Maníkómó sin-tembó ombá wétuwanaawe.

Yóni Ísun-aaimo simátímakain-aai.
22 Minkákémbá Yúndiyaa-aempa'a Ísuwe wení
kísau-waasiye komésa nombá wémaitinkowana
23-24 minkánáárá'á Yónimba ándáfa'a ímba máánkaronka'a Ínóni-aempa'a Sérími-naokoni ewaa'-nónaumpa'a Yóni ména sáwífa'-nomba wéropa'a mérowasa waásisomba tóso uwaná Yóni nombá wémaitinkowasa
25 Yónini kísau-waasisonte moórá Yúndaa-waasigo-iyaise mésa nombó maitínkón-aaisafesa wesimán-kwesiman-esa
26 Yónini kísau-waasisomba wembá tasimámesa sésa óraakoo Yóndani-nonkoni menáípá'ó esé'o máíwaimba wenáwí'o mósá maráándawimba wemá nombá wémaitinkaisasa sáwífa'-waasi wétoso owe suwaná
27 Yóni séna Maníkómó tímísasamo ombá mindá miwínén-iye.
28 Kemó siyáunda Maníkómó íyáfasinankaraiwai ímba kemá úmpo si'marówa'a wení aifa'á tiyáumnemo siyáunda-aai ísaraawe.

29 Maarán-áái imáyáan-oro. Aú-ininkomo awaaikómpá'ó tisanamá
awaaikó amáára*a*sombo aamoimó onten-úmai Ísumpa'a tewa'á aamoí
wéune.
30 Wemá óra*a*'-waasi imbá póna wenáwíko íyáákainifo kemá kári'-waasi
únda póna kesúwíko kumíníye Yóni siyáiye.

31 Wíyómpakewi seyaafá'nánká íyáákaraiye. Maankákén-kwáásí marapá'-
wáásí pósa marapá'ó wéon-tantaatafesa wésefo wíyómpaken-kwaasi
íyáákarain-kwaasi póna
32 awánarain-tantaa ísarain-tantaatafena sisasá ímba ísáámbanifo
33 wenáá*i*safesa érai'e sewí sésa Maníkó érai'-aaigoni áwáun-iye sisasá
tuwánésa sésa Maníkó érai'-aaigoni áwáun-iye wésewe.
34 Maníkó ai'mákaiwaimba wení ámútamba ámakaimba póna Maníkón-aai
wésisasa minááísáfésamo érai'emo sewí sésa Maníkó érai'-aaigoni áwáun-
iye wésewe.
35 Maníkó afowámá éna áání*n*komba arumbá aména séna seyaafá-tántáá'á
kawáánúmai káráwiyuwo siyáiye.
36 Áání*n*kon-aaisafesamo timankúnkúmbo ésamo wesé'o kááísamaimo
méraiyawi aúí'a úmai maé'mae'a ónááfo wenáá*i*mo ímbo ísámaimo kawe'ó
íyawi ímba aúí'a úmai mérewana Maníkóní áyánko miwísé'a aasiyaasí
waé'wae'a isasá méraawe.

4

*Sáméri*yaafaken-ininkon-aai.

1-3 Yóni nombó maitínkáín-kwaasi Ísumo maitínkáíwai kóyáákaraiye. Énifo
Ísu ímba maitínkaraifo wení kísau-waasi maitínkaraawe. Yónimo maitínkáín-
kwaasi Ísumo maitínkáímba kóyáákamai-waasi maitínkáín-aai ámáán-kawaa-
waasimo ísón-aai Ísu iséna Yúndiyaa-aempa'a tuwéna aneka'á Káríri-
aempa'a kónae séna
4 Sáméri*ya*a-ampa'a kónae séna
5 kúmba Sáméri*ya*a-aempa'a Sáíkaa-naopa'a naaófá'ó Yékopumo áání*n*ko
Yósepimbo ámakom-barama ewaa'á wéron-daopa'a kúmba
6 Yékopu nombó uwínenamo u'makóm-bai'a wérowana aampa'á kúwana
Ísumba awesaraí úwana mimbáíká'á wááwái komérowasa
7-8 wení kísau-waasi tómbá méyánónae sésa naaópa'a kuwaná Sáméri*ya*a-
ininko nombá uwínena túwana Ísu séna nombá usimiyó súwana
9 mininínkó séna emá Yúndaa-waasi ómpo kemá Sáméri*ya*a-inimba úmpo
ímba nombá usimiyó siyó siyáiye. Yúndaa-waasiye Sáméri*ya*a-waasiye ímba
moórá-anafinkemba wénaafo ímba nombá usimiyó siyó súwana
10 Ísu séna Maníkómó kanaán-úmaimo amínda-tantaa'a ímba awánaraane.
Nombá usimiyómó súnda-waasigosi áwáuma ímba suwánáánda-waasi úne.
Kesí áwáumo suwánáándawiyaantasi aasiyaasimó maé'mae'o on-dómbá
simiyó séna'a amúsino súwana
11 mininínkó séna maandómbá káúnkáúmpá'ó kunkwéraimba náán-
anafina aasiyaasimó maé'mae'o on-dómbá uwínono.
12 Kentáá síwá'nágo Yékopu maandóm-báí'á u'maréna wení sipisípiye
wení akúnté'o tímakaimba isasá maandómbá wénaawe. Kemó súnda
emá tímínda-nonko Yékopumo tímakain-donkomba ímba íyáákainiye wésune
súwana
13 Ísu séna maandómbó wénaiyawimo éna aneka'á nontáféna tinkáínífo

14 kemó tíménda-nombo náíyawimo éna ímba aneka'á nontáféna
tinkáíníye. Kemó tíménda-nombo náíyawimo éna tirumpimbá
nonaumpinkémbó íyáúsenamo intenkáámbá ínasa pósa aúí'a úmai
maé'mae'a ónááwe súwana
15 mininínkó séna emó sénda-nomba símína'a naananá nontáféna ímba
sinkáína'a ímba maampínkémbá tauwóno súwana
16 Ísu séna enawaaikómbá koáántamae tiyó súwana
17 séna kesuwaai'íyaimba úne súwana Ísu séna emá érai'a séndamanifo
18 séfataase-wamba maiyé miwísé'o maénda isamá káfé'o
minkwáásígóe'o emó méraanda ímba enawaai'á isamá pó érai'-aai
simásimene súwana
19 mininínkó séna kemó imáyáamo únda Maníkón-aai simátimendawi óne.
20 Sáméríyaa-waasi kentáá síwá'ná sésa maanómáká'á Maníkón-ímáyáá
mósá máráaro siyáawa'a kembiwí Yúndaa-waasi sé'a Yérúsaremu-naopa'a
Maníkón-ímáyáá mósá máráaro wésewe súwana
21 Ísu séna kemó sendamá érai'e siyó. Moórá-kanaamo tínda ímba
maanómáká'wárá Yérúsaremu-naopa'wara'-aantembanifo seyaafá'-
náópá'wárá'á kesifon-ímáyáá mósá maránááwe.
22 Kembiwí Sáméríyaa-waasi wen-ímáyáá máráámbanifo wení áwáuma
ímba awánare'a wéowe. Yúndaa-waasisa wen-ímáyáá mósá maréta
wení áwáusa awánaraumne. Maníkó séna moóráwigo sáwí'o úmaimo
méraampinkemba kawe'-ámpá'á métinkanae síndawi Yúndaa-waasifinkemba
paápé íníye siyáiye.
23 Kesifo séna ken-ímáyáámó mósá maráíyamba ímba tóikakemba sé'a
érai'a tirumpinkémbá ken-ímáyáá mósá máráaro siyáimba miyáumai
moórá-kanaa wétisasamo érai'o kesifon-ímáyáámó mósá wémaraiyawi
tirumpinkémbá arupíse úmai kesifon-ímáyáá mósá maránááwe.
24 Maníkómbá áúma ímba wéraisana ámútanko méraisasa pósa ímba
túrantamba ane'á wéawanaafo miyáráán-úmai Maníkón-ímáyáámó mósá
máráámbo ombá wení ámútanko túwa'nai isasá tirumpinkémbá wen-ímáyáá
mósá máráaro súwana
25 mininínkó séna Maníkómó íyáfasinankaraiwai Káráísitiyemo sewí
kumíníye. Kumíndara'a seyaafá-tántáátáféna simátiminiye sewa'á
ísaraumne súwana
26 Ísu séna minááímó séndawi maandá kemá úne Ísu siyáiye.

27 Ísu minááí wésuwasa wení kísau-waasi kouwerésa Ísumo Sáméríyaa-
ininkontafenamo súmba Yúndaa-waasiti namuro-ínínkóntáféna wésuwana
póna táá'a úwasa tirumpin-ímáyáá ésa mininínkóntáféna nóintafenawa
wéankaisanawa íyó-imayaa ésa Ísuntafesa nóra sénawa mininínkóe'a
wésiyo-imayaa ésa ímba taáísai uwaná
28 mininínkó wení sawe-kúrámá tuwéna naaópa'a wéna simátimena séna
29 seyaafá'ó uráunda-tantaa'a wépaape in-kwaasi méraiye. Maníkómó
íyáfasinankaiwaiya'iyo taawánaaro súwasa
30 naaópa'a tuwésa Ísumpa'a tumbá
31 Ísuni kísau-waasi Ísuntafesa sésa óraakoo tómbá naaó suwaná
32 Ísu séna kemá ímbo awánaan-tomba makáumne súwasa
33 wení kísau-waasi keáímbá sésa nááwa tómbá maimaénawa máámakaiyo
suwaná
34 Ísu séna tóntáfénamo tááimo taintembá si'mákaiwain-aai isé'a wení
kísau maimaé wéwe'a taí'áandasafena wésinkaiye.

35 Kísaufa'a wérain-tontafe'a éíyain-kwiyomba kóínana áfuma káínata
fáká'mai túwaandu ónaumne wésefo kemá súne. Awánaaro. Káfé'a
maankánáá tómbó áfumo kaintembá miyáráán-úmai waásisomba tí'mai
Maníkómpá'á túwaandu ónááwe.
36-37 Waásisombo tí'mai Maníkómpá'ó túwaandu uwátinkaiyan-kwaasimo
ésa miwí kawe'-méyámbá maíyasa Maníkómpá'ó tíyan-kwaasi aúí'a úmai
maé'mae'a ónááwe súne. Tuwímbai kísau úmaraiyasa fí'owi fakaránáawe
wésewe. Miyáumai kísau íyawiwara'e fakaráíyawiwara'e aamoí ónááwe.
38 Fí'owi kísaumo úmakaamba isa'á kemá ti'maráúna'a fí'owiti kísaufaken-
tomba wéfakaraawe Ísu waé'mai-aai simátímakaiye.
39 Énifo mininínkó séna seyaafá'ó uráunda-tantaa'a paápé uráiye siyáin-
aai isésa pósa Sáméríyaa-waasi mindáópaken-kwaasi Ísuntafesa sésa érai'a
Maníkómó íyáfasinankaraiwain-iye sésa
40 Ísumpa'a tésa sésa kentáási naaópa'a taméraao suwaná Ísu kae-kánáá
koména
41 aaí simátimuwasa isésa sáwífa'-waasiwara'a sésa érai'a sáwí'o úmaimo
méraundafinkenta kawe'-ámpátáámó mésinkaindawin-iye sésa
42 mininínkómbá simámesa sésa ímba enááisafeta aantembanifo
wenááimo ísaraundasafeta séta marapá'-wáási sáwí'o úmaimo
méraundafinkemba kawe'-ámpátá mésinkaindawin-iye siyáawe.

Ísu moórá-iyampoimo asófankarain-aai.

43 Ísu kae'-nó'wáámbá waéna mindáópa'a tuwéna Káríri-aempa'a kónae
séna wéna
44 séna Maníkón-aai simátímíwain-awi'a wenamáára ímba mósá máráafo
fí'on-daopaken-kwaasi wenáwí'a mósá wémaraawe súwana
45 miyáumai Káríri-aempa'a kúwasa mináémpákén-kwáási aamoí
uwánkaraawe. Ááéma tíyótaimo í-tánón-kánáárá'á miwí Yérúsaremu-
naopa'a komésa Ísumo kísaumo maiyáimba awánaraamba pósa aamoí
uwánkaraawe.

46 Aamoí uwánkówana Ísu Káríri-aempa'a wénena Kéna-naopa'a non-
úranko ándá-aran-dombo úkáin-daopa'o kúmba kámáni-waasi Kápaneamu-
naopaken-kwaasigo áánínkomba áí'a wéuwana
47 Ísu Yúndiyaa-aempakemba Káríri-aempa'a tiyáin-aai iséna Ísumpa'a
téna séna kesáánínko puwíndasafena wéisa'a úmpo kesí naaópa'a kuré
koasófankainono súwana
48 Ísu séna ímbo fí'o-fi'on-kisau-waame'o awáné'o é'a
ímba kesááisafe'a timankúnkúmba ónááwe súwana
49 óraakoo kesáánimba puwíndasafena wéimba minúwóíyáán-úmai tiyó
súwana
50 Ísu séna enáánimba asófawifo waaó súwana Ísun-aaisafena érai'e séna
kúmba
51 aampa'á kúmba wení kísau-waasi tésa sésa enáánimba áí'a é'ánkaraiye
suwaná
52 tísai ena séna kesáánimba nóin-kanaarara áí'a é'ánkaraiyo súwasa miwí
sésa fénáímba wááwái áúiyamo kaimbá é'ánkaraiye suwaná
53 afowámá imáyáa éna séna minkánáá enáánimba asófawiyemo siyáimba
érai'a siyáiye súwasa wení akúmpákén-kwáási seyaafá'á Ísun-aaisafesa
timankúnkúmba uráawe.
54 Yúndiyaa-aempakemba Káríri-aempa'a koména moóráma kawe-kísáú-
wáámé'á uréna minká'á miníyámpóígómbá asófankowasa wení akúmbá
timankúnkúmba uráawe.

5

Nonkwaaúmpá'á Ísu moóráwigombo asófankarain-aai.

1 Ánaaemba Yúndaa-waasi ámáántafesa tanómba kaumakónka'a Ísu
Yérúsaremu-naopa'a kurái.
2 Yérúsaremu-naokoni óntan-kusaifa'a ontamá wéromba áwí'a sipisípigoni
ontamá miwání ewaa'á nonkwaaúnkón-áwí'a Pétésíta-nonkwaaumba
wérowana
3 mindónkón-áwáífa'a wáau-namba séfataase-namba wérowasa
mindáúmpátá tí'o ún-kwaasisomba tuwímbai túgafitan-kwaasisone
tíyayaambo kararón-kwaasisone mésa nonkómó úwaauwaamo índa
amu'makówana
4 moórá-mora-kanaa wíyómpakewi nompímbá kumúwana nonkó úwaauwa
úwana aifa'ó nompímbó kumúwaimba áí'a é'ánkaraiye.
5 Tí'o ún-kwaasisompimba moóráwigo ména ayáátááka'a 38 aatai áí'a ún-
kwaasi mérowana
6 Ísu awánéna ayáátááka'a áí'a wéiye-imayaa éna áísai ena séna embá
asófendasafena wéankaiyo súwana
7 we séna nonkómó úwaauwaamo índara'o sí'maenamo nompímbó
sinkáíndawi ímba méraiye. Kemá kumónae'o úndanifo moóráwigo kembá
kúwáákena nompímbá aifa'á kúmísana kesí'a úwoi wéraiye súwana
8 Ísu séna íyáfasinaao. Ení tuwaai'á maimaé waaó súwana
9 minúwóíyáán-úmai áí'a é'ankowana wení tuwaai'á maimaéna kuráiye.

Yúndaa-waasi ámáán-aaimo ísón-kanaara'a miyá úwasa
10 Yúndaa-kawaa-waasi asófankon-kwaasisafesa sésa káfé'a saagaan-
kánáá isa ení tuwaai'á maimaé wégonda aaraamá makáawe suwaná
11 we séna asófasinkaraiwai séna ení tuwaai'á maimaé waaó siyáiye
súwasa
12 miwí áísai esa sésa ení tuwaai'á maimaé waaómó siyáiwai nááwa'iyo
suwaná
13 sáwífa'-waasifimba Ísu áwiyokuwana póna asófankowi séna áwí'a ímbo
isáúnda-waasin-iye siyáiye.

14 Simásuwena ánaaemba óraa'-amaan-daumpa'a iyúwana Ísu ayaafáí
úmai awánéna séna áí'a é'ánkaraimba po sáwíyamba sínkáífo sé sáwí-imayaa
aneka'á ímba uwó súwana
15 iséna Yúndaa-kawaa-waasi kosimátimena séna asófasinkaraiwai Ísun-iye
súwasa
16 Yúndaa-waasi ámáán-aaimo ísón-kanaara'a Ísu asófankarontafesa
Yúndaa-kawaa-waasi Ísumba sáwí'a uwánkámae íyúwana
17 Ísu séna kesifo aasiyaasi-kánáá kísau wémaimba pó'a miyáráán-úmai
kísau maénaumne súwasa
18 saagon-kánáárá'á asófankarontafenawara Maníkó kesifomán-iyemo
siyóntafenawara'a pósa Yúndaa-kawaa-waasi sésa tufuwónae símasima'a
umbá Maníkó kesifomán-iyemo siyónten-úmai Maníkóe kesé'a mimbóráí'a
úmai mérauye siyóntafesa Yúndaa-kawaa-waasi sésa tufuwónae siyáawe.

Afowán-ááimo Ísumo siyáin-aai.

19 Suwaná Ísu simátimena séna érai'a simátime'a súne. Áániniko pó'a ímba
kesí imáyáafinkemba únda kesifomó imbá awáné'a miyá wéune. Kesifomó
intembá ááninko wéune.

20 Kesifo áániniko̱mba arumbá siména seyaafá-tántáá'ó wéimba
wéaraasimiye. Íyáákainda-kisaumo aráásimina'a minkísáú máéna'a
táátafe'a ónááwe.
21 Kesifomá pukáampinkembo íyáfasintinkaintemba áániniko̱ kesí
imáyáafinkemba íyáfasintinkanae'a wéune.
22 Kesifo séna ímba aaifimbá maitinkánaumpo aaifimbó maitinkáínda-
kisau kesáániniko̱mba ámakaumne siyáiye.
23 Aaifimbó maitínkáanda-kisau símakaimba pósa kesifon-áwí'o mósá
máráántemba áániniko̱ súwí'a mósá maránááwe. Kesúwí'o ímbo mósá
maráíyawimo ésa kesifo si'mákaiwain-awi'wara'a ímba mósá maránááwe.

24 Érai'a simátime'a súne. Kesááimo isésamo érai'a ai'mákaiwai Maníkómá
iyémó síyawi é'a áwáuma ómbaresa aúí'a úmai maé'mae'a owe. Waási
méraawini áwáuma Maníkóní némpa'o maé'ómbanifo Maníkóní ewaa'á
taméraamba pó'a ímba aaifimbá maitinkánaumne.
25 Érai'a simátime'a súne. Moórá-kanaa tínasa pukáiyan-kwaasi Maníkón-
áániniko̱-saai isánááwe. Isáíyawi íyáfasinesa maé'mae'a ónááwe.
26 Kesifomá waásimo méraawini áwáun-iye. Fasi'aémbá siména séna
miyámó úndantemba waásimo méraawini áwáuma óne siyáiye.
27 Kemá wíyómpakemba waási úranko kumpaápé uráundawi únana póna
kesifo kentáféna séna aaifimbó maitínkénda-kisau amúne siyáiye.
28 Minááísáféna ímba táá'a íno. Moórá-kanaamo tínda utaráan-kwaasi
seyaafá'á kesáái isésa
29 utarémpinkemba íyáfasinanaawe. Kawe'ó uréwimo íyáfasinesa
aúí'a úmai maé'mae'a ónááfo sáwí'o uréwimo íyáfasinaiya'a aaifimbá
maitinkánaumne. Minááísáféna ímba táá'a íno Ísu siyáiye.

Ísu wení áwáumo siyáin-aai.

30 Ísu simátimena séna ímba kesí imáyáafinkemba wéumpo si'mákaiwai
simásímakaintemba miyá wéune. Ímba kesí imáyáafinkembo ondasáfé'a
arupíse úmai aaifimbá maitinkánaumpo kesifo simásímakainten-úmai
aaifimbá maitinkánaumne.
31 Kemó kesáfé'o súndarakaa karo'é sewaisinó.
32 Moóráwigowara'o kentáfénamo simbá érai'a wésiye.
33 Kembiwí tuwímbai ti'márówasa Yóni nombó maitínkáíwaimba koáísai
uwaná Yóni kentáféna séna érai'-waasin-iye. Kosimátíméro siyáiye.
34 Kesí áwáumo síyantafe'a ímba óraa'-imayaa úndanifo Yóni kentáfénamo
siyáin-aaisafe'a érai'e síya'a sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawe'-ámpá'á
métinkanae-imayaa wée'a minááí simátimune.
35 Ómbó aampa'ó kúra'mae konten-úmai Yóni kentí aampa'ó
kúratinkowa'a kárika'a aamoí uráawe.
36 Moórá-tantaako Yóni kentáféna siyáin-aaigomba íyáákaraiye. Kesifomó
simásímakain-kisau wémaunana minkísáúgó kesí áwáuma wépaape-iye.
Kesifomó siménamo si'mákain-kisau wémaunasa kesí áwáuma wéawanaawe.
Mintántáákó Yóni kentáfénamo siyáin-aaigomba íyáákaraiye.
37 Kesifo si'mákaiwai wewárá'á kentáféna simbánifo wenáái ísámai ímba
kawe'á é'a wenane'á ímba awánaraawe.
38 Si'marówa'o kunkáundasafe'a ímba timankúnkúmba ombá póna
Maníkón-aai ímba tirumpimbá wéraiye.
39 Kembiwí sé'a aúí'a úmai maé'mae'a ónaumne sé'a Maníkón-aai
aúfáífimba toráumai awána-awana wéowe. Mináúfáífímbá kesí áwáuma
agaimárówa'anifo ímba kawe'-úmai ísaraawe.

40 Kawe'ó úmaimo isé'o kempá'ó tenkakaa aúí'a úmai maé'mae'a owaisinó.

41 Waási kesúwí'a óraa'a uwásinkanaawe-imayaa ímba wéune.
42 Maníkómbó ímbo tirumbó áménka'a wétuwanaumne.
43 Kesifomá simásímakaintafe'a kunkáundanifo ímba kawe'á wéuwasinkaawe. Énifo moóráwigombo kesifomó ímbo simámakaindawimo tína'o é'a kawe'á uwánkanaawe.
44 Kembiwí sé'a waási kentáá súwí'a óraa'a uwásinkanaawe sé'a pó'a kesáái ímba érai'e wésewe. Maníkómá kentáá súwí'a óraa'a uwásinkainiye senkakaa kentáfé'a érai'e sewaisinó.
45 Kesifon-aúranka'a ímba aaifimbá maitinkánaumpo Mósese naaófá'ó ámáán-aaimo agaimakáiwai aaifimbá maitinkáíníye. Mósese súwa'nai iyémó sewímó éna wemá aaifimbá maitinkáíníye.
46 Mósese kesáái agaimakáimba pó'a Mósesen-aaisafe'o timankúnkúmbo onkakaa kesááisafe'a timankúnkúmba owisinó.
47 Mósesemo agaimakáin-aaisafe'a ímba érai'e sembá pó'a kesááisafe'a ímba érai'e sewé Ísu siyáiye.

6

Ísu sáwífa'-waasi tómbó tímakain-aai.
Mátíyu 14:13-21, Mááka 6:30-44, Rúku 9:10-17

1-4 Naaófá'á Maníkó Yúndaa-waasi tíyótaimo

í-tánón-kánáá ampáámbá úwana Káríri-waaunkoni menáípá'á Ísu nompín-táómpimba wéna minkwaaúnkóní moórá-awi'a Táípíriyasi nompá'á kúmba tí'o ún-kwaasisomba asófatinkowasa awánésa pósa wenánaaemba aráááwáúwasa Ísuwe wení kísau-waasiye nompín-táómpinkemba marapá'á kumésa omápa'a imérowasa

5-6 sáwífa'-waasi Ísumpa'a íyúwana tuwánéna imáyáa éna séna ánaaemba miyá ónaumpo aifa'á Fírípimba áísai úmai isánae séna áísai ena séna nááfakena tómbá méyámba'maiya tíménara nánaao súwana

7 Fírípi séna sáwífa'-ontankakemba 200 kinaaraken-tomba méyámba'maisa timúnasasa naawaisinó súwana

8 moórá-kisau-waasigo Sáímoni Pítaan-áfákon-awi'a Énduru

9 séna moórá-iyampoigo séfataase-tonkwara kae'-mófáá'wárá'á makáifo sáwífa'-waasi méraawe súwana

10 Ísu wení kísau-waasisafena séna mara'á méraaro simátíméro súwasa simátímúwasa mara'á mérowana minkwáásísómbá sáwífa'a 5,000 waaima mérowana

11 Ísu mintómbá maisoréna Maníkóntáféna súwiyo simásuwena tómbá tafántafan-úmai wení kísau-waasi timúwasa miwí tímúwana tómbó nontenkáán-úmai mófáá'a miyáumai nowaná tímú'a fówasa miwítí imáyáagomo úni'a uwaná

12 wení kísau-waasisafena séna mintón-ayai ímba úwoifa'a túwáaro súwasa

13 séfataase-tompinkemba nésamo túwón-ayaisomba sísamaifakemba kae'á kumbaimái-unampimba fáítuwana ówitowasa

14 Ísumo úmba awánésa sésa Maníkón-aaimo simátímíwai íntaamo awánáúnda-waame'a isatá awánáúmne sésa amu'maráúndawin-iye sésa

15 kentáási kawáá-íta íníyemo sumbá Ísu miwí tirumpimbó un-ímáyáá iséna ímba miyá ónaunasa sewé séna tiyuwéna omápa'a iyáiye.

Ísu non-afóforaˈo kuráin-aai.
Mátíyu 14:22-23, Mááka 6:45-52

16 Ísu omápaˈa imérowasa fenómpinkaˈa wení
kísau-waasi nonkwaaúnkóní áwáífaˈa kumésa
17 Kápaneamufaˈa kónae sésa nompín-táómpimba íyátesa kuwaná Ísu ímba
túwana nóˈwaamba fénkúwana
18 óraa-fiyunda toréna nonkó tufántááfan-úwasa
19 taántámbá nombá tuwíntámaesa ayáátáákaˈa kuwaná Ísu non-afóforaˈa
maréna nompín-táónkoni ewaaˈá túwasa awánésa táátafesa uwaná
20 Ísu séna kemá úmpo ímba táátafe oro. Aánoˈa méraaro súwasa
21 aamoí ésa sésa nompín-táómpimba íyátaao suwaná minúwóíyáámbá
nompín-táónko nonáwáífaˈa kúpaˈa kuráiye.

Ísumba ayaafáí uráan-aai.

22 Aafáyáama menáípáˈó koméron-kwaasi sésa fénáímba nompín-táómba
kímbora wéraisana Ísu ímba mimpímbá wisasá wení kísau-waasi miwí
aantemba kuráafo Ísu náafara méraiyo siyáawe.
23 Tuwímbai-waasi nompín-táómpimba Táípíriyasifakemba tóso ésa
fénáínkaambo Ísumo Maníkóntáfénamo súwiyo súwasamo waásisombo tómbó
néwiyopaˈa tésa
24 Ísuwe wení kísau-waasiye ímba mérontafesa
tiyaafáí ónae sésa mindómpín-táómpimba íyátesa Kápaneamufaˈa
kuráawe.

Ísu maéˈmaeˈo íyan-tomba únemo siyáin-aai.

25 Kápaneamu-naopaˈo kumbá Ísumba awánésa sésa kesí óraakoo emá
nóin-kanaawa maafáˈá tiyáano suwaná
26 Ísu séna ísáaro. Ímba kaweˈ-wáámé'ó aráátimundasafeˈa wésiyaafai-ofo
tómbó naráantafeˈa wésiyaafai-owe.
27 Tómbó ímbo aasiyaasimó waéˈwaeˈo índa-tontafeˈo éˈa ímba kísau
maéˈa waásimo aasiyaasimó maéˈmaeˈo íyan-tontafeˈo éˈa kísau máéro.
Mintómbó tíménda kemá waási úranko mintómbá timénaumne. Maníkó
kesifomá kentáféna séna aamoí uwánkaumne. Kesí kísau mauwó simbá póˈa
mintómbá timénaumne súwasa
28 áísai esa sésa nóraumaisaawa Maníkóní kísau maénaumno suwaná
29 Ísu séna kentáféˈo séˈo éraiˈa Maníkó aiˈmákaisana kunkáiwai iyémó
sembá mindá Maníkóní kísau maéˈa sewé súwasa
30 nóran-kwaameraˈini ímbo awánáúnda-waameˈo inatáámó éta awánéta
séta éraiˈa Maníkó embá aiˈmáráísama kunkáandawi ónesa sénaumne. Nóin-
kisau-waamera ínono sésa
31 kentáá síwáˈná máásai-marafaˈa mésa wíyómpaken-tonkon-awiˈa
máána-tomba néˈómbanifo emó uráandawimo éna ímba mindá íyáákaraiye.
Naaófáˈá Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna wíyómpaken-tomba
timúwasa naráawe agaimaréna siyáiye suwaná
32 Ísu séna ísáaro. Mósesemo tímakain-tomba ímba wíyómpaken-tomban-
ifo kesifomá wíyómpaken-tomba kawe-tómbá wétimiye.
33 Wíyómpakembo marapáˈó kunkáiwai wemá Maníkómó tímín-tomban-
iye. Wentáféˈo wéeˈa maéˈmaeˈa ónááwe súwasa
34 miwí sésa sénda-tomba aasiyaasi-kánáá simiyó suwaná
35 Ísu séna kemá aasiyaasí maéˈmaeˈo íyan-tomba úne. Kempáˈó wétiyawi
ímba tááima táíníye. Kenkáˈó timankúnkúmbo wéiyawi ímba nontáféna
tinkáíníye.

36 É'a simátímakaumne. Kesí kísau-waame'a awánaambanifo kesááisafe'a
ímba érai'e sésa ímba kenká'á timankúnkúmba wéowe.
37 Énifo kesifomó símín-kwaasimo é'a kempá'á ténááwe. Kempá'ó tíyan-
kwaasisafe'o é'a ímba kóro sénaumne.
38 Kesí imáyáamo arááíwáéndasafe'a wíyómpakemba ímba kunkáumpo
si'mákaiwaini imáyáamo arááíwáéndasafe'a kunkáumne.
39 Si'mákaiwai simásimena séna amúnda-waasi sáwí-ampa'a arááíwáéfo sé
kawáánuwo. Ánaaen-kanaa pukémpinkemba íyáfasintinkaano.
40 Kesifomá simásimena séna kesááninkoo embá awánésa sésa Maníkón-
ááninkoman-iyemo síyawi aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe siyáiye. Ánaaen-
kanaama pukémpinkemba íyáfasintinkanaumne Ísu siyáiye.

41 Kemá wíyómpaken-tomba úne Ísu súntafesa Yúndaa-oraa'-waasi
tirunkó sáwí'a úwasa
42 miwí sésa wemá Ísuma Yósepin-ááninkoman-iye. Anófoi étaamo
tuwánáúndanifo nóra sénawa wíyómpakemba kunkáumne wésiyo suwaná
43 Ísu simátimena séna ímba miyá mósimesin-oro séna
44 kesópa'a ímba úwoima ténááfo kesifo kembá si'mákaiwaima táántaina'a
kesópa'a tíya'a ánaaen-kanaama pukémpinkemba íyáfasintinkanaumne.
45 Mindásafesa naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowi agaimarésa sésa
Maníkó seyaafá'-wáási símai aráátiminiye siyáawe. Kesifon-aaimo ísámai
kawe'ó íyawi kesópa'a ténááwe.
46 Kesifombá ímba awánaraafo kemá Maníkónópakemba kunkáundawi
keyááma kesifombá awánaraumpo kesifon-aaimo ísámai kawe'ó íyawi
kesópa'a ténááwe.
47 Érai'a simátime'a súne. Kesááisafesa érai'e sésa kenká'á
timankúnkúmbo íyawi áwáuma ómbaresa aúí'a úmai maé'mae'a wéowe.
48 Kemá maé'mae'o íyan-tomba úne.
49 Kentíwá'náma máásai-marafa'a mésa máána-tomba némesa úwoi
putáráawe.
50 Énifo wíyómpaken-tomba miyán-tómbó náíyawima úwoi maé'mae'a
ónááwe.
51 Kemá wíyómpaken-tomba maé'mae'o íyan-tomba úne. Mintómbó
nésamo ésa aasiyaasí maé'mae'a ónááwe. Kesúma timúna'o naantafé'a pó'a
aasiyaasí maé'mae'a ónááwe Ísu siyáiye.

52 Ísu súwasa Yúndaa-oraa'-waasi tirunkó sáwí'a úwasa keáímbá sésa nóra
sénawa miwá wenáúma simínataawa nánaumno suwaná
53 Ísu simátimena séna érai'a súne. Kemá waási úranko pó'a kesúmo ímbo
né'o kesí naaemó ímbo né'o é'a ímba maé'mae'a ónááwe.
54 Énifo kesúwe kesí naaewémó naawí áwáuma ómbaresa aúí'a
úmai maé'mae'a ombá pó'a ánaaen-kanaama pukémpinkemba
íyáfasintinkanaumne.
55 Kesúma kawe-tómbán-iye. Kesí naaemá kawe'-nómbán-iye.
56 Kesúwe kesí naaewémó naawí kesé'a kááísamai méraawa'a kemá
miwísé'a kááísamai méraumne.
57 Kesifo si'mákaiwai aasiyaasí maé'mae'a iwáí isa'á pó'a kewárá'á
aasiyaasí maé'mae'a wéune. Kemá maé'mae'a úndasafe'a pó'a kesúmo
newí aasiyaasí maé'mae'a ónááwe.
58 Kentíwá'ná tómbá némesa úwoi putáráawe. Kemó súnda-tomba
wíyómpaken-tomba ímba miyán-tómbán-iye. Kemó súnda-tomba mintómbó
newí aasiyaasí maé'mae'a ónááwe Ísu miyámá

59 Kápaneamu-naopa'a ámáán-daumpa'a simátímakaiye.

60-61 Ísu simátimuwasa wembó aráááíwáún-kwaasi tirunkó sáwí'a úwasa imáyáa ésa sésa wemó sin-áááigó ínta sínkáín-aai póna umbaí wétaiye suwaná Ísu arumpin-ímáyáá éna simátimena séna mináááísáfé'a wégaoraawe.
62 Kemó wíyómpaken-waasi úrankomo kumpaápé uráundawimo kunuw-eré'o íyóna'o suwáné'o é'a nóran-imayaawa ónaao.
63 Waásiti fasi'aénkó ímba túwa'nai ínífo Maníkóní ámútankoni fasi'aénkó túwa'nai ína'a aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe. Miyámó intembá kemó súnda-aai mindá ámútankon-aai aúí'a úmai maé'mae'o íyan-aain-ifo
64 tuwímbai kentáfé'a sé'a karo'á siyé wésewe Ísu súmba Ísu karo'á siyémó sun-kwáásíyé wení pintaru'ó índawiwara'a naaófá'á ísaronka'a póna séna tuwímbai kentáfé'a sé'a karo'á siyé wésewe Ísu simátimena
65 séna mindásafe'a é'a simátime'a súne. Kempá'á ímba úwoi ténááfo kesifomó táántaina'o é'a ténááwe simátímakaiye.

66 Ísu simátimuwasa wembó aráááíwáún-kwaasisomba Ísumba ifá'auwesa wesé'a ímba wénuwana
67 Ísu wení kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasisafena tísai ena séna kewárárá kembá siyuwaaó séna tísai úwana
68 Sáímoni Pítaa séna óraakoo kesáá nááfataawa kónaunawa sénó. Enááigo aúí'a uwátinkainasa aasiyaasí maé'mae'a ónááwe wésendawi óne.
69 Káfé'a entáféta simankúnkúmba éta séta Maníkómpákémbá kawekó ónesa wésune súwana
70 Ísu simátimena séna kemá sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasimo kemparí'a uráundanifo kempínkémbá moórá sáwí-waasigo paápé íníye súmba
71 Sáímoni-Ísakeriotin-áániníkon-awi'a Yúndasintafena séna Yúndasi wení kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasifinkemba Ísuni pin-taru'á maíndawin-iye. Wentáféna mináái siyáiye.

7

Ísun-áfárawaisai-taai.
1 Minkákémbá Yúndiyaa-aempaken-kwaasi Ísumba tufuwónae suntáféna Ísu Yúndiyaa-aempa'a ímba númba Káríri-aempa'a wénuwana
2 Yúndaa-waasimo wáau-nambo ésamo tanómbo kaúfún-kanaa ampáámbá úwasa
3 Ísun-áfárawaisai karaánáá'a ankésa sésa maanáémpá'á tuwéma Yúndiyaa-aempa'a waásimo túwaandu íyapa'a ení kísau komáínasa pósa ení waási ení kawe-kísáú awánaaro.
4 Seyaafá'-wáási suwánáíwae síyawi ímba aúpá'á kísau maénááfo seyaafá'-wáási túranka'a kísau komauwó sésa
5 Ísun-áfárawaisai wentáfésa ímba imáyáa ésa sésa Maníkómpákémbá kunkáiye sumbá mináái simámúwana
6 Ísu simátimena séna seyaafá'nánká kesí áwáumo suwánáíyan-kanaa ímba tiyáifo kembiwí úwoi wíyasa tuwánésa
7 marapá'-wáási kembá ímba aaisambá tíkaafo miwímó on-áwáúsáfé'o súndasafesa kembá aaisambá síkaawe.
8 Tanómbo opa'á ke koró. Seyaafá'nánká kesí áwáumo suwánáíyan-kanaa ímba tiyáifo káfé'a ímba tanómbo opa'á kúmpo kemá koró séna

9 Káríri-aempa'a méraiye.

Ísu Yérúsaremufa'o kuráin-aai.

10 Ísu mérowasa áfárawaisai tanómbo upa'á kuwaná ánaaemba wemá aúpá'á kúwasa
11 Yúndaa-oraa'-waasi Ísumba ayaafáí ésa sésa náafara méraiyo sésa tísai uwasá
12 Ísuntafesa úwoi-waasi sáwífa'-aai sésa tuwímbai sésa kawe'-wáásín-iye suwasá tuwímbai sésa ímbanifo karo'-wáásín-iye sésa
13 Yúndaa-oraa'-waasi sáwí'a uwásínkáafo sésa ímba afora'á sumbá umémpa'a tukáawe.

14 Yúndaa-waasimo wááu-nambo úmakesamo tanómbo kaúfún-kanaa séfasefa úwana afufuntan-kánáá Ísu óraa'-amaan-daumpa'a iména wenáái simátimuwasa
15 Yúndaa-oraa'-waasi isésa táátafesa ésa tóipimba tiyáámba faafésa sésa ámáán-aaimo uwáítáí'-opa'á ímba koména ísaraimbanifo náafakena ísaraiyo suwaná
16 Ísu minímáyáámó umbá iséna séna kesí imáyáafinkemba ímba simátimumpo Maníkó si'mákaiwaini imáyáafinkemba simátimune.
17 Kembiwí imáyáama é'a sé'a náafaken-aaiya simásímakaiyo. Wení imáyáafinkena'i Maníkóní imáyáafinkena'iyo-imayaa wéowe. Maníkómó siyáintemba ónaemo síyawi miwímó ésa simátimunda-aaigoni áwáuma isánááwe.
18 Kentí imáyáafinken-aaimo síyawi kesúwí'a mósá maráíwae sésa kentí imáyáafinkemba wésefo ti'mákaiwain-awi'a mósá maránae síyawi ímba
karo'á sembá érai'-aai wésewe.
19 Mósese ámáámba simátímakombanifo ímba ísámai kawe'á uré'e sembá sínkamonae wésewe súwasa
20 úwoi-waasisomba sésa ímba tufuwónae-imayaasa wéumpo enarumpimbá sáwí-amutamba méraisa miyán-áái séne suwaná
21 Ísu séna ámáán-aai ísáán-kanaara'a ímba awánaraan-kwaame'a uráunda pó'a kemá sáwífa'-imayaan-owe.
22 Kentíwá'nárakemba sésa iyámpói matínkaraawasa afakaumboé-no'waamba waésa túma kárámai araénáémba ónááwe suwaná ánaaemba Mósese minááí agaimakómba pósa tuwímbai-kanaa ámáán-aai ísáán-kanaara'a miyá wéowe.
23 Móseseni ámáámba ímba taráíyaamba pó'a saagaan-kánáárá'á miyán-kísáú iyámpói túra'a wéowe. Énifo saagaan-kánáárá'á moóráwigomba asófankaraunda pó'a kísau maénafo sé'a aaisambá wésiyowe.
24 Ímba awánéraase aaisáfé'a ímba simátínkáaro. Érai'a awánáíyan-aaisafe'a simátínkáaro Ísu siyáiye.

25 Ísu simátimuwasa tuwímbai Yérúsaremu-naopaken-kwaasi sésa minkwáásísáfésawa tufuwónae wéseo sésa
26 wemá afora'á wenáái simátímísa'anifo ímba aaifimbá maiyánkaraawe. Óraa'-waasisomba sésawa wemá Maníkómó íyáfasinankaraiwai Káráísitin-iye miyáwá wése ína wéseo.
27 Maankwáásígóní naaópa'a awánáúndanifo Maníkómó íyáfasinankaraiwaini naaópa'a ímbo awánáúndafakemba tíníye siyáawe.
28 Minkákémbá Ísu óraa'-amaan-daumpa'a simátimena séna kembá éra suwánéra kesi máápa'a éra awánéra miyáwá uráao. Ímba kesí

imáyáafinkemba kunkáumpo moóráwigo si'máráísa'a kunkáumne. Wemá éraite'o siwáín-iye. Wembá ímba awánaraafo
29 kemá é'a awánáúndawi si'mákaisa'a wempákémbá kunkáumne súwasa
30 minááímó súnkakemba wembá ta'ótoranae sésa umbánifo wení kanaamá ímba tiyóntafesa ímba ta'ótorowasa
31 úwoi-waasifinkemba tuwímbai sésa Maníkómó íyáfasinankaraiwaimo tíndara'a wení kísau-waameko seyaafá-kísáúgómbá íyáákainiye-imayaa wéeta Ísuni kísaugo miyán-kísáúgó póna Ísu Maníkómó íyáfasinankaraiwain-iye wésune siyáawe.

Ísumba kota'ótoraaro sésamo ti'mákaan-aai.

32 Úwoi-waasisomba minááí sumbá ámáán-kawaa-waasi isésa miwíyé óraa'-amaan-kisau-waasiye
i-wáásísáfésa sésa Ísumba kota'ótoraaro sésa ti'márówasa kuwaná
33 Ísu séna kárika'a kembiwísé'a mé'a si'mákaiwaimpa'a íyóna'a
34 siyaafáí uwááe'a ímba suwáné'a iméraandafa'a ímba kanaa'á iyónááwe súwasa
35 Yúndaa-oraa'-waasi keáímbá sésa nááfara wíndasafenawa síyómpo ayaafáí uwááeta ínta awánánaumne. Kíríki-aempara Yúndaa-waasimo méraapara wénawa wenáái simátiminiyo sésa
36 wemá séna siyaafáí uwááe'o é'a ímba suwáné'a iméraandafa'a ímba iyónááwemo simbá minááígóní áwáuma ínta ísaraumne siyáawe.

Maé'mae'o íyan-donkon-aai.

37 Yúndaa-waasi wááu-nambo úmakesamo tanómbo kaúfún-kanaara'a tai'ón-kanaa óraa-kanaa úwana minkánáárá'á Ísu íyáfasinena óraaka séna nontáfénamo tinkáíndawi kempákémbá tamandaaró.
38 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna siyáintemba nonaumpinkémbó íyáúsenamo intenkáámbá kesááisafesa timankúnkúmbo íyawi tirumpinkémbá nonaumpinkémbó intembá íníye Ísu súmba
39 Maníkóní ámútankontafena siyáiye. Ísu ímba wíyómpa'o kunuwékáintafena Maníkóní ámútanko ímba kunkáiye. Ísu imáyáa éna séna kemá púwóndafinkemba íyáfasine'o kesifompá'ó iyé'a Maníkóní ámútankomba ai'máráanana kuména kesááisafesa timankúnkúmbo íyawi tirumpimbá kumbéíniye-imayaa éna Ísu minááí simátímakaiye.

Ísuntafesa imáyáa tuwínkaa'o uráan-aai.

40 Ísumo simátimumba waásisomba isésa tuwímbai sésa érai'a wemá Maníkón-aaimo simátímíwain-iye suwasá
41 tuwímbai sésa wemá Maníkómó íyáfasinankaraiwai wéamu'maraundawin-iye suwasá tuwímbai sésa Maníkómó íyáfasinankaraiwai ímba Kárírifakemba paápé íníye.
42 Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna Maníkómó íyáfasinankaiwai Téfítin-andafakemba Téfítini naaópa'a Pétaremufa'a ma'ankáíníye agaimaréna siyáiye sésa umbá
43 Ísuntafesa imáyáa tuwínkaa'a ésa
44 tuwímbai sésa ta'ótoranae sumbánifo ímba Ísumba ta'ótokaawe.

45 Ímba ta'ótoresa i-wáásí óraa'-amaan-kisau-waasifa'e ámáán-kawaa-waasifa'e kouwérówasa nóra séra ímba ta'óto'mai áí'mae'a téo suwasá
46 i-wáásí sésa wenááigo seyaafá'-wáásí tááigomba íyáákaraiye suwasá

47 ámáán-kawaa-waasi tísai esa sésa kenkwárárá karo'á simátínkáísara wéseo.
48 Óraa'-waasiye kesáá ámáán-kawaa-waasisaawe ímba érai'a wíyómpakemba kunkáiyesa wésumpo kewárá'á miyá seró.
49 Úwoi-waasi aantemba érai'e wésewe. Miwí Móseseni ámáámba ímba wéisaamba póna Maníkó tínkaminiye suwaná
50 ámáán-kawaa-waasifinkemba moóráwigon-awi'a Níkótímási ááéma Ísumpa'a iyáiwai simátimena séna
51 kentáási ámáánko séna ímba úwoi sé'a sáwí'a uráiye síyamba wenáái ísare'a wení kísau awáné'a aaifimbá maénkáaro kentáási ámáánko siyáiye súwasa
52 Níkótímásimba karaánáá'a ankésa sésa Kárírifakewimba arááíwaino. Maníkón-aai aúfáífimba toráumai awánamai kawe'á uréo. Maníkón-aai simátímíwai ímba Kárírifakewin-ifo wemá ímba Maníkón-aai simátímíwain-iye sésa
53 kentí naaó'-nao'a wété uwaná Ísu Órífi-ompa'a iyáiye.

8

Moórá-ininko fí'on-kwaasise'o nín-aai.

1 Órífi-omapa'a Ísu iména
2 aafáyáara'a kuména óraa'-amaan-daumpa'a imérowasa waásisomba wempá'á túwaandu uwaná mara'á ména wenáái simátimuwasa
3 ámáámbo sun-kwáásíyé ámáán-kawaa-waasiye aaregómbá áí'maesa mininínkó fí'on-kwaasise'o nímba pósa áí'mai seyaafá'-wáásítí túranka'a ankésa
4 Ísuntafesa sésa óraakoo mininímbá fí'on-kwaasise'a nísata awánéta ta'óto'maeta áí'maeta túne.
5 Ámáán-aufaifimba Mósese agaimaréna séna miyámó índawimba óntantamba tufúwónanasa puwíníye agaimaréna siyáiye. Nóran-imayaawa ónó sésa
6 Ísumba ma'mái awánánae sésa miyá senanasá paápé ínata wembá aaifimbá maiyankánae sésa suwaná Ísu kífaena ayáánaufitamba marará'á aúfái agaimarówasa
7 áísai aisai uwaná íyáfasinena simátimena séna ímbo aoisaambó uráindawi aifarí'ena óntamba maiyé tufuwó simátimena
8 aneka'á kífaena ayáánaufitamba marará'á aúfái agaimarówasa
9 isésa moórá-mora-waasi kúwákárúwasowana óraa'-waasi aifa'á kumúwasa miwán-ánaaemba arááíwa'maesa kúmúwana mininínkó aantemba Ísuwe'a mérowana
10 íyáfasinena áísai ena séna nááfara seyaafá'á méraao. Seyaafá'nánká ína aaifimbá maenkánaao súwana
11 séna ewé ímba aaifimbá maisinkánááwe súwana we séna kewárá'á ímba aaifimbá maiyankáúna kómpo aneka'á ímba aoisaambá

uwó Ísu siyáiye.

Waási sáma kátínkáandawi únemo Ísu siyáin-aai.

12 Aneka'á Ísu wenáái simátimena séna waási sámo kátínkáandawi úne. Kembó siráááíwaiyawi ímba kumeu'á ínífo sáma kátinkaina'a maé'mae'a ónááwe súwasa
13 ámáán-kawaa-waasi sésa eyáárika'a ení áwáuma séndamanifo ímba érai'a wésene suwaná

14 Ísu séna ímbanifo kesááigoni áwáuma érai'a súne. É'a
awánáúndafakemba kunkáundasafe'a é'a awánáúndafa'a íyónda pó'a kemó
súnda-aai érai'a súne. Kesí áwáuma ímba suwánaraawe.
15 Marapá'-wáásí kentí imáyáafinkemba aaimá maisínkáafo kemá ímba
aaimá wémaitinkaumne.
16 Kemó aaimó maitinkáúndarakaa arupíse úsino. Ímba ke aan-
temba aaifimbá maitinkánaumpo kesé kesifoé'a aaifinkáí maitinkáyauye.
Miyáumai kemó aaimó maitinkáúndarakaa arupíse úsino.
17 Kentí ámáán-aufaifimba agaimaréna séna kae'-wáásíyáí moórá-aaimo
séyambo ékai mináái érai'a wéseye agaimaréna siyáiye.
18 Miyáumai kemá kesáfé'a simátimunana kesifoé kesé'a mimbórá-áái
wésimatimuyamba póna érai'-aain-iye súwasa
19 enafomá náafara méraiyo áísai esa suwaná séna kesí áwáumo ímbo
suwánaantafe'a kesifombá ímba awánaraawe. Kesí áwáumo suwánaankakaa
kesifombá awánaawaisino Ísu súmba
20 óraa'-amaan-daumpa'a óntambo túwón-daumpa'a mináái
simátimuwasa ta'ótoranae sésa uwááesa wení kanaamá ímba tiyóntafesa
ímba ta'ótokaawe.

21 Minkákémbá Ísu simátimena séna tiyuwé'o íyóna'a siyaafáí uwááe'a
ímba suwánánááwe. Puwíyamba kentí sáwí-imayaa wéraina'a puwónááwe.
Íyóndafa'a ímba kanaa'á iyónááwe súwasa
22 Yúndaa-oraa'-waasi sésa wemó séna íyóndafa'a ímba kanaa'á iyónááwe
simbá póna weyááríkara puwíndasafenawa síyó suwaná
23 Ísu séna kembiwí maankákén-kwáásín-ofo kemá sanaankéwí úne.
Kembiwí marapákén-kwáásín-ofo kemá wíyómpakewi úne.
24 Simátime'a súne. Puwíyamba kentí sáwí-imayaa wéraina'a puwónááwe.
Kemá wíyómpakewi úmpo kentáfé'o ímbo timankúnkúmbo é'o é'a kentí sáwí-
imayaa wéraina'a puwónááwe súwasa
25 minááígóní áwáuma ímba isésa sésa emá nááwawa ónó suwaná Ísu séna
aasiyaasi-kánáá é'a simátímakaumne.
26 Kembiwísáfé'a sáwífa'-aai kanaa'á sé'a aaifimbá maitínkáandanifo
si'mákaiwain-aai aantemba seyaafá'-wáásísáfé'a wésimatimune. Wemó
arupísemo iwáín-áái wésimatimune súwasa
27 Maníkón-aai súmbanifo ímba ísówana
28 mindásafena Ísu séna kemá waási úranko kumpaápé uráundawimba
sí'mae'a aaraa-táíyá'á mósinkamiyamba suwáné sé'a wemó siwáí wení
imáyáafinkemba ímba sifó afowamá simámakain-aaifinkemba siyáiye miyá
sénááwe.
29 Si'mákaiwai aamoí ínkwae-i'a úmae'a wéiyunda póna ímba siyuwéna
kesé'a mérainiye súwasa
30 sáwífa'-waasi isésa wentáfésa timankúnkúmba ésa wíyómpakewin-iye
siyáawe.

Ta'ótokaawanamo Ísu awátínkáín-aai.

31 Ísu Yúndaa-oraa'-waasi wentáfésa timankúnkúmba ésa wíyómpakewi
iyémó siyówisafena séna kesááimo ísámaimo kawe'ó é'o é'a kesí waási-i'a
úmai méranaawe.
32 Érai'-aai íséwana ta'ótokaiyampinkemba minérái'-ááígó awátinkainasa
méranaawe súwasa
33 Émbaramun-andafaken-kwaasi únda póta ímba fí'on-kwaasi
ta'ótokaawe. Nóra séwa awátinkainiye sénó suwaná

34 Ísu séna érai'a simátime'a súne. Aoisaambó owí mináóísáámbó
owí kembá wéta'otoraiye. Kesí kísau úwoi máíwae sésa méyámba'mai
tíkaantenkaan-kwaasin-owe.
35 Miyán-kwáási kawáágóní naaúmpa'a ímba maé'mae'a ónááfo
wenáánintomba maé'mae'a ónááwe.
36 Kemó Maníkón-ááninkomo awátínkáana'o é'a awátuwe'a méranaawe.
37 Émbaramun-andafaken-kwaasi ombánifo kesáái ímba tirumpimbá
wéraintafe'a tufuwónae wésewe.
38 Kesifomó aráásímín-aai wésumpo kentifomó simátímín-aai wésewe
súwasa
39 Émbaramu kentáásifowan-iye suwaná Émbaramun-andafakewimo ékaa
Émbaramumo uráintemba miyá owaisinó.
40 Maníkó érai'-aaimo simásímakaimba simátimuna'a tufuwónae wésewe.
Émbaramu ímba miyá uráifo
41 kentifomó uráintemba miyá wéowe súwasa miwí sésa ímba kesinó
aankaró'ó únkakemba kentáá masínkaraiye. Kentáásifowa mimbóráwígó
Maníkón-iye suwaná Ísu séna
42 Maníkómpákémbá kunkáunda pó'a Maníkón-áráá'o ékaa kentirumbá
símówaisino. Ímba kesí imáyáafinkemba kunkáumpo Maníkó si'máráísa'a
kunkáumne.
43 Kemó súnda nóra séra ímba wéisaao. Kesáái go umbaí wétiyaiye.
44 Kemá waántáwankon-araa'a pó'a wenaráááíma waénae wésewe. Wemá
áwáurakemba tínkamisasa waási puwé'ówin-iye. Érai'o sí-tántáá'á ímba
wempímbá wéraisana karokaro'-ááígóní afowáí'a wéiwain-iye.
45 Miyáumai érai'-aaimo simátimundasafe'a érai'-aain-iye ímba wésewe.
46 Kemá ímba sáwí'a uráunda wéisaawe. Arupíse-aai simátimuna'a ímba
érai'e wésewe.
47 Maníkón-áráá'a pósa wenáái isésa méraafo kembiwí ímba Maníkón-
áráá'maarini'a uré'a pó'a wenáái ímba ísaraawe Ísu siyáiye.

48 Ísu simátimuwasa Yúndaa-oraa'-waasi karaánáá'a ankésa sésa éraita
súne. Sámériyaa-waasi ónana sáwí-amutanko enarumpimbá méraisampo
minááí siyáane suwaná
49 Ísu séna sáwí-amutanko ímba kesirumpimbá méraiye. Kesifon-áwí'a
óraa'a úndanifo kesúwí'a sáwí'a uwásínkááwe.
50 Kesúwí'a ímba óraa'-i'a ónae. Maníkó kentáféna séna kawe-kísáú
máénda pó'a enáwí'a mósá óraa'a uwánkanaumne siyáiye.
51 Érai'o senda-ááí kesáái ísámai kawe'ó íyawi ímba puwónááwe súwasa
52 Yúndaa-oraa'-waasi sésa sénda-aai sáwí-amutambo enarumpimbó
méraimba éta ísaraumne. Émbaramu puwúwasa Maníkón-aai simátímakowi
púwúmbanifo emá sé kesáái ísámai kawe'á íyawi ímba puwónááwe wésene.
53 Kentáásifowa Émbaramu puwúwasa Maníkón-aai simátímakowi
pukáambanifo miwí íyáákainono. Èmó sénda nááfakewiya'ono suwaná
54 Ísu séna kesúwí'o mósá maráúndarakaa úwoisambanifo kesúwí'o mósá
maráínda kesifomán-iye. Wentáfé'a sé'a kentáási Fasi'aénkón-iye wésewe.
55 Kemá wembá wéawanaumpo kembiwí ímba wéawanaawe. Kemó
sé'o ímba wéawanaumnemo súndarakaa kembiwímó ontembá karo'-wáási
mérausino. É'a wéawane'a pó'a wenáái mósá wémaraumne.
56 Kentifo Émbaramu kemó marapá'ó kúmónda-aai iséna aamoí éna kembá
suwánéna wenarunkó kawe'á uráiye súwasa

57 Yúndaa-oraa'-waasi sésa emá ifó'-wáásígó éma ímba kae'-wáái úmai
siyáánkai-aatai maisukáampo emá séma Émbaramumba awánaraumne
wésene suwaná
58 Ísu séna érai'a simátime'a súne. Émbaramumbo ímbo ma'ánkaronka'a
kemá maé'éúndaniye súwasa
59 mináááisáfésa tufuwónae sésa óntamba máúwana Ísu aúpá'á óraa'-
amaan-daumpakemba kárúwaguraiye.

9

Ísu aúramba kafíkówimba kawe'ó uwánkarain-aai.

1 Ísu kúmba moóráwigomba anówama aúgafitamba ma'ánkarowimba
awánésa
2 wení kísau-waasi áísai esa sésa óraakoo nááwani aoisaankóní
anondááwa aúramba kafíkáiyo. Wendégówá'í anófoinegowa'iyo suwaná
3 Ísu séna ímba wení aoisaankówé anófoiti aoisaankówén-ifo Maníkóní
kawe-kísáú wenane'á paápé ínasa awánáíyantafena aúramba kafíkáiye.
4 Si'mákaiwaini kísausa máéno. Sámo kainká'ó kísaumo wémaewanamo
nó'waambo isanamó kísaumo máén-kanaamo taí'áíntemba miyáumai kísau
maúnda-kanaa tai'áínda póta káfé'a Maníkóní kísausa maénaumne.
5 Marapá'ó méraunda waási sáma kátinkaundawi úne séna
6 marará'á awiyáááima wi'maréna mindásamba toiyaambá úmarena
aúranka'a a'maréna
7 simámena séna nonkwaaúnkón-áwí'a Síróámu-waaumpimba máperaao
súwana miyá uráiye. Síróámuwemo súmba wenááifinkemba waé'mai séna
ai'máráín-kwaune súwana mápetuwena aúramba awánamai kawe'á éna
túwasa
8 wení naaópaken-kwaasiye fí'on-kwaasiye awánésa sésa wemá aampa'ó
ménamo óntantafenamo inaimó símasima'o iwáíyá'iyo suwasá
9 tuwímbai sésa ewé wemán-iye suwasá tuwímbai sésa ímbanifo wen-
ói'maisan-kwaasin-iye suwaná wemá séna ímbanifo kemá úne súwasa
10 áísai esa sésa nóra ónanawa aúramba kawe'á uráiyo suwaná
11 moóráwigon-awi'a Ísu wemá awiyáái wi'maréna mindásamba toiyaan-
úmarena súranka'a a'maréna simásimena séna Síróámu-waaumpimba
máperaao sisa'á isé'a koperáúnana súramba kawe'án-iye súwasa
12 áísai esa sésa nááfara kuráiyo suwaná ímba awánaraumne siyáiye.

13-14 Simátimuwasa áí'maesa ámáán-kawaa-waasifa'a máánkówana Ísu
toimá aúranka'a a'maréna aúrambo kawe'ó uwánkon-kanaa Yúndaa-waasi
ámáán-aaimo ísón-kanaa kísau aaraamó makón-kanaa úwasa aúramba
kawe'ó uwánkarowimba áí'maesa ámáán-kawaa-waasifa'a máánkówasa
15 áísai esa sésa nóra ónanawa aúramba kawe'á uráiyo suwaná séna toimá
súranka'a asínkáísa'a máperaunana súramba kawe'á uwásínkaraiye súwasa
16 ámáán-kawaa-waasi tuwímbai sésa saagaan-kánáárá'ó miyámó uráimba
ímba Maníkómpákémbá kunkáiye suwasá tuwímbai sésa sáwí-imayaawara'-
waasigomo énaraantasi ímba kanaa'á kawe-kísáú-wáámé'á isinó suwasá
imáyáa tuwínkaa'a ésa
17 sésa enaúramba kawe'á uwánkaraifo wentáfé nóin-imayaawa ónó áísai
esa suwaná Maníkón-aai simátímíwain-iye súwasa
18 énifo minYúndáá-óráá'-wáásí aúrambo kawe'ó uwánkontafesa ímba
imáyáa umbá anófoi táántowasa
19 tuyasá tísai esa sésa kenkáítí táánina'iyo. Énifo aúgafitana
ma'ánkaraayana'iyo. Nóra énawa aúramba wéawanaiyo suwasarái

20 sésarai kesáánimban-iye. Ma'ankááwayamba aúgafitamban-iye.
21 Énifo káfé'a nóra isanawá aúramba kawe'-úmai awánáíyómpo wemá óraakon-ifo áísai íyana weyáárika'a simátimino siyááye.
22 Áááma Yúndaa-oraa'-waasi sésa Ísuntafesa Maníkómó íyáfasinankaraiwai wéamu'maraundawin-iye síyawi ámáán-daumpa'a ímba iyónááwe sumbá póna minánófói Yúndaa-oraa'-waasisafena táá'a úwasarai
23 sésarai óraakon-ifo wembá áísai oro siyááye.

24 Simátímúyasa aneka'á aúramba kawe'ó uwánkarowimba áántowana túwasa sésa minkwáásígó sáwí-imayaa wéiye sewatá ísaraunda po Maníkón-aúranka'a arupíse úmaisa simásimiyo suwaná
25 séna sáwí-waasiya'i kawe'-wáásíyá'íyo kemá ímba isáúmne. Moórá-tantaatafe'a isáúnda súramba kafíkuraimbanifo káfé'a súramba wéawanaumne súwasa
26 nóraumaiya aúramba kawe'á uwánkaraiyo áísai esa suwaná
27 séna é'a simátímakaumpo ímba ísaraawe. Anekará simátimenara isánááo. Wenaráái waénaemo sé'a wení kísau-waasi-i'a ónááwe súwasa
28 karaánáá'a ankésa sésa emá wenaráái wéwaempo kesáá Mósese arááísa wéwaraumne.
29 Maníkó Mósesemba aaí simámakaifo minkwáásí nááfaken-kwaasiya'iyo suwaná
30 miwá séna fí'onka'ma'mai-tantaa'an-iye. Súramba kawe'á uwásínkaraifo kembiwí sé'a nááfaken-kwaasiya'iyo wésewe. Mindá fí'onka'ma'mai-tantaa'an-iye wésune.
31-33 Wemó ímbo Maníkómpákémbó kunkénaraa ímba miyá uráisino. Maníkó sáwí-imayaamo owí táái ímba wéisaifo wení kísaumo wémaewi-taai wéisaiye. Maníkón-áwí'o mósá márááwi-taai wéisaiye. Maambárámó úmaronkakemba ímba moórá aúgafitan-kwaasi méraisana kawe'á uwánkaraiye sewa'á ísaraumne súwasa
34 enanó aampa'á ma'ánkaraisa po úwoifaken-kwaasi éma enáái ken-táá kawe'-wáásísá wésimasimendasaanifo ámáán-daumpakemba kárúwaao suwaná kárúwaguraiye.

35 Minkákémbá ai'mátukon-aai Ísu iséna ayaafáí úmai awánéna áísai ena séna wíyómpakemba waási úrankonka'a amankúnkúmba wéono súwana
36 Ísuntafena séna óraakoo emó sénda nááwawa'iyo. Simásímína'a simankúnkúmba onó súwana
37 Ísu séna é'o suwánáánda kemá úne súwana we séna
38 Fasi'aénkóo enká'á simankúnkúmba úne

séna kífaena wen-ímáyáá mósá makáiye.

39 Wen-ímáyáá mósá marówana Ísu séna marapá'á kunkáunda pósa waási afufuntambá tuwínkaa'a ónááwe. Túrambo kafíkáindawi túramba kawe'-úmai awánáíyasa túrambo awánaawi túramba kafiyíníye súwasa
40 ámáán-kawaa-waasi tuwímbaimo mérowi isésa áísai esa sésa ewá kentáásáféwa túramba kafíkáiwai owéwá wéseno suwaná
41 Ísu séna túrambo kafíkáiwaimo méraankakaa kentí sáwí-imayaagoni méyámbá ímba máéwaisino. Éta awánáúmnemo sentáféna kentí sáwí-imayaagoni méyámbá wéraiye

Ísu siyáiye.

10

Sipisípigoni kusaifá'ó káráwiyaan-aai.

1 Ísu séna érai'a simátime'a súmpo ísáaro. Sipisípi kusaifá'ó kónae síyawi
ímbo sipisípigoni ontafímbó íyáférémbo kusaiyákémbó íyámaatesamo ésa
miwí umén-kwáásíyé sénááwe.
2 Sipisípiya'o káráwiyaiwai ontafímbá wéiyaferaiye.
3 Miyáumai ontarákén-káwáágó ontá tiyánkáísana íyáferena wení sipisípi
túwí'a itáántaisasa wenáái isésa wempá'á kowaná
4 sipisípi kusaifákémbá tí'maena aifa'á wisasá wenáái isésa
wéaraaiwaewe.
5 Énifo fí'on-kwaasi-taai ímba isésa arááíwaiyamba inkaisésa wété wéowe
6 Ísu miyá simátimuwasa minááígóní áwáuma ímba ísaraawe.

Ísu sipisípiya'o káráwiyain-aai.

7 Minááígóní áwáuma ímba ísóntafena Ísu séna érai'a simátime'a súne.
Sipisípigoni ontamá kemá úne.
8 Ímbo kunkáundara'o tuwímbaimo tiyáawi umén-kwáásín-owe. Miwí táái
sipisípisonko ímba ísaraawe.
9 Kemá ontamá úne. Kempá'ó tíya'o é'a íyáféráaro senasá íyáferaiya'a
káráwiyonaumne. Tómbó náíyantafesamo ésa kúwákárúwaresa násuwesa
aneka'á íyáferanaawe.
10 Umén-kwáásímó tíyawimo ésa waási tínkambai sáwí'a
uwátinkaiyambanifo kemá kunkáunda pósa fí'onka'ma'mai kawe'á úmai
maé'mae'a ónááwe.
11 Sipisípiya'a kawe'-úmaimo káráwiyaundawi úne. Sipisípiya'o kawe'-
úmaimo káráwiyaiwai séna kesí sipisípi túwa'nai ónaumne séna puwíníye.
12 Énifo óntantafesawe sésa sipisípiya'a káráwiyaawi áwáífiyaa in-
íyánkómbá awánésa sipisípi ifátiyuwesa kówana sipisípisomba fámai
watúwáísasa kóítawaa'a uwáguraawe.
13 Miwí sipisípiya'o káráwiyi-imayaa tuwésa óntamo maíyan-imayaa
wéowe.
14-15 Sipisípiya'a kawe'-úmaimo káráwiyaundawi úne. Kesifo kembá
suwíyaisa'a kemá kesifombá awíyáúnana miyámó úndantemba kesí sipisípi
seyaafá'á tuwíyáúnasa kembá wésuwiyaawe. Kesí sipisípi túwa'nai on-
dasáfé'a pó'a kemá puwónaumne.
16 Kesí sipisípi tuwímbai fí'on-kusaifa'a méraamba pó'a kotíyáanasa kesáái
isésa tésa mimbóráí'a úmai méraiya'a seyaafá-sípísípíyá'á káráwiyonaumne.
17-18 Púwóndafinkemba íyáfasinaanda-imayaa kesifomá símísa'a kemá ewé
súndasafena wenarumbá wésimiye. Kemó ímbo ewémó súndarakaa ímba
kanaa'á sínkamowisino. Kesí imáyáafinkemba pó'a kanaa'á puwónaumne.
Púwóndafinkemba kanaa'á íyáfasinanaumne. Kesifomá simásimena séna
miyán-uwo séna miyámó onda-fásí'áémbá símakaiye Ísu siyáiye.

19 Ísu minááímó súntafesa Yúndaa-oraa'-waasi imáyáa ésa tuwínkaa'-
uwasá
20 tuwímbai sésa sáwí-amutamba arumpimbá méraintafena uwó-í'a
wéena siyé. Ke nóra séra wenáái wéisaao suwasá
21 tuwímbai sésa sáwí-amutambo arumpimbó mérainkakaa ímba miyán-
ááí sisinó. Sáwí-amutambo arumpimbó mérainkakaa ímba aúgafitan-kwaasi
aúramba
kawe'-úmai awánéna méraisino siyáawe.

Yúndaa-oraa'-waasi tínaaembo uwánkaraan-aai.

22 Yúndaa-waasi óraa'-amaan-dambo uráan-kanaamo túntemba
Yérúsaremu-naopa'a tanómba kaúfúnka'a minkánáá táwi-kanaa póna
túwana
23 Ísu óraa'-amaan-daumpa'a ména Soromoní áúwimai úmakopa'a kúwasa
24 Yúndaa-oraa'-waasi túwaandu ésa taúkúmaresa áísai esa sésa
entáféta sáwífa'-imayaasa wéune. Maníkómó íyáfasinankaraiwai
wéamu'maraundawisaama ewá ónómpo arupíse úmai sinatá ísáano suwaná
25 Ísu séna simátimuna'anifo ímba ísaraawe. Kesifo simásímakain-kisau
wémaunda póna kesí áwáuma afora'á wépaa'iye.
26 Kembiwí ímba kesí sipisípisomba pó'a kesááisafe'a ímba
timankúnkúmba wéowe.
27 Kesí sipisípi tuwíyáúnasa kesáái isésa wésiraaiwaewa'a
28 imáyáa timúnasa aúí'a úmai maé'mae'a ombá pósa ímba tai'ánááwe.
Kawáánúndafinkemba ímba kanaa'á tatafisénááwe.
29 Kesifomá símakaimba wení fasi'aénkó seyaafá-fásí'áénkómbá
íyáákaisasa kesifomá kawáánimpakemba ímba kanaa'á tatafisénááwe.
30 Kesé kesifoé'a mimbóráí'a wéuye Ísu siyáiye.

31 Súwasa Ísumo sún-aaisafesa Yúndaa-oraa'-waasi aneka'á tufuwónae
sésa óntamba máúwana
32 Ísu simátimena séna kesifomá simásímakain-kisau kawe-kísáú
wémauna'a wéawanaafo nóin-kisauwa maúndasafera sínkamonaao súwasa
33 ímba kawe-kísáúsáféta tufumónaeta wéumpo Maníkómbá karaánáá'o
ankáándasafeta tufuwónaumne. Marapá'-wáásígó séma Maníkó únemo
séndasafeta tufuwónaumne suwaná
34-35 Ísu séna Maníkón-aai aúfáífimba ímbo karo'-ááímó wérain-aufai
agaimaréna séna Maníkó séna kembiwí maníkón-owe siyáiye moóráwigo
agaimaréna siyáiye. Maníkón-aai simátímakowisafena séna maníkón-owe
siyáiye.
36 Kesifomá simásinkena si'mákaisa'a marapá'á kunkáumpo Maníkón-
ááninko úne súndasafe'a Maníkómbá ímba karaánáá'a wéankaumne.
37 Kesifoní kísaumo ímbo wémaundarakaa kentáfé'a wíyómpakemba ímba
kunkáiye sewaisinó.
38 Kesifoní kísau wémaumpo kentáfé'a wíyómpakemba ímba kunkáiye sé'a
ímba timankúnkúmba ombánifo kesí kísausafe'a Maníkóní kísau wémaiye
sé'o é'a mindásafe'a sé'a wesé afowáe'a mimbóráí'a wéoye sénááwe Ísu
súwasa
39 aneka'á ta'ótoranae sésa umbá ta'óto'mai tofíyántuwowana kóuraiye.

40 Ísu miwí tiyuwéna Yóndani-nomba kofaténa ááéma Yónimo nombó
maitínkaropa'a komérowasa
41 waásisomba túwaandu ésa sésa Yóni ímbo awánáúnda-kisau
maiyáimbanifo minkwáásísáféna simásímakain-aai érai'-aai siyáiye suwasá
42 sáwífa'-waasi Ísuntafesa timankúnkúmba ésa Maníkómpákémbá
kunkáiye siyáawe.

11

Rásarasimo pukáin-aai.

1 Moóráwigon-awi'a Rásarasi Pétáni-naopa'a mérowana áí'a úwasarai
ámánaakai túwí'a Máríyaae Máátaae'a mimbóráfá'á mésa

2 Máríyaa áááma ásé-wiyumbo úm-basawemba Ísun-aísamaiya'a fatíyena
wena'nóntáusamba uwátukain-ininko éna tuwaawisáwágómbá áí'a
wéuwasarai
3 minámánáákáí moóráwigontafesarai sésarai Ísumba kosimáme sé
óraakoo emó arumbó ámakaandawimba áí'a wéiye kosimámuwo suyaná
kosimámuwana
4 Ísu iséna séna Rásarasimbo áí'o wéimba ímba éka'a puwíndasafena áí'a
wéifo Maníkón-áwí'wara áániniko súwí'wara'o mósá maráíyantafena áí'a
wéiye Ísu súmba
5 Máátaane Máríyaane Rásarasine wenarumbá tímakomba póna
6 áí'o wéun-aai iséna kae-kánáá aáno'a maéna
7 minká'á wení kísau-waasisafena séna aneka'á Yúndiyaa-aempata
kónaumne súwasa
8 sésa óraakoo Yúndaa-oraa'-waasi óntantamba tufuwónae sésa wéopa'a
isa aneka'á mináémpá'á kónae wésene suwaná
9-10 Ísu miwí simátimena séna kumeu'ó isasamó kombá ímba sáma
kaisasá pósa tanaambá wéfaafo sámo kaisasamó kombá ímba tanaambá
wéfaawe. Miyámó ontembá isa'á káfé-kanaa kawe'-úmai kísau maénaumne
Ísu simátimena séna
11 kentáási waásigo Rásarasi aúmá wéraimba pó'a íyáfasinankaandasafe'a
kónaumne súmba
12-13 Rásarasi pukóntafena Ísu súmbanifo wení kísau-waasi imáyáa ésa
aún-kwéraimba póna íyáfasinainiye-imayaa ésa sésa óraakoo kawe'á imbá
póna áí'a é'ankainiye suwaná
14 Ísu afora'á séna Rásarasi pukáiye.
15 Áí'o ipa'á ímba wesé'o méraunda kawe'á imbá póta wempátáámó
kondá suwáné'a kentáfé'a timankúnkúmba é'a Maníkómpákémbá kunkáiye
simásinkanaawe súwana
16 wení kísau-waasifinkemba moóráwigon-awi'a Tómaasi moórá-awi'a
Títímási mináwíkóní áwáuma amáántágae'a wemá simátimena séna
Yúndaa-oraa'-waasi Ísumba tufuwónáámba póta weséta puwónaeta mifátá
kónaumne Tómaasi siyáiye.

Ísu puwíyampinkemba íyáfasinaiyawini áwáuma únemo siyáin-aai.

17 Súwana Ísu Pétáni-naopa'o kúmba Rásarasi puwúwasa utámárówana
éíyaimba waúnka'a Ísu koísaraiye.
18 Pétáni-nao'a Yérúsaremufa'a ewaa'á pósa
19 Máátaante Máríyaante tuwaawisáwágó pukóntafesa Yúndaa-
waasisomba ifi'á kowétesa mérowana
20 Ísu wétiyemo sumbá Mááta iséna wétupa'a kúwana Máríyaa naaúmpa'a
mérowana
21 Mááta Ísuntafena koséna óraakoo emó maanká'ó méraandarakaa ke-
suwaawisáwágó ímba púwísino.
22 Káfé'o Maníkómpá'ó inaimó sinanamó éna miyá íníye-imayaa wéune
súwana
23 Ísu séna enawaawisáwágó pukáimpinkemba íyáfasinainiye súwana
24 Mááta séna ánaaen-kanaa tínda pukáindafinkemba íyáfasinainiye-
imayaa wéune súwana
25 Ísu séna puwíyampinkembo wéiyafasinaawemo sewíní áwáuma kemá
úne. Aúí'a úmai maé'mae'o íyawini áwáuma kemá úne. Kesááisafesamo
érai'emo sésa kenká'á timankúnkúmbo íyawimo ésa puwíyambanifo
íyáfasinanaawe.

26 Mésa kesááisafesa érai'e sésa kenká'á timankúnkúmbo íyawimo ésa
ímba puwónááwe. Mindásafe emá érai'ewa wéseno Ísu Máátaantafena
súwana
27 séna Fasi'aénkóo emá Maníkómó íyáfasinankaraiwai
wéamu'maraundawi óne. Maníkón-áániniko óne. Marapá'á kúmíndawi
emá óne Mááta siyáiye.
28 Mááta simásuwena wéna áúnkontafena ukutóípínkémbá simámena séna
óraako wétena wéaantaiye súwana
29 Máríyaa iséna minúwóíyáán-úmai íyáfasinena wétupa'a kúmba
30 Ísu Máátaamo taawánónka'a ména ímba naaópa'o túmba
31 Máríyaa íyáfasinenamo kúmba Yúndaa-waasi ifi'ó wéton-kwaasi
awánésa imáyáa ésa sésa Rásarasimbo utámakaapa'o ifi'ó táíndasafena
wiyé sésa aráááíwa'maesa kumbá
32 Ísumo méronka'a Máríyaa wéna óraakon-iye séna aísamaifimba kífaena
séna Fasi'aénkóo emó maanká'ó méraandarakaa kesuwaawisáwágó ímba
púwísino súwasa
33 Máríyaawe wenánaaenka'o aráááíwáún-kwaasiye ifi'ó tombá Ísu
tuwánówana arumbá éna umbai-tántáákó arumbá sáwí'a úwana
34 tísai ena séna náánkara utámakaao súwasa óraakoo taawánaao suwaná
35 Ísu ifi'á tówasa
36 Yúndaa-waasi awánésa sésa pukáiwaimba aruntaféna uwánkáíye
suwasá
37 tuwímbai sésa aúgafitan-kwaasi aúramba kawe'ó uwánkaraimbanifo
nóra sénawa ímba asófankaisanawa pukáiyo siyáawe.

Ísu Rásarasimbo pukómpinkembo íyáfasinankarain-aai.

38 Suwaná Ísu áfááraumai arumbá úwana utánkaropa'a kúmba óntan-
aifimba mámakesa óika'a óntantamba awáá uwásukowana Ísu koawánéna
39 séna óntamba maisúwáaro súwana Mááta pukówin-ámánaako séna
Fasi'aénkóo éíyain-kanaara'o wáímba póna ánkúte'a íníye súwana
40 Ísu séna é'a simámakaumne. Kesááisafemo érai'emo sémo kenká'ó
amankúnkúmbo émo e Maníkóní kawe-kísáú awánáínone súwasa
41 óntamba maisúwówana Ísu wíyómpa'a awánéna séna kesifóo kesáái
isáándasafe'a súwiyo súne.
42 Kesáái isáámpo maanáái súnda pósa maanká'ó méraan-kwaasi
kentáfésa érai'a Maníkó ai'mákaisana kunkáiye sénááwe simásuwena
43 óraaka'a séna Rásarasiyo tiyó súwana
44 pukówi íyáfasinenamo túmba ampantasámbá úsúmai ánáan-
kwisuwesa aíyayaanka'a kárá'umaresa óika'a káátamaresa miyá úmakon-
ampantawara'a túwana

Ísu séna awátúwéwana méraino siyáiye.

Óraa'-waasi Ísumba tufuwíyan-aaimo siyáan-aai.
Mátíyu 26:1-5, Mááka 14:1-2, Rúku 22:1-2

45 Yúndaa-waasisomba Máríyaampa'o kun-kwáásí Ísumo úmba awánésa
timankúnkúmba ésa Maníkómpákémbá kunkáiye suwasá
46 tuwímbai ímbaniye sésa ámáán-kawaa-waasifa'a kosésa Ísumo ún-aai
simátímúwasa
47 minááí isésa ámáán-kawaa-waasiye óraa'-amaan-kisau-waasiye
aaimó ísón-kwaasi táántesa sésa ímbo awánáúnda-kisau wémaimba póta
nórasaawa ónaumno.

48 Úwoimo túwáananasaamo éna miyán-kísáú wémainasa pósa
seyaafá'nánká wenááisafesa timankúnkúmba ónááwe. Minká'á
Rómu-kamani-waasi tésa óraa'-amaan-damba tatawísísuwesa kentáá
seyaafá'nánká sáwí'a uwásínkáafonifo nórasaawa ónaumno suwaná
49 moóráwigon-awi'a Káyafaasi minkánáá aifa'-ámáán-káwáágó póna
wemá séna ímba kawe'-úmai wéisaawe.
50 Yúndaa-waasi seyaafá'á púwófo séna moóráwigo puwíníye
Káyafaasi siyáiye.
51 Minááímó súmba ímba wení imáyáafinkemba siyáifo minkánáá aifa'-
ámáán-káwáágó mérontafena póna Maníkó imáyáa amúwana paápé úmai
séna Yúndaa-waasi seyaafá'-wáásísáféna ísámai Ísu puwíníye.
52 Ímba Yúndaa-waasi aantemba Maníkón-áráá'an-ofo fí'o-fi'om-
barafaken-kwaasi mimbóráí'a úmai méraiwae séna Ísu puwíníye.
53 Káyafaasi minááí súwasa minkákémbá Yúndaa-oraa'-waasi Ísumbo
tufuwíyan-aai suwaná
54 mindásafena Ísu ímba Yúndaa-oraa'-waasi túranka'o númba tiyuwéna
máásai-maragoni awáífá'á Éfáráímu-naopa'a kúmba
wení kísau-waasise'a koméraawe.

55 Komérowana tíyótaimo í-tánón-kánáá ampáámbá úwasa pósa tirumbó
kawe'ó íyanesa naaó'-naokemba Yérúsaremu-naopa'a kotúwaandu ésa
56 Ísuntafesa móawana-meawana ésa óraa'-amaan-daumpa'a túwaandu
ésa sésa tanómbo opa'á tíní ína tíníyo siyáawe.
57 Óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáán-kawaa-waasiye sésa Ísumbo
awánésamo ésa simásimiyata ta'ótóráano sumbá mindásafesa úwoi-waasi
sésa tanómbo opa'á tíní ína tíníyo siyáawe.

12

Máríyaa Ísun-aísamaiya'a asaa-wiyúm-básáwémbó a'ánkarain-aai.
Mátíyu 26:6-13, Mááka 14:3-9

1 Tíyótaimo í-tánón-kánáá kárika'a túwana afa'mórae-kanaa úwoi
wérowana Ísu Pétáni-naopa'a wéna pukómpinkemba íyáfasinankaraiwain-
awi'a Rásarasini naaópa'a kúwasa
2 Ísuni tómbá kúfu'umarowana Ísuwe Rásarasiye'a tómbó náíyapa'a
méroyana Mááta mintómbá maimái tíma'maena kúwana
3 Máríyaa asaa-wiyúmbó úm-basawemba óraa'-ontankakemba
méyámbakena Ísun-aísamaiya'a sáwífa'a fatímarena wena'nóntáusamba
uwátuwowana mimbásáwén-kwíyúnkó óraa'-wiyumba naaúmpa'a iyúwana
4-5 moóráwigon-awi'a Yúndasi-Ísakerioti séna nóra sénawa
mimbásáwémbá timénamo óraa'-ontamba 300 kina maiyénamo ímbo
óntamo makáan-kwaasi tuwín-timeraane séna minááímó siyáimba Ísuni
pintaru'ó maíndawi siyáiye.
6 Ímba ónta-iyain-kwaasi-imayaa éna siyáifo wemá Ísuni waásiti óntanka'a
káráwiyowi uménté'o úwai póna minóntámpínkémbá maénae séna minááí
súwana
7 Ísu séna mininínkómbá étúwéwana úwoi miyá íno. Púwónanamo
asinkáíndasafena miyá wéiye.
8 Ímbo óntamo makáan-kwaasi kesé'a aasiyaasí maé'mae'a íya'a túwa'nai
ónááfo kemá kesé'a marapá'á ímba maé'mae'a ónaumne Ísu siyáiye.

Rásarasimba tufuwíyan-aaimo siyáan-aai.

9 Súwasa Pétáni-naopa'a Ísu méraiye sumbá sáwífa'-waasi Yúndaa-waasi
isésa Rásarasi pukówana íyáfasinankarowinte'a kotuwánánae sésa kuráa.
10-11 Rásarasimba íyáfasinankarontafesa pósa Yúndaa-waasi miwítí óraa'-
waasi tiyuwésa Maníkómpákémbá kunkáiwaimpata kónae sésa suntáfésa
óraa'-amaan-kisau-waasi Rásarasimba tufuwíyan-aaiwara'a siyáawe.

Ísu Yérúsaremufa'o kuráin-aai.
Mátíyu 21:1-11, Mááka 11:1-11, Rúku 19:28-40

12 Fénáíkaamba ásé-masawemba a'ánkaraifo káfékaamba Yérúsaremufa'a
Ísu tíníye sumbá waásisomba mináái isésa
13 taaénáma tará'maesa aampakémbá koaiyésa óraaka'-oraaka'a sésa
Fasi'aénkó ai'máráísana kunkáiwaimba Maníkó kawe'á wéuwankaiye. Wení
Ísareri-waasiti kawáágón-iye wenáwíta mósá maráúmne suwaná
14 moórá-poigon-awi'a tónkigo Ísumba ayáá'maena túmba
15 naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Sáíyóni-naopaken-kwaasi táá'a ifó
kentí kawáágó wétiye. Tónki-araako
ayáá'maena wétiye
agaimarénamo siyóntemba miyáumai Ísu tiyáiye.
16 Minkánáá wení kísau-waasi ímba imáyáa úmai tááka'a makónka'a pósa
Ísu pukómpinkemba wíyómpa'o iyúnka'a tááka'a marésa sésa aúfáífimba
wérainka'a póna miyán-iye siyáawe.
17 Ísuma Rásarasi pukómpinkembo íyáfasinankomba awánésa tuwímbai-
waasi simátímúwasa
18 isésa mindásafesa pósa aampakémbá koaíyówasa
19 óraa'-amaan-kisau-waasi keáímbá sésa seyaafá'nánká kentáá siyuwésa
wenaráái-aantemba wéwaefo nórasaawa ónaumno siyáawe.

Kíríki-aempaken-kwaasi Ísumba awánánaemo siyáan-aai.

20 Yérúsaremu-naopa'a ámáán-aai isánae sésa Yúndaa-waasi kuwasá
Kíríki-waasise'a wésa
21 Fírípi Káríri-aempa'a Pétésáíta-naopaken-kwaasigompa'a tésa sésa
Ísumba awánánaeta wétune suwaná
22 Fírípi Éndurumba kosimámena áí'maesarai Ísumba kosimámúyana
23 Ísu séna kemá waási úrankomba kesúwíko óraa'o índasafena káfé'a
wépaa'iye.
24 Érai'a simátime'a súne. Ánáuntumbo úwoimo wérenamo éna ímba
arambá iyáínífo ánáuntumba u'márááwana aáénkarena áruma wiyéna
sáwífa'-aramba imái áfu káíníye.
25 Miyámó ontembá tirááímo táínda-i'o ésa ímba kawe'-úmai méranaafo
maambárárákén-ímáyáámó tuwáíyawi aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe.
26 Kentáfésa ení kísaumo maénae síyawi kembá sirááíwáéro. Miyámó íyawi
kesé'a méranaawe. Kesí kísaumo maíyawi kesifo kentúwí'a mósá maráíníye
Ísu siyáiye.

Ísu wemó puwíndasafena siyáin-aai.

27 Ísu simátimena séna kesirunkó umbaisé'a wétaimba pó'a nóra
sénaumno. Kesifóo maanúmbái-tántáá'ó kempá'ó tínda maisiyuwaaó ímba
miyá sénaumpo kemá mindásafe'a kunkáumne.
28 Kesifóo enáwíko óraa'a íníye súwana wíyómpakemba aaí séna é'a
kesúwí'a óraa'a uráunda pó'a aneka'á ónaumne súwasa

29 méron-kwaasisomba isésa tuwímbai sésa wíyónaai siyé suwasá
tuwímbai sésa Maníkóní kísau-waasi wíyómpakewi aaí wésimamiye suwaná
30 Ísu simátimena séna minááímó ísáámba ímba kembó súwa'nai índanifo
kembó túwa'nai índaniye.
31 Marapá'-wáásímó aaifimbó maitinkáínda-kanaa wétiye. Marapá'-
wáásítí sáwí-kawaagombo watiyuwáínda-kanaa wétiye.
32 Aaraa-táíyá'ó mó tufusíyan-kanaa seyaafá'á imáyáa tíménasa kempátá
ténááwe Ísu siyáiye.
33 Miyámó siyáimba aaraa-táíyá'á tufíyana puwíndasafena súwasa
34 waásisomba isésa sésa Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Maníkómó íyáfasinankaraiwai aasiyaasí maé'mae'a íníye siyáifo emó sénda
kemá waási úrankomba aaraa-táíyá'á mó tufusíya'a puwónaumne wésempo
emá nááwawa sé ewá sénó suwaná
35 Ísu séna waási sáma kátinkaundawi úndanifo kárika'a kesé'a
méranaumne. Waásimo kumeu'ó in-áémpá'ó kombá nááfara'i wégowasa
pósa ímba wéawanaawe. Kumeu'ó in-tántáákó kempá'á tifó sé'a sámo
kátínkáípa'a méraaro.
36 Sáma kaimbá pó'a kentáfé'a sé'a kentáási ságoma óne sembá pó'a ságoni
áráá'marimba ú'mai méranaawe Ísu siyáiye.

Yúndaa-oraa'-waasi Ísuntafesa ímba timankúnkúmbo uráan-aai.

Ísu simátimena tiyuwéna aúpá'á méraiye.
37 Túranka'a kawe-kísáú ímba awánaraan-kwaame'o uráimbanifo
wentáfésa ímba timankúnkúmba ésa Maníkómpákémbá kunkáiye siyáawe.
38 Mindásafena naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Áísáya
siyáin-aai érai'a siyáiye.
Fasi'aénkóo kawe'-ááí kosimátimunasa minááísáfésa ímba érai'e wésewe.
Ení fasi'aémbá aráátimendanifo ímba awánaraawe
Áísáya agaimaréna siyáiye.
39 Ísun-aaisafesa ímba timankúnkúmba untáféna naaófá'á Áísáya
agaimaréna séna
40 Maníkó túramba kafítúwáísasa pósa túramba ímba awánaraawe. Maníkó
táá'a káúntuwaisasa pósa ímba ísaraawe. Maníkómó simbá miyá
uráunda pósa kempá'á ímba tíya'a sáwí-imayaa maitiyuwé'a kawe'á
uwátinkanaumne
Maníkó siyáiye Áísáya agaimaréna séna
41 Ísuni sáma awánaraimba póna minááí agaimaréna siyáiye.

42 Yúndaa-oraa'-waasi tuwímbai Ísuntafesa timankúnkúmba ésa
Maníkómpákémbá kunkáiye sésa ámáán-kawaa-waasi ámáán-daumpa'a
íyófo sésa aambá fáí'maraafoniye sésa ímba afora'á sumbá
43 Maníkó kesúwí'a mósá maráínkwae-imayaa ímbanofo waási tuwímbai
kesúwíta mósá maráíwae-imayaa ésa miyán-ímáyáá umbá pósa Ísuntafesa
érai'e ímba afora'á siyáawe.

Ísu simátimuwasa tuwínkaa'o uráan-aai.

44 Ímba afora'á suwaná Ísu óraaka séna kesááisafesa érai'e
sésa kenká'á timankúnkúmbo íyawi ímba kentáfésa aantemba ofo
si'mákaiwaintafesawara'a timankúnkúmba wéowe.
45 Kesí áwáumo suwánaawimo ombá ímba ken-aantemba wésuwanaafo
si'mákaiwainkwara'a wéawanaawe.
46 Marapá'ó kumúnda waási sáma kátinkaundawi únda pósa kenká'á
timankúnkúmbo íyawi ímba kumeu'ó in-áémpá'á méranaawe.

47 Kesááimo ímbo ísámai kawe'ó owí aaifimbó maitinkáí ímba kemá
úne. Marapá'-wáási ímba aaifimbó maitínkáandasafe'a kumúndanifo sáwí'o
úmaimo méraampinkemba kawe'-ámpá'á métinkanae'a kunkáumne.
48 Ánaaen-kanaara'a kesáái isésa tínaaembo uwásinkaiyawi sésa kawe'-ááí
sínaaemba uwámakaundaniye sénááwe.
49 Ímba kesí imáyáafinkemba súmpo kesifo si'mákaiwai simásímakain-aai
súnda pó'a ánaaen-kanaa tínasa sésa kawe'-ááí sínaaemba uwámakaunda
ímbo oráámbá uráundaniye sénááwe.
50 Kesifon-aai aúí'a úmai maé'mae'o íyan-aain-iye. Súnda-aai kesifo
simásímakain-aai simátimune Ísu siyáiye.

13

Ísu wení waási tísamaimo non-kwitínkarain-aai.

1 Tíyótaimo í-tánón-kánáá aafáyáaraamba úwana káfékaamba Ísu imáyáa
éna séna marapá'á tuwé'a kesifompá'ó kunuweré'o íyónda-kanaa tiyé
séna marapá'-wáási wenááimo ísón-kwaasi áfáráumai imáyáa tiména
miwísáfénawe séna puwíníye súwana
2 waántáwanko Sáímonin-áánínkomba áwí'a Yúndasi-Ísakeriotimba Ísuni
pintaru'á uwó-ímáyáá ámakowasa Ísuwe wení kísau-waasiye tómbá
wénowana
3 afowámá seyaafá-fásí'áémbá ámakowana póna Maníkómpákémbá
kunkáunda pó'a kunuweré'a iyónaumne-imayaa Ísu éna póna
4 tómbá wénowana íyáfasinena paákákén-únánkwátói faú'marena táúri
kárá'umaena
5 táúfapimba nombá fatímarena wení kísau-waasi tísamai non-kwitinkéna
táúrisamba uwátuwena
6 Ísuma Sáímoni Pítaampa'a túwana séna Fasi'aénkóo ímba kesísamai non-
kwisinkaaó súwana
7 Ísu séna kemó úndama káfé'a ímba wéisaanda po ánaaemba isáínone
súwana
8 Pítaa séna kesísamaimo non-kwisínkéndasafe'a a'áo símasima'a ónaumne
súwana Ísu séna enaísamaimo ímbo non-kwiyánkáanamo éma kesí waási-i'a
ímba ínone súwana
9 Pítaa séna Fasi'aénkóo ení waási-i'a ónae súmpo ímbo sísamai aantemba
non-kwínda síyayaankwara si'nónkwárá'á non-kwiyuwó súwana
10 Ísu séna nombó pékáawimo ésa ímba seyaafá-túfá'á non-kwiyónááfo
tísamai aantemba non-kwiyónááwe. Kembiwí non-kwisaawaná
kímborawigo ímba non-kwiyáiyemo súmba
11 Ísu wení pintaru'-wáásígómbá ísarontafena séna kembiwí non-
kwisaawaná kímborawigo ímba non-kwiyáiye siyáiye.

12 Ísu simátimena tísamai non-kwitiyuwéna paákákén-únánkwátóimo
faú'maromba maimái úmaena ménamo tómbó némopa'a wéna tísai ena séna
kemó úndawini áwáuma éra isaaó.
13 Kentáfé'a sé'a uwáítáí'-iwáí Fasi'aénkó ónemo sembá érai'a miyán-
kwáási úne.
14 Kemá kembó uwáítáí'-úndawi kentí Fasi'aénkó pó'a tísamaimo non-
kwitinkáúndasafe'a kemá moórá-mora non-kwitínkáaro.
15 Kemó kembó aráátimundantemba kembiwíwárá'á miyán-oro.

16 Érai'a simátime'a súne. Kísau-waasimo ésa miwítí óraa'-waasigomba
ímba íyáákanaawe. Ti'mákaiwain-aai maimaésa kosimátímakaawimo ésa
ti'mákaiwaimba ímba íyáákanaawe.
17 Miyáumai kemó únda é'a awánaafo miyámó íyambo íyana tirunkó
kawe'á íníye.
18 Kempínkémbá ímba seyaafátáfé'a súmpo kendé-í'o uwátinkaunda-
waasi é'a tuwánaraumne. Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna kesé'a
moóráfinkembo tómbó naráiwai kesí pintaru'-wáásín-iye agaimarénamo
siyáimba érai'a siyáiye.
19 Ímba paápé uráisa'a simátimunda póna ánaaemba paápé ína'a kentáfé'a
timankúnkúmba é'a Maníkómpákémbá kunkáiye sénááwe.
20 Érai'a simátime'a súne. Ti'máráanasa wíyawi-taai ísámai kawe'ó
íyanten-úmai kesáái ísámai kawe'á ónááwe. Kesááimo isáíyanten-úmai
si'mákaiwain-aai isánááwe Ísu siyáiye.

Moóráwigo kesí pintaru'á máíníyemo Ísu siyáin-aai.
Mátíyu 26:20-25, Mááka 14:17-21, Rúku 22:21-23

21 Ísu simátimena wenarunkó umbaí tówana séna érai'a simátime'a súne.
Kempínkémbá moóráwigo kembá namuro-wáásímá aráátiminiye súwata
22 wení kísau-waasi moóra-mora wenaúfínayaafimba éta nááwantafenawa
síyó séta
23 wení kísau-waasigo Ísu kembá arumbá símakowi Ísuni ewaa'á
méraawanana
24 Sáímoni Pítaa kentáféna aúwá'náán-kwaame'a éna séna nááwantafewa
sénó sé áísai uwo súwa'a
25 wení ewaa'á kífae'a áísai e'a sé'a Fasi'aénkóo emó sénda nááwa'iyo
séwánana
26 Ísu séna kemó tómbó nompín-tu'maimo áménda-waasi wemán-iye séna
tómbá maimaéna nompín-tu'mai miwámbá Sáímoni-Ísakeriotin-áániniinkon-
awi'a Yúndasimba amúwana
27 mintómbá maúwana waántáwanko wenarumpimbá iyúwana Ísu
simámena séna emó ónae sinda-í'a maaránka'a uwó Ísu súwasa
28 tómbó wénesamo méron-kwaasi Ísumo sún-aaigoni áwáuma ímba ísámai
kawe'á umbá
29 sésa Yúndasi óntanka'o káráwiyowintafena Ísu séna ímbo óntamo
makáan-kwaasi tuwímbai timiyó Ísu siyémá sésa tanómbo káúfón-
kanaaratafesa sésa tómbá méyánuwo Ísu siyémá suwaná
30 Yúndasi Ísumo amún-tomba maimaéna minúwóíyáán-úmai máápa'a
kumúwana kumeu'á uráiye.

Aú-amaambo simátímakain-aai.

31 Yúndasi máápa'a kumúwana Ísu séna káfé'a waási úranko súwí'a óraa'a
isaná kesí kísaugo Maníkón-áwí'a óraa'a íníye.
32 Kesí kísaugo Maníkón-áwí'a óraa'o intembá káfé'a Maníkó kesúwí'a
óraa'a uwásinkainiye.
33 Kesí iyámpóísono. Kárika'a kesé'a mé'a tiyúwáana'a siyaafáí ónááwe.
Yúndaa-waasisafe'o é'o simátime'o súndantemba kentáfé'a sé'a íyóndara'a
ímba kanaa'á iyónááwe.
34 Aú-amaamba simátíména'a kesirumbó timúndanten-úmai moóra-mora-
waasi kentirumbá tíméro.
35 Moóra-mora kentirumbó timíyasamo ésa tuwánésa sésa Ísuni kísau-
waasin-owe sénááwe Ísu siyáiye.

Pítaa ánaaeni'a uwásinkainiyemo siyáin-aai.
Mátíyu 26:31-35, Mááka 14:27-31, Rúku 22:31-34

36 Ísu simátimuwana Sáímoni Pítaa áísai ena séna Fasi'aénkóo náafara iyínono súwana séna íyóndara'a káfé'a ímba siráááíwainompo ánaaemba siráááíwainone súwana
37 Pítaa séna Fasi'aénkóo nóra séra káfé'a ímba embá arááíwaenaumno. Ímba pó'a áwa'nai e'a púwónana kawe'á íníye súwana
38 Ísu séna áwa'nai e'a puwónaumnemo sénda kemá érai'a simáme'a súne. Kokórigomo ímbo ááimo siyáindara'a kaumbo-íká'á kentáfé séma ímba awánáúnda-waasin-iye
sínone Ísu siyáiye.

14

Maníkómpá'ó íyan-amba kemá únemo Ísu siyáin-aai.

1 Ísu simátimena séna kentirunkó ímba sáwí'a ína'a ímba óraa'-imayaan-oro. Maníkómbá timankúnkúmba é'a kenkwárá'á miyán-oro.
2 Kesifoní naaópa'a sáwífa'-maru'a wéraiye. Ímbo miyámó uráinkakaa ímba simátimusino.
3 Kemó iyúnda kentí maru'á ito'mayaa uwátinkanae'a iyúne. Iyuweré'o kuntí'mae'o íyónda kemó méraundara'a iméranaawe. Miyá ona'á kesé'a méranaawe.
4 Kemó iyúnda-amba é'a awánaraawe súwana
5 Tómaasi simámena séna óraakoo emó iyónda-naopa'a ínta awánaraumne. Nóraumaisaawa aantá awíyánaumno súwana
6 Ísu séna Maníkómpá'ó iyíyan-amba kemá úne. Kemá éraikoni áwáuma úne. Kemá maé'mae'o íyawini áwáuma úne. Kesifoní naaópa'a ímba úwoi iyónááfo kemá minámbá únda pósa iyónááwe.
7 Kesí áwáumo suwánékaa kesifombá awíyaawisino. Káfé'a wéawanaawe súwana
8 Fírípi séna óraakoo enafombá arááásímínanasa kentáá kanaa'á íno súwana
9 Ísu séna ayáátááka'a kesé'a méraundanifo emá kesí áwáuma ímba suwánaraane. Kesí áwáumo suwánaawi kesifombá é'a wéawanaafo nóra isawá enafombá arááásimiyo wéseno.
10 Kemá kesifoé'a kááísamai méraunana kesifomá kesé'a kááísamai méraiye. Minááísáfé'a érai'e seró. Ímba kesí imáyáafinkemba súmpo kesifomá kesé'a ména wení kísau isa'á súne.
11 Kemá kesifoé'a kááísamai méraunana kesifomá kesé'a kááísamai méraimba pó'a minááísáfé'a érai'e seró. Ímbo miyámó sé'o é'a kesí kísau awáné'a sé'a érai'a wíyómpakemba Maníkómpákémbá kunkáiye seró.
12 Érai'a simátime'a súne. Kentáfé'a timankúnkúmba é'a Maníkómpákémbá kunkáiye síyawi kemó úndanten-kisau miwíwárá'á maénááwe. Kesifompá'á iyé'a Maníkóní ámútankomba ai'máráandasafena miwítí kísaugo kesí kísaugomba íyáákainiye.
13 Ken-ímáyáámó é'o sísai íya'o é'a miyá ónaumpo kentáfé'a ísámai kesifon-áwí'a mósá maránááwe.
14 Ken-ímáyáámó é'o sísai íya'o é'a
kemá miyá ónaumne Ísu siyáiye.

Maníkóní Ufaen-ámútánkómbá ai'máráanana kumíníyemo siyáin-aai.

15 Ísu minááí simátimena séna kentirumbó simé'o é'a kesáái ísámai kawe'á ónááwe.

16 Kesifombá áísai onaná karáá'á tutinkáíndawimba ai'maráínana
kumbéna kesé'a aasiyaasí maé'mae'a íníye. Wemá éraikoni áwáun-iye.
17 Marapá'-wáásí wembá ímba awánésa wenáái ímba wéisaamba pósa
ímba kanaa'á sésa kesé'a tamauwó wésefo kesé'a ména kentirumpimbá
maé'mae'a imbá pó'a wembá wéawanaawe.
18 Kárika'a tiyúwáandanifo ímba áwíyaraa'-iyampoimo ontembá ónááfo
iyuweránaumne.
19 Kári-kanaa marapá'-wáásí kembá ímba suwánánááfo kembiwí aneka'á
suwánánááwe. Kesé'a méraunda pó'a kemá aúí'a úmai méranaawe.
20 Minkánáá tína'a sé'a érai'a afowáe'a ména keséta méraisata weséta
méraumne miyá sénááwe.
21 Kesááimo taawiyafésamo kawe'ó owí tirumbá siménááwe. Tirumbó
simíyawi kesifoé kesé'a sirunkáí timéyauye. Kesirumbó timúndawisafe'a
símai afora'á paápé úmai méranaumne súwana
22 Yúndasi-Ísakerioti araámáón-awi'a Yúndasi séna Fasi'aénkóo
nóintafewe séwa úwoi-waasisafemase símai ímba afora'á paápé úmai
méranaumnewa sénó. Kentáásáfémase símai afora'á paápé úmai
méranaumnewa sénó súwana
23 Ísu séna tirumbá simíyawi kesáái ísámai kawe'á íyana kesifomá arumbá
miwí timínakai kewé kesifoé miwísé'a kumbéyauye.
24 Kesáái ísámai ímba kawe'ó owí tirumbá ímba símakaawe. Súnda-aai
ímba kesí imáyáafinken-aain-ifo kesifo si'mákaiwaini imáyáafinken-aain-iye.

25 Kesé'o méraundara'a minááí simátimune.
26 Énifo kesifomá wení Ufaen-ámútánkómbá kentí karáákómbá
ai'maráínana kumbéna ken-ánóndáá éna seyaafá-tántáá'á aráátimena
súnda-aai timína'a tááka'a maránááwe.
27 Tiyuwé'a faru uwátinke'a kentirumbó aáno'o uwátínkáandate úmai
méraaro. Marapá'-wáásí ímba miyá wéuwatinkaafo kesirumbó aáno'o
maráúndantemba miyáumai timúne. Mindásafena kentirunkó ímba sáwí'a
éna ímba táá'a íno.
28 Tiyúwáandanifo kentópa'a iyuweránaumnemo súnda é'a wéisaawe.
Kentirumbó simé'o é'a kesifompá'á íyóndasafe'a aamoí ónááwe. Kesifomá
kembá íyáákaraintafe'a símai aamoí ónááwe.
29 Ímba paápé uráisa'a simátimunda póna paápé ína'a kentáfé'a sé'a érai'a
siyáiye sénááwe.
30 Waántáwanko maambáráráké-sáwí-káwáágó wétimba pó'a ímba aaimá
ayáátááka'a simátimumpo wení fasi'aénkó ímba kembá ta'ótorainiye.
31 Kesifomó simásímakaimba miyámó únda suwánésa sésa afowámbá
arumbá ámakaiye sénááwe. Íyáfasinaiyata konó Ísu siyáiye.

15

Érai'a ándáma kemá únemo Ísu siyáin-aai.

1-5 Ísu simátimena séna érai'a ándáma kemá úne. Kesifomá minándárá'ó
káráwiyaiwain-iye. Ándáma kemá úne. Ándágoni amaimá kemán-owe.
Ímbo arambó iyáínda-amaimo éna ayááisuwainiye. Arambó iyáínda-amaimo
éna ayááimarainana arágásáó agaimái arambá iyáíníye. Ayááimáráíntemba
simátímakaunda-aaigo miyá éna tirunkó arupíse wéiye. Kesé'a kááísamai
méraiya'a kemá kempá'á kááísamai méraano. Amai aantenkomo éna ímba
arambá iyáíníye. Miyámó intembá kesé'o ímbo kááísamaimo méraiyanamo
éna ímba arambá iyáíníye. Kemá kesé'a kááísamai méwa'a pó'a kesé'o

kááísamaimo méraiyawimo é'a sáwífa'-aramba imái méranaawe. Kembó ifá'ó siyuwésamo ésa ímba arambá imái méranaawe.
6 Amaimó ayááisuwainda-amaimo aáénkáíndamo éna ayáímai agaisuwáíníye. Kesé'o ímbo kááísaiyawi miyá íníye.
7 Kesé'o kááísamaimo méraiyawi kesááimo kentirumpimbó ta'óto'maraiyawi áísai íyana póna miyá uwátinkainiye.
8 Sáwífa'-arambo imáímo méraiyan-kwaasimo tuwánésamo ésa sésa Ísumbo arááíwáén-kwaasin-owe síyana kesifon-áwíkomo éna óraa'a íníye.
9 Kesifomó arumbó símakainten-úmai kesirumbá kembá timúne. Kemó é'a misírúntáfé'e símai méraaro.
10 Kesifoní ámáámba ísámai wenaruntafé'o símaimo méraundantemba kesí ámáámbo isé'o é'a kesiruntafé'a símai méranaawe.
11 Minááí simátímakaunda pó'a kesí aamoigó kentirumpimbá óraa'a wéraina'a aamoí é'a méraaro.
12 Kesirumbó timúndantemba moórá-mora-waasi tirumbá tíméro. Mindá kesí ámáámba timúne.
13 Kentí waásisafesawe símai wétuwa'nai-e'o puwónae sésamo puwíyamba ímba moórá-aai símai íyáákamai tirumbá timénááwe.
14 Kesááimo isémaiyawimo é'a kesí waási-i'a ónááwe.
15 Óraa'-waasigoni kísau-waasi óraakoni kísau ímba awánaraambanifo wenáfárawaisai wení kísau wéawanaraawe. Miyámó ontáfé'a pó'a kesifomó seyaafá'-ááímó simásímakaimba simátimunda pó'a ímba kesí kísau-waasiye sendá kesífárawaisaiye sénaumne.
16 Kembiwí ímba kembá kendé-í'a uwásínkááwa'a kemá kembiwí kendé-í'a uwátinkaunda pó'a wé'a fasi'aén-árámbá koimái sáwífase úmai méraaro. Ken-ímáyáámó é'o kesifompá'ó áísai íyanamo éna miyá uwátinkainiye.
17 Moórá-mora-waasi tirumbá tíméro sé'a miyán-ámáámbá simátimune Ísu siyáiye.

Marapá'-wáási tíyámbo uwátínkaraan-aai.

18 Ísu minááí simátimena séna marapá'-wáásímó kembiwísáfésamo tíyámbo uwátinkaiya'o é'a tááka'a maré'a sé'a aifa'á kentáási Fasi'aénkómbá tíyámba uwánkaraawe sénááwe.
19 Kemá marapá'-wáásífínkémbá kembá kendé-í'a uwátinkaunda pósa marapá'-wáási tíyámba wéuwatinkaawe. Kembó úwoimo marapá'-wáásímó onkakaa kentáfésa sésa kenkáán-kwáásín-owe sésa tirumbá tíméwisino.
20 Kísau-waasi miwítí óraa'-waasigomba ímba íyáákaraawemo súnda imáyáan-oro. Kentí óraako únasa pósa marapá'-wáási karaánáá'a sinkésa sáwí'o uwásínkáanten-úmai kembiwí karaánáá'a tinkésa sáwí'a uwátinkanaafo kesááimo ísámaimo kawe'ó íyawi kentáái isánááwe.
21 Kembiwí kesí waási-i'a ombá pósa marapá'-wáási karaánáá'a tinkésa sáwí'a uwátinkanaawe. Si'mákaiwaimba ímba awánaraamba pósa sáwí'a ésa miyá ónááwe.
22 Kemó ímbo kusimátimundarakaa marapá'-wáásítí sáwí-imayaa úwoi aúpá'á wéraisino. Kusimátimunasa miwítí sáwí-imayaa ifá'ó túwááraamba ímba ifá'á túwááwana úwoi wéraiye.
23 Tíyámbo uwásinkewi kesifonkwárá'á tíyámba wéuwankaawe.
24 Kemó fí'owimo íyáákamaimo ímbo fí'o-fi'on-kisaumo maúndarakaa marapá'-wáásítí sáwí-imayaa úwoi aúpá'á wéraisino. Kesí kísau awánésa kené kesifoné tíyánkai wéuwasinkaawe.
25 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna úwoisafesa kembá tíyámba wéuwasinkaawe siyáinka'a póna minááí káfé'a wépaape-iye.

26 Kesifompá'á iyé'a kentí karáá'ó tutinkáíndawimba ai'máráanana kesi-
fompákémbá wenámútanko kembiwísé'a kumbéna wemá éraikoni áwáugo
póna kentáféna seyaafá-tántáá'á kusimátiminiye.
27 Kemó kísaumo ómbaraawandarakemba é'a suwánaraamba pó'a
kentáfé'wara kesí kísausafe'wara'a
simátímapa'a kónááwe.

16

1 Ánaaemba kesááisafe'a ímba fasi'ámai mé'a siyúwáafo sé'a mináái
simátimunda imáyáan-oro.
2 Ánaaemba marapá'-wáásímó kembiwísáfésamo ámáán-daumpakemba
watuwánaemo síyamba mindásafesa sésa Ísuni kísau-waasi tínkamiyawi
Maníkóní kísau wémaewe karo'á sénááwe.
3 Kenté kesifonté'a ímba suwánaraamba pósa miyáumai sáwí'a
uwátinkanaawe.
4 Káfé'a mináái simátimunda póna mindá paápé ína'a imáyáa é'a sé'a
simásímakaimba wépaape-iye sénááwe. Mindásafe'a simátimune Ísu siyáiye.

Maníkóní Ufaen-ámútánkó kísaumo wémain-aai.

Ísu simátimena séna kesé'a méraunda pó'a mináái ímba simátímake'a
5 si'mákaiwaimpa'o íyóndasafe'a káfé'a simátímakaana'a nááfara iyónó
sé'a ímba sísai owe.
6 Iyónaumne súnda-aai ísááwana tirunkó umbaí taisa'á pó'a nááfara iyónó
sé'a ímba sísai owe.
7 Érai'a simátime'a súne. Ímbo iyúndarakaa kentí karáá'ó tutinkáíndawi
ímba kúmísino. Iyé'a wembá ai'máráanana kembiwísé'a kumbéna kawe'á
uwátinkainiye.
8 Kumbéna marapá'ó méraan-kwaasi kentí sáwí-imayaagoni áwáuma
aráátiminiye. Arupísemo úmaimo méraiyawini áwáuma aráátiminiye.
Maníkómó aaifimbó maitinkáíndawini áwáuma aráátiminiye.
9 Kesááisafesamo ímbo timankúnkúmbo íyawisafena simátimena séna kentí
sáwí-imayaa úwoi wéraiye síníye.
10 Kesifompá'ó iyúnda ímba suwánánááfo kentí karáá'ó tutinkáíndawi
arupíse úmaimo méraiyamba kunaráátiminiye.
11 Maambáráráké-sáwí-káwáágómbá é'a aaifimbá maiyánkaraimba póna
Maníkó aaifimbá maitinkáíníyema simátiminiye.
12 Sáwífa'-aai simátimusina umbai-áái pó'a káfé'a ímba kanaa'á isánááfo
ánaaemba isánááwe.
13 Maníkóní ámútanko kumbéna érai'-amba kawe'-ámbá aráátiminiye.
Ímba wení imáyáafinkemba simátiminifo simámakain-aai simátimena aáno'o
paápé índa-tantaa'a simátiminiye.
14 Súnda-aai simátiminana kesúwíko óraa'a íníye.
15 Seyaafá'-ááísómbá kesifondé mindá kendén-iye. Miyáumai sé'a
simámakaunda-aai Maníkóní ámútanko simátiminiye Ísu siyáiye.

Tirunkó umbaí taréna ánaaemba kawe'á íníyemo siyáin-aai.

16 Ísu simátimena séna kárika'a ímba suwáné'a ánaaenka'a suwánanaawe
súwasa
17 wení kísau-waasifinkemba tuwímbai sésa kesifompá'á iyúnda pó'a
kárika'a ímba suwáné'a ánaaenka'a suwánanaawemo simbá nóintafenawa
síyó.
18 Kárika'emo simbá minááígóní áwáuma ínta isáúmne. Nóintafenawa síyó
suwaná

19 Ísu áísai ónaesamo umbá iséna simátimena séna kárika'a ímba suwáné'a
ánaaenka'a suwánanaawemo súnda-aaisafe'a kembiwí áfááraumai kemó
súnda-aaisafe'a símae wénowe.
20 Érai'a simátime'a súne. Kembiwí ifi'á táíyasa marapá'-wáási aamoí
íyambanifo kentirunkó umbaí taréna ánaaemba kentirunkó fetói íníye.
21 Moórá-ininkomo iyámpóímo ma'ankáínda-kanaa tínanamo éna áí'a
ínana arunkó umbaí táínana ánaaemba miníyámpói ma'ankéna áíkomba
ímba imáyáa éna aamoí íníye.
22 Miyámó ontembá kentirunkó umbaí táína'a ánaaemba suwáné'a aamoí
ónááwe. Aamoimó í-tántáá'á ímba maitiyuwánááwe.
23 Minkánáámó tína'a ímba sísai ónááfo kesifompá'ó inaimó síyamba
kentáfé'a ísámai áísai íyantafena póna miyá uwátinkainiye.
24 Kesifompá'á ímba inaí siyáafo káfé'a kentáfé'a ísámai inaimó síyamba
miyá uwátinkainana kentirunkó óraa'-aamoi ína'a méraaro Ísu siyáiye.

Marapá-tántáá'á Ísu íyáákaraiyemo siyáin-aai.

25 Ísu simátimena séna waé'mai-aai simátimunda pó'a ánaaen-kanaa tína'a
kesifon-aai afora'á simátimenaumne.
26 Minkánáámó tína'a ken-ímáyáámó ontáfé'a kesifompá'á inaí síya'a
kemá ímba inaí senaná
27 wemá úwoi tiména wenarumbó tímakaintafena póna úwoi timíníye. Kentáfé'a
sé'a Maníkómpákémbá kunkáiye sé'a tirumbá símakaantafena kesifomá
arumbá tímakaiye.
28 Kesifompákémbá marapá'á kumbéraunda pó'a káfé'a marapá'á tuwé'a
kesifompá'á iyónaumne Ísu súwasa
29 wení kísau-waasi sésa káfé'a ímba waé'mai-aaifinkemba sémpo aforatá
simásimene.
30 Kesáá séta áísai ónáísaiye ímba súnasaama emá ísaraandawi po afora'á
wésene. Miyásá séta Maníkómpákémbá kunkáanesa súne suwaná
31 Ísu séna kentáfé'a Maníkómpákémbá kunkáiye sembánifo
32 kárika'a siyuwé'a kentí naaó'-nao'a wété owa'á keyáá mérausina
kesifomá kesé'a méraiye.
33 Minááí simátimunda pó'a kesé'a kááísamai mé'a aáno úmai wempa'á
méraaro. Marapá'-wáási karaánáá'a tinkésa sáwí'a uwátinkanaafo marapá-
tántáá'wárá waásiwara'a íyáákaraunda pó'a kentirunkó aamoí ína'a
méranaawe Ísu siyáiye.

17

Ísu wení waásisafena ísámai Maníkómpá'á inaimó siyáin-aai.

1 Ísu simátimena wíyómpa'a awánéna séna kesifóo minkánáá wétiye.
Kesúwí'a óraa'a ina'á enáwí'a óraa'-i'a uwánkáano.
2 Seyaafá'-wáási káráwiyaundasafe fasi'aémbá símakaanda pó'a
símakaanda-waasi aúí'a úmai maé'mae'a uwátinkaunda mindásafe kesúwí'a
óraa'-i'a ina'á enáwí'a óraa'-i'a uwánkáano.
3 Eyáá érai-Fasi'aenko óne. Kembá si'mákaandawi úne. Empá'é kempá'é
tésa kenkáísááimo ísááwi aúí'a úmai maé'mae'a wéowe.
4 Marapá'á enáwí'a óraa'a úmai símakaanda-kisau tai'áúmne.
5 Kesifóo maramó ímbo úmakondara'a esé'a méraawanana kesúwíko óraa'-
i'o uráinka'a po aneka'á miyá ínkwae'a súne.
6 Marapá'-wáásífínkémbá ení waási-i'a uwátinke símakaana'a entáfé'a
miyámó iwáí méraiye símai paápé uwátinkaunasa enáái wéisaawe.

7 Símakaandasafesa sésa mintántáá'á Maníkómó ámakain-tantaa'e wésewe.
8 Símakaanda-aaimo simátimunda wéisaawe. Empákémbá kunkáunda-aai isésa sésa Maníkó ai'mákaisana kunkáiye wésewe.
9 Miwísáfé'a ísámai inaí súne. Marapákén-úwóí-wáásísáfé'a ímba inaí súmpo símakaanda-waasi ení waásisafe'a ísámai inaí súne.
10 Ení waási kesí waásin-owe. Kesí waási ení waási ésa kesúwí'a óraa'-i'a wéowe.
11 Marapá'ó ímbo méraanda empá'á iyónaumpo miwí marapá'á méranaawe. Kawe-késífóo miwíyá'á emá káráwiyinasa pósa Maníkómbó áántaan-kwaasi-i'a úmai méranaawe. Esé kesé'o kááísamaimo mérauyantemba miwí kááísamai méranaawe.
12 Miwísé'a mé'a káráwiyaunasa Maníkómbó áántaan-kwaasi-i'a úmai mésa ímba sáwí-amba arááíwakaawe. Énifo moóráwigo sáwí-amba arááíwainda póna minááí Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna siyáin-aai paápé íníye.
13 Empá'á ímbo iyúnda marapá'á mé'a miwí tirumpimbá kesí aamoigó óraa'o intáfé'a minááí simátimune.
14 Enáái simátímakaumne. Kemó ímbo érai'o marapá'-wáásímó úndantemba miwí ímba érai'a marapá'-wáási ombá pósa marapá'-wáási úwoi-waasi tíyámba wéuwatinkaawe.
15 Ímba sé'a miwí marapákémbá kuntiyaaó súmpo waántáwanko sáwí'a uwátínkáífo séma káráwiyuwo súne.
16 Kemó ímbo érai'o marapá'-wáásímó úndantemba miwí ímba érai'a marapá'-wáásín-owe.
17 Enáái érai'-aai póna tirumpimbá wérainasa ení waási-i'a úmai méranaawe.
18 Kembó si'maróna'o marapá'ó kunkáundantemba miwí ti'máráanasa marapá'-wáásífímbá méranaawe.
19 Miwísáfé'e sé'a enaráái aantemba wáúnda pósa enaráái aantemba waránááwe.

20 Ímba maankwáásísáfé'-aantemba inaí súmpo miwí táái isésa kentáfésa timankúnkúmba ésa Maníkómpákémbá kunkáiye síyawisafe'wara'a inaí súne.
21 Kesifóo inaí sé'a esé kesé'o kááísamaimo mérauyantemba miwí enté kenká'é kááísamai méranaawe. Miwí kááísamai méraamba pósa marapá'-wáási tuwánésa sésa érai'a Maníkó Ísumba ai'mákaisana kunkáiye sénááwe. Mindásafe'a inaifínkémbá simámune.
22 Esé kesé'o mimbóráí'o úmaimo mérauyantemba símakaanda-fasi'aemba tímakaunda pósa mimbóráí'a úmai méranaawe.
23 Emá kesé'a kááísamai méraana'a kemá miwísé'a kááísamai méraunda pósa miwí kááísamai méranaawe. Marapá'-wáási mindá tuwánésa sésa Maníkó Ísumba ai'mákaisana kunkáiye sénááwe. Enarumbó símakaandantemba miwíwárá'á tímakaanda pósa marapá'-wáási tuwánésa sésa érai'e sénááwe.
24 Kesifóo maramó ímbo úmakondara'a enarumbá siméma fasi'aémbá símakaane. Símakaanda-waasi kesé'a méraiwae sé'a súnda pósa kesí fasi'aémbá awánánááwe.
25 Kesifóo usukáéwi óne. Marapá'-wáási embá ímba wéawanaafo kemó awánáúnda símakaanda-waasi kentáfésa sésa Maníkó ai'mákaisana kunkáiwaiye wésewe.

26 Entáfé'a miyámó iwáí méraiye símai paápé uwátimunasa enarumbó
símakaandantemba miwí tirumbá simíya'a miwísé'a méranaumne. Entáfé'a
miyámó iwáí méraiye símai paápé uwátínkare'a paápé úmai kónaumne Ísu
inaifínkémbá miyá siyáiye.

18

Ísumbo ta'ótokaan-aai.
Mátíyu 26:47-56, Mááka 14:43-50, Rúku 22:47-53

1 Ísu simátimena wení kísau-waasise'a Kíndáróni-nomba kofatésa taai-
kanáágúnéfímbá komérowana
2 Ísu wení kísau-waasise'a mintáí-kánáágúnéfá'á kógo upa'á Yúndasi Ísuni
pintaru'-wáásígó mintáí-kánáágúnéfá'á awánópa'a
3 mifá'á kúmba ámáán-kawaa-waasiye óraa'-amaan-kisau-waasiye i-
wáásíwárá ámáán-danka'-i-waasiwara'a ti'márówana Yúndasi tí'maena
taánáínkwara paepáé'wara'a maimaésa ómbá to'maésa mintáí-
kánáágúnéfá'á kumbá
4 Ísu wempá'ó tínda-tantaakomba iséna wení waásifinkemba íyáfasinena
miwí túranka'a koména tísai ena séna nááwani ayaafáíya wéoo súwasa sésa
5 Ísu Násaretifakewintafeta wéayaafai-une suwaná séna miwántáfé'o
sembá kemá úne súwasa Yúndasi Ísuni pintaru'-wáásígó póna miwísé'a
méraiye.
6 Kemá úne Ísu súwasa miwí tauwérópa'a tanaambá fowaná
7 Ísu aneka'á tísai ena séna nááwani ayaafáíya wéoo súwasa Ísu
Násaretifakewintafeta wéayaafai-une suwaná
8 Ísu séna é'a simátímakaumne. Maandá kemá úne. Kembó siyaafáí
ontáfé'a maankwáásí étinkaiyasa koró Ísu súmba
9 Maníkóntáféna siyáimba símakaanda-waasi ímba sáwí-amba
arááíwakaawe siyónka'a póna paápé úmai mináái súwana
10 Sáímoni Pítaa paepáé'a awáúfínkémbá taútuwena aifa'-ámáán-
káwáágóní kísau-waasigon-áá'a fagáúsuwomba minkísáú-wáásígón-áwí'a
Márákáasi wenáá'a fagáúsuwowana
11 Ísu Pítaantafena séna ení paepáé'a awáúfímbá wiyuwó. Sí'o índa-i'a
uwásinkaiyambanifo
kesifoní kísau ímba tuwánáúmpo miyá ónaumne Ísu siyáiye.

Ísumba áí'maesa Ánásimpa'o kuráan-aai.

12 Ísu súwasa i-wáásíyé miwítí óraa'-waasiye
ámáán-danka'-i-waasiye Ísumba ta'óto'mai ayáánka'a kárá'umaesa
13 áí'maesa aifa'á moórá-kawaagon-awi'a Ánásimpa'a tuwaná wemá
Káyafaasin-ásáánko éna minkánáá Káyafaasi aifa'-ámáán-káwáágó póna
14 ááéma simátimena séna Yúndaa-waasi seyaafá'á púwófo séna
moóráwigo puwíníye siyáiwain-ásáánkompa'a kuráawe.

Pítaa ímba awánáúnda-waasin-iyemo siyáin-aai.

15 Kuwasaráí Ísuni kísau-waasiyai moóráwigo Sáímoni Pítaae
moóráwigoe'a Ísumba arááíwa'maesarai kuyambá aifa'-ámáán-káwáágó
moóráwigomba awánasuwowana aaimó ísópa'a Ísumbo máánkaropa'a
imérowana

16 Pítaa máápa'-ontafimba mérowana aifa'-ámáán-káwáágó awánówi
iyuweréna ontará'ó káráwiyon-arasigomba simámuwana ontá tiyankówana
Pítaamba áí'maena íyáferowana
17 minárásígó Pítaamba awánéna áísai ena séna minkwáásígóní kísau-
waasiya'ono súwana Pítaa séna ímbanifo kemá fí'on-kwaasi úne súwasa
18 táwitafesa ésa kísau-waasiye i-wáásíyé iyamá agaimakésa tiyáámba
wégaufuwana Pítaa mináái simásuwena iyará'á koména ayáámba kauráiye.

Aifa'-ámáán-káwáágó Ísumbo áísai uráin-aai.
Mátíyu 26:59-66, Mááka 14:55-64, Rúku 22:66-71

19 Pítaa iyamá wégaufuwana aifa'-ámáán-káwáágó Ísuntafena séna
simátímakaanda-aai simásimiyo. Ení kísau-waasisafewara'a simásimiyo
súwana
20 Ísu séna Yúndaa-waasiti óraa'-amaan-daumpa'e kári'-amaan-daumpa'e
simáti-simatimbo émaunda afora'ó sémaunda ímba aúpá'á simátímakaumpo
21 nóintafewa wésisai-ono. Kesááimo ísaraawi tísai inasá simátímakaunda-
aai ísaraamba pósa sénááwe súwana
22 ámáán-danka'-i-waasigo Ísumba tufuwéna séna aifa'-ámáán-káwáágómó
sinká'á ímba miyá siyó súwana
23 Ísu séna sáwí-aaimo súndarakaa misáwí-ááí áááma afora'á isinó. Kawe'-
ááímó súndasafe nóintafewa sínkamono súwana
24 Ánási ai'marówasa ayáámpinken- anda ímba awátuwesa
minándáwárá'á áí'maesa Káyafaasi aifa'-ámáán-káwáágómpá'á kuráawe.

Pítaa ímbo awánáúnda-waasin-iyemo siyáin-aai.
Mátíyu 26:71-75, Mááka 14:69-72, Rúku 22:58-62

25 Aifa'-ámáán-káwáágómpá'á Ísumba kuwaná Pítaa iyará'á ména
ayáámba wégaufuwasa iyará'ó máún-kwaasi áísai esa sésa ewárárá
minkwáásígóní kísau-waasiya'ono suwaná mináái umémpa'a tuwéna séna
ken-ímbaniye súwana
26 aifa'-ámáán-káwáágóní kísau-waasigo Pítaantafena séna emá
minkwáásígóe'a taai-kanáágúnéfá'á méraaya'a tuwánérúnda éraira súno
séna Pítaamo áá'o fagáúsuwowini akún-ándáfákéwí súwana
27 Pítaa aneka'á séna ken-ímbaniye súwana kokórigo ááí siyáiye.

Ísumba Páíratimpa'o áí'mae kuráan-aai.
Mátíyu 27:1-2,11-14, Mááka 15:1-5, Rúku 23:1-5

28 Kokórigo ááí súwasa siyarónka'a Káyafaasini naaúmpakemba Ísumba
áí'maesa kámáni-oraakoni pááimpa'a máankesa sésa ímba Yúndaa-waasiti
naaúmpa'an-ifo fí'on-kwaasiti naaúmpa'a iyéta tíyótaimo í-tánómbá ínta
náúnafo sésa ímba íyúwana
29 Rómu-kamani-kawaagon-awi'a Páírati kúwákárúwena kuntísai ena séna
minkwáásí nóra inkakena aaifimbá maenkánaera séo súwasa
30 sésa ímbo sáwí'o uráinkakaa ínta áí'maeta túsino suwaná
31 Páírati séna keyáárika'a áí'mae'a kentí ámáámbo makénten-úmai
simánkáaro súwasa minYúndáá-óráá'-wáásí sésa Rómu-kamani-waasi
moóráwigombo tufú'maimo utáíyantafesa aambá fáí'makaawe sumbá
32 ááéma Ísu simátimena séna aaraa-táíyá'á sínkamiya'a uwónaumne
siyáin-aai paápé úwasa áí'maesamo kumbá mináááisáfésa uwaná
33 Páírati naaúmpa'a kunuweréna iyéna Ísumba áántena séna emá
Yúndaa-waasiti kawáágówá ónó súwana

34 Ísu séna ení imáyáafinkena sísai ó waásiya simámakaawawa sísai ónó súwana
35 Páírati séna kemá ímba Yúndaa-waasi úne. Ení waásiye óraa'-amaan-kisau-waasiye áí'maesa kempá'á tiyáafo nóra ónasawa'iyo súwana
36 Ísu séna kemó kawáá-í'o úndama ímba marapá'á wéraiye. Kemó kawáá-í'o úndamo marapá'ó wérainkakaa kesí kísau-waasi tíyááwaisino. Yúndaa-waasi kembá ta'ótoraafo sésa tíyááwaisino sésa ta'ótokaawe. Kemó kawáá-í'o úndama ímba marapá'á wéraiye súwana
37 Páírati áísai ena séna kawáágówá ónó súwana Ísu séna é'a séne. Mindásafe'a marapá'á kumúnana masínkaraimba pó'a arupíse-aai wésimatimune. Arupíse-aaisafesamo aamoimó owí kesááima wéisaawe súwana
38 Páírati séna nóin-aaiya arupíse-aain-iyo siyáiye.

Ísumba tufuwíyana puwínomo siyáin-aai.
Mátíyu 27:15-31, Mááka 15:6-20, Rúku 23:13-25

Páírati simásuwena kúwákárúwena Yúndaa-waasisafena séna wemó sáwí'o uráimbo simásímakaamba saafá únana ímbanifo
39 tíyótaimo
í-tánón-kánáá tintembá moórá-waasi áántaawa'a ándáfakembo awá'ankaundantemba minkánáámó tinká'á Yúndaa-waasiti kawáágóná awá'ankanaumno tísai ena súwasa
40 óraaka sésa ímbanifo wembá ímba awá'ánkénda Párápásimba awá'ankaao suwaná Párápási tiyéna uménté'a in-kwáásín-iye sésa
wembá awá'ankaao siyáawe.

19

1 Suwaná Páírati i-wáásí simátimuwasa Ísumba áwíyandasamba áwiyonku'-nésa
2 óraa'-waasiti kámo'an-iye sésa áwíyandama owepámai Ísu a'nómpímbá kufé'ankesa naae-únánkwátói óraa'-waasiti unáánkwátóin-iye sésa uwánkesa
3 karaánáá'a ankésa moórá-mora wempá'á tésa sésa Yúndaa-waasiti kawáágó óne sésa tiyáántamba
tufúto'naamai uráawe.

4 Tufúto'naamai uwaná aneka'á Páírati kúwákárúwena seyaafá'-wáásísáféna séna ísáaro. Ímba sáwí'o uráintafe'a áí'mae'a túranka'a máánkaraana'a awánaaro. Ímba sáwí'a uráiye súwana
5 Ísu kúwákárúwena a'nómpímbá áwíyandawara naae-únánkwátóiwara'a kúwákárúwowana Páírati simátimena séna minkwáásígómbá awánaaro súwasa
6 óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáán-danka'-i-waasiye awánésa óraaka'-oraaka'a sésa aaraa-táíyá'á tufíyana puwíno suwaná Páírati séna wemá ímba sáwí'a uráimba pó'a kemá ímba tufuwónaumpo kembiwí áí'mae'a aaraa-táíyá'á mátufuworo súwasa
7 Yúndaa-waasi sésa wemá séna Maníkón-áánimba úne sémáyáímbanifo kentáási ámáánko séna miyámó síndawimba tufuwíyana puwíno símakaampimba póta tufuwónaumne suwaná
8 Maníkón-áániniko úne siyáin-aai Páírati isówana áfááraumai áá'a úwana
9 naaúmpa'a kunuweréna imaéna Ísumba áísai ena séna nááfakewiya'ono súwana Ísu iséna ímba aaí súwana

10 Páírati séna kemó áísai únda nóra séwa ímba aaí wéseno. Kemó
aaimó senasamó ésa awá'ankanaawe. Kemó senasamó ésa aaraa-táíyá'á
tufuwíyama puwínone. Mifásí'áémbá tokáumne súwana
11 Ísu séna Maníkómó mifásí'áémbó ímbo ámakainkakaa ímba toráásino.
Maníkó ámakaifo sí'maenamo enká'ó másinkaiwaini sáwí-kisaugo ení sáwí-
kisaugomba íyáákaraiye siyáiye.

12 Ísu súwana Páírati minááí iséna séna nóra'iyo ke minkwáási
awá'ankanae'a wéune súwasa Yúndaa-waasi óraaka sésa emó awá'ankemo
éma ímba Rómu-kamani-aifa-kawaagoni waási-i'a wéone. Ísu séna kemá
kawáágó úne siyáintafena Rómu-kamani-aifa-kawaagomba íyáákanaemo
siyáintafe mindásafewe séma ímba awá'ankaao suwaná
13-14 Páírati minááí iséna Ísumba áí'maena máápa'a óntan-arumbo
akwítukom-barupa'a Yúndaa-waasi-taaifinken-awi'a Kápata-marupa'a
kumbéna aaifimbó maitínkáám-barupa'a kumbéna Yúndaa-waasisafena
séna kentí kawáágón-iye súwana tíyótaimo í-tánón-kánáá aafáyáaraamba
úwana káfékaamba wááwái kárika'a tínena úwana Páírati Yúndaa-
waasisafena séna kentí kawáágón-iye súwasa
15 ímbaniye sésa óraaka'-oraaka'a sésa aaraa-táíyá'á tufuwíyana puwíno
suwaná Páírati tísai ena séna kentí kawáágómbá aaraa-táíyá'á tu-
fuwónaumno. Mindá tirááíya taíyó súwasa óraa'-amaan-kisau-waasi sésa
Rómu-kamani-aifa-kawaago weyáá kentáási kawáágón-iye suwaná
16 Yúndaa-waasi-taaigo íyáákontafena Páírati séna Ísumba aaraa-táíyá'á
tufúwóro séna tímakaiye.

Ísumba aaraa-táíyá'ó tufúkáan-aai.
Mátíyu 27:32-44, Mááka 15:21-32, Rúku 23:26-43

17 Páírati timúwasa i-wáási Ísumba áí'maesa tufuwíyan-aaraa-taima
wembá ámúwana áúwaata'maena tufuwíyan-aempa'o kúmba mináémpá'-
áwí'a a'nónayaantapa Yúndaa-waasi-taaifinkemba Kórígótaafa mináémpá'á
kuwasá
18 aaraa-táíyá'á aíyayaanka'a tufúsúmaresa kae'-wáásíyái Ísuni
séfasefa'-arausampa'a aaraa-táíyá'á tufúsúmaresa Ísumba afufumpimbá
tufúsúmarowana
19 Páírati wení kísau-waasisafena séna Ísu Násaretifakewi Yúndaa-waasiti
kawáágón-iye sé'a agaimái a'nónká-táíyá'á máráaro súwasa
20 kaumbo-wáási tááifinkemba Yúndaa-waasi-taaifinkene Rómu-
waasi-taaifinkene Kíríki-waasi-taaifinkene agaimárówasa sáwífa'-waasi
awánomba tufúwún-aempa'a óraa'-naopa'a ewaa'á wérowasa sáwífa'-waasi
mináúfáímá awánésa toráumai ísówasa
21 Yúndaa-oraa'-amaan-kisau-waasi Páíratintafesa sésa Yúndaa-waasiti
kawáágón-iye
ímba miyá símai agáínda wemá séna Yúndaa-waasiti kawáágó úne miyá
símai agauwó suwaná
22 Páírati séna é'a agaimakáumne siyáiye.

23 I-wáási Ísumba aaraa-táíyá'á aíyayaanka'a tufúsúmaresa wení
unáánkwátói maimaésa éíyainka'a tuwímbaresa moórá-mora-i-waasi éíyain-
kwaasi minúnánkwátói maimaésa moórá-ampanta paákákén-únánkwátói
ímbo farúmakon-ampanta maimaésa sésa
24 ínta tafeónaumpo sésa ááfésa tíyáananasa nááwa íyáákenawa máíníyo
sumbá Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna

kesí unáánkwátói tuwímbai maimaésa moórá
kesí ampantarátáfésa ááféma tiyaráawe
siyónka'a pósa i-wáási miyá uráawe.
25 I-wáási miyá uwasá Ísuni waási aaraa-táíyá'ó tufún-taigoni áwáufimba
mésa Ísun-anówa úwana wenáúnko Kórópasi awaainínkón-áwí'a Máríyaa
úwana Mágátáraa-naopaken-ininkon-awi'a Máríyaa úwasa miyáumai-inimba
aaraa-táígóní áwáufimba mérowana
26 Ísu wenanówamba awánéna kembá Yónimba suwánéna anówantafena
séna miwá enáánimban-iye séna
27 kentáféna séna miwá enanón-iye súwa'a
isé'a kesí naaúmpa'a móankare'a káráwiyaumne.

Ísumo pukáin-aai.
Mátíyu 27:45-56, Mááka 15:33-41, Rúku 23:44-49

28 Minkákémbá Ísu imáyáa éna séna seyaafá-kísáú tai'áúmne súmba
sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba awátinkaunda-kisau seyaafá-kísáú
taí'ásuwaumne séna Ísun-aai Maníkóní aúfáífinkemba paápé índasafena Ísu
séna nontáféna sínkáíye súwana
29 ándá-aran-domba ika-nómbá anaféúmpímbá wérowasa faru-táénáma
mindómpímbá tu'maésa ofiyen-táemopimba sinúfaimaesa náínkwae sésa
Ísun-óika'a mósá márówana
30 Ísu néna séna seyaafá-kísáú taí'ásuwaumne séna a'nómbá kífaena
afowan-ayáámpimba wenámútamba to'maréna pukáiye.

Ísuni awáúfímbá waantáámbó faiyáin-aai.

31 Ísu weyááríka'a puwúwasa Yúndaa-waasimo saagon-kánáá tíyótaimo í-
tánón-kánáá aafáyáaraamba úwasa pósa sésa saagaan-kánáárá'á puwíyan-
kwaasi aaraa-táíyá'á máéfo sésa Páíratimpa'a tésa sésa puwíyan-kwaasi
ímba úwoi tiyúwéwasa aaraa-táíyá'á méraaro. Tísamai ankaisíyasa ááéma
puwíyasa taaiyakémbá marapá'á múratuwaaro suwaná
32 Páírati ewé súwasa i-wáási Ísuni séfasefa'-arausampa'o tufúsúmaron-
kwaasi tísamai koankaisésa
33 Ísumba taawánomba é'a pukóntafesa wenaísamai ímba ankáísúwana
34 moórá-i-waasigo Ísuni awáúfímbá waantáántámbá faúwana naaewárá
nonkwárá'á kunkáiye.
35 Mindámo awánáúndawi simátímakaumne. Awáné'a érai'-aai súnda pó'a
isé'a sé'a érai'e sénááwe.
36 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna wenayáátámba ímba
ankaisónááwe agaimaréna siyónka'a pósa i-wáási miyá uráawe.
37 Moórafa'a agaimaréna séna waantáántámbó fáíyamba afuwónááwe
agaimaréna siyónka'a póna paápé uráiye.

Ísumbo utaráan-aai.
Mátíyu 27:57-61, Mááka 15:42-47, Rúku 23:50-56

38 Yósepi Árímátíyaa-naopakewi Ísun-aai isówi éna Yúndaa-oraa'-waasi
táároi inkaiséna wenáwí'a áwiyotuwena Ísumo puwúnka'a Páíratimpa'a téna
séna Ísun-áúma utánáifo simiyó súwana Páírati séna kanaámpó máínone
súwana Yósepi Ísun-áúma komaúwana
39 Níkótímási ááéma Ísumpa'o nó'waambo tiyáiwai asaa-wiyúmbó úm-
basawemba óraa'-masawemba kae'á maimaéna Yósepimba kóáí'maesarai

40 Ísun-áúma komaimaésarai ampantafímbá minásáá-wíyúm-
básáwénkwárá'á kárá'umaesarai tésarai Yúndaa-waasi miyáumaimo
utaantembá pósarai miyáumai utarááye.
41 Ísumbo tufúkáan-aempa'a taai-kisáú wérowana utaráan-ontan-aima
ímbo waási utarón-ontan-aima wérowasarai
42 saagaan-kánáámá ampáámbán-iye sésarai minóntán-aima ewaa'á
wérontafesarai Ísumba mimpímbá máutaraaye.

20

Ísu pukáimpinkembo íyáfasinkain-aai.
Mátíyu 28:1-8, Mááka 16:1-8, Rúku 24:1-12

1 Sondaará'á siyarónka'a ímba sán-karowana Máríyaa Mágátáraa-
naopaken-ininko utámakopa'a wéna koawánómba óntan-aigoni óikaken-
ontamba maisukówana koawánéna
2 awaantanténa Sáímoni Pítaante kenté'a tasimásimena séna kentáási
óraakon-áúma óntan-aifinkemba maimaésa náafara makáao súwakai
3 Pítaae kesé'a utámakon-ontan-aifa'a kónae sékai
4 suwaantantékai kówáyamba kemá Pítaamba kóyáake'a aifa'á óntan-
aifimba kówánda
5 kífae'a ampanta aantemba wéromba awáné'a ímba óntan-aifimba
íyáferaawanana
6 Sáímoni Pítaa téna óntan-aifimba íyáferena awánómba ampanta aan-
temba wérowana
7 Ísun-a'nónkákén-ámpántá moórá-aempa'a wérowana awánówa'a
8 óntan-aifimba aifa'ó kówándawi íyáfere'a awáné'a sé'a érai'a
pukáimpinkemba íyáfasinkaiye séwándanifo
9 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna pukáindafinkemba
íyáfasinainiye siyáimba ímba ísámai kawe'á ówáyamba
10 kenkáísí naaópakai kuráuye.

Ísu paápé úwana Máríyaamo awánarain-aai.
Mááka 16:9-11

11 Naaópa'a kówáyana Máríyaa óntan-aigoni óika'a ména ifi'á wétena
kífaena óntan-aifimba awánómba
12 kae'-wáási waén-únánkwátóiwara'a Ísumbo utámakom-barupimba
mésarai moóráwigo a'nómpá'á maúwana moóráwigo aísamaifa'a méroyana
Máríyaa tuwánówasarai
13 sésarai menínínkóo nóintafewa ifi'á wétaano suyaná Máríyaa séna
kesí Fasi'aénkómbá maimaésa náafara makáao sé'a ímba wéraisa'a
wéawanaumne
14 simásuwena waeréna awánómba Ísu úmbanifo ímba awánéraase úwana
15 Ísu séna menínínkóo nóin-ifira wétewa nááwan-ayaafaawa wéono
súwana Máríyaa séna taai-kisáúrá'ó káráwiyaiwai iyé-ímáyáá éna séna emó
maimaémo náafa'o maké simásimiyo. Komaénae súwana
16 Ísu séna Máríyaao súwana méwaerena wenááifinkemba séna Raaponai
súmba maanááífínkémbá waé'mai séna kesí Fasi'aénkóo súwana
17 Ísu séna kesifompá'ó íyóndasafe'a úmpo ímba ta'ótoraao. Kesífárawaisai
kosimátime sé kesifoné kentifompá'á iyúne. Kesí Maníkóné kentí
Maníkómpá'á iyúne súwana
18 Máríyaa Mágátáraa-naopaken-ininko Ísuni kísau-waasi kosimátimena
séna Fasi'aénkómbá awánáúmne séna Fasi'aénkómó sún-aai simátímakaiye.

Ísuni waási wembó awánaraan-aai.
Mááka 16:14-18, Rúku 24:36-49

19 Misóndáágóní fenómpinka'a Ísuni kísau-waasi Yúndaa-oraa'-waasisafena táá'a úwasa naaúmpa'a imésa ontá wisukówana Ísu túranka'a paápé éna séna aáno úmai méraaro séna
20 ayáánarumpin-afiwara awáúfín-áfíwárá'á aráátimuwasa miwítí Fasi'aénkómbá awánésa pósa áfááran-aamoi uwánkówana
21 Ísu aneka'á séna aáno úmai méraaro. Kesifomó si'mákaintemba miyáumai kembiwí ti'máráana'a kesí kísau komáéro séna
22 wenááma áútimena séna Maníkóní Ufaen-ámútánkómbá tíménana kesé'a mérainiye.
23 Sáwí-imayaamo maitiyuwáíyanamo éna misáwí-ímáyáá tai'áíníye. Ímbo maitiyuwáíyanamo éna misáwí-ímáyáá úwoi waé'wae'a íníye Ísu siyáiye.

Tómaasi Ísumbo awánarain-aai.

24 Ísu paápé úwasa wení kísau-waasi awánasuwonka'a Tómaasi moóra-awi'a Títímási mináwíkóní áwáuma amáántágae'a wemá fí'opa'o maémomba
25 túwasa simámesa sésa Fasi'aénkó paápé isatá awánáúmne suwaná Tómaasi séna ayáánarumpin-afiwara awáúfín-áfíwárá'ó awáné'o ta'ótorekaa sé'a pukáimpinkemba íyáfasinkaiye súsino súwasa
26 afakaeté-no'waamba maisuwésa Tómaasiwara'-úmai aneka'á wení kísau-waasiye naaúmpa'a imésa ontá wisukówana Ísu túranka'a paápé éna séna aáno úmai méraaro séna
27 Tómaasintafena séna siyáánarumpimba ta'óto'mai awáné suwáúfímbá ta'óto'mai awáné sé kentáfé karo'é sénafainifo érai'e siyó súwana
28 Tómaasi séna kesí Fasi'aénkóo emá kesí Maníkó óne súwana
29 Ísu séna áááma ímba suwánarempo karo'é siyáandaniye. Káfé'a suwánáánda po érai'e wésene. Ímbo suwánaawimo ésa érai'emo sésamo timankúnkúmbo ésa aamoí isaná tirunkó kawe'á íníye Ísu siyáiye.

30 Ísu wení kísau-waasi súrankata fí'o-fi'on-kisau-waame'a aráásimuwata tuwímbai maankwándááífímbá ímba agaimakáundanifo tuwímbai agaimakáumne.
31 Ísu Maníkón-áániniko póna wemó íyáfasinankaraiwain-iye sé'a maanáúfáí agaimakáumpo Ísun-aaisafesa timankúnkúmba ónááwe. Miyámó timankúnkúmbo ésa Ísuwe'a kááísamai maé'mae'a ónááwe sé'a maanáúfáí agaimaráúmne.

21

Afakaeté-waasi Ísumbo awánaraan-aai.

1 Ánaaemba Táípíriyasi-waaunkoni áwáífa'a Ísu miyáumai paápé úwasa wení kísau-waasi awánaraawe.
2 Wení kísau-waasi túwaandu uwáí miwí túwí'a Sáímoni Pítaawe Tómaasi moóra-awi'a Títímásiye moóráwigo Káríri-aempakemba Kéna-naopaken-kwaasigon-awi'a Nátániyeriye Sépétin-áániniko'aiye fí'on-kae'-waasiye miyáumai-waasi túwaandu uwaná
3 Sáímoni Pítaa simátimena séna mófáá'a kotoránae'a kúne súwasa kesááwárá'á montá kónáisaiye sésa nompín-táómpimba íyátesa kumbá nó'waamba mófáá'amai wima'wima'-umbá ímba mófáá'a torówana
4 siyarónka'a Ísu nonáwáífa'a mérowasa ímba awánéraase uwaná
5 Ísu séna iyámpóísono. Mófáá'a tokáao súwasa ímbaniye suwaná

6 Ísu séna mare'mare'-únámbá tiyáánúrapa'-aempa'a nompímbá
túwéwana kumína'a mófáá'a tóráaro súwasa wemó súnten-umba sáwífa'-
mofaa'a tórówana mindómpín-táómpimba ímba kanaa'á máráárаantamba
éna ówitowa'a
7 kemá Pítaantafe'a sé'a epínda Fasi'aénkón-iye séwánana Pítaa minááí
iséna kísaumo maíndasafena paákákén-únánkwátóimo faú'maromba
minúnánkwátói maimái úmaena nompín-táómba tuwéna nompímbá ásáfena
nonáwáífa'a kúwana
8 nonáwáí ewaa'á wérowata fí'on-kwaasisa mindómpín-táómba
maimaéta mare'mare'-únámbá tafisímaeta kówándasa
9 nonáwáífa'o ásáfaawandasa iyamá wégowana mófáá'wara tónkwárá'á
wéagauwata awánááwánanasa
10 Ísu séna tóráám-bofaa'a tuwímbai maimaé'a teró súwana
11 Sáímoni Pítaa nompín-táómpimba íyátena mare'mare'-únámbá
tafisímaena nonáwáífa'a mámarowana óraa'-mofaa'a 153 mofaa'a wéna
sáwífa'-mofaa'a wérombanifo mare'mare'-únámbá ímba tararówana
tafisímaena nonáwáífa'a mámarowana
12 Ísu simásimenasa séna tamandaaró súwata nááwa'ono séta áísai ónae
séta ówándasa ímba áísai eta Fasi'aénkó iyé-ímáyáá ówánanasa
13 Ísu mófáá'wara tónkwárá'á maimáísa símakaiye.
14 Ísu pukáimpinkemba íyáfasinkena kae'-í'a paápé uréna kaumbogóntá
aneká awánaraumne.

Ísu Pítaantafena kesí waásiya'a káráwiyuwomo siyáin-aai.

15 Tómbá násúwówana Ísuma Sáímoni Pítaantafena séna Yónin-áániniko
Sáímoniyo. Miwí íyáákewa enarumbá wésimeno súwana séna ewé
Fasi'aénkóo en-ímáyáámó únda é'a suwánaraane súwana Ísu séna kesí
sipisípi-araaka'a káráwiyuwo séna
16 aneka'á Ísu áísai ena séna Yónin-áániniko Sáímoniyo. Ken-ímáyáá wéono
súwana séna ewé Fasi'aénkóo en-ímáyáámó únda é'a suwánaraane súwana
Ísu séna kesí sipisípiya'a káráwiyuwo séna
17 kaumbo-í'a Ísu
áísai ena séna Yónin-áániniko Sáímoniyo. Ken-ímáyáá wéono súwana
kaumbo-í'a áísai ena súntafena Pítaan-arunko umbaí tówana séna
Fasi'aénkóo seyaafá-tántáá'á é'a awánaraandasafe en-ímáyáámó
úndawara'a é'a suwánaraane súwana Ísu séna kesí sipisípiya'a káráwiyuwo.
18 Érai'a simáme'a súne. Emá aú-waasi méraanda po ení unáánkwátói
ane'maké ení imáyáafinkemba úwoi wénompo waurámbó kéma enayáámba
fárútuwenasa ímbo embó arááímo táíndafa'a máankanaawe Ísu séna
19 minááímó súmba Pítaamo miyáumai puwéna mindá Maníkón-áwí'a
mósá maráínone séna Pítaantafena séna kesirááíma wauwó siyáiye.

Ísunte Yóninte-taai.

20 Ísu Pítaantafena súwana Pítaa kowaeréna moóráwigomba awánarai.
Áááma tómbó nopa'á Ísuni ewaa'á ména séna Fasi'aénkóo nááwa ení pin-
taru'-wáási íníyo siyáiwaimba
21 Pítaa kowaeréna awánéna Ísumba áísai ena séna Fasi'aénkóo
minkwáásíndó súwana
22 Ísu séna kemó sé'o wemá úwoi maambárárá'á méraina'a kemá
kumónaumnemo sendamá ímba endén-ifo kendén-iye. Emá kesirááíma
wauwó Ísu súwasa
23 wení kísau-waasi ímba kawe'-úmai ísónkakemba sésa wemá ímba
puwíníye sésa simátíma'mae kuwaná Ísu miyán-ááí ímba siyáimbanifo

wemá úwoi méraina'a kemó kumónaumnemo sendamá ímba endén-iye Ísu siyáiye.

24 Ímba puwíníyemo siyáan-kwaasi kemá Yóni úne. Minááí simátime'a aúfáífimba agaisuwaúnda minááí érai'-aain-iye.
25 Ísumo maiyáin-kisau tuwímbai agaé'a tuwímbai ímba agaiyáunda pó'a seyaafá'ó agaisuwé'o é'a seyaafá'-márámá faráátasuwaunafo sé'a súne.
Kemá Yóni súnda-aai taí'áiye.

Aantá-waasi

Ísu wíyómpa'a iyówana Rúku kae'-wáái-áátáiyá'íyo miyáumai-aatai maisuwéna maanáái agaimakáiye. Maníkómpá'ó iyíyan-amba Yúndaa-waasiti ámáán-aai isaná Ísuma marapá'ó kunkáinka'a wenááisafesa timankúnkúmba ésa wenká'á kááísamai méraan-amban-iye. Maníkóní ámútanko Ísuni kísau-waasiye wení aampa'ó kun-kwáásíyé fasi'aémbá timúwasa Ísun-aai aifa'á Yúndaa-waasi Yérúsaremufa'o mérowi simátímúwasa minááísáfésa timankúnkúmba ésa wenká'á kááísamai mérowi Yúndaa-waasiti marafá'á fí'on-daopimpa'a kosimátímakaawe. Minkákémbá tuwímbai fí'om-barafaka'a Yúndaa-waasiye fí'o-fi'on-kwaasiye kosimátin-tasimatin-uraawe. Rúku miyán-áái agaimakáiye.

Aantá-waasiti kísaumo maiyáan-aai.

1 Tíófíráasiyo maankwándááífímbá moórá-aai sénaumpo isaaó. Aifa'-wándááífímbá Maníkó Ísumba ai'marówana marapá'ó kunkáin-aaiwara kísau kumbaiyáin-aaiwara aaimó siyáin-aaiwara afufumpimbá seyaafá-kísáúmó maiyáinkwara'a komaé tamae úmai wení kísau marapá'á tai'ówana

2 Maníkó kunaiyówana wíyómpa'o iyáin-aaiwara'a aifa'-wándááífímbó agaimakáunda isa'á maankwándááífínkwárá'a agaimaráúmpo isaaó. Ísu kesí aantá-waasiye séna wemparí'a úmakaiye. Ísu ímba wíyómpa'o iyónka'a Maníkóní Ufaen-ámútánkóní fasi'aénkwárá'á ména aantá-waasi wení ámáámba simátímakaiye.

3 Ísu pukómpinkemba íyáfasinena kae'-wáái-kánáá 40 kanaa moórá-mora-kanaa paápé uréna wenáúma kawe'-úmai aráátimuwasa awánésa sésa érai'a Ísu pukáimpinkemba íyáfasinena méraiye suwaná paápé urónka'a Maníkó wení waásimo kawáánin-aai simátíma'maena iyáiye.

4 Moórá-kanaa túwaandu urésa tómbá wénowana Ísu paápé éna séna maanká'á Yérúsaremufa'a ímbo túwémba aáno mé'a kesifo kesí ámútamba timénaumnemo óraaka siyáimba wéamu'mare'o méraanana úwoi timíno. Minááí é'a simátime'a súne.

5 Yóni nombá maitínkaraimbanifo kárika'a Maníkóní Ufaen-ámútánkó kumbéna óraa'a uwátinkainifo amu'maré'a méraaro Ísu siyáiye.

Maníkó Ísumba kunaiyówana iyáin-aai.

6 Órífi-omapa'a Ísuwe aantá-waasiye túwaandu ésa Ísumba áísai esa sésa Fasi'aénkóo káféra Rómu-kamani-waasi ti'mátuwewa Ísareri-waasisa kawáánínono suwaná

7 Ísu séna moórá-kanaamo tínda káféra'i aánora'iyo Maníkó wení imáyáafinkemba miyá íníye. Kawe-kánááwé sáwí-kanaawemo paápé índa Maníkó wení imáyáafinkemba miyá íníye. Miyán-kánáámó tínda kári'-aain-ifo

8 kemó sendá óraa'-aain-ifo ísáaro. Maníkóní Ufaen-ámútánkó kempá'ó kumínda wení fasi'aénkó tirumpimbá óraa'a uwátinkaina'a kesááiwara kentáfé'wara'a simátime'a Yérúsaremu-naopa'e Yúndiyaa-aempa'e Sáméríyaa-aempa'e seyaafá'-áémpá'á kosimátíma'mae'a nóro

9 Ísu simásuwowasa awánomba Maníkó Ísumba kunaiyówana ainánkó Ísumba káátaguwasa ímba awánowana

10 Ísumo iyúmba wíyómpa'a karátuwesa mérowasa minúwóíyáán-úmai
kae'-wáási waén-únánkwátói úmaesarai ewaa'á mésarai
11 sésa Káríri-aempaken-kwaasisono. Ímba wíyómpa'a karátuwe'a
méraaro. Awánaawanamo Maníkó kunáíyáísanamo wíyómpa'o íyínten-úmai
aneka'á miyáumai kumíníye siyááye.

Yúndasini kísaura'o íyámaiyain-aai.

12 Mindárai simásúwóyasa aantá-waasi Órífi-omapa Yérúsaremu-nao'-
ewaa'-omapa'a tuwésa Yérúsaremu-naopa'a kouwerésa
13 méron-daumpa'a afófumayaatanaan-daumpa'a imésa miwí Ísuni aantá-
waasi moórá-mora-waasi-tuwi'a Pítaawe Yóniye Yémísiye Énduruwe Fírípiye
Tómaasiye Pátóromiyuwe Mátíyuwe Árafíásin-áánínkon-awi'a Yémísiye
moóráwigo wemá Rómu-kamani-waasi ti'mátuwanae siyáiwain-awi'a
Sáímoniye moóráwigo fí'on-Yemisin-aaninkon-awi'a Yúndasiye miyáumai-
aanta-waasi
14 tatúwaandu untembá inaí sé'ómbani. Minkwáásísóné tuwímbai-
inintone Ísun-anówawe Ísun-áfá'awaawiye tatúwaandu urésa inaí
sé'ómbani.

15 Inaí símasima'a wéesa moórá-kanaa sáwífa'-waasi 120 waasi Ísuni waási
tatúwaandu urówana Pítaa íyáfasinena simátimena séna
16-17 kesí waásisono. Naaófá'á Maníkóní Ufaen-ámútánkó kentáá
síwá'nágon-awi'a Téfítimba simámena Yúndasi-aai súwana agaimakáimba
póna minááí paápé íníye. Ááéma kentáásáfénawe Yúndasintafenawe Ísu kesí
kísau máéro séna sáántowata aantá-kisausa maiyáumne. Ánaaemba Yúndasi
tí'maena túwasa Ísumba ta'óto'maesa ándáfa'a ánkaraawe.
18 Yúndasi misáwí-kísáúgóní méyámbá óntamba maiyéna maramá
méyánuwasuwena mimbáráfá'á ándáma maiyéna weyáárika'a waanda'á
faréna ámú'a tufánkuwana ayánaruntomba marapátá kunturáiye.
19 Yérúsaremufaken-kwaasi isésa miwí tááifinkemba mimbárágón-áwí'a
Akendamafa'an-iye sésa waé'mai-awi'a naae-máráfá'án-iye siyáawe.
20 Énifo imó agaimakón-aufaifimba Téfíti agaimaréna séna
wení naambá tu'nambá ínasa
mimpímbá ímba waási wéwaewe
agaimaréna séna moórafa'a agaimaréna séna
wení kísaura'a moóráwigo íyámainiye
agaimaréna siyónka'a póta
21-22 moóráwigo Yúndasini kísaura'o íyámaindawimba saafá úmaisa
aiyánaumne. Ísu Káráísiti pukáimpinkembo íyáfasinkain-aai weséta
táásái úmai simátíma'maeta kondasá póta Yóni nombá wémaitinkowana
Ísu kísaumo ómbarena maiyówata kuré-tiyeta úmae wénowananasa
Maníkó Ísumba kunaiyówana wíyómpa'a iyúwasa awánaraawifinkemba
moóráwigomba aíyáananasa wemá Yúndasimo tukáin-kisau íyámainiye
Pítaa simásuwowasa
23 isésa kae'-wáási túwí'a tésa moóráwigo kaumbo-áwí'ó simánkaraawi
moórá-awi'a Yósepini moórá-awi'a Pásapasini moórá-awi'a Yásítasi úwana
moóráwigon-awi'a Mátáyáasi mindárai-tuwi'a tásuwesa
24 inaí sésa Fasi'aénkóo seyaafá'-wáásítí imáyáa awáné tirumbá tuwáné
minkáé'-wáásífínkémbá nááwa Yúndasini kísau aantá-kisau íyámainiyo
aráásímínata awánaano.
25 Yúndasi wení kísau ifátuwena puwéna wení kísaugoni méyámbá sáwí-
marupa'a kunkáiye sésa

26 inaí simásuwesa kae'-wáási túwí'a kae'-wándááífímbá agaimái anaféúmpímbá ufé'mároówana moóráwigo moóra-wandaai mósá maiyéna awánómba Mátáyáasiye sésa agaimároówana aantá-waasi sísamaifakemba moóra kumbaimái-waasifimba kogísau maiyáiye.

2

Maníkóní Ufaen-ámútánkó kunkáin-aai.

1 Ánaaemba tómbá fáká'mai Maníkóntáfésa ísámai kaundánae sésa túwaandu un-kánáá túwasa Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo uwáí seyaafá'á mimbóra-náúmpá'á túwaandu uróówana
2 minúwóíyáán-úwana wíyómpakemba óraa-fiyundaraamba toróówasa wéisowana méron-daumpa'a kuména ówitowana
3 iyaronkáán-tántáá'á paápé uréna tafántafan-ena moóra-mora-waasi tinepimpá'á wété úwana
4 Maníkóní Ufaen-ámútánkó tirumpimbá óraa'a uwátinkowasa mérowana Maníkóní ámútanko fasi'aémbá timúwasa fí'o-fi'on-kwaasi-taaifinkemba siyáawe.

5 Tómbá fáká'mai Maníkóntáfésa ísámai kaundánae sésa túwaandu un-kánáá túntafesa Yúndaa-waasi Maníkón-ímáyáá mósá máróówi fí'o-fi'om-barafakemba Yérúsaremu-naopa'a tatúwaandu uróówana
6 fiyúndáraambo torónka'a isésa mindámbó wéropa'a tatúwaandu uwasá miwí tááifinkemba wésuwasa isésa táátafesa ésa
7 áfááraumai imáyáa ésa sésa wésewi seyaafá'á Kárírifakewi minááí wésewin-owe sésa
8 moóra-mora-waasi sésa kesááifinken-aaiye simásaraawe.
9 Kesáámá tuwímbai Páátiyaa-marafakewisa únasa tuwímbai Míndiyaa-marafakewisa únasa tuwímbai Írámu-marafakewisa únasa tuwímbai Másépótemiyaa-marafakewisa únasa tuwímbai Yúndiyaa-marafakewisa únasa tuwímbai Kápándósiyaa-marafakewisa únasa tuwímbai Póntási-marafakewisa únasa tuwímbai Ésiyaa-marafakewisa únasa
10 tuwímbai Fírísiyaa-marafakewisa únasa tuwímbai Pámpíriyaa-marafakewisa únasa tuwímbai Ísípi-marafakewisa únasa tuwímbai Rípíyaa-marafakewisa Sáíríni-maragoni ewaakéwísá únasa tuwímbai Rómu-naopakewisa miyáumai-naopakemba tatúwaandu éta
11 Rómu-naopakewisa tuwímbai Yúndaa-waasisa únasa tuwímbai fí'on-ampa'a tuwéta Yúndaa-amaan-ampata wéaraaiwaeta énifo tuwímbai Kíríti-marafakewisa únasa tuwímbai Árépiyaa-marafakewisa tatúwaandu uráunasasa Maníkó kawe-kísáú maiyáin-aai wésesa moóra-mora-waasi kesááifinkenta sewatá wéisaumne sésa
12 táátafesa ésa áfááran-imayaa ésa isaisa ésa sésa mintántáákóní áwáuma nóra íníyo suwasá
13 tuwímbai wíyáái ésa sésa miwí uwói'o on-dómbá nésa uwói'a ésa fí'o-fi'on-kwaasi-taaifinkemba
wésewe siyáawe.

Pítaamo simátímakain-aai.

14 Simásúwówana aantá-waasi 11 waasi íyáfasinompimba Pítaa íyáfasinena túwaandu urón-kwaasisafena óraaka'a simátimena séna kesí Yúndaa-waasisono. Yérúsaremu-naopaken-kwaasiye fí'om-barafaken-Yundaa-waasiye ísáaro. Kárírifakewi fí'o-fi'on-kwaasi-taaifinkembo wésewini áwáuma simátimumpo ísáaro.

15 Uwóí'o on-dómbá nésa uwóí'a owémó sembá minkwáásí ímba uwóí'a
wéowe. Waási nó'waamba uwóí'o on-dómbá nésa uwóí'a wéofo káfé'a
aafáyáara'-aantembanifo minkwáásí ímba uwóí'a wéowe. Mintántáákóní
áwáu maarán-iye.
16 Naaófá'á Maníkón-aai simátímakowin-awi'a Yóweri agaimaréna siyáin-
aai wépaape-iye. Maarán-ááí agaimaréna séna
17 Maníkó séna ánaaen-kanaa maará ónaumne. Kesí ámútambo seyaafá'-
wáásímó tíménda kentáánintone kentiyáámúntone kesáái afora'á
simátimenaawe. Kentí ifó'-wáásíyé waurán-kwáásíyé kaaimbá
awánánááwe.
18 Érai'a minkánáárá'á kesí ámútamba kesí kísau-ininakwa'o tíménda kesáái
afora'á simátimenaawe.
19 Wíyómpa'e marapá'é fí'o-fi'on-kisau-waame'o ondá naaewárá iyawárá
óraa'-umunkwara'a paápé íníye.
20 Aafáúgó kumeu'á ínana wíyónko naaerírí'a ína'a miyámó ondá kesí fí'o-
fi'on-kanaa sámo kain-kánáámó paápé índa
21 kentáfésamo Fasi'aénkówémó síyawi sáwí'o úmaimo mérempinkemba
kawe'-ámpá'á
métinkanaumne Maníkó siyáiye
Yóweri agaimaréna siyáiye Pítaa mináái simátimena
22 séna Ísareri-waasisono. Senda-ááí ísáaro. Maníkó Ísumba
Násaretifakewimba fasi'aémbá amúwana simámakain-kisau maéna kawe-
kísáú fí'o-fi'on-kisau-waame'o uráimba kempímbó úmba awánaraawe.
23 Naaófá'á Maníkó imáyáamo éna miyám-biya ónaumnemo siyáinka'a
pósa tuwímbai Ísumba áí'mai kembiwí tímúwa'a tufuwónae sé'a sáwí-waasi
tímúwasa áí'maesa aaraa-táíyá'á tufúwana puwúmbanifo
24 Maníkó pukómpinkemba íyáfasinankaraiye. Pukéna puwí-áwáúgómá
ímba kanaa'á ta'ótorowana Maníkó Ísumba faú'ankowana pukómpinkemba
íyáfasinkaiye.
25 Mindásafena naaófá'á kentáá síwá'nágon-awi'a Téfíti Ísun-aai
agaimaréna séna
aasiyaasí Fasi'aénkó kesé'a méraisa'a awánaraumne. Wemá áfomba
faiyáísa'a pó'a ímba sáwí-imayaa wéune.
26-27 Mindásafe'a kesirumbá kawe'á uré'a Maníkón-áwí'a mósá
wémaraumne. Púwón-aempa'a kesimambá ímba mósiyuwainone.
Kesirumbá ámakaundawi ení kísau-waasi únda po pukémpa'a ímba
másiyuwenana súma kawáá'a íníye. Mindásafe'a méraunda pó'a imáyáa é'a
púwóndafinkemba íyáfasisinkainiye.
28 Púwíndafinkemba íyáfasine maé'mae'a ínone séma kesé'a méraanda póna
kesirunkó kawe'-úmai óraa'a ína'a ménaumne
Téfíti agaimaréna siyáiye Pítaa mináái simátimena séna
29 kesí waásisono. Kentáá síwá'nágon-awi'a Téfítin-aai afora'ó
simátimunda wemó agaimakáimba ímba wesáféna siyáiye. Wemá
puwúwasa utámakowa'a wení mararaambá é'a awánaraamba póna
agaimakáimba ímba wesáféna siyáiye.
30 Naaófá'á Maníkó séna Téfítimo kawáá ménamo uráintemba moóráwigo
minákúmpákéwí anondáára'a kawáámá méíniye Maníkó siyáimba Téfíti
Maníkón-aai simátímakaiwai póna wemá séna Maníkómó siyáin-aai érai'a
paápé íníye Téfíti siyáiye.
31 Téfíti Maníkómó ánaaembo índa-imayaa éna séna Maníkómó
íyáfasinankaiwai Káráísiti puwíndafinkemba íyáfasinainiye súntafena séna
pukén-aempa'a ímba móauwainana

áúma kawáá'a íníyemo
Téfíti súmba
32 mindá Ísuntafena siyáiye. Énifo Maníkó Ísumba pukómpinkemba
íyáfasinankowata éta awánaraumne.
33 Maníkó kunáí'maena óraa'-waasi póna ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á
móankena wení Ufaen-ámútámbá ámakaiye. Afowámó séna érai'a kesí
ámútamba aménaumnemo siyáintemba ámakaisana wení ámútamba kembá
símakaimba wéise'a suwáné'a wéowe Pítaa mináái simátimena séna
34 Téfíti ímba wíyómpa'o iyáiwai séna
kesí Fasi'aénkóntáféna séna Maníkó séna kesiyáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á
mara'á ména'a
35 ení namuro-wáási íyáákaanasa miwí tai'ánááwe
Téfíti siyáiye. Wemá ímba wíyómpa'o iyáiwai póna wesáféna ímba siyáiye.
36 Énifo kembiwí aaraa-táíyá'á tufúkáawintafena Maníkó séna kemá
íyáfasinankaundawi Káráísiti éna Fasi'aénkón-iyemo Maníkó siyáimba pósa
Ísareri-waasi kawe'-úmai ísáaro Pítaa simátimuwasa
37 ísómba tirunkó umbaí tówasa Pítaane aantá-waasisafesawe sésa sáwíta
uráumpo nóra ondasáfénawa síyó suwaná
38 Pítaa séna kembiwí misáwí-ímáyáá tínaaemba uwáme'a Maníkómpá'á
té'a Ísu Káráísitintafe'a ísámai nombá máéro. Mindásafena kentí sáwí-
imayaa maitiyuwéna Maníkóní Ufaen-ámútámbá úwoi timíníye.
39 Maníkó kempá'á terómó sindawí kesí ámútamba timénaumne Maníkó
siyáimba pósa kembiwíyé kentíráátone fí'o-fi'om-barafakewiye fasi'aén-ááí
siyáiye Pítaa siyáiye.
40 Pítaa simátimena fí'o-fi'on-aai kawe'-ááíwárá'á simátimena óraaka'a
séna káfé'o sáwí-waasi méraawimo é'a sáwí-meyamba maénááwe. Kemá
káfé'a sáwí-ampa'a tuwé'o é'a ímba sáwí-meyamba maénááwe Pítaa súwasa
41 sáwífa'-waasi isésa wenááisafesa érai'e sésa nombá wémaesa minkánáá
sáwífa'-waasi 3,000 waasi Ísun-aaisafesa timankúnkúmba uwasá Ísuni waási
sáwífa'-waasi-i'a ésa
42 túwaandu uwáfa'a iyésa aantá-waasi Ísun-aai simátíma'maesa waafán-
kwáási wéiyesa moórá-mora-waasi wétuwa'nai-esa Ísuntafesa ísámai aráá-
tomba wénesa inaí símae iyáawe.

43 Inaí símaesa wéiyesa miyámó umbá aantá-waasi kawe-kísáú fí'o-fi'on-
kisau máúwasa pósa seyaafá'nánká táátafesa uwasá
44 Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo uwáí mimbórá-ímáyáá wéesa túwaandu
wéesa imáyáa ésa kentáási moparáwímbá waafání'an-iye sésa
45 miwítí marawé miwítí moparáwíné fí'on-kwaasi timésa óntamba
maiyésa tuwínkaa'-úmai ímbo makón-kwaasi timésa
46 aasiyaasi-kánáá Yúndaa-waasiti óraa'-amaan-daumpa'a Maníkóntáfésa
ísámai túwaandu wéesa fí'owiti naaúmpimpa'a komésa Ísuntafesa ísámai
aráá-tomba wénesa tirumbá kawe'-úmai mésa tómbá tuwínkaa'-úmai
tíma'mai wénesa
47 Maníkón-áwí'a mósá márówasa seyaafá'nánká tuwánésa miwísáfésa
kawe'á wéowe suwaná sáwí'o urómpinkemba aasiyaasi-kánáá Fasi'aénkó
tuwímbai kawe'-ámpá'á métinkowasa Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo
uwáíyé túwaandu uráawe.

3

Pítaa aísamai kawe'ó uwánkarain-aai.

1-2 Moórá-waasi anówa ma'ánkarompinkemba aísamai pukón-kwaasigo
mérowasa aasiyaasi-kánáá áí'maesa óraa'-amaan-dankoni ontará'á
áwí'a sásá'-óntárá'á móankarowana ména óraa'-amaan-daumpa'o íyún-
kwaasisafena óntantafena inaimó
sún-kwaasi méronka'a óraa'-amaan-daumpa'a Pítaae Yóniye'a íyúyana
aafáúmó andeiyónka'a Maníkómpá'á inaimó sen-kánáárá'á íyúyana
3 tuwánéna séna óntamba símékaiyo súwasarai
4 túramba afuwésarai Pítaa séna kenkáí suwánaao suyaná
5 siméyááye-imayaa éna tuwánówana
6 Pítaa séna óntamba ímba tokáumpo Ísuni fasi'aéntámbá kawe'á
uwánkanaumne. Ísu Káráísiti Násaretifakewin-awika'a súne. Íyáfasine
aíntaao súne Pítaa simásuwena
7 ayáánúrapa'a ta'óto'mai íyáfasinankowana aísaune aísarune kawe'á
úwana
8 íyáfasinkwena ásáfaraa táúfaraa'a éna aamoí éna Maníkón-áwí'a mósá
wémarena mindáraise'a óraa'-amaan-daumpa'a
9 weyáárika'a marapá'á iyéna Maníkón-áwí'a mósá marówasa seyaafá'-
wáásí awánésa
10 sésa miwá aasiyaasi-kánáá óraa'-amaan-dankoni sásá'-óntárá'á ména
óntan-inai símasima'o iwáín-iye sésa táátafesa ésa weyáárika'a marapá'ó
iyúntafesa tiyáámba píkinesa táátafesa uráawe.

Pítaa simátímakain-aai.

11 Weyáárika'a iyéna aamoí éna Pítaante Yóninte tine'á ta'ótorowasa
seyaafá'-wáásí táátafesa ésa miwífá'á tóso ésa óraa'-amaan-daumpa'a
Soromoní áúwimaimo úmakopa'a tóso uwaná
12 Pítaa tuwánéna séna Ísareri-waasisono. Mintántáátáféna ímba táá'a íno.
Ímba kenkáí káá'a súfífáero. Ímba kenkáísí fasi'aénkó kawe'-úmai arupíse
úmai mékai wéufo
13 Maníkóní fasi'aénkó miyá wéisana minkwáásígó weyáárika'a wéniye.
Miyá uráintafena Maníkó Ísun-awi'a mósá maréna kentáá síwá'ná
Émbaramuwe Áísáakiye Yékopuwe miwítí Fasi'aénkó wení kísau-waasigon-
awi'a Ísumba póna mósá makáiye. Énifo Ísumba áí'mae'a Rómu-kamani-
kawaagon-awi'a Páíratimpa'a kuwaná Páírati séna faú'ankanae súwa'a a'áo
siyáawe.
14 Kawe'-wáásí arupíse úmai méron-kwaasigontafe'a a'áo sé'a moóra-
waasi tufúwana puwúwasa ándáfa'a áúkon-kwaasigontafe'a faú'ankaao
siyáawe.
15 Miyá uráantafe'a aúí'a úmai maé'mae'o íyawini áwáu-waasi kemá
tufúwana pukáimpinkemba Maníkó íyáfasinankowakai awánarauye.
16 Awánarauyawi Ísun-awikoni fasi'aénkó aísamaimo pukáin-kwaasi
fasi'ánkáísa'a wéawaraawe. Ísu kenkáísí simankúnkúmba wéuwasinkaisana
minkwáásí kawe'-úmai wénisa'a wéawanaawe Pítaa siyáiye.

17 Pítaa minááí simátimena séna kembiwíyé kentí kawáá-wáásísé ímba
awánamai Ísumba kawe'á uré'a tufúkáawe.
18 Naaófá'á Maníkó wenáái simátímakowisafena séna simátime'a súne.
Kemó íyáfasinankaandawimba sáwí'a uwánkanaawe Maníkó siyónka'a póna
kembiwí Ísumbo uráamba minááí paápé uráiye.
19 Mindásafe'a kentí sáwí-imayaa tínaaemba uwáme'a Maníkómpá'á tíyana
Maníkó kentí sáwí-imayaa maitiyuwáíníye.

20 Moórá-mora-kanaa Fasi'aénkó wení fasi'aémbá timína'a wesé'o
méraiyantafe'a kentí sáwí-imayaa tuwé'a
Maníkómpá'á teró. Maníkó túwa'nai ínkwae séna íyáfasinankaraiwaimba
Ísumba ai'maráínana kumíndasafe'a kentí sáwí-imayaa tuwé'a
Maníkómpá'á teró.
21 Ísu wíyómpa'a iméraimba póna ánaaen-kanaamo éna seyaafá-
tántáá'á aúí'o índa-kanaa aneka'á marapá'á kumíníye. Naaófá'á Maníkó
mináái simátimuwasa Maníkón-aaimo ísón-kwaasi kawe'-wáási isésa
simátímakaawe.
22 Maníkón-aai simátímakowin-awi'a Mósese séna Maníkó kentí Fasi'aénkó
kembá kesí kísau mauwó séna si'mákainten-úmai Maníkón-aaimo
simátimindawimba keándáfakemba moóráwigomba ai'maráínana wenáái
simátiminasa isánááwe.
23 Ímbo isáíyawimo éna Maníkó wení waásifinkemba ti'mátuwena
tínkaminasa puwónááwe Mósese siyáiye.
24 Maníkón-aai simátímakowin-awi'a Sámúwéri simátímakonka'a ánaaen-
kwaasi simátime'ontemba maami kífé-kanaa wépaape-iye.
25 Naaófá'á Maníkó kentáá síwá'nán-awi'a Émbaramuntafena
séna enándáfákén-kwáásísáféna seyaafá'-máráfákén-kwáási kawe'á
uwátinkanaumne Maníkó óraaka siyáiye. Émbaramun-andafaken-kwaasi
owaná póna kembiwísáféna Maníkó mináái óraaka siyáiye.
26 Miyáumai Maníkó Ísuntafena kesí kísau mauwó séna ai'marówana
kempímbá kunkáiye. Seyaafá'á kentí sáwí-imayaa tínaaemba uwámiyana
aifa'á kembiwí kawe'á uwátinkaindasafena kempímbá kunkáiye Pítaa
Ísareri-waasisafena siyáiye.

4

Pítaante Yóninte aaifimbó maitínkaraan-aai.

1 Óraa'-amaan-daumpa'a Pítaae Yóniye wésimatimuyasa ámáán-kisau-
waasiye ámáán-danka'o káráwiyowiye Sátúsi-amaan-aaimo sun-kwáásíyé
tóso ésa
2 miwí táái taisésa aaisambá suwasaráí mindárai Ísu pukáimpinkembo
íyáfasinkain-aai simátímúyasa úwoi-waasi isésa sésa Ísu pukáimpinkembo
íyáfasinkaintafesa seyaafá'-wáási pukémpinkemba íyáfasinanaawe suwasá
mináái isésa karo'é sésa aaisambá sésa
3 mindárai ta'ótoresa sésa fénáímba póta aafáyáarata aaifintá
maitinkánaumne sésa kawáá-wáási ándáfa'a tínkómbanifo
4 úwoi-waasi sáwífa'a 5,000 waasi mindárai-taaisafesa timankúnkúmba
uráawe.
5 Aafáyáara'a aaifimbá maitinkánaumne sésa waiyómba aafáyáara'a
Yérúsaremu-naopa'a Yúndaa-kawaa-waasiye óraa'-waasiye ámáámbo sun-
kwáásíyé miyáumai-waasi miwí táái isánae sésa túwaandu ésa
6 aifa'-ámáán-káwáágón-áwí'a Ánásiye wení akún-ándá-wáásíyé
Káyafaasiye Yóniye Árékísandaawe túwaandu ésa
7 Pítaante Yóninte táántowasarai tuyasá tísai esa sésa aísamaimo pukáin-
kwaasi nóra urááyo. Nááwani fasi'aéná kenkáífímbá wéraisakaiya kawe'á
uwánkaraayo. Nááwan-awira sékaiya kawe'á uwánkaraayo suwaná
8 Maníkóní Ufaen-ámútánkó wempímbá óraa'a uwánkowana Pítaa séna
Ísareri-kawaa-waasiye óraa'-waasiye ísáaro.
9 Aísamaimo pukáin-kwaasi kawe'ó uwánkaraundasafe'a wésisai-owe.
Nóra séra kawe'ó uwánkaraundasafe'a wésisai-o.

10 Afora'ó simátíménda kembiwíyé seyaafá'-Ísárérí-wáásíyé ísáaro. Ísu Káráísiti Násaretifakewimba
aaraa-táíyá'á tufúwówana Maníkó pukómpinkemba íyáfasinankaraiwaimba wenáwíka'a súyana wení fasi'aénkó minkwáásí kawe'á uwánkáísana kempímbá kawe'-úmai méraisa'a wéawanaawe.
11 Maníkón-aai aúfáífimba Ísun-aai agaimaréna séna
óntan-dambo on-kwáásí moórá-ontantafesa sáwí'an-iye sésa maisukáawe.
Ánaaemba minóntánkó áfonkaamba uráiye
minááí Ísuntafena agaimaréna siyáiye.
12 We aantemba sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawe'-ámpátá méwésinkaiye. Maníkó séna wenáwíka'-aantemba wení fasi'aénkó aantemba waási sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawe'-ámpá'á métinkainiye
Pítaa siyáiye.
13 Pítaa minááí simátimena mindárai ímba táá'a úwasarai óraaka simátímúyasa minkáwáá-wáásí tuwánésa táátafesa ésa mindárai úwoi-waasiyai ímbo uwáítáí'-urááyan-kwaasin-oye sésa táátafesa ésa sésa Ísuwe'o núyantafesarai miyá wéoye sésa
14 awánomba Pítaante Yónintepa'a aísamai kawe'ó uwánkaroyan-kwaasi mérowasa awánésa mindáraimo simátimiyan-aaisafesa saafá uwááesa ifátuwesa
15 sésa máápa'a kúmókaiyo suwasaráí kúmúyasa minkáwáá-wáásí keáímbá sésa
16 mindárai nórasaawa ónaumno.
Fí'on-kisau kawe-kísáú maiyááyamba pósa Yérúsaremufaken-kwaasi seyaafá'á ísáámba póta ímba karo'ésá sénaumpo
17 fí'o-fi'on-daopaken-kwaasi ímba isáíyantafeta mindáraisafeta simátimeta séta Ísun-awika'a ímba simátímékaiyosa sénaumne sésa
18 táántowasarai íyúyasa sésa Ísun-aai ímba simátímékaiyo. Ísun-awi'a ímba sekaiyó suwasaráí
19 Pítaae Yóniye sésarai kemó miyá simásinkaiyakaimo Maníkón-aaimo tuwékai Maníkón-aúranka'a kawerá íníyai ke minááí aneka'á ísáaro.
20 Keráímó awánarauyan-tantaa'e ísarauyan-tantaa'e ímba tuwáyaufo úwoi simátimeyauye suyasá
21-22 kawáá-wáásí aneka'á óraaka simátimesa sésa énifo úwoi kárúwaakaiyo siyáawe. Aísamai kawe'ó uwánkaron-kwaasi kae'-wáái-áátáíyá'á ímba weyáaríka'a wénuwasarai kawe'á uwánkóyasa úwoi-waasi isésa Maníkón-áwí'a mósá maróntafesa mindárai ímbo tínkamuyamba úwoi kárúwaakaiyo siyáawe.

Fasi'ámai ménaumne sésa inaimó siyáan-aai.

23 Kárúwaakaiyo suwasaráí Pítaae Yóniye kentí waásifa'a tésarai óraa'-amaan-kisau-waasiye
óraa'-waasiyemo sun-ááí másimátímúyasa
24 isésa Maníkómpá'á inaí sésa Fasi'aénkóo wíyóne marawé uwí-nóné úmare miwán-arumpimbo úmakaanda-tantaa'waraka'a wégawaanone.
25 Naaófá'á emá sunaná ení Ufaen-ámútánkó ení kísau-waasi kentáá síwá'nágomba Téfítimba kusimámuwana agaimaréna séna
nóintafesawa fí'om-barafakewi aaisambá sésawa nóintafesawa tufuwíyan-aai siyááesa áúkaawe.
26 Fí'om-barafaken-kawaa-waasi to'mayaa úmae tatúwaandu ésa Fasi'aénkónté wemó íyáfasinankaiwainte tiyátinkanae siyáawe

minááí Téfíti agaimaréna siyáiye.
27 Minááí paápé úwasa Yérúsaremu-naopa'a Érotiye Póntiyasi-Páíratiye
fí'onkaa-waasiye Ísareri-waasiye túwaandu ésa Ísumbo tufuwíyan-aai sésa
emó íyáfasinankaandawimba ení kawe-kísáú-wáási Ísuntafesa tufuwíyan-
aai siyáawe.
28 Naaófá'ó emó miyá ónááwemo siyáanda pósa túwaandu ésa miyá
uráawe. Emó ímba miyá ónááwemo siyáandarakaa ímba Ísumba
tufúkáawisino.
29 Fasi'aénkóo óraa'-amaan-kisau-waasi tááimo símaimo taráíyaamba
ísaraanda po súwa'nai ínonda póta ímba inkaiséta enáái úwoi óraakata
simátimenaumne.
30 Ení fasi'aémbá símínata tí'o índa-waasisa asófatinkafata konó. Ení
kawe-kísáú-wáásígón-áwí'a Ísuwe súnanasa wení fasi'aénkó fí'o-fi'on-kisau
kawe-kísáú paápé íníye
31 inaí simásúwówana túwaandu urón-daumpa'a tora'náára'a úwana
Maníkóní Ufaen-ámútánkó miwífímbá óraa'a uwátinkowasa Maníkón-aai
óraaka simátíma'mae kuráawe.

Moparáwímbó moórá-mora uwátímakaan-aai.

32 Ísumpa'a timankúnkúmbo uwáí mimbórá-ímáyáá wéesa mésa kentí
moparáwíntáfésa ímba kendé aantembaniye wésesa úwoi moórá-mora
tíma'maesa kuwasá
33 aantá-waasi áfááraumai fasi'aénkwárá'á mésa Ísu pukómpinkembo
íyáfasinkain-aai óraaka simátíma'mae wéwesa Maníkó aantá-waasi túwa'nai
úntafesa kawe-kísáú maimaé wéguwasa
34-35 Ísuni aampa'ó kuwáí marawé naanémó makówi fí'on-kwaasi timésa
óntamba maiyésa aantá-waasi tímúwasa tuwínkaa'-úmai ímbo makón-
kwaasi tímakaafo Ísuni aampa'ó kuwáí seyaafá-tántáá'á ímba aáfáán-
túwówana
36-37 moóráwigon-awi'a Yósepiwara'a miyá éna moórá-marama fí'on-
kwaasigomba aména óntamba maiyéna aantá-waasi tiména wemá Rífáin-
andafakewi Sáíparasi-aempakemba tamérowasa aantá-waasi moóra-
awi'a simánkesa Kíríki-taaifinkemba Páánápáasiye sésa waé'mai-awi'a
tiráfaiyaiwain-iyemo suwáí minóntámbá tímakaiye.

5

Ánánáyasinte Sáfáíraante-taai.

1 Páánápáasi minóntámbá tímúwasarai moóráwigon-awi'a Ánánáyasi
úwana awaaainínkón-áwí'a Sáfáíraae'a mésarai moórá-marama fí'on-kwaasi
timésarai óntamba maiyésarai
2 tuwináyauyo awaaainínkómbá simámuwana miyá ínone súwana
minóntámbá tuwínkaa'-uréna tuwímbai wesáféna maéna tuwímbai
maimaéna aantá-waasi mótimena karo'á séna seyaafá'á timúne súwana
3 Pítaa séna Ánánáyasiyo waántáwanko áísai úmai isánae sintáfé
ewé sé mararákén-óntámbá seyaafá'á timúnemo sénda Maníkóní Ufaen-
ámútánkómbá karo'á simánkaane.
4 Mimbárámá ení maramá isa tuwé óntamba maiyé ení óntamba isa
tuwímbai timé ímba sáwí'a éma mararákén-óntámbá tuwímbai timúne ímbo
sénda seyaafá'á timúne séndama sáwí'a ómpo ímba waási aantemba karo'á
simátinkaampo Maníkóní Ufaen-ámútánkómbá karo'á simánkaane Pítaa
súwana

5 Ánánáyasi iséna pu'maéna kuntúwasa minááímó ísón-kwaasi áfááraumai
táátafesa uwasá
6 ifó'-wáási tésa puwúmba taasááúmaesa maimaésa máutaraawe.

7 Máwautowana awaaininkó kárika'a ména awaaikómó puwún-aai ímba
ísarena Pítaa-iyaifa'a túwana
8 Pítaa séna kenkáití mararákén-óntámbá seyaafárá símakaayo súwana
mininínkó séna ewé seyaafá'án-iye karo'á súwana
9 Pítaa séna enawaaikóe esé'a mimbórá-ímáyáá ékai Fasi'aénkóní
ámútankomba karo'á simánkámai awánáyae siyááye. Enawaai'ó
máwautaan-kwaasi tésa embá tamaimaésa máutanaawe Pítaa súwana
10 pu'maéna Pítaan-aísamaifimba kuntúwasa ifó'-wáási tésa puwúmba
taawánésa maimaésa awaaikómbó utopa'á máutowasa
11 Fasi'aénkóní waásiye fí'on-kwaasiye isésa
táátafesa uráawe.

Fí'o-fi'on-kisau kawe-kísáúgón-aai.

12 Aantá-waasi waási túranka'a fí'o-fi'on-kisau
kawe-kísáú maimaésa íyúwasa Ísumpa'a timankúnkúmbo uwái óraa'-
amaan-damba Soromoní áúwimai úmakopa'a aasiyaasí túwaandu uwasá
13-14 fí'o-fi'on-akwa'a sáwífa'a Fasi'aénkón-aaisafesa timankúnkúmba ésa
miwísé'a túwaandu é'ómbanifo fí'on-kwaasi tuwánésa sésa kawe'-wáásín-
owe sésa táátafesa ésa ímba miwísé'a túwaandu uwasá
15 aantá-waasimo uráamba isésa tí'o ún-kwaasi taawiya'maésa marupá'á
mátinkesa sésa Pítaa wéninana amankókonko taauwétáínasa asófáíwae
suwasá
16 fí'o-fi'on-daopakemba tí'o ún-kwaasiwara tirumpimbá sáwí-amutambo
méron-kwaasiwara'a tí'maesa Yérúsaremu-naopa'a mátínkówana Maníkó
Pítaamba áwa'nai úwasa seyaafá'á asófasaraawe.

Kawáá-wáási aantá-waasi sáwí'o uwátínkaraan-aai.

17 Miyá wéuwana aifa'-ámáán-káwáágóe wení waási Sátúsi-amaan-aaimo
sun-kwáásíyé sésa seyaafá'á ímba kentáásiraaima wáéfo aantá-waasi
tirááíma wáéwe sésa tíyántafesa ésa
18 ta'óto'mai ándáfa'a tiyúwówana
19 mindó'wáámbó waúnka'a Fasi'aénkóní kísau-waasigo wíyómpakewi
ontamá tisuwéna tí'maena máápa'a mútinkena séna
20 óraa'-amaan-daumpa'a imé'a
aú-amba waási kawe'-úmai maé'mae'o íyan-ankoni áwáuma isimátíméro
súwasa
21 isésa siyarónka'a
óraa'-amaan-daumpa'a imésa mináái simátímakaawe.

Óraa'-amaan-daumpa'a moóráfa'a wésimatimuwasa moóráfa'a aifa'-
ámáán-káwáágówé wení waásiye tésa ándá-waasi-taai isánae sésa Ísareri-
oraa'-waasi táántowasa tésa ámáán-danka'-i-waasisafesa sésa aantá-waasi
ándáfa'a méraafo kotí'mae'a teró suwasá
22 kumbá ímba mérowasa kouwerésa tésa sésa
23 ándá-namba ontamá wisuwésa i-wáási ontará'á méraawata ontá
tisuwéta awánáúndasa ímba méraawata úne suwasá
24 ámáán-kawaa-waasiye ámáán-danka'o káráwiyowiye isésa táátafesa ésa
sésa mindá nórasaawa ónaumno simásuwesa sáwífa'-imayaa wéuwana
25 moóráwigo téna séna ándáfa'o mátíyukaan-kwaasi óraa'-amaan-
daumpa'a mésa wésimatimewa'a tuwánáúmne súwasa

26 ámáán-dankaˈo káráwiyowiye wembó áwaˈnai un-kwáásíyé kotíˈmaesa
aáno úmai tésa sésa úwoi-waasi miwí táái isésa sínkamofo sésa aáno úmai
27 tíˈmaesa aaimó isái-wáásífáˈá mátínkówana aifaˈ-ámáán-káwáágó
28 séna éˈa simátime séta minkwáásígón-aai wenáwíkaˈa
ímba simátímaˈmaeˈa korósá siyáundasa isaˈá éˈa simátíméwasa
Yérúsaremufaken-kwaasi seyaafáˈá ísásaraawaˈa ke karo-súfímbá sinkéta
minkwáásí tufúkáawe sewé aifaˈ-ámáán-káwáágó súwasa
29 Pítaawe aantá-waasiye sésa Maníkón-aai aifaráán-ááígó póna waási-
taaigomba íyáákaraimba póta kentááisa ínta iséta Maníkón-aaisa iséta
miyásá ónaumne.
30 Kembiwí Ísumba aaraa-táíyáˈá tufúwana puwúwana kentáá síwáˈnáti
Maníkó Ísumba pukáimpinkemba íyáfasinankena
31 séna óraaˈ-waasi póna sáwíˈo úmaimo méraampinkemba kaweˈ-ámpáˈá
métinkainiye séna ayáánúrapaˈa fasiˈaén-áémpáˈá móankena Ísareri-
waasi kentí sáwí-imayaa tuwéˈa Maníkómpáˈá tíyana kentí sáwí-imayaa
maitiyuwáíníye séna Maníkó Ísumba pukómpinkemba íyáfasinankena
ayáánúrapaˈa fasiˈaén-áémpáˈá móankaraiye.
32 Minááí iséta kaweˈ-úmaisa simátimunanasa Maníkóní Ufaen-ámútánkó
minááí kaweˈ-úmai wésimatimiye. Maníkó wenáái ísámai kaweˈó owí wení
ámútamba wétimisana Maníkóní Ufaen-ámútánkó minááí wésimatimiye
aantá-waasi siyáawe.

33 Simásúwówasa aaimó ísáán-kwaasi isésa
tirunkó sáwíteˈa úwasa tínkamonae-imayaa uwaná
34 miwífínkémbá moóráwigo íyáfasinena ámáán-kawaa-waasigon-
awiˈa Kámérieri íyáfasinena miwí táái taráísuwena wemá Maníkón-
aai aúfáífinkemba aasiyaasí simátimuwasa wenáwíˈa mósá wémarowi
íyáfasinena aantá-waasisafena séna kárikaˈa máápaˈa kumónááwe súwasa
máápaˈa kúmúwana
35 séna Ísareri-waasisono. Maaminkwáásísáféˈa miyá ónaemo síyamba
ékaˈa imáyáa uréˈa miyán-oro.
36 Ááéma moóráwigon-awiˈa Tíútasi íyáfasinena séna óraaˈ-waasi únda
póˈa kesiráái aantemba waénááwe súwasa sáwífaˈ-waasi 400 waasi
arááíwáúwana moóráwigo Tíútasimba tufúwana puwúwasa wembó
arááíwaˈmaesamo nún-kwaasi wété ésa wení kísau ifátukaawe.
37 Minkákémbá túwíˈo faríyón-kanaa moóráwigo Kárírifakewin-awiˈa
Yúndasi íyáfasinena táántowasa sáwífaˈ-waasi wenarááíma waˈmaésa
wéguwana moóráwigo tufúwana puwúwasa wembó arááíwaˈmaesamo nún-
kwaasi wété uwáguraawe.
38 Mindásafeˈa imáyáa éˈa maaminkwáásísómbá ímba ándáfaˈa
mátiyuweˈa ifátúwéwasa méraaro. Miwítí kísaugoni áwáumo mararáˈ-
wáásítí imáyáafinkembo énamo éna taiˈáíníye.
39 Miwítí kísaugoni áwáumo Maníkóní imáyáafinkembo ínaˈo éˈa ímba
kanaaˈá taraisónááfo úwoi waéˈwaeˈa íníye. Maníkómpákémbó ínaˈo éˈa
minkwáásí sáwíˈo uwátinkeˈo éˈa Maníkónkwáráˈá sáwíˈa uwánkanaawe
Kámérieri súwasa aaimó ísáán-kwaasi isésa wenááisafesa ewé sésa
40 aantá-waasi táántowasa íyúwasa túwiyonkuˈ-nésa óraaka sésa Ísun-aai
wení fasiˈaémbá ímba simátíméro sésa tiˈmákaawe.

41 Tiˈmárówasa wéesa tigaesáfésa uráawisina Maníkó imáyáa timúwana
tirunkó kaweˈá úwasa sésa Maníkó fasiˈaémbá símakaisata Ísuntafeta

fasi'ámaisa méraundasa pósa sí'o índa-i'o uwásínkéntaanifo sirunkó kawe'á ínata méranaumne aantá-waasi simásuwesa
42 aasiyaasi-kánáá óraa'-amaan-daumpa'e waásiti naúmpimpa'e Ísuni áséaai simátíma'mae wénesa Maníkómó íyáfasinankaraiwai Yúndaa-waasisa wéamu'maraundawisa wemá Ísun-iye sésa simátíma'maesa kuráawe.

6

Afakaeté-waasimo túwa'nai uráan-aai.

1 Simátíma'mae kuwasá Ísun-aai isésa sáwífa'-waasi wení aampa'á wéwesa méronka'a Yúndaa-waasi fí'om-barafaken-kwaasi Kíríki-taaifinken-aaimo sun-kwáásí Yérúsaremufa'a méron-Yundaa-waasisafesa í'ai tinkésa óntamba tuwínkesa Kíríki-keto'-inimba ímbo tímúnkakemba í'ai tínkówasa
2 mindásafesa aantá-waasi Ísuni aampa'ó kuwáí seyaafá'nánká táántowasa tuwasá sésa Maníkón-aaimo simátimunda-kisau tuwéta óntamba tuwínkaa'-úmai timúnda-kisau maúnafo sésa
3 kempínkémbá afakaeté-waasi túwí'o síyata óntambo tuwináí-kísáú timénaumne. Miwí kawe'-ímáyááwárá'-wáásí Maníkóní Ufaen-ámútánkó miwífímbá óraa'o uwátínkáín-kwaasi túwí'a síyata óntambo tuwináí-kísáúsá timéta
4 kesáá Maníkómpátá inaí wéseta Maníkón-aai simátíma'maeta konó aantá-waasi suwasá
5 ísówana tirunkó kawe'á úwasa afakaeté-waasi túwí'o sumbá moóráwigon-awi'a Sítífeni wemá Maníkóní Ufaen-ámútánkó wempímbá óraa'a uwánkowana Ísuntafena imáyáa éna fasi'ówi úwana moóráwigo Fírípi úwana moóráwigo Pórókórasi úwana moóráwigo Náíkéna úwana moóráwigo Táímóni úwana moóráwigo Páménasi úwana moóráwigo Níkóráasi wemá Ántíoku-naopaken-kwaasi éna fí'on-ampakemba Yúndaa-amaan-ampa'a kuréna minkákémbá Ísuni aampa'ó túwai úwasa
6 miyáumai-waasi tí'maesa aantá-waasifa'a tuwasá Fasi'aénkóní kísaumo maíyantafesa tine'á ta'ótokesa Maníkómpá'á
inaí siyáawe.
7 Maníkón-aai simátíma'mae kuwasá Yérúsaremu-naopaken-kwaasi sáwífa'a Ísuni aampa'á kuwasá Maníkóní ámáán-daumpa'a kísaumo máún-kwaasi sáwífa'a Ísun-aai isésa wení aampa'á kuwasá
miyá úmae wéwesa sáwífa'-waasi-i'a uráawe.

Sítífenimbo ta'ótokaan-aai.

8 Fasi'aénkó Sítífenimba áwa'nai úwana fasi'aénkwárá'á ména seyaafá'-wáásí túranka'a fí'o-fi'on-kisau kawe-kísáú wémauwasa
9 moórá-kanaa tuwímbai Sítífenimpa'a tésa karo'-ááíyé-ímáyáá ésa wesimán-kwesiman-esa miwí Yúndaa-waasi ésa tuwímbai Sáíríni-marafakewi uwasá tuwímbai Árékísándiriyaa-marafakewi uwasá tuwímbai Sírísiyaa-marafakewi uwasá tuwímbai Ésiyaa-marafakewi miyáumai-marafaken-kwaasi mimbórá-ámáán-dáúmpá'á mésa Sítífenimpa'a tésa karo'-ááíyé-ímáyáá ésa wesimán-kwesiman-umbanifo
10 Maníkóní ámútanko Sítífenimba kawe'-ímáyáá amúwana póna Sítífenin-aaigo miwí táái íyáákowasa
11 ifátuwesa wésa aúpá'á óntamba túwaandu úmai tuwímbai-waasi timésa sésa Sítífeni Mósesemba símai sáwí'a uwánkena Maníkómbá símai sáwí'a uwánkaraisata ísaraumne. Kosimátíméro suwasá

12 minkáró'-ááí tasimátímúwasa úwoi-waasiye óraa'-waasiye ámáámbo
sun-kwáásíyé ísówana tirunkó sáwí'a úwasa Sítífenimo úpa'a tésa
tata'óto'mai áí'maesa ámáán-oraa'-waasifa'a máankesa
13 karo'-ááímó sun-kwáási kotí'maesa mátínkówasa karo'á sésa
minkwáásígó óraa'-amaan-damba símai sáwí'a úmae iyéna Móseseni
ámáámba símai sáwí'a úmae iyéna
14 séna naaófá'á Mósesemo ámáámbo simátímakain-amaamba Ísu
Násaretifakewi ifátuwena fí'on-amaamba wésena Yúndaa-waasiti óraa'-
amaan-damba tawísísuwainiye Sítífeni siyáiye. Miyán-káró'-ááí suwasá
15 seyaafá'-wáási Sítífenimbo awánomba wíyómpakemba Maníkóní kísau-
waasi tóikaamba úkówasa awánaraawe.

7

Sítífeni ámáán-oraa'-waasimo simátímakain-aai.

1 Miyá simásúwówana aifa'-ámáán-káwáágó Sítífenimba áísai ena séna
sen-ááí érai'-aaiya'i karo'-ááíyá'iyo súwana
2 Sítífeni séna kesifoísáí kesuwaaísáíyo simátíménda ísáaro. Naaófá'á
kentáá síwá'nágo Émbaramu ímba Éraanifa'a koméronka'a Mésópótemiyaa-
marafa'o méronka'a Maníkó fasi'aénkwáráwí kuména
3 Émbaramuntafena séna ení marawárá enamááraawara'a tiyuwé wina'á
moórá-maramo aráánáméndafa'a koméínone súwana
4 iséna mimbárámá Kárindiyaa-waasiti marafá'á tuwéna témena
Éraanifa'a tamérowana afowá puwúwana Maníkó ai'marówana témena
maafá'ó méraundafa'a túwana
5 minkánáá Maníkó ímba maramó amúmba óraaka séna ánaaemba
maambárámá enkwárá enaísaafitantambo íyawiwara'a timénaumne.
Maníkómó súmba Émbaramu iyámpói ímbo ma'ánkaronka'a minááí
simámena
6 moórá-aaiwara'a séna enaísaafitantambo íyawi fí'on-kwaasiti marafá'á
komówasa umbai-kísáú timésa sáwí'a uwátínkéwana sáwífa'-aatai 400 aatai
tai'áína'a
7 sáwí'o uwátinkaiyawi sáwí-meyamba tíménda pósa enaísaafitantambo
íyawi mimbárámá tuwésa maafá'á tésa ken-ímáyáá mósá maránááwe séna
8 minááí naaófá'á Maníkó Émbaramuntafena séna ánaaemba
maambárámá enkwárá enaísaafitantambo íyawiwara'a timénaumne
siyáimba minááí símai kááísamarena póna túma kárámai araénáémba uwo
Maníkó siyáiye.

Súwana Émbaramu ména Áísáakimba ma'ankéna afakaumboé-kanaa
maisuwéna áúma kárámai araénáémba uwánkowana Áísáaki óraa'a éna
Yékopumba ma'ankéna áúma kárámai araénáémba uwánkowana Yékopu
óraa'a éna sísamaifakemba kae'á kumbaimái-iyampoi matinkéna túma
kárámai araénáémba uwátínkáfa'a kuráiye.

9 Miyá uwátínkáfa'a kúwasa mináfáráwáínónda tífákon-awi'a
Yósepintafesa sésa sínaaenkewi ímba kentáárá'á káráwiniye sésa tirumbá
sáwí'a uwánkesa áí'maesa fí'on-kwaasiya'a mátinkesa óntamba máúwasa
miwí Yósepimba áí'maesa wémesa Ísípi-marafa'a máánkówana Maníkó
wesé'a mérowasa
10 umbai-kísáú amésa sáwí'o uwánkómbanifo Maníkó wesé'a ména
áwa'nai ena kawe'-ímáyáá uwánkena wení umbai-tántáá'á taí'ánkowana
mimbárámá Ísípi-marafaken-kawaago Yósepini kawe'-ímáyáá awánéna séna
Ísípi-marafa'a seyaafá'-wáásíyá'á kawe'-úmai káráwiye kesí moparáwínká'á
miyán-uwo súwana wemó súntemba úwana

11 ánaaemba aawaimá téna Ísípi-marafa'e Kénaani-marafa'e seyaafá'-
áémpá'á aawaimá tówasa tááisafe uwaná kentáá síwá'násomba tómbá ímba
miwífímbá wérowana
12 Yékopu séna Ísípi-marafa'a tómbá wéraiye-aai isáúmpo koméyánoro séna
áánintomba ti'marówasa koméyánúmaesa
13 tifowámpá'á tamérowana mintómbá tai'ówasa aneka'á kuwaná Yósepi
miwísé'a tamaéna séna kemá Yósepi kentífáko úne súwasa pukáanesa
siyáumne suwaná Ísípi-marafaken-kawaago Yósepini áwáuma iséna awaaísái
tuwánówana
14-15 Yósepi awaaísái simátimena séna kesifombá kosimámiyana wení
akúmbá tí'maena Ísípifa'a tiyó Yósepi siyé. Kosimáméro Yósepi súwana
afowámá iséna wení akúmbá 75 waasi tí'maena Ísípifa'a kawe'-úmai komésa
púwúwasa
16 ánaaemba miwí tísaafitomba tiyáántámba maimaésa témesa Síkémufa'o
máutomba naaófá'ó Émbaramu Émon-anaankaken-kwaasi óntambo tímakom-
barafa'a máutaraawe.

17 Énifo kentáá síwá'násomba Ísípi-marafa'a komésa sáwífa'-waasi
agaiyáawe. Maníkó Émbaramuntafena fasi'aén-ááí séna Kénaani-marama
enaísaafitantambo íyawi timénaumne siyóntemba tímínda-kanaa ampáámbó
únka'a
18 moóráwigo Ísípi-marafaken-kawaago Yósepimo naaófá'ó pukóntafena
wení kísau-aai ímba ísarowi póna
19 kentáá síwá'násа umbai-kísáú tiména maimái sáwí'a wéuwatinkowasa
iyámpói máápa'a tiyúwówasa pukáawe.

20 Iyámpóísomba púwúwana minkánááfímbá Mósesemba kawe'-ói'wárá'-
íyámpói ma'ánkarena anówama aúpá'á naaúmpa'a ánkarowana kaumbo-
wíyómbá maisuwéna
21 máápa'a ái'maena múankarowana Ísípifaken-kawaagon-ayáámúnko
awánómba aráái tówana kesáánine séna káráwiyowana óraa'a úwasa
22 Ísípifaken-kwaasi
miwítí áwáuma simáma'maesa íyúwana Mósese wéisena óraa'a éna wení
kísaugowe wenááigowe kawe'á uráiye.
23 Mósese miyá éna kae'-wáái-áátái maisuwéna kesí waási Ísareri-waasi
kotuwánánae séna kúmba
24 Ísípi-waasigo Ísareri-waasigomba sáwí'a uwánkowana Mósese tuwánéna
Ísareri-waasi áwa'nai ena Ísípi-waasigomba tufúwana puwúwana
25 Mósese imáyáa éna séna Maníkó minkísáúrátáféna íyáfasisinkaraimba
pó'a Ísípifakemba Ísareri-waasi tí'mae'o kondá minkísáúsáfésa ewé
sénááwe siyáimbanifo Ísareri-waasi ímba miyán-ímáyáá uwaná
26 Mósese kowaiyómba íyáfasinena kúmba Ísareri-waasi kaekó tíyóyana
tuwánéna tíyótainda-imayaa éna séna kae'náraiyo mimbórá-náóraan-ofo
tiyááyafo súwana
27 aifa'ó ómbarenamo tiyón-kwaasigo Mósesemba famétuwena séna nááwa
embá íyáfasinankaraisawa kentáási kawáái'a éwa aaisá wésimasimeno.
28 Fénáímbo Ísípi-waasimo tufuwónanamo puwéwiyaintena kembá miyáwá
ínono súwana
29 Mósese iséna inkaiséna wéme wémena Míndiyaani-marafa'a fí'on-
kwaasiti marafá'á koména

kae'-íyámpói matínkaraiye.

30 Mósese koména kae'-íyámpói matinkéna ména kae'-wáái-áátái
maisuwéna moórá-kanaa máásai-marafa'a wéwena Sáínai-omapa'a ewaa'ó
wéronka'a kúwana kári-taiyakemba iyá kéna ímba mintái kówana Maníkóní
kísau-waasigo wíyómpakewi mimpímbá mérowana mintái ímba kówana
31-32 Mósese awánéna óraa'-imayaa éna ewaa'á koména awánówana
Maníkó séna enaíwá'ná Émbaramune Áísáakine Yékopune miwítí Maníkó
úne súwana Mósese mináái iséna aíyayaankakemba tata'á úwana úwoifa'a
kararówana
33 Fasi'aénkó séna méraandafa'a ufaem-bárámá wéraipa'an-ifo kawe'-
máráfá'ó méraapa'an-ifo maambárámá sáwí'a ónafainifo aísamai ánáamba
faútuwaao.
34 Ísípifa'a kesí waási sáwí'o wéuwatinkaawasamo ifi'ó wétaamba
tuwánáúnda pó'a túwa'nai ónaumpo íyáfasinena'a ai'máráana wéme wéme
Ísípifa'a kuré kesí waási Ísareri-waasi kótí'mae Kénaani-marafa'a waaó
Maníkó Mósesentafena siyáiye.

35 Wembá Mósesemba Ísareri-waasi tínaaemba uwámesa sésa nááwa embá
íyáfasinankaraisawa kentáási kawáái'a éwa aaisá wésimasimeno siyáawe.
Siyáan-kwaasisafena Maníkó mináái siyáiye. Wembá Mósesentafena
Maníkóní kísau-waasi wíyómpakewi kári-taiyakemba aaí simámakaiye.
Wembá Mósesemba Maníkó kawáá-kísáú aména ai'marówana Ísípifakemba
Ísareri-waasi kótí'maena Kénaani-marafa'a kuráiye.
36 Wemá Mósesema Ísípifa'a ímbo awánon-kisau fí'on-kisau maúwasa
sésa úwoi tí'mae kóuwo suwaná tí'maena kúmba nonkón-áwí'a naae-nóné
supa'á wéna ímbo awánon-kisau kawe-kísáú komaéna tí'maena kúmba
máásai-marafa'a kae'-wáái-áátái komérowana ímbo awánon-kisau kawe-
kísáú maimaéna iyáiye.
37 Wemá Mósesema simátimena séna Maníkó kembó íyáfasisinkaainten-
úmai ánaaemba moóráwigomba kentísaafitantambo íyawifinkemba
íyáfasinankainiye. Maníkón-aaimo simátimindawimba íyáfasinankainiye.
38 Wemá Mósesema máásai-marafa'o Maníkóní waási Ísareri-waasimo
méropa'a miwísé'a maéna kentáá síwá'násonte'a maéna Maníkóní kísau-
waasi wíyómpakewi wesé'a maéna Sáínai-omapa'a imérowana Maníkóní
kísau-waasigo wíyómpakewi Maníkóní ámáámba simámuwana ímbo taí'áín-
aai simámuwasa simátíma'maesa kuráanta wéisaumne.

39 Mósese aaimó simátimumba kentáá síwá'ná ímba isésa tínaaemba
uwámesa Ísípifa'a tauweránae-imayaa uwaná
40 ánaaemba Maníkó Mósesemba áántowana omápa'a imérowasa Mósese
awaaón-áwí'a Éronintafesa sésa Mósese Ísípifakembo síkaiwaisa nááfara
kóuraiyo. Ímbo awánáúndafata kóuraifo moórá-manikomba uwámakewata
wenarááísa wáéno sésa
41 óntantamba purumaka-áráákaamba úmaresa minkáró'-máníkóní
aamoimá uwánkesa póíma tufú'mai wénesa úmárón-tantaatafesa aamoí
ésa tóní'a úmai wénowana
42 mindásafena Maníkó ánaaemba uwátiyuwowasa wíyóne aafáúwé
otáfésa kesí

maníkón-iye siyáawe. Mindásafena naaófá'á

Maníkón-aaimo simátímakowi agaimaréna séna

Ísareri-waasisono. Máásai-marafa'a kae'-wáái-áátái mé'a póíma tufú'mai
wéne'a ímba kentáfé'a ísámae wé'ómbanifo
43 kentí karo'-máníkóntáfé'a ísámai wení ampanta-námbá maimaé'a
wénowe. Minkáró'-máníkón-áwí'a Mórókiye siyáawe. Okáán-tántáá'á
úmake'a áwí'a Réfáániye wése'a to'maé'a wénowe. Minkáró-káé'-máníkái
úmare'a kesí maníkówé karo'á sé'a áwí'a maimaé wéiyowe. Miyámó
uráantafe'a kentí marafákémbá ti'máráana'a wéme'a moórá-marafa'a áwí'a
Pépíróni-marafa'a koméranaawe
Maníkón-aaimo simátímakowi agaimaréna siyáiye.

44 Naaófá'á máásai-marafa'a Maníkó Mósesemba aráánamena Maníkóní
naambó ampantasámbó íyamba maará ónááwe séna aráánamuwasa
Maníkómó súntemba miyán-dámbá úmai maimaésa máásai-marafa'a
né'ómbaniye.
45 Ánaaemba miwí táánintomba kentáá síwá'násomba mindámbá
taawiyáfúwana Yósúwa tí'maena Kénaani-marafa'o kúmba Maníkó
túwa'nai ena mimbáráfá'ó méron-kwaasi watuwówasa kóuwasa kotafíyesa
mindámbá minká'á mámaresa mérowana ánaaemba Téfíti Ísareri-waasiti
kawáámó mérompimba mindámbá úwoi wérowana
46 Téfíti kawe'-úmai mérowana Maníkó aamoí uwánkowana Téfíti
Maníkómbá áísai ena séna ení naambá ónaum ína ónaumno. Emá Yékopuni
Maníkómá po ewé sina'ó é'a ení naambá ónaumne súwana
47 Maníkó séna emá ímba ínompo enáániniko Soromoní kesí naambá íníye
siyáimbanifo
48 Maníkó wíyómpa'o méraimba waásimo úmakaan-daumpa'a ímba
méraiye. Mindásafena naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowi agaimaréna
séna
49 Fasi'aénkó séna wíyómpa'a káráwiye'a marará'á káráwiyumpo úmáréndanaumpa'a ímba úwoi marapá'á kumbénaumne.
50 Kesáfé'a mintántáá'á seyaafá'á
úmakaumne Fasi'aénkó siyáiye
agaimaréna siyáiye Sítífeni siyáiye.

Sítífeni mináái simátimena aaimó ísón-kwaasisafena simátimena séna
51 kembiwí tirunté'a wémare'a pó'a Maníkóní aampa'ó ímbo arááíwáén-
kwaasiyaamba é'a Maníkón-aai ísáámbanifo ímba ísámai kawe'á
wéowe. Kentíwá'násomba Maníkóní Ufaen-ámútánkómbá tínaaembo
uwáme'ontemba kemá miyá wéowe.
52 Kentíwá'násomba Maníkón-aai simátíma'maesa wéguwai seyaafá'-
wáási sáwí'a uwátinkesa Maníkóní kawe-kísáú-wáási kumíníye-aaimo
simátímakowi tínkamuwasa pukáawe. Ánaaemba wemá kumúwa'a pin-
taru'á úmai tufúwana pukáiye.
53 Énifo wíyómpakewi Maníkóní ámáámba simátímakowa'a kembiwí
ísaraambanifo ímba ísámai kawe'á
uráawe Sítífeni siyáiye.

Sítífenimba óntantambo tufúkáan-aai.

54 Sítífeni mináámó simátimumba aaimó ísón-kwaasi áfááraumai tirunkó
kási'a úwasa tíyántafesa uwaná
55 Sítífenimba Maníkóní Ufaen-ámútánkó wempímbá óraa'a uwánkowana
wíyómpa'o awánómba Maníkóní sámo kaimbá wérowana Ísu Maníkón-
ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á mérowana Sítífeni awánéna

56 séna awánaaro. Wíyómba tuwínkaa'-isaná Maníkón-ayáánúrapa'a
fasi'aén-áémpá'á Ísu waási úranko méraimba wéawiyaumne súwasa
57 miwí wenáái ímba isánae sésa tááka'a awáááésa óraaka'a aaí sésa
Sítífenimba tuwaantantésa
58 ta'ótokesa taawiya'maésa naaókoni awáífá'á mátuwesa óntamba
maiyésa tufúkáawe. Sítífenintafesa karo'-ááímó siyáawi paákákén-
únánkwátói faútúwówana ifó'-wáásígón-áwí'a Sóro minúnánkwátói
káráwiyowasa
59 Sítífenimba óntantamba tufúwana Fasi'aénkónká'á inaifínkémbá séna Ísu
Fasi'aénkóo kesimambá kumbáína'a púwóno séna
60 arauntaúmbá faiyéna óraaka'a séna Fasi'aénkóo sáwí'a wéuwasinkaafo
miwí ímba anondáá sáwí'a uwátinkaao Sítífeni simásuwena pukáiye.

8

Sóro Ísuni waási sáwí'o uwátínkarain-aai.

1-3 Sítífenimbo tufúmba Sóron-arunko aamoí uráifo tuwímbai Maníkón-
aaisafesa fasi'owí Sítífenin-áúma maimaésa máutesa óraa'-ifi'a towaná
Sóro Ísuni aampa'ó kuwáí tínkantanae séna kúmba naaúmpimpakemba
aarakwá'á kotafisímai ándáfa'a tíyupa'a kúwasa Yérúsaremufa'a Ísuni
aampa'ó kuwáí aifarí'ena sáwí'a uwátinkowasa wété uwasá aantá-waasi
aantemba Yérúsaremufa'a mérowasa fí'on-kwaasi Ísuni aampa'ó kun-
kwáási Yúndiyaa-aempa'e Sáméríyaa-aempa'e wété uráawe.

Sáméríyaafa'a ásé-aaimo kosimátímakaan-aai.

4 Ísuni aampa'ó kuwáí wété ésa Ísuni ásé-aai kosimátíma'maesa kuráawe.
5 Fírípi Sáméríyaa-naopa'o kúmba kosimátimena séna Maníkómó
íyáfasinankaraiwai amu'maráúndawisaamo é'o kunkáimba wemá Ísun-iye
6 Fírípi simátimuwasa
kawe'-úmai ísówana ímbo awánaron-kisau maúwasa awánowana
7 sáwí-amutamba tirumpimbó mérowisafena aaí súwasa sáwí-amutamba
wáá'a túmaesa kóuwasa waási kawe'-úmai mérowana tíyayaambo pukón-
kwaasi asófatinkowasa kawe'-úmai mérowana
8 Sáméríyaafaken-kwaasi áfááraumai tirunkó
kawe'á uráiye.
9 Sáméríyaa-naopa'a moóráwigon-awi'a Sáímoni óraa'-waasi úne séna
aitambá éna fintó úmaena wéiyuwasa táátafesa ésa
10 óraa'-waasiye úwoi-waasiye wemó úmba awánésa wenaráái waésa sésa
Maníkóní fasi'aénkóe wení fasi'aénkóe'a awaiyarí'a uráiye karo'á suwaná
11 ayáátááka'a aitambá éna fintó úmaena wéguwasa wenaráái waésa
táátafesa uráafo
12 ánaaemba Fírípi Maníkóní ásé-aai kosimátimena Maníkó wení waásimo
kawáánin-kanaa kosimátimena Ísu Káráísitin-aai kosimátimuwasa isésa
érai'e sésa timankúnkúmba uwaná Fírípi minákwá'á nombá maitinkówana
13 Sáímoniwara'a amankúnkúmba úntafena Fírípi nombá maiyankówana
Fírípiye wénuwana ímbo awánón-kisau maúwana awánéna áátafena uráiye.

14 Miyámó Sáméríyaafa'o úmba Yérúsaremufa'a aantá-waasi mésa
Sáméríyaafaken-kwaasi Maníkóní ásé-aai isésa minááímó méta'otokaan-
aai isésa Pítaante Yóninte ti'márówasarai wémesarai
15 Sáméríyaafa'a komésarai Ísuni aampa'ó kuwáísáfésarai inaifínkémbá
sésarai Maníkóní
Ufaen-ámútámbá maénááwe siyááye.

16 Fírípi nombó maitinkónka'a Fasi'aénkó Ísuntafena ísámai nombá maitinkówana Maníkóní Ufaen-ámútámbá ímbo maiyónka'a pósarai Pítaae Yóniye inaifínkémbá sésarai
17 tiyáámba ta'ótóróyana Maníkóní Ufaen-ámútánkó tirumpimbá kumúwasa maiyáawe.

18 Aantá-waasiyai tiyáámba ta'ótóróyana Maníkóní Ufaen-ámútánkó tirumpimbá kumbaúwasa máúmba Sáímoni awánéna fasi'aémbá méyámbaranae séna Pítaante Yónintetafena séna óntamba maékai
19 mifásí'áémbá símékaiyo. Kemá fí'on-kwaasi siyáámba ta'ótóráanana Maníkóní Ufaen-ámútánkó tirumpimbá kumbaínkwae súwana
20 Pítaa séna Maníkó úwoimo wétimin-tantaatafe óntantamba méyánónae sénda po ení óntankwara ewárá'á iyafímbá tai'áyááye.
21 Maníkón-aúranka'a ení imáyáa ímba arupíse imbá pó maankísáú kenkáísí kísau ímba súwa'nai ínone.
22 Ení sáwí-imayaagomba ánaaemba uwáme Fasi'aénkómbá áísai inaná ení sáwí-imayaagon-anondaa maiyauwáíníye.
23 Maníkó ímba fasi'aémbá ámakaintafe enarumbá sáwí'a uwásinkaanana ení sáwí-imayaago óraa'a éna embá ta'ótokaiye Pítaa súwana
24 Sáímoni Pítaante Yónintetafena séna súwa'nai ekai Fasi'aénkómbá inaifínkémbá áísai íyana emó sénda misáwí-tántáákó ímba kempá'á tíno Sáímoni siyáiye.

25 Súwasarai Pítaae Yóniye Fasi'aénkón-aai simátimesarai Ísuwe'o né'óyan-aai simátimesarai Yérúsaremufa'a kónae sésarai aampa'á wéwesarai Sáméríyaa-aempa'a naaó'-nao'a Maníkóní ásé-aai simátíma'maesarai kurááye.

Fírípinte Ítíópíyaafaken-kwaasigonte-taai.

26-28 Mindárai Yérúsaremufa'a kuyaná Fírípi Sáméríyaafa'a mérowana óraa'-waasigo Ítíópíyaa-marafakewi éna Ítíópíyaa-waasiti kawáá-ínínkón-áwí'a Káándésini óntanka'o káráwiyowi Maníkón-ímáyáá éna Yérúsaremufa'a wémena Maníkón-áwí'a mósá maréna kouweréna wení táómpimba óraa-poigo tafisímaena nún-taompimba kúmba Fasi'aénkóní kísau-waasigo wíyómpakewi Fírípintafena séna íyáfasine Yérúsaremufakemba Késaafa'o kon-ámpá'á waaó súwana iséna íyáfasinena minámpá'á wémena máásai-marafa'o kúmba Ítíópíyaa-marafaken-oraa'-waasi wení táómpimba wéwena aúfáífimba toráumai awánéna naaófá'ó Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Áísáya agaimakón-aai toráumai awánómba
29 Maníkóní Ufaen-ámútánkó Fírípintafena séna wení táónkoni ewaa'á waaó súwana
30 awaantanténa kúmba Áísáya agaimakón-aai toráumai wéawanowana Fírípi iséna áísai ena séna minááígóní áwáuma ísaraano súwana
31 séna é'a moóráwigo simásimina'a isánaumpo kesí táómpimba íyátaao súwana Fírípi mintáómpimba íyátena imaúwana
32 minaúfáífínkén-ááí torauséna séna
sipisípi áyáumo karánae owanamó ímbo wáá'o tintembá minkwáásígó ímba aaí siyáiye. Sipisípi tufuwónae owanamó ímbo wáá'o tintembá minkwáásígó ímba aaí siyáiye.

33 Wenáwí'a múra tuwésa sáwí'a úmai aaifimbá maiyánkaraawe. Wení waási sáwí-kisau maiyésa tufúwówana marapá'ó mérain-kanaa taí'áraiye. Mindásafesa miwítí sáwí-kisau ímba kanaa'á aforá simátimenaawe
agaimaréna siyáiye.
34 Ítíópíyaafaken-kwaasigo mináái toráusuwena Fírípimba áísai ena séna Maníkón-aaimo simátímakowi nááwantafenawa mináái siyáiyo. Wesáfénawa siyái fí'owantafenawa siyáiyo súwana
35 Fírípi Maníkón-aai aúfáífinkembo toráumaimo simámakainten-úmai Ísuni ásé-aai wésimamena
36 aampa'á kuyambá nombó wéroka'a wésarai uyaná Ítíópíyaafaken-kwaasigo séna nombó wérainka'a maisinkáínkwae sé'a únana nóinkowa aambá fasiyíyo súwana
37 Fírípi séna Ísumpa'o arumbó amé wenááisafe amankúnkúmbo ina'ó é'a nombá maiyánkáano súwana séna Ísu Káráísitintafe'a érai'a Maníkón-áánimban-iye súne séna
38 táómbo to'maé kúwaintafena séna táómba ta'ótoraao súwana ta'ótorowasarai Fírípiye Ítíópíyaafaken-kwaasigoe nompímbá kunkésarai Fírípi nombá maiyankéna
39 íyúyana Fasi'aénkóní ámútanko Fírípimba kunái'maena kóúwana Ítíópíyaafaken-kwaasigo awánómba ímba mérowana wení naaópa'a wéna aamoí uráiye.
40 Fasi'aénkóní ámútanko Fírípimba kunái'maena Ásítóti-naopa'a máankowana Fírípi mináémpá'-náópa'a Maníkóní ásé-aai simátíma'maena Sísááríyaa-naopa'a kuráiye.

9

Sóro Ísun-aaisafena amankúnkúmbo uráin-aai.

1 Minkánáá Sóro Fasi'aénkóní aampa'ó kuwáísáféna arumbá sáwí'a éna tínkamonae símasima'a éna aifa'-ámáán-káwáágómpá'á
2 koáísai ena séna aúfái agai-símína'a maimaé'a Támásikasi-naopa'o Yúndaa-amaan-daumpimpa'o méraan-kwaasiti óraa'-waasi mátimeno súwana ewé séna mináái agaimaréna séna Sóro Ísuni aampa'ó wíyawi saafá éna ta'óto'maena témena Yérúsaremufa'a ándáfa'a mátiyuwainiye séna agaimaréna súwana
3 Sóro mináúfái maimaé wémena Támásikasi-naopa'a ewaa'ó kúmba wíyómpakemba sámo kaimbá aafáyáuraan-tantaa'a tuwówana kuména aúgáyáagaya úwana
4 tanaa fówana aaigó aantemba séna Sóroo nóra séwa kembá sáwí'a wéono súwana
5 séna emá nááwa sénó súwana kemá Ísu súmpo kembá sáwí'a uwásinkaampo
6 íyáfasine Támásikasi-naopa'a koménana moóráwigomo síndantemba miyán-uwo súwasa
7 Sóroe'o kun-kwáási ímba aaí sumbá mésa ímba waási ane'á awánésa aaimó sún-aantemba ísówana
8 Sóro íyáfasinomba aúramba ímba kawe'-úmai awánówasa waási ayáán-to'maesa Támásikasi-naopa'a máánkarowana
9 kaumbo-nó'wáámbá waéna ímba aúramba awánéna tóné noné ímba naráiye.

10 Sóro kaumbo waúwana moóráwigo Támásikasifa'a ména Ísuni aampa'ó
kúwain-awi'a Ánánáyasi aúramba aréna kaainkáámbá awánómba Fasi'aénkó
simámena séna Ánánáyasiyo súwana oó Fasi'aénkóo kemá úne súwana
11 íyáfasinema aampa'á waaó. Minánkón-áwí'a arupísemo uráin-
ampa'a kuré Yúndasini naaúmpa'a wée moóráwigo Táásási-naopakewin-
awi'a Sóromba koawánaao. We inaí wésiye.
12 Kaainkáámbá awánarainka'a moóráwigon-awi'a Ánánáyasi téna ane'á
ta'ótóráísana aúramba kawe'-úmai awánaraiye Fasi'aénkó súwana
13 Ánánáyasi séna Fasi'aénkóo sáwífa'-waasi wenáái simásímakaawe.
Yérúsaremufa'a ení waási sáwí'o uwátínkarain-aai simásímakaawe.
14 Aifa'-ámáán-káwáágó aúfái agaimái ámísana en-ímáyáámó mósá
máráán-kwaasi ándáfa'o tiyuwáíndasafena Támásikasifa'a tiyáiye súwana
15 Fasi'aénkó séna kesí kísau áménana kesáái kosimátin-tasimatimba fí'on-
daopaken-kwaasiye kawáá-wáásíyé kesí waási Ísareri-waasiye kosimátin-
tasimatimba ínífo íyáfasine wempá'á winaná
16 kesí kísau Sóro wémainasa waási sáwí'a uwánkanaawe. Mindásafe'a ke
aráánamenaumne Fasi'aénkó siyáiye.

17 Súwana Ánánáyasi iséna wéna sún-daumpa'a iyéna Sóro ane'á ayáámba
ta'ótorena séna Sóroo kesí waásiyo. Aampa'á wéte Fasi'aénkó Ísumba
awánaraandawi si'máráísa'a túne. Aúramba kawe'-úmai awánenana
Maníkóní Ufaen-ámútánkó arumpimbá óraa'o uwánkaindasafena
si'máráísa'a túne súwana
18 Sóron-aúrampinkemba aerambá tákúwana aúramba kawe'-úmai
awánéna íyáfasinowana Ánánáyasi nombá maiyankówana
19 tómbá násuwena áúgoma kawe'á uráiye.

Sóro Támásikasifa'o simátímakain-aai.

Sóro Támásikasifa'a tuwímbai-no'waamba waéna Ísuni aampa'ó
kuwáísé'a ména
20 minúwóíyáán-úwana ámáán-daumpa'a iména Ísun-aai simátimena séna
érai'a Ísu Maníkón-áánimban-iye súwasa
21 wenáái ísón-kwaasi táátafesa ésa moórá-mora-waasi tísai-isai esa
sésa Yérúsaremufa'a Ísun-imayaamo mósá máráán-kwaasi tínkamemayain-
kwaasin-iye. Ísun-imayaamo mósá máráán-kwaasi tí'mae ándáfa'a ámáán-
kawaa-waasiya'o mátinkanae séna maanká'ó tiyáin-kwaasin-iye. Ísumpa'a
téna méraiye sésa táátafesa uráawe.

22 Suwaná Sóro óraaka simátíma'mae iyéna séna érai'a Maníkómó
íyáfasinankaraiwaimba amu'maráúndawisa Ísun-iye séna wenáái go iyúwasa
Támásikasifaken-Yundaa-waasi isésa wembá ímba anondáá simámakaawe.

23 Ímba anondáá sumbá sáwífa'-no'waamba
waésa túwaandu ésa Sóromba tufuwónae sésa
24 tufuwíyanesa nó'waane wááwáiye Támásikasi-naokoni óntan-kusaigoni
aumépa'a mésa ontará'á takáráwi-karawi wéuwana moóráwigo iséna tu-
fuwónae-aaimo sumbá kosimámuwasa
25 moórá-no'waamba Ísuni aampa'ó kuwáí Sóromba áí'maesa pofafímbá
fáítumaresa óntan-kusaigoni afaapimbá túsúsuwesa ándára'a ta'ótoresa
túwówana kumémena marapá'á múra tuwéna kóuraiye.

Sóro Yérúsaremufa'o komérain-aai.

26 Sóro Yérúsaremu-naopa'a wémena wéna séna Ísuni aampa'ó kowísé'a
méranae'a túne súwasa miwí sésa Ísun-aai ímba ísaraiwai karo'á siyé sésa
wenáároi inkáísúwana
27 moóráwigon-awi'a Páánápáasi Sóron-aai iséna kawe'á úwana áí'maena
aantá-waasifa'a wéna Sóron-aai kosimátimena séna Sóro Támásikasi-ampa'o
wéwenamo Fasi'aénkómbó awánówana aaimó simámakain-aai simátimena
Sóro Támásikasi-naopa'o Ísun-aaimo óraaka'o simátíma'maenamo kuráin-
aai simátimuwasa
28 isésa érai'e suwaná Sóro miwísé'a ména Ísuni fasi'aémbá wérowana
Yérúsaremu-naopa'o Ísun-aai óraaka kosimátin-tasimatin-ena
29 fí'on-Yundaa-waasi Kíríki-waasi-taaifinkembo sun-kwáási
simátimuwasa aaí wesimán-kwesiman-esa tufuwónae sésa
30 sumbá Ísuni aampa'ó kuwáí isésa Sóromba áí'maesa wémesa
Sísááríyaa-naopa'a máankesa sésa Táásási-naopa'a waaó sésa ai'máróWana
mindáópa'a kóuraiye.

31 Kóúwasa Ísuni aampa'ó kun-kwáásímó tínkamumba étínkówasa aáno
úmai wempa'á mésa Yúndiyaa-aempa'e Káríri-aempa'e Sáméríyaa-aempa'e
Ísuni aampa'ó kuwáí aáno úmai wempa'á mérowana Maníkóní Ufaen-
ámútánkó túwa'nai úwasa fasi'ámai mésa Ísun-aai simátímúwasa isésa
érai'e sésa sáwífa'-waasi-i'a ésa Fasi'aénkón-áwí'a mósá marésa we-
naísamaifimba méraawe.

Pítaa Ríndaa-naopa'o kuráin-aai.

32 Pítaa naaó'-nao'a wénena Maníkóní waási tuwánáíndasafena Ríndaa-
naopa'o kúmba
33 moóráwigon-awi'a Íniyasi ímba aíntamai wénena afakaumboé-aatai
naaúmpa'-aantemba maé'mae'a wéuwana
34 Pítaa awánéna séna Íniyasiyo Ísu Káráísiti asófankaifo íyáfasinke ení
wandaaí fawasaaó súwana íyáfasinkwena kúwasa
35 Ríndaa-naopaken-kwaasiye Séróni-naopaken-kwaasiye seyaafá'á
awánésa Fasi'aénkómpá'á tiyáawe.

Pítaa Yópaa-naopa'o kuráin-aai.

36 Yópaa-naopa'a moórá-ininkon-awi'a Tápítaa Kíríki-waasi-taaifinkemba
mináwí'á Tókáasiye wésewe. Wemá Ísuni aampa'ó kún-inimba aasiyaasí
kawe-kísáú wémaena moparáwímbá ímbo makón-kwaasi túwa'nai úwaimba
37 áí'a úwana puwúwasa wenáúma nombá pé'ankesa maimaésa
afófumayaatanaan-daumpa'a móankaraawe.
38 Yópaa-naopakemba Ríndaa-naopa'a ewaa'á pósa Yópaafaken-kwaasi
Ísuni waási Pítaa Ríndaafa'o taméron-aai isésa kae'-wáási ti'máróWasarai
Pítaamba kosimámesarai sésa awaantanté kempátá tiyó sésa si'márááwakai
túye suyaná
39 Pítaa íyáfasinena mindáraise kúwasa áí'maesa minínímbá puwúwasa
matuwé méron-daumpa'a afófumayaatanaan-daumpa'a íyúwasa Pítaampa'a
keto'-ínintómbá tatúwaandu urésa ifi'á tésa sésa Tókáasi ímba pukáinka'o
farú-simakain-unankwatoiye sésa aráánámúwana
40 awánéna séna máápa kárúwaaro súwasa kúmúwana Pítaa kífaena
Fasi'aénkómpá'á inaí simásuwena méwae'mai minínímbá awánéna séna
Tápítaao íyáfasinaao súwana aúramba éna Pítaamba awánéna íyáfasinena
mérowana
41 Pítaa koisáúwankena Ísuni aampa'ó kun-kwáásíyé keto'-íníné
táántowasa aúmó arómba iawánésa

42 Yópaa-naopa'a kosimátíma'maesa kuwasá isésa sáwífa'-waasi
Fasi'aénkón-aaisafesa timankúnkúmba uwaná
43 Pítaa Yópaa-naopa'a sáwífa'-no'waamba waéna moóráwigon-awi'a
Sáímoni wení naaúmpa'a mérowana minkwáásígó waan-ásisambo wení
kísaumo maún-kwaasigoni naaúmpa'a méraiye.

10

Pítaa Kóníríyasini naaúmpa'o iyáin-aai.

1 Sísááríyaa-naopa'a moóráwigon-awi'a Kóníríyasi ména Rómufakemba
sáwífa'a 100 i-waasiya'o káráwiyowi mérowasa miní-wáási túwí'a Ítáári-i-
waasiye sésa uwaná
2 Kóníríyasi Maníkón-aaisafena fasi'ámai ména wení akúnté'a Maníkón-
ímáyáá éna áwí'a mósá maréna Yúndaa-waasimo ímbo moparáwímbó
makón-kwaasi túwa'nai ena Maníkómpá'á inaí símaena iyúmba
3 moórá-kanaa fenómpinka'a inaí wésuwana Maníkóní kísau-waasigo
wíyómpakewi aúranka'a paápé úwana kawe'-úmai awánówana séna
Kóníríyasiyo súwana
4 áá'a úwana aúramba afuwéna séna Fasi'aénkóo nóran-aaiya
simásiminewa sénó súwana emó inaimó séndawiye waásimo túwa'nai
óndawiye Maníkón-aúranka'a kawe'ó óndasafena Maníkó en-ímáyáá imbá
pó
5 ení waási ti'márénasa Yópaa-naopa'a moóráwigon-awi'a Sáímoni
Pítaamba koaíyáaro.
6 Wení araámáó Sáímonini naaúmpa'a ména minkwáásígó waan-ási-
kisaumo máín-kwaasigoni naaúmpa'a uwí-nónkóní áwáífa'-naumpakemba
koaíyáaro
7 simásuwena áwiyokuwana Kóníríyasi wení kísaumo máún-
kwaasifinkemba kae'-wáásíyáíyé moórá-i-waasi Maníkón-ímáyáá mósá
marówinte'a miyáumai-waasiyau táántowasa
8 tuwaná wíyómpakewimo simámakon-aai simátimena séna miyáumai
Yópaa-naopakemba koaíyáaro séna ti'mákaiye.

9 Ti'marówasa aampa'á kówaesa wémesa Yópaa-naopa'a ewaa'ó kumbá
wááwái Pítaa naan-afófora'a iména Maníkómpá'á inaí wésuwana
10 áái tówana tómbá nánae súwasa tómbá wéagauwana kaainkáámbá
awánómba
11 wíyómba tuwínkaa'-úwana mimpínkémbá óraa'-ampanta éíyain-
araiya'a ta'ótoresa túwówana kuménama marapá'á kumúwana awánómba
12 minámpántáfímbá waí-waane póíye iyaankafayaané numawé fí'o-fi'on-
kwai-waane mérowana
13 aaigó aantemba séna Pítaao íyáfasinke tufú'mai agandaaó súwana
14 Pítaa séna Fasi'aénkóo ímbanifo kentáási ámáámba Yúndaa-waasisa
miyán-tántáá'á aambá fái'makaawata póta ínta wénaumne súwana
15 minááígó aantemba aneka'á séna Maníkó kawe-tántáá'émó siyáin-
tantaatafe ímba aambá fái'makaawe siyó súwana
16 kaumbo-í'a kaainkáámbá awánówana wíyómpa'a minámpántá iyáiye.

17 Iyúwana Pítaa minkááínkáán-ááígóní áwáuma nórawa'iyo súmba
Kóníríyasimo ti'marón-kwaasi Sáímonini naambá taawánésa ontará'á
tamésa
18 táántesa sésa Sáímoni Pítaa maandáúmpárá méraiyo suwaná

19 Pítaa minkááínkáán-ááígóní áwáuma saafá úwana Maníkóní ámútanko
séna kaumbo-wáási embá ayaafáí úmaesa tefo
20 íyáfasine kumuwó. Kemá ti'maráúnasa tefo ímba kae'-ímáyáán-uwo.
Úwoi miwísé'a waaó súwana
21 Pítaa kuména minkwáásísáféna séna wésiyaafaa-on-kwaasi úmpo
nóintafera wésiyaafaao súwasa
22 kentáási kawáágón-áwí'a Kóníríyasi si'máráísata empátá túne. Wemá
kawe'-wáási Maníkón-ímáyáá éna áwí'a mósá máráísasa pósa Yúndaa-
waasi seyaafá'á wentáfésa kawe'-wáásíyé wésewe. Moóráwigo Maníkóní
kísau-waasigo wíyómpakewi kusimámena séna ti'márénasa Pítaamba Yópaa-
naopakemba koaíyéwana empá'á téna aaí tasína isaaó sisatá túne suwaná
23 Pítaa tí'maena naaúmpa'a tinkówasa wáúmba aafáyáara'a Pítaa
íyáfasinena miwísé'a kuráiye.

Miwísé'a kúwasa Yópaa-naopakemba Ísuni aampa'ó kun-kwáási tuwímbai
awíyo'maesa
24 aampa'á kówaesa wémesa Sísááríyaa-naopa'o kumbá Kóníríyasi
wenamááraawe wení waásiye táántowasa tatúwaandu urésa Pítaamba
amu'makówana
25 Pítaa Kóníríyasini naambó wéronka'a ontará'á kúwana Kóníríyasi aamoí
éna óraakon-iye séna aísamaifimba kífauwana
26 Pítaa séna emó óndanten-kwaasi úmpo íyáfasinaao séna íyáfasinakena
27 aaí simáma'maena Kóníríyasiye'a naaúmpa'o iyúmba sáwífa'-waasi
túwaandu urómba ituwánéna
28 séna kentáási ámáámba ísaraawe. Yúndaa-waasisa fí'onkaa-waasise
ímba moórárata taankarotámaisa wémaumne. Miwítí naaúmpata ínta
wégundarata Maníkó aráásimena seyaafá'-wáási ímba sáwí-waasin-owe
siyáisa'a awánaraunda póta ímba sáwí-waasiyemo sendá úwoi kawe'-úmai
ménaumne.
29 Mindásafesa sáántaamba ímba a'áo súnda túmpo nóintafera sáántaraao
Pítaa súwana
30 Kóníríyasi séna éíyain-do'waamba waé'a káfékaamba fénáímpinka'a kesí
naaúmpa'a inaí súnana minúwóíyáámbá moóráwigo sámo kain-únánkwátói
uréna súranka'a kumbéna
31 séna Kóníríyasiyo emó inaimó sémo waási túwa'nai ema Maníkón-
aúranka'a kawe'ó óndasafena Maníkó en-ímáyáá imbá pó
32 ti'márénasa Yópaa-naopa'a moóráwigon-awi'a Sáímoni Pítaamba
koaíyáaro. Araámáó Sáímonini naaúmpa'a méraiye. Waan-ási-kisaumo
máín-kwaasigoni naaúmpakemba uwí-nónkóní áwáífa'-naumpakemba
koaíyáaro súwa'a
33 minúwóíyáán-úmai ti'maráúnasa embá koaíyáawa kawe'-úmai téne.
Kesáá Maníkón-aúranka'a túwaandu éta Fasi'aénkó simámakain-aai
simásiminkwae séta amu'makáunasa téne Kóníríyasi siyáiye.

Pítaamo simátímakain-aai.

34 Kóníríyasi súwana Pítaa séna káfé'a wéisaumne. Érai'a Maníkó ímba
Yúndaa-waasi aantemba wégarawifo
35 seyaafá'-áémpákén-kwáási Maníkón-aúranka'a arupíse úmai kawe'-
úmai méraawi Maníkó miwí aamoí wéuwatinkaiye.
36 Maníkó Ísu Káráísitimba ai'marówana Ísareri-waasisafena ásé-aai
simátímakaimba é'a ísaraawe. Ísu Káráísiti seyaafá'-wáásítí Fasi'aénkón-
iye. Minásé-ááísáfésa érai'emo síyawi tirumbá kawe'-úmai wempa'ó
méraiyamba

37 kemá ísaraawe. Yóni simátimena séna kentí sáwí-imayaa tuwé'a
Maníkómpá'á té'a nombá maénááwe siyáimba Ísun-aai aifa'á Káríri-
aempakemba tiyéna Yúndiyaa-marafa'a wété uráiye.
38 Ísu Násaretifakewin-aai ísaraawe. Maníkó wení Ufaen-ámútámbá
Ísumba ámakowana wempímbá óraa'a uwánkowana Maníkó fasi'aémbá
aména wesé'a mérontafena naaó'-nao'a kawe-kísáú wété éna
waántáwankomo ta'ótoron-kwaasi kawe'á uwátínkáfa'a kuráiye.
39 Yúndiyaa-marafa'a Yérúsaremu-naopa'a kísau maiyáimba
awánaraumne. Wembá aaraa-táíyá'á aíyayaampimba tufúsúmarowana
puwéna
40 kaumbo-kánáá maisuwówana Maníkó Ísumba pukómpinkemba
íyáfasinankowana paápé únta kesúrandesa awáraumpo
41 ímba seyaafá'-wáási awánaraawe. Maníkó simátíméromo siyáinta
Ísunta awánéta pukómpinkembo íyáfasinonka'a tóné noné weséta naráumne.
42 Ísu óraaka'a simásimena séna Maníkó imáyáa siména pukén-kwaasiye
túmó arén-kwaasiye aaifimbá maitinkáínone siyé simátíméro Ísu siyáiye.
43 Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowi Ísun-aai simátimesa sésa
wenááisafesa timankúnkúmbo íyawi Ísuni fasi'aénká'á Maníkó miwítí sáwí-
imayaa maitiyuwáíníye naaófá'á siyáawe Pítaa siyáiye.

44 Pítaa minááí simátimuwana wéison-kwaasifimba Maníkóní Ufaen-
ámútánkó miséyááfápímbá kumbéna
45-46 Maníkóní Ufaen-ámútánkó kumúwasa fí'o-fi'on-aaifinkemba
Maníkón-áwí'a mósá mároówasa Yúndaa-waasi Ísuni aampa'ó kun-kwáási
Pítaa-iyaise'a Yópaafakembo tuwáíyé táátafesa ésa sésa Maníkó fí'onkaa-
waasiwara'a wení ámútamba úwoi wétimiye sésa táátafesa uwaná Pítaa
séna
47 Maníkó wení Ufaen-ámútántáámó símakaintenta miwíwárá'á
wétimimba póta nombó maíyamba ímba aambá faiyónaumpo úwoi nombá
maénááfo
48 maitínkáaro súwasa Ísu Káráísitintafesa ísámai nombá maitínkówasa
Pítaantafesa sésa tuwímbai-no'waamba keséta waínone suwaná miyá
uráiye.

11

Yérúsaremufa'a Pítaamo simátímakain-aai.

1 Fí'onkaa-waasi Ísun-aai isésa ta'ótokaawemo sumbá aantá-waasiye Ísuni
aampa'ó kuwáí Yúndiyaa-marafaken-kwaasiye minááí isésa mérowana
2 Pítaa Yérúsaremu-naopa'a kúwasa tuwímbai-waasi aaisambá aéésa
Yúndaa-waasi túma kárámai araénáémbo wéontemba fí'onkaa-waasiwara'a
miyá orómó siyón-kwaasi Pítaamba aaisambá aéésa
3 sésa emá fí'onkaa-waasiti naaúmpa'a iwaé ímbo túmo kárámai
araénáémbo úmakaan-kwaasiti naaúmpakemba tómbá imandaráane suwaná
4 Pítaa seyaafá-tántáá'ó uráimba simátimena
5 séna Yópaa-naopa'a mé'a Maníkómpá'á inaimó séwándara'a
kaainkáámbá awánááwánana wíyómpakemba óraa'-ampanta éíyain-araiya'a
ta'ótoresa túwówana kuména méraawandara'a kumúwa'a
6 mimpímbá afuwé'a awánááwánda póíye waí-waane iyaankafayaané
numawé mérowa'a awánááwánana
7 aaigó aantemba séna Pítaao íyáfasinke tufú'mai agandaaó súwa'a isé'a

8 sé'a Fasi'aénkóo ímbanifo kentáásí ámáámba miyán-tántáá'á aambá
fáí'makaawata póta ímba wénaumne séwánana
9 minááígó aantemba aneka'á séna Maníkó kawe-tántáá'é siyáin-
tantaatafe ímba aambá fáí'makaawe siyó súwa'a
10 kaumbo-í'a kaainkáámbá awánááwánana wíyómpa'a minámpántá
iyáiye.
11 Minúwóíyáámbá Sísááríyaafakemba kaumbo-wáásí kentáá'a ti'marówi
tumbá
12 Maníkóní ámútanko simásimena séna ímba kae'-ímáyáá indá miwísé'a
waaó súwa'a kówánasa Yópaafakemba maankwáásí afa'mórae-waasi Ísun-
aaimo ísááwi suwíyórówata Sísááríyaa-naopata Kóníríyasini naaúmpata
kówánana
13 simásimena séna Maníkóní kísau-waasigo wíyómpakewi kesí
naaúmpa'a kumbéraisa'a awánáúnana séna ti'márénasa Yópaa-naopakemba
moóráwigon-awi'a Sáímoni Pítaamba koaíyéwana
14 téna aaí tawésimatimina'a ewárá ení akúnkwárá'á seyaafá'á wéisewana
Maníkó sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawe'-ámpá'á métinkainiye
wíyómpakewi siyáiye Kóníríyasi súwa'a
15 aaí wésewanana Maníkóní Ufaen-ámútánkó aifa'ó kentááfímbó
kunkáintemba miwífímbá miyá úwa'a
16 awáné'a moórá-aai sááka'a makáumne. Ááéma Fasi'aénkó séna Yóni
nombó maitínkaraimbanifo Maníkóní Ufaen-ámútánkó kuména kempímbá
óraa'a uwátinkainiye Fasi'aénkó siyáin-aai sááka'a makáumne.
17 Énifo kesáá Fasi'aénkó Ísu Káráísitin-aaisafeta simankúnkúnta
ówánanasa Maníkó wení ámútambo símakaintenta fí'onkaa-waasi miwí
miyá owa'á awánaraumpo kemá Ísuni kísau-waasi pó'a nombó máúmba
ímba aambá faiyówánasa úwoi nombá maiyáawe Pítaa súwasa
18 minááí isésa aaisambó áúmba ifátuwesa Maníkón-áwí'a mósá marésa
sésa Maníkó miyá éna ímba Yúndaa-waasi aantemba aaisá wésimasimifo
fí'onkaa-waasiwara'a wésimatimisasawara'a miwítí sáwí-imayaa tínaaemba
uwámesa Maníkómpá'á tésa aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe siyáawe.

Ántíokufakemba Ísuni waási-taai.

19 Ááéma Sítífenimba tufúwana puwúwasa fí'on-kwaasi Ísuni aampa'ó
kun-kwáásí sáwí'a uwátínkówasa wété uráamba tuwímbai Fínísiyaa-
marafa'a kuwasá tuwímbai Sáíparasi-marafa'a kuwasá tuwímbai Ántíoku-
naopa'a kuwasá miwí minkáúmbó-máráfá'ó méron-kwaasi Yúndaa-waasi
aantemba Ísun-aai kosimátimesa
20 miwífínkémbá tuwímbai Sáíparasi-marafakewi tuwímbai Sáíríni-
marafakewi miwí Ántíoku-naopa'o koméronka'a Yúndaa-waasiye fí'onkaa-
waasiyewara'a Fasi'aénkó Ísuni ásé-aai kosimátimuwana
21 Fasi'aénkóní fasi'aémbá miwísé'a wérowasa sáwífa'-waasi Fasi'aénkón-
aaisafesa timankúnkúmba ésa wempá'á tiyáawe.
22 Ántíokufaken-kwaasi Fasi'aénkón-aaisafesa timankúnkúmba ésa
wempá'ó tiyáan-aai suwasá Fasi'aénkóní waási Yérúsaremufa'o méron-
kwaasi minááí isésa Páánápáasimba ai'márówana Ántíoku-naopa'a wémena
23 koména Maníkó kawe'ó uwátínkaromba tuwánéna aamoí éna óraaka
simátimena séna kentirumbá fasi'ámai Fasi'aénkóntáfé'a méraaro séna
24 Páánápáasi kawe'-wáásí úwana Maníkóní Ufaen-ámútánkó wempímbá
óraa'a uwánkowana Fasi'aénkómpá'á amankúnkúmba fasi'ámai éna aaí
simátíma'maena iyúwasa sáwífa'-waasi isésa Fasi'aénkómpá'á tiyáawe.

25 Uwaná Páánápáasi Sóromba ayaafáí úmaena Táásási-naopa'o kúmba
26 koawánéna koáí'maena Ántíokufa'a tésarai moórá-aatai
tamaisuwésarai Fasi'aénkóní waásise'a mésarai sáwífa'-waasi tatúwaandu
untembá Ísun-aai simátíma'maesarai íyúyasa Ísuni aampa'ó kuwáísáfésa
sésa Káráísitini waásiye suwaná aifa'á Ántíokufa'a mináái paápé uráiye.

27 Mináái paápé úwana minkánáá tuwímbai Maníkón-aaimo simátímakowi
Yérúsaremufa'a tuwésa wémesa Ántíokufa'a kuwaná
28 miwífínkémbá moóráwigon-awi'a Ákápáasi íyáfasinena Maníkóní
ámútanko wesé'a mérowana séna óraa'-aawai seyaafá'-áémpá'á táíníye
siyónka'a póna ánaaemba Rómu-kamaniti kawáágón-áwí'a Kíróndíyasi
méronka'a minááwái paápé uráiye. Ákápáasi mináái súwasa
29 isésa Ísuni aampa'ó kuwái moórá-mora sésa óntamba túwaandu úmai
Ísun-aaimo ísááwi Yúndiyaa-marafa'o méraan-kwaasi timénae sésa
30 miyá ésa minóntámbá Páánápáasinte Sóronte tímúwasarai maimaésarai
wémesarai Fasi'aénkóní waásiti
óraa'-waasi mátímakaaye.

12

Aneka'á sáwí'o uwátínkaraan-aai.

1 Minkánáá Érotin-anáwainko araámáó Éroti Yúndaa-waasiti kawáágó
ména Ísuni aampa'ó kuwái tuwímbai sáwí'a uwátinkena
2 moóráwigomba ai'marówana Yóni awaaón-áwí'a Yémísimba kota'ótokena
anuwarambá kambísásuwowana puwúwasa
3 Yúndaa-waasi aamoí uwaná Éroti awánéna aamoí uwásinkaiwae séna
moóráwigomba ai'marówana Pítaamba kota'ótokaiye. Yúndaa-waasi ímbo
intóráín-tantaa'wara-pereti agáún-kanaa Pítaamba kota'óto'maena
4 ándáfa'a máánkowasa siyáánkain-úmai afa'mórae-i-waasi wenká'á
káráwiyowasa éíyain-eiyain-kwaasi kóyááka-tayaaka úmai káráwiyuwasa
Éroti séna Maníkó Yúndaa-waasi tíyótaimo í-tánón-kánáá tai'áína'a
Pítaamba áí'mae'a Yúndaa-waasi túranka'a aaifimbá maenké'a
tufuwónaumnemo súmba
5 Pítaa ándáfa'a mérowasa Fasi'aénkóní waási Fasi'aénkómpá'á inaí símai
Pítaamba áwa'nai uráawe.

Pítaamba ándáfakembo faú'ánkarain-aai.

6 Inaí sésa Pítaantafesa ísámai áísai uwaná aafáyáaraamba Éroti
Yúndaa-waasi túranka'a Pítaamba aaifimbá maiyankánaumne súwana
káfé'-no'waankaamba Pítaamba aíyayaanka'a kárá'umakesa kae'-í-wáási
séfasefa'a méroyana Pítaa aún-kwaigúwasarai kae'-í-wáási ontará'á
káráwiyoyana
7 minúwóíyáámbá Fasi'aénkóní kísau-waasigo wíyómpakewi kumúwana
ándá-naumpa'a sán-kówana Pítaan-ayóíyá'á tufuwéna aúsúwana
íyáfasinowana séna úwoiya íyáfasinaao súwana Pítaa ayáámpinken-anda
weyááríka'a faú'wena marapá'á kumúwana
8 wíyómpakewi séna ení á'wáánkau uré enaísamai ánáamba maimái uwó
súwana miyá úwana ení paákákén-únánkwátói kuférénakai kesékai koyó
súwana
9 Pítaa ándá-naumpakemba wenánaaemba kuména ímba waásin-iye-
imayaa uráifo kaaimbá awánáúmne-imayaa éna
10 i-wáásímó méron-ontara'a kúwáákesarai minkákémbá moóra-
ontara'a i-wáásímó méron-ontara'a kúwáákesarai minkákémbá

ándáfakembo naaópa'o kónae owasamó titinkáán-ontara'a fasi'aén-óntárá'á kúmúyana weyáárika'a tigúwasarai kuwákárúwesarai aampa'á kuyaná minúwóíyáámbá wíyómpakewi Pítaamba auwéna áwiyokuwana
11 Pítaa imáyáa éna séna ímba kaaimbá awánáúmpo érai'a Fasi'aénkó wení kísau-waasigomba ai'máráísana kuména Éroti sínkamine isaná ayáámpinkemba kuntafísuwaisa'a túne. Yúndaa-waasiwara'a sínkamonaesamo ombá kuntafísuwaisa'a túne Pítaa siyáiye.

12 Pítaa minímáyáá uwásuwena Máríyaani naambó wéropa'a wéna Yóni-Máákaani anówani naambó wéropa'a kúwasa sáwífa'-waasi mindáúmpá'á túwaandu ésa Pítaantafesa ísámai Fasi'aénkómpá'á inaí wésuwana
13 mindánkóní ontamá paupau súwana moórá-arasi mindáúmpá'ó kísaumo maún-arasigon-awi'a Róta ontará'á kuména
14 séna nááwa'ono súwana Pítaa séna kemá úne súwana Pítaan-amóísáúmba iséna kunaamoí éna ímbo ontamó tiyankómba awaantanténa sáwífa'-waasi isimátimena séna Pítaa ontará'á méraiye súwasa
15 miwí sésa emá uwóí'a éma karo'á séne suwaná minárásígó aneka'á séna érai'a Pítaa ontará'á méraiye súwasa miwí sésa Pítaan-amankon-iye
16 suwaná Pítaa ontamá óraaka'a paupau súwasa isésa ontá kuntiyésa awánomba wemá Pítaa úwasa táátafesa uwaná
17 káíkarewa'a simátíméno simásuwena séna Fasi'aénkó ándáfakemba kembá sí'maena aampa'á másiyuwaifo Yémísine Ísun-aaimo ísáán-kwaasiye kosimátíméro Pítaa simátimena tiyuwéna fí'on-daopa'a kuráiye.

18 Kúwasa aafáyáara'a i-wáási Pítaambo káráwiyowi awánomba ímba mérowasa kantúmba marésa Pítaa nááfara kóuraiyo suwaná
19 Éroti iséna Pítaamba ayaafáí oró súwasa ayaafáí uwááesa ifátuwowana Éroti miní-wáási aaifimbá maitinkéna séna tínkamoro séna tuwímbai ti'marówasa tínkamuwasa púwúwana Éroti miyá uwásuwena Yúndiyaa-marafa'a tuwéna kumémena Sísááríyaa-naopa'a kumbéraiye.

Érotimo pukáin-aai.

20 Éroti Sáíndóni-naopaken-kwaasiye Táyaa-naopaken-kwaasiye áfááraumai aaisambá tiyúwasa minkáé'-náópaken-kwaasi tatúwaandu ésa sésa Érotimo káráwiyai-marafakemba kentáási tómbá wémaumne sésa minááí símai kawe'á ónae sésa Érotimpa'o tumbá wení naaka'ó káráwiyowin-awi'a Párásitasimba másimamuwana isówasa minááísámbá másimai tukáawe.

21 Minkákémbá Éroti óraa-kanaa úwana wenká'ó káráwiyowini unáánkwátói úmaena káráwiyowi maé'mae'o úpa'a iména ayáátáá'-aai wésuwasa
22 Érotimba símai arumbá torésa sésa ímba waásigo sifó maníkó siyé óraaka suwaná
23 Éroti minááísáféna ímba Fasi'aénkó úmpo úwoi-waasi úne séna aúpá'á tuwówana maníkóní kísau-waasigo wíyómpakewi tufúwana ufónkwanko arumbá unkutúwana pukáiye.
24 Puwúwasa Fasi'aénkóní waási Maníkón-aai kosimátin-tasimatin-uwasá isésa érai'e sésa Fasi'aénkómpá'á tiyáawe.

25 Ántíokufaken-kwaasi Yérúsaremufaken-kwaasisafesa óntamba timénaumne siyómba pósarai Páánápáasiye Sóroe wétimuyana

minkísáú tai'ówasarai ifó'-wáásígón-áwí'a Yóni-Máákaamba ái'maesarai Yérúsaremufa'a tuwésarai wémesarai Ántíokufa'a kurááye.

13

Maníkó Páánápáasinte Sóronte kísaumo tímakain-aai.

1 Ántíoku-naopa'a Fasi'aénkóní waásifinkemba Maníkón-aai wésimatimen-kwaasiye uwáítái'o un-kwáásíyé mésa moóráwigon-awi'a Páánápáasi úwana moóráwigo fafután-kwáásígón-áwí'a Símiyoni úwana moóráwigo Sáíríni-marafaken-kwaasigon-awi'a Rúsiyasi úwana moóráwigon-awi'a Mánéyeni wemá Éroti kawáágóní naaúmpa'o maé'éíwai úwana moóráwigo Sóro úwana úmai mésa
2 moórá-kanaa Fasi'aénkóní waási Maníkón-ímáyáá mósá marésa tómbá ímba nésa inaí aantembo sunká'á Maníkóní Ufaen-ámútánkó simátimena séna Páánápáasinte Sóronte kesí kísaura'a íyáfasintinkaraumpo mindárai tiyúwáaro súwasa
3 tómbá ímbo nombá inaí aantemba sésa Maníkóní kísaurai máíwae sésa tine'á tiyáántamba ta'ótoresa ti'márówasarai kurááye.

Sáíparasi-marafa'o kosimátímakaayan-aai.

4 Maníkóní Ufaen-ámútánkó Páánápáasinte Sóronte ti'marówasarai Yóni-Máákaamba ái'maesarai Ántíoku-naopa'a tuwésarai Sérúsiyaa-naopa'a kumésarai uwí-nónkóní afufumpim-báráfá'á áwí'a Sáíparasi-marafa'a kónae sésarai nompín-táómba ta'ótoresarai íyátesarai wémesarai
5 Sáíparasi-marafa'a Sárámisi-naopa'a mindómpín-táómpinkemba kumésarai Yúndaa-waasiti ámáán-daumpimpa'a Maníkón-aai simátíma'maesarai kuyaná Yóni-Mááka túwa'nai úmaena kúwasarai
6 kawe'-ááí simátíma'maesa marapá'á wémesa Péfosi-naopa'a kuwaná moóráwigo mindáópa'a Yúndaa-waasigo ména wenáwí'a Pááyísási Kíríki-taafinken-awi'a Érímasi aitambá éna fintómó ún-kwaasi póna karo'á séna Maníkón-aai simátimundawi úne súwana
7 moóráwigo kámáni-kawaagon-awi'a Sésiasi-Porasi ména kawe'-ímáyááwárá'-wáásí póna Maníkón-aai isánae séna Páánápáasinte Sóronte táántowana Érímasi aitambá éna fintómó ún-kwaasigo kámáni-kawaagoe aasiyaasí maé'mae'o úwai mérowana kámáni-kawaago Páánápáasinte Sóronte táántowasarai tuyaná Érímasiwara'a téna
8 mindárai-taai tasímai taráísuwena kámáni-kawaago Ísun-aaisafena amankúnkúmba ifó séna mindárai-taai tasímai taráísuwowana
9 Sóro moórá-awi'a Póro Maníkóní Ufaen-ámútánkó wempímbá óraa'a uwánkowana Póro fintómó ún-kwaasigomba káá'a afuwéna
10 séna waántáwankon-áráá'a po kawe'-ánkóní namuro-wáásí éma seyaafá-sáwí-ímáyáágó empímbá óraa'a uwánkáímba po Fasi'aénkóní kawe'-ámbá sáwí'o úmae iyóndasafena
11 káfé'a Fasi'aénkó ení méyámbá amína aúramba kafí'wína tuwímbai-kanaa sámo káínda ímba awánáínone Póro súwana minúwóíyáámbá Érímasin-aúrampa'a kumeu'á uwágúwana siyáán-to'maesamo níyane séna waási tiyaafáí úmae wénuwana
12 kámáni-kawaago Fasi'aénkón-aai iséna áátafena éna Fasi'aénkómó úmba awánéna séna Fasi'aénkón-aai érai'-aain-iye séna amankúnkúmba uráiye.

Písíndiyaa-marafa'a Ántíoku-naopa'o kurááyan-aai.

13 Póro wesé'o wénuwaise Péfosi-naopa'a tuwésa nompín-táómba
ta'ótoresa íyátesa wémesa Pámpíriyaa-marafa'a Pékaa-naopa'a mindómpín-
táómpinkemba kúmúwana Yóni-Mááka tiyuwéna Yérúsaremufa'a kóúwasarai
14 mindárai marapá'á wémesarai Písíndiyaa-marafa'a Ántíoku-naopa'a
wésarai Yúndaa-waasi ámáán-aaimo ísón-kanaara'a Yúndaa-amaan-
daumpa'a mara'á iméroyasa
15 aúfáífinkemba Maníkóní ámáámba Mósese agaimakómba simátimesa
Maníkón-aaimo simátímakowi agaimakón-aai simátímúwasa Yúndaa-
amaan-kawaa-waasi moóráwigomba ai'mároówana mindáraifa'a téna séna
kentáási waásiyaiyo aaimó wérainakaimo ékai kentáási imáyáa símai
asésinkaakaiyo súwana
16 Póro íyáfasinena séna ísáaro. Kesí Ísareri-waasiye fí'onkaa-waasi
Maníkón-ímáyáámó mósá márááwiye ísáaro.
17 Naaófá'á Ísareri-waasiti Maníkó kentáá síwá'násafena séna kesí
waásin-owe súwasa fí'on-kwaasiti marafá'á Ísípi-marafa'a mésa sáwífa'-
waasi agáúwana Maníkó wení óraa-fasi'aemba wérontafena Ísípifakemba
tí'maena
18 máásai-marafa'a mátinkowasa sáwífa'-aatai 40 aatai wénesa aasiyaasí
Maníkóntáfésa sáwí-imayaa umbánifo Maníkó miwíyá'á káráwiyena ímba
tiyuwówasa
19 Kénaani-marafa'a afakaeté-marafaken-kwaasi moórá-mora úmai
mérowana Maníkó tínkambaena wéiyuwasa tuwímbai putásowana miwítí
maramá maimaéna wení waási Ísareri-waasi mátimuwasa
20 mimbáráfá'á
mésa sáwífa'-aatai 450 aatai maiyáawe.

450 aatai máúwana Maníkó moórá-mora-waasi kawáá-kísáúrá'á
íyáfasintinkafa'a kúwana Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Sámúwéri
íyámauwasa miyán-káwáá-wáási taí'ásowasa
21 Ísareri-waasi Maníkó ímba kentáárá'á káráwiyinkwae sésa ken-
tááfínkémbá moóráwigomo éna kentáárá'á káráwiniye suwaná Maníkó séna
Pénisaminin-andafakewi Kísin-ááninkon-awi'a Sóro káráwiyi-kisau máíníye
súwana minkísáú wémaena 40 aatai maisuwówana
22 Maníkó minkísáú Sórompakemba Yésin-ááninkon-awi'a Téfítimba
amúwana maúwana séna Téfíti kemó súndantemba wéifo aamoí
uwánkaumne Maníkó siyáiye.
23 Naaófá'á Maníkó séna Téfítin-andafakembo ánaaembo
íyáfasinankaandawi wemó éna Ísareri-waasi sáwí'o úmaimo mérempinkemba
kawe'-ámpá'á métinkainiye siyáimba Ísuntafena minéráí'-ááí siyáiye.
24 Ísu ímba seyaafá'-wáási túranka'o paápé urónka'a Yóni nombó
maitinkówi seyaafá'-Ísárérí-wáásísáféna simátimena séna kentí sáwí-imayaa
tínaaembo uwáme'o Maníkómpá'ó tíya'o é'a nombá maitinkánaumne súwasa
miyá uwaná nombá maitinkéna
25 wení kísau ampáánká'á tai'áíne úwana simátimena séna kentí
imáyáagomo kentáfé'o nááwa'iyomo sembá wéamu'maraawi ímba kemá
úmpo kesínaaembo tíndawi wemá óraako kembá íyáákaraifo wemó aaimó
síndara'o kemó sendá sáwí'an-iye Yóni siyáiye
Póro siyáiye.
26 Póro simátimena séna kesí waási Émbaramun-andafaken-kwaasiye
fí'onkaa-waasi Maníkón-ímáyáá mósá márááwiye ísáaro. Sáwí'o úmaimo
méraampinkemba kawe'-ámpá'ó métínkáímba kentáásáféna Maníkó siyáiye.

27 Yérúsaremufaken-kwaasiye miwítí kawáá-wáásíyé sáwí'o úmaimo
méraampinkemba kawe'-ámpá'á métinkainiyemo siyáin-aai Ísuntafesamo
siyáamba ímba imáyáa uráawe. Aasiyaasi-kánáá ámáán-aaimo ísón-
kanaa Maníkón-aaimo simátímakowi agaimakón-aai aúfáífinkemba toráumai
suwasá isésa Ísuntafesamo siyáamba ímba imáyáa uráafo tufúwana pukáifo
mináúfáífínkén-ááí paápé uráiye.
28 Tufuwíyan-ambo saafá umbá ímba sáwí'a uróntafesa Páíratintafesa
úwoi sésa tufuwínone siyáawe.
29 Maníkón-aai aúfáífimba Ísun-aai agaimakómba seyaafá'á miyá uwasá
aaraa-táíyákémbá maimái óntan-aifimba máutamakowana
30 Maníkó pukómpinkemba íyáfasinankowana
31 ayáátááka'a moórá-mora-kanaa wení waási túranka'a paápé
uráiye. Ímbo tufúkónka'a Kárírifakemba Yérúsaremufa'a wesé'o kuráawi
pukómpinkemba íyáfasinenamo moórá-mora-kanaamo paápé urómba
minkwáási awánésa sésa awánáúndasaawe isáúndasaawe Ísareri-waasi
kosimátíma'maeta kónae sésa kuráamba minkísáú paaí wémaewe.
32-33 Páánápáasiyekai minásé-ááí simátíméyanekai túye. Maníkó
kentáá síwá'násafena miyá ónaumnemo siyáimba kesáámó méraunda-
kanaafinta miyá éna Ísumba pukómpinkemba íyáfasinankaraiye. Minááí imó
agaimakón-aufaifimba kaepímbá agaimaréna séna
emá kesáánimba óna'a
kesí kísaura'a ánkaraumne
agaimaréna siyáiye.
34 Maníkó wembá pukómpinkemba íyáfasinankaraimba póna ímba aneka'á
puwínana áúma kawáá'índasafena Maníkó séna
Téfítintafe sé'a érai'a kawe'á uwánkanaumne siyáundantemba embá kawe'á
uwánkanaumne
Maníkó siyáiye.
35 Moórá fa'a imó agaimakón-aufaifimba agaimaréna séna
Maníkó wení kawe-kísáú-wáásígómbá
ímba auwáínana áúma kawáá'íníye
agaimaréna siyáiye.
36 Minááí ímba Téfítintafena siyáifo Téfíti Maníkóní kísau wémaena
puwúwasa maimaésa aíwá'námo utámakompimba máutamarowana áúma
kawáá'uraifo
37 Maníkó Ísumba pukómpinkemba íyáfasinankarowimba wenáúma ímba
kawáá'uraiye Póro siyáiye.

38 Póro simátimena séna kesí waásisono.
Ísámai kawe'án-oro. Ísu pukómpinkemba íyáfasinankaraiwaintafena
waásiti aoisaambá maitiyuwáíníye Maníkó siyáiye. Minááímó simátimunda
ísámai kawe'án-oro.
39 Maníkó Mósesembo simámakain-amaambo aráááíwáéwimo ombá
minámáánkó kentí aoisaambá ímba maitiyuwáínana arupíse úmai
méraawin-owe Maníkó ímba sínífo Ísumo éna wenáááisafesa timankúnkúmbo
íyawiti aoisaambá maitiyuwáínana miwísáféna arupíse úmai méraawin-owe
Maníkó síníye.
40 Miyáumai Maníkón-aaimo simátímakowi siyáan-aaigo kempá'á tifó sé'a
káráwimai kawe'án-oro.
41 Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowi agaimarésa sésa
érai'-aaisafe'a símai sáwí'o on-kwáási ísáaro.

Kembiwímó méraiyan-kanaa kísau máénda minkísáúmó awáné'o ímbo kempá'ó té'o
é'a úwoi puwónááwe. Minkísáúsáfésamo simátimiya'a minááísáfésa ímba timankúnkúmba ónááwe
sésa agaimarésa siyáawe. Minááí kempá'á tifó sé'a káráwimai kawe'án-oro Póro siyáiye.

42 Minááí simátimena Póroe Páánápáasiye ámáán-daumpakemba máápa'a kumónae uyasá waási sésa aneka'á ámáán-aaimo ísáán-kanaa tínakai minááí másíyata ísáano
43 simásuwesa máápa'a kúmúwasa sáwífa'-waasi Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasi Yúndaa-amaan-ampa'o kuwáíyé Póronte Páánápáasinte tirááíwa'maesa kuwasaráí sésarai Maníkó úwoi kawe'á uwátinkainifo fasi'ámai wení aampa'á koró siyááye.

44 Suyaná Yúndaa-waasi ámáán-aaimo ísón-kanaa túwasa mindáópaken-kwaasi seyaafá'á Fasi'aénkón-aai isánae sésa Yúndaa-amaan-daumpa'a imérowasa
45 Yúndaa-waasi tuwánésa tirunkó sáwí'a úwasa minááí arááíwáéfo sésa Póronte Páánápáasinte karaánáá'a tinkésa karo'-ááí séye sésa símai taráísúwasarai
46 miwí táároi ímbo inkáísúyamba óraaka sésarai aifa'á érai'a Maníkón-aai simátimuyamba minááí tínaaemba uwáme'a ímba sínkáíye sembá pó'a aúí'o úmaimo maé'mae'o ondá uwófí'a ónaumne-imayaa ombá pókai tauwerékai fí'onkaa-waasi Maníkón-aai kosimátimeyauye.
47 Ááéma Fasi'aénkó simásimenasa séna
emá fí'onkaa-waasi sáma kátinke kesáái simátímínasa kesí aambá awánáíya'a
seyaafá'-máráfákén-kwáási sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawe'-ámpá'á métinkanaumne
Maníkó minááí simásímakaimba pókai fí'onkaa-waasi wenáái kosimátimeyauye Póro siyáiye.

48 Póro súwasa fí'onkaa-waasi isésa Fasi'aénkón-aaisafesa aamoí ésa tirunkó kawe'á úwana Maníkó séna kesí waási é'a aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe súwasa miwí Fasi'aénkón-aaisafesa timankúnkúmba uráawe.

49 Fasi'aénkómpá'á timankúnkúmba ésa mimbáráfá'á Fasi'aénkón-aai kosimátin-tasimatin-uwasá sáwífa'-waasi ísówasa
50 Yúndaa-waasi Póronte Páánápáasinte tirumbá sáwí'a uwátinkesa aare túwí'o wéron-inimba Yúndaa-amaan-aaimo fasi'ámaimo méron-inine mindáópaken-oraa'-waasiye tirumbá tórówasa Póronte Páánápáasinte sáwí'a uwátinkesa aaisambá tiyésa miwítí marafákémbá ti'mátuwowasarai
51 Maníkó minkwáási ímba aamoí uwátinkainiye-aiyowai'a ésarai tísamaifakem-barama uwá'maresarai Ántíoku-naopa'a tuwésarai Áíkóníyamu-naopa'a kuyasá
52 Ántíoku-naopa'a Ísuni aampa'ó kun-kwáási mérowana Maníkóní Ufaen-ámútánkó miwífímbá óraa'a uwátinkowana tirunkó kawe'á uráiye.

14

Póroe Páánápáasiye Áíkóníyamu-naopa'o kurááyan-aai.

1 Póroe Páánápáasiye Áíkóníyamu-naopa'a wésarai ááémo urááyantemba Yúndaa-amaan-daumpa'a imésarai ásé-aai óraaka simátímúyasa

isésa sáwífa'-waasi Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye Ísun-aaisafesa timankúnkúmba uwasá
2 tuwímbai-Yundaa-waasi Ísun-aaisafesa tínaaemba uwámesa ímbo timankúnkúmbo uwáí Póronte Páánápáasinte sáwí-aai simátínkówasa fí'onkaa-waasi isésa mindáraiye Ísun-aaimo ísówiye tirumbá sáwí'a uwátínkówasa
3 mindárai ayáátááka'a mindáópa'a mésarai miwí táároi ímbo inkáísúyamba Fasi'aénkón-aai óraaka simátímúyana Fasi'aénkó waási úwoi kawe'ó uwátínkáímba awánáíwae séna mindárai wení fasi'aémbá timúwasarai ímbo awánaron-kisau kawe-kísáú máúyasa
4 mindáópakewi kaeká tuwínkaa'-ésa tuwímbai Yúndaa-waasi-taaisafesa érai'e suwasá tuwímbai aantá-waasi-taaisafesa érai'e siyáawe.

5 Suwasá fí'onkaa-waasiye Yúndaa-waasiye miwítí óraa'-waasiye túwaandu ésa tínkamonae-aai sésa óntantamba Póronte Páánápáasinte tínkamonae suwasaráí
6 mináái isésarai kawe'ó íyapa'e sésarai Ríkióniyaa-marafa'a wésarai Rísítara-naopa'e Tépi-naopa'e fí'o-fi'on-daopa'e
7 ásé-aai simátíma'maesarai kurááye.

Rísítarafa'e Tépifa'emo kurááyan-aai.

8 Moóráwigo Rísítara-naopa'a anówan-arumpinkemba aísamai sáwí'o uwáguromba ma'ánkarowana ímba aíntómba ááémo maúnka'a ména
9 Póro wésimatimun-aai iséna érai'-aai wésimba póna kawe'á uwásinkainiye-imayaa úwana Póro minímáyáámó úmba awánéna aráá'a afuwéna
10 óraaka séna koku'á íyáfasinaao súwana íyáfasinkwena aamoí éna weyááríka'a marapá'ó kúmba
11 sáwífa'-waasi Póromo úmba awánésa miwí tááifinkemba Ríkióniyaa-taaifinkemba sésa kentáási maníkóráí waásiyaan-úmai marapá'á ken-tááfímbá kumbéraaye sésa
12 miwítí maníkón-áwí'a mindárai simátinkesa sésa Páánápáasintafesa Súsiye sésa Pórontafesa aaisé'o simátímíwaiye sésa Émísiye siyáawe.
13 Marukón-awáífá'á minkáró'-máníkón-áwí'a Súsi wení ámáán-damba wérowana minkáró'-máníkóntáféna ísámai pói'o uwándon-kwaasigo puru-makamá wémaena mowáán-aramba wétarare úmaena mindáókoni kusai-óntárá'á mó marówasa sáwífa'-waasi miwítí maníkóntáfésamo pói'o uwándaantemba miyáumai Ísuni aantá-waasiyaiya'a pói'a uwándánaemo
14 sun-ááí isésarai sáwí'an-iye sésarai kentí unáánkwátói tafétuwesarai tuwaantantésarai sáwífa'-waasifimba komésarai óraaka sésarai
15 kenkáí nóra ónaera wéoo. Keráí kemó onten-kwáási úye. Ásé-aai tasimátimuyamba miyán-káró'ó ombá tuwé'a érai'-Manikompa'a teró. Érai'-Maniko wíyóne marawé uwí-nóné mimpímbó wérain-tantaa'e úmarena fasi'aénkwáráwí méraiye.
16 Ááéma Maníkó úwoi tíyukowa'a kentí imáyáafinkemba seyaafá'-áémpákén-kwáási wénesa
17 miyá é'éímbanifo Maníkó méraiye síwae séna aaí sisaná aa'á téna tónkó kawe'á isa'á wéne'a tirumpin-áámóí wéowe. Miyáumai awáné'a miyámó im-báníkó méraiye síwae séna Maníkó kawe'-í'a wéiye
18 mindárai mináái suyasá seyaafá'-wáási fasiyésa mindáraiya'a pói'a uwándánae suwasaráí ímba miyán-oro símai tufímbaesarai íyúyasa ifátukaawe.

19 Ifátuwowasa tuwímbai-Yundaa-waasi Písíndiyaa-marafa'a Ántíoku-naopakene tuwímbai Áíkóníyamu- naopakene tésa seyaafá'-wáási tirumbá tórówasa isésa Póromba óntantamba tufuwésa é'a púwíye-imayaa ésa tafisímaesa mindáókoni awáífá'á mátúwówasa
20 Ísuni aampa'ó kuwái taúkúresa awánowana íyáfasinena mindáópa'a wéna kowaúmba aafáyáara'a íyáfasinesarai Póroe Páápápáasiye mindáópa'a tuwésarai Tépi-naopa'a kurááye.

Síriyaa-marafa'a Ántíoku-naopa'a aneka'ó kurááyan-aai.

21 Póroe Páánápáasiye Tépi-naopa'a ásé-aai kosimátímúyasa isésa érai'e sésa Ísuni aampa'á kuwasaráí mindárai Rísítara-naopa'a aneka'á kurésarai minkákémbá Áíkóníyamu-naopa'a kurésarai minkákémbá Písíndiyaa-marafa'a Ántíoku-naopa'a aneka'á kurésarai
22 miyá úmae wénesarai Fasi'aénkón-aaisafesa timankúnkúmbo uwái miwítí imáyáa fasi'átinkesarai sésarai Ísuni aampa'á fasi'ámai koró sésarai Maníkó wení waásimo kawáánipa'o kónae sé'o é'a minámpá'á umbaimó tain-ámpá'á kónááwe sésarai
23 miyáumai mindáópaka'a wénesarai Fasi'aénkóní waásifinkemba miwítí óraa'-waasi íyáfasintinkafa'a kuyasá Maníkón-ímáyáá ésa ímba tómbá nésa inaí aantemba wésesa mindárai Fasi'aénkómpá'á timankúnkúmbo uwáísáfésarai Fasi'aénkó káráwitinkamae iyíníye simátímakaaye.

24 Simátimesarai Písíndiyaa-marafa'a kóyáákesarai Pámpíriyaa-marafa'a wésarai
25 Pékaa-naopa'a komésarai ásé-aai kosimátimesarai minkákémbá Átériyaa-naopa'a kumésarai
26 nompín-táómba ta'ótoresarai íyátesarai témesarai Síriyaa-marafa'a Ántíoku-naopa'a aneká tiyááye. Ááéma mindáópa'a Fasi'aénkóní waási mindáraisafesa Maníkó túwa'nai úmaena iyínífo wení kísau komáékaiyo siyówasarai minkísáú komaisuwésarai tiyááye.

27 Ántíokufa'a tuyasá Fasi'aénkóní waási tatúwaandu uwasaráí Maníkómó simátimuntembo urááyan-aai sésarai Ísuni aampa'ó fí'onkaa-waasi aráátímúyasa minááísáfésa timankúnkúmba ésa minámpá'á kowé-áái tasimátimesarai
28 mindáópa'a Ísun-aaimo ísówi ayáátááka'a méraaye.

15

Yérúsaremufa'a túwaandu ésamo siyáan-aai.

1 Ántíoku-naopa'a méroyasa tuwímbai Yúndiyaa-marafakemba Ántíoku-naopa'a komésa Ísun-aaimo ísówisafesa sésa Maníkó Mósesembo simámakain-amaambo ímbo isé'o túmo kárámai araénáémbo íyanamo éna Fasi'aénkó sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawe'-ámpá'á ímba métinkainiye suwasaráí
2 Póroe Páánápáasiye minááísáfésarai aaisambá tiyésarai wesimán-kwesiman-esa Ántíokufakewi Ísun-aaimo ísówi sésa Yérúsaremufa'a aantá-waasiye Fasi'aénkóní waásiti óraa'-waasiye minááísáfé'a kotísai oro sésa Póroe Páánápáasiye tuwímbai-waasiye ti'márówasa kuráawe.

3 Fasi'aénkóní waási ti'márówasa wémesa Fínísiyaa-marafa'e Sáméríyaa-
marafa'e naaó'-nao'a komérowasa Ísun-aaimo ísówi túwaandu urówi
simátimesa sésa fí'onkaa-waasi Ísun-aai isésa timankúnkúmba ésa méraawe
suwasá isésa tirunkó kawe'á úwasa
4 naaó'-nao'a simátimesa wémesa Yérúsaremu-naopa'a komérowasa
aantá-waasiye Fasi'aénkóní waásiye miwítí óraa'-waasiye tiyáámba
timésa aamoí uwasá Maníkó kísaumo tímakain-kisaumo maiyáan-aai
másimatimuwasa
5 isésa tuwímbai Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo umbánifo ámáán-kawaa-
waasiti aampa'ó kuwáí íyáfasinesa sésa fí'onkaa-waasi Ísun-aaisafesa
timankúnkúmbo owí Mósese simátímakon-amaamba isésa túma kárámai
araénáémba orómá kosimátíméro suwasá
6 aantá-waasiye óraa'-waasiye sésa mináái túwaandu uréta imáyáa
úmaisa senó siyáawe.

7 Uwasá túwaandu urésa ayáátááka'a mináái suwaná Pítaa íyáfasinena
séna kesí waásisono. Fí'onkaa-waasi ásé-aai isésa Ísun-aaisafesa
timankúnkúmba íwae séna ááéma Maníkó kempínkémbá íyáfasisinkena
si'marówa'a kosimátimewanasa isésa érai'e siyáawe. Kemá mináái é'a
ísaraawe.
8 Maníkó seyaafá'-wáásíti imáyáa tuwánéna fí'onkaa-waasisafena séna
kesí waásin-owe séna Ufaen-ámútámbó símakainten-úmai miwíwárá'ó
tímakaimba awánaraumne.
9 Maníkó Yúndaa-waasisa fí'on-amba ímba aráásimenasa fí'onkaa-waasi
ínta fí'on-amba aráátimena wéifo Maníkó seyaafá'-wáásísá mimbórá-ántá
wéaraasimiye. Miwí Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo ontáféna miwítí sáwí-
imayaa maitiyuwéna kawe'-ímáyáá uwátínkaraiye.
10 Mósesen-aaigo kentáá síwá'nása umbaí tiyówasa ímba kanaa'á
arááíwakaawe. Kentááwárá'á miyá isatá ínta kanaatá wéaraaiwaumne.
Mindásafesa fí'onkaa-waasi Ísuni aampa'ó kowísáfésamo Mósesen-aai
arááíwáéro síyasamo ésa umbai-ámbá arááíwaenaawe. Miyámó íyanamo éna
Maníkó aaisambá sína'a ímba miyá ónááwe.
11 Fasi'aénkó Ísu úwoi súwa'nai enasa
sáwí'o úmaimo méraundafinkenta kawe'-ámpátá méwésinkaiye.
Mináásáféta érai'esa sénáísaiye miyámó wéintenta fí'onkaa-waasiwara'a
miyá wéiye Pítaa siyáiye.

12 Pítaa súwasa isésa seyaafá'nánká érai'a siyé sésa ímba aaí suwasaráí
Póroe Páánápáasiye Maníkó tímakain-kisau fí'onkaa-waasifimbo minkísáú
maiyááyan-aai simátimesarai Maníkóní kísau ímbo awánaraan-kisau kawe-
kísáúmó maiyááyan-aai
13 simátímúyana Yémísi séna kesí waásisono. Kesáái ísáaro.
14 Ááéma Maníkó fí'onkaa-waasisafena imáyáa éna minkwáásífínkémbá
tuwímbai íyáfasintinkena séna kesí waásin-owemo siyáin-aai Pítaa káfé'a
simásímakaiye.
15 Maníkón-aai simátímakowi mináái aúfáífimba agaimarésa sésa
16 Fasi'aénkó séna ánaaemba kumé'a Téfítini naambó tawísísukaamba
kunuwásuwanaumne. Sáwí-tantaa'wara'a kawe'ó kunuwásúwáanda
pósa
17 fí'onkaa-waasi kempá'á ténááwe. Kesí waásin-owe sendawí kempá'á
ténááwe séna
18 Fasi'aénkó mináái naaófá'á siyáimba isaná káfé'wara'a miyá wésiye
Yémísi siyáiye.

19 Yémísi simátimena séna Fasi'aénkó siyáin-aaisafe'a imáyáa é'a sé'a
fí'onkaa-waasi Maníkómpá'ó ten-kwáási umbai-kísáú ímba timénaumpo
20 aúfái agaimái timéta séta karo'-máníkóntáfésa imáyáa ésa pói'o
uwándaamba mimpói ímba naaró. Aare-úméné waai-úméné ímba oró.
Póíma tufú'newana wení naaemá ímbo kumíndamo úwoimo wéraina'a mim-
pói ímba naaró. Naaewárá'á ímba naaró. Minááí aúfáífimba agaimaráúmpo
toráumai ísáaro.
21 Ááémo maé'ón-kwaasiye káfé'o méraan-kwaasiye ayáátááka'a aasiyaasí
ámáán-aaimo ísáán-kanaa minááí Mósesen-aai simátíma'maesa kuráawe.
Mindásafeta aúfáífimba agaimaráúmpo toráumai ísáaro Yémísi siyáiye.

Aúfái agaimái fí'onkaa-waasimo tímakaan-aai.

22 Súwasa aantá-waasiye Fasi'aénkóní waásiye miwítí óraa'-waasiye sésa
kanaámpóta kentááfímbá tuwímbai ti'máráanasasa Póroe Páánápáasiye
Ántíokufa'o wíyapa'a miwísé'a wíwae sésa miwífínkémbá kae'-wáási
túwí'a mósá makáan-kwaasiyai-tuwi'o sumbá moóráwigo Sáírási úwana
moóráwigo kae'-áwí'á Yúndasi Pásapasiye úmai
23 aúfái timésa ti'márówasa kuráawe. Mináúfáífímbá agaimarésa maará
siyáawe. Kesáá kentí waásisa úne. Aantá-waasiye óraa'-waasiye moórá-aai
sénaumpo kentáási waási ísáaro. Fí'onkaa-waasi Ántíoku-naopa'e Síriyaa-
marafa'e Sírísiyaa-marafa'o méraan-kwaasi ísáaro.
24 Kentááfínkémbá tuwímbai kempá'á wésa ímbo simátímakaunda-aai
miwítí imáyáafinkemba kosimátímúwa'a isé'a tirunkó sáwí'a úwa'a um-
baimó taráanta iséta
25-26 túwaandu uréta imáyáa éta mimbórá-ááí símai kae'-wáási
íyáfasintinketa ti'maráúnasasa Páánápáasiye Póroe'a migóye. Mindárai
kesí waásisa siruntá tímakaundanaraiye sínkamiyakai puwúyafo-imayaa
ímba ésarai Fasi'aénkó Ísu Káráísitini kísau wémauye-imayaa ésarai fasi'ámai
wémaeye.
27 Yúndasinte Sáírásinte ti'maráúnasarai migóyamba pósarai aúfáífinken-
aaiwara simátimiyan-aaiwara'a mimbórá-ááí pósarai kosimátimeyaaye.
28 Maníkóní Ufaen-ámútánkówé kesááwé mimbórá-ááí símaisa ímba
umbai-ááísá simátimumpo maanáúfáífínkén-ááí simátimundasa ísáaro.
29 Karo'-máníkóntáfésa imáyáa ésa pói'o uwándaamba mimpói ímba
naaró. Naaemá ímba naaró. Póímo tufú'newana wení naaemó ímbo
kumíndamo úwoimo wéraina'a mimpói ímba naaró. Aare-úméné waai-
úméné ímba oró. Kesáámó súnda-aaimo isé'o é'a kawe'á ónááwe. Minááí
taí'áiye. Aúfái agaimái timésa siyáawe.

30 Suwasá mináúfái timésa ti'márówasa maimaé wémesa Ántíoku-naopa'a
kuwasá Fasi'aénkóní waási túwaandu urówasa mátímúwasa
31 mináúfáífínkémbá toráumai simátímúwasa kawe'-ááí isésa tirunkó
kawe'á úwasarai
32 Yúndasiye Sáírásiye Maníkón-aai simátímakoyan-kwaasi ésa
ayáátááka'a simátimesarai miwítí imáyáa arupíse uwátímúyasa isésa
fasi'owasaráí
33 tuwímbai-no'waamba miwísé'a méroyasa Ísun-aaimo ísówi sésa é'a
kanaán-ifo ti'mákaan-kwaasifa'a kawe'-ááí kosimátímékaiyo suwaná
34 Sáírási fí'on-imayaa éna mindáópa'a mérowasarai
35 Póroe Páánápáasiye ayáátááka'a Ántíokufa mésarai mindáraise'a
tuwímbai-waasi mésa Fasi'aénkón-aai simátíma'maesa kuráawe.

Póroe Páánápáasiye'a tuwínkaa'o urááyan-aai.

36 Ánaaemba Póro Páánápáasintafena séna naaó'-nao'a Fasi'aénkón-aaimo simátímakauyamba Ísun-aaimo ísaraawi kawerá úmaiya méraawai tuwánamaekai kóyae Póro súwana
37 Páánápáasi séna Yóni-Máákaamba áí'mekai kóyae súwana
38 Póro séna weséta téwáyana Pámpíriyaa-marafa'a kenkáí másiyuwena wení naaópa'a tauwékáimba pókai ímba áí'mekai kóyauye Póro súwana
39 mináááísáféna kaorésarai aaisa simásuwesarai mindárai tuwínkaa'-uyaná Páánápáasi Yóni-Máákaamba áí'maena nompín-táómba ta'ótoresarai íyátesarai wémesarai Sáíparasi-marafa'a kuyaná
40 Póro Sáírásimba aiyówasa Ísun-aaimo ísówi inaí simásuwesa sésa Fasi'aénkó úwoi kawe'á uwátinkainifo kokaiyó suwaná Sáírásimba áí'maena kúmba
41 Síriyaa-marafa'e Sírísiyaa-marafa'e naaó'-nao'a wénesarai Fasi'aénkóní waási túwa'nai úmaesarai kuyasá kawe'á uráawe.

16

Tímóti mindáraise'o kuráin-aai.

1 Póroe Sáírásiye miyá úmaesa Tépi-naopa'e Rísítara-naopa'e kuyaná moóráwigon-awi'a Tímóti mindáópa'a ména Ísuni aampa'ó kúwai úwana anówa Ísuni aampa'ó kún-ininko Yúndaa-ininko úwana afowá Kíríki-waasi úwasa
2 Rísítara-naopakene Áíkóníyamu-naopakene Ísun-aaimo ísówi Tímótin-awi'a mósá makáawe.
3 Afowá Kíríki-waasi éna áúma ímba kárámai araénáémba urómba pósa Yúndaa-waasi mináémpá'ó méraan-kwaasi miyán-ááí ísówana Póro séna Fasi'aénkóní kísaura'a Tímótimba aiyánae séna Yúndaa-waasi aamoí íwae séna Tímótimba áúma karéna
4 áí'maena naaó'-nao'a wénesa aantá-waasiye Fasi'aénkóní waásiti óraa'-waasiye Yérúsaremufa'o siyáan-aai Fasi'aénkóní waásisafesa simátíma'mae wésa sésa mináái ísáaro suwasá
5 Fasi'aénkóní waási Ísumpa'a fasi'ámai mésa fí'on-kwaasi simátíma'maesa kuwasá isésa aasiyaasi-kánáá tuwímbai Ísun-aaisafesa timankúnkúmba úmae wéwesa sáwífa'-waasi-i'a uráawe.

Póro kaainkáámbó awánarain-aai.

6 Pórowe Sáírásiye Tímótiye Fírísiyaa-marafa'e Kárésíyaa-marafa'e wénesa Ésiyaa-marafa'a ásé-aai kosimátimenae sumbá Maníkóní Ufaen-ámútánkó ímba kónááwe súwasa
7 isésa wémesa Mísiyaa-maragoni ófímbá kurésa Pítíníyaa-marafa'a kónae sésa uwaná Ísuni ámútanko ímba kónááwe súwasa
8 isésa wémesa Mísiyaa-marafa'a kóyáákesa wémesa Tóróasi-naopa'a kúmúwana
9 nó'waamba Póro kaainkáámbá awánówana Máséndóniyaa-marafaken-kwaasigo koku'á taména séna Máséndóniyaafa'a tasúwa'nai uwo óraaka súwana
10 Póro awánéna simásimuwata íyáfasineta séta Máséndóniyaa-waasisa ásé-aaisa kosimátíméndasafena Maníkó wésaantaisata Máséndóniyaafa'a kónaesa siyáumne.

Ríndíyaa Ísumpa'o tiyáin-aai.

11 Miyá séta Tóróasi-naopa'a nompín-táómba ta'ótoreta íyáteta kówánanasa mindómpín-táónko arupíya'a kúwata Sámóteresi-marafa'a kowaéwándasa aafáyáara'a wémeta Níápórisi-naopa'a marapá kúwateta

12 minkákémbá Fírípái-naopa'a marapátá kuráumne. Mindá
Máséndóniyaa-marafa'a óraa'-naopa'a Rómu-kamani-waasimo káráwiyon-
daopa'a tuwímbai-no'waamba kówaeta
13 Yúndaa-waasi ámáán-aaimo ísón-kanaa úwata imáyáa éta Yúndaa-
waasi nonáwáífa'a túwaandu ésa inaí wésesa owé séta naaópa'a tuwéta
nonáwáífa'o kumówándasa aaresómbá túwaandu urópata kumbéta
simátimewanasasa
14 isésa uwaná moórá-ininko Táyátáira-naopaken-ininkon-awi'a Ríndíyaa
wení
kísau óraan-tantaa'a ampantará'á tásuwena wétimena óntamba wémaena
wemá Maníkón-ímáyáá éna wenáwí'o mósá marón-ininko Fasi'aénkó
imáyáa amúwana Póron-aai kawe'-úmai isówana
15 mininínkówárá wení akúnkwárá'á nombá maitinkówana mininínkó
séna kentáfé sé'a Fasi'aénkón-aaisafena amankúnkúmba éna Ísumpa'a
fasi'ámai mérain-ininkon-iye sé'a kesí naaúmpa'a taméranaawe óraaka
súwata wení naaúmpata kuráumne.

Póroe Sáírásiye ándáfa'o méraayan-aai.

16 Moórá-arasi kísaumo maún-arasigomba tuwímbai-waasi óntamba
tuwésa méyánuraan-arasigomba sáwí-amutanko wenarumpimbá mérowana
tuwímbai-waasifa'o ánaaembo paápé índa-aai simátimuwasa óntambo
ámúmba wembó méyámbakaan-kwaasi timúwasa maé'ómbaniye. Moórá-
kanaa inaí wésupa'a kumówánanasa minárásígó suwánénasa
17 Póronte kenté siráááíwa'mae wéwena óraaka séna Maníkó wíyómpa'o
méraiwaini kísaumo máén-kwaasin-owe. Maníkó sáwí'o úmaimo
méraampinkemba kawe'-ámpá'á métínkáín-aaimo simátíméwin-owe
minárásígó séna
18 sáwífa-kanaa arááíwa'mae wénena miyá súwana Póron-arunko umbaí
tówana méutausena wenarumpimbó méro-sawi-amutankontafena séna Ísu
Káráísitini fasi'aémbó wéraintafe'a óraaka súne. Minárási auwé kóuwo
súwana minúwóíyáámbá auwéna kóúwasa
19 minárásímó méyánuraawi awánésa tirunkó sáwí'a úwasa sésa
ímba óraa'-ontamba maénaumne sésa Póronte Sáírásinte tiyáánkwanda
tafisímaesa marupá'á kawáá-wáásíyá'á tiyésa
20 Rómu-kamani-waasiya'a tésa sésa maandárai Yúndaa-waasiyai kentáási
naaópa'a sáwí-kisau wémaeye.
21 Kentáási ámáámba taraisésarai fí'on-ampa'-amaamba wéseye.
Maandáraimo séyan-amaamba ínta arááíwaenaumpo Rómu-waasiti ámáánta
arááíwaenaumne suwasá
22 sáwífa'-waasi taúkúresa óraaka sésa érai'e suwasá kawáá-wáási
mindáraiti unáánkwátói tafétuwesa sésa kunánaantamba tínkamoro suwasá
23 áfáráumai tínkambaresa tafisímaesa ándáfa'a fafúsúsuwesa ándáfa'o
káráwiyon-kwaasigontafesa sésa ontará'á káráwimai mindárai kawe'án-uwo
suwaná
24 afufumpin-dáúmpá'á mófafusususuwena tísamaiyai taaí imaiyéna
faráátamai ándásamba kárá'umarowasarai méraaye.

25 Mésarai nó'waan-afufuntamba Póroe Sáírásiye inaí wésesarai
Maníkómpá'á imá wésuyasa ándáfa'o méron-kwaasi ísówana
26 minúwóíyáámbá óraa'-marima tówana naamayáámba ko-
rekááre uwágúwana seyaafá'-óntá tigúwana ándáfa'o méron-kwaasi
tíyayaampimpaken-anda weyáárika'a awákúwasa

27 ándá-naumpa'o káráwiyowi aúmá waiguréna íyáfasinena awánómba
ontá tigurówana íyáawanena séna ándá-waasi kóuraawe-imayaa éna óraa'-
waasigon-aaroi inkaiséna wení paepáé'a mósá taúkéna wenáúfimba fa-
gaifáíndasafena úwana
28 Póro awánéna óraaka séna ímba miyán-uwo. Kesáá seyaafátá úwoisa
méraumne súwana
29 ándá-naumpa'o káráwiyowi wení waásisafena séna ómbá kúra-
simero súwasa kúra'-amuwana minúwóíyáán-úmai ándá-naumpa'o iyúmba
aíyayaankakemba tata'á úwana óraakorai óye séna Póronte Sáírásinte
tísamaifimba kífaena
30 íyáfasinena tí'maena máápa'a kumbéna séna nóra onanawá sáwí'o
úmaimo méraundafinkemba Maníkó kawe'-ámpá'á mésinkainiyo súwasarai
31 mindárai sésarai Fasi'aénkó Ísu Maníkómpákémbó kunkáiwaintafe
amankúnkúmba inaná ewé ení akúné sáwí'o úmaimo mérempinkemba
kawe'-ámpá'á métinkainiye simámesarai
32 minkwáásísómbá Fasi'aénkón-aai simátímúyasa isésa
33 mindó'wáán-afufuntamba ándá-naumpa'o káráwiyowi tí'maena
tirósááumpa'-afima wénon-kwitiyuwena minkánáá wewé wení waásiye
nombá maiyáawe.

34 Nombá maéna Póronte Sáírásinte tí'maena wení naaúmpa'a
mátínkarena tómbá timúwasarai wénoyasa wewé wení akúné Ísun-aaisafesa
timankúnkúmba uwaná tirunkó kawe'á uráiye.

35 Mérowasa aafáyáara'a Rómu-kawaa-waasi i-wáásí ti'márówasa ándá-
naumpa'a wésa sésa mindárai faútínkénasarai kókaiyo suwaná
36 ándá-naumpa'o káráwiyowi Pórontafena séna Rómu-kawaa-waasi
i-wáásí ti'márááwasa tésa sésa Póronte Sáírásinte faútinkaao sefó
faútínkáanakai tirunkó kawe'á ínakai kokaiyó súwana
37 Póro i-wáásísáféna séna ímba kawe'-ááí sésa kempímbá ímba wérain-
aai símai kunánaantamba sínkamesa ándáfa'a fafúsúsukaawe. Rómu-
waasiti aúfái tokáuyan-kwaasi úyasa sínkamomba sáwí'a ésa minámáámbá
taráíyaawe. Káfé'a aúpá'á faúsínkéyan-imayaa owakáí ímba miyá óyauye-
imayaa ékai Rómu-kawaa-waasi kempá'á tésa ontá tatisúwéwakai kóyauye
Póro súwasa
38 i-wáásí isésa kouwerésa Póron-aai tasimátimesa Rómu-waasiti aúfái
tokááyan-kwaasin-oye simátímúwasa isésa táátafesa ésa
39 ándá-naumpa'a komésa sésa keráí Rómu-waasiti aúfáíma tokááyan-
kwaasi óyata ímba ísareta úwoisa tínkankaunda mindá sáwíta éta
tínkankaumne sésa tí'maesa máápa'a kumésa aáno úmai sésa kentáásí
naaópa'a tuwékai kokaiyó suwasaráí
40 Póroe Sáírásiye ándáfa'a tuwésarai Rítiyaani naaúmpa'a kuyasá Ísun-
aaimo ísówi túwaandu urówasarai miwítí imáyáa kawe'á uwátinkesarai
tiyuwésarai kurááye.

17

Tésáróníkaa-naopa'o koméraayan-aai.

1 Póroe Sáírásiye wésarai Ámpíporisi-naopa'e Ápóróniyaa-naopa'e
kóyáákesarai Tésáróníkaa-naopa'a kuyaná mindáópa'a Yúndaa-waasiti
ámáán-damba wérowana

2 Póro úntemba Yúndaa-waasi ámáán-aaimo sunká'á ámáán-daumpa'a
iména Maníkón-aai aúfáífinken-aai simátimumba ámáán-aaimo ísón-
kanaara'a kaumbo-íká simátimena
3 séna aúfáífinkemba séna Maníkómó íyáfasinankaraiwaimba áí'o índa-i'a
uwánkaiyana puwéna íyáfasinainiye siyáimba minááígóní áwáuma afora'á
simátimune. Minááí Ísuntafesa siyáawe Póro súwasa
4 isésa Yúndaa-waasi tuwímbai minááísáfésa timankúnkúmba ésa Póronte
Sáírásinte tirááíwaesa Kíríki-waasi Maníkón-ímáyáá mósá márówiye sáwífa'-
inimba túwí'o wéron-ininte miyáumai-sawifa'-waasi arááíwakaawe.

5 Arááíwáúwasa Yúndaa-waasi tuwánésa tirunkó sáwí'a úwasa sésa
minááí arááíwáéfo sésa sáwí-waasi kafóná-waasi táántowasa tamésa
tiyánae-aai simátímúwasa Yésónini naambá taúkúmaresa Póronte Sáírásinte
tata'óto'maeta seyaafá'-wáásí túranka'a aaifintá maitinkánae sésa tiyaafáí
umbá
6 ímba méroyasa Yésóniye Ísun-aaimo ísówi tuwímbai tafisímaesa
mindáópaken-kawaa-waasiya'a mátinkesa óraaka sésa Póroe Sáírásiye
sáwí-aai wémaresarai seyaafá'-máráfá'á wétesarai káfé'a maanká'wárá'á
kentáásí naaópa'a taméraayana
7 Yésóni wení naaúmpa'a mátínkaraiye. Rómu-aifa-kawaagoni ámáámba
taraisésa sésa kentáárá'ó káráwiyaiwai Ísun-iye wésewe suwasá
8 seyaafá'-wáásíyé kámáni-kawaa-waasiye isésa tirunkó sáwí'a úwasa
tiyáí-ímáyáá uwasá
9 kawáá-wáásí Yésónimpin-kwimái tuwímbai-waasisafesa sésa óntamba
simíyata faútínkáana'a ti'mátuwaaro suwasá óntamba tímúwasa
faútínkówasarai kurááye.

Périya-naopa'o kuráan-aai.

10 Faútínkówasarai kuyasá mindó'wáámbá Ísun-aaimo ísówi Póronte
Sáírásinte tínkamofo sésa ti'márówasarai Périya-naopa'a wémesarai
kuyambá Yúndaa-waasiti ámáán-daumpa'a imésarai Ísun-aai simátímúyasa
11 minkwáásísómbá ímba Tésáróníkaa-waasiyaamba ésa kawe'-ímáyáá
ésa Póron-aai kawe'-úmai isésa aasiyaasi-kánáá Maníkón-aai aúfáífimba
toráumai isésa sésa Póro éraira wési karorá síyó sésa aasiyaasi-kánáá
Maníkón-aai aúfáífimba toráumai awánomba
12 Yúndaa-waasi sáwífa Ísun-aaisafesa éraí'e sésa timankúnkúmba uwasá
Kíríki-inimba túwí'o wéron-inimba sáwífa Ísun-aaisafesa timankúnkúmba
uwasá Kíríki-waasi sáwífa Ísun-aaisafesa timankúnkúmba uwasá
13 Póro Périya-naopa'a Maníkón-aai simátímíyemo sun-ááí Yúndaa-waasi
Tésáróníkaafaken-kwaasi isésa Périya-naopa'a tésa miwí tirumbá torésa
suwasá isésa Póromba aaisambá aéésa tufuwónae suwasá
14 minúwóíyáámbá Ísun-aaimo ísówi Pórontafesa tufúwófo sésa uwí-
nómpá'á kumuwó suwaná kumúwasarainifo Sáírásiye Tímótiye mindáópa'a
méroyasa
15 Póromba áí'maesa kumémesa Áténisi-naopa'a múauwesa kunuwerésa
miwítí naaópa'a iyésa Sáírásinte Tímótinte isimátimesa
sésa minúwóíyáán-úmai kúmókaiyo Póro siyé isimátímakaawe.

Póro Áténisi-naopa'o mérain-aai.

16 Póro Áténisi-naopa'a kuména Sáírásinte Tímótinte wétimu'marena
awánómba mindáópaken-kwaasi sáwífa'a karo'-máníkómbá úmakesa
miwán-áwí'a mósá wémarowana Póro tuwánéna arunkó umbaí tówana

17 Yúndaa-waasiti ámáán-daumpa'a iména Yúndaa-waasiye fí'onkaa-
waasi Maníkón-ímáyáámó mósá márówiye isimátimena Maníkóní ásé-
aai isimátimena aasiyaasi-kánáá mimbárúpá'ó méron-kwaasi Maníkón-aai
simátíma'maena iyúwasa
18 Épíkúriyaan-aai ísámaesa kuwáíyé Sítóikin-aai ísámaesa kuwáíyé
Pórompa'a tésa wesimán-kwesiman-esa tuwímbai sésa aaisé'o símae
nín-kwaasi nóintafenawa síyó suwasá tuwímbai sésa fí'om-barafakem-
banikontafena siyé sumbá Póro Ísun-aai séna pukáimpinkemba íyáfasinkaiye
simátímakaintafesa minááí suwasá
19 Póromba áí'maesa kawáá-wáásímó túwaandu ésamo tuwímbai-aaimo
símaimo kawe'-un-áémpá'á áwí'a Áríópagasi-aempa'a Póromba áí'maesa
máankesa sésa aú-aaimo simátimenda-aai simásímínata ísáano.
20 Kesáá minááísá isáúnda minááígó fí'oran-ifo aneka'á minááígóní
áwáuma simásímínata ísáano sésa
21 Áténisi-naopaken-kwaasiye fí'om-barafaken-kwaasi mindáópa'o
taméron-kwaasiye aasiyaasi-kánáá túwaandu ésa aú-aai aantemba wésewe.
Mindásafesa minááígóní áwáuma simásímínata ísáano siyáawe.
22 Suwaná Póro íyáfasinena Áríópagasifa'a túwaandu un-kwáásísáféna
séna Áténisi-naopaken- kwaasi ísáaro. Monotáfé'o fasi'ámaimo méraawi é'a
tuwánaraumne.
23 Kentí naaópa'a wéne'a tuwánáúna'a tuwímbai-tantaa'a úmake'a
miwán-áwí'o mósá wémaraamba tuwánaraumne. Óntan-taarera'a aúfái
agaimaréna séna ímbo awánáúnda-manikontafe'a maanóntán-tááré
úmakaumne agaimarénamo siyáimba úwa'a awánaraumne. Mimbáníkómbá
ímbo awánaam-banikon-aai simátimune.
24 Wemá wíyóne marawé mimpímbó wérain-tantaa'e úmarena seyaafá-
tántáká'á káráwiyena ímba waásimo úmakaan-daumpa'a méraiye.
25 Weyáá waásimo méraawini áwáugo éna tááma tiména seyaafá'-
wáásíyá'á káráwiyena wempímbá ímbo aawaimó taiwái éna ímbo waási
wembá áwa'nai owín-iye.
26 Maníkó aifa'á moórá-waasi úmakowasa wempínkémbá fí'o-fi'on-kwaasi
sáwífa'a paápé urésa seyaafá'-máráfá'á wété uráawe. Maníkó wení
imáyáafinkemba seyaafá'-márámá tuwín-timena seyaafá'-wáásítí kanaamá
makáiye.
27 Kembá siyaafáí úmai suwánáíwae séna Maníkó miyá uráiye. Wemá ímba
némpa'a méraifo ewaa'á méraimba póta awánánaumne.
28 Moóráwigo séna wemá méraisata póta kesáá méraumne siyáiye.
Kempínkémbá moóráwigo agaimaréna séna érai'a wení iyámpóísa úne
agaimaréna siyáiye.
29 Maníkóní iyámpóísa póta waásimo kentí imáyáafinkembo óntambo
úmaken-tantaatafetaamo éta kesifowésá ímba sénaumne.
30 Ááémo miwí mésamo sáwí'o umbá Maníkó miwísáféna ímba sáwífa'-
aai siyáifo káfé'a seyaafá'-máráfákén-kwáásísáféna séna sáwí-amba tuwé'a
kempá'á teró Maníkó wésiye.
31 Wení imáyáafinkemba seyaafá'-wáási aaifimbó maitinkáínda-
kanaa tíníye. Aaifimbó maisinkáínda-waasisa é'a íyáfasinankaraiye.
Pukáimpinkemba íyáfasinankaraimba pósa érai'a wemá aaifimbá
maisinkáíníye sénááwe Póro siyáiye.

32 Pukáimpinkemba íyáfasinankaraiye súmba isésa tuwímbai karaánáá'a
suwasá tuwímbai sésa moórá-kanaamo índa simásímínata ísáano suwaná
33 Póro tiyuwéna kóúwasa

34 tuwímbai arááíwa'maesa wésa wenáái isésa Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo umbá miwífínkémbá moóráwigon-awi'a Táyónisiyasi Áríópagasi kánísórugo úwana moórá-ininkon-awi'a Támárisi-iyai minkáé'náraise úmai tuwímbaifin-kwimái Ísun-aaisafesa timankúnkúmba uráawe.

18

Póro Kórinti-naopa'o komérain-aai.

1 Póro Áténisi-naopa'a simátimena tiyuwéna Kórinti-naopa'a komérowana
2 moórá Yúndaa-waasigon-awi'a Ákwíra mérowana wembá anówa Póntási-marafa'a ména ma'ánkarowana ména óraa'a éna Ítáári-marafa'a Rómu-naopa'a koména awaaininkón-áwí'a Pírísiraae méroyana mimbáráfá'ó káráwiyon-kawaagon-awi'a Kóróndíyasi Yúndaa-waasi aaisambá tí'mai Rómufakemba ti'mátuwowasa kuwasaráí Ákwíraae Pírísiraae Kórinti-naopa'a koméroyana Póro mindáraifa'a wéna
3 wení moórá-kisau-waasifa'a póna mindáraise koména ampanta-námbá ésa óntamba wémaesa
4 Yúndaa-waasi ámáán-aaimo ísón-kanaa túntemba Póro Yúndaa-waasiti ámáán-daumpa iména Yúndaa-waasiye Kíríki-waasiye Ísun-aaisafesa érai'e sésa wempá'á tíwae séna
Ísun-aai simátíma'maena iyáiye.

5 Simátimunka'a Sáírásiye Tímótiye Máséndóniyaa-marafa'a tuwésarai Kórinti-naopa'a kúmúyana Póro aasiyaasi-kánáá kawe'-ááí simátíma'mae wéiyena Yúndaa-waasisafena séna Maníkómó íyáfasinankaraiwaimba Yúndaa-waasisa amu'maráúndawisa wemá Ísun-iye súwasa
6 wenáái taraisésa sáwí-aai simánkówana wení unáánkwátóiyakemba kankambá fapifí éna séna Maníkó sáwí'o íyampinkembo kawe'-ámpá'ó ímbo métinkainda kentí áwáugo ína'a sáwí'a ónááwe. Kemá ímba sáwí'a uwátinkaumpo keyáárika'a sáwí'o ontáfé tiyuwé'a fí'onkaa-waasifa'a kosimátíma'mae'a kónaumne Póro simátimena
7 tiyuwéna moórá-waasigoni naaúmpa'a komérowana mindáúmpákén-kwáásígón-áwí'a Tísíyasi-Yásítasi wemá fí'onkaa-waasigo éna Maníkón-ímáyáá mósá marówi úwana wení naambá Yúndaa-waasiti ámáán-dankoni ewaa'á wérowana Póro mindáúmpá'á koména kawe'-ááí kosimátíma'maena iyúwana
8 moóráwigon-awi'a Kírísipasi Yúndaa-waasiti ámáán-danka'-oraa'-waasigo Fasi'aénkón-aaisafena amankúnkúmba úwasa wení akúnkwárá'á timankúnkúmba uwasá Kórinti-naopaken-kwaasi sáwífa'nanka Póron-aai isésa Fasi'aénkón-aaisafesa timankúnkúmba ésa nombá maiyáawe.
9-10 Nombá máúwana moórá-no'waamba Póro kaainkáámbá awánówana Fasi'aénkó séna ímba áá'a íno. Kemá esé'a méraumpo ímbo ifátúwénda kesáái úwoi simátíma'mae waaó. Mindáópakemba sáwífa'nanka kesáái isésa kesí waási-i'a íyamba
pósa ímba sáwí'a uwánkanaawe Fasi'aénkó súwana
11 Póro mindáópa moórá-aatai úmai afa'mórae-wiyomba ména Maníkón-aai simátíma'maena iyáiye.

12 Simátimuwana ánaaemba Rómu-kamanigon-awi'a Káriyo Ákáyaa-marafa'o káráwiyonka'a Yúndaa-waasi Póromba ta'óto'maesa Káriyompa'a wésa

13 sésa maankwáásígó tuwímbai-aai simátimena Maníkómpá'ó iyíyan-amba moórá-ankwara'a wéaraatimiye. Minááígó kentáási ámáámba wétaraisiye suwaná
14 Póro sénae súwana Káriyo Yúndaa-waasisafena séna minkwáásígó kámáni-waasi-taaimo sáwí'o énamo sáwí-kisaumo máínkakaa kentáái káfé'a kawe'-úmai isáúsina.
15 Énifo kentááiye kentúwí'e kentí ámáán-aantentafe'a tasísai ontáfé'a ifátuwe'a keyááríka mináái másimai kawe'án-oro. Kemá ímba miyán-ááí isánaumne séna
16 aaimó sí-náúmpákémbá ti'mátuwowasa
17 moóráwigon-awi'a Sósíténisi Yúndaa-waasiti ámáán-danka'-oraa'-waasigomba ta'ótokesa aaimó ísón-dankoni ewaa'á tufúwana Káriyo mindásafena ímbo imáyáamo úmba ifátukaiye.

Póro Ántíokufa'a aneka'ó kuráin-aai.

18 Póro Kórinti-naopa'a ayáátááka'a Ísun-aaimo ísówise'a ména tiyuwéna séna Pírísiraante Ákwíraante'a tí'maena Síriyaa-marafa'a kónae séna Sénkíriyaa-naopa'a kumbéna Maníkóntáféna érai'-aai séna a'nóntáu seyaafá'á kárásuwena mindárai tí'maena nompín-táómba ta'ótoresa íyátesa wémesa
19 Éfésási-naopa'a mindómpín-táómpinkemba marapá'á kuméśa Póro Pírísiraante Ákwíraante minká tiyuwéna Yúndaa-waasiti ámáán-daumpa'a iména aaí wesimán-kwesiman-uwasa
20 miwí sésa ayáátááka'a keséta mérainone suwaná a'áo kanaán-ifo méwaro
21 séna Maníkómó ewé sénamo si'maráína'o é'a kouweránaumne séna nompín-táómba ta'ótorena íyátena Éfésási-naopa'a tuwéna wémena
22 Sísááríyaa-naopa'a mindómpín-táómpinkemba marapá'á kunkéna Yérúsaremufa'a marapá'á iyéna Fasi'aénkóní waásisafena kawe'-ááí simátimena Síriyaa-marafa'a Ántíoku-naopa'a koména
23 tuwímbai-no'waamba waitinkéna tiyuwéna Kárésíyaa-aempa'a Fírísiyaa-aempa'a naaó'-nao'a wénena Ísun-aaimo ísówisafena simátíma'maena iyúwasa fasi'ámai méraawe.

Moóráwigon-awi'a Ápórósin-aai.

24 Moórá Yúndaa-waasigon-awi'a Ápórósi wemá Árékísándiriyaafaken-kwaasi Éfésási-naopa'a taméraiye. Wemá Maníkón-aai kawe'-úmai iséna aúfáífinken-aai kawe'-úmai simátíma'maena iyúwana
25 moóráwigo Fasi'aénkóní aampa'ó kun-ááí simámakowana aamoí éna óraaka simátimena Ísun-aai arupíse úmai simátíma'mae iyéna Yóni nombó maitinkón-aai aantemba iséna Ísuni waási nombó maitínkón-aai ímbo isómba
26 Éfésási-naopa'a taména Yúndaa-waasiti ámáán-daumpa'a óraaka simátimuwasarai Pírísiraae Ákwíraae'a isésarai áí'maesarai kentí naaúmpa'a máankesarai Maníkóní aampa'ó kun-ááí seyaafá'-ááí kawe'-úmai simámakaaye.

27 Simámuyana Ápórósi iséna séna Ákáyaa-marafa'a kónae súwasa Éfésási-naopaken-kwaasi Ísun-aaimo ísówi áwa'nai ónaumne sésa aúfái agai-áménasa Ísun-aaimo ísááwi Ákáyaa-marafa'o méraawi mátímínasa kawe'á uwánkáaro suwaná mináúfái maimaéna wémena kúmba Maníkó úwoi áwa'nai úwana Ísuni aampa'ó kuwái túwa'nai ena

28 afora'á Yúndaa-waasise aaí wesimán-kwesiman-ena Maníkón-aai aúfáífinken-aai simátimena séna Maníkómó íyáfasinankaraiwaimba wéamu'maraundawisa wemá Ísun-iye súmba wenááigo miwí tááigomba íyáákowana miyáumai Ísuni aampa'ó kuwáí túwa'nai uráiye.

19

Póro Éfésási-naopa'o kuráin-aai.

1 Ápórósi Kórinti-naopa'a mérowana Póro afufumpim-báráfá'á wémena Éfésási-naopa'o kúmba Ísuni aampa'ó kun-kwáásí mérowana

2 Póro tuwánéna tísai ena séna Ísun-aaisafe'a timankúnkúmbo uráan-kanaa éra Maníkóní Ufaen-ámútánkó kentirumpimbá kumbéraiyo súwasa miwí sésa ímbaniye. Maníkóní Ufaen-ámútánkón-aaisa ínta ísaraumne suwaná

3 Póro séna nóran-aaiya wésesawa nombá maitínkaraao súwasa miwí sésa Yónimo simátímakain-aai simásimesasa nombá maisínkaraawe suwaná

4 Póro séna Yóni séna sáwí-imayaa tínaaemba uwásuwe'a Maníkómpá'á teró súwasa miyá uwaná nombá maitinkéna séna moóráwigo kesínaaembo tíndawin-aaisafe'a timankúnkúmba oro Yóni siyáiye. Miwántáféna Ísuwe siyáiye Póro súwasa

5 miwí isésa Fasi'aénkó Ísuntafesa ísámai nombá máúwana

6 Póro tine'á ayáámba ta'ótorowana Maníkóní Ufaen-ámútánkó miwífímbá óraa'a uwátinkowasa fí'o-fi'on-kwaasi-taaifinkemba sésa Maníkón-aai simátimesa

7 sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi miyá uráawe.

8 Miyá uwaná Póro miwísé'a ména kaumbo-wíyónká'á Yúndaa-waasiti ámáán-daumpa'a iyéna Maníkó wení waásimo kawáánin-aai óraaka simátíma'maena iyúwasa

9 tuwímbai tirunté'a marésa mináááísáfésa ímba érai'e sésa seyaafá'-wáásí túranka'a Fasi'aénkóní aantafésa símai sáwí'a uwaná Póro tiyuwéna Ísuni aampa'ó kun-kwáásí tí'maena moóráwigon-awi'a Tíránasi túwaandu un-dámbó úmakopa'a mótínkarena aasiyaasi-kánáá Fasi'aénkón-aai simátíma'mae iyéna

10 kae'-áátáí maisuwówasa Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye Ésiyaa-marafa'o méron-kwaasi seyaafá'á Fasi'aénkón-aai ísaraawe.

Sífan-áániniton-taai.

11 Fasi'aénkón-aai ísówana Maníkó Póromba fasi'aémbá amúwana ímbo awáron-kisau fí'on-kisau maúwasa

12 tuwímbai-waasisomba ampantasámbá Póron-ane'á to'maésa miwítí waásimo tí'o úwai tine'á máto'marowasa asófowasa miwítí waási tirumpimbó sáwí-amutambo mérowi miyá máuwatinkowasa sáwí-amutamba kóuwasa

13 tuwímbai-Yundaa-waasi wénesa waási tirumpinkémbá sáwí-amutamba maitíyu'mae wénesa sáwí-amutantafeta óraaka séta Ísun-awika'o Póro sin-áwíká'á kórosa súne suwaná

14 moóráwigon-awi'a Sífa Yúndaa-amaan-kawaa-waasigon-áánintomba afakaeté mésa miyán-kísáú wémauwana

15 sáwí-amutanko simátimena séna kemá Ísune Pórone wétuwanaumpo kemá nááwiya'o súwana

16 sáwí-amutanko arumpimbó méron-kwaasigo tínkamuwana naaemá kumúwana unáánkwátói tarátiyuwena mináfákáété-waasi íyáákena famétuwowasa unáánkwátói-iyaimba máápa'a kúmúwasa
17 Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye seyaafá'á Éfésási-naopaken-kwaasi mináái isésa táátafesa ésa Fasi'aénkó
Ísun-awi'a mósá makáawe.

18 Sáwífa'-waasi méronka'a Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo uwái tésa waási túranka'a paápé ésa sésa sáwí'a uráumne sésa
19 miwífínkémbá titambá ésa fintómó non-kwáási miwítí aúfái-wandaai tamaiyésa titambá ésa fintómó non-áái wérontafesa tamaimái iyafímbá agaisuwésa mináúfái-wándááimó méyánuraamba sáwífa'-waasi tíyayaamba faikámai minóntámbá 50,000 kina tuwésa
20 miyá óraa-fasi'aembo umbá pósa Fasi'aénkón-aai simátíma'maesa kuwaná wété éna íyáákaraiye.

Éfésásifa'a óraaka'-oraaka'o siyáan-aai.

21 Miyá uwaná Póro séna Máséndóniyaa-marafa'e Ákáyaa-marafa'e wéne'a Fasi'aénkón-aai simátíma'mae nónae'e séna minkákémbá Yérúsaremufa'a kuré'a Rómu-naopa'a kónaumne séna
22 Tímótinte Érásítasinte áwa'nai íyan-kwaasiyai ti'marówasarai Máséndóniyaa-marafa'a kuyaná Ésiyaa-marafa'a weyáá méraiye.

23 Mérowasa minkánáá Éfésási-naopaken-kwaasi Fasi'aénkóní aampa'ó kuwáísáfésa tirumbá sáwí'a uwátinkesa mindáópakemba óraaka'-oraaka'a suwaná
24 moóráwigon-awi'a Témítiriyasi minkwáásígó óntantamba úmakena miwítí karo'-mánikóní kári'-amaan-dane séna minkáró'-máni-ínínkón-áwí'a Átémísiye sésa wení kísau-waasisomba úmakowasa sáwífa'-waasi óntamba mátimesa minkáró'-mánikóní naambá méyánuwana
25 Témítiriyasi mimbórá-kísáú wémaun-kwaasi táántowasa tatúwaandu uwaná simátimena séna kesáá óraa'-ontamba minkísáúrákéntá wémaumne.
26 Énifo Póro séna waásimo úmáráámba karo'-máni'á wéumaraawemo sin-áái Ésiyaa-marafa'a Éfésási-naopaken-kwaasiye fí'o-fi'on-daopaken-kwaasiye isésa érai'e wésewe. Kemá Póron-aai é'a ísaraawe.
27 Póron-aaigo kentáási kísaumo sáwí'o índasafena wéiye. Ímba miyá aan-tembanifo Ésiyaa-marafaken-kwaasiye seyaafá'-máráfákén-kwáásíyé ken-táási maní'-ínínkón-áwí'a Átémísi mósá wémaraamba Póron-aaigo Átémísini ámáán-damba sáwísankaamba símai uwásukaimba póna wenáwíko kumíníye siyáiye.

28 Súwasa mináái isésa tirunkó sáwí'a úwasa aaisambá sésa óraaka'-oraaka'a sésa Éfésási-naopaken-kwaasi kentáási Átémísin-awi'a óraa'a
wéiye sésa
29 aaemái suwasá mindáópa'a tésa óraaka'-oraaka'a sésa Póroe'o núyan-kwaasi Máséndóniyaafaken-kwaasiyai moóráwigon-awi'a Káyási úwana moóráwigon-awi'a Árísítakasi mindárai tafisímaesa túwaandu urópa'a mátínkówana
30 Póro seyaafá'-wáásímó túwaandu íyapa'a iyónae súwasa Ísuni aampa'ó kuwái ímba waaó sésa ta'ótórówasa
31 mimbáráfákén-óráá'-wáási tuwímbai Póroni waási pósa aaí tuwésa sáwífa'-waasimo túwaandu íyapa'a ímba iyuwó Pórontafesa siyáawe.

32 Suwasá túwaandu un-kwáásísómbá miwítí imáyáa aupiri ésa fí'o-fi'on-
aai sésa tuwímbai sésa nóran-aaisafetaawa tatúwaandu uráumno-imayaa
uwasá
33 Yúndaa-waasi miwífínkémbá moóráwigon-awi'a Árékísandaamba
túranka'a máánkówasa tuwímbai óraaka sésa emá aaí siyó suwaná miwí
táái taraisónae séna ayáámba mósá tuwówasa
34 awánomba Yúndaa-waasi úntafesa mimbórá-ááí ayáátááka'a tafisímai
óraaka sésa Éfésási-
naopaken-kwaasi kentáásí Átémísin-awi'a óraa'a wéiye siyáawe.

35 Óraaka suwaná mindáópaken-oraa'-waasigo aúfáímo agaúwai tuwááwí
éna séna Éfésási-waasisono. Seyaafá'nánkátá awánáúnda Átémísini ámáán-
damba kawáánéta fí'onka'ma'mai-ontambo wíyómpakemba marapá'ó
kunkáin-ontamba kawáánúne.
36 Minááí ímba kanaa'á taraisónááfo seyaafá aseré'a ímba sáwí'an-oro.
37 Mindárai ámáán-daumpakemba ímba umémbá ésarai kentáásí maní'-
ínintáfésarai ímba símai sáwí'a urááya'a úwoi tí'mae'a maanká'á tiyáawe.
38 Témítiriyasiye wení kísau-waasiye aaí simátinkanae sésamo ésa aaimó
simátinkai-kanaa úwoi wéraiye. Óraa'-waasi méraamba pósa aaí símai
kawe'á uwátinkanaawe.
39 Énifo kembiwímó fí'on-aaimo wéraina'o é'a seyaafá'-wáásímó
túwaandu ompímbá símai kawe'á uwásuwanaawe.
40 Kesáámó aaifintáámó méraandasa káfé'o tíyáananasaamo Rómu-
kamani-waasi tésamo tasísai ésasaamo nóin-aaiyakena tiyááomo síyata
kesáámó senda-ááísá ímba wéraiye.
41 Aúfáímo agaún-kwaasigo simátimena túwaandu urón-kwaasi
ti'mátuwowasa kóuraawe.

20

Póro Máséndóniyaa-marafa'e Kíríki-marafa'emo kuráin-aai.

1 Miwí táái tai'ówana Póro Ísuni aampa'ó kun-kwáásí táántowasa tuwaná
miwítí imáyáa símai kawe'á uwátinkena séna Ísun-aai aantemba maimái
tirumpimbá máráaro séna énifo méwaro séna tiyuwéna Máséndóniyaa-
marafa'a wémena
2 mifá'á naaó'-nao'a wénena Ísuni aampa'ó kun-kwáásísáféna áfáráumai
simátíma'maena núwasa tirunkó kawe'á úwana tiyuwéna Kíríki-marafa'a
wémena
3 koména kaumbo-wíyómbá maisuwéna nompín-táómpimba Síriyaa-
marafa'a kónae séna úwasa Yúndaa-waasi wembó tufuwónae sumbá iséna
ifátuwena Máséndóniyaa-marafa'a marapá'á kónaumne súwasa
4 maaráumai-waasi moóráwigo Périya-naopakewi Pírasin-áániníkon-awi'a
Sópata úwana Tésárónikaa-naopakendarai túwí'a Árísítakasiye Sékandasiye
uyaná Tépi-naopakewin-awi'a Káyási úwana Ésiyaa-marafakendarai túwí'a
Tíkíkaasiye Tárófímasiye uyaná Tímóti úwasa úmai Póroe'a wésa
5 aifa'á Tóróasi-naopa'a komésa kentáásimu'a makówata
6 Yúndaa-waasimo ímbo intóráín-tantaa'wara-peretimo agáún-kanaamo
tai'ónka'a Fírípái-naopakemba nompín-táómba ta'ótoreta íyáteta wémeta
séfataase-no'waamba mindómpín-táómpimba kówaeta Tóróasi-naopa'a
marapá kúwateta aifa'ó komésamo kentáásimu'o makón-kwaasiseta kométa
moórá-sondaasa maiyáumne.

Yútíkásimba pukáimpinkembo íyáfasinankarain-aai.

7 Sondaará'á Ísuntafeta ísámai tómbá néta aráá-tombo naandasáféta
túwaandu uráawananasa Póro aafáyáa kónae séna simátíma'maena
nó'waan-afufuntambo iyúmba
8 afófumayaatanaan-daumpa'a méta sáwífa'-omba kúra'maketa
méraawananasa
9 moórá-ifokon-awi'a Yútíkási naan-afaapimbá imérowana Póro Ísun-
aai simátíma'mae wéiyuwana Yútíkásimba aúgáfaa'a úwana aún-kwéna
meminkákémbá tanaa féna marapá'á kuntufamúwasa kunkésa awánomba
puwúwasa uwaná
10 Póro kuména kunkífaena tapéna awánéna séna ímba imáyáan-oro.
Pukéna aúnaraiye simátimena
11 mindáúmpá'á iyéna Ísuntafena ísámai tómbá tafámbai timúwasa
nowaná Póro simátíma'mae wéiyuwana siyarówana tiyuwéna kúwasa
12 puwúwanamo íyáfasinankon-kwaasigomba áí'maesa wení naaúmpa'a
máankesa tirunkó kawe'á uráiye.

Póro Máíritasi-naopa'o kuráin-aai.

13 Úwana Póro simásimenasa séna kembiwí nompín-táómpimba Ásosi-
naopa'a wéwiya'a kemá marapá'á wéme'a Ásosi-naopakemba nompín-
táómba ta'ótore'a íyáte'a konó súwata aifa'á kunkéta nompín-táómba
ta'ótoreta íyáteta wémeta Ásosi-naopa'a kówánanasa
14 Póro marapá'á wémena Ásosi-naopa'a kuréna nompín-táómba
ta'ótorowata kóai'maeta wémeta Mítíríni-naopa'a kówaeta
15 siyarówata wémeta Káyosi-marafa'a kóyáákaawananasa fenówata
kówaeta aafáyáarata wémeta Sémósi-marafa'a kóyáákaawananasa fenówata
kówaeta aafáyáara'a wémeta Máíritasi-naopa'a kówánanasa
16 tómbá fáká'mai Maníkóntáfésa ísámai kaundánae sésamo túwaandu
un-kánáá ampáánká'á tíne úwana Póro séna minúwóíyáámbá Yérúsaremu-
naopa'a kuré'a mintánómbá komandánae séna nompín-táómpimba Éfésási-
naopa'a kóyáákanaumpo Ésiyaa-marafa'a ímba ayáátááka'a ménaumne
súwata Máíritasi-naopata kuráumne.

Póro Éfésásifaken-kwaasisafena méwaromo siyáin-aai.

17 Máíritasi-naopata kówánanasa Póro moóráwigomba ai'marówana
Éfésási-naopa'a wémena Fasi'aénkóní waásiti óraa'-waasi kosimátimena
séna Póro wétaantaifo teró siyáiye súwasa
18 tuwaná simátimena séna kesáái ísáaro. Kesí aifa-kánáá Ésiyaa-marafa'a
kesé'a komé'a kemó ówánda suwánaraawe.
19 Yúndaa-waasi sínkamiyanesa suwaná sirunkó umbaí tówa'a ímba
imáyáa é'a Fasi'aénkóní kísau-waasigo úne sé'a wenaísamaifimba mé'a wení
kísau maiyáumne.
20 Ímba aúpá'á tuwé'a seyaafá'-ááí úwoi simátime'a kembó túwa'nai í-ááí
túwaandu umpíné kentí naaúmpa'e simátíma'mae'o iyáunda é'a ísaraawe.
21 Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye áfááraumai simátime sé'a sáwí-
imayaa tuwé'a Maníkómpá'á té'a Fasi'aénkó Ísun-aaisafe'a timankúnkúmba
oro simátíma'mae'a iyáumne.
22 Énifo Maníkóní Ufaen-ámútánkó Yérúsaremufa'a waaó simásímakaimba
pó'a miyá ónaumne. Kesine'ó paápé índasafe'a ímbo isáúnda úwoi kúne.

23 Seyaafá'-náópa'o kúnda Maníkóní Ufaen-ámútánkó óraaka simásimena
séna umbai-tántáá'á uwánkesa ándáfa'a máankanaawemo simásímímba
mindá aantemba ísaraumne.
24 Sínkamiya'o púwóndara'a ímba káráwiyaumpo Fasi'aénkó Ísumo
símakain-kisau maimái taí'ásuwanaumne. Maníkó úwoi súwa'nai
in-áái ásé-aai simátíma'mae'o iyúnda-kisau maimái taí'ásuwanaumne.
25 Minkísáúmó maiyáunda kembiwífímbá wéne'a Maníkó wení waásimo
kawáánin-aai simátímakaumpo ánaaembo é'a kembó ímbo suwánáíyamba
ken-ísaraumne.
26-27 Ímbo inkaisówánda Maníkón-aai seyaafá'-áái simátímakaunda pósa
kembíwífínkémbó tuwímbaimo kesááimo ímbo isésamo Maníkómpá'ó ímbo
tésamo ombá ímba kesí áwáugon-ifo kentí áwáugo ína'a miyá íyantafe'a
minááí káfé'a óraaka simátimune.
28 Maníkó áánínkomba ai'marówana kuména kumpuwéna wení
naaesámbó méyánuwasukaimba Fasi'aénkóní waásin-ofo káráwiyoro.
Maníkóní Ufaen-ámútánkó kembá íyáfasintinkaraifo kentúwawaa'wara
Fasi'aénkóní waásiya'wara'a kawe'-úmai káráwiyoro. Sipisípiya'o
káráwiyonten-úmai káráwiyoro.
29 Áwáífiyaamo índa-iyamba téna sipisípi tafámaimo wáráíntemba kemá
kónasa waási tésa tasáwí'a ónááwe.
30 Moórá-kanaa tínasa kembiwífínkémbá tuwímbai íyáfasinesa Ísuni
aampa'ó kon-kwáásítí imáyáa tafisénae sésa karo'-áái síyasa tuwímbai
érai'e sésa arááíwaenaawe.
31 Mindásafe'a káráwimai kawe'án-oro. Kaumbo-áátái kesé'a mére'a
moórá-mora sirumbá uwátinke'a aafáyáara'e fenómpinka'e nó'waane
aasiyaasí simátínkáfa'a iyáumne. Minááísáfé'a imáyáa
úmai kawe'án-oro.

32 Kawe'á íyana Maníkó káráwitinkamae iyína'a méraaro. Wenááigo
fasi'átinkainiye. Wení waásimo kawe'ó uwátínkáíntemba kembiwíwárá'á
kawe'á uwátinkainiye.
33 Óntantafe'e unáánkwátóisafe'e
fí'owiti moparáwíntáfé'e ímba súraniyamba úne.
34 Kísau wémae'a minóntántámbá ímbo makáunda-tantaa'a méwémae'a
kembó súwa'nai on-kwáásítí tóné unáánkwátóiye maitimé'a úne. Miyámó
ówánda é'a suwánaraawe.
35 Fasi'aén-kísáúmó maéwánda suwánaraafo miyá é'a aamoisaén-kwáási
túwa'nai ónááwe. Fasi'aénkó Ísumo siyáin-aai imáyáan-oro. Wemá séna
wémaewi tirunkó kawe'á imbánifo tímatuwaawi tirunkó kaweté'a wéiye Ísu
siyáin-aai Póro siyáiye.

36 Póro simásuwena kífaena minóráá'-wáásíyé Fasi'aénkómpá'á inaí
simásuwowasa
37 seyaafá'-wáási áfááran-ifi'a tésa Póromba tataparésa aaweyáá
uwánkesa uwaná
38 Póro séna ánaaembo é'a ímba suwánánááwe sún-aaisafena tirunkó
umbaí tówasa nompín-táómpimba múaukaawe.

21

Póro Yérúsaremufa'o kuráin-aai.

1 Múauwowata minkwáásísáféta méwaro séta tiyuwéta nompín-
táómpimba íyáteta arupíse úmaisa wémeta Kósi-naopa'a kóyááketa wémeta

kówaeta aafáyáara'a Rósi-naopa'a kóyááketa wémeta Pátaraa-naopa'a kuréta marapá'á kuméta
2 awánááwándasa Fínísiyaa-marafa'o wínda-nompin-taomba wérowata mimpímbá íyáteta wémeta
3 Sáíparasi-marama siyáánaepa'a wérowata kóyááketa wémeta Síriyaa-marafa'o kówándasa Táyaa-naopa'a moparáwímbá mówétuwowata marapá'á kumówánasasa
4 Ísuni aampa'ó kuwáí mérowata tuwánéta moórá-sondaa miwísé'a méraawanasasa sésa Maníkóní ámútanko simátímakain-aai Póromba simámesa sésa tufúwófo Yérúsaremufa'a ímba waaó simáma'mae íyúwata
5 miwísé'o méraawanda-kanaa tai'ówata mindáópa'a tuwéta kówánasasa minkwáásísómbá miwítí aare-iyámpóise'a sí'maesasa naaópa'a tuwésa uwí-nómpá'á kúmúwata kífaeta Maníkómpá'á inaí simásuweta ówánasasa
6 kentáásáfésa énifo koró suwatá miwísáféta énifo méwataao simásuweta nompín-táómpimba íyátaawanasasa miwí kunuwerésa miwítí
naaópa'a iyáawe.

7 Miwítí naaópa'a íyúwata nompín-táómpimba Táyaa-naopata tuwéta Tórémesi-naopata marapá'ó kondasáféta Ísun-aaimo ísówi tuwánéta siyáánta timéta moórá-no'waamba miwísé'a waéta
8 íyáfasineta marapá'á wémeta Sísááríyaa-naopa'o kówándasa áááma aantá-waasi afakaeté-waasi Ísuni kísaumo tímakowifinkemba moóráwigon-awi'a Fírípini naaúmpata iméraawananasa wemá Ísun-aaimo simátimuwai mérowasa
9 éíyain-ayaamumba mésa ímba waaí maiyésa úwoi mésa Maníkón-aai wésimatimesa tifowáe'a mérowata
10 tuwímbai-no'waamba mindáúmpátá waéwánanasa moóráwigo Maníkón-aaimo simátimuwain-awi'a Ákápáasi Yúndiyaa-marafakemba
11 kuména Póroni á'wáánkau kumbaiyéna wení aíyayaanka'a kárá'umai aiyowáí'a úmai aráánamena séna Maníkóní Ufaen-ámútánkó séna maaná'wáánkáúgóní afowámó Yérúsaremufa'o iyínasamo ésa Yúndaa-waasi ta'óto'mai miyáumai kárá'uwankesa áí'maesa fí'onkaa-waasi mátimenaawe Maníkóní Ufaen-ámútánkó siyáiye Ákápáasi kusúwata
12 iséta kesétaamo méron-kwaasise'a Pórontafeta séta Yérúsaremufa'a ímba iyuwó óraaka séwánanasa
13 Póro séna nóintafera ifi'á téra kae'-ímáyáá uwásínkááwanawa kesirunkó umbaí wétaiyo. Yérúsaremufa'o íyónasamo kembó ta'ótoraiyamba ímba sáá'a wéiye. Fasi'aénkó Ísun-aai simátimudasafesamo sínkamonaesamo ésa úwoi sínkamonaawe Póro súwata
14 wenááisa ímba kanaasá taraisónaumne séta ifátuweta séta Fasi'aénkóní imáyáara'a miyá ónááwe siyáumne.

15 Miyá simásuweta tuwímbai-no'waamba miwíséta waéta kentáásí moparáwímbá to'mayaa úmaeta mindáópa'a tuwéta Yérúsaremufa'a iyówánasasa
16 Sísááríyaafaken-kwaasi Ísuni aampa'ó kuwáí tuwímbai keséta Yérúsaremufa'a iyésa moóráwigon-awi'a Nésonini naaúmpata mósinkowana minkwáásígó Sáíparasi-marafaken-kwaasigo ayáátááka'a Ísuni aampa'ó kúwai séna kesí naaúmpa'a méranaawe súwasa wení naaúmpata mósinkaraawe.

Póroe Yémísiye aaimó simátímakaayan-aai.

17 Mósinkesasa kentí naaópa'a kúmúwata Yérúsaremufa'a méraawanasasa
Ísun-aaimo ísówi aamoí umpínkémbá siyówata
18 iwaéwándasa aafáyáara'a Fasi'aénkóní waásiti óraa'-waasi Yémísi
túwaandu uwátinkowasa méropata Póro sí'mae kúwata koméraawananasa
19 Póro ayáámba tíma'mai aaweyáá éna séna Maníkó ámakain-kisaumo
fí'onkaa-waasifimbo maiyáin-aai seyaafá'-áái simátimuwasa
20 isésa Maníkón-áwí'a mósá marésa Fasi'aénkóntáfésa sésa kesí waásiyo.
Sáwífa'-waasi Yúndaa-waasi Ísun-aaisafesa timankúnkúmba ésa Móseseni
ámáámba ímba tuwésa fasi'ámai isésamo méraamba é'a ísaraane.
21 Tuwímbai miwísáfésa sésa Póro fí'onkaa-waasiti naaó'-nao'a wénena
Yúndaa-waasi mindáópaka'o méraan-kwaasi simátimena séna Móseseni
ámáámba ifátuwe'a kentí iyámpói túma ímba kárámai araénáémba
uwátinke'a Yúndaa-waasiti aambá ímba arááíwáéro Póro wésiye sewasá
isésa
22 emó tiyáanda-aai isésa aaisambá wésefo
23 simáméndantenta uwo. Maanká'á éíyain-kwaasi mésa Maníkómpá'á
érai'-aai símakaamba po
24 ewárá'á miyán-uwo. Yúndaa-waasiti ámáámba ísámai kawe'ó í-tántáá'á
e minéíyáín-kwáásítí póí'o méyánuwatiyuwe ámáán-kawaa-waasi timé
miwísé'a a'nóntáu kárásuwenasa awánésa Yúndaa-waasi Ísun-aaisafesa
timankúnkúmbo owí sésa emá Móseseni ámáámba isé méraanasa entáfésa
karo'-áái simánkaraawe seró.
25 Énifo fí'onkaa-waasi Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo uráawisafeta
ááéma moórá-aai séta agaimaréta séta karo'-mánikóntáfésa imáyáa ésa
póí'o uwándaamba mimpói ímba naaró. Naaemá ímba naaró. Póímo
tufú'newana wení naaemá ímbo kumínda úwoimo wéraina'a mimpói ímba
naaró. Aare-úméné waai-úméné ímba oró. Ááéma mináái agaimaréta
tukáumne suwaná Póro iséna
26 aafáyáara'a minkwáásí tí'maena Yúndaa-waasiti ámáámba ísámai
kawe'ó í-tántáá'á uwásuwena Póro óraa'-amaan-daumpa'a iyéna ámáán-
kawaa-waasisafena séna afakaeté-no'waamba maisuwéta Yúndaa-waasiti
ámáámba ísámai kawe'ó í-tántáá'á úmai taí'ásuweta moórá-mora-waasi
póí'a úmaeta Maníkómpá'á máamenaumne simátímakaiye.

Óraa'-amaan-daumpa'a Pórombo ta'ótokaan-aai.

27 Simátimena mérowana mináfákáété-no'waamba tai'ówana Póro óraa'-
amaan-daumpa'o iméromba tuwímbai Yúndaa-waasi Ésiyaa-marafakewi
iawánésa Pórontafesa sáwí-aai simánkesa tufuwíyan-imayaa ésa ta'ótokesa
óraaka sésa
28 Ísareri-waasi súwa'nai oro. Maankwáásígó naaó'-nao'a wénena
Ísareri-waasisafena sáwí-aai simátinkena Móseseni ámáámba símai sáwí'a
uwánkena maanóráá'-ámáán-dámbá símai sáwí'a wéiye. Káfé'a fí'onkaa-
waasi tí'maena maanóráá'-ámáán-dáúmpá'á Yúndaa-waasi aantembo íyón-
daumpa'a mótinkaisana póna maankáwé'-námbá sáwí'a wéiye sumbá
29 Éfésási-naopaken-kwaasigon-awi'a Tárófímasi Póroe'a Yérúsaremufa'a
núwasa awánonka'a pósa imáyáa ésa Póro áí'maena óraa'-amaan-daumpa'a
móankaraiye-imayaa karo'-ímáyáá ésa mindásafesa mináái siyáawe.

30 Mináái óraaka simátimuwasa mindáópaken-kwaasi mimbórafímbá
tawiyésa Póromba tata'óto'mai ámáán-daumpakemba tafisímaesa
máá'arifa'a múra auwésa ámáán-dankoni ontá wimarésa

31 sáwífa'-waasi Póromba tufú'naafu'-uwaná moóráwigo Rómu-i-waasiti
óraakomba isimámena séna Yérúsaremufa'a seyaafá'-wáási wétiyaawe
súwana
32 minúwóíyáán-úmai i-wáásíyé miwítí kawáá-wáásíyé tí'maena awaan-
tanténa kuména waási túwaandu urómpimba tafákáraa'a úmaena kumúwasa
i-wáásíyé miwítí óraakone tuwánésa tufuwémómba úwoi mérowana
33 óraako Póromba tata'ótorena i-wáásísáféna séna kae'-ándásámbá
kárá'oro simásuwena tísai ena séna maankwáási nááwa'iyo. We nóra uráiyo
súwasa
34 tuwímbai fí'o-fi'on-aaisafesa suwasá tuwímbai miyá suwasá uwaná
óraako minááígóní áwáu ímba iséna
i-wáásísáféna séna miwámbá áí'mae'a i-wáásítí naaúmpa'a íyóro súwasa
35 áí'maesa ontafín-kárááká'ó íyúmba tufuwónaesa untáfésa i-wáási
tiyáánka'a farámbaesa íyúwasa
36 tínaaemba tirááíwa'mae iyésa tufuwíyana puwíno símaesa óraaka'a
iyáawe.

Póromo simátímakain-aai.

37 I-wáási Póromba áí'maesa miwítí naaúmpa'a iyónae suwaná Póro
miwítí óraakomba simámena séna moórá-aai simámenae súwana óraako
séna Kíríki-waasi-taaifinkemba wésempo
38 emá ímba Ísípi-marafaken-kwaasi óne. Minkwáásígó Rómu-kamani-
waasisafena aaisambá tiyéna sáwífa'-waasi 4,000 waasi símai tí'maena tiyáí-
tántáá'á maimaésa máásai-marafa'o kuráamba ímba wemá óne súwana
39 Póro séna Yúndaa-waasi úne. Kesinó kembá Sírísiyaa-marafa'a
Táásási-naopa'a óraa'-naopa'a masínkaraiye simásuwena séna moórá-aai
simátimenae súwana
40 óraako séna énifo miyán-uwo súwana Póro ontará-kárááká'á ména
aseráíyantafena ayáámba mósá tuwéna séna kemó senda-ááí ísáaro súwasa
asérówana Yúndaa-waasi-taaifinkemba
Ípúru-taaifinkemba simátímakaiye.

22

1 Póro simátimena séna kesífárawaisai kesifoísáíyo maanááímó
simásínkáámba anondáá sénaumpo ísáaro séna
2 Ípúru-taaifinkemba súwasa miwí tááifinken-aai pósa isésa asékésa
wenáái kawe'-úmai ísówana Póro séna
3 kemá Yúndaa-waasi úne. Kesinó Sírísiyaa-marafa'a Táásási-naopa'a
masinkówa'a óraa'a é'a Yérúsaremufa'a Kámérierimo úpa'a taméraawanana
kentáá síwá'náti ámáámba fasi'ámai simásíma'maena iyáiye. Maankáó
méraan-kwaasimo Maníkóntáfésamo fasi'ámai méraantemba Maníkón-aai
fasi'ámai méta'otokaumne.
4 Ísuni aampa'ó kun-kwáási sáwí'a uwátinke'a tafisímae'a ándáfa'a aare-
waaí mátínkaraumne.
5 Ááéma aifa'-ámáán-káwáágówé ámáán-oraa'-waasiye aúfái siméśa
Támásikasi-naopa'a Yúndaa-waasi maimaé mátimuwo suwa'á Ísuni aampa'ó
kun-kwáási kotí'mae'a Yérúsaremufa ándáfa'a mátinkanae sé'a Támásikasi-
naopa'a kuráumne. Ááémo mináúfáímó símakaan-kwaasi kotísai e'o é'a
kentáfésa érai'a siyé seró.

6 Énifo aampa'á wéme'a Támásikasi-naopa'a ewaa'á kówánana wááwái
wíyómpakemba sáma aafáyáuraan-tantaa'a tuwówana kuména súgáyáagaya
úwa'a

7 marapá'á tanaa fááwánana aaigó aantemba isááwánana sáántena séna
Sóroo nóra séwa kembá sáwí'a ónó súwa'a
8 emá nááwa sénó séwánana kemá Násaretifakewi Ísu únama sáwí'a
wéuwasinkaane súwasa
9 kesé'o méron-kwaasi sáma awánésa simásimun-aai ímba kawe'-úmai
ísówa'a
10 áísai e'a sé'a Fasi'aénkóo kemá nóra ónaumno séwánana Fasi'aénkó séna
íyáfasine Támásikasi-naopa'a winaná moóráwigo Maníkómó embó ámakain-
kisau-aai simámino súwana
11 ságo súgáyáagaya úwa'a ímba awánááwánasa kesé'o nún-kwaasi siyáán-
to'maesa Támásikasi-naopa'a kuráawe.

12 Kuwaná moóráwigon-awi'a Ánánáyasi Maníkón-aaisafena fasi'ámai
ména kentáási ámáámba isówasa Yúndaa-waasi Támásikasi-naopakewi
wenáwí'o mósá márówi
13 kempá'á ténа ewaa'á taména séna Sóroo kesí waásiyo. Aneka'á kawe'-
úmai aúramba awánáínone súwa'a minúwóíyáámbá súramba awánamai
kawe'á ówánana
14 séna kentáá síwá'nási Fasi'aénkó embó íyáfasinankaintafe wení imáyáa
aráááíwáínone. Wení kawe-kísáú-wáási awáné wenáái iséma ónda po wenáái
aráááíwáínone.
15 Awánáánda-tantaa'e isáándawe seyaafá'-wáási simátíma'mae nínone.
16 Ímba úwoimo máínda íyáfasine Fasi'aénkó Ísumba áántenana ení
sáwí-imayaa maiyauwáína Ísuntafe ísámai nombá mauwó Ánánáyasi
simásimuwa'a miyá uráumne.

17 Miyá é'a kouweré'a Yérúsaremufa tamé'a
óraa'-amaan-daumpa'a Maníkómpá'á inaí wése'a kaainkáámbá
awánááwánana
18 Fasi'aénkó simásimena séna Yérúsaremufa'o méraan-kwaasi kesáái
simátímínasa ímba kawe'-úmai isánááfo minúwóíyáámbá íyáfasine
maanká'á tuwaaó Fasi'aénkó súwa'a
19 Fasi'aénkóo ámáán-daumpimpa'a wéne'a enááisafesa timankúnkúmbo
on-kwáási ta'óto'mai tínkambai tafisímae'a ándáfa'o mátíyukaunda é'a
suwánaraawe.
20 Sítífeni enááimo simátímakaiwaimba tufúnka'a kemá mé'a sirunkó
kawe'á úwa'a tufún-kwaasiti paákákén-únánkwátóiya'a káráwiyaawanasa
tufúwana pukáiye séwánana
21 Fasi'aénkó séna ai'máráana íyáfasine némpa'a fí'onkaa-waasi kesáái
simátíma'mae núwo
Fasi'aénkó siyáiye Póro siyáiye.

22 Póro súwasa ánaaembo sún-aaisafesa aaisambá sésa óraaka'-oraaka'a
sésa tufuwíyana puwíno. Miyán-kwáási ímba maambáráfá'á mérainiye
23 óraaka'-oraaka'a sésa miwítí unáánkwátói faúkésa oférófé ésa ofaí
káúresa óipa'a tuwésa uwaná
24 Rómu-oraako
i-wáásísáféna séna áí'mae'a kentí naaúmpa'a íyóro súwasa miyá uwaná
séna Póromba áwiyonku'-newana Yúndaa-waasi-taaigoni áwáu sínata ísáano
súwasa
25 Póromba ándásamba kárá'uwankesa áwiyonku'-nánae sésa uwaná i-
wáásítí kawáágó mérowana Póro wentáféna séna kemá Rómu-waasiti
aúfái-wandaai tokáundawi úmpo ímbo sísai ombá aaifimbó maisinkésamo

súwiyonku'-nánae-imayaamo ombá ámáámba taraisésa uwófí'a ónááfo ímba úwoi súwiyonku'-nánááwe Póro súwana
26 iséna wení óraakomba kosimámena séna minkwáásígó Rómu-waasiti aúfáí-wandaai tokáiwaimban-ifo nóra ónaumno súwana
27 óraako iséna Pórompa'a téna séna Rómu-waasiti aúfáí-wandaai tokáano súwana ewé súwana
28 óraako séna kemá óraa'-ontamba tuwé'a mináúfáí-wándáái maimái tokáumne súwana Póro séna kesifo tokáimba pó'a kewárá'á úwoi tokáumne súwasa
29 áwiyonku'-nánaemo sun-kwáási minááí isésa némpa'a kuwaná óraakowara'a áátafena éna séna Rómu-waasiti aúfáí-wandaai tokáiwaimbo kárá'umankaunda sáwí'a úne séna áátafena uráiye.

Póromba áí'maena ámáán-oraa'-waasifa'o kuráin-aai.

30 Áátafena éna aafáyáara'a óraako séna Yúndaa-waasi Pórombo simánkáán-aaigoni áwáu síya'a isánae séna óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáán-oraa'-waasisafena séna túwaandu oro séna i-wáásísáféna Póro ayáámpinken-anda faútúwáaro súwasa faútúwówana áí'maena túwaandu urónka'a máánkaraiye.

23

1 Máankowana Póro ámáán-oraa'-waasi káá'a túfífaena séna kesí waásisono. Kemá ááéwara káfé'wara'a Maníkón-aúranka'a kawe'-úmai mé'a moórá-tantaa'a sirunkó ímba umbaí wétaiye súwana
2 aifa'-ámáán-káwáágón-áwí'a Ánánáyasi wemá Póroni ewaa'ó mérowisafena séna ói'a turáráaro súwasa miyá uwaná
3 Póro wentáféna séna empímbá sáwí-imayaa wéraimba póna Maníkó embá tufuwíníye. Emá méma imáyáa éma ámáámba arááíwa'mai aaifimbá ankáúmne sémpo minámáámbá taraisé ói'a turáráaro sénasa sói'o turáráámba ámáámba taraisóne Póro súwasa
4 wení ewaa'ó mérowi sésa Maníkóní aifa'-ámáán-káwáágómbá símai sáwí'a wéuwankaane suwaná
5 Póro séna aifa'-ámáán-káwáágó iyémó sewa'ó isékaa ímba mináái súsino. Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna kentí waásiya'o káráwiyewi ímba símai sáwí'a uwánkáaro agaimaréna siyáimba isa'á sáwí'a úne Póro siyáiye.

6 Póro simásuwena ámáán-oraa'-waasi tuwánéna imáyáa éna tuwímbai Sátúsi-amaamba sésa púwómpinkemba ímba íyáfasinanaawe-aai sen-kwáási owasá tuwímbai ámáán-kawaa-waasi owé-ímáyáá éna óraaka séna kesí waásisono. Kesifomá ámáán-kawaa-waasigo éna kembó masínkaraimba kemá ámáán-kawaa-waasi úne. Maníkó pukén-kwaasi íyáfasintinkainiyemo siyáunda-aaisafe'a káfé'a aaifimbá maisínkááwe Póro simátimuwasa
7 isésa ámáán-kawaa-waasi Sátúsi-amaambo sun-kwáási keíyái aaisambá símai tuwínkaa'-uráawe.
8 Sátúsi-amaambo sun-kwáási Maníkó pukén-kwaasimo íyáfasintinkainda-aaisafesa karo'-ááín-iye sésa Maníkóní kísau-waasi wíyómpakewi ímba méraawe sésa waási timambá ímba wéraiye suwasá ámáán-kawaa-waasi sésa Maníkó pukén-kwaasi íyáfasintinkainiye. Maníkóní wíyómpaken-kisau-waasi méraawe. Waási timambá wéraiye suwasá mináásáfésa tuwínkaa'-ésa
9 aaisambá sésa ámáán-kawaa-waasifinkemba ámáámbo sun-kwáási íyáfasinesa óraaka sésa kesáámó awánáúndasa Póro ímba sáwí'a wéifo Maníkóní kísau-waasigowa wembá simámakai moóráwigo wíyómpakewiya wembá simámakaiyo. Ínta isáúmne suwasá

10 aaisambá óraaka'-oraaka'a siyáawe.
Aaisambá óraaka'a suwaná i-wáásítí óraako séna Póromba aaisambá aéésa tafisíyapa'a aíyayaamba tawíyófainifo i-wáásísáféna séna waásiti afufumpimbá komé'a koái'mae'a kentí naaúmpa'a íyóro súwasa miwítí naaúmpa'a móankaraawe.

11 Móankowana mindó'wáámbá Fasi'aénkó Póroni ewaa'á kumbaéna séna fasi'ámai mé kentáfé Yérúsaremufa'a simátímakaantemba Rómu-naopa'a kosimátiminone Fasi'aénkó siyáiye.

Póromba tufuwíyan-aaimo siyáan-aai.

12 Súwasa aafáyáara'a Yúndaa-waasi tuwímbai túwaandu ésa Póromba tufuwíyan-aai sésa tufútuweta tóné nonésá nánaumpo ímbo tufuwéta tóné nonésá ínta nánaumnemo óraaka'o
13 sun-kwáásí kae'-wáái-wáásí mésa sésa
14 óraa'-amaan-kisau-waasiye óraa'-waasiye kosimátimesa sésa túwaandu éta óraaka séta Póromba tufútuweta tóné nonésá nánaumpo ímbo tufuwéta tóné nonésá ínta nánaumne.
15 Miyáumai ámáán-oraa'-waasiye Rómu-oraakontafe'a karo'á kosimáme sé'a Póromba áí'mae kempátá tinatá áísai úmai minááígóní áwáusa isánae sewé kosimáme'a seró. Mináái isésamo aampa'ó áí'maesamo tíyata tu-fuwónáísaiye siyáawe.

16 Suwaná Póroni ámánaakon-ááninko tufuwíyan-aaimo sumbá iséna awaantanténa i-wáásítí naaúmpa'a iyéna Póromba mináái isimámuwana
17 iséna i-wáásítí kawáágómbá áántena séna miwámbá áí'mae óraakompa'a winaná moórá-aai kosimámino súwana
18 áí'maena óraakompa'a wéna séna ándáfa'o imérain-kwaasigon-awi'a Póro sáántena séna minífó'á áí'mae óraakompa'a winaná moórá-aai simámino sisa'á empá'á áí'mae túne súwana
19 óraako miwámbá ayáán-to'maena ímbo waásimo méron-aempa'a ánkarena áísai ena séna nóran-aaiya'iyo sina'á ísáano súwana
20 miwá simámena séna Yúndaa-oraa'-waasiye ámáán-oraa'-waasiye moórá-aai sésa aafáyáara'a empá'á iyésa karo'á isésa Póromba áí'mae kempátá kumínata áísai úmai minááígóní áwáusa isánae karo'á isénááwe.
21 Miwí táái ímba isaaó. Kae'-wáái-wáásí óraaka sésa Póromba tufútuweta tóné nonésá nánaumpo ímbo tufuwéta tóné nonésá ínta nánaumne sésa aúpá'á aampa'á káráwiyesa miwí tááisafe ewé sínono sésa káráwiyaawe. Mindásafe miwí táái ímba isaaó. Minífókó óraakomba miyá simámuwana
22 iséna séna simásimenda-aai ímba fí'on-kwaasi simátime óraakomba simámakaumne ímba siyó séna ai'mákaiye.

Póromba áí'maesa óraakompa'o kunkáan-aai.

23-24 Minífókómbá ai'maréna i-wáásítí kawáágónkáí táántowasarai tuyaná séna káfé'-no'waamba Póromba áí'maekai Sísááríyaa-naopa'o kámáni-oraakompa'a múauwaakaiyo. Sáwífa'-i-waasi 200 i-waasi to'mayaa íyasa tuwímbai-waasi ósifinka'o nón-kwaasi 70 waasi to'mayaa íyasa sáwífa'a 200 waasi paepáé'o tokáan-kwaasi to'mayaa íya'a Pórombo ayáá'maenamo wínda-osi to'mayaa uwánke'a káfé'-no'waamba Póromba kawe'-úmai káráwimai áí'mae'a kámáni-oraakon-awi'a Fíríkísimpa'a múauwaaro séna
25 aúfái agaéna maará simámena séna
26 kentáási óraa'-waasi Fíríkísiyo isaaó. Kemá Kóróndíyasi-Rísíyaasi kári'-aai simámenaumpo isaaó. Kawe'-úmaiya méraano.

27 Yúndaa-waasi minkwáásígón-áwí'a Póromba ta'ótokesa tufuwíyanesa
owa'á Rómu-waasiti aúfáímo tokáin-kwaasigo isa'á isé'a Yúndaa-waasi
tiyáámpinkemba tafisímai kesí
i-wáási tiyáámpimba tinkáúnasa áí'maesa migowé.
28 Minkwáásígómbó simánkén-aai isánae sé'a áí'mae'a miwíti óraa'-
waasifa'a kunkáumne.
29 Ímba sáwí'a uráifo miwíti ámáán-aaigomo intáfésa simánkaraawe.
Kemó ándáfa'o auwé'o tufúwónanamo puwínda ímba moórá-tantaa'a
uráiye.
30 Yúndaa-waasi tuwímbai tufuwíyan-aai sewa'á isé'a empá'á
ai'máráanasa áí'maesa kumónááwe. Wembó simánkaraan-kwaasisafe'a
simátime sé'a wembó aaifimbó maénkáán-aai enaúranka'a símai kawe'án-
oro. Mináúfáífímbá agaimaréna siyáiye.
31 Agaimaréna súwasa i-wáási simátimuntemba miyá ésa mindó'wáámbá
Póromba áí'maesa wémesa Ántípátirisi-naopa'a kunkwaésa
32 aafáyáara'a i-wáási marapá'ó kun-kwáási kunuwerésa miwíti
naaópa'a íyúwasa ósifimbo nún-kwaasi Póromba áí'maesa
33 wémesa Sísááríyaa-naopa'a ósifinkemba marapá'á kumbaésa mináúfáí
óraakomba múamesa Póromba aúranka'a múankowana
34 mináúfáí toráumai iséna Pórontafena séna emá náám-barafaken-
kwaasiya'ono súwana Póro séna kemá Sírísiyaa-marafaken-kwaasi úne
súwana iséna
35 énifo aaimó simánkaraan-kwaasi kumíya'a isánaumne séna wení
waásisafena séna Érotimo uráin-daumpa máánkare'a kawe'-úmai káráwiyoro
súwasa miyá uráawe.

24

Yúndaa-waasi Pórombo simánkaraan-aai.

1 Káráwiyuwasa séfataase-no'waamba waésa aifa'-ámáán-káwáágón-
áwí'a Ánánáyasiye óraa'-waasiye Póromba aaimó simánkénesa Sísááríyaa-
naopa'a Fíríkísimpa'o kúmúmba moóráwigo ámáámba kawe'-úmaimo isón-
kwaasigon-awi'a Tétárasi wesé'a Fíríkísimpa'a kumbésa
2 Póromba áántowana túwana Tétárasi aaí simánkena óraakomba símai
arumbá faiyaréna séna kentáási óraakoo kawe'-ímáyááwárá'-wáási po
kawe'-úmai káráwiyonata ayáátááka'a aáno úmaisa méraumne. Ení
imáyáafinkemba kawe'-úmai súwa'nai ónata maé'éúndasaaniye.
3 Kesáá naaó'-nao'o méraunda-waasisa aasiyaasi-kánáá entáféta aamoisá
wéune.
4 Ímba ayáátáá'-aai sénaumpo embá awesaraí ifáínifo ampáán-áái
sénaumpo usúká'mai isaaó.
5 Maankwáásígó aoisaambá wimái seyaafá'-máráfá'á wénena Yúndaa-
waasi símai tirumbá faiyáráísasa Násaretifakewini aampa'á arááíwaesa
owaná miyámó on-kwáásítí aifarááwí éna miyá wéiye.
6 Miyá éna fí'onkaa-waasi áí'maena óraa'-amaan-daumpa'a
móankaraisana ména sáwí'o uráintafeta maankwáásísá ta'ótoketa kentáási
ámáán-oraa'-waasifa'a aaí simánkanae únansa
7 i-wáásítí óraakon-awi'a Rísíya kuména kusínkambaisa siyáámpinkemba
Póromba kunáí'maena iména
8 simásimenasa séna empá'á másénááwe sisatá wégumune.
Maankwáásígómbó áísai inanamó éna aaifimbó maénkaraunda-aai wemá
sína seyaafá'-áái isaaó Tétárasi súwasa

9 Yúndaa-waasi wembá áwa'nai esa minááímó simbá érai'-aai siyé siyáawe.

Póro Fíríkísimbo mósimamakain-aai.

10 Suwaná kámáni-oraako aúwáámé'a éna Pórontafena e siyó súwana Póro séna emó káráwiyonda ayáátááka'a aatáí maisu'maé iyáanda pó'a enaúranka'a anondáá ke aaimó sendasáféna sirunkó aamoí wéiye.

11 Maníkóntáfé'a imáyáa é'a wenáwí'o mósá maráúndasafe'a Yérúsaremufa imé'a siyáánkai úmai kae'-nó'wáámbá taí'áraifo tuwímbaimo tísai inasá érai'a siyé sénááwe.

12 Óraa'-amaan-daumpa'e kári'-amaan-daumpimpa'e máápa'e ímba aaisankáámbá sé'a ímba waási símai tiyáí-ááímó siyáunda Yúndaa-waasi suwánaraawe.

13 Kembó simásínkáámba karo'á sefó minááígóní áwáu ímba wéraiye.

14 Afora'á ke simámenaumne. Ísuni aampa'á wéwe'a kentáá síwá'náti Maníkón-ímáyáá é'a áwí'a mósá maráúnasa Ísuni aantafésa maankwáásísómbá sésa karo'-ámbán-iye wésewe. Móseseni ámáámba isé'a Maníkón-aaimo simátímakowi agaimakáan-aai isé'a érai'e súne.

15 Miwí sésa Maníkó seyaafá'nánká sáwí-waasiye kawe'-wáásíyé pukémpinkemba íyáfasintinkainiye sésamo amu'máráántemba kemá miyá wéune.

16 Mindásafe'a kesí imáyáafimba sáwí'an-ifo sé'a Maníkón-aúranka'e waási túranka'e kawe'-úmai méraumne.

17 Énifo fí'o-fi'om-barafa'a wéne'a tuwímbai-aatai maisuwé'a Yérúsaremufa'a kesí waási ímbo tómbó makáan-kwaasi óntamba timé'a Maníkóntáfé'a ísámai póí'o ondasáfé'a iyáumne.

18 Minkísáú wémae'a Yúndaa-waasiti ámáámba ísámai kawe'ó í-tántáá'á uwásuwe'a Maníkóntáfé'a ísámai póí'o ondasáfé'a óraa'-amaan-daumpa'a iméraawanasa kempá'á sáwífa'-waasi ímba taméresa aaimó símae kumbá Yúndaa-waasi suwánowasa

19 tuwímbai Yúndaa-waasi Ésiyaa-marafaken-kwaasi mésa suwánaraawe. Sáwí'o uráanasamo suwánaresa enaúranka'a simásínkáaro.

20 Ámáán-oraa'-waasifa'o méraawandara'o sáwí'o uráanasamo suwánaresaraa moórá-aai aantemba sewisinó. Moórá-aai aantembo senkakaa isáásino.

21 Ámáán-oraa'-waasifa'o méraawandara'a óraaka sé'a Maníkó pukén-kwaasimo íyáfasintinkainiyemo siyáunda-aaisafesa káfé'a aaifimbá maisínkááwe séwánasa kemó siyáunda-aaisafesa simásínkááwe

Póro siyáiye.

22 Súwana Fíríkísi Ísuni aampa'ó kun-ááí é'a ísarena séna i-wáásítí óraakon-awi'a Rísíya kumína'a maanáái ísámai kawe'á ónáífo koró simásuwena

23 Póromba káráwiyowintafena séna ándáfa'a kawe'-úmai káráwiye ímba aíyayaanka'o kárá'umarenda ímbo wemó makáinda-tantaa'a wení waásimo áwa'nai ónae síyamo e úwoi ewé sinasá áwa'nai oro

Fíríkísi siyáiye.

Póro Fíríkísinte Túrúsíraante'o simátímakain-aai.

24 Fíríkísi simásuwena ména tuwímbai-kanaa maisuwéna awaainímbá Yúndaa-ininkon-awi'a Túrúsíraamba áí'maena taména Póromba áántowana téna séna Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmbo un-ááígóní áwáu simátimuwasarai ísóyana

25 Póro kawe'-ááígóní áwáu séna miwí túra'o káráwiyiyan-aai séna Maníkó
waásimo méraawini áwáumo tísai índa-aai súwana Fíríkísi áá'a úwana séna
énifo waaó. Ánaaemba ímbo kísaumo wéraindara'a áántanaiye séna
26 imáyáa éna Póro ándáfa'a méyán-onaná faúsinkainkwae séna óntamba
simína'a faú'ankanae-imayaa éna mindásafena aasiyaasi-kánáá Póromba
áántowana túwasarai aaí símaesarai iyáaye.

27 Aaí símae íyúyana kae'-áátáí maisuwéna moóráwigon-awi'a Pósíyasi-
Fésítasi Fíríkísin-anondaa kámáni-kisau íyámainda ampáámbá úwana Fíríkísi
Yúndaa-waasi tirunkó kawe'á ínkwae séna Póromba ímba faú'ánkaraifo úwoi
ándáfa'a méraiye.

25

Póro aifa-káwáágómpá'á kónaumnemo siyáin-aai.

1 Póro ándáfa'a mérowana Fésítasi mináémpá'á Sísááríyaa-naopa'a
taména kaumbo-nó'wáámbó tawaúmba minkákémbá Yérúsaremufa'a
imérowasa
2 Yúndaa-oraa'-waasiye óraa'-amaan-kisau-waasiye wempá'á tésa sésa
Pórombo simánkaraundantenta anekatá simánkanae sésa
3 súwa'nai esa Póromba kuai'márénana Yérúsaremufa'a iyíno. Minááímó
sumbá tuwímbai aampa'á káráwiyesa tufíyan-imayaa ésa minááí suwaná
4 Fésítasi séna Póro Sísááríyaa-naopa ándáfa'a méraiye. Kemá am-
páánká'á kumónaumpo
5 kempínkémbá óraa'-waasi kesé'a kuméśa Póro sáwí'o uráinda-aai síya'a
ísáano simásuwena Fésítasi
6 afakaumboé-no'waana'i siyáánkai-no'waana'iyo waéna Sísááríyaa-
naopa'a kumbéna aafáyáara'a aaimó ísón-daumpa'a iména Póromba
koáí'mae teró súwasa koáí'maesa tuwasá
7 Yúndaa-waasi Yérúsaremufakembo kúmúwai Póromba úkúresa mésa
áúiyain-aai simánkówana
8 Póro miwí táái anondáá simátimena séna kemá ímba Yúndaa-waasiti
ámáámba taráíye'a óraa'-amaan-damba ímba sáwí'a é'a Rómu-kamani-
waasiti ámáámba ímba taráíyaumne Póro súwana
9 Fésítasi Yúndaa-waasi tirunkó kawe'á ínkwae séna Póromba áísai
ena séna Yérúsaremufara íyínara simánkaraan-aai ísámai kawe'á ónaumno
súwana
10 Póro séna ímbaniye. Rómu-kamani-aifa-kawaagoni waási ómpo kesáái
ísámai kawe'án-uwo. Yúndaa-waasiti ámáámba ímbo taráíyaunda é'a
suwánaraane.
11 Ámáámbo taráíye'o sáwí'o úndarakaa tufuwónaemo sembá ímba a'áo
súsino. Úwoi sínkamowisino. Simásínkáán-aai ímba érai'-aai pó'a ímba
iyónaumpo Rómu-kamani-aifa-kawaagompa'a konaná kesáái ísámai kawe'á
íníye Póro súwana
12 Fésítasi iséna wení kawe'-ímáyááwárá'-wáásíyé aaí simásuwena
Pórontafena séna Rómu-kamani-aifa-kawaagompa'a kónae sénda pó'a
ai'máráana wínone Fésítasi siyáiye.

Póro Ágírípaante Pénáisinte'o simátímakain-aai.

13 Fésítasi simásuwena mérowana ánaaemba moóráwigo Yúndaa-
oraa'-waasigon-awi'a Ágírípa úwana ámánaankon-awi'a Pénáisiye'a
mindárai Sísááríyaa-naopa'a kuméśarai Fésítasi kámáni-kawaa-kisau
maiyóntafesarai wempá'á kuméśarai ayáámba amésarai

14 tuwímbai-no'waamba wáúyana Fésítasi Ágírípaamba Póron-aai
simámena séna Fíríkísi moóráwigomba ímbo faú'ánkáímba úwoi ándáfa'a
ánkáísana méraiye.
15 Yérúsaremufa'o iméraawandara'a Yúndaa-waasiti óraa'-waasiye óraa'-
amaan-kisau-waasiye kempá'á tésa wembó simánkaraan-aai sésa tufuwó
suwa'á
16 simátime sé'a Rómu-waasi ímba úwoisa tínkamonaumne.
Aoisaankwárá'-wáásímó éna wemá aaimó simánkéwise'a mérainata éfo
simánkén-aai anondáá siyómó senaná síníye. Rómu-waasiti áwáuma miyán-
iye. Simátimewanasa
17 kúmúwa'a ímba úwoi maéwánda aafáyáara'a aaimó sen-dáúmpá'á imé'a
Póromba áántaawanasa áí'mae íyúwasa
18 wembó simánkaraan-kwaasi íyáfasinowa'a sáwí'o uráinda-aai sénááwe-
imayaa ówánasa
19 kentáái aantemba sésa moóráwigon-awi'a Ísu pukáiwaintafesa sésa
Póro séna wemá íyáfasinena úwoi méraiye siyáin-aaisafesa aaisambá
siyáawe.
20 Kemá sé'a nóraumaiya mináááígóní áwáu isánaumno sé'a Póromba áísai
e'a sé'a Yérúsaremufara íyínara simánkaraan-aai ísámai kawe'á ónaumno
séwánana
21 Póro séna ímbaniye. Ándáfa'a méraunasa káráwiyaamba pó'a Rómu-
kamani-aifa-kawaagompa'a konaná kesáái ísámai kawe'á íníye súwa'a
káráwiyaan-kwaasisafe sé'a káráwimai kawe'á uréwana aambá paápé ína'a
ai'máráanana wíníye siyáumne
22 Fésítasi súwana Ágírípa séna miwán-áái isánae súwana séna énifo
aafáyáa isaaó Fésítasi siyáiye.

23 Úwasarai Ágírípaae Pénáisiye waiyóyamba aafáyáara'a íyáfasinesarai
kawe'-únánkwátói úmaesarai i-wáásítí óraa'-waasiye mindáópaken-oraa'-
waasiye aáno úmai íyúyasa seyaafá'nánká tuwánowasarai aaimó sí-
náúmpá'á íyúyana Fésítasi Póromba áántowasa áí'mae íyúwana
24 Fésítasi séna óraako Ágírípaae'o méraan-kwaasiye ísáaro. Yérúsaremu-
naopakewiye maafákéwíyé Yúndaa-waasi aaimó maankwáásímó
simánkaraamba awánaaro. Tufuwíyana puwínomo óraaka'o símae'o
iyáamba
25 saafá úmae'o iyúnda ímba sáwí'a uráifo ímba puwíníye. Rómu-kamani-
aifa-kawaagompa'a kónaumne siyáintafe'a ai'máráanana wínda
26 kemó aúfái agaimáímo áménda ímba wéraiye. Mindásafe maaméraan-
kwaasifimba Ágírípaan-aúranka'a máankaunda po wemó sínda-aai isé
simásímína'a aúfái agaénaumne.
27 Ándáfa'o mérain-kwaasi úwoimo ai'maré'o simánkaraan-aaimo ímbo
aúfáífimbo agaimáímo áménda uwófí'a ónaumne Fésítasi siyáiye.

26

Póro anondáámo simátímakain-aai.

1 Súwana Ágírípa Pórontafena séna énifo simánkaraan-aai anondáá
simátimiyo súwana Póro ayáámba mósá tuwéna simánkaron-aaigomba
anondáámo síndasafena séna
2 kentáási óraako Ágírípaao Yúndaa-waasi simásínkaraan-aai enaúranka'a
anondáámo sendasáféna sirunkó aamoí wéiye.

3 Yúndaa-waasiti áwáuwara ámáánkwara'a kawe'-úmai isáándasafena sirunkó kawe'á intáféna ímba suwesaraí iyé sé kesáái kawe'-úmai isáínone.
4 Kemá iyámpóíyakemba kesí Yúndaa-waasifimba mé'a Yérúsaremufa'a komé'a kemó ówándawini áwáu Yúndaa-waasi seyaafá'á suwánaraawe.
5 Ámáán-kawaa-waasiti aampa'á arupíse úmae kuráumne. Ámáán-kawaa-waasi Maníkón-ímáyáásá éta fasi'aén-ámpátá arááíwaeta minámpá'á arupíse úmae kuráumne. Yúndaa-waasi ayáátááka suwánaraamba pósa sésáínasamo ésa kentáfésa érai'a siyé sénááwe.
6 Naaófá'á Maníkó kentáá síwá'násafena érai'-aai simátímakomba paápé índasafe'a amu'makáumnemo siyáunda-aaisafesa aaifimbá maisínkaraawe.
7 Kentáá síwá'ná sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasifinkemba Yúndaa-waasi aafáyáara'e fénáímpinka'e nó'waane Maníkón-ímáyáá mósá marésa minéráí'-ááí amu'máráántemba miyámó úndasafesa aaifimbá maisínkaraawe.
8 Yúndaa-waasisono. Maníkó waási pukémpinkemba kanaa'ó íyáfasintinkainda-aaisafe'a nóra isará ímba

érai'e wéseo.

9 Ááéma kemá imáyáa é'a Ísu Násaretifakewini aampa'ó kuwáí sáwí'o uwátínkáanda-imayaa uráumne.
10 Yérúsaremufa'a miyá ówánana óraa'-amaan-kisau-waasi si'márówa'a Maníkóní waási sáwífa'nanka tí'mai ándáfa'a tinkááwánasa tínkamiyasa púwóro sumbá kewárá'á miyán-oro siyáumne.
11 Aasiyaasi-kánáá ámáán-daumpimpa'a wéne'a Ísun-aai símai sáwí'a íwae sé'a tínkambae iyáumne. Sirunkó ika fówa'a némpa'-naopa'wara'a wéne'a tínkambae kuráumne.
12 Óraako Ágírípaao mindásafesa óraa'-amaan-kisau-waasi aúfái agaimái simúwa'a Támásikasi-naopa'a maimaé'o kówánda
13 wááwái sáma aafáúgóní sáwara'o íyáákaro-sama tuwówana wíyómpakemba kuména kesinepakéné kesé'o kun-kwáásí tinepakéné sán-kówata
14 marapátá tanaa fááwánanasa aaigó aantemba súwa'a isááwánana simásimena Yúndaa-waasi-taaifinkemba séna Sóroo nóra séwa kembá sáwí'a wéono. Póímo ándámo wímakaawanamo ayáámbo naráráíntemba emá miyá wéone súwa'a
15 Fasi'aénkóo nááwa'ono séwánana Fasi'aénkó séna kembá Ísumba sáwí'o wéuwasinkaandawi úne.
16 Íyáfasinaao. Kesí kísau maínkwae sé'a íyáfasinanke'a enaúranka'o paápé únda káfé'o suwánáándarakemba aráánáménda-aai simátíma'mae iyínone.
17 Ai'máráana Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye simátímínasa tuwímbai aaisambó aíya'a miwí tiyáámpinkemba aiyánaumne.
18 Simátímínasa kumeu'ó índa-ampa'a ifátuwesa sámo káínda-ampa'a teró. Waántáwankoni fasi'aémbá tuwésa Maníkóní fasi'aémbá tamáéro. Simátímínasa kesááisafesa timankúnkúmba íya'a miwítí sáwí-imayaa maitiyuwé'a Maníkóndé-i'o uwátínkaraunda-waasifimba mótínkáano Ísu simásímakaiye.

19 Óraako Ágírípaao wíyómpakembo simásímakain-aai ímbo tuwáúnda úwoi miyá wéune.

20 Aifa'á Támásikasi-naopa simátime'a ánaaemba Yérúsaremufa simátime'a minkákémbá Yúndaa-waasiti marafá simátime'a fí'onkaa-waasiti marafá simátime sé'a
kentí sáwí-imayaa tuwé'a Maníkómpá té'a kawe-kísáú maíyasa tuwánésa sésa Maníkómpá'ó tiyáawin-owe síwae sé'a simátíma'mae'a kuráumne.
21 Mindásafe'a óraa'-amaan-daumpa méraawandara'a Yúndaa-waasi kembá ta'ótokesa sínkamonae siyáambanifo
22 Maníkó súwa'nai úmaena káfé'wara'a íyísa'a maanká'á mé'a óraa'-waasiye úwoi-waasiye kesáái simátime'a Maníkón-aaimo simátímakowi agaimakáan-aai Mósese agaimakáin-aai simátimunda-aai mimbórá-ááí wésimatimune.
23 Maará siyáawe. Maníkómó íyáfasinankaiwaintafesa agaimarésa sésa áí'o índa-i'a íyana aifarááwí pukáimpinkemba íyáfasinankainda-aai agaimakáamba pósa Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye pukáimpinkembo íyáfasinkain-aai isésa sámo kain-ámpá'á wíwae sésa agaimarésamo siyáan-aai kemá wésimatimune Póro siyáiye.

24 Pórombo simánkaraan-aai anondáá simátimuwana Fésítasi óraaka séna Póroo uwói'a wéone. Aúfáífinkemba sáwífa'-imayaa uwáítáí'-uráanana ení imáyáago embá uwói'a wéiye Fésítasi súwana
25 Póro séna óraakoo ímba uwói'a úmpo súnda-aai érai'-aai arupíse-aain-iye.
26 Súnda-tantaa'a ímba aúpá'á uráafo seyaafá'-wáási tááka'o siyáamba ewárá'á mináái ísaraampo kemá ímbo inkaisúnda úwoi wésimamune.
27 Maníkón-aaimo simátímakowi-taaisafe érai'e wéseno. Érai'emo sembá é'a ísaraumne Póro súwana
28 Ágírípa séna kári'-aaimo simásimenda-imayaa e Ísuni waási-i'a úne-imayaa ónó súwana
29 Póro séna ímba kári'-aaisafe'a ímba ayáátáá'-aaisafe'a súne. Maníkómpá'á maará súne. Kemó úndantemba kesááimo Ísáán-kwaasiye ewé miyá íwae súmpo kembó kárá'uraan-andagoma ímba kempímbá wérainkwae súne Póro siyáiye.

30 Súwasa Ágírípaawe Fésítasiye Pénáisiye seyaafá'-wáásíyé íyáfasinesa
31 máápa'a kumbésa keáímbá sésa ímba sáwí'o uráintafesa ándáfa'a ankésa tufuwíyana puwíno siyáawe suwaná
32 Ágírípa Fésítasintafena séna Rómu-kamani-aifa-kawaagompa'a kónaumne ímbo siyáinkakaa faú'áúwáanana kóísina mináái siyáimba po ai'márénana Rómu-kamani-aifa-kawaagompa'a wíno Ágírípa siyáiye.

27

Póro Rómu-naopa'o kuráin-aai.

1 Súwana Fésítasi to'mayaa éna séna Ítáári-marafa Rómu-naopa'a nompín-táómpimba wíwae séna Póronkwara tuwímbai-anda-waasiwara'a moóra-waasigontafena káráwimae wínkwae séna méankowana minkwáásígón-áwí'a Yúríyasi wemá Rómu-aifa'-waasigoni i-wáásítí kawáágómbá méankowana
2 moóra-nompin-taomba Ándámítiyamufakemba wérowana Ésiyaa-maragoni awáífáká'-náópa'a kónae súwata mindómpín-táómpimba íyáteta Máséndóniyaa-marafa'a Tésáróníkaa-naopaken-kwaasigon-awi'a Árísítakasi weséta íyáteta wémeta

3 aafáyáara'a Sáíndóni-naopa marapá'á kúwátaawananasa Yúríyasi
Póromba arumbá uwánkena séna úwoi ení waási kotuwánenasa ímbo
tokénda-tantaa'a áméro súwana miyá úwata kouweréta
4 mindómpín-táómpimba íyáteta kówánanasa fiyúndá toréna nompín-
táómba ta'óto'marowana ímba kúwata nonafufumpa'ó wérom-baragon-
awi'a Sáíparasi-marama wéropa'a mináémpá'á fiyúndá ímba torówata
mifátá wémeta
5 Sírísiyaa-marafa'a Pámpíriyaa-marafa'a kóyááketa Rísíyaa-marafa'a
Máíraa-naopa'a marapá kúwátaawananasa
6 moórá-nompin-taonko Árékísándiriyaafaken-taonko Ítáári-marafa'a
kónae sún-taonko wérowana i-wáásítí kawáágó awánéna mindómpín-
táómpinta mósinkaraiye.

7 Mósinkowata kówándasa kári-fiyunda toréna mindómpín-táónko ímba
aíntówata tuwímbai-no'waamba waéta miyá úmaeta Náíndási-nao'-
ewaata kówándasa óraa-fiyunda toréna nompín-táómba ai'á tosétuwowata
sínaaempakenta kouweréta nonafufumpa'-márágón-áwí'a Kíríti-marafa'a
fiyúndá ímbo torópa'a wémeta ayáífá'-márágón-áwí'a Sárímoni-marafa'a
kóyááketa
8 uwí-nónáwáífakafamba suwesaraisáféta úmaeta wémeta Rásíya-naokoni
ewaa'á kawe'-wáúné supa'á
9 ayáátááka'a koméraawananasa aifa'-ámáán-káwáágó Yúndaa-waasiti
óraa'-amaan-daumpa'a afufumpin-dáúmpá'ó iyún-kanaa tai'ówana
minkánáá fiyúndá torón-kanaa uwí-nónkó tufántááfan-úwasa inkaisésa
ímba nompín-táómpimbo nún-kanaa túwana Póro imáyáa éna simátimena
séna
10 káfétaamo nompín-táómpimbo kondasá sáwí-tantaa'a kesinetá
paápé íníye. Ímba moparáwín-aantembanifo nompín-táóne waásiye
áwiyoranaawe. Mináái kemá é'a ísaraunda póta aánota ménaumne Póro
súwana
11 i-wáásítí kawáágó Póron-aai ímba iséna nompín-táómbo to'maé
núwain-aaiye mintáónkoni afowán-áái aantemba iséna Póron-aaisafena
ímba érai'e-imayaamo úmba
12 mintáómbo wérompa'a fiyúndámo tóráín-kanaa ímba kawe'ó ún-
aempa'a mésa sáwífa'-waasi sésa tuwéta Fíníkisi-naopata koméraananasa
fiyúndámo toráínda-kanaa tai'áínata kónaumne sumbá Fíníkisi-naopa'a
Kíríti-marafa'o wéron-daopa'a kawe'-nónkwaaumpa'a ímbo fiyúndámo
torón-kwaumba wérowasa mináái siyáawe.

Óraa-fiyunda torówana uwí-nónkó tufántááfambo uráin-aai.

13 Suwaná tiyáánaepakemba kári-fiyunda torówasa awánésa sésa Fíníkisi-
naopata kónae sésa nompímbó túwówanamo ta'ótokon-anda mósá tafisímai
márówata Kíríti-maragoni uwí-nónáwáífata kówándasa
14 Kíríti-marafakemba óraa-fiyunda toréna
15 mindómpín-táómba ta'ótorowana ímba aíntówana tuwíntámae nún-
taamba tuwówana fiyúndágo weyáárika'a fafúsúmaena kúwana
16 nonafufumpa'á kári'-maragon-awi'a Kónda-mara wérowana ímba
fiyúndá wétoropata kówándasa tínaaempa'o kárá'umakesamo tafisímae
íyún-taomba tafisímai
17 óraa-taompimba marésa óraa-taomba tawísífo sésa ándásamba
kárá'umai kawe'á úmárówana Rípíyaa-marafa'-aempa'a uwí-nómpímbá

nonáámáái-oma'a wérowasa minómáká'á aikó tawífo sésa fiyúndágo fafúsúmaenamo kún-ampanta awá'mai múra márówana wempa'á kúwana
18 aafáyáara'a mifíyúndá paaí wétorowasa moparáwímbá tuwímbai uwí-nómpá'á tuwésa
19 aafáyáara'a mintáómpimbo kísaumo máún-kwaasi kísaumo máún-tantaa'a nompá'á túwówana
20 óraa-fiyunda paaí wétorowata ayáátááka'a aafáúwé o'é ímba awánéta táónkomo wínda-amba ímba awánéta imáyáa éta kentáási marasá ímbo awánaandasa maafátá tai'ánaumne-imayaasa uráumne.

21 Imáyáa ówándasa ayáátááka'a tómbá ímba wénowana Póro túranka'a taména séna Kíríti-marafa'a téta séwánda ímba kesáái ísaraawe. Isékaa sáwí'o
í-tántáá'ó moparáwímbó tuwáí ínta úsino.
22 Énifo tirumbá fasi'ámai méraaro. Nompín-táón-aantemba sáwí'a ínífo waási ínta puwónaumne.
23 Maníkón-ímáyáámó mósá maráúnda káfé'-no'waamba wemá wení kísau-waasigomba ai'máráísana wíyómpakemba kempá'á kuména
24 séna Póroo fasi'ámai méraao. Emá Rómu-kamani-aifa-kawaagompa'a winaná enáái isáíníye. Maníkó embá kawe'á uwánkáímba póna esé'o wégon-kwaasi káráwiyinasa ímba puwónááwe siyáiye.
25 Mindásafe'a fasi'ámai méraaro. Simásímíntemba Maníkó miyámó índa é'a isáúmne.
26 Fiyúndágo nompín-táómba fafúsúsuwainata nonafufumpa'á maragóní awáífátá kónaumne
Póro siyáiye.

27 Súwana uwí-nónkón-áwí'a Éndíriyaa-nompimba sísamaifakemba éíyaimba kumbaimái-no'waamba fiyúndá toréna fafúsúmaena kúwasa nó'waan-afufuntamba táómpinken-kisau-waasi sésa maragóní ewaatá kúne sésa
28 ándá-ayaiya'a umbaimó tón-tantaa'a fárí'wiyesa nompímbá tu'mái tafisímai awánomba mindónkwááúmbá ayáátááka'a 120-ya'a úwasa wéwesa aneka'á mótu'mai awánomba kárika'a 90-ya'a úwasa
29 maragóní awáífá'á óntambo wéraindara'a tanaa fáúnafo sésa táátafesa ésa
éíyain-anda faútúwówana ánaaempakemba nompímbá kuména ta'ótorowasa minúwóíyáámbá siyaráínata nóin-tantaara wéraiya awánánae sésa
30 nompín-táómpinken-kisau-waasi imáyáa ésa aúpá'á kónaumne-imayaa ésa karo'á sésa aikakén-ándá faútuwanae sésa kári-taomba nompá'á múra túwówana
31 Póro
i-wáásíyé miwítí kawáágóntáfénawe séna táómpinken-kisau-waasimo ímbo óraa-taompimbo méresamo ésa seyaafá'á tai'ánááwe Póro súwasa
32 i-wáásí
kári-taonkoni ándá kárásuwowana kóuraiye.
33 Kóúwana siyarónka'a Póro séna sísamaifakemba éíyaimba kumbaimái-no'waamba úwoi mé'a ímba tómbá náráafo káfé'a tómbá naaró.
34 Kemá óraaka simátime sé'a tómbá newaná túgo kawe'á ína'a mé'a ímba tai'ánááwe
35 Póro simásuwena seyaafá'-wáásí túranka'a tómbá maiyéna Maníkóntáféna súwi séna tómbá tafámbai nówasa

36 awánowana tirunkó kawe'á úwata tómbá nááwándasa
37 mindómpín-táómpimba sáwífa'-waasi 276 waasi méraawanda-waasisa tómbá nááwánanasa
38 símú'a fówanasa mintáómba umbaí tówasa mimpímbó wéron-tonkon-awi'a wíti nompímbá maisu'márówana fetói uráiye.

Nonkó tufántááfan-éna mintáómbo tawísísukain-aai.

39 Úwasa siyarónka'a awánomba ímba awánom-barama wérowasa awánomba mifá'á nonkó iyówana kawe'-áámáái wérowasa awánésa sésa mefátá íyónanasa kawe'-áámááífá'á póna táónko úwoi iyíníye sésa
40 táómbo ta'ótóráín-anda kárásuwowana nompá'á kumúwasa fafúsúmaesa nún-taanka'o kárá'umaron-anda awátuwesa aipa'á ampantá fárí'wimaresa fiyúndágo weyáárika'a fafusínata áámááífa'a kónae sésa
41 kuwaná nompímbá nonáámáái-oma'a wérowana mimpímbá mintáónkon-ai'a tawiyúwana nonkó ayámifa'a tufántááfan-émena tawísísukaiye.

42 Tawísísuwowasa i-wáásí sésa ándá-waasi nombá tufámbaesa kófainifo tínkamonae suwaná
43 i-wáásítí kawáágó Póromba áwa'nai ena séna ímba tínkamoro simásuwena séna nombó tufámbaimo kawe'ó íyawi nompímbá ásáfe'a tufámbae'a aápá'á koró.
44 Tuwímbai ímbo nombó tufámbaimo awánewi nompín-táónkoni taaimá maiyé'a minká ta'ótoke'a fafúsúmae aápá'á koró súwata miyá éta seyaafá'-wáásísá kawe'á úmaisa aápátá kógosa uráumne.

28

Mórita-marafata kógo uráunda-aai.

1 Aápátá kawe'á úmaisa koméraawanasasa mindónáfúfúmpá'-márágón-áwí'a Mórita-marawe suwatá ísaraumne.
2 Aa'á téna táwi'a wéuwasa mimbáráfákén-kwáásí kawe'á uwásinkesasa iyamá agaisínkówata siyáánta wégaufowananasa
3 Póro iyáárí'a komaimaéna mimpímbá máagaimarowana koko'á úwana waaifainkó téna Póron-ayáámba taunkutúwasa
4 waási awánésa keáímbá sésa moórá-waasi tufúwísana púwísana nompín-táómpimbo timbá nonkómá ímba tufúkáimba póna káfé'a wen-ánóndáá maéna waaifainkó fáínana puwíníye keáímbá suwaná
5 Póron-ayáámba tufimpín-úwana minkwáífáínkó tará'maena iyafímbá ánkúfowana ímba Póromba áí'a úwasa
6 minkwáási Pórontafesa imáyáa ésa intoráínana puwíníyo. Marapá'á kunténa puwíníyo-imayaa ésa ayáátááka'a aúrampimba karákésa amu'matuwésa mérowana ímba áááma puwúwasa imáyáa ésa sésa minkwáási maníkón-iye siyáawe.

7 Suwaná mimbáráfákén-óráá'-wáásígón-áwí'a Pápíríyasi wení maramá ewaa'á wérowi kawe'á uwásinkenasa másinkowata wení naaúmpata kaumbo-nó'wáámbá kowaéwánanasa
8 Pápíríyasi afowámbá áúiyankena ayánómbá naaewárá'á wéuwana mérowana Póro wempá'á wéna awánéna Maníkómpá'á inaí séna ayáántamba ane'á ta'ótorowana mináí'á tai'águwasa
9 awánésa tí'o
ún-kwaasi tí'maesa Pórompa'a tuwaná miyáumai asófatinkafa'a kúwasa

10 aamoí ésa tuwímbai-tantaa'a símúwata méraawanasasa nompín-
táómpimba kónae séwánda-kanaasa ímbo makáawanda-tantaa'a símúwata
kuráumne.

Rómu-naopa'o kuráunda-aai.

11 Árékísándiriyaafakemba moórá-nompin-taonkon-awi'a keáfáráwáí-
káró'-máníkó éna fiyúndámo torái-kánáá mimbárágóní nonkwaaúmpímbá
wérowata kaumbo-wíyómbá maisuwéta mindómpín-táómpimba íyáteta
wémeta
12 Sísari-marafa'a Sáírákiusi-naopa'a wéta marapátá kuméta kaumbo-
nó'wáámbá waéta
13 nompín-táómpimba íyáteta wéta Rísíyamu-naopa'a kówaeta
aafáyáara'a sínaaempakenta fiyúndá toréna fafúsúmaenasa kúwata
kae'-nó'wáámbá kówaeta Ítáári-marafa'a Píútíyorai-naopa'a marapá'á
kumówánasasa
14 Ísun-aaimo ísówi mérowata kotuwánááwánasasa simásimesasa sésa
moórá-sondaa keséta méranaawe suwatá miyáumaisa moórá-sondaa
miwíséta maéta Rómu-naopata marapátá kówándasa
15 Rómu-naopakemba Ísun-aaimo ísówi kówánda-aaisa isésa aampakémbá
kotiyánae sésa Ápíyasi-naopa'a maaketi-márúpá'á seyaafá'-wáásí wááumo
waí-námbá kaumbo wéropa'a tuwaná Póro tuwánéna Maníkómpá'á aamoí
úwana arunkó kawe'á uráiye.

Póro Rómu-naopa'o mérain-aai.

16 Póron-arunko kawe'á úwata Rómu-naopa'a kówánanasa mindáópaken-
kamani-waasigo Pórontafena séna ímba ándá-naumpa'o máínda úwoi-
naumpa'a ménana i-wáásígó enká'á káráwiyiniye súwana
17 kaumbo-nó'wáámbá maisuwéna Póro mindáópakemba Yúndaa-waasiti
óraa'-waasi táántowasa wení naaúmpa'a tuwaná simátimena séna kesí
waásisono. Yúndaa-waasi ímba símai sáwí'a uráumpo kentáá síwá'náti
ámáámba ímba taráíyaundanifo Yérúsaremu-naopa'a kembá ta'óto'mai
Rómu-kamani-i-waasi tíméwasa ándáfa'a sínkaraawe.
18 Sínkaresa sínkamiyanesa kesí áwáumo saafá ombá ímba isasá
faú'ankanae sewasá
19 Yúndaa-waasi mináái taráísúwa'a kesí áwáuma ímba sáwí'a urónta fe
sé'a Rómu-kamani-aifa-kawaagompa'a konaná kesáái isáíníye. Kesí Yúndaa-
waasi aaí simátinkanae ímbo súnda kesáái isáínkwae sé'a Rómu-kamani-aifa-
kawaagompa'a tiyáumne.
20 Yúndaa-waasisa Maníkómó íyáfasinankaraiwaimbo amu'makáundawin-
aai séwánasa ta'ótokesa siyáánka'a kárá'uraamba pó'a táántamai tuwáné'a
simátimenae Póro súwasa
21 isésa miwí sésa Yúndiyaafakemba Yúndaa-waasi ímba entáfésa aúfái
agaimái túwááwana tiyáiye. Ímba tuwímbai aaí másimasimesasa entáfésa
sáwí-aai ímba wésimankaawe siyáawe.
22 Seyaafá'-áémpá'á Ísuni aampa'ó kontáfésa sáwí'o uwátínkáámba
wéisaumpo mináái simásímínata ísáano siyáawe.

23 Simásuwesa moórá-kanaa Póro simátiminda-kanaa marésa komésa
minkánáá túwasa sáwífa'-waasi Póromo méropa'a tuwaná aafáyáarakemba
ómbakena Maníkó wení waásimo kawáámó in-ááí simátíma'maena
nó'waamba taí'áraiye. Naaófá'á Mósesemo agaimakáin-aaifinkene
Maníkón-aaimo simátímakowi agaimakáan-aaifinkene Ísun-aaimo

simátíma'maena tirumbá toréna iyéna Ísun-aaisafesa timankúnkúmba íwae séna simátimuwasa
24 isésa tuwímbai sésa érai'-aaiye suwasá tuwímbai sésa karo'-ááíyé suwasá
25 miyáumai aaisankáámbá sésa tuwínkaa'-uwaná Póro séna naaófá'á Maníkóní Ufaen-ámútánkó moóráwigomba Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Áísáyaamba simámuwana kentíwá'násomba simátímakomba minááí érai'-aain-iye.
26 Áísáya agaimaréna séna
Maníkó séna minkwáásísáfé kosimátime sé ísáámbanifo ímba ísámai kawe'á wéowe. Awánaambanifo ímba awánamai kawe'á wéowe.
27 Miwítí imáyáago umbaí taisaná tááko aaimó isáísáféna tuwesaraí isaná túranko awánaisafena túgáfaa'a wéifo ímbo miyámó ésamo ésa táá'o isésamo túrambo awánésamo kesááimo isésamo miwítí sáwí-imayaamo tuwésamo kempá'ó tenkakaa sáwí-imayaa maitiyuwé'a kawe'á uwátinkausino Maníkó siyáiye
Áísáya agaimaréna siyáiye. Póro simásuwena
28 séna kemá miyá owa'á pó'a simátime sé'a Maníkó sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawe'-ámpá'á métínkáín-aai fí'onkaa-waasi kosimátímakaundasa Maníkón-aai wéisaawe
29 Póro minááí simásuwowasa Yúndaa-waasi wesimán-kwesiman-esa aaisambá símaesa kóuraawe.

30 kóuwana Póro mindáópa'a ména kae'-áátáí maisuwéna wení óntamba naanka'á wétuwena méromba sáwífa'-waasi wempá'á tuwaná aamoí éna
31 Maníkó wení waásimo kawáámó in-ááí Fasi'aénkó Ísu Káráísitin-aai simátíma'maena iyáiye. Kámáni-waasi minááísáfésa ímba aambá faiyúwana óraaka simátíma'maena iyáiye.
Kemá Rúku súnda-aai taí'áiye.

Rómu

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai úmai afakaeté-aataiya'iyo miyáumai-aatai maisuwéna Kórinti-naopa'a ména maanáái agaimái Rómu-naopa'o méron-kwaasi agaimái moórá-ininkon-awi'a Fípimba amúwana mátímakaiye. Rómu-naopa'a kámáni-waasiti aifa'-náópa'a Ítáári-marafa'a wéron-daopa'an-iye. Póro Rómu-naopa'a wínena póna Ísuni aampa'ó kun-kwáásífímbá kísau máínena póna miwí túwa'nai e'a to'mayaa uwátinkanae séna maarán-áái agaimái Fípimba amúwana mátímakaiye. Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye seyaafá'nánká sáwí'o úmaesamo

nú-fasi'aenko ta'ótokowana Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo owí aan-tentafena arupíse úmai méraawe Maníkó siyáiye. Sáwí'o úmaesamo nú-fasi'aenko ta'ótokaimpinkemba Maníkóní ámútankoma faútínkáísasa Ísuwe'a kááísamai aúí'a úmai méraawe. Maníkóní ámáánkoni kísau-aaiwara'a agaimái amúwana mátímakaiye.

1 Kemá Póro Ísu Káráísitini kísau-waasigo é'a maanáái agai-timúmpo ísáaro. Maníkó kembá aantá-waasi sí'marena séna kesí ásé-aai kosimátíma'mae núwo séna si'mákaiye.
2 Naaófá'á Maníkó wenáái simátímakowisafena minásé-áái símai fasi'ámakain-aai súwasa aúfái-wandaaifimba agaimakáawe.
3 Minásé-áái Maníkón-ááninko kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráísitintafesa símai agaimakáawe. Wemá waásimo kunúkáimba óraakon-awi'a Téfítin-aísaafitantambo uráiwain-iye.
4 Wení ámútanko Maníkómpákémbá póna Maníkó wembá pukáimpinkemba íyáfasinankaraintafeta minóráá-fási'áémbá awánéta séta Maníkón-ááninkon-iye súne.
5 Fí'o-fi'om-barafaken-kwaasi wenáái sa fesa timankúnkúmba ésa taawiyafíyantafena Maníkó Káráísitimba imáyáa amúwana kentáféna séna kesáái kosimátíma'mae núwo séna kawe-kísáú símakaiye.
6 Ísu Káráísitini waási-i'a íyantafena Maníkó táántena kembiwí Rómu-naopa'o méraawiwara'a táántaraiye.
7 Minááísáfé'a imáyáa é'a maanáúfái agaimaráúmpo ísáaro. Kem-biwí Rómu-naopa'o méraawi Maníkó wenarumbá tiména wení waási-i'a íyantafena táántaraiwai ísáaro. Maníkó kentáásifowawe Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye úwoi túwa'nai esarai farumó uwátinkaayantafe'a inaí súne.

Rómu-naopa'a kónaemo siyáin-aai.

8 Kembiwí Ísu Káráísitimpa'a timankúnkúmbo on-ááígó seyaafá'-áémpá'-wáásífá'á wété isasá ísááwa'a Ísu Káráísitini kísausafe'a imáyáa é'a Maníkómpá'á súwi súne.
9 Maníkóní kísau fasi'ámai maé'a ááninkoni ásé-aai simátime'a kem-biwísáfé'a inaí símae'o iyúnda Maníkó wéisaiye.
10 Kempá'ó ímbo kúndasafe'a sé'a Maníkómpá'á áísai úmae iyé'a aráámo táínamo e aambá wisínkéna'a Rómu-naopaken-kwaasise'a koméraano súne.
11 Maníkóní ámútanko súwa'nai isa'á kotúwa'nai ona'á wenáái sa fe'a fasi'ámai imáyáa íyantafe'a kempá'á kónae sé'a úne.
12 Miyámó ína'o é'a kembiwí túwa'nai ona'á kembá súwa'nai ónááwe. Ísu Káráísitintafe'a imáyáa é'a túwa'nai ona'á kembá miyá ónááwe.
13 Kesí waásisono. Kempá'ó ímbo kúndasafe'a sáwí-imayaa ofáínifo maanáái ísáaro. Sáwífa-kanaa kónae sé'o únda moórá-tantaako

ta'ótóráísa'a méraumne. Fí'onkaa-waasifimbo Maníkóní aambó
aráátimewanasamo arááíwáéntemba kembiwí fí'onkaa-waasi owa'á miyá
ónae sé'a úne.
14 Maníkó súwa'nai uráintafe'a sáwífa'-waasi óraa'-naopa'e kári'-naopa'e
seyaafá'-ááímó ísaraawiye ímbo ísaraawiye túwa'nai onó.
15 Miyámó únda Rómu-naopa'o méraan-kwaasi ásé-aai kosimátimenae sé'a
úne.

Ásé-aaigoni fasi'aén-ááí.

16 Ásé-aaisafe'o ímbo sigaesáfé'o únda maarán-ááín-iye. Ásé-aaisafesa
timankúnkúmbo owí Maníkó wení fasi'aéntámbá miwítí sáwí-imayaagomo
ta'ótokaimpinkemba wéfautinkaiye. Aifa'á Yúndaa-waasi ísaraawasa
ánaaemba fí'onkaa-waasi wéisaawe.
17 Ísu Káráísitin-aaisafetaamo érai'emo séta simankúnkúmbo
úndasafenasa mindásafena aantemba Maníkó séna arupíse úmai méraawe
sisatá wenaúranka'a arupíse úmaisa méraumne. Ásé-aaifinkemba
miyán-ááísá ísaraumne. Mindásafena naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba
agaimaréna séna
Maníkón-aaisafesa érai'emo sésamo timankúnkúmbo owísáféna Maníkó
séna
arupíse úmai méraawe simbá pósa
aúí'a úmai méranaawe
agaimaréna siyáiye.

Maníkómbá tínaaembo uwámakaan-aai.

18 Maníkó maanáái aráásímakaiye. Marapákén-kwáásí sáwí-imayaa ésa
sáwí'a ésa miyámó ombá Maníkóní érai'-aaigoni aambá fái'makaamba póna
Maníkó áyámba éna wíyómpakemba sáwí-meyamba timíníye.
19 Maníkóní áwáuma ímba aúpá'á wéraifo afora'á aráátímakaimba
marapákén-kwáásí awánésa ímba imáyáa uráamba póna sáwí-meyamba
timíníye.
20 Maníkó maramó úmaron-kanaarakemba kífé'wara'a Maníkóní áwáuma
awánésa wení fasi'aémbó waé'wae'o i-fásí'áémbá kawe'-úmai awánésa
Maníkón-ane'á túrantamba ímba wéawanaafo wení áwáuma é'a wéisaawe.
Maníkó úmakain-tantaa'a awánésa pósa wemó mérain-aai kanaa'á
wéisaawe. Mindásafesa sáwí'o ombá miwítí áwáugo isasá sáwí'a wéowe.
21 Maníkó mérain-aai ísaraambanifo ifátuwesa wenáwí'o mósá marésamo
érai'a méraiyemo seráámbá ímba mósá marésa súwi ímba sésa ifátuwesa
kaentaén-ímáyáá ésa kumeu'ó in-áémpá'-ímáyáá ésa
22 karo'á sésa kawe'-ímáyááwárá'-wáásísá úne sembánifo sáwí-
imayaawara'-waasi ésa
23 Maníkó maé'mae'o iwáín-ímáyáá ímba mósá marésa waási
áúwawaakaamba numamá waí-waamba iyaankafayaambá úmakesa
mintántáákóntáfésa imáyáa mósá wémaraawe.

24 Waási miyá-sáwí'ó ontáféna Maníkó ánaaemba uwátimena séna sáwí-
imayaasafe'o tiráááísafe'o íyamba úwoi miyán-oro siyáisasa miwí keyáárika'a
miwí túma sáwí'a wéowe.
25 Maníkón-aai érai'-aai taraisésa
karo'-ááí aráááíwaesa Maníkó seyaafá-tántáá'ó úmakaiwaintafesa
ímba imáyáa mósá marésa wení kísau ímbo máémba wemó uráin-
tantaakontafesa imáyáa mósá marésa mintántáákóní kísau wémaewe.
Maníkón-áwí'-aantembo mósá máráárаamba érai'a mindá ímba mósá
wémaraawe.

26 Waási miyá-sáwí'ó ontáféna Maníkó ánaaeni'a uwátimena séna
sáwí-imayaasafe'o tiráááísafe'o íyamba úwoi miyán-oro siyáisasa aaré
tuwaai'waimbá tiyuwésa keíyái kesuwaainíné sisaná kesuwaai'é sésa
sáwí'a úmae nówasa
27 waaí miyáumai tuwaaintómbá tiyuwésa keíyái kesuwaainí ke-
suwaainíné símaesa wénesa miyá-sáwí'á úmae wénontafena Maníkó miwí
túra'a sáwí-meyamba arupíse úmai wétimiye.

28 Maníkó wenáái érai'-aai taráísóntafenawe séna ánaaemba uwátímísana
miwíti sáwí-imayaago táái téna isasá kentí imáyáafinkeni'o ombá uwófí'a
wéowe.
29 Fí'o-fi'o-sawi-imayaago miwífímbá óraa'a isasá sáwí'o ombá ímba
saagésa túraniyamba ésa sáwí'a uwátinkesa kawe-kísáúmó máéntafesa
tirunkó símai sáwí'a uwátinkesa tínkamowasa púwówasa aaisambá sésa
karo'á simátiyuwesa símai sáwí'a uwátinkesa tíyo-aai símae nésa
30 túwí'a kumínkwae sésa karo'-ááí sésa Maníkómbá tíyámba uwánkesa
sáwí-aai simátinkesa karo'á sé'a óraa'-waasisa úne sésa túma maimaé iyésa
aú-sawi-kisau maénae sésa miyá ésa tinófoi-taai taraisésa
31 tirumpimbá kawe'-ááí ímba wéraisasa símaimo fasi'ámakaini'a ímba ésa
miwíti waási-imayaa ímba ésa tirumbá ímba uwátinkesa miyámó ombá
32 Maníkó ámáámba símarena séna miyá-sáwí'ó owí puwónááwe siyáimba
isésa ímba ifátúwáámba miyá úmae iyésa ímba saagésa miyámó owísáfésa
aamoín-owe.

2

Maníkó aaifimbó wémaitinkain-aai.

1 Tuwímbai tuwánésa sésa sáwí'o owí sáwí-meyamba maénááwe sewí
simátíménda ísáaro. Miyámó sembá kembiwíwárá'á miyá-sáwí'ó ombá
póna aaifimbá maitinkáína'a sáwí-meyamba maénááwe.
2 Miyá-sáwí'ó owí Maníkó aaifimbá maitinkéna sáwí-meyamba tímímba
wemó arupíse úmaimo miyámó in-ááísá ísaraumne.
3 Tuwímbai tuwáné'a sé'a sáwí'o owí sáwí-meyamba maénááwe sembá
miyá-sáwí'á ombá pó'a Maníkó aaifimbá ímba maisinkéna sáwí-meyamba
simíníye ímba seró.
4 Sáwí'a owaná Maníkó arumbá uwátinkena ímba áááma sáwí-meyamba
tímímba timu'maréna méraiye. Mindásafe'a sáwísamban-iye ímba seró.
Sáwí'o ombá tuwé'a Maníkómpá'á tíyantafena arumbá uwátinkena
timu'maréna méraiye.
5 Énifo kemá tirunté'a maré'a sáwí'o ombá ímba tuwé'a Maníkómpá'á
ímba wétewe. Miyá-sáwí'ó úmae íyóntafena Maníkómó aaisambó sénamo
arupíse-sawi-meyambo timínda-kanaa tínana Maníkó áfááraumai sáwí-
meyamba timínana óraa'a íníye.
6 Minkánáá tínana seyaafá'nánká miwíti kísausafena kawe'-méyáné sáwí-
meyane anondáá timíníye.
7 Kawe'á úmae iyésa sésa Maníkó kentáá súwí'a mósá maréna
sánkasinkenasa maé'mae'o onda-íta uwásinkainiye sewí Maníkó aúí'a úmai
maé'mae'o íyani'a uwátinkainiye.
8 Kesáfé-ímáyáá aantemba ésa kawe'-ááí tínaaeni'a uwámesa sáwí-aai
arááíwáéwi Maníkó áfááraumai aaisambá tiyéna sáwí-meyamba timíníye.
9 Sáwí'o owí Maníkó tí'a índa-i'a uwátinkena umbai-tántáá'á tiména
Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye miyá éna

10 kawe'ó owí Maníkó sánkatinkena túwí'a mósá maréna aáno uwátinkena
Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye miyá éna
11 ímba tuwínkaa'-úmai-meyamba timínífo arupíse úmai-meyamba
timíníye.
12 Fí'onkaa-waasi Maníkó naaófá'ó Mósesembo simámakain-amaamba
ímba isésa sáwí'o ontáféna méraawini áwáuma Maníkóní némpa'a
maé'mae'a ónááwe. Yúndaa-waasi Maníkó Mósesembo simámakain-
amaambo isésamo taráísóntafena Maníkó minámáánkóní áwáuwara'a
aaifimbá maitinkáíníye.
13 Maníkó Mósesembo simámakain-amaambo isésamo ímbo
arááíwaiyanamo éna Maníkó arupíse úmai méraawe ímba síníye.
14 Maníkó fí'onkaa-waasi
wení ámáámba ímba simátímakowasa miwítí imáyáafinkembo
minámáámbó arááíwaesamo ombá minámáámbó ísaraan-kwaasiyaamba
wéowe.
15 Miyámó ombá Maníkóní ámáámba miwítí imáyáafimba
wéraisasaraamba méraawana tirumpimbá aaí wéna kawe'ó ontáféna
minááígó séna kawe'án-owe séna sáwí'o ontáféna sáwí'an-owe wésiye.
16 Moórá-kanaamo tínanamo éna Maníkó Ísu Káráísitintafena sínana wemá
waásiti imáyáa aúpá'-ímáyáá tuwímbarena aaifimbá maitinkáíníye. Ásé-
aaimo simátimunda minááíwárá'á simátimune.

Yúndaa-waasi Maníkóní ámáámba tokáundasa póna súwa'nai iyemo siyáan-aai.

17 Yúndaa-waasisa únemo sewí ísáaro. Maníkó Mósesembo simámakain-
amaamba ísaraundasa póta kawe'-úmaisaamo méraundasa Maníkóní
waásisa úne sé'a kentúma mósá wémaraawe.
18 Minámáámbá ísaraantafe'a Maníkómbó arááímo tainí'o on-ááí isé'a
kawe'ó on-tántáá'é sáwí'o on-tántáá'é kanaa'á tuwímbare'a
19 óraaka sé'a kawe'-ámbó ímbo awánaraan-kwaasi kanaa'á aráátimeta
kumeu'-áémpá'ó méraan-kwaasi kanaa'á sáma kátinketa
20 táá'o ímbo ísáán-kwaasi aráátimeta iyámpóíyaambo on-kwáásí
aráátimune wésewe. Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba
ísaraantafe'a imáyáa é'a sé'a seyaafá'-ááí iséta érai'-aaisa súne-imayaa
é'a pó'a miyán-ááí wésewe.

21 Tuwímbaimo aráátimemba kembiwíwárá'á minááí arááíwáéro.
Umémbá ímba orómó sembá kembiwíwárá'á ímba miyán-oro.
22 Aare-úméné waai-úméné ímba orómó sembá kembiwíwárá'á ímba
miyán-oro. Karo'-máníkó sáwí-tantaa'a iyémó sembá kembiwíwárá'á
sáwí'a é'a minkáró'-máníkóní naaúmpa'o sáwí'o ombá mindá ifá'á túwáaro.
23 Maníkó Mósesembo simámakain-amaanta ísaraumne sé'a kentúma mósá
máráámbanifo minámáámbá taraisé'a sáwí'o ombá waási tuwánésa sésa
Maníkón-áwí'a sáwí'a uwánkááwe wésewe.
24 Mindásafena naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Yúndaa-waasi sáwí'o ontáfésa
fí'onkaa-waasi tuwánésa Maníkómbá
símai sáwí'a wéuwankaawe
agaimaréna siyáiye.

25 Yúndaa-waasi ontáfé'a túma kárámai araénáémba wée'a sé'a
Maníkóní waásisa únemo sewí Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba
arááíwáémba Yúndaa-waasi ombá mindá kawe'á uwátínkáífo minámáámbá
ímba arááíwáémba Yúndaa-waasi é'a túma kárámai araénáémba uráamba
mindá ímba kawe'á uwátínkáísa'a úwoi-waasiyaamban-owe.
26 Fí'onkaa-waasi ímba túma kárámai araénáémbo

owí Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba arááíwáéwanamo imbá Maníkó séna Yúndaa-waasiyaamba é'a túmo kárámaimo araénáémbo owíyáámbá é'a kesí waásiyaamban-owe wésiye.
27 Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba agaimarówa'a Yúndaa-waasi isé'a túma kárámai araénáémba uráambanifo minámáámbá taráíyaamba pósa fí'onkaa-waasi ímba túmo kárámaimo araénáémbo owí minámáámbá arááíwáéwimo ésa aaifimbá maitinkánááwe.
28-29 Túmo kárámaimo araénáémbo owí mindásafena aantemba ímba Yúndaa-waasi Maníkóní waási-úramban-ofo Maníkóní ámútanko miwítí sáwí-imayaa maitíyukaiwai Yúndaa-waasi Maníkóní waási-úramban-owe. Agaimakáin-amaanko ímba miyá uwátínkáífo Maníkóní ámútanko miyá wéuwatinkaiye. Miyámó on-kwáásísáfésa fí'on-kwaasi ímba aamoí wéuwatinkaafo Maníkó aantemba aamoí wéuwatinkaiye.

3

1 Ímba fí'onkaafimban-ifo Yúndaa-waasifimba nóran-kawe-tantaara paápé uráiyo. Túmo kárámaimo araénáémbo uráamba mindá nóran-kawe-tantaara paápé uráiyo sembó
2 sísai íya'o é'a anondáá sé'a kawe-tántáá'á paápé éna aifa'á Yúndaa-waasi Maníkón-aaimo ta'ótoraiyantafena simátímakaiye sénaumne.
3 Simátímakaimbanifo tuwímbai Maníkóntáfésa ímba imáyáa ésa wenáái ímba wétaawiyafowe. Miyán-ofo Maníkó ímba miyá éna wemó siyáintemba éna símai fasi'ámakaintemba wéiye.
4 Waási karo'-ááí wésefo Maníkó érai'-aai aantemba wésiye. Maníkóntáféna símai aúfáífimba agaimaréna séna
enáái go érai'-aai aantemba isasá waási ísaraawe. Ímba kanaa'á aaifimbá maenkánááfo enáái go seyaafá'-wáási táái wéiyaakaiye
agaimaréna siyáiye.
5 Kesáámó sáwítaamo úndafinkemba Maníkóní kawe-kísáú afora'á wéraintafeta sáwíta únanasa Maníkó sáwí-meyamba símímba sáwí'a iyésá ímba senó. Miyán-ááí waásiti imáyáafinkemban-ifo ímba miyásá senó.
6 Maníkómó ímbo arupíse úmaimo mérainkakaa ánaaemba seyaafá'nánká'ó méraawini áwáusafena ímba tísai isinó.

7 Moórá-aai ísáaro. Kesáámó karo'-ááímó súndafinkemba Maníkóní érai'-aai afora'á paápé isaná wenáwí'a mósá óraa'o intáféta kesáámó sáwí'o úndasafenasa Maníkó aaifimbá maisínkáímba sáwí'a iyésá ímba senó.
8 Miyán-káró'-ááímó sembá mimpínkémbá sésa kesáámó sáwí'o úndasa mimpínkémbá kawe-tántáá'á paápé ínana Maníkón-áwí'a iyíníye ímba miyán-ááí seró. Tuwímbai kesúwí'a sáwí'a uwásinkaiyantafesa kentáfésa karo'á sésa miyán-ááí siyé wésefo Maníkó miwí aaifimbá maitinkéna arupíse úmai sáwí-meyamba timíníye.

Seyaafá'-wáási ímba arupíse úmaimo méraan-aai.
9 Kemá Póro mináái imáyáa é'a súne. Maníkón-aúranka'a ímba maarán-iye. Yúndaa-waasiya kawe'-wáásísá únasasa fí'onkaa-waasi sáwí-waasi owémá ímba miyán-ifo é'a siyáumne. Sáwí-imayaago seyaafá'nánká ta'ótokaiye súne.
10 Mindásafena Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna Maníkón-aúranka'a seyaafá'nánká ímba arupíse úmai méraawe.
11 Énifo seyaafá'nánká'ó arupísemo í-tántáá'á ímba kawe'-úmai awánésa Maníkóe'a méranae ímba wésewe.

12 Seyaafá'nánká Maníkómbá tínaaemba uwámesa sáwí-amba arááíwaesa kosaambaí ésa
ímba kawe'á wéowe.
13 Waási puwésamo kawáá'o ontembá miwí tááigo miyá isasá karo'á simátiyuwaawana miwí tááigo waaifainkómó waásimo ukútíntemba isasá
14 óraa'a símai sáwí'a uwátinkesa
15 áááma tínkamowasa púwówi mésa
16 nópa'o tí'o úni'a úmai
umbai-tántáá'á timésa
17 ímba faru uwátinkesa
18 Maníkón-áároi ímba inkaisésa ifátuwesa méraawe
agaimaréna siyáiye.

19 Maníkó seyaafá'-máráfákén-kwáásísáféna ámáámba séna minááí arááíwáéro siyáimbanifo taraiséta seyaafá'nánká Maníkón-aúranka'a sáwí'a éta súnda arupíse úmaisa méraumnesa ímba érai'a súne.
20 Maníkómó siyáin-amaamba wéraisata seyaafá'nánká ímba érai'e séta seyaafá'-ámáámbá arááíwaundasa póna Maníkó kentáásáféna séna arupíse úmai méraawe síníye súndasa karo'-ááísá súne.
Ámáámba iséta sáwí'a uráumnesa súne.

Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo owí Maníkó arupísemo uwátínkáín-aai.

21 Maníkó aú-amba arááásimenasa Maníkón-aúranka'o waásimo arupísemo uwátínkáín-amba arááásimenasa wemó siyáin-amaamba ímba imáyáa éna minámbá arááásímakaiye. Minááísáfésa naaófá'á Mósesee Maníkón-aai simátímakowiye minámbá paápé índa-aai simátimesa agaimakáawe.
22 Waási Ísu Káráísitafesa sésa érai'a kentáási sáwí-imayaafinkemba awásíyukaiye sewaná miwísáféna Maníkó séna arupíse úmai méraawe wésiye. Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmbo owí Maníkó arupíse uwátínkáímba mimbórá-ámbá wéraiye.
23 Seyaafá'nánká sáwí'a ésa Maníkómbó arááímo táínda-i'o úmaimo ménaesamo ombá káfé'a ímba miyáumai méraawana póna
24 Maníkó úwoi túwa'nai ena arumbá uwátínkáísana Ísu Káráísiti miwítí sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkembo awátinkena Maníkón-aúranka'a arupíse uwátinkaindasafena pukáiye.
25 Maníkó séna sáwí'o om-béyámbá maitiyuwáíndasafena Ísu Káráísiti puwínana wení naaemá kumíníye siyáimba minááísáféta séta érai'a miyán-iye súndasafenasa kentáási sáwí-meyamba wémaisiyuwaiye. Áááémo sáwí'o uráamba Maníkó ímba áááma sáwí-meyamba tiména wemá arupíse imbá awánáíyantafena séna ánaaemba Ísu Káráísiti puwéna miwítí sáwí-meyamba maitiyuwáíníye siyáiye.
26 Káfé'a Maníkó arupísemo imbá awánáíyantafena waásimo sáwí'o ontáféna imáyáa éna maará wéiye. Ísu Káráísiti miwítí sáwí-meyamba maitiyúwáín-aaisafesa timankúnkúmbo owí Maníkó wenaúranka'a arupíse wéuwatinkaiye.

27 Miyáumai kesúsa maimaétaamo íyóndasa kentááfímbá ímba wéraiye. Ímba kentáási kawe-kísáúsáfénan-ifo Ísu Káráísitin-aaisafeta simankúnkúnta úndasafena mindásafena aantemba Maníkó wenaúranka'a arupíse wéuwasinkaiye. Miyáumai kesúsa maimaétaamo íyóndasa kentááfímbá ímba wéraiye.

28 Simátimunda érai'-aain-iye. Maníkóní ámáánta ímba
arááíwaundasafenasaan-ifo wenááisafeta simankúnkúnta úndasafenasa
Maníkó wenaúranka'a arupísesa wéuwasinkaiye.
29 Ímba Yúndaa-waasi aantembanifo fí'onkaa-waasiwara'o túwa'nai
índasafena Maníkó méraiye.
30 Mimbóráwígó Maníkó ména Yúndaa-waasisa wenaúranka'a arupíse
uwásinkenasa fí'onkaa-waasiwara'a miyá wéuwatinkaiye.
31 Wenááisafeta simankúnkúmbo úndasafenasa Maníkó arupíse
uwásínkáísata miyáumai Maníkóní ámáámba ímba tuwéta minámáánkóní
áwáuma awánéta wéaraaiwaumne.

4

Émbaramu Maníkón-aaisafena amankúnkúmba úntafena arupíse úmai méraanemo Maníkó siyáin-aai.

1 Émbaramu Yúndaa-waasisa síwá'náma wenááimo simátíménda ísáaro.
2-3 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Émbaramu Maníkón-aaisafena érai'emo sénamo amankúnkúmbo
uráintafena Maníkó séna arupíse úmai méraane siyáiye
agaimaréna siyáiye. Émbaramuni kawe-kísáúsáfénamo Maníkómó sénamo
arupíse úmai méraane siyáinkakaa Émbaramumo wení kísausafenamo
áúma maimaéna iyúmba wéraisino. Émbaramu Maníkón-aaisafena érai'e
siyóntafena Maníkó séna arupíse úmai méraane siyáimba mindásafena
Maníkón-aúranka'a Émbaramu áúma maimaéna iyúmba ímba wérombaniye.

4 Moórá-aai ísáaro. Moóráwigoni kísau wémaewana méyámbó tímímba
ímba úwoi wétimifo miwítí kísau awánéna méyámbá wétimiye.
5 Maarán-ááí érai'-aain-iye. Kawe-kísáúmó maúndasafena arupíse
úmai méraawe-aai Maníkó ímba wésifo Maníkón-aaisafeta simankúnkúmbo
úndasafenasa Maníkó séna arupíse úmai méraawe wésiye. Sáwí'o
uráundasaamo arupísemo uwásínkáinta Maníkón-iye.
6 Kawe-kísáúmó máéntafena Maníkó ímba imáyáa wéifo Maníkón-
aaisafesamo érai'emo sentáféna imáyáa éna arupísemo uwátínkáíwain-iye
Maníkó sisaná miwí tirunkó kawe'á wéiye. Minááísáféna naaófá'á Téfíti
aúfáífimba agaimaréna séna
7 Maníkó sáwí'o owítí sáwí-imayaa maitiyuwéna ímba imáyáa úmae íyísana
tirunkó kawe'á wéiye.
8 Sáwí'o owí Maníkó ímba imáyáa
úmae íyísana tirunkó kawe'á wéiye
agaimaréna siyáiye.

9 Minááí túmo kárámaimo araénáémbo uráawi Yúndaa-waasisafena aan-
temba ímba siyáifo ímbo túmo kárámaimo araénáémbo uráawisafenawara'a
Téfíti séna miwítí sáwí-imayaawara'a maitiyúwáísana tirunkó kawe'á
wéiye-aai siyáiye. Fí'omba minááí
sé'a Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Émbaramu Maníkón-aaisafena érai'emo sénamo amankúnkúmbo
uráintafena Maníkó séna arupíse úmai méraane siyáiye
agaimaréna siyáiye.
10 Émbaramu áúma ímba kárámai araénáémbo urónka'a Maníkó wentáféna
séna arupíse úmai méraane séna

11 Maníkón-aaisafena érai'e séna amankúnkúmba úntafena arupíse úmai méraandawi ómpo enáúma kárámai araénáémba uwó súwana miyá uráiye. Miyáumai túmo ímbo kárámaimo araénáémbo uráawiwara'a Maníkón-aaisafesa érai'e sésa timankúnkúmba ontáféna Maníkó séna arupíse úmai méraawe wésiye. Miwí Émbaramumo miyámó uráintemba Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba ésa pósa Émbaramuntafesa kentáá síwá'náraamban-iye wésewe.
12 Súmo kárámaimo araénáémbo úndawisa wemá kentáá síwá'náma iyésá súne. Ímbo súmo kárámaimo araénáémbo úndasafeta aantembanifo Émbaramumo miyámó uráintemba Maníkón-aaisafeta simankúnkúmba úndasafetaawe Émbaramuntafeta kentáá síwá'náma iyésá súne. Émbaramu áúmo ímbo kárámaimo araénáémbo urónka'a Maníkón-aaisafena amankúnkúmba éna ména póna Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba owí tíwá'nán-iye.

Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo owí Maníkó símai fasi'ámakaimbo timínda-aai.
13 Naaófá'á Maníkó Émbaramuntafena símai fasi'ámakon-aai séna ewé enaísaafitantambo íyawiye seyaafá'-márámá kentí maramá wéraiye siyáiye. Ímba Émbaramu Maníkóní ámáámba arááíwakontafenan-ifo amankúnkúmbo úntafena aantemba Maníkó séna arupíse úmai méraane súmbanifo Maníkó Émbaramuntafena símai fasi'ámakon-aai siyáiye.
14 Maníkó símai fasi'ámakon-aai Mósesembo simámakain-amaambo arááíwáéwisafena ímba siyáifo Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo owísáféna siyáiye. Miyámó ímbo uráinkakaa Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo owí úwoisafesa owisinó. Maníkó símai fasi'ámakaimba úwoisafena sisinó.
15 Ámáán-aai wéraisasa taráíyaantafena moórá-amba Maníkómó aaisambó sénamo sáwí-meyambo timínda-amba paápé uráiye. Ámáán-aaimo ímbo wérainkakaa ímba taráísísina ámáán-aai wéraiye.

16 Émbaramu Maníkón-aaisafena amankúnkúmba úntafena símai fasi'ámakon-aai siyáiye. Miyáumai Émbaramun-aísaafitantambo íyawi Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba íyawi Maníkó úwoi túwa'nai ena símai fasi'átínkáímba timíníye. Ímba Maníkó Mósesembo simámakain-amaambo ísaraawi aantembanifo Émbaramumo amankúnkúmbo uráintemba timankúnkúmbo owí wemá úwoi túwa'nai iye. Maníkón-aaisafeta simankúnkúmba úndawisa Émbaramu kentáá síwá'náraamban-iye.
17 Maníkón-aúranka'a Émbaramu mérowana maarán-ááí símai agaimaréna séna
fí'o-fi'on-kwaasi tíwá'náma
óne Maníkó siyáiye
agaimaréna siyáiye. Maníkó púwómpinkembo íyáfasintinkaiwai éna wemó aaimó sisanamó ímbo wérain-tantaakomo paápé iwáín-ááisafena Émbaramu amankúnkúmba uráiye.
18 Waási ímbo paápé íyan-tantaatafena Maníkó Émbaramuntafena súwana Émbaramu érai'a miyá ínena siyé siyáimba póna fí'o-fi'on-kwaasi tíwá'nán-iye. Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
enaísaafitantambo íyawi
sáwífa'-waasi paápé ónááwe
agaimaréna siyáinka'a pósa paápé uráawe.

19 Áááma Émbaramu waurámbá kéna sáwífa'-aatai 100 aatai maisuwéna
mérowana awaaininkó Séraa age-ínímbá mérowana póna ímba imáyáa éna
Maníkóntáféna fasi'ámai imáyáa éna
20 Maníkó símaimo fasi'ámakon-aaisafena érai'e séna ímba kae'-ímáyáá éna
fasi'ámai ména Maníkón-áwí'a mósá maréna
21 séna Maníkómó símaimo fasi'ámakainten-úmai kanaa'á iyámpói simíníye
séna
22 miyáumai Maníkón-aaisafena érai'e séna amankúnkúmba úntafena séna
arupíse úmai méraane siyáiye.

23 Arupíse úmai méraane siyáimba ímba Émbaramuntafena aantemba
siyáifo
24 kentáásáfénawara'a miyán-ááí siyáiye. Fasi'aénkó Ísumba
pukáimpinkemba Maníkó íyáfasinankaraiwain-aaisafeta érai'e séta
simankúnkúmbo úndasafenasa séna arupíse úmai méraawe wésiye.
25 Kesáámó sáwí'o uráundasafenasa kentáási sáwí-meyambo
maisiyuwáíndasafenasa Maníkó Ísu Káráísitimba ai'marówana kuména
kumpuwúwana Maníkó wenaúranka'a arupíse uwásinkaindasafenasa
pukáimpinkemba íyáfasinankaraiye.

5

Maníkó arupísesaamo uwásínkáín-aai.

1 Ísu Káráísitin-aaisafeta simankúnkúmbo úndasafenasa Maníkó we-
naúranka'a arupísesa uwásínkarenasa Fasi'aénkó Ísu Káráísitini kísau-
imayaa éna faru uwásínkáísata mimbóráí'a úmaisa méraumne.
2 Ísu Káráísitin-aaisafeta simankúnkúmbo úndasafenasa Maníkó úwoi
wésuwa'nai-ipata mósinkaraisata méta Maníkóe'a sámo kain-áémpátá
méraandasafeta amu'maréta méraunanasa sirunkósá aamoí wéiye.
3 Umbai-tántáá'ó kempátáámó wéraimba sirunkósá aamoí isatá
minúmbáí-tántáá'ó wéraintafeta fasi'ámai méta ímba suwesaraí ínta
4 mindásafena Maníkó séna kawe'-úmai méraawe sisatá mindásafeta
weséta méraandasafeta amu'maréta méraunana sirunkósá aamoí wéiye.
5 Weséta méraandasafeta amu'marétaamo méraundasa kentáásáféna
ímba awinkáínda póna ímba sigaesá íníye. Maníkó wení Ufaen-
ámútánkómbá ai'marówana keséta kumbéna Maníkómó kentáásáfénamo
óraa'-imayaamo imbá aráásímímba póta wesé'o méraandasafeta
amu'maréta méraunanasa póna ímba sigaesá wéiye.

6 Kesáá ímba fasi'ámai méraawananasa Maníkómó siyáin-kanaamo
tiyáimba kesáámó sáwí'o úmaisaamo méraundafinkembo kusúwa'nai
índasafenasa Ísu Káráísiti kumpukáiye.
7 Arupíse-waasigombo áwa'nai ondasáfé'a puwónaemo senkakaa umbaí
taisinó. Kawe'-wáásígómbó áwa'nai ondasáfé'a wen-ánóndáá puwónae sésa
púwówaisi ína púwówaisino ímba isáúmne.
8 Énifo kesáámó sáwítaamo úmaisaamo méraundasa súwa'nai
índasafenasa Ísu Káráísiti kumpukáiye. Ísu Káráísiti pukáimpinkemba
Maníkó arumbó símínta mindása wéaraasimiye.
9 Ísu Káráísiti kentáá-ímáyáá énamo pukáintafena Maníkón-aúranka'a
arupíse uwásínkarainta pónasa Káráísiti érai'a kentáási sáwí-meyamba
maisíyukaintafenasa Maníkó ímba aaisambá síníye.

10 Kesáá Maníkómbó síyámba uwánkaraundasa wenáániniko kentáá-
ímáyáá éna pukáimba póta Maníkóe'a mimbórá-ímáyáárátá méraundasa
miyáumai Ísu Káráísiti úwoi ména póna érai'a kawe'-ámpá'ó kúndasafenasa
wégarawiyiye.
11 Ímba mináái aantembanifo maarán-ááíwárá'án-iye. Fasi'aénkó Ísu
Káráísiti Maníkónté mimbóráí'a uwásínkáísanasa póna Maníkóntáféna ke-
sirunkósá aamoí wéiye.

Ándámunte Ísunte-taai.

12 Maarán-ááí ísáaro. Aifaráán-kwáásígó Maníkón-aai taráíyaimba póna
sáwí'o on-ámbá paápé uráiye. Sáwí'a uráimba póna púwón-amba paápé
uráiye. Seyaafá'nánká sáwí'a ombá pósa púwón-ampa'a wégowe.
13 Maníkómó Mósesembo ámáámbo ímbo simámakonka'a waási sáwí'a
uráamba isaná Maníkó misáwí'ó uráan-aai ímba agaimakáiye.
14 Aifa'á Ándámu mérowasa matinka-matinka úmaesa tunka'á Mósesemo
íyámaunka'-waasisomba pukáawe. Ándámu Maníkón-aai taráíyowasa
wempákén-kwáási tuwímbai ímba miyá umbá sáwí'a ésa pósa pukáawe.

Ándámu ánaaembo paápé índawimo índanteni'a éna Káráísitimo tuwímbai-
tantaa'o índanteni'a ímba uráifo
15 sáwí'a uráimbanifo Maníkó úwoisa wésuwa'nai-iye. Ándámu Maníkón-
aai taráíyaimba pósa seyaafá'nánká pu'maésamo íyómba érai'-aain-ifo
Maníkó seyaafá'nánká úwoi túwa'nai índasafena moóráwigomba Ísu
Káráísitimba ai'marówana kuména kawe'á uwátínkáfa'a íyímba minánkó
íyáákaraiye.
16 Ándámu aifaráán-kwáásígó sáwí'o uráinkakemba seyaafá'nánkátá
sáwí'a úmaeta iyúnanasa Maníkó ímba miyámó imbá kawetá uwásínkáíye.
Aifa-kánáá aifaráán-kwáásígó Maníkón-aai taráíyowana Maníkó séna sáwí'a
ónda po puwínone séna ánaaemba sáwífa'-waasi sáwí'a uwaná séna úwoi
túwa'nai e'a kesúranka'a arupíse uwátinkanaumne siyáiye.
17 Ándámu aifaráán-kwáásígó sáwí'o uráinkakemba seyaafá'nánká puwí-
ámpá'á arááíwáéwana minánkó ta'ótokaifo moóráwigo Ísu Káráísiti maarán-
óráá-káwé-kísáú maiyáiye. Maníkóntáfésa súwa'nai uwómó sewí úwoi
kawe'-úmai túwa'nai ena wenaúranka'a arupíse uwátínkáísana Káráísiti
túwa'nai isasá fasi'ámai mésa sáwí-kisaugomba wéiyaakaawe.

18 Énifo minááígóní áwáuma maarán-ááín-iye. Aifaráán-kwáásígó sáwí'o
urónkakemba Maníkó seyaafá'nánkátáféna séna sáwí'a ésa puwónááwe
siyáimba póna moóráwigo Ísu Káráísiti kawe'á urónkakemba sáwí'o
uráampinkemba faútinkena aúí'o úmaimo maé'mae'o íyani'a wéuwatinkaiye.
19 Aifaráán-kwáásígó Maníkón-aai taráíyonkakemba seyaafá'nánká sáwí'a
uráambanifo moóráwigo Ísu Káráísiti Maníkó siyáintemba urónkakemba
Maníkó wenaúranka'a sáwífa'nanka arupíse wéuwatinkaiye.

20 Sáwí'o umbá Maníkó wení ámáámba Mósesemba simámakomba
mindásafena miwítí sáwí-imayaago óraa'a uráiye. Miyá umbánifo Maníkó
arumbá uwátínkámaena iyúwana óraa'a uráiye.
21 Ááéma sáwí'o urón-imayaago ta'ótokowasa pósa puwí-ámbá
arááíwakaawe. Miyá uráambanifo káfé'a Maníkómó arumbó
uwásínkáíwaisa ta'ótóráísata wenaúranka'a arupíse úmaisaamo

méraundasa kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráísiti aúítaamo úmaisa maé'mae'o onda-íta wéuwasinkaiye.

6

Ísuwe'a kááísamaisaamo méraunda-aai.

1 Simátíménda ísáaro. Maarán-ááí ímba seró. Maníkó úwoi súwa'nai úmae iyínana óraa'a índasafeta sáwí'a úmae iyéta méranae ímba seró.
2 Púwón-kwaasimo miwítí sáwí-imayaagomo ímbo aneka'ó ta'ótotuwenamo wéraintemba kentáafímbá sáwí-imayaago ímba ta'ótotuwena wéraisata póta ímba sáwíta úmaeta iyéta ménaumne.
3 Maarán-ááí é'a ísaraawe. Nombó maisínkáanta Ísu Káráísiti weséta kááísasinkaisata weséta pukétaaraamba úmaisa méraunanasa kentáási sáwí-imayaago ímba ta'óto'maena íyísata méraumne.
4 Nombó maisínkáanta kesáá Ísu Káráísitiyeta puwúnasasa utarááwataaraa únanasa kentáási sáwí-imayaago ímba ta'óto'maena wéiyiye. Maníkó kentáásifowa fí'onka'ma'mai-fasi'aentambo pukáimpinkembo íyáfasinankaraintemba kentáá íyáfasisinkenaaraamba uráisata aúí'a úmaisa méraumne.
5 Ísu Káráísiti pukáimba wemó waásiti sáwí-imayaagomba íyáákaraintemba weséta kááísamai méraundasafenasa sáwí-imayaago kentáá ímba ta'ótokaiye. Miyáumai Ísu Káráísitimo pukáimpinkembo íyáfasinankaraintemba weséta kááísamai méraundasafeta aúí'a úmaisa méraumne.
6-7 Maarán-ááí ísaraawe. Púwówanamo imbá sáwí-imayaago ímba ta'ótotuwena wéraisana kentáási sáwí-imayaagoni fasi'aémbá tai'áínana kesáámó sáwí'o úmae iyúndawisa ímba ta'óto'mae iyíndasafena Ísu Káráísiti aaraa-táíyá'á pukáisana kentáási sáwí-imayaago kentáá ímba ta'ótokaiye.
8 Ísu Káráísitiye'a pukétaaraanta úmaisa méraundasa póta minááí érai'-aai isatá weséta méraumne.
9 Maarán-ááísá ísaraumne. Ísu Káráísiti pukáimpinkemba íyáfasinkaisana puwí-fásí'áénkó ímba ta'ótoraisana aneka'á ímba wépuwiye.
10 Aoisaambó ombó tai'áíndasafena mimbórá-kánáá pukáimba póna mindásafena ímba aneka'á puwéna íyáfasinena ména Maníkóntáféna imáyáa éna méraiye.
11 Miyáumai imáyáa é'a sé'a pukétaaraanta úmaisa méraunanasa sáwí'o úndawisa ímba ta'ótotuwena wéraisata méta Ísu Káráísitiye'a kááísamaisa méraundasa Maníkó aamoí ínkwae-i'a úmaisa méraumne.

12 Kentí sáwí-imayaasafe'a tiráááísafe'a ofáínifo sáwí'o owí kembiwí ímba ta'ótoraino.
13 Kentúsane kentiyáánamaisane ímba ewé símai sáwí'a é'a pukékaan-úmai méraawanamo íyáfasintinkaisa'o méraawi Maníkómpá'á kentúwawaa'a amé'a wentáfé'a ewé é'a kentúsane kentiyáánamaisane wení kawe-kísáú aantemba máéro.
14 Maníkó Mósesembo simámakain-amaanko ímba káráwiyisana Maníkó úwoimo túwa'nai iwáí káráwiyisana póna kentí
sáwí-imayaago kentúma ímba ta'ótoraino.

Maníkó wení kísau-waasi-i'o uwátínkáín-aai.

15 Minááí imáyáa é'a simátíménda ísáaro. Maníkó Mósesembo simámakain-amaanko kentáárá'á ímba káráwiyisana Maníkó úwoimo súwa'nai iwáísá káráwiyisata mindásafeta ímba úwoi sáwí'a úmaeta íyóno.

16 Wení kísau maénaumnemo sembá wemá káráwiyisasa wení kísau-waasi méraawe-aai ísaraawe. Miyáumai sáwí'o íyanamo éna misáwí-ímáyáágó ta'ótokaina'a misáwí-kísáú maimaé iyé'a méraawini áwáuma Maníkóní némpa'a maé'mae'a ónááfo Maníkón-aaimo isáíyanamo éna wemá káráwiyaina'a wení kísau maimaé'a iyíyana wenaúranka'a arupíse uwátinkainiye.

17 Ááémo sáwí'o uráawi ta'ótokowasa ánaaemba érai'-aai simátíma'maesa íyówa'a isé'a kentirumpimbá fasi'ámai ta'ótokaawa'a mindásafe'a Maníkómpá'á súwi súne.

18 Sáwí'o uwáí ta'ótokompinkemba Maníkó faútinkowa'a arupíse-imayaa uwaná minárúpísé-ímáyáágó ta'ótokaiye.

19 Ímba fasi'ámai méraantafe'a kesáái isáíyan-aai simátimune. Ááéma sáwí'a ónae sé'a fí'o-fi'on-tantaa'wara'a sáwí'a uwaná ta'ótokaimbanifo káfé'a kawe'á ónae sé'a kawe-ímáyáá aantemba é'a Maníkóndé-i'a oro.

20 Ááémo sáwí'o uwáí ta'ótokonka'a kawe'-ímáyáá ímbo umbá

21 sáwí'o uráamba káfé'a tigaemá wéiye. Sáwí'o untáféna ímba kawe-tántáá'á kentópa'a tiyáiye. Miyá-sáwí'ó úmae íyómpinkemba méraawini áwáuma Maníkóní némpa'a maé'mae'a wéowe.

22 Maníkó sáwí'o umpínkémbá faútinkena wení kísau-waasi-i'a uwátínkaraimba pó'a Maníkóndé-i'a úmai mé'a aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe.

23 Sáwí'o owí-ánóndáá puwíyambanifo Maníkó kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráísitini kísau-imayaa éna aúítaamo úmaisaamo maé'mae'o onda-íta wéuwasinkaiye.

7

Maníkóní ámútanko aráásímakain-antaamo arááíwaunda-aai.

1 Kesí waásisono. Seyaafá'nánká ámáán-aai ísaraafo simátíménda ísáaro. Úwoimo méraanka'a ámáán-aaigo káráwiyaimba póna puwíyamba minááígó ímba káráwiyiniye.

2 Ámáánkomo siyáintemba aarakwá'ó ombá awaaikómó aúmó aráínka'a awaainínkó wesé'a kááísamai méraisana awaaikómó púwísanamo imbá kááísamaimo méreyamba wétai'aiye.

3 Awaaikómó mérainka'o aaregómó fí'on-kwaasigonka'o wimbá mindá sáwí-inimban-iye sefó awaaikómó puwínanamo éna ámáánkomo sintembá fí'on-kwaasimo maíndamo éna kanaán-iye.

4 Kesí waásisono. Miyáumai kentáfénawe séna

Ísu Káráísiti pukáimba Maníkómó Mósesembo simámakain-amaamba imáyáa é'a Ísu Káráísitiye'a kááísamaimo méraantafe'a pukékaambo úmaimo méraamba minámáánkó ímba ta'ótokaifo Ísu Káráísitiye'a kááísamai méraawe. Maníkó Ísu Káráísitimba pukáimpinkemba íyáfasinankaraiwai Ísunde-i'a uré'a pó'a Maníkóní kísau wémaewe.

5 Ááéma sáwí-imayaasafeta siráááísafetaamo uráundarata ímba miyán-oro siyáin-amaamba iséta imáyáa éta ifátuweta sáwí-imayaasafeta siráááísafeta éta sáwí'a

éta púwónda-amba aráááíwaeta

6 miyásáámó uráunda káfé'a Maníkó sáwí-imayaago ta'ótokaimpinkenta faúsínkáísanasa Maníkómó Mósesembo simámakain-amaanko ímba

ta'ótokaisata áááéraan-amba Mósesemo agaimakáin-amaankoni aambá ímba aráááíwaeta
aú-amba Maníkóní ámútanko aráásímakain-anta wéaraaiwaumne.

Maníkóní ámááámbo ímbo wérainkakaa sáwí-imayaagoni áwáuma ímba isáúsino siyáin-aai.

7 Minááímó imáyáamo é'a simátíménda ísáaro. Maníkómó Mósesembo simámakain-amaantafe'a sáwí-amaamban-iye ímba seró. Minámáán-ááímó ímbo wérainkakaa sáwí-imayaagoni áwáuma ímba isáúsino. Túraniyamba ímba oro. Minámáánkómó ímbo miyámó siyáinkakaa súraniyambo úndasafe'a sáwí'a úne ímba súsino.
8 Minámáánkó séna túraniyamba ímba orómó siyáimba kempímbá sáwí-imayaa wéraimba pó'a minámáámbá taraisónae sé'a súraniyamba áfááraumai uráumne. Minámáánkómó ímbo wérainkakaa sáwí'o únda ímba imáyáa é'a sáwí'a úne súsino.
9 Ámáánko ímba miyán-oro siyáimba ímba isé'a kawe'-úmai méraumne-imayaa é'a mé'a ánaaemba minámáámbá ísaraunda taraisónae sé'a taráíyaunda
10 mindá púwóndawi úne. Minámáámbó aráááíwakaundarakaa kawe'-úmai mérausino. Minámáámbó taráíyaundawi pó'a púwóndawi úne-aai ísaraumne.
11 Minámáánkó séna ímba miyán-oromo siyáimba kempímbá sáwí-imayaago wéna póna karo'á simásínkáísa'a minááí taraisónae sé'a taráíyaunda pó'a púwóndawi úne.

12 Miyáumai Maníkómó Mósesembo simámakain-amaan-aai ímba miyá oró-ááí Maníkón-aai arupíse-aai kawe'-ááín-iye.
13 Minkáwé'-ááígó ímba púwónda-i'a uwásínkaraifo kesí sáwí-imayaago aantemba púwónda-i'a uwásínkaraiye. Sáwí-imayaasafe'a siráái wétaifo minámáámbó taraisónae sé'o taráíyaunda púwóndawi é'a kesí sáwí-imayaagoni áwáuma áfááraumai sáwí'a úwa'a awánaraumne. Minámáánkó séna ímba sáwí'an-oro siyáifo kemó sáwí'o uráunda kesí sáwí-imayaago aantemba óraa-sawi'a úwa'a awánaraumne.

Sáwí'o úndawisaamo ta'ótokain-aai.

14 Ámáámba Maníkómpákémbá kunkáifo kemá marapákén-kwáásí únana sáwí'o úndawi ta'ótokaisa'a minímáyáágóní kísau wémaumne.
15 Kawe'ó úndasafena siráái taisa'á miyá ónae súndanifo ímba miyá wéune. Sáwí'o úndasafena ímba siráái taisa'á ímba miyá ónae súndanifo miyá wéune. Miyámó únda ímba kawe'-ímáyáá wéune.
16 Ímba sáwí'a ónae súndanifo miyá-sáwí'ó úndasafe'a sé'a Maníkó siyáin-amaamba kawe'-ámáámbán-iye súne.
17 Sáwí'o únda ímba kemá miyá úmpo sáwí-imayaago kempímbá wéraisa'a sáwí'a wéune.
18 Marapákén-kwáásí únda kanaa'ó kawe'ó únda kempímbá ímba wéraisa'a awánaraumne. Kawe'ó úndasafena siráái taisa'á ímba kanaa'á kawe'á wéune.
19 Kawe'á ónae sé'a úndanifo ímba miyá é'a ímba sáwí'a ónae sé'a úndanifo úwoi sáwí'a wéune.
20 Ímba sáwí'a ónae súndanifo miyá-sáwí'ó únda ímba kemá miyá úmpo sáwí-imayaago kempímbá wéraisa'a sáwí'a wéune.

21 Áwáuma maarán-iye. Kawe'á ónae sé'o úndanifo sáwí-imayaago
tafisímaena íyísa'a
22 kesirumpimbá Maníkóní ámáántafe'a aamoí úndanifo
23 moórá-awauma kempímbá wéraisana sáwí'o ónae súndawi kembá
tafisisaná Maníkóní ámáámba kawe'-ámáámbá pó'a arááíwaenae súndawi
tafisisaná sáwí'o ónaemo súndawi tafisímai ta'ótokaiye.
24 Sésé'á únana sirunkó sáwí'a isa'á méraundasafe'a sé'a sáwí'a é'a
púwóraantambo úndafinkemba nááwa siyáíniyo súnana
25 Fasi'aénkó Ísu Káráísiti síyáísa'a Maníkóntáfé'a súwi súne.

Miyáumai kesirumpin-ímáyáá é'a sé'a Maníkóní ámáámba arááíwaenae
súndanifo kesúgoma sáwí-imayaafinkemba sáwí'a wéiye.

8

Maníkóní ámútankomba arááímo tainí'o on-ááí.

1 Miyáumai Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraawi miwítí sáwí-meyamba
maitíyukaintafena Maníkó ímba aaifimbá maitinkéna sáwí-meyamba ímba
timíníye.
2 Ááéma sáwítaamo uráundawi ta'ótokowata púwóndasafeta ówánanasa
Ísu Káráísiti faúsínkaraisata weséta aúí'a úmaisa méraunanasa Maníkóní
ámútanko káráwiyisana Maníkó aaifimbá ímba maisinkénasa ímba sáwí-
meyanta simíníye.
3 Maníkó wení ámáámba siyáimbanifo sáwí'a ónae séta minámáámbá
ímba kanaatá arááíwakaunda póna minámáánkó sáwíta úmaisa
méraundafinkemba ímba síkaisata méraunanasa ánaaemba Maníkó
wenáánínkontafena séna sáwí'a ombá po miwísáféwe sé kumpuwínone séna
ai'marówana kesáámó sáwí'o úndawisaamo úndanten-auwarawi maimaéna
kentáási sáwí-imayaamo maisiyuwáíndasafenasa kumpukáiye.
4 Maníkó miyá uráimba póta sáwí-imayaasafetaamo siráááísafetaamo
úndasa ímbo miyá étaamo Maníkóní ámútankomo siyáintembo étaamo éta
Maníkóní ámáánko siyáintemba miyásá úmaisa arupísesa ónaumne.
5 Sáwí-imayaasafesamo tiráááísafesamo owí miwítí sáwí-imayaago
ta'ótokaifo Maníkóní ámútankombo arááímo táínda-i'o owí wení kawe'-
ímáyáágó wégarawiyiye.
6 Miwítí sáwí-imayaasafesamo tiráááímo tain-ímáyáá aantembo owí
méraawini áwáuma Maníkóní némpa'a maé'mae'a ónááfo Maníkóní
ámútankombo arááímo tain-ímáyáá aantembo owí aáno úmai aúí'a úmai
maé'mae'a ónááwe.
7 Sáwí-imayaasafesa tiráááísafesa on-ímáyáá aantembo owí Maníkóní
ámáámba ímba kanaa'á taawiyafésa Maníkóní namuro-wáásíyáámbán-owe.
8 Sáwí-imayaasafesamo tiráááímo táínda-i'o íyawi Maníkó ímba aamoí
wéuwatinkaiye.

9 Maníkóní ámútankomo kentirumpimbó méraimbo é'a sáwí-imayaasafe'o
tiráááímo táínda-i'a ímba é'a Maníkóní ámútankomo siyáintemba é'a
méraawe. Ísu Káráísitini ámútanko tirumpimbó ímbo méraiwai ímba wení
waásin-owe.
10 Ísu Káráísitini ámútanko kentirumpimbó méraimbo éna Maníkó we-
naúranka'a arupíse uwátínkaraimba pó'a kentí ámútanko maé'mae'a índawi
é'a sáwí'o uráantafe'a kentúgoma puwíndawin-owe.

11 Maníkó Ísumba pukáimpinkemba íyáfasinankowana wení ámútankomo
kentirumpimbó méraimbo éna kenkwárá'ó éna puwíyampinkemba
íyáfasintinkainiye. Wení ámútanko kentirumpimbá méraintafena Maníkó
miyá íníye.

12 Kesí waásisono. Minááí imáyáa íyata ímba kentáási imáyáafinkeni'a éta
Maníkóní ámútankombo arááímo táínda-ita úmaisa méraano.
13 Sáwí-imayaasafe'o tirááísafe'o ombó éna Maníkó séna méraawini
áwáuma Maníkóní némpa'a méraaro siyáifo Maníkóní ámútankomo túwa'nai
ína'o sáwí-imayaamo tuwé'o é'a aúí'a úmai ménaawe.
14 Maníkóní ámútankomo sintembó owí Maníkón-áánintomban-owe.
15 Maníkó wení ámútankomba ai'marówana kentirumpimbá méraiwai
ímba inkáítinkaisana inkaisí-ímáyáágó ímba ta'ótokaisa'a méraafo Maníkó
wenáánintoni'a uwátínkáísa'a Maníkómbá áánte'a sé'a kesifóo sé'a
méraawe.
16 Kesáá séta Maníkón-áánintonta únesaamo súnda Maníkóní Ufaen-
ámútánkó kentáásirumpimba ména séna mindá érai'-aain-iye wésiye.
17 Maníkón-áráá'a úndasa póta Maníkómó kentáásáfénawe sénamo
to'mayaa úmakaimba maimaéta Ísu Káráísitimo maíndanten-úmaisa
maénaumne. Umbai-tántáákómó wembó uráintemba kentááfímbá umbai-
tántáá'á wéraimba póta ánaaemba weséta sámo kain-áémpátá ménaumne.

Maníkó wení fí'onka'ma'mai-sasaamo arááásiminda-aai.

18 Maarán-ááí imáyáa é'a sé'a érai'a Maníkó wení fí'onka'ma'mai-
sama arááásiminata mindásafeta imáyáa éta kentááfímbó wérain-umbai-
tantaatafeta ímba óraa'-imayaasa wéune.
19 Maníkón-áánintone ayáámúntonesa únasasa Maníkómó úmakain-
tantaako waí-waankowe taaigówé seyaafá-káráán-tántáákówé kentáámó
suwánáíyantafesa mósá titaawiyésa simu'marésasa méraawe.
20 Naaófá'á Maníkó uwámakain-tantaatafena séna kawáá'a uwáwíníye
wení imáyáafinkemba séna ímba miwítí imáyáafinkemba siyáimba maarán-
ímáyáá éna séna
21 ánaaemba kawáá'índa-tantaa'a aambá fáítinkaanana uwámakaunda-
tantaa'a aneka'á ímba kawáá'a íníye. Kesí iyámpóímo faútínkáanasamo
kawe'ó úmaimo méraiyantemba mintántáákó miyáumai kawe'-úmai wéíniye
Maníkó minímáyáá uráiye.
22 Maarán-ááísá ísaraumne. Aaremó iyámpóímo matinkánaesamo
sésé'ó ontembá Maníkómó seyaafá-tántáá'ó úmakain-tantaako sésé'á éna
Maníkómó úmakain-tantaa'a paápé ínana awánánae séna amu'maréna
méraiye.
23 Ímba Maníkómó úmakain-tantaako aantembanifo kesááwárá'á
miyásá éta Maníkómó to'mayaa úmakain-tantaa'o simíndasafeta
imáyáa ondasáfénasa Maníkó wení ámútankomba ai'marówana
kesirumpintá kumbéraisata sésétá éta amu'maréta méraunanasa
Maníkó wenayáámúntone wenáánintone síkenasa aú-suwawaa'a
uwásinkaindasafeta amu'maréta méraumne.
24 Maníkó kawe'-ámpá'ó mésinkonkata séta érai'a Maníkóní iyámpóíya
éta weséta méraumne séta amu'maréta méraumne. Awánasuwaunda-
tantaatafeta ínta amu'maréta ímbo awánáúnda-tantaatafeta amu'maréta
ménaumpo
25 ímbo awánáúnda-tantaatafeta amu'maréta méta séta érai'a paápé íníye
séta ímba suwesaraí ínata fasi'ámai amu'maréta ménaumne.

26 Ímba fasi'ámai-waasi méta kawe'-ámpátá kúnanasa umbai-tántáákó
ta'ótóráísana póna Maníkóní ámútanko súwa'nai isatá nóraumaisaawa
Maníkómbá áísai onanasááwá súwa'nai íníyo séta sirumpintá sésé'-
aantemba éta ímba kanaa'á aaí súnanasa Maníkóní ámútanko kentáásáféna
imáyáa éna Maníkómpá'á áísai isaná
27 Maníkóní ámútanko Maníkómbó aráááimo tain-ááí séna wení waási-
imayaa éna miyán-ááí simbá póna Maníkó kentáási imáyáa awánaiwai póna
wení ámútankomo sin-ááí wéisaiye.

28 Maarán-ááí isáúmne. Wení waási-i'a ondasáfénasa wemparí'a
úmakaisata wen-ímáyáá éta méraunanasa sáwí-tantaa'e kawe-tántáá'é
kempátáámó timbá Maníkó mintántáá'á kawe'á wéuwasinkaiye.
29 Naaófá'á Maníkó wendé-í'a úmai wemparí'a úmakowaisafena séna
kesáánínkaamba ónááwe siyáimba póna wenáánínko Ísu kentáásuwaao-i'a
isatá wenáúnafaraawinta úne.
30 Naaófá'á wemparí'a úmakowisafenasa sáántenasa wenaúranka'a
arupíse uwásinkenasa wenáánínkaani'a wéuwasinkaiye.

Maníkó arumbá siménasa Ísumba ai'marówanamo kumpukáin-aai.

31 Maníkó miyáumai súwa'nai uráifo imáyáa é'a simátíménda ísáaro.
Sáwí'a uwátinkanae sésamo miyámó íyamba ímba kanaa'á kentáá
íyáákanaawe.
32 Maníkó wenáánínkomba ímba ta'ótorena kentáási sáwí-imayaa
maisiyuwáínkwae sénasa ai'marówana kumpukáiye. Miyá uráifo súwa'nai
índa-tantaa'a úwoisa simíníye.
33 Maníkó kentáá wemparí'a úmakaiwaisa wenaúranka'a arupísesa
uwásínkarainta pósa tuwímbai-waasi ímba kanaa'á aaifintá maisinkánááwe.
34 Tuwímbai-waasi kentáásáfésa puwíwae sésa ímba aaifimbá
maisinkánááwe. Ísu Káráísiti kentáásáfénasaawe séna puwéna íyáfasinena
Maníkón-ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á ména kentáá súwa'nai ena
Maníkómpá'á inaí wésiye.
35 Miyá intáfésa tuwímbai-waasi ímba kanaa'á Káráísitiyetaamo
méraundafakenta síyááwanasa Káráísiti kentáásáfénasa ímba awinkéna
kentáá-ímáyáá ímba wétuwaiye. Umbai-tántáá'ó kempátáámó tíndawe
aoisaambó wisínkétaawe sáwí'o uwásínkéntaawe sááimo táíndasaawe
unáánkwátói-iyaintaamo ondasááwé tuwímbaimo sínkamiyantaawe
púwóndasaawe miyán-tántáá'ó kempátáámó tínda Káráísitiyetaamo
méraundafakenta ímba kanaatá síyááwanasa Káráísiti kentáásáfénasa
ímba awinkéna kentáá-ímáyáá ímba wétuwaiye.
36 Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
ení waási-ita úndarakemba tuwímbai-waasi kentáásáfésa sésa tínkamonasa
puwíwae-imayaa úmaesa wéiyowe. Sipisípimo tufúwówanamo
púwíntemba kentáásáfésa tínkamonasa
puwíwae símae íyówe
agaimaréna siyáiye.
37 Miyá-sáwí'ó uwásínkáanta ímba imáyáa únanasa Ísu Káráísiti arumbá
símímba póna fasi'ásínkáísata miwísá wéiyaakaumne.
38-39 Maarán-ááí érai'-aai isa'á ísaraumne. Maníkó arumbá
siménasa Fasi'aénkó Ísu Káráísitimba ai'marówana kentáásáfénawe
séna kumpukáimba pósa Maníkómpá'ó méraundafakenta ímba kanaatá
siyánááwe. Púwóndasaawe úwoimo méraundasaawe Maníkómpá'ó
méraundafakenta ímba kanaatá siyánááwe. Wíyómpaken-kisau-waasiye

sáwí-amutane ífé'o wérain-tantaa'e ánaaembo paápé índa-tantaa'e wíyómpakewiye waántá-waasiti marupákéwíyé Maníkómó úmakain-tantaa'e miyán-tántáátónkó ímba kanaatá Maníkómpá'ó méraundafakenta síyááwanasa Maníkó kentáásáfénasa ímba awinkéna kentáá-ímáyáá ímba wétuwaiye.

9

Póro Ísareri-waasi arumbó uwátínkarain-aai.

1 Kemá Póro Ísu Káráísitini waási é'a érai'-aai aantemba súnana Maníkóní Ufaen-ámútánkó kesirumpimbá ména káráwiyisa'a maarán-ááí érai'-aai wésimatimune.

2 Kesí waási Ísareri-waasifinkembo kemá tiyáunda isa'á imáyáa únana sirumbá isaná sirunkó umbaí támae íyíye.

3 Miwí Ísu Káráísitin-aaisafesa ímba érai'e sembá pósa érai'emo sésamo ken-ánóndáámó íyámaiyanamo Maníkómó siyuwáínanamo Ísu Káráísitimo ánaaembo uwásiyuwainda mindá kanaán-iye súne.

4 Miwí kesí waási Ísarerin-andafakewi Maníkó wenáánintoni'a úmai wemparí'a úmakena wení sáma aráátimena aaimá símai kááísatinkena wení ámáámba simátimena símai fasi'ámakain-aai simátimena Maníkón-ímáyáámó mósá máráán-amba aráátimuwasa

5 ááéraan-oraa'-waasi miwí tíwá'náma uwaná Ísu Káráísiti iyámpói ú'mai minándáfá'á kumbéna seyaafá'-wáásíyá'á káráwiyisata wenáwíta mósá ma'maéta iyúnda mindá érai'-aain-iye.

6 Maníkó Ísarerin-andafaken-kwaasifinkemba ímba seyaafá'á wemparí'a úmakaifo tuwímbai wemparí'a úmakaimba Maníkó fasi'ámakain-aai taráíyaiye ímba sénáísaiye.

7 Émbaramun-aísaafitantambo uráawi ímba seyaafá'án-ofo tuwímbai Maníkóní iyámpói owaná naaófá'á Maníkó Émbaramuntafena séna enáánínkon-awi'a Áísáaki wenaísaafitantambo íyawi aantentafena séna enaísaafitantamba wéowe sénááwe Maníkó siyáiye.

8 Minááígóní áwáuma maarán-iye. Émbaramun-aísaafitantambo uráawifinkemba ímba seyaafá'án-ofo Maníkó kesí waásin-owemo óraaka'o siyáiwai aantemba Maníkóní waásin-owe.

9 Naaófá'á Maníkó Émbaramuntafena símai fasi'ámakain-aai séna súnda-kanaa tína'a méraanana Séraa waaíyámpói ma'ankáíníye siyómba

10 minááí kentáá síwá'náma Áísáakintafena siyáiye. Wemá óraa'a éna aaré maiyówana awaaininkón-áwí'a Répéka amáántágae'-iyampoi

11 ímba matínkaroyasarai miníyámpóíyáí ímba kísau maiyóyanka'a

12 Maníkó mininínkóntáféna séna ení iyámpóíyaimo ésarai aifarááwí ánaaenkewini kísau máíníye siyáiye. Maníkó wení imáyáafinkemba wení waási-i'a úmai wemparí'a úmarena táántaraifo miwítí kísau ímba awánarena táántaraiye. Miyáumai naaófá'á séna ení iyámpóíyaimo ésarai aifarááwí ánaaenkewini kísau máíníye siyáiye.

13 Maníkón-aai aúfáífimba miníyámpóíyáísáféna agaimaréna séna

Yékopumba kemparí'a úmare'a Ísomba

sínaaeni'a úmaraune Maníkó siyáiye

agaimaréna siyáiye.

14 Tuwímbai mindásafesa imáyáa ésa karo'á sésa Maníkó ímba arupíse iyémó sembá mindá karo'-ááín-iye.
15 Naaófá'á Maníkó Mósesentafena séna
sirumbó uwátinkanae súndawisafe'a
sirumbá uwátinkaumne. Kawe'ó
uwátinkanae súndawisafe'a miyá wéune
siyáiye.
16 Miyáumai ímba waási tirááímo taintáfénawe waási kawe-kísáúmó maíyantafenawenifo Maníkó wení imáyáafinkemba séna sirumbá uwátinkanae siyáintafena wení waási-i'a úmakaiye.
17 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Mósese méronka'a Ísípi-marafa'o káráwiyowi wentáféna Maníkó séna seyaafá'-máráfákén-kwáási kesí fasi'aéntámbó enane'ó úndama awánésa kesúwí'a isáíwae sé'a embá káráwiyi-kisaura'a íyáfasinankaraumne Maníkó siyáiye
agaimaréna siyáiye.
18 Miyáumai Maníkó wení imáyáafinkemba wembó arááímo tainí'o énamo sirumbá uwátinkanaemo simbá arumbá uwátinkena wembó arááímo tainí'o énamo tirumbó máráántembo imbá tirumbá máráántemba wéuwatinkaiye.

Maníkó aaisambá tiyéna arumbá uwátinkenamo in-ááí.

19 Mindásafe'a imáyáa é'a maarán-ááí ímba seró. Sáwítaamo úndasa nóra sénawa Maníkó aaifintá maisinkáíyo. Maníkó imáyáa éna séna sáwí'a ónááwemo siyáimba mindása sáwíta wéune. Miyáumai aaifimbó maisínkáínta mindá sáwí'an-iye minááí ímba seró.
20 Kembiwí úwoi-waasi méraafo Maníkómó siyáin-aai anondáá ímba seró. Maarán-ááí imáyáan-oro. Sawe-ánáfeumbo ombá agari'-márámá maiyésa sawe-ánáfeumba úmárááwana misáwé-ánáfeunko ímba maarán-ááí wésiye. Nóra séra kembá miyá uwásinkaao ímba wésiye.
21 Sawe-ánáfeumbo ombá mimbórá-ágárí'-márámá maiyésa kae'-ánáfeumba úmaresa moóráfimba úwoi-kisau maésa moóráfimba kawe-kísáúmó máémba mindá miwínén-iye.

22 Maníkó miyáráámbá wéiye. Maníkóní fasi'aéné aaisambó siné awánáíyantafena sáwí'o uráan-kwaasimo tínkaminda miwítí méyámbá póna ááéma ímbo tínkamimba timu'maréna ména ánaaemba tínkaminiye.
23 Kentáá wemparí'a úmarenasa arumbá uwásínkáínta póta weséta sámo kaipatá méta wení fí'oran-kawe-kisau awánaandasafenasa Maníkó sáwí'o uráan-kwaasi ímba ááéma tínkamimba timu'maréna méraiye.
24 Ímba Yúndaa-waasifinken-aantenta sáántaraifo fí'onkaa-waasiwara'a táántaraiye.
25 Miyáumai naaófá'ó Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Ósíya agaimaréna séna
Maníkó séna ímba kesí waási-i'a uráan-kwaasisafe'a kesí waásin-owe sé'a ímbo sirumbó tímakaundasafe'a sirumbá timúne sénaumne.
26 Ímba kesí waásin-owe siyáundafa'o méraawisafe'a ánaaemba kesáánintomban-owe sénaumne Maníkó fasi'aénkwáráwí síníye
Ósíya agaimaréna siyáiye.
27 Naaófá'ó Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Áísáya agaimaréna séna
Ísarerin-andafaken-kwaasi sáwífa'a ésa nonáámááíyaamba úmai sáwífa'-waasi ménaafo Maníkó ímba seyaafá'á tiyáínífo tuwímbai sáwí'o úmaimo méraampinkemba tiyáíníye.

28 Fasi'aénkó seyaafá'nánká minúwóíyáán-úmai aaifimbá maitinkéna sáwí-meyamba timíníye
agaimaréna siyáiye.
29 Moóráfa'a Áísáya agaimaréna séna
Fasi'aénkó seyaafá-fásí'áémbó tokáiwaimo sénamo tuwímbai ímba tínkamonda tiyúwáanasa mésa iyámpói matinkánááwe siyáinkakaa Sóndómu-naopaken-kwaasiye Kómóraa-naopaken-kwaasiyemo putásaraantemba kesááwárá'á miyásá úsino
agaimaréna siyáiye.

Ísareri-waasi Ísun-aaisafesa ímba timankúnkúmbo uráan-aai.

30 Minááígóní áwáuma maarán-iye. Fí'onkaa-waasi Maníkón-aúranka'a arupíse úmaimo méraan-ambo ímbo saafá uráawi Ísu Káráísitin-aai isésa timankúnkúmba ombá póna Maníkó wenaúranka'a arupíse uwátínkaraiye.
31 Miwí miyá uráafo Yúndaa-waasi Maníkó wemparí'o úmakaiwai sésa Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba arááíwáénanasa wenaúranka'a arupísesa uwásinkainiye siyáafo Maníkó Mósesembo simámakain-amaankoni áwáuma ímba isésa wenaúranka'a ímba arupíse úmai méraawe.
32-33 Maníkóní ámáámba arááíwáénanasa wenaúranka'a arupísesa uwásinkainiye siyáafo wenááisafesa ímba timankúnkúmbo uráantafena ímba arupíse uwátínkaraiye Maníkón-aai aúfáífimba Ísuntafena
símai agaimaréna séna
Maníkó séna ísáaro. Sáíyóni-naopa'a moórá-ontamba maráúnda pósa minóntánká'á tísamaima turarésa tanaambá fánááwe. Óntantafenamo siyáintembo índawimpa'o timankúnkúmbo íyawi ímba tigaesáfésa
ónááwe siyáiye
minááí agaimaréna siyáiye. Óntanemo siyáimba Ísuntafena siyáiye. Óntanka'o tanaambó faantembá Ísu Káráísitin-aaimo taraisésa miyáumai tanaankáámbá fánááwe.

10

1 Maanááímó simátíménda ísáaro. Kesí waási Yúndaa-waasi sáwí'o úmaimo méraampinkemba Maníkó faútinkaindasafena áfááraumai siráááíma wétaisa'a Maníkómpá'á inaí símae'a iyúne.
2 Yúndaa-waasi Maníkóní kísau maénae sésa fasi'aambánifo Maníkón-aaigoni áwáuma ímba ísaraamba tuwánaraumne.
3 Maníkómó wenaúranka'o arupísemo uwátínkáín-amba ímba awánésa karo'-ántáfésa érai'-amban-iye sésa pósa Maníkóní érai'-amba ímba wéaraaiwaewe.
4 Ámáámba arááíwaundasafena Maníkó wenaúranka'a arupíse uwásinkainiye sésa Yúndaa-waasi arááíwáén-amba Ísu Káráísiti séna minámbá taí'áífo kesááisafesa timankúnkúmba owísáféna Maníkó wenaúranka'a arupíse uwátínkáímbanifo Yúndaa-waasi minámbá ímba wéaraaiwaewe.
5 Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba arááíwáénanasa Maníkó arupísesa uwásinkainiye
sen-ááísáféna naaófá'á Mósese agaimaréna séna
minámáámbó seyaafá'ó arááíwaiyawi
kawe'-úmai ménaawe
siyáiye.

6 Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo owímó arupíse uwátínkáín-
aaisafena agaimaréna séna
maarán-ááí ímba seró. Nááwa wíyómpa'a iyénawa Káráísitimba áí'maenawa
kumíníyo.
7 Nááwa pukáan-kwaasimo méraapa'a kuréwa Káráísitimba áí'maenawa
tíníyo. Miyán-ááí
ímba seró.
8 Maníkón-aai kentirumpimbá
ewaa'á wéraisa'a wésewe
agaimaréna siyáiye. Ísu Káráísitin-aaisafe'a timankúnkúmba oró-ááí
simátimunda
9 minááí maarán-iye. Ísu kentáásí Fasi'aénkón-iye afora'ó simátime'o
kentirumpinkémbó sé'o Ísu pukáimpinkemba Maníkó íyáfasinankaraiyemo
síyanamo éna sáwí'o úmaimo méraampinkemba Maníkó faútinkainiye.
10 Maníkón-aaisafeta kesirumpintá simankúnkúnta úndasa wenaúranka'a
arupísesa uwásínkáísata afora'ó minááímó simátimundasa sáwí'o
úmaisaamo méraundafinkenta wéfausinkaiye.
11 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
siyáintembo índawimpa'o timankúnkúmbo
íyawi ímba tigaesáfésa ónááwe siyáiye.
12 Minááí seyaafá'-wáásí Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye Maníkón-
aúranka'a mimbóráí'a ontáféna siyáiye. Maníkó seyaafá'nánká'ó
káráwiyaiwai éna súwa'nai ínkwae sésamo simámén-kwaasi óraa-kawe'a
wéuwatinkaiye.
13 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Fasi'aénkóntáfésa sésa sáwí'o úmaimo
méraundafinkemba siyáínonemo sewí seyaafá'nánká miyá íníye
agaimaréna siyáiye.
14 Maníkó ímba méraiye-aaimo sewímó ombá súwa'nai uwo ímba
kanaa'á wésewe. Maníkón-aaimo ímbo ísááwimo ombá minááísáfésa
timankúnkúmba ímba kanaa'á wéowe. Maníkón-aaimo ímbo
kosimátíméwasamo ombá minááí ímba kanaa'á ísááwe.
15 Ímbo ti'máráááwasamo ombá ímba kanaa'á kowásimatimewe. Maníkón-
aai aúfáífimba agaimaréna séna
ásé-aaimo kosimátíméwi
aamoí wéuwatinkaawe
agaimaréna siyáiye.
16 Minásé-ááí isésamanifo tuwímbai taráíyaawe. Mindásafena naaófá'á
Maníkón-aai simátímakowin-awi'a Áísáya agaimaréna séna
Fasi'aénkóo kawe'-ááí kosimátimunasasa
minááísáfésa ímba timankúnkúmba owe
agaimaréna siyáiye.
17 Ísu Káráísitin-aaimo simátíméwasamo isésamo ombá kanaa'á
timankúnkúmba wéowe.
18 Yúndaa-waasi Ísu Káráísitin-aai érai'a é'a ísaraawe súne. Mindásafena
naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
seyaafá'-máráfá'á wénesa simátímúwana
minááígó wété uráiye
agaimaréna siyáiye.
19 Yúndaa-waasi mindá Ísareri-waasi minááígóní áwáuma é'a ísaraamba
mindá érai'-aain-iye. Naaófá'á Mósese Maníkómó siyáin-aai agaimaréna
séna
Yúndaa-waasi fí'onkaa-waasisafe'a sé'a

úwoi-waasin-owe siyáamba miwísáfé'a kesí
waásin-owe sendasáfé'a aaisambá tiyé'a
tirunkó sáwí'a uwátinkainiye
Maníkó siyáiye Mósese agaimaréna siyówana
20 ánaaemba Áísáya ímba áá'a úwana agaimaréna
séna Maníkó séna
nóra símaisaawa Maníkómpá'á ténaumno-aai ímba sewífá'á paápé uráumne.
Maníkómbá aráásíméro-aai ímba sewífá'á paápé uráumne séna
21 Ísareri-waasisafena séna túwa'nai ónaumne sé'a kempá'á teró símae'a iyúnasa kesáái taraisésa kembá tínaaeni'a wéowe
Maníkó siyáiye Áísáya agaimaréna siyáiye.

11

Maníkó Ísareri-waasi arumbó uwátínkáín-aai.

1 Simátíménda ísáaro. Érai'a Maníkó wení waási Yúndaa-waasi ímba ánaaemba tímakaiye. Kemá Yúndaa-waasifinkemba é'a Ísareri-waasi é'a Émbaramun-aísaafitantambo úndawi é'a Pénisaminin-andafakewi úne.
2 Naaófá'á Maníkó Yúndaa-waasi wemparí'a úmarena ánaaemba ímba ti'mátukaiye. Íráiyaan-aai agaimakáimba ísaraawe. Naaófá'á Íráiyaa Ísareri-waasisafena í'ai séna Maníkóntáféna séna
3 Fasi'aénkóo enáái simátímakaawifinkemba sáwífa'nanka tínkamuwasa
púwúwasa óntan-taarema tawísísuwesa entáfésamo imáyáamo
ésamo póímo tufú'maimo agaimáráán-taarema tawísísukaawe.
Enááimo simátímakaawifinkemba keyáá méraunda pósa kenkwárá'á
sínkamonaawe
Íráiyaa súwana
4 Maníkó simámena séna
ímbanifo kesí waási méraiyantafena sáwífa'nanka 7,000 waasi ta'ótokaunasa karo'-máníkón-áwí'o Péárimba wenáwí'a
ímba mósá makáawe Maníkó simámakaiye.
5 Miyámó uráintemba kífé'wara'a Maníkó arumbá uwátínkáíwaisafena Yúndaa-waasifinkemba tuwímbai wemparí'a úmakaisasa méraawe.
6 Miwítí kísausafena ímba wemparí'a úmakaifo arumbá uwátinkenasafena wemparí'a úmakaiye. Miwímó kawe-kísáúmó maiyáawin-anondaa ímba wemparí'a úmakaifo wemá arumbá uwátinkenasafena wemparí'a úmakaiye.

7 Miyáumai Ísareri-waasi Yúndaa-waasi Maníkómó wenaúranka'o arupísemo uwátínkáín-amba saafá uwááesa owasá seyaafá'nánká ímba awánaraafo Maníkómó wemparí'o úmakaiwai tuwímbai awánaraawe. Maníkó táántaraimba táá-kautan-kwaasiyaamba ésa ímba ísááwasa tuwímbai ísaraawe.
8 Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Maníkó séna tuwesaraí uwátinkaumne súwana tuwesaraí úwasa ímba
kanaa'á aaí ísaraamba miyámó uráantemba ífé'wara'a miyá wéowe
agaimaréna siyáisana
9 Téfíti agaimaréna séna
tóntáfésa aantemba óraa'-imayaa ésa sésa kawe'-úmaisa méraumne
síyambanifo minímáyáágó karo'á simátinkainasa sáwí'a úmai mésa
sáwí-meyamba maénááwe.

10 Miwí túramba kafíkurainasaraamba ímba awánánááwe. Miwítí umbai-
tántáákó waé'wae'a éna ímba tai'áíníye
Téfíti siyáiye.
11 Minááí imáyáa é'a simátíménda ísáaro. Yúndaa-waasi karo'-ámbá
arááíwáémbanifo ánaaemba ímba miyá ónááwe. Yúndaa-waasi Maníkón-aai
taráíyaanka'a fí'onkaa-waasi Maníkómó sáwí'o úmaimo méraampinkemba
kawe'-ámpá'ó métínkáín-aai isésa érai'e sembá Yúndaa-waasi isésa tirunkó
sáwí'a ínasa kewárátá miyáumai arááíwaenae sénááwe.
12 Yúndaa-waasi sáwí'a ésa sáwí-amba arááíwáémba mindásafesa
fí'onkaa-waasi kawe'-ámbá arááíwaesa kawe'-úmai méraawe. Miyáumai
ánaaemba Yúndaa-waasi Ísu Káráísitin-aaisafesa érai'e sésa kawe'-ámbó
arááíwaiyamba sáwífa'nanka tuwánésa áfáráumai kawe'-úmai ménaawe.

Fí'onkaa-waasi kawe'-ámpá'ó métínkáín-aai.

13 Ímba Yúndaa-waasin-ofo fí'onkaa-waasisafe'a imáyáa é'o simátíménda
ísáaro. Maníkó kentáféna séna fí'onkaa-waasi kesáái kosimátíma'mae núwo
séna si'mákaimba minkísáú óraa-kisaun-iye súne.
14 Fí'onkaa-waasi simátimunda imáyáa é'a kesí waási Yúndaa-
waasi isáíyana tirunkó sáwí'a ínasa kewárátá miyáumai arááíwaenae
sénááwe-imayaa úne. Yúndaa-waasi miyá íyana Maníkó kawe'-ámpá'á
métinkaindasafe'a fí'onkaa-waasi simátíma'mae'a iyúne.
15 Maníkó Yúndaa-waasi ánaaemba uwátímakainka'a fí'onkaa-waasi
sáwífa'nanka wení waási-i'a uwátínkaraisasa miyáumai ánaaemba Yúndaa-
waasi Maníkómpá'á tíyana Ísu Káráísitini waási-i'a uwátinkainda pukésa
íyáfasinesaraamba ónááwe.

16 Yúndaa-waasisafe'a imáyáa é'o simátíménda ísáaro. Tuwímbaimo
tómbó ayááímó tafámbaimo Maníkómbó ámémba mintómbá mútú'a
Maníkóndén-iye. Tuwímbaimo sésa mintáí-ánú'á Maníkóndén-iye sembá
mintáímá seyaafá'á wendén-iye.
17 Moórá-taigon-awi'a órífima kísaufa'a wérain-taima mintáíyáámbá
Yúndaa-waasin-owe. Maníkó minóríf-táígó ayáánamai anai'uwásuwena
amo'náfakemba afáá'-óríf-táígó ayáánamai anai'úmai máafusu'maraisana
áfóíyaken-anomba tafiséna óraa'a uráiye. Afáá'-óríf-táígó
ayáánamaiyaamba kemá fí'onkaa-waasin-owe.
18 Mindásafe'a kentúwí'a ímba maimaé iyé'a anai'uwásukain-
ayaanamaisafe'a sáwísamba owatá kesáá óraa'a úne ímba seró. Mintáígó
fasi'aémbá wétimifo kembiwí mintáígómbá ímba fasi'aémbá wéamefo
kentúwí'a ímba maimaé íyóro.

19 Kentúwí'a ímba mósá maré'a sé'a Maníkó kentáá
máafusu'maraindasafena ayáánamai anai'uwásukaiye ímba seró.
20 Maarán-ááí érai'-aain-iye. Yúndaa-waasi Ísu Káráísitin-aaisafesa ímba
timankúnkúmba untáféna anai'uwásukaisa'a kembiwí timankúnkúmba
uráantafena miwí-tínóndáá méraawe. Mindásafe'a ímba kentúwí'a mósá
máréwana táá'a ína'a káráwiyoro.
21 Yúndaa-waasi ayáánamai-úramban-ofo Ísu Káráísitin-aaisafesa ímba
timankúnkúmba ontáféna anai'uwásúwáísasa méraamba pó'a kembiwímó
miyámó íyanamo éna Maníkó miyá íníye.
22 Maníkó tuwímbai arumbá uwátinkena tuwímbai sáwí-meyambo timínda
imáyáan-oro. Sáwí'o uráawi sáwí-meyamba tiména kembá kawe'á

uwátínkáíye. Kawe'ó uwátínkáípa'o ímbo maé'mae'o íyanamo éna ayáánamaimo anai'uwásukaintemba kembiwí miyá íníye.
23 Yúndaa-waasimo sáwí-ambo tuwésamo Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmba íyanamo éna Maníkó fasi'aémbó tokáiwai tiyéna ááémo maé'ópa'a mótinkainiye.
24 Fí'onkaa-waasi afáá'-órífí-táígó ayáánamaiyaamba owaná Maníkó anai'uwásuwena kawe'-órífí-táífímbá máafusu'makaimba mindá umbaí taráiye. Yúndaa-waasi kawe'-órífí-táíyáámbá owaná Maníkó minkáwé-táígó ayáánamai anai'uwásukaifo aneka'á maimái Yúndaa-waasi máafusu'marainda mindá ímba umbaí táínda kanaa'á íníye.

Maníkó seyaafá'nánká arumbó uwátínkáín-aai.

25 Kesí waásisono. Kesáá óraa'-waasisa úne súnafo sé'a afora'ó simátíménda ísáaro. Ísareri-waasi Ísu Káráísitin-aaisafesa ímba timankúnkúmba ombánifo ímba miyá úmae iyésa ánaaembo fí'onkaa-waasimo Maníkómó wemparí'o úmakaiwaimo Maníkómpá'ó tíyanka'a Ísareri-waasi Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmba ónááwe.
26 Miyáumai Maníkó Ísareri-waasi sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawe'-ámpá'á métinkainiye. Mindásafena naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawe'-ámpá'ó métínkáíwai Sáíyóni-naopa'a paápé éna Yékopun-aísaafitantamba uráawiti sáwí-imayaa maitiyuwáíníye.
27 Sáwí-imayaa maitiyúwáandara'a símaimo kááísamakaunda-aai paápé íníye Maníkó siyáiye
agaimaréna Ísareri-waasi Yékopun-aísaafitantambo uráawisafenawe miwítí óraa'-naopa'-awi'a Sáíyóni-naopatafenawe agaimaréna siyáiye.
28 Yúndaa-waasifinkemba sáwífa'nanka Ísu Káráísitin-aai taráíyaamba pósa Maníkóní namuro-wáásíyáámbá ompínkémbá fí'onkaa-waasi wenáái isé'a érai'e siyáawe. Yúndaa-waasi tíwá'náma Maníkó símai kááísamakaintafena miwí tísaafitantambo uráawi wení waási-i'a úmakaiye.
29 Maníkó wení waási-i'a úmakena kawe'á uwátínkaraimba ímba ifátuwena fí'on-imayaa íníye.

30 Áááma kemá fí'onkaa-waasi Maníkón-aai taráíyaawasa ánaaemba Yúndaa-waasi miyá uráamba póna káfé'a Maníkó kembiwí arumbá wéuwatinkaiye.
31 Yúndaa-waasi Maníkón-aai taráíyaawana kembiwímó arumbó uwátínkáíntemba ánaaemba miwí arumbá uwátinkainiye.
32 Seyaafá'nánká Maníkón-aai taráísúwana Maníkó séna sáwí'o ombá miwá ta'ótokaiye séna arumbó uwátinkaindasafena
minááí siyáiye.

Maníkón-áwí'a óraataamo úmae iyúnda-aai.

33 Maníkó áfááraumai arumbá uwátinkena kawe'-ímáyáá éna seyaafá-tántáátáféna imáyáa isaná miyám-baaran-aaimo Maníkómpá'ó wéraimba ímba kanaatá isáúnanasa miyám-baaran-kisaumo máímba ímba kanaatá wéawanaumne.
34 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Fasi'aénkómó imáyáamo imbá ímba kanaa'á wéisaawe. Fasi'aénkómó máín-kisau ímba kanaa'á táísáí úmai wémaewe.
35 Moórá-tantaa'a simíya'a kemá anondáá tíménoma ímbo siwáí póna wemá ísarena tímíwain-iye

agaimaréna siyáiye.
36 Maníkó seyaafá-tántáá'á úmáráísana wení fasi'aémbá wéraintafena seyaafá-tántáá'á wéraimba pósa wenáwí'o mósá maráíyantafena seyaafá-tántáá'á wéraiye. Mindásafeta Maníkómó kísaumo máímba ímba kanaatá seyaafá'á wéawanaumpo kárikata wéawanaumne. Wenáwí'o óraa'o úmae íyímba érai'-aain-iye.

12

Maníkóní kísaumo máén-aai.
1 Kesí waásisono. Maníkó áfááraumai arumbó uwátínkáíntafe'a maarán-ááí óraaka simátimune. Kembiwí kentúma Maníkómbá amé'a wentáfé'a imáyáa é'a wení kísau aantemba maíyana aamoí uwátinkaino. Miyámó é'o é'a wen-ímáyáá érai'a mósá maránááwe.
2 Marapá'-wáásímó sáwí'o ontembá ímba miyámó íyamba Maníkómó sin-ááísáfé'a ewé síyana kentí imáyáa aúí'a uwátinkaina'a aú-waasiyaamba ónááwe. Miyámó é'o é'a Maníkómbó arááímo tain-ááí isé'a Maníkómó aamoimó in-ááí isé'a kawe-kísáú-ááí isé'a wení sásá'-ímáyáámó imbá isánááwe.

3 Maníkó úwoimo súwa'nai uráintafe'a maarán-ááí simátimune. Kentúma ímba maimaé iyé'a óraa'-waasisa úne ímba seró. Maníkó túwa'nai isa'á ímba waásiti fasi'aénká'án-ifo Maníkóní fasi'aénká'á wení kísaumo máémba mindásafe'a imáyáa é'a kentúma ímba maimaé íyóro.
4 Kentúwawaa'a imáyáan-oro. Tíyayaanko wení kísau máísana moórá-mora-tantaako miyá isatá
5 miyáumai kesáá sáwífa'-waasi méta Ísu Káráísitiyeta kááísamaisa mimbórá-súwawaa'a ma'máísa méraunanasa
6 Maníkó úwoi súwa'nai isatá moórá-mora-waasisa kentáásí kísausa máéndasafenasa Maníkó fasi'aémbá siménasa Maníkó fasi'aémbó timénamo kesáái simátíma'mae nóromo siyáinda érai'-aain-iye sé'a miyán-oro.
7 Fasi'aémbó timénamo túwa'nai orómó siyáindawi miyán-oro. Fasi'aémbó timénamo kesí aambó aráátíméromo siyáindawi miyán-oro.
8 Fasi'aémbó timénamo fasi'átínkáaromo siyáindawi miyán-oro. Kentí óntamo tuwímbaimo tíméwi kawe'án-ofo miyán-oro. Káráwiyaawi kawe'án-ofo miyán-oro. Kawe'ó uwátínkááwi aamoimó íyapakemba miyán-oro.

9 Moórá-moramo tirumbó tímémba ímba karo'ó síyamba éraika'a tirumbá tíméro. Sáwí-kisau tínaaemba uwáme'a kawe-kísáú ta'ótóráaro.
10 Ísu Káráísitini waási ontáfé'a mimbórá-ákúnkáání'a é'a pó'a moórá-mora-waasi tirumbá timé'a moórá-mora-waasi túwí'a mósá máráámba aamoí é'a méraaro.
11 Fasi'aénkómpá'á imáyáa é'a ímba tuwesaraí ína'a tiyáántán-kwimái Fasi'aénkóní kísau kawe'án-oro.
12 Ísu Káráísitimo kumíndasafe'o amu'maré'o méraamba tirunkó aamoí ínana umbai-tántáá'ó kentópa'o wéraimba ímba imáyáamo íyamba fasi'ámai mé'a Maníkómpá'á inaí símae iyé'a ímba saagaaró.
13 Maníkóní waási ímbo tómbó makéwi túwa'nai e'a namu'-waasímó tíya'o é'a tóné naané tíméro.
14 Sáwí'o uwátínkááwisafe'a Maníkóntáfé'a sáwí'a uwátinkaao ímba síyamba kawe'á uwátinkaao seró.
15 Aamoimó owísé'a kewárá'á aamoín-oro. Ifi'ó taawísé'a kewárá'á ifi'á taaró.

16 Mimbórá-ímáyáá é'a óraa'-waasisa úne ímba síyamba moórá-mora-waasi túwa'nai e'a úwoi-kisauwara'a máéro. Kesáfé-ímáyáámó ombá keyáása kawe'-ímáyááwárá'-wáásísá úne ímba seró.

17 Sáwí'o uwátínkarewa'o é'a anondáá ímba miyá uwátínkáaro. Waási túranka'a kawe'-aantemba úmai méraaro.
18 Seyaafá'-wáásífímbá faru úmai ménae sé'a tiyáántán-kwimái miyáumai méraaro.
19 Sáwí'o uwátinkaiya'o é'a anondáá ímba miyá íyamba méwana Maníkó anondáá sáwí-meyamba timíníye. Mindásafena Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Fasi'aénkó séna sáwí'o íyawini anondáá-meyambo tíménda mindá kendén-iye. Sáwí-kisausafe'a méyámbá timénaumne siyáiye
agaimaréna siyáiye.
20 Minááí imáyáa é'a maarán-oro. Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
namuro-wáásímó tááimo taimbó é'a tómbá tíméro. Namuro-wáásímó nontáfénamo tínkáímbo é'a tíméro. Miyámó íyasamo ésa sáwí'o uwátínkáántafesa tigaemá íníye
agaimaréna siyáiye.
21 Sáwí'o owíní áwáuma ímba íyáákainifo kentí kawe-kísáúgó sáwí-kisaugomba íyáákaino.

13

Káráwiyaan-kwaasi tísamaifimba kífaero-aai.

1 Seyaafá'nánká marapá'ó káráwiyaan-oraa'-waasi tísamaifimba kífaero. Maníkómó fasi'aémbó ímbo tímakainkakaa ímba káráwiyon-kisau máéwaisino. Maníkó miyáumaimo káráwiyaawi íyáfasintinkaraiye.
2 Marapá'ó káráwiyaan-oraa'-waasi Maníkó íyáfasintinkaimba pó'a miwí tááí isé'a ímba taráísóro. Taraisíyambo é'a Maníkón-aúranka'a sáwí'a é'a sáwí-meyamba maénááwe.
3 Kawe'ó owí káráwiyaan-oraa'-waasisafena ímba táá'a wéifo sáwí'o owí káráwiyaan-oraa'-waasi táároi wéinkaisowe. Káráwiyaan-oraa'-waasi táároi ímba inkaisónaemo sé'o é'a kawe'-aantemba íyasa aamoí uwátinkanaawe.
4 Káráwiyaan-oraa'-waasi túwa'nai íya'a kawe'-úmaimo méraiyantafena Maníkó miwí íyáfasintinkaraiye. Sáwí'o é'o é'a miwí táároi inkáísóro. Fasi'aémbá tokáamba pósa sáwí'o íyawi sáwí-meyamba timénááfo inkáísóro. Maníkó íyáfasintinkaraimba pósa sáwí'o owí sáwí-meyamba timénááwe.
5 Mindásafe'a marapá'ó káráwiyaan-oraa'-waasi tísamaifimba kífaero. Maníkó aaisambá sífo sé'a káráwiyaan-oraa'-waasi tísamaifimba kífaero. Ímba mindásafe aantembanifo kentirumpinkén-árúpísé-ímáyáásáfé'a káráwiyaan-oraa'-waasi tísamaifimba kífaero.
6 Miwí miyán-kísáúmó máémba miyán-kísáú maíyantafena Maníkó íyáfasintinkaraimba pó'a taakisí
7 fí'o-fi'on-takisi
orómó síya'a arupíse úmai miyá é'a óraa'-waasi-tuwi'a mósá máráaro.

Moórá-mora-waasifimba tirumbó tímén-aai.

8 Óntambo tímakaiya'a ayáátááka'a ímba mé'a ááéma tíméro. Moórá-mora-waasi tirumbá timé'a miyámó ombá Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba wéaraaiwaewe.

9 Maníkó Mósesembo simámakain-amaanko séna aare-úméné waai-úméné
fí'o-fi'on-tantaa'e ímba oró. Ímba tínkamiyasa púwóro. Túraniyamba ímba
oró. Miyám-baaran-amaankoni áwáuma maarán-iye.
Kesáfé-ímáyáámó ontembá
kentí waási-imayaawara'a oró.
10 Miwítí waási-imayaamo owí ímba sáwí'a uwátinkanaawe. Miwítí
waásifimba tirumbó tíméwi Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba
wéaraaiwaewe.

11 Ísu Káráísitimo kumínda-kanaa kárika'a tína'a Ísumo kumínda-kanaamo
ímbo imáyáamo ontembá ímba é'a káráwiyoro. Ísu Káráísitin-aaisafeta érai'e
séta simankúnkúmba uráundarata Maníkómó siyáínda-kanaa kárika'a tínda
póta méraundasa káfé'a minkánáá kárika'a tíníye.
12 Marapá'ó kumeu'-áémpá'ó méraamba taí'áímba pó'a kárika'a
wíyómpa'o sámo kaipa'á ménaafo mindásafe'a sáwí-kisau tínaaemba
uwáme'a tiyáántán-kwimái kawe-kísáú maé'a méraaro.
13 Sámo kain-áémpátáámó méraunda-waasisaamo úndantenta miyá é'a
kawe'-úmai méraaro. Ímba túwaandu uré'a uwóí'o on-dómbá wéne'a uwóí'a
oró. Aare-úméné waai-úméné ímba é'a aaisané ímba sé'a kawe-kísáúmó
maíyantafe'a kentirunkó ímba símai sáwí'a uwátínkáaro.
14 Sáwí-imayaasafe'o tirááísafe'o ombá ímba ewé síyamba tínaaemba
uwáme'a Fasi'aénkó Ísu Káráísitintafe'a sé'a kentáárá'á káráwiyuwo seró.

14

Waásiti kísaugomba ímba símai sáwí'a oró-áái.

1 Ísáaro. Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmba ésamo ímbo fasi'ámaimo
aráááwáéwisafe'a ímba tiyuwé'a keséta méraaro síyamba miwítí fí'o-fi'on-
imayaasafe'a ímba aaisambá símai tuwínáaro.
2 Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmba owífínkémbá tuwímbai sésa
seyaafá-tómbó náúndasa kanaán-iye sewasá tuwímbai Maníkóní aampa'ó
ímbo fasi'ámaimo aráááwáéwi sésa kísaufaken-ton-aantemba néta pói-ama'a
ínta nánaumne sewasá
3 seyaafá-tómbó naawí pói-ama'o ímbo naawísáfésa ímba símai sáwí'a
uwátínkáaro. Wenááisafesa timankúnkúmba ésa pói-ama'o naawísáféna
Maníkó séna kesí waásin-owe siyáimba pósa kísaufaken-ton-aantembo
naawí pói-ama'o naawísáfésa sáwí'a wéowe ímba seró.
4 Moóráwigoni kísau-waasigontafe'a sáwí'a óne ímba seró. Ímba kendén-
ifo wení óraa'-waasigonde póna weyáárika'a séna kawe-kísáú maé sáwí-
kisau maé óne wení óraa'-waasigo wésiye. Fasi'aénkó kanaa'á áwa'nai índa
póna kawe-kísáú maéna fasi'ámai méíniye.

5 Tuwímbai moórá-mora-kanaasafesa sésa óraa-kanaan-ifo seyaafá-
kánáá úwoi-kanaan-iye sewasá tuwímbai sésa seyaafá-kánáá mimbóra-
kánáárááni'an-iye wésewe. Seyaafá'nánká imáyáa ésa moórá-aaimo
arupíse-aaimo sésamo ésa mináái miyán-oro. Tuwímbai moórá-aaimo
arupíse-aaimo sésamo ésa mináái miyán-oro.
6 Tuwímbai Fasi'aénkón-áwí'a mósá maránae sésa moórá-kanaasafesa
óraa-kanaan-iye sewasá tuwímbai Fasi'aénkón-áwí'a mósá maránae sésa
tómbá Maníkómpá'á súwi sésa wénaawe. Tuwímbai Fasi'aénkón-áwí'a mósá
maránae sésa tuwímbai-tontafesa ímba nánaumne sésa naan-tóntáfésa
Maníkómpá'á súwi wésewe.
7 Métaamo púwóndasaawe ímba kendésáánifo Maníkóndén-iye.

8 Méraundasa Fasi'aénkóntáféta imáyáa éta méraunda póta
púwóndasa Fasi'aénkóntáféta imáyáa éta puwónaumne. Méraundasaawe
púwóndasaawe Fasi'aénkóndé-ita wéune.
9 Ísu Káráísiti pukáan-kwaasiya'e úwoimo túmó aráan-kwaasiya'e
káráwiyindasafena pukéna íyáfasinkaiye.
10 Mindásafe'a imáyáa é'a Ísu Káráísitini waási ontáfé'a moórá-mora-
waasiti kísau ímba tuwiné'a sáwí'a uwátínkáaro. Maníkó seyaafá'nánká
méraawini áwáuma tísai índara'a Maníkón-aúranka'a seyaafá'nánkátá
méraundasafenasa póna sísai índasafe'a mindásafe'a waásiti kísaugomba
ímba símai sáwí'an-oro.
11 Minááísáféna Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Fasi'aénkó séna méraundasafe'a sé'a kesúranka'a seyaafá'nánká kífaesa
ken-ímáyáá mósá marésa afora'á sésa érai'a emá Maníkó óne sénááwe
Maníkó siyáiye
agaimaréna siyáiye.
12 Miyáumai minkánáámó tínda Maníkón-aúranka'a seyaafá'nánkátá
kesáámó méraundawini áwáusa simámenaumne.

Kentáási kísaugoni aambá kawe'-án-aantemba awánésa ímba sáwí-ambo arááíwaiwae siyáin-aai.

13 Mindásafeta imáyáa éta moórá-mora-waasiti kísau ímba tuwinéta
sáwí'a uwátínkáafo maarán-ímáyáá éta séta kesí waási kesí kísau awánésa
sáwí'a óne sefáínifo kawe'-aantemba ónae séta miyásá ónaumne.
14 Fasi'aénkó Ísuwe'a kááísamai méraunda pó'a maarán-ááí érai'-aain-iye
ísaraumne. Seyaafá-tómbá wéraimba ímba sáwí'a isasá náíyanamo éna ímba
sáwí'a uwátinkainifo karo'ó sésamo naananá sáwí'a uwásinkainiye sésamo
náíyanamo éna sáwí'a uwátinkainiye.
15 Tuwímbaimo mintómbá ímba nánaumnemo sen-tómbó náíyasamo
ésa minááímó sewí tuwánésa mintómbó náíyantafesa sáwí-amba
arááíwaenaawe. Miyámó ombá sáwí'a é'a tirumbá ímba wétimewe. Miyán-
tómbó naambá miwísáfénawe séna Káráísiti pukáiwai tuwánésa sáwí-amba
arááíwáéfo sé'a káráwiyoro.
16 Kawe-tántáá'án-iye sé'o ombá tuwímbai tuwánésa símai sáwí'a
uwásínkááfo sé'a káráwiyoro.
17 Miyám-baaran-tone noné naawasá ímba naawasamó ombá ímba
Maníkó kentáárá'ó káráwiyain-awaun-ifo Maníkó kentáárá'ó káráwiyaimba
maarán-iye. Wenaúranka'a arupíse úmai aáno úmai méraunanasa Maníkóní
Ufaen-ámútánkó súwa'nai isaná sirunkósá aamoí wéiye.
18 Miyámó ombá Ísu Káráísitini kísau máéwana Maníkó aamoí
uwátínkáísasa tuwánésa sésa kawe'án-owe wésewe.

19 Mindásafeta imáyáa éta aáno úmaisa méta moórá-mora-waasi
fasi'aémbá timénae séta siyáántán-kwimáísa kísausa máéno.
20 Tuwímbaimo karo'ó sésamo mintómbá naananasá sáwí'a uwásinkainiye
sewa'ó ombá mintómbá nánae sé'o né'o ombá tuwánésa sáwí-amba
arááíwáéfainifo káráwiyoro. Maníkómó kentirumpimbó máín-kisaugomba
sáwí'a ifáínifo káráwiyoro. Seyaafá-tómbó naambá mindá kanaán-
ifo tuwímbai-tombo naambó tuwánésa sáwí-amba arááíwáémba sáwí'a
uwátínkáámba mindá sáwí'an-iye.
21 Pói-ama'e ándá-aran-done fí'o-fi'on-tone náúndamo suwánésa sáwí-
amba arááíwáéfo sé'a miwísáfé'a imáyáa é'a mintómbó naambá ifátiyuwe'a
miyámó ombá kawe'án-owe.

22 Mintántáátáfé'o imáyáamo ombá Maníkó aantemba simáméro. Kentirumpinkén-ímáyáásámbó ombá ímba sáwí'a úne sefó kentirunkó kawe'ó iní'a wéowe.
23 Tuwímbai-tontafe'a kae'-ímáyáá toké'a nánaum ína nánaumno sewí kentirumpinkén-ímáyáágó ímba naaó sína'o né'o é'a Maníkón-aúranka'a sáwí'a ónááwe. Kentirumpinkén-ímáyáágó kawe'án-iye ímbo
sisasamó miyámó ombá sáwí'a wéowe.

15

Ísumo ímbo wesáfé-ímáyáámó uráintemba miyán-oro-aai.

1 Kesáá Maníkómpá'ó simankúnkúmbo fasi'ámaisaamo úndawisa Maníkómpá'ó timankúnkúmbo ímbo fasi'ámaimo owí túwa'naisa onó. Sirááímo taintembó úndasa aantemba ímba imáyáa éta
2 kentáási ewaa'ó méraawi Maníkómpá'á timankúnkúmba fasi'ámae íyantafeta miwísáfé'wárá'á imáyáa éta túwa'naisa onó.
3 Ísu Káráísiti ímba wesáfé-ímáyáá úmba waásisafena imáyáa uráiye. Mindásafena naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna Káráísiti Maníkóntáféna séna
símai sáwí'o uwánkaraawi pósa kembá
sáwí'a uwásínkaraawe siyáiye
agaimaréna siyáiye.
4 Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimbo agaimakáamba maarán-ááísáfésa agaimakáawe. Súwa'nai ínanasa ímba áááma suwesaraí ínata Maníkón-aaisafeta fasi'ámai imáyáa éta wesé'a ménaandasafeta amu'maréta méraumne. Mindásafesa aúfái agaimakáawe.

5 Ímba tuwesaraí ína'a fasi'ámai méraaro séna Maníkó túwa'nai iye. Ísu Káráísitimo méraintemba miyáumai mé'a kempímbá mimbórá-ímáyáán-oro séna Maníkó túwa'nai isa'á
6 pó'a mimbórá-ímáyáá é'a mimbórá-ááí sé'a Maníkón-áwí'a Fasi'aénkó Ísu Káráísitin-afowán-áwí'a mósá máráámba mindásafe'a inaí súne.

Ísu Ísareri-waasiye fí'onkaa-waasiyemo túwa'nai uráin-aai.

7 Ísu Káráísitimo kentáfénamo aamoimó intembá kempímbá moórá-morawaasisafe'a aamoí é'a miyá owaná Maníkón-áwí'a óraa'a wéiye.
8 Naaófá'á Maníkó Yúndaa-waasisa síwá'násafenasa símai fasi'ámarowana Maníkómó siyáintembo índasafena mifásí'áén-ááímó paápé índasafena Ísu Káráísiti kumbéna Yúndaa-waasi túwa'nai úwasa
9 fí'onkaa-waasi sésa Maníkó arumbá uwásínkáísata wenáwí'a mósá maráúmne síyantafena Ísu Káráísiti kunkáiye. Minááísáféna Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
fí'onkaa-waasifimbo méraunda enáwí'a mósá maré'a imó súnda enáwí'a mósá maráúmne
agaimaréna súwana
10 moórafa'a agaimaréna séna
fí'onkaa-waasisono. Maníkómó wemparí'o úmakaiwai tirunkó aamoí ína'a kentirunkówárá'á aamoí íno
agaimaréna súwana
11 moórafa'a agaimaréna séna
fí'onkaa-waasisono. Fasi'aénkón-áwí'a
mósá máráaro. Seyaafá'-wáásísé'a
wenáwí'a mósá máráaro

agaimaréna súwana
12 Maníkón-aai simátímakowin-awi'a Áísáya agaimaréna séna
Téfítin-afowan-awi'a Yési wenándáfakemba moóráwigo paápé ínana
fí'onkaa-waasiya'o káráwiyindasafena Maníkó íyáfasinankainasa
wembá amu'marésa ménaawe
agaimaréna Ísu Káráísitintafena siyáiye.
13 Wesé'o méraiyamba amu'maré'a méraaro séna Maníkó wétuwa'nai-
iye. Wesé'a kááísamai méraantafena aáno uwátinkena tirumbá kawe'á
uwátínkáísana wení Ufaen-ámútánkó fasi'átínkáfa'a íyísa'a wesé'o
méraiyamba amu'maré'a méraamba mindásafe'a inaí súne.

Maníkóní kísaumo maúndasafe'a aamoí únemo siyáin-aai.

14 Kesí waásisono. Imáyáamo únda-aaimo simátíménda ísáaro. Kawe'-
wáásí-úramba pó'a kawe'-ámbó arááíwáén-aai seyaafá'nánká isé'a kanaa'á
wéaraatimewe. Kentáfé'a miyán-ímáyáá úne.
15-16 Maanáúfáífímbá tuwímbai-aai fasi'ámaimo simátimunda minááí
imáyáa íyantafena ímba sáá'a isa'á súne. Fí'onkaa-waasifimba Ísu
Káráísitini kísau máéndasafena Maníkó si'mákaimba póna ímba sáá'a isa'á
fasi'ámai maanáúfáífímbá simátimune. Maníkóntáfé'a sé'a maafí'ónkáá-
wáásí ení waási owaná ení Ufaen-ámútánkó ení waási-i'a uwátínkaraiye
senaná Maníkó aamoimó índasafe'a wení ásé-aai simátimune.
17 Ísu Káráísitiye'a kááísamai mé'a Maníkóní kísau maúndasafe'a aamoí
úne.
18 Ísu Káráísiti fasi'aén-ímáyáá símísa'a fí'onkaa-waasi Maníkón-aaisafesa
érai'e síyantafe'a kísau miwífímbá maiyáunda minááí ímba sáá'a ína'a pó'a
simátíménda ísáaro. Aaí simátime'a kísaumo maiyáunda
19 Maníkóní ámútanko fasi'aémbá símísa'a fí'o-fi'on-kisau ímbo
awánaraan-kisau maimaé'a kuráumne. Yérúsaremu-naopakemba fí'o-fi'on-
daopa'a wéne'a Káráísitini ásé-aai simátíma'mae'a iyé'a Íririkamu-marafa'a
kuráumne.
20 Kemá sé'a naaó'-nao'a Ísu Káráísitin-aaimo ímbo ísaraan-daopa'a ásé-
aai kosimátimenae. Kosimátímakaan-kwaasifimba ímba kosimátimenaumpo
fí'on-daopimpa'a kosimátíma'mae'a nónaumne sé'a minásé-ááí ímbo
ísaraan-kwaasifimba kosimátímakaumne.
21 Naaófá'á Maníkón-aai
aúfáífimba miyán-ááí agaimaréna séna
ímbo simátímúwasamo ísaraawi ánaaemba Maníkóní aambá awánánááwe.
Ímbo ísaraawi ánaaemba Maníkón-aai isánááwe
agaimaréna siyáimba pó'a Ísu Káráísitin-aaimo ímbo ísaraan-kwaasifimba
kosimátímakaumne.

Rómu-naopa'a kónaemo siyáin-aai.

22 Ímbo ísaraan-kwaasi ásé-aai simátimundara'a kempá'á kónae sé'a únda
simátimunda-kisaugo sáwífa-kanaa kembá ta'ótokaiye.
23 Kempá'á kónae sé'a únda sáwífa'-aatai maisuwé'a ímba kanaa'á
kúndasafe'a káfé'a maandáópimpa'a kesí kísau taí'ásuwe'a
24 kempá'á kónae-imayaa úne. Sípéni-marafa'e sé'a wéme'a kentí
naaópa'a kotuwáné'a koméraana'a súwa'nai íya'a Sípéni-marafa'a
kónaumne.
25 Aifa'á Yérúsaremu-naopa'a Maníkóní waási kotúwa'nai ónaumne.
26 Maníkóní waási Máséndóniyaa-marafakewiye Ákáyaa-marafakewiye
sésa aawaí taisasá Maníkóní waási Yérúsaremu-naopakewi tómbá ímbo

makáawi túwa'nai ónae sésa miwítí óntamba torupámakaamba pósa simíya'a maimaé'a Yérúsaremufa'a wé'a mátimenaumne.
27 Miwítí imáyáafinkembo miyámó ombá mindá kawe'án-iye. Yúndaa-waasi fí'onkaa-waasi Ísu Káráísitin-aai kosimátímakaamba pósa imáyáa ésa miwítí óntamba Yúndaa-waasi tómbá ímbo makáawimo tímémba mindá kawe'án-ofo miyán-oro.
28 Torupámakaan-ontamba maimaé'a wéme'a seyaafá'nánká mátime'a Sípéni-marafa'e sé'a wéme'a kentí naaó'a kómé'a minkákémbá Sípéni-marafa'a kónaumne.
29 Kentí naaópa'a koméraanana Ísu Káráísiti áfááraumai kawe'á uwátinkainiye-imayaa úne.

30 Kesí waásisono. Kentáásí Fasi'aénkó Ísu Káráísitintafe'a imáyáa é'a Maníkóní ámútanko arumbá uwásínkáíntafe'a imáyáa é'a óraaka simátime'a súne. Maníkómpá'á inaí súmpo kewárá'á súwa'nai úmai fasi'ámai inaí seró súne.
31 Yérúsaremu-naopa'o kondá Yúndiyaa-aempaken-Yundaa-waasi Ísu Káráísitin-aaisafesa ímba érai'emo sewí sínkamofo sé'a súwa'nai úmai inaí seró. Mifá'á Maníkóní waásimo méraawi túwa'nai on-óntántáfésa aamoí íyantafe'a inaí seró.
32 Minkísáú taí'ásuwaanana Maníkómó ewémó sína'o é'a aamoí é'a kentópa'a wéme'a kotuwáné'a aúí'a úmai ménaumne.
33 Maníkó aáno'o uwásínkáíwaisa kesé'a méraiye sé'a inaí súnda érai'-aain-iye.

16

Kawe'-úmai méraaromo siyáin-aai.

1 Moórá-ininkon-awi'a Fípi kesímánaakaanta éna Maníkóní waási Sénkíriyaa-naopakewi túwa'nai isa'á wenáái simátimune.
2 Kesé wesé'a Fasi'aénkóní waási ontáfé'a kentópa'o wínda aamoí uwánke'a keséta méraao sé'a tuwímbai-tantaa'o wempímbó ímbo wérainda áwa'nai oro. Sáwífa'nanka túwa'nai ena kenkwárá'ó súwa'nai intáfé'a pó'a áwa'nai oro.

3 Moórá-ininkon-awi'a Pírísiraawe awaaikón-áwí'a Ákwíraante'a kawe'-úmai méraakaiyo súne. Mindáraiye kewé Ísu Káráísitini kísausa wémaumne.
4 Áááma sínkamiyakai puwúyafo-imayaa ímba ésarai súwa'nai uráaya'a aamoí uwátinkaumne. Ímba ke aantemba aamoí uwátinkaumpo fí'onkaa-waasi fí'o-fi'om-barafakewi Maníkóní waásiwara'a aamoí wéuwatinkaawe.
5 Mindáraiti naaúmpa'a Maníkón-ímáyáá ésa túwaandu owísáfé'a kawe'-úmai méraaro súne.

Moóráwigon-awi'a Épinitasi kesí waási-i'a intáfé'a kawe'-úmai méraao súne. Wemá Ésiyaa-marafakewi aifa'á Ísu Káráísitin-aaisafena amankúnkúmba uráiwain-iye.
6 Moórá-ininkon-awi'a Máríyaantafe'a kawe'-úmai méraao súne. Wemá kentáféna imáyáa éna óraa-kisau wémaiye.
7 Kae'-Yúndáá-wáásí túwí'a Ándónaikasiye Yúníyasintetafe'a kawe'-úmai méraakaiyo súne. Kemá Ísu Káráísitiye'a ímba kááísamai méraawandara'a mindárai-nonkaamba kááísamai maé'óyambani. Ísuni aantá-waasisomba minkáé'nárai tuwánaraan-kwaasiyai ésarai áááma kesé'a ándáfa'a kuráaye.

8 Moóráwigo Ámpíríyetasintafe'a kawe'-úmai méraao súne. Wemá kesí waási-i'a éna Fasi'aénkóe'a kááísamai méraiye.
9 Moórá Épáanintafe'a kawe'-úmai méraao súne. Wemá kesé'a Ísu Káráísitini kísaurai wémauye. Moóráwigo kesí waási-i'a iwáín-áwí'a Sítékisintafe'a kawe'-úmai méraao súne.
10 Moóráwigo Ápérísi Ísu Káráísitini aampa'á fasi'ámai arááíwáíwaintafe'a kawe'-úmai méraao súne. Árísítopurasini akúntáfé'a kawe'-úmai méraaro súne.
11 Moórá Yúndaa-waasigon-awi'a Érotiyonintafe'a Násísáasini akúmbá Ísu Káráísitini waásisafe'a
kawe'-úmai méraaro súne.

12 Moóráwigo Táráífinae moóráwigo Táráífosaye mindárai Fasi'aénkóní kísau wémaeyawisafe'a kawe'- úmai méraakaiyo súne. Moóráwigo Pésísi Fasi'aénkó Ísuntafena imáyáa éna óraa-kisau wémaiwaintafe'a kawe'-úmai méraao súne.
13 Moóráwigo Rúfaasi Ísu Káráísitini kísaumo maénamo íyáákaraiwainte anówa kesinóraamba uráin-ininkontafe'a kawe'-úmai méraakaiyo súne.
14 Tuwímbai-tuwi'a Ásínkiritasiye Fírígoniye Émísiye Pátáropasiye Émásiye miwísé'a Fasi'aénkóní waási méraawisafe'a kawe'-úmai méraaro súne.
15 Tuwímbai-tuwi'a Fíróróga siye Yúriyaawe Néríyasiye wenámáánaakowe Órímpasiye miwísé'a Maníkóní waási méraawisafe'a kawe'-úmai méraaro súne.

16 Kempínkémbá moórá-mora-waasi imáyáa é'a tiyáámba tíméro. Ísu Káráísitini waási seyaafá'nánká kentáfésa sésa kawe'-úmai méraaro sewé.

17 Kesí waásisono. Maarán-ááí óraaka simátimune. Tuwímbai simátímakaunda-aai ímba arááíwaesa sésa karo'-ááí simátíméwasa isésa tuwínkaa'-ésa tuwímbai kawe'-ámbá tuwésa sáwí-ampa'a wégowe. Káráwiye'a miyán-kwáási tínaaemba uwátíméro.
18 Miyán-kwáási kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráísitini kísau ímba maésa sáwí-imayaasafesa tiráááísafesamo on-kísáú maésa karo'á simátinkanae sésa aaí simátimesa símai tirumbá faiyárááwasa ímbo kawe'ó úmaimo aaimó ísááwi minkáró'-ááísáfésa érai'e wésewe.
19 Kembiwímó ásé-aaimo fasi'ámaimo taawiyáfón-aai seyaafá'nánká ísáántafe'a imáyáa é'a aamoí uwátinkaumne. Kawe-kísáúsáfé'a imáyáa úmae iyé'a sáwí-kisausafe'a ímba imáyáa ombá mindá siráááíma wétaiye.
20 Maníkó aáno'o uwásínkáíwaisa túwa'nai ína'a kárika'a waántáwankomba íyáákanaawe. Kentáási Fasi'aénkó Ísu úwoi túwa'nai úmae íyíntafe'a inaí súne.

21 Kesé'a kísaumo máíwain-awi'a Tímóti kawe'-úmai méraaro siyé. Tuwímbai-Yundaa-waasi-tuwi'a Rúsiyasiye Yésóniye Sósipataawe kawe'-úmai
méraaro sewé.

22 Kemá Tétíyasi Póro sin-ááí maanáúfáí agaé'a kembiwísé kesé'a Fasi'aénkóní waási úndasafe'a kawe'-úmai méraaro súne.

23 Moóráwigon-awi'a Káyási kawe'-úmai méraaro siyé. Wení naaúmpa'a wéwaunasa Maníkóntáfésa imáyáa on-kwáási mindáúmpá'á túwaandu

wéowe. Moóráwigon-awi'a Érásítasi wení naaópakewiti óntanka'a
káráwiyaiwai kawe'-úmai méraaro siyé. Moóráwigon-awi'a Kótasi Maníkóní
waásigo kawe'-úmai méraaro siyé.

24 Kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráísiti úwoi túwa'nai úmaena íyímba érai'-
aain-iye sé'a inaí súne.

25 Maníkón-áwí'a óraa'a úmae íyóno. Ísu Káráísitin-aai ásé-aai simátimun-
aai ísare'a érai'e sembá póna Maníkó kanaa'á fasi'átínkáímba pó'a
wenááisafe'a fasi'aén-ímáyáá wéowe. Naaófá'á Maníkó minásé-ááísá
aúpá'á makówasa kentáá síwá'náwe miwí tísaafitantamba uráawiye
minááígóní áwáuma ímba ísaraawe.
26 Maníkón-aai simátímakaawi minááí agaimakáawe. Maníkó maé'mae'o
iwáí káfé'a paápé íníye simbá pósa seyaafá'-máráfákén-kwáási minááígóní
áwáuma isánááwe. Minááísáfésa timankúnkúmba ésa taawiyafíyantafena
minááígóní áwáuma paápé uráiye.
27 Ísu Káráísitimo uráintafeta Maníkón-áwí'a óraa'a úmaeta wéiyune.
Maníkó mimbórá-Máníkó ména weyáá seyaafá-tántáátáféna ísaraiwai
wenáwí'a óraa'a úmaeta iyúndasa
érai'-aain-iye.
Kemá Póro súnda-aai taí'áiye.

1 Kórinti

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai úmai afa'mórae-aataiya'iyo miyáumai-aatai maisuwéna Éfésási-naopa'a ména maanáái agaimái Kórinti-naoraa-waasi mátímakaiye. Kórinti-naopa'a óraa'-naopa'a Ákáyaa-marafa'a wéron-daopa'a Kíríki-waasi sáwífa'a mérowasa tuwímbai-Yundaa-waasiwara'a máúpa'an-iye. Áéma Póro Ísun-aai kosimátíma'maena iyúwasa Ísuni aampa'á wéwesa ánaaemba tuwínkaa'a ésa sáwí'a urówana Póro mináái iséna maanáái agaimái tuwówasa mátímakaawe.

1 Kemá Póro maanáái agai-timúmpo ísáaro. Maníkó wení imáyáafinkemba kembá aantá-waasi-i'a uwásinkena séna Ísu Káráísitin-aai kosimátíma'mae núwo séna si'mákaiye. Kentáási waásigon-awi'a Sósénisintafe'a súnana maanáúfái wéagaiye.

2 Maníkóní waási Kórinti-naopa'o méraawi ísáaro. Maníkó wendé-í'a uwátínkaraisa'a Ísu Káráísitiye kááísamaimo méraawi ísáaro. Seyaafá'-máráfákéwí Fasi'aénkó Ísu Káráísitimpa'a inaimó sewíyé kembiwíyé Maníkó wemparí'a uwátínkaraiye. Káráísiti miwíyá'á káráwiyaiwai éna ken-táárá'wárá'á káráwiyaiye.

3 Maníkó kentáásifowawe Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye úwoi túwa'nai esarai faru wéuwatinkaayantafe'a inaí súne.

4 Kembiwísáfé'a ísámai aasiyaasí Maníkómpá'á súwi súne. Maníkó Ísu Káráísitini kísausafena imáyáa éna wétuwa'nai-imba mindásafe'a Maníkómpá'á súwi súne.

5 Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraantafena Maníkó kawe'ó uwátínkáímba kempímbá óraa'o uráintafe'a pó'a wenáái isé'a kawe'-úmai wésimatimewe.

6 Ísu Káráísitin-aai simátímakaunata tirumpimbá ta'ótoke'a fasi'ámai mé'a pó'a wenáái kawe'-úmai simátime'a

7 Fasi'aénkó Ísu Káráísitimo marapá'ó kumínda amu'maré'o méraamba Ufaen-ámútánkó tímí-fasi'aemba maimái ta'ótokaawe.

8 Fasi'átínkáfa'a iyínana póna ánaaen-kanaamo Fasi'aénkó Ísu Káráísitimo kumínda-kanaa kempímbá sáwí-aai ímba wéíniye.

9 Maníkó sintembó wéena wenáániniko kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráísitinte'o kááísatinkaindasafena táántaraimba sintení'o
iwáí póna miyá íníye.

Tuwín-tuwimbo uráan-aai.

10 Kesí waásisono. Kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráísitini fasi'aémbá símakaintafe'a óraaka wésimatimune. Mimbórá-ááí wése'a ímba tuwínkaa'-é'a mimbórafímbá mé'a mimbórá-ímáyáá wée'a mimbórá-kísáú máéro.

11 Kempínkémbá moórá-ininkon-awi'a Kórówini akúmpákén-kwáási tuwímbai tasimásimesa sésa keíyái aaisambá sésa tuwínkaa'-úmai méraawe tasimásímakaawe.

12 Mináísánkóní áwáuma maarán-iye. Tuwímbai sé'a Póro kentáási óraakon-iye sewa'á tuwímbai sé'a Ápórosi kentáási óraakon-iye sewa'á tuwímbai sé'a Pítaa kentáási óraakon-iye sewa'á tuwímbai sé'a Ísu Káráísiti kentáási óraakon-iye wésewe.

13 Ísu Káráísiti mimbóráwígó óraako méraifo ímba tuwínáaro. Kemá Póro
ímba kembiwísáfé'a imáyáa é'a aaraa-táíyá'á pukáumne. Ímba kentáfé'a
ísámai nombá maiyáafo Ísuntafe'a ísámai nombá maiyáawe.
14-15 Tuwímbai sé'a Póro kentáási óraa'-i'o índasafena nombá
maisínkaraiye sefó sé'a sáwífa'nanka ímba nombá maitínkaraunda
mindásafe'a Maníkómpá'á súwi súne. Kempínkémbá ímba sáwífa'an-ofo
kae'-wáási túwí'a Kírísipasinte Káyásinte minkáé'nárai aantemba nombá
maitinké'a sáwífa'-waasi ímbo nombó maitínkaraundasafe'a Maníkómpá'á
súwi súne.
16 Énifo moóráwigon-awi'a Sétefanasiye wení akúné nombá maitinké'a
imáyáa é'a fí'owima ímba maitínkaraumne.
17 Ísu Káráísiti ímba simásimena séna nombá maitínkámae núwo
simásímakaifo ásé-aai simátíma'mae núwo séna si'mákaiye. Ísu Káráísiti
aaraa-táíyá'ó pukáin-aaigoni áwáuma ímba ísáafo sé'a Káráísitin-aai afora'á
simátime'a waásiti kawe'-ímáyááfínkén-ááí ímba sé'a tafisúnda-aai ímba
simátimumpo afora'á Káráísitin-aai wésimatimune.

Ísumo pukáimba Maníkóní fasi'aénkón-iye-aai.

18 Sáwí'o úmaimo méraawini aambó aráááíwáéwi Ísu Káráísiti
waásisafenamo imáyáa énamo aaraa-táíyá'ó pukáin-aaisafesa sésa úwoi-
aain-iye wésefo Maníkómpá'ó kon-ámbó aráááíwaundawisa minááísáféta
séta Maníkó súwa'nai í-fásí'áémbá iyésá wésune.
19 Sáwí'o úmaimo méraawini aambó wéaraaiwaewisafena Maníkón-aai
aúfáífimba agaimaréna séna
marapá'-wáási kawe'-ímáyáán-iye sen-ímáyáá taí'ásuwe'a fí'o-fi'on-
imayaawara'-waasiti
imáyáa maitiyuwánaumne
agaimaréna siyáiye.
20 Marapá-tántáátáfésa kawe'-ímáyáámó owísáféna Maníkó séna
minímáyáá sáwísamban-iye siyáiye. Kawe'-ímáyááwáráwí ímba aifa'á
wíyasa pósa ámáámbo ísaraawi ímba aifa'á wíyasa pósa marapá-
tántáátáfésamo aaimó símae wénowi ímba aifa'á kónááwe.

21 Maníkó kawe'-ímáyáá éna séna marapá'-wáási miwíti kawe'-
ímáyááfínkémbá ímba kanaa'á kesí áwáuma suwánánááwe súmbanifo
imáyáa éna séna kesááisafesa timankúnkúmbo íyawi sáwí'o úmaimo
méraampinkemba faútinkanaumne Maníkó súwata minásé-ááí
simátimunasasa tuwímbai úwoi-aain-iye wésewe.
22 Yúndaa-waasi sésa ímbo awánaanda-i'o inatá Ísu Káráísitin-aaisafeta
érai'esa sénaumne sewasá Kíríki-waasi kawe'-ímáyáán-iye sen-ímáyáá saafá
ombánifo
23 kesáá Ísu Káráísitimo kentáásáféna imáyáa énamo pukáin-aaisa
simátimunasasa Yúndaa-waasi minááí isésa Ísu Káráísitin-aai tínaaemba
uwáméwasa Kíríki-waasi minááí Maníkóní kawe'-ímáyááfínkén-ááí isésa
úwoi-aain-iye sewatá
24 Yúndaa-waasifinkene fí'onkaa-waasifinkene Maníkó wemparí'o
uwásinkaraiwaisa séta Maníkóní kawe'-ímáyááfínkémbá Ísu Káráísiti
pukáisana Maníkóní fasi'aénkó sáwí'o úmaisaamo méraundafinkenta
wéfausinkaiye.
25 Marapá'-wáási sésa Maníkóní imáyáa úwoi-imayaan-iye sen-ímáyáágó
kawe'-ímáyáágó póna waásiti kawe'-ímáyáágómbá íyáákaraiye. Waási

sésa Maníkó aamoisaémbá iyémó sen-áámóísáénkó waásiti fasi'aémbá íyáákaraiye.

26 Kesí waásisono. Maníkómó wení waási-i'o uwátinkonka'o máúwaini áwáuma imáyáan-oro. Kempímbá marapá'-wáási túranka'a kawe'-ímáyááwárá'-wáási ímba sáwífa'a méraafo moórá-mora mé'a marapá'-wáási túranka'a fasi'aén-kwáási ímba sáwífa'a méraafo moórá-mora mé'a marapá'-wáási túranka'a túwí'o wéron-kwaasi sáwífa'a ímba méraafo moórá-mora méraawe.
27 Marapá'-wáási sésa úwoi-waasin-owe sen-kwáásífínkémbá Maníkó wení waási-i'a uwátinkena marapákén-káwé'-ímáyááwárá'-wáási Maníkóní waási tuwánésa sésa kentáási kawe'-ímáyáá sáwísamban-iye síyantafena Maníkó miyán-kwáási wemparí'a uwátinkaraiye. Marapá'-wáási sésa aamoisaén-kwáásín-owe sen-kwáásífínkémbá Maníkó wení waási-i'a uwátinkena marapáké-fási'áénkwárá'-wáási Maníkóní waási tuwánésa sésa kentáási fasi'aémbá sáwísamban-iye síyantafena Maníkó miyán-kwáási wemparí'a uwátinkaraiye.
28 Marapá'-wáási sésa úwoi-waasin-owe sésa símai sáwí'o uwátínkááwiye ímbo méraawiye Maníkó wení waási-i'a uwátinkaraiye. Marapá'-wáási sésa óraa'-waasin-owe sen-kwáási tai'áíyantafena úwoi-waasifinkemba Maníkó wemparí'a uwátinkaraiye.
29 Maníkón-aúranka'a miwí kentúwí'a ímba mósá maráíyantafena úwoi-waasifinkemba Maníkó wemparí'a uwátinkaraiye.
30 Maníkó Ísu Káráísitinte'a kááísatinkaraisa'a méraawana póna Ísu Káráísiti kentáási kawe'-ímáyáágóní áwáu-ita Maníkó uwánkaraiye. Ísu Káráísiti pukáintafena Maníkó wenaúranka'a arupísesa uwásinkenasa wení waási-i'a uwásinkenasa sáwí'o úmaisaamo méraundafinkenta maisiyuwéna siyáisata méraumne.
31 Minááísáféna naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
moóráwigomo kesúwí'o mósá maránae sénamo éna ímba miyá éna
Fasi'aénkón-áwí'a mósá maráíno
agaimaréna siyáiye.

2

Ísu aaraa-táíyá'ó pukáin-aai.

1 Kesí waásisono. Kentópa'o komaéwánda Maníkón-aai paápé uráin-aai kosimátimewandara'a kesúwí'a maimaé iyíwae-aai ímbo simátimewanda Maníkón-aai afora'á simátímakaumne.
2 Áááma imáyáa é'a sé'a kentópa'o komáénda ímba miyám-baaran-tantaakoni imáyáa é'a simátíménda Ísu Káráísitintafe'a imáyáa é'a kentáásáfénawe séna aaraa-táíyá'ó pukáin-aai aantemba imáyáa é'a kosimátimenaumne sé'a
3 kentópa'o komaéwándara'a sáá'a úwana tata'á úwa'a aamoisaén-kwáási mé'a
4-5 aaimó simátimewandara'a Maníkón-aaisafesamo érai'emo síyawini áwáuma ímba waásiti kawe'-ímáyááfínkémbán-ifo Maníkóní fasi'aémpínkémbán-iye sé'a simátime'a Ufaen-ámúntánkóní kísauwe fasi'aéné aráátimewana'a awánaraawe.

Maníkóní kawe'-ímáyáágón-aai.

6 Maníkóntáfé'o fasi'ámaimo méraawisafe'a kawe'-ímáyááfínkémbá kawe'-ááí simátimune. Minkáwé'-ímáyáágó ímba marapá'-wáásífínkéné marapá'ó
káráwiyaawimo tai'áíyawifinkemban-ifo
7 minkáwé'-ímáyáágó Maníkómpákémbán-iye. Maníkó maramó ímbo
úmakonka'a séna to'mayaa é'a ánaaemba paápé onaná miwá kawe'á
uwátinkainasa ságaen-aempa'a ménaawemo siyáimba kentáásáféna séna
minkáwé'-ímáyáá aúpá'á makáimba póna wérowasa
8 marapá'ó káráwiyaawi ímba kawe'-úmai ísaraawe. Ísaresaraa Fasi'aénkó
fí'ora-fasi'aenkwarawimba aaraa-táíyá'á ímba tufúwana pukáisino.
9 Minááísáféna naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Maníkó to'mayaa úmai wembó tirumbó ámén-
kwaasi timíníye. Túrantamba ímba awánésa táá'a ímba isésa ímba imáyáa
uráan-tantaa'a Maníkómó to'mayaa úmakaimba timíníye
agaimaréna siyáiye.
10 Énifo Maníkó wení ámútankomba ai'marówana keséta ména Maníkómó
to'mayaa úmakainta aráásímakaiye. Maníkóní ámútanko seyaafá-tántáá'á
awánéna Maníkómó wenarumpin-ímáyáá énamo to'mayaa úmakaimba
awánaraiye.
11 Waásimo ombá moóráwigoni imáyáa ímba wéawanaafo wení ámútanko
aantemba wéawanaiye. Miyáumai Maníkóní imáyáa ímba wéawanaafo wení
ámútanko aantemba wéawanaiye.
12 Maníkó marapáké-fásí'áémbá ímba siménasa wení ámútankomba
ai'marówana keséta ména fasi'aéntá símakaiye. Maníkómó to'mayaa
úmaimo símínta awánáúndasafenasa wení ámútankomba ai'marówana
keséta kumbéraiye.

13 Minááísáámó wésimatimunda ímba waásiti
kawe'-ímáyááfínkén-ááín-ifo Maníkóní ámútanko simásímakain-aaisa
wésimatimune. Maníkóní ámútankomo tirumpimbó mérain-kwaasisafeta
Maníkóní érai'-aaisa wésimatimune.
14 Maníkóní ámútankomo tirumpimbó ímbo méraiwai wemó wétimin-
tantaa'a ímba kanaa'á maésa mintántáátáfésa sésa sáwísamban-iye
sésa marapá'-wáásí Maníkóní ámútankomo wétimin-tantaa'a ímba
kanaa'á wéisaafo Maníkóní ámútankomo tirumpimbó méraiwai aantemba
mintántáá'á isésa kawe-tántáá'án-iye wésewe.
15 Maníkóní ámútankomo tirumpimbó méraiwai kanaa'á seyaafá-
tántáákóní áwáuma tuwínkaa'-úmai sáwí-aaiye kawe'-ááíyé wéisaafo
marapá'-wáásí Maníkóní ámútankomo tirumpimbó méraiwai tuwánésa
miwítí kísaugoni áwáuma ímba wéawanaawe.
16 Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Fasi'aénkómó imáyáamo wéimba ímba wéisaamba pósa ímba kanaa'á wení
imáyáa arupíse wéuwankaawe
agaimaréna siyáimbanifo Maníkóní ámútankomo sirumpimbó méraiwaisa
Ísu Káráísitini imáyáasa wéisaumpo marapá'-wáásí kentáási kísaugoni
áwáuma ímba wéawanaawe.

3

Maníkóní kísau-waasi-taai.

1 Kesí waásisono. Maníkóní ámútanko tirumpimbó óraa'o úmaimo
mérain-kwaasimo simátimundantemba kentópa'o koméraawandara'a kem-
biwí ímba miyá simátime'a Ísu Káráísitintafe'o ímbo fasi'ámaimo méron-
kwaasi untáfé'a tuwíntuwe-tuwintuwe'a simátímakaumne.
2 Umarambó fasi'aén-tómbá ímba timé'o náámbo tíméntemba Káráísitin-
aai ímba fasi'aén-ááífímbán-ifo fetóímó in-ááífínkémbá simátímakaumne.
Ááéma ímba kanaa'á ísáántafe'a miyán-ááífínkémbá Káráísitin-aai
simátímakaumne. Káfé'wara'a miyá uré'a mé'a pó'a ímba kanaa'á
wéisaawe.
3 Ísu Káráísitintafe'a ímba fasi'ámai imáyáa é'a marapá-tántáátáfé'a
imáyáa é'a mé'a tirumbó sáwí'o wéuwatinke'o aaisambó sembá marapá-
tántáátáfé'a imáyáa é'a marapá'-wáásímó méraanten-úmai miyá uráawe.
4 Tuwímbai Póro kentáási óraakon-iye sewasá tuwímbai Ápórosi kentáási
óraakon-iye sembá marapá'-wáásímó méraanten-úmai miyá uráawe.

5 Kenkáí súwí'a mósá maré'a tuwínkaa'-úmai méraambanifo Maníkóní
kísau-waasiyai aantemba úye. Fasi'aénkó Ápórosintafena séna kesí kísau
mauwó séna kentáféna kesí kísau mauwó súwakai wení kísau maéwáya'a
Fasi'aénkón-aaisafe'a timankúnkúmbo uráamba wení kísau-waasiyai úye.
6 Kísaufa'o ánáuntumbo ontembá Fasi'aénkón-aai simátimewanana
námáimo úmaimo fiyútúwáantemba Ápórosi miyáumai túwa'nai úwana
Maníkómó ánáuntumbo óraa'o uwátínkáíntemba wemá imáyáa timúwa'a
wenáái tirumpimbá ta'ótokaawe.
7 Ánáuntumbo kísau fiwáíyé námáimo uwátínkáíwaiye mindárai ímba
óraa'-waasiyai ofo Maníkó óraa'o uwátínkáíwai wemá óraakon-iye.
8 Ánáuntumbo kísau fiwáíyé námáimo iwáíyé mimbóráí'a úmai
méraayamba póna Maníkó miwítí kísaugoni méyámbá timíníye.
9 Kesé Ápórosiye'a Maníkóní kísau-waasi úya'a kembiwí Maníkóní
kísauraamba owatá miyásáámó úndasa Maníkóndésa úmpo miyán-ímáyáá
kenkáísáfé'a ímba ombá kembiwí wétuwinaawe. Ímbo tuwínkaa'-oráámbá
isa'á wétuwinaawe. Ísáaro. Kembiwí Maníkómó
in-dánkáání'a wéowe.

10 Maníkó súwa'nai úwa'a kempímbá kísau maiyáumne. Naambó
on-kwáásíyá'ó káráwiyaiwaimo kawe'-ímáyáámó énamo áfombo fáíntemba
Ísu Káráísitin-aaimo simátímakaunda áfonkaamba faitínkáfa'a kówánasa
minafónká'ó naambó owí minkísáú káráwiyoro.
11 Fí'on-afomba ímba faénááfo mimbórá-áfómbó Maníkómó é'o
faimakáimba minafómbá Ísu Káráísitin-iye.
12 Minafónká'á naambá ónááfo tuwímbaimo ésa Ísuntafesa ímbo
fasi'ámaimo imáyáamo owí wááu-tantaa'a taaisané owáísáné íyasa
tuwímbaimo ésa Maníkóntáfésa fasi'ámaimo imáyáamo owí fasi'ámaimo
waé'wae'o índa-tantaa'a korí-óntántáné fí'o-fi'on-ontantamba ónááwe.
13 Waásiti kísau ánaaemba paápé índara'a iyamó tuwímbai-tantaa'o
kénamo tuwímbaimo ímbo kaintembá Ísu Káráísitimo kumíndara'a waásiti
kísau paápé ínana tuwímbai-kisau tai'áínana tuwímbai-kisau úwoi wéíniye.
14 Minafónká'ó naambó ombá fasi'ámaimo waé'wae'o índa-tantaatamba
owí miwítí kísau wérainasa miwítí kawe'-méyámbá maénááfo
15 wááu-tantaatambo owí miwítí kísau tai'áínasa minkísáúgóní méyámbá
ímba maésa miwí aantemba kawe'-úmai ménaawe. Waásiti moparáwímbó
káwisasamo miwí aantembo kawe'-úmaimo méraantemba miwí miyá
ónááwe.

16 Kembiwí ímbo tuwínkaa'-oráámbá tuwínkaa'-uráafo Maníkóní
ámúntanko kentirumpimbá méraimba Maníkóní ámáán-dankaamba ombá
imáyáan-oro.
17 Maníkóní ámáán-damba ufaen-dámbá isa'á kembiwí mindánkáámbá
owasá tuwímbaimo kembó sáwí'o uwátínkááwa'o méraambo éna Maníkó
miwí taí'ásuwainifo ímbo tuwínkaa'-oráámbá
wétuwinkaa'-owe.

18 Kentí imáyáago karo'á simátínkáífo sé'a káráwiyoro súne. Marapá'-
wáásí túranka'a kawe'-ímáyááwárá'-wáásísá únemo sewí Maníkón-
aúranka'a kawe'-ímáyáá íyantafesa marapákén-káwé'-ímáyáá ímba
aifaráámbán-iye seró súne.
19 Marapá'-wáásí kawe'-ímáyááwémó sen-ímáyáásáféna Maníkó séna
sáwí-imayaan-iye wésiye. Minááísáféna naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba
agaimaréna séna
marapá'-wáásí miwítí imáyáa mósá
márááwana Maníkó sisaná miwítí
imáyáago karo'á wésimatinkaiye
agaimaréna súwana
20 moóráfa'a agaimaréna séna
kawe'-ímáyááwémó sen-ímáyáásáféna
úwoi-imayaawe Fasi'aénkó siyáiye
agaimaréna siyáimba
21 mindásafe'a ímba waási-tuwi'a sanaambá ma'maé íyóro. Seyaafá-
tántáá'ó túwa'nai índa wéraiye.
22 Kemá Pórowe Ápórosiye Pítaawe túwa'nai ondawísá méraumne.
Marawé seyaafá-tántáá'ó wéraine puwíyana'i úwoimo méraiyana'i
mindámo túwa'nai índa wéraiye. Káfé'o wérain-tantaa'e ánaaembo paápé
índa-tantaa'wara'e mindá túwa'nai índa wéraiye.
23 Kembiwí Káráísitini waási owaná Káráísiti Maníkóndén-iye.

4

Fasi'aénkóní aantá-waasi-taai.

1 Kembiwí kentáásáfé'a imáyáa é'a sé'a Káráísitini kísau-waasi ésa
Maníkómó aúpá'ó makáimba aráátimena séna minááí simátíma'mae nóro.
Minkísáúrá'á káráwiyoro siyáiwai owé-ímáyáán-oro.
2 Moóráwigoni kísaura'o káráwiyaiwaimo sisasamó ontembá miyán-oro.
3 Maníkóní kísaura'a káráwiyaundawisafe'a kembiwíyá'ó fí'owiya'o sé'a
kawe-kísáúwá'i sáwí-kisauwa'iyo sé'o sembá ímba óraa'-imayaa é'a kesí
kísausafe'a ímba awáné'a kawe-kísáúwá'i sáwí-kisauwa'iyo súne.
4 Kesirumpinkén-ímáyáágómó séna kawe'-aantemba uráanemo sínda
kawe-kísáúwá'i sáwí-kisauwa'iyo-aai ímba kendén-ifo Fasi'aénkóndé póna
wésuwanaiye.
5 Mindásafe'a Fasi'aénkómó siyáin-kanaamo ímbo tiyáindara'a ímba
tuwínáaro. Fasi'aénkómbó amu'makéwana kumíndara'a kumeupá'ó
áwiyokaimba sára'a maréna waásiti imáyáa afora'á makéna seyaafá'-wáásí
miwítí kísausafena tuwinéna túwí'a mósá maráíníye.
6 Kesí waásisono. Arupíse íyantafe'a simátímakaunda-aai Ápórosiye
kesé'o siyáunda ímba keráí aantembanifo seyaafá'-wáásísáfé'wara'a
siyáumne. Maníkón-aai aúfáí-wandaaifimba agaimarésa siyáantemba
miyán-oro. Moóra-oraakon-awi'a maimaé iyé'a moóra-oraakon-awi'a símai
sáwí'a ombá kentúma maimaé'o wéiyomba miyá ímbo oráámbá wéowe.

7 Kembiwí ímbo íyáákaraawin-ofo miyámó
on-kwáásí-í'a Maníkó uwátínkaraiye. Maníkó miyán-kwáásí-í'a
uwátínkaraifo kentúma ímba maimaé iyé'a sé'a kesáá keyáaríkata miyán-
kwáásísá méraumne ímba seró.

8 Kembiwímó maarán-ááímó sembá karo'á sé'a kawe'-wáásí-í'a úmaisa
méraumne. Ímba Ápórosiye Póroe'a simásímakaayan-imayaafinkemban-ifo
kentáásí imáyáafinkenta Maníkóní imáyáa iséta mindáraisa íyáákaraumne
karo'á wésewe. Kembiwímó íyáákaraankakaa keráíwárá'á miyáumaiyai
íyáákauyaisino. Sáwí-tantaakomba íyáákaiwae sé'o súnda ímba íyáákaraawe.
9 Imáyáamo únda Maníkó wení aantá-waasisa seyaafá'-wáásí tínaaempata
sínkarainta tínkamowasamo púwón-kwaasimo waási túranka'o mótinkesamo
tínkamontemba wíyómpaken-kisau-waasi túranka'e waási túranka'e Maníkó
kentáá miyá uwásínkaraiye-imayaa wéune.
10 Ísu Káráísitin-aaimo simátimundasafesasa sésa sáwí-imayaawara'-
waasin-owe wésefo kembiwí kesáfé'a sé'a Ísu Káráísitiye kááísamaisa méta
kawe'-ímáyááwárá'-wáásísá úne wésewe. Kesáá aamoisaén-kwáásísá úna'a
kembiwí kesáfé sé'a fasi'aén-kwáásísá úne-imayaa owí pó'a kentúwí'a
maimaé iyé'a kesúwíta wétuwaawe.
11 Maníkóní kísau maimaéta wénundasa ááéwe káfé'e nontáfénawe
tóntáfénawe sáái taisatá ímba naambá makéta ímba kawe'-únánkwátói
makáunasasa sínkamowata
12 tómbá ímba úwoi máéndasafeta óraa-kisau maéta óntamba
máúnasasa símaimo sáwí'o uwásínkáanta Maníkó kawe'á uwátinkainiye-aai
simátimunasasa sáwí'o uwásínkáanta fasi'ámai méta ímba ifátuwaunasasa
13 kentáá súwí'a kumínkwae sésa karo'-ááímó sembá anondáá kawe'-ááí
simátimunasasa ááéwe káfé'e kentáásáfésa sésa ofaiyáán-kwáásín-ofo miwí
táái ímba ísáaro wésewe.

14 Kesí iyámpóísone sé'o imáyáamo úndawi tááko péé sína'a isé'a kawe'ó
íyantafe'a maanáúfáí wéagaumne.
15 Káráísitini waási owasá sáwífa'nanka Ísu Káráísintin-aai simátímémba
ímba sáwífa'nanka kentifoísái méraafo aifa'á Káráísitin-aai simátimewana'a
Káráísitiye'o kááísamai méraantafe'a keyáá kentifomá úne.
16 Mindásafe'a wa'wisé sé'a kemó úndantemba miyán-oro súne.
17 Mindásafe'a moóráwigomba Tímótimba ai'máráanana kentópa'a
wémena wíníye. Wemá Fasi'aénkóe'a kááísamai méraiwai ímba siyuwéna
fasi'ámai ména kesáánínkaambo uráiwai wen-ímáyáá úndawi kempá'á
wéna Ísu Káráísitin-aúranka'o méraunda-aaiye Maníkóní waási naaó'-
nao'o méraawi simátimunda-aaiye kosimátimena kemó méraundanten-úmai
méraaro-aai kosimátiminiye.

18 Kempínkémbá tuwímbai sésa Póro úwoi aúfáífinken-aai wésifo kentáá
aaimó simásimindasafenasa ímba tíníye sembá kentúma maimaé wéiyowe.
19 Énifo Fasi'aénkómó ewémó sína'o é'a kárika'a kentópa'a wé'a túmo
maimaé íyówi siyáan-aai aantentafe'a ímba kónaumpo miwítí fasi'aémbá
Maníkómpákéná'íyo awánaandasafe'a kónaumne.
20 Maníkómó kentáárá'ó káráwiyaimba maarán-iye. Ímba aaisáféna aan-
temba káráwiyaifo Maníkóní fasi'aénká'ó méraawi miwíyá'á káráwiyaiye.
Mindásafe'a Maníkóní fasi'aénkárá méraa ína Maníkóní fasi'aénká'á méraao
sé'a kotuwánánaumne.

21 Imáyáan-oro. Kembiwífá'ó ímbo kuráandara'o sáwí-imayaamo tuwé'o
kawe'-úmaimo méwa'a ken-ímáyáá é'a faru úmaisa koménaumne. Ímbo
miyámó uréwa'o é'a fasi'ámai arupíse kouwátinkanaumne. Mindásafe'a
imáyáan-oro.

5

Afowán-awaainimbo maiyáin-aai.

1 Kempínkémbá moóráwigo óraa-sawi'a éna afowán-awaainimba maiyáiye
sewa'á isáúmne. Kembiwí Maníkóní waási miyá-sáwí'ó uráiwaintafe'a
étuwaao ímba sewaná úwoi miyá imbánifo waántáwankoni aambó
arááíwáéwi ímba miyá ésa miyámó owísáfésa sáwí-meyamba maénááwe
wésewe.
2 Kempímbá moóráwigo ména óraa-sawi'a wéisa'a kawe'á úmaisa
méraumne karo'á sé'a kentúma maimaé wéiyofo sáwí'o uráin-kwaasisafena
kentirunkómó umbaimó táína'a minkwáási ai'mátuwaaro.
3 Kemó kentópa'o komékaa minóráá-sáwí'ó uráiwaimba aaifimbá
maenké'a sáwí'a wéiye súsina. Kemá némpa'a mé'a kesí imáyáago
kentópa'a wéraisa'a misáwí'ó uráiwaimba é'a aaifimbá maiyánkaraumne.
4 Túwaandu íyampimba kesí imáyáago kentópa'a wérainana Fasi'aénkó
Ísuni fasi'aémbá kembiwísé'o wéraintafe'a misáwí'ó uráiwaimba aaifimbá
maénkáaro.
5 Maníkóní waási káráwiyaampinkemba ai'mátuwenana waántáwanko
umbai-tántáá'á amínana sáwí-amba tuwáínana Fasi'aénkó Ísumo
kumíndara'a wembá aiyáíndasafe'a miyá é'a aaifimbá maenké'a aúwáaro.

6 Kawe'á úmaisa méraumne sé'a makáawanamo moórá-kisaamo
kawáá'énamo imbá seyaafá-kísááfá'ó wété intembá kempímbá moóráwigo
miyáumai sáwí'o índawi kempímbá tifó sé'a ai'mátuwaaro.
7 Tíyótaimo
í-tánón-kánáámó tóso ésa Yúndaa-waasi tómbó intóráín-tantaa'a tuwésa
aú-tomba marésa sipisípi-araa'a tufú'mai wénaawe. Miyáumai Ísu Káráísiti
kentáásáfénawe séna pukáimba pó'a aúí'a úmai mé'a mindásafe'a misáwí'ó
uráimba tuwé'a kawe'-úmai méraaro.
8 Sáwí'o é'a sáwí-tantaatafe'a ímba aamoí é'a kawe-tántáátáfé'a érai'-
aaisafe aantemba
aamoín-oro.

9 Áááma moórá-aufai agaimái simátime'a sé'a
aare-úméné waai-úménémó owísé'a ímba méraaro siyáunda
10 minááímó siyáunda Maníkóní waásifinkembo miyámó owísé'a ímba
méraaro siyáumne. Waántáwankon-imayaamo on-kwáási aare-úméné waai-
úméné fí'o-fi'on-tantaa'-umene túrande-urande ésa marapá-tántáátáfésa
aamoí ésa ímba Maníkóntáfésa aamoí ésa miyámó on-kwáásísáfé'a ímba
sé'a Maníkóní waásifakewimo miyámó ísáfé'a siyáumne. Waántáwankon-
imayaamo on-kwáási seyaafá'-máráfá'ó méraamba ímba tiyuwé'a miwísé'a
úwoi méraaro.
11 Énifo agaimakáunda-aaigoni áwáuma maarán-iye. Moóráwigo Ísuni
waási úne siwáí aare-úméné fí'o-fi'on-tantaa'-umene aúrande-urande éna
marapá-tántáátáféna aamoí éna Maníkóntáféna ímba aamoí éna símai
túwí'a sáwí'o uwátinkena uwóí'o on-dómbá néna uwóí'o owísé'a ímba mé'a
wesé'a ímba tómbá naaró. Agaimakáunda-aaigoni áwáuma miyán-ááísáfé'a
siyáumne.

12-13 Ímbo Maníkómpá'ó tiyáawi kemá ímba aaifimbá maitinkánaumpo Maníkó aaifimbó maitinkáínda mindá wendén-iye. Kempínkémbá Maníkóní waási sáwí'o uráawi aaifimbá maitínkáaro. Kempínkémbá moóráwigo misáwí'ó uráindawimba ai'mátuwaaro.

6

Fasi'aénkóní waásifimbo umbai-tántáá'ó wérainda arupíse uwátínkáaromo siyáin-aai.

1 Moórá-aaimo sáwí'o ombá simátíménda ísáaro. Kempínkémbá tuwímbai sáwí'o ombá ímbo waántáwankon-imayaamo on-kwáásífá'á mátinkare'a aaifimbó maitínkáámba sáwí'a wéofo Maníkóní waásiti óraa'-waasiya'a mátinkare'a símai arupíse oro.

2 Ánaaemba Maníkóní waási óraa'-waasi-i'a ésa seyaafá'-máráfákén-kwáásí táái isésa kawe-kísáúwé sáwí-kisauwe sésa tuwínkaa'-ésa ánaaemba miyá ónááfo káfé'a kári'-aai kanaa'á símai arupíse oro.

3 Ánaaemba wíyómpaken-kisau-waasi-taaimo isáíyamba mindá óraa-tantaa'an-ifo marapá'ó méraan-kwaasi-taaimo arupísemo íyamba mindá kári-tantaa'an-iye.

4 Moórá-tantaa'o arupísemo ónae sé'o é'a Maníkóní waásifimbo túwí'o ímbo wérainda-waasisafe'a arupíse uwásínkáaro ímba sé'a túwí'o wéraindawisafe'a arupíse uwásínkáaro seró.

5 Sáwí'a úne sé'a misáwí'ó ombá ifátuwe'a kawe'ó íyantafe'a maanáái agáúmne. Kembiwí sé'a kawe'-ímáyááwárá'-wáásísá úne sembánifo ímba aaí ísámai arupíse wéuwatinkaafo

6 Ísu Káráísitin-aaisafesamo ímbo timankúnkúmbo íyawiya'a mátinke'a sé'a moórá-aai arupíse uwásínkáaro sé'o ombá mindá sáwí'an-iye.

7 Waántáwankon-imayaamo on-kwáásíyá'ó mátinke'a aaifimbá maitínkáámba sáwí'a é'a Maníkóní aambá ímba kawe'-úmai wéaraaiwaewe súne. Kentí óraa'-waasimo ísátinkaiyan-aaigomo éna ayááímó úwoimo wéínda mindá kárika'a sáwí'an-ifo Maníkó waántáwankon-imayaamo on-kwáásífá'ó aaifimbó maitínkáámba mindá óraa-sawi'an-iye.

8 Miyámó ombá Maníkóní waási kentífá'awaawi sáwí'a uwátinke'a kentúwí'wara'a sáwí'a wéowe.

9 Sáwí'o owímó Maníkómó káráwiyaipa'o ímbo wíyantemba wéowe. Karo'-ímáyáá ímba é'a simátimunda-aai ísáaro. Aare-úméné waai-úméné ésa marapá-tántáátáfésa aamoí wéesa Maníkóntáfésa ímba aamoí ésa waaí keíyái kesuwaainíné sewasá kesuwaai'é sésa sáwí'a úmae nówasa aaré miyáumai keíyái sáwí'a úmae wénesa

10 umémbó ombá túraniyamba ésa uwóí'o on-dómbá nésa uwóí'a ésa símai túwí'a sáwí'a uwátinkesa wétinkamesa umémbá ésa miyámó on-kwáásí Maníkómó káráwiyaipa'a ímba kónááwe.

11 Kempínkémbá tuwímbai miyámó uráan-kwaasiyaani'a wéofo kentáásí Maníkóní ámútanko Fasi'aénkó Ísu Káráísitini fasi'aéntámbá misáwí-tántáá'á maitiyuwéna Maníkóndé-i'a uwátinkena wenaúranka'a arupíse uwátínkaraiye.

Túsamba Fasi'aénkóní kísaumo maíyan-aai.

12 Kempínkémbá tuwímbai sé'a seyaafá-tántáá'ó úndasa kanaán-iye sefó kemá sé'a tuwímbai-tantaa'o ombá ímba kawe'á wéuwatinkaiye sé'a moóra-aai seyaafá-tántáá'ó únda kanaán-ifo tuwímbai-tantaa'o únda miwá kembá ta'ótoraindasafe'a a'áo súne.

13 Tónkó tirumpimbó kumíndasafena isaná tirunkó tómbó náíndasafena imbá póna Maníkó minkáé-tántáá'á taí'ásuwainiye. Miyá ínífo túwawaatafesamo imáyáamo ombá maarán-iye. Túwawaatamba ímba aare-úmémbó íyambanifo mintúwáwáátámbá Fasi'aénkóní kísau máéro. Miyámó íyantafena Fasi'aénkó túwawaaka'a wétuwa'nai-iye.
14 Maníkó Ísumbo pukáimpinkembo íyáfasinankaraintemba wení fasi'aéntámbá kentáá súwawaa'a íyáfasisinkainiye.

15 Kentúwawaa'a Káráísiti aíyayaankaamba imbá pó'a sáwí-anka'o nínda-inimba ímba maiyé'a mimbórá-túmá ma'mái méraaro.
16 Moóráwigo sáwí-anka'o nínda-ininkoe'a méraimba mimbórá-túmá ma'mái méraaye. Mindásafena naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
minkáé'nárai mimbórá-túmá
ma'mái méraaye
agaimaréna siyáiye.
17 Énifo Fasi'aénkóe'o kááísamaimo méraiwai wení ámútanko wesé'a méraisana mimbóráí'a úmai méraiye.

18 Aare-úméné waai-úménémó ombá tínaaemba uwáméro. Fí'o-fi'on-tantaa'o sáwí'o wéomba túgo ímba sáwí'a wéifo aare-úmémbó wéomba túgo sáwí'a wéiye.
19 Maníkó wení ámútankomba ai'marówana kentirumpimbá kumbéraimba póna kentúma Ufaen-ámútánkóní naambó wéraimba é'a ísaraawe. Kentúma Maníkóndé isa'á kesúma kendésáámá póta siráámo táínda-i'a úwoi ónaumne ímba seró.
20 Ísu Káráísiti kembiwísáfénawe sénamo pukáimba mimbéyámbá kem-biwí wendén-ofo marapá'ó méraamba Maníkón-áwí'a óraa'a úmae íyóro.

7

Aaremó máén-aai.
1 Tuwímbai-aaimo agaimáímo sísai uráan-aaisafe'a simátimune. Awá'-wáásí aaré ímba maésa úwoimo méraiyamba mindá kawe'án-iye.
2 Énifo kembiwí úwoi waásifimbo méraawi aare-úméné waai-úméné óraa'o ompímbá méraantafe'a umémbá únafo sé'a aaré maíyasa waaí maíyambo íyamba mindá kawe'án-iye.
3 Waaigó wenáúma ímba ta'ótorainifo mindá awaaininkóndé isaná awaaininkó wenáúma ímba ta'ótorainifo awaaikóndé isaná miyáumai we-nawá'nai wenawá'nai úmai méyaaye.
4 Awaaininkó wenáúma ímba we káráwiyaifo awaaikó káráwisana awaaikó wenáúma awaaininkó káráwiyaiye.
5 Ímba aambá faiyésarai énifo kanaán-iye sésarai Maníkóntáfésarai imáyáa ésarai inaí símaesarai íyantafesarai kári-kanaa saagáyááye. Minkánáá tai'áínasarai mimbórafímbá kouwé'mai méyaaye. Ímba kanaa'á kentúra'a káráwiyewana ayáátááka'a nénka'a méyana kawe'ó úmaimo méraiya-fasi'aemba tai'áínana waántáwanko sáwí'a íwae séna tafisifó sé'a simátimundantemba miyán-oro.

6 Minááísáfé'a ímba fasi'ámai simátime'a sé'a miyán-oro sé'a miyán-ááísáfé'o sísai omba simátime'a sé'a miyámó íyamba kawe'án-iye súne.

7 Kemó aaré ímbo makáundantemba seyaafá'nánká miyámó íyamba siráái
wétaiye. Énifo ímbo miyámó íyamba Maníkó miyám-baaran-tantaakoni
fasi'aémbá wétimiye.

8 Simátíménda awá'-wáásíyé keto'-íníné ísáaro. Kemó úndantemba
miyámó íyamba kawe'án-iye.
9 Énifo ímbo kanaa'ó kentúra'o káráwiye'o é'a aaré maíyasa waaí
maíyamba ónááwe. Aaré maíyasa waaí maíyambo íyamba mindá ímba
sáwí'an-ifo úwoimo mésamo aaré maénae-imayaamo óraa'a únafo sé'a aaré
maíyasa waaí maíyambo íyamba kanaán-iye.

10 Aaré máéwasa waaí máémbo owí simátime'a súne. Ímba kesí
imáyáafinkemban-ifo Fasi'aénkóní imáyáafinkemba simátimune. Aaregó
awaaikómbá ímba auwéna kóíno.
11 Énifo awaaikómbó auwénamo éna fí'omba ímba waaí máíno. Ímbo
miyámó énamo éna kouweréna awaaikómpá'á tíno. Waaí ímba ken-
tuwaainintómbá ti'mátuwaaro.

12 Moórá-aaimo simátíménda Fasi'aénkó simátimiyo ímba siyáifo kemá
simátimune. Keákwákómó ékai awaaikó Maníkón-aaisafena amankúnkúmba
isaná awaaininkó ímba miyá in-íníníkó awaaikóntáféna esé'a mérayae
sínanamo éna ímba ai'mátuwaino.
13 Énifo awaaininkó Maníkón-aaisafena amankúnkúmba isaná awaaikó
ímba miyá iwáí awaaininkóntáféna esé'a mérayae sínanamo éna ímba
ai'mátuwaino.
14 Waaigó Maníkón-aaisafena ímba amankúnkúmba iwáí awaaininkó
Maníkón-aaisafena amankúnkúmba in-íníníkóe'a taankarotámai
méraintafena Maníkó séna awaaikó isaná póna kanaán-iye wésiye. Aaregó
Maníkón-aaisafena ímba amankúnkúmba in-íníníkó awaaikó Maníkón-
aaisafena amankúnkúmbo iwáíye'a taankarotámai méraintafena Maníkó
séna awaaininkó isaná póna kanaán-iye wésiye. Ímbo miyámó inkakaa
miwíti iyámpói Maníkóní waásiti iyámpóíyaamba ímba owaisinó. Énifo
miwísáféna Maníkó séna kesí waásiti iyámpóíyaamban-owe séna kanaán-
iye wésiye.
15 Keákwákómó ombá awaaikó Maníkón-aaisafena amankúnkúmba isaná
awaaininkó ímba miyá isaná awaaininkó amankúnkúmba isaná awaaikó
ímba miyámó ombá auwé'a kónae sésa miyá íyamba kanaa'á wété ónááwe.
Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba owí owasá ímba miyámó owíyé ímba
kááísamai méraamba pósa wété íyamba kanaán-iye. Maníkó faru úmai
méraiyantafena táántaraimba pósa auwé'a kónae sésamo ésa kanaán-iye.
16 Aaré ísáaro. Enawaaikómbá áwa'nai inanawá Maníkón-aaisafena
amankúnkúna íni ína íníyo. Minááí ímba ísaraawe. Énifo waaí ísáaro.
Enawaaininkómbá áwa'nai inanawá Maníkón-aaisafena amankúnkúna íni
ína íníyo. Ímba ísaraawe. Mindásafe'a ímba ááéma tuwé'a wété oro.

Maníkó wení waási-i'o uwátínkarainka'o méraanten-úmai méraaromo siyáin-aai.
17 Maníkó seyaafá'-wáásí tínkámae kuráimba wení waási-i'o
uwátínkarainka'o méraanten-úmai miyáumai méraaro. Maníkóní waási
naaó'-nao'a méraan-kwaasi minááí simátimune.
18 Maníkómó wení waási-i'o uwátínkarainka'o mé'o Yúndaa-waasi
kentúmo kárámai araénáémbo owasamó fí'onkaa-waasi kentúmo ímbo
kárámai araénáémbo owasamó ombá mindá kanaán-ifo úwoi miyá é'a
fí'on-kwaasi-i'a ónae ímba sé'a méraaro.

19 Túmo kárámaimo araénáémbo owasá ímbo túmo kárámaimo araénáémbo
owasá ombá ímba óraa-tantaa'an-ifo Maníkón-aaimo taawiyafésamo
méraamba óraa-tantaa'an-iye.
20 Maníkómó wení waási-i'o uwátínkarainka'a méraanten-úmai miyáumai
méraaro.
21 Maníkómó wení waási-i'o uwátínkarainka'a kembiwí méyámbakaawiti
wayó-kísáúmó maiyáawimo ombá ímba óraa'-imayaa ombánifo minkísáúmó
túwén-ambo wéraina'o é'a tuwánááwe.
22 Fasi'aénkómó wení waási-i'o uwátínkarainka'a kembiwí
méyámbakaawiti wayó-kísáúmó maiyáawimo é'a Fasi'aénkóe'a kááísamai
mére'a tu'makákáámbá méraawe. Énifo Fasi'aénkómó wení waási-
i'o uwátínkarainka'a úwoimo tu'maká'ó méraawimo é'a Ísu Káráísiti
méyámbakaisa'a wení wayó'-wáásín-owe.
23 Ísu Káráísiti pukáimba kentáféna mimbéyámbá uráisa'a wení waási-i'a
uráamba pó'a kentí imáyáa ta'ótoranae síya'o é'a a'áo seró.
24 Maníkómó wení waási-i'o uwátínkarainka'o méraanten-úmai Maníkóe'a
kááísamai méraaro.

Awá'-wáási táái.

25 Awá'-wáásísáféna Fasi'aénkó ímba fasi'aén-ááí simásímakaisa'a kesí
imáyáafinkemba súne. Fasi'aénkó arumbá uwásínkáíntafe'a súnda-aai pó'a
kawe'-ááíyémó síyantafe'a simátimune.
26 Umbai-tántáá'ó wéraintafe'a imáyáa é'a súmpo méraantemba miyáumai
méraaro. Miyámó íyamba kawe'án-iye.
27 Aaremó makáawi ti'mátuwanae ímba síyasa aaremó ímbo makáawi aaré
maénae ímba seró.
28 Énifo aaremó maíyambo é'a ímba aoisaambá ónááwe. Inaamarúmó
waaimó maíyambo é'a ímba aoisaambá ónááwe. Aaré maíyasa waaí
maíyambo íyamba marapá'ó méraan-umbai-tantaa'a wéraimba mindá
imáyáa é'a miyán-ofo sé'a aaré ímba maíyasa waaí ímba maíyambo íyamba
kawe'án-iye súne.

29 Kesí waásisono ísáaro. Maníkómó siyáin-kanaa ampáánká'á tai'áínífo
aaremó makáawi miwítí umbai-tántáátáfésa ímba óraa'-imayaa ésa
aaremó ímbo makáawimo mésamo Maníkóní kísausafesamo imáyáa ésamo
méraantemba miyán-oro.
30 Tirunkómó umbaimó taiwáí mindásafe aantemba ímba imáyáa ésa
tirunkómó ímbo umbaimó taiwáí mésamo Maníkóní kísausafesamo imáyáa
ésamo méraantemba miyán-oro. Tirunkómó aamoimó iwáí mindásafe aan-
temba ímba imáyáa ésa tirunkómó ímbo aamoimó iwáí mésamo Maníkóní
kísausafesamo imáyáa ésamo méraantemba miyán-oro. Óntamo méyánowi
mindásafe aantemba ímba imáyáa ésa óntamo ímbo méyánowi mésamo
Maníkóní kísausafesamo imáyáa ésamo méraantemba miyán-oro.
31 Marapá-tántáá'ó méyánowi mindásafe aantemba ímba imáyáa ésa
miyán-kísáúmó ímbo máéwi mésamo Maníkóní kísausafesamo imáyáa ésamo
méraantemba miyán-oro. Marapá'ó méraan-kwaasimo máén-kisau tai'áínda
pó'a súnda-aai marapá'ó wérain-tantaatafena ímba aifaráán-
tántáá'án-iye seró.

32 Marapá-tántáátáfé'o ímbo óraa'-imayaamo ombá siráái wétaiye. Awá'-
wáási Fasi'aénkóní kísausafesa imáyáa ésa Fasi'aénkómó aamoimó intembá
wéofo

33 aarewáráwí marapá-tántáátáfésa imáyáa ésa tuwaainíntómbó
aamoimó íyan-kisau máéwana
34 kae'-ímáyáágó wétafisiye. Ímbo waaimó maiyéwiye awá'-ínáámárúwé
Fasi'aénkóní kísausafesa imáyáa ésa sésa súwawaa'e imáyáawe
Fasi'aénkómbá aménae sefó waaiwárá'-ínímbá marapá-tántáátáfésa imáyáa
ésa tuwaai'waimbá aamoí íwae sésa miyán-kísáú wémaewe.

35 Aaré ímba maíyasa waaí ímba maíyamba oró-ááí ímba súmpo túwa'nai
onda-ááí simátime'a kawe'-úmai méraiyantafe'a minááí simátime'a
Fasi'aénkóntáfé'a imáyáa é'a wení kísau aantembo maíyantafe'a minááí
wésimatimune.
36 Moóráwigomo aaré maénae sénamo aaimó tarímakenamo éna ánaaemba
wentáfénamo maénae-imayaa óraa'a énamo séna ímba kawe'-úmai
méraumpo maénaemo síndamo seyaafá-tántáá'ó kanaamó ínanamo éna
úwoi máíníye. Maíndamo éna kanaán-iye.
37 Moóráwigomo aaremó maénae sénamo aaimó tarímakenamo éna
wení imáyáamo fasi'ámaimo énamo wenáúra'o káráwiyenamo séna ímba
maénaumpo úwoi méíniye sínanamo seyaafá-tántáá'ó kanaamó ínanamo éna
miyámó énamo ímbo maínda kawe'án-iye.
38 Miyáumai moóráwigo aaremó aaí tarímakaindawimo maínda kawe'án-
ifo moóráwigomo aaremó aaí tarímakenamo ímbo maínda áfááraumai
kawe'án-iye.

39 Ámáánko séna keákwákómó ésarai awaaikómó méraindara'a kááísamai
méraiyana awaaikó puwínana waaisáfénamo ankáínana Fasi'aénkóní
waásiya'-aantemba wíno.
40 Énifo imáyáa é'a ímbo waaimó maénamo úwoimo mérainda arunkó
kawe'á ínana mérainiye. Maníkóní ámúntanko minááísáféna mimbórá-ááí
wésiye-imayaa úne.

8

Póí tufú'mai karo-fásí'áénkómbó ámén-aai.

1 Agaimái sísai e'a sé'a póímo wétufu'nesamo tuwímbai-ama'o
kárámaimo waántá-taarera'o marésamo tuwímbaimo maaketimó máráámba
minámá'á méyámba'maimo naandasá kanaawá'íyó-aaimo sísai e'o sen-ááí
simátíménda ísáaro.
Miyám-baarankoni áwáuma awánasaraundasa póta miyásá ónae-aai
ááéma ímba seró. Miyámó ombó é'a kentúma maimaé íyófo waásimo
tirumbó tímémbo wétuwa'nai-omba mindá kawe'án-iye.
2 Tuwímbaimo moórá-tantaatafesa imáyáamo ésamo sésamo é'a
awánasaraumnemo síyawi ímba kanaa'á awánasaraafo
3 Maníkómbó tirumbó ámévanamo imbá Maníkó miwí tuwánasaraiye.

4 Minááí imáyáa é'a aneka'-ááí póímo tufú'nésamo tuwímbai-
ama'o kárámaimo waántá-taarera'o marésamo tuwímbaimo maaketimó
wémaraamba minámá'á méyámba'maimo náíyan-aaimo sendá
ísáaro. Waántá-waasi ímba fasi'aénkwárá'-wáásín-ofo mimbóráwígó
fasi'aénkwáráwí Maníkó iyé-ááísá ísaraumne.
5 Wíyómpa'e marapá'é sáwífa-tantaa'a wéraisasa tuwímbai sésa kentáásí
fasi'aénkwáráwí ména kenká'á káráwiyaiye sewaná miyámó sen-tántáá'á
sáwífa'a wéraifo

6 kesáá mimbóráwígóntáféta séta kentáási Maníkó éna kentáásifowa
iyésá súne. Seyaafá-tántáá'á úmakaimba póta wenáwí'a mósá maréta
wení waási-i'o úndasafeta méraumne. Mimbórá-Fási'áénkó méraimba
Ísu Káráísiti póna Maníkómó siyáintemba seyaafá-tántáá'ó uráimba wení
fasi'aénkátá méraumne. Miyáumai waántá-waasi ímba fasi'aénkwárá'-wáási
owé-ááí ísaraumne.

7 Minááísá ísaraumpo seyaafá'nánká ímba ísaraawe. Tuwímbai pói
tufú'mai wénesa waántá-waasi-imayaa ésa timé'ómbanifo Maníkómpá'ó
tiyáanka'a ááéraan-imayaa paaí ésa waántá-waasi tímém-poiman-iye sésa
mimpóímó wénaamba tirumpin-ímáyáágómó sáwí'a owémó sintembá ésa
sésa mimpóímá ímbo naaráámbá náúmne wésewe.
8 Mintómbó ímbo néta nétaamo úndasa Maníkó ímba imáyáa éna
náúndasafenasa aamoí uwásinkenasa ímbo náúndasafenasa aamoí
uwásinkenasa ímba miyá wéiye.
9 Waántá-waasi tímém-poimo né'o ímbo né'o ombá mindá kanaán-ifo
Maníkóntáfésa ímbo fasi'ámaimo méraawi tuwánésa kembiwímó ontembá
miyá ésa miwí tirumpin-ímáyáágómó sáwí'a owémó sintembá miyá ofó sé'a
káráwiyoro.
10 Kembiwí sé'a waántá-waasi ímba fasi'aénkwárá wí ombá pó'a tímém-
poimo úwoimo wénaunda kanaán-iyemo sen-kwáási waántá-waasiti ámáán-
daumpa'o tómbó naambó ésa Maníkóntáfésamo ímbo fasi'aawí tuwánésa
sésa keséta mintómbá nánaumnemo sésamo wénaamba tirumpinkén-
ímáyáágómó sáwí'a owémó sintembá wéowe.
11 Miyáumai mintómbó náúnda kanaán-iye wésemba mindá
Maníkóntáfésamo ímbo fasi'ámaimo méraawi sáwí'a wéuwatinkaawe.
Ísu Káráísiti miwísáfénawe séna pukáiwai kentífá'awaawi sáwí'a
uwátínkááwasa sáwí-amba wéaraaiwaewe.
12 Kentífá'awaawi sáwí'a uwátinke'a miwímó ímbo fasi'ámaimo méraan-
imayaa sáwí'o uwátínkáámba Káráísitimba sáwí'a wéuwankaawe.
13 Kemá Póro súne. Waántá-waasi tímém-poimo naanasá kesífá'awaisai
suwánésa sáwí-amba arááíwáéfo sé'o ama'ó ímbo naanasá suwánésa
misáwí-ámbá ímba arááíwaenaawe.

9

Póro aantá-kisau wémaena méyámbá ímbo maiyáin-aai.

1 Waási kembá ímba wéta'otoraafo Maníkó kesáái simátiminkwae séna
aantá-waasi-i'a uwásínkaraiwai é'a súrantamba kentáási Fasi'aénkó Ísumba
awáné'a wení kísau kempímbá komaéwánda suwáné'a Maníkón-aaisafe'a
timankúnkúmba uráamba mindá kesí kísaugoni áwáuma paápé uráiye.
2 Tuwímbai kentáfésa sésa ímba Fasi'aénkóní aantá-waasin-ifo úwoi-
waasin-iye sewa'á kembiwí ímba kanaa'á miyán-ááí wésewe. Fasi'aénkó
si'marówa'a kembiwí wenáái kosimátimewana'a timankúnkúmba uráafo
mindásafe'a imáyáa é'a kentáfé'a sé'a
érai'a Fasi'aénkóní aantá-waasin-iye seró.

3 Tuwímbai kempínkémbá kentáfé'a sé'a Fasi'aénkón-aai simátiminkwae
séna ímba ai'mákaiwain-iye sembá maarán-ááí anondáá simátimune.
4 Ásé-aai kosimátimewandara'a tómbó ímbo méyámbare'o úwoimo
naráundarakaa kanaán-uráisino.
5 Fasi'aénkóní aantá-waasiye Fasi'aénkón-áfá'awaawiye Pítaawe
tuwaainintómbó tí'maesamo ásé-aaimo kosimátíma'mae nóntemba kemó

kesuwaainímbó áí'mae'o ásé-aaimo kosimátime'o kentí tómbó úwoimo naráundarakaa kanaán-uráisino.
6 Tuwímbai ásé-aai kosimátímakaamba tómbó méyámba'mai náíyantafesa ímba kísau wémauwa'a tómbá úwoi tímúwasa naráafo Páánápáasiye kenkáísáfé aantemba imáyáa é'a sé'a tómbó náíyantafesarai kísau wémaesarai óntamba maiyésarai tómbá wémandaaye-imayaamo ombá mindá sáwí-imayaa wéowe.

7 Maarán-ááí imáyáan-oro. I-wáási miwímó kísaumo máénkakemba ímba tómbá méyámba'mai wénaafo miwítí óraakomo tímín-tomba wénaawe. Kísaumo owí minkísáúfákén-tómbá wénaawe. Póímo awíyówi mimpóímá tufú'mai úwoi wénaawe. Miyáumai kísaumo wémaewi méyámbá wémaewe.
8 Minááí waásiti imáyáafinken-aai simátimumpo Maníkón-aai aúfáí-wandaaifimba miyán-ááímó wéraimba simátíménda ísáaro.
9 Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba agaimaréna séna
waásiti tómbá wíti-aramba ásima piyíndasafena purumakagón-aísamai
támai mapándáampa úmai ásima fitúwáínka'a purumakagón-óika'a
ímba kárá'umakewana úwoi ména tuwímbai náíníye
siyáimba minkísáúgóní méyámbá póna mintómbá tuwímbai úwoi náíníye. Maníkó ímba purumakasáfénawe séna minááí agauwó siyáifo
10 kentáásáfénawara'a minááí siyáiye. Kísaumo owí mifákén-tómbá nánaumne-imayaa ésa wémaewe. Námáimo owí minkísáúfákén-tómbá nánaumne-imayaa ésa wéowe.
11 Miyáumai kempímbá Maníkón-aai kosimátímakaundasa pó'a tóné tuwímbai-tantaa'emo úwoimo simíyanta kawe'án-iye.
12 Kentáásínaaemba tuwímbai kempímbá Maníkóní kísau kowémaesa sésa tómbá síméro suwa'á úwoi tímúwasa naráawe. Miwímó tóné tuwímbai-tantaa'e úwoimo maiyáantemba kesááwárá'ó úwoimo méraandasa kanaán-iye. Kentópakemba tóné tuwímbai-tantaa'e máénda-amba wéraifo kemó simíyan-tomba siyáán-umai máénata Ísu Káráísitin-aai ímba ísáafo séta kemó kísaumo maúndarakemba óntamba maimái tómbá méyámba'mai néta óraa-kisau wémaeta ímba
ifátuweta óraa-kisau maiyáumne.

13 Maarán-ááísáfé'a imáyáan-oro. Yérúsaremu-naopa'a óraa'-amaan-daumpa'a kísaumo máéwi mindáúmpákén-tómbá úwoi wénaawasa óntan-taarera'o Maníkóntáfésa pói tufú'mai wéagaewi mimpínkén-tómbá úwoi wénaan-aai ísaraawe.
14 Miyáumai Fasi'aénkó Ísu óraaka séna ásé-aai kosimátimiyawifakemba tómbá úwoi timíyasa
nánááwe siyáiye.

15 Kempímbá komé'a Ísu Káráísitini ásé-aai kosimátimewandara'a kentópakemba tóné tuwímbai-tantaa'e máénda-amba wérombanifo tómbá síméro ímba siyé'a maéta káfé'wara'a simíwae sé'a ímba maanáúfáí agáúmne. Áfááraumaimo sááimo táína'o puwónae'o é'a tómbá síméro ímba sénaumne. Miyáumai kesí kísauraken-tombo wénaandasafe'o é'a ímba aambá fáísinkaaro.
16 Maníkó óraaka simásímakaisa'a ásé-aai simátime'a minásé-ááímó ímbo wésimatimekaa kesópa'a umbai-tántáá'á paápé isinó. Mindásafe'a minásé-ááí wésimatimundasafe'a ímba kesúma maimaé wéiyune.

17 Kesí imáyáafinkembo ásé-aaimo wésimatimekaa méyámbá maénae
súsina. Ímba miyá é'a Maníkó simásímakaintafe'a wésimatimune.
18 Mindá érai'-aai póna kesí méyámbá maarám-béyámbán-iye. Ásé-aai
wésimatimunda tómbó úwoimo wémaundarakaa kanaán-isinó. Tómbá ímba
úwoi maiyáunda pósa ímba maarán-ááí sénááwe. Ásé-aaimo ísaraundarata
tóntá ámakaumne ímba seró. Ásé-aaimo úwoimo wésimatime'o aamoimó
wéunda mindá kesí méyámbániye.

19 Kembiwí kembá ímba ta'óto'makaawa'a kemó sentembá ímba
únana tóné tuwímbai-tantaa'e máénda-amba wéraifo ímba maéta miyán-
tántáá'ó maiyáundarakaa sesimái-waasi Maníkómpá'á tewaisinó. Ímba
maiyáundasafe'a sáwífa'nanka túwa'nai únasa Maníkómpá'á wétewe.
20 Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmbo íyantafe'a Yúndaa-
waasifimba mé'a miwímó onten-kísáú wémaunana Maníkó Mósesembo
simámakain-amaanko ímba kembá ta'ótokaifo minámáánkómó ta'ótokain-
kwaasifimba mé'a miwímó ontembá miyáumai mé'a Ísu Káráísitin-aaisafesa
timankúnkúmbo íyantafe'a miyá uráumne.
21 Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmbo íyantafe'a fí'onkaa-waasi
Maníkóní ámáámbo ímbo ísaraan-kwaasifimba mé'a miwímó onten-kísáú
maé'a Maníkóní ámáámba Ísu Káráísiti siyáin-amaamba ímba taraisé'a úwoi
wétaawiyafune.
22 Tuwímbai-tomba aawentamó on-kwáásí túwa'nai únasa Ísu Káráísitin-
aaisafesa timankúnkúmbo íyantafe'a miyán-tómbá ímba né'a méraumne.
Tuwímbai Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmbo íyana sáwí'o úmaimo
méraampinkemba Maníkó faútinkaindasafe'a miyám-baaran-kwaasifimba
mé'a miwímó ontembá wéune.
23 Ásé-aai wété ínana Maníkó kawe'á uwátinkena kenkwárá'á miyámó
uwásinkaindasafe'a miyá wéune.

24 Maarán-ááí imáyáan-oro. Seyaafá'nánká tuwaantantésa kowaná
moóráwigo kóyáákena méyámbá kowémaena aamoí uráiye sen-ááí
wéisaawe. Miyáumai Maníkómó aamoimó uwátinkaindasafe'a imáyáa
é'a Maníkóní aampa'á miyáumai koró.
25 Kesúma fasi'áínkwae sésa tuwaantantésamo nómba tiyáántán-kwimái
wéwesa miwí túra'a wégarawiyesa tai'áínda-meyambo maíyantafesa miyá
wéofo waé'wae'o índa-meyambo máéndasafeta Maníkóní aampatá wégune.
26 Miyáumai ímba úwoi wégumpo némpa'o wéraim-beyantafe'a imáyáa é'a
Maníkóní aampa'á wégune.
27 Ímba kesúra'o sirááímo taintembánifo Maníkómbó arááímo taintembá
arááíwáéndasafe'a kesúra'a káráwiye'a ásé-aai simátimunana ánaaemba
Maníkó ímba aamoí uwásínkáífo sé'a kesúma wégarawiyune.

10

Waántá-waasi-imayaa ímba mósá máráaromo siyáin-aai.

1 Kesí waásisono. Maarán-ááí imáyáan-oro. Naaófá'á Yúndaa-waasi
síwá'nása Ísípi-marafa'a ándáfakemba Maníkó faútinkowasa miwí túma
ímba káráwiyesa sáwí'o uráamba imáyáan-oro. Maníkó faútinkowasa Ísípi-
marafa'a tuwésa wéguwana aambá aráátimena ainámbá seyaafá'-wáásí

túrampa'a makówasa mináínánkó kún-aempa'a wéguwana Maníkó óraa'-nomba tuwínkaa'a úmarowasa seyaafá'nánká mimpímbá kofatésa máásai-marafa'a wéwesa
2 miwítí óraako Mósesee'a kááísamai mérowana Mósese mináínámbá arááíwa'maena wéguwasa kentáá síwá'náma miyá uwaná Maníkó nombá tuwínkaa'a úmarowana mimpímbá Mósese kofatowasá miwíwárá'á mimpímbá kofatésa
3-4 noné tóné ímbo wéropa'a wéguwana Maníkó tóné noné timúwasa seyaafá'nánká nowaná Maníkó óraa'-ontamba faimarówana minóntámpínkémbá nombá kumúwasa nésa wénuwana minóntámbá miwítí ewaa'á wérowasa naráawe. Minóntántáféta séta Ísu Káráísitin-iye súne.
5 Máásai-marafa'a wéme wémesa Maníkón-aaimo arááíwáéraamba sáwífa'nanka ímba arááíwaesa sáwí'a uwaná mindásafena Maníkó ímba aamoí uwátinkena máásai-marafa'a tínkámaena wénuwasa pukáawe.

6 Sáwí-imayaa aantemba ésa sáwí'o untáfésa aamoí uráafo kesáá miyásá únafo séta miwímó uráantafeta imáyáa éta kentáásúra'a káráwiyono.
7 Miwífínkémbá tuwímbai karo'-mánikómbá úmakesa wen-ímáyáá mósá makáafo kesáá ímba miyá ónáisaiye. Minááísáféna Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
waási mara'á mésa tóné noné
násuwesa íyáfasinesa tiraimá makáawe.
Karo'-mánikóntáfésa imáyáa ésa miyá uráawe agaimaréna siyáiye.
8 Miwífínkémbá tuwímbai
aare-úméné waai-úméné uráafo kesáá ímba miyá ónáisaiye. Miyámó untáféna mimbórá-kánáafímbá Maníkó sáwífa'-waasi 23,000 waasi tínkamuwasa pukáawe.
9 Miwífínkémbá tuwímbai Fasi'aénkómbá ma'mái awánésa sésa Maníkó kentáárá'á ímba kawe'-úmai káráwiyaiye karo'á sésa sáwí'a uráafo kesáá ínta miyá ónáisaiye. Miyá untáféna Maníkó iyaankafayaantómbá ti'marówasa fowasá pukáawe.
10 Miwífínkémbá tuwímbai Maníkómbá í'ai ánkaraafo kesáá ímba miyá síyataao. Miyámó untáféna Maníkómó wíyómpakembo ai'marówai tínkamuwasa pukáawe.

11 Miwífímbá miyán-tántáá'á paápé úwana Maníkón-aai aúfáífimbo agaimakáimba kesáá tai'áínda-kanaafinta méraundawisa mináái iséta imáyáa éta ímba miyá éta káráwiyono.

12 Miyáumai kesáfé'a sé'a fasi'ámai méraundawi únemo sewí moórá-tantaako tafisína'a sáwí'a únafo sé'a káráwiyoro.
13 Sáwí'o íyan-umbai-tantaa'o kempá'ó tiyáimba mindá seyaafá'-wáásífá'á tiyáiye. Maníkó áfombo faiyáíwai séna sáwí-fasi'aen-tantaako kempá'á téna tafisína'a sáwí'a ofó séna miyán-tántáá'ó tuwáíyan-amba áámáá-ontama arááátimina'a kanaa fasi'ámai mé'a ímba sáwí'a ónáawe.

14 Kesí waásisono. Yúndaa-waasisa síwá'námo uráantemba miyá únafo sé'a karo-fásí'áénkwáráwí-ímáyáámó mósá máráámba tínaaemba uwáméro.
15 Kawe'-ímáyáámó on-kwáásí owa'á óraaka simátime sé'a simátimunda-aai kawe'-úmai imáyáan-oro.
16 Ísu Káráísitimo kentáásáfénawe sénamo wení naaemó kumúwanamo pukáintafeta imáyáa éta aráá-tombo náúndasa ándá-aran-domba Maníkómpá'á súwi séta mindómbó náúndasa maará séta Ísu Káráísitini

naaemá isatá kááísamaisa méraumne. Mináráá-tómbá tafámbaisa náúndasa maará séta Ísu Káráísiti áúma isatá kááísamaisa méraundasa
17 mináráá-tómbá mimbórá-tómbá wéraisata mimpínkéntáámó seyaafá'nánkátá náúndasafeta mimbórá-wáásí-í'a úmaisa méta sáwífa'nankata úndanifo mimbórá-wáásíyáántá úmaisa méraumne.

18 Ísarerin-andafakewi Yúndaa-waasimo ombá imáyáan-oro. Maníkóntáfésa imáyáa ésa óntan-taarera'a pói tufú'mai agaimái amésamo ombá Maníkóe'a kááísamai méraawe.
19-20 Súnda-aaigoni áwáumo simátíménda ísáaro. Waántá-waasimo tómbó tímémba ímba túwa'nai índa-tantaa'an-iye. Waántá-waasimo tímén-tomba ímba túwa'nai índa-tantaa'an-iye. Súnda-aaigoni áwáuma maarán-iye. Póímo tufú'nésamo tuwímbai-ama'o waántá-waasimo timésamo méraamba ímba Maníkómbá amésa méraawe. Waántá-waasi timé'o miwísé'o kááísamaimo méraamba miyáumai méraantafena ímba siráái wétaiye.
21 Fasi'aénkóe'a kááísamai mésa waántá-waasise'a kááísamai mésamo ombá ímba kawe'á uwásuwesa méraawe. Fasi'aénkóntáfé'a imáyáa é'a ándá-aran-done tóné wénaafo waántá-waasisafesamo imáyáa ésamo mintómbó naapa'á ímba komé'a naaró.
22 Miyámó é'o sé'o Fasi'aénkó ímba aifarááwín-iye síyanamo éna aaisambá tiyíníye. Maníkóní fasi'aénkó kentáási fasi'aémbá íyáákaraifo ímba miyán-oro.

23 Kempínkémbá tuwímbai sé'a seyaafá-tántáá'ó úndasa kanaán-iye sefó kemá Póro súne. Tuwímbai-tantaa'o ombá ímba kawe'á uwátínkáísana tuwímbai-tantaa'o ombá ímba túwa'nai iye súne.
24 Miyáumai kesáfé'o túwa'nai íyan-kisau aantemba ímbo maíyamba fí'owiwara'o túwa'nai íyan-kisauwara'a máéro.
25-26 Maarán-ááí imáyáan-oro. Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
marawé minká'ó wérain-tantaa'e
seyaafá'á Fasi'aénkóndén-iye
agaimaréna siyáimba Maníkó kentáásáféna imáyáa éna makáimba pó'a maaketiyákém-pói-ámá'á úwoi méyánure'a ímba óraa'-imayaa é'a sé'a sáwíra'u kawerá'únó ímba sé'a úwoi naaró.
27 Moóráwigomo Maníkón-aaisafenamo ímbo amankúnkúmbo índawi táántena séna kesí naaúmpa'a tómbá naarómó sína'o ewémó sé'o é'a komé'a ímba áísai e'a nááfaken-tona'iyo ímba síyamba úwoi né'a sáwíra'u kawerá'únó ímba síyamba úwoi naaró.
28-29 Énifo moóráwigomo sénamo waántá-waasimo tímén-tomba iyémó síndamo é'a kanaámpó úwoi nánaumne-imayaa ombánifo minááímó sin-kwáásígó imáyáa éna séna Ísu Káráísitini waási waántá-waasimo póímo tímémba kanaán-iye sifó ímba naaró.

Kempínkémbá tuwímbai sé'a waántá-waasimo tímén-tombo náúndasa mindá kanaán-iye. Énifo moóráwigomo wesáfénamo séna waántá-waasimo tímén-tomba náúnafo siwáí wemá kentáásáféna naafó ímba sisinó.
30 Tóntáféta Maníkómpá'á súwi séta náúnanasa moóráwigo séna ímba naaró ímbo seráámbá wésiye kembiwí sentáfé'a
31 kemá Póro súne. Maníkón-áwí'a mósá máráán-kisau aantemba maé'a tóné noné né'a kísaumo máémba Maníkóntáfé'a imáyáa é'a wenáwí'a mósá máráaro.

32 Yúndaa-waasisafe'e fí'onkaa-waasisafe'e Maníkóní waásisafe'e imáyáa
é'a kawe'án-oro. Tuwánésa aoisaan-ámbá arááíwáéfo sé'a káráwiyoro súne.
33 Imáyáa é'a sé'a suwánésa aamoí uwásinkaiwae sé'a méraumne. Kesáfé
aantemba kawe'ó í-kísáú ímba wémaumpo seyaafá'-wáásíwárá'ó kawe'ó
uwátínkáín-kisau wémaunda póna Maníkó sáwí'o úmaimo méraampinkemba
tiyáínasa kawe'-úmaimo

11

méraiyan-kisau wémaumne.

1 Ísu Káráísitimo uráintemba miyá wéumpo kemó úndantemba kewárá'á
miyán-oro.

Maníkóntáfésa imáyáa ésa túwaandu ombá aare ti'nónká'ó káátaraan-aai.

2 Kentáfé'a imáyáa úmae iyé'a simásímakain-aaimo simátímakaunda-
aaimo taawiyáfóntafe'a aamoí uwátinkaumne.
3 Simátíménda ísáaro. Káráísiti seyaafáká'á káráwisasa waaimó ombá
tuwaainíntónká'á káráwiyowana Maníkó Káráísitinka'a káráwiyaiye.
4 Miyáumai Maníkóntáfésa imáyáa ésa túwaandu ombá waaimá inaí
wésesa Maníkón-aai simátímémba ti'nónká'ó káátaresamo ésa Káráísitin-
awi'a sáwí'a ónááwe.
5 Túwaandu ombá aaremá inaí sésa Maníkón-aaimo simátímémba
ti'nónká'ó ímbo káátaresamo ésa tuwaai'wai túwí'a sáwí'a ónááfo
aare ti'nónká'ó káátaraamba tuwánésa tuwaai'waimbá káráwiyaawe
sembá mindásafesa ti'nónká'ó ímbo káátaresamo ésa tuwaai'wai túwí'a
sáwí'a ónááwe. Sáwí'o on-ínímbó tigaesáfésa íwae sésamo ti'nóntáumo
kárásuwaantemba ti'nónká'á ímba káátaraan-inimba sáwí-ininkaamba ésa
pósa tigaesáfésa wéowe.
6 Aaremó ti'nónká'ó ímbo káátaresamo ésa ti'nóntáu kárásuwaaro súne.
Énifo ti'nóntáumo kárásuwaamba tigaesáfésa ésa pósa ti'nónká'á káátaaro.
7 Maníkó fasi'aénkwáráwí seyaafá-tántááká'ó káráwiyaiwaimo intembá
waaí miyá ésa pósa túwaandu ombá ti'nónká'á ímba káátaraawe. Maníkó
tuwaai'wainká'á káráwiyaisasa tuwaai'waimbó ontembá aaré ésa pósa
túwaandu ombá ti'nónká'á káátaraawe.
8 Maníkó aifaráán-ínímbá awaaikó arausantámbá úmakaifo waaí ímba
aaregó arausantámbá úmakaiye.
9 Waaigó aaregónká'ó méraindasafena ímba úmakaifo aaregómá
waaigónká'ó méraindasafena Maníkó úmakaiye.
10 Mindásafesawe wíyómpaken-kisau-waasi túranka'a méraantafesawe
aare ti'nónká'á káátaaro. Tuwánésa sésa tuwaai'waimbá káráwiyaawe
sénááwe.
11 Énifo Fasi'aénkón-aúranka'o méraamba aaré waaí áfomba faiyááwasa
pósa ímba keyáá méraawe.
12 Maníkó aifaráán-ínímbá waaigó arausantámbá úmakaisasa aaré mésa
waaí matínkááwasa méraamba Maníkó seyaafá-tántáákóní áwáugon-iye.

13 Maníkóntáfésa imáyáa ésa túwaandu ombá aare ti'nónká'ó ímbo
káátaresa inaimó sembá kanaawá'i ína kanaán-iyo imáyáan-oro.
14 Waásiti áwáuma imáyáa é'a sé'a waaí miwí ti'nóntáu ayáátááka'o
wéraintafesa tigaesáfésa owasá
15 aaré kentí ayáátáá-ti'nontausafesa aamoimó ombá Maníkó tímakaisana
ti'nóntáugo ti'nónká'á káátaraiye wésewe.

16 Kempínkémbó tuwímbai ti'nónká'ó káátamakaantafesamo narú'nárú'-ááímó síya'o é'a sé'a kesáá Maníkóní waásisa túwaandu uráunasasa fí'o-fi'on-daopa'a Maníkóní waási túwaandu ombá miyá úndasaanifo fí'on-awauma ímba wéraiye sénaumne.

Fasi'aénkóntáfésa imáyáa ésa aráá-tombo naan-ááí.

17 Sáwí'o on-ááísáfé'a simátíménda ísáaro. Maníkóntáfé'a imáyáa é'a túwaandu ombá moórá-mora ímba kawe'á umátinke'a sáwí'a wéuwatinkaawe.
18 Túwaandu ompínkémbó tuwínkaa'-úmaimo méraan-aaimo sewa'ó isáúnda érai'-aain-iye.
19 Tuwínkaa'-úmai mé'a tuwímbai fí'on-imayaa owasá tuwímbai fí'on-imayaa owa'á érai'-aaimo sen-kwáási wéisaawe.
20 Túwaandu ombá sé'a aráá-tomba nánaumne sembánifo Fasi'aénkóntáfé'a ímba imáyáa é'a
aráá-tomba né'a
21 tuwímbai kentí naaúmpakembo maimaé'o tiyáan-tontafe'a imáyáa é'a naawasá tómbó ímbo makáawi táái taisasá tuwímbai uwói'o on-dómbá nésa uwói'a owa'á miyámó ombá aráá-tomba sáwí'a úmai wénaawe.
22 Miyámó ombá tómbá ímba tuwínkaa'-é'a tómbó ímbo makáawi timé'a sáwí'a uwátínkááwasa tigaesáfésa ombá mindásafe'a ímba aamoí uwátinkaumpo sáwí'an-owe. Kentí naaúmpa'a tóné noné násuwe'a túwaandu é'a Fasi'aénkóntáfé'a imáyáa é'a aráá-tomba naaró.

23 Fasi'aénkó simásímakaimbo simátímakaunda maarán-ááín-iye. Moóráwigo Yúndasi Fasi'aénkó Ísumba wení namuro-wáási ímbo aráátímakonka'a mindó'wáámbá Ísu Káráísiti péréti maisoréna
24 Maníkómpá'á súwi séna tafaména séna mindá kesúman-ifo kem-biwísáfé'a ísámai kesúma tinkánaumne. Miyáumai kentáfé'a imáyáa é'a námae íyóro súwasa
25 tómbá násúwówana pérétimo maúntemba ándá-aran-dombo wéron-anafeumba maisoréna séna mindá kesí naaemán-iye. Kesí naaemá kem-biwísáféna kumínda póna Maníkó kesé'a kááísamai méraawe séna mináú-ááí símai kááísamakaiye. Maandómbó naambá kentáfé'a imáyáa é'a námae íyóro Ísu Káráísiti siyáiye.
26 Mimpérétíyé mindónémó naambá kentáásáféna Fasi'aénkó pukáiye-aai wésimatimewe. Miyá úmae iyíyana Fasi'aénkó marapá'á kumíníye.
27 Miyáumai Fasi'aénkóntáfésa imáyáa ésa aráá-tomba nánae sésamo ombá aifa'ó ímbo kawe'-ímáyáámó ésamo úwoimo aráá-tone ándá-aran-done nésamo imáyáa ésamo sáwísamba iyémó sésamo ésa Fasi'aénkón-áúwe naaewé sáwí'a íyana sáwí-meyamba tinkáíníye.
28 Mindásafesa méraawini áwáuma kawe'-ímáyáá ésa tuwímbai ísásuwesa sáwí'o úmaimo méraamba kawe'-ímáyáá ésa aráá-tomba nánááwe.
29 Ísu Káráísiti kentáásáfénawe séna pukáin-aaigoni áwáumo ímbo imáyáa urésamo úwoimo mintóné mindóné naambó é'a kesáfésa aaifimbá wíyana Maníkó sáwí-meyamba timíníye.
30 Kempínkémbá tuwímbai miyámó é'a Ísu Káráísiti kentáásáfénawe séna pukáimba ímba imáyáa é'a aráá-tomba sáwísamba iyé-ímáyáá ombá pó'a tuwímbai aamoisaén-kwáási méraawasa tuwímbai tí'o iwáí méraawasa tuwímbai pukáawe.
31 Énifo méraundawini áwáumo imáyáa kawe'ó étaamo tuwinétaamo sáwí'o únda arupíse úndarakaanta Fasi'aénkó sáwí-meyamba ínta símísino.

32 Énifo Fasi'aénkó arupíse uwásinkaindasafenasa sáwí-meyamba símínta póna marapá'-wáásímó sáwí-meyambo waé'wae'o índa-meyambo timíndara'a miwísé'a sáwí-meyanta ínta simíníye.

33 Kesí waásisono. Minááísáfé'a imáyáa é'a tómbá né'a Fasi'aénkóntáfé'a imáyáa é'a aráá-tombo náíyantafe'a túwaandu uráamba timu'maré'a mé'a seyaafá té'a aráá-tomba naaró.
34 Tááímo táína'o
é'a kentí naaúmpa'a tómbá násuwe'a túwaandu uré'a tómbá nánááwe. Miyámó íyanamo éna Maníkó sáwí-meyamba ímba timíníye. Fí'on-aaisafe'wara'o agaimáímo sísai uráan-aai kempá'á wéme'a kosimátimenaumne.

12

Maníkóní ámútanko fasi'aémbó wétimin-aai.

1 Kesí waásisono. Fí'o-fi'on-kisaumo maíyantafena Maníkóní ámútanko fasi'aémbó tímímba ímba ísámai usúkáafo sé'a simátíménda ísáaro.
2 Waántáwankoni aambó arááíwáúnka'a waántáwanko ta'ótorena tafisúwa'a sáwí-amba arááíwae'a waántá-waasi karo-fási'áénkwáráwí ímba aaí sewí-ímáyáá mósá makáamba ísaraawe.
3 Maníkóní ámútanko kesé'a ímba mérowa'a sáwí-ambo arááíwakaantafe'a imáyáa é'a maarán-ááímó simátíménda ísáaro. Tuwímbai sésamo Ísu káráwiyaiwai iyémó sembá Ufaen-ámútánkó miwí tirumpimbó méraiwai wésefo tuwímbai sésamo Maníkó Ísumba sáwí'a uwánkainiyemo sembá
Ufaen-ámútánkó miwí tirumpimbá ímba méraiye.

4 Maníkóní waási-i'o owí wení kísaumo máéntafena Maníkóní ámútankoma fí'o-fi'o-fasi'aembo tímímba mimbóráwígómá wétimiye.
5 Maníkóní kísau fí'o-fi'on-kisaumo máéntafesa Fasi'aénkó Ísuntafesa ísámai minkísáú wémaewe.
6 Maníkóní kísaumo máéntafena wemá fí'o-fi'o-fasi'aemba tímísasa minkísáú wémaewe.
7 Seyaafá'nánká kawe'á uwátinkaiyantafena Maníkóní ámútanko moórá-mora-waasi tirumpimbá ména Maníkóní fasi'aémbá wéaraatimiye.
8 Maníkóní ámútanko moórá-mora-waasi kawe'-ímáyáá tímísasa minááí wésimatimewe. Maníkóní ámútanko moórá-mora-waasi ímbo ísaraan-aai simátímísasa wésimatimewe.
9 Maníkóní ámútanko moórá-mora-waasi imáyáa tímísasa Maníkóntáfésa timankúnkúmba ésa sésa érai'a Maníkó siyáintemba íníye wésewe. Maníkóní ámútanko moórá-mora-waasi fasi'aémbá tímísasa tí'o imbá wéasofatinkaawe.
10 Maníkóní ámútanko moórá-mora-waasi fasi'aémbá tímísasa
ímbo awánaraan-kisauwara'a kawe'-úmai wémaewe. Maníkóní ámútanko moórá-mora-waasi imáyáa tímísasa Maníkó simátímakain-aai wésimatimewe. Maníkóní ámútanko moórá-mora-waasi imáyáa tímísasa fasi'aénkómbá tuwinésa sésa moórá Maníkóní ámútankompinke-fasi'aemban-iye sésa moórá waántá-waasiti fasi'aémbán-iye wésewe. Maníkóní ámútanko moórá-mora-waasi imáyáa tímísasa ímbo ísáán-aaifinkemba wésewe. Maníkóní ámútanko moórá-mora-waasi imáyáa tímísasa miwímó siyáan-aai miwíwárá'á ímbo ísáán-aaifinkemba pósa waé'mai wésewe.
11 Maníkóní ámútanko weyáá wení imáyáafinkemba miyá éna moórá-mora-waasi
fí'o-fi'o-fasi'aemba wétimiye.

Fasi'aénkón-áúraantaamo uráunda-aai.
12 Moórá-aai sénaumpo ísáaro. Waási túfimba sáwífa-tantaa'o wéraimba
mimbórá-áúmán-iye. Miyámó intembá kesáá Ísu Káráísitini waásisa sáwífa'-
waasimo méraundasa weséta kááísamai mimbórá-wáásíyáántá uráumne.
13 Tuwímbaisa Yúndaa-waasisa únasasa tuwímbai fí'onkaa-waasi
owasá tuwímbai wayó-kísáúmó máén-kwaasi owasá tuwímbai úwoimo
tu'maká'ó méraan-kwaasi owaná Maníkó wení ámútamba ai'marówana
kentáásirumpimba kumbéna kááísasinkenasa mimbórá-wáásíyáántá
uwásínkaraiye.

14 Kesáá mimbórá-wáásíyáántá úndasa imáyáa éta maarán-ááímó
simátíménda ísáaro. Mimbórá súwawaapimba sáwífa-tantaa'a wéraimba
15 aísamaigomo séna kemá ímba ayáámba úmpo ímba mimbórá áúrakemba
úne sínífo mimbórá áúra'a wéraiye.
16 Áákomo séna kemá ímba aúramba úmpo ímba mimbórá áúrakemba úne
sínífo mimbórá áúra'a wéraiye.
17 Seyaafá'-áúfá'ó aúran-aantembo wérainkakaa ímba áá'a ísáísino.
Seyaafá'-áúfá'ó
áá'-aantembo wérainkakaa seyaafá'-wíyúmbá ímba ísáísino.
18 Énifo Maníkó wení imáyáafinkemba seyaafá'-áúwawaa'a úmakena
seyaafá-tántáá'á wenamáá'-aantemba ma'maéna kuráiye.
19 Áúwawaapinkembo mimbórá-tántáá'ó wérainkakaa áúwawaa'a ímba
wéraisino.
20 Seyaafá-tántáá'á wéraimbanifo mimbórá kúwawaa'a wéraiye.

21 Miyáumai aúranko ayáánkontafena ímba kanaa séna emó ímbo
méraandarakaa úwoi mérausino ímba sínana a'nónkó aísamaigontafena ímba
kanaa séna emó ímbo méraandarakaa úwoi mérausino ímba síníye.
22 Miyáumai túwawaapinken-tantaatafeta séta aamoisaémbán-iyemo
súndasa ímbo wérainkakaa áúwawaa'a ímba kawe'-úmai wéraisino.
23 Túwawaapinken-tantaatafetaamo séta sáwísamban-iyemo súndasa
kawe'-úmaisa wégarawiyune. Afora'á ímbo aráátíménda-tantaa'a aúpá'á
makéta wégarawiyune.
24-25 Afora'ó wérain-tantaa'a ímba wégarawiyune. Áúwawaapinken-
tantaako seyaafá'á kawe'-úmai kísau maéna moórá-mora-tantaako
wenáúra'-wenaura'a káráwiyaintafena Maníkó wenamáá'amaa'a maréna
sáwísamban-iye súnda-tantaa'a wégarawiyiye.
26 Áúwawaapinkembo moórá-tantaakomo áí'o ínana seyaafá'-
áúfínkénkwárá'á áí'a uwásáíníye. Áúwawaapinkembo moórá-tantaako
kawe'ó ínana seyaafá'-áúfínkénkwárá'á kawe'á uwásáíníye.

27 Túwawaatafe'o súnda-aaigoni áwáuma maarán-iye. Kembiwí Ísu
Káráísiti áúwawaakaamba uré'a moórá-mora-waasigo wenaíyayaankaane
wenaúrankaane miyáráámbá uráawe.
28 Maníkó wení waási moórá-mora-waasigomba kísau tiména miyán-
kísáúmó maíyantafena fasi'aémbá wétimena wení aantá-waasi aifa'á
íyáfasintinkena miwí tínaaemba simátímakain-aaimo simátimiyawi
íyáfasintinkena miwí tínaaemba uwáítáí'-íyawi íyáfasintinkena miwí
tínaaemba ímbo awánaraan-kisaumo maíyawi íyáfasintinkena tí'o índa-
waasimo asófatinkaiyawi íyáfasintinkena miwí tínaaemba túwa'nai
íyawi íyáfasintinkena miwí tínaaemba fí'o-fi'on-kisaura'o káráwiyiyawi

íyáfasintinkena miwí tínaaemba fí'o-fi'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo síyawi íyáfasintinkena miyámó íyawi íyáfasintinkafa'a kuráiye.

29 Maníkó aantá-kisaumo tímakaimba seyaafá'nánká ímba miyán-kísáú máéwasa tuwímbai wémaewe. Maníkó simátímakain-aaimo simátímémba seyaafá'nánká ímba miyán-kísáú máéwasa tuwímbai wémaewe. Uwáítáí'o ombá seyaafá'nánká ímba miyán-kísáú máéwasa tuwímbai wémaewe. Ímbo awánaraan-kisaumo máémba seyaafá'nánká ímba miyán-kísáú máéwasa tuwímbai wémaewe.
30 Maníkóní fasi'aéntámbá tí'o imbó asófatinkaamba seyaafá'nánká ímba miyán-kísáú máéwasa tuwímbai wémaewe. Fí'o-fi'on-aai ímbo ísáán-aaifinkembo sembá seyaafá'nánká ímba miyá sewasá tuwímbai wésewe. Minááígóní áwáumo waé'maimo sembá seyaafá'nánká ímba miyá owasá tuwímbai wéofo Maníkó wení imáyáafinkemba miyá-fásí'áémbá wétimiye.
31 Maníkómó tímí-fasi'aemba maénaemo sembá imáyáa é'a sé'a Maníkóní kísau íyáákamai-kisau maénaemo sé'a tiyáántán-kwiyé'a kísau máéro.
Minááí kemá imáyáa é'a sé'a kawe'-ááín-ifo waásimo tirumbó tímémba minánkó seyaafá'-ánkómbá íyáákaraimba minánkóní áwáumo simátíménda ísáaro.

13

Waásimo tirumbó tímewini áwáuman-iyemo siyáin-aai.

1 Maníkóní ámútankomo fasi'aémbá simínataamo fí'o-fi'on-aaimo ímbo isáúnda-aaifinkembo séta wíyómpaken-kisau-waasi-taaifinkenkwara'o sétaamo miyá aantembo éta ímbo waási-imayaamo ondasáámó éta minááí úwoi-aai séta kámene peró'emo úwoimo tufúwóntemba miyá ondasáánifo waási-imayaamo étaamo éta kawe'á uwátinkanaumne.
2 Maníkó fasi'aémbó simínata simásímakain-aaimo simátimetaamo Maníkó aúpá'ó makáin-aai isétaamo ímbo ísaraunda-aai Maníkó simásímakain-aai isétaamo Maníkóntáféta fasi'ámaimo métaamo séta érai'a Maníkó siyáintemba íníye sétaamo Maníkómó siyáintemba umbai-kísáúmó maétaamo miyá aantembo éta ímbo waási-imayaamo éta úwoi-waasisa úne.
3 Makáunda-tantaa'o seyaafá'ó tuwín-timetaamo Maníkóní kísau wémaundasafesasa sáwí'o uwásínkénta aamoí éta kanaán-iye sétaamo miyámó éta ímbo waási-imayaamo ondasáámó éna siyáunda-aaigo ínta súwa'nai íníye.

4 Waásimo tirumbó tímewini áwáuma maarán-iye. Waásimo tirumbó tímewi sáwí'o wéuwatinkaamba anondáá ímba miyámó ombá túwa'nai esa waásimo tirumbó tímewi túwí'o wérain-kwaasisafesa tirumbá ímba sáwí'a uwátinkesa waásimo tirumbó tímewi miwí túwí'a ímba maimaé iyésa
5 waásimo tirumbó tímewi kesáfésa seyaafá-tántáá'á kawe'á wéune ímba sésa sáwí-aai ímba sésa waásimo tirumbó tímewi kesáái íyáákainkwae ímba sésa waásimo tirumbó tímewi ímba úwoiyaamba aaisambá sésa waásimo tirumbó tímewi sáwí'o uwátínkáámba ímba imáyáa úmae iyésa
6 waásimo tirumbó tímewi sáwí'o ontáfésa ímba aamoí ésa kawe'ó ontáfésa aamoí ésa
7 waásimo tirumbó tímewi umbai-tántáá'ó ombá úwoi wémaesa waásimo tirumbó tímewi seyaafá'-wáásísáfésa ímba inkaisíyan-imayaa ésa seyaafá'nánkátá kawe'ó íyantafesa timu'marésa mésa waásimo tirumbó tímewi seyaafá'-úmbái-tántáápímbá fasi'ámai mésa ímbo ifá'ó túwáámba miyáumai méraawe.

8 Waásimo tirumbó tímén-anko waé'wae'a éna ímba tai'áínana Maníkó simátímakain-aaimo simátímén-kisau tai'áínana fí'o-fi'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo
sen-kísáú tai'áínana ímbo ísaraan-aaimo Maníkó simátímakain-aai simátímén-kisau tai'áíníye.
9 Ímbo isáúnda-aaimo Maníkó simásímakain-aai ínta kanaatá ísásaraumne. Maníkómó simásímakain-aaimo simátímakaunda ínta kanaatá simátímataraumne.
10 Maníkó kawe'-úramba ónaumnemo siyáimba ánaaemba paápé índa póta ímbo ísásaraunda-aaiwarata tai'áwinata seyaafá'á áwáusa awánánaumne.

11 Iyámpóímo méraawandara'a iyámpóímo sentembá miyán-ááí wése'a iyámpóímo ontembá miyá wée'a iyámpóímo ontembá miyán-ímáyáá uráumpo waási-úramba íyáé'a iyámpóíya'o uráunda-tantaa'a tukáumne.
12 Iyámpóímo ímbo kawe'-úmaimo ísáántemba Maníkóní waásisa ímba kawe'-úmaisa Maníkóní áwáuma wéawanaumne. Nompímbó waási tói'o ímbo awánamaimo kawe'ó úndantenta káfé'a miyáráántá wéundasa Maníkóní áwáuma ímba kawe'-úmaisa wéawanaumpo waási tói'o aforatáámó awánáúndantemba ánaaemba miyásáámó ondasá Maníkóní áwáuma kawe'-úmaisa awánánaumne.
Káfé'a ímba awánasaraundasa Maníkó kentáámó suwánasaraintemba ánaaemba Maníkóní áwáusa awánánaumne.
13 Miyá ínífo káfé'a Maníkómpá'á simankúnkúnta únda-amba isaná érai'a Maníkóeta maé'mae'a ónaumnemo súnda-amba isaná Maníkómbó tirumbó áméne waásimo tirumbó tímén-amba isaná úmai minkáúmbó-ámbá wéraifo íyáákarain-amba Maníkómbó tirumbó áméne waásimo tirumbó tímén-amban-iye.

14

Maníkómó simátímakain-aaimo wésimatimen-aai.

1 Waásimo tirumbó tímén-amba fasi'ámai aráááíwae'a Maníkómó wétuwin-timi-fasi'aemba maénae sé'o Maníkómó simátímakain-aaimo simátímémba óraa-tantaa'an-ifo mifásí'áémbá maénae seró.
2 Maníkóní ámútanko fasi'aémbó tímísasamo fí'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo sembá ímba waásisafesa wésefo Maníkóntáfésa sésa waásimo minááígóní áwáumo ímbo ísáántafesa waásisafesa ímba wésewe. Maníkóní ámútanko fasi'aémbá tímísasa aúpá'-ááí wésefo
3 tuwímbai Maníkómó simátímakain-aaimo simátímémba fasi'ámai arupíse úmai kawe'ó uwátínkáámba mindásafe'a sé'a Maníkómó simátímakain-aaimo simátímémba óraa-tantaa'an-ifo mifásí'áémbá maénae seró wésune.
4 Fí'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo sewí kesáfésa símai wéfasi'aafo Maníkómó simátímakain-aaimo simátíméwi Maníkóní waási seyaafá'á fasi'aémbá wétimewe.

5 Maníkóní ámútanko fasi'aémbó tímísa'o fí'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo síyamba siráái wétaifo Maníkómó simátímakain-aaimo simátímé-fasi'aemba maé'a simátimiyamba áfáráumai siráái wétaiye. Túwaandu ombá fí'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo sembá minááímó wae'mai síndawi ímbo ménamo simátiminasamo ésa minááígóní áwáuma ímba kawe'-úmai íséwana minááígó ímba túwa'nai íníye. Miwí tááigo ímba túwa'nai índasafesa Maníkómó simátímakain-aaimo simátíméwasa afora'á simátíméntafesa miwí fí'on-aaimo ímbo
ísáán-aaifinkembo sewí íyáákaraawe.

6 Kesí waásisono. Kentópa komé'a fí'on-aaimo ímbo isáúnda-aaifinkembo sendamó é'a ímba isáíyana kesááigo ímba túwa'nai ínífo Maníkómó paápé uráin-aaiya'i ímbo isáúnda-aaimo Maníkó simásímakain-aaiya'i Maníkómó simásímakain-aaiya'i Maníkóní aambó aráááíwáén-aaiya'i miyán-áwáúmó afora'ó simátíméndamo é'a isáíyana kesááigo túwa'nai íníye.
7 Fontóímó ímbo kawe'-úmaimo ááí sínasamo ésa ímba ísámai kawe'á ónááfo kawe'-úmaimo sínasamo ésa ísámai kawe'á ónááwe.
8 Moóráwigo ímbo kawe'-úmaimo aaemáímo sínasamo ésa ímba isésa tatúwaandu ónááwe.
9 Miyáumai túwaandu uráiyampimba fí'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo síya'o é'a minááígóní áwáuma ímba isáíyamba keáínkáámbá sénááwe.
10 Seyaafá'-máráfá'á sáwífa'-waasi mésa fí'o-fi'on-aaimo sembá minááígóní áwáuma wéraifo
11 moóráwigo wenááifinken-aaimo sína'a sé'a imáyáa é'a fí'on-daopaken-kwaasiye senaná kentáféna imáyáa éna fí'on-daopaken-kwaasiye síníye. Miyámó sen-ááígó ímba túwa'nai íníye. Miyáumai túwaandu uráamba fí'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo sembá minááígó ímba túwa'nai íníye.
12 Maníkóní ámútankomo tuwín-timi-fasi'aembo maíyamba aamoí é'a pó'a Maníkóní waási kawe'ó uwátínkáí-fasi'aemba tiráái wétaina'a maiyé'a
Maníkóní waási kawe'á uwátínkáaro.

13 Mindásafe'a fí'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo sewí Maníkómpá'á áísai íyana minááímó waé'maimo simátimiyantafena fasi'aémbá timíníye.
14 Maníkóní ámútankomo fasi'aéntáámó símakaisataamo fí'on-aaimo ímbo isáúnda-aaifinkembo Maníkóntáféta inaimó súndasa sóikakenta súmpo kentáási imáyáago sáwísankaamba uráiye.
15 Mindásafeta maarásá ónaumne. Maníkóní ámútankomo fasi'aéntáámó símakaimba fí'on-aaimo ímbo isáúnda-aaifinkenta Maníkómpátá inaí séta kentáá sááifinkenkwarata sénaumne. Fí'on-aaimo ímbo isáúnda-aaifinken-ima séta kentáá sááifinken-iwarata sénaumne.
16 Fí'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo Maníkómpá'á inaí sé'a wenáwí'a mósá máráámba moóráwigomo úwoi-waasimo minááígóní áwáumo ímbo ísaraiwaimo kembiwímó túwaandu uráampimbo ménamo éna sen-ááígóní áwáuma ímba ísarena póna ímba kanaa'á érai'e síníye.
17 Fío'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo Maníkómpá'ó inaimó sembá kawe'án-ifo minááígóní áwáuma ímbo ísaraindawimba minááígó ímba áwa'nai íníye.
18 Fí'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo sembá tuwímbai-kanaa wésefo kemá fí'on-aaimo ímbo isáúnda-aaifinkembo súnda sáwífa-kanaa mindásafe'a Maníkómpá'á súwi súne.
19 Énifo Maníkóní waási túwaandu uráamba fí'on-aaimo ímbo isáúnda-aaifinkembo ayáátáá'-aaimo súnda kári-tantaa'an-ifo ísáán-aaifinkembo fasi'aémbá timínda-aaimo ampáán-ááímó súnda mindá óraa-tantaa'an-iye.

20 Kesí waásisono. Iyámpóímo ímbo kawe'-ímáyáámó ontembá ímba miyá é'a táákaefaen-kwaasimo onten-ímáyáán-oro. Umarambó ímbo sáwí-imayaamo ontembá miyán-oro.
21 Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Fasi'aénkó séna kesí waási kesáái ímba
ísáafo simátimenaumne. Fí'on-aaimo sewí simátíménasa miwí tááifinkemba simátimesa sáwí'a uwátinkaiyasa pósa kentáfésa ímba imáyáa ésa kesáái ímba isánááwe
agaimaréna siyáiye.

22 Naaófá'á Maníkó miyá éna
wení waási wenáái ímbo ísarowi wení fasi'aémbá aráátimumba
awánaraantemba Maníkón-aaisafesa ímba timankúnkúmba íyawi fí'on-
aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo sen-ááí isésa sésa Maníkóní fasi'aémpínkémbá
wésewe sénááwe. Énifo Maníkó simátímakain-aai simátímémba Maníkón-
aaisafesa timankúnkúmba íyawi isésa sésa Maníkóní fasi'aémpínkémbá miyá
wésewe sénááwe. Énifo Maníkón-aaisafesa ímba timankúnkúmba íyawi isésa
ímba miyán-ááí wésewe.

23 Maníkóní waási túwaandu urémpimba seyaafá'nánká'ó fí'o-fi'on-aaimo
ímbo ísáán-aaifinkembo síyasamo úwoi-waasimo Maníkón-aaisafesa ímbo
timankúnkúmba íyan-kwaasimo íyáferesamo isésamo ésa maawí uwó-
waasin-owe sénááwe.
24 Énifo seyaafá'nánká'ó Maníkómó simátímakain-aaimo afora'ó síyasamo
úwoi-waasimo Maníkón-aaisafesa ímbo timankúnkúmba íyan-kwaasimo
íyáferesamo isáíyanamo éna minááígó tirumbá faiyaráínasa sáwí-waasi úne
sésa
25 miwítí aúpá-sáwí-ímáyáá afora'á mégufiyesa Maníkón-aúranka'a
kífaesa wen-ímáyáá mósá marésa sésa érai'a kempímbá Maníkó méraiye
sénááwe.

Maníkóntáfésa imáyáa ésa túwaandu urénka'a arupíse úmai méraaromo siyáin-aai.

26 Kesí waásisono. Kemó súnda-aaigoni áwáuma maarán-iye.
Maníkóntáfé'a imáyáa é'a túwaandu urénka'a moóráwigo maarán-
ímá sénaumne sínana moóráwigo Maníkón-aaifinken-aai simátiminana
moóráwigo Maníkómó aráánaminda simátiminana moóráwigo fí'on-aaimo
ímbo ísáán-aaifinkemba sínana moóráwigo minááí waé'mai sína'a miyáumai
Maníkóní waási fasi'aémbó tíméntafe'a miyá úmae'a íyóro.
27 Fí'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo síyambo é'a kaumbo-kae'-
wáásí aantemba sé'a aifa'á moóráwigo sínda waé'mai simásuwainana
wenánaaemba moóráwigomo sínda waé'mai simásuwainana wenánaaemba
moóráwigomo sínda waé'mai simásuwaina'a miyá sénááfo
28 minááímó waé'mai síndawimo ímbo méraina'o é'o fí'on-aaimo
ímbo ísáán-aaifinkembo sewí seyaafá'-wáásí túranka'a ímbo síyamba
imáyáafinkemba Maníkóntáfé'a seró.
29 Maníkómó simátímakain-aaimo simátímémba kaumbo-kae'-wáásímó
íyáfasinkesamo simátímémba tuwímbai isé'a minááí tuwímbai ísáaro.
30 Minááímó ísáán-kwaasifinkembo Maníkó moóráwigombo simáminanamo
éna simátiminda-waasigo wenáái tai'áínana moóráwigo íyáfasinena
simátiminiye.
31 Maníkómó aaimó simátímakaiwai seyaafá sé'a moórá-morawigo moórá-
mora-kanaa símae iyé'a pó'a seyaafá'nánká isé'a fasi'aémbá maénááwe.
32 Maníkómó simátímakain-aaimo simátíméwi sembá kentí imáyáara'-
aantemba káráwiyaafo miyán-oro.
33 Kawe'-ímáyáámó é'o faru úmaimo méraamba Maníkómbá aráái taifó
simátímén-aai káráwiyoro.

Maníkóní waási seyaafá'-náópa'o túwaandu uráamba maarán-owe.
34 Túwaandu urémpinkemba aaré ímba aaí seró. Maníkón-aai
aúfáífinkembo siyáintemba aaré ímba káráwiyonaawe.

35 Mindásafe'a túwaandu urémpinkemba aaré aaí sefó sésa moórá-aaigoni
áwáumo tísai ónae sésamo ésa miwítí naaúmpa'a tuwaai'waimbá tísai
ónááwe.
36 Kentí imáyáafinkembo miyámó ombá Maníkón-aai kempínkén-
aantemba ímba paápé isa'á ímba kembiwí aantembanifo fí'o-fi'om-
barafaken-kwaasiwara'a ísaraafo miwímó túwaandu urésamo ontembá
miyán-oro.
37 Kempínkémbá tuwímbai kesáfésa sésa Maníkómó siyáin-aai ísaraundawi
únemo síyawiye tuwímbai kesáfésa sésa Maníkó fasi'aémbá símakaiwai
únemo síyawiye miyámó sewí maanáúfáímó agaimáímo timúndafimba
toráumai awáné'a sé'a mináái Fasi'aénkó ámáámba siyáin-aain-iye sénááfo
38 maanáúfáímó agai-timúndamo ímbo íséwa'o é'a miwísáfé'a sé'a ímba
Maníkóní ámáánko kentirumpimbá wéraiye seró.
39 Kesí waásisono. Maníkómó simátímakain-aaimo simátímémba fasi'aén-
ímáyáá é'a simátíma'mae'a iyé'a fí'o-fi'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo
sembá ímba aiyowáí'a úmáráaro.
40 Énifo seyaafá'-ááímó sembá ímba sáwífa'-aaimo síyamba aáno úmai
arupíse úmai méraaro.

15

Ísumba pukómpinkembo íyáfasinankarain-aai.

1 Kesí waásisono. Ásé-aai kosimátímakaunda-aai aneka'ó simátíménda
ísáaro. Minásé-áásáfé'a éraai'e sé'a ta'ótoke'a fasi'ámai méraawe.
2 Fasi'ámaimo ta'óto'mae iyé'o é'a kawe'-ámbá aráááíwa'mae iyónááfo
tóikaken-aantemba éraai'emo síyambo é'a kawe'-ámbá ímba aráááíwa'mae
iyónááwe.

3 Aifa'á Maníkó mináái simásimuwa'a kembó simátímakaunda óraa'-
aai póna Maníkón-aai aúfáífimba agaimarésa siyáantemba sáwí-imayaasa
maisiyuwáíndasafena Ísu Káráísiti puwúwasa
4 utámárówana kaumbo-kánáá maisuwówana Maníkó pukómpinkemba
íyáfasinankaraiye. Mináái Maníkón-aai aúfáífimba agaimarésa siyáawe.
5 Ísu Káráísiti pukómpinkemba íyáfasinena Pítaan-aúranka'a paápé éna
wení kísau-waasi túranka'a paápé éna
6 moórá-kanaa sáwífa'-waasi wesé'o núwai 500 waasi túranka'a paápé
uráiye. Minkwáásífínkémbá sáwífa'nanka úwoi túnaraawasa tuwímbai
pukáamba minkwáási túranka'a paápé éna
7 Yémísin-aúranka'a paápé éna wení aantá-waasisonti túranka'a paápé éna
8 ánaaemba kemá Póro súranka'a paápé éna Ísu Káráísiti wení
waási-i'a uwásinkainkwae-imayaa ímba uráunda kembá wení waási-i'o
uwásínkaraiwai súranka'a paápé uráiye.
9 Áááma Ísu Káráísitini waási sáwí'a uwátínkaraumpo Fasi'aénkóní aantá-
waasifinkemba kemá kári'-waasi úne. Ímba kanaán-uráunda pósa kentáfé'a
Fasi'aénkóní aantá-waasi ónemo sembá uwó-ááí sewé-ímáyáá wéune.
10 Énifo Maníkó úwoi súwa'nai uráimba pó'a Maníkómó kesáái
simátiminkwae séna si'mákaiwai ówánana wemá úwoi súwa'nai úwa'a ímba
úwoi mé'a fasi'aén-kísáú wémaewanana kesí kísaugo fí'owiti kísaugomba
íyáákaraifo keyáá minkísáú ímba maéwánana Maníkó súwa'nai ena kesé'a
mérowa'a minkísáú maiyáumne.
11 Kemó ásé-aaimo simátimewanda-aai isé'a miwímó simátímún-aai
mimbórá-ááí pó'a isé'a timankúnkúmba uráawe.

Púwón-kwaasimo íyáfasinaiyan-aai.

12 Maníkó Ísu Káráísitimba pukómpinkemba íyáfasinankarain-aaisa simátimundasa kempínkémbá tuwímbai sé'a púwón-kwaasi ímba íyáfasinanaawe sembá nóra séra wéseo.

13 Púwómpinkembo ímbo íyáfasinanaankakaa Maníkó Ísu Káráísitimba pukómpinkemba ímba íyáfasinankaraisino.

14 Maníkó Káráísitimbo pukómpinkembo ímbo íyáfasinankarainkakaa simátimunda-aaisa sáwísankaamba uwáwisa'a misáwísánkáán-ááísáfé'a timankúnkúmba owisinó.

15 Púwómpinkembo ímbo íyáfasinanaankakaa Maníkó Káráísitimba pukómpinkemba ímba íyáfasinankaraisino. Maníkó Káráísitimba pukómpinkemba íyáfasinankaraiyemo simátimundasa énifo minááímó karo'-ááímó inkakaa Maníkómó uráintafeta karo'-ááíyésá simátimusino.

16 Púwómpinkembo ímbo íyáfasinanaankakaa Maníkó Káráísitimba pukómpinkemba ímba íyáfasinankaraisino.

17 Maníkómó Káráísitimbo pukómpinkembo ímbo íyáfasinankarainkakaa úwoi-aaisafe'a timankúnkúmba owaná aoisaambá kempímbá úwoi wéraisino.

18 Moórá-aaiwara'a simátimenaumne.

Maníkómó Káráísitimba pukómpinkembo ímbo íyáfasinankarainkakaa Káráísitinka'o timankúnkúmba ésamo pukáawi pukáampinkemba ímba íyáfasinesa Maníkóní ewaa'á ímba mésa sáwí-aempa'a méraawisino.

19 Marapá'ó méraundara'a séta púwóndafinkemba íyáfasineta wíyómpa'a Ísu Káráísitiye'a méraandasa amu'maréta méraumne-aaimo karo'-ááímó súndarakaata marapá'-wáási kentáá suwíyáái ésa tirumbá uwásínkááwisino.

20 Érai'-aai maarán-ááín-iye. Maníkó Ísu

Káráísitimba pukómpinkemba íyáfasinankaraiye. Púwón-kwaasifinkemba aifa'á wemá íyáfasinkaimba pósa ánaaembo puwíyan-kwaasi íyáfasinanaawe.

21 Aifa'-wáásígón-áwí'a Ándámu sáwí'a uráimba pósa púwón-amba seyaafá'nánká wéaraaiwaefo moórá-waasigon-awi'a Káráísiti kawe'á uráimba póna seyaafá'nánká puwíyampinkemba íyáfasintinkainiye.

22 Seyaafá'nánká Ándámun-aísaafitantambo uráundawi póta púwóndasaanifo Ísu Káráísitini waásisa póta púwóndafinkenta íyáfasinanaumne.

23 Maníkó siyáin-kanaa tínata púwóndafinkenta íyáfasinanaumne.

Aifa'á Maníkó Káráísitimba pukómpinkemba íyáfasinankaraimba póna Káráísiti marapá'ó kumíndara'a Maníkó Káráísitini waásisa púwóndafinkenta íyáfasisinkainanasa

24-26 mindá tai'áínda-kanaa Ísu Káráísiti káráwiyinana Maníkó sínana Káráísiti wení namuro-wáási íyáákena fí'owimo sáwí-kisaura'o káráwiyaan-kisauwe fí'o-fi'o-sawi-fasi'aene taí'ásuwena puwíyan-amba taí'ásuwena miyámó índa wení namuro-wáásítí fasi'aémbá taí'ásuwena Maníkóntáféna séna kesifóo seyaafá-tántááká'á káráwiyuwo síníye.

27 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna

Maníkó wembá seyaafá-tántáá'á

íyáákamai-i'a uwánkaraiye

agaimaréna siyáifo Káráísiti Maníkómbá ímba íyáákainiye. Maníkó sínana Káráísiti seyaafá-tántáá'á íyáákainiye.
28 Maníkó Káráísitimba seyaafá-tántáá'á íyáákamai-i'o uwánkaraindara'a Káráísiti Maníkón-áániniko Maníkóntáféna séna emá seyaafá-tántáá'á íyáákamai-i'a uwásinkaandawi po kenká'á káráwiyinone sínana Maníkó seyaafá-tántáá'á káráwiyiniye.

29 Tuwímbai sésa puwíyampinkemba ímba íyáfasinanaawe sembánifo pukáan-kwaasisafesa imáyáa ésa nombá maiyáawe. Puwíyampinkemba ímba íyáfasinanaawe-aaimo érai'-aaimo inkakaa pukáan-kwaasisafesa ímba imáyáa ésa nombá máéwaisino.
30 Púwóndafinkembo íntaamo íyáfasinanaetara moórá-mora-naopa'a sínkamonae wéopa'a ásé-aai ímba kosimátíma'mae'a núsino.
31 Kesí waásisono. Kembiwíyé kewé kentáásí Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye'a kááísamai méta kentáfé'a aamoimó únda miyámó érai'o úndantemba aasiyaasi-kánáá imáyáa é'a sé'a káfékaamba sínkamiya'a púwóno-imayaa únda mindáwara'a érai'-aain-iye.
32 Púwómpinkembo ímbo íyáfasinanaankakaa kemá úwoi-waasi é'a kesí imáyáafinkemba súne. Afáá-póígómó waási fándaifo sésamo arááíwáéntemba kembá miyáráámbó uwásínkáámba maanká'á Éfésási-naopa'o méraunda óraa'-umbai-tantaa'a kempá'á tisa'á óraa-kisaumo maúnda úwoisafe'a wéune súsino. Púwómpinkembo ímbo íyáfasinanaankakaa waásiti imáyáafinkembo sentembá miyá séta aafáyáasa puwónaumpo káfé'a kawe-tómbá néta siráááimo taintentá ónaumnesa súsino.

33 Puwíyampinkemba ímba íyáfasinanaawemo sembá minkáró'-ááísáfé'a érai'e sefó sé'a simátíménda-aai isé'a káráwiyoro. Tuwímbai érai'a sésa sáwí'o on-kwáásísé'o méraambo é'a kawe'-ámbá ifátuwe'a sáwí-amba arááíwaenaawe sefó
34 puwíyampinkemba ímba íyáfasinanaawe minkáró'-ááísáfé'a sáwí-imayaawe
sáwí-awauwe ifátuwe'a kawe'-ímáyáán-oro. Miyámó íyantafe'a sé'a kempínkémbá tuwímbai Maníkómpá'á ímba tiyáawe súne.

Puwíyampinkembo íyáfasinaiyamba wíyómpa'o méraiyan-tuman-iye-aai.
35 Puwíyampinkemba ímba íyáfasinanaawe-imayaa é'a sísai e'a sé'a púwón-kwaasi nóra úmaiya íyáfasinesawa nóran-tuwa ma'máíya íyáfasinanaao-aaimo
36 sísai omba sáwí-imayaafinken-aain-iye. Puwíyampinkembo íyáfasinaiyamba maaráráámbá uráifo isé'a kísau-anauntunka'a imáyáan-oro. Ánáuntumba u'márááwana minánáúntúnkó ímba úwoi áruma wéwiyaifo u'márááwana ánaaemba mapánkena áruma wéwiyaiye.
37 Tómbá fákákesamo nempínkémbá ímba aneka'á wéu'maraafo ánáuntumba maiyésa kísau fúmáráawana aneka'á áruma wíkéna wéanon-iye.
38 Maníkó sisaná moórá-mora-anauntumpinkemba áruma wíkéna óraa'o imbá Maníkó wení imáyáafinkemba seyaafá-tómbá fí'o-fi'on-auwara-tomba makáifo
39 seyaafá'ó méraamba mimbórá túwawaa'a ímba maréna waási fí'on-tuwawaa'wara'a tinkéna waí-waamba fí'on-tuwawaa'wara'a maréna numamá fí'on-tuwawaa'wara'a maréna mófáá'a fí'on-tuwawaa'wara'a makáiye.

40 Wíyómpa'a fí'on-tantaa'a wéraisana marapá'á fí'on-tantaa'a wéraiye.
Wíyómpa'o wéraimpimba fí'on-to'waai wéraisana marapá'ó wérainka'a
fí'on-to'waai wéraiye.
41 Aafáúfímbá fí'o-sama wéraisana wíyómpimba fí'o-sama wéraisana
okómpímbá fí'o-fi'o-sama wéraisana miyá uwásaraiye.

42 Miyámó intembá puwíyampinkembo íyáfasinaiyamba maará ónááwe.
Púwómbo utámáráán-tuwawaa'a tai'áínífo mimpínkémbó íyáfasinaiyan-
tuwawaa'a waé'wae'a íníye.
43 Utámáráán-tuwawaa'a aamoisaén-túwawaa'a sáwí-tuwawaa'an-ifo
puwíyampinkemba íyáfasinaiyan-tuwawaa'a fasi'aén-túwawaa'a kawe-
túwawaa'an-ifo
44 utámáráán-tuwawaa'a marapá'ó méraan-tuwawaa'an-ifo
púwómpinkembo íyáfasinaiyamba wíyómpa'o méraiyan-tuwawaa'an-iye.
Marapá'ó méraan-tuwawaa'o intembá wíyómpa'o méraiyan-tuwawaa'a
wéraiye.
45 Mindásafena naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Maníkó aifaráán-kwáásígón-áwí'a Ándámumbo úmakaimba úwaauwa éna
waásin-iye
agaimaréna siyáiye. Ánaaen-kwaasigon-awi'a Ísu Káráísiti waásimo aúí'o
úmaimo maé'mae'o íyan-amba wikáiwai paápé uráiye.
46 Wíyómpa'o méraiyan-tuwawaa'a ímba aifa'á paápé uráifo marapá'ó
méraan-tuwawaa'a aifa'á paápé uráiye.
47 Maníkó
aifa'-wáásígómbá marasámbá úmakaifo ánaaen-kwaasigo Ísu Káráísiti
wíyómpakemba kunkáiye.
48 Ándámumbo marasámbó úmakain-auwawaa'o wéraintemba seyaafá'-
wáásí miyán-túwawaa'a wéraifo Káráísiti wíyómpaken-auwawaa'o
wéraintemba wení waási miyán-túwawaa'a wéíniye.
49 Maníkómó marasámbó úmakain-kwaasiyaambo úndantenta Káráísiti
wíyómpakewimo intentá ónaumne.

50 Kesí waásisono. Simátime'a súne. Maníkómó wíyómpa'o káráwiyaipa'a
marapákén-túwawaawara'a ímba méraiyana waé'wae'o índa-tantaa'o
wéraindafa'a tai'áínda-tantaako ímba mimpímbá wéíniye súne.

51 Maníkómó aúpá'-makénamo aráátímakain-aaimo simátíménda ísáaro.
Seyaafá ímba puwéta úwoi méta súwawaata fí'o-suwawaata faufínata
52 mimbórá-kánáá wíyómpakemba uwíyemba sínana minúwóíyáámbó
aafáyáumo tawáíntemba minúwóíyáámbá pukén-kwaasi íyáfasintinkainasa
maé'mae'a íyata súwawaata fí'o-suwawaata faufíníye.
53 Marapá'ó méraunda-suwawaata púwónda-suwawaatan-ifo wíyómpa'o
méraanda-suwawaata ímba púwónda-suwawaata faufíníye.
54 Marapá'ó méraan-tuwawaa'a púwón-tuwawaa'an-ifo wíyómpa'o
méraiyan-tuwawaa'a ímba puwí-túwawaa'o faufíndara'a Maníkón-aai
aúfáífimba agaimaréna siyáin-aai paápé íníye. Maará siyáiye.
Púwón-amba tai'áínana maé'mae'o íyan-anko
púwón-ankomba íyáákainiye
agaimaréna súwana
55 moóráwigo séna

púwón-anko ímba íyáákaraimba póna púwón-ambo sáwí'o uwátinkainda-fasi'aenko tai'áíníye
agaimaréna siyáiye.
56 Maníkóní ámáámbo ísámaimo túwáán-imayaago ta'ótokaiye. Miyámó ontáféna púwón-ambo sáwí'o uwátinkainda-fasi'aenko ta'ótokaifo
57 Maníkó púwón-amba kentáá íyáákamai-ita wéuwasinkaiye. Kentáásí Fasi'aénkó Ísu Káráísiti púwón-ankoni fasi'aémbá tai'éna íyáákaraimba póna Maníkó miyá wéuwasinkaisata súwisa súne.

58 Mindásafe'a kesí waási fasi'ámai mé'a ímba tuwesaraí ína'a Fasi'aénkóní kísau maimaé wéiye'a ímba ifátúwáaro. Fasi'aénkóní kísaumo wémaemba ímba úwoi-kisaun-ifo áúwara-kisau wémaefo maimaé íyóro.

16

Fasi'aénkóní waási túwa'nai on-óntánkón-aai.

1 Maníkóní waási Yérúsaremu-naopa'a méraawi tómbá ímbo makáawi túwa'nai íyamba óntamba torupé'a maarán-oro. Kárésíyaa-marafa'a Maníkóní waásimo méraawi simátímakaundantemba miyán-ááí simátimumpo miyán-oro.
2 Moórá-mora-sondaara'a moórá-kisaufin-ontamba tuwímbai Maníkóní waási túwa'nai íyapa'a maré'a kentí naaúmpimpa'o maráíyamba óraa'a ína'a ánaaemba kempá'á komáéna'a Maníkóní waási Yérúsaremu-naopa'o méraawi timíyan-ontamba ímbo saafá íyamba úwoi maitiménááwe.
3 Kempínkémbá tuwímbai íyáfasintewa'a kempá'á komé'a aúfái agaimái timé'a ti'máráanasa Maníkóní waási Yérúsaremu-naopa'o méraawi mináúfáíyé torupámaraiyan-ontane maimaésa mátimenaawe.
4 Minkánáá kemó komáénda-kisaumo wéraina'o é'a konasá miwí kesé'a kónááwe.

Kórinti-naopa'a kónae siyáin-aai.

5 Máséndóniyaa-marafa'a Maníkóní ásé-aai simátíma'mae'a nónae únda pó'a miyá kósimatime'a kempá'ó kondá
6 ampáánkárá koménaum ayáátáákara koménaumno. Ímbo aampa'ó wénon-kanaa uwí-nómpáké-fíyúndámó mafaiyáíndarara fí'on-daopa'a kónaumno. Fí'on-daopa'o kónae ona'ó é'a súwa'nai íya'a kónaumne.
7 Kempá'ó ayáátááka'o koménae'o súnda Maníkómó ewé sína'o é'a ayáátááka'a koménaumne.

8-9 Maanká'á Éfésási-naopa'a ásé-aaimo simátíménda-waasi sáwífa'a méraamba pósa isésa érai'e sésa fasi'ámai ménaawi máéwasa kesí kísausafesa aambó faiyíyan-kwaasi sáwífa'a méraawe. Minkísáúmó maúnda tómbá fáká'mai Maníkóntáfésa ísámai kaundánae sésa túwaandu ombá minkánáá ímba tiyáisa'a mé'a minkísáú maúnda póna
mintánón-kánáá tai'áína'a kónaumne.

10 Moóráwigo Tímótimo kentópa'o koméraindа aamoí é'a áwa'nai oro. Kemó úndantemba Fasi'aénkóní kísau wémaifo
11 wentáfé'a úwoi-waasin-iye ímba sé'a tínaaemba uwáméro. Kembiwí tiyuwénamo kempá'ó tínda áwa'nai íyana kempá'á kawe'-úmai tíno. Wesé'o Maníkóní waási kentáásí waási kempá'ó tíyantafe'a timu'maré'a méraumne.

12 Kentáási waásigon-awi'a Ápórosimba óraaka simáme'a sé'a Kórinti-naopa'a kentáási waásimo wíyan-kanaa esé'a waaó súnda póna káfé'a ímba kanaa'á wínífo aambó wérainanamo éna wíníye.

13 Kentúra'a káráwiye'a Maníkómpá'á timankúnkúmba úmae iyé'a ímba táá'a ína'a fasi'ámai méraaro.
14 Kísaumo máémba waási-imayaa úmai kísau máéro.
15 Kesí waási ísáaro. Ákáyaa-marafaken-kwaasi Sétefanasini akúmbá aifa'á Maníkómpá'ó tiyáawi Maníkóní waási fasi'ámaimo túwa'nai on-áái ísaraawe. Óraaka simátime'a sé'a
16 miyán-kwáásímó sen-áái taawiyafé'a miwísé'a Maníkóní kísau fasi'aén-kísáúmó wémaewi-taai ísáaro.

17 Kempínkémbá kaumboráú-tuwi'a Sétefanasiye Fótíyúnetasiye Ákáíkasiye mindárau kempá'á tewa'á aamoí úmpo kembiwí ímba seyaafá'nánká kanaa'á kempá'á tewasá mindárau kempá'ó tembá aamoí úne.
18 Mindárau kesí imáyáa aúí'a uwásinkesa kentí imáyáawara'a miyá uráawe. Miyán-kwáási túwí'a
mósá máráaro.

19 Ésiyaa-marafa'a naaó'-naokemba Maníkóní waási kentáfésa kawe'-úmai méraaro wésewe. Moóráwigon-awi'a Ákwíra awaaainínkó Párísiraawe mindáraiti naaúmpa'a túwaandu owí Fasi'aénkóe'o kááísamai méraawi aamoí ésa kentáfésa kawe'-úmai méraaro wésewe.
20 Maanká'ó méraawi Maníkóní waási seyaafá'nánká kentáfésa kawe'-úmai méraaro
wésewe. Moórá-mora tiyáámba tíméro.

21 Ayáíyá'á kemá Póro agaimaráúmpo awáné'a wenayáánaufi'a isaná wenááin-iye sé'a ísáaro.
Kemá Póro súne. Kawe'-úmai méraaro súne.
22 Fasi'aénkómpá'ó ímbo tirumbó ámówi Maníkó sáwí'a uwátinkainiye. Kentáási Fasi'aénkó kumíníye súne.
23 Fasi'aénkó Ísu úwoi wétuwa'nai-intafe'a inaí súne.
24 Ísu Káráísitiye'a kááísamai méraawa'a kembá sirumbá timúne.
Kemá Póro súnda-aai taí'áiye.

2 Kórinti

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai úmai afakaeté-aataiya'iyo miyáumai-aatai maisuwéna maanáái agaimái Kórinti-naoraa-waasi Ísuni aampa'ó kun-kwáási tímakaiye. Póro Máséndóniyaa-marafa'a mérowana Táítási Kórinti-nao'a tuwéna Pórompa'a wémena Kórinti-waasi-taai kosimámuwana Póro iséna séna aúfáíma agaimái tímakaunda isasá isésa tuwímbai sáwí'o ombá tínaaemba uwásukaawasa tuwímbai ímba miyá ésa kentáfésa sésa ímba érai'a Ísuni aantá-waasin-iye wésewe séna érai'a Ísuni aantá-waasin-iye síwae séna maanáúfái agaimarówasa mátímakaawe.

1 Kemá Póro maanáái agai-timúmpo ísáaro. Moóráwigon-awi'a Tímóti kentáási waásigo kesé'a méraisa'a agaimaráúmpo ísáaro. Maníkó wení imáyáafinkemba kentáféna séna aantá-waasi éma Ísu Káráísitin-aai kosimátíma'mae núwo séna si'mákaifo ísáaro. Kórinti-naopakewi Maníkón-aaisafe'a érai'emo sewí ísáaro. Ákáyaa-marafa'a Kórinti-naopakewiye fí'o-fi'on-daopakewiye méraawi Fasi'aénkóní waási ísáaro.

2 Maníkó kentáásifowawe Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye úwoi túwa'nai esarai aáno'o uwátinkaayantafe'a inaí súne.
3 Kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráísitin-afowa Maníkón-áwí'a mósá maráúmne. Wemá kentáásifowama arumbó uwásínkáíwai siráfaenasa súwa'nai iwáín-áwíta mósá maráúmne.
4 Fí'o-fi'on-umbai-tantaa'a seyaafá'á kentááfá'ó timbá Maníkó siráfaiyaimba póna fí'o-fi'on-umbai-tantaa'o tuwímbaifa'o tínda Maníkómó siráfaiyaintenta úmai kesáá miwí kanaa'á arásáfaitinkanaumne.
5 Káráísitimba áí'o úni'a uwánkówasa Káráísitini waási-i'o úndarakemba sí'a índa-i'o uwásínkáámba miyáumai Maníkómó Káráísitimbo aráfaiyaintemba miyáumaisa óraata siráfaiyaiye.
6 Kembiwísé'a méta túwa'nai ówánanasa sáwí'o urómpinkemba Maníkó tí'maena kawepá'á métínkaraiye. Miyá ówándarakemba sí'o únita uwásínkónta Maníkó siráfaiyaiye. Keséta méraawanasasa sí'o únita uwásínkónta ímba ifátuwaundasa fasi'ámaisa méraumne. Miyáumai tí'a índa-i'o uwátinkaiyamba kesáámó uráundantembo miyá é'o ímbo ifátuwe'o fasi'ámaimo méraiyambo éna Maníkó kenkwárá'á tiráfaitinkainiye.
7 Sí'o úni'o uwásínkaraantenta tí'a índa-i'o uwátínkáámba miyáumai Maníkómó siráfaiyaintemba tiráfaitinkaiyamba séta mindásafe'a fasi'ámai ménaawe óraaka séta timu'maréta méraumne.

8 Kesí waásisono. Ésiyaa-marafataamo maéwánda fí'o-fi'on-umbai-tantaa'a kentááfá'ó túmba mináái isáíwae séta simátimumpo ísáaro. Minúmbáí-tántáá'ó fí'oran-oraa'-umbai-tantaa'a úwata kentááfá'ó túmba póta puwónaumne séta súnareta
9 sínkamiyata púwónda-kanaan-iye séta súnareta ímba kentáási fasi'aéntámbán-ifo Maníkóní fasi'aéntámbá kísausa wémaeta méraumne. Maníkó pukáampinkembo íyáfasintinkaiwaini fasi'aéntámbá kísausa wémaeta méraumne súndasafenasa minóráá'-úmbáí-tántáá'á kentááfá'á tiyáiye.
10 Umbai-tántáápímbá puwónae ówándafinkemba Maníkó síyótaisa uwásinkowata súnaraundasa póna miyámó uráintemba íníye. Sáwísampinkemba síyótaisa úmaena iyíníye séta méraumne.

11 Kewárá'á kentáásáfé'a Maníkómpá'á súwa'nai e'a inaí seró.
Sáwífa'nanka inaí síyana Maníkó súwa'nai índa mindásafesa Maníkómpá'á
súwi sénááwe.

Póro karo'-ááí ímbo simátímakain-aai.

12 Waási túranka'o méraundasafeta imáyáa úndasa sirumpinkén-
ímáyáágó séna kawe'-úmaisa méraumne sisatá aamoisá wéune. Marapá'-
ááígóní áwáuma ímba imáyáa éta Maníkó úwoisaamo súwa'nai intáféta
imáyáa éta Maníkóní kísau aantemba maéta ímba kae'-ááíwárá'-wáásíyáán-
úmaisa méraundantemba kentúranka'a érai'a miyá úmaisa méraumne.

13-14 Agaimái timúnda-aufaifimba ímba kaumbo-kae'-ááí simátimumpo
toráumaimo awáné'o ísaraan-aai aantemba tafisímai súne. Kentáási áwáuma
kárika'a suwánaafo suwánamai kawe'á íwae sé'a únda miyámó é'o é'a
Fasi'aénkó Ísu kumíndara'a kentáfétaamo aamoimó ondantembá ken-
táásáfé'a aamoí ónááwe.

15-16 Kembiwí kentáásáfé'a aamoí uwásínkááwe-aai imáyáa
uráundasafe'a sé'a kae-kánáá kentópa'a kómé'a Máséndóniyaa-marafa'a
kónae únda kentópa'a kuré'a tiyuwé'a wéme'a Máséndóniyaa-marafa'a
kuré'a kouweré'a aneka'á kentópa'a tiyé'a tiyuwé'a Yúndiyaa-marafa'a
ténaumne siyáumne. Kae-kánáámó kawe'ó uwátínkáana'a súwa'nai íya'a
Yúndiyaa-marafa'a ténaumne-imayaamo uráundasafe'a minááí siyáumne.

17 Miyámó ónae uráunda ímba miyá uráundasafesa kempínkémbá
tuwímbai kentáfésa sésa kae'-ááíwárá'-wáásín-iye siyáafo kentópa'a
kónaumne siyáunda marapá'-wáásímó ontembá ímba miyámó únda
mimbórá-ímáyáá úmai mimbórá-ááí afora'á simátímakaumne.

18 Maníkó érai'-aai aantembo siyáintemba simátímakaunda-aai ímba
kae'-ímáyááfínkémbán-ifo mimbórá-ímáyáá úmai mimbórá-ááí afora'á
simátímakaumne.

19 Sáírásiye Tímótiye kewé kentópa'o maéwánda Maníkón-áániko Ísu
Káráísitin-aaisa simátímakaunda wemá moórá-aai afora'á séna moórá-aai
aúpá'á tuwéna miyá ímbo iwáí póna seyaafá'-ááí afora'-aantemba siwáín-
aai simátímakaumne.

20 Maníkó seyaafá'-ááí símai fasi'ámakaimba Ísu Káráísitintafena siyáimba
póna paápé uráiye. Ísu Káráísiti miyá-séyááfá-kísáúmó maiyáintafeta
Maníkó siyáin-aaisafeta érai'-aaiye súnanasa Maníkón-áwí'a óraa'a wéraiye.

21 Maníkó Ísu Káráísitimba kentááwé kembiwíyé kááísasinkaraisata
fasi'ámaisa méraumne. Kentáá wemparí'a úmarena

22 kesí waásin-owe séna érai'a wení waásisa úne sendasáfénasa wení
ámútankomba ai'marówana kentáásirumpimba kumbéraimba mindásafeta
séta to'mayaa uwásínkarainta miyá íníyesa súne. Miyámó uráintafe'a ímba
kae'-ááíwárá'-wáásíyáámbá úne.

23 Maníkó kesí kísaugomba awánaraiwain-aúranka'o simátimunda-
aai érai'-aain-iye. Kórinti-naopa'a kentópa'a kónae séwánda óraaka
simátíménana tirunkó umbaí taifó sé'a ifátuwe'a ímba kuráumne.

24 Maníkón-aaisafe'a érai'e fasi'ámai sé'a wempá'á timankúnkúmbo
uráamba póta kentópa'o kondasá Maníkón-aaisafe'a timankúnkúmba
oró-ááísá ímba aneka'á sénaumpo tirunkó aamoí índasafeta kempímbá
taankarotámai méta kísausa komaénaumne.

2

1 Imáyáa é'a sé'a aneká kentópa'a wé'a sáwí'o ontáfé'a óraaka simátíménana tirunkó umbaí taifó sé'a káfé'a ímba kónaumne siyáumne.
2 Kentirumbó umbaí tátínkáanasamo ésa kesirumbó kawe'ó uwásinkaiyawi ímba ménaawe.
3 Kentópa'a ímbo kuráundara'a sé'a aúfáífimba toráumai awáné'a sáwí'o ombá kawe'á uwátinkaiwae sé'a kentópa'o kondá ímba sirunkó umbaí táíníye sé'a mináúfáí agai-timé'a kawe'-úmaimo méraantafena kesirunkó kawe'ó índawi mináúfáí agai-tímakaumne. Kesirunkómó kawe'ó ínanamo éna kentirunkówárá'á kawe'ó índa mindá érai'-aain-iye.
4 Mináúfáí agai-timéwánda sirunkó umbaí tówa'a kentáfé'a óraa'-imayaa é'a áfááraumai ifi'á tátinke'a tirunkó umbaí táíndasafe'a ímba mináúfáí agai-tímakaumpo Póro wenaruntá áfááraumai símakaiye síyantafe'a mináúfáí agai-tímakaumne.

Sáwí'o uráin-kwaasisafe'a enáái taí'áiye serómó siyáin-aai.

5 Kempínkémbá moórá-waasigo sáwí'o uráintafena ímba kempín-aantembanifo kembiwífínkémbá tuwímbaifimba umbai-tántáá'á wéraiye. Seyaafápímbá umbai-tántáá'á wéraiye-aai miyán-óráá'-ááí ímba sénae sé'a tuwímbaifimba umbai-tántáá'á wéraiye-aai súne.
6 Tímakaunda-aufai toráumai awáné'a símai moórá-aaiya'-maré'a fasi'aén-ááí minkwáásígómbá simánke'a wení ewaa'á ímba mé'a sáwí'o uráintafe'a mimbéyámbá amé'a ímba fí'om-beyamba áméro.
7 Káfé'a wentáfé sé'a enáái taí'áiye sé'a ímba aneka'á imáyáa úmae iyé'a aráfáéro. Kemó ámé-sawi-meyamba waé'wae'a ínana séna ímba kanaa kawe'-ámpá'á kónaumne séna ifátúwáífainifo
8 wentáfé sé'a embá siruntá amúmpo kawe'-úmai méraao seró-ááí óraaka súne.
9 Ááéma kentáfé sé'a simátimunda-aai isánaa Ína isánááo sé'a kentópa'a ímba wé'a mináúfáífímbá agai-tímake'a timu'makáumne.
10 Sáwí'o uráin-kwaasigontafe sé'a wenáái taí'áiye sé'a ímbo aneka'ó imáyáamo ontembá kewárá'á miyá úne. Sáwí'o uráintafe sé'a wenáái taí'áiye sé'a ímba aneka'á imáyáa é'a Ísu Káráísitin-aúranka'a kentáfé'a imáyáa é'a miyá úne.
11 Waántáwankoni sáwí-kisaugoni áwáuma awánéta kentáá íyáákaifo séta sáwí'o uráintafeta aneka'á ímba imáyáa úmae iyéta séta wenááima taí'áiye súne.

Tóróasifa'a ména Póro óraa'-imayaamo uráin-aai.

12 Ísu Káráísitin-aai ásé-aai kosimátimenae sé'a Tóróasi-naopa'a ko-maéwánda minááímó isáíyantafena Fasi'aénkómó to'mayaa úmba awáné'a ásé-aai simátimenae sé'o ówánda
13 kesí waásigon-awi'a Táítási kentí naaópakemba Tóróasi-naopa'a ímba téna kentáái tasimásímíntafe'a ayaafáí uwááe'a ímba awáné'a óraa'-imayaa é'a sé'a tiyuwé'a kónaumne sé'a Máséndóniyaa-marafa'a tiyáumne.

Ísuni fasi'aéntámbá siyáántán-kwimái áfontaamo fáúnda-aai.

14 Maarán-ááísáféta Maníkómpá'á súwisa súne.

Ísu Káráísiti íyáákaraintafena Maníkó wentéta kááísasinkenasa óraaka sisatá siyáántán-kwimái áfonta fáúne. Maníkó si'marówata Káráísitin-aai seyaafá'-máráfá'á kosimátimunasasa ísááwana wenááigo asaa-wiyúnkáámbá úmaena seyaafá'-máráfá'á wété wéiye.

15 Maníkó séna Ísu Káráísiti kentáféna imáyáa éna kesí kísaumo máímba
asaa-wiyún-kánámó agáéntemba wéiye simbá miyámó intembá Ísu
Káráísitin-aai simátimunanasa Maníkó kentáásáféna séna Ísu Káráísitimo
intembá asaa-wiyún-kánámó agáéntemba owé wésiye. Maníkón-
aráááimo wáéwi minkwíyúmbá ísááwasa waántáwankon-aráááimo wáéwi
minkwíyúmbá ísáámba wéowe.
16 Waántáwankon-aráááimo wáéwi puwésa Maníkóní némpa'a maé'mae'o
íyawi Ísu Káráísitin-aai simátimunda-aaisafesa ánkúkaamban-iye sewasá
Maníkón-aráááimo wáéwi minááísáfésa sésa asaa-wiyúnkáámbá wéiye sésa
maé'mae'a ónááwe. Maníkón-aai simátímén-aai óraa-kisaun-ifo waási
aantemba ímba kanaa'á wémaewe.
17 Maníkó si'marówata Káráísitini kísau-waasi méta wenaúranka'a
Maníkón-aai érai'-aai simátimeta ímba kae'-ááíwárá'-wáásíyáántá únasasa
méyámbáréwa'a óraa'-ontamba maénae sésamo ontembá tuwímbai
Maníkón-aai simátíménasasa méyámbá simíwae sésamo ontembá kesáá
ímba miyásá éta Káráísitini kísau-waasi
méta Maníkón-aai érai'-aaisa simátimune.

3

Aú-aai símaimo kááísamakain-aai.

1 Minááímó simátimundasafeta ímba kentáá súwí'a maéta wéiyune.
Tuwímbai aúfái agai-tímúwasa maimaésa mátímúwa'a toráumai awáné'a
kawe'án-owe siyáafo kesáá ímba miyá éta kentáásí kísaura'-aufai agai-
tíménata toráumai awáné'a aamoí uwásinkaiwae-ita ímba éta ímba kentáásí
kísaura'-aufai agáéro súmpo Maníkó si'máráísata wení kísausa wémaumne.
2-3 Tuwímbaimo fí'owiti kísaugoni aúfái awánésamo aamoimó
uwátínkáántemba tuwímbai-waasi kembiwí tuwánésa sésa érai'a Ísu
Káráísiti Póroe'a kísau máén-kwaasiye wenté'a ti'marówasa wenáái
tasimátímúwasa isésa érai'e suwaná Káráísiti wení waási-i'a uwátinkowana
Maníkó fasi'aénkwáráwíní ámútanko miwítirumpimba méraisasa méraawe
wésewe. Mindásafe'a kembiwí Káráísiti agaiyáin-aufaiyaamba owe. Ísu
Káráísitini kísaugoni aúfái ímba óntanka'o agaiyáin-aufaiyaan-ifo kempá'á
wérain-kisau tuwánaantafeta aamoisá uwátinkaumne.

4 Ísu Káráísiti kentáá fasi'aémbá símísata Maníkón-aúranka'a fasi'ámai
méta minááísá súne.
5 Kentááfímbá fasi'aémbá ímba wéraisata minkísáúsá wémaumpo
Maníkóní fasi'aéntántá minkísáúsá wémaumne.
6 Maníkó aú-aai símaimo kááísamakain-aai kosimátimewananasa we-
naúranka'a arupíse uwátinkainasa méraiyantafena fasi'aéntá símakaiye.
Mináú-ááí símaimo kááísamakain-aai maarán-iye.
Ímba Maníkó Mósesembo simámakain-amaamban-ifo Maníkóní ámútanko
kentáásirumpimba méraisata wemó siyáintenta únda-aain-iye. Maníkó
Mósesembo simámakain-amaamba ímba kanaa'á arááíwáéntafesa Maníkón-
aúranka'a ímba arupíse úmai mésa puwí-ámpá'á wégofo Maníkóní
ámútanko imáyáasa símísata Káráísitin-aaisafeta érai'e séta aúí'a úmaisa
maé'maeta wéune.

7 Naaófá'á Maníkó Mósesemba óntan-kwandaaiya'a siyáánkai-amaamba
agai-ámakaimba minámáámbá arááíwaenae sésa umbá ímba kanaa'á
arááíwaesa taráímae iyésa mindásafesa puwí-ámpá'á wégowe. Maníkó
Mósesembo ámáámbo simámakonka'a Maníkómpákémbá sáma paápé éna
Mósesen-óika'a sáma paápé úwana óntan-kwandaaiya'o siyáánkai-amaambo

agaimarómba maimaéna Ísareri-waasifa'a kumúwasa Mósesen-óika'a sáma
wéna póna túgáyáagaya úwasa ímba kanaa'á awánowana ánaaemba
uwákuraiye.
8 Naaófá'á Maníkó Mósesemba siyáánkai-amaambo simámakonka'a
Maníkóní sáma paápé uráifo káfé'a Maníkó wení ámútankomba ai'máráísana
wení waási tirumpimbá méraiye-aai paápé imbá póna Maníkóní sáma
óraa'an-iye.
9 Maníkó Mósesemba siyáánkai-amaamba simámakaimba pósa ímba
kanaa'ó arááíwáéntafesa puwí-ámpá'á wégowe. Maníkó minámáán-
ááímó paápé únka'a wení sáma wérowana káfé'a Maníkó wení ámútanko
wenaúranka'o arupíse uwátínkáín-aai paápé isaná póna wení ságoni
fasi'aémbá óraa'a wéraiye.
10 Káfé'a aú-aai símaimo kááísamakain-aai wéraisana íyáákarai-sagoni
fasi'aémbá wéraimba póta séta Maníkó Mósesembo siyáánkai-amaambo
simámakai-sagoni fasi'aémbá sáwísamba iyésá súne.
11 Maníkó Mósesembo simámakain-aai wááu-aain-ifo aú-aai símaimo
kááísamakain-aai waé'wae'o índa óraa'-aain-iye. Wááu-aai simámakonka'a
ságoni fasi'aémbá wérombanifo káfé'a waé'wae'a índa-aai paápé isaná póna
óraa-sama fasi'aémbá wéraiye.

12 Minááí fasi'aén-ááí waé'wae'o índa-aai
ísaraunda póta ímba sáá'a isatá óraaka'a minááísá wésimatimune.
13 Mósesemo uráintemba ímba miyásá wéune. Mósese Ísareri-waasisafena
séna kesóipa'o wérai-sama uwá'wimba awánaafo séna ampantasámbá
óika'a káátaraiye.
14 Ísareri-waasi táá'-aantemba
isésa tirunté'a marésa maé'ómba pósa káfé'o méraan-kwaasi Maníkó
símaimo kááísamakon-aai aúfáífinkemba toráumai isésa minááígóní
áwáuma ímba kawe'-úmai wéisaawe. Mósesemo óipa'o ampantasámbá
káátamakowasa sámo ímbo awánaraantemba káfé'a Maníkón-aai aúfáífimbo
toráúsómba miwítí imáyáago fáíkuraisana kumeu'á isasá pósa mináúfáígóní
áwáuma ímba awánamai kawe'á wéowe. Ísu Káráísitiye'a kááísamai
méraawi Maníkón-aai-aufai torausésa minááígóní áwáuma kawe'-úmai
wéisaawe.
15 Káfé'o méraan-Isareri-waasiwara'a Maníkón-aai Mósesemo
agaimakáin-aaimo toráúsómba miwítí imáyáago fáíkuraisana kumeu'á
isasá pósa minááígóní áwáuma ímba ísáafo
16 Fasi'aénkó Ísu Káráísitimpa'o tembá minkúméú'á taí'áínkakemba
minááígóní áwáuma kawe'-úmai wéisaawe.
17 Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye'o súnda wení ámútankontafe'a súne.
Fasi'aénkóní ámútanko tirumpimbó méraiwai sáwí-imayaagomo
ta'ótokaimpinkemba faútínkáísasa kawe'-úmai méraawe.
18 Ísareri-waasiti imáyáago ímbo kawe'-úmaimo ísaraantemba kentáási
imáyáago ímba miyá isanasá Fasi'aénkóní ságo kentáá sása wégasinkaiye.
Fasi'aénkó Ísu Káráísitini ámútanko kentáásirumpimba ména wenkáání'a
uwásinkenasa wení sáma siménasa miyá úmae wéiyiye.

4

*Sawefímbó wímakaawanamo ááémo kará'wintemba miyáráántáámó
únda-aai.*

1 Maníkó aruntá uwásinkenasa mindásafena kesí kísau máéro séna
símakaisata wenáái simátimundasa ímba suwesaraín-iye séta wétuwaumpo
2 wenáái simátíméndasafeta aúpá'ó tigaesáfésamo ombá sínaaemba
uwámeta ímba karo'á simátiyuweta Maníkón-aaigomba waé'mai-aai ímba
simátimeta Maníkón-aúranka afora'á érai'-aai simátimunasasa suwánésasa
érai'-aai aantemba wésewe tirumpinkémbó síyantafeta Maníkón-aúranka'a
miyásá súne.
3 Ásé-aai afora'ó simátimundasa minááígóní áwáu ímbo isésamo ésa miwí
Maníkóní némpa'a mésa puwí-ámpá'ó wégowin-owe.
4 Waántáwanko marapá'ó káráwiyaiwai miwítí imáyáa kumeu'á
uwátínkáísasa Ísu Káráísitin-aaisafesa ímba timankúnkúmba wéowe.
Waántáwanko séna Káráísitin-aaigo sáma kátínkáífo séna miwítí imáyáa
kumeu'á uwátínkáísasa Káráísitini sáma ímba wéawanaawe. Maníkómó
méraintemba Káráísiti miyá isaná waántáwanko séna Káráísiti sáma
kátínkáífo séna miwítí imáyáa kumeu'á wéuwatinkaiye.
5 Kesáá ímba óraa'-waasi úmpo Ísu Káráísitintafe'a kentáási óraakon-
iye síyantafeta wenáái kosimátimeta wení kísau-waasisa méraunda póta
wétuwa'nai-une.
6 Áwáura'a kumeu'á úwana Maníkó sáma kaaó súwana sámo karáimba
wemá sámo kásínkáíwaisaan-iye. Ísu Káráísiti ói'-imayaa úndasa Maníkóní
fí'oran-awaumo awánaandasafena sása wégasinkaiye.

7 Kesáá ímba fasi'aréta ásé-aaisa ta'ótokaumpo sawefímbó
wímakaawanamo ááémo kará'wintemba miyá éta ásé-aaisa ta'ótokaumne.
Suwánésa minááígómó íyáákarai-fasi'aenkomba awánésa sésa ímba
miwífínkémbán-ifo Maníkómpáké-fási'áémbán-iye síyantafeta ímba fasi'éta
mifási'áéntá ta'ótokaumne.
8 Namuro-wáásímó tínkamiyantafesamo úkóntemba fí'o-fi'on-umbai-
tantaako kentáá úkúraa isatá tu'ma'ó wéraimpinkenta mótuweta wégune.
Tuwímbai-kanaa séta nóra sétaawa Maníkóní kísau wémaumno séta ímba
ifátá tukáumne.
9 Sáwíta uwásínkáámbanifo Maníkó ímba siyúwáísata méraumne.
Sínkamomba ímba taí'ásuwaawata úwoisa súnaraumne.
10 Ísumbo sáwí'o uwánkesamo tufúwanamo pukáin-ampata kúndasa pósa
Ísu maé'mae'a isaná wení fasi'aémbá kentááfímbó wérain-aai wéisaawe.
11 Méraundasa aasiyaasi-kánáá séta Ísuni waási-i'a úndarakemba káféra
sínkamiyata puwónaumno súndasa pósa kesáá méraundawini áwáuma Ísu
póna kentáá súma tai'áínda-sufimba méraiye-aai wéisaawe.
12 Ásé-aai simátimundasa sáwíta uwásinkesa sínkamiyata púwónda-
ampata kúndasa mindásafe'a ásé-aai isé'a aúí'a úmai méraan-ampa'a
wégowe.

13 Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Maníkón-aaisafe'a simankúnkúmba
é'a pó'a wenáái wésimatimune
siyáintemba Maníkón-aaisafeta simankúnkúmba éta wésimatimune.
14 Fasi'aénkó Ísumba pukómpinkemba íyáfasinankaraiwai Ísunte'a
kááísasinkenasa púwóndafinkenta íyáfasisinkenasa kentááwé kembiwíyé
sí'maisa wenaúrankata sinkáíníye.
15 Kísausa wémaundasa sáwíta uwásínkáámbanifo túwa'nai eta ímba
ifátuwaunasasa fí'o-fi'on-kwaasi Maníkó úwoimo túwa'nai in-ááí isésa

sáwífa'nanka Maníkómpá'á súwi símae iyésa wenáwí'a óraa'a úmae wéiyowe.

Maníkóní fasi'aénkátáámó méraunda-aai.

16 Minááí imáyáa úndasa ímba suwesaraín-iye séta ifátukaumne. Kentáá súma sáwí'a úmae íyísana Maníkó kentáási imáyáa aúíta wéuwasinkaiye.
17 Kentááfá'ó wérain-umbai-tantaatafeta séta kári'-umbai-tantaa'a wááu wéraiye súnanasa ánaaemba minúmbáífínkémbá fí'oran-kawe-tantaa'a íyáákaimba waé'wae'o índa-kawe-tantaa'a paápé íníye.
18 Mindásafeta marapá'ó awánáúnda-tantaa'a ímba óraa'-imayaasa éta wíyómpa'o ímbo awánáúnda-tantaatafeta imáyáa úmae wéiyune. Awánáúnda-tantaa'a wááu-tantaa'an-ifo wíyómpa'a ímbo awánáúnda-tantaa'a waé'wae'a íníye. Mindásafeta umbai-tántáátáféta séta sáwísamban-iye súne.

5

1 Kentáásúma wááu-nankaanta isatá misúwawaa'warata marapátá méta maarán-ááí súne. Maankwááú-námbá tawisínata Maníkómó wíyómpa'o úmakain-daumpata ménaumne. Mindámbá waási ímbo úmakaan-damban-ifo Maníkó wení imáyáafinkemba úmakaimba waé'wae'o índa-namba mindá wíyómpa'o méraanda-suwawaa'an-iye.
2 Marapá'ó méraundasa óraa'-imayaa éta wíyómpa'o méraanda-suwawaata simínkwaesa séta
3 maarán-ááí ínta séta puwéta súwawaa'-íyainkaanta úmaisa méraumne ímba súmpo maarán-ááí séta wíyómpa'o méraanda-suwawaata naankáántá ónaesa súne.
4 Kentáá súma wááu-nankaamba isatá méraundasa umbai-tántáá'ó wéraintafeta óraa'-imayaa éta marapáké-súwawaataamo túwáanda-aai ímba séta wíyómpa'o méraanda-suwawaata máénda-aaisa súne. Miyásáámó ondá marapáké-súwawaakaanta faú'wínata maé'maeta ónaumne.
5 Miyásáámó ondasáfénasa Maníkó kentáá to'mayaa éna wení Ufaen-ámútámbá ai'marówana kentáásirumpimba kumbéraisata mindásafeta to'mayaa uwásínkarainta miyá
íníyesa súne.

6 Maníkó wení ámútamba ai'marówana kentáásirumpinta kumbéraintafeta kentáási imáyáa fasi'ámaisa méraumne. Marapá'ó méraundasa Fasi'aénkó Ísu Káráísitiyeta ímba wíyómpakaani'a úmaisa méraumne.
7 Káféta marapá'ó méraundasa wenane'á ímba awánéta wenááisafeta simankúnkúmba éta
8 kentáási imáyáasa fasi'éta puwétaamo wíyómpa'o Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye'o métaara aamoí úsino.
9 Maanká'ó méraundasaawe wíyómpa'o iméraandasaawe Maníkómbó arááímo tainí'a
ónae súndasa póna aamoisá uwásinkainiye.
10 Seyaafá'nánkátá Ísu Káráísitin-aúranka'a méraananasa kesáámó méraundawini áwáusafena sísai ena marapá'ó méraamba kawe'ó owí kawe'-méyámbá tiména sáwí'o owí sáwí-meyambo timínda póta wembó arááímo wétaini'a ónaesa súne.

Ísuwe kááísamaimo méraundasa aúí'a úmaisaamo méraunda-aai.

11 Fasi'aénkó méraundawini áwáuma sísai índasafeta wentáféna sáá'a wéisata wempá'á tíwae séta waásisa wétafisune. Maníkó méraundawini

áwáusa suwánaisa'a kembiwísé'o méraundawini áwáusa suwánaamba kawe'á wéiye súne.
12 Kentáá súwí'a ímba maimaé wéiyumpo méraundawini áwáusafe'a aamoí íyantafeta méraundawini áwáusa wésimatimune. Aamoí é'a kentáásáfésamo sáwí-aaimo sen-kwáásí táái kanaa'á anondáá simátimiyantafeta méraundawini áwáusa wésimatimune. Minkwáásí paáká-túwawaa'-aantemba tuwánésa kawe'-wáásín-owe sésa tirumpin-ímáyáá ímba awáresa kawe'-wáásín-owe wésewe.
13 Tuwímbai kentáásáfésa uwóí'a wéowe sewatá kanaán-iye séta Maníkóntáféta imáyáa éta miyásá únasasa tuwímbai kentáásáfésa kawe'-ímáyááwárá'-wáásín-owe sewatá kanaán-iye séta kembiwísáféta imáyáa éta miyásá wéune.
14 Seyaafá'nánká sáwí'o ombá mimbéyámbá maésa púwófo séna Ísu Káráísiti mimbóráwígó kentáásáfénawe séna pukáimba póta Káráísiti
arumbó símíwaini kísau aantenta wémaumne.
15 Seyaafá'nánkátá sáwí-imayaago ta'ótokaimpinkemba faúsinkaindasafena Ísu Káráísiti pukáimba póta
kentáá sirááímo táínda-i'a ímba éta wembó arááímo táínda-i'a éta méraano. Miyámó ondasáfénasa kentáásáfénawe séna puwúwana Maníkó íyáfasinankaraiye.

16 Ááéma marapá'ó méraan-kwaasiti áwáuma arááíwaeta tuwímbaisafeta kawe'-wáásín-owe séta tuwímbaisafeta sáwí-waasin-owe siyáumpo káfé'a ímba miyásá séta ááéma marapá'ó méraan-kwaasiti áwáuma arááíwakaunda Káráísitintafeta úwoi-waasin-iye siyáundasa káfé'a ímba miyásá súne.
17 Mindásafeta Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraundasa aúí'a úmaisa méta ááémo uráundanten-imayaa ímba éta káfé'a aú-imayaa úmaisa méraano.
18 Maníkó miyá wéifo ááéma Maníkóní namuro-wáásíyáámbá úmaisa méraawananasa Maníkó kesí waási-i'a íwae séna Ísu Káráísitimba ai'marówana kentáásáfénawe séna kumpuwúwana wení waási-i'a uwásinkenasa séna kesí waási-i'a íwae-aai kosimátíméro séna si'mákaisata minkísáúsá wémaumne.
19 Minááígóní áwáuma maarán-iye. Ísu Káráísiti seyaafá'-wáásísáfénasa imáyáa éna pukáimba mindásafena Maníkó imáyáa éna waásimo sáwí'o ombá ímba aaifimbá wémaitinkaifo wení waási-i'a uwátinkena kentáásáfénawe séna kesí waási-i'a íwae-aai kosimátíméro séna si'mákaisata wésimatimune.
20 Kesáá Ísu Káráísitini aantá-waasisa únanasa simásímísata kembiwísá wésimatimune. Maníkó kembiwísáféna óraaka siyáisata siyáin-aaisa wésimatimune. Káráísiti pukáintafena Maníkóní namuro-wáásíyáámbá uráampinkemba wení waási-i'a wéuwatinkaifo wenááisafe'a ewé seró.
21 Ísu Káráísitimpimba sáwí'o í-ááí ímba wérowana
Maníkó kesáámó sáwí'o únda-aai wembá ámakaiye. Káráísitiye'a kááísamai méta Maníkón-aúranka'a arupíse ondasáfénasa Maníkó miyá úwana Káráísiti kesáámó sáwí'o únda-aai maimaéna mindánankwara'a pukáimba póna Maníkó wení namuro-wáásíyáání'a uráundawi wení waási-i'a wéuwasinkaiye.

6

1 Maníkóe'a taankarotámai méta kísau wémaeta óraaka simátime séta Maníkó úwoi wétuwa'nai-ifo ímba úwoi mé'a wembó arááímo tainí'a oro súne.

2 Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba Maníkómó siyáin-aai agaimaréna séna
úwoi túwa'nai uráunda-kanaa kentáái
isé'a sáwí'o urómpinkembo
tíkaunda-kanaa túwa'nai uráumne
Maníkó siyáiye agaimaréna siyáimba mindásafe'a ísáaro. Káfé'a Maníkó
úwoi túwa'nai in-kanaa éna sáwí'o uráampinkemba tíyáín-kanaa imbá pó'a
ímba úwoi mé'a wembó aráááimo tainí'a oro.

3 Kentáási kísaugomba awánésa sáwí-amba aráááíwáéfo séta kawe-kísáú
aantembo maúndasa pósa ímba érai'a sésa sáwí-kisau máéwe wésewe.
4 Seyaafá-kísáúmó maúndasafeta séta suwánésasa érai'a Maníkóní kísau-
waasin-owe síwae séta minkísáú wémaeta méraumne. Umbai-tántáá'ó
kentááfá'ó tisasamó sí'o índa-i'o uwásinkesasa sáwí'o uwásínkáanta ímba
ifátuweta fasi'ámaisa méraumne.
5 Maníkóní kísausa maúndarakemba sínkambai ándáfa'o mósinkesasaamo
úkúresamo sáwí-aai simásinkesa miyámó ontá óraa-kisau maéta nó'waamba
ímba súsá waúnda úwoi kísau maéta sááimo taintá ímba ifátuwaunda
fasi'ámaisa méraumne.
6 Kentáásáfésa Maníkóní kísau-waasin-owe síyantafeta kawe-kísáú aan-
temba maéta kawe'-ímáyáá éta faru úmaisa méta kawe'á uwátinkaunanasa
Maníkóní Ufaen-ámútánkó keséta méraisata érai'a miwí-ímáyáá éta
7 érai'-aai simátimunanasa Maníkó fasi'aémbá símísata miyán-
kísáú maéta Maníkón-aúranka'a arupíse úndasa mindá wenónkáámbá
faféríyaunanasa sáwí-aaigo kentááfímbá ímba
tisatá Maníkón-aúranka'a arupíse úndasa mindá paroiyáámbá uwásoketa
umbai-tántáá'ó kempátáámó tintá wéiyaakaumne.
8 Tuwímbai kentáá súwí'a mósá márááwasa tuwímbai kentáá súwí'a símai
sáwí'a owasá tuwímbai kawe'-áááisá simásíméwasa tuwímbai sáwí-aaisa
simásíméwasa érai'-aaimo simátimundasafesasa tuwímbai kentáásáfésa
karo'á sewé sewasá
9 tuwímbai kawe'-úmai suwánésasa karo'á sésa úwoi-waasin-owe sewasá
tuwímbai kentáásáfésamo puwónaesa owémó sembá ímba puwúndasa
úwoisa súnaraumpo suwánaaro. Maníkó arupísesa uwásínkáímba ímba
sínkamisata wépuwune.
10 Sáwífa-tantaako kentáásirumba umbaí wétasinkainta kentáásirunko
kawe'á wéiye. Kesáá óntama ímbo makáundawisa éta Maníkón-aai sáwífa'-
waasisa simátimunasasa kawe'-úmai méraawe. Óntaiyaiwai éta Maníkón-
aai ta'ótokaundasafeta kawe'-úmaisa méraumne.
11 Kórinti-naopaken-kwaasi ísáaro. Ken-ímáyáá éta kentáásirumpinken-aai
afora'á simátímakaundasa
12 kembiwísáféta ímba kaoráúna'a kentáásáfé'a kaókaawe.
13 Kesí iyámpóímo simátimundantenkaamba simátimumpo ken-ímáyáámó
úndantemba kentáá-ímáyáá é'a kentirumpinkén-ááí simásíméro.

Maníkóní naankaantáán-únemo siyáin-aai.

14 Ísáaro. ó'ó tombá moórá óraa-purumakawara moórá kári-
purumakawara'a ímba fátóto úmai wégara'ofo awaiya-púrúmákáráí
tinuwarampimbá kárá'umakaawasarai ó'á wétoye. Miyámó ontembá
kembiwí Maníkón-aaisafe'a timankúnkúmbo owíyé ímbo timankúnkúmbo
owíyé ímba taankarotaré'a kísau máéro. Arupíse owísé Maníkón-aai
taráíyaawise ímba kanaa'á taankarotámai mésa kísau wémaewe. Sáwara
kumeu'wárá'á ímba mimbóráfímbá wéraiye.

15 Ísu Káráísitiye waántáwankoe ímba mimbórá-ímáyáá óyasa Maníkón-
aaisafesa timankúnkúmbo owíyé ímbo timankúnkúmbo owíyé ímba
mimbórá-ímáyáá wéowe.
16 Maníkóní naaúmpa'a waántá-waasi mimbóráfímbá ímba méranaawe.
Maníkó fasi'aénkwáráwí kentáásirumpimba méraisata wení naankaantáán-
úne. Minááísáféna naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Maníkó séna
kesí waásise mé'a miwífímbá wéne'a
miwítí Maníkó onasá kesí waási-i'a ónááwe
Maníkó siyáiye.
17 Mindásafena Fasi'aénkó séna
úwoi-waasifinkemba tiyuwé'a moórá-aempa'a
mé'a sáwí-awaugomba tínaaemba uwátimiya'a
tíke'a
18 kentifo-í'a ona'á kesáánintone
kesiyáámúntoni'a ónááwe.
Fasi'aénkó seyaafá-fásí'áémbó tokáiwai siyáiye agaimaréna siyáiye.

7

1 Kesí waási ísáaro. Maníkó kentáásáféna imáyáa éna minááí
símai kááísamakaintafeta kesúrake-sawi-tantaa'e kentáási imáyáafinke-
sawi-tantaa'e sínaaemba uwámeta kawe'-úmaisa méta Maníkón-aúranka'a
sáá'a isatá Maníkóndé-i'a éta kawe'-aantenta éta miyásá onó.

Póron-arunko aamoimó uráin-aai.

2 Kentáásáfé'a ímba kaórémba kentáá-ímáyáá úwoin-oro. Ímba sáwí'a
uwátinkaawanasasa sáwí-amba arááíwakaawe. Ímba karo'á simátinketa
miwítí óntasa mémaiyaumne.
3 Minááímó simátimunda ímba aaifimbá maitinké'a súne. Ken-ímáyáámó
úndasa simátimeta aneka'á miyásá úne séta úwoimo méraundasa ken-
ímáyáá éta púwónda-kanaa tínda úwoi ken-ímáyáásá ónaumne.
4 Érai'a kawe'-úmai méraawe óraaka sé'a kentúwí'a mósá wémaraumne.
Óraa'-umbai-tantaa'a kentááfá'ó timbá mindásafe'a ímba imáyáa é'a ken-
ímáyáá únana kentááigo fasi'ásínkáísana sirunkó áfááraumai aamoí wéiye.

5 Tóróasi-naopa'a tuwéta Máséndóniyaa-marafa'o tamaéwánda ímba
kawe-kánáá úwata méraawanasasa seyaafá'-náópimpa'a kaentónáántón-
ésa aaisambá suwaná kentáási kísausafena kentáásirunko umbaí tówana
6 Maníkó tirunkó umbaimó tain-kwáási tiráfayaiwai wesá
siráfaindasafena Táításimba ai'marówana kembiwí tiyuwéna kentááfá'á
téna
7 maafá'ó túntafeta aamoí éta kembiwísé'o maún-kawe'-aai
simásimuntafetaawara'a aamoí ówánanasa kembiwí kentáá suwánánaemo
siyáamba tasimásimenasa sáwí'o uráantafenamo kentirunkó umbaimó
taráímba tasimásimenasa kentáfésamo karo'-ááímó sen-kwáási
táái anondáá simátímakaamba tasimásimenasa miyán-ááísómbó
tasimásimuwata isááwánanasa kentáásirunko aamoí uráiye.

8 Aúfái agai-timé'a óraaka sé'a aneka'á ímba miyán-oro siyáunda mináúfái
toráúsúwana kárika'a kentirunkó umbaí tówa'a minááí isé'a mináúfái
agaiyáundasafena sirumbá uwátinke'a káfé'a sirunkó ímba umbaí téna
9 kawe'á wéiye. Kentirunkó umbaí tóntafe'a ímba aamoí é'a kentirunkó
umbaí tówa'a sáwí'o ombó tínaaembo uwámakaantafe'a aamoí úne. Sáwí'o

ontáféna tirunkó umbaí táíno Maníkó wésiye. Mindásafe'a mináúfáí agai-
tímakaunda ímba sáwí'a uwátínkaraumne.
10 Maníkó tirumbá umbaí tátínkáíwai sáwí'o ombá tínaaemba uwáméwana
sáwí'o úmaimo méraampinkemba Maníkó tiyéna kawepá'á mówétinkaisana
mindásafena tirunkó ímba sáwí'a wéifo marapá'-wáási Maníkóntáfésa
ímba imáyáamo owí tirunkó umbaí tainká'á sáwí'o ombá ímba tínaaemba
uwámesa úwoi sáwí'a ésa Maníkóní némpa'a maé'mae'a ónááwe.
11 Sáwí'o uráantafena Maníkó kentirumbá umbaí tátínkaraimba pó'a
kawe'ó uráamba imáyáan-oro. Kembiwífínkémbá moóráwigo sáwí'o
uráimba ímba óraaka simánke'a tímakaunda-aufai isé'a sé'a arupíse
uwátinketa kawe'-ámbá aráááíwáéno sé'a sáwí'o uráantafe'a tigaesáfé é'a
sáwí-meyambo kentópa'o tíndasafe'a táátafe é'a sé'a arupíse uwátínkáanana
Póromo ménamo éna súwa'nai íníye sé'a sáwí'o uráiwaimba áááma sáwí-
meyamba amé'a kembiwífínké-sáwí-ímáyáá arupíse uwátinke'a miyámó
uráamba taí'áraiye-aai ísaraumne.

12 Mináúfáí agai-tímakaunda sáwí'o uráin-kwaasigontafe'a ímba aifa'á
imáyáa é'a sáwí'o uwánkarain-ininkontafe'a ímba aifa'á imáyáa é'a
miyá uráumpo Maníkón-aúranka'a kentáásáfé'a óraa'-imayaa é'a ken-
táásáfé'a sé'a miwísáféta óraa'-imayaasa úne sénááwe sé'a mináúfáí agai-
tímakaumne.
13 Mináúfáímó tímakaundantembo uráamba kentáási imáyáa kawe'á
uwásínkaraawe.
Táításimba ai'marááwánanasa kempá'á koména wenarunkó umbaí
tówana túwa'nai úwa'a kawe'á uwaná aamoí éna wenarunkó kawe'á úwana
kentááfá'á téna tasimásimuwata iséta mindásafetaawara'a aamoisá úne.
14 Áááma Táításin-aúranka'a kentúma maimaé iyáunana simátímakaunda-
aai érai'-aaimo siyáundantemba Táításimbo kentááimo simámakaunda-aai
érai'an-iye. Táítási kembiwísé'a koména kemó kentááimo simámakaunda-
aaisafena érai'-aai siyáiye siyáimba mindásafe'a ímba sigaesáfé'a úne.
15 Táítási kembiwísé'a komérowa'a wentáfé'a aamoí é'a táátafe'a é'a
tinekembá tata'á é'a wenááí isé'a miyá uwaná mindásafena Táítási imáyáa
éna arumbá wétimiye.
16 Kembiwísáfé sé'a seyaafá-kísáúmó ésa kawe'á ónááwe súnana sirunkó
kawe'á wéiye.

8

Fasi'aénkóní waásimo túwa'nai uráan-aai.

1 Kesí waásisono. Máséndóniyaa-marafa'o naaó'-nao'o méraawi Maníkóní
waási wemó túwa'nai
in-aai simátimenaumpo ísáaro.
2 Óraa'-umbai-tantaa'a miwífá'á téna tafisisasá ímba ifátuwesa
Maníkóntáféna tirunkó kawe'á úmae íyísasa miwí kesáfésa óntaiyain-kwaasi
méraantafesa ímba imáyáamo ombá Yúndiyaa-marafa'a Fasi'aénkóní waási
méraawisafesa imáyáa ésa kári'-ontamo makáampinkemba sáwífa-tantaa'a
túwaandu úmai túwa'nai uráawe.
3 Érai'-aai simátimune. Miwí sésa maarán-tántáá'á kanaa'á timénaumpo
fí'omba túwaandu úmai timénae sésa miwítí imáyáafinkemba miyá ésa
sáwífa'a tímakaawe.
4 Kentáásáfésa óraaka símae iyésa sésa Yúndiyaa-marafa'o Fasi'aénkóní
waási méraawi timénae sétaamo únda aamoí úne siyáawe.

5 Imáyáa aantembo únda-tantaa'-aantemba ímba tímakaafo fí'o-fi'on-
tantaakwara'a timésa aifa'á Fasi'aénkóntáfésa sésa ení waási-i'a éta ení
kísausa wémaumne siyésa Maníkón-ímáyáafínkémbá kentáásáfésa sésa
Maníkóní kísau simásimiyata kembiwísé'a méraano sésa
6 maanká'á Máséndóniyaa-marafa'o méraawi miyán-áái siyáamba
póta Táításimba simámeta séta Yúndiyaa-marafa'a Fasi'aénkóní waási
túwa'nai íyan-kisau Kórinti-naopa'a ko-ómbare tauweré kuré túwa'nai
inasá túwaandu íyana tai'áíno Táításimba simámakaumne.
7 Fí'o-fi'on-kisau kawe'-úmai maé'a Maníkón-aaisafe'a fasi'ámai
timankúnkúmba é'a wenáái kawe'-úmai simátime'a wenáái gonі áwáuma
kawe'-úmai isé'a aaweyáá é'a túwa'nai e'a kentirumbá simé'a miyámó
on-kwáásí ontáféta simátime séta Yúndiyaa-marafa'a Fasi'aénkóní waásimo
méraawi túwa'nai íyamba kawe'-úmai timénááwe súne.

8 Maanká'á Máséndóniyaa-marafakewi Yúndiyaa-marafa'a Fasi'aénkóní
waásimo méraawisafesa imáyáa ésa kawe'-úmai tímakaan-aai tíménda
miyán-oro ímba súmpo timénáá ína timénááo sé'a kentirunkómbá tísai úmai
isáúmne.
9 Kentáásí Fasi'aénkó Ísu Káráísiti úwoi túwa'nai imbá ísaraawe.
Wíyómpa'a fí'oran-kawe'a úmai ména kembiwísáféna imáyáa éna
wíyómpa'a tuwéna kawe'-úmaimo méraiyantafena úwoi-waasiyaan-úmai
marapá'á kumbaé'éímbaniye.

10 Kesí imáyáafinkemba súmpo ísáaro. Ááéma Maníkóní waásifinkemba
kembiwí aifa sé'a túwaandu úmai timénae sé'a ómbare'a moórá-aatai
maisukáafo káfé'a minkísáú taí'ásuwaaro.
11 Ááéma aamoí é'a to'mayaa é'a káfé'a miyá é'a sáwífa-tantaa'o makéwi
sáwífa'a maráíyasa kári'o makéwi miyáumai maráíyasa miyá íyana tai'áíno.
12 Sáwífa-tantaa'o máréne kári'o máréne Maníkó tuwánáínifo timénaemo
síyan-tantaa'a sáwífa-tantaapinkemba sáwífa'a maré'a káripinkemba kári'a
maré'o timíyamba Maníkó awánéna kanaán-iye síníye.

13 Túwa'nai íyamba ímba seyaafá'ó túwémba kesáfé'a wémare'a oro.
14 Énifo káfé'a makáan-tantaa'o wéraintafe'a mimpínkémbá timé'a
ánaaembo ímbo makémba miwí kembá túwa'nai íya'a awaiyarí'a ónááwe.
15 Miyáumai naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna moórá-tonkon-
awi'a máána mintóntáféna séna
tóntáféna séna sáwífa'a tú'maimo nowí tímú'a fówasa ímba aráá'a
márówasa kári'a tú'maimo nowí tímú'a fówana ímba táái taráiye
agaimaréna siyáiye. Miyáumai káfé'o makén-tantaatafe'a mimpínkémbá
timé'a ánaaembo ímbo maráíyamba miwí kembá túwa'nai ónááwe.

Táítási Kórinti-naopa'o kuráin-aai.

16 Maníkó Táításimba imáyáa ámísana kemó túwa'nai úndantemba
wewárá'á túwa'nai ónae sisatá mindásafe'a Maníkómpá'á súwi súne.
17 Táításimba simámeta séta kotúwa'nai inasá Yúndiyaa-marafaken-
kwaasimo túwa'nai íyantafesa tuwímbai-tantaa'a túwaandu úmai
maránááwe súndasafenasa aamoí éna wení imáyáafinkenkwara'a séna
aneka'á miwísé'a koménaumne Táítási siyáiye.
18 Táításimbo ai'máráandara'a moórá-waasiwara'a ai'máráanana wesé'a
wíníye. Wemá ásé-aai simátíma'mae nísasa naaó'-naokemba Fasi'aénkóní
waási wenáwí'o mósá márááwi wemá Táításiye'a wíníye.

19 Fasi'aénkóní waási naaó'-naokemba wembá íyáfasinankesa sésa esé'a
minkísáú mauwó sewaná keséta wénena túwa'nai únda-kisausa máísasa
kentáási kísaugomba awánésa sésa tómbá ímbo makáan-kwaasi túwa'nai
owe sésa Fasi'aénkón-áwí'a mósá wémaraawe.

20 Minkísáúmó maúndasa sáwí'an-owe sefó séta
21 Fasi'aénkón-aúranka'e waási túranka'e minkísáú kawe'á ónae séta
naaó'-nao'a wéneta túwaandu úmáráán-ontantomba maimaéta ímbo
makáan-kwaasimo túwa'nai ondasáféta úne.

22 Minkáé'náraimo ti'máráandarata moóráwigonkwara'a ai'máráanana
wéna kaumbosé kóínda wembá sáwífa-kanaa áísai úmai awánánae súndasa
túwa'nai in-kwáásígó isatá awánaraumne. Kembiwí kawe'ó on-ááí iséna
póna kotúwa'nai ónae siyáiye.
23 Táításin-aai súnda kesé'a taankarotámai ména túwa'nai
índasafena kesé'a kísau wémaiye. Wesé'o wíyan-kwaasi-taaimo súnda
minkísáú maíyantafesa naaó'-naokemba Fasi'aénkóní waási keráí
íyáfasintinkaraayasarai Ísu Káráísitin-awi'a mósá wémaraaye.
24 Mindárau kempá'á koméraiya'a tirumbá tíméro. Kentúmo maimaé
iyúndasafesamo sésa érai'a kawe'-úmai méraawe sésa ánaaemba naaó'-
nao'a Fasi'aénkóní waási kosimátíma'mae níyasa kentáái isánááwe.

9

Fasi'aénkóní waási túwa'nai ónaemo siyáan-aai.

1 Tuwímbai-tantaa'o túwaandu úmaimo Yúndiyaa-marafa'o Fasi'aénkóní
waásimo timíyan-aai é'o ísaraantafe'a maanáúfáífímbá ímba ayáátááka'a
simátimenaumne.
2 Túwa'nai ónaemo siyáan-aai ísaraumne. Máséndóniyaa-marafaken-
kwaasi kentááimo simátimewanda kentúma maimaé iyé'a kembiwísé
sé'a Ákáyaa-marafaken-kwaasi minkísáú wéto'mayaan-esa moórá-aatai
maisukáawe séwánasa isésa sésa kesááwárá'á túwa'nai ónae sésa tuwímbai-
tantaa'a túwaandu uráawe.
3 Kentúma maimaé iyéta séta minkísáú to'mayaa úmakaawesa súnda-aai
úwoi-aain-iye sefó séta kaumboráú ti'máráanasa kempá'á kónááwe. Kemó
siyáundantemba to'mayaa úmaraiyantafeta minkáúmbóráú ti'máráanasasa
kotúwa'nai ónááwe.
4 Ánaaemba kempá'á konasá Máséndóniyaa-marafakembo tuwímbai
kesé'o wésamo ésa ímbo to'mayaa úmakembo kotuwánaiyamba tigaesáfé'a
íya'a to'mayaa úmakaawemo siyáunda-aaisafe'a sigaesáfé'a ónaumne.
5 Mindásafe'a imáyáa é'a mindárausafe'a óraaka simátime sé'a kemó ímbo
kuráandara'a miwífá'á koméwasa símaimo fasi'ámakaantemba tuwímbai-
tantaa'a túwaandu úmáráaro simátímakaumne. Ánaaemba kempá'á kona'á
kentí imáyáafinkembo túwaandu úmárémba úwoi maisiménááfo ímba tísai
ónaumne.

6 Maarán-ááí imáyáan-oro. Kísaumo ombá moórá kári-kisau úmakesa
kári-tomba fáká'-naawasá moórá óraa-kisau úmakesa óraa-tomba wéfaka'-
naawe. Miyáumaimo tímémba ánaaemba miyáráán-úmai maénááwe.
7 Miyáumai moórá-mora-waasimo timíyan-tantaatafe'a imáyáa uré'a
miyáumai tíméro. Ímba timénae-imayaa é'a tíméfainifo. Óraa'-aaimo
simásímakaine sé'a tíméfainifo. Imáyáa úmai kawe'-uré'a tíméro.
Timíyantafesamo aamoimó íyawi miwí Maníkó aamoí uwátínkáífo
timíyantafe'a aamoín-oro.

8 Maníkó kanaa'á áfááraumai kawe'ó uwátínkáímba seyaafá-tántáátáfé'a kawe'-úmai mé'a fí'o-fi'on-
kawe-kisau maíyantafena Maníkó áfááraumai kawe'á uwátínkáífo miyán-káwé-kísáú kanaa'á maénááwe.
9 Mindásafena naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
ímbo makáawi túwa'nai esamo tímatuwaawi
miwítí kawe-kísáú waé'wae'a íníye
agaimaréna siyáiye.

10 Maníkó seyaafá'-ánáúntúmbá tímísasa maiyésa wégisau-fuwandaawe. Maníkó minánáúntúnkómbá óraa'a úmáráísasa wéfaka'-naawe. Miyáumai Maníkó kawe'á uwátinkaina'a túwa'nai íyana mimpínkémbá kawe-kísáú óraa'a paápé íníye.
11 Maníkó kawe'á uwátinkaina'a aasiyaasí kanaa'á túwa'nai íyasa simíyataamo tíménda-tantaatafesa Maníkómpá'á súwi sénááwe.
12 Miyáumaimo túwa'nai íyamba Fasi'aénkóní waási ímbo makáawi túwa'nai íyana sáwífa'-waasi tirunkó kawe'á ínasa Maníkómpá'á súwi símae iyónááwe.
13 Kembiwísáfésa sésa Ísu Káráísitin-aaisafesa érai'e sésa fasi'ámai imáyáa ésa pósa súwa'nai uráawe sésa Maníkón-áwí'a mósá marésa miwíyé seyaafá'-wáásíyé úwoi timíyantafesa Maníkón-áwí'a mósá marésa
14 Maníkómó kembiwí óraa'o túwa'nai intáfésa kembiwísáfésa imáyáa ésa túwa'nai esa Maníkómpá'á inaí sénááwe.
15 Maníkó seyaafá'-wáásísá fí'oran-kawe'a uwásínkáísata póta wenáwíta mósá wémaraumne.

10

Póro wení kísausafenamo simátímakain-aai.
1 Kempínkémbá tuwímbai kentáfésa sésa Póro keséta taména faru úmai aaí siyáifo némpa'o mérainka'a fasi'aén-ááí simásímíye wésewe. Ísu Káráísiti marapá'ó méronka'a faru úmai ména ímba aaisambó siyáintafe'a imáyáa é'a óraaka simátimune.
2 Kempá'ó kondá ímba óraaka sénae súmpo imáyáa é'a kempínkémbá tuwímbai kentáásáfésa karo'á sésa marará'-wáásítí áwáuma wéaraaiwaewemo sentáfé'a óraaka simátimenaumpo káráwiyoro.
3 Marapá'ó méraundasa namuro-wáási íyáákanae sésamo tíyáántemba ímba miyá éta marapá-sáwí-tántáá'á íyáákanae séta Maníkóní kísausa wémaumne.
4 Taáné paroiyé úmakesamo tiyé'a íyáákanae sésamo ontembá ímba miyá éta Maníkó fasi'aémbá símakaisata fí'o-fi'o-sawi-fasi'aenta wéiyaakaumne.
5 Kentáá sááisafesa karo'-ááíyémó sewí tááigomba kesááigosa wéiyaakaiye. Tuwímbai miwí túwí'a mósá marésa Maníkón-aai ísáafo sésa símai aambá fáí'maraawata aambó fáí'maraan-aai íyááketa kentáási imáyáago Ísu Káráísitin-aai isáínkwae símaeta wéiyune.
6 Kentáá sáái isáíwae séta timu'maréta mérauna'a miyá íyata tuwánéta kentáá sáái ímbo ísááwi sáwí-meyamba timénaumne.

7 Kembiwímó méraawini áwáuma imáyáan-oro. Kempínkémbá tuwímbai sésa érai'a Ísu Káráísitini waásisa úne sentembá kesááwárá'á Ísu Káráísitini waásisa úmpo mindásafe'a imáyáan-oro.
8 Maníkó fasi'aémbá siménasa kembiwí ímba sáwíta uwátinkanaumpo kentí imáyáa fasi'átínkáándasafenasa mifásí'áéntá símakaiye. Mifásí'áémbó

símakaimbo simátíma'mae iyúnda-aai mindá érai'-aai isatá póta mifásí'áémbó símakaimbo simátíma'mae iyúndasa mindásafeta ímba sigaesáféta úne.
9 Aúfáímo agai-timúnda ímba maarán-ímáyáá é'a inkáísóro sénasa maanáúfáí agaimái símíye sefó-ímáyáá é'a agáúmne.
10 Tuwímbai kentáfésa sésa aúfáífimba fasi'aén-ááí simásimenasa áááéma keséta taména aamoisaén-kwáási ména úwoi-aaisa simásímakaiye sewí
11 miwí maarán-ááí imáyáan-oro. Némpa'a méraunda póta aúfáífimbo simátimunda-aai kempá'ó wéta mimbórá-ááí póta kosimátimenaumne.

12 Kentáfésa miyán-ááímó sewí miwí túwí'a mósá marésa óraa'-waasisa úne sewatá ímba mimbórá-wáásíyáántá éta miwímó méraawini áwáuma awánéta kesáá méraundawini áwáusa ímba tuwinéta séta kawe'-úmaisa méraumne. Sáwí'a úmaisa méraumne séta ínta tuwinánaumne. Miwí moórá-mora-waasimo méraawini áwáu tuwánésa miwítí imáyáafinkemba sésa méraundawini áwáusa kawe'án-iye wésewe. Miyámó ombá sáwí-imayaafinkemba wéowe.
13 Kembiwífímbá Maníkómó símakainda-kisau-aai sénaumpo ímbo símakainda-aai ínta sénaumne.
14 Kembiwímó méraapa'a Maníkó ímba aambá faiyéna úwoi kesáái kosimátíméro simásímakaisata úwoisa Ísu Káráísitini ásé-aai kosimátímakaumne. Miyámó uráunda Maníkó ímba aambá fáíkaisata úwoisa kosimátímakaumne.
15 Maníkómó aambó fáísinkarain-kisausafeta fí'on-kwaasimo maiyáan-kisausafeta kesáá maiyáumne ímba séta kentáá súsa maimaé iyúne. Ísu Káráísitin-aaisafe'a timankúnkúmba é'o fasi'ámai imáyáamo úmae iyíyamba timu'maréta méraumpo miyámó íyata áfááraumaisa túwa'nai ónaumne.
16 Miyámó íyata kanaám-póta tiyuwéta fí'o-fi'om-barafa'a Ísu Káráísitin-aai simátíma'maeta nónaumne. Fí'owimo Ísu Káráísitin-aaimo simátímaken-aempa'a ímba kométa karo séta kesáá simátímakaumne séta kentáá súsa maimaé iyónaumne.
17 Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
miwítí kísausafesa ímba túwí'o mósá maráíyamba Fasi'aénkóní kísausafesa wenáwí'a mósá máráaro
agaimaréna siyáiye.
18 Waási kesáfésa kawe'-wáási únemo sembá Maníkón-aúranka'a ímba kawe'-wáásín-ofo Fasi'aénkó kawe'-wáásín-owemo siwáí mindá Maníkón-aúranka'a kawe'-wáásín-owe.

11

Karo'-áántá-wáási táái.
1 Kesúma maimaé iyé'a kári'-aaimo sendá ímba aambá fáísinkaiya'a úwoi senó.
2 Kembiwí
sáwí-amba aráááíwáéfo sénamo Maníkó káráwiyaintemba miyáumai kenká'á káráwiyaumne. Kawe'-ínáá'árúmó moórá-waasigonka'o símáráantemba miyáumai kembá tí'mae'a Ísu Káráísitimpa'a mátínkáana'a wesé'a ménaawe súne.
3 Naaófá'á iyaankafayaankó moórá-ininkon-awi'a Ífimba karo'á simánkowana minááísáféna érai'e siyáiye. Miyáumai tuwímbai kentí imáyáa sáwí'a uwátinkaiya'a Ísu Káráísitintafe'a fasi'ámai imáyáamo ombá ifátúwááfaiye sé'a mindásafe'a óraa'-imayaa úne.

4 Áááma afora'á Ísu Káráísitin-aai kosimátimewana'a ísówana Maníkóní
ámútanko kesé'a mérowasa tuwímbai kempá'á wésa Ísu Káráísitin-
aaigomba kaentaén-ááí simátimesa Maníkóní ámútankontafesa karo'-ááí
simátímúwa'a aamoí é'a minámbá arááíwaenae siyáawe.

5 Minkwáásísáfé'a karo sé'a Maníkóní aantá-waasi pósa óraa'-waasin-
owe sembánifo minkwáási kembá ímba íyáákaraawe.
6 Aaimó wésimatimunanamo sóiko umbaimó wétaimba mindá ímba óraa-
tantaa'an-ifo Maníkón-aaigoni áwáuma kawe'-úmai ísaraunda mindá óraa-
tantaa'an-iye. Sáwífa-kanaa érai'-aai seyaafá simátimewana'a ísaraawe.

7 Maníkón-aaimo simátimewanda méyámbá ímba maiyé'a
simátímakaumne. Miyámó ówánda kentúwí'a maimaé iyé'a kesúwí'a
sáwísankaamba uráumne. Miyámó uráundasafe'a kentáfé sáwí'a uráiye
sumbánifo ímba sáwí'a uráumne.
8 Kempímbá Maníkóní kísaumo maéwánda Maníkóní waási fí'o-fi'on-
daopakewi súwa'nai esa tuwímbai-tantaa'a símúwa'a kempímbá kísau
maiyáumne. Miwí sésa ánaaemba kentáá simíníye ímba sunkákémbá úwoi
miwí tuwímbai-tantaa'a símúwa'a kembiwífímbá kísau maiyáumne.
9 Kesé'o komaéwánda kesí óntamba tai'ówa'a súwa'nai oró ímba séwánda
méraawanasa Máséndóniyaa-marafakemba tuwímbai Maníkóní waási tésa
ímbo makáawanda-tantaa'a másúwa'nai uráawe. Minká'ó uráudantemba
ánaaemba miyámó ondá umbai-tántáá'á timúnafo sé'a súwa'nai oró ímba
sénaumne.
10 Ísu Káráísitini érai'-aaimo simátimundawi úndantemba Maníkón-
aai simátímakaundarakemba kembiwí Ákáyaa-marafaken-kwaasifinkemba
óntamba ímba maiyáumne-aai símae íyónasa minááísáfésa karo'-ááín-iye
ímba sénááwe.
11 Miyámó únda sirumbá timú ína wétimuno. Sirumbá é'o timúnda Maníkó
wésuwanaiye.

12 Maníkóní aantá-waasi owémó kemó sen-kwáási miwí túma maimaé
iyésa sésa Póromo Maníkóní kísau maénamo kempákémbó óntambo
máíntemba miyásá úne sefó sé'a kempákémbá óntamba ímba maé'a miyá
ónaumne.
13 Miwí mérowana Maníkó kesí aantá-waasin-owe ímba séna ti'mákaiye.
Ísu Káráísitini kísau-waasisa úne karo'á sésa wení kísau máúmne wésewe.
14 Miyán-kísáúmó máémba ímba sáá'a wéiye. Waántáwanko
wíyómpakemba Maníkóní kísau-waasigoni sáraamba wéiye.
15 Wení kísau-waasi wemó intembá ésa arupíse-waasiyaamba ésa
waé'mai karo'á wésewe. Mindásafena ímba sáá'a wéifo kembiwí ímba táá'a
íno. Miwítí sáwí-kisaurakemba sáwí-meyamba maénááwe.

Ísuni kísaumo maúndarakemba umbai-tántáá'á kempímbó tiyáin-aai.

16 Maarán-ááí aneka'ó súnda kentáfé'a sáwí-imayaawara'-waasi iyé-ááí
ímba seró. Énifo miyámó sé'o é'a ímba a'áo sé'a siyuwáíya'a kárika'a kesúma
maimaé íyóno.
17 Kesúmo maimaé iyúnda Fasi'aénkó siyáintemba ímba é'a sáwí-
imayaafinkeni'a úne.
18 Sáwífa'-waasi marapákén-tántáátáfésa imáyáa ésa miwí túma maimaé
wéiyofo kewárá'á kesú maimaé iyónaumne.
19 Kembiwí kesáfé'a karo sé'a kawe'-ímáyááwárá'-wáásísá únemo sembá
sáwí-imayaawara'-waasisafe'a kanaán-iye sé'a aamoí wéowe.

20 Tuwímbai kesé'a komésa kentí imáyáa tafisewa'á sentembá owasá kentí
óntamba karo'á simátinkesa wénesa kentúwí'a símai sáwí'a ésa sáwí-aai
simátinkesa miyámó ombá ímba a'áo sembá kanaán-iye wésewe.
21 Sáwí'o uwátínkáántemba kesé'a kométa kesáá ímba kanaa'á miyásá
uwátínkaraumpo sirunkó sáwí'a isa'á mináái súne.

Tuwímbai miwí túmo maimaé íyóntemba ímba sáá'a ína'a miyáumai
kesú maimaé iyónaumne. Miyámó ondá sáwí-imayaawara'-waasiyaamba
ónaumne.
22 Miwí túmo maimaé íyówi sésa Ípúru-aaifinkemba súne sewa'á
kewárá'á minááífínkémbó súndawi úne. Miwí sésa Ísarerin-andafaken-
kwaasi úne sewa'á kewárá'á minándáfákén-kwáásí úne. Miwí sésa
Émbaramun-aísaafitantambo uráundawi úne sewa'á kewárá'á miyáumai
wenaísaafitantambo uráundawi úne.
23 Miwí sésa Ísu Káráísitini kísau-waasi úne sewa'á kewárá'á miyáumai
Ísu Káráísitini kísau-waasi é'a miwí wéiyaakaumne. Miyán-ááímó súnda
sáwí-imayaawarawiyaamba súne-imayaa é'a Ísu Káráísitini kísau wémaunda
óraa-kisau wémae'a miwítí kísau wéiyaakaumne. Maníkón-aaimo
simátimundarakemba ándáfa'o sínkáámba sáwífa'-i'an-ifo miwímó ándáfa'o
tínkáámba ímba sáwífa'an-iye. Sáwífa'-i'a sínkááwa'a púwóraantambo
úndanifo úwoi súnaraumne. Miyán-tántáá'á kempá'á sáwífa'-i'a tiyáifo
miwífá'á ímba sáwífa'-i'a tiyáiye.
24 Ísu Káráísitini kísaumo maúndarakemba Yúndaa-waasi séfataase-ika'a
áwíyandasambo súwiyonku'-nomba sáwífa'-i'a 39-i'a súwiyonku'-naraawe.
25 Ísu Káráísitini kísaumo maúndarakemba Rómu-kamani-waasi kaumbo-
íká'á kunánaantamba sínkankaawe. Moórá-kanaa kentáfésa puwínkwae
sésa óntantamba sínkamuwa'a marapá'á tanaa-faráumne. Kaumbo-íká'á
nompín-táómpimba nówánana mindómpín-táómba kúwáferombanifo kemá
úwoi súnaraumne. Moórá-ika'a miyáumai nompín-táómba kúwáferowa'a
mindómpímbá ayáátááka'a moórá-no'waane moórá-waawaiye mé'a ímbo
puwówánda úwoi méraumne.
26 Ísu Káráísitini kísaumo maúnda fí'o-fi'om-barafa'o núnda piri'-nónkó
maé'máéraantamba isa'á aampa'á umén-kwáásí sínkamoraantamba owa'á
kesí waási Yúndaa-waasi sínkamoraantamba owa'á fí'onkaa-waasiwara'a
miyá owa'á fí'o-fi'on-oraa'-naopimpa'a núnasa sínkamoraantamba owa'á
aampa'á fí'on-daopare'o kúnda sínkamoraantamba owa'á óraa'-nompa'o
táómpimbo núnda sínkamoraantamba owa'á tuwímbai kentáfésa karo'á
sésa ení waási úne sésa sínkamoraantamba owa'á miyámó ombá úwoi
súnaraumne.
27 Ísu Káráísitini kísaumo maúnda óraa-kisaumo maúnda suwesaraí isa'á
minkísáú wémae'a sáwífa'-no'waamba ímba sún-kwaé'a Ísu Káráísitini
kísau wémae'a sáwífa'-i'a sááimo taimbá noné tón-íyaine mé'a sáwífa'-i'a
táwi'a síyáísa'a sáwí-unankwatoi uré'a méraunana
28 ímba miyán-úmbáí-tántáá'-aantembanifo fí'o-fi'on-daopa'a
Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyaunda-umbai-tantaako kempá'á aasiyaasí
wétiye.
29 Fasi'aénkóní waásifinkembo tuwímbai ímbo fasi'ámaimo arááíwáémba
sirumbá uwátinkaunana minúmbáí-tántáákó kempá'á wétiye. Kawe'-
ámbó arááíwáéwanamo moóráwigo tafisisasamó sáwí'o ombá sirumbá
uwátinkaunana minúmbáí-tántáákó kempá'á wétiye.

30 Ímba moórá-amba wéraifo kesúmo maimaé iyúnda tuwímbai-

tantaa'a kempá'á tisasá suwánésa sésa aamoisaén-kwáásín-iye sen-ááímó simátíménda ísáaro.
31 Maníkó kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráísitin-afowan-awi'a mósá ma'maé iyónaumne. Simátimunda-aai ímba karo'-ááín-ifo Maníkó ísaraiye. Tuwímbai-tantaa'a kempá'á tisasá suwánésa sésa aamoisaén-kwáásín-iye sen-ááímó simátíménda ísáaro.
32 Moórá-oraa'-nao'-awi'a Támásikasifa'a méraawanana káráwiyowin-awi'a Árétási wení kísau-waasi óraa'-waasigo kentáféna simátimena séna áí'mae'a ándáfa'a móauwaaro súwasa mindáókoni sí'-óntárá'á káráwiyowasa
33 tuwímbai súwa'nai esa kunánáan-unampimba fáítumai sí'-afaapimba máápa'a túsúsinkesa ándára'a ta'ótokowa kuméme'a
marará'á kumówánasa siyúwówa'a kóuraumne.

12

Fasi'aénkó kaainkáán-úmaimo aráásímakain-aai.

1 Kesúmo maimaé iyúnda miyán-ááígó ímba kentáá súwa'nai ínífo kentáfé'a Maníkóní aantá-waasin-iye síyantafe'a kempá'ó tiyáin-tantaakon-aaimo simátíménda ísáaro. Fasi'aénkó kaainkáán-úmaimo aráásímakaimba simátíménda ísáaro.
2 Ísu Káráísitini waási méraawanana Maníkó kusí'maena wíyómpa'a sanaan-úrambo iyúmba kesimankóná kunáíkai mútú'-waasiya kusíkaiyo ímba isáúmpo Maníkó aantemba ísaraiye. Miyámó uráunda 14 aatai maisukáumne.
3 Maníkó kusí'maena wení kawe'-mápá'ó iyúmba kesimankóná kunáíkai mútú'-waasiya kusíkaiyo ímba isáúmpo Maníkó aantemba ísaraiye.
4 Kusí'maena wení kawe'-mápá'á mósinkowa'a mifá'-mé'a tuwímbai-tantaakon-aai ísaraumpo simátíméndamo é'a sáwí'a ónaumpo ímba kanaa'á simátimenaumne.
5 Miyámó uráintafe'a kesú maimaé iyé'a kesí kísausafe'a ímba kesú maimaé iyé'a tuwímbai-tantaa'o kempá'ó tisasamó suwánésamo sésa aamoisaén-kwáásín-iyemo sen-ááísáfé'a kesú maimaé wéiyune.
6 Kesúmo maimaé iyónae sékaa érai'-aaisafe'a kesú maimaé iyúna'a kentáfé'a sáwí-imayaawara'-waasin-iye ímba kanaa sewisinó. Énifo kesú ímba maimaé wéiyune. Aaimó súndarakembo kesúmo maimaé iyúndarakaa minááí isésa tuwímbai kentáfésa sésa óraa'-waasin-iye sewisinó. Mindá ímba siráái wétaiye. Kesí kísau awáné'a simátimunda-aai isé pó'a méraundawini áwáuma suwánaawana siráái wétaimba mindásafe'a kesú ímba maimaé iyúne.
7 Maníkó siyówa'a fí'oran-kawe-tantaa'a sáwífa'a awánááwánana Maníkó kentáféna séna wenáú maimaé íyífo séna moórá-tantaa'a sí'o í-tántáá'á súfimba faimarówana mindásafena waántáwanko sáwí'a uwásínkáísana kesú ímbo maimaé íyóndasafena Maníkó miyá uwásínkaraiye.
8 Kaumbo-íká'á Fasi'aénkó Ísu Káráísitimpa'a inaí sé'a maantántáá'á maisiyúwéna'a kawe'-úmai méraano séwánana
9 minkáúmbó-íká'á séna ímbanifo miyá uréna'a úwoi áwa'nai ondá embá kanaán-iye. Ímbo fasi'ámaimo méraanda kesí fasi'aémbá áménana mifásí'áénkó embá íyáákaina méínone símaena iyáiye. Ísu Káráísitini fasi'aénkó kenká'á káráwiyaimba pó'a
ímbo fasi'ámaimo méraundasafe'a aamoí úne.
10 Ísu Káráísitintafe'a imáyáamo únda ímbo fasi'ámaimo méraundawe símaimo sáwí'o uwásínkááne sáwí-aaimo simásínkááne umbai-tántáá'ó

wéraine sáwí'o uwásínkááne miyán-tántáátáfé'a ímbo imáyáa únda aamoí é'a sé'a ímbo fasi'ámaimo méraunda Ísu Káráísiti fasi'aémbá símísa'a fasi'ámai méraumne súne.

Kórinti-naoraa-waasi imáyáa arupísemo uwátínkarain-aai.

11 Miyán-ááímó simátimunda kesúraamba maimaé iyé'a sáwí-imayaawara'-waasiyaamba úne. Kembiwí karo'á sé'a Maníkóní aantá-waasin-owe sen-kwáásí miwí kembá ímba íyáákaraawe. Kemá úwoi-waasi úndanifo miwí kembá ímba íyáákaraawe. Póro Maníkóní aantá-waasi iyé-ááí kembiwí karo'-ááímó sen-kwáásísáfé'a simátíméraamba ímba simátímakaafo kemá Maníkóní aantá-waasi úne-aai imáyáa íyantafe'a kempá'ó tiyáin-tantaakon-aai maanáúfáífímbá simátimune.

12 Maníkóní aantá-waasiti kísau maarán-iye.

Fí'oran-kawe-kisau ímbo awánaraan-kisau Maníkóní fasi'aéntámbá wémaewe. Kempímbá komé'a miyán-kísáú wémae'a ímba ifá tuwááwána'a suwánaraawe.

13 Nóra séra kentáfé sé'a Maníkóní waási fí'o-fi'on-daopaken-kwaasiya'a kawe'-úmai káráwiyenawa kentáárá'á ímba miyáumai wégarawiyo sembá fí'on-daopakewiya'o káráwiyaundanten-úmai kembiwíyá'á káráwiyaumne. Fí'o-fi'on-daopa'o Maníkóní waásifimbo komaéwánda miwí súwa'nai uráafo kempímbó komaéwánda súwa'nai oró-ááí ímba séwándarakemba miyán-úmbáí-ááí ímba simátínkaraumne. Miyán-úmbáí-ááímó simátínkaraundarakaa kawe'á ówána pó'a aamoí uwásínkaraawisino. Miyán-ímáyáámó ombá ifátúwáaro.

14 Kae'-í'a kentópa'a kuré'a káfé'a wéto'mayaan-e'a aneká kónae sé'a úmpo kondá umbai-tántáá'á ímba timé'a kentí óntambo simíyantafena ímba wésinkaifo kentirumbó simíyantafena wésinkaifo kónaumne. Iyámpói ímba tinófoiya'a káráwiyesa wétuwa'nai-ofo tinófoi iyámpóíya'o káráwiyesa túwa'nai ontembá kemá miyá wéumpo

15 túwa'nai ondasáfé'a makáunda-tantaa'o túwa'nai úmaimo taí'ásuwe'o óraa-kisau maé'o miyámó ondafímbó púwóndasafe'a aamoí úne. Kesirumbá óraa'a wétimumpo kentirumbá kári'o wésimemba mindáwara'a taí'ááfainifo imáyáa úmai kawe'án-oro.

16 Súwa'nai oro ímba séwándarakemba umbai-tántáá'á ímba tímakaunda-aaisafe'a érai'-aain-iye seró. Kempínkémbá tuwímbai kentáfésa karo'á sésa kentáásí óntamba maénae séna karo'á simásínkaraiye wésewe.

17 Nóra séra miyá uráumno. Ti'mákaundawiya kentí óntamba maimaésawa kembá másímakaao.

18 Táításimba fasi'aén-ááí simáme'a ai'mákaunda moóráwigo Ísu Káráísitini waásiwara'a ti'mákaundarai mindáraiya karo'á símai óntamba maimaé másímakaayo. Táítási ímba miyá-sáwí'á uráiye-aai ísaraawe. Wesékai mimbórá-ímáyáafínkémbá kísau wémauye.

19 Kesí waásisono. Maanáúfáímó torausíyamba maarán-káró'-ímáyáá é'a kentáá súranka'a Póro wenáái arupíse ónae séna maanáúfáí agaiyáiye sénááwe-imayaa úne. Ímba miyán-ááísáfé'a agaé'a Ísu Káráísitiye'a kááísamai mé'a Maníkón-aúranka'a kentí imáyáa túwa'nai ónae'a miyán-ááí wésimatimune.

20 Kentópa'o kondamó ímbo kawe'-úmaimo méwa'o kotuwáné'o ímbo aamoimó ondasáfé'a óraa'-imayaa úne. Kentópa'o kondamó óraa'-aaimo simátíméndamo isé'a ímba aamoí íyantafe'a óraa'-imayaa úne. Kentópa'o kondá aaisambá sé'a kaoré'a aaisambá sé'a tuwínkaa'-é'a símai sáwí'a

uwátinke'a tíyo-aai sé'a kentúma maimaé iyé'a fí'o-fi'on-aai sé'a miyá-sáwí'á íya'a kotuwánáúnafo sé'a minááí simátimune.
21 Kentópa'o kondá aare-úméné waai-úménémó on-ímáyáá ímba tínaaemba uwámake'a sáwí-imayaasafe'a tiráááísafe'o owímbá ímba tínaaemba uwámakenka'a kotuwánáúnafo sé'a minááí simátimune. Kentópa'o kondá miyá-sáwí'ó íya'o é'a Maníkón-aúranka'a kembiwísáfé'a sigaesáfé'a onaná sirunkó umbaí táíníye.

13

Ísun-aaisafe'a timankúnkúmbo ombá káráwiyon-aai.

1 Kae'-í'a kentópa'a kuráundanifo aneka'á kónaumne. Kaumbo-kae'-wáásímó mimbórá-ánká'ó síyan-aaimo éta minááígómbá arupísesa ónaumne.
2 Ímba aifa-kánáán-ifo ánaaenka'a kentópa'o komaéwánda sáwí'o uráawiye seyaafá'é fasi'aén-ááí simátímakaumne. Káfé'a némpa'o méraunda minááí simátime'a súne. Kentópa'o kondá sáwí'o uráantafe'a kowésimatime'a ímbo étínkáanda sáwí-meyamba timénaumne súne.
3 Kentáfé sé'a Ísu Káráísiti simámísanawa wési wení imáyáafinkena wésiyo wésewe. Kentópa'o kondá sáwí-meyambo tíméndara'a suwáné sé'a Ísu Káráísitimo simámíntemba simásímíye sénááwe. Wemá Káráísiti kentirumpimbá kísau wémaena ímba aamoisaéwí éna wení fasi'aéntámbá kísau wémaiye.
4 Áááma wemá fasi'aémbá tuwéna aamoisaén-kwáásíyáámbá úwasa aaraa-táíyá'á tufúwana Maníkó íyáfasinankowana Maníkóní fasi'aénká'á méraiye. Miyáumai kesááwárá'á aamoisaén-kwáásí úndanifo Ísu Káráísitiyeta kááíseta Maníkóní fasi'aénká'á méta kembiwí wétuwa'nai-une.

5 Kembiwí Ísu Káráísitin-aaisafe'a timankúnkúna wéeo ína wéeo imáyáan-oro. Ísu Káráísiti kentirumpimbá mérai ína méraiyo imáyáan-oro. Méraina'o é'a Ísu Káráísitini waásisa úne sé'a
6 kentáásáfé'a Maníkón-aai simásíméwin-owe sénááwe-imayaa wéune.
7 Kentáásáfé sé'a Maníkón-aai simásíméwin-owe síyantafeta ímba inaisá súmpo kembiwí kawe'ó íyantafeta Maníkómpá'á inaimó súndasa Maníkóo túwa'nai inasá kawe'án-oro súne. Ímba sáwí'a íyamba póta ímba sáwí-meyamba mátimenasasa tuwímbai kentáásáfésa sésa ímba Maníkón-aai simásíméwin-owe síyamba mindá ímba óraa-tantaa'an-ifo kembiwí kawe'-úmaimo méraiyamba mindá óraa-tantaa'an-iye.
8 Érai'-aaigo íyáákaino séta kísausa maéta wétuwa'nai-une.
9 Kentópa'o kondasá Maníkóntáfé'o fasi'ámaimo méraiyambo éta aamoisá ónaumne. Miyámó íyambo éta ímba sáwí-meyamba timéta aamoisaén-kwáásíyáámbá éta mindásafetaawara'a aamoí ónaumne. Sáwí'o ompínkémbá kawe'ó íyantafeta Maníkómpá'á inaisá súne.
10 Kentópa'o kondá sáwí'o ontáfé'a fasi'aén-ááí kosimátimunafo sé'a némpa'a mé'a maanáúfáí agai-timúne. Ímba sáwí'a uwátinke'a kentí imáyáa fasi'átínkáándasafena Fasi'aénkó íyáfasisinkowa'a kenká'á káráwiye'a némpa'a mé'a maanáúfáí agai-timúmpo torausé'a súndantemba oro.

11 Kesí waásisono. Kawe'-úmai mé'a kawe'-ámbá arááíwae'a súndantemba é'a mimbórá-ímáyáá úmai mé'a faru úmai méraaro. Miyámó íyanamo éna Maníkó arumbá tiména farumó uwátínkáíwai kembiwísé'a méíniye.

12 Maníkóní akúní'o ontáfé'a moórá-mora tiyáámba tíméro.
13 Maníkóní waási maanká'ó méraawi kembiwísáfésa kawe'-úmai méraaro wésewe.

14 Fasi'aénkó Ísu Káráísiti úwoi túwa'nai isaná Maníkó arumbá tímísana wení Ufaen-ámútánkó kembiwísé'a méraisa'a mimbóráí'a úmai méraantafe'a inaí súne.
Kemá Póro súnda-aai taí'áiye.

Kárésíya

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai úmai afa'mórae-aataiya'i afakaeté-aataiya'iyo miyáumai-aatai maisuwéna maanáái agaimái Kárésíyaa-marafa'-waasi Ísuni aampa'ó kun-kwáási agaimái mátímakaiye. Ímba Yúndaa-waasin-ofo fí'onkaa-waasifa'a Ísun-aai simátímapa'a kuwasá timankúnkúmba ésa Ísuni aampa'á kuráawe. Ánaaemba Póron-aai símai sáwí'a uwánkaron-kwaasi Kárésíyaa-marafa'a tésa sésa arupíse úmai méraawin-owe Maníkó sínkwae sésa Móseseni ámáámba arááíwáéro karo'á wésewe. Tuwímbai minkáró'-ááísáfésa érai'e sésa pósa Ísuni aampa'á ímba kawe'-úmai arááíwakaawe. Póro iséna maarán-ááímá agaimaréna séna Ísun-aaisafesa érai'e sésa wenká'á timankúnkúmba owí aantentafena Maníkó séna arupíse úmai méraawin-owe síníye. Minááísáfésa érai'e sésa Ísuni aampa'á kawe'-úmai arááíwáéro séna maanáái agaimái Kárésíyaa-marafa'a méraan-kwaasi mátímakaiye.

1-2 Kemá Póro maanáúfáí agai-timúmpo Fasi'aénkóní waási Kárésíyaa-marafa'a méraawi ísáaro. Kesétaamo Fasi'aénkóní waásimo kesé'o méraawiye kembiwísáféta séta kawe'-úmai méraaro wésune. Ísu Káráísitiye Maníkó kentáásifowama Ísumbo pukáimpinkembo íyáfasinankaraiwaiye kentáfésarai sésarai aantá-waasi-i'a éma kesáái kosimátíma'mae núwo sésarai si'mákaayamba ímba waási miwítí imáyáafinkemba si'mákaafo Maníkó
wení imáyáafinkemba si'mákaifo ísáaro.

3 Maníkó kentáásifowawe Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye úwoi túwa'nai esarai faru wéuwatinkaayantafe'a inaimá wésune.
4 Sáwí'o úmaimo méraampinke-fasi'aenko ta'ótokaimpinkemba faúsinkaindasafenasaawe sáwítaamo wéundafinkemba maisiyuwáíndasafenasaawe Fasi'aénkó Ísu Káráísiti pukáiye. Maníkó kentáásifowan-imayaafinkemba miyá uráiye.
5 Maníkón-áwí'o aasiyaasimó óraa'o úmaimo waé'wae'o úmaenamo iyínda érai'-aain-iye.

Ásé-aai mimbórá-ááímó wérain-aai.
6 Ísu Káráísiti úwoi túwa'nai úwana Maníkó wení waási-i'a uwátinkaindasafena táántowa'a isé'a ááéma Maníkómbá wéauwe'a fí'on-aaima wéisaantafena mindásafena sáá'a wéiye.
7 Minááímá ímba kawe'-ásé-ááín-iye. Tuwímbai Ísu Káráísitini ásé-aai waé'mai karo'á wésesa kentí imáyáa wétafisewe.
8 Kesááwá'i wíyómpaken-kisau-waasiya'i ímbo simátímakaunda-aaisaamo fí'on-aaimo simátíménanasaamo éna Maníkó aaisambá séna sáwí-meyamba simíníye.
9 Siyáunda-aaima aneka'á sénaumpo ísáaro. Moóráwigomo ímbo simátímakaunda-aaimo fí'on-aaimo simátiminanamo éna Maníkó aaisambá séna sáwí-meyamba amíníye.

10 Waási aamoí uwásinkaiwae sé'a minááímá ímba wésumpo Maníkó kembá aamoí uwásinkainkwae sé'a minááímá wésune. Ááémo waásimo aamoí uwásinkaiwae sé'o uráundantemba káfé'a ímba miyá wéune. Káfé'o

waásimo aamoí uwásinkaiwae sé'o miyán-kísáúmó wémaekaa Ísu Káráísitini kísauma ímba máúsino.

Póromba aantá-waasi-i'a úmaimo íyáfasinankarain-aai.

11 Kesí waási ísáaro. Ásé-aaimo simátímakaunda ímba waásiti imáyáafinkemban-iye.
12 Ísu Káráísiti paápé éna simásímakaifo ímba waási suwa'á ísaraumne.

13 Áááma Yúndaa-waasiti áwáuma arááíwaewandara'a Ísuni aampa'ó wéaraaiwaewi tai'ánááwe sé'a áfááraumai sáwí'a uwátínkáfa'a kuráunda-aaima ísaraawe.
14 Kentáá síwá'námo uráantemba fasi'ámai arááíwae'a Yúndaa-waasiti áwáuma arááíwaewanda aaweyáá wée'a kesimantoísái íyáákaraumne.

15 Miyá uráumpo ímbo kesinómo masínkaronka'a Maníkó wemparí'a uwásinkena kendéwé siyáimba póna arumbá uwásinkena wení kísauma máéndasafena kembá wemparí'a uwámakaimbaniye.
16 Maníkómó siyáin-kanaamo tiyáimba wenáániko arráásimena séna fí'onkaa-waasi kesáái kosimátíma'mae núwo súwa'a isé'a minkánáá ímba waási kotísai e'a sé'a nóran-aaiya simátíma'maera nónaumno ímba sé'a
17 Yérúsaremu-naopa'a ímba wé'a Maníkóní aantá-waasi ímba kotísai e'a aantá-waasiti kísaura'o kesí aifarí'o uráan-kwaasiya'a

ímba kotísai uráumpo Árépiyaa-marafa'a waásimo ímbo méraapa'a komé'a ánaaemba aneka'á Támásikasi-naopa'a kuráumne.
18 Komé'a kaumbo-áátáí maisuwé'a Yérúsaremu-naopa'a wé'a Pítaampa'a komé'a sísamaifakemba séfataase-no'waamba waé'a
19 minkánáá Fasi'aénkón-áfákon-awi'a Yémísimba awáné'a ímba fí'on-aanta-waasi tuwánaraumne.
20 Maníkón-aúranka'a wéagaunda-aaima ímba karo'-ááín-ifo érai'-aain-iye.
21 Minkánáá ímba fí'on-aanta-waasi tuwáné'a Yérúsaremu-naopa'a tuwé'a Síriyaa-marafa'e Sírísiyaa-marafa'e koméraawanasa
22 Ísu Káráísitini waási Yúndiyaa-marafa'o mérowi ímba kembá suwánésa
23 kesáái aantemba isówasa tuwímbai sésa Ísuni aampa'ó wéaraaiwaiyawimo ésa tai'ánááwe séna áfááraumai tínkambaena kuráiwai káfé'a Ísun-aai simátíma'maena wéniye suwasá isésa
24 kentáfésa aamoí ésa Maníkón-áwí'a mósá makáawe.

2

Pórowe fí'on-aanta-waasiye mimbórá-ímáyáámó uráan-aai.

1 Maníkón-áwí'a mósá márówa'a sísamaifakemba éíyain-aatai maisuwé'a moóráwigo Páánápáasiye kesé'a Yérúsaremu-naopa'a wékai moóráwigomba Táításinkwara'a áí'maekai wékai
2 Maníkó kentáféna siyáintafe'a Yérúsaremu-naopa'a komé'a Ísuni waásiti óraa'-waasi aantemba túwaandu é'a fí'onkaa-waasimo ásé-aaimo wésimatimundantemba simátímakaumne. Áááémo simátímakaundawe káfé'o simátimundawe ásé-aai simátimunda-kisaugo áú-iyain-kisaun-ifo sé'a simátimewanda ísaraawe.
3 Táítási kesé'a ména ímba Yúndaa-waasin-ifo Kíríki-waasigo kesé'a mérowasa áúma kárámai araénáémba uwó-ááímá Ísuni óraa'-waasi ímba siyáawe.

4 Tuwímbai karo'á sésa Káráísitini waási úne sésa miwísé'a túwaandu uráawanasa mindásafesa Ísuni óraa'-waasi minááímá siyáawe. Yúndaa-waasiti ámáánko ta'ótokaimpinkemba Ísu Káráísitin-aaigo faútínkáín-aai kotúfífaimai isánae
sésa keséta kotúwaandu ésa sésa Yúndaa-waasiti ámáámba arááíwaesa túma kárámai araénáémba oro sésa minááígó ta'ótorainkwae sésa Ísu Káráísitin-aaigo ímba faútinkainiye sumbánifo Ísuni óraa'-waasi miwí táái ímba isésa Táítási áúma kárámai araénáémba uwó-ááímá ímba siyáawe.
5 Miwítí karo'-ááímá ímba arááíwaundasa póna ásé-aai érai'-aaima kempímbá fasi'ámai waé'wae'a íníye.
6 Minóráá'-wáásísómbá kentáfésa sésa ásé-aaimo simátímakaanda-aai aantemba simátimiyo siyáawe. Minóráá'-wáásísáfésa tuwímbai sésa túwí'wara'-waasin-owe sewaná Maníkó túwítafena ímba imáyáa wéintafena kewárá'á ímba imáyáa é'a sé'a túwí'wara'-waasiya'o ína túwí'a wérain-kwaasiya'o wésune. Minóráá'-wáásísómbá kentáfésa moórá-aaiwara'a simátimiyo ímba sembá
7 maarán-ááímá sésa Maníkó Pítaantafena súwanamo Yúndaa-waasimo ásé-aai wésimatimintemba Maníkó entáféna siyáisa fí'onkaa-waasi ásé-aai wésimatimene kentáfésa siyáawe.
8 Maníkó Pítaamba fasi'aémbá amúwana Yúndaa-waasi ásé-aai wésimatimintemba kewárá'á fasi'aémbá símakaisa'a fí'onkaa-waasi wésimatimune.
9 Yémísiye Pítaawe Yóniye Fasi'aénkó Ísuni waásiya'o káráwiyaawi kentáfésa sésa Maníkómó ámakaini'a uwo sésa Páánápáasinte kenté'a miwí tiyáámba símakaawe. Maarán-ááísáféta mimbórá-ímáyáá éta keráí fí'onkaa-waasi ásé-aai kosimátimeyauye. Miwí Yúndaa-waasi wésimatimewe.
10 Ísuni óraa'-waasisomba mimbórá-ááímá simásimesa sésa óntaiyain-kwaasi túwa'nai oró-ááímá kosimátimiyo suwa'á mindásafe'a kewárá'á é'a
imáyáa wée'a aaweyáá uráumne.

Póro Pítaantafena séna sáwí'a ónemo siyáin-aai.

11 Aaweyáá wée'a Ántíoku-naopa'a koméraawanana ánaaemba Pítaa túwa'a seyaafá'-wáásítí túranka'a Pítaantafe'a sé'a sáwí'a uráane siyáumne.
12 Ááéma Pítaa fí'onkaa-waasi Ísun-aaisafesa érai'emo sun-kwáásísé'a tómbá wénowasa tuwímbai-Yundaa-waasi Yémísimpakemba tésa sésa fí'onkaa-waasi túma kárámai araénáémba oro. Yúndaa-waasi fí'onkaa-waasise'a tómbá ímba naaró suntáféna Pítaa áá'a úwana ifátuwena fí'onkaa-waasise'a ímba tómbá néna
13 póna kae'-ááíwárá'-wáásíyáání'a úwasa fí'on-Yundaa-waasi Ísun-aaisafesa érai'emo sun-kwáási Pítaamo úmba awánésa miwíwárá'á miyá-sáwí'á uwaná miyá-sáwí-áwáúgó Páánápáasini imáyáa tafisúmba wewárá'á miyá uráiye.
14 Miyámó ombá érai'-ase-aaigoni aampa'á ímba arupíse úmai kombá kemá Póro tuwáné'a seyaafá'-wáási túranka'a Pítaantafe'a sé'a emá Yúndaa-waasigo éma fí'onkaa-waasimo ontembá éma mindásafe fí'onkaa-waasisafe Yúndaa-waasimo ontembá oro miyán-ááí sénafo ímba siyó
Pítaantafe'a siyáumne.

Ísumpa'a timankúnkúmbo owí Maníkó séna arupíse úmai méraawin-owemo sin-ááí.

15 Simásuwe'a Pítaantafe'a maarán-ááí

siyáumne. Kentáásinofoisa Yúndaa-waasi pósa kentáá masínkaraawata Yúndaa-waasisa éta ímba fí'onkaa-waasi éta miwímó sáwí'o ontentá ínta wéumpo
16 Yúndaa-waasiti ámáántaamo wéaraaiwaundawisafenasa Maníkó ímba arupíse úmai méraawin-owe sínífo Ísu Káráísitin-aaisafeta érai'emo séta simankúnkúmba úndawisafenasa séna arupíse úmai méraawin-owe sisatá isáúmne. Maníkó kentáásáféna séna arupíse úmai méraawin-owe síndasafeta Ísu Káráísitin-aaisafeta simankúnkúnta wéune. Kentáási ámáámbo arááíwáénanasaamo éna Maníkó suwánénasa arupíse úmai méraawin-owe ímba sínífo Ísu Káráísitin-aaisafeta érai'esaamo wésendawisafenasa Maníkó arupíse úmai méraawin-owe síníye.
17 Káráísitiyetaamo kááísamaisaamo méraundasa Maníkó kentáásáféna séna arupíse úmai méraawin-owe sisatá méraunda fí'onkaa-waasimo sáwí'o ontentá sáwí'a wéundasa Káráísiti misáwí-ímáyáá símakaisata sáwí'a wéune ínta sénaumne.
18 Yúndaa-waasiti ámáámba tukáunda pó'a moórá-imayaamo é'o é'a sé'a Yúndaa-waasiti ámáámba arááíwaenae. Minámáánkó arupíse uwásinkainkwaemo sékaa sáwí'a úsino.
19 Púwón-kwaasimo Yúndaa-waasiti ámáámba arááíwáénanamo éna minámáánkó arupíse uwásinkainkwae-imayaamo ímbo ontembá miyáumai mé'a Maníkóntáfé'a imáyáa wée'a wení kísau wémae'a méraumne.
20 Ísu Káráísitimba aaraa-táíyá'á tufúwana puwún-kanaara'a sáwí'o uráundawini áwáuma taí'áraimba póna káfé'a Káráísiti kesé'a méraisa'a káfé'o méraunda ááéraani'a ímba úmai méraumne. Marapá'á méraunda ímba úwoi mé'a Maníkón-áániniko kentáféna imáyáa éna pukáiwain-aaisafe'a érai'emo sé'a simankúnkúmba úndasafe'a aúí'a úmai méraumne.
21 Maníkómó símakain-amaambo arááíwáéwisafena Maníkó séna arupíse úmai méraawin-owemo sinkakaa Ísu Káráísiti pukáimba úwoisafena pukáisino. Mindásafe'a sé'a Maníkómó úwoi wétuwa'nai-imba ímba úwoisamban-iye wésune.

3

Ámáán-aai arááíwaesa timankúnkúmbo owasamó on-ááí.

1 Kárésíyaa-marafaken-kwaasi sáwí-imayaamo owí ísáaro. Ísu Káráísitimba tufúwana pukáin-aaima afora'á simátimewana'a ísómba kentúrantankaan-úmai awáné'a kawe'-úmai ísaraambanifo tuwímbai tésa kentí imáyáa tafisewa'á uwó-ímáyáá wéowe.
2 Maníkó wení ámútankomba ai'marówana kentirumpimbá kumbéraiye. Moórá-aaima tísai ónaumne. Ámáámbo arááíwakaantafenawa'i ásé-aai isé'a érai'emo sentáfénawa'iyo mindásafena Maníkó wení ámútamba tímakaiye súndanifo
3 ímba kawe'-ímáyáá wéowe. Maníkóní ámútanko kentirumpimbá méraisa'a pó'a aúí'o íyawini áwáuma ómbare'a káfé'a imáyáa ombá Yúndaa-waasiti ámáánko arupíse uwásinkainiye-imayaa wée'a ímba kawe'-ímáyáá wéowe.
4 Kawe'-ámbó arááíwakaamba kentópa'a tiyáin-tantaa'a ímba sáwísamban-iye.
5 Maníkó wení ámútamba ai'marówana kentirumpimbá kumbéraisana Maníkó kempímbá fí'o-fi'on-kisaumo ímbo awánaraan-kisau maiyáiye. Ámáámbo arááíwakaantafena ímba miyá éna ásé-aai isé'a érai'emo sé'o timankúnkúmbo uráantafena
miyá uráiye.

6 Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna
séna Émbaramu Maníkón-aaisafena érai'emo sénamo amankúnkúmbo uráintafena Maníkó séna arupíse úmai méraane siyáimba
7 miyáumai Émbaramu uráintemba Maníkón-aaisafesa érai'emo sewí Émbaramun-araa'marimban-owe.
8 Naaófá'á Maníkó imáyáa éna séna ánaaemba fí'onkaa-waasi kesááisafesa érai'emo sésamo timankúnkúmbo íyawisafe'a sé'a arupíse úmai méraawin-owe sénaumne. Maníkómó ímbo miyámó uráinka'a moóráwigo aúfáífimba ásé-aai agaimaréna séna Maníkó Émbaramuntafena séna en-ímáyáá é'a seyaafá'-máráfákén-kwáási kawe'á uwátinkanaumne Maníkó siyáiye agaimaréna siyáiye.
9 Mindásafena naaófá'á Maníkó Émbaramumba kawe'á uwánkaraintemba wenááisafesamo érai'emo sésamo timankúnkúmbo owí kawe'á wéuwatinkaiye.

10 Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
agaimakáin-amaampinkemba seyaafá'-ámáámbá ímbo arááíwa'mae iyíyawi Maníkómpákémbá miwítí sáwí-meyamba maénááwe
agaimaréna siyáiye. Mindásafena ámáámba kawe'-úmai arááíwáénana Maníkó aamoí íníye sewí miwítí sáwí-meyamba wéraiye.
11 Naaófá'á aúfáífimba agaimaréna séna
Maníkón-aaisafesa érai'emo sésamo timankúnkúmbo owísáféna Maníkó séna
arupíse úmai méraawe simbá pósa
aúí'a úmai méranaawe
agaimaréna siyáiye. Mindásafena ámáámbo arááíwaenaemo sewísáféna Maníkó ímba arupíse úmai méraawin-owe séna wenááisafesa érai'emo sewísáféna arupíse úmai méraawin-owe wésiye.
12 Moóráfa'a agaimaréna séna
ámáámba seyaafá'-ámáámbó
arááíwaiyawi miwí méranaawe
agaimaréna siyáiye. Mindásafesa ámáámbo arááíwaesamo Maníkón-aaisafesa érai'e sésamo timankúnkúmbo ombá ímba mimbórá-tántáá'án-ifo kae-tántáá'án-iye.

13 Moóráfa'a agaimaréna séna
aaraa-táíyá'ó tínkamowasamo púwón-kwaasi
sáwí-meyamba maésa puwónááwe
agaimaréna siyáiye. Minááísáféna seyaafá'-ámáámbó ímbo kanaa'á arááíwakaundasafenasa Maníkómpákémbá kentááfá'á sáwí-meyamba tifó séna Ísu Káráísiti faúsinkenasa misáwí-méyámbá we maéna pukáiye.
14 Maníkó Émbaramuntafena séna seyaafá'-máráfákén-kwáási kawe'á uwátinkanaumnemo siyáintemba fí'onkaa-waasi kawe'á uwátinkaindasafena Ísu Káráísiti kentáási sáwí-meyamba maéna pukáiye. Wenááisafeta simankúnkúmbo úndawisa Maníkómó siyáintemba wení ámútanko kentáásirumpimba méraindasafena Ísu Káráísiti faúsinkowana Maníkó kentáási sáwí-meyamba ímba siménasa Ísumba amúwana pukáiye.

Maníkó símai kááísamakain-aaiye Mósesembo simámakain-amaane minkáé'-ááí.

15 Kesí waásisono. Waásimo wéomba imáyáan-oro. Kae'nárai mimbóráááímá símai tarímaresarai agaimakááyamba moóráwigo minááímá ímba taraiséna fí'on-aaima áúwimai síníye.
16 Miyáumai naaófá'á Maníkó Émbaramuntafena símai fasi'ámakain-aaima siyáinka'a Émbaramuntafenawe aísaafitafenawe éna ánaaembo paápé índawintafenawe siyáiye. Aúfáífimba agaimaréna séna aísaafitantambo íyawisafena ímba siyáifo aísaafitantambo índawintafena siyáiye. Aísaafitantambo íníyemo siyáiwai Ísu Káráísitin-iye.
17 Agaimaráúnda-aaigoni áwáuma maarán-iye. Aifa'á Maníkó Émbaramuntafena símai kááísamarena séna fasi'ámakaunda-aaima miyá ónaumne séna sáwífa'-aatai 430 aatai maisuwéna Mósesemba ámáámba ámakaiye. Énifo miyámó uráinka'a Maníkó Émbaramuntafenamo símaimo kááísamakain-aaigo ímba tai'éna waé'wae'a wéiye.
18 Maníkómó Mósesembo simámakain-amaambo arááíwaundasafenasa ímbanifo Maníkó kawe'á uwátinkanaumnemo ááémo óraaka'o siyáintafena kawetá wéuwasinkaiye. Maníkó Émbaramuntafena kawe'á uwánkanaumne óraaka'a siyáintafena kawe'á uwánkarena póna kentáá kawe'á wéuwasinkaiye.

19 Maarán-ááísáféna Maníkó Mósesemba ámáámba ámakaiye. Sáwí'o owí Maníkóní ámáámba isésa sésa sáwí'o wéunda káfé'a isáúmne síyantafena Maníkó Mósesemba ámáámba ámakaiye. Minámáámbá wérainana Émbaramun-aísaafiko paápé índawintafenamo Maníkómó símaimo fasi'ámakaiwai paápé éna minámáámbá taí'ásuwainiye. Wíyómpaken-kisau-waasi Maníkóní ámáámba afufumpin-kwáásígón-áwí'a Mósesemba simámúwana simátímakaiye.
20 Énifo Maníkó Émbaramuntafenamo siyáimba wesáfénamo siyáiye. Kae'náraimo siyáamba afufumpin-kwáásígó ména wésimatimimbanifo Maníkó Émbaramuntafenamo siyáimba wesáféna siyáiye.

21 Ááémo Maníkómó símaimo tarímakain-aaima Maníkóní ámáánko ímba tararáíníye. Maníkó Mósesemba simámakain-amaankomo fasi'ámaimo wénamo waásimo aúí'o uwátínkáínkakaa minámáámbá wéaraaiwaewisafena Maníkó arupíse úmai méraawin-owe sisinó.
22 Énifo Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna sáwí-imayaago seyaafá'-wáásí ta'ótokaiye siyáiye. Maníkó séna Ísu Káráísitin-aaisafesamo timankúnkúmbo íyawima kawe'á uwátinkanaumne símaimo fasi'ámakain-aaima siyáintemba Ísu Káráísitin-aaisafeta simankúnkúmba éta kentáási sáwí-imayaago ta'ótokaimpinkemba faúsínkáíye súndawisa kawe'á wéuwasinkaiye.

23 Ísu Káráísiti ímbo kunkónka'a ímba simankúnkúmba uráawandarata Maníkó Mósesembo simámakain-amaanko kentáá ta'ótokowana Káráísiti kumúnka'a simankúnkúmbo onda-ámbá Maníkó wéwisinkena ámáánko kentáá ta'ótokain-amba taí'ásinkaraiye.
24 Ísu Káráísiti ímbo kunkónka'a Maníkó Mósesembo simámakain-amaanko kentáá ta'ótokaiye. Maníkó séna miyámó ína'o é'a ánaaemba Ísu Káráísitin-aaisafesamo timankúnkúmbo íyawisafe'a arupíse úmai méraawin-owe sénaumne Maníkó siyáiye.

25 Káfé'a Ísu Káráísiti é'a kunkáinka'a wenááisafeta simankúnkúmba
únanasa póna Maníkó Mósesembo simámakain-amaanko kentáá ímba
aneka'á wéta'otoraiye.

26 Ísu Káráísitin-aaisafe'a timankúnkúmba é'a wesé'a kááísamai
méraawisafe'a Maníkóní iyámpóín-owe.
27 Kembiwí nombó máémba Ísu Káráísitiye'a kááísamai méraawi
wenkáání'a wéowe.
28 Ísu Káráísitiye'a kááísamai méraawisafe'a mimbóráí'a úmai méraamba
póna maarán-ááímá ímba óraa'-aain-iye. Tuwímbai Yúndaa-waasi owa'á
tuwímbai fí'onkaa-waasi owa'á tuwímbai wayó-kísáúmó wémaewi owa'á
tuwímbai úwoimo méraawi owa'á waaimá owa'á aaremá owa'á wéofo
seyaafá'nánká mimbóráí'a úmai méraawe.
29 Ísu Káráísitini waásimo é'o é'a Émbaramumo uráintemba Maníkón-
aaisafe'a érai'e wésemba pó'a Émbaramu aísaafi'a ombá póna Maníkó
Émbaramuwe wení aísaafi'e kawe'á uwátinkainda-aaima símaimo
tarímakaintemba
kawe'á uwátinkainiye.

4

1 Simátíménda-aaima ísáaro. Moóráwigo puwéna kesááninko kesí
moparáwímbá máíníye sínana wemá aanáfó póna iyámpói méraindasafena
úwoi-waasiyaamba úmai mérainana
2 afowámó simámakainda-waasigo wení moparáwínká'é miníyámpóíyá'é
káráwiyainana afowámó siyáintemba óraa'a éna mimbópáráwímbá máíníye.
3 Ááéma kesáá miyáumai iyámpóíyaamba úmai méta waántá-
waasiti aambá wéaraaiwaewananasa minkwáántá-wáásí tááigo kentáá
ta'ótokowana
4 Maníkómó siyáin-kanaa túwana áánínkomba ai'marówana marapá'á
kumúwana moórá-ininko ma'ánkarowana Maníkó Mósesembo simámakain-
amaamba wéaraaiwaena ména
5 minámáánkó kentáá ta'ótokaimpinkemba faúsinkaindasafenasa Maníkóní
iyámpói-ita uwásinkaindasafenasa marapá'á kunkáiye.

6 Maníkó kembiwí wení iyámpói-i'a ontáféna áánínkon-amutankomba
ai'marówana kentirumpimbá kumbéraimba pó'a Maníkóntáfé'a kesifowé
wésemba
7 mindásafe'a waántá-waasi-taaigo ímba ta'ótokaiwai é'a Maníkón-
áánini'a ombá póna áánintontafenamo to'mayaa úmakain-tantaa'a timíníye.

Póro Kárésíyaa-waasisafena óraa'-imayaamo uráin-aai.

8 Ááéma ímba Maníkónópa'a té'a ísaraamba karo-tántáá'é waántá-waasi-
imayaawe mósá makáawana minímáyáágó kembiwí ta'ótokaimbanifo
9 káfé'a Maníkómpá'á tiyáawana kembiwí wemá wétuwanaisa'a nóra
séra sáwísan-tantaa'e aamoimó tain-tántáá'é mifá'á tirumbá waeré'a
minkwáántá-wáásí-ímáyáá mósá maré'a miwítí kísaumo wémaentafe'a ewé
wéseo.
10 Énifo tuwímbai-kanaawe tuwímbai-wiyone tuwímbai-kanaamo tómbó
wénaane tuwímbai-aataiye mintántáákóntáfé'a karo'á sé'a óraa-kanaawe
wése'a óraa'-imayaa wéomba
11 kempímbá nófí'naafi'a wéowana'a káfé'a Maníkón-aaiwara sáwí-
aaiwara'a wéta'otoraawana póna kempímbá kesí kísaugo miwání anómba
ímba paápé iyé-ímáyáá wéunana sirunkó umbaí wétaiye.

12 Kesí waásisono. Óraaka'a simátíménda ísáaro. Kembó ta'ótokain-amba tuwé'a kenkáámbá úmai méraumpo kembiwí kembó ta'ótokain-amba tuwé'a kenkáání'a oro. Kempímbó komaéwánda ímba sáwí'a uwásínkaraawe.
13 Sí'a úmbanifo ímba tiyuwé'a kówanda mé'a ásé-aai simátimewana'a ísaraawe.
14 Sáwí-si'o úmba kesúma sáwí'a úwa'a miyá-sí'ó úwain-aaroi ímba inkaisé'a siyúmómba kawe'-úmai káráwiyaawe. Wíyómpaken-kisau-waasiya'i Ísu Káráísitiya'iyo komérowa'o káráwiyaantemba kenká'á miyáumai káráwiye'a
15 áwa'nai ónae sé'a kentí túrambo fi'máímo símakaankakaa kentí túramba fi'mái símakaawisino. Kawe'-úmai káráwiye'a aamoí uwásínkaraambanifo káfé'a miyán-áámói-tántáá'á ímba wéraimba nóintafenawa'iyo.
16 Érai'-aaimo simátímakaundasafe'a kentáfé'a kesí namuro-wáási iyé-ímáyáá wéowe.

17 Ísu Káráísitini ásé-aaigombo karo'ó waé'wáé'ó owí miwí sáwí-imayaafinkemba kentirumbá wéfaiyaresa sésa wenáái ísáafonifo kesááisa isáíwae sésa kentirumbá wéfaiyaraawe.
18 Kawe'-ámpá'á métinkanae sésamo kentirumbó faiyaráíyambo éna mindá kawe'án-iye. Kemó kempímbó maéwándawe moórá-naopa'o tamáúndawemo kawe'-ámpá'á métinkanaemo síyanamo éna kawe'án-ifo miwí ásé-aaigomba karo'á waé'wáé'á ésa kentirumbá wéfaiyaraawe.
19 Kesí iyámpóísono. Aaremó iyámpóímo matinkánaesamo umbaimó máéntemba kembiwísáfé'o imáyáamo únda sirunkó umbaí wétaifo Káráísitinkaani'o íyamba minúmbáí-tántáá'á tai'áíníye.
20 Óraa'-imayaa é'a kempímbó komé'o aaimó simátíménda kawe'-úmai isáíyan-imayaa wéunana sirunkó aamoí wéiye.

Ékaante Séraantetafena waé'mai-aaimo siyáin-aai.

21 Kempínkémbá tuwímbai sé'a Mósese
siyáin-amaamba arááíwaundasa Maníkó aamoí uwásinkainiyemo wésewi minámáánkóní áwáuma ímba kawe'-úmai wéisaafo simátíménda ísáaro.
22 Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna Émbaramu kae'-íyámpói matinkómba moórá-iyampoi kísau-ininko ma'ánkarowana moórá-iyampoi aifa'-ínínkó ma'ankówana
23 kísau-ininkoni iyámpói miwítí imáyáafinkemba ma'ánkaraifo aifa'-ínínkóntáféna Maníkó séna iyámpói ma'ankáínone símai fasi'ámakonka'a ma'ánkaraiye.
24-25 Minááígómbó waé'maimo sendá ísáaro. Mindá kae'-ááí símai tarímakaiye. Moórá-aaima Árépiyaa-marafa'a Sáínai-omapa'a Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba póna moórá-ininkon-awi'a Éka kísau-inimba póna wenáráátomba kísau-waasi pósa ámáánko ta'ótokaipa'a méraawe. Minááígóní áwáuma maarán-iye. Yérúsaremu-naopa'a marapá'á wérain-daopa'a isasá mindáópaken-kwaasi ámáánko ta'ótokaipa'a méraawe.
26 Énifo moórá-aaima símai tarímakain-aaima maarán-iye. Aú-nao'a Yérúsaremufakaan-dao'a wíyómpa'a wéraipa'a ámáánko waási ímba ta'ótokain-daopa'an-iye. Énifo minááígóní áwáuma maarán-iye Maníkón-aaisafeta érai'e súndawisa kentáá sinówaraamba uráiye.
27 Minááísáféna Áísáya
Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna

age-ínínkó iyámpóímo ímbo matínkáín-ininkon-arunkó kawe'á íno.
Waaigómó aúkain-ininkon-araatomba sáwífa'a méraafo waaiwárá'-ínínkón-áráá'a sesimái méraamba póna ímbo áí'o wéisanamo iyámpóímo ma'ánkáín-ininkon-arunkó kawe'á isaná aamoí wéiye agaimaréna siyáiye.

28 Kesí waásisono. Maníkó Áísáakimba ma'ankáínone símai fasi'ámakonka'a ma'ánkaraintemba kembiwísáféna Maníkó símai fasi'ámakainka'a pó'a wení iyámpóín-owe.
29 Naaófá'á anófoiti imáyáafinkemba ma'ánkaron-iyampoigo éna Maníkóní ámútankoni imáyáafinkemba ma'ánkaron-iyampoigomba sáwí'a uwánkaraimba pósa miyán-kwáásí mésa miyá-sáwí'á wéowe.
30 Naaófá'á aúfáífimba agaimaréna séna kísau-ininkonte ááninkonte'a ti'maraaó. Tifowámá puwínda aifa'-ínínkón-áání nko wení moparáwímbá maíndanifo kísau-ininkon-áání nko ímba máíníye agaimaréna siyáiye.
31 Kesí waásisono. Kesáámá ímba kísau-ininkon-araa'marinta úmpo aifa'-ínínkón-áráá'marinta úne.

5

Ísu sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba faútínkaraindafa'a mé'a miyáumai méraaromo siyáin-aai.

1 Ísu Káráísiti séna sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba faútinkanaumne séna faúsínkaraimba pó'a kembiwí faútínkaraindafa'a mé'a aneka'á ta'ótorainda-ampa'a ímba aráááwáéro.

2 Kemá Póro simátimumpo kawe'-úmai ísáaro. Arupíse úmai méraawin-owe Maníkó síndasafe'a túma kárámai araénáémba oro wésemba minááísáfé'o ewémó síyanamo éna Ísu Káráísiti kembiwísáfénawe sénamo pukáin-anko ímba túwa'nai íníye.
3 Túma kárámai araénáémba orómó wésewisafe'a afora'á súmpo ísáaro. Yúndaa-waasiti ámáámbo aráááwae'o túmo kárámaimo araénáémbo é'o é'a Yúndaa-waasiti ámáámba seyaafá'á aráááwa'mae'a koró.
4 Kempínkémbá tuwímbai sé'a ámáámbo aráááwaunda Maníkó suwánéna arupíse úmai méraawin-owe síníye-imayaa wéowi Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraamba ifátuwe'a Maníkómó úwoimo wétuwa'nai-imba tínaaeni'a uwámakaawe.
5 Kembiwí miyá wéofo kesáá maará éta Ísu Káráísitiye'a kááísamai méraunanasa Maníkóní ámútanko súwa'nai imbá pónasa kentáásáféna séna arupíse úmai méraawin-owe sínda amu'maréta méta séta érai'a miyá síníyesa wésune.
6 Ísu Káráísitiye'a kááísamaisa méraundasa moóráwigomo áúmo kárámaimo araénáémbo ínana ímbo áúmo kárámaimo araénáémbo ínanamo índa mindá ímba óraa-tantaa'an-ifo Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraundasa túwa'nai úmai méraundasa mindá óraa-tantaa'an-iye.

7 Ísu Káráísitini aampa'á aamoí ésa wéaraaiwaemba moóráwigo minámbá fásítuwaisa'a káfé'a Ísu Káráísitini érai'-aaima ímba wéaraaiwaewe.
8 Maníkó wemparí'o índasafena táántaraiwai minámbá ímba fáítukaifo waási fáítukaawa'a ímba wéaraaiwaewe.

9 Waási maarán-ááímá wésewe. Kisaamó moórámo kawáá'isana seyaafá'á wégawaa'iye wésefo kentúra'a káráwiyoro.
10 Kembiwíyé kesááwé Fasi'aénkóe'a kááísamaisa méraundasafeta óraaka'a simátime'a súne. Kemó imáyáamo úndantemba miyán-ímáyáá íyata mimbórá-ímáyáásá ónaumnesa wésunda póna karo'-ááímá séna kentirumbá wéfaiyaraiwai kemá ímba awánáúnda-waasi wemá sáwí-meyamba máíníye-aaima wéisaumne.

11 Kesí waásisono. Tuwímbai kentáfésamo karo'á sésa arupíse úmai méraawin-owe Maníkó síndasafe'a túma kárámai araénáémba oró-ááímá wésiyemo karo'ó wésemba minááímó paaímó wésundarakaa ímba sáwí'a uwásínkááwisino. Kemá simátime'a súne. Ísu Káráísitimba aaraa-táíyá'á tufúwana kentáásáfénawe séna pukáiye-aaima wésimatimunda-aaisafesa aaisambá wésefo túma kárámai araénáémba oró-ááímó wésundarakaa ímba aaisambá síyówaisino.
12 Karo'-ááímó simátimesamo kentirumbó wéfaiyaraawi miwí túma kárámai sáwí'a uwásuwaaro-imayaa wéune.

13 Kesí waásisono. Sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkembo faútinkaindasafena Maníkó táántamai miyá uráimba pó'a é'a faútinkaisa'a méraantafe'a sáwí-tantaatafe'o tiráááísafe'o wéomba ímba arááíwae'a wempá'-wempa'a tirumbá timé'a túwa'nai úmai méraaro.
14 Mindásafena naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
kesáfé-ímáyáámó ontembá kentí
waási-imayaawara'a oro
agaimaréna siyáiye. Maníkómó siyáin-amaankoni áwáuma miyán-áwáún-iye.
15 Énifo kembiwí keíyái aaisan-aaisambó sé'a íyambo é'a sáwí'a úmai tai'ánááfo káráwiyoro.

Maníkómbó arááímo tainí'a ésa sáwí-imayaagomba tiráááísafesa ésamo on-ááí.
16 Simátíménda ísáaro. Maníkóní ámútanko sintembá miyáumai maé'mae'a é'a Maníkómbó arááímo tainí'o é'o é'a sáwí-tantaatafe'o tiráááísafe'o on-ámbó ímba arááíwaiyamba mindá kanaán-ifo miyán-oro.
17 Sáwí-imayaasafe'o tiráááísafe'o ombá isaná Maníkóní ámútankombo arááímo tainí'o ombá isaná minkáé'-ímáyáágóráí wétiyaifo Maníkóní ámútankomo kentúra'o káráwiyaimbo é'a sáwí-tantaatafe'o tiráááísafe'o on-ámbá ímba arááíwaenaawe.
18 Maníkóní ámútankomo sintembó miyámó é'o é'a sé'a Maníkóní ámútankomba arááímo tainí'a wéunana póna Yúndaa-waasiti ámáánko kembá ímba ta'ótokaiye wésewe.
19 Waási miwítí imáyáafinkemba afora'á maará wéowe. Maa'u-tántáá'-í'a ésa óraa-sawi'a ésa sáwí'o wéon-tantaatafesa ímba tigaesáfésa ésa
20 kísaumo uwándaan-tantaakon-awi'a mósá marésa waántá-waasison-imayaa mósá marésa úwaa'a wéfesa fintón-kwénesa tíyámba wéuwatinkesa aaisambá wésesa tirumbá sáwí'a wéuwatinkesa aaisambá wétiyesa miwí tááigo íyáákainkwae sésa ímba taankarotámai kawe'-úmai mésa tuwínkaa'-úmai mésa
21 túrande-urande wéesa uwóí'o on-dómbá wénesa uwóí'a wéesa uwóí'o on-dómbó náíyantafesa túwaandu urésa miyán-tántáá'á waásiti imáyáafinkemba wéowa'a símai wákátime'a aneka'á símai wákátime'a sé'a miyámó wéowi Maníkóní nombara ímba maénááfo káráwiyoro wésune.

22 Énifo Maníkóní ámútanko tirumpimbá méraiwai maará uwátínkáísasa
méraawe. Tirumbá wétimesa tirunkó kawe'á ésa faru úmai mésa fasi'ámai
mésa ímba tuwesaraí ínasa mésa túwa'nai úmai kawe'á uwátinkesa miwítí
kísau kawe'-úmai wémaesa
23 miwí túma ímba maimaé iyésa miwí túra'a káráwimai kawe'á ésa
miyámó owíní áwáuma ímba aambá fáíkaiye.
24 Ísu Káráísitini waási sáwí-imayaasafesamo tiráááísafesamo wéon-
imayaago kentáá ta'óto'mai tafisifó sésa sáwí-imayaasafesamo
tiráááísafesamo
on-ámbá tínaaeni'a uwámesa tukáawe.

25 Maníkóní ámútanko aúí'a uwásínkaraisata aúí'a úmai méraundasa póta
wení ámútankomo sintentá úmaisa arááíwáéno.
26 Kentúma ímba maimaé'a iyé'a kesááigo íyáákainkwae ímba sé'a kawe-
tántáá'ó índasafe'a ímba símai sáwí'an-oro.

6

Umbai-tántáá'ó wéraindawi túwa'nai orómó siyáin-aai.

1 Kesí waásisono. Kempínkémbó tuwímbaimo sáwí'o wéombo ésa
wétuwanaamba pósa kempínkémbó Maníkóní ámútankomo sintembó
miyámó wéowi wempa'á arupíse uwátinkanaawe. Kembiwíwárá'á miyá-
sáwí'á ónááfo káráwiyoro.
2 Umbai-tántáá'ó wéraindawi túwa'nai oro. Miyámó é'o é'a Ísu Káráísiti
siyáintemba miyá ónááwe.
3 Úwoi-waasimo óraa'-waasi únemo síyamba minímáyáágó karo'á
simátinkainiye.
4 Kentí kísauwe fí'owiti
kísauwe tuwínááfo kentí kísau tuwínke'a kawerá'i sáwíra'iyompo
awánaaro. Kentí kísau kawe'ó ína'o é'a aamoí ónááwe.
5 Seyaafá'-wáásífá'á umbai-tántáá'á tíndanifo ímba ifátuwe'a fasi'ámai
mé'a moórá-mora-waasi túwa'nai oro.

6 Maníkóní ásé-aai ísámae wéiyowi miwítí kawe-tántáá'á seyaafá'á
tuwínkaa'-úmai tuwímbai-tantaa'a Maníkón-aai wésimatimewifa'a
tíma'mae'a íyóro.

7 Ímba kanaa'á Maníkómbá karo'á simánkanaafo érai'-aain-ifo ímba
moórá-imayaan-oro. Kawe'-ánáúntúmbó úmárááwimo ombá kawe-
tómbá wéfakaraafo sáwí-anauntumbo úmárááwimo ombá sáwí-tomba
wéfakaraawe.
8 Miyámó ombá sáwí-tantaatafesa tiráááísafesa úmaesa wéiyowi miyámó
wéowini anondááma puwésa Maníkóní ewaa'á ímba méranaafo némpa'a
méranaawe. Énifo Maníkóní ámútankombo arááímo tainí'o úmaesamo
wéiyowi miyámó wéowini anondááma aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe.
9 Mindásafeta kesáá kawe'á úmaeta wéiyundasa ímba suwesaraí ínata
ifátúwáano. Kawe'ó úmaetaamo wéiyundasaamo ímbo suwesaraí ínataamo
tuwétaamo éta ánaaen-kanaamo tínda kawe'-méyántá maéta ménaumne.
10 Mindásafeta túwa'nai onda-ámbó wéraimbo éta seyaafá'nánká kawe'-
úmaisa túwa'nai onó. Maníkón-aaisafesamo timankúnkúmbo wéowiseta
mimbórá-ákúní'a úmai méta túwa'naisaamo ondasá mindá óraa-tantaa'an-
iye.

11 Ayáíyá'á kemá Póro óraa'-aufaifimba agaimaráúmpo toráumai awáné'a
wenayáánaufi'an-iye seró.
12 Tuwímbai sésa suwánésa óraa'-waasin-owe síwae sewí kembiwísáfésa
sésa túma kárámai araénáémba oro wésewana miwí tááigo kembiwí
wétafisiye. Ísu Káráísiti kembiwísáfénawe séna aaraa-táíyá'á pukáiye-aai
aantembo senkakaa tuwímbai ísámai sáwí'a uwátínkááwisino. Ímbo sáwí'o
uwátinkaiyantafesa sésa túma kárámai araénáémba oró-ááíwárá'á wésewe.
13 Túma kárámai araénáémba orómó wésewi Mósesemo siyáin-
amaamba ímba seyaafá'á wéaraaiwaewe. Kentúmo araénáémbo mósá
úmaraiyantafesa túma kárámai araénáémba íwae wésewe.
14 Miwí miyá wésefo kemá Póro mimbórá-ááímá mósá maré'a Fasi'aénkó
Ísu Káráísiti kentáásáfénawe séna aaraa-táíyá'á pukáiye-aaima mósá
wémaraumne. Ísu Káráísiti kentáásáfénawe séna pukáintafe'a púwón-
kwaasimo marapá-tántáátáfésamo ímbo imáyáamo ontembá marapá-
tántáátáfé'a ímba imáyáa é'a sáwísamban-iye wésunda póna mintántáákó
kembá ímba wétafisiye.
15 Moóráwigomo áúmo kárámaimo araénáémba ínanamo moóráwigomo
ímbo kárámaimo araénáémbo índa mindá ímba óraa-tantaa'an-ifo Maníkó
aú-waasiyaani'o uwásínkaraimba mindá óraa-tantaa'an-iye.
16 Simátimunda-aaimo arááíwa'mae iyíyanamo éna Maníkó faru úmai
arumbá uwátinkena wení waási seyaafá'á miyá uwátinkainiye.

17 Ísun-aai simátimewandarakemba sínkamuwana afimá sine'á
wéraintafe'a Ísu Káráísitini kísau-waasi óne wésefo moórá-umbai-tantaa'a
ímba síméro.
18 Kesí waásisono. Fasi'aénkó Ísu Káráísiti kembiwísé'a ména úwoi
wétuwa'nai-isa'a
érai'-aain-iye sé'a inaí súne.
Kemá Póro súnda-aai taí'áiye.

Éfésási

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai úmai sísamaifakemba kae'-áátáíyá'íyo miyáumai-aatai maisuwéna maanááí agaimái Éfésási-naoraa-waasi Ísuni aampa'ó kun-kwáásífá'á agaimái amúwana Títíkaasi maimaéna mátímakaiye. Maanááí isésa fí'o-fi'on-daoraa tíméro séna agaiyáiye. Ísun-aaimo simátíma'mae iyúnkakemba Rómu-naopa'a ándáfa'a ánkarowana ména maanááí agaimarówana mátímakaiye.

1 Kemá Póro maanáúfáí agai-timúmpo ísáaro. Maníkó wení imáyáafinkemba kentáféna séna aantá-waasi-i'a éma Ísu Káráísitin-aai kosimátíma'mae núwo séna si'mákaifo ísáaro. Éfésási-naopakewi Fasi'aénkóní waási Ísu Káráísitiye'o kááísamai méraawi ímba ifátuwe'a fasi'ámaimo méraawi ísáaro.
2 Maníkó kentáásifowawe Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye úwoi túwa'nai esarai faru wéuwatinkaayantafe'a inaí súne.

Káráísitinte'a kááísasinkenasa wemparí'o úmakain-aai.

3 Maníkó Ísu Káráísitin-afowámá éna Ísu Káráísitinteta kááísasinkenasa wíyómpa'a wenópakemba fasi'aémbá siménasa kawe'á uwásínkáísata póta wentáféta súwiyo súne.
4 Naaófá'á Maníkó maramá ímbo úmakonka'a Ísu Káráísitinteta kááísamaisa méraandasafenasa wenaúranka'a wendé-í'a onanasá kentááfímbá ímba sáwí-aaimo wéraindasafena wemparí'a úmakaiye.
5 Maníkó kentáásáféna imáyáa éna naaófá'á séna Ísu Káráísitini kísausafe'o é'a kesáánintone kesiyáámúntoni'a ónááwe séna wení imáyáafinkemba aamoí éna miyán-ááímá siyáimba póna miyá uráiye.
6 Áániníkomba arumbó ámakaiwainte'a kááísasinkenasa óraa-kawe'a uwásinkenasa úwoi súwa'nai uwásínkaraimba póta wení áwáuma fí'oran-awauma mósá wémaraumne.

7-8 Pukáintafena sáwí-imayaasa maisiyuwénasa misáwí-ímáyáágó ta'ótokainta faúsinkenasa kentáásáféna fí'oran-imayaa wéimba úwoi áfááraumai súwa'nai enasa póna kentáási sáwí-imayaa maisíyukaiye.
9 Naaófá'á wení kawe'-ímáyáafínkémbá aúpá'á to'mayaa úmakaimba káfé'a wépaape-isata wéawanaumne. Káráísiti ken-ímáyáá íníye siyáintemba póna
10 Maníkómó siyáin-kanaamo tínda seyaafá-tántáá'ó úmakaimba wíyómpakene marapákéné komáétamae úmarainana Káráísiti óraako mindára'a káráwiyiniye.

11 Maníkó wení imáyáafinkembo to'mayaa úmakaimpinkemba miyá wéiye. Imáyáa éna to'mayaa úmakaimba póna Yúndaa-waasi wení waási-i'o úndasafenasa Káráísitinte'a kááísasinkenasa wemparíta uwásínkaraiye.
12 Aifa'á Káráísitimba amu'maréta méraundawisa wení áwáuma fí'oran-awauma isatá mósá wémaraumne.

13 Miyáumai fí'onkaa-waasi érai'-aaima kawe'-ámpá'á métinkainiye minásé-ááímá isé'a Ísu Káráísitin-aaisafe'o timankúnkúmbo ombá Maníkó kesí ámútankomba timénaumne símai fasi'ámakaintemba miyá uráimba pó'a wení waási-i'a úmai mé'a ísaraawe.

14 Maníkóní Ufaen-ámútánkó keséta méraintafeta séta érai'a Maníkó wení
waásisafena símai fasi'ámakainta kesópata tíníye. Érai'a Maníkó wení
waásisa ta'ótokaampinkemba faúsinkainiyesa wéseta mindásafeta wení
áwáuma fí'oran-awauma mósá wémaraumne.

15 Agaúnda érai'-aaima pó'a kembiwí Fasi'aénkó Ísumpa'a
timankúnkúmba é'a Maníkóní waási-imayaa é'a méraawe-aaima isé'a
16 Maníkómpá'á súwi símae iyé'a kembiwí túwa'nai úmai inaí súnda
17 Maníkómpá'á maarán-ááísáfé'a áísai une. Fasi'aénkó Ísu Káráísitin-
afowámá kentáásifowama fí'oran-awauma wéraiwai wemá wení ámútamba
timínana kentí imáyáa kawe'á uwátinkena Maníkóní áwáuma aráátimina'a
pó'a kawe'-úmai awánánááwe.
18 Kentí imáyáa saagátinkena táántaraintafe'a wesé'o méraiyambo
amu'maré'o méraantafe'a mindásafe'a inaí súne. Wemá wení waási
kawe'ó úmaimo méraiyamba to'mayaa úmarena símai fasi'ámakaimbo
awánáíyantafe'a inaí súne.
19-20 Wenááisafeta simankúnkúmba wéundawifinta wení fasi'aénkó
kísauma wémaimba mifásí'áémbá íyáákarai-fasi'aenko isa'á
awánáíyantafe'a inaí súne. Maníkó mifásí'áéntámbá Káráísitimba
pukómpinkemba íyáfasinankena wenayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á
wíyómpa'a móankaraiye. Mifásí'áémbá wenááisafeta simankúnkúmba
wéundawisa símakai-fasi'aenta mimbórá-fásí'áémbán-iye.
21 Káráísiti seyaafá'-wáásíyá'á káráwiyena wíyómpa'o káráwiyaawiya'e
fasi'aénkwáráwíyá'é aifarááwíyá'é káfé'o túwí'o wéraiwaiya'e ánaaembo
túwí'o wéraindawiya'e káráwiyaiye.
22 Maníkó seyaafáká'ó káráwiyindasafena wembá íyáfasinankena wení
waásisafena imáyáa éna simámena séna íyáákae-Fasi'aenko-i'a uréma
seyaafá-tántááká'á káráwiyuwo siyáiye.
23 A'nómpínkén-ímáyáágómó seyaafá-túrá'ó káráwiyaintemba Maníkóní
waásisa Káráísitin-áúraamba únanasa wemá si'nónkáántá éna káráwiyaiye.
A'nónkó weyáára'a ímba méraisana áúwawaako ímba miyá uráifo mimbórá-
túwawaa'o wéraintemba Káráísiti seyaafá-túwawaa'a aaómíyamai-i'a
uwásinkenasa wewárá'á aaómíyamai-i'a úmai méraiye.

2

Maníkóní némpa'o méraundafakenta aúí'o úmaimo méraunda-ita uwásínkáín-aai.

1 Ááéma sáwí-imayaa wée'a sáwí'o urón-kanaafimba méraawini áwáuma
Maníkóní némpa'a mé'a pó'a
2 marapákén-kwáásítí sáwí-amba arááíwae'a waántáwanko waántá-
waasiti óraakomba arááíwae'a wemá Maníkón-aai ímba ísámai kawe'ó
wéowiya'a káráwiyaiwaimba arááíwakaawe.
3 Miyámó ontembá ááéma miyásá uráunda sáwí-tantaatafeta siráááísafeta
éta sáwí-imayaa arááíwaewananasa Maníkó sáwí-meyamba seyaafá'nánká'ó
tímínten-úmai kanaa'á simíndasafenasa ifátuwenasa
4 arumbá áfááraumai uwásinkenasa kentáásáféna óraa'-imayaa éna póna
5 úwoi súwa'nai enasa kawe'-ámpátá mésínkaraiye. Sáwítaamo
étaamo méraawandawini áwáura'a Maníkóní némpa'a méraawandarata
Ísu Káráísitimbo pukáimpinkembo íyáfasinankaraintemba aúí'o úmaimo
méraanda-ita uwásinkenasa

6 Káráísitimba pukáimpinkemba íyáfasinankena wíyómpa'a móankarena
Ísu Káráísitinte'a kááísasinkenasa aúí'a uwásínkaraisata Káráísitimo
wíyómpa'o ménamo káráwiyaintemba wíyómpata imáyáa éta méraumne.
7 Maníkó Ísu Káráísitimba ai'marówana kumbéna kentáásáfénawe
séna puwéna kentáási sáwí-imayaa maisiyuwéna miyáumai óraa-kawe'a
uwásinkenasa úwoi óraa'a súwa'nai uráisata póta wení kawe-kísáú
awánamae íyóndasafenasa miyá uráiye.
8 Maníkó úwoi túwa'nai úwa'a wenááisafe'a timankúnkúmba uwaná sáwí-
imayaago ta'ótokaimpinkemba faútinkena kawe'-ámpá'á métínkaraiye. Ímba
kentí imáyáafinkemba wenááisafe'a timankúnkúmba uráafo Maníkó imáyáa
timúwa'a timankúnkúmba uráawe.
9 Túma maimaé iyésa sésa kawe'á wéunda póta kawe'-ámpátá wégune
sefó séna ímba kawe-kísáúgóní méyámbánifo Maníkó úwoi túwa'nai
énasafena sáwí-imayaago ta'ótokaimpinkemba faútinkena kawe'-ámpá'á
métínkaraiye.
10 Maníkó kentáámó uráiwai séna
kawe-kísáú maimaé wéiyesa méranaawe siyáimba póna kawe-kísáú
máéndasafenasa úmakena Ísu Káráísitinteta kááísasinkaraiye.

Mimbórá-wáási-ítaamo uwásínkarain-aai.

11 Mindásafe'a imáyáan-oro. Kentinófoi ímba Yúndaa-waasi ofo kem-
biwíwárá'á ímba Yúndaa-waasi owatá Yúndaa-waasisa Maníkóní waásisa
úndasafeta súma kárámai araénáénta wéeta kembiwísáféta úwoi-waasi
owé-ímáyáá éta séta ímba túma kárámai araénáémba owí owésá wésumpo
mindásafe'a imáyáan-oro.
12 Minkánááfímbá kembiwí Káráísitini némpa'a mé'a fí'owima é'a ímba
Maníkómó wemparí'o úmakain-kwaasi é'a Maníkó símai fasi'ámarena
kááísamakain-kwaasi ímba é'a marapá'á mérowana Maníkó kesé'a ímba
mérowa'a wesé'o méraiyantafe'a ímba amu'maré'a mérowana
13 ááéma Maníkóní némpa'o mérowi Ísu Káráísiti kembiwísáfénawe séna
puwéna póna tí'maena wení ewaa'á tínkaraisa'a pó'a wesé'a kááísamai
méraawe.

14 Ísu Káráísiti puwúntafena Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye
kentáási afufumpimbó wénamo tuwínkaa'-úmaimo namuro-wáási-í'o
uwásinkemonta maisiyuwéna mimbórá-wáási-í'a uwásinkenasa
15 Yúndaa-waasisa kentáási ámáámba tuwéna Yúndaa-waasiye
fí'onkaa-waasiye aúí'a úmai mimbórá-wáási-í'a uwásinkenasa wempá'á
kááísasinkenasa póna faru uwásinkaindasafena miyá uráiye.
16 Ísu Káráísiti aaraa-táíyá'ó pukáintafena síyámbo wéunda-tantaa'a
taí'ásinkenasa Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye mimbórá-wáási-í'a
uwásinkenasa sí'maenasa Maníkómpá'á mósinkenasa
17 miyá éna téna ásé-aai faru wéuwasinkain-aaisa simátimena kembiwí
fí'onkaa-waasi Maníkóní némpa'o méraawi tasimátimena kesáá Yúndaa-
waasi Maníkóní ewaa'ó méraundawisa tasimásimenasa
18 Ísu Káráísiti miyá uráintafena Maníkóní ámútanko súwa'nai
isanasá Káráísiti kentáá Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye sí'maenasa
kentáásifowampa'a wéwisata wení ewaatá méraumne.

19 Mindásafe'a ááéma wáau-waasiyaamba uré'a káfé'a ímba miyá ombá
Maníkóní waásiye kembiwíwárá'á Maníkóní waási-i'a úmai méraamba
kesááwé kembiwíyé Maníkóní akún-kwáási-íta úmaisa méraumne.

20 Maníkómó naankáámbó wéumaraimba Ísu Káráísiti áfonkaamba isasá
Maníkóní aantá-waasiye Maníkón-aai simátíméwiye naamayáánkaamba
owa'á kembiwí naankáámbá wéowe.
21 Áfonkomo seyaafá'-náánámímó kárá'uraintemba kesáá Ísu Káráísitiye'a
kááísamaisa méraunda Maníkó wení ufaen-dámbá waási súsanta
naankáámbá wéumaraiye.
22 Kembiwíyé kesááwé weséta kááísamaimo méraundasa Maníkóní
ámútanko waási súsanta naankáámbá wéumarena mimpímbá méraiye.

3

Póro fí'onkaa-waasifimba kísaumo maiyáin-aai.

1 Mindásafe'a kemá Póro fí'onkaa-waasi Ísu Káráísitin-aai
simátimewandarakemba aaisambá sésa ándáfa'a mósínkarowa'a Ísu
Káráísitini kísau-waasi é'a kembiwísáfé'a inaí súne.
2 Maníkómó úwoi túwa'nai índasafena minkísáú símakowana minkísáúgó
kawe'ó uwátínkáímba é'a ísaraawe.
3 Maníkómó to'mayaa úmaimo aúpá'ó makáimba aráásimuwa'a áááéma
minááífínkémbá ampáán-ááí aúfáífimba agaimakáumne.
4 Áááéma Ísu Káráísitin-aai aúpá'ó makáimba simásimuwa'a ísaraumne.
Maanáúfáímó agaúnda ísámai kawe'án-oro.
5 Maníkó naaófá'ó mérowi minááímá ímba simátimena káfé'a Maníkóní
ámútanko wení aantá-waasisaawe wenáái simátíméwiye simásímakaiye.
6 Minásé-ááí maarán-ááín-iye. Yúndaa-waasisaamo ásé-aaimo
ísaraundanten-úmai fí'onkaa-waasi ísaraantafena Maníkó kawe'á
uwátínkáísasa fí'onkaa-waasiye Yúndaa-waasiye mimbóráí'a úmaisa
méraumne. Maníkó séna Ísu Káráísitini kísausafe'a miyá ónaumne
símai fasi'ámakaimba póna ímba Yúndaa-waasi aantembanifo fí'onkaa-
waasisafenawara'a símai fasi'ámakaiye.

7 Ásé-aaimo simátíméndasafena Maníkó úwoi súwa'nai ena wení
fasi'aémbá siména wení kísau-waasi-i'a uwásínkaraiye.
8 Maníkóní waási kembá íyáákaraawa'a kári-waasi pó'a fí'onkaa-
waasi ásé-aai Ísu Káráísitini kísau fí'on-kisau íyáákarain-kisau-aaimo
simátíméndasafena íyáfasisinkaraiye.
9 Maníkó simásimena séna to'mayaa úmare'o aúpá'ó tuwé'o miyá
ónaumne siyáunda-aaima símai paápé uwátimiyo Maníkó simásímakaiye.
Maníkó seyaafá-tántáá'ó úmakaiwai aifa'á minááímá aúpá'ó tukáimba
waé'wae'o émáyáímba
10 káfé'a káráwiyaawiye fasi'aénkwáráwíyé wíyómpa'o méraawi Maníkóní
waási tuwánésa sésa Maníkó fí'oran-kawe'-imayaawarawin-iye wésewe.
11 Áwáura'a Maníkó imáyáa éna to'mayaa éna séna miyá ónaumne séna Ísu
Káráísiti kentáási Fasi'aénkómbá imáyáa amúwana miyá uráiye.
12 Ísu Káráísitiye'a kááísamaisa méraundasafetaawe wenááisafeta
simankúnkúmbo wéundasafenawe ímba sáá'a isatá Maníkónópata úwoisa
wégune.
13 Mindásafe'a simátime'a súne. Kembiwí ásé-aaimo
simátimewandarakemba aaisambá sésa sí'a úni'a uwásínkaraafo fasi'ámai
mé'a ímba ifátúwáaro.
Umbai-tántáá'ó kesópa'o wéraimba kanaán-ifo úwoi
aamoín-oro.

Káráísiti aruntáámó símín-aai.

14 Minááísáfé'a imáyáa wée'a Maníkó kentáásifowan-aúranka'a kífae'a
inaí súne.
15 Seyaafá'-ákúmbá marapá'ó méraawiye wíyómpa'o méraawiye miwítí
áwáuma Maníkó isa'á wenaúranka'a kífae'a mé'a maarán-ínáí súne.
16 Maníkóní ámútanko kentirumpimbá ména fí'oran-oraako póna
fasi'aémbá timína'a fasi'ámai mé'a
17 Ísu Káráísitin-aaisafe'a timankúnkúmbo ontáféna kentirumpimbá ména
wemá tirumbó wétimewini áwáuma isa'á wentáfé'a fasi'ámai tirumbá
wéame'a méraiyantafe'a inaí súne.
18 Káráísiti seyaafápímbá arumbá wétimimba óraa'a wétimiye. Káráísiti
fasi'aémbá timína'a kembiwíyé Maníkóní waásiye seyaafá'á sé'a Káráísiti
kentááfimba arumbá wésimimba óraa'a wésimimba póna ímba tai'áíníye
síyantafe'a inaí súne.
19 Ísu Káráísiti seyaafápímbá arumbá wétimimba óraa'a wétimimba ínta
kanaa'á úmaisa awánasaraundasaanifo káfé'a kárika'a awáné'a ánaaemba
awánamai kawe'ó íyantafe'a inaí súne. Fasi'aémbá Maníkómpímbá óraa'a
wéena kembiwífímbá óraa'a wéintafe'a inaí súne.

20 Imáyáamo wéetaamo Maníkómbó wéaisai-undasa kári-tantaa'an-ifo
wení fasi'aéntámbó wésuwa'nai-enasaamo wéimba mindá íyáákarain-
tantaa'an-iye.
21 Maníkóní waásisa Ísu Káráísitiyeta kááísamaisa méta káfétaamo
méraunda-waasiye ánaaembo paápé íyan-kwaasiye séta wenáwí'a óraa'a
úmae wéiyimba
érai'-aaima iyésá símaeta iyónaumne.

4

Káráísiti áúwawaata únemo siyáin-aai.

1 Fasi'aénkóní kísau wémaundarakemba ándáfa'a sínkaraawa'a mé'a
maanááímá wa'wisé'a simátimune. Maníkó táántena séna maarán-úmai
méraaro siyáifo miyán-oro.
2 Kentúma ímba maimaé iyé'a aáno úmai mé'a imáyáa wée'a túwa'nai e'a
sáwí'o uwátínkáámbo é'a ímba imáyáamo íyamba úwoi túwa'nai oro.
3 Maníkóní ámútanko imáyáa tímísa'a mimbórá-ímáyáárá'á mé'a miyá é'a
aáno úmae'o iyíyantafe'a ímba ifátúwáaro.
4 Maníkóní ámútamba mimbórá méraisata kesáá mimbórá-súráámbá
úmaisa méraunanasa sáántaraimba póta wesétaamo méraandasafeta
amu'maréta méta mimbórá-tántáátáféta amu'maréta méranaumne.
5 Fasi'aénkó mimbóráwígó méraisana Maníkón-aaisafeta simankúnkúmbo
wéunda-anta mimbórá-ámbá isaná nombó maúndasa mimbórá-ámbá isaná
6 Maníkó mimbóráwígó ména seyaafá'-wáásísá kentáásifowama ména
seyaafá'-wáásíyá'á káráwiyena seyaafá'-wáásísá kawe'á uwásinkenasa
wení waásifimba méraiye.

7 Maníkó méraisana Ísu Káráísiti wení imáyáafinkemba wení kísausaamo
máéndasafenasa wení fasi'aémpínkémbá moórá-mora-waasisa fasi'aéntá
símakaiye.
8 Mindásafena naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
sanaambó iyúnka'a ta'ótokowi tí'maena
iyéna waási aamoi-tántáá'á tímakaiye
agaimaréna siyáiye.

9 Iyúnka'o siyáin-aaigoni áwáuma maarán-iye. Aifa'á marapá'á kunkéna
mara-aifa'-úramba kunkéna
10 wíyómpa'o iyáimba mimbóráwígómá póna seyaafápímpá'á wení
fasi'aémbá wéraiye.
11 Aamoi-tántáá'á tímakaiye

siyáin-aaigoni áwáuma maarán-iye. Wení kísauma maíyantafena fasi'aémbá waási timúwasa tuwímbai-waasimo timú-fasi'aentamba aantá-waasiti kísau máúwasa tuwímbai-waasimo timú-fasi'aentamba Maníkó simátímakain-aaima simátímúwasa tuwímbai-waasimo timú-fasi'aentamba Maníkón-aai ímbo ísaron-kwaasi simátíma'maesa kuwasá tuwímbai-waasimo timú-fasi'aentamba Maníkóní waásiya'a káráwiyuwasa tuwímbai-waasimo timú-fasi'aentamba Maníkón-aai uwáítáí'-uwasá miyáumai Ísu Káráísitini kísauma maiyáawe.
12 Maníkóní waásisa wení kísauma wémaeta moórá-mora-waasisa
túwa'nai úmai mimbóráí'a úmaisa méta fasi'átinkaundasafenasa
fasi'aéntámbá miyá uráiye.
13 Mindásafeta méta Maníkón-áániníkon-aaisafeta simankúnkúmbo
wéundasafetaawe wembá awánamai kawe'á wéundasafetaawe mimbóra-
ímáyáá éta kááísamai méta sáá'a kaefaréta Káráísitinkaani'a úmaisa
méranaumne.
14 Miyásáámó onasasáámó ésa iyámpóímo karo'ó simátiyuwaantemba
kentáá ímba miyán-kárótá simásiyuwanaawe. Miyám-baaran-aai ínta
arááíwaeta waási sáwí-ampa'a métinkanae sésa sáwí-imayaafinkembo
wésiyan-aaima ímba iséta miyán-ááí ínta arááíwaenaumpo
15 érai'-aai aantemba wéseta waási-imayaa wéeta seyaafá-tántáá'á
sáákaefamai-waasi-i'a úmai méta Káráísitinkaani'a úmaisa méranaumne.
Wemá kentáárá'á káráwiyaisata
16 kesáá Káráísiti áúwawaata únana kentáási'nonkaamba Káráísiti
éna seyaafá-súwawaakata káráwiyaiye. Tiyáámba tísamaima tínúnkoma
ta'ótokaisana ti'nónkómó imbá seyaafá-túwawaapa'a imáyáa tímísana
tiyáánko wení kísau máísana tísamaigo wení kísau máísana miyámó
wéenamo óraa'o wéimba miyáumai Káráísiti wení waási imáyáa tímísasa
moórá-mora-waasi wétuwa'nai-esa wéfasi'atinkesa méraawe.

Káráísitinte'a kááísatinkena aúí'o uwátínkarain-aai.

17 Fasi'aénkón-aúranka'a fasi'ámai simátimumpo ísáaro. Maníkóní aambó
ímbo arááíwáéwimo méraantemba ímba miyán-oro. Miwí sáwí-imayaafimba
mésa
18 ímba ísámai kawe'á ésa Maníkón-aaisafesa tirumbá márááwana
ti'nómbá umbaí taisasá méraantafesa miwítí imáyáago kumeu'á isasá
Maníkómó aúí'o wéuwatinkain-aempa'a ímba mésa
19 sáwí'o on-ímáyáá aantemba ésa fí'o-fi'on-tantaa'o sáwí'o ombá aamoí
ésa miyámó ontáfésa ímba tigaesáfésa wéowe.

20 Miwí miyá wéofo kembiwí Ísu Káráísitimpa'a té'a wení aampa'á wéwe'a
21 wenáái isé'a érai'e sumbá Ísumpakemba érai'-aaima simátíma'maesa
íyúwa'a ísaraawe.
22 Ááéraan-imayaagomo sáwí-tantaatafe'o tiráááísafe'o uwanamó karo'ó
simátíyukaimba ifátuwe'a
23 miyámó íyanamo éna Maníkó kentí imáyáa aúí'a uwátinkena
24 wembó arááímo táínda-i'o íyantafena aúí'a Maníkónkáání'a
uwátinkaina'a érai'a Maníkóntáfé'a imáyáa é'a arupíse úmai méranaawe.

25 Mindásafe'a karo'-ááímá tínaaemba uwáme'a kentí waásifimba érai'-aai
aantemba seró. Ísu Káráísitini akún-ándá póta mimbóráí'a úmai méta póta
miyásá onó.
26 Aaisambó síyamba ímba sáwí'a é'a ááéma aáno úmai mé'a aaisambá
waé'wae'a ifó sé'a ifá'á túwáaro.
27 Waántáwanko tafisína'a sáwí'a únafo sé'a aaisambó síyamba ifá'á
túwáaro.
28 Umémbó íyawi maarán-oro. Ímba umémbá é'a tuwímbai-tantaa'o
maíyantafe'a kísau wémae'a minkákémbá maiyé'a ímbo makén-kwaasi
túwa'nai e'a tíméro.
29 Sáwí-aaima ímba sé'a kawe'ó uwátinkainda-aai aantemba seró.
Miyámó é'o é'a minááímó isáíyan-kwaasi kawe'á uwátinkaiyasa fasi'ámai
méranaawe.
30 Maníkóní Ufaen-ámútánkó arumbá umbaí taifáínifo ímba sáwí'an-
oro. Maníkó seyaafá-tántáápínkémbó faúsinkainda-kanaamo tínda Maníkóní
Ufaen-ámútánkó kentirumpimbá méraintafe'a sé'a Maníkóní waási úne
síyantafena Maníkóní Ufaen-ámútánkó arumbá umbaí taifáínifo ímba
sáwí'an-oro.
31 Kempímpá'á maarán-tántáá'ó é'a tínaaemba uwáméro. Kaoráí-tántáá'é
tirumbó sáwí'o íyé aaisambó síyé símaimo sáwí'o uwátínkáíye seyaafá-
tántáá'ó sáwí'o íyé
32 ímba miyámó íyamba tirumbá uwátinke'a túwa'nai e'a Ísu Káráísitimo
kentí sáwí-imayaamo maitiyúwáísanamo Maníkómó ímbo anondáámo sáwí-
meyambo tímíntemba fí'owimo sáwí'o uwátínkémba ímba
imáyáa é'a anondáá sáwí-imayaa uwátínkáaro.

5

Sámo kain-áémpá'á méraaromo siyáin-aai.

1 Maníkó arumbá wétimisa'a wení iyámpói ontáfé'a pó'a wemó intembá
miyáumai wée'a
2 moórá-mora-waasi kentirumbá wétime'a méraaro. Ísu Káráísitimo
kentááfímbó arumbó wésimenasaamo kentáási sáwí-imayaamo
maisiyuwáíndasafenasaamo puwúwanamo Maníkómó aamoimó uráintemba
moórá-mora-waasi kentirumbá tíméro.

3 Maníkóní waási ontáfé'a maa'u-tántáá'é sáwí'o íyé túraniyamba únafo
sé'a miyán-tántáákón-ááí ímba seró.
4 Sáwí-aaiye uwónao-aaiye karaánáá'-aaiye súnafo sé'o Maníkómpá'ó
súwimo síyamba mindá kawe'án-iye.
5 Érai'a maa'u-tántáá'ó owíyé sáwí'o owíyé túraniyambo owíyé
miyámó on-kwáási Ísu Káráísitiye Maníkóe'o káráwiyayapa'a ímba mésa
túraniyambo owí marapá-tántáátáfésa aamoí ésa ímba Maníkóntáfésa
aamoí owí Káráísitiye Maníkóe'a káráwiyayapa'a ímba méranaawe.

6 Miyá-sáwí'ó on-tántáátáfésamo síyamba karo'á simátíyúwáafainifo
káráwiyoro. Maníkón-aai ísámai sáwí'o owí miyá-sáwí-ááímó sembá póna
Maníkó aaisambá tiyínífo káráwiyoro.
7 Miyámó síyawise'a ímba mé'a miwí ímba tiráááíwáéro.
8 Ááéma kumeu'-áémpá'ó maé'ómbanifo káfé'a Fasi'aénkóní waási
ontáfé'a sámo kain-áémpá'á méraamba pó'a sáraan-kwaasiyaamba úmai
méraaro.

9 Sámo kain-áémpá'ó mé'o é'a arupíse úmai kawe'-úmai mé'a érai'-aai
wése'a mé'a
10 imáyáa é'a sé'a Fasi'aénkó aamoí ínkwae-i'a úne sé'a miyán-oro.
11-12 Kumeupá'ó méraawi ímba áúwara-kisau wémaefo ímba miwísé'a
miyámó íyamba afora'á simátime'a súne. Sáwí'a owé sé'a aúpá'ó ombó sé'o
é'a tigaesáfé'a ónááfo afora'á simátime'a súne. Sáwí'a owé sé'a
13 afora'á aráátimiyasa mintántáákóní áwáuma awánasuwesa kouwerésa
14 sámo kain-áémpá'á taméranaawe. Mindásafesa sésa
túmó waésamo pukésara úmaimo mémpinkemba íyáfasinewana Káráísiti sán-
kátinkainiye
wésewe.
15 Mindásafe'a káráwiye'a sáwí-imayaamo arááíwáéwimo ontembá ímba
íyamba kawe'-ímáyáá wée'a méraaro.
16 Káfé'a kentááfá'á umbai-tántáá'ó wéraintafe'a Maníkómpá'á
tíyantafe'a úwoi máúnafo sé'a Maníkóní kísau máéro.
17 Mindásafe'a ímba sáwí-imayaa é'a Fasi'aénkómbó arááímo táínda-i'a
úmai méraaro.

18 Mindásafe'a sáwí'a ónááfo uwóí'o on-dómbá né'a uwóí'a únafo sé'a
Maníkóní ámútanko kentááfímbá óraa'a uwásinkainkwae sé'a méraaro.
19 Kempímbá Maníkón-aai aúfáífimba agaimakáan-aaima sé'a imá wése'a
Fasi'aénkóntáfé'a tirumpimbá aamoí wée'a imá seró.
20 Fasi'aénkó Ísu Káráísitini fasi'aéntáfé'a imáyáa wée'a seyaafá-
tántáátáfé'a Maníkó kentáásifowampa'a súwima símae'a íyóro.

Aarakwá-táái.
21 Kembiwí Ísu Káráísitin-awi'a mósá wémare'a Ísun-akúní'a úmai mé'a
minákúmpákén-kwáásí táái ísáaro.
22 Aaresómbá ísáaro. Fasi'aénkón-aaimo wéisaanten-úmai kentuwaai-táái
ísáaro.
23 Ísu Káráísitimo wení waásiya'o káráwiyainten-úmai waaimá
kentuwaaininтónká'á káráwiyoro. Káráísiti wení waási kawe'-ámpá'á
métínkaraiye.
24 Ísu Káráísitini waásimo wenááimo ísáánten-úmai aaremá seyaafá-
tántáátáfé'a kentuwaai-táái ísáaro.

25 Ísu Káráísitimo wení waásimo arumbó timénamo miwísáfénawe sénamo
pukáinten-úmai miyáumai waaimá kentuwaaininтómbá tirumbá tíméro.
26 Ísu Káráísiti wení waási nontámbá kawe'á uwátinkena wenááisamba
Maníkóndé-i'a uwátinkaindasafena
27 wení waási kawe'á ésa miwífímbá sáwí-aaima ímba wérainana
fí'onka'ma'mai-sasa'o uwátinkaindasafena pukáiye.
28 Miyáumai Ísu Káráísitimo wení waásimo arumbó tímíntemba waaimá
kentuwaaininтómbá tirumbá tíméro. Waási kentúsafesamo imáyáamo
onten-úmai kentuwaaininтón-ímáyáá oro. Tuwaaininтón-ímáyáámó onten-
úmai kesáfé-ímáyááwárá'á wéowe.
29-30 Waási kentúwawaatafesa ímba tíyántafesamo ombá kawe'-úmai
káráwiyesa tómbá námaesa wéiyowe. Kesáá Káráísitini waási-i'a éta
wenáúwawaakaamba únanasa póna wemá miyáumai kentáárá'á kawe'-úmai
káráwiyaiye.
31 Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
mindásafena waaigómó imbá anófowi
tiyuwéna awaaininkóe'a taankarotámai

mimbórá-túwawaa'a ma'maésarai méraaye siyáiye.
32 Minááífímbá moórá óraa'-aaimo wéraimba minááígóní áwáuma maarán-
iye. Ísu Káráísitiye wení waásiye moórái'a úmai méraawe siyáiye-imayaa
wéune.
33 Ímba mindásafena aantemba siyáifo kembiwímó kesáfé-ímáyáámó on-
tembá kentuwaainíntón-ímáyáá oro. Aaresómbá
kentuwaai-táái ísáaro.

6

Tinófoiye tíráá'marin-taai.

1 Iyámpóísomba ísáaro. Fasi'aénkóní iyámpói-i'o ontáfé'a kentinófoi-taai
ísáaro. Miyámó íyamba mindá kawe'án-iye.
2-3 Naaófá'á Maníkó ámáámba séna
kentinófoi-tuwi'a óraa'an-oro
aifa'á símai fasi'ámakaintafena séna
miyámó é'o é'a kawe'-úmai
ayáátááka'a marará'á méranaawe
siyáiye.

4 Iyámpói tifoísái ísáaro. Kentí iyámpóíya'a kawe'-úmai káráwiyewana
miníyámpói tirunkó ímba sáwí'a ína'a Fasi'aénkó Ísun-aai simátíma'mae'a
wéiye'a arupíse uwátinkaiyasa óraa'a ónááwe.

Kísau-waasiye miwítí kawáá-wáásíté-taai.

5 Wayó-kísáúmó máén-kwaasi ísáaro. Ísu Káráísitin-aaimo ísáánten-úmai
kentí óraa'-waasi-taai isé'a táátafe'a é'a tiyákáímó wétaamba kentí óraa'-
waasiti kísausafe'a ímba kae'-ímáyáámó íyamba miwí táái ísáaro.
6 Miwí túranka'a aamoí uwásinkaiwae aantentafe'a ímba miyán-káwé'ó
íyamba úwoi-kanaawara'a miyán-káwé'á wée'a Ísu Káráísitini kísau-waasi
ontáfé'a Maníkómbó arááímo táínda-i'a úmai kawe'án-oro.
7 Kesí óraa'-waasiti kísau aantemba ímbanifo Fasi'aénkóní kísau-waasisa
úne sé'a tirunkó kawe'á wéina'a kísau máéro.
8 Maanááímá imáyáan-oro. Wayó-kísáúmó máén-kwaasiye miwítí óraa'-
waasiye kawe-kísáúmó wémaentafena Fasi'aénkó kawe'-méyámbá timíníye.

9 Wayó-kísáúmó máén-kwaasiti óraa'-waasi ísáaro. Kentí wayó'ó wéon-
kwaasiya'a kawe'-úmai káráwiye'a ímba inkaisíyan-aaima wésimatime'a
maarán-ímáyáán-oro. Miwítí óraakowe kentí óraakowe mimbóráwígó éna
wíyómpa'a ména ímba tuwínkaa'-úmai-meyamba timínífo arupíse úmai-
meyamba timíníye.

Fasi'aénkóní fasi'aénká'á méraaromo siyáin-aai.

10 Maanááímó simátíménda ísáaro. Fasi'aénkóe'o kááísamaimo méraamba
wení fasi'aémbá wétimisa'a fasi'ámai méraawe.
11 Waántáwanko tafisímai karo'á simátiyuwaifainifo fasi'ámai
méraiyantafe'a tiyái-tántáá'ó Maníkómó tímímba máéro.
12 Ímba marapákén-dámúró-wáásísé'-aantemba tíyéwata kumeu'-
áémpá'ó káráwiyaawiye waántá-waasiye sáwí-fasi'aenkwarawiye miyá-
sáwí'ó owíséta tíyáano.
13 Mindásafe'a tiyái-tántáá'ó Maníkómó tímímba káfé'a maiyé'a sáwí-
kanaamo tínda fasi'ámai mé'a ímba waántáwankon-aaisafe'a ewé sé'a ímba
inkaisé'o kóíyamba fasi'ámai méraaro.

14 Miyáumai to'mayaa uré'a méraaro. Tú'wáánkaumo uráantemba érai'-aaima tirumpimbá ta'ótóráaro. Wenómbó faféríye'o méraantemba arupíse úmai fasi'ásuwe méraaro.
15 Tísamaimo ánáan-kwiye'o nóntemba ásé-aai tasí wéuwatinkain-aaima kosimátíméro.
16 Wenómbó faféríyaawanamo paroigómó túfimbo ímbo táféráíntemba Maníkón-aai ta'ótokewana waántáwankon-aaigo ímba túfimba táferainiye.
17 Ti'nónká'ó kámo'o wimáímo káráwiyaanten-úmai kawe'-ámpá'á métinkena wégarawiyiye. Paepáétambo túfimbo waantáfáénten-úmai Maníkóní ámútanko wenááimo siyáimba kosimátimiyasa minááígó tirumbá faiyaráíníye. Miyáumai Maníkómó tímímba maiyé'a to'mayaa úmai méraaro.
18 Maníkóní ámútankoni fasi'aéntámbá inaifínkémbá Maníkó wétuwa'nai-intafe'a áísai úmae'a íyóro. Miyámó íyantafe'a ímba fí'o-fi'on-imayaa é'a Maníkóní waásisafe'a seyaafá'á inaí símae iyé'a ímba ifátuwe'a
19 kentáfé'wara'a súwa'nai e'a inaí seró. Ásé-aaimo simátíménda Maníkó aaí simínana ímba sáá'a ína'a afora'á simátime'a Maníkómó aúpá'ó makáin-aaima afora'á simátimenaumpo mindásafe'a súwa'nai e'a inaí
seró.
20 Minááímó simátíméndasafena Maníkó íyáfasisinkowa'a simátimewandarakemba aaisambá sésa ándáfa'a másínkaraawe. Ásé-aaimo simátimunda mindá kesí kísauman-ifo mindásafe'a súwa'nai e'a inaí síyana ímba sáá'a ína'a simátíméno.

21 Kemó mé'o wéunda-aaima isáíyantafe'a moóráwigon-awi'a Tíkíkaasi kosimátiminiye. Wemá kentáási waási Fasi'aénkóní kísau-waasi póna ímba tuwéna kawe'-úmai méraiye.
22 Tíkíkaasimba ai'maráúnana kentópa'a wémena kentáásáái kosimátimena kentí imáyáa kofasi'átinkaina'a
fasi'ámai méranaawe.
23 Kesí waásisono. Maníkó kentáásifowawe Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye'a kááísamai méraawi tirumbá wétimesarai faruaru wéuwatinkaayantafe'a
inaí súne.
24 Fasi'aénkó Ísu Káráísitimbo tirumbó wéamesamo ímbo aúwáán-kwaasi Maníkó úwoi wétuwa'nai-intafe'a inaí súne.
Kemá Póro súnda-aai taí'áiye.

Fírípái

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai úmai sísamaifakemba kae'-áátáíyá'íyo miyáumai-aatai maisuwéna maanáái agaimái Fírípái-naoraa-waasifa'a agaimái tuwówana moóráwigo maéna mátímakaiye. Póro ásé-aai kosimátimuwasa isésa érai'e sésa Ísumpa'a timankúnkúmba uráawe. Minááí Aantá-waasi-taai-aufaifimba 16:11-40-fimba wéraiye. Póro fí'o-fi'on-daopa'a Ísun-aai simátíma'maena iyúnkakemba Rómu-naopa'a ándáfa'a ánkarowana mérowasa Fírípái-naopaken-kwaasi Póromba áwa'nai esa tuwímbai-tantaa'a ámúwana súwiyo séna maanáái agaimarówana mátímakaiye.

1 Kemá Póro maanáái maanáúfáífímbá agai-timúmpo ísáaro. Tímóti
kesé'a méraisakai Ísu Káráísitini kísau-waasiyai úye. Fírípái-naopakewi
Fasi'aénkóní waási Ísu Káráísitiye'a kááísamai méraawiye kembiwíyá'ó
káráwiyaawiye wétuwa'nai-owiye maanááímá ísáaro.
2 Maníkó kentáásifowae Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye'a úwoi túwa'nai esarai
faru uwátinkaayantafe'a inaí súne.

3 Kembiwísáfé'a imáyáa únda-kanaa Maníkómpá'á súwi súne.
4 Kembiwísáfé'a Maníkómpá'á inaimó súnda-kanaa aasiyaasí sirunkó
kawe'á wéiye.
5 Aifa'á Maníkóní ásé-aai simátimuna'a isé'a súwa'nai úmai
wésimatima'mae wéiye'a káfé'wara'a wésimatimentafe'a mindásafe'a
Maníkómpá'á súwi súne.
6 Maníkó kentirumpimbá kawe-kísáúgóní áwáuma ómbarena maimaé
iyéna káfé'wara'a wéiyimba póna Ísu Káráísitimo kumínda-kanaara'a
minkáwé-kísáú tai'áíníye. Minááímá isáúmne.
7 Ísu Káráísitin-aaimo simátímakaundarakemba ándáfa'a sínkaraawa'a
méraundafakenkwara'a ásé-aai simátime'a miwí táái anondáá
simátimunana Maníkó úwoi wésuwa'nai-ena kembiwíwárá'á úwoi
wétuwa'nai-isa'a pó'a Maníkó kentirumpimbá kawe-kísáú maimaé wéiyiye-
imayaamo únda mindá kawe'án-iye. Ken-ímáyáámó wéundasafe'a miyán-
ááí súne.
8 Imáyáamo tímakaunda ímba kesí imáyáafinken-aantembanifo Ísu
Káráísitini imáyáafinken-aaima tímakaunda érai'-aai isaná
Maníkó wésuwanaiye.

9 Maanááísáfé'a Maníkómpá'á inaí sénaumne. Imáyáa tíma'mae wéne'a
kawe-tántáá'á awáné'a kawe'-í'a é'a
10 seyaafá-tántáá'á tuwínkaa'-é'a kawe-tántáá'ó awáné'a kawe'-ámbá
arááíwae'a Ísu Káráísiti kumínda-kanaa kawe'-úmai méwana kentí sáwí-
meyamba ímba wérainana
11 Ísu Káráísiti imáyáa timína'a kawe'-úramba úmai méwasa tuwánésa
miyámó íyamba Maníkón-áwí'a mósá marésa súwimo síyantafe'a
mindásafe'a inaí súne.

12 Kesí waásisono ísáaro. Umbai-tántáá'á kesópa'o tiyáimba mindásafesa
sáwífa'-waasi ásé-aai ísaraawe.
13 Ísu Káráísitin-aaimo simátímakaundarakemba ándáfa'a sínkaraawasa
kenká'ó káráwiyaawiye tuwímbaiye Ísu Káráísitin-aai ísaraawe.

14 Ándáfa'o méraunda mindásafena Fasi'aénkó kentáási waási sáwífa'a
fasi'aémbá tímísana ímba táá'a isasá Maníkón-aai fasi'ámai simátíma'maesa
wégowe.
15 Súwí'o wéraintafesa tuwímbai tirumbá sáwí'a ésa kentáfésa wenáwí'a
kumíníye sésa Ísu Káráísitin-aai wésimatimembanifo tuwímbai kawe'-
ímáyááfínkémbá Káráísitin-aai wésimatimewe.
16 Ásé-aai simátime'a
miwí táái anondáá sendasáféna Maníkó ewé sisasá ándáfa'a sínkaraawe.
Ándáfa'o méraunda-aaima tuwímbai isésa imáyáa uwásinkesa Ísu Káráísitin-
aai wésimatimewe.
17 Tuwímbai ímba kawe'-ímáyááfínkémbán-ifo sáwí-imayaa tokésa sésa
Ísu Káráísitin-aaimo simátíméndamo ésa kesúsa maimaé iyónááwe sésa
Ísu Káráísitin-aai wésimatimewe. Kentáfésa sésa ándáfa'a ména isáínana
arunkó umbaí táíníye sésa Káráísitin-aai wésimatimewe.
18 Mindásafe'a ímba óraa'-imayaa wéune. Kawe'-ímáyááfínkémbá
Káráísitin-aai wésimatimewana sirunkó kawe'á wéifo sáwí-imayaa
tokáawiwara'a Káráísitin-aai wésimatimewana úwoi sirunkó kawe'á wéiye.

19 Maníkómpá'á inaí wésewana póna Ísu Káráísitini ámútanko wésuwa'nai-
isasa faúsinkaiyambo isáúnda sirunkó kawe'á wéiye.
20 Sínkamiyara puwónaum úwoiya méranaumno. Mindásafe'a
timu'maké'a inaí wése'a Ísu Káráísitintafe'a ímba sigaesáfé'a é'a ímba
sáá'a ína'a fasi'ámai Ísu Káráísitin-awi'a mósá maránaumne. Miyá úmae'o
iyúndantemba Káráísitin-awi'a mósá maránaumne súne.
21 Marapá'ó méraundamo é'a Ísu Káráísitin-awi'a mósá maránae
sé'o méraundanifo puwé'o wíyómpa'o íyónda mindá marapá'ó mére'o
úndawimba íyáákanaumne.
22 Marapá'ó úwoimo mé'o é'a áúwara-kisau maénaumne. Úwoimo
méraandasafena siráái táínana púwóndasafena siráái táínana miyá ína'a
miyámó ondawímbá ímba isáúmne.
23 Minkáé'-ímáyáágó kembá wétafisiye. Puwé'a wíyómpa'a Káráísitiye'o
méraandasafena íyáákarain-tantaa'a póna siráái wétaifo
24 marapá'ó méraundamo é'a kawe'-úmai kembá túwa'nai únda póna
kawe'á íníye.
25 Minááímá érai'-aaima isa'ó isáúnda pó'a marapá'á mé'a kembiwísé'o
komáénda túwa'nai ona'á Maníkón-aaisafe'a timankúnkúmba úmae iyíyana
tirunkó kawe'ó índa minááímá isáúmne.
26 Kembiwísé'a aneka'á koméraandasafe'a kentáfé'a imáyáa é'a
Ísu Káráísitin-awi'a mósá maránááwe.

27 Moórá-aaimo óraaka'o simátíménda ísáaro. Kawe'-úmai mé'a Ísu
Káráísitini ásé-aaima mósá maráíyasa tuwánánááwe. Miyámó wéiya'o é'a
kentópa'o komé'o é'a tuwánánaumne. Énifo maanká'ó mé'o é'a kentáái
aantemba isánaumne. Maarán-ááímó ísáándasafe'a súne. Mimbóra-
ímáyáá wée'a fasi'ámai mé'a tiyáántán-kwiyé'a fasi'ámai mé'a ásé-aai
simátíma'mae'a wíyasa minááísáfésa tuwímbai timankúnkúmba ónááwe.
28 Kentí namuro-wáási túranka'a ímba moórá-tantaatafena táá'a índa
pósa kembiwísáfésa sésa Maníkó wení aampa'á mótínkaraisasa
méraawe-imayaa ésa kesáfésa Maníkóní némpata maé'maeta wéune-imayaa
ónááwe.

29 Maníkó imáyáa tímísa'a Ísu Káráísitin-aaisafe'a timankúnkúmba wéowe. Maníkó ímba tíyótaima isa'á kembiwí Ísu Káráísitini waási-i'a onkákémbá tí'o
iní'a wéuwatinkaawe.
30 Áááma Ísu Káráísitini kísau siyáántán-kwimáímo maéwánda é'o suwánaraamba káfé'wara'a miyámó únda wéise'a tiyáántán-kwimái méraawe.

2

Káráísiti Maníkón-aísamaifimba mérowana áwí'a óraa'o uwánkarain-aai.

1 Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraamba wemá áfomba wéfaiye. Maníkómó wenarumbó tímímba fasi'aémbá wétimiye. Maníkóní ámútankomo arumbó wétimimba mimbórafímbá méraawe. Tirumbá uwátínkáfa'a wéne'a túwa'nai úmai méraawe. Miyámó íya'o é'a
2 mimbórá-ímáyáá úmai mé'a moórá-tirumba ma'mái mé'a kentirumbó tíma'mae'o níyamba mindá sirunkó óraa-kawe'a íníye.
3 Kísaumo wémaemba ímba kentúma maimaé iyé'a kesúwí'a maimaé iyíwae ímba sé'a Maníkón-aísamaifimba mé'a fí'owisafe'a sé'a kentáá íyáákaraawe seró.
4 Ímba kesáfé aantembo túwa'nai íyamba seyaafá'nánká túwa'nai oro.
5 Ísu Káráísitimo imáyáamo intembá maarán-ímáyáán-oro.
6 Ísu Káráísiti Maníkóráámbá uréna wení fasi'aénkómó intembá uréna mifási'áémbá ifátuwena
7 umarankáání'a múra úwana moórá-ininko ma'ankówana óraa'a éna wayó'-wáásíyáámbá éna
8 waásiyaamba úmai mérowasa awánowana Maníkón-aísamaifimba kífaena puwínda-aaisafena ewé séna kátúfena ímba úwoi pukáifo sáwí'a ésa aaraa-táíyá'á tufúwana pukáiye.
9 Miyámó uráintafena Maníkó pukáimpinkemba íyáfasinankena sanaan-úramba móankena seyaafá'-wáási túwíka'a wenáwí'a óraa'a uwánkowasa
10 pósa Ísun-awi'o síyambo ésa óraa'an-iye sésa seyaafá'-wáási kífaesa wíyómpakewiye marapákéwíyé waántáfakewiye kífaesa
11 afora'á Ísu Káráísitintafesa sésa Fasi'aénkón-iye sésa Maníkómbá kentáásifowan-awi'a mósá maránááwe.

Waásifimba sáma kátinke'a méraaromo siyáin-aai.

12 Mindásafe'a kesí waási ísáaro. Kembiwísé'o méraawandara'a kesáái ísámae'o iyáantemba káfé'a ímba kembiwísé'a méraundara'a kesáái isé'a Maníkómó sáwí-imayaago ta'ótokaimpinkemba faútinkena kawe'-ámpá'ó métínkarain-aai imáyáa é'a wentáfé'a wée'a wenáái tuwáúnafo sé'a táátafe'a wée'a fasi'ámai wení kísau máéro.
13 Maníkó aamoimó wéin-kisau maénae sé'o wéontafena kentirumpimbá kísau maimaé wéiyisa'a pó'a táátafe'a wée'a
kawe'-ámpá'á arááíwa'mae wégowe.

14 Ímba í'ai tinké'a ímba aaisambá tiyé'a miyáumai méraaro.
15 Miyámó é'a kawe'-úramba úmai méraiyana póna kentí sáwí-meyamba ímba wéíniye. Marapá'ó sáwí-ambo arááíwaesamo kaetónáántó úmae nón-kwaasifimba kembiwí Maníkóní waási mé'a sáwí-imayaa kempímbá ímba wéraina'a pó'a sáma kátinke'a

16 maé'mae'o íyan-aaima kentirumpimbá fasi'ámai ta'ótokewa'a pó'a Ísu
Káráísiti kumíndara'a aamoí é'a sé'a koméraawanda pó'a maé'mae'o íyan-
aaima tirumpimbá fasi'ámai ta'ótóráámba pó'a sé'a ímba áú-iyain-kisau
wémae'a kesí fasi'aémbá ímba úwoi tukáumne sénaumne.

17 Maníkóní aamoi-tántáá'ó áménteni'a úmai wenká'á kááísamai méraawe.
Maníkóntáfésamo imáyáamo ésamo ándá-aran-dombo fatímaraanteni'o úmai
kembó sínkamiyanamo kesí naaemó kumína'o púwónanamo éna ándá-aran-
donkaamba kumíníye. Miyámó ondamó éna kesirunkó kawe'á ínana póna
kentirunkówárá'á kawe'á íníye.
18 Miyáumai kesirunkómó kawe'ó índantemba kentirunkówárá'á
miyáumai kawe'á íníye.

Tímótiye Épafarotaitasinte-taai.

19 Ampáánká'á Tímótimba ai'máráanana kentópa'a wíndasafe'a Ísu
Káráísitimpa'a inaifínkémbá wéaisai-unda póna kentópa'a kuréna kouw-
eréna kesópa'o téna kentáái másimasimina'a isé'a aamoí ónaumne.
20 Wesé keráí aantemba kembiwísáfékai óraa'-imayaa ékai sékai kawerá
úmaiya méraa sáwíra úmaiya méraao wésufo
21 tuwímbai kesáfé-ímáyáá aantemba ésa Ísu Káráísitin-imayaa ímba
wéowe.
22 Énifo ááninkomo afowání kísaumo áwa'nai intembá ásé-aaisafena Tímóti
kembá wésuwa'nai in-ááí ísaraawe.
23 Kesópa'o tínda-tantaa'a amu'ma'mái awáné'a Tímótimba ai'máráanana
kentópa'a wína'a
24 kemá ampáánká'á kentópa'o kondasáfé'a Fasi'aénkómpá'á wéaisai-e'a
wéamu'maraumne.

25 Imáyáa é'a kesí waásigon-awi'a Épafarotaitasi ai'máráanana kentópa'a
wíníye. Miyá ónaumne súne. Ai'márówana kesópa'a téna kentáái
másimasimena kesí umbai-kísáú tasúwa'nai ena kesé'a fasi'aén-kísáú
wémaisana
26 áí'a isa'á wenáái ísááwana wemá iséna óraa'-imayaa éna sí'o imbá
asófasinkain-aaima kosimátimenae simbá pó'a ai'máráanana wíníye.
27 Érai'a áí'a isaná puwíndasafena wéisana Maníkó arumbá uwánkena
asófankaraiye. Umbai-tántáá'á kempímbó wérainka'a póna puwínana fí'on-
umbai-tantaa'a tifó séna Maníkó arumbá uwásinkena asófankaraiye.
28 Mindásafe'o ai'máráanda aamoí únana kentópa'a wína'o awáné'a
aamoí íya'a ímba óraa'-imayaa ónaumne.
29 Kentópa'a wína'a awáné'a aamoí uwánke'a Fasi'aénkómpá'á súwiyo
síyana tirunkó óraa-kawe'a íníye. Miyán-kwáási táái mósá máráaro.
30 Ímba kanaa'á tasúwa'nai ontáféna kentí anondáá wemá téna kop-
uwúnafo ímba simbá úwoi tasúwa'nai ena Ísu Káráísitini kísau wémaimba
puwíndasafena uráifo wembá awáné'a wenáái mósá máráaro.

3

Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmbo owí arupíse-waasin-owemo siyáin-aai.

1 Kesí waási senda-ááímá ísáaro. Fasi'aénkóntáféna tirunkó kawe'á íno.
Siyáunda-aaimo aneka'ó sendá ímba suwesaraí ínana minááígó kembiwí
túwa'nai íníye.

2 Tuwímbai sésa túmo kárámaimo araénáémbo é'o é'a Maníkóní waási-i'a
ónááwe wésefo minááímá ímba ísáaro. Miwí iyánkáán-kwáási sáwí-kisaumo
wémaen-kwaasi-taain-ifo ímba ísáaro. Miwí túma kárámai araénáémba ésa
Maníkóní waásisa úne sembánifo
3 kesáá ombá érai'a Maníkóní waási-úranta úne. Maníkóní ámútanko
kentáá imáyáa símakaintafeta Maníkón-ímáyáá éta wenáwíta mósá maréta
Ísu Káráísitimba aamoí uwánketa kentáási kísausafeta ínta aamoí wéeta
séta kentáási kísaugo kentáási sáwí-imayaa ímba kanaa'á taí'ásuwainifo Ísu
Káráísiti kentáási sáwí-imayaa taí'ásuwainiye súne.
4 tuwímbai sésa kentáási kísaugo kentáási sáwí-imayaa kanaa'á
taí'ásuwainiye wésewe. minááímó érai'-aaimo inkakaa kemá kawe'á úsina.
kesí imáyáafinken-kisau óraa-kisauman-iye siyáunda
5 kesinó masinkówa'a afakaumboé-no'waamba maisuwááwánasa súma
kárámai araénáémba uráawe. Kemá Ísarerin-aísaafitantambo uráundawi é'a
Pénisaminin-andafakemba ówánasarai kesinófoi Ípúru-waasi-taaifinkemba
wésuya'a minááífínkémbá siyáumne. Yúndaa-waasiti ámáámba ámáán-
kawaa-waasi fasi'ámai wéaraaiwaemba kemá ámáán-kawaa-waasiti aambá
arááíwakaumne.
6 Maníkó aamoí uwásinkainkwae karo'á sé'a Ísuni aampa'ó kun-kwáási
sáwí'a uwátínkaraumne. Seyaafá'-ámáámbó arááíwaewanda suwánésa sésa
kawe'á wéiye siyáawe.
7 Minkísáúsáfé'a kesí imáyáafinken-kisau óraa-kisaun-iye siyáundanifo
minímáyáá ifátuwe'a sé'a Ísu Káráísitin-aaisafe'a
érai'e súndasafe'a ááémo maiyáunda-kisausafe'a sáwísamban-iye súne.
8 Ísu Káráísiti kesí Fasi'aénkóe'a kááísamai méraunda pó'a sé'a mindá
aifaráán-tántáá'á éna seyaafá-tántáákómbá íyáákaraiye. Fí'on-tantaatafe'a
sáwísamban-iye súne. Ísu Káráísitintafe'a imáyáa é'a sé'a Káráísiti
aifarááwí isa'á wesé'a kááísamai méraunda pó'a ááémo óraa-kisaumo
maiyáundasafe'a mindá sáwísamban-iye sé'a ifátukaumne.
9 Maníkómó Mósesembo simámakain-amaamba arááíwakaundasafe'a sé'a
minááígó kawe'á uwásinkainana Maníkó kentáféna arupíse-waasin-iye
síníye miyá siyáundanifo káfé'a minímáyáá ifátuwe'a sé'a Ísu Káráísitin-
aaisafe'a simankúnkúmbo úndasafena Maníkó kentáféna arupíse-waasin-iye
wésiye súne. Miyán-ááígó siráááíma taisa'á méraumne.
10 Ísu Káráísitintafe'a imáyáa únana miyán-ímáyáágó óraa'a isaná
siráááíma taisa'á méraumne. Ísu Káráísiti pukáimpinkemba íyáfasinena
fasi'ámai méraimba pó'a kemá miyá ónaumne-imayaamo únda siráááíma
wétaiye. Ísu Káráísitimba áí'o úni'a uwánkaraamba pósa kembó sí'o índa-
i'o uwásinkaiya'o é'a wenááigoni áwáuma isánae sé'a wéunana siráááíma
wétaiye. Káráísitimo pukáimba kawe'-ímáyáá wéena pukówa'a miyán-
ímáyáá ónae sé'a wéunana siráááíma taiyé.
11 Púwóndafinkemba Maníkó íyáfasisinkainiye-imayaa únana siráááíma
taisa'á amu'maré'a méraumne.

Póro ayáántán-kwiyéna kísaumo maiyáin-aai.

12 Siráááímo taiyémó súnda-aaima Ísu Káráísitini áwáuma é'a isáúmne-
imayaa ímba wéune. Ísu Káráísiti wení waási-i'a uwásinkowa'a kanaa'á
uráumne ímba súnda miyán-kwáásímó uráandasafe'a fasi'ámai siyáántán-
kwiyé'a kísau wémaumne.
13 Siráááímo taiyémó súnda-aaima é'a isáúmne-imayaa ímba wée'a maará
úne. Seyaafá'-wáásímó tuwaantantámae wéwesamo mimbórá-ímáyáámó

aráááíwáéntemba kemá miyá wéune. Kesínaaempa'o wérain-tantaa'a ímba imáyáa é'a ánaaembo paápé índa-tantaa'-aantemba wéaraaiwae'a
14 ayáíyá'ó
wéraim-beyamba maénae sé'a suwaantan-kwétaumne. Maníkó Ísu Káráísitini kísausafena imáyáa éna
séna wíyómpa'o maé'mae'o íyamba mindá kentí méyámbániye siyáintafe'a mindásafe'a siyáántán-kwiyé'a kísau wémaumne.

15 Miyán-ímáyáámó úndantemba sáákaefaen-kwaasisa mimbórá-ímáyáá íyataao. Tuwímbai fí'on-imayaa owaná Maníkó afora'á miyámó owíní áwáuma aráátiminiye.
16 Maníkón-aai wéisaamba póna mináááigó kentúra'a káráwiyina'a méraaro.

17 Kesí waásisono. Úndantemba miyán-oro. Kesáámó úndantembo on-kwáási tuwáné'a miyán-oro.
18 Ááémo símae'o iyáunda-aaimo é'a sirunkó umbaí taimbá pó'a aneka'á simátime'a súne. Ísu Káráísiti aaraa-táíyá'ó pukáin-aaima tuwímbai isésa ímba aamoí ésa namuroráání'a wéowe.
19 Tómbó naí-tántáákó áúma mósá marésa tigaemó í-tántáá'á miwí ímba wéisasa aamoí wéesa marapá-tántáátáfésa aantemba imáyáa wéiyana Maníkó miwí taí'ásuwainifo
20 kesáá wíyómpataamo iméraanda-waasi únanasa Fasi'aénkó Ísu Káráísiti wíyómpakemba kuména kusiyáíndasafeta mindásafeta amu'makáananasa
21 kuména mararákémbá a'nú-súwawaakomba fí'ora-suwawaata faúsinkainiye. Fasi'aémbá tokéna seyaafá-tántáá'á kanaa'ó káráwiyai-fasi'aentamba wení fí'oran-auwawaakaanta kentáásúwawaa'a faúsinkainiye.

4

Kawe'-ímáyáá aantemba úmae íyóro-aai.

1 Kesí waásisono. Ken-ímáyáá wéunda-waasisomban-owe. Maníkón-aaimo kosimátímakaundarakemba Maníkónópa'a tiyáantafena sirunkó kawe'á wéisa'a kotuwánánae sé'a wéune. Fasi'aénkóe'o kááísamaimo méraamba fasi'ámai méraaro.

2 Kemá Póro kae'-ínínkáí túwí'a Yúótiyaae Síntikite óraaka'a simátime'a súne. Fasi'aénkóntáfékai imáyáa ékai aaisambá ifátuwekai mimbórá-ímáyáá okaiyó súne.
3 Kesé'o mimbórá-kísáúmó wémaindawi simáménda isaaó. Minkáé'-ínínkóráí ásé-aaisafesarai súwa'nai urááyamba po mininínkáí túwa'nai inasaráí aaisambá ifátuwesarai mimbórá-ímáyáá okaiyó súne. Minininkáíyé moóráwigon-awi'a Kérémentiye tuwímbaiye ásé-aaisafesa kesé'a fasi'aén-kísáú wémaesa aúí'a úmai maé'mae'o íyawi-tuwi'a Maníkó wení aúfáí-wandaaifimba agaimakáiye.
4 Fasi'aénkóe'o kááísamaimo méraamba aasiyaasí tirunkó aamoí íno. Aneka'á mináááímá sé'a tirunkó aamoí íno súne.
5 Aáno úmai mé'o túwa'nai íyamba seyaafá'nánká tuwánánááwe. Fasi'aénkó ampáánká'á kumíníye.
6 Seyaafá-tántáátáfé'a ímba óraa'-imayaa é'a Maníkómpá'á áísai e'a inaí sé'a súwi seró.

7 Miyámó íyanamo éna Maníkó faru uwátinkainiye. Maníkóní farugómá
seyaafá-fárúgómbá íyáákaraiye. Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraamba
mifárúgó tirumpiné imáyáafine káráwiyiniye.

8 Kesí waásisono. Senda-ááímá ísáaro. Érai'-aaiye aifa-tántáá'é arupíse-
tantaa'e kawe'-aantembo
í-tántáá'é aamoimó wéon-tantaa'e sásá-tántáá'é kawe'-ááímó wésen-
tantaa'e áwí'o mósá wémaraan-tantaa'e miyáumai-tantaatafe'a imáyáa
úmae'a íyóro.
9 Simátímakaunda-aaima wéise'a ta'óto'mai kawe'á úmae'a íyóro.
Kísaumo maiyáunda suwánaraafo miyá úmae'a íyóro. Miyámó íyanamo
éna Maníkó faru uwátinkena kembiwísé'a mérainiye.

Súwa'nai owe séna Póro súwiyomo siyáin-aai.

10 Ááéma kentáfé'a imáyáa uráamba súwa'nai íyan-amba ímba
waé'éímbanifo káfé'o wésuwa'nai-on-amba wéraisa'a wésuwa'nai-owana
sirunkó aamoí wéisa'a Fasi'aénkómpá'á súwiyo súne.
11 Ímbo makáunda-tantaatafena ímba sirunkó sáwí'a wéiye. Sáwífa-
tantaa'o makáunda-kanaa kanaa'án-iye sé'a sáwífa-tantaa'o ímbo
makáunda-kanaa úwoima kanaán-iye súne.
12 Ímbo makáunda-tantaakoni aambá é'a awíyé'a makáunda-tantaakoni
aambá é'a awíyé'a wéunana Maníkó imáyáa símísana sirunkó kawe'á isa'á
méraumne. Seyaafá-tántáá'ó kesópa'o tiyáimba tuwímbai-kanaa tómbá
wéne'a tuwímbai-kanaa sáái taisa'á tuwímbai-kanaa sáwífa-tantaa'a maré'a
tuwímbai-kanaa ímba sáwífa-tantaa'a maré'a miyáumai mé'a kanaán-iye
sé'a méraumne.
13 Ísu Káráísiti fasi'aémbá símakaisa'a seyaafá-tántáá'ó kempá'ó tiyáimba
fasi'aénkwárá'á toké'a méraumne.
14 Énifo umbai-tántáá'ó kempá'ó tiyáimba kembiwí súwa'naimo uráamba
kawe'á uráawe.

15 Aifa'á ásé-aai kosimátíma'mae'a wéiye'a kentí maramá Máséndóniyaa-
marama tuwé'a fí'o-fi'om-barafa'a kosimátíma'mae'a wénowanda-
kanaafimba kembiwí Fírípái-naopaken-kwaasi aantemba wésuwa'nai-e'a
tuwímbai-tantaa'a násímakaawe. Maníkóní waási fí'on-daopimpakewi
ímba násímún-aaima ísaraawe.
16 Tésróníkaa-naopa'o komaéwándara'a tuwímbai-ika'a kem-
biwífínkémbá tuwímbai timé'a ti'márówasa mánásímakaawe.
17 Nááwiya mánásimenaa-imayaa ímba wéunda pó'a násimiyawi Maníkó
kawe'-méyámbó timínda-meyanko iyíníye-imayaa wéune.
18 Épafarotaitasimba amé'a ai'márówana másímakain-tantaa'a aráá'a
makáumne. Másímakain-tantaa'a Maníkómbá ámakaamba asaa-wiyúmbá
iséna aamoí wéin-tantaakaamba makáumne.
19 Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraantafena kesí Maníkó seyaafá-
tántáákóní áwáuma póna kembiwísáféna wembó aráááimo tain-tántáá'á
timíníye.
20 Maníkó kentáásifowa wení fí'oran-awaumo waé'wae'a índa érai'-aain-
iye.

21 Maníkóní waási Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraan-kwaasisafe'a
sé'a kawe'-úmai méraaro súne. Maníkóní waási kesé'o méraan-kwaasi
kembiwísáfésa sésa kawe'-úmai méraaro wésewe.

22 Maníkóní waási Rómu-naopa'o méraawiye Rómu-kamani óraakoni
waásiti kísau wémaewi kembiwísáfésa sésa kawe'-úmai méraaro wésewe.

23 Fasi'aénkó Ísu Káráísiti kembiwísé'a ména úwoi wétuwa'nai-intafe'a
inaí súne.
Kemá Póro súnda-aai taí'áiye.

Kórósi

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai úmai sísamaifakemba kae'-áátáíyá'íyo miyáumai-aatai maisuwéna maanáái agaimakáiye. Póro Ísun-aai simátíma'mae iyúnkakemba Rómu-naopa'a ándáfa'a ánkarowana méropa'a moóráwigon-awi'a Épáfarasi téna séna Kórósi-naopa'a Ísuni aampa'ó kun-kwáásífímbá karo'-áái wésimatimewe siyáiye. Maarán-káró'-áái sésa Maníkó isasá waási owasá afufumpimbá fasi'aéntómbá méraawi-tuwi'a mósá máráaro sésa Ísuntafesa ímba Fasi'aénkómá póna wíyómpaken-kisau-waasiyaamban-iye sésa tuwímbai-tontafesa ímba naaró sésa kentú-aoisaamba wíyóro símai miyán-áái wésewe kosúwana Póro iséna miyán-áái tuwáíwae séna maanáúfái agaimái tuwówasarai Tíkíkaasiye Ónísímasiye mátímakaaye.

1 Kemá Póro maanáái maanáúfáífímbá agai-timúmpo ísáaro. Moóráwigon-awi'a Tímóti kentáási waásigo kesé'a méraisa'a agai-timúmpo ísáaro. Maníkó wení imáyáafinkemba kentáféna séna aantá-waasi-i'a éma Ísu Káráísitin-aai kosimátíma'mae núwo séna si'mákaifo ísáaro.
2 Kórósi-naopakewi Maníkóní waási Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraawi wembá ímba aúwáámba fasi'ámaimo méraawi ísáaro. Maníkó kentáásifowa úwoi túwa'nai ena faru wéuwatinkaintafe'a inaí súne.
3 Kembiwísáfé'o imáyáamo é'o inaimó súnda Maníkó Ísu Káráísitin-afowámpá'á súwi súne.
4 Ísu Káráísitin-aaisafe'a timankúnkúmbo é'o Maníkóní waási seyaafá'-wáásífímbó kentirumbó wétimen-aaima isé'a mindásafe'a Maníkómpá'á súwi súne.
5 Aifa'á moóráwigon-awi'a Épáfarasi érai'-aai ásé-aai simátimuwa'a ísaraanka'a wíyómpa'o Maníkómó to'mayaa úmakaimba imáyáa é'a amu'maré'o méraamba pó'a Ísu Káráísitin-aaisafe'a timankúnkúmba é'a Maníkóní waásifimba kentirumbá wétimewe.
6 Aifa'á Maníkó úwoi túwa'nai in-ááímá simátimuwa'a isé'a sé'a érai'-aain-iye suwaná minááígó kawe'ó uwátínkaraintemba minásé-ááígó seyaafá'-máráfá'á wété éna kawe'á wéuwatinkaiye.
7 Épáfarasi minásé-ááímó simátíma'mae iyáiwai wembá sirumbó ámakaundawi keséta kawe-kísáú wémaiwai súwa'nai ena kembiwífímbá Ísu Káráísitini kísau kowémaena ímba ifátuwena
8 tasimásimena séna Maníkóní ámútanko Kórósi-waasi imáyáa tímísasa waási tirumbá timésa wétuwa'nai-owe siyáiye.

9 Súwa'a isé'a inaí símae wéiye'a inaifínkémbá maarán-ááí súne. Maníkó wembó arááímo wétaisama sáma kátinkaina'a awánewana Maníkóní ámútanko kawe'-ímáyáá timína'a
10 Fasi'aénkómbó arááímo wétaintemba íyana tuwánéna aamoí ína'a miyáumai mémpinkemba fí'o-fi'on-kawe-kisau wémae'a Maníkómbá kawe'-úmaimo wéawanaantafe'a inaí súne.
11 Maníkó wení fasi'aémbá fí'onka'ma'mai-fasi'aentamba fasi'átinkainana umbai-tántáá'ó kempá'ó tínda ímba mindásafe'a imáyáa é'a fasi'ámai méraiyantafena wení fasi'aémbá timínana
12 Maníkó wení waásisafena to'mayaa úmai sámo kain-áémpá'ó káráwiyain-aempa'a makáimba kawe'á uwátinkena to'mayaa úmakaimba timíníye. Mindásafena kentirunkó kawe'á ína'a Maníkó kentáásifowampa'a súwi síyantafe'a inaí súne.

Káráísitini áwáuwe wení kísaugon-aai.

13 Waántáwanko kumeu'ó in-áémpákéwíní fasi'aénkó ta'ótokaimpinkemba
Maníkó siyénasa ááninko wen-ímáyáámó iwái káráwiyaipa'a mósinkowanasa
14 ááninko sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkenta faúsinkenasa kentáási
sáwí-imayaa maisíyukaiye.
15 Maníkón-ane'ó súrantantaamo ímbo awánáúndasa Maníkómó
méraintemba Ísu Káráísiti méraiwaintaamo awánáúndasa mindá Maníkóntá
wéawanaumne. Maníkó wíyóne marawémó ímbo úmakonka'a Ísu Káráísiti
ména úmakon-tantaakomba seyaafá'á íyáákaraiye.
16 Maníkó súwana Ísu Káráísiti seyaafá-tántáá'á úmarena wíyómpa'o
wérain-tantaa'e marapá'ó wérain-tantaa'e étaamo awánáúnda-tantaa'e
íntaamo awánáúnda-tantaa'e wíyómpa'o káráwiyaawiye fasi'aénkwáráwíyé
óraa'o méraawiye miyán-tántáá'á seyaafá'á úmakaiye. Ááninkon-awi'o
mósá maráíyantafena Maníkó súwana ááninko miyán-tántáá'á seyaafá'á
úmakaiye.
17 Seyaafá-tántáá'ó ímbo wéronka'a ááninko maé'éímba isaná seyaafá-
tántáá'ó úmakaimba wení fasi'aéntámbá ta'ótokaisana wenamááramaa'a
wéraiye.
18 A'nómpínkén-ímáyáágó seyaafá'-áúrá'ó káráwiyaintemba Maníkóní
waási Káráísitin-áúraamba owaná wemá ti'nónkáámbá éna káráwiyaiye.
Wemá aifarí'a éna seyaafá'nánká íyáákaindasafena wení waásiya'o
káráwiyaiwai póna wení waási aúí'a úmai méraawini áwáuma póna
Maníkó pukáimpinkemba íyáfasinankaraiye. Mindásafena wemá úmakain-
tantaakomba seyaafá'á íyáákaraiye.
19 Maníkóní imáyáafinkemba wení fasi'aémbá seyaafá'á Ísu
Káráísitimpimba wéraisana
20 Maníkó imáyáa éna séna kesáániko aaraa-táíyá'á puwínana wení
naaemó kumínda seyaafá'nánká faru uwátínkáanasa wíyómpaken-tantaa'e
marapákén-tántáá'é símai kááísatinkaanasa kesópa'a faru úmai ménaawe
séna sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkenta faúsínkaraiye.

21 Maníkó minááímá kembiwísáfénawara'a siyáiye. Ááéma sáwí'a
é'a sáwí-imayaa wée'a pó'a Maníkóní némpa'a mé'a wení namuro-
wáásíyáámbá úmai maé'ómbanifo
22 ááninko marapá'á kumbéna pukáimba póna mindásafena símai
kááísatinkena Maníkóndé-i'a uwátínkarainana sáwí-aaima kempímbá
ímba wérainana aaifimbó maitinkáínda-aai ímba wérainana Maníkómpá'ó
mótinkaindasafena pukáiye.
23 Ááninko miyá uráifo aifa'á Ísu Káráísitin-aai ásé-aai ísaraanka'a
timankúnkúmbo é'a Maníkómó to'mayaa úmakaimba imáyáa é'a
amu'maré'a méraamba póna minááímó fasi'ámaimo imáyáamo úmae iyé'o
ímbo kae'-ímáyáámó é'o wenká'ó timankúnkúmbo íyanamo éna Maníkón-
ááninko kembiwí Maníkómpá'á mótinkainana kempímbá sáwí-aaima ímba
wérainana aaifimbó maitinkáínda-aaima ímba wéíniye.

Fasi'aénkóní waásimo túwa'nai uráin-aai.

Kemá Póro minásé-ááígóní kísau-waasi únasa seyaafá'-máráfá'á
simátíma'maesa wété wéowe.
24 Wétuwa'nai-unda sí'o iní'a uwásínkáámbanifo sirunkó kawe'á
wéiye. Ísu Káráísiti kentáféna séna kesí waási kesúwawaakaamba úmai
méraan-kwaasi wétuwa'nai-indara'a áí'o índa-i'a uwánkanaawe siyáinka'a

minúmbáí-tántáá'á kempá'á tiyáisa'a minkísáú maúndanifo wétuwa'nai-unda sí'o iní'a uwásínkáámba sirunkó kawe'á wéiye.
25 Maníkóní waásiya'a kísau maé'a wenáái seyaafá'á simátíma'mae iyé'a kawe'á uwátinke'a túwa'nai ondasáféna Maníkó íyáfasisinkaraiye.
26 Áááma Maníkó minááímá aúpá'ó makáimba áááémo paápé urón-kwaasiye minká'ó paápé uráan-kwaasiye ímba ísaraawana káfé'a Maníkó wení waási wéaraatimiye.
27 Maníkó to'mayaa úmai aúpá'á makáimba imáyáa éna séna seyaafá'-wáásísáfé'a fí'oran-kawe-tantaa'o to'mayaa úmakaunda aráátimenaumne siyáiye. To'mayaa úmai aúpá'ó makáimba maarán-iye. Káráísiti kempímbá méraimba pó'a wesé'a fí'ora-samo kaipa'á méranaawe. Maníkó miyán-ááímá isáíwae séna káfé'a wení waásisa wésimasimiye.
28 Mindásafeta seyaafátá Ísu Káráísitin-aaisa wésimatimune. Seyaafá'á Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo mésa táákaefaen-kwaasiyaamba úmai mésa Maníkón-aaisafesa fasi'ámai imáyáa wéesa méraiyantafeta Maníkómó símakain-kawe'-imayaasanta simátíma'maeta wéiyeta séta káráwiyoro súne.
29 Minkísáú áúwara-kisau intáfé'a siyáántán-kwiyé'a wémaumne. Ísu Káráísiti fí'ora-fasi'aemba wésimisana mifásí'áénkó kawe'á uwásínkáísa'a siyáántán-kwiyé'a minkísáú wémaumne.

2

1 Maanááímó simátíménda ísáaro. Kembiwísé Réóndísiyaa-naopakewiye kembó ímbo suwánaraawiye óraa'-imayaa é'a inaí sé'a kawerá úmaiya méraao-imayaa wée'a óraa-kisauraamba úmai wémae'a
2 kesé miwísé'a fasi'ámai méraiyantafena siráááma wétaiye. Moórá-mora-waasi kentirumbá timé'a mimbórá-ímáyáá é'a Maníkón-aai ísámai kawe'á é'a ímba kae'-ímáyáá é'a fasi'ámaimo méraiyantafena siráááma wétaiye. Maníkómó aúpá'ó makénamo aráátímakaimba mináááígóní áwáuma ísu Káráísiti isaná mináááígómbó kawe'-úmaimo isáíyantafena siráááma wétaiye.
3 Maníkóní kawe'-ímáyááwé kawe'-ááíyé Káráísitimpimba wéraimba Káráísiti weyáá imáyáasa símísata wéisaumne. Mináááímó isáíyantafe'a wésimatimune.

Fasi'aénkóe'o takááísamaimo mé'a maé'mae'a úmae íyóro-aai.

4 Tuwímbai karo'-ááímá kentirumbá faiyaráíya'a kawe'-ááín-iye sé'a arááíwáéfo sé'a mináááímá wésimatimune.
5 Kembiwísé'a ímba méraumpo ándáfa'a némpa'a méraundanifo kembiwísáfé'a imáyáa wéune. Ísu Káráísitin-aaisafe'o fasi'ámai timankúnkúmbo é'o mimbórá-ímáyáámó é'o méraantafe'a kembiwísáfé'a imáyáa únana sirunkó kawe'á wéiye.

6 Mináááímá isáíyantafe'a óraa-kisau maiyáunda pó'a Ísu Káráísitiye'a tamé'a sé'a kentáásí Fasi'aénkón-iye sembá pó'a wesé'o takááísamaimo mé'a maé'mae'a úmae íyóro.
7 Taaigó ánú'o marafímbó kuménamo taaimó ta'ótóráísanamo fasi'ámaimo wéraintemba Ísu Káráísiti kembiwísé'a méraina'a fasi'ámai mé'a wenááisafe'a timankúnkúmba úmae iyíyana kentirumpimbá óraa'a íníye. Moóráwigon-awi'a Épáfarasi Ísu Káráísitin-aai simátimuwa'a isé'a fasi'aén-ímáyáá wée'a aamoí úmae íyóro.
8 Tuwímbai karo'-ááímá simátimesa ááéraan-kwaasiti aambá arááíwaesa waántá-waasiti aambá arááíwaesa mindá ímba Ísu Káráísitin-aaifinkemban-ifo waásiti

máyáafinkemba úwoi-aaima pósa karo'á simátinkesa ta'ótóráafo káráwiyoro.
9 Maníkóní fasi'aémbá seyaafá'á Káráísitimpimba wéraisana waási kunúkáisa'a
10 wesé'a kááísamai méraawana fasi'aémbá tímísa'a mifásí'áénkwárá'á sásá'-í'a úmai méraawe. Wemá káráwiyaawiya'e fasi'aénkwáráwíyá'é seyaafáká'é káráwiyena fasi'aémbá tímísa'a sásá'-í'a úmai méraafo tuwímbai karo'á simátinkesa ta'ótóráafo sé'a káráwiyoro.

11 Yúndaa-waasisa Maníkóní waásisa úne séta súsa kárámaisa araénáénta wéumpo kembiwí ímba miyá wéofo kembiwísáféna Ísu Káráísiti maará uráiye.

Kentí sáwí-imayaago ta'ótokaimpinkemba faútinkena wenane'á mékááísatinkaimba pó'a Maníkóní waásin-owe.

12 Ísu Káráísiti pukáisasa utámakaafo kembiwí nombó máémba púwówasamo utámáráánteni'a wéowe. Maníkó Káráísitimba pukáimpinkemba íyáfasinankowa'a mindásafe'a sé'a érai'a fasi'aémbá tokéna miyá uráiye sé'a Káráísitiye'a kááísamaimo méraantafe'a íyáfasintinkaanteni'a wéiye.

13-14 Kembiwí fí'onkaa-waasi ombá sáwí'a wée'a sáwí-imayaasafe'o tirááísafe'o wéon-ambo arááíwakaantafe'a Maníkóní némpa'o máúmbanifo Maníkó Káráísitinte'a kááísatinkena aúí'a uwátínkaraiye. Kesáá Maníkóní ámáámba ímba ísámai kawetá wéowananasa kesáámó sáwí'o ówándasa aúfáífimba agaimarówana kentáási sáwí-meyamba kentááfá'á ímbo tíndasafena Ísu Káráísiti aaraa-táíyá'á pukáimba póna kesáámó sáwí'o ówándasaawe sáwí-imayaawe Maníkó maisiyuwénasa Ísu Káráísitimbo pukáimpinkembo íyáfasinankaraintemba íyáfasisinkenasa aúí'a uwásinkenasa kentáási sáwí-imayaasafena ímba imáyáa úmae wéiyiye.

15 Ísu Káráísiti aaraa-táíyá'ó pukáinka'a waántáwankoni fasi'aéné wení kísau-waasiti fasi'aéné maisuwéna íyáákaraimba tiyésamo waásimo tínkankesamo tiyáántámbo taantembá Ísu Káráísiti miyáumai seyaafá'-wáási túranka'a íyáákaraiye.

16 Ísu Káráísitimo kembiwísáfénawe sénamo uráintafe'a karo'-ááímá simátínkáafo sé'a káráwiyoro. Tuwímbai-waasi tuwímbai-tomba aambá faiyésa óraa-kanaa aambá faiyésa wíyómbo taeyain-kánáá aambá faiyésa sambaatiyá'á aambá faiyésa miyán-tántáá'á aambá fáíkaafo kembiwímó miyán-tántáákómbó ímbo arááíwaiyasamo aaifimbó maitinkáíyamba ímba ísáaro.
17 Mintántáá'á ánaaembo paápé índa-tantaakoni waamé'a úmai aráátímakaimba mintántáákóní áwáuma Ísu Káráísiti éna é'a paápé uráiye.

18 Tuwímbai karo'á sésa waási sáwísamban-iye sésa wíyómpaken-kisau-waasi-imayaa mósá maré'a aamoín-oro karo'ó sembá miwí táái ímba ísáaro. Miwí kaainkáámbó awánaan-aaima wésimatimesa sésa mindásafeta seyaafá'á íyáákaraumne sésa miwíti

sáwí-imayaafinkemba karo'-ímáyáá wéesa miwí túma maimaé iyésa

19 Ísu Káráísiti kentáárá'ó káráwiyaiwaimba ímbo ta'ótóráámba áúkaawe. A'nónkó seyaafá'-áúwáwáká'ó káráwiyaisanamo ánúnkomo seyaafá'-áúfá'ó ta'ótokaisanamo óraa'o intembá Káráísiti wení waásiya'a káráwimai ta'ótokaisasa Maníkóní imáyáafinkemba óraa'a wéofo minkáró'-wáási

Káráísiti kentáárá'ó káráwiyaiwaimba ímbo ta'ótóráámba áúkaawe. Mindásafe'a miwí táái ímba ísáaro.

Káráísitinte'a kááísatinkena aúí'o uwátínkarain-aai.

20-21 Ísu Káráísitimo pukáintemba kembiwí wemó uráintembo uráamba waántá-waasiti aambá arááíwauwana minánkó ta'ótokompinkemba Káráísiti faútínkaraiye. Marapákén-kwáásí aambó fáí'makaan-tontafesa sésa ímba né'a ímba uwá'namai awáné'a ímba ta'óto'mai awánaaro sen-ááímá nóra séra wéaraaiwaeo.

22 Minááímá waásiti imáyáafinken-aaima marapákén-tántáá'á póna náíyamba úwoi násuwanaawe.

23 Miyán-ááí sésa wíyómpaken-kisau-waasi-imayaa mósá marésa karo'á sésa waási sáwísamban-iye sésa kentú-aoisaamba wíyóro sewasá tuwímbai tuwánésa karo'á sésa kawe'-ímáyááwáráwín-owe sembánifo miyán-ámbó arááíwáémba sáwí-imayaasafesamo tirááísafesamo ombá ímba kanaa'á maisuwáínana tai'áínífo úwoi waé'wae'a íníye. Mindásafe'a ímba kawe'-ímáyááwárá'-wáásín-owe seró.

3

1 Maníkó kembiwí íyáfasitinkena Ísu Káráísitinka'a kááísatinkena aúí'a uwátínkaraimba pó'a wíyómpaken-tantaatafe'a imáyáa é'a aamoí é'a Káráísiti Maníkón-ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á mérain-aempaken-tantaatafe'a imáyáa é'a aamoín-oro.

2-3 Púwón-kwaasimo imáyáamo ímbo ontembá kembiwí miyáumai marapákén-tántáá'á ímba imáyáan-oro.

Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraamba Maníkó miyáumai wentáféna fasi'ámai méraiwae séna wégarawiyiye. Mindásafe'a marapákén-tántáátáfé'a ímba imáyáa é'a wíyómpaken-tantaatafe'a imáyáa úmae íyóro.

4 Ísu Káráísiti aúí'a úmai méraawini áwáugoma pó'a kumíndara'a wesé'a mé'a fí'ora-sagaen-aempa'a méranaawe.

Aúí'a uwátínkáfa'a wéiyiyemo siyáin-aai.

5 Mindásafe'a tai'áíndasafe'a sáwí-tantaatafe'o tirááísafe'o wéowanamo wétafisin-tantaa'a túwáaro. Mindá maarán-tántáá'án-iye. Maa'u-tántáá'ó owíyé tigaesáfé'o owíyé sáwí-tantaatafe'o tirááísafe'o

owíyé túrande-urandemo owíyé miyámó ombá túwáaro. Túrande-urandemo owí marapá-tántáátáfésa aamoí ésa Maníkóntáfésa ímba aamoimó wéomba túwáaro.

6 Maníkón-aai ímba ísámai kawe'ó ombá miyá-sáwí'á wéomba póna Maníkó aaisambá séna sáwí-meyamba timíníye.

7 Ááéma kewárá'á miyá-sáwí-ámbá arááíwae'a miyá uráawe.

8 Miyá umbánifo káfé'a tínaaemba uwáméro. Mindá maarán-iye. Aaisambó sewíyé tíyántafesamo owíyé sáwí-tirumbo márááwiye símaimo sáwí'o uwátínkááwiye sáwí-aaimo sewíyé miyán-tántáá'á tínaaemba uwáméro.

9-10 Sáwí-waasi mére'a miyá-sáwí'á uráambanifo é'a ifátuwe'a aúí'a úmai mé'a Maníkóní áwáumo kawe'-úmaimo awánáíyantafena wenkáání'a úmai aúí'a uwátinkena miyáumai aúí'a uwátínkáfa'a wéiyifo kempínkémbá karo'-ááímá ímba seró.

11 Maníkó miyá uráintafena maarán-ááímá ímba aifaráán-ááín-iye. Tuwímbai Yúndaa-waasi owasá tuwímbai fí'onkaa-waasi owasá túmo kárámaimo araénáémbo owí owasá tuwímbai ímbo túmo kárámaimo

araénáémbo owí owasá óraa'-amo'nafaken-kwaasi owasá wayó-kísáúmó máén-kwaasi owasá úwoimo méraan-kwaasi owasá miyá wéofo minááímá ímba aifaráán-ááín-ifo Ísu Káráísiti aifarí'a éna wení waási seyaafápímpá'á méraiye-aai aifaráán-ááín-iye.

12 Maníkóní waási-i'a owaná arumbá tiména simámarena séna kem-parí'a uráamba pó'a maará íyasa tuwánánááwe. Tiruntafé'a é'a kawe'á uwátinke'a kentúma ímba maimaé iyé'a faru uwátinke'a umbai-tántáá'ó wéraimpimba fasi'ámaimo méraamba ímba ifátuwe'a
13 ímba nóraraamba aaisambá sé'a tuwímbaimo sáwí'o uwátínkémba ímba imáyáa é'a anondáá miyán-oro. Fasi'aénkó kentí sáwí-imayaamo maitiyuwéna ímbo anondáámo sáwí-meyambo tímíntemba kembiwíwárá'á miyán-oro.
14 Miyámó ombá kembiwífímbá seyaafápímpá'á tirumbá wétime'a miyámó é'o é'a mimbórá-ímáyáá wée'a miséyááfá'-ááísáfé'a kawe'-úmai méranaawe.
15 Mimbórá-ákúní'a úmai mé'a aáno úmai méraiyantafena Maníkó simámakaimba pó'a Ísu Káráísitimo farumó uwátínkáímba kentáásirumpimba waé'wae'a ínkwae-imayaa é'a súwiyo seró.
16 Ísu Káráísitini fí'oka'ma'mai-aaigo kentirumpimbá óraa'a íno. Kembiwífímbá kawe'-ímáyááfínkémbá wenáái mósimam-besimamba úmae wéiye'a arupíse uwátinke'a Maníkómpá'á súwiyo wése'a Maníkón-aai aúfáífimbo agaimakáan-aaima sé'a imá sé'a Maníkóní ámútanko simátímakain-ima sé'a Maníkóntáfé'a tirumpin-áámóí wée'a imá seró.
17 Kísaumo wémae'o aaimó sembá Fasi'aénkó Ísuni fasi'aéntámbá miyá wée'a wemá kembiwísé'a méraintafe'a Maníkó kentáásifompa'a súwiyo seró.

Aarakwá'é tíráá'marine miwí táái.

18 Aaresómbá ísáaro. Fasi'aénkóndén-ofo kentuwaai-táái ísáaro.
19 Waaimá ísáaro. Kentuwaaníntómbá tirumbá timé'a ímba sáwí'a uwátinke'a kawe'á uwátínkáaro.
20 Iyámpóí-inaamaru ísáaro. Seyaafá- tántáátáfé'a kentinófoi-taai ísáaro. Miyámó íyanamo éna Fasi'aénkó aamoí íníye.
21 Iyámpóí tifoísái ísáaro. Kentí iyámpóímo arupíse uwátinkanaemo sembá kentí iyámpói sáwí'a úmaesa íyófo-imayaamo é'a ímba sáwí-aaifinkemba síyasa miwí tíyámba oro.

22 Wayó-kísáúmó máén-kwaasi ísáaro. Seyaafá-tántáátáfé'a kentí óraa'-waasi-taai ísáaro. Miwí túranka'a aamoí uwásinkaiwae aantemba ímba miyán-káwé'á wée'a úwoi-kanaawara'a miyán-káwé'á é'a Fasi'aénkóntáfé'a táátafe-imayaa wée'a kentí óraa'-waasiti kísausafe'a ímba kae'-ímáyáá é'a kawe'-úmai máéro.
23 Kísaumo wémae'a sé'a ímba kesí óraa'-waasiti kísau aantembanifo Fasi'aénkóní kísau wémaumne sé'a kawe-kísáú wémae'a kawe'án-oro.
24 Miyámó wéomba maarán-ááí imáyáan-oro. Fasi'aénkó wení waásisafena to'mayaambó úmakaimba mimbéyámbá timíníye. Fasi'aénkó Káráísiti kentí óraako-úramba ména kentí méyámbá tiména
25 sáwí'o uráawi sáwí-meyamba timíníye. Ímba tuwínkaa'-úmai-meyamba timínífo arupíse úmai-meyamba timíníye.

4

1 Wayó'-wáásítí óraa'-waasi ísáaro. Kentí wayó-kísáú-wáásíyá'á arupíse úmai kawe'-úmai káráwiye'a maarán-ááí imáyáan-oro. Miwítí óraakoe kentí óraakoe mimbóráwígómá éna wíyómpa'a méraifo arupíse úmai káráwiyoro.

Inaí sésa arupíse ésamo on-ááí.

2 Seyaafá'-wáásí ísáaro. Inaí símae wéiye'a miyámó wéomba ímba fí'o-fi'on-imayaamo íyamba inaimó sen-ímáyáá é'a Maníkómpá'á súwiyo seró.
3 Inaimó wésemba kentáásáfé'wara'a súwa'nai e'a seró. Maníkómbá áísai íyana aambá wiyínata ásé-aaisa simátimenaumne. Minááímá aúpá'á makéna aráátímakaimba minááígóní áwáuma Ísu Káráísitin-iye. Aúpá'ó makéna aráátímakain-aaimo simátimewandarakemba aaisambá siyésa ándáfa'a mósínkaraawe.
4 Maníkó minkísáú símakowa'a maiyáundanifo wenáái afora'ó simátíméndasafe'a súwa'nai e'a inaí seró.

5 Maníkómpá'á ímbo taméraan-kwaasifimba

kawe'-ímáyááfínkémbá kawe'-úmai mé'a kanaamó wéraindara'a miwífímbá Maníkóní kísau maimaé íyóro.
6 Aaimó wésemba sásá-ááíye ásé-aai aantemba wésemba pósa tísai íyamba anondáámo simátimiyan-aaima ímba saafá é'a ásé-aai aantemba simátíméro.

7 Kentáásí waásigon-awi'a Tíkíkaasi wen-ímáyáá wéundawi kentópa'a wémena kesáái seyaafá'á kosimátiminiye. Kesáámó úndantemba Fasi'aénkóní kísau-waasi ména minkísáú ímba ifátuwena kawe'-úmai wémaena
8 kentáásáái kosimátimena fasi'átinkaindasafe'a ai'maráúnana kentópa'a wémena wíníye.
9 Moóráwigo kentí naaópakewin-awi'a Ónísímasi wemá kentáásí waásigo éna wen-ímáyáá wéundawi kawe-kísáú wémaiwai wesé'a wémesarai kentááfímbó paápé uráin-tantaakon-aai kosimátimeyaaye.

10-11 Moóráwigon-awi'a Árísítakasi kesé'o ándáfa'o méraiwai kembiwísáféna séna kawe'-úmai méraaro sisaná Páánápáasi anááfáígon-awi'a Mááka kembiwísáféna séna kawe'-úmai méraaro sisaná moóráwigon-awi'a Yósúwa moórá-awi'a Yásítasi kembiwísáféna séna kawe'-úmai méraaro wésiye. Aneka'á maanááímá simátime'a súne. Máákaamo kentópa'o wémenamo wíndamo é'a kawe'á uwánkáaro súne. Yúndaa-waasi Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraampinkemba minkáúmbó-wáásí aantemba kesé'a kísau wémaesa Maníkómó káráwiyaipa'o waásimo méraiyantafesa kesé'a

kísau wémaesa wéfasi'asinkaawe.

12 Moóráwigo kentí naaópakewi-awi'a Épáfarasi kembiwísáféna séna kawe'-úmai méraaro séna wemá Ísu Káráísitini kísau-waasi éna kembiwí túwa'nai ena fasi'ámai inaí símae wéiyena Maníkómpá'á maarán-ááímá wésiye. Maníkón-aai fasi'ámai ta'óto'mai kawe'á é'a Maníkómbó aráááimo táínda-i'a seyaafá'á wée'a táákaefaen-kwaasiyaamba úmai fasi'ámai méraiyantafena mindásafena inaí wésiye.

13 Kembiwí Kórósi-naopaken-kwaasiye Réóndísiyaa-naopaken-kwaasiye
Írápórisi-naopaken-kwaasiye túwa'nai índasafena óraa-kisaumo wémaimba
awáné'a simátimune.
14 Moóráwigon-awi'a Rúku wen-ímáyáá wéundawisa kentáási tíyofain-
kwaasi éna kembiwísáféna séna kawe'-úmai méraaro sisaná moóráwigon-
awi'a Tímasi kembiwísáféna séna
kawe'-úmai méraaro wésiye.

15 Maníkóní waási Réóndísiyaa-naopakewisafeta séta kawe'-úmai méraaro
séta Maníkóní waási Nímpaani naaúmpa'o túwaandu owísáféta séta kawe'-
úmai méraaro súnda kosimátíméro.
16 Maanáúfáífínkén-ááímá toráumai síya'a seyaafá'á ísásuwe'a
ti'maráíyasa maimaésa Maníkóní waási Réóndísiyaa-naopa'o méraawi
mátimiyasa toráumai ísáaro. Miwísáfé'o tímakaunda-aufai timíya'a
mimpínkén-ááímá ísáaro.
17 Moóráwigo Ákípaasimba simáme'a súne. Fasi'aénkó ámakain-kisau
fasi'ámai wémae tai'aaó siyé simáméro.

18 Ayáíyá'á kemá Póro agaimaráúmpo toráumai awíyé'a wenayáánaufi'an-
ifo wenááin-iye sé'a ísáaro. Kemá Póro súne. Kawe'-úmai méraaro súne.
Kemó ándáfa'o méraunda-imayaa wée'a Maníkómpá'á inaí símae íyóro.
Maníkó úwoimo wétuwa'nai-intafe'a inaí súne.
Kemá Póro súnda-aai taí'áiye.

1 Tésáróníka

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai-aataiya'iyo miyáumai-aatai maisuwéna maanááímá agaimái Tésáróníkaa-naoraa-waasifa'a agaimái mátímakaiye. Póro ásé-aai kosimátimuwasa isésa éraiʼe sésa Ísumpa'a timankúnkúmba uráawe. Minááí Aantá-waasi-taai-aufaifimba 17:1-9-fimba wéraiye.

Ísun-aai Póro fíʼo-fiʼon-daopa'a kosimátimena Kórinti-naopa'a koméronka'a Tímóti Tésáróníkaa-naopaken-kwaasi-taai kosimátimena wéaisai-un-aaima kosimámuwana anondáá-aai agaimái timúwasa mátímakaawe.

1 Kemá Póro maanááí maanáúfáífímbá agai-timúmpo ísáaro. Moóráwigon-awi'a Sáírásiye moóráwigon-awi'a Tímótiye kesé'o méraayanka'a moórá-aai sénaumpo ísáaro. Tésáróníkaa-naopakewi Maníkóní waási ísáaro. Maníkó kentáásifowaeʼo kááísamaimo méʼo Fasi'aénkó Ísu Káráísitiyeʼo kááísamaimo méraawi ísáaro. Maníkó úwoi wétuwa'nai-ena faru wéuwatinkaintafe'a inaí súne.

Tésáróníkaafaken-kwaasi Maníkómpá'á timankúnkúmbo uráan-aai.

2 Inaimó súndarataamo únda kembiwísáféta imáyáama éta Maníkómpá'á aasiyaasí súwiyosa wésune.

3 Ísun-aaisafe'a timankúnkúmba é'a pó'a wení kísauma kaweʼ-úmai wémaewe. Maníkómbá tirumbó wéametafe'a pó'a kawe-kísáúmá fasi'ámai wémaewe. Kentáásí Fasi'aénkó Ísu Káráísiti érai'a kumíníye sentáféʼa pó'a fasi'ámai méʼa wéamuʼmaraawe. Miyáráán-úmai méraantafeta imáyáama éta Maníkó kentáásifowampa'a súwiyosa súne.

4 Maníkó arumbá tiména wení waási-iʼo uwátínkaraimba éta tuwánaraumne.

5 Ímba kentáásí imáyáafinkemba úwoi-aaisa kosimátimewandanifo Maníkóní Ufaen-ámútánkó keséta mérowata Maníkóní fasi'aénkwárá'á ásé-aai kosimátimeta ásé-aaisafeta simankúnkúmba fasi'ámai uráundasa minásé-ááí kosimátimewanata ísaraawe. Ísówata séta Maníkóní waásin-owesa siyáumne. Kesétaamo maéwándarata wétuwa'nai-eta méraawana'a suwánaraawe.

6 Fasi'aénkómó úntenkwara kesáámó ówándantenkwara'a miyá uráawe. Miyámó umbá umbaí tiyómbanifo ímba ifátuwanae sumbá simátímakon-aaima méta'otokaawe. Maníkóní Ufaen-ámútánkó imáyáama timúwa'a tirumbá kaweʼ-úmai méʼa ásé-aai méta'otokaawe.

7 Miyáumai mérowasa pósa Maníkón-aaisafesamo timankúnkúmbo on-kwáásímá Máséndóniyaafakene Ákáyaafakene miyáumai-naoken-kwaasi kembá tuwánésa kemó untembá miwí uráawe.

8 Fasi'aénkón-aai kentópakemba simátíma'maesa kuráawe. Ímba Máséndóniyaa-waasiwara Ákáyaa-waasiwara aantembanifo seyaafá'-áémpákén-kwáásíwárá'á ísaraawe. Maníkón-aaisafeʼo timankúnkúmbo on-ááí seyaafá'-áémpákén-kwáásí ísaraawe. Maníkómpá'ó kááísamai méraan-aai é'a ísáámba póta ímba anekatá simátimenaumne.

9 Kempátáámó komaéwándara'a kawetáámó uwásínkarontafesawe sésa kaweʼ-ááí wésewe. Waántá-waasiti aambá tuwésa Maníkómpá'á tiyóntafesawe sésa kaweʼ-ááí wésewe. Maníkó fasi'aénkwáráwí érai-Fasi'aenko wení kísau wémaentafesawe sésa kaweʼ-ááí wésewe.

10 Aneka'á wíyómpakemba Maníkón-áániniko Ísu kumíníye sé'a
wéamu'maraantafesawe sésa kawe'-ááí wésewe. Maníkó Ísumba
pukómpinkemba íyáfasinankowana sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba
faúsinkenasa kawepátá mósinkena séna Maníkó aaifimbó maitinkáíndara'a
faútinkaundawi ímba maitinkáíníyemo siyáiwaimba amu'máráantafesawe
sésa kawe'-ááí wésewe.

2

Tésaróníkaafa'a Póro kísaumo maiyáin-aai.

1 Kentáási waásisono. Kesé'o komaéwándarata áúwara-kisaumo
maéwándasa éta suwánaraawe.
2 Ímbo kentópa'o kówánda-kanaafinta Fírípái-naopa'a komaéwánasasa
suwánésa sínkamesasa sáwítaamo uwásínkón-aai é'a ísaraawe. Maníkó
wení fasi'aémbá símakowanasa póna ímba sáá'a úwata ímba tiyawembá
ówándasa Tésaróníkaafata kentáá Maníkóní ásé-aaisa kosimátímakaumne.
Sáwí'o uwásínkówisa umbaisá siyómbanifo ímba tuwááwándasa
3 ímba karo'-ímáyáafínkémbá simátimeta ímba aare-úmén-ímáyáafínkémbá
simátimeta ímba waé'wáé-ááífínkémbá simátimewandasaanifo
4 Maníkó kentáásáféna séna kesí waási ontáfé'a ásé-aai kosimátíma'mae'a
koró súwata simásímakain-aai kosimátíma'maeta kuráumne. Maníkó
wen-ísarena kesiruntá tuwináínda póta kísau wémaeta séta waásimo
suwánésasaamo ésa tuwímbai aamoí íyasa tuwímbai ímba aamoí íyamba
póna Maníkó suwánénasa aamoí íníye-imayaa éta kísau wémaeta
5 kentópa'a ásé-aai kosimátimeta ímba tirunkáámbá kofaiyá'mai-
aaifinkemba kosimátimewandasa ísaraawe. Ímba símai
fí'owani moparáwíntáféta súraniyamba wéeta kosimátimewandasa
Maníkó suwánaraiye.
6 Ímba símaimo kembiwíwárá fí'on-kwaasiwara'a kesúwíta óraa'a ónae-
imayaan-ofo séta kosimátímakaumne. Kesé'o maéwándarata Ísu Káráísiti
si'marón-kwaasisa ówándanifo ímba óraa'-waasi-ita úmai méta
7 wempatá úmai méta aaregómó wení iyámpóímo káráwiyintenta
uráumne.
8 Kembiwí kesiruntá tímaketa Maníkóní ásé-aai kosimátimeta sínkamiyata
puwúnafo-imayaa ínta ówándasa Maníkóní ásé-aaisa kosimátímakaumne.

9 Kentáási waásisono. Kesé'o maéwándarataamo fasi'aén-kísáúmó
maéwánda tááka'a makáawe. Maníkóní ásé-aaimo simátimewandasa
aafáyáara'e fenómpinka'e nó'waane kísausa maiyáumne. Tómbá ímba úwoi
simíwae séwándasa tómbá méyánúmai wéneta maiyáumne.
10 Kembiwí Maníkómpá'á timankúnkúmba uráawise'a maéwándarata
kawe'-úmai arupíse úmai méta ímba sáwí'a ówándasa maéwána'a
suwánontemba Maníkówárátá suwánaraiye.
11-12 Tifoísáímo kentí iyámpóímo káráwiyonten-úmai moórá-mora kesáámá
káráwiyeta méta faru uwátinketa Maníkón-aai kawe'-ááímá wésimatimeta
séta miyáráámbá íyantafe'a Maníkómbá aráái wáíyana Maníkó aamoí
íníyesa siyáumne. Maníkó wésimba pó'a wemó kawáánipa'o wení sámo
kaipa'á táméranaawe. Miyámó íyantafe'a Maníkómbá
aráái wáíyana wemá aamoí íníye.

13 Maarán-ááíwárátá Maníkómpá'á aasiyaasí súwisa súne. Maníkón-aai
simátimewandarata kembiwí sé'a waási-taain-iye ímba sumbá Maníkón-
aain-iye sé'a tirumpimbá fasi'ámai méta'otokaawe. Simátímakaunda-aai
érai'a Maníkón-aain-iye. Simátímakaunda-aaisafeta timankúnkúmba ombá

póna minááígó wétuwa'nai-iye. Mindásafeta iséta Maníkómpá'á aasiyaasí súwiyosa súne.

14 Kentáási waásisono. Yúndaa-aempaken-kwaasi Fasi'aénkóní waási Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraan-kwaasifa'o paápé uráintemba kembiwíwárá'á miyá uráiye. Yúndaa-aempaken-kwaasimo miwífínkémbá Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmba wéompinkemba sáwí'o uwátínkaraantemba kentí waási kembá sáwí'a uwátínkaraawe.
15 MinYúndáá-wáási tíwá'náma naaófá'á Maníkón-aai simátímakowi tínkanto'naamai úmae wéiyuwasa putásowasa maimaé wéiyesa matínkámae íyówasa miwí tísaafitantamba ésa káfé'o méraawi Fasi'aénkómbá Ísumba tufúwana puwúwasa kentáámá sáwí'a uwásinkesa arááíwakaawe. Miyámó untáféna Maníkó ímba aamoí uwátínkaraiye. Miwí seyaafá'-wáásítí namuro-wáásíyáámbán-owe.
16 Maníkó sáwí-ampakemba kawe'-ámpá'ó métinkaindasafeta fí'onkaa-waasisafeta Maníkón-aai simátíma'maeta wégundasa Yúndaa-waasi aambá fáísinkesasa seyaafá'-wáásítí namuro-wáásíyáámbá wéowe. Tíwá'náti sáwí-kisauwara'a káfé'o méraan-kwaasi maimaé wéiyowana káfé'a Maníkó aaisambá wétiyiye.

Póro aneka'á kotuwánánaemo siyáin-aai.
17 Kentáási waásisono. Kembá tiyuwéta maanká'á ampáánká'á taméta kembiwísáféta imáyáa áfááraumai wéeta kembó kotuwánaanda-antafeta wésaafa-eta
18 aneka'á kotuwánánae séta kemá Póro sé'a aneka'á kotuwánánae símasima'a wéunana waántáwanko aambá fáísinkaraiye.
19 Ánaaemba Fasi'aénkó Ísumo kumínda aúranka'a kométa nóintafetaawa amu'maránaum nóintafetaawa aamoisá ónaumno. Kembiwísáféta imáyáa éta aamoisá ona'á
20 kentáá súwí'a mósá maráíyana sirunkósá aamoí íníye.

3

1 Kentáfékai óraa'-imayaa wéekainifo maankákáí maékai kembiwí fí'opa'o méraantafekai Áténisi-naopa'a keráí maékai
2 Tímótimba ai'marááwáyana kentópa'a kuráiye. Tímóti kentáási kawe'-wáási póna wesé keséta Maníkóní kísausa wémaunanasa póna Ísu Káráísitini ásé-aai simátíma'maena wéwiye. Koáfomba faiyáína'a Maníkómpá'á timankúnkúmba fasi'ámai íwae sé'a Tímótimba ai'marááwánana kuráiye.
3 Maníkón-aai ímbo ísááwi sáwí'a uwátinkaiya'a Maníkómbá aúwáafo sé'a Tímótimba ai'marááwánana kuráiye. Maníkó séna kesááimo ímbo ísááwi sáwí'a uwátinkanaawe siyáimba pósa kentáá sáwí'o wéuwasinkaamba é'a ísaraawe.
4 Kesé'o maéwándarata séta sáwí'a uwásinkanaawemo siyáundasa káfé'a mápaape-isa'a wéawanaawe.
5 Kemá imáyáa é'a waántáwanko séna Maníkómbá auwésa kesáái isáíwae sintáfé'a miyá uráawe. Maníkómpá'á timankúnkúmba wéoo sé'a kentáái isánae sé'a Tímótimba ai'marááwánana kentópa'a kuráiye. Kentópa'a kísaumo komaéwánda áúwara-kisauma maiyáunda káfé'a minkísáúgón-áúma áwiyo'wifo sé'a Tímótimba ai'marááwánana kuráiye.

6 Tímóti kentópa'a koména kouweréna kesópata téna kembiwísáféna séna Maníkómpá'á tirumbá timésa wenká'á timankúnkúmba fasi'ámai owé

séna ásé-aaisa tasimásímakaiye. Kembiwí kentáfé'o sé'o kawe'-ááí siyémó
senkwárá'á tasimásímakaiye. Kesáámó sétaamo kembiwí kotuwánánaemo
súna'o kentáásáfé'o tatuwánanaemo senkwárátá tasimásímakaiye.
7 Maníkón-aai simátimundarakemba tuwímbai sáwíta uwásínkáánka'a
Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba fasi'ámai on-ááí tasimásímakaimba
póna áfombo faiyáín-aai tasimásímakaiye.
8 Fasi'aénkómpá'ó kááísamaimo fasi'ámaimo méraan-aai iséta póta kawetá
úmai méraumne.
9 Maníkómpá'á fasi'ámai méraawata póta Maníkónópata kentáásirunko
kawe'á wéisata Maníkómpátá súwi súne.
10 Kentópataamo konda-ámbá Maníkó wi'maráíndasafeta fénáímpinka'e
aafáyáara'e Maníkómpátá fasi'ámai áísai úmae wéiyune. Maníkón-aaisafe'a
timankúnkúmba ombánifo moórafa'a wétuwaantafeta kotúwa'nai ónae séta
Maníkómpá'á fasi'ámaisa súne.

11 Inaí súndasa pósarai Maníkó kentáásifowae Ísu kentáási Fasi'aénkóe
úmai kentópataamo konda-ámbá wisinkáyááye.
12 Inaí súndasa póna kesiruntá áfááraumai tímakaundanten-úmai
Fasi'aénkómá imáyáa timína'a moórá-mora kentirumbá timé'a seyaafá'-
wáási kentirumbá timé'a ménaawe.
13 Miyá íyana Maníkó kentirunkómbá fasi'átinkaina'a Ísu kentáási
Fasi'aénkómó wení waásise'o kumíndara'a Maníkó kentáásifowan-
aúranka'a kawe'-úmai méraiyana sáwí-aai kempímbá ímba wéraindasafeta
inaí súne.

4

Miyásáámó wéunanasaamo Maníkómó aamoisáámó wéuwasinkain-aai.

1 Kentáási waásisono. Moórá-aaiwara'a ísáaro. Fasi'aénkó Ísuwe'o
kááísamaimo méraundasafeta wa'wiséta óraaka'a simátimeta séta
Maníkómbó arááímo taiwáíní áwáumo arráátimundasa arááíwa'mae'a
wéwiyana Maníkó tuwánéna aamoí uwátinkainiye. Minááígóní áwáuma
é'a wéaraaiwaefo miyáumai arááíwa'mae'a koró.
2 Fasi'aénkó Ísu simásímakain-amaanta simátimewanda é'a isé'a
wéaraaiwaewe.
3 Maníkó maarámó íyantafena arráái wétaiye. Kembiwí Maníkómpá'á té'a
wendé-í'a taúráaro. Aare-úméné inaamaru-úméné aséráaro.
4 Waaimó é'a aaremó maíyamba arupíse úmai máéro. Miyámó íyamba
Maníkó miyámó íyantafena arráái wétaiye.
5 Maníkómpá'ó ímbo tiyáan-kwaasimo ontembá ímba miyán-oro. Póí-
iyankomo waafán-ínímbó máéntemba ímba miyán-oro.
6 Maníkóní ámáámba miyáumai wéraintafe'a aaremó maíyamba kentí
waási ímba sáwí'a uwátínkáaro. Ááéma óraaka'a simátimeta séta miyá-
sáwí-ámpá'ó wíyanamo éna Maníkó umbai-méyámbá timíníye.
7 Maníkómó wení waási-i'o uwásínkáinta kawe'ó úmaimo
méraandasafenasa wéuwasinkaiye. Ímbo sáwí'o úmaimo méraan-ita
wéuwasinkaiye.
8 Mindásafesa súnda-aai isésa tínaaeni'o uwátimiyawima ímba waási
aantemba tínaaeni'a uwátimenaafo Maníkó wení Ufaen-ámútámbó
tímiwainkwara'a tínaaeni'a uwámenaawe.

9 Kembiwí kentí waási Maníkón-aaisafe'a timankúnkúmbo on-kwáási
moórá-mora kentirumbó tímén-aai Maníkó arráátímakaimba pó'a é'a

miyá wéofo moórá-mora kentirumbó tímén-aai maankwándááífímbá ímba agaénaumne.
10 Kembiwí Máséndóniyaa-aempaken-kwaasi Maníkóní waási é'a kentirumbá tímakaawe. Óraaka'a séta moórá-mora kentirumbá tíma'mae'a íyóro súmpo
11 fasi'ámai imáyáa wée'a faru úmai mé'a kentúra'a káráwiye'a tómbó maíyantafe'a kísau máéro. Minááímá éta simátímakaunda
12 miyá é'a kísau maíya'a Maníkómpá'ó ímbo tiyáan-kwaasi tuwánésa kembiwísáfésa kawe'-wáási owémá sénááwe.
Miyá é'a kísau maíyana ímba táái táíníye.

Fasi'aénkómó kumínda-aai.

13 Kentáási waásisono. Maníkón-aaisafesamo timankúnkúmbo unkwáásímó púwówasamo utámakaan-kwaasisafe'a tirunkó sáwí'an-ifo séta
érai'-aaimo simátíménda ísáaro. Maníkómpá'ó ímbo kááísamaimo mésamo Ísu kumíndara'o pukáampinkembo íyáfasinaiyantafesamo ímbo amu'máráan-kwaasi tirunkó sáwí'a wéifo kembiwí miyán-ofo séta sendaááísá ísáaro.
14 Ísu pukáimpinkemba íyáfasinkaintafeta érai'esa súmpo Ísun-aaisafesamo timankúnkúmbo ésamo pukáan-kwaasi Maníkó miwíwárá Ísunkwara'o tiyáínda-aaisafeta érai'esa súne.
15 Simátíménda-aaima Fasi'aénkómá siyáin-aain-iye. Fasi'aénkómó kumíndara'a úwoimo túmó aráan-kwaasi pukéwi aifa'á ímba íyáákanaawe.
16 Maníkóní kísau-waasigo wíyómpakewi aaí sínana Maníkóní uwíyenko óraaka'a aaí sínana Fasi'aénkó óraaka'a wésindafinkemba wíyómpakembo kumínda Ísu Káráísitin-aaisafesamo timankúnkúmbo ésamo pukáan-kwaasi aifa'á íyáfasinaiyata
17 Ísu Káráísitin-aaisafeta simankúnkúmbo étaamo úwoimo súmó aráandawisa kufarámbainata ainámpímbá aifa'ó iyáawise'a itúwaandu éta Fasi'aénkómbá iawánéta miyáumai aasiyaasí Fasi'aénkóe'a maé'mae'a ónaumne.
18 Mindásafe'a simáti-simati wée'a fasi'átinke'a méraaro.

5

Fasi'aénkó kumíndasafetaamo to'mayaa onda-ááí.

1 Kentáási waásisono. Fasi'aénkó Ísumo kumínda-kanaa ímba ísare'a maankwándááífímbá ímba agaiyáumne.
2 Kemá ísaraawe. Nó'waamba umén-kwáásímó kafífímbó tentenkáánúmai Fasi'aénkó Ísumo éna miyáumai kumíníye.
3 Waásimo maarámó sentembá káfé'a kawe-kánááfímbá aáno úmai méraumne síyambanifo minúwóíyáámbó éna sáwí-kanaago ténа tasáwí'a uwátinkainiye. Aaregóní kanaamó tisanamó imbá iyámpói wéma'ankaiye. Miyámó ontembá misáwí-kánáágómó éna ímbo asétinkainda seyaafá'nánká ta'ótorainiye.
4 Kentáási waásisono. Umén-kwáásígómó kentí moparáwímbó tamaimaiyáina'o awáné'o é'a táátafe'a íyambanifo ímba kumeupá'á méraamba póna Fasi'aénkó Ísumo kumínda ímba táátafe'a ónááwe.
5 Kembiwí sámo kaiwáín-áráátomba owatá kesááwárá'á ímba kumeukóndésá úmpo sámo kaiwáíndésá úne. Ímba sáátafeta ónaumne.
6 Tuwímbaimo ombá Ísumo kumínda-imayaa ímbo ombá káátumo wáéntenkaamba wéofo kesáá ínta miyásá éta káráwimaisa kawe'-ímáyáásá úmaisa ménaumne.

7 Waási nó'waamba tún-kwáéwasa uwóí'o on-dómbó naan-kwáási
nó'waamba nésa uwóí'a ónááfo
8 kesáá sámo kaiwáín-áráátomba póta ímba miyáráántá ondasá kawe'-
ímáyáá úmaisa ménaumne. Miyáumai méta wenókáámbó faférimaisaamo
méraundantemba Maníkómpá'á simankúnkúmba éta waásisomba siruntá
wétimeta méraumne. Wenótámbó súsaamo fáituwaundantemba Ísu Káráísiti
kusiyáíndasafeta amu'maréta méranaumne.
9 Maníkó wení waási-ita uwásínkaraimba kentáási sáwí-kisaurakemba
Maníkó ímba áyánta uwásinkainifo Fasi'aénkó Ísu Káráísiti kentáási
sáwí-kisaugomo ta'ótokaimpinkemba faúsinkenasa kawepátá
mósinkaindasafena Maníkó wení waási-ita uwásínkaraiye.
10 Fasi'aénkó Ísu Káráísiti kentáásáfénawe séna pukáimba póta
kumínataamo éta úwoisaamo méraunda-waasiwara pukáan-kwaasiwara'o
éta weséta ménaumne.
11 Mindásafe'a moórá-mora túwa'nai e'a kawe'-ááí símasima'o íyamba
pó'a fasi'ámai ménaawe. É'a wéomba pó'a miyá úmae iyónááwe.

12 Kentáási waásisono. Moórá-aaimo óraaka'o simátíménda ísáaro.
Kempímbá kísau maésa kawe'-ááí simátimesa fasi'ámai arupíse
uwátinkaiyantafena Fasi'aénkó miwí íyáfasintinkarain-kwaasi-taai
taawiyáfóro.
13 Kembiwífímbá miwí kísau wémaentafe'a pó'a miwí táái mósá maré'a
kentirumbá wétime'a méraaro. Kembiwísé'a faru úmai méraaro.

14 Kentáási waásisono. Óraaka'o súndasa kafóná-waasisafe'a óraaka sé'a
arupíse uwátínkáaro. Táátafesamo íyan-kwaasi tirumbá fasi'átínkáaro.
Aamoisaén-kwáásíwárá'á túwa'nai oro. Seyaafá'-wáási wempa'á aáno úmai
méraaro.
15 Kembó sáwí'o uwátínkéwa'a anondáá miwí sáwí'a uwátínkáafo
sé'a aambá fáítinkaaro. Aasiyaasí miyáumai kembiwísé úmai fí'on-
kwaasiwara'a kawe'á uwátínkáaro.

16 Aasiyaasí tirunkó aamoí ína'a mé'a
17 Maníkómpá'á inaí símae wéiye'a ímba saagaaró.
18 Kentópa'a fí'o-fi'on-tantaa'a kawe-tántáá'é umbai-tántáá'wárá'ó tínda
Maníkómpá'á súwi seró. Miyámó íyamba Maníkó miyámó íyantafena
wéankaiye. Ísu Káráísitiye'a kááísamai mé'a Maníkómpá'á seyaafá-
tántáátáfé'a súwimo wésemba Maníkó miyámó íyantafena wéankaiye.

19 Maníkóní ámútankomba ímba aambá fáí'anke'a
20 Maníkóní ámútankomo simátímakain-aai wésimatimiya'a minááí ímba
tínaaemba uwáméro.
21 Seyaafá-tántáá'á tuwíntuwe'a kawe-tántáká'á fasi'ámai
méta'otoraaro.
22 Seyaafá'á fí'o-fi'o-
sawi-tantaatafe'a aséráaro.

23 Maníkó faru wéuwatinkaiwaini áwáun-iye. Wemá kembiwí wefárí'o
índasafeta inaí súne. Maníkó kentí imáyáara'e túwawaaka'e timanka'é
káráwiyina'a kawe'-úmai méraiyamba Fasi'aénkó Ísu Káráísiti kumíndara'a
ímba sáwí-aai kempímbá wéraindasafeta inaisá súne.
24 Maníkó éraikoni áwáuma póna wení waási-i'a uwátinkaindasafena
táántaraiwai wemó siyáintemba miyá uwátinkainiye.

25 Kentáási waásisono. Maníkómpá'á kentáásáfé'a súwa'nai e'a inaí seró.
26 Maníkóní akúmbá tiyáámba tíméro súne.
27 Fasi'aénkó simásímakaintafe'a óraaka'a simátime'a súne. Maankwándááífínkén-ááí toráumai Maníkóní akúmbá seyaafá'nánká simátíméro.

28 Fasi'aénkó Ísu Káráísiti aasiyaasí úwoi wétuwa'nai-intafe'a inaí súne.
Kemá Póro súnda-aai taí'áiye.

2 Tésáróníka

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai-aataiya'iyo miyáumai-aatai maisuwéna maanááímá agaimái Tésáróníkaa-naoraa-waasi Ísuni aampa'ó kun-kwáásífá'á agaimái tuwówana moóráwigo mátímakaiye.

1 Kemá Póro maanááí maanáúfáífímbá agai-timúmpo ísáaro. Moóráwigon-awi'a Sáírásiye moóráwigon-awi'a Tímótiye kesé'a méraayanka'a moórá-aai sénaumpo ísáaro. Tésáróníkaa-naopakewi Fasi'aénkóní waási ísáaro. Maníkó kentáásifowae'a kááísamai Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraawi ísáaro.
2 Maníkó kentáásifowawe Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye'a úwoi wétuwa'nai-esarai faru uwátinkaayantafe'a inaí súne.

3 Kentáásí waásisono. Ááéma Maníkón-aaisafe'a timankúnkúmba é'a káfé'a fasi'ámai Maníkóe'a kááísamai méraawe. Ááéma moórá-mora kentirumbá tímakaamba isa'á káfé'a kentirumbá tíma'mae'a wégowe. Miyámó wéomba mindásafeta Maníkómpá'á súwisa símae wéiyeta inaisá súndasa kawetá úne.
4 Ísu Káráísitini waási ontáfésa sáwí'a uwátinkesa tí'a iní'o uwátínkáámba Maníkómpá'á timankúnkúmba é'a ímbo aúwémba wentáfé'a ísámai fasi'ámai méraamba póta Maníkóní waási moórá-mora-naopimpa'o méraanta simátimeta kentúwíta mósá makáumne.
5 Miyáumai fasi'ámai méraamba pósa tí'a iní'o uwátínkáámba iséta séta Maníkó arupíse-meyamba timínda póna kawetóní'a uwátinkena wégarawiyiye súne.
6 Maníkó arupíse úmai méraiwai sáwí'o wéuwatinkaawi sáwí-meyamba tiména
7 kentí umbai-tántáá'é kentáásí umbai-tántáá'ésá taí'ásiyuwainiye. Fasi'aénkó Ísu wíyómpakembo kumíndara'a wení fasi'aén-kísáú-wáásíwárá'á iyaráámbó kúra'mae kumíndara'a kentí umbai-tántáá'é kentáásí umbai-tántáá'é Maníkó taí'ásiyuwenasa
8 Maníkómpá'ó ímbo tésamo nénka'o méraawi sáwí-meyamba tiména Fasi'aénkó Ísuni ásé-aai ímbo taawiyafíyawi sáwí-meyamba timíníye.
9 Miwíti sáwí-meyamba maarán-iye. Sáwí-meyambo waé'wae'o índa-aempa'a aasiyaasí maé'mae'a íyana Fasi'aénkó aambá fáítinkainasa wenópa'a ímbo iyíyamba wení fí'ora-fasi'aemba ímba awánánááwe.
10 Minkánáá kumíndara'a wení waási wenááisafesa timankúnkúmbo owí wenáwí'a óraa'a uwánkesa áwí'a mósá marésa aamoí ónááwe. Ísun-aai simátimewanata kembiwíwárá'á érai'e sé'a wempá'á timankúnkúmba uráamba pó'a miyá ónááwe.

11 Mindásafeta kembiwí túwa'nai eta maarán-ááí inaisá símae wéiyune. Maníkó wení waási-i'a uwátinkaindasafena táántena kawetóní'o uwátinkaindasafeta inaisá súne. Maníkó fasi'aémbá timína'a kentí imáyáafinkemba kawe-kísáú maimaé iyíyantafeta inaisá súne. Maníkó fasi'aémbá timína'a wempá'á timankúnkúmba fasi'ámai íyamba pó'a kawe-kísáú maíyantafeta inaisá súndasa pó'a
12 kembiwífímbá Fasi'aénkó Ísun-awi'a óraa'a íyana Ísu wení waási-i'a ontáféna kentúwí'a maimaéna iyíníye. Kentáásí Maníkóe Fasi'aénkó Ísuwe'a

úwoi túwa'nai íyamba pó'a Fasi'aénkó Ísun-awi'o mósá maráíyantafeta inaisá súne.

2

Sáwí-kisaugombo afowáí'o owín-ááí.

1 Kentáásí waásisono. Kentáásí Fasi'aénkó Ísu Káráísiti kuména kuntúwaandu uwásinkainata weséta méraanda-aaisa aforatá simátimenaumne.
2 Tuwímbai sésa Fasi'aénkó Ísuni kanaamá é'a paápé uráiyemo siyáan-aai ímba óraa'-imayaa íyana tirunkó sáwí'a íno. Minááímó simátímakaawi kentí imáyáafinkena siyáa miyámó sembá Maníkó simásímakaiyewa siyáa kentáfésa aúfáífinkemba simásímakaiyewa siyáa nááfaken-aaiyewa siyáao.
3 Minkáró'-ááí simátíméwa'a érai'a siyé sefáímpó'a maanááímá afora'á simátimenaumpo ísáaro. Fasi'aénkó Ísu kumínda-kanaa ímba úwoi kumínífo aifa'á sáwífa'nanka Maníkómbá tínaaemba uwámiyana sáwí-kisaugomba afowáí'o uráiwai sáwí-marupa'o iyamó kámakama'o wéipa'o kumbéndawinonkaamba paápé íníye.
4 Tuwímbai-tantaatafesamo waásimo sésa kesí maníkón-iye sésa mintántáákón-ímáyáá mósá wémaraambo éna aambá faiyéna séna sáwísamban-ifo keyáá óraa'a úne séna Maníkóní ámáán-daumpa'a iména karo'á séna kemá Maníkó úne síníye.

5 Kesé'o maéwándara'a minááí simátímakaunda ímbo tuwinkaráámbá isa'á tuwinkaráawe.
6 Káfé'a sáwí-kisaugomba afowáí'o uráiwaimba aambá fáí'ankaraimba wéisaawe. Maníkó séna sáwí-kisaugomba afowáí'o uráiwaini kanaamá wétiye sínda-kanaa miwá paápé íníye.
7 Káfé'a sáwísáwí-kisau aúpá'á wémaewana sáwí-kisaugomba afowáí'o uráiwaimba aambá tawísíyankainana paápé índara'a sáwísáwí-kisau afora'á paápé ínana
8 sáwí-kisaugomba afowáí'o uráiwaiwara'a paápé ínana Fasi'aénkó Ísu sámo kainkwárá'á kuména ááma áútinkena tufuwéna wení fasi'aémbá maisuwáíníye.
9 Sáwí-kisaugomba afowáí'o uráiwai paápé índara'a waántáwankoni fasi'aénkwárá'á paápé éna fí'o-fi'on-kisau ímbo awánaraan-kisau karo-kísáú wémaena
10 fí'o-fi'on-tantaatafena karo'-ááí simátiminasa sáwí-meyambo waé'wae'o índa-aempa'o koméraiyan-kwaasi minááísáfésa érai'e sénááwe. Érai'-aaisafesa
ímba aamoí íyamba Maníkó sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba faútínkáíwain-aaisafesa ímba aamoí íyamba póna Maníkó ímba kawe'-ámpá'á métinkainiye.
11 Miyá-sáwí-wáásí pósa minkáró'-ááísáfésa érai'e sénááwe. Miyá-sáwí-wáásí póna Maníkó étinkainana karo'-ááígó miwí fasi'ámai ta'ótorainasa karo'-ááísáfésa érai'-aain-iye sénááwe.
12 Miyáumai érai'-aaisafesa karo'-ááíyé sésa sáwí'o wéontafesa aamoimó íyawi sáwí-meyamba timíníye. Kemá Póro súne. Aifa'á sáwí-kisaugomba afowáí'o uráiwai paápé ínana Fasi'aénkó Ísu kuména tufuwéna wení fasi'aémbá maisuwáíníye.

Fasi'ámaimo méraan-aai.

13 Kentáási waásisono. Fasi'aénkó arumbá wétimiye. Aifa'á Maníkó kembiwísáféna séna sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba faútinke'a kawe'-ámpá'á métinkanaumne séna wení Ufaen-ámútámbá ai'marówana Maníkóní waási-i'a kunuwátinkowa'a érai'-aaisafe'a timankúnkúmbo uráantafeta aasiyaasí Maníkómpá'á súwisa súne.
14 Ásé-aai kosimátimewananasa wení waási-i'a uwátinkaina'a Fasi'aénkó Ísu Káráísiti sámo kainkwárá'ó méraipa'a iméraiyantafena Maníkó táántaraiye.
15 Mindásafe'a fasi'ámai mé'a kosimátímakaunda-aaiye aúfáífimbo agaiyáunda-aaiye tirumpimbá ta'ótóráaro.

16 Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye Maníkó kentáásifowawe kentáá-ímáyáá ésarai úwoi súwa'nai esarai aasiyaasí kentáá-ímáyáá kawe'á wéuwasinkaayata Ísu Káráísitiye'o méraandasafeta wéamu'maraumne.
17 Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye Maníkó kentáásifowawe kentí imáyáa kawe'á uwátinkesarai fasi'átinkaiyamba póna kentí kísauwe kentááiye kawe'ó índasafeta inaí súne.

3

Súwa'nai e'a inaí serómó siyáin-aai.

1 Kentáási waásisono. Moórá-aai simátimenaumpo ísáaro. Kentáá súwa'nai e'a Maníkómpá'á inaí seró. Fasi'aénkón-aai simátíménana seyaafá'-áémpá'á minúwóíyáámbá wété ínasa minááímó ta'ótoraiyantafe'a Maníkómpá'á inaí seró. Kembiwífímbá Fasi'aénkón-aaigo é'a miyán-úmai ta'ótokaiye.
2 Moórá-tantaatafe'a Maníkómpá'á inaí seró. Tuwímbai Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba owasá tuwímbai karo'é wésesa miwífínkémbá sáwí-waasi sáwí-kisaumo wémaewi sínkamofainifo kentáá súwa'nai e'a Maníkómpá'á inaí seró.

3 Waántáwanko ta'ótoraifo séna Fasi'aénkó wemó sintembó miyámó iwáí póna káráwimai fasi'átinkainiye.
4 Kembiwísáféta óraaka séta Fasi'aénkóe'a kááísamai méraamba pó'a simátimunda-aaisa taawiyafé'a miyá úmae'a iyónááwe súne.
5 Fasi'aénkó imáyáa timína'a sé'a Maníkó arumbá wésimiye sé'a méraiyantafeta inaisá súne. Ísu Káráísiti imáyáa timína'a wemó fasi'ámaimo méraisanamo ímbo awesaraimó intembá kemá miyámó íyantafeta inaisá súne.

Kísau máéromo siyáin-aai.

6 Kentáási waásisono. Fasi'aénkó Ísu Káráísitini kísausa wémaundasafeta óraaka'a simátimeta séta kembiwífínkémbá tuwímbai Ísu Káráísitini waási simátímakaunda-aaisa ímba aráááíwaesa kafóná-waasiyaamba úmai méraawata séta tiyuwé'a miwísé'a ímba méraaro súne.
7 Kesé'o maéwándarata kafóná-waasiyaamba ímba úmai maéwánata suwánaraamba kesáámó uráundantemba miyán-oro.
8 Kentí tómbá ímba úwoi nááwándasa méyánuwasuweta wéneta aafáyáara'e fenómpinka'e nó'waane siyáántán-kwiyéta kísausa wémaeta minkísáúfínkén-tóntá maiyáumne. Kembiwí nófí'a uwátinkaunafo séta tómbá síméro ímba séwándasa kísaufinken-ontantanta maiyáumne.
9 Maníkóní ásé-aai kosimátímakaunda-anondaa tísai úmaimo tómbó maiyékaa kawe'á éta úsina ímba tísai ówándasa maiyáumne. Kísaumo

fasi'ámaimo maéwándasa suwáné'a kembiwíwárá'á miyá íyantafeta kosimátímakaunda-anondaa ínta úwoi maiyáumpo méyámbakaumne.
10 Kesé'o maéwándarata maarán-ááí simátimeta séta kafóná-waasi kísaumo ímbo wémaen-kwaasi tómbá ímba tímérosa simátímakaumne.

11 Kembiwífínkémbá tuwímbai kafóná-waasi kísau ímbo máémba tíyo-aai símae wénowata ísaraumpo
12 miwísáféta óraaka simátimeta séta Fasi'aénkó Ísu Káráísitini kísau wémaundasafeta séta ifátuwe'a kawe'-úmai mé'a kísau wémae'a kentí kísaufinkemba tómbá naarósá súne.

13 Kentáásí waásisono. Kawe-kísáú wémaemba
ímba tuwesaraí ína'a miyán-káwé-kísáú máéro.
14 Maanáúfáífímbó agaimaráúnda-aaisa tuwímbai ísámai tínaaembo uwásúwéwi tuwáné'a miwítí nénka'a méwasa imáyáa ésa tigaesáfésa ésa kouwerésa teró.
15 Namuro-wáásímó ontembá miyá ímbo íyamba kentí waásimo ontembá minááí símai sáma katíméro.

16 Fasi'aénkó faru wéuwatinkaiwaini áwáun-iye. Wemá kawe-kánááwé sáwí-kanaawe faru uwátínkámaena iyíndasafe'a inaí súne. Kembiwísé'a Fasi'aénkó méraindasafe'a inaí súne.
17 Ayáíyá'á
kemá Póro agaimaráúmpo toráumai awáné'a wenayáánaufi'an-ifo wenááin-iye sé'a ísáaro.
Seyaafá'-áúfáífímbá miyáumai wéagaumne.
18 Fasi'aénkó Ísu Káráísiti úwoi
wétuwa'nai-intafe'a inaí súne.
Kemá Póro súnda-aai taí'áiye.

1 Tímóti

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai úmai sísamaifakemba afa'móráe-aataiya'iyo miyáumai-aatai maisuwéna Tímótin-imayaa éna maanáái agaimái tuwówana wenópa'a kuráiye. Ísun-aai simátíma'maena iyúnkakemba ándáfa'a ánkarowana ména Tímóti Éfésási-naopa'o Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyontafena imáyáa éna maanáái agaimarówana wenópa'a kuráiye.

1 Tímótiyo kemá Póro maanáái maanáúfáífímbá agaimaráúmpo isaaó. Maníkó kentáási sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkembo faúsínkáíwaiye Ísu Káráísiti kumíníye sé'a amu'maráúndawiye kentáfésarai sésarai aantá-waasi-i'a éma Ísu Káráísitin-aai kosimátíma'mae núwo sésarai si'mákaaifo
2 Tímótiyo Ísu Káráísitimpa'a amankúnkúmbo óndawi érai'a kesáánínkaamba ómpo isaaó. Maníkó kentáásifowawe Ísu Káráísiti kentáási Fasi'aénkóe úwoi áwa'nai esarai tirumbá uwánkesarai faru uwánkaayantafe'a inaí súne.

3 Ááéma Máséndóniyaa-marafa'o kónae séwánda-kanaa entáfé'a óraaka sé'a Éfésási-naopa'a úwoi méraao. Maníkón-aaigomba waé'wáé'-ááímó wésewisafe ímba miyán-ááí seró simátimiyo.
4 Aasiyaasí ímba imáyáa úmai maní'-ááíyé tíwá'náwe tinááfúísáiye túwí'wara'a ímba seró simátimiyo simámakaumne. Miyán-ááímó sembá waásiti imáyáa tafiséna ímba túwa'nai ínasa pósa Maníkómpá'á ímba timankúnkúmba úmaesa iyónááwe.
5 Énifo simámunda-aaimo seyaafá'-wáásímó aráááíwaiyanamo éna miwítí tirunkó kawe'á ínasa aáno úmai mésa Ísumpa'a timankúnkúmba fasi'ámai ésa miyámó íyawi tirumbá timénááwe.
6 Tuwímbai minááí ifátuwesa úwoi-aai símae wénesa
7 Maníkóní ámáámba simátimenae sésa ombánifo minámáámbá ímba kawe'-úmai isésa óraaka'o sen-ááígóní áwáuma ímba ísááwe.

8 Ámáámba kawe-tántáá'á póna mindámo wéaraaiwaen-kwaasi ámáánko wétuwa'nai-imba isáúmne.
9 Kesí ámáámba aráááíwáéro séna ámáámba tiména sáwí'o uráan-kwaasi kawe'-ámpá'ó wíyantafena ámáámba tímakaiye. Ámáámbo taráísón-kwaasiye aaimó ímbo ísáán-kwaasiye Maníkóntáfésamo ímbo imáyáamo on-kwáásíyé sáwí'o on-kwáásíyé Maníkón-aaisafesa kosaambaimó on-kwáásíyé tinófoi tínkamowasamo púwón-kwaasiye tuwímbai tínkamowasamo púwón-kwaasiye
10 aare-úmémbó on-kwáásíyé waai-úmémbó on-íníné umén-ánká'ó nón-kwaasiye iyámpói-umembo on-kwáásíyé karo'-ááímó sen-kwáásíyé karo'-ááímó simátínkáán-kwaasiye Maníkóní érai'-aaimo taráísón-kwaasiye miyámó
on-kwáásímó kawe'-ámpá'ó wíyantafena ámáámba tímakaisata isáúmne.
11 Minááímá ásé-aaifimba wéna Maníkó kawe'-aantembo iwáí wení áwáuma fí'oran-awauwarawini érai'-aain-iye. Kembá Póromba simásimena séna minááí simátíma'mae núwo
siyáiye.

Maníkó arumbá uwásínkaraiyemo siyáin-aai.

12 Ísu Káráísiti kentáási Fasi'aénkó simásimena

séna kesí kísau kawe'-úmai maimaé núwo séna minkísáúmó máéndasafena fasi'aémbá símísa'a súwi simánkaumne.
13 Énifo minkísáú ímbo maiyáawandara'a wenáwí'a símai sáwí'a uwánke'a
wení kísau-waasi sáwí'a uwátinke'a wembá símai sáwí'a uwánkaraumne.
Minkánáárá'á Ísuma Fasi'aénkómá iyé-ááísáfé'a ímba érai'e sé'a ímba ísámai
kawe'á é'a pó'a sáwí'o uráunda mindásafena arumbá uwásinkena
14 Fasi'aénkó úwoi súwa'nai úmaena íyísa'a Ísu Káráísitiye'a kááísamai
mé'a wenááisafe'a simankúnkúmba é'a wen-ímáyáá wéune.
15 Sáwí'o on-kwáási sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba Ísu Káráísiti
faútinkaindasafena marapá'á kunkáiye siyáifo minááí érai'-aain-ifo isé'a
tirumpimbá fasi'ámai ta'ótóráaro. Kemó Póromo sáwí'o uráundawi
seyaafá'nánká'ó sáwí'o uráamba íyáákaraumne.
16 Miyámó uráundasafena arumbá uwásinkena ayáátááka'a
simu'marómba waási mindá awánésa wenááisafesa timankúnkúmba ésa
aúí'a úmai maé'mae'o íyantafena ímba sínkamimba simu'maréna ména
arumbá uwásínkaraiye.
17 Maníkó káráwiyaiwai maé'mae'a éna ímbo puwíndawi éna wembá ane'á
súrantamba ímbo awánáúndawi weyáá Fasi'aénkómá éna wení áwáuma
fí'oran-awauma waé'wae'a isaná wenáwí'a óraa'a waé'wae'a wéiye.

18-19 Tímótiyo kesááninko maanááí óraaka simámenaumpo isaaó. Ááéma
Fasi'aénkóní kísau máínda-aai entá simámakaundasaama isa'á imáyáa
é'a pó'a óraaka simáme'a súne. Minááísáfé imáyáa úmai arááíwaema
Fasi'aénkómpá'á amankúnkúmba éma arumpinkémbá érai'-aai isé méma
i-wáásímó tiyáántán-kwimáímo fasi'aén-kísáúmó maésamo máéntemba
Maníkón-aaisafe ayáántán-kwimái fasi'aén-kísáú wémae méraao súne.
Tuwímbai tirumpinkémbá érai'-aai tínaaemba uwámesa pósa Fasi'aénkón-
aai tínaaemba uwámesa méraawe.
20 Miwífínkémbá kae'nárai-tuwi'a moóráwigon-awi'a Áíméniyasi isaná
moóráwigon-awi'a Árékísanda isa'á ti'maráúnana waántáwanko ta'ótokaiye.
Maníkómpá'á sáwí-aai símai tuwáyááye sé'a ti'maráúnana waántáwanko
ta'ótokaiye.

2

Maníkómpá'á inaimó sen-ááí.

1 Maarán-ááí simátimiyo sé'a simámune. Maníkómpá'ó inaimó sembá
óraa-tantaa'an-iye. Mindásafesa inaimó sembá Maníkó seyaafá'-wáási
túwa'nai ínkwae sésa áísai esa súwi wésewe.
2 Maníkó óraa'-waasiye kenká'ó káráwiyaan-kwaasiye túwa'nai ínasa inaí
síyamba faru úmaisa moóráfinta méta Maníkóntáféta imáyáa éta arupíse
úmaisa méranaumne.
3 Miyán-ínáímó sembá Maníkón-aúranka'a kawe'-úmai sewaná póna
aamoí éna wemá sáwí-imayaafinkembo faúsínkáiwaisa póna aamoí wéiye.
4 Maníkó seyaafá'nánká sáwí-imayaafinkemba faútinkainasa wení érai'-
aaimo isáíyantafena arááí wétaiye. Miyásáfésamo seyaafá'-wáásísáfésamo
imáyáa ésamo Maníkómpá'ó inaimó sembá kawe'án-iye.
5 Maníkó mimbóráwígó méraisana Maníkówé wení waásiseti afu-
fumpimbó méraimba mimbóráwígó ména minkwáásígón-áwí'a Ísu Káráísiti
ména waási Maníkónté'a kááísatinkena
6 seyaafá'-wáási sáwí-imayaafinkemba faútinkanaumne séna aaraa-
táíyá'á pukáiye. Maníkó seyaafá'-wáási kentí sáwí-imayaafinkemba

faútinkanaumne séna miyán-kánáá tíníye siyáimba póna Ísu Káráísitimba ai'marówana kumpukáiye.
7 Miyáumai Maníkó simásimena séna aantá-waasi-i'a éma fí'onkaa-waasi simátíma'mae núwo séna si'marówa'a wení érai'-aaisafesa timankúnkúmba íyantafe'a simátíma'mae'a iyúne. Minááímó súnda ímba karo'-ááí súmpo érai'a súne.

8 Naaó'-naoken-kwaasi túwaandu ésa Maníkóntáfésa imáyáa ésa ímba aaisambá sésa ímba mósimesi-aai síyamba inaimó síyantafe'a miyán-oro súne.
9 Túwaandu ésamo Maníkón-ímáyáámó mósá maráíyamba aaremá maarámó íyantafena siráááima wétaiye. Ímba túma maimaé iyésa kawe'-úmai unáánkwátói ésa waási súfífáefo sésa ímba to'waaí ésa
10 ímba miyá-sáwí'ó íyamba kawe-kísáú aantemba maíyasa tuwánánááwe. Aaremó kesáfésamo sésa Maníkóntáfé'a imáyáa úne sen-ínímbó kawe-kísáúmó máéntemba miyán-oro.
11 Aaré ímba túma maimaé iyésa aáno úmai mésa Maníkón-aaimo sen-kwáási táái isánááwe.
12 Aaremá ímba waaiyá'á káráwiyaawi mésa waai túranka'a ímba komésa aaimó simátimiyamba aáno úmai méranaawe súne.
13 Naaófá'á Maníkó Ándámumba aifa'á úmarena ánaaemba awaaainínkómbá Ífimbo úmakaintafe'a minááí súne.
14 Waántáwanko ímba Ándámuntafena siyáifo Ífintafena karo'-ááí simámuwana érai'e séna aifa'á Maníkón-aai taráíyaiye.
15 Énifo aaremá iyámpóímo matinkáíyambo éna sáwí'a úmai méraampinkemba Maníkó tiyáíníye. Aaremó Maníkómpá'ó timankúnkúmbo ésamo wen-ímáyáámó ésamo arupíse úmaimo aáno úmaimo maé'mae'o úmae iyésamo miyámó íyanamo éna Maníkó sáwí'o úmaimo méraampinkemba tiyáíníye.

3

Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyaawi-taai.

1 Tuwímbaimo Maníkóní waásiya'o káráwiyiyan-kisau maénae síyawimo ésa tiráááimo táínda-kisau kawe-kísáún-iye siyáamba minááí érai'-aain-iye.
2 Maníkóní waásiya'o káráwiyowiti kísaumo máéwi maarán-kwáásín-owe. Miwífímbá ímba sáwí-aaimo wéraiwai ésa kímbora-inimba mapá kuráawi ésa arupíse úmai kawe'-ímáyáá aantembo owí ésa miwí túwí'o mósá maréwi ésa namu'-waasí naambá timésa tómbá timésa owí ésa Maníkón-aai kawe'-úmai simátíma'maesa wéiyowi ésa
3 ímba uwóí'o on-dómbá námae nésa uwóí'a owí ésa ímba aaisambá sésa aáno úmaimo méraawi ésa ímba óntantafesa túrande-urande owí ésa
4 miwítí naaúmpa'o méraan-kwaasiya'a kawe'-úmai káráwiyowi ésa miwítí iyámpói tifoísáísafesa ésa miwí táái wéisaiyawi ésa miyán-kwáásímó ésa Maníkóní waásiya'o káráwiyowiti kísau maénááwe.
5 Aare-iyámpóíya'o ímbo kawe'-úmaimo káráwiyowimo ésa Maníkóní waásiya'a ímba kanaa'á káráwiyonaawe.
6 Káfé'o Maníkóntáfésamo ísámaimo tíyawimo ésa Maníkóní waásiya'a káráwiyowiti kísau ímba maénááwe. Miyán-kwáásímó minkísáúmó maésamo ésa túma maimaésa iyíyana waántáwankomo sáwí-meyambo maiyáintemba miyá ónááwe.
7 Símai sáwí'a uwátínkáafo waántáwanko tamaimái wemparí'a ifáínifo Maníkómpá'ó ímbo tiyáan-kwaasiwara'o sésamo kawe'-aantemba úmai

méraawin-owe síyan-kwaasimo ésa miyán-kwáásí aantemba Maníkóní waásiya'o káráwiyowiti kísau maénááwe.
8 Maníkóní waásiya'o káráwiyaawi wétuwa'nai-owi maarán-kwáásín-owe. Arupíse úmaimo mérewi ésa ímbo kaumbo-kae'-ímáyáámó tokéwi ésa ímbo uwóí'o on-dómbó námae níyawi ésa ímbo óntantafesa túrande-urande wéiyawi ésa
9 tirumpinkémbó érai'-aaimo isésamo ombá Maníkóní érai'-aaigoni áwáuma ta'ótóráawi ésa
10 miyán-kwáásí ésa Maníkóní waásiya'o káráwiyaawi wétuwa'nai-owiti kísau maénááfo aifa'á miwítí kísau tuwánewasamo kawe'ó íya'o é'a minkísáú tíméro.
11 Miyá íyasamo ésa miwí tuwaaininтómbá maarán-ínímbán-owe. Kawe'-úmaimo méraiyawi ésa ímba tíyo-aai sen-ínímbá pósa arupíse úmai mésa seyaafá-kísáú kawe'-úmai wémaewe.
12 Maníkóní waásiya'o káráwiyaawi wétuwa'nai-on-kisau wémaewi maarán-kwáásín-owe. Kímbora-inimbo ma'maé kuráawi ésa miwítí iyámpóíya'e miwítí naaúmpa'o méraan-kwaasiya'e kawe'-úmaimo káráwiyaawi ésa miyán-kwáásímó Maníkóní waásiya'o káráwiyaawi wétuwa'nai-on-kisau maénááwe.
13 Minkísáúmó kawe'ó úmaimo maíyawi ésa Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraan-aai fasi'ámai simátimiyasa isésa miwí túwí'a mósá maránááwe.

Maníkóní áwáu-aaigoni áwáu-aai.

14 Tímótiyo kemá Póro ampáánká'á embá koawánanae sé'a wée'a maanáúfáí agaimái tuwáúmpo toráumai isaaó.
15 Empá'á kónae sé'o onda-ámbó faiyínamo e maanáúfáí toráumai isé sé kesáá Maníkóní akúntá únanasa agaimái símakaimba póta miyásá ónaumne sínone. Áfonkomo taaimó farámíntemba kesáá Maníkó méraiwaini waásisa éta wení érai'-aaisa taawiyafónaumne.
16 Érai'a Maníkóní áwáu-aaigoni áwáuma paápé úwana óraa'-waasigo éna maarán-iye.

Ísu Káráísiti marapá'á waási-i'a úmai paápé úwana Maníkóní ámútanko wentáféna séna arupíse úmai méraiwain-iye súwasa Maníkóní kísau-waasi wíyómpakewi awánowasa waási fí'o-fi'om-barafakewi wenáái simátíma'mae kuwasá wenááisafesa timankúnkúmba uwaná Maníkó kunáí'maena wíyómpa'a móankaraiye.

Minááí Maníkóní áwáu-aaigoni áwáun-iye.

4

Karo'-ááímó simátimiyan-kwaasimo paápé íyan-aai.

1 Maníkóní ámútanko afora'á séna ánaaen-kanaa tínasa tuwímbai Ísu Káráísitimba tínaaemba uwámesa waántáwankowe wení kísau-waasiyemo síyan-aai isésa karo'-ááímó síyamba arááíwaenaawe siyáiye.
2 minkáró'-wáási miwítí sáwí-tirumpinken-karo'-aai simátinkesa érai'e síwae sésa miwítí sáwí-awau ímba awánésa karo'á sésa
3 aarewé waaiyémó maíyamba aaraa matinkésa tuwímbai-tomba aaraa matinkésa miyán-káró'-ááí síyasa ánaaen-kanaa tínasa tuwímbai miyán-ámbá arááíwaenaawe. Mintóntáféna Maníkó wení érai'-aaisafesa timankúnkúmbo íyawisafena séna miyán-tómbá uwátinkaunda wéne'a súwi síwae sé'a uwátínkaraumne Maníkó siyáiye.
4 Seyaafá-tántáá'ó Maníkómó úmakaimba kawe-tántáá'án-ifo aaraa matínkááfonifo úwoi wéne'a Maníkóntáfé'a súwi seró.

5 Inaisá súndanifo Maníkó kawe'án-iye siyáimba pósa mintómbá aaraa
matínkááfonifo.

Ísuni kawe-kísáú-wáási ónemo siyáin-aai.

6 Tímótiyo simáménda-aaimo Maníkóní waásimo simátímínda Ísu
Káráísitini kísau-waasi-i'a éma po kawe'-wáási uráínone. Tómbó nésamo
fasi'ámaimo méraantemba Ísu Káráísitini érai'-aai arááíwae kawe'-úmai
simátíma'mae íyínana minááígó fasi'ánkainiye.
7 Úwoimo maní'ó sen-ááí ímba Maníkón-aain-ifo úwoi-aain-ifo ánaaeni'a
uwámuwo. Emá ayáántán-kwiye Maníkóní áwáuma arááíwae enáúma
káráwiyuwo.
8 Súgomo kawe'ó ínkwae-imayaamo ésamo ésa tiyáántán-kwiyésamo
kísaumo maíyamba mindá kawe'án-ifo Maníkóní áwáuma arááíwaenae
sésamo imáyáamo ésa tiyáántán-kwiyésa Maníkóní kísaumo maíyamba
mindá óraa-kawe'an-iye. Miyámó ésamo ésa káfé'wara ánaaenkwara'a
méraiyan-aempa'a minkísáúgó túwa'nai iye.
9 Minááí érai'an-ifo ísámai tirumpimbá ta'ótóráaro.
10 Maníkó fasi'aénkwáráwí póna seyaafá'-wáásíyá'ó káráwiyaiwai
éna wenááisafeta simankúnkúmbo úndawisa sáwí-imayaafinkembo
faúsínkáíwaimba amu'maréta póta siyáántán-kwiyéta kísausa maénaumne.

11 Tímótiyo minááí simátime sé miyán-oro siyó.
12 Ifó'-wáási óndasafesa úwoi-waasi óne sésa sáwí'a uwánkáafonifo kawe'-
úmai mé kawe'-ááí sé imáyáa timé arupíse úmai mé kawe'-aantemba
wéinasa Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo owí awánésa indantembá
miyán-oro.
13 Empá'ó ímbo kondará'ó éma waási túranka'a Maníkóní aúfáífinken-aai
toráumai simátíma'mae wéiye arááatimiyo.
14 Ááéma entáféna Maníkómó siyáin-aai simátímúwasa Maníkóní waásiti
óraa'-waasi tiyáámba enane'á ta'ótoresa sésa Maníkóní kísau mauwó
suwamá minkísáú maéndasafe ónana Maníkó fasi'aémbá ámakaifo ímbo
túwénda fasi'ámai maimaé iyuwó.
15 Simámunda-aai aantemba imáyáa é miyá úmae íyínasa seyaafá'á
awánésa sésa Maníkóntáféna fasi'ámai méraimba póna mifási'áénkó iyíníye
sénááwe.
16 Enáúma káráwiye méma simátímínda-aai imáyáa úmai kawe'-úmai
simátimiyo. Miyámó ónda kawe'-ámpá'á kónasa enááimo
ísáán-kwaasi kawe'-ámpá'á wégowe.

5

Fasi'aénkóní waásiti imáyáa arupíse uwátinkaaomo siyáin-aai.

1 Tímótiyo waurántómbá iyafákémbá ímbo sindá enafontáfémo aáno
úmaimo séndantemba miyáumai simátimiyo. Enáfámarimbo óndantemba
ifó'-wáási miyá uwátinkaao.
2 Enanóisaimo óndantemba áráankantomba miyá uwátinkaao.
Enáúmbarimbo óndantemba aú-inintomba miyá kawe'-aantemba
uwátinkaao.

3 Keto'-ínínti tíráá'maarina'i tinááwaina'i mésamo ésa miwí túwa'nai oro.
Énifo keto'-ínímbó timááraamo ímbo méren-inimba túwa'nai uwo.

4 Énifo keto'-ínínтí tíráá'maarina'i tinááwaina'i mésamo ésa miwí túwa'nai oro. Miwítí aifaráán-kísáú miwí tinófoi túwa'nai oro. Miyámó íyambo ésa káráwimaesamo iyáam-beyambo timíyamba Maníkó aamoí íníye.
5 Keto'-ínímbá timáára ímba méraan-inimbo ésa sésa Maníkó kenká'á káráwiyiniye sésa Maníkómpá'á inaí símae wéiyesa súwa'nai ínkwae sésa inaí wésewe.
6 Énifo keto'-ínímbó marapá-tántáátáfésamo tiráááísafesamo ésamo ombá Maníkóní némpa'a méraawe.
7 Keto'-ínínтáfésa sésa sáwí'a úmai méraawe sefáínifo simámunda-aai simátimiyo.
8 Maníkón-aaisafesamo karo'émó sembá mindá sáwí'a ombánifo tuwímbaimo ésamo miwítí akúnká'é miwí timáára'emo ímbo kawe'-úmaimo káráwiyombo ésa Maníkón-aai tínaaemba uwámakaamba mindá óraa-sawi'a wéowe.

9 Keto'-ínímbó Maníkóní kísaumo máén-inimba saafá úmai túwí'a agauwó. Mindá maarán-ínímbán-owe. Áráankamba késa 60 aatai maisukáan-inimba ésa kímbora-wambo maimaé kuráan-inintomba ésa
10 mininíntóntáfésa kawe-kísáú wémaewe sen-ínímbá ésa miwí tíráá'marinka'a kawe'-úmaimo káráwiyaan-inimba ésa namu'-waasí tómbó tímén-inimba ésa Maníkóní waási kawe'ó uwátínkáán-inimba ésa umbai-tántáá'ó makáan-kwaasi túwa'nai on-ínímbá ésa miyán-káwé-kísáúmó wémaen-keto'-inin-tuwi'a agauwó.
11 Aú-keto'-inin-tuwi'a ímba agauwó. Miwí Maníkóní kísau wémaesa ánaaemba waaí maénae-imayaamo ésa Ísu Káráísitinka'o fasi'aén-ááímó símaresa ímba imáyáa ésa waaí maíyasa
12 tuwímbai tuwánésa sésa Ísu Káráísitinka'o fasi'aén-ááímó símakaan-aaima taraisésa sáwí'a uráawe sénááwe.
13 Miyáumai maaráwárá'á ésa ímba kísau maésa nambá'-aantemba nésa ímba kísau wémaesa tíyo-aai símae wénesa moparáwíntáfésa wendé wenden-iyé-ááí simátíma'mae nésa aanáfómó ímbo siyénka'a ke simásuwesa sénááwe.
14 Mindásafe'a simáme'a súne. Aú-keto'-inimba waaí maésa iyámpói matinkésa kawe'-úmai káráwiyesa miyámó íyamba kesáámá ímba sáwí'a úmaisa méraunda pósa Maníkóntáfésamo ímbo aamoimó íyawi kentáási áwáumo saafá ésamo ésa ímba símai sáwíta uwásinkanaawe.
15 Tuwímbai-keto'-inimba kawe'-ámbá é'a ifátuwesa waántáwankoni sáwí-ampa'o wéaraaiwaentafe'a súnda-aai simámune.
16 Maníkón-aaisafesamo timankúnkúmbo on-ínímbá miwí timáára afinkembo keto'-ínímbó méraamba túwa'nai oro. Maníkóní waási keto'-ínímbá timáára amo méraan-inimba Maníkóní kísaura'o tukáan-ontantamba túwa'nai ofáínifo keto'-ínímbá timáára amo ímbo méren-inimba minóntántámbá túwa'nai oro.

17 Maníkóní waási miwítí óraa'-waasi kawe'-úmai káráwiyaawisafesa imáyáa ésa miwítí méyámbá mósá ma'mái tíméro. Minóráá'-wáásífínkémbá tuwímbai Maníkón-aai fasi'ámai simátimesa óraa-kisau wémaewisafesa imáyáa ésa miwítí méyámbá mósá ma'mái óraa'a tíméro.
18 Minááísáféna naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna puru-makagóní kísaura'-meyantafena séna

waási tómbá wíti-aramba ásima piyíndasafena purumakagón-aísamai
támai tafandaafá úmai ásima ufítúwáínka'a purumakagón-óika'a ímba
kárá'esa ifátúwéwana úwoi ména tuwímbai náíníye

agaimaréna siyáiye. Moóráfa'a agaimaréna séna

kísaumo máéwi méyámbá máéro
agaimaréna siyáiye. Maníkóní waási minááímá imáyáa ésa miwítí óraa'-waasiti méyámbá tíméro.
19 Maníkóní waásiti óraa'-waasi tíyo'o fáíyan-aai ímba isaaó.
Énifo kaumbo-kae'-wáásímó tésamo síyan-aai miwí táái isaaó.
20 Sáwí'o úmae íyówisafe seyaafá'-wáási túranka'a fasi'aén-ááí simátimiyo. Miyámó inasamó ésa seyaafá'-wáási táátafesa ésa miwí túma káráwiyonaawe.

21 Maníkón-aúranka'e Ísu Káráísitin-aúranka'e Maníkóní wíyómpaken-kisau-waasi túranka'e óraaka'a simáme'a súne. Simámundantemba uwo súne. Aaigóní áwáumo ímbo ísarendarakembo e ímba aaí simátiminone. Aaigóní áwáumo ísarendarakembo e kawe'-úmai simátiminone. Ímba waási tuwínkaa'-uré sindá seyaafá'-ááímá afora'-aantemba simátimiyo.
22 Moóráwigomo Maníkóní kísau maínkwae sémo e ímba ááéma íyáfasinankenda awánasuwe ánaaemba íyáfasinankaao. Sáwí'o wéiya ímba ewárá'á tiráái wáínda kawe'-úmai káráwimai kawe'án-uwo.

23 Tímótiyo enarumpinkémbó áí'o énamo tuwímbai-kanaamo áúfa'o wínamo e non-úran-aantemba ímba nendá taaérampinken-domba naaó súne.
24 Tuwímbaimo sáwí'o ombá tuwánaawasa sáwí-meyamba wémaefo tuwímbaimo sáwí'o ombá miwítí áwáuma ánaaemba paápé íníye.
25 Miyáumai tuwímbaimo kawe-kísáúmó máémba tuwánaawasa tuwímbaimo kawe-kísáúmó máémba ímba tuwánaamba miyámó owítí áwáuma ánaaemba paápé íníye.

6

1 Wayó-kísáúmó máén-kwaasi Maníkóní waásisafe maanááí simátimiyo. Káráwiyaan-kwaasi-tuwi'a óraa'a uwátinke'a miwítí kísau kawe'-úmai máéro simátimiyo. Miyámó íyasamo ésa Maníkón-áwí'e Maníkón-aaiye ímba símai sáwí'a ónááwe.
2 Káráwiyaan-kwaasi Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo owísáfésa miwítí wayó-kísáú-wáási sésa Ísu Káráísitini waásimo úndantemba miwíwárá'á Ísu Káráísitini waási póta miwí túwí'a ímba óraa'a uwátinkanaumne sefáínifo maarán-ááí seró. Maníkón-aaisafe'o simankúnkúmbo úndantemba miwíwárá'á Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba wéowa'a sirumbá timé'a pó'a miwítí kísau kawe'-úmaimo máénda minkísáúfínkémbá kawe-tántáá'á maénááwe sé
wayó-kísáú-wáásísáfé mináái simátimiyo.

Maníkóntáfésamo imáyáamo ésamo méraamba óraa-tantaari'o on-ááí.

Tímótiyo simámunda-aai óraaka simátimiyo.
3 Tuwímbaimo fí'on-aaimo simátimesamo kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráísitin-aaimo kawe'-ááímó ímbo arááíwaesamo Maníkóní áwáu-aaimo ímbo wéaraaiwaewi
4 miwí túma maimaé wéiyesa seyaafá-tántáákóní áwáuma ímba ísaraawe. Miwífímbá sáwí-imayaa wéraisasa aaigóní áwáusafesa sáwífa'-aai sésa kesááigo íyáákainkwae-aai sewasá miyá-sáwí-ááífínkémbá tirumbá sáwí'a uwátinkesa aaisambá sésa túwí'a símai sáwí'a uwátinkesa sáwí-imayaa uwátinkesa
5 aaisambá símae wénowe. Miyámó on-kwáási miwítí imáyáa símai sáwí'a ésa érai'-aai ifátuwesa karo'-ímáyáá ésa sésa sáwífa'-ontama maénae sésa Maníkóní aambá wéaraaiwaewe-karo'-imayaa wéowe.

6 Miyán-káró'-ímáyáámó ombánifo Maníkóní aambó érai'o arááíwáéwi
imáyáa ésa sésa Maníkóntáfé'o imáyáamo é'o méraunda óraa-tantaa'an-ifo
makáunda-ontama mindá kanaán-iye wésewe.
7 Kesinóisaisa óntaiyainta masínkaraawe. Púwóndasa ínta óntawarata
maimaéta kónaumne.
8 Unáánkwátóiye tóné makétaamo éta mindá kanaán-iyesa sénaumne.
9 Óntasafe-imayaamo owí misáwí-ímáyáágó tafisínana sáwí-
tantaatafesamo tiráááisafesamo íyan-tantaako miwí ta'ótorainasa sáwí'a
úmai tai'ánááwe.
10 Fí'o-fi'o-sawi-imayaagoni áwáuma óntamba maénae-imayaasafesa
aamoí wéowe. Tuwímbai óntamba maénae-imayaa aantemba wéesa
Maníkón-aai ifátuwesa umbai-tántáá'á maésa tirunkó umbaí taisasá
méraawe.

Maníkón-aúranka'a arupíse úmai méraaomo siyáin-aai.

11 Tímótiyo emá Maníkóní waási éma miyán-tántáákómbá ánaaemba
uwáme Maníkón-aúranka'a arupíse úmai mére wentáfé-ímáyáá wéema
seyaafá-kísáú kawe'-úmai wémae imáyáa wétime Maníkóntáfé fasi'ámai
aáno úmai mére miyán-tántáátáfé ayáántán-kwiye méraao.
12 Waásimo méyámbó maénaesamo tuwaantantésamo kontembá emá
Maníkón-aaisafe amankúnkúmba e ayáántán-kwiye minámbá arááíwa'mae
aúí'a úmai maé'mae'o inda-ámbá arááíwa'mae iyuwó. Áááma sáwífa'-waasi
túranka'a paápééma séma Maníkón-aai érai'-aai pó'a wenká'á kááísamai
méraumne sundará'á Maníkó entáféna aúí'a úmai maé'mae'a wéone siyáiye.
13 Maníkó seyaafá'ó méraawiti áwáugon-iye. Ísu Káráísiti aaimó
sí-náúmpá'á óraa'-waasigon-awi'a Póntiyasi-Páíratimba kawe'-ááímó
simámakaiwain-iye. Minkáé'nárai túranka'a embá óraaka simáme'a súne.
14 Kentáásí Fasi'aénkó Ísu Káráísiti marapá'ó ímbo kunkáindara'a wemó
siyáin-aai arááíwa'mae wéiye kawe'-aantemba wéinasa awánésa sésa
minááí érai'-aain-iye sénááwe súne.
15 Maníkó Ísu Káráísitintafena séna kumuwómó sínda-kanaa kumíníye.
Maníkó kawe'-aantembo iwáí éna weyáá seyaafá'nánká káráwiyaiwai éna
seyaafá-fásí'áénkwárá'-wáási wení fasi'aénkó íyáákaraiwai éna seyaafá-
káwáá-wáásíyá'á kawáán-uráiwai éna
16 weyáá ímba puwíndawi éna fí'ora-sara'o méraiwai isasá miyá-sárá'á
ímba waási kanaa'á koméranaawe. Maníkómbá seyaafá'-wáási ímba
túrantamba wéawanesa ímba kanaa'á túrantamba awánánááwe. Wenáwí'a
óraa'a waé'wae'a isaná wení fasi'aémbá waé'wae'o imbá mindá érai'-aain-
iye.

17 Tímótiyo moparáwínkwárá'-wáásísáfé óraaka simátime sé ímba
túma maimaé iyé'a ímba moparáwíntáfé'a aamoín-oro. Mindá
tai'áínda-tantaa'an-ifo ímba amu'márémba Maníkó seyaafá-tántáátáámó
wésimiwaintafe'a amu'maré'a mé'a aamoín-oro simátimiyo.
18 Moórá-aai moparáwínkwárá'-wáási simátime sé kawe-kísáú wémae'a
túwa'nai úmae wéiye'a moparáwímbá tuwínkaa'-úmai tíma'mae íyóro.
19 Miyámó é'o é'a miyámó íyan-tantaatafe'a ánaaemba kembiwímó
túwa'nai índa-tantaa'a wéraina'a miyámó é'a kawe'-úmai méranaawe
simátimiyo.

20 Tímótiyo Maníkó simámakain-aaiye arááánámakain-aaiye káráwimai
kawe'án-uwo. Maníkómbó ímbo arááíwáén-kwaasi úwoi-aai wésefo minááí

ánaaemba uwátimiyo. Karo'á sésa seyaafá-tántáá'á ísaraumnemo mósimesi-aaimo síyamba ánaaemba uwátimiyo.
21 Tuwímbai sésa seyaafá-tántáá'á ísaraumne sésa pósa Maníkómpá'ó timankúnkúmbo on-ámbá ifátukaawe.

Maníkó seyaafá'-wáási úwoimo wétuwa'nai-intafe'a inaí súne.
Kemá Póro súnda-aai taí'áiye.

2 Tímóti

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai úmai sísamaifakemba afakaeté-aataiya'iyo miyáumai-aatai maisuwéna Tímótin-imayaa éna maanááí agaimái tuwówana wenópa'a kuráiye. Ísun-aai simátíma'mae iyúnkakemba Rómu-naopa'a ándáfa'a ánkarowana ména Tímóti Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyontafena imáyáa éna maanááí agaimarówana wenópa'a kuráiye.

1 Tímótiyo kemá Póro maanááí maanáúfáífímbá agaimaráúmpo isaaó. Maníkó wení imáyáafinkemba kentáféna séna aantá-waasi-i'a éma Ísu Káráísitin-aai kosimátíma'mae núwo séna si'mákaiye. Maníkó óraaka'a séna Ísu Káráísitiye'a kááísamai méraamba pó'a aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe siyáin-aai kosimátíma'mae núwo séna si'mákaiye.
2 Tímótiyo kesáánimba óna'a sirumbó wéamundawi ómpo maanááí maanáúfáífímbá agaimaráúmpo isaaó. Maníkó kentáásifowawe Ísu Káráísiti kentáásí Fasi'aénkóe úwoi áwa'nai esarai tirumbá uwánkesarai faru uwánkaayantafe'a inaí súne.

3 Kesíwá'námo Maníkómbó arááíwakaantemba kemá miyá únana mindásafena kesirumpimbá ímba aaí wéraiye. Maníkómpá'ó inaimó súnda entáfé'a imáyáa é'a aasiyaasí áísai e'a súwi simánkaumne.
4 Ifi'ó tasínkaraanda imáyáa é'a aneka'á awánánae-imayaa úmae wéiye'a embó awánaanda sirunkó óraa-kawe'a íníye.
5 Ísu Káráísitin-aaisafemo amankúnkúmbo ónda ímbo óikakembo óndamo arumpinkémbó óndasafe'a imáyáa úne. Aifa'á enaráárán-áwí'a Róísi Maníkón-aaisafena amankúnkúmba úwana minkákémbá enanón-áwí'a Yúnísi Maníkón-aaisafena amankúnkúmbo uráimba ewárá'á miyá wée Maníkómpá'ó amankúnkúmbo ónda érai'a mindá ísaraumne.
6 Mindásafe'a simáme'a súne. Maníkómó fasi'aémbó ámakaimba ta'ótoke wení kísau mauwó. Maníkóní kísaumo máíndasafe'a siyáámba ane'á ta'ótoraawanana Maníkó fasi'aémbá ámakaiye.
7 Maníkó imáyáasa símakowata fasi'ámaisa méta ínta sáátafeta éta imáyáasa wétimeta kesúrata káráwimai kawe'á uréta úndasa po Maníkómó fasi'aémbó ámakaimba ta'ótoke wení kísau mauwó.

8 Mindásafe kentáásí Fasi'aénkó siyáin-aaimo simátimendasafena ímba áá'a íno. Fasi'aénkóní
waási-i'o úndarakemba ándáfa'a sínkaraawa'o méraundasafena ímba áá'a íno. Maníkó fasi'aémbá ámímba po ásé-aai simátímínasamo áí'o índa-i'o uwánkaiyamba sí'o úni'o uwásínkaraantembo uwánkaiyamba ímba imáyáamo indá fasi'ámai méraao.
9 Maníkó séna sáwí-imayaafinkemba faútínkáana'a kawe'-aantemba úmai méraaro siyáiye. Kesáá
kawe-kísáúmó maúndasafenasa ímbanifo wení imáyáafinkemba séna úwoi túwa'nai ónaumne siyáimba póna kentáásí sáwí-imayaafinkemba faúsinkenasa séna kawe'-aantemba úmai méraaro siyáiye. Áwáura'a Maníkó maramá ímbo úmakonka'a Ísu Káráísitini kísausafena imáyáa éna séna úwoi túwa'nai ónae'a to'mayaa úne siyáiye.
10 Maníkó kentáásáfénawe séna to'mayaa úmakaimba paápé úwana Ísu Káráísiti marapá'á kuména kentáásí sáwí-imayaafinkemba wéfausinkaiye.

Waási púwówini áwáuma wemá íyáákena taí'ásuwowasa wíyómpa'a aúí'a úmai maé'mae'a ésa ímba puwónááwe.
Minásé-ááí paápé úwata ísaraumne.

11 Minásé-ááímó simátíméndasafena Maníkó simásimena séna aantá-
waasi-i'a éma ai'máráana maanásé-ááí simátíma'mae núwo súwa'a
12 miyámó ówándarakemba sí'o úni'a úmai ándáfa'a sínkaraawa'a mé'a
ímba sigaesáfé'a úne. Moóráwigon-aaisafe'o érai'emo sé'a wenká'ó
simankúnkúmbo úndawimba awáné'a símakain-kisau káráwisa'a minááí
érai'-aain-iye súnda pó'a ímba sigaesáfé'a úne. Maníkó waásimo méraawini
áwáuma tísai índa-kanaa ímbo tiyáindara'a símakain-kisau wégarawiye.
13 Tímótiyo érai'-aaimo simámakaunda arumpimbá ta'ótore arááíwae
Ísu Káráísitiye'a kááísamai mé wenááisafe amankúnkúmba wée wembá
arumbá amé miyá úmae iyuwó.
14 Maníkó érai'-aaimo simámakaimba Maníkóní Ufaen-ámútánkó ken-
táásirumpimba méraimba po wení fasi'aéntámbá minéráí'-ááí káráwiyuwo.

15 Ésiyaa-marafaken-kwaasi seyaafá'á tínaaeni'o uwásiyukaampinkemba
kae'-wáásí moóráwigon-awi'a Físérasi isaná moóráwigon-awi'a Émósénisi
isamá minááí ísaraane.
16 Moóráwigon-awi'a Ónésíforasi kesópa'a tóso éna kawe'-ááí simásimena
kesí imáyáa aúí'a uwásinkena ándáfa'o méraunda ímba aigaesáféna isa'á
mindásafe'a Fasi'aénkómpá'á inaí súnda Ónésíforasi wení naaúmpa'o
méraan-kwaasiye kawe'á uwátinkainkwae sé'a inaí súne.
17 Wemá Rómu-naopa'a taména siyaafáí émena ándáfa'o méraunda
tasuwánéna kesí imáyáa aúí'a uwásínkaraiye.
18 Ááéma Éfésási-naopa'a koméraawanana sáwífa-kanaa wemá súwa'nai
úwa é'a awánaraane. Miyámó uráintafe'a súne. Fasi'aénkó waásimo
méraawini áwáumo tísai índa-kanaa tínana Fasi'aénkó wentáféna arumbá
uwánkainiye súne.

2

I-wáásímó fasi'ámaimo méraantemba miyáumai fasi'ámai méraaomo siyáin-aai.

1 Kesááninkoo Ísu Káráísiti úwoi wéawa'nai-ifo fasi'ámai méraao.
2 Sáwífa'-waasi túranka'o simátimewanda-aai isé kawe'-ímáyááwárá'-
wáásí fasi'ámaimo méraawi kawe'-úmaimo simátimiyawi simátímínasa
miwíwárá'á ta'ótokesa simátíméro.

3 I-wáásímó umbai-tántáá'ó tímémbo fasi'ámaimo máéntemba Ísu
Káráísitini waási-i'a óndarakemba embá umbai-tántáá'á ámémbanifo
fasi'ámai méraao.
4 I-wáásí miwítí óraako aamoí ínkwae sésa wenáái wéaraaiwaesa ímba fí'o-
fi'on-tantaatafesa imáyáamo íyamba óraakoni kísausafesa imáyáa wéowe.
5 Moórá-aai isaaó. Tuwaantantésamo kontembá moóráwigomo wení
óraakon-aaimo isénamo awaantanténamo iyénamo éna méyámbá máíníye.
6 Moórá-aai isaaó. Kísaumo fasi'ámaimo owímó ombá tómbó fakaráán-
kanaamo tisasá aifa'á fáká'mai wénaawe. Minááí imáyáa é Ísu Káráísitiye'a
fasi'ámai méraao.
7 Simámunda-aai imáyáa inaná Fasi'aénkó imáyáa amína minááígóní
áwáuma isáínone.

8 Ísu Káráísiti Téfítin-aísaafitantambo uráiwai puwénamo
íyáfasinkaiwaintafe imáyáan-uwo. Minááí ásé-aai simátímakaunda-aain-iye.
9 Minásé-ááímó simátimewandarakemba ándáfa'a másinkesa sáwí'o
owímó tíyayaanka'o kárá'umaesamo mátinkaantemba kembá síyayaanka'a
kárá'umaesa sí'o iní'a úmai ándáfa'a másínkaraafo kemá úwoi ménaumpo
Maníkón-aaigo wété ínasa ísáaro.
10 Mindásafe'a Maníkómó wemparí'o úmáráín-kwaasisafe'a imáyáa é'a
pó'a umbai-tántáátáfé'a ímba imáyáa é'a méraumne. Ísu Káráísiti miwítí
sáwí-imayaafinkemba tí'maena kawepá'á métinkainasa sámo kain-áémpá'á
maé'mae'o íyantafe'a umbai-tántáátáfé'a ímba imáyáamo únda fasi'ámai
méraumne.

11 Maanááí érai'-aain-iye.

Ísu Káráísitiye'a kááísamaisa méraundasa póta puwétaamo éta weséta
méranaumne.
12 Umbai-tántáá'ó ímbo imáyáamo éta fasi'ámaimo métaamo éta
waásiya'o káráwiyintemba kesááwárá'á miyásá ónaumne. Sínaaembo
uwámenanasaamo éna kentááwárá'á miyá íníye.
13 Wenááisafetaamo simankúnkúmbo urétaamo ifátúwáananasaamo éna
wemó sintembó miyámó éna ímba kanaa'á tuwéna fí'on-aai síníye.
Minááí érai'-aain-iye.

Maníkóní kísau arupíse úmai maínana aamoí uwánkainomo siyáin-aai.

14 Tímótiyo Maníkón-aúranka'a maanááí símai tááka-tinke óraaka
simátíma'mae iyé sé maanááí imáyáan-oro. Úwoi-aaisafe'a sáwífa'-aai sé'a
aaisambá wésefo minááí ifátúwáaro. Minááímó isáíyanamo éna minááígó
ímba kawe'á uwátinkaina'a sáwí'a ónááfo súnda-aai simátíma'mae iyuwó.
15 Maarán-kwáási-í'o ónae sé maarán-uwo. Érai'-aaimo arupíse úmai
simátímíndawima éma Maníkóní kísau-waasi éma ení kísausafe ímba
aigaesáfé indawí éma miyámó émo e Maníkón-aúranka'o ménda simámena
séna kawe'-úmai méraane síníye.
16 Úwoi-aai Maníkómbó ímbo aráááíwáén-kwaasimo sen-ááí ánaaemba
uwámuwo. Miyán-ááímó sen-kwáási ímba Maníkóntáfésa imáyáa ésa
sáwísáwí'a úmae wéiyowe.
17 Sowáéfitambo énamo seyaafá-túfá'ó intembá miwí tááigo wété imbá
pósa sáwí'a ónááwe. Miwífínkémbá kae'-wáási túwí'a moóráwigon-awi'a
Áíméniyasi isaná moóráwigon-awi'a Fáírítasi
18 minkáé'nárai érai'-aai ifátuwesarai sésarai pukáundafinkenta é'a
íyáfasinkaunda póta ánaaemba aneka'á ínta íyáfasinanaumne séyasa isésa
tuwímbai Ísu Káráísitin-aaisafesa kae'-ímáyáá wéowe.
19 Áfombo fasi'ámaimo faimáráántemba Maníkó áfonkaan-tantaa'a
fasi'ámai faimaréna minká'á aúfái agaimaréna séna Fasi'aénkó wení waási
é'a tuwánaraiye séna moórá-aai agaimaréna séna Fasi'aénkóní waási únemo
sewí sáwí'o ombá tínaaemba uwáméro agaimaréna siyáiye.

20 Moórá-aaimo simáménda isaaó. Óraa'-naumpa'a tuwímbai-taufa'a
marésa tuwímbai korí-óntántámbó úmakaan-taufa'a marésa tuwímbai
taaisambó úmakaan-taufa'a marésa tuwímbai agari'-márásámbó úmakaan-
taufa'a marésa óraa-kanaa aantemba korí-táúfápínkémbá nésa úwoi-kanaa
taai-taufápínkémbá wénaawe.

21 Simátímakaunda-sawi-kisaugombo tínaaembo uwámesamo kawe'-úmaimo méraawi kawe-táúfákáámbá úmai mésa Maníkóntáfésa imáyáa wéesa Maníkómó kawe-kísáú timíndasafesa to'mayaa úmai méraawe.
22 Ifó'-wáásímó sáwí-tantaatafesamo tiráááísafesamo ombá ánaaeni'a uwátime arupíse úmai mérenda-imayaa é Maníkón-aaisafe amankúnkúmbo úmae iyí-ímáyáá wétime faru úmai mé tirumpimbó kawe'-aantembo imáyáamo ésamo Fasi'aénkómpá'ó áísai esamo súwa'nai ínkwae sésamo ontembá miyán-uwo.
23 Úwoi-aaisafesamo sáwífa'-aaimo sembá minááíyákémbá aaisambó sembá ísaraampo ánaaeni'a uwátimiyo.
24 Fasi'aénkóní kísau-waasi ímba aaisambá sésa faru uwátinkesa kanaa'á aráátimesa aaisambó sembá tasí uwátinkesa
25 wempa'á mésa miwímó kentááimo taráísón-kwaasiti imáyáa kawe'á uwátinkesa miyámó íyanamo éna Maníkó imáyáa timínasawa Maníkómpá'á tésawa érai'-aaisafesa érai'e sénáá ína sénááo. Mindásafesa Fasi'aénkóní kísau-waasi amu'marésa méranaawe.
26 Waántáwanko ken-ímáyáá íwae séna miwí ta'ótokaiye. Érai'-aaisafesamo érai'emo sésamo ésa kawe'-ímáyáá ésa waántáwankomo ta'ótotuwenamo méraimpinkemba tufíntuwesa Maníkómpá'á ténááwe.

3

Ánaaen-kanaagon-aai.

1 Tímótiyo ánaaen-kanaamo tíndamo umbai-tántáá'ó paápé índasafe imáyáan-uwo.
2 Minkánáárá'á waási maará íyamba kesáfésa aantemba aamoí ésa óntantafesa aamoí ésa kesáfésa kawe'-wáásí úne sésa kentúma maimaé wéiyesa tuwímbai símai sáwí'a uwátinkesa tinófoi-taai taraisésa túwa'nai owísáfésa ímba súwi sésa Maníkóntáfésa ímba imáyáa ésa
3 miwítí waási ímba imáyáa timésa ti'ó kaótuwe méraamba ímba aaweyáá ésa karo'-ááí simátinkesa miwí túra'a ímba káráwiyesa tiyésa kawe-tántáátáfésa tíyántafesa uwátinkesa
4 namuro-wáásísáfésa miwítí waási pintaru'á ésa sáwí'a uwátínkáaro sésa sáwí-amba ááéma aráááíwaesa miwí túma mósá marésa sáwí-tantaatafesa tiráááísafesa ésa aamoí ésa Maníkóntáfésa ímba aamoí ésa
5 waási túranka'a Maníkóní waási úne karo'á sésa Maníkóní fasi'aémbá tínaaeni'a wéuwamefo miyámó on-kwáásí ánaaemba uwátimiyo.
6 Miwífínkémbá tuwímbai fí'o-fi'on-daumpa'a iyésa ímbo kawe'-ímáyáámó on-ínintáfésa karo'-ááí sewasá isésa miwí tááisafesa érai'e wésewe. Minínímbá aoisaambá owaná óraa'-i'a isasá miyá-sáwí-tántáá'á tiráááísafesa owaná misáwí-tántáákó minínintómbá ta'ótokaiye.
7 Minínintómbá seyaafá'-wáásí tááí isésa ímba kanaa'á tuwímbai isésa érai'-aai ta'ótokaawe. Mindásafesa miyán-káró'-wáásí tááisafesa érai'e wésewe.
8 Naaófá'á Mósesemo méronka'a kae'nárai-tuwi'a moóráwigon-awi'a Yánísi úwana moóráwigon-awi'a Yámbírísiye'o Mósesen-aaimo taráíyaayantemba minkáró'-wáásí miyáumai érai'-aai taraisésa imáyáa sáwí'a ésa tóikakemba Maníkón-aaisafesa érai'e wésefo
9 ímba óraaka'a miyá ónááwe. Miwí karo'-ááí sésa méraamba tuwánésa sésa karo'-wáásín-owe sésa miwí tááí ímba aráááíwaenaawe. Naaófá'ó Yánísiye Yámbírísiye'o siráááyan-karo'-aaisafesa miyá siyáawe.

Érai'-aai ta'ótore méraaomo siyáin-aai.

10 Miwí miyá wéofo emá ímba miyá uráampo naaó'-naoken-
kwaasi simátimunda-aai isé kemó méraundawini áwáuma suwáné
kemó wénundawini áwáuma suwáné uréma po mináái wéaraaiwaene.
Maníkómpá'á simankúnkúmba é'a faru úmai mé'a imáyáa timé'a umbai-
tántáápímbó fasi'ámaimo méraunda-aai ísaraane.
11 Ántíoku-naopa'e Áíkóníyamu-naopa'e Rísítara-naopa'emo
maéwándara'a umbai-tántáá'á siméśa sí'o úni'a uwásínkówa'a ímba imáyáa
é'o fasi'ámaimo maéwánda suwánaraane. Kempímbá óraa'-umbai-tantaa'a
úmbanifo Fasi'aénkó mimpínkémbá síkaiye.
12 Ímba ken-aantemba sáwí'a uwásínkaraafo maarán-kwáásíwárá'á sáwí'a
uwátinkanaawe. Ísu Káráísitiye'o kááísamai mé'a wentáfé'o imáyáa é'o
mé'a miyá ónaemo sewí umbaí timénááwe.
13 Sáwí-waasi karo'-ááí sésa fí'owiti imáyáa kotafisewí sáwí'a úmae iyésa
tuwímbai karo'á simátinkesa miwí karo'á simátiyuwanaawe.
14 Emá ímba miyá indá simátímakaunda-aaisafe érai'e fasi'ámai sé mináái
fasi'ámai ta'ótoraao. Minéráí'-ááímó simátímakaundawisa kawe'-úmai
suwánaraanda po mináái fasi'ámai ta'ótoraao.
15 Emá iyámpói mérondara'a Maníkón-aai aúfáífinken-aai simátíma'mae
íyúmba ísaraanda káfé'wara'a wéisaane. Maníkón-aai aúfáífinken-
aai toráumaimo awánaawi kawe'-ímáyáá ésa Ísu Káráísitin-aaisafesa
timankúnkúmba owaná Maníkó sáwí-imayaafinkemba wéfautinkaiye.
16 Maníkó imáyáa timúwasa Maníkón-aai aúfáífimba seyaafá'-
ááí agaimakáamba pósa mináúfáífínkén-ááísámbá Maníkóní aambá
aráátíméwasa aoisaambó uráantafesa óraaka sésa sáwí-imayaa arupíse
uwátinkesa kawe'-aantemba úmai méraiyan-amba wéaraatimewe.
17 Maníkóní kísau-waasimo Maníkón-aai aúfáífinken-aaimo ísámaimo
kawe'ó íyanamo éna minááígó kawe-kísáú-wáásí-í'a uwátinkainasa
Maníkómó kawe-kísáúmó timínda-kisau fasi'ámai kawe'-úmai maénááwe.

4

1 Tímótiyo Maníkón-aúranka'e Ísu Káráísiti pukáan-kwaasiye túnaraan-
kwaasiye miwítí áwáumo tísai índawin-aúranka'e óraaka simáme'a súne. Ísu
Káráísiti marapá'ó kumínda-imayaa é'a wení waásiya'o kawáánínda-imayaa
é'a óraaka simáme'a súne.
2 Seyaafá-kánáá Maníkón-aai óraaka simátime kawe-kánáámó índa
simátime sáwí-kanaamo índa úwoi mindáwara'a simátime wempakémbá
simátímínana minááígó tirumbá waeráínasa isáíyamba miwítí imáyáa
arupíse úmai fasi'átinke simátíma'mae wéiye ímba ifátuwaao.
3 Ánaaemba moórá-kanaa tínasa érai'-aai ímba ísámae iyónááfo káfé'a
érai'-aai simátíma'mae iyuwó. Ánaaemba moórá-kanaa tínasa sáwí-
tantaatafesa tirááísafesa ésa aamoí íyan-aai simátimiyan-kwaasisafesa
tiyaafáí ésa miwí táái aantemba isésa
4 érai'-aai tínaaemba uwámesa maní'-ááí isáíyambanifo
5 emá fasi'ámai ménana umbai-tántáá'ó empá'ó tínda fasi'ámai méma
Maníkón-aai simátíma'mae wéiye wení kísau maimái tai'aaó.

6 Maníkóntáfésamo imáyáamo ésamo nombó fatíyóntemba kárika'a kembá
Póromba sínkamiyana kesí naaegó miyáumai kumína'a puwónaumne.
7 Tuwaantantésamo kontembá kawe'-úmai wé'a ayáíyá'á komé'a
Maníkóní érai'-aai ta'ótoke'a simátímakaunda

8 Fasi'aénkó kesí méyámbá tokáimba póna arupíse úmaimo méraunda-
anondaa simíníye. Ánaaemba Fasi'aénkó arupíse úmai-meyambo timíndawi
siména ímba ken-aantemba simínífo kumíndasafesamo aamoimó ésamo
amu'makáawiwara'a wétimena simíníye.

9 Tímótiyo úwoiyaambo kesópa'o tinda-ímáyáá
wée méraao.
10 Moóráwigon-awi'a Tímasi marapá-tántáátáféna aamoí éna póna
siyuwéna Tésróníkaa-naopa'a kóísana moóráwigon-awi'a Kérésénisi
Kárésíyaa-marafa'a kóísana moóráwigo Táítási Tárímésiyaa-marafa'a
kóísana
11 Rúku weyáá kesé'a méraifo Máákaamba koáí'mae tekaiyó. Mááka
tasúwa'nai éna Maníkóní kísau tamáíno.
12 Moóráma Tíkíkaasimba ai'maráúnana Éfésási-naopa'a kóuraiye.
13 Áááma Tóróasi-naopa'a kesí wáá'a tuwááwánana Kápási káráwiyaifo
maimaé téma aúfáí-wandaaiwara'a aifaráán-tántáá'á kári'-aufaiwara'a
maimaé tiyó.

14 Moóráwigon-awi'a Árékísanda wení kísau kópaa-ontantambo tuwímbai-
tantaa'o iwáí óraa-sawi'a uwásínkáímba póna Fasi'aénkó anondáá sáwí-
meyamba amíníye.
15 Maníkón-aaimo simátimewanda wemá símai taráísukaifo wembá
káráwiyuwo.

16 Aifarí'e'o aaimó simásínkáámbo minááímó sénae'o únda seyaafá'-
wáásí ímba sáéfo tésa súwa'nai uwa'á Maníkóntáfé'a ímba anondáá sáwí'a
uwátinkaao súne.
17 Miwí ímba súwa'nai uwaná Fasi'aénkó súwa'nai ena fasi'aémbá
símísa'a Maníkón-aai seyaafá'-ááímó simátímakaunda ímba Yúndaa-
waasin-ifo fí'onkaa-waasi siyáunda ísaraawe. Áwáífiyaamo in-íyánkón-
óipinkembo maiyauwénamo kawepá'ó móánkáíntemba Fasi'aénkó aaifimbó
maisínkáámpinkemba síkena
18 sáwí'o uwásínkémpinkembo éna sí'mai wíyómpa'o wemó kawáánipa'a
kawe'-úmai mósinkainiye. Wení sámo kaimbó waé'wae'o índa érai'-aain-iye.

19 Pírísikaante Ákwíraante simátime sé kawe'-úmai méraakaiyo siyó.
Ónésíforasinte wení naaúmpa'o méraan-kwaasiye simátime sé kawe'-úmai
méraaro siyó.
20 Érásítasi Kórinti-naopa'a méraisana Tórófímasi áí'a úwa'a Máíritasi-
naopa'a auwé'a tiyáumne.
21 Áú'o sin-kánáámó ímbo tiyáindara'a imáyáa é úwoiyaamba tiyó.
Yúpíyúrasiye Píyúténisiye Ráínásiye Kíróndiyawe seyaafá'á Maníkóní
waásiye entáfésa sésa kawe'-úmai méraao sewé.

22 Fasi'aénkó kembiwísé'a ména úwoimo wétuwa'nai-intafe'a inaí súne.
Kemá Póromo súnda-aai taí'áiye.

Táítási

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai úmai sísamaifakemba afa'móráe-aataiya'iyo miyáumai-aatai maisuwéna Táításin-imayaa éna maanááí agaimái tuwówana wenópa'a kuráiye. Ísun-aai simátíma'mae iyúnkakemba ándáfa'a ánkarowana ména Táítási Kíríti-marafa'o Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyontafena imáyáa éna maanááí agaimái tuwówana wenópa'a kuráiye.

1 Táításiyo kemá Póro moórá-aai sénaumpo isaaó. Kemá Maníkóní kísau-waasi é'a Ísu Káráísitini aantá-waasi-i'a uwásinkena si'mákaiwai úne. Maníkómó wemparí'o úmakain-kwaasi timankúnkúmba úmae wéiyesa érai'-aai ísámae wéiyesa Maníkóní aampa'ó wéiyontafena Ísu Káráísiti minááí simátimiyo séna si'mákaiye.
2 Naaófá'á Maníkó ímbo karo'ó siwáí érai'-aai aantembo siwáí óraaka séna kemparí'o úmaraunda-waasi aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe súwata érai'-aain-iye séta méraumne.
3 Maníkómó imáyáamo urón-kanaa tínena úwana Ísu Káráísiti wenááí simátimuwana Maníkó simásimena séna kesááí simátíma'mae iyuwó séna kentáásí sáwí-imayaafinkentaamo faúsínkáíwaisa minááí siyáiye.

4 Táításiyo maanááímá maanáúfáífímbá agaimaráúmpo isaaó. Ísu Káráísitinka'o simankúnkúntaamo úndantemba emá miyá éma érai'a kesááninkaamba ómpo isaaó. Maníkó kentáásifowawe Ísu Káráísiti kentáásí sáwí-imayaafinkentaamo faúsínkáíwaiye úwoi áwa'nai esarai faru uwánkaayantafe'a inaí súne.

Táítási Kíríti-marafa'a koména kísaumo maiyáin-aai.
5 Esékaima Kíríti-marafa'a komékai embá auwé'a kenkáísí kísau ímba taí'áronka'a embá auwé'a tiyáumne. Minkísáú kawe'ó indasáfé'a embá auwé'a simáme sé'a seyaafá'-náópa'a Maníkóní waásiti óraa'-waasi íyáfasintinkafa'a wínone sé'a auwé'a tiyáumne.
6 Íyáfasintinkaan-kwaasi maarán-kwáásín-owe. Miwífímbá ímba sáwí-aaimo wéraiwai ésa kímbora-inimba mapá kuráawi owasá miwítí iyámpói maarán-íyámpóín-owe. Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba íyasa kawe'-íyámpóín-owe sen-íyámpói ésa tinófoi-taai ísááwin-owe.
7 Maníkóní waásiya'o káráwiyowi Maníkóní kísaura'a káráwiyomba pósa maarán-kwáásín-owe. Miwífímbá ímba sáwí-aai wéraiwai ésa kesááí íyáákainkwae ímba sewí ésa ímba ááéma aaisambó sewí ésa ímba uwóí'o ondómbá námae nésa uwóí'a owí ésa ímba aaisambó sewí ésa óntantafesa ímba túrande-urande owí ésa
8 namu'-waasí naané tóné timésa owí ésa seyaafá-káwé-tántáátáfésa aamoí owí ésa kawe'-ímáyáá owí ésa arupíse úmai méraawi ésa Maníkón-aráááimo wéwaewi ésa miwí túma kawe'-úmai káráwiyowi ésa Maníkóní waásiya'o káráwiyowi miyán-kwáásín-owe.
9 Maníkóní érai'-aaimo simámakaunda-aai fasi'ámai ta'óto'maesa íyóro. Miyámó ésamo ésa érai'-aai kanaa'á simátimesa fasi'átinkanaafo miwí tááisafesa
karo'-ááín-iye sewí-tááigomba íyáákanaawe.
10 Sáwífa'-waasi kawe'-ááí ímba wéaraaiwaesa úwoi sáwífa'-aai símae wénesa miwífínkémbá Yúndaa-waasi sáwífa'-waasi miyá ésa karo'á simátinkesa

11 óntamba maénae sésa karo'-ááí simátimesa tuwímbai-akumba sáwí'a uwátinkesa sáwí'a wéofo minááí aambá fáítinkaao.
12 Kíríti-waasifinkemba moóráwigo kawe'-ááímó siwáí séna Kíríti-waasi aasiyaasí karo'-ááí sésa afáá'-wáí-wáámbó ontembá sáwí'a úmai kafóná-í'a úmai mésa sáwífa-tomba náma'nama'a wéowe siyáiye.
13 Siyáin-aai érai'-aain-iye. Mindásafe miwí-ímáyáá fasi'ámai arupíse uwátínkénasa Maníkón-aai kawe'-úmai arááíwaesa
14 Yúndaa-waasiti maní'-ááí ímba isésa érai'-aaimo taráíyaawi-taai ímbo isáíyamba ifátúwáaro. Miyá íyantafe miwítí imáyáa arupíse uwátinkaao.
15 Imáyáa kawe'-aantembo owí seyaafá-tántáátáfésa imáyáa ombá kawe'-ímáyáá aantemba wéofo imáyáamo sáwí'o owí Maníkón-aaimo taráísón-kwaasi miwítí imáyáago sáwí'a isaná tirumpimbá karo'-ááí wéraisasa pósa seyaafá-tántáátáfésamo imáyáamo ombá ímba moórá kawe'-ímáyáá wéowe.
16 Miwí tóikakemba karo'á sésa Maníkón-aai arááíwaumne wésefo sáwí'-aantemba ésa kawe'-ááí taraisésa ímba kanaa'á kawe'ó ombá miyáumai méraawini áwáuma Maníkómbá tínaaeni'a wéowe.

2

Ásé-aai arupíse úmai simátíma'mae iyuwómó siyáin-aai.

1 Táításiyo ásé-aaigoni áwáuma érai'-aaimo simámakaunda simátíma'mae iyuwó.
2 Waurántómbá simátime sé ímba uwóí'o on-dómbá námae wéne'a uwóí'a wée'a arupíse úmai mé'a kentúra'a káráwimai kawe'á é'a Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba é'a fasi'ámai mé'a imáyáa timé'a fasi'ámai méraiyana ímba tuwesaraí íno simátimiyo.
3 Áráankantomba simátime sé Maníkóntáfé'a imáyáa é'a ímba tíyo-aai wése'a ímba uwóí'o on-dómbá námae wéne'a uwóí'a é'a aú-inimba kawe'-ámbá arráátíméro simátimiyo.
4 Miyámó íyasamo ésa aú-inimba minkáwé'-ámpá'á wésa tuwaai'wainé tíráá'marine tirumbá timésa
5 túra'a káráwimai
kawe'á ésa kawe'-aantemba ésa tuwaai'wainká'é tiráá'marinka'e naanka'é kawe'-úmai káráwiyesa tuwaai'wain-táái isánááwe. Miyámó íyasamo ésa tuwánésa sésa Maníkón-aai kawe'-ááín-iye sénááwe.

6 Ifó'-wáásísómbá óraaka simátime sé kentúra'a káráwimai kawe'án-oro siyó.
7 Seyaafá-tántáá'á kawe'á inasá awánésa emó indantembá miwí miyá íya simátíma'maemo íyínda ímba óikaken-aantembo simátímínda arumpinkénkwárá'á simátimiyo.
8 Kawe'-ááí aantemba simátímínasa karo'-ááín-iye sésamo karo'-ááímó saafá íyanamo éna ímba wérainasa tigaesáfésa ésa ímba símai sáwíta uwásinkanaawe.

9 Wayó-kísáúmó máén-kwaasisafe maanááí simátimiyo. Káráwiyaan-kwaasi-taai isé'a aamoí uwásinkaiwae sé'a kawe-kísáú wémae'a miwísáfé'a ímba anondáá seró.
10 Miwítí moparáwímbá ímba umémbá é'a kawe'-aantembo íyamba tuwánánááwe sé miyán-ááí simátimiyo. Miyámó íyanamo éna Maníkón-aai kentáási sáwí-imayaafinkembo faúsínkáín-aaigo óraa'a íníye.

11 Maníkó úwoi súwa'nai enasa Ísu Káráísitimba ai'marówana fí'o-
fi'on-kwaasi miwítí sáwí-imayaafinkemba faútinkaindasafena marapá'á
kunkáimba póna
12 Maníkó úwoi súwa'nai enasa kawe'-ámpá'ó konda-ántá aráásímakaiye.
Minánkó maarán-iye. Maníkóntáfésa ímba imáyáa owí sáwí'o ombá
sínaaeni'a uwátimeta marapá-tántáátáféta siráááisafeta úndasa sínaaeni'a
uwámeta marapátáámó méraundara'a kesúrata káráwiyeta arupíse úmai
méta Maníkóntáféta imáyáa éta méta
13 amu'maréta Maníkó fasi'aénkwáráwíyé Ísu Káráísiti kentáási sáwí-
imayaafinkembo faúsínkáíwaiye sáwara'o paápé íyantafeta timu'maréta
méta paápé íyan-kanaa sirunkósá kawe'á íníye.
14 Ísu kentáási sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba faúsinkenasa kawe'-
wáási-í'a uwásinkenasa wení waási-i'a uwásínkáíwaisa méta kawe-kísáú
maénae séta méraundasafenasa mindásafenawe séna Ísu Káráísiti pukáiye.

15 Táításiyo minááí simátime Maníkóní fasi'aéntámbá miwítí imáyáa
kawe'á uwátínkénana aaí ímbo isáíyawi minááígó tirumbá waeráínasa aaí
ísáaro. Sinda-ááí ímba ísáafainifo óraaka simátimiyo.

3

Maníkóntáfé'a imáyáa é'a arupíse úmai méraaro simátimiyomo siyáin-aai.

1 Táításiyo Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyaandawi ómpo maarán-ááí
simátimiyo. Marapá-kísáúrá'ó káráwiyaan-oraa'-waasi tísamaifimba mé'a
miwí táái isé'a kawe-kísáúsáfé'a to'mayaa úmai amu'maré'a mé'a
2 ímba karo'á símai sáwí'a uwátinke'a ímba aaisambá sé'a faru úmai mé'a
seyaafá'-wáási kawe'-ááí aantemba sé'a méraaro.
3 Áááma sáwí-imayaawara'-waasisa méta aaí ímba iséta sáwí-ampa'a
wéweta sáwí-tantaatafeta siráááisafeta éta méraawananasa misáwí-
tántáákó ta'ótorowata sáwí-imayaasafeta siráááisafeta éta sáwí'a úmai
méta
fí'owiti moparáwíntáféta súraniyamba éta síyánta uwátinkaawanasa ken-
táá tíyámba uwásínkaraawe.
4 Énifo Maníkó kentáási sáwí-imayaafinkemba faúsínkáíwaisa séna
sirumbá uwátinkaunda pó'a túwa'nai ondá aráátimenaumne siyónka'a
Ísu Káráísitimba ai'marówana marapá'á kumúwana
5 Maníkó kawe'-ámpátá mésínkaraiye. Kesáámó kawe'ó úndasafenasa
ímba kawe'-ámpátá mésínkaraifo arumbá uwásinkenasa kawe'-ámpátá
mésínkaraiye. Nombá maisinkénasa aúí'a úmai méraawananasa Maníkóní
Ufaen-ámútánkó aúíta uwásinkontafena kawe'-ámpátá mésínkaraiye.
6 Ísu Káráísiti sáwí-imayaafinkenta faúsínkáíntafena Maníkó imáyáa éna
wení Ufaen-ámútánkó kentááfímbá úwoi óraa'a uwásínkáínta
7 póna úwoi súwa'nai uwásinkenasa séna arupíse-waasin-owe. Érai'a aúí'a
úmai maé'mae'o íyani'a uwátinkanaumne sisatá amu'maréta méraumne.
8 Minááí érai'-aain-iye. Miyáumai káráwiyaan-kwaasi-taai isésa kawe-
kísáú wémaesa méraaro.

Táításiyo minááímó óraaka'o simátímínda siráái wétaiye. Miyámó
inasamó ésa Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo owí fasi'aén-ímáyáá ésa
kawe-kísáú maénááwe. Minááí kawe'-ááígó póna waási túwa'nai íníye.

9 Énifo úwoi-aaisafesa sáwífa'-aai sésa tíwá'náwe tinááfúísái túwí'wara'a
sésa aaisambá sésa Mósesemo siyón-amaantafesa aaisambó sembá miyán-
ááí úwoi-aaigoma póna ímba túwa'nai ínífo ánaaemba uwátimiyo.
10 Tuwímbaimo sáwí-aaimo símaimo tuwínkaa'-uwátínkááwimba kaumbo-
kae-kánáá óraaka simátímínasamo ímbo isáíyamo e ánaaemba uwátimiyo.
11 Miyán-kwáási kaéntámaimo méraawi ésa sáwí'o ombá kewárá'á
tuwánaawata kesááwárá'á wétuwanaumne.

12 Moóráwigon-awi'a Átémásina'i moóráwigo Tíkíkaasina'iyo.
Moóráwigomba ai'máráanana empá'ó wíndara'a imáyáa é Níkópórisi-
naopa'a kempá'á tiyó. Áú'o sínda-kanaa Níkópórisi-naopa'a méraana tiyó.
13 Moóráwigon-awi'a Sínási aaimó isái-wáásígóe moóráwigo Ápórosiye
emá túwa'nai inasaráí Maníkóní kísau maimaésarai nóyááye.
14 Maníkóní waási súnda-aai simátímínasa kawe'-ímáyáá ésa kísau
wémaesa umbai-tántáá'ó wérainda-waasi túwa'nai esa pósa ímba úwoi-kisau
maésa méranaawe.

15 Seyaafá'ó kesé'o méraawi entáfésa sésa kawe'-úmai méraao wésewe.
Kentáási waási Maníkómpá'ó timankúnkúmbo owí esé'a méraawi kawe'-
úmai méraaro simátimiyo.

Maníkó seyaafá'-wáási úwoi wétuwa'nai-intafe'a inaí súne.
Kemá Póro súnda-aai taí'áiye.

Fírímóni

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai úmai sísamaifakemba kae'-áátáiyá'íyo miyáumai-aatai maisuwéna Fírímónin-imayaa éna maanáái agaimái tuwówana wenópa'a kuráiye. Áááma Fírímóni kesí kísau maínkwae séna Ónísímasimba méyámba'mai máánkarowana ména minkísáúgón-áároi inkaiséna fí'on-daopa'a koména Ísun-aai ísópa'a téna Póro ándáfa'o méropa'a wéawa'nai-uwana Póro séna Ónísímasi tauweráínana Fírímóni aiyáínkwae sé'a maanáúfái agaimái amúne séna agaimái tuwówana Fírímónimpa'a kuráiye.

1-2 Fírímóniyo kemá Póro maanáúfái agáúmne. Kesí waási po kesé'a ankarotaré kísau wémaendawi isaaó. Fasi'aénkóní waási ení naaúmpa'o túwaandu owí ísáaro. Ápíyaao kentáá símánaakowara'a isaaó. Ákípaasiyo keséta taankarotaré fasi'ámai kísau wémaendawi ewárá'á isaaó. Ísu Káráísitin-aai simátimewandarakemba ándáfa'a sínkaraawa'a mé'a maanáúfái agai-amúne. Kenkáí sífáko Tímóti kesé'a méraiye.
3 Kentáásifowa Maníkóe kentáásí Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye úwoi túwa'nai esarai faru uwátinkaayantafe'a inaí súne.

4-5 Fírímóniyo kentáásí Fasi'aénkó Ísumpa'a amankúnkúmba e Maníkóní waási arumbá timé méraanda-aai isé'a pó'a Maníkómpá'ó inaimó súnda entáfé'a imáyáa é'a súwi súne.
6 Kenkáísí kísaugo moórá-i'a isatá méta Káráísitiye'a kááísamaisa méraundasafenasa wemá kawetá uwásínkáísa awánendasafe'a inaifínkémbá Maníkómbá áísai une.
7 Fírímóniyo kesífáko po Fasi'aénkóní waási arumbá timé túwa'nai ónasa aúí'o úmaimo méraan-aai isé'a aamoí uwánkaunana sirunkó kawe'á isa'á áwa'nai e'a inaí súne.

8 Ísu Káráísiti fasi'aémbá símakaimba pó'a ímba inkaisé'a súne. Emá moórá-i'a uwo sé'a súndanifo miyán-ááí ímba sénaumpo
9 aáno úmai wempakémbá áísai e'a súne. Sendantembá miyá ínone sénaumne. Emá arumbá siména'a kemá sirumbá wéamunda pó'a aáno úmai wempakémbó simáméndantemba miyá ínone súne. Kemá Póro Ísu Káráísiti wení kísaumo símakaimba wémae'a waurámbá káúnasa ándáfa'a sínkaraawa'a mé'a
10 moóráwigon-awi'a Ónísímasintafe'a súne. Ándáfa'a mé'a Fasi'aénkón-aai simámunana iséna Fasi'aénkómpá'á tisa'á sé'a kesí iyámpóíyaamba óne sé'a wentáfé'a súne.
11 Áááma ení kísau ímba kawe'-úmai maúmba kísaugon-áároi inkaiséna kóuraimbanifo káfé'a kesí kísau kawe'-úmai maéna ení kísau kawe'-úmai máíníye.
12 Káfé'a ai'máráanana empá'á wínama kesááninkaan-úmai aiyáínone.
13 Ónísímasimba ta'ótokaanana súwa'nai ínkwae sé'a únda isa'á úwoi miyán-ímáyáá úne. Ísu Káráísitin-aai simátimewandarakemba ándáfa'a mósínkááwa'a méraunda enanondáá Ónísímasi súwa'nai íníye óndanifo
14 némpa'a mémpo ímba ewé sindasáfé'a pó'a ímba úwoi ta'ótóráanda póna kesé'a ména súwa'nai íníye. Ímba súwa'nai ónae sindá súwa'nai ónafainifo ení imáyáafinkemba súwa'nai ínone.

15 Ónísímasi kísaugon-áároi inkaiséna embá auwéna kárika'a fí'on-
daopa'a taméraifo empá'á wéna aasiyaasí komérainiye-imayaa úne.
16 Fasi'aénkóní waásigomo óndantemba wemá miyá éna enáfákaamba
póna ímba ení kísau wémaiwai aantembanifo enáfákoraamba éna empá'á
wíníye. Kemá wembá sirumbó amúndantemba ewárá'á arumbá wembá
améma kesífá'an-iye sínone.

17 Fasi'aénkóní kísaugo kenkáísí kísaugo mimbórá-í'a wéimba po kentáfé
kesí naaúmpa'a iyuwómó séndantemba Ónísímasintafe miyá siyó.
18 Embó
sáwí'o uwánkenamo moórá-tantaa'o maiyénamo ímbo amínamo e ímba
wenópa'a té kesópa'a tina'á kemá méyánónaumne.
19 Kemá Póro kesiyáántamba agaé'a mimbéyámbá aménaumne súne.
Ísu Káráísitin-aai simámewana érai'e siyáanda maé'mae'o inda-méyámbá
kempá'á wéraimba po ímba kanaa'á méyáninda-aain-iye.
20 Kesífákoo Fasi'aénkóní waási ómpo áísai úndantemba miyá ina'á
Fasi'aénkón-aúranka'a aúí'a úmai méraano.

21 Maanáúfáímó agaúnda imáyáa é'a sé'a kesáái isé áísai úndantemba miyá
ínone. Emó indawí kemó áísai úndawimba íyáákainone.
22 Empá'á ke kondasáfé kesí mááraru'a to'mayaa uwásinkaao.
Ándáfakemba faúsinkaiya'a ení naaúmpa'a kondasáfé Maníkómpá'á inaí
simásinke moórá-maararu'a to'mayaa uwásinkaao.
23 Moóráwigon-awi'a Épáfarasi Ísu Káráísitin-aaimo simátimunkakemba
ándáfa'a ánkaraawana kesé'a ména kembiwísáféna séna kawe'-úmai
méraaro wésiye.
24 Kesé'a kísaumo máéwi-tuwi'a moóráwigo Máákaani moóráwigo
Árísítakasini moóráwigo Tímasini moóráwigo Rúku miwí sésa kawe'-úmai
méraaro wésewe.
25 Fasi'aénkó Ísu Káráísiti kesé'a ména úwoi wétuwa'nai-intafe'a inaí súne.
Kemá Póro minááí símai tai'áúmne.

Ípúru

Ísu wíyómpa'a iyówana moóráwigon-awi'a ímbo agaimakáiwai moóráwaai úmai sísamaifakemba afakaeté-aataiya'iyo miyáumai-aatai maisuwéna maanááí agaimái Yúndaa-waasi moórá-awi'a Ípúru-waasi Ísun-aai isésa wení aampa'ó kuntáfésa tuwíyáái ésa sáwí'a uwátínkówasa minámbá ifátuwesa ááéraan-amaan-amba aneka'á arááíwáéfo séna maarán-ááí agaimái mátímakaiye.

Ísu Maníkón-ááninkoma Mósesemba íyáákaraiye. Ísu aifa'-ámáán-káwáágómá ámáán-kisau-waasi íyáákaraiye. Pói tufú'mai Maníkómbá ámakaamba aifa'-ámáán-ámbá isaná Ísu marapá'á kumbéna kentáási sáwí-imayaa maisiyuwáíndasafena puwéna wenáúma Maníkómbá ámakaimba póna kentáási ámáán-amba wikáimba pó'a Ísumba ímbo aúwémba fasi'ámai méraaro séna agaimái mátímakaiye.

Maníkón-ááninkon-awikoma wíyómpaken-kisau-waasi-tuwi'o íyáákarain-aai.

1 Naaófá'á moórá-mora-kanaa Maníkó wenáái simátímakowisafena súwasa miwí Maníkó siyáin-aai miyám-biyan-aai kentáá síwá'násomba simátíma'maena tiyáimba isaná
2 káfé'a ánaaen-kanaafimba Maníkón-ááninko Maníkón-aaisa simásímakaiye. Naaófá'á wíyóne marawé ímbo wéronka'a Maníkó súwana ááninko wíyóne marawé úmakena ánaaemba seyaafá-tántááká'á káráwiyiniye.
3 Maníkóní sámo kainkó ááninkompinkemba sáma kaisaná Maníkómó méraintemba miyáumai ména miyáumaimo méraiwai kentáá arááásímísana wení fasi'aén-ááígómó intáféna wíyóne marawé waé'wae'a wéiye. Wemó pukáintafena kentáási sáwí-imayaa maisiyuwéna pukáimpinkemba íyáfasinena wíyómpa'a iyéna Maníkó fasi'aémbó íyáákaraiwain-ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á mara'á ména
4 wenáwí'a Maníkón-ááninkon-awiko Maníkóní wíyómpaken-kisau-waasi-tuwikomba íyáákaraiye.

5 Maníkó wení wíyómpaken-kisau-waasisafena
ímba siyáifo ááninkontafena séna
emá kesáánimba óna'a
kesí kísaura'a ankáúmne
Maníkó séna moórá-aaiwara'a séna
kemá afowámá onaná wemá
kesáánimba íníye
séna wíyómpaken-kisau-waasisafena ímba
siyáifo ááninkontafena séna
6 Maníkó wenááninko íyáákaraiwaimba ai'marówana kunkáinka'a
séna
Maníkóní wíyómpaken-kisau-waasi
wen-ímáyáá mósá maránááwe
wenááninkontafena siyáimbanifo
7 wení wíyómpaken-kisau-waasisafena súwana Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna

kemá súnasa kesí wíyómpaken-kisau-waasi fiyúndáraamba to'maésa wénowe. Kemá súnasa
kesí kísau-waasi iyagómó intenkáán-kísáú wémaewe
siyáifo
8 Maníkó wenáániníkontafena séna
Maníkóo waásiya'o káráwimaemo íyínda ímba tai'áíníye. Káráwiyonda arupíse úmai wégarawiyone.
9 Kawe-tántáátáfé aamoí é sáwí-tantaatafe áyámba wéone. Mindásafena
Maníkó ení Fasi'aénkó embá íyáfasinankaraisa
seyaafá'-wáási íyáákaraanana enarumbá
kawe'á uwánkaraiye
séna
10 áániníkontafena moórá-aai séna
Fasi'aénkóo áwáura'a maramá úmare enayáántamba wíyómbo úmakaanda
11 mintántáá'á tai'áína emá maé'mae'a ínone. Unáánkwátóimo aúsú kénamo
taí'áíntemba wíyóne marawé miyáumai tai'áíníye.
12 Wátóimo usisi fámáráántemba wíyóne marawé miyá ínone.
Unáánkwátóimo aúmo ontembá wíyóne marawé miyá éma káfé'o
méraanten-úmai maé'mae'a éma ímba puwínone
siyáiye.
13 Maníkó maanáái ímba wíyómpaken-kisau-waasisafena siyáifo
áániníkontafena séna
kesiyáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á mara'-iména'a ení namuro-wáási tínkamona emá íyáákainone
siyáiye.

14 Minááí siyáifo Maníkóní wíyómpaken-kisau-waasi nórawa'iyo. Miwí ímba túma wéraiwai timan-aantembo wéraiwai ésa Maníkómó sintembá miyá owaná Maníkó simátimena séna kawe'-ámpá'ó métinkaunda-waasi kuntúwa'nai oro séna wéti'maraiye. Mindásafena Maníkón-áániníkon-awiko wíyómpaken-kisau-waasi-tuwikomba íyáákaraiye.

2

Sáwí'o úmaimo méraundafinkenta Ísuma kawe'-ámpátáámó mésínkáíwain-aai.

1 Maníkón-áániníko wíyómpaken-kisau-waasi íyáákaraintafeta érai'-aaisaamo ísaraunda-aai fasi'ámai ta'ótoreta minááí ifátuwaunafosaanifo imáyáasa úmaeta iyónaumne.
2 Maníkóní ámáámba wíyómpaken-kisau-waasi siyáan-amaamba érai'-aai póna taráíyaawiye ímbo arááíwakaawiye sáwí-meyamba arupíse úmai tímakaiye.
3 Énifo Maníkó séna sáwí-imayaafinkemba kawe'-ámpá'á métinkanae séna minóráá-kísáúsáféna áániníko kentáási Fasi'aénkómbá ai'marówana marapá'á kunkáiye. Minóráá'-ááímó ísámaimo ifátuwetaamo éta érai'a sáwí-meyamba kentááfá'ó tínda ínta aseránaumne. Aifa'á Fasi'aénkó minóráá'-ááí simátimuwasa ísaraan-kwaasi simásímúwata
4 minááí érai'-aain-iye sendasáfénasa póna Maníkó fasi'aémbá timúwasa fí'o-fi'on-kisau ímbo awánaraunda-kisau sáá'o ún-kisau máúwana Maníkó wení imáyáafinkemba wení Ufaen-ámútánkó túwa'nai úwasa miyán-kísáú maiyáawe.

5 Méraiyan-kwaasisafe'a súne. Ímba wíyómpaken-kisau-waasin-ifo wenáániníkomba íyáfasinankaraimba póna wemá waásiya'a káráwiyaiye.

6 Minááísáféná moóráwigo Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Maníkóo waási sáwísamba owá nóra séwa miwísáfé imáyáa éwa waási
sáwísamban-ofo nóra séwa miwíyá'á wégarawiyono.
7 Wíyómpaken-kisau-waasi tínaaempa'a
waási mótinkaanasa kárika'a mifá'á
méraafo káfé'a óraa'a uwátinkaanana
túwíko óraa'a isá
8 íyáfasintinkaraanasa
seyaafá-tántáká'á wégarawiyowe
agaimaréna séna Maníkóo íyáfasintinkaraanasa seyaafá-tántáká'á wégarawiyowe siyáimba ímba moórá-tantaa'a ifátuwesa seyaafá-tántáká'á kanaa'ó wégarawiyonta káféta ínta wétuwanaumne.
9 Énifo Ísuni áwáusa awánaraumne. Maníkó kárika'a wíyómpaken-kisau-waasi tínaaempa'a Ísumba móankarena ai'marówana marapá'á kumbéna seyaafá'-wáásísáféna imáyáa úwasa áí'o úni'a uwánkówana puwúwana mindásafena Maníkó óraa'-awi'a simánkena áwí'a óraa'a uwánkaraiye. Maníkó úwoi túwa'nai ónae séna Ísumba ai'marówana marapá'á kumbéna seyaafá'-wáásísáféna imáyáa éna pukáiye.

10 Ísumba áí'o úni'a uwánkóntafe'a imáyáa é'a sé'a Maníkó seyaafá-tántáákóní áwáugoma póna seyaafá-tántáá'á úmarena séna sámo kain-áémpá'á sáwífa'-waasi méraiwae séna sáwí-imayaafinkemba faútinkena sámo kain-áémpá'á métinkaindawisafena Maníkó kanaán-iye súwasa Ísumba áí'a úni'o uwánkómba mindásafena sásá'-í'a uráiye. Maníkó miyámó uráimba kawe'á uráiye súne.

11 Ísu waásisa Maníkóndé-i'o uwásínkáíwaisaawe Maníkóndé-i'a uwásínkáíwaiye Maníkó mimbórá tifowámá intáféna Ísu séna kesúnafaraawimban-owe siyáin-aai ímba sáwí-imayaa éna kawe'-ímáyáá wéiye.
12 Mindásafena moóráwigo Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Maníkóo enáái kesúnafaraawimba simátime'a túwaandu íyanka'a imó
sendará'á
enáwí'a mósá maránaumne
séna
13 moóráfa'a agaimaréna séna
kewárá'á Maníkómpá'á
simankúnkúmba ónaumne
séna moóráfa'a agaimaréna séna
Maníkómó símakain-iyampoi kesé'a méraawe
agaimaréna siyáiye.

14 Maníkómó ámakain-iyampoisafenamo siyáimba mararákén-kwáásímó onten-áúwawaawara'a Ísu ména séna waántáwanko waásimo puwíya-fasi'aembo tokáimba taí'ásuwanaumne.
15 Aasiyaasí puwónaumne-imayaamo ésamo táátafesamo owanamó ta'ótokain-imayaa faútinkanaumne séna puwéna íyáfasinena waántáwankomba íyáákaraiye.
16 Érai'a ímba wíyómpaken-kisau-waasisafenanifo Émbaramumo Maníkón-aaisafenamo amankúnkúmbo uráintemba kesáámó miyámó úndawisafena súwa'nai índasafenasa miyáumai pukáiye.

17 Kentáási aifa'-ámáán-káwáágó éna kentáásáféna imáyáa éna
Maníkómpá'á aaí símai kawe'á éna aruntá uwásinkenasa kentáási sáwí-
imayaa maisiyuwénasa miyámó índasafena marapá'á kuména waási
áúwawaawara'a ména wenáúnafaraawinte kesáámó úndantenta miyáumai
ména súwa'nai índa-amba mimbórá-ámbó wéraintafena miyá uráiye.
18 Ááémo marapá'ó méronka'a sáwí-aaimo sínda ísare'a áí'o índa-i'a
uwánkanae sésa áísai úmaesa wéiyesa áí'o úni'a uwánkaraamba ímba sáwí-
ampa'a kuráimba pósa kentáásáfésa sáwí-aaimo síyamba isánae sésamo
ombá kanaa'á wésuwa'nai-iye.

3

Ísun-awikoma Mósesen-awi'o íyáákarain-aai.

1 Kesí waásisono. Súnda-aaisafe'a Ísumpa'a imáyáa úmae íyóro. Maníkó
kembiwí wendé-í'o uwátínkarain-kwaasisafena séna wíyómpa'a kesé'a
ménaawe súmba ísaraafo Ísuntafe'a imáyáa úmae íyóro. Maníkó wembá
ai'marówana marapá'á kumbéna érai'-aaisafetaamo simankúnkúntaamo
únda-aaiyata káráwiyaiwai éna aifa'-ámáán-káwáágó isa'á wentáfé'a imáyáa
úmae'a íyóro. Aifa'-ámáán-kísáúmó
2 maíndasafena Maníkó Ísumba íyáfasinankowana ímba ifátuwena
minkísáú kawe'-úmai wémaiye. Naaófá'ó Mósesemo Maníkóní waásifimbo
kísaumo ímbo tuwénamo kawe'-úmaimo maiyáintemba Ísu miyá uráiye.
3 Naambá kawe'-námbán-iye siyáafo mindámbó uráin-kwaasigon-awi'o
mósá wémaraantemba Mósese kawe-kísáú-wáásín-ifo Ísun-awi'o mósá
maráúndasa wéiyaakaiye.
4 Seyaafá'-námbó waásimo ombá mindáwara waásiwara seyaafá-
tántáá'wárá'á Maníkó úmakaiye.
5 Mósese Maníkóní kísau-waasigo éna Maníkóní waásifimba minkísáú
ímba tuwéna kawe'-úmai wémaena Maníkómó sínda-tantaa'o paápé índa
simátímakaiye.
6 Mósese miyámó uráimbanifo Ísu Káráísiti ímba kísau-waasigon-ifo
Maníkón-áániko-úramba póna Maníkóní waásiya'a káráwiyimba ímba ifá'ó
túwáímba kawe'á wéiye. Maníkón-aaisafetaamo simankúnkúmbo étaamo
aamoimó étaamo fasi'ámaimo amu'marétaamo métaamo éta Maníkóní
waási-ita ónaumne.

Maníkóní waási wenópa'o kosaagáíyan-aai.

7 Mindásafena naaófá'á Maníkóní Ufaen-ámútánkó kentáá
síwá'násontafena siyáin-aai imáyáan-oro.
Maará siyáiye.
Káfé'o Maníkómó simátímín-aai ísáaro.
8 Naaófá'ó Maníkón-aaimo taráísúmbo tirunté'o makáantemba kemá miyá
ofáínifo wenáái ísáaro. Máásai-marafa'a mésa kentíwá'náma
miyá wéesa Maníkómbá totuwiyésa sáwí-kisau maésa wenáái taráíyaawe.
9 Ayáátááka'a 40 aatai kentíwá'náma túwa'nai uráunda-kisau
awánaraambanifo kesáái taraisésa totuwiyésa sáwí'o uwásínkáántafe'a
10 aaisambá tiyé'a sé'a miwítí imáyáa sáwí'a úmae iyésa aráátimunda-amba
ímba arááíwáéwe sé'a
11 aaisambó tiyúnda óraaka súne. Kesópa'a ímba tésa kesé'a tasaagánááwe
siyáumne Maníkóní
Ufaen-ámútánkó siyáiye.

12 Kesí waásisono. Maníkóní Ufaen-ámútánkó minááímó siyáintafe'a
káráwimai kawe'án-oro. Kempínkémbá tuwímbai sáwí-imayaa ésa Maníkón-
aaisafesa ímba timankúnkúmba ésa Maníkó fasi'aénkwáráwímbá tínaaemba
uwáméfainifo káráwimai kawe'án-oro.
13 Kempínkémbá tuwímbai sáwí-imayaa íyana minímáyáágó karo'á
simátiyuwainasa Maníkóntáfésa ímba imáyáa ésa tirunté'a máráafainifo
moórá-mora-waasi kentí imáyáa fasi'átínkáaro. Kentí kanaamó wérainka'a
miyán-oro.
14 Aifa'á Maníkómpátá simankúnkúntaamo ówándara'a kentáási imáyáa
fasi'ámai miyáumaimo simankúnkúntaamo étaamo éta Ísu Káráísitiye'a
kááísamai méta marapá'ó méraunda-kanaasaamo tai'áíndara'a fasi'ámaisa
méranaumne.
15 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
káfé'o Maníkómó simátímín-aai ísáaro.
Naaófá'ó Maníkón-aaimo taráísúmbo tirunté'o makáantemba kemá miyá
ofáínifo wenáái ísáaro
agaimaréna siyáiye.
16 Súnda-waasi nááwiya Maníkón-aai wéisesawa taráíyaana'iyo. Kentáá
síwá'náma Ísípi-marafakemba Mósese faútiyuwena tí'maenamo tiyáiwai
miwí Maníkón-aai wéisesa taráíyaawe.
17 Nááwiya ayáátááka'a 40 aataiya'a Maníkó aaisambá tíkaiyo. Máásai-
marafa'o mésamo sáwí'o ésamo pukáawi miwísáféna aaisambá tíkaiye.
18 Nááwisafenawa óraaka séna kesópa'a ímba tésa kesé'a tasaagánááwe
siyáiyo. Wenááimo ímbo ísámaimo kawe'ó uráawisafena siyáiye.
19 Wenááisafesa ímba timankúnkúmba uráamba pósa ímba kanaa'á
wenópa'a wésa wesé'a kosaagaráan-aaisa ísaraumne.

4

1 Kentáásáféna Maníkó séna kempá'á tasaagánááwe símai kááísamakain-
aai wéraimba pó'a kempínkémbá tuwímbai sé'a wempá'á wé'a wesé'a
kosaagánaumne-kanaa tuké'a paráfasuwaafainifo káráwimai kawe'án-oro.
2 Maníkóní kawe'-ááímó ísaraundantemba ááéma kentáá síwá'náma
ísaraambanifo úwoi táá'-aantemba isésa ímba timankúnkúmba ésa
tirumpimbá ta'ótórówana póna minááígó ímba túwa'nai uráiye.
Mindásafe'a kempínkémbá tuwímbai sé'a Maníkómpá'á wé'a wesé'a
kosaagánaumne-kanaa tuké'a paráfasuwaafainifo káráwimai kawe'án-oro.
3 Naaófá'á Maníkó wíyóne marawé úmai tai'éna saagaráin-kanaa wéraifo
wenááisafesa ímba timankúnkúmbo uráawisafena séna
aaisambó tiyúnda óraaka súne. Kempá'á
ímba tésa kesé'a tasaagánááwe
siyáimbanifo wenááisafeta simankúnkúmbo úndawisa wempá'á wéta
weséta kosaagánaumne.
4 Maníkón-aai aúfáífimba wesé'o kosaagaandasáfénasa agaimaréna séna
Maníkó afa'mórae-kanaa kísau maimái
taí'ásuwena afakaeté-kanaa saagaráiye
agaimaréna siyáimba póna saagaan-kánáá wéraifo
5 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
kempá'á ímba tésa kesé'a tasaagánááwe
siyáimba póna
6 saagaan-kánáá to'mayaa úmakaimba pósa tuwímbai-waasi wempá'á
wésa wesé'a kosaagánááwe. Aifa'á Maníkón-aaimo ísaraawi ímba
timankúnkúmba uráamba pósa wempá'á ímba wésa wesé'a saagaráawe.

7 Sáwífa'-aatai maisuwéna Maníkó moórá-kanaa maréna séna minkánáá
tíníye séna Téfítimba simámuwana Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
káfé'o Maníkómó simátímín-aai ísáaro.
Tirumbó makáanteni'a ímba é'a wenáái ísáaro
agaimaréna siyáin-aai kae'-í'a mináái agaimái simátimumpo ísáaro.

8 Naaófá'á moóráwigon-awi'a Yósúwa tí'maena kawe'-áémpá'ó
mátinkomba mináémpá'ó Maníkómpá'ó saagáíyan-aempa'o wéronkakaa
ánaaemba Maníkó ímba moórá-kanaa maréna séna saagáíyan-kanaa tíníye
ímba siyáisino.
9 Maníkó wení kísau taí'ásuwena saagaan-kánáá makáimba wení waásimo
saagaan-kánáá wéraiye.
10 Maníkómó wení kísaumo taí'ásuwenamo saagaráintemba Maníkómpá'á
wésa wesé'a saagaawí miwíwárá'á kísau taí'ásuwesa saagánááwe.
11 Mindásafeta Maníkómpá'á wéta wesé'o saagaandasáféta siyáántán-
kwimáísa kísausa maúndasa miyásá onó. Kentáá síwá'námo uráantemba
miyá-sáwí'á únafosaanifo wenáái ísámai kawe'á éta káráwimai kawe'-
íyataao.
12 Maníkó méraisana wenáái go kísau wémaiye. Séfasefa'-aempa'a
áwáái mo wétaim-paepaetambo póímo tusákaa ontembá Maníkón-aaigo
kentáásirumpinken-imayaa sáwí-imayaawe kawe'-ímáyááwé tuwínkaa'-isatá
wéawanaumne. Siráái mo tain-tántáá'é súnanasa Maníkón-aaigo tuwínkaa'-
úmáráísata sáwí-tantaa'e kawe-tántáá'ésá wéawanaumne.
13 Wíyómpa'e marapá'é seyaafá-tántáá'á Maníkón-aúranka'a ímba
áwiyoraifo wíyómpa'e marapá'é seyaafá-tántáá'á afora'á wéraisana
wéawanaiye. Wemá miyámó iwái póna kesáámó méraundawini áwáusa
sísai ínata simámenaumne. Maníkón-aai aúfáífimba súnda-aai miyán-áái
wéraintafeta kentáá síwá'námo uráantemba miyá-sáwí'á únafaisaanifo
wenáái ísámai kawe'á éta káráwimai kawe'-íyataao.

Ísu aifa'-ámáán-káwáágón-aai.

14 Ísu Maníkón-áániniko kentáási óraako éna aifa'-ámáán-káwáágó póna
wíyómpa'a Maníkóe'a iména kentáá súwa'nai enasa áísai imbá póta
wenáái safeta simankúnkúmbo uráundasafeta káféta mináái sá fasi'ámaisa
ta'ótóráano.
15 Kentáási aifa'-ámáán-káwáágó marapá'ó méronka'a seyaafá-
tántáátáfésa sáwí-aaimo sínda isánae sésa áísai úmaesa íyúmbanifo ímba
sáwí'a uráimba póna kentáásáfésamo sáwí-aaimo síyambo isánae sésamo
ombá kentááfímbá ímba fasi'aémbá wéraisana wemá suwánénasa aruntá
wéuwasinkaiye.
16 Mindásafena kentááfímbá umbai-tántáá'á wéraindara'a ímba
sáátafeta onanasá Maníkó úwoisa súwa'nai iwáímpá'á konanasá aruntá
uwásinkenasa úwoisa súwa'nai íníye.

5

1 Aifa'-ámáán-káwáá-kísáúmó maíyantafesa Yúndaa-waasifinkemba
moórá-morawigo íyáfasintinkaawasa wépukowasa fí'omba
íyáfasintinkaawasa waásisafesa ísámai Maníkómpá'á áísai esa waásimo
sáwí'o ontáfésa pói tufú'mai Maníkómbá amésa tuwímbai-tantaa'wara'a
wéamewe.
2 Miwí waási pósa ímba fasi'aénkwáráwí ésa mindásafesa ímbo kawe'-
úmaimo isésamo sáwí'o on-kwáásísáfésa kanaa'á kawe'-úmai tirumbá
uwátinkesa

3 ímba kawe'-úmai fasi'ámai mésa sáwí'o ontáfésa pói tufú'mai
Maníkómbá wéamewe. Seyaafá'-wáásítí sáwí-awausafesa sésa pói tufú'mai
Maníkómbá amésa miwítí sáwí-awausafesawara'a wéamewe.
4 Tuwímbai ímba imáyáa ésa sésa óraako pó'a aifa'-ámáán-káwáá-kísáú
maénae-imayaa ésa miyán-kísáú wémaefo naaófá'ó Maníkómó moóráwigon-
awi'o Éronimba íyáfasinankowana miyán-kísáúmó maiyáintemba Maníkó
íyáfasintinkaraiwai aantemba minkísáú wémaewe.

5 Miyáumai Ísu Káráísiti ímba imáyáa éna séna óraako pó'a aifa'-ámáán-
káwáánónae ímba siyáifo Maníkó íyáfasinankena aifa'-ámáán-káwáá-kísáú
aména séna
emá kesáánimba óna'a
kesí kísaura'a ánkaraumne
séna
6 moórá-aaiwara'a súwana agaimaréna séna
moóráwigon-awi'o Méríkíséteki
óraa'-amaan-kawaago uráintemba
emá miyán-kísáú maimaé iyínone
Ísu Káráísitintafena siyáiye.

7 Ísu Káráísiti marapá'ó méronka'a sésé'á éna ifi'á téna inaí séna
puwíndasafena Maníkómpá'á áísai ena puwíndamo kanaa'ó áwa'nai
índawintafena súwa'nai uwo séna Maníkón-ímáyáá aráááíwakaimba póna
áwa'nai uráiye.
8 Ísu érai'a Maníkón-áániko úwana umbai-tántáá'ó wempá'ó túmba ímba
mindásafena imáyáa éna Maníkón-ímáyáá éna
9 sásá'-í'a éna wenááisa taawiyafúndawisa sáwí-imayaafinkemba
faúsínkáísata aúí'a úmaisa maé'maeta wéune. Ísu mintántáákóní áwáugoma
póna
10 Méríkísétekimo ámáán-kawaamo uráintemba aifa'-ámáán-káwáámó
índasafena Maníkó Ísumba íyáfasinankaraiye.

Ísuni aampa'á arááíwae'mai ifá'á túwáafomo siyáin-aai.

11 Simátimunda-aaifimba sáwífa'-aai wéraimbanifo ímba ísámai kawe'á
ontáféna aráátimunda-kisaugo umbaí wétaiye.
12 Ááéma Ísu Káráísitin-aai isé'a ayáátáá-kanaa maisukáafo nóra séra
ímba simátíma'mae wéiyo. Maníkón-aaima afora'-ááí ímba ísámai kawe'á
é'a moóráwigo aneka'á simásiminkwae sefó umarambó náámbo nésamo
fasi'aén-tómbó ímbo naantenkáámbá é'a pó'a Maníkón-aai ímba kanaa'á
simátímakaawe.
13 Umarambó náámbo nésamo ímbo kawe'-úmaimo aaimó ísáántemba
miyáráán-úmai kawe'-úmaimo méraiye sáwí'o úmaimo méraiye miwání
áwáuma ímba ísámai kawe'á wéowe.
14 Tinón-ésamo fasi'aén-tómbó naantembá kawe'-ímáyáámó owí seyaafá'-
ímáyáá tuwímbai wéisaawe.

6

1 Mindásafeta Ísu Káráísitin-aai paákákén-ááí aantemba ímba
iséta fasi'aén-ááímó arumpimbó wérain-aaiwarata iséta sáákaefaen-
kwaasiyaanta íyataao. Ísu Káráísitin-aai paákákén-ááí é'a simátímakaunda
pó'a ímba aneka'á simátíma'mae iyónaumne. Simátímakaunda-aai

maarán-ááín-iye. Úwoi-kisausafe'a tínaaemba uwáme'a Maníkón-aaisafe'a timankúnkúmba wéowe.
2 Nombó maitínkáán-aai simátime'a Maníkóní kísau maíwae sésa íyáfasintinkesa tine'á tiyáámba ta'ótóráán-aai simátime'a waásimo pukémpinkembo íyáfasinaiyan-aai simátime'a Maníkó waásimo méraawini áwáusafena tísai ena timínana mimbéyámbá waé'wae'a índa-aai simátímakaunda minááímó é'o simátímakaunda-aai ísaraafo fasi'aén-ááí arumpimbó wérain-aai ísáaro.
3 Maníkómó súwa'nai ínataamo éta iséta sáákaefaen-kwaasiyaanta ónaumne.

4 Maníkóní aambá arááíwae'mai ifátukaawi kotafisíyasa aneka'á kouwerésa kawe'-ámpá'á tíyambanifo ímba ténááwe. Miwí Maníkó sámo kátínkarain-aempa'a mérowana túwa'nai ena wení Ufaen-ámútánkó miwísé'a mérowasa
5 miyáumai mésa sésa Maníkón-aai kawe'-ááín-iye sésa Maníkóní fasi'aémbá tuwímbai awánaraawe. Ánaaemba Maníkóní fasi'aémbá seyaafá'á paápé ínasa mifásí'áémbá tuwímbai awánamai
6 ifátuwesa ímba aneka'á kouwerésa Maníkómpá'á ténááwe. Miyámó on-kwáásí maará wéowe. Maníkón-ááninkombo aaraa-táíyá'ó tufúwanamo pukáintemba miwí miyá owasá tuwánésa Ísumba símai sáwí'a uwánkááwasa miyámó ontáfésa ímba kanaa'á kouwerésa Maníkómpá'á ténááwe.

7 Miyámó on-kwáásí maarán-kwáásín-owe. Moórá-mora-kanaa aa'á ti-saná maramá kawe'á isaná kísau óraa'a isasá waási naawaná Maníkó miyám-bárámá kawe'á wéuwatinkaiye.
8 Énifo moórá-aempa'-marama karaan-tantáá'é námáiye wéraim-barama úwoi-marama isaná ampáánká'á Maníkó iyafímbá agaisuwáíníye. Miyáumai Maníkóní aampa'á arááíwae'mai ifátukaawi ímba kanaa'á kouwerésa Maníkómpá'á ténááwe. Mindásafe'a Ísu Káráísitin-aai paákákén-ááí ímba aneka'á simátimenaumne.

9 Kesí waásisono. Miyán-ááímó súndanifo kembiwí ímba sáwí-mararaan-kwaasin-ofo kawe'-máráráán-kwáásí owaná Maníkó kawe'-ámpá'á méwátinkaiye súne.
10 Maníkóntáfé'a imáyáa ontáfé'a wení waási túwa'nai e'a káfé'wara'a miyá owaná Maníkó arupíse úmaimo méraiwai minkísáúsáféna ímba wéawinkaiye.
11 Maarásáféna siráááísa wétaiye. Moórá-morawigo Maníkóntáfé'a imáyáa é'a aaweyáá é'a ímba ifátuwe'a ánaaembo méraiyambo paápé índasafe'a amu'maré'a mé'a
12 ímba tuwesaraí ína'a ímba ifátuwe'a Maníkómpá'ó timankúnkúmbo ésamo Maníkómó timénaumne siyáintafesamo amu'marésamo méraan-kwaasiyaani'a oro. Miyán-kwáásíyáání'o ombá
siráááísa wétaiye.

Maníkó símaimo kááísamakain-aai.
13 Naaófá'á Maníkó Émbaramuntafena siyáimba símai kááísamakonka'a póna wembó íyáákaraawai ímba méraantafena Maníkó séna seyaafá'nánká íyáákaraundawi mé'a kesúranka'a sé'a kemó súnda-aai érai'a ónaumne séna símai kááísamarena
14 Émbaramuntafena séna érai'a kawe'á uwánkaumpo enaísaafitantambo íyamba sáwífa'a paápé ónááwe súwana

15 Émbaramu érai'e séna fasi'ámai ména ímba ifátuwomba amu'maréna ména Maníkómó símaimo kááísamakaintemba uráiye.
16 Yúndaa-waasi tiká'ó máráámba maará wéowe. Tuwímbai miyá ónaumnemo sembó ombá íyáákaraiwain-aúranka'a sésa miyá ónaumpo ímbo miyámó onanamó éna sáwí-meyamba simíníye wésewe. Miyámó sésamo ombá fí'owi fí'on-aai ímba mimpímbá sembá maará sésa kemó sentení'a owé sénááwe.
17-18 Miyáumai Maníkó kawe'ó uwátinkaindawisafena imáyáa éna séna miyá ónaumne símai kááísamakaimba póna Maníkó séna waási kentáfésa sésa siyáintemba ímba éna fí'oni'a íníye sefáímpó'a seyaafá'ó íyáákaraundawi é'a kesúranka'a sé'a miyá ónaumpo ímbo miyámó onanamó éna sáwí-tantaa'a paápé íníye Maníkó símai kááísamakaimba miyáumai aanáfó wenaúranka'a símai kááísamakaimba póna ímba taraisíníye. Miyámó siyáintafeta kesáá wempátáámó méraundasa wenónkáámbá faisínkaraisata minándámpá'á méta óraaka séta siyáinteni'a íníye séta fasi'ámai méta wéamu'maraumne.
19-20 Naambó ésamo áfombo faimakáawanamo fasi'ámaimo intembá Maníkómó siyáintemba kawe'á uwátinkanaumnemo siyáin-aaigo kentáá fasi'ásínkáísata Maníkómó wíyómpa'o méraiwaintafeta imáyáa éta amu'maréta méraumne. Ísu kentáási aifa'á wíyómpa'a iyéna ámáán-dankomba Maníkóní ufaen-dáúmpá'á ontamó uwásukaan-ampantama tarurúwa'marena iyéna kentáásáféna imáyáa éna miyá uráimba póta fasi'ámaisa méraumne. Méríkísétekimo uráintemba wíyómpa'a Ísu kentáási aifa'-ámáán-káwáágó éna miyán-kísáú maimaéna wéiyisata fasi'ámaisa méraundasa póta Maníkóntáfé'a imáyáa é'a aaweyáá é'a ímba ifátuwe'a ánaaembo méraiyambo paápé índasafe'a amu'maré'a méraaro.

Ámáán-kawaago Méríkísétekin-aai.

7

1 Minkwáásígó Méríkíséteki wemá Sérémi-naopaken-kwaasiti kawáágó éna Maníkó íyáákaraiwaini ámáán-kawaago úwana naaófá'á Émbaramu namuro-wáásítí óraa'-waasise tiyéna íyáákaron-aempakemba túwana Méríkíséteki Émbaramumba aampa'á awánéna kawe'á uwánkowana
2 Émbaramu namuro-wáásítí moparáwímbó maiyómba siyáánkaiya'a tuwínkena Méríkísétekimba moórá-unkwima ámakaiye. Méríkísétekintafesa mináwíkóní áwáuma kawe-káwáágón-iye sésa waé'mai wésewe. Wemá Sérémi-naopaken-kwaasiti kawáágón-áwíkoni áwáuma faru-káwáágón-iye sésa waé'mai wésewe.
3 Méríkísétekin-aíwá'ná túwí'wara anófoi túwí'wara'a ímba agaimakáamba wéraisana wembó ma'ánkarain-kanaawe pukáin-kanaawe ímba agaimakáamba wéraiye. Wenáái miyán-ááí ímbo wéraintafena Maníkón-ááninkoraamba uréna ámáán-kawaa-i'a
úmai maé'mae'a íníye.

4 Maanááí imáyáan-oro. Kentáá síwá'náma Émbaramu óraa'-waasi úmbanifo wemá Méríkísétekimba namuro-wáásítí moparáwímpínkémbá moórá-unkwima ámakaimba póta mindásafeta séta Méríkísétekima Émbaramumba íyáákaraiye súne.
5 Moóráwigo Émbaramun-aísaafitantambo uráiwain-awi'a Rífái wenándáfaken-kwaasifinkemba tuwímbai ámáán-kisaura'a

íyáfasintinkaraiye. Maníkóní ámáámpinkemba moórá-amaanko séna Ísareri-waasisono. Kentí moparáwímbó wémaempinkemba aasiyaasí siyáánkaiya'a tuwímbarempinkemba moórá-unkwima kentí waási Rífáin-andafaken-kwaasi tíméro siyáiye.

6 Méríkísétekimo Rífáin-andafaken-kwaasigomo uráinkakaa séta Émbaramu wembá moórá-unkwima ámakaimba ámáánkomo siyáintemba uráiye súsino. Énifo Méríkíséteki ímba Rífáin-andafaken-kwaasigon-ifo Émbaramumo siyáánkai-unkwimo makáimpinkemba moórá-unkwima úwoi maimaéna kawe'á uwánkena Maníkómó Émbaramuntafena kawe'á uwánkanaumnemo símaimo kááísamakaiwaimba kawe'á uwánkaraiye.

7 Óraa'-waasigo kári'-waasigomba kawe'ó uwánkáímba mináái iséta póta Méríkíséteki Émbaramumba íyáákaraiye súne.

8 Rífáin-andafaken-kwaasi siyáánkai-unkwifinkemba moórá-unkwimo wémaewai wépuwon-kwaasin-ofo Méríkíséteki siyáánkai-unkwifinkemba moórá-unkwima maiyáiwaintafena Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna wemá aúnarena úwoi méraiye sisaná póna wemá Rífáin-andafaken-kwaasi íyáákaraiye.

9 Imáyáa é'a sé'a Émbaramu Méríkísétekimba moórá-unkwi ámakonka'a Rífáiwara'o ámakaintemba éna wemá moórá-unkwima wémaiwai ámakaintenkaamba uráiye.

10 Émbaramu Méríkísétekimba awánéna moórá-unkwimo ámakonka'a Rífái ímba paápé uréna aíwá'nágo arumpimbó méronka'a uráintafe'a mindásafe'a súne. Rífáiwara'a Méríkísétekimba ámakaintemba uráiye súne.

11 Naaófá'á Maníkó ámáámbo simátímakonka'a Rífáin-andafaken-kwaasi ámáán-kisau maésa pói tufú'mai Maníkómbá amíyantafena Maníkó íyáfasintinkena Éronimba aifa'-ámáán-káwáá íyáfasinankaraiye. Rífáin-andafaken-kwaasiti kísaumo arupíse uwátínkáínkakaa Maníkó ímba aneka'á aifa'-ámáán-káwáá íyáfasinankaisino. Ímba Éroninkaan-kwaasin-ifo Méríkísétekinkaan-kwaasi íyáfasinankaraiye.

12 Maníkó séna aú-aifa'-amaan-kawaama íyáfasinankanae súmba póna ááéraan-amaamba ámáán-kisau-waasi Maníkóntáfésa ísámai pói tufú'mai ámén-amaamba ifátuwena aú-amaamba simásimuwata ísaraumne.

13-14 Mináái Fasi'aénkó Ísu Káráísitintafena séna ímba Rífáin-andafakemban-ifo moórá-anda Yúndaan-andafakemba paápé uráiye. Naaófá'á Mósese ámáán-kisau-waasisafena siyónka'a ímba Yúndaan-andafaken-kwaasisafena siyáiye. Ímba Yúndaan-andafaken-kwaasin-ofo Rífáin-andafaken-kwaasi Maníkóntáfésa imáyáa ésa pói tufú'mai óntan-taarera'o agaiyáamba ísaraumne.

Ísu Méríkísétekiyaam-amaan-kawaagon-aai.

15 Minááígóní áwáuma maarán-iye. Maníkó aú-amba aráátimena aú-aifa'-amaan-kawaago Méríkísétekinkaan-kwaasi íyáfasinankaraiye.

16 Ímba Rífáin-andafakemban-ifo fasi'aémpínkémbá maé'mae'a éna ímba tai'áíndawi aifa'-ámáán-káwáá-í'a úmai íyáfasinankaraiye.

17 Mindásafena Maníkón-aai aúfáí-wandaaifimba agaimaréna séna
moóráwigon-awi'a Méríkíséteki
óraa'-amaan-kawaago uráintemba
emá miyán-kísáú maimaé iyínone
Ísu Káráísitintafena siyáiye.

18-19 Áááéraan-amba
Rífáin-andafaken-kwaasiti ámáán-kisaugo ímba fasi'ámai wérontafena ímba túwa'nai úmai arupíse uwátinkowana Maníkó áááéraan-amba ifátuwena moórá-amba kawe'-ámbá aráásimuwata érai'e séta fasi'ámai méta Maníkómpátá wégune.

20-21 Rífáin-andafakemba ámáán-kisau-waasi íyáfasintinkonka'a úwoi íyáfasintinkesa ímba aaí símai kááísamakaambanifo Maníkó Ísu Káráísitimba aifa'-ámáán-káwáágómbó íyáfasinankonka'a aaí símai kááísamakaiye. Mindásafena agaimaréna séna
Fasi'aénkó séna emá ámáán-kawaago éma
maé'mae'a ínone séna minááí ímba taraisíníye
Maníkó wenáániniinkontafena símai kááísamakaiye.
22 Minááígó áááéraan-aai íyáákowana Maníkó símai kááísamakontafena Ísu Káráísiti séna minááí
érai'-aai waé'wae'a íníye siyáiye.

23 Moórá-aai ísáaro. Áááéma ámáán-kisau-waasi sáwífa'a mésa pósa púwúntemba anondáára'a fí'owima minkísáú maimaésa iyáambanifo
24 Ísu Káráísiti maé'mae'a éna ímbo puwíndawi aifa'-ámáán-káwáá-kísáú maimaéna iyéna
25 maé'mae'a éna kentáásáféna imáyáa éna Maníkómpá'á áísai úmae iyéna póna kanaa'á sáwí-imayaafinkenta wéfausinkaiye. Ísu Káráísitinka'a kááísamaisa méta Maníkómpátáámó kúnda-waasisa sáwí-imayaafinkenta wéfausinkaiye.

26 Ísu Káráísiti aifa'-ámáán-káwáágó éna Maníkóntáféna imáyáa éna sáwí-aai wempímbá ímba wéraisana kawe'-aantemba úmai ména marapá'á sáwí-waasifimbo maúnka'a ímba sáwí'a uréna wíyómpa'a fasi'aén-áémpá'á iména miyán-áífá'-ámáán-káwáágó ména kanaatá seyaafá-tántáá'á wésuwa'nai-iye.
27 Waásimo sáwí'o untáfésawe miwímó sáwí'o untáfésawe Rífáin-andafaken-kwaasi aifa'-ámáán-kwáásí pói tufú'mai Maníkómbá áma'mae iyáambanifo Ísu Káráísiti sáwí'o í-ááí wempímbá ímba wérowana póna miwímó uráantemba ímba pói tufú'mai Maníkómbá áma'mae iyéna waásimo sáwí'o ontáfénawe séna mimbórá-kanaa puwéna minkísáú tai'ásukaiye.
28 Ámáán-aaifinkemba aifa'-ámáán-kwáásí íyáfasintinkowasa mararákén-kwáásí pósa sáwí'a uráambanifo minámáánkó ánaaemba Maníkó símai kááísamarena séna miyá ónaumne séna wenáánimba sásákómbá íyáfasinankowana aifa'-ámáán-káwáá-í'a úmai maé'mae'a wéiye.

8

Ísuma kentáásí aifa'-ámáán-káwáágón-aai.

1 Súnda-aaigoni áwáuma maarán-iye. Miyán-áífá'-ámáán-káwáágó kentáásí ámáán-kawaago wíyómpa'a ména íyáákamaimo kawáán-uráiwai ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á mara'á méraiye.
2 Waásimo naambó ésamo Maníkóntáfésa mindáúmpá'á imáyáa ombánifo wíyómpa'a Fasi'aénkó naan-úramba úmakowana Ísu Káráísiti mimpímbá Maníkóní ufaen-dáúmpá'á iména aifa'-ámáán-káwáá-kísáú wémaiye.

3 Marapá'-áífá'-ámáán-káwáá pói tufuwésa tómbá maésa úmai Maníkómbó
amíyantafesa íyáfasintinkaraafo Ísu Káráísiti kentáási aifa'-ámáán-káwáágó
moórá-tantaa'o Maníkómbó ámakaimba mindá puwéna wenáúma ámakaiye.
4 Waásimo sáwí'o untáfésa ámáánkomo siyáintemba póímo tufú'maimo
Maníkómbó ámén-kisau wémaen-kwaasi méraafo Ísu Káráísiti marapá'ó
ménaraa ímba pói tufú'mai Maníkómbá amísino.
5 Wíyómpa'o naan-úrambo úmakaiwaini waé'maiyaan-damba marapá'á
wéraisasa mindáúmpá'á ámáán-kisau wémaewe. Miyáumai naaófá'á
Mósese aifa'-ámáán-dámbó índasafena úwana Maníkó simámena séna
Sáínai-omapa'a aráánamunda-namba miyán-dámbá uwó súwana Mósese
wíyómpa'o wérain-dankoni waé'maiyaan-damba úmakaiye.
6 Wíyómpa'a Ísu ámáán-kisaumo wémain-kisaugo marapá'ó ámáán-
kisaumo wémaen-kisau íyáákaraiye. Maníkó séna kawe'á uwátinkanaumne
símai kááísamakain-aai Ísu Káráísitimo aráásímímba minááígó ááémo
símaimo kááísamakain-aaigomba íyáákaraiye.
7 Ááémo símaimo kááísamakain-aaigomo waásimo arupísemo
uwátínkarainkakaa Maníkó ímba aú-aai símai kááísamakaisino.

8 Maníkó wení waási tuwánómba sáwí'a uwaná mindásafena aaisambá
séna maarán-ááí súwana Maníkón-aai aúfáí-wandaaifimba agaimaréna séna
Fasi'aénkó séna ánaaemba moórá-kanaa tína'a aú-aai símai kááísamare'a
Ísareri-waasiye Yúndaa-waasiye aú-aai símai kááísatinkanaumne.
9 Ísípi-marafakemba miwí tíwá'náma faútinke'a tí'mae'o téwándara'a aaí
símai kááísamakaundanifo mináái taráísúwa'a sínaaemba uwátímakaumne.
Aú-aai símai kááísamare'a ímba ááéraan-aaiyaamban-ifo aú-aain-iye
Fasi'aénkó séna
10 moórá-aaiwara'a séna moórá-kanaa tína'a Ísareri-waasisafe'a aú-aai
símaimo kááísatinkaandara'a kesí ámáámba tirumpiné imáyáafine timé'a
miwítí Maníkó méraanasa kesí waási-i'a úmai ménaawe.
11 Minkánáá tínasa miwítí waásiye fí'on-kwaasiye ímba táántesa sésa
Maníkómpá'á teró sénááwe. Óraa'-waasiye úwoi-waasiye seyaafá'á é'a
tiyáamba pósa ímba aneka'á táántanaawe.
12 Sirumbá uwátinke'a sáwí-imayaa maitiyuwé'a misáwí-ímáyáásáfé'a ímba
imáyáa úmae iyónaumne Fasi'aénkó siyáiye
agaimaréna siyáiye.
13 Maníkó aú-aai símai kááísamaranaumne siyáimba póna aifa'ó símaimo
kááísamakain-aai ááéraan-aai isaná ááéraan-tantaa'a kárika'a wéna
tai'áínífo ááéraan-aaimo éna kárika'a tai'áíníye.

9

*Naaófá'á aifa'-ámáán-káwáágó purumakagóní naaemá Maníkómbá
áma'mae iyúwana Ísu wení naaemá ámakain-aai.*

1 Naaófá'á Maníkó aifa'á símai kááísamakain-aaimo wérompinkemba
Maníkón-ímáyáá mósá wémaron-aai wérowasa Maníkón-ímáyáámó mósá
maráíyan-damba úmakaawe.
2 Ampanta-námbá úmakesa moórá-ampanta afufumpimbá imakésa mósá
fáítukopatafesa Maníkóní ufaen-úran-amaapa'e sésa múra fáítukopatafesa
ufaen-dáúmpá'é sésa mimpímbá ómbá kúra'mai marésa taaré úmakesa
mintáárérá'á Maníkóní péréti-tomba marésa
3 mósá fáítukon-daumpatafesa Maníkóní ufaen-úran-amaapa'e sésa

4 mimpímbá korí-óntántámbá úmakaan-taare marésa mintáárérá'á
asaa-wiyúmbó ún-kana wéagaesa kawe-táwáámá úmaresa korí-óntán-
kwándááísámbá mintáwáámá ánáan-kwimaresa mimpímbá korí-óntántámbá
úmakaan-tawaafimba naaófá'á wíyómpakembo marapá'ó kunkáin-tonkon-
awi'a máána-tomba mintáwááfímbá ma'mái minkáwé-táwááfímbá marésa
naaófá'á Maníkó wení kísaura'a Éronimba íyáfasinankowana wení
táúnkakemba árumo wíkáin-taumba mintáwááfímbá marésa naaófá'á
Maníkómó Mósesembo simámakain-amaambo siyáánkai-amaambo óntan-
kwandaaiya'o agaimakón-kwandaai kae'-wándáái mintáwááfímbá marésa
5 kae-tántáá'á ayóíwárá-tántáákáí óraa-kawe'a úmaresa sésa Maníkóní
áwáuma fí'oran-awaugo póna sáma kaiyé suwaná mintántáákáígó
ayóígóráámbá mintáwáámá káátena Maníkómó miwítí sáwí-imayaamo
maitiyúwón-tawaama káátaraiye. Mindásafe'a káfé'a ímba ayáátáá'-aai
agáúmne.

6 Miyá úmakesa aasiyaasi-kánáá ámáán-kisau-waasi minámáán-dánkómbá
múra fáítukon-aempa'a iyésa kísau máúmbanifo
7 moórá-mora-aataiya'a moórá-kanaa Maníkóní ufaen-úran-amaapa'a
aifa'-ámáán-káwáágó iyéna póígoni naaemá maimaéna iyéna wemó sáwí'o
úntafenawe waásimo ímbo táá'o isésamo sáwí'o untáfénawe miyá-sáwí'ó
ombá maitiyuwáíndasafena mindááémá Maníkómbá ámakaiye.
8 Miyá éna Maníkóní Ufaen-ámútánkó maarán-úmaisa wéaraasimiye.
Ámáán-dankombo múra fáítukaapa'o wéromba Maníkóní ufaen-dáúmpá'á
wempá'á iyíyan-amba ímba afora'á wéraiye.
9 Mintántáá'á aiyowáí'a úmai káfétaamo méraunda-waasisa
wéaraasiminta maarán-iye. Maníkón-ímáyáámó mósá makón-kwaasi
pói tufuwésa tómbá fakarésa úmai Maníkómbá ámakaambanifo miwí
tirumpinkén-ímáyáá ímba sásá'-í'a uwátínkaraiye.
10 Miyáumai minámpá'á tóné noné nésa nombó perésamo ombá
túsafesawe sésa miyá úwana Maníkó aú-amba aráátimuwana ááéraan-amba
taí'áraiye.

11 Miyámó uráambanifo Ísu Káráísiti aifa'-ámáán-káwáágó káfé'o wérain-
amba kawe'-ámbá aráásimena ámáán-kisau wémain-daumpa'a mindámbá
ímba marapá'ó waásimo úmakaan-damban-ifo íyáákarain-damba sásá'-
námbán-iye.
12 Mimbórá-kánáá Ísu Káráísiti Maníkóní ufaen-dáúmpá'á wíyómpa'a
Maníkó méropa'a iyúmba ámáán-kisau-waasigomo mémegoni naaewé
purumaka-áráákoni naaewé maimaénamo iyáintemba ímba miyá uráifo
wení naaemá maimaéna iyéna sáwí'o úmaisaamo méraundafinkenta
siyáínata aúí'a úmaisa maé'mae'o ondasáfénasa miyá éna pukáiye.
13 Mémegoni naaewé purumakagóní naaewé anááé-áráá'a purumaka-
áráá'o agaisukáampinken-kanawe Maníkón-aúranka'o sáwí'o uráan-kwaasi
tinepaká'á tufimpín-kwéesa miwí túma kawe'á uwátínkówana Maníkó
tuwánéna séna kawe'án-iye siyáiye.
14 Mémegoni naaesáné purumakagóní naaesáné miyá uráambanifo Ísu
Káráísitini naaegómá íyáákaraiye. Wempímbá ímba sáwí-aai wéraiwai
Maníkóní ámútanko maé'mae'o iwáí wesé'a méraintafena wení naaemá
kumúwana wenáúma Maníkómbá ámakaiye. Sáwí'o wéowini áwáugo
ta'ótokaimpinkemba faúsinkainanasa kentáásirumpimba ímba aaí wérainata

Maníkóní kísau máéndasafenasa wení naaemá kumúwana wenáúma Maníkómbá ámakaiye.

15 Mindásafena áááéraan-aai símai kááísamakonka'a sáwí'o uráampinkembo faútinkaindasafena Ísu Káráísiti pukáiye. Mindásafena Ísu Káráísiti aú-aai símai kááísamakaimba póna Maníkómó óraaka'o séna kawe'ó uwátínkáanda waé'wae'a íníyemo siyáimba Maníkómó wétaantain-kwaasi maénááwe.

16-17 Wépuwesamo ombá miwítí moparáwímbá tuwíntinkesa símai kááísamaresa wépuwowe. Moóráwigo puwíndasafena éna wení moparáwímbó maíyan-aai wésifo úwoimo méraindara'a ímba maénááfo puwínasa érai'a púwiye sésa maénááwe.
18 Miyáumai naaófá'á Maníkó aifa'-ááí símai kááísamakonka'a Mósese pói tufúwana mimpóígóní naaemó kunkáintafena Maníkó símai kááísamakonka'a
19 aifa'á Mósese seyaafá'-wáásífímbá Maníkóní ámáámba seyaafá'á simátimena purumaka-áráákoni naaefímbá non-úramba fatímakena méme-ayauma taemóka'a úsúmarena mindáááéfímbá tántámai Maníkón-aai agaimái makáan-aufai-wandaaiya'a tufimpín-úmarena waási tinepa'á miyá uwásuwena
20 séna maandáááémá aiyowáí'a úmai aráátimumpo Maníkómó símaimo kááísamakain-aai fasi'aén-ááí wéraifo ísámai kawe'án-oro séna
21 miyáumai mindáááémá Maníkón-ímáyáámó mósá wémaron-danka'a tu-fimpín-úmarena mindáúmpá'ó wéron-tantaaka'a miyá úmakaiye.
22 Érai'a Maníkóní ámáánkoni áwáufa'a naaegó seyaafá-tántáá'á kawe'á uwátínkáísana moóráwigowa'i póíya'i ímbo púwísanamo wení naaemó ímbo kúmínkakaa Maníkó sáwí-imayaa ínta maisiyúwáísino. Naaemá kunkáimba póna Maníkó kentáási sáwí-imayaasa wémaisiyuwaiye.

Ísu sáwí-imayaasa maisiyuwáíndasafenamo pukáin-aai.
23 Maníkón-ímáyáá mósá makáan-dane mindáúmpá'ó wéron-tantaa'e maarán-iye. Wíyómpa'o wérain-dane mindáúmpá'ó wérain-tantaa'e miwání waé'maiyaan-damban-iye. Mintántáá'ó marapá'ó wéron-tantaaka'a póígoni naaesámbá kawe'á uwátínkówana mindá kawe'á uráambanifo wíyómpaken-tantaaka'a ímba póígoni naaesámbán-ifo íyáákaraiwaini naaesámbá kawe'á wéuwatinkaiye.
24 Miyáumai Ísu Káráísiti wíyómpa'a iyéna Maníkón-aúranka'a iména kentáásáfénasa imáyáa éna Maníkómbá wéaisai-iye. Úmakaan-damba naan-úrankoni waé'maiyaan-damba ímba iméraifo wíyómpa'a iména kentáásáfénasa imáyáa éna Maníkómbá wéaisai-iye.
25 Moórá-mora-aataiya'a moórá-kanaa Maníkóní ufaen-dáúmpá'á

aifa'-ámáán-káwáágó póígoni naaemá maimaéna íyóiyo uráintemba Ísu Káráísiti ímba miyá uráifo mimbórá-kánáá wení naaemá maimaéna móamakaiye.
26 Ísu Káráísitimo miyáumaimo maimaé íyóiyo urénaraa wíyóne marawé úmaronkakemba moórá-mora-aataiya'a moórá-mora-kanaa pu'mapu'ma'á úmaena íyísino. Ímba miyá éna áááéraan-kanaa kárika'a tai'ónka'a marapá'á kuména sáwí-imayaasaamo maisiyuwáíndasafenasa mimbórá-kánáá pukáiye.
27 Kentáási kanaamó tínataamo púwóndasa kesáámó méraundawini áwáusafenasa sísai íníye.

28 Miyáumai sáwífa'-waasiti sáwí-imayaa maitiyuwáíndasafena mimbórá-kánáá Ísu Káráísiti puwéna Maníkómbá wenáúma aména aneka'á kuména ímba sáwí-imayaamo maitiyuwáíndasafena kumínífo wéamu'maraan-kwaasimo kuntiyáíndasafena kumíníye.

10

1 Mósesemo siyáin-amaankoni aambá ímba aan-úramban-ifo Ísu Káráísiti kawe'ó uwátínkáíwaini aankóní waé'maiyaan-amban-iye. Miyáumai moórá-mora-aataiya'a ámáán-kisau-waasi pói tufú'mai Maníkómbó ámakaamba miyán-kísáúgó Maníkómpá'ó tiyáan-kwaasi ímba arupíse uwátínkaraiye.

2 Póímo tufú'maimo Maníkómbó ámakaan-anko kawe'ó uwátínkarainkakaa Maníkón-ímáyáámó mósá makáawi miwífímbá aoisaambá ímba wérowasa sáwí-tantaatafesa ímba umbaí tésa ímba pói tufú'mai Maníkómbá áma'maesa íyówisino.

3-4 Énifo maará wéowe. Purumakagóní naaegówé mémegoni naaegówé ímba kanaa'á sáwí-imayaa maitíyukaimba pósa moórá-mora-aataiya'a pói tufú'mai Maníkómbó ámakonka'a miwítí aoisaantáfésa imáyáa uráawe.

5 Miyáumai Ísu Káráísiti marapá'ó kumíndasafena éna Maníkóntáféna séna
póímo tufú'maimo embó ámakaane tómbó ámakaane ímba embá arááíma wétaifo kemá embá arááíma táínda-i'o ondasáfé súma to'mayaa uwásínkaraane.

6 Póímo agaisukáantafe ímba aamoí wéone. Sáwí'o uráantafesamo póímo tufú'maimo ámakaamba mindásafe ímba aamoí wéone
7 súnda maará súne. Enáái aúfáí-wandaaifimba kentáféna símai agaimaréna séna Maníkóo kemá mé'a embá arááímo táínda-i'a úmai ménaumne símai agaimakáintemba wéune súne

Maníkóntáféna Ísu siyáiye.

8 Aifa'á Ísu Káráísiti séna ámáámbo siyáinten-úmai pói tufú'mai ámakaane tómbá maimái ámakaane pói agaisukáane sáwí'o uráantafesa pói tufú'mai ámakaambanifo minánkó ímba arááíma wétaisa aamoí ímba wéone
9 simásuwena séna Maníkóo kemá mé'a embá arááímo táínda-i'a úmai ménaumne siyáiye. Mindásafena Ísu Káráísiti póímo tufú'maimo Maníkómbó ámakaunda-anta ifátuwena aú-amba Maníkómbó arááímo táínda-imayaamo arááíwaunda-anta arráásímakaiye.

10 Ísu Káráísiti Maníkón-ímáyáá arááíwaena Maníkómbá wenáúma aména mimbórá-kánáá pukáimba póna sáwí-imayaasa maisiyuwénasa Maníkóndé-ita uwásínkaraiye.

11 Aasiyaasi-kánáá ámáán-kisau-waasi íyáfasinesa mimbórá-kísáú maésa pói tufú'mai Maníkómbó ámakaamba minkísáúgó ímba kanaa'á sáwí-imayaa maitíyukaimbanifo
12 Ísu Káráísiti mimbórá-kánáá Maníkómbá wenáúma aména pukáiye. Sáwí'o uráantafenawe sáwí'o ondasáfénasaawe puwéna minkísáú taí'ásuwena Maníkón-ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á mara'á iména
13 Maníkómó wení namuro-wáásímó tínkaminanamo wemó íyáákaindasafena amu'maréna iméraiye.
14 Miyáumai Maníkómbá wenáúma ámakaimba pósa Maníkóndé-i'o uwátínkáín-kwaasi sásá'-í'a úmae iyónááwe.

15 Minááísáféna Maníkóní Ufaen-ámútánkó aforatá simásimuwana
Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
16 Fasi'aénkó séna moórá-kanaa tína'a aú-aai
símai kááísatinkaandara'a kesí ámáámba tirumpiné imáyáafine timénaumne
siyáiye.
17 Moórá-aaiwara'a séna
miwítí aoisaané ámáánemo taráíyaamba ímba mindásafe'a imáyáa úmae
iyónaumne siyáiye
agaimaréna siyáiye.
18 Maníkó miwítí aoisaambá maitiyuwéna ímba imáyáa úmae íyísana
póna sáwí'o uráantafesamo póímo tufú'maimo Maníkómbó ámakaan-amba
taí'áiye.

Maníkónópata íyónomo siyáin-aai.

19 Miyá isaná kesí waásisono. Ísu Káráísiti puwúwana wení naaemá
kumúwana kentáásí aambá wikáimba póta ímba sáátafeta éta Maníkóní
ufaen-dáúmpátá wéiyune.
20 Puwéna Maníkómbá wenáúmo ámakaintafena aú-amba waé'wae'o
índa-amba aráásimena Maníkóní ufaen-dáúmpá'á mósá fáítukon-ampanta
fawásámai aambá wi'mái Maníkómpátá íyónda-amba aráásímakaimba
mindásafetaawe
21 wemá óraa'-amaan-kisau-waasigo Maníkóní waásiya'a káráwiyaimba
mindásafeta
22 Maníkómpátá íyóno. Kentáásí sáwí-imayaasa maisiyúwáísanasa ken-
táásirumpinta ímba aaí wéraisata kawe'-nóntá pésínkáísata wenáái gonta
sirumpintá ta'ótoreta Maníkómpátá simankúnkúmba éta Maníkómpátá
íyóno.
23 Maníkón-aai érai'-aain-iye séta póta fasi'ámaisa ta'ótoreta ínta
ifátuweta Maníkómó kawe'á uwátinkanaumne siyáintemba miyá índa póta
wenáái fasi'ámaisa ta'ótoreta amu'maréta méta miyásá onó.
24 Kesáá imáyáasa éta moórá-mora-waasi túwa'nai úmai fasi'aéné
imáyáawe timéta kawe-kísáúsá wémaeta miyásá onó.
25 Maníkóntáféta imáyáa éta túwaandu úmae iyéta tuwímbaimo túwaandu
úmaimo tukáantemba kesáá ímba miyá éta túwaandu úmae iyéta moórá-
mora-waasisa fasi'átinkanaumne. Ísu Káráísitimo kumínda kári-kanaa
wéraintafeta moórá-mora-waasisa fasi'átinketa miyásá onó.

26 Ísáaro. Maníkóní érai'-aai iséta ta'ótoketa kentáásí imáyáafinkembo
wembó sínaaembo uwámetaamo sáwí'o úmaetaamo íyónanasaamo éna
Maníkó sáwí-imayaasaamo maisiyuwáíndasa fí'on-amba ímba wéraifo
27 sáátafeta onanamó Maníkómbó tínaaembo uwámiyantafenamo sáwí-
meyambo timínasa óraa'-iyafimbo káwíyantafeta amu'maréta ménaumne.
28 Mósese timún-amaambo taráíyaawi aaifimbá íyáfasintinkaresa kaumbo-
kae'-wáásímó tuwánésamo sésa érai'a miyá wéowe sésamo ésa ímba tirumbá
uwátinkaiyamba tínkamiyasamo puwíyamba
29 mindá umbai-tántáá'án-ifo Maníkón-áánínkomba tínaaembo
uwámémba mindá óraa'-umbai-tantaa'an-ifo Maníkó símai
kááísamakonka'a Ísu Káráísitini naaemá kumúwasa sáwí'o umbá
maitíyukaimba mindásafesa sésa sáwísamban-iye síyawi óraa'a sáwí-
meyamba maénááwe. Maníkóní ámútanko úwoimo súwa'nai iwáíntáfésa
símai sáwí'a uwánkaraawi óraa'a sáwí-meyamba maénááwe.
30 Maarán-ááímó siyáimba mindá Maníkó póna maará siyáiye.

Sáwí'o íyawini anondáá-meyambo tíménda mindá kendén-iye. Sáwí-kisausafe'a
méyámbá timénaumne
séna moórá-aaiwara'a séna
Fasi'aénkó wení waási tísai úmai iséna
tuwínkaa'a úmai-meyamba timíníye
siyáiye.
31 Maníkó fasi'aénkwáráwí póna tíkena sáwí-meyambo timínda mindá
óraa'a táátafesa ónááfo Maníkóntáfé'a imáyáa é'a túwaandu úmae iyé'a
moórá-mora-waasi fasi'átinkanaawe.

32 Áááma Maníkó kembiwísáféna sámo kátinkonka'a umbai-tántáá'á
tímúwa'a ímba ifá'á túwómba fasi'ámai méraafo mindásafe'a imáyáan-oro.
33 Moórá-mora-kanaa seyaafá'-wáási túranka'a sáwí'a uwátinkesa símai
sáwí'a uwátínkómbanifo fasi'ámai mé'a moórá-mora-kanaa kentí waásimo
sáwí'o uwátínkómba túwa'nai úmae íyúwasa kembiwíwárá'á sáwí'o
uwátínkómba fasi'aráawe.
34 Maníkóní waási-i'o unkákémbá kempínkémbá tuwímbai ándáfa'o
mótínkómba tiruntafé'a uwátínkówasa kentí moparáwímbó tafíyúmba ímba
imáyáa é'a sé'a íyáákarain-tantaa'a wíyómpa'a wéraimba póna waé'wae'a
íníye suwaná tirunkó kawe'á uráiye.

35 Miyá uráafo Maníkóntáfé'a fasi'ámai mé'a kawe'-méyámbá wémaewe.
36 Maníkóní imáyáafinkeni'a é'a wemó miyá uwátinkanaumnemo siyáin-
tantaa'o maíyantafe'a fasi'ámae iyíyana ímba tuwesaraí íno.
37 Miyáumai naaófá'á Áísáya Ísu Káráísitimo kumínda amu'maréna ména
Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
ampáán-kánáá wéraimba póna
tíndawi ímbo amu'maráínda é'a tíníye
agaimaréna siyáiye. Moórá fa'a agaimaréna séna
38 kesí waásigo arupíse úmai méraiwai kesááisafenamo érai'emo sénamo
amankúnkúmbo imbá póna aúí'a úmai méraimba póna inkaisénamo
siyuwé kóína'o
é'a ímba aamoí uwánkanaumne siyáiye
agaimaréna siyáiye.

39 Minááímó siyáimbanifo kesáámá ímba miyán-kwáásísá úne.
Inkaisésamo auwé kówésamo sáwí-aempa'o méraan-kwaasiyaanta kesáá
ímba úndasa Maníkón-aaisafeta simankúnkúmba éta kawe'á úmaisa
maé'maeta ónaumne.

11

Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo on-ááí.

1 Maníkón-aaisafesa érai'e sésa wenká'á timankúnkúmbo on-ámbá
maarán-ámbán-iye. Maníkómó to'mayaa uráin-tantaatafeta séta éraika-
tantaa'an-iye séta amu'maréta méta súrantantaamo ímbo awánáúnda-
tantaatafeta séta érai'a wéraiye súne.
2 Kentáá síwá'náma Maníkón-aaisafesa érai'e sésa wenká'á
timankúnkúmbo untáféna Maníkó séna kawe'án-owe siyáiye.
3 Naaófá'á Maníkó séna wíyóne marawé paápé uwó súwana paápé
uráisata minááísáféta érai'e séta wéisaumne. Ímbo awánáúnda-
tantaapinken-tantaatamba awánáúnda-tantaa'a Maníkó úmakaiye.

4 Naaófá'á moóráwigon-awi'a Éperi Maníkón-aaisafena érai'e séna pói
tufú'mai agaimái Maníkómbá ámakowana awaaón-áwí'a Kéni wemá tómbá
fáká'mai Maníkómbá amúwana Éperi Maníkómó siyóntembo úntafena
Kénimo ámakowaimba íyáákaraiye. Éperi Maníkón-aaisafena érai'e séna
wenká'á amankúnkúmbo úntafena Maníkó ámakon-tantaa'a awánéna
kawe'án-iye séna wembá awánéna arupíse úmai méraandawi óne siyáiye.
Naaófá'á Éperi pukówasa wentáfésa sésa Maníkón-aaisafena érai'e séna
wenká'á amankúnkúmba
ún-kwaasin-iye sewatá wéisaumne.

5 Naaófá'á moóráwigon-awi'a Ínóki Maníkón-aaisafena amankúnkúmba
úntafena Maníkó púwifo séna kunáí'maena wíyómpa'a móankarowasa
ayaafáí uwááesa túwómbanifo Maníkómó áíkomba ímba awánaraawe.
Ínókimba Maníkómó ímbo kunáíkonka'a moóráwigo Ínókin-aai aúfáífimba
agaimaréna séna Maníkó aamoí ínkwae-i'a úmae iyáiye agaimaréna siyáin-
aaisafeta séta Ínóki Maníkón-aaisafena amankúnkúmba uráiye súne.
6 Maníkómpá'ó tewí Maníkó ména wembó saafá íyan-kwaasi kawe'ó
uwátínkáín-aaisafesa aifa'á sésa érai'-aain-iye
sésa wempá'á wétewe. Ímbo érai'-aain-iyemo sésamo ésa ímba wempá'á
ténááwe. Miyáumai Maníkón-aaisafesamo ímbo érai'e sésamo wenká'ó ímbo
timankúnkúmbo íyawi Maníkó ímba aamoí uwátinkainiye.

7 Naaófá'á Maníkó Nówaamba simámena séna ánaaemba nonkó fiyéna
waási tínkaminiye simámuwana iséna séna érai'e séna non-afófora'o
nínda-taomba úmarena wení aare-iyámpóíye wenanááfú'e imérowana
nonkó miwí ímba nawíkaraiye. Nówaa Maníkón-aaisafena érai'e séna
amankúnkúmbo úntafena Maníkó Nówaantafena séna arupíse úmai
méraane súwana Maníkómó marapá'-wáásímó sáwí-meyambo timínda-aai
iséna simátímakaiye.

8 Naaófá'á Maníkó Émbaramuntafena séna ení maramá tuwé áménda-
marafa'a waaó súwana érai'e séna wení maramá tuwéna ímbo awánóm-
barafa'a Maníkómó amúpa'a kuréna
9 Maníkómó aménaumne siyóm-barafa'a koména minááísáféna érai'e séna
fí'om-barafaken-kwaasigoraamba wááu-namba úmarena maé'éímbaniye.
Mimbárá Émbaramuntafenamo siyóntemba ááninko Áísáakinte anáwainko
Yékopuntetafenawara'a timénaumne siyóm-barafa'a Émbaramu-iyaise mésa
wááu-namba úmaresa méraawe.
10 Émbaramu miyáumai ména moórá-naopatafena imáyáa éna Maníkómó
wíyómpa'o to'mayaa úmakain-daopa'a fasi'aén-áfómbá
waé'wae'o índa-naopatafena imáyáa éna
amu'maréna maé'éímbaniye.

11 Émbaramu awaaininkón-áwí'a Séraa Maníkón-aaisafena érai'e siyáiye.
Maníkó simámena séna iyámpói ma'ankáínone súwana érai'a wemó sin-
tembó owín-iye séna iyámpóímo ma'ánkáánda-kanaa taí'áraiye séna ímba
imáyáa úwana fasi'aémbá amúwana ámú'a kauréna iyámpói ma'ánkaraiye.
12 Miyáumai Émbaramu iyámpói ma'ankómba waurámbó kómpinkemba
sáwífa'-waasi aísaafitantambo íyawisafena wíyómpa'o o'ó sáwífa'o
wéraisanamo nompá'ó nonáámááímo sáwífa'o wéraintemba

miyán-kwáási uwasá ímba kanaa'á toráúraawe.
13 Maanáúfáífímbó túwí'o agaimaráúnda-waasi Maníkón-aaisafesa érai'e
símae iyésa wenká'á timankúnkúmba úmae iyésa pukáawe. Maníkó óraaka
séna miyá uwátinkanaumnemo siyáin-tantaa'a ímbo máúmba némpa'a
wérowasa úwoi aaí isésa aamoí ésa sésa marapátáámó méraundasa fí'om-
barafaken-kwaasiyaamba úmaisa ampáánká'á méranaumne símae iyésa
pukáawe.
14 Miyán-ááímó sen-kwáási miwíti mara-úrapa'a imáyáa uwatá
ísaraumne.
15 Miwímó tukóm-barasafesamo imáyáamo urésaraa kouweráíyan-amba
wérowasa pósa awánaawisino.
16 Ímba miyá ésa wíyómpa'o íyáákarain-aempa'a imáyáa uráawe.
Mindásafena Maníkó aamoí éna séna kesí waásin-owe séna póna miwíti
maru'á to'mayaa uráiye.

17-18 Maníkó Émbaramuntafena óraaka séna enáániniko Áísáakimpinkemba
enaísaafitantambo íyawi paápé ónááwe siyéna ánaaemba moórá-aai áísai
úmai isánae séna enáánimba Áísáakimba tufú-simiyo súwana Émbaramu séna
Maníkó simásimena séna enáániniko Áísáakimpinkemba enaísaafitantamba
ónááwe siyáimba érai'a miyáumai paápé uwásinkainiye séna Áísáaki
mimbórá-íyámpói úwana ímbo ta'ótoromba áí'maena tufuwíndasafena éna
19 imáyáa éna séna Maníkó kanaa'á puwíndafinkemba íyáfasinankainiye
séna tufuwíndasafena úwana Maníkó séna étuwaao súwana ifátuwena
áániniko mba tufúwana púwóraampinkemba áíkaiye.

20 Áísáaki Maníkón-aaisafena amankúnkúmbo úntafena Maníkómó
ánaaembo paápé índa-tantaatafenamo siyón-aaisafena áániniko ai Yékopunte
Ísonte aasumí'a tímakaiye.
21 Ánaaemba Yékopu waurámbá kéna puwíndasafena éna táúmba faiyéna
kífaena Maníkón-aaisafena amankúnkúmbo úntafena Maníkón-ímáyáá
mósá maréna ánaaembo paápé índa-tantaatafenamo siyón-aaisafena
Yósepin-áániniko ai aasumí'a tímakaiye.
22 Ánaaemba Yósepi waurámbá kéna puwíndasafena éna Maníkón-
aaisafena amankúnkúmbo úntafena simátimena séna Maníkó kentáási waási
Ísareri-waasi Ísípi-marafakemba
faú'mai tí'maena kentáási marafá'ó mótinkaindara'a kesiyáántámba
maimaésa máútaaro Yósepi siyáiye.

23 Ánaaemba Mósesen-anófoi wembá ma'ánkaresarai awánésarai kawe'-
íyámpóín-iye sésarai Maníkón-aaisafesarai timankúnkúmba uyantáfésarai
Ísípi-marafaken-oraa'-waasigo iyámpóísomba tínkantuwaaromo siyón-
aaisafesarai ímba táátafesaraimo uyambá minááí taraisésarai Mósesemba
aúpá'á ánkaroyana kaumbo-wíyómbá maisuwówana minóráá'-wáásígón-
ayáámúnko áí'maena wení naaúmpa'a móankarowana
24 ánaaemba Mósese óraa'a úwasa awánésa sésa Ísípifaken-oraa'-
waasigon-ayáámúnkon-áániniko-iye suwaná Mósese Maníkón-aaisafena
amankúnkúmbo úntafena miyámó sun-ááí ánaaemba uwátimena séna kemá
ímba wenáánimba úne siyáiye.
25 Ísípifaken-kwaasi sáwífa'-moparawimba marésa sáwí'o untáfésa aamoí
umbá Mósese mindá ááémo tai'áínda-tantaatafena ímba arááíma tówana

séna umbai-tántáá'ó simíyambo éna kanaán-iye séna Maníkóní waási wení waási póna méron-aempa'a koména
26 imáyáa éna séna Maníkó kentáásáféna tiyáíndawiye séna íyáfasinankaraiwaini kísau máénda póna umbai-tántáá'ó kempá'ó tínda minánkó Ísípi-waasiti sáwífa'-moparawimbo máénda-ankomba íyáákaraiye séna Maníkó kawe'-méyámbá simíníye-imayaa éna miyá uráiye.

27 Ánaaemba Mósese Ísípi-marafa'a tuwé'a kónaumne siyónka'a óraa'-waasi aaisambá áúwana Maníkón-aaisafena amankúnkúmbo úntafena wenáároi ímba inkaiséna úwoi kówéna Maníkómbá ímba túrantamba awánaawimba imáyáafinkemba awánaantafena úwoi kóuraiye.
28 Ánaaemba Ísípifa'a Maníkóní kísau-waasigo wíyómpakewi moórá-mora-naumpimpakemba aifaráán-íyámpói tínkamindasafena úwana Mósese Maníkón-aaisafena érai'e siyóntafena Ísareri-waasiti aifaráán-íyámpói ímba tínkaminkwae séna Ísareri-waasisafena pói tufúké'a onta-táíyá'á naaemá a'maré'a mimpói kemá naaró súwasa miyá uráawe. Mindásafesa áwí'a sésa paasofa-tánóné siyáamba mindá tíyótaimo í-tánóné siyáawe.

29 Ánaaemba Ísípi-marafa'a Ísareri-waasi tuwésa tésa óraa'-nonkon-awi'a naae-nóné supa'á tésa Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba untáféna mindónkó tuwínkaa'-úwasa nonáámááíyafamba kofatowasá Ísípifaken-kwaasi wa'maésa tésa mindómpímbá tuwaná mindónkó kúwátawisena minkwáási tínkantasaraiye.

30 Ánaaemba Ísareri-waasi sésa Yéríko-naopaken-kwaasi kotínkantuweta mimbáráfá'á koménae sésa kumbá Maníkó miyán-oro siyómba érai'e siyóntafesa mindáó'a óntantambo sí'ó úmakopa'a kóukutauku uwááesa tóso émesa afa'móráera'a miyá ésa afakaetégomba komiyá uwaná weyááríka'a misí'á tawísímaena marapá'á kumúwasa Yéríko-waasi tínkantuwesa ko-maé'ómbaniye.
31 Ísareri-waasi Yéríko-naopa'a ímbo kurónka'a kae'nárai ti'márówasarai mindáópa'a koawánamaranae sésarai kuyambá moórá-ininkon-awi'a Ré'ápi sáwí-anka'o nún-ininkoni naaúmpa'a kuyaná Maníkón-aaisafena érai'e séna minkáé'nárai aúpá'á tiyuwówasarai tiyááye. Ísareri-waasi Yéríko-naoapaken-kwaasi kotínkantuwe'a koménae sésa kurónka'a Yéríko-waasi Maníkón-aaisafesa ímba timankúnkúmbo urówi tínkamesa Ré'ápi Maníkón-aaisafena amankúnkúmbo ún-inimba ímba tufúkáawe.

32 Seyaafá'-wáási tááimo agáénda ayáátáá'-aai imbá pó'a seyaafá'-wáási táái ímba agaénaumne. Miwí túwí'a Kíndíyoni úwana Péréki úwana Sámúsoni úwana Yépéta úwana Téfíti úwana Sámúwéri úwasa Maníkón-aai simátímakowiye miyáumai-waasi ésa
33 Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo untáfésa pósa miwífínkémbá tuwímbai namuro-wáási íyáákesa arupíse úmai miwítí waásiya'a káráwiyesa Maníkómó óraaka'o séna miyámó ónaumnemo siyóntemba úmai mérowana Maníkó afáá'-íyán-tóika'a awáá urówana ímba unkutúwasa mésa
34 miwífínkémbá tuwímbai óraa'-iya pisíntukowasa miwítí namuro-wáási tínkamonae uwaná Maníkó tíyótai úwasa kawe'-úmai mésa ímba fasi'ámai mérowana Maníkó fasi'átinkowasa mésa miwítí namuro-wáási tínkantuwesa maé'ómbaniye.

35 Tuwímbai-inimba Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo untáféna miwí timáárаamo pukómpinkemba Maníkó íyáfasintinkaraiye.

Namuro-wáásí tuwímbai ta'ótoresa sésa Maníkómbó tínaaembo uwámiyataamo éta ínta tínkameta étinkanaumpo Maníkómbó tínaaembo ímbo uwámiyataamo éta tínkamonaumne suwasá Maníkómbá ímba sínaaemba uwámenaumne sésa imáyáa ésa púwónana Maníkó súwa'nai ínata wíyómpata maé'maeta ónaumne suwasá tí'o úni'a uwátínkówasa pukáawe.

36 Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo untáfésa miwítí namuro-wáásí tuwímbaisafesa tuwíyáái ésa tínkambae iyésa tuwímbai tíyayaanka'a kárá'umai tí'maesa ándáfa'a máwétiyuwesa

37 tuwímbai óntantamba tínkamuwasa púwúwasa tuwímbai paepáétamba karánaara uwásuwesa tuwímbai paepáétamba túfimba faiya'naiya uwasá púwúwasa tuwímbai ímba kawe'-únánkwátói urésa sipisípi-ayau-unankwatoi uwasá tuwímbai méme-ayau-unankwatoi urésa ímba kawe'-náúmpímpá'á waésa úwoifaka'a kowáísáwai ésa ímba tómbá makówasa sáwí'a uwátinkesa umbai-tántáá'-í'a uwátinkesa

38 kawe'-wáásí-í'a úmai mérontafesa ti'mátuwowasa waásimo ímbo méropa'a nésa omápa'a mésa maipíné óntan-aifine waésa miyáumai mésa kawe'-wáásí pósa sáwí'o uwátínkówifimba ímbo máúmba keyáára'a maé'ómbaniye.

39 Miyán-kwáásí Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo untáféna Maníkó séna kawe'án-owe siyáifo marapá'ó méronka'a Maníkómó miyá uwátinkanaumnemo siyáin-tantaa'a ímba awánowana

40 Maníkó miwísáféna amu'máráaro séna ánaaembo kesétaamo méraiyan-kwaasisafena imáyáa éna kawe'-ámbá kentááwé miwíyé sásá'-í'o uwásinkainda-anta wisínkaraiye. Mindásafesa marapá'ó méronka'a ímba awánaraawe.

12

Maníkó kentáásifowai-i'o wéin-aai.

1 Miwí miyáumai maé'ómbanifo kesáá maarásá ónaumne. Miwí Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba uráawi túwaandu ompímbá kesáá afu-fumpinkáántá méraunasaraanta Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba on-ámbá aráásíméwata mindásafeta umbai-tántáá'á ifátuweta kentáámó sáwí-imayaagomo ta'ótokaimba ifátuweta waásimo tuwaantantésamo mimbóra-ímáyáámó arááíwáéntemba Maníkómó aráásímakain-ampata ímba suwe-saraí ínata fasi'ámaisa kónaumne.

2 Waásimo tuwaantantésamo ayáíyá'ó wéraim-beyantafesamo imáyáamo ontembá Ísuntafeta aantemba imáyáasa onó. Ísu imáyáasa símakaisata Maníkón-aaisafeta simankúnkúnta únanasa imáyáasa símímba póta Maníkómpátá kááísamai maé'maeta úmaeta iyónaumne. Ísu ánaaemba arunkó aamoí índa-imayaa éna póna aaraa-táíyá'ó puwíndasafena ímba a'áo séna aaraa-táíyá'ó púwón-antafesamo tigaesáfésamo ombá ímba imáyáa éna póna Maníkó kawáán-uráiwain-ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á

mara'á méraiye.

3 Ísuntafe'a imáyáan-oro. Marapá'ó méronka'o sáwí-waasi sáwí'o uwánkáfa'o íyúwanamo fasi'ámaimo maé'éíntemba imáyáa é'a ímba tuwe-saraí ína'a ímba ifátuwemba fasi'ámai méraaro.

4 Aoisaambá ayaawaiyé'a fasi'ámai méraampinkemba ímba tínkamowa'a pukáawe.
5-6 Maníkó fasi'átinkaindasafena séna kesiyáámúntone kesáánintone ísáaro súwana agaimaréna siyáin-aai imáyáan-oro. Maarán-ááí siyáiye.
Fasi'aénkó arumbó tímakaiwai arupíse uwátinkena kesáánimba owémó siwáísáféna kesáái isáíwae séna wétinkamiye. Mindásafena kesáánimba Fasi'aénkó arupíse uwánkáímba ímba sáwísamban-iye-imayaa éma sáwí'o uráanda óraaka'o simámakaimba enarunkó
ímba sáwí'a íno
agaimaréna siyáiye.
7 Umbai-tántáá'ó kempá'ó timbá Maníkó kawe'á uwátinkena wení iyámpói owaná póna miyá wéuwatinkaiye. Seyaafá'-íyámpói kawe'ó íyantafesa miwí tinófoi arupíse wéuwatinkaawe.
8 Maníkó seyaafá'á wení iyámpói umbai-tántáápínkémbá arupíse uwátínkáímba umbai-tántáá'ó wéraiwai Maníkóní iyámpóín-ofo umbai-tántáá'ó ímbo wéraiwai megusáí-íyámpóín-owe.
9 Moórá-aaiwara'o súnda ísáaro. Marapákén-késífóisaisa arupíse uwásínkaraawata miwí táái iséta miyáumai wíyómpaken-kentaasifowan-aai iséta kawe'-úmai méta minóráá'-ááísá miyásá onó.
10 Kári-kanaa marapákén-késífóisaisa miwítí imáyáafinkemba arupísesa uwásinkanaafo Maníkó kawe'á uwátinkanae séna kawe'-aantemba úmaisa méraandasafenasa wemó kawe'ó úmaimo méraintemba miyásá ondasáfénasa arupísesa wéuwasinkaiye.
11 Arupíse uwásinkaindarata sirunkó umbaí táínata ínta aamoí éta ánaaemba minúmbáí-tántáákó kawe'ó uwásinkaindarata minúmbáí-tántáákóní anondáá kentáásirunko aáno úmaisa wérainata kawe'-úmaisa méranaumne.

Miyám-baaran-oromo siyáin-aai.

12 Miyáumai káráwiye'a tiyáántán-kwiyé'a
13 arupíse-amba imáyáa úmai arááíwáéro. Kempínkémbá tuwímbai tuwánésa sáwí-amba arááíwáéfo sé'a
kawe'-úmai mé'a arupíse-amba arááíwáéro.

14 Tiyáántán-kwiyé'a seyaafá'-wáásísé'a faru úmai méraaro. Ímbo kawe'-aantembo úmaimo méraawi Fasi'aénkómbá ímba awánánááfo kawe'-aantemba úmai méraaro.
15 Kempínkémbá tuwímbai Maníkó úwoi túwa'nai iwáímbá auwáúnafo sé'a káráwiyoro. Kempínkémbá tuwímbai tirunkó sáwí'o índarakemba misáwí-ímáyáágó seyaafá'-wáásífímbá wété ifáínifo káráwiyoro.
16 Sáwí-tantaatafe'a tiráááisafe'a ofáínifo káráwiyoro. Naaófá'á moóráwigon-awi'a Íso Maníkóntáféna ímba imáyáa éna sáwí'o uráintemba kempínkémbá tuwímbai miyá ofáínifo káráwiyoro. Wemá Maníkóntáféna ímba imáyáa úwaimba moórá-kanaa ááí tówana áfákontafena séna ení tómbá nasímínana mintónkón-ánóndáá emá aifaráán-íyámpói úrénana kenkáísifowa kawe'-áásúmí'á amíníye séna
17 ména ánaaemba moórá-imayaa éna kesifo kawe'-áásúmí'á simínkwae séna óraa'-ifi'a tówana afowámá áfákomba kawe'-áásúmí'á aména póna wembá ímba amúwana ááémo sáwí'o uráin-tantaako afowámá kawe'-áásúmí'ó amínda-amba fáíkaiye. Kempínkémbá tuwímbai miyá-sáwí'á ofáínifo káráwiyoro.

18 Naaófá'á Ísareri-waasi Sáínai-oma'-aefempa'a komérowana óraa'-iyama kéna tinepáí kówasa uwaná óraa'a kumeu'á úwana óraa-fiyunda torówana
19-20 uwíyemba óraaka'a tufúwana aaigó aantemba séna waásiye póíye maanómáká'ó tíya'o é'a óntantamba tínkamiyasa puwónááwe súwasa minááímó ísón-kwaasi táátafesa ésa sésa aneka'á moórá-aai ímba sínata ísáano sésa táátafesa ésa
21 awánon-tantaa'a óraa-taatafesa uwaná Mósese séna sááte'a isa'á tata'á úne siyáiye. Naaófá'á Ísareri-waasi miyán-tántáá'á koawánaraafo kembiwí miyán-tántáá'á ímba kowéawanaawe.

22 Ímba miyá é'a Maníkómpá'ó tiyáamba maaráráámbá wéowe. Moóra-omakon-awi'a Sáíyóni-omapa'a té'a Maníkó fasi'aénkwáráwíní naaópa'a té'a wíyómpa'a aú-nao'a Yérúsaremufakaan-daopa'a té'a wíyómpaken-kisau-waasimo sáwífa'o túwaandu úmaresamo Maníkón-áwí'o mósá marésamo aamoimó opa'á té'a
23 aifa'ó Maníkómpá'ó tésamo wení waási-i'a úmai méraapa'a tiyáawe. Wíyómpa'a aúfáífimba miwí túwí'a agaimakáiye. Maníkó seyaafá'nánká miwímó méraawini áwáusafena tísai índawimpa'a té'a marapá'ó arupíse úmaimo méraawanamo Maníkómó sásá'-í'o uwátínkaraiwai wíyómpa'o miwí timantómbó méraapa'a té'a
24 Ísumpa'a Maníkó aú-aai símaimo
kááísamakaimba aráásímíwaimpa'a tiyáawe. Naaófá'á Kéni áfákomba Éperimba tufúwana puwúwana wení naaemá kumúwana mindásafena anondáá sáwí-meyamba amínkwae siyáimbanifo Ísuni naaemó kunkáimba waási kawe'á uwátínkáímba wempá'á tiyáawe.

25 Maníkó kembiwísáfénamo aaimó sínda-aai ímba taraisé'a káráwiyoro. Naaófá'á Mósese marapá'á ména Maníkón-aai simátimuwasa taráíyaawi sáwí-meyamba maiyáawe. Miyáumaimo wíyómpakewimo simátiminda-aaimo taraisíyawi érai'a sáwí-meyamba maénááfo káráwiyoro.
26 Naaófá'á Maníkó Sáínai-omapakemba aaí súwana óraa'-marima taráímbanifo káfé'a óraaka séna moórá-kanaamo tínda aneka'á óraa'-marima taaó senaná wíyónkowe maragówé óraa'-marima táíníye siyáiye.
27 Aneka'ó óraa'-marima taaó sénaumnemo siyáin-aaigoni áwáuma maarán-iye. Marímo táínda-tantaa'a naaófá'ó úmakain-tantaa'a póna tai'áínífo maríma ímbo kanaa'ó táínda-tantaa'a waé'wae'a íníye.

28 Miyáumai marímo táínda Maníkó kentáárá'á káráwiyaimba póna ínta siyuwáínda póta sirunkó kawe'á ínata aamoí éta wentáféta éta wenáwí'a mósá maréta wen-ímáyáá mósá máráandasafenasa aamoí íníye.
29 Kankambó tiyú'maimo iyafímbó agaisúwáantemba Maníkó miyá ínata póta
wen-ímáyáá mósá maréta ménaumne.

13

Maníkó aamoí ínkwae-i'a orómó siyáin-aai.

1 Ísu Káráísitiye'a kááísamaimo méraawi Maníkóní akúní'a uráamba pó'a moórá-mora-waasi kentirumbá timé'a ímba ifátúwáaro.
2 Namu'-waasímó tíya'o é'a tóné naané timé'a ímba ifá'á tiyúwáaro. Tuwímbaimo miyámó uráamba ímba marapá'-wáási kawe'á uwátínkaraafo

wíyómpaken-kisau-waasi miyá uwátínkaraafo ímba wíyómpakewi owé-ímáyáá uráafo marapákén-kwáási owé-ímáyáá uráawe. Mindásafe'a namu'-waasí túwa'nai oro.
3 Maníkóní waásifinkemba wení waási onkákémbá tuwímbai tí'maesa ándáfa'o mótínkáámba miwísé'a ándáfakaan-úmai méraafo mindásafe'a imáyáa é'a túwa'nai oro. Umbai-tántáá'á miwífímbó wérain-kwaasi kem-biwífínkwárá'á miyáumai umbai-tántáákáámbá wéraiwain-ofo imáyáa é'a túwa'nai oro.

4 Aaremó waaimó máéwasa waaimó aaremó máéwasamo on-ámbá kawe'-ámbán-ifo aaré ímba sáwí-anka'a níyasa waaí ímba sáwí-anka'a níyasa miyáumai méraafo aare-úméné waai-úméné ímba oro. Miyá íyanamo éna Maníkó sáwí-meyamba timíníye.

5-6 Maníkó séna
ímba tiyuwé'a túwa'nai ónaumne
minááímó siyáintafeta fasi'ámai méta séta
Fasi'aénkó súwa'nai imbá pó'a waásimo
sáwí'o uwásinkaiyamba ímba sáá'a íníye
séna Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna siyáimba pó'a óntantafe'a ímba óraa'-imayaa é'a miyán-tántáákó kembá ta'ótoraina'a sáwí'a ofáínifo
makáan-tantaatafe'a sé'a mindá kanaán-iye seró.

7 Ááémo kentí óraa'-waasi Maníkón-aaimo simátímakaawisafe'a imáyáan-oro. Miwímó maé'ón-awauwe pukáan-awauwe imáyáa é'a Maníkóe'o kááísamaimo maé'mae'o é'óntemba miyán-oro.
8 Ísu Káráísiti naaófá'ó uráintene káfé'wara'o miyámó wéintene ánaaenkwara'o miyámó índawe. Mindásafe'a
9 tómbá aambó fáí'makaan-amba aráááíwaiyamba ímba túwa'nai ínífo Maníkó úwoi súwa'nai úmaisa wéfasi'asinkaifo fí'o-fi'on-aai karo'-ááí
isé'a aráááíwáéfainifo káráwiyoro.

10 Ísu Káráísitimo puwénamo wenáú Maníkómbó ámakaintafenasa súwa'nai imbánifo ámáán-daumpa'o ámáán-kisau-waasimo pói tufú'maimo Maníkómbó ámén-kwaasi ímba kanaa'á wétuwa'nai-iye.
11 Aifa'-ámáán-káwáágó waásiti aoisaantáféna pói tufúkéna naaemá umaéna Maníkóní ufaen-dáúmpá'á iyéna mindááémá tufimpín-úmáráísasa mimpói mindáókoni aumépa'a ímbo nombá agaisukáawe.

12 Miyáumai Ísu Káráísiti kentáásáféna imáyáa éna sáwí-imayaa maitiyuwánae séna ímba a'áo súwasa áí'maesa mindáókoni aumépa'a móankesa tufúwana puwúwana wení naaemá kunkáiye. Miyámó uráimba póímo tufú'maimo Maníkómbó ámén-kwaasi ímba kanaa'á wétuwa'nai-ifo kentáá wésuwa'nai-iye.
13 Ísumba áí'maesa mindáókoni aumépa'a móankaresa tufúwana pukáimba miyáumai ámáán-daumpa'o pói tufú'maimo Maníkómbó ámén-amba tuwáúnasasa wembó símai sáwí'o uwánkaraantemba kentááwárá'á símai sáwí'a uwásínkáámba póta ínta wentá auwánaumne.
14 Marapá'ó waé'wae'o índa-nao'a ímba wéraintafeta wíyómpa'o maé'maetaamo onda-náópata imáyáasa éta póta ínta wentá auwánaumne.

15 Maníkómbó póímo áméntemba Ísu Káráísiti kentáásáfénawe séna pukáintafeta Maníkóní waási úne súndawisa aamoí uwánkámae iyéta wenáwí'a mósá maréta ínta túwáano.
16 Kawe'á uwátinketa túwa'nai eta íntaamo túwáandasafena Maníkó aamoí íníye.
17 Kentí óraa'-waasi-taai isé'a síyantemba miyán-oro. Kembiwíyá'á kawe'-úmai káráwimae iyésa ánaaemba Maníkómbá minkísáúsáfé'a simámenaawe. Miwí tááimo ísámai kawe'ó íyasamo ésa aamoí íya'a mindásafe'a kawe'-úmai ménaawe. Miwí tááimo ímbo ísámai kawe'ó íyasamo ésa miwítí kísau umbaí táína'a mindásafe'a ímba kawe'-úmai ménaawe.

18 Imáyáa éta kentáásirumpinta ímba aaí wéraisata seyaafá-tántáátáféta arupísesa ónaesa súmpo kentáásáfé'a Maníkómpá'á inaí símae íyóro.
19 Óraaka simátime'a súne. Aneka'á kentópa'a kárika'o konda-ámbá Maníkó paápé índasafe'a inaí seró súne.

Inaimó siyáin-aai.

20 Maníkó faru wéuwatinkaiwaini áwáugo éna Fasi'aénkó Ísu pukáimpinkemba íyáfasinankarowana puwúwanamo wení naaemó kunkáintafena póna símai kááísamakain-aai waé'wae'a ínana sipisípiya'o káráwiyaiwaimo intembá Fasi'aénkó Ísu kentáárá'á wégarawiyiye.
21 Maníkóní imáyáafinkembo íyantafena Maníkó fasi'aémbó timíndasafe'a inaí súne. Maníkó kentáásirumpinta kísau wémaimba Ísu Káráísitini fasi'aéntámbá wembó arááímo tain-kísáú Maníkó maíndasafe'a inaí súne. Ísu Káráísitin-awi'a aasiyaasí óraa'a waé'wae'o imbá érai'-aai intáfé'a inaí súne.

22 Kesí waásisono. Óraaka simátime'a súne. Fasi'átínkáándasafe'a maanáúfáí agaimái timúnda ímba ayáátáá'-aain-ifo aáno mé'a ísáaro.
23 Moórá-aai ísáaro. Moóráwigon-awi'a Tímóti ándáfakemba faú'ánkáámba póna ááémo tína'o é'a kentópa'o kondará'á áí'mae'a kónaumne.

24 Kentí óraa'-waasisafetaawe Maníkóní waási seyaafá'-wáásísáfétaawe simátime'a sé'a kawe'-úmai méraaro súne. Maníkóní waási Ítáári-marafakewi simátimesa sésa kawe'-úmai méraaro wésewe.
25 Maníkó úwoimo wétuwa'nai-intafe'a inaí súne.
Kesáái taí'áiye.

Yémísi

Ísu wíyómpa'a iyówana Yémísi Ísun-áfáko éna Yérúsaremufa'a ména Fasi'aénkóní waásiya'a káráwiyaiwai moórá-waai-aataiya'iyo miyáumai-aatai maisuwéna maanáái agaimái Yúndaa-waasi Ísuni aampa'ó kuwái agaimái mátímakaiye.

1 Kemá Yémísi maanáúfáí agaimái timúne. Maníkóní kísauwe Ísu Káráísitini kísauwe maúndawi maanáúfáí agai-timúmpo Ísarerin-áánintomba sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi tísaafitantambo uráawi fí'o-fi'om-barafa'a wété úmaimo méraawi ísáaro.

Fasi'átínkáín-aai.

2 Kesí waásisono. Umbai-tántáá'á fí'o-fi'on-tantaa'a kempá'á wétifo tirumbá fetóí úmai méraaro.
3 Umbai-tántáá'á kempá'ó timbá Fasi'aénkó Ísuwe kááísamaimo mé'o ímbo auwé'o é'a fasi'ámai ménaawe. Mindásafe'a ísaraamba póna umbai-tántáá'á kempá'á wétifo tirumbá fetóí úmai méraaro.
4 Fasi'ámai maé'mae'a úmae'a iyíyana ímba tuwesaraí ína'a miyán-káwé'-ímáyáá úmae iyíyana Maníkóní kawe-tántáátáféna ímba táái táíníye.
5 Kawe'-ímáyáá maénae síyawi Maníkómpá'ó áísai íyanamo éna timíníye. Maníkó nóintafera sísai-oo ímbo sínda ímba ta'ótorainifo úwoi timíníye.
6 Maníkómpá'ó áísai íyamba ímba kae'-ímáyáá é'a úwoi kesáái isáíníye seró. Kaumbo-kae'-ímáyáámó tokáiyawimo ésa kafóná-waasi pósa afufumpin-kwáási mésa kowaétuwe tawaétuwe-waasiyaamban-owe.
7-8 Miyámó owí kaumbo-kae'-ímáyáá ésa ímba mimbórá-ímáyáá úmai arááíwaesa kawe-kísáú wémaefo sáwí-imayaa arááíwaesa miyámó owí Maníkómpá'ó áísai

íyan-tantaa'a simíníye-imayaan-ofo.

Óntaiyain-kwaasiye óntawara'-waasi-taai.

9 Óntaiyain-kwaasi Ísu Káráísitin-aaisafesa

érai'emo sewanamó imbá Maníkó séna kesí waásin-owe simbánifo tirunkó kawe'á wéifo
10 óntawara'-waasi Ísu Káráísitin-aaisafesa érai'emo sewanamó imbá Maníkó séna kentí óntama ímba aifaráán-tántáá'án-iye simbánifo miwíwárá'á tirunkó kawe'á wéiye. Kawe-tántáá'ó mowáán-arambo wénamo aáémbo kaintembá óntama aifaráán-tántáá'á iyé-ímáyáámó on-kwáási miyáráán-úmai tai'ánááwe.
11 Aafáúmá íyáúsena aa'á kaisaná mowáán-arambo aáénkénamo minkáwé-tántáá'ó aáénkaambo kaintembá óntama aifaráán-tántáá'á iyé-ímáyáámo on-kwáási kísaumo máémba miyáráán-úmai tai'ánááwe.

Sáwí-imayaamo kempá'ó tína'a a'áo seró-ááí.

12 Ísu Káráísitin-aaisafesamo érai'emo sewanamó imbá miwífá sáwí-tantaa'o tíndamo ésa a'áomo síyanamo éna tirunkó kawe'á íníye. Miyáumai fasi'ámaimo maé'mae'o íyanamo éna Maníkó timénaumne siyáin-tantaa'a timíníye. Áááma Maníkó séna tirumbó símén-kwaasi aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe siyáintemba miyá uwátinkainiye.
13 Sáwí'o

í-tántáá'ó kentópa'o tína'a sáwí'a ónaumne-imayaamo é'o é'a Maníkóntáfé'a sáwí-imayaa símakaiye sefó. Maníkó ímba sáwí'a í-ímáyáá tiména ímba wení imáyáafinkemba sáwí-imayaa tafisímai mémarainiye.
14 Kentáá sáwí-imayaasafena sinkáínda misáwí-ímáyáágó kentáá tafisínata arááíwáénanasa
15 misáwí-ímáyáágó ta'ótorainata sáwíta ónaumne. Sáwítaamo úmae íyónanasaamo éna misáwí-ímáyáágó anondáá méraundawini áwáuma Maníkóní némpata méranaumne. Mindásafe'a Maníkóntáfé'a sáwí-imayaa símíye sénááfo imáyáa úmai kawe'án-oro.

16 Kesí waásisono. Mindásafe'a karo'-ááísáfé'a érai'e sefónifo kawe'-úmai ísáaro.
17 Seyaafá'á érai-tantaa kawe-tántáá'á kentááfátá kentáásifowama Maníkónópakemba wégumiye. Aafáúwé wíyóne o'é úmakowana aafáúmá kúwáfekena siyaréna wéifo Maníkó ímba miyá wéifo aasiyaasí sáma kásinkena ímba fí'o-fi'on-imayaa wéiye.
18 Maníkó wení imáyáa arááíwaena érai'-aai simásimenasa minéráí'-ááísáféna aú-waasiyaanta uwásínkáísata aifa'á wení waási-ita uráanasasa ánaaemba fí'o-fi'on-kwaasi miyá ónááwe.

Maníkón-aai isésa miyámó on-áái.
19 Kesí waási ken-ímáyáámó únda-waasi ísáaro. Maníkón-aai ísámai kawe'á é'a imáyáa uré'a aaí sé'a ímba ááéma aaisambá seró.
20 Aaisambó sen-ámbá Maníkóní kawe'-ámpá'á ímba aaisambá sen-ámbán-iye.
21 Mindásafe'a sáwí-imayaawe sáwí'o on-tántáá'é watuwé'a kumé'a Maníkón-aai tirumpimbó makáan-aai ísámai kawe'-íyana minááígó kawe'-ámpá'á métinkainiye.

22 Maníkón-aai táá'-aantembo isé'o Maníkón-aai isáúnda é'a isáúmne sé'o é'a kesáfé'a karo'á sefó Maníkón-aai ímba táá'-aantemba isé'a wemó siyáintemba oro.
23 Maníkón-aai isésa wemó siyáintemba ímbo íyawi
24 nonkwaaúmpímbá tói'a awánasuwesa kówasa miyámó ombá ááéma wétuwinkawimba miyámó owí Maníkón-aai isésa wemó siyáintemba miyá ímba wéowe.
25 Maníkón-aai sásá'-ááígó póna minááígó sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba faútinkainiye. Maníkón-aai isésa wemó siyáintembo íyawi isésa ímba tuwinkáínda miyá úmaesa iyíyana minááígó tirumpimbá kawe'á uwátinkainiye.

26 Nom-bái-wáási úne sembánifo sen-ááíyá'ó ímbo káráwiyombo ésa kentí imáyáagomba karo'á simásuwesa tóikaken-aantemba sésa nom-bái-wáási úne wésewe.
27 Keto'-ínínká'é áwíyaraa'-iyampoiya'e umbai-tántáá'ó wéraiwaiya'e káráwiyesa marapá'-wáásítí sáwí-ampa'a tínaaemba uwásúwááwi Maníkón-aai ísámai kawe'á ésa Maníkó kentáásifowan-aúranka'a érai'-nom-bai-waasi mésa Maníkón-arááí aantemba wéwaewe.

2

Mimbórá-ímáyáán-oro-aai.
1 Kesí waásisono. Fasi'aénkó Ísu Káráísiti fí'oran-aai wéraiwaini aaisáfé'a érai'e sé'a wenká'á timankúnkúmba ofo túwí'o wérainda-waasi kawe'á

uwátinke'a túwí'o ímbo wérainda-waasi tínaaemba uwátímémba mindá
sáwí'a ofo
2-3 káráwiyoro. Túwaandu ompímbó moóráwigomo óntawara'-waasigo
éna kawe'-únánkwátói úmaena tisanamó óntaiyain-kwaasigo éna sáwí-
unankwatoi úmaena tisa'ó kawe'-únánkwátóiwarawintafe'a simándára'a
tamauwó sé'o sáwí-unankwatoiwarawintafe'o nénka'a tamauwómó sembá
mindá sáwí'a wéowe.
4 Miyámó sembá kempínkémbá tuwímbai túma maimaé'a iyé'a tuwímbai
símai sáwí'a é'a sáwí-imayaasamba tuwínkaa'a wéowe.

5 Kesí waási ken-ímáyáámó únda-waasi ísáaro. Marapá'á méraan-
kwaasi óntaiyain-kwaasi tuwánésa sésa úwoi-waasin-owe sefó Maníkó
óntaiyain-kwaasi wesé'a kááísamai fasi'ámai méraan-kwaasi tuwánéna séna
kesí waásin-owe wésiye. Ááéma Maníkó séna tirumbó símén-kwaasi
kawáánúndafa'a ménaawe siyáimba
6 óntaiyain-kwaasisafena miyá siyáimba pó'a múra tiyúwáafo. Óntawara'-
waasi túma ímba maimaé'a íyóro. Óntawara'-waasi kembiwí sáwí'a
uwátinkesa aaimá simátinkesa
7 Ísu Káráísitin-awi'a íyáákarain-awi'a kentí óraakon-awi'a símai sáwí'a
uwánkáámba pó'a miwí túma maimaé'a íyófo.

8 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
esáfé-ímáyáámó óndantemba
fí'owi-imayaawara'a oro
siyáimba pó'a minkáwé'-ámáámbó fasi'aén-ámáámbó arááíwae'o é'a
kawe'á íyambanifo
9 óntawara'-waasi túmo maimaé iyé'o óntaiyain-kwaasi tiyuwé'o é'a
sáwí'a ónááwe. Miyámó é'o é'a kawe'-ámáámbá taraisíyana Maníkó aaimá
simátinkainiye.
10 Seyaafá'-ámáámbó arááíwaesamo moórá-amaambo taraisíyambo éna
aaimá simátinkena séna seyaafá'-ámáánkómbá taráísówin-owe síníye.
11 Maníkó séna ímba aare-úméné waai-úméné oro séna moórá-
aaiwara'a séna ímba waási tínkamiyasa púwóro siyáiye. Ímbo aare-úméné
waai-úménémó ombánifo waási tínkamiyasamo puwíyamba ámáámba
wétaraisowe.
12 Maníkón-aai sásá'-ááígó póna mináááígó sáwí-imayaagomo
ta'ótokaimpinkemba faútinkainiye. Maníkó wenáái arááíwáéwiye taráísówiye
tuwánéna tísai índa pó'a imáyáa é'a kentóika'e kentúra'e káráwiyoro.
13 Maníkó aaifimbá maitinkáíndara'a tirumbó ímbo uwátínkaraawi
Maníkó wenarumbá ímba uwátinkainiye. Maníkó aaifimbá
maitinkáíndara'a tirumbó uwátínkaraawi ímba táá'a ínana Maníkó
aruntaféna uwátinkainiye.

Timankúnkúne kawe-kísáúwémó máén-aai.

14 Kesí waásisono. Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmbo ésamo ímbo
kawe-kísáúmó maésamo ésa miwí táái úwoi tóikaken-aai wésewe. Mináái
tóikaken-aantemba sembá póna Maníkó ímba kawe'-ámpá'á métinkainiye.
15 Maníkóní waásifinkembo moóráwigomo ménamo unáánkwátóiye tóné
ímbo makáindawintafe'o
16 kembiwímó sé'o tómbá nenaná ámú'a fáínama unáánkwátói ane'á
márénana koko'á ínama waaó sé'o tóné unáánkwátóiyemo ímbo amé'o é'a
kentáái úwoi tóikaken-aai wésewe.

17 Mindásafe'a Ísu Káráísitin-aaisafe'a timankúnkúmba ombánifo ímbo kawe-kísáúmó máémbo é'a timankúnkúmbo on-ááí tóikaken-aantemba sefó tirumpinkémbá ímba wésewe.

18 Tuwímbaimo sésa Maníkón-aaisafe'a simankúnkúmba únda pó'a Maníkóní waási únemo sewasamó tuwímbaimo sésa kawe-kísáúmó maúnda pó'a Maníkóní waási únemo sembá kemá Yémísi súne. Maníkón-aaisafe'a timankúnkúmba ombánifo kawe-kísáú ímba máémba pó'a Maníkóní waásiya'o ímba tuwánáúmne. Kemá kawe-kísáúmó maúnda suwáné sé'a Maníkón-aaisafe'a amankúnkúmba óne sénááwe kemá Yémísi súne.
19 Maníkó kímborawigo méraiye sé'o érai'emo sembá kawe'-ááí sembánifo miyá aantemba sembánifo Maníkó kawe'-ámpá'á ímba métinkainiye. Waántáwankoni kísau-waasiwara'o miyámó sembá kantúmba matuwésa sembá póna Maníkó ímba kawe'-ámpá'á métinkainiye.

20 Ímba kawe'-ímáyááwárá'-wáásín-owe. Ísun-aaisafe'a timankúnkúmbo ombá ímba kawe-kísáúmó máémba úwoi-aaiyaamba sembá pó'a miwání áwáumo simátíménda ísáaro.
21 Naaófá'á kentáá síwá'náma Émbaramu Maníkó simámakaintembo índasafena ááninkon-awi'a Áísáakimba óntan-taarera'a mósá ánkarena tufínena úwana Maníkó séna a'áo siyáiye. Émbaramu miyá uráintafena Maníkó séna arupíse úmai méraane siyáiye.
22 Émbaramu Maníkón-aaisafena érai'e séna amankúnkúmba éna ímba miyá aantemba uráifo simámakaintemba uráimba Maníkón-aaisafena fasi'ámai érai'e siyáimba é'a ísaraawe.
23 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna Émbaramu Maníkón-aaisafena érai'e séna amankúnkúmba úntafena Maníkó séna arupíse úmai méraanemo siyáimba minááígóní áwáuma Émbaramu Áísáakimba tufuwíndasafena uráinka'a afora'á paápé uráiye. Ánaaemba Émbaramuntafesa sésa Maníkóní waásin-iye siyáawe.
24 Maníkón-aaisafesa érai'e sésa timankúnkúmba ésa kawe-kísáú wémaewisafena Maníkó séna arupíse úmai méraawe sifó Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba ésa ímba kawe-kísáú wémaewisafena arupíse úmai méraawe Maníkó ímba síníye. Minááí káfé'a wéisaawe.
25 Maníkón-aai aúfáífimba naaófá'á agaimaréna moórá-ininko aankaró'-ánká'ó nún-ininkon-awi'a Ré'api fí'onkaa-ininkon-aai siyáiye. Yósúwa
maramá aúpá'á koawánaakaiyo séna ti'marówasarai mininínkóní naaúmpa'a tuyaná mindárai-taai iséna érai'e séna wenamáára tínkamofo séna moórá-aamba aráátimuwasarai kuráaye. Mininínkó miyá úntafena Maníkó séna arupíse úmai mérain-inimban-iye siyáiye.
26 Timambó kóísasamo waásimo púwóntemba Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba ésa ímba kawe-kísáú wémaewi miyáráán-úmai ímba tirunkakémbá timankúnkúmba ofo tóikakemba wésewe.

3

Tói-kawaan-oro-aai.
1 Kesí waásisono. Maníkóní kísau uwáítáí'-íyan-kisau ímba sáwífa'nanka maénááfo moórá-morawigo maénááwe. Uwáítáí'-íyan-kisausa maúndawisa Maníkó fasi'ámaisa sísai índarakemba éfo úwoi-waasi miwítí kísausafena aáno úmai tísai íníye. Mindásafe'a ímba sáwífa'nanka sé'a uwáítáí'-íyan-kisau maénae sénááwe.

2 Seyaafá'nánkátá tuwímbai-tantaa'a sáwítaamo úndasaawe. Tói-kawaanesa kawe'-ááí-aantembo sewí érai'a kawe'-wáásí mésa túra'a seyaafá-tántááká'á kanaa'á wégarawiyowe.

3 Moórá-aai imáyáan-oro. Óraa-poigon-awi'a ósi waási kentí imáyáagomo win-ámpá'ó kónaesamo ombá óipimba ampáá-fásí'áén-taemo'a fáá'ankesa séfasefa'-ayaiya'a ándáma fárí'wimai tiyáámpimba tokésa kentí imáyáagomo win-ámpá'á moórá-aempa'-anda tafisewaná minóráá-póígó wéwiye.
4 Nompín-táónkwara'a imáyáan-oro. Mindá óraa-tantaa'a isaná fiyúndágoma famé'mai fí'opa'a tuwánae isanánifo fafúsúmaenamo nín-tamba ímba óraa-tamban-ifo kári-tamba wemó kónae sipa'á mintámbá waéráísana minóráá'-nómpín-táónko wéwiye.
5 Maaráwárá'á imáyáan-oro. Waásisa óraa-tantaa'a únanasa sóikoma kári-tantaako sáwífa'-aai séna súsaama maimaéna wéiyimba imáyáan-oro.

Aifa'á kári'-iyama karéna kámaena óraa'-amo'na wégauwiye.
6 Iyamó kénamo óraa'-amo'namo sáwí'o intembá sáwí-aaigo miyá éna seyaafá súwawaata sáwí'a úmaena wéwiye. Sáwí-aaigoni kísaugo seyaafá'-áémpá'á seyaafá-sáwí-kísáúgómbá wéiyaakaiye. Misáwí-tántááKóní áwáuma waántáwankoma éna kentáási kísau tasáwí'a
éna seyaafá'-áémpá'á wété wéiye.

7 Afáá'-wáí-wááné numawé iyaankafayaané mófáá'e amí'mí'-úmai káráwiyombanifo
8 sáwí-aaigo íyáákarain-tantaa'a pósa waási ímba kanaa'á wégarawiyowe. Waaifainkómó waásimo unkútísanamo sáwí'o intembá sáwí-aaigo miyá wéiye.

9 Kentáá sááisamba kentáásifowama Fasi'aénkón-áwí'a mósá maréta Maníkó weráání'a úmakain-kwaasi símai sáwíta úne.
10 Mimbórá-sóípínkéntá kawe'-ááí séta sáwí-aai séta wéune. Kesí waásisono. Miyán-ááígó sáwí'a wéiye.
11 Nonaumpinkémbá ímba kawe'-nóné sáwí-none wégumiye.
12 Inagómá ímba fe'arambá íyáísana kúsigoma kondói-aramba ímba wéiyaiye.
Uwí-nónkó ímba kawe'-nómbá uráínasa waási nánááwe. Mindásafena mimbórá-wáásígómpínkémbá kawe'-ááíyé sáwí-aaiye sisaná miyán-ááígó sáwí'a wéiye.

Kawe'-ímáyáá Maníkómpákémbó kúmín-aai.
13 Kempínkémbá tuwímbai kawe'-ímáyáá torésa ísáán-kwaasi mésa kawe'-ímáyááwárá'-wáásí pósa ímba túma maimaé iyésa kawe-kísáú maésa kawe'-úmai méwa'a tuwáné'a sé'a kawe'-ímáyááwárá'-wáásín-owe sefó
14 kempínkémbó tuwímbaimo miwítí waási tirumbá sáwí'a uwátinkesa sésa óraa'-waasi-i'a ofó sésa keyáá óraa'-waasi-i'a úmai méranaumnemo síyambo ésa miwí túma maimaé iyésa kesáfé'a karo'á sésa kawe'-ímáyááwárá'-wáásí úne sefónifo.
15 Miyán-ímáyáá ímba Maníkómpákémbán-ifo marapákémbá waásiti imáyáa waántáwankoni imáyáafinkemba wésewe.
16 Tuwímbaimo miwítí waásimo tirumbó sáwí'o uwátinkesamo sésa óraa'-waasi-i'a ofó sésa keyáá óraa'-waasi-i'a úmai méranaumne síyambo ésa ímba

moóráfa'a taankarotámai mésa fí'o-fi'on-tantaa'a sáwí'a úmae iyíyamba mindá marapákémbá waásiti imáyáa waántáwankoni imáyáafinkemba ofo
17 Maníkómpákémbá kawe'-ímáyáámó tokáawi kawe'-aantemba ésa ímba sáwí'wara'a ombá aaweyáá ésa ímba aaisampínkémbá sésa fí'on-kwaasi-taai kawe'-úmai isésa tirumbá uwátinkesa umbaimó máén-kwaasi túwa'nai esa ímba kaumbo-kae'-ááí sésa ímba tuwínkaa'-úmai kawe'á uwátinkesa sáwí'a uwátinkesa ofo seyaafá'á kawe'-aantemba wéuwatinkaawe.
18 Aáno úmai méranae síyawi aaweyáá uwátinkaiyasa tuwánésa miyáumai aaweyáá úmai méranaawe.

4

Marapá-tántáátáfésa imáyáamo on-ááí.

1 Kempínkémbó aaisambó sé'o áwáá'o sé'o miyámó ombá miwání áwáuma maarán-iye. Sáwí-tantaakomo tirááímo taintáfé'a imáyáa owaná minímáyáágó ta'ótóráísana aaisambó síyan-aai wépaa'iye.
2 Tirááímo tain-tántáá'ó makáawa'o ombá tufúwónana puwína'a kemá maénae-imayaa wéowe. Fí'owiti moparáwímbá túraniyamba é'a ímba kanaa'á maíyantafe'a aaisambá tiyé'a áwáá'a wésewe. Tirááímo tain-tántáátáfé'a Maníkómpá'á ímba áísai owaná póna ímba wétimiye.
3 Maníkómpá'ó áísai ombá áísai on-tántáá'á ímba wétimiye. Sirááímo tain-tántáá'á kesáfé'a maénae sé'a Maníkómpá'á áísai ombá misáwí-ímáyáá tokáantafena ímba wétimiye.
4 Aaremó waaiyakémbó tiyuwésamo fí'on-kwambo máéntemba Maníkómbó aúwáán-kwaasi ísáaro. Marapá-tántáá'ó imáyáamo éme'o é'a Maníkóní namuro-wáásíyáámbá ofo mináái imáyáan-oro. Marapá-tántáá'á maénae símae'o iyíyawi Maníkóní namuro-wáásíyáámbán-owe.
5 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Maníkó séna kesí ámútamba kempímbá maráúnda sáwí'a ofó sé'a fasi'ámai wégarawiyune siyáiye
agaimaréna siyáimba mináái ímba úwoi-aain-ifo
érai'-aain-ifo imáyáan-oro.
6 Énifo Maníkón-ímáyáá úndasafenasa súwa'nai úmaisa wéfasi'asinkaiye.
Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Maníkó kentúmo maimaé íyówi wéfametiyuwaifo wenaísamaifimbo máéwi wétuwa'nai-iye
agaimaréna siyáimba póna Maníkó súwa'nai úmaisa wéfasi'asinkaiye.

7 Mindásafe'a Maníkón-aai isé'a wenaísamaifimba méraambanifo waántáwankon-aaisafe'a a'áo síyanamo éna ááéma tiyuwéna kóína'a
8 Maníkóní ewaa'ó méwanamo éna Maníkó kesé'a mérainiye. Sáwí'o owí kawe'ó úmaimo méraiyantafe'a imáyáa é'a misáwí-tántáá'á túwáaro. Maníkón-ímáyááwé mararákén-ímáyááwémó tokáawi sáwí-imayaa tuwé'a kawe'-ímáyáán-oro.
9 Sáwí'o ontáfé'a ímba aamoí é'a ti'á kaótuwe'a méraaro. Sáwí'o wéontafe'a ímba wíyááima íyamba ti'á kaótuwe'a méraaro. Sáwí'o wéontafe'a tirunkó ímba kawe'á éna sáwí'a ína'a méraaro.
10 Fasi'aénkón-aai isé'a wenaísamaifimba méwana wemá mósá tinkáíníye.

11 Kesí waásisono. Kentí waásisafe'a ímba sáwí-aai simátínkáaro. Maníkó ámáán-aaifimba séna ímba miyán-oro siyáimba pó'a miyámó ombá Maníkóní ámáámba símai sáwí'a uwánke'a sé'a sáwí-amaamban-iye sembá

mindá karo'á wésewe. Maníkóní ámáámbo tuwínkaa'-uré'o sé'o kári'-amaane óraa'-amaane sé'a minámáámbá ímba kawe'-úmai aráááíwae'a wétaraisuwaawe.
12 Maníkó weyáá ámáámba siménasa waási tuwínkaa'-éna kanaa weyáá kawe'-ámpá'á métinkena weyáá waási taí'ásuwainiye. Mindásafe'a waási keyáárika'a ímba tuwínkaa'-ónááfo Maníkóní kísaun-iye.

Ímbo túmo maimaé iyíyan-aai.

13 Kembiwí imáyáa é'a sé'a káféra'i aafáyáawa'i óraa'-naopa'a komé'a kísau wémae'a moórá-aatai maisuwé'a sáwífa'-ontamba maénaumne. Miyán-ááímó sewí ísáaro.
14 Aafáyáara'o ainámbó kárika'o wénamo ááémo turá'wintemba kembiwímó méraamba miyáráán-úmai ááéma tai'ánááwe. Aafáyáa kentópa'o tínda-tantaa'a ímba ísaraawe.
15 Mindásafe'a sen-ááí ímba aneka'ó síyamba maará seró. Fasi'aénkómó ewémó sína'o é'a miyá ónaumpo ímbo ewémó sína'o é'a ímba miyá ónaumne seró.
16 Miyán-ááí sé'a kentí imáyáafinkemba kentúma maimaé iyé'a óraa'-i'a úmai méranaemo sembá miyán-ímáyáá sáwí-imayaan-iye.
17 Miyáumai ísáaro. Kawe'ó íyawini áwáuma ísámai ifátuwesa miyámó íyamba sáwí'a ónááwe.

5

Óntawara'-waasi-taai.

1 Óntawara'-waasisono. Senda-ááí ísáaro. Kentópa'o umbai-tántáá'ó tínda óraa'-imayaa é'a ti'á kaoré'a méranaawe.
2 Sáwífa'-ontama makáamba taúkaa'a isaná sáwífa'-unankwatoi waígo ánáamba kárásuwaisana
3 óntamba makáamba taúkaa'a isasá waási awánésa sésa ímba túwa'nai ombá makáawana taúkawiye síyamba iyamó ane'ó kainten-úmai sáwí-meyamba kentópa'a tíníye. Sáwífa'-ontama makáambanifo Maníkó waásimo méraawini áwáuma tísai índa-kanaa tíníye.
4 Kentí kísaumo máén-kwaasiti méyámbá ímba kawe'-úmai timé'a sáwí'o ombá Maníkó awánaraiye. Minkwáásí óraaka'-oraaka'a sewaná Maníkó fasi'aénkwáráwí wéisaiye.
5-6 Marapá'ó méraanka'a sáwífa'-ontama maré'a kentí imáyáafinkemba kembó tínkáín-kisau wémaewe. Ímbo sáwí'o uráan-kwaasi aaifimbá maitínkówa'a ímba anondáá aaí suwa'á tínkamuwasa pukáawe. Póímo tómbó tíméwanamo óraa'a isasamó tufú'naantemba kembó tínkáísa'o miyámó ombá Maníkó sáwí-meyamba timíníye.

Fasi'ámai mésa inaí seró-ááí.

7 Mindásafe'a fasi'ámai maimaé iyé'a Fasi'aénkó aneka'ó kumínda amu'máráaro. Kísaugoni afowámá kísau úmakena amu'maréna séna kae'-í'a aa'á téna kísau óraa'a ína'a nánae séna amu'maráíntemba
8 miyáráán-úmai Fasi'aénkómbá amu'makéwana kumíníye. Fasi'aénkó kárika'a kumínda pó'a fasi'ámai aáno úmai méraaro.
9 Maníkó aaifimbá maitinkáínífo kentí waási ímba í'ai tínkáaro. Maníkó aaifimbá maitinkáínda-kanaa kárika'a tíníye.

10 Kesí waásisono. Naaófá'á Maníkón-aai simátímakowimo uráamba imáyáan-oro. Fasi'aénkó simátímakon-aai simátíma'mae iyúwasa ímba

ísówana umbai-tántáá'á sáwífa'a miwífá'á túwasa Maníkón-aai ímba ifátuwesa fasi'ámaimo mésamo uráantemba miyáumai méraaro.
11 Naaófá'á Maníkón-ímáyáá ésa fasi'ámai méron-kwaasisafeta séta Maníkó kawe'á uwátínkarain-kwaasin-owe wésune. Naaófá'á moórá-waasigon-awi'a Yópuma uráin-aai imáyáan-oro. Umbai-tántáá'á sáwífa'a wempá'á túwana Fasi'aénkóntáféna fasi'ámai maé'mae'a úmaena iyúwana ánaaemba Fasi'aénkó kawe-tántáá'á ámakaiye. Miyáumai Fasi'aénkó óraa'-arumba uwásinkenasa
wésuwa'nai-iye.

12 Kesí waásisono. Óraa'-aai ísáaro. Wíyómpa'o méraiwain-aúranka'a érai'a súne ímba sé'a marapá'-wáásí túranka'a érai'a súne ímba seró. Énifo ewémó sé'o é'a úwoi ewé sé'a ímba tiká'á maré'a seró. A'áomo sé'o é'a úwoi a'áo sé'a ímba tiká'á maré'a seró. Miyámó síyanamo éna Maníkó minááísáféna ímba sáwí-meyamba timíníye.

13 Kempínkémbó umbai-tántáá'ó maíyawi Maníkónká'á inaí seró. Kempínkémbó tirunkó aamoimó índawi imá sésa Maníkón-áwí'a mósá máráaro.
14 Kempínkémbó tí'o índawi Fasi'aénkóní waásiti óraa'-waasi táántaiyasa tésa Fasi'aénkóní fasi'aémbá imáyáa ésa masawémba túra'a atinkésa inaí simátínkáaro.
15 Maníkómó siyáintemba íníye
sésa inaí sembá póna Maníkó minkwáásí kawe'á uwátinkena íyáfasintinkena minkwáásímó sáwí'o uráiyanamo éna miwífínkémbá maitiyuwáíníye.
16 Mindásafe'a kentí waási sáwí'o ombá afora'á símai kufímare'a inaí símai túwa'nai oro. Miyámó íyanamo éna tí'o índamo éna Maníkó asófatinkainiye. Arupíse úmai méraawimo inaí sembá Maníkó iséna fasi'ámai wétuwa'nai-iye.

17 Naaófá'á Maníkón-aai simátímakowin-awi'a
Íráiyaa ména wemá kesáámó úndanten-kwaasigo éna Maníkómpá'á fasi'ámai inaifínkémbá séna aa'á ímba tíno súwana ímba aa'á téna kaumbo-áátáí úmai afa'mórae-wiyomba maisuwówana ímba aa'á túwana
18 minkákémbá ánaaemba inaifínkémbá aa'á tíno súwana aa'á túwana kísaufa'a seyaafá-tómbá kawe'á uráiye. Miyáumai arupíse úmai méraawimo inaimó sembá Maníkó iséna fasi'ámai wétuwa'nai-iye.

19 Kesí waásisono. Kempínkémbó tuwímbaimo kawe'-ámpá'ó tuwáíya'o é'a métafisiyasamo tésamo kawe'-ámpá'ó tíya'o é'a kawe'á uwátinkanaawe.
20 Sáwí'o uráiyawimo métafisiyasamo sáwí-ampa'o tuwésamo Maníkómpá'ó tíyanamo éna Maníkó misáwí-tántáá'á sáwífa'a maitiyuwáínasa Maníkóní némpa'o iyamó káíndafa'a ímba kónááwe. Minááí imáyáan-oro.
Kemá Yémísimo súnda-aai taí'áiye.

1 Pítaa

Ísu wíyómpa'a iyówana Pítaa Ísuni kísau-waasi moórá-waai úmai sísamaifakemba éíyain-aataiya'iyo miyáumai-aatai maisuwéna maanáái agaimái mátímakaiye. Ísuni aampa'ó kun-kwáásísáfésa karaánáá'a símai sáwí'a wéuwatinkomba miwítí imáyáa fasi'átinkanae séna Ísuntafesa ísámai fasi'ámai méraaro séna Pítaa maanáái agaimái mátímakaiye.

1 Kemá Pítaa maanáái maanáúfáífímbá agai-timúmpo ísáaro. Kemá Ísu Káráísitini aantá-waasi úndanifo Maníkómó séna kesí waási owémó siyáin-kwaasi ísáaro. Watúwówa'o kentí maramá tuwé'o wété é'a Póntási-marafa'e Kárésíyaa-marafa'e Kápátósiyaa-marafa'e Ésiyaa-marafa'e Pítíniyaa-marafa'e miyáumai-marafa'o wété uráawi ísáaro.
2 Naaófá'á Maníkó kentáásifowa kembiwísáféna séna kemparí'a uwámáráanasa kesí waási-i'a ónááwe súwana Ísu Káráísiti puwúwana wení naaemá kumúwana kembiwí kawe'á uwátinkaina'a wenáái taawiyafíyantafena Maníkóní ámútanko Maníkóndé-i'a uwátínkaraiye. Maníkó úwoi túwa'nai úmae iyéna aáno uwátínkáfa'a iyína'a méranaawe.

Maníkómó to'mayaa uwásínkarain-aai.

3 Fasi'aénkó Ísu Káráísitin-afowama Maníkó wenáwíta mósá maráúmne. Kentáásáféna óraa'a arumbá uwásinkenasa Ísu Káráísitimba pukáimpinkemba íyáfasinankaraintafena aúí'o úmaisamo méraunda-i'a uwásínkaraimba póta ánaaentaamo méraandasafeta amu'maréta méraumne.
4 Wíyómpa'o iméraandasa Maníkó to'mayaa uwásínkarainta ímba sáwí'a éna tai'áínda waé'wae'a íníye.
5 Maníkón-aaisafe'a érai'e sé'a timankúnkúmba íyantafena wení fasi'aéntámbá wenónkáámbá úmai tíyotai uwátinkena Ísu Káráísitimo kumíndara'a
sáwí'o úmaimo méraampinkemba kuntí'mai to'mayaa uwátínkaraimba aráátiminiye.

6 Mindásafena kentirunkó kawe'á íno. Káfé'a fí'o-fi'on-umbai-tantaa'a kentópa'a wénamo umbaimó taimbá kárika'a wéna ánaaemba tai'áínana kentirunkó kawe'á íníye.
7 Umbai-tántáá'á kentópa'o wérainka'a Maníkóe'o fasi'ámaimo méraiyamba tuwánésa sésa érai'a Maníkóe'a kááísamai méraawe sénááwe. Moórá-ontankon-awi'a korí-óntámbá aamoí on-tántáá'á ombánifo kári-tantaa'an-ifo Maníkóe'o kááísamaimo méraamba mindá óraa-tantaa'an-iye. Minóntámbá iyafímbá káwisana sáwí-tantaa'a taí'áísana korí-óntán-úramba tú'mai wéwaiye. Miyáumai umbai-tántáá'á kentópa'a tisa'á Maníkóe'a fasi'ámai mé'a wesé'a kááísamai méwana Ísu Káráísiti kumíndara'a kentúwí'a óraa'a uwátinkena aamoí uwátinkainiye.
8-9 Ísu Káráísitimba ímba túrantamba awánaraafo úwoi kentirumbá wéamewe. Ímba túrantamba wéawanaafo wenááisafe'a érai'e sé'a timankúnkúmba uráawe. Wenááisafe'a érai'e sé'a timankúnkúmbo ontáféna sáwí'o úmaimo méraampinkemba wéfautinkaiye. Mindásafe'a óraa'-aamoi é'a mindásafe'a aaí símae iyíyana miyán-áái ímba tai'áína'a óraa'-aamoi ónááwe.

10 Naaófá'á Maníkón-aai simátímakowi Maníkó kembiwí úwoi túwa'nai in-áái siyáawe. Maníkó sáwí'o úmaimo méraampinkemba faútinkainda-aaisafesa sésa minááígóní áwáuma nóran-aaiya'iyo sésa Maníkón-aai aúfáí-wandaaifimba toráumai awánamaesa iyáawe.
11 Káráísitini ámútanko miwífímbá ména Káráísitimbo áí'o índa-i'o uwánkaiyanamo ánaaembo sámo kaimbó paápé índa-aai simátímakowasa miwí keáímbá sésa minááí nááwantafenawa simbá póna nóin-kanaawa paápé íníyo sésa Maníkón-aai aúfáí-wandaaifimba toráumai awánamaesa iyáawe.
12 Miwítí kísaugowe simátímakon-aaigowe ímba miwí túwa'nai ena kembiwí ánaaembo paápé íyan-kwaasi túwa'nai índa mindá Maníkó aráátímakaiye. Maníkóní Ufaen-ámútánkómbá ai'marówana wíyómpakemba kuména naaófá'ó aráátímakon-aai simátímakowasa minásé-ááí simátíma'maesa kuwa'á ísaraawe. Wíyómpaken-kisau-waasi mintántáá'á awánánae sésa ombá miwífímbá ímba sáwí-tantaa'a wéraisana Maníkó faútínkáísasa pósa ímba kanaa'á wéawanaawe.

Arupíse úmai méraaro-aai.

13 Mindásafe'a arupíse-imayaa é'a káráwiyoro. Ísu Káráísiti kumíndara'a kawe'á uwátinkaindasafe'a amu'maré'a fasi'ámai méraaro.
14 Maníkón-aai ísámai kawe'án-oro. Maníkón-aaimo ímbo ísaronka'o sáwí-imayaasafe'o tiráááísafe'o uráantemba ímba miyá é'a Maníkón-aai ísámai kawe'án-oro.
15 Maníkómó táántaraiwaimo kawe'-aantembo intembá seyaafá-tántáá'á kawe'-aantemba oro.
16 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
kemó kawe'-aantembo úmaimo
méraudantemba miyán-oro
Maníkómó siyáimbanifo kawe'-aantemba oro.
17 Maníkó arupíse úmai sáwí'o uréwi sáwí-meyamba tiména kawe'ó uréwi kawe'-méyámbá timíndasafe'a inaifínkémbá sé'a kesifomán-iye sé'a pó'a marapá'ó wááumo méraanka'a óraakon-iye sé'a wen-ímáyáá úmae íyóro.
18 Kentíwá'náma úwoi-kisau-amba aráááíwáúwana Maníkó kembiwísáféna miyán-ámbá aráááíwáéfo séna méyámba'mai faútínkaraiye.
Kentí méyámbá ímba korí-óntámbó tai'áínda-tantaakaambanifo
19 Ísu Káráísitini naaegómá íyáákarain-daaegon-iye. Sáwí'o uráampinkemba ímba sáwí-meyamba maíyantafesa sipisípi-araa'a tufú'mai Maníkómbá ámakaantemba sáwí'o uráundafinkemba faúsinkaindasafena Ísu Káráísiti ímbo sáwí'o urówi puwúwana wení naaemá kunkáiye.
20 Maníkó wíyóne marawémó ímbo úmakonka'a minkísáú maíndasafena Ísu Káráísitimba wemparí'a úmakaimba póna ánaaen-kanaa kembiwí túwa'nai íníye séna marapá'á kumbéna
21 pukáimba pó'a Maníkómpá'á timankúnkúmba wéowe. Maníkóe'a kááísamai mé'a sé'a érai'a wesé'a iménaumne síyantafena Ísu Káráísitimba pukáimpinkemba íyáfasinankena
áí'maena sámo kain-áémpá'á móankaraiye.

22 Érai'-aaimo taawiyáfóntafena minááígó kentirumbá kawe'á uwátínkaraisa'a mé'a Maníkóní waási kentí waási owa'á moórá-mora-waasi kentirumbá timé'a fasi'ámai miyá úmae íyóro.
23 Maníkón-aai waé'wae'a índa-aai ísaraamba minááígó aúí'a úmai méraani'a uwátínkaraiye. Marapá-kéntínófói matínkaraawa'a

méraambanifo Maníkó maé'mae'a iwái aúí'a uwátínkaraisa'a aúí'a úmai méraawe.
24 Miyán-ááí Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
karaan-tantáá'é kanaagunéwe aáénkamaenamo
marapá'ó kúmíntemba waásiye miwítí kawe-kísáúwé miyáumai tai'áínífo
25 Fasi'aénkón-aai waé'wae'a wéiye
agaimaréna siyáiye. Minááí ásé-aai simátímakaan-aai ísaraamba minááígó aúí'a úmai méraani'a uwátínkaraiye.

2

Ísu áfon-ontankaambo uráiwain-aai.

1 Aúí'a úmai méraamba pó'a sáwí-tantaakomba tínaaemba uwásuwe'a ímba karo'á sé'a ímba kaumbo-kae'-ímáyáá é'a kawe-kísáúmó máéntafena kentirunkó ímba símai sáwí'a uwátinkaina'a túwí'wara'a ímba símai sáwí'a uwátinke'a méraaro.
2 Umarambó náántafenamo tínkáíntemba Maníkóní kawe'-ááísáfésa miyán-úmai tiráái táíno. Maníkón-aai tónkáámbá né'a táákaefaen-kwaasiyaamba úmai mé'a Maníkóní aambá aráááíwa'mae'a íyóro.
3 Fasi'aénkó kawe'á uwátínkaraina'a miyáumai mé'a Maníkóní aambá aráááíwa'mae'a íyóro.

4 Naaófá'á óraa'-amaan-damba óntantamba urónka'a áfonkaan-ontamba awánésa úwoi-ontamban-iye sésa tukáawe. Miyáumai Maníkó Ísumba kawekón-iye séna íyáákaraimba awánésa áúkaawe. Wemá áfon-ontankaamban-ifo wempá'á teró.
5 Óntantambo naambó ontembá Maníkó kembiwí wemparí'a uwátinkena wení naankáámbá úmarena kembiwísé'a mérainiye. Wení kísau-waasi é'a wení kísau aantemba maíyana Ísu Káráísiti túwa'nai índa póna Maníkó kentí kísausafena aamoí íníye.
6 Mindásafena naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Maníkó séna kawe'-óntámbá íyáákare'a naambó fasi'ámaimo waé'wae'o índasafe'a Sáíyóni-naopa'a áfonkaan-ontamba makáumne. Óntantafenamo siyáintembo índawimpa'o kááísamaimo méraiyawi ímba tigaesáfésa ónááwe siyáiye
minááí Ísu Káráísitintafena símai agaimakáiye.
7 Maníkón-aaisafe'a érai'e sé'a timankúnkúmbo owí minóntánkó óraa'an-iye wésefo Maníkón-aaisafesa ímba érai'e sésa timankúnkúmbo owí minóntánkóntáfésa ímba miyán-ááí wésewe. Mindásafena Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
óntan-damba on-kwáási moórá-ontantafesa sáwí'a wéiye sésa maisukáawe. Ánaaemba minóntánkó áfonkaamba uráiye
agaimaréna siyáiye.
8 Moóráfa'a agaimaréna séna
minóntánká'á tísamaima
turarésa tanaambá fánááwe
agaimaréna siyáiye. Tanaambó faantembá Maníkón-aai taraisésa miyáumai tanaambá wéfaawe. Áááma ímba miyá urónka'a Maníkó séna miyá ónááwe siyónka'a pósa miyáumai tanaambá wéfaawe.

9 Miwí Maníkón-aai taráíyaafo ímba miyá é'a mimbórá-ándá-
wáásíyáámbá é'a Maníkó wemparí'a úmakain-kwaasi é'a óraakoni ámáán-
kisau-waasi é'a Maníkóndé-i'a uwátínkarain-kwaasi owaná Maníkó
kumeupákémbá wení sámo kain-áémpá'á métínkáísa'a fí'oran-kawe-kisau
maíyan-aai kosimátíma'mae'o níyantafena wemparí'a úmakaiye.
10 Áááma ímba Maníkóní waási-i'a uráafo káfé'a wení waási-i'a owaná
áááma ímba arumbá uwátínkaraifo káfé'a arumbá wéuwatinkaiye.

Maníkóní kísau-waasi-taai.

11 Kesí waásisono. Fí'om-barafaken-kwaasi pó'a marapá'á wáau
mé'a mindásafe'a marapá-tántáátáfésa tiráíísafesamo ombá tínaaemba
uwátime'a ímbo tínaaembo uwátimiyanamo éna mintántáákó tafisímai kentí
imáyáa sáwí'a uwátinkainiye.
12 Maníkómpá'ó ímbo tiyáan-kwaasifimba mé'a kawe'-aantemba úmae
iyíyasa sáwí'a wéowe sefó kentí kawe-kísáú tuwánésa pósa Maníkómó
marapá'-wáásísáfénamo imáyáamo índa-kanaara'a kowaerésa wenáwí'a
mósá maránááwe.

13 Fasi'aénkóntáfé'a imáyáa é'a marapá'ó káráwiyaan-oraa'-waasiti
ámáámba isé'a aifa'ó káráwiyaiwaini ámáámba isé'a
14 wemó íyáfasintinkaraiwaiti ámáánkwara'a ísáaro. Sáwí'o
owí sáwí-meyamba timésa kawe'ó owí kawe'-ááí simátimiyantafena
íyáfasintinkaraiwai mindásafe'a miwítí ámáánkwara'a ísáaro.
15 Maníkó maarámó íyantafena arááíma wétaiye. Tuwímbai sáwí-
imayaafinkemba úwoi-aai sewa'á pó'a kembiwí kawe'ó íyanamo éna ken-
tááigo miwí táái íyáákainiye.
16 Kentí sáwí-imayaago ta'ótokaimpinkemba Maníkó faútínkaraisana póna
ímba ta'ótokaisa'a mé'a miyáumaimo méraamba ímba aúpá'á sáwí'a é'a
Maníkóní kísau-waasi pó'a wemó sintembá é'a
17 seyaafátáfé'a imáyáa é'a Maníkóní waási kentí waásifimba kentirumbá
timé'a Maníkón-áároi inkaisé'a mé'a marapá'ó káráwiyaiwain-aai mósá
máráaro.

Ísumo uráintemba miyán-oro-aai.

18 Kísau-waasisono. Kentí óraa'-waasi-taai isé'a síyantemba miyán-oro.
Ímba kawe'-óráá'-wáási táái aantemba isé'a iyaagagaisé'o íyan-oraa'-waasi-
taaiwara'a ísáaro.
19 Kembiwímó ímbo sáwí'o íyasamo umbai-tántáá'ó úwoimo timíya'o
Maníkóntáfé'a imáyáa é'a fasi'ámaimo méwanamo éna Maníkó kawe'á
uwátinkainiye.
20 Énifo sáwí'o íyasamo tínkamiyambo aáno úmaimo méwanamo éna
Maníkó kentúwí'a ímba mósá maráíníye. Énifo kawe'ó íyasamo tínkamiya'o
fasi'ámaimo méwanamo éna Maníkó kawe'á uwátinkainiye.
21 Ísu Káráísitimba áí'o úni'o uwánkaraamba kembiwísáféna imáyáa éna
fasi'ámai ména miyán-ámbá aráátímakaimba pó'a miyán-oro. Miyámó
íyantafena Maníkó táántaraiye.
22 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
ímba karo'-ááí séna ímba
sáwí-aai simbá ísaraawe
Ísuntafena minááí agaimaréna siyáiye.
23 Símai sáwí'a uwánkówana anondáá ímba sáwí'a uwátinkowasa áí'o úni'a
uwánkówana anondáá sáwí-meyamba maénááwe ímba simátimena arupíse
úmai-meyambo timíndawin-imayaa fasi'ámai uráiye.

24 Ísu Káráísiti sáwítaamo uráunda-meyamba maimaéna aaraa-
táíyá'á pukáiye. Sáwí'o úndasa sínaaemba uwámeta arupíse úmaisa
méraadasafenasa pukáiye. Wenáúmo sáwí'o uwánkaraantafena póna
kentáá kawe'á uwásínkaraiye.
25 Kembiwí uwófáguraawana tí'maena tisa'á kembiwíyá'á káráwiyaiwaini
aampa'á wéaraaiwaewe.

3

Aarakwá-táái.

1-2 Aaresónó maarán-oro. Kentuwaai-táái ísáaro. Kentuwaaipínkémbá
tuwímbai Maníkón-aaisafesa ímba timankúnkúmbo owí kembá tuwánésa
Maníkómpá'á tíyantafe'a kawe'-úmai méwasa tuwánésa Maníkón-aaisafesa
timankúnkúmba ónááwe. Ímba ayáátáá'-aai sé'a Maníkóntáfé'a imáyáa é'a
kawe'-úmai méwasa tuwánésa Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba ónááwe.
3 Waási káá'a súfífáefo sé'a ímba to'waaí é'a kawe'-únánkwátói
to'waaisáfé'a ímba óraa'-imayaa é'a
4 aáno úmai kentirunkó kawe'ó índa ímba áááma tai'áínana mindá
Maníkón-aúranka'a kawe'án-iye.
5 Naaófá'á aaré Maníkóntáfésa imáyáa ésa wemó to'mayaambó
uwátinkon-tantaa'a amu'marésa méron-inimba miwí tuwai-táái isésa
kawe'-úmai maé'ómbaniye.
6 Minínímpínkémbá moórá-ininkon-awi'a Séraa awaaikó Émbaramun-aai
iséna kesí óraakoma óne siyáiye. Kawe'ó é'o ímbo seyaafá-tántáátáfé'o
táátafe'o é'o é'a wenayáámúni'a ónááwe.

7 Miyáumai waaimó é'a maarán-oro. Kentuwaainíntómbá kawe'á
uwátinke'a miwí túma ímba fasi'aráíntafe'a imáyáa é'a túwa'nai oro.
Kembiwíyé kentuwaainíntóné aúí'a úmai méraiyantafena Maníkó kawe'á
uwátínkáífo mindásafe'a kawe'á uwátínkáaro. Miyámó íyanamo éna
moórá-umbai-tantaako kentí inai-ámpímbá ímba faiyíníye.

Mimbórá-ímáyáárá'á méraaromo siyáin-aai.

8 Moórá-aai ísáaro. Kentúma ímba maimaé iyé'a mimbórá-ímáyáá é'a
keáfáráwáínóndaamo imáyáamo ontembá moórá-mora-waasi miyán-imayaa
é'a túwa'nai oro.
9 Sáwí'o uwátinkaiya'o é'a anondáá ímba sáwí'a uwátínkáaro. Sáwí-
aaimo simátinkaiya'o é'a anondáá ímba sáwí-aai simátínkáaro. Sáwí'o íyawi
anondáá kawe'á uwátínkáaro. Maníkó táántonka'a kawe'á uwátinkaumne
siyáimba pó'a kawe'á uwátínkáaro.
10 Mindásafena Maníkón-aai aúfáífimba
agaimaréna séna
tuwímbai ayáátááka'a sirunkó kawe'á ína'a ménae sésamo ésa karo'-ááíyé
sáwí-aaiye
11 sáwí'o on-tántáá'é tínaaemba uwámesa kawe'á ésa aáno úmai
méraiyantafesa minámbá arááíwáéro.
12 Fasi'aénkó arupíse úmaimo méraawiya'a káráwiyena miwítí inaí iséna
túwa'nai ena sáwí'o owí ánaaeni'a wéuwatimiye
agaimaréna siyáiye.

13 Kemá fasi'é'a kawe'á ombá pósa ímba sáwí'a uwátinkanaafo
14 arupíse úmai méraambo umbai-tántáá'ó timíyanamo éna Maníkó
kawe'á uwátinkainifo minúmbáí-tántáátáfé'a ímba óraa'-imayaa é'a
minúmbáí-tántáá'ó timínda-waasisafe'a ímba táátafe'a é'a

15 Ísu Káráísitintafe'a kawe'-ímáyáá é'a wentáfé'a sé'a weyáá Fasi'aénkón-iye síyasa tísai esamo sésa Maníkóntáfé'o imáyáamo ombá nóra símaiya wéoo síya'o é'a kawe'-ááí simátimiyantafe'a to'mayaa uré'a
16 kawe'-úmai wempakémbá simátíméro. Kentirunkó ímba waé'wáé'á índa arupíya wéraina'a Ísu Káráísitimpa'a kááísamai arupíse úmai méraiyasa tuwímbaimo símaimo sáwí'o uwátinkaiyambo ésa miwí tááigo tosé'mai tigaemá íníye. Miyá íyantafe'a káráwiyoro.
17 Kawe'ó ombó Maníkómó ímbo aambó fáí'makainasamo ésa umbai-tántáá'ó timíyamba mindá Maníkóndén-iye. Énifo sáwí'o ombó umbai-tántáá'ó timíyamba mindá kentí áwáugon-iye.
18 Miyáumai ímbo arupíse úmaimo méraawi Maníkómpá'á wíyantafena Ísu Káráísiti arupíse úmai méraiwai mimbórá-kánáá puwéna minkísáú taí'áraiye. Wenáúgo pukówana amankó úwoi méraiye.
19 Wenamankó tuwímbai timankó ándáraambo kárá'umakomba wenáái kosimátímakaiye.
20 Naaófá'á moóráwigon-awi'a Nówaa ména non-afóforа'o wínda-taomba úmakonka'a Maníkó kesáái ísáaro séna timu'marówasa wenáái taráísúntafesa pukáafo afakaumboé-waasi non-afóforа'o wínda-taompa'a imérowana miwí nonkó ímba nawíkowasa ímbo púwúmba kawe'-úmai maé'ómbaniye.
21 Mindónkómó uráinteni'a nombá maitínkááwana Maníkó tí'mai kawepá'á méwétinkaiye. Nombó maitínkáámba paáká-túrákémbá ímba wéwiyofo Maníkómbá áísai owaná tirumpimbá ímba aaí wéraindasafena sáwí-imayaa maitiyuwáíníye.
Ísu Káráísiti pukáimpinkemba íyáfasinkaintafena
sáwí'o úmaimo méraampinkemba tí'mai kawepá'á méwétinkaiye.
22 Ísu Káráísiti pukáimpinkemba íyáfasinena Maníkón-ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á iména wíyómpaken-kisau-waasiye óraa'-waasiye fasi'aéntóné miséyááfá-tántáákа'á káráwiyaiye.

4

Maníkóní imáyáafinkeni'a oró-ááí.

1 Ísu Káráísiti áí'o úni'a uwánkówana fasi'ámaimo imáyáamo uráintemba kembiwíwárá'á fasi'ámai imáyáan-oro. Túra'o tí'o úni'o uwátínkówi miwímó sáwí'o íyan-imayaago ímba ta'ótokaiye.
2 Marapá'ó méraamba sáwí-imayaasafe'a tiráááísafe'a ímba é'a Maníkóní imáyáafinkeni'a oro.
3 Maníkómpá'ó ímbo tiyáan-kwaasimo ontembá kembiwíwárá'á miyá uráafo káfé'a ímba miyá wéowe. Ááéma maará uráawe. Maa'u-tántáá'á wée'a sáwí-imayaasafe'a tiráááísafe'a wée'a uwóí'o on-dómbá né'a uwóí'a wée'a tómbá námae iyé'a uwóí'o on-dómbó wéne'o uwóí'o íyantafe'a túwaandu uré'a kísau ámi-aimba mósá maré'a waántá-waasi-imayaa mósá maré'a miyá uráambanifo
4 káfé'a ímba miwísé'a túwaandu uré'a miyá-sáwí-tántáá'á ímba owasá tuwánésa sésa káfé'a nóra séra ímba miyá wéoo símai sáwí'a wéuwatinkaawe.
5 Maníkó to'mayaa úmai ména pukén-kwaasiwara túmó arén-kwaasiwara'a miwímó méraawini áwáuma tísai ínasa simámiyana miwítí méyámbá timíníye.
6 Marapá'ó méronka'o uráam-beyamba maiyésamo pukáawi Maníkómó méraintemba miwí timankómó miyámó íyantafena ásé-aai simátímakaiye.

Maníkó kísaugoni fasi'aémbó tímakain-aai.

7 Seyaafá-tántáá'ó tai'áínda-kanaa kárika'a tínda pó'a inaí símae'a íyón-aaifimba kawe'-ímáyáá úmai káráwiyoro.
8 Moórá-mora kentirumbá timé'a miyámó é'o é'a sáwí'o uwátinkaiyamba miyá-sáwí-tántáátáfé'a ímba anondáá ónae-imayaa é'a
9 namu'-waasímó tíyamba naané tóné timé'a ímba í'ai simátínkáaro.
10 Kawe'á uwátinkaiyantafena Maníkó moórá-mora-waasi fí'o-fi'on-kisaugoni fasi'aémbá tímakaimba pó'a ímba úwoi maé'a mifásí'áéntámbá moórá-mora-waasi túwa'nai oro.
11 Maníkón-aaimo simátíméwi minááí-úramba arupíse úmai simátíméro. Wétuwa'nai-owi Maníkómó tímí-fasi'aentamba túwa'nai oro. Ísu Káráísiti túwa'nai isa'á miyá é'a mindásafe'a seyaafá-tántáátáfé'a Maníkón-áwí'a mósá wémaraawe. Maníkón-áwí'a óraa'a waé'wae'a isaná wení fasi'aénkó miyámó wéimba mindá érai'-aain-iye.

Ísumbo uwánkaraantemba kembá tí'a índa-i'o íyan-aai.

12 Kesí waási ken-ímáyáá únda-waasi owaná kentópa'a óraa'-umbai-tantaa'a timbá minúmbáí- tántáápímbá mé'a mindásafe'a ímba táátafe'a é'a sé'a fí'oran-tantaa'a kesópa'a tiyáiye ímba seró. Maníkóe'a fasi'ámaiya méraantafenawa'i ína fasi'ámaiya méraantafenawa'iyo. Minúmbáí-tántáá'á kentópa'a wétiye.
13 Ísu Káráísitimbo áí'o úni'o uwánkóntemba kembiwíwárá'á tí'a úni'a uwátínkaraamba póna kentirunkó kawe'á ínana Ísu Káráísiti sámo kainkwárá'ó kumíndara'a kentirunkó óraa-kawe'a íníye.
14 Ísu Káráísitini waási ontáfésamo símaimo sáwí'o uwátinkaiyambo é'a ímba imáyáa íyana kentirunkó kawe'á éna Maníkóní ámútanko fí'onka'ma'mai-amutanko kembiwísé'a méraintafena kentirunkó kawe'á íníye.
15 Kembiwí ímba waási tínkamowasa púwówasamo ombá ímba umémbá ésa ímba fí'o-fi'on-tantaa'a sáwí'a ésa ímba aoisaambá wiyésa miyámó íyawimo ésa sáwí-meyamba maénááfo
16 Ísu Káráísitini waási-i'o onkákémbó umbai-tántáá'ó timíya'o é'a ímba táátafe'a oro. Miwí tirunkómó sáwí'o ínasamo Káráísitini waási owémó síyamba Maníkómpá'á súwiyo seró.

17 Maníkó seyaafá'-wáásímó méraawini áwáumo tísai índa-kanaamo tínda aifa'á wení waásisa sísai ena kentáámó umbai-tántáá'ó siménamo énasa wení ásé-aaimo taráíyaan-kwaasi óraa'-umbai-tantaa'a timíníye.
18 Mindásafena Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Maníkó arupíse úmai méraawi sáwí-imayaafinkemba tí'mai kawepá'á métínkáímba mindá umbai-kísáún-ifo Maníkóntáfésamo ímbo aamoimó ésamo sáwí'o owí miwí sáwí'o úmaimo méraampimba miyáumai sáwí'a úmai méranaawe agaimaréna siyáiye.
19 Miyáumai Maníkó wení imáyáafinkemba séna umbai-tántáá'á kentópa'a tíníye siyáin-kwaasi kawe'á úmae wéiye'a Maníkómpá'á kááísamai méraaro. Maníkómó kentáá úmakaiwai éna sintembó iwáí wégarawiyifo wempá'á kááísamai méraaro.

5

Maníkóní waásiya'a káráwiyoromo siyáin-aai.

1 Kemá Fasi'aénkóní waásiya'a káráwiyaundawi úna'a kembiwísé'a Fasi'aénkóní waásiti óraa'-waasi simátíménda ísáaro. Ísu Káráísitimbo áí'o

úni'o uwánkaraamba kesúrantamba awáné'a wemó sámo kainkwárá'ó kumíndara'a misámó kaimpímbá méranaumpo
2 simátíménda ísáaro. Sipisípiya'o káráwiyaawimo kawe'ó ontembá miyáráán-úmai Maníkómó wení waásimo tímakaiwiya'a káráwiyoro. Ímba káráwiyonae síyampinkembo káráwiye'a Maníkómbá arááíma táínda-i'a úmai káráwiyoro. Óntamba maénae-imayaa ímba é'a túwa'nai ónae-imayaa é'a minkísáúrá'á káráwiyoro.
3 Maníkómó tímakain-kwaasiya'a káráwiyomba ímba múra tiyuwé'a kawe'ó úmaimo méraiyamba tuwánésa kembiwímó ontembá miyá ónááwe.
4 Aifa'ó káráwiyaiwaimo wíyómpakembo kumíndara'a kembiwí íyáákaraawiti fí'oran-kawe'-meyamba timínana ímba tai'áínda waé'wae'a íníye.

5 Ifó'-wáási kentí óraa'-waasi-taai ísáaro. Kentúma ímba maimaé iyé'a moórá-mora túwa'nai e'a méraaro. Mindásafena Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Maníkó kentúmo maimaé íyówi wéfametuwaifo wenaísamaifimbo méraawi wétuwa'nai-iye agaimaréna siyáiye.
6 Mindásafe'a Maníkó fasi'aéwín-aúranka'a kentúma ímba maimaé iyíyana wemó imáyáamo índa-kanaa kentúwí'a mósá maráíníye.
7 Maníkó kembiwí túwa'nai ena káráwiyaifo umbai-tántáákóní imáyáa wempá'á tuwé'a méraaro.

8 Áwáífiyaamo in-íyánkómó póíye waásiyemo faintembá waántáwanko waásimo wefárí'o índasafenanifo táátafe'a é'a káráwiyoro.
9 Maníkón-aaisafe'a fasi'ámai imáyáa é'a waántáwankon-aai a'áo seró. Seyaafá'-máráfákéwímó Maníkón-aaisafesamo timankúnkúmbo owífá'á miyán-úmbáí-tántáá'á wétifo imáyáa é'a waántáwankon-aai a'áo seró.
10 Umbai-tántáá'á kentópa'a kárika'o wéraimba Maníkó sásá'-í'a uwátinkena áfomba faitinkáína'a fasi'ámai méranaawe. Maníkó úwoi túwa'nai úmae iyéna Káráísitiye'a kááísatinkena séna kesí sámo kain-áémpá'á sámo kaimbó ímbo tai'áínda-aempa'a métinkanaumne siyáiwai miyá íníye.
11 Wení fasi'aénkó waé'wae'a
éna ímba tai'áínda mindá érai'-aain-iye.

12 Moóráwigon-awi'a Sírífénesi súwa'nai isa'á kínampaan-aai agáúmne. Wemá Maníkóní waási éna kesí kísau kawe'-úmai wémaiye. Fasi'átínkáándasafe'a maanáúfáí agáúmpo érai'a Maníkó úwoi súwa'nai
in-ááí simátimunda tirumpimbá fasi'ámai ta'ótore'a méraaro.

13 Maníkóní waási Pépíróni-naopa'a méraawi Maníkómó kembiwímó wemparí'o úmakaintemba miwí wemparí'a úmakaiwai kembiwísáfésa sésa kawe'-úmai méraaro sewaná kesááninkon-awi'a Máákaawara'a séna kawe'-úmai méraaro wésiye.
14 Ísu Káráísitini waásin-ofo moórá-mora kentirumbá timé'a tiyáámba tíméro. Káráísiti wení waási aáno'o uwátínkáíntafe'a inaí súne.
Kemá Pítaamo súnda-aai taí'áwiye.

2 Pítaa

karo'-wáási Ísun-aaigomba waé'wáé'-úmai simátímún-aai Pítaa iséna Ísuni érai'-aai ta'ótoraiwae séna maanááí agaimái mátímakaiye. Ísumba awánéta wemó siyón-aai isááwándawi é'a simátíma'mae iyówánda-aai ta'ótoraiwae séna maanááí agaimái mátímakaiye.

1 Kemá Sáímoni Pítaa maanááí maanáúfáífímbá agai-timúmpo ísáaro. Kemá Ísu Káráísitini aantá-waasi úndanifo kesáámó úndantembo Maníkón-aaisafe'o timankúnkúmbo owí ísáaro. Kentáási Maníkóe Ísu Káráísiti sáwí-imayaafinkembo faúsínkáíwaiye arupíse úmai mésarai kawe'-ímáyáá símakaayata mindáraise'a kááísamaisa kawe'-úmaisa méraumne.
2 Maníkóe kentáási Fasi'aénkó Ísuntepa'a té'a kawe'-ímáyáá tamaé'a miyámó úmae íyómba úwoi túwa'nai úmae iyésarai aáno uwátínkáfa'a
iyíya'a méranaawe.

Maníkó kentáámá wemparí'o uwásínkarain-aai.

3-4 Ísu Káráísiti sáántowana wení sámo kainkó wení fí'oran-kawe-kisaugo tafisúwata wempátá téta kawe'-ímáyáá taísaraumne. Ísu Káráísiti miyán-kwáásígó póna wemó kawe'á uwátinkanaumnemo siyáin-aaimo éna miyá índa póna wení fasi'aémbá símísata Maníkóntáféta aamoí éta arupíse úmai méta wenáái simátímakaundasa póna marapáké-sáwí-fásí'áénkómó waásimo sáwí'o iwáí kembiwí tine'á ímba ta'ótoraina'a tufíntuwe'a Maníkóe'a kááísamai méranaawe.
5 Mindásafe'a imáyáa é'a maarámó íyantafe'a fasi'ámai kísau máéro. Maníkón-aaisafe'a érai'e
sé'a timankúnkúmba ombá kawe'-áwáúmá maré'a minkákémbá kawe'-ímáyáá é'a minkákémbá
6 kentúra'a káráwiye'a minkákémbá fasi'ámai mé'a ímba tuwesaraí ína'a Maníkóntáfé'a aamoí é'a
7 Maníkóní akúmbó méraantafe'a túwa'nai úmae iyé'a kentirumbá timé'a
8 miyán-oro. Miyámó úmae iyé'o é'a Fasi'aénkó Ísu Káráísitini kawe'-ímáyáá isé'a óraa'-i'a úmai mé'a kentí kísau áúwara-kisau maénááwe.
9 Miyán-káwé-kísáúmó ímbo máéwi Maníkómó sáwí-imayaamo maitíyukaimba tuwinkásuwesa táá'o káúnkaiwaiyaamba wéowe.

10 Kesí waásisono. Maníkó kembiwí táántamai wemparí'a úmakaifo imáyáa é'a wesé'a fasi'ámai méraaro. Miyámó é'o é'a sáwí-amba ímba arááíwaenaawe.
11 Miyáumaimo méwanamo éna kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráísiti sáwí-imayaafinkenta faúsínkáíwai kembiwísáfénawe séna tíya'a káráwiyaana'a kempá'á maé'mae'a úmae iyónááwe síníye.

12 Minéráí'-ááí é'a ísare'a fasi'ámai arááíwáémba pó'a simátíma'mae íyóna'a imáyáa úmae iyónááwe.
13 Marapá'ó méraundara'a simátíma'mae íyóna'a imáyáa úmae iyónááwe. Miyámó ondá kawe'-í'a ónaumne.
14 Ááéma kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráísiti simásimena séna puwínone siyáimba pó'a ampáánká'á puwé'a ímba marapá'á méranaumpo
15 minááí agaimaré'o púwónda awáné'a minááísáfé'a imáyáa úmae iyónááwe.

Ísuni sámo kaimbá awánáúmnemo siyáin-aai.

16 Kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráísiti fasi'aénkwárá'á kumíníye-aai
ímba úwoi-aaisa simátímakaundanifo súrantanta wení íyáákai-sagaenta
awánaraundasafeta érai'-aai simátímakaumne.
17-18 Maníkómó imáyáamo makáin-omaka'a Ísuwe'a méraawananasa
Maníkó kentáásifowa Ísun-awi'a óraa'a éna íyáákai-sagaempinkemba
séna kesáániniko ónana áfááraumai entáféna sínkáísa'a áfááraumai aamoí
uwánkaumne wíyómpakemba súwata ísaraumne.

19 Ísaraundasafeta óraaka séta naaófá'á Maníkón-aai simátímakon-aai
érai'-aain-iye. Súndasa mináái imáyáan-oro. Kumeu'ó in-áémpá'á sámo
kain-ááín-ifo mináái aúfáífimba awánáíyana aafáúmó íyáúsenamo sámo
kaintembá kentí imáyáafinkemba miyáumai sáma káínana Ísu Káráísiti aa'ó
siyáráísanamo wérain-okoraamba úmai sáma kátinkainiye.
20 Simátíménda-aai ísámai kawe'án-oro. Naaófá'á Maníkón-aai
simátímakowi aúfáí-wandaaifimba agaimakón-aaigoni áwáuma kemá waási
kentáási imáyáafinkemba ímba kanaasá isánaumne.
21 Ímba miwíti imáyáafinkemba símai agaimakáafo Maníkóní Ufaen-
ámútánkó wenáái simátimuwasa agaimakómba Maníkóní ámútanko
minááígóní áwáuma wésuwa'nai-isata wéisaumne.

2

Maníkón-aai waé'náé'á úmaimo síyan-aai.

1 Naaófá'á Maníkóní waásifimba Maníkón-aai karo'á waé'wáé'á úmai
simátímakowi paápé uráantemba kempímbá miyán-kwáási paápé ésa karo'-
ááí simátimesa Maníkóní waásimo sáwí'o íyan-aai simátimesa óraako
sáwí-imayaafinkemba faútínkaraiwaimba tínaaemba uwámiyana ánaaemba
Maníkó minúwóíyáámbá tínkaminiye.
2 Sáwífa'nanka miwíti aambá waásimo sáwí'o on-ámbá aráááíwaesa miyá
íyasa tuwánésa sésa Maníkóní waási sáwí'an-owe mináái símai érai'-amba
sáwí'a ónááwe.
3 Óntamba maénae sésa aamoí ésa kentí imáyáa tafisénae sésa karo'-ááí
simátimenaawe. Sáwí-meyamba timíndawi naaófá'á to'mayaa úmai ména
tínkamindasafena timu'maréna méraiye.

4 Wíyómpaken-kisau-waasi sáwí'o untáféna Maníkó ímba étinkomba
sáwí-aempa'a mótinkowasa kumeu'-áémpá'á ándáfa'a mésa sáwí-meyambo
maíyantafesa amu'marésa méraawe.
5 Naaófá'á Nówaa maúnka'a Maníkóntáfésa ímba aamoí ésa sáwí'a
untáféna Maníkó ímba étinkomba nonkóntáféna seyaafá'-márámá nawíkaao
súwana nawíkowasa putásowana mimpínkémbá Maníkó Nówaawe wení
akúmbá afakaeté-waasiye tíyótai uwátinkowasa túnaresa maé'ómbaniye.
Nówaa Maníkón-aai arupíse úmaimo méraiyan-aai simátimuwasa ímba
ísónkakemba putásaraawe.
6 Naaófá'á Sóndómu-naopaken-kwaasiye Kómóraa-naopaken-kwaasiye
sáwí'o untáféna Maníkó ímba étinkomba iyá agaisukáifo Maníkóntáfésa
ímba aamoí ésa sáwí'a owí mináái isésa sésa sáwítaamo úndamo ímbo
ifátúwáananasaamo éna kentááwárá'á miyáumai sínkamindasa póta
ifátáámó túwáananamo éna ímba sínkaminiye sénááwe.

7 Moóráwigon-awi'a Róti Maníkó wentáféna púwifo séna ímba auwómba
áíkaiye. Wemá arupíse-waasi éna sáwí-waasimo maa'u-tántáá'ó untáféna
arunkó umbaí taráiye.
8 Miwífímbá ména aasiyaasi-kánáá miwítí sáwí-aai iséna miwítí sáwí-
awau awánówana arunkó áfááraumai umbaí tómbanifo wemá arupíse úmai
mérontafena Maníkó ímba auwómba áíkaiye.
9 Miyáumai Maníkóntáfésa aamoí owí umbai-tántáápínkémbá Fasi'aénkó
kawe'-úmai tíyótai éna sáwí'o owítí sáwí-meyamba toréna waásimo
méraawini áwáumo tísai índa-kanaamo tíndara'a sáwí-meyamba timíníye.
10 Maa'u-tántáárí'o owí Maníkómó kawáánimba tínaaeni'a uwánkááwi
óraa-sawi-meyamba timíníye.

Minkáró'-wáási miwí túma mósá marésa kesáái go íyáákainkwae sésa
kawe'-násomba wíyómpakewisafesa sáwí-aai simátínkáántafena ímba táá'a
isasá úwoi sáwí-aai simátínkááwe.
11 Wíyómpaken-kisau-waasi miwítí fasi'aénkó minkáró'-wáásítí
fasi'aénkómbá íyáákaraimbanifo minkwíyómpákéwí Fasi'aénkón-aúranka'a
ímba aaí simátinkesa ímba sáwí-aai wésewe.
12 Waí-waambo tufú'naan-tantaakomo seyaafá'-áwáúmó ímbo
awánaantemba minkáró'-wáási miyá ésa tuwímbai-tantaakoni áwáuma
ímba awánaraantafesa sáwí-aai simátínkáámba pósa waí-waambo
taí'áíntemba miwí miyáumai tai'ánááwe.
13 Miwí umbai-tántáárí'a uwátínkáámba pósa anondáá umbai-tántáá'á
maénááwe. Miwí sáwí-imayaasafesa tirááísafesa afora'á ésa aamoí ésa
kembiwísé'o tómbó náíyantafesa túwaandu ésa sáwí'a uwátinkesa kentí
imáyáa tafisésa sáwí-ampa'o mówétinkaantafesa aamoí ésa
14 aaresáfésa túraniyamba tuwésa aamoisaén-kwáási tafisímai sáwí-
ampa'a mótinkesa túraniyambo owí tíráá'a póna Maníkó sáwí-meyamba
timíníye.
15 Arupíse-amba tuwésa sáwí-amba arááíwáéwe. Naaófá'á Péon-
áániníkon-awi'a Péramu wemá Maníkón-aai simátímakowi éna sáwí'o
uráimpinkemba óntamba máínenamo aamoí uráintemba miwí miyán-ámbá
arááíwáéwe.
16 Énifo Péramu sáwí'a uráintafena Maníkó aaisambá séna wení póígon-
awi'a tónkigomba waási amóísáúnkaamba uwánkowana aaí súwana Péramu
iséna wení sáwí-amba tukáiye.

17 Minkáró'-wáási ímba túwa'nai on-kwáási méraawe. Nonaumpinkémbó
nombó ímbo íyáúsenamo kúmíntenkaan-kwaasima owaná póna Maníkó
miwísáféna kumeu'ó in-áémpá'ó to'mayaa uwátínkaraimba pósa mifá'á
komaé'mae'a ónááwe.
18 Miwí sáwí'o úmaimo méraapinkembo kawepá'ó tewí kefárí'a méónae
sésa maa'u-tántáákón-áúma mósá marésa karo'-ááí simátimesa
19 kentí imáyáafinkeni'o íyanamo éna misáwí-tántáákó ímba ta'ótorainiye
sembánifo miwí sáwí'o on-tántáákó ta'ótokaimba pósa misáwí-tántáápímbá
mésa taí'ágonaawe. Moórá-tantaako waásimo íyáákaimba minímáyáágó
wefárí'a úmai ta'ótokaisasa wenaráái wéwaewe.
20 Kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráísiti sáwí-imayaafinkemba
faúsínkáíwaimpa'a tésa sáwí'o on-kísáú ifátuwesamo tínaaembo
uwásukaawi miwí aneka'ó sáwí-ambo arááíwaiyanamo misáwí-kísáúgómó
ta'ótorainasamo ésa ááémo sáwí'o uráamba mindá kárika'an-ifo ánaaembo
sáwí'o íyamba mindá óraa-sawi'a úmai méranaawe.

21 Arupísemo on-ámbó ímbo arááíwakesaraa sáwí'a uráawaisino. Énifo arupísemo on-ámbá arááíwakesa ifátuwesa Maníkóní kawe'-ámáámbá tínaaemba uwáméntafesa pósa áfááraumai sáwí'a wéowe.
22 Maarámó sen-ááí érai'-aain-iye. Iyánkómó mímó wi'makénamo imbá aneka'á wénaiye sésa moórá-aai sésa póígomo nombó pékénamo imbá toifímbá waé'wáé'á wéiye wésewe. Iyánkó póígomo intembá minkáró'-wáási miyá-sáwí'á wéowe.

3

Ísu aneka'ó kumínda-aai.

1 Kesí waási arupíse-imayaa íwae sé'a moórá-aufai agaimái tímake'a maanáúfáíwárá'á agáúmne.
2 Naaófá'á Maníkón-aai simátímakowi siyón-aai isé'a Fasi'aénkó sáwí-imayaafinkemba faúsínkáíwaisa siyáin-aai wení aantá-waasisa simátímakaunda-aai imáyáan-oro.
3 Simátíménda imáyáan-oro. Ánaaen-kanaamo tínda sáwí-imayaasafesamo tiráááísafesamo ésa aamoí íyan-kwaasi tésa kentuwíyáái ésa
4 Ísumo sénamo marapá'á kumónaumnemo siyáimba nááfara méraiyo. Naaófá'á wíyóne marawémó úmaronka'a wérain-tantaa'a ímba fí'on-tantaa'a paápé isatá awánáúmpo kesifoísáísa é'a pukuráawana ímba fí'on-tantaa'a paápé iye sénááwe.
5 Miwí maarán-ímáyáá ónae ímba wésewe. Naaófá'á Maníkó súwana wíyóne marawé paápé úwana nompínkémbá maramá iyéna nonafufun-tambá maramá wéraiye.
6 Ánaaemba Maníkó nonkóntáféna súwana marapá'-wáási tai'ásukaiye.
7 Maníkó sisaná wíyóne marawémó wéraimba póna waásimo méraawini áwáuma tísai índa-kanaamo tíndara'a Maníkó wentáfésamo ímbo aamoimó ésamo sáwí'o owí sáwí-meyamba tiména wíyóne marawé iyafímbá agaisuwáíníye.

8 Kesí waásisono. Maarán-ímáyáán-oro. Aatáísa toráumaisa wéawanaumpo Maníkó ímba miyá imbá seyaafá-kánáá mimbóra-kánáárráámbá aamú-úmarena sáwífa'-aatai 1,000 aatai éna mimbóra-kánáárráámbán-iye siyáifo
9 wemó marapá'ó kumónaumnemo siyáin-aai ímba tukáisasa tuwímbai minááí ifá'á tukáiye-imayaa wéowe. Fasi'aénkó séna kesí némpa'a maé'mae'a ésa sáwí-aempa'a kofó séna sáwí-imayaa tuwésa kempá'ó tíyantafenawe séna timu'maréna mérena ímba áááma marapá'á kunkáiye.
10 Umén-kwáásígómó kafífímbó tintenkáán-úmai Fasi'aénkó miyáráán-úmai kumíníye. Minkánáá óraaka'a nonkáánkaamba síndafinkemba wíyómba áwiyo'winana wíyóne o'é aafáúwé iyá káwínana marapá'ó seyaafá-tántáá'ó wéraine marawé iyá káwíníye.
11 Miyáumai seyaafá-tántáá'á tai'áíndasafeta kesáámó méraundasafeta imáyáa éta Maníkóntáféta aamoí éta arupíse úmai méreta
12 Ísumo marapá'ó kumíndasafena siráái wétainata amu'maréta méreta ááémo kumíndawe séta fasi'ámai Maníkóní kísau maúndasa póna minkánáá paápé ínana wíyómba iyá káwínana o'é wíyóne aafáúwé óraa'-iya káwínana nonkáámbá uwáwíníye.
13 Énifo Maníkó óraaka séna aú-wiyone

aú-marawe úmáráanana arupísemo í-tántáá'-aantemba wéíniye siyáinta amu'maréta méraumne.

14 Kesí waásisono. Miyán-kánáásáfé'a amu'maré'a méraamba Maníkón-aúranka'a kawe'-aantemba úmai mé'a kempímbá ímba sáwí-aai wéraina'a aáno úmai méraiyantafe'a fasi'ámai kísau máéro.
15 Kentáásí Fasi'aénkó séna sáwí'o úmaimo méraampinkemba faútinkanaumne séna wempá'ó tíyantafena timu'maréna ména ímbo kunkáimba imáyáan-oro. Kentáásí waásigon-awi'a Póro Maníkó kawe'-ímáyáá wembá ámakaimpinkemba kembiwísáféna imáyáa éna minááí agaimakáiye.
16 Póro minááímó agaimakáimba seyaafá'-áúfáífímbá miyán-ááímó símaimo agaimakáin-aaisompimba tuwímbai-aai umbaí taisasá ímbo ísámaimo kawe'ó ésamo ímbo fasi'ámaimo méraawi minááígóní áwáuma waé'mai karo'-ááí wésewe. Maníkón-aai aúfáífinkemba seyaafá'-ááísáfésa
miyá ésa miyámó sentáfésa áfááraumai sáwí'a
úmai méranaawe.

17 Miwí miyá wéofo ímbo kunkáinka'a simátimumpo káráwiyoro. Sáwí'o owí kembiwí Maníkóe'o fasi'ámaimo méraampinkembo tafisíyanesa ofo káráwiyoro.
18 Kentáásí Fasi'aénkó Ísu Káráísiti kentáásí sáwí-imayaafinkemba faúsínkáíwaisa úwoi túwa'nai úmae iyína'a wempá'á óraa'-imayaa é'a méraaro. Wenáwí'o aasiyaasimó óraa'o úmaimo waé'wae'o úmaenamo iyínda érai'-aain-iye.
Kemá Pítaamo súnda-aai taí'áwiye.

1 Yóni

Ísu wíyómpa'a iyówana Yóni Ísuni kísau-waasi kaumbo-wáái-áátáíyá'íyo miyáumai-aatai maisuwéna maanáái agaimái tímakaiye. Tuwímbai karo'-áái simátimesa sésa Ísu Maníkón-áániko póna waási-úramba ímba ú'mai méraiye sésa fí'on-karo'-aaiwara'a simátíma'maesa núwana Yóni iséna miwítí imáyáa arupíse uwátinkanae séna maanáái agaimái mátímakaiye.

Maníkóní imáyáamo aráásímíwain-aai.

1 Ísu Káráísiti Maníkóní imáyáa aráásímíwaisaama póna waási aúí'a úmai maé'mae'a íyawini áwáugon-iye. Minááísáfé'a maanáúfái agaimái kentópa'a tuwáúnana wéwiye. Áwáura'a maramá ímba wéronka'a wemá maé'éímba ánaaenka'a marapá'á kuména keséta mérowata súranta awánamai kawe'á éta wenáái iséta siyáántamba anetá ta'ótokaumne.
2 Aúí'a úmai maé'mae'a íyawini áwáugo afowámpá'á maé'éímba marapá'á kuména keséta mérowata awánareta póta minááísá wésimatimune.
3 Kesáá Maníkóe áániko Ísu Káráísitiye'a kááísamaisa méraumne. Awánaraundawe ísaraundawe kembiwíwárá'á simátimunda póta Maníkóe áániko'e'a kááísamaisa méraundantemba kembiwí miyá ónááwe.
4 Kentáásirumba kawe'-úmai óraa'a uwásinkaindasafe'a maanáúfái agaitimúne.

Maníkó sámo kaiwáíní áwáugon-aai.

5 Maníkón-áániko simásímakain-aaisa simátimeta séta Maníkó sámo kaiwáíní áwáuma póna kumeu'ó in-tántáá'á wempímbá ímba wéraiye.
6 Miyáumai kumeu'ó in-áémpá'á méraamba Maníkóe'a kááísamaisa méraumnemo sewí karo'á sésa érai'-aaigoni áwáufimba ímba méraawe.
7 Énifo Maníkó sámo kain-áémpá'ó méraintemba miyáumai sámo kain-áémpá'ó méraundasa wení waásiseta kááísamaisa méraumne. Miyáumai Maníkón-áániko Ísuma kentáásáféna imáyáa éna kumpuwúwana wení naaegó kuména póna kentáási sáwí-imayaa maisíyu'maenasa wéiyiye.
8 Kempíntá sáwí-imayaa ímba wéraiyesaamo súndasa kesirumpin-káró'-ááísá súnanasa Maníkóní érai'-aaigo kesirumpintá ímba wéraiye.
9 Afora'ó Maníkómpátáámó sáwí-imayaasafetaamo simáménanasaamo éna Maníkó kentáási sáwí-imayaa maisiyuwénasa seyaafá-sáwí-ímáyáá arupísesa uwásinkainiye. Maníkó wemó siyáintemba miyá éna miyáumai kawe'-aantemba éna póna sáwí-imayaa maisiyuwénasa arupísesa wéuwasinkaiye.
10 Maníkó séna seyaafá'nánká sáwí'a uráawemo simbánifo kesáámá séta ímba sáwí'a úne séta Maníkó karo'-ááí siyé súnana Maníkóní ásé-aaigo ímba sirumpintá wéwaiye.

2

Káráísiti seyaafá'nánká áfombo faisínkáin-aai.

1 Kesí iyámpóísono. Ímba sáwí'a íyantafe'a maanáái aúfáífimba agaitimúne. Énifo sáwí'o íyanamo éna áfombo faisínkáíwaisa ména kesifompátá áísai íníye. Wemá Ísu Káráísiti arupísemo iwáísá kesifompátá áísai íníye.

2 Sáwítaamo uráunda-meyamba kentááfá'á ímba tíno séna maimaéna
pukáiye. Ímba kentáási sáwí-meyan-aantembanifo seyaafá'-wáásíti sáwí-
meyankwara'a maitiyuwáíndasafena pukáiye.

3 Maníkón-aaimo taawiyafétaamo únda érai'a weséta kááísamaisa
méraumnesa súne.
4 Maníkón-aaimo ímbo taawiyáfónka'o ombá Maníkóe'a kááísamai
méraumnemo sembá karo'á sewaná miwífímbá Maníkóní érai'-aai ímba
wéraiye.
5-6 Énifo Maníkón-aaimo taawiyáfówi Maníkómpá'á tirumbá áma'mai
kawe'á wéowe. Kesáámó Maníkóe'a kááísamaisa méraumnesaamo
súndawisa Ísu Káráísitimo méraintemba kesáá miyásá úmaisa ménaumne.
Miyásáámó únda érai'a Maníkóe'a kááísamaisa méraumnesa súne.

Áááraan-amaankoma aúí'o uráin-aai.
7 Kesí waási ísáaro. Kemó agaúnda ímba aú-amaamban-ifo áááraan-
amaamba agai-timúne. Aifa'ó simátímakaamba é'a ísaraan-amaamba agai-
timúne.
8 Énifo kumeu'ó in-tántáá'á áwiyo'wisana érai'a sámo kain-tántáá'á
wépaape-imba póna áááraan-amaamba aúí'a úmai wépaape-iye. Ísu
Káráísitini kísaufinkemba minámáámbá paápé uréna kempínkwárá'á
minámáámbá wépaape-iye.

9 Kentí waásimo tíyámbo uwátínkáámbanifo sámo kain-áémpá'á
méraumnemo sembá sámo kain-áémpá'á ímba méraafo kumeu'ó in-áémpá'á
paaí méraawe.
10 Énifo kentí waásimo tirumbó tíméwi sámo kain-áémpá'á méraamba pósa
miwífímbá sáwí-tantaa'a ímba wéraimba pósa fí'owi tuwánésa sáwí-ampa'a
ímba wégowe.
11 Énifo kentí waásisafesamo tíyámbo uwátínkááwi miwí kumeu'ó in-
áémpá'á méraawana kumeu'ó in-tántáákó túrampa'a kumeu'á uwáwisasa
múgu'maagu'a úmaesa wégowe.

12 Kesí iyámpóísono. Kembiwísáféna Ísu Káráísiti pukáimba póna Maníkó
kentí sáwí-imayaa maitíyukaintafe'a kemá maanáúfái agai-timúne.
13 Óraa'-waasisono. Áwáura'a maramá ímba wérowana moóráwigo
maé'éímba wemá káfé'wara'a méraisa'a wení áwáuma ísáántafe'a
maanáúfái agai-timúne. Ifótóno. Waántáwankomba íyáákaraantafe'a
maanáúfái agai-timúne.
14 Iyámpóísono. Maníkó kentifo isa'á wempá'á tiyáantafe'a maanáúfái
agai-timúne. Óraa'-waasisono. Áwáura'a moóráwigo maé'éímba wemá
káfé'wara'a méraisa'a wení áwáuma ísáántafe'a maanáúfái agai-
timúne. Ifótóno. Fasi'ámai mé'a Maníkón-aai tirumpimbá ta'ótore'a
waántáwankomba íyáákaraantafe'a maanáúfái agai-timúne.

15 Maníkómpá'ó ímbo tewímó ontembá mindásafe'a ímba aamoín-oro.
Mararákén-tántáátáfé'a ímba aamoín-oro. Mararákén-tántáátáfésamo
aamoimó owí Maníkóntáfésa ímba aamoín-owe.
16 Mararákén-kwáásímó owíní áwáuma ímba Maníkómpákémbá owe.
Waási kentí imáyáafinkemba ésa fí'owiti moparáwímbá túraniyamba tuwésa
túwí'a maimaé iyésamo ombá ímba Maníkómpákémbá ofo mararákén-ámbá
wéaraaiwaewe.

17 Mararákén-tántáá'ó tirááímo tain-tántáá'á maambárárá'á tai'áwinasa
Maníkómbó arááímo táínda-i'o on-kwáási aasiyaasí maé'mae'a ónááwe.

Káráísitini namuro-wáási táái.

18 Kesí iyámpóísono. Ánaaen-kanaa maramó tai'áínda-kanaa ampáánká'á
tíníye. Ánaaemba Ísu Káráísitini namuro-wáásígó tíníyema suwa'á ísaraawe.
Káráísitini namuro-wáási sáwífa'a é'a paápé uráamba póta mindásafeta
ánaaen-kanaa ampáánká'á tíníyema súne.
19 Kentááfínkémbá Káráísitini namuro-wáási moórá-mora méresa pósa
íyáfasinesa paápé ésa siyuwésasa kóuraawe. Érai'o kentáási waásimo
méronkakaa úwoi méraawaisino. Siyuwésasa kóuraantafeta ímba kentáási
waásin-owe súne.

20 Ísu Káráísiti Maníkóní ámútankomba ai'marówana kuména ken-
tirumpimbá méraisa'a pó'a érai'-aai wéisaawe.
21 Érai'-aai ímba ísáántafe'a sé'a ímbanifo érai'-aai ísáántafe'a maanáúfái
agáúmne. Érai'-aaifinkemba karo'-áái ímba paápé isa'á ísáántafe'a
maanáúfái agai-timúne.

22 Óraa-karo'o sen-kwáási maarán-kwáásín-owe. Ísu Káráísitintafesa
Maníkó ímba íyáfasinankaraiwain-iye sen-kwáási ésa Ísu Káráísitini namuro-
wáási-í'a ésa Maníkónté áánínkonte'a tínaaeni'a wéuwatimewe.
23 Maníkón-áánínkomba tínaaeni'a uwámewi afowánkwárá'á miyá
ombánifo Ísu Káráísitintafesa Maníkón-áánínkon-iye sewí áánínkonte
afowántépa'a kááísamai méraawe.

24 Ísun-aaimo aifa'ó ísaraan-aai tirumpimbá fasi'ámai ta'ótóráámba ímba
ifátuwe'a miyáumai Maníkónté áánínkontepa'a kááísamai maé'mae'a oro.
25 Maarán-áái Ísu Káráísiti óraaka simásimenasa séna aúí'a úmai
maé'mae'a íyani'a uwátinkaumnesa simásímakaiye.
26 Karo'-áái simátínkáafo sé'a maanáúfái agaimái timúne.
27 Karo'-áái simátiyuwaawi ombánifo Ísu Káráísiti Maníkóní ámútamba
tirumpimbá tínkaraimba póna maé'mae'a éna ímba karo'-áái simátimena
érai'-aai wésimatimiye. Miyámó simátímísa'o ombá érai'-aaiye karo'-ááíyé
tuwínkaa'a owe. Simátímíntemba miyá é'a Ísu Káráísitiye'a kááísamai
méraawe.

28 Kesí iyámpóísono. Wesé'a kááísamai méraamba pó'a Ísu Káráísiti
kumíndara'a wenaúranka'a ímba tigaesáfé'a é'a úwoi fasi'ámai ménaawe.
29 Ísu Káráísiti arupíse úmai mérain-aai é'a ísaraawe. Moórá-aaiwara'a
ísáaro. Miyáumai arupíse úmai méraawi érai'a Maníkóní iyámpóín-owe.

3

Maníkóní iyámpói-táái.

1 Maníkó arumbá óraaka'á wésimiye. Mindásafe'a imáyáan-oro. Maníkó
aruntá siménasaam-pona kentáásáféna kesí iyámpóín-owe wésiye. Kesáá
érai'a wení iyámpóísa úne. Maníkómpá'á ímba tiyáawi Maníkóní áwáuma
ímba awánésa kentáási áwáuwara'a ímba suwánaawe.
2 Kesí waásisono. Káfé'a Maníkóní iyámpói-i'a úmaisa méraundasa
ánaaemba nóra waásisaawa ménaumno. Minááí ímba ísaraundanifo moóra-
aaimo ísaraunda simátimenaumne. Ísu Káráísiti kumíndara'a kawe'-úmai
awánaandasa póta wenkáánita úmaisa ménaumne. Miyán-áái ísaraumne.

3 Minááí isésamo amu'máráawi Káráísiti arupísemo úmaimo méraintemba arupíse úmai méraafo káráwiyoro.
4 Sáwí-imayaamo ombá isaná ámáámbo taráísómba isaná minkáé-tántáákó mimbóráí'a iye. Miyáumai
sáwí-imayaamo owí Maníkóní ámáámba tínaaeni'a uwámesa taráísómba póna miyámó on-ánóndáá miwífímbá wéíniye.
5 Ísu Káráísiti waásiti sáwí-imayaa maitiyuwáíndasafena marapá'á kunkáimba wempímbá sáwí-imayaa ímba wéraiye-aai é'a ísaraawe.
6 Miyáumai Ísu Káráísitiye'o kááísamai méraawi miwífímbá ímba sáwí-imayaa waé'wae'a ifo sáwí-imayaa waé'wae'a iwáí Káráísitimpa'a ímba tésa wenáái ímba ísááwe.

7 Kesí iyámpóísono. Karo'-ááí simátínkáafo sé'a káráwiyoro. Káráísiti arupíse úmai méraiwai wemó intembó miyámó úmae'o íyówi arupísemo on-kwáásín-owe.
8 Áwáura'a waántáwanko sáwí'a uréna miyá úmae iyéna káfé'wara'a miyá wéiye. Sáwí'o úmaesamo íyówi waántáwankoni waásin-owe. Waántáwankoni kísau taí'ásuwainkwae séna Maníkó ááninkomba ai'marówana marapá'á kunkáiye.

9 Maníkóní iyámpói pósa Maníkóní fasi'aénkó miwífímbá wéraintafesa pósa ímba sáwí'a úmaesa wéiyowe. Maníkóní fasi'aén-íyámpóísómbá pósa ímba sáwí'a úmaesa wéiyowe.
10 Ímbo arupísemo úmaimo méraawi ímba Maníkóní iyámpóín-owe. Kentí waásimo tirumbó ímbo tíméwi ímba Maníkóní iyámpóín-owe. Miyáumaisa Maníkóní waásiye waántáwankoni waásiye tuwímbaisa ísaraumne.

Moórá-mora tirumbó tímén-aai.
11 Moórá-mora tirumbá tíméro-aai ááéma ísaraawe.
12 Ándámun-ááninkon-awi'a Kénimo uráintemba ímba miyán-oro. Kéni waántáwankon-áráá'a póna áfákomba tufúwana pukáimba maarásáféna tufúwana pukáiye. Áfáko kawe'-ímáyáá mérowana Kéni sáwí-imayaa úmai ména póna áfákomba tufúwana pukáiye.

13 Miyáráán-úmai Maníkómpá'á ímbo tiyáawi kempímbá tirumbá sáwí'a uwátinkaiyantafena ímba táá'a íno.
14 Maníkóni akúmbá sirumbá timúndasafeta séta Maníkóní némpa'a méraandasaawini áwáuma tuwéta kawe'-úmaimo méraandasaawini áwáura'a taméraumnesa súne. Kentí waási tirumbá ímbo tíméwi Maníkóní némpa'a paaí méraawe.
15 Kentí waásimo tíyámbo uwátínkáán-kwaasi tínkamiyasa puwíyan-kwaasin-owe. Miyámó owí aúí'o úmaimo maé'mae'o owíní áwáura'a ímba méraawe.
16 Ísu Káráísiti arumbá siménasa ímba úwoi méraimba súwa'nai índasafena kentáásáfénawe séna pukáiye. Miyámó uráintafeta arumbá símakaiyesa súne. Maníkóní akúmbá túwa'nai eta puwúnafo ímba sendasá úwoi túwa'naisa ónaumne.
17 Óntawara'-waasi kentí waási tómbó ímbo makáawi tuwánésa ímba túwa'nai ombá sésa Maníkómbá sirumbá amúne sembá karo'á sewé.
18 Kesí iyámpóísono. Sirumbá timúnemo sembá ímba tóikakemba sé'a érai'a tirumpinkémbá sé'a
túwa'nai oro.

Maníkómpá'á fasi'ámaisaamo méraunda-aai.

19 Sirumbá timétaamo túwa'nai úndasa miyámó únda-waasisa arupíse úmaisa méraumne. Miyámó únda Maníkón-aúrankata fasi'ámaisa méraumne.
20 Énifo kesáá sáwí'o úndasafenasa kentáásirunko umbaí taifo Maníkó seyaafá-tántáá'á awánéna minúmbáí-tántáákómbá íyáákaisata Maníkón-aúrankata fasi'ámaisa méraumne.
21 Kesí waásisono. Mindásafeta imáyáa úndasa kentáásirunko ímba umbaí taisatá Maníkón-aúrankata fasi'ámaisa méraumne.
22 Wenáái taawiyafétaawe wemó aamoimó índa-i'a úndasafetaawe áísai únda-tantaa'a úwoisa wésimiye.
23 Maníkó óraaka séna kesáániniko Ísu Káráísitin-awika'a timankúnkúmba é'a seyaafá'-wáásífímbá tirumbá timé'a méraaro siyáimba mináái Ísu Káráísiti óraaka simásímakaiye.
24 Maníkón-aai taawiyáfówi Maníkóe'a kááísamai méraawana miwísé'a kááísamai méraiye. Maníkó wení ámútamba ai'marówana sirumpintá kumbéna simásimenasa séna Maníkó kesé'a kááísamai méraiye sisatá wéisaumne.

4

Érai'-amutankonte karo'-ámútánkónté-taai.

1 Kesí waásisono. Sáwífa'-waasi karo'-ámáámbá simátíma'maesa nésa Maníkóní ámútanko kesirumpimbá méraiyemo sembá ímba ááéma érai'e seró. Miyámó sentáfé'a miwí tirumpimbá mérain-amutamba Maníkóní ámútana'i fí'owani ámútana'iyo mindá awáné'a mináái ísáaro.
2 Ísu Káráísiti Maníkóe ména marapá'á waási kunúkáiye sewí miwí tirumpimbá Maníkóní ámútanko méraiye. Minááímó sewa'ó ísáámba Maníkóní ámútankoma miwífímbá méraiye seró.
3 Ísu Káráísitintafesa minááímó ímbo sewí miwí tirumpimbá mérain-amutanko ímba Maníkóní ámútankon-ifo mindá Káráísitini namuro-wáásígóní ámútankon-iye. Káráísitini namuro-wáásígó tínda-aai ísaraamba isaná marapá'á méraiye.

4 Kesí iyámpóísono. Maníkón-áráá'a é'a karo'-ámáámbó simátíméwi íyáákaraawe. Maníkóní ámútanko kentirumpimbá méraifo Maníkómpá'ó ímbo tiyáawi miwí tirumpimbá fí'on-amutanko méraiye. Maníkóní ámútanko minámútánkómbá íyáákaraiye.
5 Karo'-ámáámbó simátíméwi Maníkómpá'á ímbo tembá marapá'ó wérain-aai simátíméwasa marapá'-wáási miwí táái wéisaawe.
6 Kesáá Maníkóní waásisa únasasa Maníkóní waási kesááisa ísááfo fí'on-kwaasi ímba Maníkóní waási pósa kesááisa ímba wéisaawe. Miyáumaisa érai'-aaimo sí-ámútánkó miwífímbá mérain-kwaasiye karo'-ááímó sí-ámútánkó mérain-kwaasiye tuwínkaa'-úmaeta wéiyune.

Maníkó arumbó tímín-aai.

7 Kesí waásisono. Tirumbó tíméwini áwáuma wemá Maníkó póta Maníkóní akúmbá siruntá tíméno. Tirumbá tíméwi Maníkómpá'á tésa wení waási-i'a wéowe.
8 Maníkó tirumbá tíméwini áwáuma pósa tirumbá ímba tímén-kwaasi Maníkómpá'á ímba wétewe.
9 Maníkó mimbórá-áánínkómbá ai'marówana marapá'á kumbéna kentáásáfénawe séna puwéna aúí'a úmai maé'mae'o ondasáfénasa puwéna arumbá símakainta póna miyá uráiye.

10 Maníkómbá siruntáámó amúndasa ímba óraata ámakaumne. Maníkó arumbá siménasa wenáánínkomba ai'marówana marapá'á kumbéna sáwí-awausaamo únda-meyamba maisiyuwáínana kentááfá'á ímba tínkwae séna pukáiye. Miyámó uráimba Maníkó

óraa'-arumba símakaiye.

11 Kesí waásisono. Maníkó miyáumai arumbá símínta póta kentáásí waási miyáumai siruntá tíméno.

12 Waási Maníkón-ane'á ímba awánaawe. Kentáásí waási siruntá timúndasa Maníkó keséta méraisata érai'a siruntá Maníkómbá amúne.

13 Maníkóní ámútanko kentáásirumpimba méraintafeta séta kesáá Maníkóe'a kááísamai méraunanasa Maníkó keséta kááísamai méraiyesa súne.

14 Kentáásifowa áánínkomba ai'marówana sáwí'o úmaimo méraampinkemba faútinkaindasafena marapá'á kumúwata awánaraundasa simátimune.

15 Ísuntafesamo Maníkón-áánínkon-iyemo sewí Maníkóe'a kááísamai méraawana Maníkó miwísé'a kááísamai méraiye.

16 Maníkó arumbá símísata mindásafeta érai'esa súne.

Maníkó tirumbó tíméwini áwáuma Maníkó isasá pósa tirumbó tíméwi Maníkóe'a kááísamai méraawana Maníkó miwísé'a méraiye.

17 Maníkó kentáá imáyáa símakaisata siruntá Maníkómbá améta póta méraundawini áwáumo sísai índa-kanaamo tíndara'a fasi'ámaisa ménaumne. Ísu Káráísiti wenarumbó símíntenta marapá'ó méraundarata siruntá timúndasa póta sísai índa-kanaamo tíndara'a fasi'ámaisa ménaumne.

18 Maníkómbó tirumbó ámévi ímba inkáísówe. Érai'a Maníkómbó tirumbó ámévi miwífínkémbá inkaisí-ímáyáá ímba wéraiye. Sáwí'o uráam-beyantafesamo inkáísówi Maníkómbá ímba érai'a tirumbá ámévwe.

19 Aifa'á Maníkó arumbó símakaintafeta póta

siruntá amúne.

20 Miwítí waásisafesa tirumbó sáwí'o uwátínkááwa'o ombá Maníkómbá sirumbá amúnemo sembá karo'á sewé. Miwítí waási tine'á tuwánésa tirumbá ímba tímakaawi pósa Maníkón-ane'á ímba awánaawi ímba kanaa'á tirumbá ámévwe.

21 Ísu Káráísiti óraaka séna Maníkómbá tirumbó ámévi miwítí waásiwara'a tirumbá tíméro siyáiye.

5

Marapá-sáwí-kísáúgómbó íyáákaan-aai.

1 Ísuntafesa sésa Maníkó íyáfasinankaraiwai iyémó sen-ááísáfésa érai'emo sewí Maníkóní iyámpóín-owe. Afowámbá tirumbá ámévi ésa wení iyámpóíwara'a tirumbá ámévwe.

2 Maníkómbá siruntá améta wenáái taawiyaféta póta miyá úndasafeta séta Maníkóní iyámpóíwara'a siruntá timúne.

3 Maníkón-aai taawiyafúndasa mindá Maníkómbá siruntá amúnanasa wenááigosa ínta umbaisá síyáísata póta taawiyafúne.

4 Ísumpa'a fasi'ámai kááísamai méraundasa póta marapá-sáwí-ímáyáágóntá íyáákaumne. Maníkóní iyámpói seyaafá'á kanaa'á marapá-sáwí-ímáyáágómbá íyáákaamba póna Maníkón-aaigoma ímba umbaí taiyé.

5 Maarán-kwáási marapá-sáwí-ímáyáágómbá íyáákaawe. Ísuntafesa Maníkón-áánínkon-iye sésa timankúnkúmba owí marapá-sáwí-ímáyáágómbá íyáákaawe.

Maníkó Ísu Káráísitimbo aráátímakain-aai.

6 Ísu Káráísiti marapá'á kumbéna nombá maiyéna puwúwana wení naaemá kunkáiye. Nombó maíndasafena aantemba ímba kunkáiye. Nombá maiyéna puwínana wení naaemá kumíndasafena kunkáiye. Maníkóní ámútanko érai'-aaigoni áwáugo póna séna érai'e Ísu Maníkón-áánínkon-iye wésiye.

7-8 Maníkóní ámútanko siyáin-aaisafeta nombó maiyáintafeta puwúwana wení naaemá kunkáintafeta séta Ísu Maníkón-áánínkon-iye súne. Minkáúmbó-tántáá'á paápé uráintafeta mimbórá-ááí séta Ísu Maníkón-áánínkon-iye súne.

9 Waásimo simátímén-aai sewatá iséta érai'e súndasaanifo Maníkón-aaigo waási-taai íyáákaraimba póta Maníkó áánínkontafena siyáin-aaisa ísáano.

10 Maníkón-áánínkontafesa timankúnkúmbo owí sésa Maníkó siyáintemba érai'e Ísu Maníkón-áánínkon-iyesa súne. Maníkóntáfésa ímbo timankúnkúmbo owí sésa Maníkó karo'-ááí siyáiye wésewe. Wemá Maníkó áánínkontafena siyáin-aaisafesa ímba érai'e senkákémbá Maníkó karo'-ááí siyáiyema wésewe.

11 Maníkón-áánínkoma aúí'a úmai maé'mae'a owíní áwáuman-iye. Maníkó imáyáasa símísata aúí'a úmai maé'mae'a wéune. Minááísá Maníkó simásímakaiye.

12 Maníkón-áánínkoe'a kááísamai méraawi aúí'a úmai maé'mae'a ofo Maníkón-áánínkoe'o ímbo kááísamai méraawi
ímba aúí'a úmai maé'mae'a wéowe.

Aúí'a úmai maé'mae'o on-ááí.

13 Maníkón-áánínkon-awitafe'a timankúnkúmbo on-kwáási kembiwí maanáúfáí agai-timúne. Aúí'a úmai maé'mae'a on-ááísáfé'a érai'e síwae sé'a maanáúfáí agai-timúne.

14 Maníkómbó arááímo táínda-i'o étaamo inaifínkémbó áísai úndasa kesááisa wéisaiye. Mindásafeta wenaúranka'a fasi'ámaisa méraumne.

15 Inaí súndasa ísáín-aaisafeta érai'-aain-iyemo
súndasa maarán-ááísáfé'wara'a érai'-aai inaifínkémbá súnda-tantaa'a úwoisa símíyesa súne.

16 Kentí waásimo sáwí'o íya'o tuwáné'o é'a Maníkómpá'á áísai íyana túwa'nai ínasa Maníkóní némpa'a sáwí-aempa'a maé'mae'a íyampa'a ímba kónááwe. Tuwímbai-sawi'o owíní anondáá-meyamba Maníkóní némpa'a sáwí-aempa'a maé'mae'a íyampa'a wíyamba mindásafe'a Maníkómpá'á áísai oro ímba súne. Tuwímbai-sawi'o owíní anondáá-meyamba ímba Maníkóní némpa'a wíyamba mindásafe'a sé'a Maníkómpá'á áísai oro súne.

17 Seyaafá-sáwí'ó owíní anondáá-meyamba wéraifo tuwímbai-sawi'o owíní anondáá-meyamba Maníkó maitiyuwáínasa wení némpa'a sáwí-aempa'a maé'mae'o íyampa'a ímba miyá-sáwí'ó íya'o tuwáné'o é'a Maníkómpá'á áísai íyana túwa'nai ínasa Maníkóní némpa'a sáwí-aempa'a maé'mae'o íyampa'a ímba kónááwe.

18 Maníkóní iyámpói ésa ímba sáwí'a úmaesa íyówe. Maníkón-áánínko káráwiyaisana póna waántáwanko ímba ta'ótóráísasa pósa ímba sáwí'a úmae íyówata minááísá wéisaumne.

19 Waántáwanko marapá'-wáásítí óraakon-ifo
kesáá Maníkóní waási éta minááísá isáúmne.
20 Maníkón-áániniko kuména imáyáa símísata érai-Fasi'aenko-úramba
isatá awánáúmne. Maníkón-áániniko Ísu Káráísitiye'a kááísamaisa
méraundasafeta érai-Fasi'aenkonka'a kááísamaisa méta isáúmne. Érai-
Fasi'aenko-úranko éna waásisa aúí'a úmaisa maé'mae'a úndawin-áániniko-
iye.
21 Kesí iyámpóísono. Karo'-máníkómbá seyaafá'á tínaaemba uwátíméro.
Kemá Yóni kesáái taí'áiye.

2 Yóni

Ísu wíyómpa'a iyówana Yóni Ísuni kísau-waasi kaumbo-wáái-áátáíyá'íyo miyáumai-aatai maisuwéna maanáái agaimái tímakaiye. Tuwímbai sésa aaresáfé-áúfái agaimái ámakaiye sewasá tuwímbai sésa Fasi'aénkóní waási mimbóráfá'á túwaandu úmaimo máépa'a agaimái tímakaiye wésewe.

1 Kemá Fasi'aénkóní waásiya'a káráwiyaundawi
é'a maanáúfái agai-timúne. Embá kendé-í'a úne
séna Maníkómó áántarain-ininkoma ómpo ení iyámpóísonte'a awánaaro
sé'a maanáúfái agai-timúne. Fasi'aénkóní érai'-aai ísaraundasafe'a sirumbá
timúne. Ímba keyáánifo Fasi'aénkóní érai'-aai ísááwiwara'a tirumbá
wétimewe.
2 Kentááfímbá érai'-aai waé'wae'a éna ímba tai'áíndasafeta kentáásirumba
timúne.

3 Maníkó kentáásifowawe áániniko Ísu Káráísitiye'a úwoi súwa'nai esarai
tirumbá uwásinkesarai aáno'a uwásinkaayata póta érai'-aaisa séta ken-
táásirumba timúndasafe'a Maníkómpá'á inaí súne.

4 Tuwímbai ení iyámpói kentáásifowa simásímakaintemba miyáumai érai'-
ampa'o kon-áái isáúnana sirunkó kawe'á wéiye.
5 Aaregóo embá simáme'a súne. Fasi'aénkóní waási moórá-mora ken-
tirumbá timé'a méraaro. Minááí ímba aú-amaamba simátimumpo ááéwara
káfé'wara'a ísaraan-aai simátimune.
6 Maníkón-aaisaamo taawiyafúndasa mindá Maníkómbá sirumbá
amúndasafeta wenáái wétaawiyafune. Maníkónkwárá waásiwara'a tirumbá
timé'a méraaro Maníkó siyáimba ááéwara káfé'wara'a wéisaawe.

7 Sáwífa'-waasi karo'ó sen-kwáási marapá'á wénowe. Miwí Ísu
Káráísitintafesa sésa ímba waásiyaani'a úmai kunkáiye wésewe. Miwí
Káráísitini namuro-wáási pósa sáwí-ampa'a wíwae sésa minkáró'-áái sefó
káráwiyoro.
8 Maníkóní kísaumo máém-beyamba ímba máéfonifo kawe'-úmai
káráwiye'a seyaafá'-méyámbá kawe'-méyámbó maíyantafe'a káráwiyoro.

9 Ísu Káráísitin-aai ímba ta'ótóráámba minááí tuwésa fí'on-ampa'o kowí
ímba Maníkóe'a kááísamai méraawe. Ísu Káráísitin-aai ta'ótokaawi ken-
táásifowawe wenáániniko'e'a kááísamai méraawe.
10 Miyáumai kentópa'o tésamo minááímó ímbo simátimesamo fí'on-aaimo
simátimiya'o é'a ímba tiyáámba timé'a ímba kentí naaúmpa'a mósá tínkáaro.
11 Miyán-kwáási tiyáámbo timé'o é'a minkwáásití
sáwí-kisau túwa'nai ónááwe.

12 Ayáátáá'-aai simátimenae'a maanáúfáífímbá ímba agáúmpo kentópa'a
wé'a kentúranka'a komé'a kosimátíménana kentáásirunkosa áfááraumai
kawe'á íníye.
13 Enanaanontáféna kendé-í'a úne séna Maníkó áántarain-ininkoe wení
iyámpóísonte'a kembiwísáfésa sésa kawe'-úmai méraaro wésewe.
Kemá Yóni kesáái taí'áiye.

3 Yóni

Ísu wíyómpa'a iyówana Yóni Ísuni kísau-waasi kaumbo-wáái-áátáíyá'íyo miyáumai-aatai maisuwéna maanáái agaimái moóráwigon-awi'a Káyásimba ámakaiye.

1 Kemá Fasi'aénkóní waásiya'a káráwiyaundawi é'a maanáúfáí agai-
amúne. Káyásiyo maanáúfáí toráumai awánaao. Fasi'aénkóní érai'-aai
ísaraundasafe'a sirumbá amúne.
2 Kesí waási óna'a sirumbá amúne. Ísu Káráísitini aampa'á kawe'-úmaimo
kónda-aai ísaraumne. Miyáumai kawe'-úmai ménana ímba áí'a índasafe'a
Maníkómpá'á inaí súne. Ení kísau kawe'á óndasafe'a Maníkómpá'á inaí
súne.
3 Fasi'aénkóní waási tuwímbai empákémbá kempá'á tésa entáfésa tasésa
enarumpimbá érai'-aai ta'ótore méraane sewa'á isáúnana kesirunkó
kawe'án-iye. Miyáumai érai'a arupíse-ampa'a wéwe méraane.
4 Kesí iyámpói érai'a arupíse-ampa'a kowé-ááí isé'a aamoí únda
póna mináámóígó tuwímbai-tantaatafe'o aamoimó únda-aamoigomba
íyáákaraiye.

5 Kesí waásigompo Fasi'aénkóní waási empá'ó kuráamba túwa'nai ema
kawe-kísáú maiyáanasa minkwáásífínkémbá fí'om-bapaken-kwaasi empá'ó
kuráamba miwíwárá'á túwa'nai ema kawe-kísáú maiyáane.
6 Miwí maanká'á Fasi'aénkóní waásisa tasimásimesa sésa emá arumbá
tímakaandawi tasimásímakaawe. Fí'om-bapa'a Maníkóní kísau komaénae
sewí emá aampa'ó wíyan-tantaa'o túwa'nai ónda mindá kawe'á óne.
7 Miwí Ísu Káráísitini kísau maimaé nésa Ísu Káráísitimpa'o ímbo tiyáan-
kwaasiyakemba méyámbá ímba wémaewe.
8 Mindásafeta Ísu Káráísitimpa'o tiyáunda-waasisa miwísá túwa'naisa
onó. Miyáumai taankarotámaisa méraundasa pósa érai'-aai isánááwe.

9 Ampáán-áúfáí agaimái tuwááwánana Fasi'aénkóní waásifa'a kúwana
moóráwigon-awi'a Táyóterefisi kentáfésa óraakon-iye síwae séna
mináúfáífínkén-ááí iséna ímba ísámai kawe'á uráimba pó'a
10 empá'á wé'a waási túranka'a Táyóterefisimo uráin-aai
kosimátimenaumne. Táyóterefisi kentáá sáwí'a uwásinkenasa karo'-
ááísá simásínkaraiye. Ímba mináái aantembanifo Fasi'aénkóní waási
wempá'ó kuráamba wení naaúmpa'a ímba mósá tínkaraiye. Tuwímbai
kentí naaúmpa'a mósá tinkánae suwaná ímba miyán-oro séna Maníkóní
waásifinkemba ti'mátukaiye.

11 Kesí waásiyo. Sáwí'o ontembá ímba miyá indá kawe'ó ontembá miyán-
uwo. Kawe'ó úmae íyówi Maníkómpá'á tésa wení waásin-ofo sáwí'o úmae
íyówi Maníkómpá'á ímba wétewe.

12 Seyaafá'nánká Témítiriyaasintafesa kawekón-iye wésewe. Wení kísau
awánésa sésa érai'a kawe-kísáú wémaiye wésewe. Kesááwárá'á miyásá
súne. Súnda-aaisa érai'-aai ísaraawe.

13 Ayáátáá'-aai simámenae'a maanáúfáífímbá ímba agáúmpo
14 ampáákká'á empá'á wé'a enaúranka'a komé'a kosimámenaumne.

15 Aáno úmai méraantafe'a Maníkómpá'á inaí súne. Ení waási kesé'o
méraawi sésa kawe'-úmai ménaro sewé. Kentáási waási esé'a méraantafeta
séta kawe'-úmai méraarosa súmpo moórá-mora-waasi simátimiyo.

Kemá Yóni kesáái taí'áiye.

Yúti

Ísu wíyómpa'a iyówana Yúti Ísun-áfáko kae'-wáái-áátáiyá'í kae'-wáái úmai siyáánkai-aataiya'iyo miyáumai-aatai maisuwéna maanáái agaimái tímakaiye.

1 Kemá Yúti Ísu Káráísitini kísau-waasi Yémísin-áfáko é'a maanáái maanáúfáífímbá agai-timúmpo ísáaro. Maníkó kentáásifowa arumbá tiména táántaraiwai Ísu Káráísitimo kawáán-uráiwai ísáaro.
2 Maníkó arumbá uwátinkena imáyáa tiména aáno úmai kawe'-aantemba uwátínkáíntafe'a Maníkómpá'á inaí súne.

3 Kesí waásisono. Maníkó kembiwíyé kené sáwí'o úmaimo méraundafinkemba faúsínkáíntafe'a maanáúfáífímbá agaénae únana Maníkó simásimena séna moórá óraa'-aai simáména agauwó simbá pó'a minááí agaénaumne. Áááma Maníkó wení waási imáyáa timúwasa Ísu Káráísitin-aaisafesa érai'e sésa timankúnkúmba on-ááí ísare'a minááí fasi'ámai tirumpimbá ta'ótore'o méraamba tuwáúnafo sé'a káráwiyoro. Ísu Káráísitin-aaisafesa sáwí-aaimo sewí tááigon-anondaa Ísu Káráísitini érai'-aai simátíméro.
4 Tuwímbai karo'-ámáámbó sen-kwáásí Maníkón-aai ímbo arááíwáéwi kentí imáyáa tafisíyantafesa komésa tirumpin-ímáyáá ésa sésa Maníkó úwoi súwa'nai enasa ímba sínkaminifo kentáásí imáyáafinkenita ónaumne sésa sáwísáwí esa Fasi'aénkó Ísu Káráísiti weyáá kentáásí óraakomba tínaaeni'a uwámakaawe. Naaófá'á Maníkó miyá-sáwí-kísáúgóní sáwí-meyamba timénaumne siyáiye. Miyán-káró'-wáásí kembiwísé'o koméraantafe'a maanáái simátimune.

5 Maanáái é'a simátímúmba ísaraambanifo aneka'á simátimenaumpo ísáaro. Naaófá'á Maníkóní waásisomba Ísípi-marafa'a ta'ótokowana Maníkó faútiyuwena tí'mae téna wenááisafesamo ímbo timankúnkúmbo uwáí Maníkó tínkamuwasa pukáawe.
6 Moórá-aai imáyáan-oro. Naaófá'á Maníkóní kísau-waasi wíyómpakewi miwítí kawáá-kísáú tuwésa miwítí kawe'-náópa'a túwówi Maníkó tíyayaanka'a kárá'umarena kumeu'ó in-áémpá'á sáwí-mapa'a tiyuwówasa maé'mae'a ésa ánaaembo Maníkó sáwí-meyambo timínda-kanaa amu'marésa méraawe.
7 Moórá-aai imáyáan-oro. Naaófá'á Sóndómu-naopakewiye Kómóraa-naopakewiye mindáó'-ewaa'-naopakewiye sáwí'a úmae iyésa aare-úméné waai-úméné miyá úmaesa íyúwana Maníkó tínkambai iyamó kaipa'á tínkamuwasa iyamó kámakama'o ipa'á maé'mae'a wéowe. Kentááwárá'á miyá ofó sé'a káráwiyoro.

8 Naaófá'ó miyámó uráantemba káfé'a karo'-ámáámbó sen-kwáásí kentí imáyáa tafisénae sewí miyá ésa miwítí sáwí-imayaafinkemba maa'u-tántáá'á ésa Maníkómó kawáánimba tínaaemba uwámesa sáwí'a ésa wíyómpaken-kawe'-waasisafesa sáwí-aai simátínkaraawe.
9 Énifo Mósese pukówana wíyómpaken-kawaagon-awi'a Máíkéri séna Mósesen-auma maénae súwana waántáwanko séna kemá maénae súwasarai miyáumai fasi'ámai suyaná Máíkéri waántáwankontafena ímba sáwí-aai súmba kemá ímba aaí simánkanaumpo Fasi'aénkó aaí simánkainiye siyáiye.

10 Énifo karo'-ámáámbó sen-kwáási kentí imáyáa tafisénae sewí tuwímbai-
tantaakoni áwáuma ímba awánaraantafesa sáwí-aai simátinkesa waí-
waambo seyaafá-tántáákóní áwáumo ímbo awánésamo ontembá miwí miyá
owaná miwítí sáwí-imayaago ta'ótorena miwí sáwí'a uwátínkáíye.
11 Naaófá'á moóráwigon-awi'a Kéni sáwí-amba aráááíwakaintemba
miwíwárá'á miyá wéowe. Naaófá'á moóráwigon-awi'a Péramu óntan-
aamoimo uráintemba miwíwárá'á miyá wéowe. Naaófá'á moóráwigon-awi'a
Kóra Maníkón-aai taraiséna kawáá-wáási táái taraisénamo pukáintemba
minkáró'-ámáámbó sen-kwáási miyá ombá pósa miwí sáwí-meyamba
maénááwe.
12 Kembiwí Maníkóní waási wen-ímáyáá é'a tómbá né'o túwaandu
ontembá kesé'a miwí komésa sáwí'a uwátinkesa kesáfé-ímáyáá úmai
náma'nama'a ésa ímba tigaén-iye. Miwí karo'-ámáámbó sen-kwáási
ésa ímba túwa'nai on-kwáási méraawe. Miwí taaérambo íyáín-kanaamo
arambó ímbo íyáín-taeraankaan-kwaasi méraawe. Fiyúndágomo taaimó
taawítúwáísanamo aáénkaintenkaan-kwaasi méraawe.
13 Piri'-nómbó kúmísanamo non-awiyááímo afora'ó intembá miwítí
sáwí-kisau afora'á wéraiye. Miwí kentí imáyáa tafisímai sáwí-ampa'a
métinkanae sen-kwáásín-owe. Maníkó miwí kumeu'ó in-áémpá'ó to'mayaa
uwátínkaraimba pósa mifá'á komaé'mae'a ónááwe.

14 Aifaráán-kwáásígón-áwí'a Ándámu ména Sétimba ma'ankówana Sétima
Ínósimba ma'ankówana Ínósima Kénaanimba ma'ankówana Kénaanima
Má'árareomba ma'ankówana Má'árareoma Yárétimba ma'ankówana
Yárétima Ínókimba ma'ankówana Ínóki miyán-káró'-ámáámbó sen-
kwáásísáféna imáyáa éna séna ísáaro. Fasi'aénkó wení kawe'-wáási
sáwífa'-waasise'a téna
15 sáwí'o uráawimo seyaafá'ó sáwí-meyambo timíndasafena téna
Maníkóntáfésamo aamoimó ímbo ésamo sáwí'o uráawisafena aaifimbá
maitinkáíndasafena téna Maníkóntáfésamo aamoimó ímbo ésamo símaimo
sáwí'o uwánkaraawisafena aaifimbá maitinkáíndasafena tiyé Ínóki siyáiye.
16 Kentí imáyáa tafisénae sewí í'ai simátínkáfa'a iyésa seyaafá-tántáá'ó
miwífá'ó tiyáimba tirunkó sáwí'a isasá sáwí-imayaa aantemba aráááíwaesa
túma mósá marésa tiráááímo tain-tántáá'á maénae sésa símai tirumbá
wéfaiyaraawe.

17 Kesí waásisono. Miwí miyá-sáwí'á ombánifo kembiwí maarán-oro.
Kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráísitini aantá-waasi siyáan-aai imáyáan-oro.
18 Miwí simátimesa sésa ánaaen-kanaamo tínda Maníkóntáfésa ímba
aamoí ésa sáwí-imayaasafesamo tiráááísafesamo ésa aamoí íyan-kwaasi ken-
tuwíyáái ónááwe mináántá-wáási siyáawe.
19 Miwí tirumpimbá Maníkóní ámútanko ímba méraisasa miwítí marapá'-
ímáyáá aráááíwaesa karo'-ámáámbá símai Maníkóní waási wétuwinaawe.

20 Miwí miyá ombánifo kembiwí Maníkóní kawe'-ááí aasiyaasí sé'a
wempá'á timankúnkúmba é'a moórá-mora fasi'átinke'a Maníkóní Ufaen-
ámútánkóní fasi'aénkóntáfé'a inaí seró.
21 Maníkó arumbá tímakaimba pó'a arupíse úmai mé'a Fasi'aénkó Ísu
Káráísiti arumbá uwátinkaina'a wíyómpa'a aúí'a úmai maé'mae'a íyantafe'a
amu'máráaro.
22 Maníkón-aaisafesa kae'-ímáyáá tokáawi tirumbá uwátinke'a
fasi'átínkáaro.

23 Iyamó kaipa'á kofáínifo Maníkón-aai simátimiyana Maníkó tafisímai kawe'-ámpá'á métinkainiye. Tuwímbaisafe'a tirumbá uwátinkaiyasa minkwáási tafisíya'a sáwí'a únafo sé'a miwítí sáwí-awausafena táá'a ína'a kentúma káráwiyoro.

24 Maníkó kanaa'á túwa'nai ína'a ímba tínaaemba uwámiyantafe'a érai'-aai súne. Maníkó tí'maena wení sámo kain-áémpá'á métinkaina'a kentí sáwí-aai ímba wérainana tirunkó óraa-kawe'a índasafe'a érai'-aai súne.
25 Maníkó fasi'aénkwáráwí mimbóráwígó ména kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráísitini kísausafena imáyáa éna sáwí'o úmaisaamo méraundafinkemba faúsínkáíntafe'a érai'-aai súne. Wení fí'onka'ma'mai-awauma wéraisana wenáwí'a óraa'a isaná wení fasi'aénkó íyáákaisana seyaafá-tántáká'á káráwiyaiye. Naaófá'á wíyóne marawé ímbo úmakonka'a wemá ménama káfé'wara'a ména maé'mae'a intáféna
érai'-aain-iye súne.
Kemá Yúti súnda-aai taí'áiye.

Paápé uráin-aai

Ísu wíyómpa'a iyówana Yóni kaumbo-wáái-áátáíyá'íyo miyáumai-aatai maisuwéna maarán-áái agaimakáiye. Agaimarónka'a Ísuni aampa'ó kun-kwáásísáfésа karaánáá'a símai sáwí'a uwátínkaraawe. Ísuntafesa isésa fasi'ámai méraiwae séna maanáái agaimakáiye. Ísu Káráísitini kísausafena Maníkó wení namuro-wáásíyé waántáwankone íyáákena wení waási wembó ímbo auwésamo wéaraaiwaen-kwaasi kawe'á uwátinkainiye. Yóni miyán-áái agaimakáiye.

1 Maníkó Ísu Káráísitintafena séna kárika'o paápé índa-tantaa'a isáíwae sé'a kesí kísau-waasi simátimuwo súwana Ísu Káráísiti wíyómpaken-kisau-waasi ai'marówana kuména Ísu Káráísitini kísau-waasigon-awi'a Yónimba kusimámakaiye.
2 Yóni Maníkóní ásé-aaiwara Ísu Káráísiti minááísáféna siyáin-aaiwara seyaafá-tántáá'ó awánarainkwara'a simátimena maanáúfáífímbá agaimakáiye.
3 Paápé
índa-tantaa'a kárika'a paápé índa póna Maníkó maanáúfáífínkén-ááímó toráumai awánáíyan-kwaasiye maanááímó isésamo taawiyafíyan-kwaasiye kawe'á uwátinkainana tirunkó kawe'á íníye.

4 Kemá Yóni maanáúfáí agáúmpo Ésiyaa-marafa'a afakaeté-naopa'o Fasi'aénkóní waásimo méraawi ísáaro. Maníkó ááéma ména kífé'wara'a ména aasiyaasí maé'mae'o índawi úwoi túwa'nai ena faru uwátinkaina'a méraaro. Maníkóní ámútanko afakaeté-fasi'aembo tokáiwai Maníkómó kawáánin-aempa'a ména úwoi túwa'nai ena faru uwátinkaina'a méraaro.
5 Ísu Káráísiti Maníkón-aai arupíse úmai simátímíwai úwoi túwa'nai ena faru uwátinkaina'a méraaro. Wemá aifa'á pukáimpinkembo íyáfasinkaiwai marapá-káwáá-wáásíyá'á káráwiyaiye. Ísu Káráísiti kentáá-ímáyáá
éna kentáásáféna puwéna kentáási sáwí-imayaa faúsínkaraiye.
6 Kawáán-uwásínkáísata Ísu afowámá Maníkóní kísausa wémaumne. Wení fí'oran-awauma waé'wae'a isaná kentáárá'á kawáánúmaena iyíníye. Érai'-aain-iye.

7 Ísáaro. Ísu ainánká'á kumínasa seyaafá'-wáási tufúkáan-kwaasiwara'a awánáíyana aaifimbó maitinkáíndasafena tirunkó sáwí'a ínana umbaí táíníye. Miyáumai paápé índa mindá érai'-aain-iye.
8 Fasi'aénkó Maníkó séna seyaafá-tántáákóní áwáugo pó'a ánaaembo seyaafá-tántáá'ó tai'áíndara'a kemá úwoi méranaumne. Ááéma mé'a káfé'wara'a mé'a maé'mae'a ónaumne. Seyaafá-fásí'áénkwáráwí úne siyáiye.

Yóni Káráísitimbo awánarain-aai.
9 Kemá Yóni kentuwáámá úne. Kembiwíséta Ísumpa'a kááísamai mé'a kembiwísé'a Maníkó kawáánipa kesé'a mé'a kembiwíséta umbai-tántáápímbá fasi'ámai mé'a wéamu'maraumne. Maníkón-aai simátime'a Ísu siyáin-aaiwara'o simátimundarakemba aaisambá siyésa ta'óto'mai sí'maesa nonafufumpa'-máráfá'-áwí'a Pátimosifa'a másínkówa'a méraawanana

10 sondaará'á Maníkóní ámútanko kempímbá óraa'a uwásinkowa'a
Maníkón-ímáyáá aantemba ówánana kesínaaempakemba minúwóíyáámbá
aaigó uwíyenkaamba óraaka
11 séna awánenda-tantaa'a aúfáí-wandaaifimba agaimaré túwénasa
Fasi'aénkóní waási afakaeté-naopa'o méraawi ísáaro. Mindáó'-awi'a
Éfésási-naopa'e Séménaa-naopa'e Pégámamu-naopa'e Táyátáiraa-naopa'e
Sáándisi-naopa'e Fírándéfiyaa-naopa'e Réóndísiyaa-naopa'e miyáumai-
naoken-kwaasi ísáaro siyáiye.

12 Súwa'a nááwa síyó sé'a waé'mai awánááwánda afakaeté-omba
óntankon-awi'a korí-óntámbá úmakaampimba minómbá kúra'makowa'o ts
wánááwánda
13 minónkóní afufumpimbá moóráwigo waásiyaamba ména ayáátáá'-
ampanta uréna áyaafaiya'a uriyon-á'wáánkáú uréna
14 a'nónkóe ayáárankoe'a waéní'a kówana súgáyáagaya úwana ména
aúranko iyaráámbá kówana
15 aísamaima óntambo agaimakáawanamo énembo intembá aísamaigo
miyáráámbá úwana aaigómá noniyasáúrakenkaamba óraaka séna
16 ayáánúrapa'a afakaeté-o'a toréna óipinkemba paepáé'a séfasefa'-
aempa'a áwááima wérowana óikakemba aafáúmó íyáúsenamo intembá
uráiye.

17 Úwa'a awáné'a áfáára sáá'a úwa'a wenaísamaifimba kumbé'a
púwóraantamba ówánana ayáánúrapaken-ayaantamba sine'á ta'ótorena
séna ímba áá'a íno. Aifa'é ánaaenkoni áwáuma kemá úne.
18 Pukáundafinkemba íyáfasine'a aasiyaasí maé'mae'o úndawi súnare'a
méraundawi úne. Púwón-aemapa'e waási timanka'é káráwiyaundawi úne.
19 Miyáumai awánáánda-tantaa'a aúfáífimba agauwó. Káfé'o wérain-
tantaa'e ánaaembo paápé índawe aúfáífimba agauwó.
20 Siyáánúrapa'a afakaeté-o'a toré'a afakaeté-ombo kúratoraunda
awánáánda mintántáákóní áwáu ímbo paápé uráindara'a simáménda isaaó.
Mináfákáété-omba Fasi'aénkóní waási mináfákáété-naopa'o méraawi
owaná mináfákáété-o'a Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyaawin-owe Ísu
simásímakaiye.

2

Mináái Éfésási-naopa'o simátímakain-aai.

1 Ísu simásimena séna Éfésási-naopa'a Fasi'aénkóní waásiya'o
káráwiyaindawimba maanáái agaimái túwénana awánáíno. Afakaeté-
o'a siyáánúrapa'a toré'a afakaeté-onkoni afufumpimbó úndawi maanáái
simámumpo Éfésási-naopa'a Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyaindawimba
simámuwo.
2 Miyá úndawi pó'a kemó ombá é'a tuwánaraumne. Ímba ifátúwáámba
tiyáántán-kwimáímo méraamba tuwánaraumne. Sáwí'o úmaimo méraan-
kwaasiti kísausafenamo ímbo tirááímo taimbá tuwánaraumne. Tuwímbai
karo'á sésa Maníkóní aantá-waasisa únemo sembá kembiwí miwí táái isé'a
miwítí kísau awáné'a miwísáfé'a karo'á sewémó sembá tuwánaraumne.
3 Kesí waási onkákémbá umbai-tántáá'ó tímémba kembá ímba siyuwé'a
kentáfé'a ísámai fasi'ámai méraamba tuwánaraumne.

4 Miyán-káwé'ó ombá tuwánaraumpo moórá-tantaa'o ontáfé'a ímba aamoí uwátinkaumne. Aifa'á kentáfé'a áfááraumai imáyáa uráambanifo tuwé'a káfé'a ímba miyá wéofo
5 aifa'ó kawe'ó é'ówini áwáuma imáyáan-oro. Káfé'a ímba miyáráámbá é'a tuwé'a aifa'ó kawe'ó uráantemba miyán-oro. Ímbo miyámó é'o kempá'ó tíya'o é'a kentópa'a wé'a kentí ómbá maisúwáana'a úwoi-waasiyaamba ónááwe.
6 Énifo Níkórási-waasiti kísausafe'a tíyámba uwátínkááwa'a kewárá'á síyámba uwátinkauna'a mindásafe kawe'á wéowe.

7 Ísáán-kwaasi pó'a Maníkóní ámútanko Fasi'aénkóní waási seyaafá'ó simátímín-aai ísámai kawe'án-oro. Aaí senasá sáwí-tantaakombo íyáákaawi Maníkóní kawe'-áémpá'ó wérain-taeramba nésa maé'mae'a ónááwe. Minááí aúfáífimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

Minááí Séménaa-naopa'o simátímakain-aai.

8 Ísu simásimena séna Séménaa-naopa'a Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyaindawimba maanááí agaimái túwénana awánáíno. Aifa'é ánaaene miwání áwáuma é'a pukáundafinkemba íyáfasine'a súnaraundawi maanááí simámumpo simámuwo.
9 Umbai-tántáá'á tíméwa'o sáwísan-kwaasiyaambo ombá tuwánaraumne. Sáwísan-kwaasiyaambo ombánifo Maníkómpákémbá sáwífa-tantaa'a maiyáawe. Tuwímbai karo'á sésa Yúndaa-waasisa úne sembánifo waántáwankon-aráái waésa símai sáwí'o uwátínkáámba tuwánaraumne.
10 Tí'a índa-i'o uwátinkaiyamba ímba táá'a íno. Maanááí ísáaro. Waántáwanko imáyáa timínasa kembá tísai úmai isánae sésa tatí'maesa ándáfa'a mátinkesa siyáánkai-i'a sáwí'a uwátinkanaawe. Kentáfé'a fasi'ámai méwasa tuwímbai tínkamonasasa puwíwae síyambanifo kentáfé'a fasi'ámai méwa'a imáyáa tíména'a wíyómpa'a maé'mae'o íyamba mindá kentí kawe'-méyámbániye.

11 Ísáán-kwaasi pó'a Maníkóní ámútanko Fasi'aénkóní waási seyaafá'ó simátímín-aai ísámai kawe'án-oro. Sáwí-tantaakombo íyáákaawi sáwí-marupa'o iyamó kámakama ipa'á ímba maé'mae'a ónááwe. Minááí aúfáífimba agaimái simátimiyo
Ísu simásímakaiye.

Minááí Pégámamu-naopa'o simátímakain-aai.

12 Ísu simásimena séna Pégámamu-naopa'a Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyaindawimba maanááí agaimái túwénana awánáíno. Sóipimba paepáé'a séfasefa'-awaaimo wéraiwai maanááí simámumpo simámuwo.
13 Kemó méraapa'a é'a tuwánaraumne. Waántáwanko káráwiyaipa'a méraafo kentáfé'a imáyáa é'a arupíse úmaimo méraamba tuwánaraumne. Ááéma moóráwigon-awi'a Ántípási kentí naaópa'a waántáwanko méraipa'a ména kesáái arupíse úmai simátíma'mae iyúwasa tufúwana puwún-kanaara'a ímba kembó siyúwáámba kesé'a kááísamai méraawe.
14 Miyán-káwé'ó ombá wétuwanaumpo kaumbo-kae-tántáá'ó tokáantafe'a ímba aamoí uwátinkaumne. Naaófá'á moóráwigon-awi'a Péramu sáwí'o uráintemba kempínkémbá tuwímbai miyá wéowe. Péramu moóráwigon-awi'a Pérékumba aráánamuwana wemá Ísareri-waasi sáwí-amba aráátimuwasa karo'-máníkómpá'á pói tufúkésa kúfu'uwandesa

fí'owa fí'owa awaainínkóe awaaikóe'a aoisaambá uráawe. Kempínkémbá tuwímbai miyá-sáwí-ámbá wéaraatimewe.
15 Miyáumai kempínkémbá tuwímbai Níkórási-waasiti sáwí-amba wéaraatimewe.
16 Mindásafe'a misáwí-ámpá tuwé'a kempá'á teró. Ímbo miyámó íya'o é'a kárika'a kempá'á kumé'a paepáétambo káráantemba sóipinkem-paepaetamba minkwáási karánaumne.

17 Ísáán-kwaasi pó'a Maníkóní ámútanko Fasi'aénkóní waási seyaafá'ó simátímín-aai
ísámai kawe'án-oro. Sáwí-tantaakombo íyáákaawi wíyómpaken-tomba timé'a waén-óntámbá minóntánká'á aú-awi'o agaimakáin-ontamba timénaumne. Maíyawi aantemba mináwí'á awánánááwe. Minááímá aúfáífimba agaimái
simátimiyo Ísu simásímakaiye.

Minááí Táyátáiraa-naopa'o simátímakain-aai.

18 Ísu simásimena séna Táyátáiraa-naopa'a Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyaindawimba maanááí agaimái túwénana awánáíno. Maníkón-áániniko súranko iyaráámbá kaisaná sísamai óntambo agaimakáawanamo kaúfíntemba sísamaigo miyáráámbá uráisa'a maanááí simámumpo simámuwo.
19 Kemó ombá é'a tuwánaraumne. Kentáfé'a imáyáa é'o kesé'a kááísamai mé'o fí'owi túwa'nai e'a ímba kembá siyuwé'o fasi'ámai méraamba tuwánaraumne. Káfé'o máén-kisaugo aifa'ó maiyáan-kisaugombo íyáákaimba tuwánaraumne.
20 Énifo moórá-tantaa'o ontáfé'a ímba aamoí uwátinkaumne. Naaófá'á moórá-ininkon-awi'a Yéséperi sáwí'o uráintemba kempínkémbá moóra-ininko karo'á séna Maníkón-aaimo simátimundawi únemo simbá ímba tínaaemba uwáméwana kesí kísau-waasi sáwí-amba aráátimena tí'maena wisasá karo'-máníkómpá'á pói tufúkésa kúfu'uwandesa fí'owa fí'owa awaainínkóe awaaikóe'a aoisaambá owa'á ímba símai aambá fáíkaawe.
21 Mininínkómbá simáme'a tuwáíniyai sé'a amu'makáunana ímba túwáímba úwoi tokáiye.
22 Mindásafe sé'a wenkwárá wesé'a sáwí'o owíwárá'á óraa-ti'o índa-i'a uwátinkanaumne súne. Sáwí'o ombó ímbo tuwésamo kempá'ó tíya'o é'a súndantemba uwátinkanaumne.
23 Wenáráá'marimbo tínkamonasamo puwíyasa Fasi'aénkóní waási seyaafá'-áémpá'ó méraawi minááí isésa kentáfésa sésa waási sirumpiné imáyáafine suwánaraiwaisa póna kawe'ó ondawísá kawe'-méyámbá siménasa sáwí'o íyawi sáwí-meyamba timíníye sénááwe.
24 Kembiwí Táyátáiraa-naopaken-kwaasifinkemba Yéséperin-aai ímba taawiyafé'a waántáwankoni aúpá'-ááí ímbo taawiyafíyawi ímba moóra-umbai-tantaa'a timénaumne.
25 Maníkóní érai'-aai tirumpimbá ta'ótoke'a kúmónda simu'máráaro.

26 Sáwí-tantaakomba íyáákesa kúmóndara'o simátímakaundantembo íyawisafe sé'a marapá'-wáásíyá'á kawáánoro.
27 Kesifo kentáféna séna waásiya'a kawáánuwomo siyáintemba marapá'-wáásíyá'á kawáánoro sénaumne. Fasi'aén-tántáátámbó sawemó tufántuwaawanamo sáwífasemo intembá miyámó ésa fasi'ámai kawáán-urésa tínkamonaawe.

28 Minkwáási sáwí-tantaakombo íyáákaawi moórá-o'a timénaumne.
Aafáúmó íyáúsisanamo wérain-o'a timénaumne Ísumo siyáimba minááí
wesáféna siyáiye.
29 Ísu simásimena séna ísáán-kwaasi pó'a Maníkóní ámútanko Fasi'aénkóní
waási seyaafá'ó simátímín-aai ísámai kawe'án-oro. Minááí aúfáífimba
agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

3

Minááí Sáándisi-naopa'o simátímakain-aai.

1 Ísu simásimena séna Sáándisi-naopa'a Fasi'aénkóní waásiya'o
káráwiyaindawimba maanááí agaimái túwénana awánáíno. Maníkón-
amamba afakaeté-fasi'aen-amamba toré'a afakaeté-o'o tokáundawi
maanááí simámumpo simámuwo. Miyámó úndawi pó'a kemó ombá é'a
tuwánaraumne. Kentáfésa sésa Maníkóní waásin-owe sembánifo méraawini
áwáuma tuwánaraumne. Maníkón-aai tóikaken-aantemba sé'a méraawini
áwáuma Maníkóní némpa'a méraafo
2 kentúra'a káráwiyoro. Maníkón-aai tuwáúnafo sé'a ta'óto'mai kawe'án-
oro. Maníkón-aúranka'a kentí kísau ímba arupíse-kisaun-ifo kentúra'a
káráwiyoro.
3 Maníkón-aai ísámai ta'ótokaan-aai imáyáa é'a kempá'á té'a minááí
taawiyafé'a méraaro. Ímbo miyámó íya'o é'a kumé'a sáwí-meyamba
timénaumpo umén-kwáásímó kafífímbó tentenkáán-úmai ímbo ísarenka'a
kumé'a sáwí-meyamba timénaumne.

4 Énifo kembiwí Sáándisi-naopaken-kwaasifinkemba tuwímbai ímba sáwí'a
é'o kawe'-úmaimo méraan-kwaasi waén-únánkwátóiyaamba ombá pó'a
kesé'a ménaawe.
5 Sáwí-tantaakombo íyáákaraiyawi miyáumai waén-únánkwátói urésa
ménaawe. Maníkón-aúranka'e wíyómpaken-kisau-waasi túranka'e miwí
túwí'a sé'a kesí waásiye sé'a miwí túwí'a ímba tuwígáúfaranaumne. Aúí'a
úmai maé'mae'o íyan-kwaasi-tuwi'o agaimakáin-aufai-wandaaifinkemba
ímba tuwígáúfaranaumne.
6 Ísáán-kwaasi pó'a Maníkóní ámútanko Fasi'aénkóní waási seyaafá'ó
simátímín-aai ísámai kawe'án-oro. Minááí aúfáífimba agaimái simátimiyo
Ísu simásímakaiye.

Minááí Fírándéfíyaa-naopa'o simátímakain-aai.

7 Ísu simásimena séna Fírándéfíyaa-naopa'a Fasi'aénkóní waásiya'o
káráwiyaindawimba maanááí agaimái túwénana awánáíno. Ufaen-
kwáási é'a érai'-aai aantembo súndawi úne. Téfítimo káráwiyainten-úmai
káráwiye'a ontarákén-kíyá'á káráwiyaumpo íyáferaaromo senda-wáásímó
ésa íyáferanaawe. Ímba íyáferaaromo sendawímó ésa ímba íyáferanaawa'a
maanááí simámumpo simámuwo.
8 Miyámó úndawi pó'a kemó ombá é'a tuwánaraumne. Ísáaro.
Aambá witinkáúmpo ímba aambá fáítinkanaawe. Kári-fasi'aemba maiyé'a
méraambanifo kesáái ímbo túwáámba taawiyafé'a waási túranka'o Ísuni
waási únemo sembá tuwánaraumne.
9 Tuwímbai karo'á sésa Yúndaa-waasisa úne sembánifo waántáwankon-
arááímo wáéwi imáyáa tíménasa kempá'á tésa kífaesa kentáfésa sésa Ísu
arumbó tímakaiwain-owe sénááwe.

10 Kemá sé'a fasi'ámai mé'a simu'máráaro siyáumpo miyán-owe. Seyaafá'-máráfá'ó méraan-kwaasifa'a umbai-tántáá'á téna sáwí'o uwátinkainda fasi'ámai mé'o simu'máráántafe'a kemá káráwiyonaumne.
11 Kárika'a kumónaumpo kesí imáyáa tafisímai sáwí'o uwásinkaiyata kawe'-méyámbá ímba máúnafo sé'a kesáái tirumpimbá ta'óto'mai kawe'án-oro.

12 Naambó ésamo naamayáámbo fáéntemba sáwí-tantaakombo íyáákaawi kesifo Maníkóní ámáán-daumpa'a naamayáánkaamba faitínkáánasa aasiyaasí maé'mae'a ónááwe. Sáwí-tantaakombo íyáákaawi tine'á Maníkón-áwí'a agaé'a kesí aú-suwi'a agaé'a Maníkóní naaó'-awi'a agaé'a ónaumne. Mindáó'a ímba Yérúsaremufakaan-dao'an-ifo aú-nao'a wíyómpakemba Maníkómpákémbá kumínda-nao'-awi'a tine'á agaénaumne.
13 Ísáán-kwaasi pó'a Maníkóní ámútanko Fasi'aénkóní waási seyaafá'ó simátímín-aai ísámai kawe'án-oro. Minááí aúfáífimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

Minááí Réóndísiyaa-naopa'o simátímakain-aai.

14 Ísu simásimena séna Réóndísiyaa-naopa'a Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyaindawimba maanááí agaimái túwénana awánáíno. Érai'-aaigoni áwáu kemá é'a Maníkón-aai arupíse úmai simátime'a Maníkómó úmakain-tantaakoni áwáugo maanááí simámune.
15 Miyámó úndawi pó'a kemó ombá é'a tuwánaraumne. Kesáái ímba síyukaafo tirumpimbá ímba fasi'ámai ta'ótokaawe. Kesááimo tínaaembo uwásiyuwaankakaa miyán-kwáásín-ofo kanaán-iye súsino. Kesááimo tirumpimbó fasi'ámaimo ta'ótokaankakaa miyán-kwáásín-ofo kawe'án-iye súsino.
16 Kesáái ímba siyuwé'a kárika'a ta'ótokaafo ímba óraaka'a ta'ótokaafo kempákémbá ti'maránaumne.
17 Kembiwí karo'á sé'a kawe'-úmai mé'a ímba moórá-tantaa'a aáfáán-tukáumne sefó kesúranka'a sáwí'a é'a óntaiyain-kwaasiyaamba é'a unáánkwátói-iyain-kwaasiyaamba é'a túran-kafitan-kwaasiyaamba é'a ímba awánamai kawe'á owaná sirumbá wéiye.
18 Kawe'-ááímó simátíménda ísáaro. Kempá'á té'a kempákén-tántáá'ó maíyantafe'a moórá-ontankon-awi'a korí agaimáímo kawe'ó úmakaan-ontamba méyámbaranaawe. Unáánkwátói-iyain-kwaasi tigaeráámbá iyé sé'a kempákémbá waén-únánkwátói méyámbaranaawe. Túramba awánamai kawe'ó íyantafe'a kempákémbá túrankoni masawémba méyámbaranaawe.
19 Kesirumbó timúnda-waasi kesáái kawe'-úmai isáíwae sé'a aaisan-tímai arupíse uwátinkanaumne. Mindásafe'a sáwí-imayaa tuwé'a kempá'á teró.
20 Ísáaro. Kembiwísé'a ménae sé'a táánte'a wétimu'maraumne. Kes-imóísáúmba isé'a ontá tisinké'a iyuwómó síyawi kemá kesé'a mé'a tómbá naana'á kesé'a mé'a tómbá nánááwe.
21 Sáwí-tantaakombo íyáákaiyawisafe'a sé'a kesé'a waásiya'a kawáánónááwe sénaumne. Sáwí-tantaakomba íyáákare'a kesifoé'a waásiya'a kawáánúyantemba íyáákaiyawi kesé'a kawáánónááwe.
22 Ísáán-kwaasi pó'a Maníkóní ámútanko Fasi'aénkóní waási seyaafá'ó simátímín-aai ísámai kawe'án-oro. Minááí aúfáífimba agaimái simátimiyo afakaeté-onkoni afufumpimbó mérowi minááí simásímakaiye.

4

Maníkón-áwí'o mósá makáan-aai.

1 Ísu simásimuwa'o awánááwánda wíyómpa'a ontá tigurówana aifa'ó uwíyenkaambo óraaka'o súwai simásimena séna kemó méraundafa'a íyína'a ánaaembo paápé índa-tantaa'a aráánamenaumne.
2 Minúwóíyáámbá Maníkóní ámútanko kempímbá óraa'a uwásinkowa'a awánááwánda wíyómpa'o kawáániwaini ayáí-afama wérowana minká'á moóráwigo mérowa'a awánááwánda
3 anekembá sáma kówana taaéná-wisiyamba úwana naaeráámbá úwana mináfará'á oisámbá taaéná-wisiyamba úkúraa'-úwana kawáániwaimo mérain-aempa'a afufumpimbá wérowasa
4 moórá-waai úmai éíyain-kwaasi kawáánuwaiti tiyáí-afama úkúrowasa minká'á moórá-waai úmai éíyain-oraa'-waasi mésa waén-únánkwátói urésa mara'-mésa óraa'-waasiti kámo'a óntankon-awi'a korísámbó úmakaan-kamo'a ti'nómpímbá wiyáawe.
5 Afufumpimbá kawáániwaini ayáí-afarakemba aafáyáuma torówana wíyónaai súwana káúgau súwana mináyáí-áfágón-aúrampa'a afakaeté-omba kéna minómbá Maníkóní ámútanko afakaeté-fasi'aen-amutankon-iye.
6 Kawáániwaini ayáí-afagon-aúranka'a waaúmbá sámo kain-dómbá wérowasa éíyain-a'wampa'a éíyaimbo túnarowi mésa tínaaempa'e túrampa'e sáwífa-turambo wérowi mésa
7 moóráwigo seyaafá-fásí'áémbó íyáákarowi óraa'-iyankaamba úwana moóráwigo purumakaráámbá úwana moóráwigo waási óikaamba úwana moóráwigo óraa'-embontaankaamba éna ayóísántámbá túwana
8 minéíyáímbó túnarowi afa'mórae-ayoima wérowana seyaafá-túrá'é ayói-ándámpá'é túramba wérowasa aasiyaasí aafáyáara'e fenómpinka'e nó'waane
maarán-ímá símae iyésa sésa
Fasi'aénkó Maníkó seyaafá-fásí'áénkwáráwí
fí'oran-kawe'an-iye. Aifa'á ména
káfé'wara'a ména maé'mae'a íníye
sésa minímá símaesa iyáawe.
9 Minéíyáímbó túnarowi kawáániwaini ayáí-afara'a ména aasiyaasí maé'mae'o índawin-awi'a mósá marésa súwi sésa fí'oran-awaun-iye sumbá miyá unká'á énifo
10 moórá-waai úmai éíyain-oraa'-waasi kawáániwaini ayáí-afara'a ména aasiyaasí maé'mae'o índawi aísamaifimba kífaesa áwí'a mósá marésa óraakon-iye sésa ti'nónkákén-kámó'á faú'mai aísamaifimba marésa
11 maarán-ímá siyáawe.
Kentáásí Fasi'aénkó Maníkó kawekó-úramba éma seyaafá-tántáá'á úmakaane. Imáyáa éma seyaafá-tántáá'ó úmakaandasafeta kesáá méraunanasa seyaafá-tántáá'wárá'á wéraiye.
Mindásafeta enáwí'a mósá maréta séta waási ení fí'oran-awau awánáíyama fasi'aénkwárá'á méínone súne
sésa minímá siyáawe.

5

Owepámakaan-kwandaaigon-aai.

1 Miyá suwa'ó awánááwánda kawáániwaini ayáí-afara'o mérowin-ayáánúrapa'a owepámakaan-kwandaaima séfasefa'-aempa'a aúfáímo wéron-kwandaai tokéna ímba awánáíwae séna afakaeté-senomba minkwándááíyá'á tásuwena tokówa'a

2 wíyómpaken-kisau-waasi fasi'aéwímbá awánááwánana óraaka séna
nááwa kawe'-wáásígówá misénómbá kanaa'á tátuwena faríyámai
awánáíniyo súwana
3 wíyómpakewiye marapákéwíyé waántá-marupakewiye seyaafá'nánká
misénómbó tátuwesamo awánáíyamba uwófí'a ónááwe.
4 Kawe'-úmai mésa misénómbá ímba tátuwaiyan-kwaasi mérontafe'a ifi'á
wétasuwaawanana
5 minóráá'-wáásífínkémbá moóráwigo simásimena séna ifi'á táánafo
awánaao. Moóráwigo Yúndaan-andafakewi íyáákaraiwai Téfítin-
aísaafitantambo uráiwai sáwí-tantaakomba íyáákaraimba póna kanaa'á
misénómbá tátuwena minkwándáái fariyáíníye siyáiye.

6 Súwa'o awánááwánda minéíyáímbó túnarowiye minóráá'-wáásíyé
kawáániwaini ayái-afara'a úkúrowana moóráwigo sipisípi-araakaawi
kawáániwaini ayái-afara'a ména tufúwana puwéna íyáfasinkaiwaiyaamba
ména a'nómpínkémbá afakaeté-taanaimba wérowana afakaeté-auramba
wérowana mináúránkóní áwáuma Maníkóní ámútanko afakaeté-fasi'aen-
amutamba uráisana Maníkó wembá ai'máráísana seyaafá'-máráfá'á
kunkwéniye.
7 Misípísípí-áráákaawi kentáási sáwí-meyambo maiyáiwai téna
kawáániwaini ayái-afara'o mérowin-ayáánúrapakemba tafú úmakaan-
kwandaai maiyéna
8 minéíyáímbó túnarowiye moórá-waai úmai éíyain-oraa'-waasiye sipisípi-
araakaawi aísamaifimba kífaesa uwíyemba tokésa óntankon-awi'a korí-
óntántámbó úmakaan-taufa'a ta'ótorowana mimpímbá asaa-wiyúmbó ún-
kanama wérowana minkánágóní áwáu Maníkóní waási wempá'ó inaimó
sembá minásáá-wíyúmbó isáíntemba inaimó sembá wéisaiye.
9 Aú-ima maarán-ímá siyáawe.

Embá tufúwa puwémo íyáfasinkaanda mindásafe sáwí'o ompínkémbá tí'mai
Maníkóndé-i'a uwátínkaraane. Seyaafá'-ándáfákémbá tuwímbai
wétiye fí'o-fi'on-aaimo sen-kwáásífínkémbá tuwímbai wétiye fí'o-
fi'on-tuwara'-waasifinkemba tuwímbai wétiye seyaafá'-máráfákémbá
tuwímbai wétiye miyámó óndasafe kawekó-úramba po kanaa'á
misénómbá tátuwe wandaaimá fariyáínone.
10 Kawáá-í'a uwátínkaraanasa Maníkó kentáási Fasi'aénkóní kísau maésa
marapá'á mésa waásiya'a kawáánónááwe. Mindásafe misénómbá tátuwe
wandaaimá fariyáínone

sésa minímá siyáawe.

11 Suwa'ó awánááwánda wíyómpaken-kisau-waasi áfááraumai sáwífa
uwa'á ímba kanaa'ó toráúsóraan-kwaasi mésa kawáániwaini ayái-afara'a
minéíyáímbó túnarowiye úkúresa
12 maarán-ímá óraaka siyáawe.

Sipisípi-araakaawimba tufúwana puwéna íyáfasinkaiwai kawekó-úramban-
iye. Mindásafena póna wení fasi'aénkó waé'wae'a isaná kawe-
tántáá'á máráísana wení kawe'-ímáyáágó waé'wae'a isaná waásiya'a
kawáánúmae íyísana

wenáwíko óraa'a isaná wení fí'oran-awau waé'wae'a isatá wenáwíta mósá
maráúmne

sésa miyán-ímá suwa'á ísaraumne.

13 Minkákémbá wíyómpakewiye marapákéwíyé waántá-marupakewiye
uwí-nómpínkéwíyé maarán-ímá siyáawe.
Kawáániwaini ayáí-afara'o méraiwaine sipisípi-araakaawi kentáási sáwí-
meyambo maiyáiwaine túwí'a mósá maréta túwí'a óraa'an-iye
súnanasa kentí fí'oran-awau waé'wae'a ínana kentí fasi'aémbá
waé'wae'a íníye
sésa miyán-ímá suwa'á isááwánasa
14 minéíyáímbó túnarowi sésa érai'-aain-iye suwasá minóráá'-wáásísómbá
aísamaifimba kífaesa wen-ímáyáá ésa áwí'a mósá makáawe.

6

Ísu misénómbó tátukain-aai.

1 Wen-ímáyáá mósá márówa'o awánááwánda sipisípi-araakaawi ken-
táási sáwí-meyambo maiyáiwai aifa-sénómbá tátuwowana minéíyáímbó
túnarowifinkemba moóráwigo óraaka'a wíyónaaiyaamba séna tiyó súwa'a
isé'a
2 awánááwánda moórá-poigon-awi'a ósi waén-ósígó moóráwigomba
ayáá'maena túwana imá ayáámpimba tokówana moóráwigo íyáákaraiwaini
kámo'a ámakowana íyáákaraiwai namuro-wáási íyáákanae séna kúwa'a
awánaraumne.

3 Minkákémbá kentáási sáwí-meyambo maiyáiwai minkáké-sénómbá
tátuwowana minéíyáímbó túnarowifinkemba moóráwigo séna tiyó súwa'a
isááwánana
4 moórá-poigon-awi'a ósi naae-ósígó moóráwigomba ayáá'maena
túwana paepáé'a aména fasi'aémbá amúwana taumó karáíyan-tantaa'a
ifátuwowasa tiyésa tínkankaawe.

5 Minkákémbá kentáási sáwí-meyambo maiyáiwai minkáké-sénómbá
tátuwowana minéíyáímbó túnarowifinkemba moóráwigo séna tiyó súwa'a
isé'a awánááwánda moórá-poigon-awi'a ósi fafután-ósígó moóráwigomba
ayáá'maena túwana tuwináíyan-tantaa'a tokówana
6 minéíyáímbó túnarowifinkemba moóráwigo aawaí táínana kári-tomba
wéraintafena séna moórá-kanaa-kisaugoni méyán-tómbá kári-tomba maésa
moórá-mora maénááwe. Masawémbo fatíyón-taeramba mintáímá ímba
sáwí'a ínone. Ándágo arampinkémbá anombó naan-kísáú ímba sáwí'a
ínone siyáiye.

7 Minkákémbá kentáási sáwí-meyambo maiyáiwai minkáké-sénómbá
tátuwowana minéíyáímbó túnarowifinkemba moóráwigo séna tiyó súwa'a
isé'a
8 awánááwánda moórá-poigon-awi'a ósi uriyon-ósígó moóráwigomba
ayáá'maena túwasa minkwáásígón-áwí'a puwíyé suwaná wenánaaembo
túwain-awi'a puwí-áémpá'é siyáawe. Seyaafá'-márámá éíyainka'a
tuwínkaa'-éna fasi'aémbá timúwasarai moóráfa'a wéwesarai tínkambae
kuyasá púwúwana aawaí tówana tómbá ímba úwasa púwúwana tí'a úwasa
púwúwana afáá-póísónkó waási fówasa púwúmba tuwánaraumne.

9 Minkákémbá kentáási sáwí-meyambo maiyáiwai minkáké-sénómbá
tátuwowa'o awánááwánda Maníkóntáfésa ísámai pói tufú'maimo agáún-
ontan-taaregoni améndaampa'a waási timankó méraawe. Minkwáásísómbá
Maníkón-aai simátíma'maesa íyúwasa aaisambá tiyésa tínkamuwasa pukésa

10 óraaka sésa Fasi'aénkóo fasi'aén-úramba mé fí'oran-kawe'a e érai'-aaigoni áwáugo po marapá'-wáásímó sínkankaawi nóran-kanaawa anondáá aaí simátinkewa sáwí-meyamba timínono suwaná
11 moóráwigo waén-únákwátói moórá-mora tiména séna kárika'a timu'máréwasa kembiwímó Maníkóní kísaumo maiyáantemba Maníkóní waási miyámó ombá tínkamiyasa puwíyana tai'áína'a miwítí
sáwí-meyamba timénaumne siyáiye.

12 Minkákémbá kentáási sáwí-meyambo maiyáiwai minkáké-sénómbá tátuwowa'o awánááwánda óraa'-marima tówana aafáú fafuwéna fafután-ámpántáráámbá úwana wíyómba naaerírí'a úwana
13 óraa-fiyunda torówana taaéramba ímbo áfumo karón-taeramba kunténa marapá'ó kúmíntenkaamba o'á káísuwena marapá'á kunkáiye.
14 Wátóimo usisi fámáráántemba sokón-tawaai usisi fámarena áwiyokuwana seyaafá'-ómá'é nonafufumpa'-máráwé moóráfa'-morafata uráiye.
15 Marapá'-wáásíyá'ó kawáán-uráawiye óraa'-waasiye i-wáásítí óraa'-waasiye óntawara'-waasiye fasi'aénkwárá'-wáásíyé wayó-kísáúmó máéwiye úwoimo nón-kwaasiye seyaafá'-wáásíyé omápine óntampine óntan-aifine aúpá'á
mésa
16 omákontafesawe óntankontafesawe sésa kawáániwaini ayáí-afara'o méraiwaiye sipisípi-araakaawiye suwánésarai tíyámba uwásínkááfainifo faiwí'wé káátaaro.
17 Tíyámbo uwásinkaiyan-kanaa tisatá ínta aseránaumpo faiwí'wé káátaaro sumbá ísaraumne.

7

Ísareri-waasi 144,000 waasimo méraan-aai.

1 Isé'a minkákémbó awánááwánda wíyómpaken-kisau-waasi éíyaimba mésa seyaafá'-márágóní éíyain-aempa'a mésa marará'é taaiya'é uwí-nónká'é fiyúndá toráífo sésa ta'ótokowa'o
2 awánááwánda wíyómpakemba moórá-kisau-waasigo aafáúmó íyáúsunkakemba ténа agáén-tantaa'a Maníkó fasi'aénkwáráwíndé toréna minéíyáíndárau táántena Maníkómó marawé uwí-nóné sáwí'a íya-fasi'aembo tímakon-eiyaindarau táántena
3 óraaka séna marawé taaiyé uwí-nóné ímba sáwí'o íyamba amu'makéwata Maníkóní kísau-waasi túwayaanka'a aúfái agaimáráanata kembiwí ánaaemba marawé taaiyé uwí-nóné sáwí'an-oro súwa'a isááwánana
4 séna Ísarerin-áánинton-tísaifitantambo uráawi túwayaanka'a Maníkóní aúfái agaimakáawi torauséna séna 144,000 waasin-owe.
5 Minkwáási Yúndaan-andafaken-kwaasi 12,000 uwasá Rúpenin-andafakemba 12,000 uwasá Kátin-andafakemba 12,000 uwasá
6 Ásan-andafakemba 12,000 uwasá Náfatarain-andafakemba 12,000 uwasá Mánásaan-andafakemba 12,000 uwasá
7 Símiyonin-andafakemba 12,000 uwasá Rífáin-andafakemba 12,000 uwasá Ísákaan-andafakemba 12,000 uwasá
8 Sépiyuraanin-andafakemba 12,000 uwasá Yósepin-andafakemba 12,000 uwasá Pénisaminin-andafakemba 12,000 uwasá miyáumai-waasi Maníkóní aúfái túwayaanka'a agaimakáawe súwa'a ísaraumne.

Ísu Káráísitini waási-taai.

9 Isé'a minkákémbó awánááwánda sáwífa'-waasi ímbo kanaa'ó
toráúsóraan-kwaasi mésa seyaafá'-máráfákén-kwáásíyé seyaafá'-
ándáfákén-kwáásíyé fí'o- fi'on-tuwara'-waasiye fí'o-fi'on-aaimo sun-
kwáásíyé mésa kawáániwaini ayáí-afagon-aúrampa'a mésa kentáásí
sáwí-meyambo maiyáiwain-aúranka'a mésa waén-únánkwátói urésa aamoí
untáfésawe sésa písóí-anama tokésa
10 óraaka sésa Maníkó kentáásí Fasi'aénkó kawáániwaini ayáí-afara'o
méraiwaiye kentáásí sáwí-meyambo maiyáiwaiye sáwí'o úndafinkemba
kawe'-ámpátá méwésinkaaye suwasá
11 wíyómpaken-kisau-waasi seyaafá'á kawáániwaimo mérain-aempa'e
óraa'-waasiye éíyaimbo túnarowiye úkúresa mésa kífaesa Maníkón-ímáyáá
ésa áwí'a mósá marésa
12 sésa érai'-aain-iye séta Maníkón-áwí'a mósá maráúnanasa wení fí'oran-
awauma waé'wae'a isaná wení kawe'-ímáyáágó waé'wae'a isatá wentáféta
súwisa súnana wenáwí'a óraa'a isaná wení fasi'aénkó waé'wae'a isaná
waásiya'a kawáánúmae íyísata érai'-aai iyésá súne siyáawe.

13 Minkákémbá óraa'-waasifinkemba moóráwigo sísai ena séna waén-
únánkwátóimo uráan-kwaasi nááfakena nááwiya'o súwa'a
14 kemá sé'a óraakoo ken-ímba isáúmpo emá ísaraane séwánana wemá
séna miwí óraa'-umbaima tíméwasa Maníkómbá ímba auwésa fasi'ámai
méraawe. Unáánkwátóimo non-kwíyówanamo kawe'ó intembá miwí ken-
táásí sáwí-meyambo maiyáiwai puwúwana naaemó kunkáimba pósa waén-
únánkwátóiyaamba úmaresa kawe'-úmai méraawe.
15 Mindásafesa Maníkó kawáániwaini ayáí-afagon-aúrampa'a mésa
aafáyáara'e fénáímpinka'e nó'waane wempá'á wení kísau maima'maima'á
wéowe. Kawáániwaini ayáí-afara'o méraiwai miwí tapáínana
16 ímba aneka'á tááin-téna nontáfénawara'a ímba tinkáínana miwí tine'á
ímba aa'á kéna ímba koko'á ínasa kawe'-úmai méranaawe.
17 Kentáásí
sáwí-meyambo maiyáiwai kawáániwaini ayáí-afagoni afufumpimbá
méraimba póna miwíyá'á káráwiyena tí'maena kawe'-nómpá'á
mótinkainasa minkáwé'-nómbá nésa maé'mae'a ónááwe. Maníkó miwí
ti'nimá uwátiyuwainasa ímba ifi'á táíyana moórá-tantaa'a ímbo aáfáán-
tuwáíyamba kawe'-úmai méranaawe óraa'-waasifinkemba moóráwigo
simásímakaiye.

8

Ánaae-senombo tátukain-aai.

1 Simásimuwana sipisípi-araakaawi kentáásí sáwí-meyambo maiyáiwai
ánaae-senomba tátuwowana wíyómpa ampáánká'á ímba aaí sésa ímba
káúgau suwa'á
2 awánááwánda Maníkón-aúranka'a wíyómpaken-kisau-waasi afakaeté
mérowana moóráwigo afakaeté-uwiyemba timúwasa maisokówana
3 moóráwigo wíyómpaken-kisau-waasi kawáániwaini ayáí-afagoni ewaa'á
taména asaa-wiyúmbó ún-kanama agáún-taarera'a taména óntankon-
awi'a korí-óntántámbó úmakon-taufa'a torówana asaa-wiyúmbó ún-kanama
agáínkwae séna sáwífa-kanama aména séna Maníkóní waási wempá'ó in-
aimó sen-ááíwárá'á wéisaiye súwana
4 ta'ótokon-taufapimba agaimarówana úmúmba iyúwana Maníkó iséna
wení waási inaimó sun-ááíwárá'á isówana

5 minkákémbá mintáúfá'á maiyéna taarerákémbá iyáámba maimái
mintáúfápímbá marówana iyamá kówana marapá'á tuwówana wíyónaai
súwana káúgau súwana aafáyáuma
torówana óraa'-marima taráiye.

Afakaeté-uwiyenkon-aai.

6 Maríma tówasa minkákémbá mináfákáété-kisau-waasi wíyómpakewi
uwíyembo tufíyanesa to'mayaa uwaná
7 aifarááwí uwíyemba tufúwana kaaíyarankwara iyawárá naaewárá'á
tuwówana marapá'á kuména moórá-aempa'a marawárá taaiwará seyaafá'á
owáíwárá'á iyamá kagúwana kae'-áémpá'á
taaiwará marawárá'á kawe'á uráiye.
8 Úwana miwá ánaaemba moóráwigo uwíyemba tufúwana óraa-tantaa'a
omákaan-tantaa'a iyamá
kámai kará'maena uwí-nómpímbá kumúwana kae'-áémpá kawe'á úwana
moórá-aempa'-nomba naaeráámbá úwana
9 mináémpá'ó mérowi seyaafá'á púwúwana nompín-táómba seyaafá'á
tawísímai tai'ásukaiye.

10-11 Taí'ásuwowana minkáé'nárai tínaaemba moóráwigo uwíyemba
tufúwana ómbó kúráráántemba óraa'-okon-awi'a ikamó fain-ó'án-iye
suwaná wíyómpakemba káísúmaena nompá'wárá nonaumpinkwárá'á
kumúwana mindómbá ikamá fówana kae'-áémpá'ó nombá kawe'á úwana
moórá-aempa'o nombá ikamá fówasa sáwífa'-waasi nésa pukáawe.
12 Púwúwana minkáúmbónárau tínaaemba moóráwigo uwíyemba
tufúwana aafáúwé wíyóne o'é kae'-áémpá'á kawe'á úwana moórá-aempa'a
kumeu'á úwana aafáyáarakemba sán-karéna aafáúmó taenónka'a kumeu'á
éna nó'waan-afufuntamba sán-karéna fénáímpinka'a kumeu'á éna miyá
úwa'o
13 awánááwánda óraa'-embontaanko sanaan-úramba farafámae
wénena óraaka séna kaumbo-sáwí-méyámbá marapá'-wáásífá'á kuména
wíyómpakemba kaumbonárau úwoi méraamba pósa mindáraumo uwíyembo
tufíyana marapá'-wáásífá'á sáwí-meyamba kumíníye súwa'a ísaraumne.

9

1 Isááwánana minéíyáíndárau tínaaemba moóráwigo uwíyemba tufúwa'o
awánááwánda wíyómpakemba moórá-o'a káísúmaena marapá'ó kunkón-
okomba moóráwigo kíma aména maipímbá aféúmbá ímbo wérom-baipinken-
kima amúwana maimaéna
2 mimbáíkóní ontá tisuwówana kísaumo ésamo agáéwanamo óraa'-
umumbo intembá mimbáípínkémbá iyéna aafáúwárá wíyónkwara'a
mófaituwowana
3 minúmúmpínkémbá fa'nóríntónkó marapá'á kuména taaikáú'ó
kafúwówanamo títe'o intembá mifá'nóríntónkó miyá-fásí'áémbá torówana
4 mifá'nóríntóntáféna moóráwigo simátimena séna taaiwará owáíwárá
karaan-tantáá'wárá'á ímbo nembá Maníkóní aúfái túwayaanka'a
agaimakáan-kwaasi ímbo tíyémba Maníkóní aúfái túwayaanka'a ímbo
agaimakáan-kwaasi tíyáaro.
5 Ímba puwíwáífo ímba óraaka'a tiyé'a séfataase-wiyonka'a tiyáíyana tí'a
íno. Taaikáú'ó kafúwówanamo títe'o intembá miyán-tí'á íno.
6 Minkánááfímbá títe ínasa puwónaumne síyambanifo puwíyan-amba
saafá uwááesa túnaresa ménaawe siyáiye.

7 Súwa'o awánááwánda mifá'nóríntónkó moórá-poigon-awi'a ósiyaa-fa'norintomba mésa tiyáíyanesa to'mayaa ésa waási-toikaan-urésa ti'nómpímpá'á óntankon-awi'a korísámbó úmakon-kamo'a wiyówana
8 miwí ti'nóntáu ayáátáá'a aare ti'nóntáuraamba úwana miwí túwááyaamba fasi'aémbá óraa'-iyanti túwááyaankaamba úwasa
9 tíyaafaiya'a fasi'aén-kwénómbá faféríyesa tiyánaesamo tiyáántámbo taantembá mifá'nóríntónkó tiyóísántámbá tésa
10 miwí timéraampa'a waifain-áwááyaankaamba ésa waásimo faawanamó títe'o intembá séfataase-wiyonka'a miyá-fási'áémbá tokáawe.
11 Miwítí óraako aféúníyaim-baika'o káráwiyowin-awi'a Yúndaa-waasi-taaifinkemba Ípúru-aaimpinkemba Ápátoni suwasá Kíríki-waasi-taaifinkemba Ápóriyoni suwaná mináwíkóní áwáuma sáwí'o uwásúwáíwain-iye siyáawe.

12 Kemá Yóni awáné sé'a aifa-sáwí-méyámbá taí'áímba póna kae-sáwí-méyámbá wéraifo paápé
íníye kemá Yóni súne.
13 Wíyómpakewi séfataasenarau uwíyemba tufúkówana miwí tínaaemba moóráwigo uwíyemba tufúwana Maníkón-aúranka'a korí-óntántámbó úmakon-taarera'a séfasefa'-ayaiyakemba aaigó aantemba súwa'a isááwánana
14 minkwíyómpákén-kísáú-wáási uwíyembo tokówintafena séna óraa'-nonkon-awi'a Yúférétísi-nompa'a wíyómpaken-kisau-waasi éíyaimba ándáfakemba faútinkaao súwasa
15 amu'ma'maésa íyúwana minkánáá túwana faútinkowasa kae'-áémpá'ó méron-kwaasi tiyuwésa moórá-aempa'o méron-kwaasi tínkamonasasa puwíwae sésa kuwasá
16 tiyáíyan-kwaasi ósifimbo kun-kwáásímó toráúsúmba sáwífa'a 200,000,000 waasin-owe isé'a
17 kaainkáámbó awánááwánda sáwífa'-osifimbo méron-kwaasi tíyaafaiya'-wenomba naaewé sokóne uriyoné miyán-kwénótómbá faféríyowa'a awánááwánasa ósi-ti'nontomba óraa'-iyan-a'nonkaamba fasi'aén-tí'nóntómbá wérowana tóipinkemba iyamá kéna úmúmba éna sáwí-wiyumba éna miyá úwasa
18 kae'-áémpá'ó méron-kwaasi tiyuwésa moórá-aempa'o méron-kwaasi tóipinken-tantaatamba tínkamuwasa pukáawe.
19 Minósísómbá ímba tóipin-aantemba fasi'aémbá tokáafo timéraanka'wara'a iyaankafayaan-á'nónkáámbá fasi'aémbá tokésa waási fowasá pukáawe.

20 Fowasá púwúmbanifo túnaron-kwaasi miwítí
sáwí-awau ímbo túwómba waántá-waasi-imayaa mósá marésa fí'o-fi'on-ontantane taaisanémó úmakon-tantaatafesa kesí maníkówé sésa ímba aúramba awánéna ímba aaí iséna ímba wénin-tantaakontafesa kesí maníkówé sésa imáyáa mósá ma'maé iyésa
21 miwítí sáwí-awau ímba tuwésa tínkamuwasa púwúwasa fintón-kwénesa úwaa'a wéfesa aare-úméné waai-úméné fí'o-fi'on-umene ésa miyá úmae iyáawe.

10

Kári'-wandaaigon-aai.

1 Miyá úmae iyúwa'a minkákémbó awánááwánda wíyómpaken-kisau-waasigo fasi'aéwí wíyómpakemba kuména ainánkó káátarowana a'nónká'á oisámbá tawentói úwana aafáúmó kúwáferenamo awairáára'o intembá óikakemba miyá úwana naamayáánkakembo iyamó kaintembá miyán-áísámáí úwana
2 kári'-aufai-wandaai faríyámai ayáámpimba tokéna ayáánúrapa'-aisamai uwí-nómpímbá taréna ayáánáépa'-aisamai marará taréna
3 waásimo inkáísóraan-kwa'a túwana wíyónaai afakaeté-i'a súwa'a
4 afakaeté-i'o wíyónaaimo
sún-aai aúfáífimba agaénae ówánana moóráwigo wíyómpakemba simásimena séna minááí aúpá'á wéraifo ímba aúfáífimba agauwó súwa'a
5 minkákémbó awánááwánda wíyómpaken-kisau-waasigo moórá-aisamai marará téna moórá-aisamai táá'mai
uwí-nómpímbá ténamo úwai ayáámba mósá tuwéna
6 Maníkó aasiyaasí maé'mae'o índawin-aúranka'a wíyóne mifá'ó wérain-tantaa'e marawé mifá'ó wérain-tantaa'e uwí-nóné miwán-arumpimbo wérain-tantaa'e úmakowin-aúranka'a óraaka séna ímba anekatá amu'máráananasa paápé índa-kanaa wétiye.
7 Naaófá'á Maníkó wení kísau-waasi wenááimo simátímakowisafena séna aúpá'ó tukáunda-aai paápé íníye siyáimba wíyómpakemba afa'móráenarau uwíyemba é'a tufúmba póna tínaaemba moóráwigo uwíyemba tufínana minááí paápé íníye siyáiye.

8 Minkákémbá wíyómpakewi simásímakowi simásimena séna moóra-aisamai marará téna
moóra-aisamai táá'mai uwí-nómpímbá ténamo iwáí ayáámpinkemba kári'-aufai-wandaai faríyásokaimba komauwó súwa'a
9 wempá'á wé'a sé'a kári'-aufai-wandaai simiyó séwánana séna maimái naaó. Enóipimba taakáámbá ínana enarumpimbá ikamá fáíníye súwa'a
10 minkwándáái maimái násuwaawanana sóipinkemba taakáámbá úwana sirumpinkémbá ikamá fówana
11 minkákémbá simásimena séna aneka'á Maníkón-aai simátiminone. Fí'o-fi'on-tuwara'-waasiye seyaafá'-máráfákén-kwáásíyé fí'o-fi'on-aaimo sen-kwáásíyé kawáá-wáásíwárá'é Maníkómó índa-aai simátiminone simásímakaiye.

11

Maníkón-aaimo simátímakaayan-aai.

1 Simásimuwana moóráwigo naambó awaiya'matuwésamo on-ándámá siména séna Maníkóní ámáán-damba koawaiya'maré póímo tufú'maimo agáén-ontan-taare koawaiya'maré Maníkón-ímáyáámó on-kwáásí torausé
2 énifo naamaáífa'a ímbo awaiya'márénda ifátúwénasa úwoi-waasi ímba Maníkóní waási tésa minkáwé'-náópa'a sáwí'o úmae iyíyamba kaumbo-áátáí úmai afa'móráe-wiyomba maisuwésamo tai'áíyamba mindásafe naa-maáífa'a ímba awaiya'maraaó.
3 Kae'nárai fasi'aémbá timé'a ti'máráanasarai wésarai tirumbó óyantafesarai fafután-únánkwátói urésarai 1,260 kanaara'a kesáái érai'a simátíma'maesarai iyóyááye simásímakaiye.
4 Fasi'aénkó marará'ó káráwiyaiwain-aúranka'a kae-táímá mintáígó arampinkémbá masawémbo fatíyón-taima wéraisana mintáígóní áwáuma minkwáásíyáí óye. Fasi'aénkón-aúranka'a kae'-ómbá kúra'maraisana wéraisana minónkóní áwáuma minkwáásíyáí óye.

5 Minkwáásíyáísáfésa sésamo sáwí'a uwátinkanae síyanamo éna mindárai
tóipinkemba iyoronkó mindáraiti namuro-wáási káwíníye. Minkwáásíyái
sáwí'a uwátinkanae síyawi miyámó íyamba kawíyasa puwónááwe.
6 Maníkó mindárai fasi'aémbá timúwasarai ímba aa'á tíno
síyanaraimo éna Maníkón-aaimo simátimiyan-kanaara'a ímba aa'á tíníye.
Nonkóntáfésaraimo naae-nómbá uraaómó síyanaraimo éna miyá íníye. Tí'a
ínomo sésarai seyaafá'-úmbái-tántáá'á waásifa'a
tíno-aaimo síyanaraimo éna miyá íníye.

7 Miyá ínasarai mindárai Maníkón-aai simátímakaiyana aféúmbó ímbo
wéraim-baipinkewi téna tiyéna íyáákainasarai puwíyana
8 óraa'-naopa'-marupa'a mindárai túma wéíniye. Kentí Fasi'aénkó
aaraa-táíyá'ó pukáipa'a mindáókon-awi'a waé'mai-awi'a Sóndómu-naopa'e
Ísípifa'e mifá'á mindárai túma wérainasa
9 fí'o-fi'on-tuwara'-waasiye seyaafá'-ándáfákén-kwáásíyé fí'o-fi'on-
aaimo sen-kwáásíyé seyaafá'-máráfákén-kwáásíyé tóso esa mindárai
túma taawánésa sésa ímba utaaró síyana kaumbo-kánáá úmai éíyainkomba
wááwái íníye.
10 Maníkón-aaimo simátímakaayandarai marapá'-wáásísáfésarai sáwí'a
owé séyááyan-aaigo tirunkó sáwí'a íníye. Mindásafena mindáraimo
puwíyantafena tirunkó kawe'á ínasa aamoí ésa seyaafá-tántáá'á wenáma'-
wenama'a ónááwe.
11 Minkáúmbó-kánáá úmai éíyainkomba wááwái Maníkó mindárai tááma
timínasarai íyáfasinesarai méyasa tuwánésa táátafesa íyana
12 wíyómpakemba moóráwigo óraaka simátimena séna maafá'á íyókaiyo
sínasarai ainánká'á iyíyasa kentí namuro-wáási tuwánáíyana
13 miyá íyan-kanaa óraa'-marimo táínda óraa'-naopa'a afa'éíyain-aempa'a
úwoi méraiyasa moórá-aempa'a naambá tawisínaawisi úmai sáwífa'-waasi
7,000 waasi puwíyasa úwoimo túnaraiyan-kwaasi tata'á ínasa táátafesa ésa
Maníkóntáfésa wení áwáuma fí'oran-awaun-iye sénááwe.

14 Kemá Yóni miyán-kááínkáámbá awáné sé'a miyá umbá póna kae-sáwí-
méyámbá tai'ówana ánaae-sawi-meyamba kárika'a tíníye súne.

Ánaaen-uwiyembo tufúkáin-aai.

15 Minkákémbá wíyómpakewi afa'móráenarau uwíyemba tufúkówana
miwí tínaaemba moóráwigo uwíyemba tufúwa'a isááwánasa wíyómpa'a
sáwífa'nanka sésa
marapá'-wáásíyá'ó kawáán-uráawi taí'ááwasarai kentáási Fasi'aénkóe
íyáfasinankaiwaiye'a aasiyaasí kawáánúmae iyóyááye
16 suwasá moórá-waai úmai éíyain-oraa'-waasi Maníkóní ewaa'á
kawáánuwai méron-aempa'a mésa aísamaifimba kífaesa wen-ímáyáá ésa
áwí'a mósá marésa
17 sésa
Maníkó Fasi'aénkóo seyaafá-fásí'áémbó tokáandawi aifa'á mé káfé'wara'o
méraandawi e sáwífa-fasi'aemba toké waásiya'a ómbare kawáánónda
póta súwisa súne.
18 Seyaafá'-máráfákén-kwáási embá aaisambá aééwa káfé'a miwímó
aaisambó tíyínda-kanaan-iye. Pukáan-kwaasi miwí táái tísai úmai isé ení
kísau-waasi enááimo simátímakaawiye óraa'-waasiye úwoi-waasiye miwí
en-ímáyáá mósá marésa enáwí'o mósá márááwiye kawe'-méyámbá timé
marapá'á sáwí-kisaumo maiyáawi sáwí-meyamba timínone

siyáawe.
19 Suwaná minkákémbá wíyómpa'a Maníkóní ámáán-dankoni ontá tigúwa'o awánááwánda minámáán-dáúmpá'á tawaá wérowana naaófá'ó Maníkó Mósesembo simámakon-amaambo siyáánkai-amaambo óntan-kwandaaiya'o agaimái mimpímbó makón-tawaama awánááwánana wíyónaai súwana aafáyáu torówana óraa-kaugau súwana óraa'-marima tówana óraa-kaiyaramba kumúwana miyá úwa'a awánaraumne.

12

Aaregónté arááínkónté-taai.

1 Awánááwánda wíyómpa'a aiyowáí'a éna waásimo aráátímín-aiyowai'a maarán-áíyówáí'a uráiye. Moórá-ininko mérowana aafáúgó wení unáánkwátóiyaamba éna áúgomba ánáan-kwiyowana mérowana wíyónko aísamai-andampa'a wérowana a'nómpímbá kámo'a wérowana minkámópímbá sísamaifakemba kae'á kumbaimái-o'a wérowana
2 ámúkwa'a mérowana wení kanaamá túwana iyámpóímo ma'ankáíndasafena áí'a úwana wáá'a túwana
3 minkákémbá wíyómpa'a moórá-aiyowai'wara'a éna waásimo aráátímín-aiyowai'a maará uráiye. Óraa'-araaimba ména naae-áúwárá'á éna afakaeté-a'nomba wérowana a'nómpínkémbá siyáánkai-taanaimba wérowana íyáákaraiwaini kámo'a afakaeté-kamo'a a'nómpímbá wérowana
4 kae'-áémpákén-ó'á étuwena moórá-aempaken-o'a améraantamba wiyúsuwowana marapá'á kumúwana iyámpóímo ma'ankáínda-ininkoni ewaa'á ména ma'ankáína'a tufú'-nasuwánae séna mérowana
5 waai-iyámpói ma'ankówana óraa'a éna seyaafá'-máráfákén-kwáásíyá'ó fasi'ámai kawáánínda-iyampoi ma'ankówana Maníkó káráwindasafena miníyámpói ááéma mósá tafímarena wemá kawáániwaini ayái-afara'a móankowana
6 mininínkó inkaiséna máásai-marafa'a wéna Maníkó wentáfé'a to'mayaa uwánkanaumne siyópa'a koména ayáátááka'a 1,260 kanaa komérowana Maníkó
kawáán-uráiye.

7 Kawáánúwasa wíyómpa'a tiyésa Maníkóní kísau-waasiya'o káráwiyowin-awi'a Máíkéri wení kísau-waasiye arááínkówé wení kísau-waasiye tíyówasa
8 Máíkériye wení kísau-waasiye íyáákesa wíyómpakemba arááínkóné wení kísau-waasiye watuwésa
9 óraa'-araainkomba famétukaawe. Naaófá'á marapá'á iyaankafayaambá úkéna wenáwí'a waántáwanko póna marapá'-wáásí karo'-ááí simátíma'maena íyísasa érai'a siyé sewaná waási símai sáwí'a wéuwatinkaiye. Wenté wení kísau-waasise'a famétuwowasa marapá'á kunkáawe.

10 Kúmúwa'o isááwánda wíyómpa'a moóráwigo óraaka séna Maníkón-aúranka'a ména kentáási waásisafena sáwí-waasin-owe karo'ó símae iyáiwaimba famétúwáísana marapá'á kúmísana póna Maníkó waántáwankomo ta'ótokaimpinkemba kentáá méwésiyaiye. Kentáárá'á kawáánéna fasi'aén-úranko póna méwésiyaisata awánaraumne. Maníkó ai'marówana marapá'ó kunkáiwaini fasi'aéntá awánaraumne.
11 Ísu sipisípi-araakaawi miwítí sáwí-meyambo maiyáiwai puwúwana wení naaemá kunkáimba pósa Maníkón-aai arupíse úmai simátíma'maesa iyésa

sínkamiyata puwúnafo-imayaa ímba umbá fasi'arésa waántáwankomba íyáákaraawe.
12 Kembiwí
wíyómpa'o méraawi minááísáfé'a imáyáa é'a aamoín-oro. Énifo marapá'é
uwí-nómpá'émó méraan-kwaasi óraa'-umbai-tantaa'a kempá'á tínífo
káráwiyoro. Maníkó waántáwankomba tufuwínda-kanaa ampáámbá
isaná póna waántáwanko iséna áyánte'a wéifo káráwiyoro
wíyómpakewi siyáiye.

13 Súwana minárááínkón-áwí'a waántáwanko imáyáa éna wíyómpakemba
kembá famétúwáísa'a marapá'á kumbéraumne séna waai-iyámpóímo
ma'ánkaron-ininkomba wa'maéna kúwana
14 arááínkó minínínkómbá tufúwífo séna Maníkó óraa'-embontaanko
ayóíyáámbá kae'á amúwana farafámaena máásai-marafa'a wentáfénamo
to'mayaa uwánkaropa'a kúwana Maníkó kaumbo-áátáí úmai afa'móráe-
wiyomba káráwiyaiye.
15 Arááínkó minínínkómbá wa'maéna ói'a káá'maena nombá
umpíyankaanana mae'maéna kóínkwae séna wa'maéna kúwana
16 maragó áwa'nai ena weyáárika'a maramá karaisúwana wenóipinken-
donko mimpímbá kumúwana
17-18 arááínkó minínínkómbá áyántafena uwánkena imáyáa éna séna
wenáráá'marinte'o é'a tiyánaumne-imayaa uráiye. Wenáráá'marimba
miwí Maníkón-aai ísámai kawe'á ésa Ísu siyáin-aaimo simátíméwin-owe.
Tiyánaumne séna uwí-nónáwáífa'a to'mayaa uréna méraiye.

13

Óraa'-afaa-poigon-aai.

1 Mérowana awánááwánda moórá óraa'-afaa-poigo uwí-nómpínkémbá
iyéna afakaeté-a'nomba wérowana taánáímba a'nómpínkémbá siyáánkai
iyówana íyáákaraiwaini kámo'a siyáánkai mintáánáímpímbá wérowana
Maníkóntáfésa símai sáwí'o uwánkaron-aai a'nómpínká'á agaimái
makówana
2-3 wemá óraa'-afaa'-iyankaamba ména aísamaima óraa'-iyanko
aísamaiyaamba úwana ói'a afáá'-íyán-óikaamba wérowa'a awánááwánana
áááma moórawigo puwínkwae séna tufúkón-afima kawáúgun-afima
wérowana tufúwana ímbo puwúmba úwoi mérowana arááínkó wení
fasi'aémbá aména simámena séna marará'ó kawáánúndafa'a kawáánuwo
súwasa seyaafá'-máráfákén-kwáásí awánésa táátafesa ésa kentáásí
óraakon-iye sésa wenaráááma waésa
4 arááínkó óraa'-afaa-poigomba fasi'aémbó ámakontafesa arááínkón-
ímáyááwárá'á mósá marésa óraa'-afaa-poigon-imayaa mósá marésa sésa
óraa'-afaa-poigo íyáákaraimba pósa ímba kanaa'á tiyánkanaawe siyáawe.

5 Suwaná Maníkó mináfáá-pói é'ankowana ména wenáúma maimaé
iyéna Maníkómbá símai sáwí'a uwánkowana kaumbo-áátáí úmai afa'móráe-
wiyomba Maníkó é'ankowana ména
6 Maníkómbá símai sáwí'a uwánkena wenáwí'a símai sáwí'a éna Maníkómó
méraipa'a símai sáwí'a éna wíyómpa'o méraawi símai sáwí'o uwátinkomba
isááwánana
7 Maníkó é'ankowana ména Maníkóní waásise tiyéna miwí íyáákena
seyaafá'-ándáfákén-kwáásíyé fí'o-fi'on-tuwara'-waasiye fí'o-fi'on-aaimo
sun-kwáásíyé seyaafá'-máráfákén-kwáásíyá'é kawáánúwasa

8 seyaafá'-máráfá'ó méron-kwaasi óraa'-afaa-poigon-imayaa mósá makáawe. Maníkó maramá ímbo úmakonka'a sipisípi-araakaawi kentáási sáwí-meyambo maiyáiwai pukáiwai wení aúfáífimba maé'mae'o íyan-kwaasi-tuwi'a agaimakáifo mináúfáífímbá túwí'a ímbo agaiyáin-kwaasi óraa'-afaa-poigon-imayaa mósá makáawe.

9 Kemá Yóni súnda ísáán-kwaasi pó'a mináái ísámai kawe'án-oro.
10 Ándáfa'o mótinkanae sésamo ésa miyá ónááwe. Tínkamonasa puwíwae sésamo ésa miyá ónááwe. Mindásafesa Maníkóní waási ímba Maníkómbá aúwémba wenká'á timankúnkúmba fasi'ámai oro kemá Yóni súne.

11 Minkákémbó awánááwánda moórá-afaa-poigo marafínkémbá iyéna sipisípi-araakaamba éna a'nómpínkémbá kae-táánáímbá wérowana amóísáúmba arááínkó amóísáúnkaamba éna
12 aifa'ó iyún-afaa-poigon-aúranka'a ména fasi'aémbá wenkákémbá maéna kísauma wémaena seyaafá'-máráfákén-kwáásísáféna séna óraa'-afaa-poigon-imayaa mósá máráaro séna ááémo moóráwigomo puwínkwae séna tufúwana úwoimo mérowintafena aifa'ó iyún-afaa-poigontafena mináái séna
13 fí'o-fi'on-kisau
ímbo awánaron-kisau maéna séna wíyómpakemba iyamá kumuwó súwana waási túranka'a kumúwana
14 Maníkó é'ankowana ména aifa'ó iyún-afaa-poigon-aúranka'a fí'o-fi'on-kisau ímbo awánaron-kisau maéna marapá'-wáási sáwí-ampa'a tafisímai méwétiyuwena simátimena séna óraa'-afaa-poigo áúraambo úmaraiyana wenáwí'a óraa'a íno séna ááémo moóráwigomo puwínkwae séna tufúwana úwoimo mérowintafena mináái súwasa isésa miyá uwaná
15 Maníkó é'ankowana ména aifa'ó iyún-afaa-poigo áúraambo úmárówimba ááma amúwana aaí séna ken-ímáyáá ímbo mósá makáawi tínkamiyasa púwóro súwasa miyá uwaná
16 marafínkémbó iyáiwai óraaka súwasa óraa'-waasiye úwoi-waasiye óntawara'-waasiye óntaiyain-kwaasiye úwoimo nún-kwaasiye wayó-kísáúmó máén-kwaasiye miyáumai-waasi óraa'-afaa-poigoni aúfái agaésa tuwímbai túwayaanka'a agáúwasa tuwímbai tiyáánúrapa'a agáúwasa
17 tuwímbai mináfáá-póígón-áwí'a agáúwasa tuwímbai nambá agaésa mindámbágóní áwáuma wenáwí'o agaimárón-kwaasi tómbá méyánuwasa ímbo miyán-áúfáímó agaimárón-kwaasi ímba tómbá méyánuraawe.

18 Kemá Yóni súmpo mináái kawe'-úmai imáyáan-oro. Kawe'-ímáyááwárá'-wáási mindámbágóní áwáuma isánááwe. Wenáwíkaken-aufaigoni nambamó torausíyamba 666 íníye kemá Yóni súne.

14

Aú-imo siyáan-aai.
1 Minkákémbó awánááwánda kentáási sáwí-meyambo maiyáiwai moóra-omapa'a minómákón-áwí'a Sáíyóni-omapa'a mérowasa wesé'a sáwífa'-waasi mésa wenáwí'e afowán-áwí'e túwayaanka'o agaimakón-kwaasi 144,000 waasi mérowa'a
2 isááwánda wíyómpakemba noniyasáúrakembo sintenkáámbá súwana wíyónaai sintenkáámbá súwana sáwífa'-waasimo uwíyembo tufúwówanamo sintenkáámbá súwa'a isááwánasa

3 kawáániwaini ayáí-afagon-aúrampa'a mésa éíyaimbo túnarowi túranka'e
óraa'-waasi túranka'e mésa aú-ima sésa marapá'-wáásífínkémbá Maníkó
méyámbakain-kwaasi aantemba mi-144,000-wáási minímá kanaa'á sésa
4 miwí ímba aare-úmémbá ésa arupíse úmai mésa kentáási sáwí-
meyambo maiyáiwai aráái wáúwana wemá waásifinkemba méyámbarena
Maníkóntáféna séna miwí kesí waási ésa ení waásiwara'a ombá pósa
ánaaemba fí'o-fi'on-kwaasi miyá ónááwe súwasa
5 miwí ímba karo'-áái sésa miwífímbá ímba sáwí-aai wérowi mináú-ímá
suwa'á ísaraumne.

Wíyómpaken-kisau-waasiyau-taai.

6 Minkákémbó awánááwánda wíyómpaken-kisau-waasigo sanaan-úramba
farafámaena ásé-aai waé'wae'o índa-aai marapá'ó méron-kwaasisafena
seyaafá'-máráfákén-kwáásíyé seyaafá'-ándáfákén-kwáásíyé fí'o-fi'on-
aaimo sun-kwáásíyé fí'o-fi'on-tuwara'-waasiye miyáumai-waasisafena
simátimindasafena farafámae wénena
7 óraaka séna Maníkó aaifimbó maitinkáínda-kanaa tifo Maníkón-
áároi inkaisé'a wentáfé'a wení áwáuma fí'oran-awaun-iye seró. Wíyóne
marawé uwí-nóné non-úrane úmakaiwain-imayaa é'a áwí'a mósá máráaro
wíyómpaken-kisau-waasigo siyáiye.

8 Súwana wenánaaembo wíyómpaken-kisau-waasigo túwai séna óraa'-
naokon-awi'a Pépíróni-nao'a tawisínaawisi uwáguraiye. Miyá úwasa
mindáópaken-kwaasi seyaafá'-máráfákén-kwáásí sáwí-ampa'a tafisímai
métínkówasa fí'o-fi'on-tantaa'a sáwísáwí'a uráawe minkwíyómpákén-kísáú-
wáásígó siyáiye.

9-10 Súwana minkáé'nárai tínaaembo wíyómpaken-kisau-waasigo
túwai óraaka séna waásimo óraa'-afaa-poigon-imayaawe wenáúraambo
úmárówin-imayaawe mósá máráán-kwaasi Maníkó aaisambá tiyíníye.
Mináfáá-póígóní aúfái túwayaanka'e tiyáánka'e agaimakáan-kwaasi Maníkó
aaisambá tiyéna ímba kári'-aisamba tiyínífo óraa'-aisamba tiyínasa
wíyómpakemba kawe-kísáú-wáási túranka'e kentáási sáwí-meyambo
maiyáiwain-aúranka'e iyamó wégaipa'a sáwí-wiyumbo ún-ontamba
agaimakáipa'a mésa títe'a ínasa ménaawe.
11 Iyafínkémbó úmúmbo iyíntemba aasiyaasí títe'a úmae iyíníye. Óraa'-
afaa-poigon-imayaawe wenáúraambo úmárówin-imayaawe mósá márááwi
mináfáá-póígóní aúfái tine'ó agaimakáawi ímba saagésa aasiyaasí títe'a
úmaena iyíníye.

12 Kemá Yóni súmpo Maníkóní waási ísáaro. Maníkón-aai wétawiyafe'a
Ísuwe'o kááísamai
méraawi fasi'ámai méraaro kemá Yóni súne.

13 Minkákémbó isááwánda moóráwigo wíyómpakemba simásimena
séna maanáái aúfái-wandaaifimba agauwó. Káfé'wara ánaaenkwara'a
Fasi'aénkóe'o kááísamai méraawi puwíyanamo éna Maníkó kawe'á
uwátinkainiye. Maníkóní ámútanko simásimena séna mináái érai'-aain-
iye. Káfé'a kísau maésa ánaaemba saagésa miwíti kísaufinkembo paápé
índa-tantaa'a miwífá'á wérainiye simásímakaiye siyáiye.

Waásisafena waé'mai-aaimo siyáin-aai.

14 Súwa'o awánááwánda moóráwigo waási-úrankoraawi waén-áínánká'á
ména a'nómpímbá íyáákaraiwaini kámo'a korí-óntántámbó úmakon-kamo'a
wérowana ayáámpimba áwááise'o tómba taéfaem-paepae'a tokówana
15 minkákémbá wíyómpaken-kisau-waasigo wíyómpa'-amaan-
daumpakemba kúwákárúwena ainánká'ó mérowintafena óraaka séna
marapá-tómbá fasi'aráífo tómbó fakárénda-kanaan-ifo taéfaem-paepae'a
toké fakaraaó súwana
16 ainánká'ó mérowi wení taéfaem-paepae'a tokéna mintómbá fákákaiye.

17 Fakarówana minámáán-dáúmpákémbá ánaaembo kúwákárúwowi
wewárá'á áwááise'o tóm-paepae'a taéfaem-paepae'a tokówana
18 moóráwigo wenánaaemba wíyómapaken-kisau-waasigo iyará'ó
káráwiyowi póímo tufú'maimo agáén-ontan-taarerakemba kúwákárúwena
áwááise'o tómba taéfaem-paepae'a tokówintafena óraaka séna marapá'á
ándá-aramba áfun-kaifo ení taéfaem-paepae'a toké minándá-árámbá
fakaraaó súwana
19 iséna minándá-árámbá fáká'makaiye. Tísamaifimbo makésamo ma-
pamíyanamo anombó kumínasamo uwíyan-aempa'a makáiye. Minándá-
áránkóní áwáuma sáwí-waasimo
éna Maníkó óraa'-aisamba tiyéna ándá-arambo mapamíyantemba miyá
éna
20 ándá-arambo mapamíyan-aempa'a óraa'-naokoni awáífá'á
mináémpákáámbá waási tufúkáiye. Ándá-aran-anombo kúmíntemba
miwíti naaemá kuména piri'-nónkáámbá kumémena waási maamíntena
ayáátááka'a kunkáiye.

15

Afakaeté-sawi-meyankon-aai.

1 Kumúwa'o awánááwánda wíyómpa'a aiyowáí'a éna waásimo
aráátimiyan-i'a úwana sáá'a úwana afakaeté-sawi-tantaa'a wérowasa
wíyómpakemba afakaeté-kisau-waasi mésa misáwí-tántáá'ó timíyanesa
ésa mináfákáété-sawi-meyamba timíyanamo misáwí-méyámbó tai'áínanamo
éna Maníkóní aaisambá tai'áínda awánaraumne.

2 Awánááwánda waaúnkáámbá sámo kaimbá wérowana tuwímbai
iyaráámbá kówasa mindón-áwáífa'a waási mésa ímba óraa'-afaa-poigon-
imayaawe wenáúraambo úmárówin-imayaawe ímbo mósá márááwi wení
nambamá tine'á ímbo agaimakáawi óraa'-afaa-poigombo íyáákarowi
mérowana Maníkó uwíyemba tímakowasa tokésa
3 imá sésa Maníkóní kísau-waasigon-awi'a Mósesente kentáási sáwí-
meyambo maiyáiwainte'a imá simátinkesa maará siyáawe.
Emá Fasi'aénkó Maníkó seyaafá-fásí'áémbó tokáandawi ení kísau fí'oran-
kisaumo máénda awánéta sáátafeta únasa emá seyaafá'-máráfákén-
kwáásíyá'ó kawáán-uráandawi ení kísau arupíse úmai kawe'-úmai
wémaene.
4 Fasi'aénkóo e aantemba fí'oran-kawe'a úmai fí'onka'o méraandawimba
pósa seyaafá'-wáási enáároi inkaisésa ení áwáu fí'oran-awaun-iye sénááwe.
Ení kawe-kísáú aantembo máénda paápé uráisasa awánésa seyaafá'-
máráfákén-kwáási empá'á tésa en-ímáyáá ésa enáwí'a mósá maránááwe
nonáwáífa'o mérowi minímá siyáawe.

5 Suwa'á minkákémbó awánááwánda wíyómpa'a ámáán-daumpa'a
Maníkóní ufaen-úran-daumpa'a ontá tigurówasa
6 wíyómpakemba afakaeté-kisau-waasi afakaeté-sawi-meyambo
timíyawi minámáán-dáúmpákémbá kúwákárúwesa waén-únánkwátói
súgáyáagayaamo ún-unankwatoi urésa tíyaafaiya'a uriyon-tú'wáánkáú
urówasa
7 éíyaimbo túnarowifinkemba moóráwigo afakaeté-taufa'a timúwasa
mintáúfápímbá Maníkó aasiyaasí maé'mae'o índawimo aaisambó sínda-
tantaa'a wérowana
8 naaúmpa'o úmúnte'o intembá Maníkóní ámáán-daumpa'a wení
fasi'aénkóe wení fí'oran-awaugoni ságoe'a óraa'a úwasa waási ímba
kanaa'á mindáúmpá'á iyésa afakaeté-kisau-waasi afakaeté-sawi-meyamba
tímatuwe'e sésa mindáúmpá'á ímba iyáawe.

16

Maníkó aaisambó tíkain-aai.

1 Minkákémbó isááwánda ámáán-daumpakemba moóráwigo
mináfákáétéwisafena óraaka séna afakaeté-taufapinkemba Maníkó
aaisambó tiyínda-tantaa'a marapá'á fayáúsu'maraaro súwana
2 mináfákáétéwifinkemba aifarááwí wení táúfapinkemba marapá'á
fayáúsuwowasa óraa'-afaa-poigoni aúfái tine'á agaimakésa wenáúraambo
úmárówin-imayaa mósá makáawifa'a óraa'-namontomba túwawaapimpa'a
kówana títe'a uráiye.

3 Úwana wenánaaembo mérowi wení táúfapinkemba uwí-nómpá'á
fayáúsuwowana uwí-nónkó púwón-kwaasiti naaeráámbá úwana uwí-
nómpínkén-kwámbá putásaraiye.

4 Putásowana minkáé'nárai tínaaembo mérowi wení táúfapinkemba
nonaumpimpá'á fayáúsuwowana naae-nómbá úkúwa'a
5 minkákémbá isááwánda wíyómpaken-kisau-waasigo nonká'ó káráwiyowi
séna
emá kawe'-úramba úmai méraandawi aifa'á
mé káfé'wara'o méraandawi misáwí-méyámbó tímakaanda kawe'-úmai
arupíse uráane.
6 Ení waásiye enááimo simátímakaawiye tínkamuwasa pukáantafe naae-
nómbá útínkaraane. Mindásafe kawe'á wée miwítí sáwí-kisaugon-anondáá
tímakaane nonká'ó káráwiyowi súwa'o
7 isááwánda moóráwigo póímo tufú'maimo agáén-ontan-taarerakemba séna
Maníkó Fasi'aénkó seyaafá-fásí'áémbó tokáandawi misáwí-méyámbó
tímakaanda
kawe'-úmai arupíse uráane
siyáiye.

8 Súwana minkáúmbónárau tínaaembo mérowi wení táúfapinkemba
aafáúrá'á fayáúsuwowana Maníkó é'ankowana waási tine'ó iyamó kain-
tembá aa'á kéna tinepáí fí'oraumai kówana
9 títe'a úwasa Maníkómbá símai sáwí'a uwánkesa Maníkómpákémbá
misáwí-méyámbá wétiye sumbánifo miwítí sáwí-kisau ímba tuwésa
Maníkómpá'á tésa wení áwáu fí'oran-awaun-iye ímba siyáawe.

10 Ímba suwaná minéíyáíndárau tínaaembo mérowi wení táúfapinkemba
óraa'-afaa-poigo waásiya'o kawáán-urópa'a fayáúsuwowana kumeu'á
úwasa wemó kawáán-urówi kumeu'-áémpá'á mésa títe'a úwasa wáá'a
tésa tinááfí wéunkutesa
11 títe'a úwana námomba kóntafesa Maníkó wíyómpakewimba símai sáwí'a
uwánkómbanifo ímba sáwí-kisau tuwésa wempá'á tiyáawe.

12 Ímba tuwaná miséfátáásénárau tínaaembo mérowi wení táúfapinkemba
óraa'-nonkon-awi'a Yúférétísi-nompa'a fayáúsuwowana mindómbá
kará'náguwasa aafáúmó íyáúsun-aempa'-marafa'a kawáán-urówiti aambá
wíyúntafena mindómbá kará'náguraiye.

13-14 Mindómbá kará'náguwa'o awánááwánda arááínkón-óipinkemba
sawaímá túwana óraa'-afaa-poigon-óipinkemba sawaímá túwana karo'-
ááímó simátímakowin-óipinkemba sawaímá túwasa minkáúmbó-sáwáígó
tirumpimbá kaumbo-sáwí-ámútámbá mésa fí'o-fi'on-kisau ímbo awánaron-
kisau maésa Maníkóe'o tíyénesa seyaafá'-máráfá'á wénesa kawáá-wáási
tí'maesa Maníkó seyaafá-fásí'áémbó tokáiwaini óraa-kanaa tíyénesa
tiyáawe.
15 Kemá Yóni simátime'a súne. Ísu séna umén-kwáásímó kafífímbó
tentembá ímba ísarenka'o kúmónda simu'marésa unáánkwátói úmaresa
méraiyawi ímba unáánkwátói-iyaintafesa tigaemá ónááwe Ísu siyáiye kemá
Yóni súne. Awánááwánda
16 minkákémbá kawáá-wáási tí'maesa moórá-aempa'a máúpa'a Yúndaa-
waasi-taaifinkemba Ípúru-aaifinkemba Áámágétoni-marafa'e sésa túwaandu
uráawe.

17 Uwaná mináfá'móráénarau tínaaembo mérowi wení táúfapinkemba
fiyúndámo torópa'a fayáúsuwowana moóráwigo ámáán-daumpa'o
kawáániwaini ayáí-afarakemba óraaka séna seyaafá-kísáú taí'áwiye súwana
18 wíyónaai súwana káúgau súwana aafáyáu torówana óraa'-marima
téna marapá'á waási ááémo méronkakene káfé'wara'o méraanka'e miyám-
bárímá ímba wétaiye.
19 Óraa'-naopa kaumboráá'á maramá karuména tawákaa'-úwana seyaafá'-
máráfá'á óraa'-naopimpa'a tawisínaawisi úwana Maníkó Pépíróni-oraa'-
naopaken-kwaasi sáwí'o umbá Maníkó imáyáa éna aaisambá tiyéna miwítí
sáwí-meyamba óraa'a timúwana
20 nonafufumpa'-márámá seyaafá'á maamíntasuwowana omátomba
arúwáísé uwágúwana
21 wíyómpakemba óraa'-umbaimo tain-óntánkáán-kááíyaramba kuména
waási tínkamuwasa Maníkómbá símai sáwí'a uwánkaraawe. Óraa-
kaaiyaramba óraa'a sáwí-meyambo timúntafesa Maníkómbá símai sáwí'a
uwánkaraawe.

17

Pépíróni-waasi waé'mai-aaimo siyáin-aai.

1 Sáwí'a uwánkówana wíyómpakemba afakaeté-kisau-waasi afakaeté-
taufa'o tokówifinkemba moóráwigo simásimena séna tina'á aankaró'-ánká'ó
nín-ininkomba sáwí-meyambo maínda aráánáméno. Mininínkóní áwáuma
óraa'-naopa'a sáwífa'-nonawaifa'-naopa'an-iye.

2 Mindáópaken-kwaasimo fí'o-fi'on-tantaa'o sáwí'o ombá seyaafá'-máráfákén-káwáá-wáásí miyá uráawe. Uwóí'o on-dómbó nésamo uwóí'o ontembá mindáópaken-kwaasi sáwí'o ombá fí'o-
fi'om-barafaken-kwaasi tuwánésa miyá uráawe simásímakaiye.

3 Simásimuwana Maníkóní ámútanko kempímbá óraa'a uwásinkowana minkwíyómpákéwí sí'maena máásai-marafa'a mósinkowa'o awánááwánda moórá-oraa'-afaa-poigo moórá-inimba ayáátuwena ména áúwawaa'a naae-áúmá úwana Maníkómbá símai sáwí'a uwánkaron-aai ane'á agaimakówana afakaeté-a'nomba úwana miná'nómpímbá taánáímba siyáánkai íyáúsurowana
4 mininínkóní unáánkwátói tuwímbai naae-únánkwátói úwana tuwímbai sokón-unankwatoi uréna wení to'waai-tántáá'á sáwífa'-ontamba tuwéna maimái uwásokena korí-óntántámbó úmakon-don-anama ayáámpimba tokéna mindón-ánáfímbá sáwí-tantaa'-aantemba ówitena waási sáwísáwí'o uwáíní áwáuma mindón-ánáfímbá wérowana
5 aúwayaanka'a agaimaréna séna óraa'-naopa'-awi'a Pépíróni-naopa'a aankaró'-ánká'ó nówi tinówa é'a marapá'ó sáwísáwí'o owí tinówa úne agaimaréna súwana
6 Maníkóní waásiye Ísun-aai simátímakowiye tínkamuwasa púwúwana uwóí'o on-dómbó nésamo uwóí'o ontembá mininínkó tínkamena uwóí'a úwa'o awánááwánda sáá'a úwana
7 wíyómpakewi simásimena séna ímba áá'a íno. Mináfáá-póígó mininínkómbó ayáákaimba afakaeté-a'nomba iyáísana siyáánkai-taanaimbo wéraiwaiye mininínkónté miwítí áwáuma simámenaumne.
8 Awánáánda-afaa-poigoni áwáuma ááéma ména pukáimba póna aféúníyaim-baipinkemba íyáfasinainana Maníkó taí'ásuwainiye. Maníkó maramá ímbo úmakonka'a maé'mae'o íyan-kwaasi-tuwi'a agaimaréna ímbo túwí'o agaiyáin-kwaasi mináfáá-pói íyáfasinainda awánésa táátafesa ónááwe. Ááéma ménamo pukáimba íyáfasinaindasafesa táátafesa ónááwe wíyómpaken-kisau-waasigo simásímakaiye.

9 Simásimena séna kawe'-ímáyááwáráwí minááígóní áwáuma isánááwe. Mináfákáété-a'nonkoni áwáuma afakaeté-omapa'a mininínkó méraipa'an-iye. Miná'nónkóní áwáuwara'a afakaeté-kawaa-waasin-owe.
10 Mináfákáété-kawaa-waasifinkemba séfataase kawáán-urésa púwúwana moóráwigo méraimba póna moóráwigo ánaaemba paápé éna kárika'a méíniye.
11 Mináfáá-póígó ááémo ménamo pukáiwaini áwáuma mináfákáété-kawaa-waasi tínaaemba kawáánindawi éna mináfákáété-kawaaraamba miyá ínana Maníkó taí'ásuwainiye.
12 Siyáánkai-taanaimbo wéraiwaini áwáuma siyáánkai-kawaa-waasi kawáá-kísáú ímba maiyésa ánaaemba óraa'-afaa-poigoni fasi'aémbá maiyésa ampáánká'á kawáánónááwe.
13 Miwítí fasi'aémbá waásiya'o kawáán-íyantafesa mimbórá-ímáyáá ésa óraa'-afaa-poigon-imayaa ésa
14 kentáási sáwí-meyambo maiyáiwaimba tiyáíyana wemá íyáákena seyaafá-fásí'áénkwárá'-wáási wení fasi'aénkó íyáákaraiwai póna seyaafá-káwáá-wáásíyá'á kawáán-uráiwai póna íyáákainiye. Táántena kesí waásin-owe siyáisasa wembá ímba auwésa wenarááímo wáéwi íyáákaindara'a wesé'a méranaawe wíyómpaken-kisau-waasigo simásímakaiye.

15 Simásimena séna awánáánda-nonkoni áwáuma aankaró'-ánká'ó nín-
ininkomo mérain-donkoni áwáuma sáwífa'-waasi seyaafá'-máráfákémbá fí'o-
fi'on-tuwara'-waasi fí'o-fi'on-aaimo sen-kwáásín-owe.
16 Afáá-póígóe siyáánkai-taanainkwara'o awánáándawi aankaró'-ánká'ó
nín-ininkomba tíyántafesa uwánkesa sáwí'a uwánkesa unáánkwátói
faú'máéwana unáánkwátói-iyaimba mérainasa ama'á násuwesa ayáántámba
agaisuwánááwe.
17 Maníkó misáwí-wáási imáyáa timúwasa mimbórá-ímáyáá ésa
waásiya'o kawáání-fási'áémbá óraa'-afaa-poigomba amésa pósa Maníkóní
imáyáafinkeni'a íyana Maníkómó siyáin-aai paápé íníye.
18 Minínímbó awánáánda-ininkoni áwáuma óraa'-naopakewi seyaafá'-
máráfákén-káwáá-wáásíyá'ó kawáánowin-owe wíyómpaken-kisau-waasigo
simásímakaiye.

18

Pépíróni-naopa'o tawisínaawisi uráin-aai.

1 Simásimuwa'o awánááwánda moórá-kisau-waasigo wíyómapakemba
kuména óraa-fasi'aemba tokéna wenanekembá marará'á kusán-
kwégowana
2 óraaka séna tawisínaawisi uráimba óraa'-naopa'-awi'a Pépírónifa'a taw-
isínaawisi uwáwisana sáwí-amutantone fí'o-fi'o-sawi-tantaa'e mindáópa'a
méraisana sáwí-numawe inkáísón-dumawe mifá'á méraiye.
3 Pépíróni-naopaken-kwaasi fí'o-fi'on-tantaa'o sáwísáwí'o umbá seyaafá'-
máráfákén-kwáási tuwánésa miyá uráawe. Seyaafá'-máráfákén-káwáá-
wáási Pépíróni-naopaken-kwaasiti sáwí-amba arááíwakaawe. Seyaafá'-
máráfákén-kwáási óntamo tíma'maesa
nún-kwaasi óraa'-ontamba maénae sésa Pépíróni-naopaken-kwaasiti
sáwí-amba arááíwakaawe. Mindásafena Pépíróni-naopa'a tawisínaawisi
uwágúwana waási taí'águraawe siyáiye.

4 Minkákémbó isááwánda wíyómpakemba moóráwigo séna
kesí waásisono. Sáwí'o ontembá miyá ofáínifo mindáópa'a túwáaro. Miwítí
sáwí-meyamba máéfainifo mindáópa'a túwáaro.
5 Pépíróni-naopaken-kwaasi sáwí'o úmae iyáamba Maníkó misáwí-tántáá'á
imáyáa éna sáwí-meyamba wétimifo mindáópa'a túwáaro.
6 Maníkóo mindáópaken-kwaasi sáwí'o ontáfé sáwí'a uwátinkaao. Sáwífa'-
i'a sáwí'o ontáfé kaesá-úmai sáwí-meyamba tíma'mae iyuwó.
7 Tirááímo tain-kísáúmó maésamo sésa kawe-kísáúsá wémaumne sentembá
títe'o índa-i'a uwátinke tirumbá sáwí'a uwátinkaao. Miwí túma maimaé
iyésa sésa seyaafá'-máráfákén-kwáásíyá'á kawáánúndampo ímba keto'-
íníníkáántá éta ifi'á tánaumne siyáawe.
8 Maníkó Fasi'aénkó aaifimbá maitínkáíwai seyaafá-fási'áémbó tokáimba
póna mimbórá-kánáá sáwí-meyamba timínasa tuwímbai puwíyasa ifi'á
táíyana aawaimá
táínasa puwíyana mindáópa'a iyamá káwíníye
siyáiye.
9 Simásuwena séna seyaafá'-máráfákén-káwáá-wáásísómbá Pépíróni-
naopaken-kwaasiti sáwí-amba arááíwaesa fí'o-fi'on-tantaa'a sáwí'o owí
mindáópa'a iyamó káínda-umumba awánésa toikafó-í'a urésa ifi'á tánááwe.
10 Miwítí sáwí-meyamba awánésa tata'á ínasa táátafesa ésa némpa mésa
sésé'á ésa sésa óraa'-naopa'a Pépíróni-naopa'o awánáúndasa siruntá wéiye.
Fasi'aén-dáópa'a isaná mimbórá-kánáá sáwí-meyamba tiyáiye sénááwe.

11 Síyasa Pépíróni-naopaken-kwaasi óntama ímbo méyánuronka'a
pukáantafesa mindásafesa seyaafá'-máráfá'á óntamo tíma'mae nón-kwaasi
ifi'á tánááwe.
12 Miwítí óntama tíma'mae nón-ontama óraa'-ontamba tuwésa kawe'-
óntámbá fí'o-fi'on-ontamba méyánuraan-ontane kawe'-únánkwátói
tuwímbai sokón-unankwatoiye tuwímbai naae-únánkwátóiye taaimá kawe'-
wíyúmbó in-tááíyé tuwímbai-tantaa'a pói áwááyaantamba ésa taaisambá
ésa naae-óntántámbá ésa fasi'aén-óntántámbá ésa aúfáíwara'-ontantambo
úmakaan-tantaa'e
13 asaa-wiyún-kánámá tómpímbó uwándaan-kanawe asaa-wiyúmbó ún-
kanawe asaa-wiyúmbó úm-basawene ándá-aran-done masawéne kanaráán-
tóné antiríyáán-tóné póíma tuwímbai purumakawé sipisípiye ósiye póímo
maimaé nón-taone wayó-kísáúmó máén-kwaasiye miyám-baaran-tantaa'a
Pépíróni-naopaken-kwaasi ímba méyámbaresa pukáantafesa ifi'á tésa
14 sésa tiráááimo tain-tántáá'á taí'áímba miwítí óntawe miwítí to'waaiyé
taí'áímba póna ímba aneka'á paápé íníye sésa
15 óntamo tíma'mae nón-kwaasi miyán-tántáá'á timésa óraa'-ontambo
máén-kwaasi Pépíróni-naopa'o sáwí-meyambo máémba awánésa tata'á ínasa
táátafesa ésa némpa'a mésa toikafó-í'a urésa ifi'á tésa
16 sésé'á ésa sésa óraa'-naopa'a Pépíróni-naopa'o awánáúndasa sirun-
táán-iye. Miwí kawe'-únánkwátói naae-únánkwátóiye sokón-unankwatoiye
urésa miwítí to'waaí óraa'-ontamba tuwésa maimái uwásokaawe.
17-18 Mimbórá-kánáá miwítí óraa'-ontama sáwí'a uwásukaiye sénááwe.
Nompín-táónkoni tifoísáíye nompín-táómpimbo kísau máéwiye nompín-
táómpimbo úwoimo nówiye nompín-táómpimbo óntamo tíma'mae nówiye
miyáumai-waasi mindáópa'a iyamó kain-úmúmbá awánésa némpa mésa
sésa mindáókoma seyaafá'-náókomba íyáákarain-daokon-iye sésa
19 tirunkó sáwí'a ínasa ofaimá káúmai ti'nómpá'á tuwésa toikafó-í'a
urésa ifi'á tésa sésé'á ésa sésa óraa'-naopa'a Pépíróni-naopa'o awánáúndasa
siruntáán-iye. Mindáópaken-kwaasi sáwífa'-ontama makáamba pósa
nompín-táómpimbo nón-kwaasi seyaafá'nánká sáwífa'-ontamba maiyáawe.
Mimbórá-kánáá mindáó'a sáwí'a uwásukaiye sénááwe.

20 Kemá Yóni súnda kembiwí wíyómpa'o méraawiye Maníkóní waásiye
Ísuni aantá-waasiye Maníkón-aaimo simátímakaawiye tirunkó kawe'á íníye.
Pépíróni-naopaken-kwaasi kembiwí sáwí'a uwátínkáámba póna Maníkó
anondáá sáwí-meyamba timínana póna tirunkó kawe'á íníye kemá Yóni
súne.

21 Minkákémbá wíyómpaken-kisau-waasigo fasi'aéwí óraa'-ontamba um-
baisé'o tón-ontamba maimaéna
uwí-nómpá'á mámetuwena séna minúmbáí-óntámbó mámetuwáúndamo
nompímbó kúwáfe'wintemba minóráá'-náóko Pépíróni-naokomba fasi'ámai
sáwí'a uwásuwaanasa ímba aneka'á ónááwe.
22 Mindáópa'a waási ímba aneka'á uwíyemba tufuwésa kámemba tésa
tayoíntésá imá sésa ímba miyá síyasa isánááwe. Seyaafá-tántáá'á ímba íyasa
awánánááwe. Tómbá ímba agaíyamba awánánááwe.
23 Ómbá ímba kúra'mae níyamba awánánááwe. Aarewé waaiyé to'waaí
ésamo síyamba ímba isánááwe. Mindáópaken-kwaasi óntamo tíma'mae nón-
kwaasi seyaafá'-máráfá'ó tíma'mae
nón-kwaasi íyáákaraawe. Fintómó naambá seyaafá'-máráfákén-kwáásí
tuwánésa karo'á sésa kawe'án-owe sésa misáwí-ámbá arááíwakaawe.

24 Mindáópaken-kwaasi imáyáa tímúwasa Maníkón-aaimo
simátímakaawiye Maníkóní waásiye tínkamuwasa pukáamba póna Maníkó
anondáá sáwí-meyamba tímakaiye siyáiye.

19

Wíyómpa'a imó siyáan-aai.

1 Simásuwowasa wíyómpakemba sáwífa'-waasimo sentembá suwa'á
isááwánasa sésa
Maníkón-áwíta mósá maráúmne. Kentáási Maníkó seyaafá-tántáá'á
íyáákarena wení áwáuma fí'oran-awauma isaná fasi'aénkwáráwí éna
2 mindásafena misáwí-méyámbó tímakaimba kawe'-úmai arupíse uráiye.
Mindáópaken-kwaasi seyaafá'-máráfákén-kwáási sáwí-ampa'a tafisímai
métínkówasa fí'o-fi'on-tantaa'a sáwí'o uráamba póna sáwí-meyamba
tímakaiye. Mindáópaken-kwaasi Maníkóní kísau-waasi tínkamuwasa
pukáamba isaná anondáá sáwí-meyamba tímakaiye
simásuwesa
3 aneká sésa
Maníkón-áwíta mósá maráúmne. Mindáópa'a iyamá kéna úmúmba úmae
iyéna ímba tai'áíníye
suwasá
4 moórá-waai úmai éíyain-oraa'-waasiye éíyaimbo túnarowiye Maníkó
kawáániwaini ayáí-afara'o mérowin-aúranka'a kífaesa wen-ímáyáá mósá
marésa sésa érai'-aai isatá Maníkón-áwíta mósá maráúmne siyáawe.

5 Suwaná minkákémbá kawáániwaini ayáí-afarakemba aaigó aantemba
séna kembiwí óraa'-waasifinkene úwoi-waasifinkene Maníkóní kísau-waasi
wenaísamaifimbo méraawi seyaafá'á wenáwí'a mósá máráaro siyáiye.

Ísu wení waásimo tíyáín-aai.

6 Simásuwowasa sáwífa'-waasimo sentembá súwana noniyasáúrakembo
sintenkáámbá súwana wíyónaaimo sintenkáámbá súwa'a isááwánasa óraaka
sésa
kentáási Fasi'aénkó Maníkó seyaafá-fási'áémbó tokáiwai kawáánisata póta
wenáwíta mósá maráúmne.
7 Aú-inimbo tuwaai'waimpá'ó wíwae sésamo to'waai ontembá kentáási
sáwí-meyambo maiyáiwai kuntiyáínda-kanaa amu'marésa méraiyan-kanaa
tisaná póna sirunkósá aamoisá isatá wení áwáuma fí'oran-awaun-iye súne.
8 Maníkó Ísumo kuntiyáínda-kwaasi kawe'-únánkwátói waén-únánkwátói
uwátínkáísasa méraawe siyáawe.
minúnánkwátóigoni áwáuma Maníkóní waási
arupíse-kisau wémaewe.

9 Minkákémbá wíyómpaken-kisau-waasigo Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo
owísáféna imáyáa éna kembá Yónimba simásimena séna maanááímó
simáménda aúfáífimba agauwó. Kentí sáwí-meyambo maiyáiwaini aaremó
to'waai on-tánómbó náíyantafena Maníkó táántain-kwaasi tirunkó aamoí
wéiye simásimena séna Maníkó mináái érai'a siyé wíyómpaken-kisau-
waasigo simásimuwa'a
10 wen-ímáyáá mósá maránae sé'a aísamaifimba kífaewanana simásimena
séna ímba miyán-uwo. Emó ení waásise'o Maníkóní kísau-waasimo é'o
Ísumo siyáimbo taawiyáfóntemba kewárá'á Maníkóní kísau-waasigo úmpo

ken-ímáyáá ímbo mósá márénda Maníkón-ímáyáá aantemba mósá maraaó simásímakaiye. Maníkón-aai simátíméwimo sembá Ísuntafesa wésewe.

Ísuntafena waé'mai-aaimo siyáin-aai.

11 Minkákémbó awánááwánda wíyómpa'a ontá tigúwana moórá-poigon-awi'a ósi ména moóráwigomba ayáákowin-awi'a éraikoma éna arupíse iwáí póna aaifimbó maitínkáímba arupíse éna tíyáímba arupíse éna
12 aúranko iyaráámbá kówana a'nómpímbá íyáákaraiwaini kámo'a sáwífa'a wiyéna wenane'á moórá-awi'a agaimakówana mináwíkóní áwáuma fí'owi ímba ísááwana we aantemba iséna
13 wení unáánkwátói naaefímbá tu'mái uwásokowasa wenáwí'a Maníkón-ímáyáá aráátímíwai Maníkón-aaigon-iye suwasá
14 wíyómpakewi tiyáíyawi waén-ósíyá'á mésa kawe'-únánkwátói waén-únánkwátói urésa wembá arááíwáúwana
15 wenóipinkemba áwááiwara-paepae'a wérowana seyaafá'-máráfákén-kwáási karáínda-paepae'a wérowana fasi'aén-táemo'a tokéna fasi'ámai kawáániníye. Maníkó seyaafá-fási'áénkwáráwí wení namuro-wáásísáféna óraa'-aisamba tiyínana fasi'aén-táemo'o tokáiwai sáwí-meyamba timínana ándá-arambo mapámówanamo anombó kúmíntemba miyá-sáwí-méyámbá timíníye.
16 Wení unáánkwátóiya'e amúntánká'é áwí'a agaimaréna séna seyaafá-fási'áénkwárá'-wáási wení fasi'aénkó íyáákaraiwai éna seyaafá-káwáá-wáásíyá'ó kawáán-uráiwain-iye séna agaimakáiye.

17 Agaimarówa'o awánááwánda moóráwigo wíyómpaken-kisau-waasigo aafáúmó wéronka'a ména sanaan-úrambo farafámaenamo nín-dumagontafena óraaka séna Maníkó óraa-tomba waási timakáán-tómbá timínda pósa túwaandu ónááwe.
18 Kawáá-wáási tima'é i-wáásíti óraa'-waasi tima'é fasi'aén-kwáási tima'é ósison-tima'e tiyáá'maesamo nón-kwaasi tima'é seyaafá'-wáási tima'é úwoimo nón-kwaasi tima'é wayó-kísáúmó máén-kwaasi tima'é óraa'-waasi tima'é úwoi-waasi tima'é miyáumai-waasison-tima'e tamandaaró siyáiye.

19 Súwa'o awánááwánda óraa'-afaa-poigoe seyaafá'-máráfákén-káwáá-wáásíyé miwíti i-wáásíyé túwaandu ésa ósifimbo mérowiye wení waásiye tiyáíyanesa túwaandu uwasá
20 ósifimbo mérowi óraa'-afaa-poigomba ta'ótoresa karo'-ááímó simátímakowimba ta'ótokowana wemá ááéma óraa'-afaa-poigon-aúranka'a fí'o-fi'on-kisau ímbo awánaron-kisaumo maéna óraa'-afaa-poigoni aúfáímo tine'ó agaimakáan-kwaasi wenáúraambo úmárówin-imayaamo mósá makáan-kwaasi sáwí-ampa'a tafisímai métínkarowinte óraa'-afaa-poigonte mindárai ta'ótokesa úwoi mérowasa sáwí-marupa'o iyamá kámakama éna sáwí-wiyumbo úpa'a túwówana
21 ósifimbo mérowi minkáé'náraiti waási óipinkem-pae'paetamba karówasa putowaná numasónkó tima'á fáínaraiye.

20

Ayáátááka'a 1,000 aataimo maíyan-aai.

1 Miyá uwa'ó awánááwánda wíyómpakemba moórá-kisau-waasigo kuména aféúníyaim-baipinken-kima tokéna fasi'aén-ándá umbaimó tón-andama tokéna

2 aráááinkómbá kunta'ótokena naaófá'á marapá'á iyaankafayaambá úkéna
marapá'-wáásí karo'-ááí simátíma'maena iyáiwain-awi'a waántáwankomba
kunta'óto'mai 1,000 aatai úwoimo méraindasafena kárá'umarena
3 aféúníyaim-baipimba famétuwena óika'a awáááúmai senómbá támakaimba
1,000 aatai mimpímbá ména seyaafá'-máráfákén-kwáásí karo'-ááí
simátiminasa érai'a siyé sefáímpóna mimpímbá ména 1,000 aatai tai'áínana
faú'ankainana ampáánká'á níníye.

4 Minkákémbó awánááwánda kawáánuwaiti tiyáí-afama wérowasa
minkáfámbá waási mérowana Maníkón-ímáyáá timúwasa waásiti áwáumo
tísai úmai isáíyamba awánááwánda waási timambó wérowi Maníkón-aai
Ísumo siyáimba simátímúwasa tinuwarambá kambísówasa pukáawi miwí
óraa'-afaa-poigon-imayaawe wenáúraambo úmárówin-imayaawe ímbo mósá
makówi óraa'-afaa-poigoni aúfái túwayaanka'e tiyáánka'e ímbo agaimakówi
miwí pukáampinkemba íyáfasinesa Ísu Káráísitiye'a kawáánésa 1,000 aatai
ménaawe.
5 Minkánáá waási pukémpinkemba íyáfasinaiyan-kanaa aifa-kánáá ínasa
1,000 aatai maisuwésa fí'on-kwaasi pukémpinkemba íyáfasinanaawe.
6 Pukémpinkembo aifa'ó íyáfasinaiyawi tirunkó kawe'á ínasa aamoí ésa
sáwí-marupa'o iyamó kaim-bárúpátáfésa ímba táátafesa ésa Maníkóní
kísau Ísu Káráísitini kísau maésa Káráísitiye'a kawáá-kísáú maésa 1,000
aataifimba miyá ónááwe.

Waántáwankombo íyáákain-aai.

7 1,000 aatai maisuwéna waántáwankomba faú'ankainana
8 seyaafá'-máráfá'á wénena seyaafá'-wáásí karo'-ááí simátíma'mae
wénena Kóki-waasiye Mékoki-waasiye tiyáíndasafena tí'maena sáwífa'-
waasi ímba kanaa'ó torausówánda-waasi mésa
9 seyaafá'-áémpá'á waásisomba tésa Maníkóní waási méropa'a Maníkó
mindáópa'a imáyáamo in-dáópa'a taúkúrowana wíyómpakemba iyamá
kuména minkwáásí kugafútuwowana
10 Maníkó karo'-ááímó simátímakowimba waántáwankomba ta'óto'mai
sáwí-marupa'o iyamá kámakama éna sáwí-wiyumbo
úm-barupa'a famétuwena óraa'-afaa-poiye karo'-ááímó simátímakowine
famétukaim-baipimba famétuwowana tí'a úmae iyéna ímba tai'áíníye.

Púwón-kwaasimo tísai índa-aai.

11 Minkákémbó awánááwánda kawáániwaini ayáí-afama óraa'a waé-
áfámá wérowana moóráwigo minká'á mérowana wempákémbá marawé
wíyóm-baru'e tuwínkaa'-uréna áwiyokuwa'o
12 awánááwánda pukáan-kwaasi óraa'-waasiye úwoi-waasiye
kawáániwaini ayáí-afagon-aúranka'a mérowana Maníkó aúfáí-
wandaaisomba fawaséna moórá-wandaaifimba waási aúí'a úmai maé'mae'o
íyawi-tuwi'a wérowana tuwímbai-wandaaifimba waási marapá'ó uráan-aai
wérowana Maníkó mináúfái awánéna miwítí áwáu tísai úmai iséna aaifimbá
maitínkaraiye.
13 Uwí-nómpímbó pukáan-kwaasi íyáfasinowasa marafá'ó pukáan-kwaasi
íyáfasinowasa pukáan-aempakemba íyáfasinowana Maníkó moórá-mora-
waasi miwítí áwáu tuwánéna aaifimbá maitinkéna
14-15 waási aúí'a úmai maé'mae'o íyawi-tuwi'a agaimakón-kwandaaifimba
awánómba ímbo túwí'o wérowi Maníkó sáwí-marupa'o iyamá kámakama
úm-barupa'a famétuwowana púwón-aempa'a tai'ówasa waási ímba aneka'á
púwúwa'a awánaraumne.

21

Aú-marawe aú-wiyom-barukon-aai.

1 Minkákémbó awánááwánda marawé wíyóm-baru'e taí'águwana aú-marawe aú-wiyom-baru'e wérowana marará'á uwí-nómbá ímba wérowa'a
2 awánááwánda aú-nao'a kawe'-náó'-úramba
wíyómpa'a paápé uréna Maníkómpákémbá kuména Yérúsaremufakaan-dao'a úmbanifo aú-nao'a úwana aú-ininko aú-unankwatoi to'waai urénamo awaaikómpá'ó wintembá mindáó'a to'waaí úmakowana
3 kawáániwaini ayáí-afarakemba moóráwigo óraaka séna káfé'a Maníkómó mérainda waásifimba ména miwísé'a mérainasa miwí wení waási-i'a íyana miwísé'a ména ímbo tiyuwáínda
4 miwí ti'nimá uwátiyuwainana áááraan-tantaa'a seyaafá taí'ásuwainasa pósa ímba puwésa ímba toikafó-í'a ésa ímba ifi'á tésa ímba tí'a éna miyá íníye siyáiye.

5 Súwana kawáániwaini ayáí-afara'o mérowi séna seyaafá-tántáá'á aúma úne simásuwena séna maanááímó simámunda aúfáífimba agauwó. Minááí érai'-aai póna paápé íníye simásimena
6 séna seyaafá-kísáú taí'áwiye. Aifa'é ánaaenkoni áwáuma kemá úne. Áááma mé'a kífé'wara'a mé'a maé'mae'a ónaumne. Seyaafá-tántáákóní áwáuma kemá úne. Nontáfénamo tinkáíndawi nombá tíménasa ímbo méyámbaraiyamba úwoi tíménasa aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe.
7 Sáwí-tantaakombo íyáákaawi kempákémbá kawe-tántáá'á seyaafá'ó tíménda miwítí Fasi'aénkó onasá kesí iyámpói-i'a ónááwe.
8 Énifo ímbo fasi'ámaimo kesé'o méraawiye ímbo kesé'o kááísamaimo méraawiye sáwí'o owíyé waásimo tínkamowasamo púwówiye aare-úméné waai-úménémó owíyé fintómó naawíyé úwaa'o owíyé karo'-máníkóné waántá-waasiye-imayaamo mósá márááwiye karo'-ááímó sewíyé miyámó on-kwáásí sáwí-marupa'a iyamá kámakama éna sáwí-wiyumbo im-bárúpá'á Maníkóní némpa'a mésa maé'mae'a ónááwe siyáiye.

9 Súwana wíyómpakemba afakaeté-kisau-waasi afakaeté-taufa'a tokésa afakaeté-sawi-meyambo tímakowifinkemba moóráwigo simásimena séna tina'á Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo owí kentí sáwí-meyambo maiyáiwaini aú-ininkaambo on-kwáásí aráánáméno súwana
10 Maníkóní ámútanko kempímbá óraa'a uwásinkowana sí'maena óraa'a ayáátáá'-omapimba mósinkena awánaao súwa'o awánááwánda kawe'-náó'-úramba Yérúsaremufakaamba wíyómpakemba Maníkómpákémbá kumúwana
11 Maníkóní sámo kaimbá mindáópa'a wérontafena mindáó'a sán-kówasa óraa'-ontambo tuwésamo maiyáan-ontambo taaéná-wisiyan-ontambo makáawana sámo kaintembá mindáó'a miyá éna sán-kwégowasa
12 sí'á óntantamba sanaan-úramba úmakowana misípímbá ontá sísamaifakemba kae'á kumbaimái-ontama wérowasa minóntárá'á wíyómpaken-kisau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi káráwiyesa mérowana Ísarerin-áánínton-tuwi'a sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi-tuwi'a minóntárá'á agaimakówana
13 aafáúmó íyáúsun-aempa'a kaumbo-óntá úwana aafáúmó kúwáferon-aempa'a kaumbo-óntá úwana séfasefa'-aempa'a kaumbo kaumbó úwasa
14 óntamba sísamaifakemba kae'á kumbaimái-ontamba marésa minóntánká'á sí'á úmakowasa minóntánká'á kentáási sáwí-meyambo maiyáiwaini aantá-waasi-tuwi'a agaimakówa'a awánaraumne.

15 Awánááwánda wíyómpaken-kisau-waasigomo simásímakaiwai
ayáámpimba moórá-taemo'a korí-óntántámbó úmakon-taemo'a tokéna
mindáó'e minóntáwé misí'émó awaiya'maráínda-taemo'a tokéna
16 mindáópa'a wení taemótamba séfasefa'-aempa'a awaiya'maréna
toráúfa'a awaiya'marówana seyaafá'-áémpá'á awaiyarí'a éna ayáátáá'a
12,000 úwana
17 síkóní a'nónká'ó awaiya'marómba 144 úwana waásimo torausúmba
miyá úwana
18 misí'á taaéná-wisiyan-ontantamba úmakesa mindáó'a korí-óntántámbá
úmakowana sámo kaintembá úwasa
19 sí'ó úmakon-ontanka'a to'waaí úmakesa kawe'-óntántámbá to'waaí
úmakesa aifa'á taaéná-wisiyan-ontamba makésa miwá afófora'a sokón-
ontamba fasi'aén-óntámbá marésa miwá afófora'a waén-óntámbá marésa
miwá afófora'a taaéná-wisiyan-ontamba marésa
20 miwá afófora'a fafután-óntámbá marésa miwá afófora'a naae-óntámbá
marésa miwá afófora'a uriyon-óntámbá marésa miwá afófora'a taaéná-
wisiyan-ontamba fasi'aén-óntámbá marésa miwá afófora'a uriyon-óntámbá
marésa miwá afófora'a taaéná-wisiyan-ontamba marésa miwá afófora'a
sokón-ontamba marésa miwá afófora'a naae-óntámbá marésa miyáumai-
ontamba to'waaí úmaresa
21 moórá-ontara'a súwáásuwaakisamba úmakesa sísamaifakemba
kae'á kumbaimái-ontara'a sísamaifakemba kae'á kumbaimái-
suwaasuwaakisamba minóntáráfámbá úmakesa aambá korí-óntántámbá
akwí'makowana sámo kaintembá uráiye.

22 Sámo kaintembá úwana Fasi'aénkó Maníkó seyaafá-fásí'áénkwáráwíyé
kentáásí sáwí-meyambo maiyáiwaiye méroyana póna ámáán-damba ímba
wérowa'a awánááwánana
23 mindáópa'a Maníkóní sámo kainkó sáma kátinkowana kentáásí sáwí-
meyambo maiyáiwai miyá úwana póna aafáúwé wíyóne mindáópa'a ímba
wérowa'a awánááwánana
24 mindáópa'o sámo kátínkáíwai seyaafá'-máráfákén-kwáásí sáma
kátinkainasa seyaafá'-máráfákén-káwáá-wáásí túwí'o wéraindawi
mindáópa'a koméraiyana
25 mindáópa'a nó'waamba ímba ínasa pósa sí'-óntámá ímba úmaresa úwoi
tisúwéwana wérainasa
26 seyaafá'-máráfákén-kwáásí túwí'o wéraindawi miwítí kawe-tántáá'á
maimaésa mindáópa'a koméraiyana
27 mindáópa'a sáwí-tantaa'a ímba wérainasa sáwí'o íyawiye karo'-
ááímó síyawiye ímba iméraiyasa kentáásí sáwí-meyambo maiyáiwaini aúfáí-
wandaaifimba aúí'a úmai maé'mae'o íyawi-tuwi'a agaimakáinda-waasi aan-
temba mindáópa'a koménaawe.

22

1 Minkákémbá wíyómpaken-kisau-waasigo moórá-nomba aráásimuwana
mindómbá sámo kón-domba úwasa waási nésa maé'mae'o íyan-domba
Maníkóe kentáásí sáwí-meyambo maiyáiwainte

tiyáí-afarakembo kumúmba

2 mindáókoni aampimbá kumúwana séfasefa'-aipa'a taaimá wéna arambá
iyówana waási nésa maé'mae'o íyan-taeramba moórá-wiyonka moórá-
wiyonka'a arambá wéiyena úwana mintáénáma seyaafá'-wáásí newaná ímba
tí'a éna tai'áínana

3 Maníkómó sáwí'a ofo túwáaromo sínda-tantaa'a ímba wérainana
Maníkóe kentáási sáwí-meyambo maiyáiwainte tiyáí-afama wérainasa wení
kísau-waasi wen-ímáyáá mósá marésa
4 wenói'a awánésa wenáwí'a túwayaanka'a agaimaráíyana
5 nó'waamba ímba ínana aa'á ímba káínana Fasi'aénkó Maníkó sáma
kátinkainasa pósa ómbá ímbo kúrárémba kawáá-kísáú maimaé iyésa
ménaawe.

6 Minkákémbá wíyómpaken-kisau-waasigo simásimena séna minááí érai'-
aai póna paápé íníye. Fasi'aénkó Maníkó wenáái simátíméwi wení
ámútambo tímíwai wení kísau-waasigomba wíyómpakemba ai'maréna séna
kárika'o paápé índa-tantaa'a kesí kísau-waasi aráátimiyo siyáiye súwana
7 Ísu séna isaaó. Kárika'a kumónaumne. Minaúfáífímbó wérain-aaimo
kárika'o paápé índa-aaimo isésamo taawiyafíyawi tirunkó aamoí íníye Ísu
siyáiye.

8 Súwa'a kemá Yóni minááí isé'a awáné'a wíyómpakewi aráásímakaiwai
aísamaifimba kífae'a wen-ímáyáá mósá maránae sé'a ówánana
9 simásimena séna ímba miyán-uwo. Emó ení waásimo Maníkón-aaimo
simátímakaandawiyemo maanáúfáífínkén-ááímó taawiyáfón-kwaasiyemo
Maníkóní kísau-waasimo ontembá kewárá'á Maníkóní kísau-waasi úmpo
ken-ímáyáá ímba mósá maré Maníkón-ímáyáá aantemba mósá maraaó
siyáiye.

10 Simásimena séna maanáúfáífínkén-ááímó paápé índa-tantaa'a kárika
paápé ínífo ímba aúpá'ó márénda afora'á maraaó.
11 Minkánáámó tínda sáwí'o íyawi sáwí'a íyasa sáwí'o úmaimo méraiyawi
sáwí'a úmai mérewasa kawe'ó íyawi kawe'á íyasa kawe'ó úmaimo méraiyawi
kawe'-úmai ménaawe siyáiye.
12 Súwana Ísu séna ísáaro. Kárika'a kumónaumne. Kemó máén-kisaugoni
méyámbá maimaé'a kumónaumne.
13 Aifa'é ánaaenkoni áwáu kemá úne. Ááéma mé'a kíféwara'a mé'a
maé'mae'a ónaumne
Ísu siyáiye.

14 Súwasa mindáókoni ontará'á iyésa taaéramba nésa maé'mae'o
íyantafesa unáánkwátóimo non-kwíyówanamo kawe'ó intembá miwí kawe'-
úmai méraawana tirunkó aamoí wéiye.
15 Sáwí'o owíyé fintómó naawíyé úwaa'o owíyé aare-úméné waai-
úménémó owíyé waásimo tínkamowasa púwówiye karo'-mánikóné waántá-
waasi-imayaamo mósá márááwiye karo'-ááísáfésa aamoimó owíyé miyámó
úmaesamo kowí mindáópa'a ímba iyónááwe.

16 Ísu séna kemá Ísu wíyómpakemba kesí kísau-waasigomba
ai'maráúnana kentópa'a kuména minááí Fasi'aénkóní waási isáíwae séna
kusimátímakaiye. Kemá Téfítin-aísaafitantambo uráundawi é'a aafáúmó
íyáúsisanamo wérain-o'a kemá úne Ísu siyáiye.

17 Súwasa Maníkóní ámútankoe kentáási sáwí-meyambo maiyáiwaini aú-
ininkaambo on-kwáásíyé sésa Maníkómpá'á teró síyasa minááímó ísááwi
Maníkómpá'á teró sénááwe. Nontáfénamo tinkáíndawi Maníkómpá'á teró.

Maníkómpá'á kónae síyawi tíyana Maníkó maé'mae'o íyan-domba úwoi
timínasa nésa maé'mae'a ónááwe.
18 Kemá Yóni paápé índa-tantaa'a maanáúfáífímbá agaimaré'a
maanáúfáífínkén-ááímó isáíyan-kwaasisafe'a óraaka sé'a maanááífímbó
tuwímbaimo kentí imáyáafinken-aaiwara'o síyanamo éna Maníkó sáwí-
meyambo timínda agaimaré'o simátimunda-sawi-meyamba timíníye.
19 Tuwímbaimo maanááífínkémbó paápé índa-tantaa'o tínaaembo
uwámiyanamo éna Maníkó minkwáásísáféna séna minkáwé'-náópa'a
ímba iyé'a maé'mae'o íyan-taeramba ímba nánááwe. Maanáúfáífímbó
simátimunda-aaisafena síníye kemá Yóni súne.

20 Minááí érai'-aain-iye siwáí kárika'a kumónaumne sisa'á érai'-aain-ifo
Fasi'aénkó Ísu érai'a úwoi kumuwó súne.
21 Fasi'aénkó Ísu Maníkóní waási úwoi túwa'nai ína'a méraaro. Minááí
érai'-aain-iye.
Minááí taí'áiye.

Read the New Testament daily

January

date	Scripture
1	Mátíyu 1:1–2:12
2	Mátíyu 2:13–3:6
3	Mátíyu 3:7–4:11
4	Mátíyu 4:12-25
5	Mátíyu 5:1-26
6	Mátíyu 5:27-48
7	Mátíyu 6:1-24
8	Mátíyu 6:25–7:14
9	Mátíyu 7:15-29
10	Mátíyu 8:1-17
11	Mátíyu 8:18-34
12	Mátíyu 9:1-17
13	Mátíyu 9:18-38
14	Mátíyu 10:1-23
15	Mátíyu 10:24–11:6
16	Mátíyu 11:7-30
17	Mátíyu 12:1-21
18	Mátíyu 12:22-45
19	Mátíyu 12:46–13:23
20	Mátíyu 13:24-46
21	Mátíyu 13:47–14:12
22	Mátíyu 14:13-36
23	Mátíyu 15:1-28
24	Mátíyu 15:29–16:12
25	Mátíyu 16:13–17:9
26	Mátíyu 17:10-27
27	Mátíyu 18:1-22
28	Mátíyu 18:23–19:12
29	Mátíyu 19:13-30
30	Mátíyu 20:1-28
31	Mátíyu 20:29–21:22

February

date	Scripture
1	Mátíyu 21:23-46
2	Mátíyu 22:1-33
3	Mátíyu 22:34–23:12
4	Mátíyu 23:13-39
5	Mátíyu 24:1-28
6	Mátíyu 24:29-51
7	Mátíyu 25:1-30
8	Mátíyu 25:31–26:13
9	Mátíyu 26:14-46
10	Mátíyu 26:47-68
11	Mátíyu 26:69–27:14
12	Mátíyu 27:15-31
13	Mátíyu 27:32-66
14	Mátíyu 28:1-20
15	Mááka 1:1-28
16	Mááka 1:29–2:12
17	Mááka 2:13–3:6
18	Mááka 3:7-30
19	Mááka 3:31–4:25
20	Mááka 4:26–5:20
21	Mááka 5:21-43
22	Mááka 6:1-29
23	Mááka 6:30-56
24	Mááka 7:1-23
25	Mááka 7:24–8:10
26	Mááka 8:11–9:1
27	Mááka 9:2-29
28	Mááka 9:30–10:12

March

date	Scripture
1	Mááka 10:13-31
2	Mááka 10:32-52
3	Mááka 11:1-26
4	Mááka 11:27–12:17
5	Mááka 12:18-37
6	Mááka 12:38–13:13
7	Mááka 13:14-37
8	Mááka 14:1-21
9	Mááka 14:22-52
10	Mááka 14:53-72
11	Mááka 15:1-47
12	Mááka 16:1-20
13	Rúku 1:1-25
14	Rúku 1:26-56
15	Rúku 1:57-80
16	Rúku 2:1-35
17	Rúku 2:36-52
18	Rúku 3:1-22
19	Rúku 3:23-38
20	Rúku 4:1-30
21	Rúku 4:31–5:11
22	Rúku 5:12-28
23	Rúku 5:29–6:11
24	Rúku 6:12-38
25	Rúku 6:39–7:10
26	Rúku 7:11-35
27	Rúku 7:36–8:3
28	Rúku 8:4-21
29	Rúku 8:22-39
30	Rúku 8:40–9:6
31	Rúku 9:7-27

April

date	Scripture
1	Rúku 9:28-50
2	Rúku 9:51–10:12
3	Rúku 10:13-37
4	Rúku 10:38–11:13
5	Rúku 11:14-36
6	Rúku 11:37–12:7
7	Rúku 12:8-34
8	Rúku 12:35-59
9	Rúku 13:1-21
10	Rúku 13:22–14:6
11	Rúku 14:7-35
12	Rúku 15:1-32
13	Rúku 16:1-18
14	Rúku 16:19–17:10
15	Rúku 17:11-37
16	Rúku 18:1-17
17	Rúku 18:18-43
18	Rúku 19:1-27
19	Rúku 19:28-48
20	Rúku 20:1-26
21	Rúku 20:27-47
22	Rúku 21:1-28
23	Rúku 21:29–22:13
24	Rúku 22:14-34
25	Rúku 22:35-53
26	Rúku 22:54–23:12
27	Rúku 23:13-43
28	Rúku 23:44–24:12
29	Rúku 24:13-53
30	Yóni 1:1-28

date	Scripture
1	Yóni 1:29-51
2	Yóni 2:1-25
3	Yóni 3:1-21
4	Yóni 3:22–4:3
5	Yóni 4:4-42
6	Yóni 4:43-54
7	Yóni 5:1-23
8	Yóni 5:24-47
9	Yóni 6:1-21
10	Yóni 6:22-40
11	Yóni 6:41-71
12	Yóni 7:1-29
13	Yóni 7:30-52
14	Yóni 7:53–8:20
15	Yóni 8:21-30
16	Yóni 8:31-59
17	Yóni 9:1-41
18	Yóni 10:1-21
19	Yóni 10:22-42
20	Yóni 11:1-53
21	Yóni 11:54–12:19
22	Yóni 12:20-50
23	Yóni 13:1-30
24	Yóni 13:31–14:14
25	Yóni 14:15-31
26	Yóni 15:1-27
27	Yóni 16:1-33
28	Yóni 17:1-26
29	Yóni 18:1-24
30	Yóni 18:25–19:22
31	Yóni 19:23-42

date	Scripture
1	Yóni 20:1-31
2	Yóni 21:1-25
3	Aantá-waasi 1:1-26
4	Aantá-waasi 2:1-47
5	Aantá-waasi 3:1-26
6	Aantá-waasi 4:1-37
7	Aantá-waasi 5:1-42
8	Aantá-waasi 6:1-15
9	Aantá-waasi 7:1-29
10	Aantá-waasi 7:30-50
11	Aantá-waasi 7:51–8:13
12	Aantá-waasi 8:14-40
13	Aantá-waasi 9:1-25
14	Aantá-waasi 9:26-43
15	Aantá-waasi 10:1-33
16	Aantá-waasi 10:34-48
17	Aantá-waasi 11:1-30
18	Aantá-waasi 12:1-23
19	Aantá-waasi 12:24–13:12
20	Aantá-waasi 13:13-41
21	Aantá-waasi 13:42–14:7
22	Aantá-waasi 14:8-28
23	Aantá-waasi 15:1-35
24	Aantá-waasi 15:36–16:15
25	Aantá-waasi 16:16-40
26	Aantá-waasi 17:1-34
27	Aantá-waasi 18:1-21
28	Aantá-waasi 18:22–19:12
29	Aantá-waasi 19:13-41
30	Aantá-waasi 20:1-38

date	Scripture
1	Aantá-waasi 21:1-16
2	Aantá-waasi 21:17-36
3	Aantá-waasi 21:37–22:16
4	Aantá-waasi 22:17–23:10
5	Aantá-waasi 23:11-35
6	Aantá-waasi 24:1-27
7	Aantá-waasi 25:1-27
8	Aantá-waasi 26:1-32
9	Aantá-waasi 27:1-20
10	Aantá-waasi 27:21-44
11	Aantá-waasi 28:1-31
12	Rómu 1:1-17
13	Rómu 1:18-32
14	Rómu 2:1-24
15	Rómu 2:25–3:8
16	Rómu 3:9-31
17	Rómu 4:1-12
18	Rómu 4:13–5:5
19	Rómu 5:6-21
20	Rómu 6:1-23
21	Rómu 7:1-14
22	Rómu 7:15–8:6
23	Rómu 8:7-21
24	Rómu 8:22-39
25	Rómu 9:1-21
26	Rómu 9:22–10:13
27	Rómu 10:14–11:12
28	Rómu 11:13-36
29	Rómu 12:1-21
30	Rómu 13:1-14
31	Rómu 14:1-23

date	Scripture
1	Rómu 15:1-21
2	Rómu 15:22–16:7
3	Rómu 16:8-27
4	1 Kórinti 1:1-17
5	1 Kórinti 1:18–2:5
6	1 Kórinti 2:6–3:4
7	1 Kórinti 3:5-23
8	1 Kórinti 4:1-21
9	1 Kórinti 5:1-13
10	1 Kórinti 6:1-20
11	1 Kórinti 7:1-24
12	1 Kórinti 7:25-40
13	1 Kórinti 8:1-13
14	1 Kórinti 9:1-18
15	1 Kórinti 9:19–10:13
16	1 Kórinti 10:14–11:1
17	1 Kórinti 11:2-16
18	1 Kórinti 11:17-34
19	1 Kórinti 12:1-26
20	1 Kórinti 12:27–13:13
21	1 Kórinti 14:1-17
22	1 Kórinti 14:18-40
23	1 Kórinti 15:1-28
24	1 Kórinti 15:29-58
25	1 Kórinti 16:1-24
26	2 Kórinti 1:1-11
27	2 Kórinti 1:12–2:11
28	2 Kórinti 2:12-17
29	2 Kórinti 3:1-18
30	2 Kórinti 4:1-12
31	2 Kórinti 4:13–5:10

date	Scripture
1	2 Kórinti 5:11-21
2	2 Kórinti 6:1-13
3	2 Kórinti 6:14–7:7
4	2 Kórinti 7:8-16
5	2 Kórinti 8:1-15
6	2 Kórinti 8:16-24
7	2 Kórinti 9:1-15
8	2 Kórinti 10:1-18
9	2 Kórinti 11:1-15
10	2 Kórinti 11:16-33
11	2 Kórinti 12:1-10
12	2 Kórinti 12:11-21
13	2 Kórinti 13:1-14
14	Kárésíya 1:1-24
15	Kárésíya 2:1-16
16	Kárésíya 2:17–3:9
17	Kárésíya 3:10-22
18	Kárésíya 3:23–4:20
19	Kárésíya 4:21–5:12
20	Kárésíya 5:13-26
21	Kárésíya 6:1-18
22	Éfésási 1:1-23
23	Éfésási 2:1-22
24	Éfésási 3:1-21
25	Éfésási 4:1-16
26	Éfésási 4:17–5:2
27	Éfésási 5:3-33
28	Éfésási 6:1-24
29	Fírípái 1:1-26
30	Fírípái 1:27–2:18

date	Scripture
1	Fírípái 2:19–3:6
2	Fírípái 3:7–4:1
3	Fírípái 4:2-23
4	Kórósi 1:1-20
5	Kórósi 1:21–2:7
6	Kórósi 2:8-23
7	Kórósi 3:1-17
8	Kórósi 3:18–4:18
9	1 Tésáróníka 1:1–2:9
10	1 Tésáróníka 2:10–3:13
11	1 Tésáróníka 4:1–5:3
12	1 Tésáróníka 5:4-28
13	2 Tésáróníka 1:1-12
14	2 Tésáróníka 2:1-17
15	2 Tésáróníka 3:1-18
16	1 Tímóti 1:1-20
17	1 Tímóti 2:1-15
18	1 Tímóti 3:1-16
19	1 Tímóti 4:1-16
20	1 Tímóti 5:1-25
21	1 Tímóti 6:1-21
22	2 Tímóti 1:1-18
23	2 Tímóti 2:1-21
24	2 Tímóti 2:22–3:17
25	2 Tímóti 4:1-22
26	Táítási 1:1-16
27	Táítási 2:1-14
28	Táítási 2:15–3:15
29	Fírímóni 1:1-25
30	Ípúru 1:1-14
31	Ípúru 2:1-18

date	Scripture
1	Ípúru 3:1-19
2	Ípúru 4:1-13
3	Ípúru 4:14–5:14
4	Ípúru 6:1-20
5	Ípúru 7:1-19
6	Ípúru 7:20-28
7	Ípúru 8:1-13
8	Ípúru 9:1-10
9	Ípúru 9:11-28
10	Ípúru 10:1-18
11	Ípúru 10:19-39
12	Ípúru 11:1-16
13	Ípúru 11:17-31
14	Ípúru 11:32–12:13
15	Ípúru 12:14-29
16	Ípúru 13:1-25
17	Yémísi 1:1-18
18	Yémísi 1:19–2:17
19	Yémísi 2:18–3:18
20	Yémísi 4:1-17
21	Yémísi 5:1-20
22	1 Pítaa 1:1-12
23	1 Pítaa 1:13–2:10
24	1 Pítaa 2:11–3:7
25	1 Pítaa 3:8–4:6
26	1 Pítaa 4:7–5:14
27	2 Pítaa 1:1-21
28	2 Pítaa 2:1-22
29	2 Pítaa 3:1-18
30	1 Yóni 1:1-10

date	Scripture
1	1 Yóni 2:1-17
2	1 Yóni 2:18–3:2
3	1 Yóni 3:3-24
4	1 Yóni 4:1-21
5	1 Yóni 5:1-21
6	2 Yóni 1:1-13
7	3 Yóni 1:1-14
8	Yúti 1:1-25
9	Paápé uráin-aai 1:1-20
10	Paápé uráin-aai 2:1-17
11	Paápé uráin-aai 2:18–3:6
12	Paápé uráin-aai 3:7-22
13	Paápé uráin-aai 4:1-11
14	Paápé uráin-aai 5:1-14
15	Paápé uráin-aai 6:1-17
16	Paápé uráin-aai 7:1-17
17	Paápé uráin-aai 8:1-13
18	Paápé uráin-aai 9:1-21
19	Paápé uráin-aai 10:1-11
20	Paápé uráin-aai 11:1-19
21	Paápé uráin-aai 12:1-18
22	Paápé uráin-aai 13:1-18
23	Paápé uráin-aai 14:1-20
24	Paápé uráin-aai 15:1-8
25	Paápé uráin-aai 16:1-21
26	Paápé uráin-aai 17:1-18
27	Paápé uráin-aai 18:1-24
28	Paápé uráin-aai 19:1-21
29	Paápé uráin-aai 20:1-15
30	Paápé uráin-aai 21:1-27
31	Paápé uráin-aai 22:1-21

Tuwímbai-aaigoni áwáu maarán-iye

Tuwímbai-aaigoni áwáu maarán-iye.

Aantá-waasi
Mátíyu 10:2
Aantá-waasi 14:13
Ísu kesáái simátíma'mae nóro séna simátímakain-kwaasisafesa numa-áímpínkémbá aposeliye wésefo kentáásááifimba aantá-waasiyesa wésune. Íumba Ísuni kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi aantem-banifo tuwímbai-waasi-tuwi'a Pórowe Páánápáasiye Sáírásiye fí'o-fi'on-kwaasisafesawara'a aantá-waasiye wésewe.

Aarakwá tááiye awá'-wáásí tááiye iyámpói tááiye miyán-ááí
maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
Mátíyu 5:27-32 .. 19:3-9
Mááka 7:10 .. 10:2-12
Rómu 7:2-3
1 Kórinti 6:9-11 .. 7:1-16 .. 7:25-40
2 Kórinti 6:14
Éfásási 5:21-33 .. 6:1-4
Kórósi 3:18-21
1 Tímóti 3:4
Ípúru 12:7-11 .. 13:4
1 Pítaa 3:1-7

Aare ti'nónká'ó káátaraan-aai.
1 Kórinti 11:2-16
Naaófá'á aare táái ti'nómbó ímbo ánáan-kwimaimo kámo'o wíyún-inintafesa sáwí-imayaawara'-inine siyáawe.

Ámáán-kawaa-waasi
Mátíyu 3:7
Aantá-waasi 4:1 .. 5:17
Yúndaa-waasiti óraa'-waasi kaeká'-unkwima'mai mésa moóra-unkwimo ombá Móseseni ámáane miwítí ámáane wésimatimewisafesa numa-áímpínkémbá Ferisi-waasiye wésefo kentáásááifimba ámáán-kawaa-waasiyesa wésune. Moórá-unkwimo ombá sésa púwómpinkemba ímba íyáfasinanaawe sésa púwón-kwaasi timambá ímba wéraiye sésa Maníkóní wíyómpaken-kisau-waasi ímba méraawe sen-kwáásí túwí'a Sátúsi-amaan-aaimo sen-kwáásíyé.

Ámáán-kisau-waasi
Mátíyu 8:4 .. 12:5
Ámáán-kisau-waasi Maníkóní óraa'-amaan-daumpa'a kísau maésa Móseseni ámáámba arááíwaesa waásiti sáwí-imayaa maitiyuwáínana miwífá'á sáwí-meyamba ímba tínkwae sésa pói tufú'mai óntan-taarera'a agaimái Maníkómbá áma'mae iyáawe. Miyámó uráan-kwaasisontafesa numa-áímpínkémbá pris-waasiye wésefo kentáásááifimba ámáán-kisau-waasiyesa wésune.

Ándá-aran-domba

Numa-áímpínkémbá wain-iye wésefo kentáásááifinkemba ándá-arandone wésewe. Maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
Mátíyu 9:14-17 .. 21:33-46 .. 26:26-30
Rómu 14:19-23
1 Kórinti 10:14-22 .. 11:23-32

Aráá-tonkon-aai
maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
Mátíyu 26:26-30
Mááka 14:22-26
Rúku 22:15-20
1 Kórinti 10:14-22 .. 11:17-34

Ísípi-marafaken-kawaago
Aantá-waasi 7:10
Ísípi-marafaken-kawaagowemo sembá miwí tááifinkene numa-áímpínkéné Ferowe wésewe.
Ísu aúí'a úmai maé'mae'o íyawini áwáun-iye. Aúí'a úmai maé'mae'o íyawini áwáu-aai
maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
Yóni 3:16 .. 3:36 .. 5:24 .. 5:39-40 .. 6:47
Yóni 6:66-69 .. 10:27-30 .. 14:6 .. 17:1-5
Rómu 6:22-23
1 Yóni 5:11-15

Ísu Káráísitini waásiye
sésa numa-áímpínkémbá Kristeniye wésewe.
Aantá-waasi 11:26

Ísu marapá'á kumíndasafesa imáyáa ésamo to'mayaa on-áái
maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
Mátíyu 16:24-28 .. 24:36-44 .. 25:31-46
Mááka 8:34-38 .. 13:32-37
Rúku 12:35-40 .. 19:11-27 .. 21:34-36
Yóni 14:1-3
Aantá-waasi 1:9-11
1 Kórinti 1:4-9 .. 3:10-15 .. 4:5
Fírípai 1:3-6 .. 3:20-21
Kórósi 3:1-4
1 Tésárónika 3:11-13 .. 4:13-18 .. 5:23-24
2 Tésárónika 1:5-12
1 Tímóti 6:11-16
2 Tímóti 4:1-8
Táítási 2:11-14
Ípúru 9:27-28
Yémísi 5:7-9
1 Pítaa 1:13
2 Pítaa 3:1-14
1 Yóni 2:28 - 3:3
Yúti 14-24
Paápé uráin-aai 1:7 .. 16:15 .. 20:11-15 .. 22:20

Ísuni fasi'aénkó seyaafá-fásí'áénkómbá íyáákarain-aai
maampímbá wéraifo toráumi ísáaro.
Waántáwankomba íyáákaraiye.
Mátíyu 4:1-11

1 Yóni 3:8
Tí'o ún-kwaasi asófatinkena pukómpinkemba íyáfasintinkaraiye.
Mátíyu 4:24 .. 8:1-4 .. 9:1-8 .. 9:18-26
Mááka 2:1-12 .. 5:24-34 .. 7:31-37
Rúku 7:11-17
Yóni 9:1-41 .. 11:1-44
Aantá-waasi 3:1-16 .. 9:36-42
Yémísi 5:14-16
Sáwí-amutamba tirumpinkémbá maitíyukaiye.
Mátíyu 8:28-34
Mááka 1:21-28 .. 6:7 .. 7:25-30
Rúku 9:37:43
Kári-tomban-ifo sáwífa-tomba úkáiye.
Mátíyu 14:13-21 .. 15:32-38
Óraa-fiyunda torówana mafaimakáiye.
Mátíyu 8:23-27
Non-afófora'a kuráiye.
Mátíyu 14:22-33
Waántáwanko waásimo puwíya-fasi'aembo tokáimba Ísu taí'ásuwainiye.
Ípúru 2:14-15
Ísu aúí'a úmai maé'mae'o uwátínkáí-fasi'aemba tokáiwain-iye.
Yóni 17:1-3
Ísu waásiti sáwí-imayaa wémaitiyuwai-fasi'aemba tokáiwain-iye.
Mátíyu 9:1-8
Rúku 7:47-50

Ísuni kísau-waasi
Mátíyu 10:1
Ísu séna Maníkón-aai simátíména'a kembá súwa'nai e'a kesé'a níwae séna sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi íyáfasintinkain-kwaasisafena numa-áímpínkémbá disaipeliye wésefo kentáásáaifimba Ísuni kísau-waasiyesa wésune.

Ísuni waásifimba umbai-tántáá'á tínda-aaiye fasi'átínkáín-aaiye maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
Mátíyu 5:10-11 .. 6:25-33 .. 10:16-25
Mátíyu 11:28-30 .. 26:40-41
Rúku 17:1-4 .. 8:13
Yóni 14:1-3
Aantá-waasi 5:40-42 .. 9:15-16
Rómu 5:1-5 .. 8:17-18 .. 8:31-39 .. 12:12-18
1 Kórinti 10:6-13
2 Kórinti 1:3-7 .. 4:16-18 .. 12:7-10 .. 15:56-58
Kárésíya 6:1-2
Éfésási 4:25-32
Fírípai 4:4-7
1 Tésárónika 3:1-5
2 Tésárónika 3:1-5
1 Tímóti 1:7
2 Tímóti 2:14-15
Ípúru 2:18 .. 4:14-16 .. 12:7-11 .. 12:14
Yémísi 1:2-4 .. 1:12-15
1 Pítaa 1:3-9 .. 2:19-21 .. 3:13-18
1 Pítaa 4:12-19 .. 5:6-11
2 Pitaa 2:9

1 Yóni 2:7-11 .. 4:18
Yúti 24

Máána-tomba
Yóni 6:31
Yúndaa-waasi Ísípi-marafa'a ándáfakaamba mérowana Mósese séna Maníkó Émbaramuwara wenaísaafitantambo íyawiwara'a timénaumne siyóm-barafa'a kónae séna tí'maena kúmba afufumpim-bárámá máásai-marafa'a wéwesa 40 aatai maisukáawe. Maníkó tómbá tuwówasa mi-40-áátáígón-arumpimba námae iyáawe. Mintómbá aifa-kánáá awánésa miwí tááifinkemba sésa maanaawemo sumbá nóin-tantaara'iyo sésa siyáawe.

Maníkó waásimo méraawini áwáusafena tísai índa-kanaa tínda-aai maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
Mátíyu 11:20-24 .. 12:36-37 .. 16:27 .. 21:33-44
Yóni 3:18-21 .. 8:24 .. 12:47-48
Rómu 6:22-23 .. 14:12
Ípúru 10:26-31

Maníkó wení waásiya'a wégawaaniye.
Mátíyu 3:2
Ísu marapá'ó méronka'a Yúndaa-waasiti marafá'á Rómu-kamani-waasi kawáánurowasa Yúndaa-waasi sésa Rómu-waasi kóíyanamo éna Maníkó kenkátá kawáánuwasinkena kentáásí Fasi'aénkó-i'a íníye sésa amu'marésa méraawe. Marapá'á méraanka'a waántáwanko tafisisasá wenááisafesa ewémó sewí waántáwanko miwítí fasi'aénkó-i'a wéifo Ísun-aaisafesa ewémó sewí Maníkó miwítí Fasi'aénkó-i'a éna miwíyá'á wégawaaniye. Miyámó wéofo ánaaembo éna Maníkó aantemba Fasi'aéni'a éna waásiya'e marará'é wíyómpa'e weyáá kawáánníníye. Maníkó wení waásiya'a wégawaaniye sésa numa-áímpínkémbá kingdomuwe wésefo maampímbá wéraifo ísáaro.
Mátíyu 3:2 .. 6:10 .. 6:30-33 .. 7:21-23
Mátíyu 13:24-52 .. 18:1-4 .. 18:23-35 .. 19:13-15
Mátíyu 20:1-16 .. 22:1-14 .. 25:1-13
Rúku 13:18-21 .. 17:20-21 .. 18:24-30 .. 23:42-43
Yóni 18:36
1 Kórinti 6:9-10

Maníkómó íyáfasinankaiwai
Mátíyu 11:2 .. 16:16
Yóni 6:14-15
Yúndaa-waasi kentáásí óraa'-waasi-i'a ínkwáe sésamo ombá ma-sawémba ti'nómpímbá atinké'ómbaniye. Miyámó é'óntafesa Yúndaa-waasi-taaifinkemba Mésiyaawe wésefo Kíríki-waasi-taaifinkemba
Káráísitiyemo sembá minááígóní áwáu Maníkómó íyáfasinankaiwain-iye wésewe. Maníkó kesáánínko kesí kísau máínkwae séna íyáfasinankaundawi paápé íníye súwana Yúndaa-waasiti marafá'á Ísu paápé uráiye. Yúndaa-waasiti marafá'á Rómu-kamani-waasi kawáánuronka'a Yúndaa-waasi sésa Maníkómó íyáfasinankaraiwai paápé éna Rómu-waasi timátuwena wemá kawáánníníye sumbá Ísu ímba miyá úntafesa Maníkómó íyáfasinankaraiwaiye ímba siyáawe.

Maníkómpá'á inaimó sen-áái maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.

Mátíyu 6:5-15 .. 18:19-20 .. 21:21-22 .. 26:36-46
Mááka 11:24-26
Rúku 6:12 .. 10:2 .. 18:1-8 .. 22:39-46
Yóni 11:21-22 .. 14:12-14 .. 15:7 .. 16:24
Aantá-waasi 7:60 .. 9:40 .. 16:25-26
Rómu 8:26
Éfésási 6:18-19
1 Tésárónika 5:17-18
1 Tímóti 2:1-8
Ípúru 7:23-25
Yémísi 1:5-8 .. 4:3 .. 5:13-16
1 Yóni 3:22-24 .. 5:13-15

Maníkón-aai maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
Mátíyu 13:3-25 .. 24:35
Rúku 21:33
Yóni 8:31-32 .. 15:7-11 .. 17:13-19 .. 20:30-31
Aantá-waasi 17:11
Rómu 1:16-17 .. 15:4-6
Éfésási 6:13-20
Kórósi 3:12-17
1 Tésárónika 2:13
2 Tímóti 3:14-17
Ípúru 4:12-13
1 Pítaa 1:25
1 Yóni 5:13

Maníkón-aai simátímakowi
Mátíyu 1:22

Ísu ímba marapá'á kunkónka'a Maníkón-aai isésa simátíma'maesa iyáawi mésa Maníkómó íyáfasinankaiwai paápé íníye-aai aúfáífimba agaimakáanka'a póna Ísu marapá'á kunkáiye. Miyámó uráan-kwaasisontafesa numa-áímpínkémbá profeti-waasiye wésefo kentáásááifimba Maníkón-aai simátímakaawiyesa wésune.

Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba wéowe.
Mátíyu 9:2

Numa-áímpínkémbó sésamo bilipiyemo sembá kentáásááifimba Ísun-aaisafe'a érai'e sé'a timankúnkúmba oro. Ísu Manínkón-áániko marapá'á kumbéna Maníkón-aai simátimena tí'o ún-kwaasi túwa'nai ena sáwí'o úmaimo méraampinkemba fautinkánae séna aaraa-táíyá'á pukáintafe'a Ísun-aaisafe'a érai'e sé'a timankúnkúmba oro wésefo maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
Mátíyu 9:2 .. 9:22 .. 9:28 .. 15:28
Mátíyu 17:20 .. 21:22 .. 27:42
Rúku 17:5-6
Yóni 3:16 .. 5:24 .. 6:47 .. 6:69 .. 20:31
Aantá-waasi 10:43 .. 11:21 .. 13:48
Rómu 1:17 .. 4:2-3 .. 5:1 .. 10:9
1 Kórinti 1:21 .. 15:2
2 Kórinti 13:5
Kárésíya 2:16 .. 5:5
Éfésási 2:8 .. 3:17
Kórósi 1:23
Ípúru 11:1 .. 11:6
Yémísi 5:15

1 Pítaa 1:7
1 Yóni 3:23 .. 5:1-5 .. 5:10-13

Maníkóní ámáámba
Mátíyu 5:17
Maníkóní ámáámba maarán-iye. Maníkómó Mósesembo simámakain-amaamba siyáánkai-amaamba óntan-kwandaaiya'a agaimakón-amaane Maníkó fí'o-fi'on-aai siyáin-amaane naaófá'ó Maníkómó Émbaramuntafena séna túma kárámai araénáémbo úmaraiyan-kwaasi kesí waási-i'a oro siyáin-amaane miyán-ámáámbá Maníkóní ámáámban-iye. Yúndaa-waasiti óraa'-waasi Maníkóní ámáámpimba tuwímbai-aai áúwimai ayáátáése úmaresa arááíwakaawe. Ámáán-aai maampímba wéraifo toráumai ísáaro.
Mátíyu 5:17 .. 7:12 .. 23:23
Aantá-waasi 13:38-39
Rómu 3:28 .. 7:21 - 8:8 .. 10:4-5
Kárésíya 3:2-5 .. 3:23-29
Ípúru 9:18-28

Manínkóní Ufaen-ámútánkó
Mátíyu 1:18
Numa-áímpínkémbá Holi Spiritiye wésefo kentáásááifimba Maníkóní Ufaen-ámútánkón-iyesa wésune. Ísuni waási tirumpimbá Maníkóní Ufaen-
ámútánkó méraiye-aai maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
Mátíyu 1:18-21 .. 3:11 .. 12:32 .. 28:18-20
Mááka 13:11
Rúku 4:1
Yóni 1:29-34 .. 14:15-19 .. 14:25-26 .. 16:12-15
Aantá-waasi 1:8 .. 2:1-42 .. 10:44-48
Rómu 5:5 .. 8:12-17 .. 8:26-27 .. 15:13
1 Kórinti 3:16-17
Kárésíya 5:16-18
Éfésási 1:11-14
1 Tésárónika 1:5-6
2 Tímóti 1:13-14
2 Pítaa 1:20-21

Maníkóní waásiya'o káráwiyaawi-taai
maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
1 Tímóti 3:1-12
Táítási 1:5-9
Yémísi 5:14-16
1 Pítaa 5:1-5

Maníkóní wíyómpaken-kisau-waasi
Mátíyu 1:20
Maníkóní wíyómpaken-kisau-waasisafesa numa-áímpínkémbá enseliman-owe wésewe.

Nombó maitínkáán-aai.
Mátíyu 3:11
Aantá-waasi 2:38
Kórósi 2:12

Waási sáwí-imayaawe aoisaané tuwésa Maníkómpá'á tun-kwáási Yóni nombá maitínkaraiye. Ánaaemba Ísu

ukáimpinkemba íyáfasinena wíyómpa'a iyónka'a Ísun-aaisafesa érai'e sésa timankúnkúmbo un-kwáási sésa suwánésa Ísuni aampa'á wégon-kwaasin-owe síwae sésa nombá maiyáawe.

Óntankon-aai maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
Mátíyu 6:24 .. 13:22 .. 19:16-30
Mááka 8:34-38 .. 14:3-9
Rúku 12:13-21 .. 12:32-34 .. 16:10-13
Fírípai 4:10-13
Kórósi 3:1-2
2 Tímóti 3:1-5
Ípúru 13:5
Yémísi 1:9-11 .. 4:13-14
1 Yóni 2:15-17

Póímo wénaan-aai.
Naaófá'á Yúndaa-waasi póíma ímbo naráan-aaiye kísaufaken-ton-aantemba nésa pói-ama'wara'a naráan-aaiye maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
Mááka 7:17-23
Aantá-waasi 10:9-16 .. 15:19-29
Rómu 14:1-4 .. 14:13-23
1 Kórinti 8:1-13 .. 10:14-32
1 Tímóti 4:1-5

Puwíyampinkembo íyáfasinaiyan-aai
maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
Mátíyu 22:23-33
Yóni 5:25-29 .. 6:35-40 .. 11:21-27
Aantá-waasi 2:29-33 .. 4:32-33
1 Kórinti 15:3-7 .. 15:12-58
Fírípai 3:7-11
1 Tésárónika 4:13-18

Rómu-kamani-aifa-kawaago
Mátíyu 22:21
Rómu-kamani-aifa-kawaagowemo sembá Rómu-waasi-taaifinkene numa-áímpínkéné Sisaawe wésewe.

Sambaatigón-ááí
Yúndaa-waasi saagon-kánáá ámáán-aai ísón-kanaasafesa Yúndaa-waasi-taaifine numa-áímpínkéné sambaatiyé wésefo maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
Mátíyu 12:1-14
Mááka 2:23-3:6
Rúku 4:16-37 .. 6:2-11 .. 13:10-17 .. 14:1-6
Yóni 5:2-18 .. 7:14-24 .. 9:1-14

Sáwí'o uwátinkaiya'o ímbo anondáámo íyan-aai
maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
Mátíyu 6:7-15 .. 18:15-35
Mááka 11:25-26
Rúku 6:27-38 .. 11:4 .. 17:3-4 .. 23:33-34

Aantá-waasi 7:59-60
Rómu 12:14-21
Éfésási 4:31-32
Kórósi 3:31
1 Tésárónika 5:15
1 Pítaa 2:23

Taakisi-óntánkón-ááí.
Mátíyu 5:46

Rómu-kamani-waasi Yúndaa-waasisafesa taakisi-óntámbá síméro sésa tuwímbai-Yundaa-waasi minkísáú tímúwasa taakisi-óntámbá maimaésa nómba kesáfé-óntánkwárá'á maimaésa taakisi-óntámbá Rómu-kamani-waasi mátimesa umén-óntámbá kesáfésa maiyésa minóntánkákémbá óntawara'-waasi-i'a uwasá fí'on-Yundaa-waasi tíyámba uwátínkaraawe.

Waántáwanko Ísuntafena sáwí'a ínkwae séna ma'máímo awánarain-aai maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
Mátíyu 4:1-11
Mááka 1:12-13
Rúku 4:1-13

Wayó-kísáúmó máén-kwaasi
1 Kórinti 7:21
Kórósi 3:22

Póíye iyánémó kesáfésamo méyánontemba naaófá'á waási méyánúmai métínkówasa miwítí wayó-kísáú máúwasa ímba méyámbá tímúwasa ándá-waasiyaamba úwoi-kisau maé'ómbaniye. Minááí numa-áímpínkémbá sleviye wésewe.